T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

WILLIAM SEAMAN'IN İNCİL TERCÜMESİ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

(Doktora Tezi)

Cemal OKÇU

BURSA 2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

WILLIAM SEAMAN'IN İNCİL TERCÜMESİ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

(Doktora Tezi)

Cemal OKÇU

Danışman:

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA 2021

Yemin Metni

Doktora tezi olarak sunduğum "William Seaman'ın İncil Tercümesi (İnceleme-Metin-Dizin)" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

01.09.2021

Adı Soyadı: Cemal OKÇU

Öğrenci No: 711541002

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Doktora

Statüsü: Yüksek Lisans ☐ Doktora ■

: Sanatta Yeterlik ☐

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Cemal OKÇU

Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Bilim Dalı : Türk Dili

Tezin Niteliği : Doktora Tezi

Sayfa Sayısı : XII + 1105

Mezuniyet Tarihi : ……/……./20....

Tez Danışmanı: : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

WILLIAM SEAMAN'IN İNCİL TERCÜMESİ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Semavi dinler ortaya çıktığından beri misyonerlik faaliyetleri her dönemde yapılmıştır. Hristiyanların, tarihte, özellikle müslüman devletler arasında bu faaliyetleri olduğu bilinmektedir. William Seaman'ın 1666 tarihinde bastırdığı ve aynı zamanda basılmış ilk Türkçe incil olan bu eser bu amaçla yazılmıştır. Bu eserin Türk dili tarihi açısından önemi bu tezde incelenmiştir. Giriş bölümünde hristiyanlik, incil, Hz.İsa'nın hayatı gibi konulara değinilmiştir. Metin bölümünde eserin çeviriyazısı yapılmış olup inceleme kısmında ses ve şekil bilgisi özelliklerine vurgu yapılmıştır. Son olarak gramatikal dizin hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler : incil, Hristiyanlık, ses bilgisi, şekil bilgisi, misyonerlik

ABSTRACT

Name and Surname : Cemal OKÇU

University : Bursa Uludag University

Institution : Social Science Institution

Field : Turkish Language and Literature

Branch : Turkish Language

Degree Awarded : Doctorate

Page Number : XII + 1105

Degree Date : …../……/20….

Supervisor : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

WILLIAM SEAMAN'S TRANSLATION OF THE BIBLE (REVIEW-TEXT-INDEX)

Missionary activities have been carried out in every period since the monotheistic religions emerged. It is known that Christians had these activities in history, especially among Muslim states. This work, which was published by William Seaman in 1666 and is the first Turkish Bible published at the same time, was written for this purpose. The importance of this work in terms of Turkish language history has been examined in this thesis. In the introduction, subjects such as Christianity, the Bible, and the life of Jesus were mentioned. In the text part, the translation of the work is done, and in the analysis part, the phonetic and morphological features are emphasized. Finally, a grammatical index was prepared.

Key words: bible, christianity, phonetics, morphology, missionary

ÖN SÖZ

İncil tarih boyunca tüm dünya dillerine olduğu gibi zaman zaman Türkçeye de çevirisi yapılmış kutsal kitaplardandır. Çeşitli alfabelerde çevirileri bulunan İncil'in Osmanlı Devleti zamanında Arap harfli Osmanlı Türkçesiyle yapılmış tercümeleri de mevcuttur. Bu çalışma 1666 yılında William Seaman tarafından yapılan ve ilk tercümelerden olan Kitab-ı Mukaddes'in İncil (Matta, Markos, Luka, Yuhanna) bölümünü içermektedir..

Çalışmamızın giriş bölümünde İncil (ahd-i cedid), Hz. İsa'nın hayatı, Hristiyanlık tarihi, Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan Hristiyanların genel durumu, tercümeyi yapan William Seaman ve devamında yapılan diğer tercümelerle ilgili bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Birinci bölümde metnin dil özellikleri tespit edilmeye çalışılarak eserin grameri hazırlanmıştır. Burası ses ve şekil bilgisi olmak üzere iki kısımdan oluşur. Burada metnin orijinal söz varlığına dikkat çekilip örnekler sunulmuştur.

Metin bölümünde William Seaman'ın yaptığı İncil tercümesinin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Dil çalışmalarının kuşkusuz vazgeçilmez ögesi dizinlerdir. Bu nedenle eserin gramatikal dizini hazırlanmıştır.

Son olarak sonuç bölümü ve çalışmamıza kaynak teşkil eden eserlerin yer aldığı kaynakça bölümü yer almaktadır.

Türk dilinin fazla tanınmayan bir sahası olan İncil metinlerine kaynak olabileceğini düşündüğümüz bu çalışmamız, William Seaman gibi Türk diline hizmet etmiş değerli insanları bir kez daha saygıyla anmamıza vesile olmuştur. Türk dinî metinlerinin söz varlığını ortaya çıkarmak amacıyla hangi dinden olursa olsun, metinlerin taranıp tarafsız bir gözle incelenmesi gerektiğine inanıyoruz.

Tezimin her aşamasıyla yakından ilgilenen, vaktini ve sabrını benden esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Hatice ŞAHİN'e en içten duygularımla teşekkür ederim.Tez konumun belirlenmesi sürecinde katkıları bulunan hocam Prof. Dr. Oğuzhan DURMUŞ'a teşekkürlerimi sunarım. Değerli vakitleri ve eleştirileri için Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN'e, Prof. Dr. Kerime Üstünova'ya ve Prof. Dr. Hasan Basri ÖCALAN'a ve yardımlarından dolayı Arş. Gör. Ebru KUYBU DURMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Cemal OKÇU

BURSA/2021

KISALTMALAR

MS : Milattan Sonra

MÖ: Milattan Önce

YY/yy : yüzyıl

Hz. : Hazretleri

yay. : yayınları

DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

a.g.e. : adı geçen eser

c. : cilt

AÖF : Açık Öğretim Fakültesi

AH : Anno Hegirae (hicrî takvim)

TDAY: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

TDK : Türk Dil Kurumu

haz. : hazırlayan

> : gelişim işareti

EAT : Eski Anadolu Türkçesi

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....i

ABSTRACT.....ii

ÖN SÖZ iii

KISALTMALAR.....iv

İÇİNDEKİLER.....v

GİRİŞ.....1

Hristiyanlık.....1

Hz. İsa'nın Hayatı.....5

İncil 9

Osmanlı'da Gayrimüslimler ve Misyonerlik.....11

17. YY'da İncil'in Türkçe Tercümeleri.....13

18 ve 19. Yüzyıllardaki Tercümeler..... ..15

BİRİNCİ BÖLÜM

(SES BİLGİSİ)

1. SES BİLGİSİ.....18

1.1. Ünlüler.....18

1.1.1.Uzun ünlüler.....18

1.1.2. Ünlü uyumları.....19

1.1.2.1. Damak uyumu.....19

1.1.2.2. Dudak uyumu.....20

1.2. Ünsüzler ve Ünsüz uyumu.....22

1.3. Fonetik Hadiseler.....23

1.3.1. Ötümlüleşme.....23

1.3.2. Düşme.....23

1.3.3. Türeme.....24

1.3.4. Darlaşma.....25

1.3.5. Hece Düşmesi.....25

İKİNCİ BÖLÜM

(BİÇİM BİLGİSİ)

1. BİÇİM BİLGİSİ.....26

1.1. Türetme Ekleri.....26

1.1.1. İsimden isim türeten ekler.....26

1.1.2. İsimden fiil türeten ekler.....27

1.1.3. Fiilden isim türeten ekler.....28

1.1.4. Fiilden fiil türeten ekler.....29

1.2.Tür Değiştirici Ekler.....29

1.2.1. Fiillere eklenenler.....29

1.2.1.1. Fiilimsiler.....29

1.2.1.1.1. Mastar ekleri.....29

1.2.1.1.2. Sıfat-fiil ekleri.....30

1.2.1.1.3. Zarf-fiil ekleri.....32

1.2.2. İsimlere eklenenler.....34
1.2.2.1. +ki aitlik eki.....34
1.2.2.2. +sIz yokluk bildiren sıfat eki.....35
1.2.2.3. +lI / +lU varlık bildiren sıfat eki.....35
1.3. İşletme Ekleri.....36
1.3.1. Öge belirleyici ekler.....36
1.3.1.1. İsimlerde.....36
1.3.1.1.1. Ad durumu ekleri.....36
1.3.1.1.1.1. Yalın durum.....36
1.3.1.1.1.2. Belirtme durumu.....36
1.3.1.1.1.3. Yönelme durumu.....37
1.3.1.1.1.4. Bulunma durumu.....37
1.3.1.1.1.5. Ayrılma durumu.....37
1.3.1.1.1.6. Araç durumu.....38
1.3.1.1.1.7. Eşitlik durumu.....38
1.3.1.1.1.8. Yön gösterme durumu.....39
1.3.1.2. Fiillerde.....39
1.3.1.2.1. Çatı ekleri.....39

1.3.1.2.1.1. Geçişli/ettirgenlik ekleri.....39
1.3.1.2.1.2. İşteş/karşılıklılık ekleri.....40
1.3.1.2.1.3. Meçhul/edilgenlik ekleri.....40
1.3.1.2.1.4. Dönüşlülük ekleri.....41
1.3.1.3. Kişi ekleri.....41
1.3.1.3.1. Birinci tipteki kişi ekleri.....41
1.3.1.3.2. İkinci tipteki kişi ekleri.....43
1.3.1.3.3. Üçüncü tipteki kişi ekleri.....44
1.3.1.4. Zaman ekleri.....45
1.3.1.4.1. Görülen geçmiş zaman.....45
1.3.1.4.2. Öğrenilen geçmiş zaman.....46
1.3.1.4.3. Gelecek zaman.....47
1.3.3.4.4. Şimdiki zaman.....47
1.3.3.4.5. Geniş zaman.....47
1.3.1.5. Kip ekleri.....48
1.3.1.5.1. İstek kipi.....48
1.3.1.5.2. Emir kipi.....49
1.3.1.5.3. Gereklilik kipi.....50
1.3.1.5.4. Dilek-şart kipi.....51
1.3.1.6. Fiillerin birleşik çekimi.....52
1.3.1.6.1. Hikaye.....52
1.3.1.6.2. Rivayet.....52
1.3.1.6.3. Şart.....52

1.3.1.7. Ek-fiil.....52
1.3.1.8. Birleşik fiiller.....54
1.3.1.8.1. İsim+fiil dizilişinde olanlar.....54
1.3.1.8.2. Fiil+fiil dizilişinde olanlar.....55
1.3.2. Bağlantı kurucu ekler.....56
1.3.2.1. İyelik ekleri.....56
1.3.2.2. Tamlayan eki.....58
1.4. Kategori Ekleri.....58
1.4.1. Çokluk kategorisi.....58
1.4.2. Küçültme/sevimlilik kategorisi.....58
1.4.3. Sıralama sayı kategorisi.....59
1.4.4. Üleştirme sayı kategorisi.....59
1.4.5. Olumsuzluk kategorisi.....59
1.4.6. Soru kategorisi.....59
1.5. Sıfat.....59
1.5.1. Niteleme sıfatları.....59
1.5.2. Belirtme sıfatları.....60
1.5.2.1. İşaret sıfatları.....60
1.5.2.2. Sayı sıfatları.....60
1.5.2.2.1. Asıl sayı sıfatları.....60
1.5.2.2.2. Sıra sayı sıfatları.....60
1.5.2.2.3. Üleştirme sayı sıfatları.....61
1.5.2.3. Belirsizlik sıfatları.....61
1.5.2.4. Soru sıfatları.....61

1.6. Zamir.....62
1.6.1. Kişi zamirleri.....62
1.6.2. İşaret zamirleri.....62
1.6.3. Belirsizlik zamirleri.....63
1.6.4. Soru zamirleri.....63
1.6.5. Dönüşlülük zamirleri.....64
1.7. Zarf.....64
1.7.1. Yer zarfları.....64
1.7.2. Zaman zarfları.....64
1.7.3. Miktar zarfları.....65
1.7.4. Durum zarfları.....65
1.7.5. Soru zarfları.....66
1.8. Edat.....66
1.8.1. Bağlama edatları.....66
1.8.2. Son çekim edatları.....67
1.8.3. Berkitme edatları.....68
1.8.4. Ünleme edatları.....69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(METİN)

METİN.....70

BEŞİNCİ BÖLÜM

(DİZİN)

DİZİN.....648

SONUÇ.....1099

KAYNAKLAR.....1101

GİRİŞ

HIRİSTİYANLIK

Günümüzde dünyanın her tarafında mensupları bulunan ve dünya nüfusunun 1/5'inin, yaklaşık olarak bir buçuk milyar civarında insanın dini olan Hristiyanlık, Filistin Bölgesi'nde doğmuştur. Hristiyanlık, vahye ve kutsal kitaba dayanan, özünde tektanrılı olmakla beraber, sonradan *Üçleme/Teslis*'e yer verilen ilahi kaynaklı bir dindir. Bu dinde Peygamber, Melek, Ahiret, Kader gibi dini kavramlar bulunmaktadır. Ancak bu kavramların açıklanış biçimi; diğer dinlerden farklıdır. Bu açıklama Hristiyanlık anlayışına özgüdür.[1]

"İsa-Mesih" merkezli bir din olan Hristiyanlık; günümüzde de Yahudiliğin inanç, ibadet ve gelenekleri ile *'Yunan-Roma aleminin kültlerini birleştiren bir kurtarıcı Tanrı dini'* olarak ifade edilmektedir. Bunun yanında Hristiyanlık, Nasıralı İsa'yı merkez alan *'Yahudi Mesihi Hareketi'* olarak da değerlendirilmektedir. Çünkü İsa'nın, İsrail'i gelecek '*Tanrı Krallığı'na* hazırlamak istediği görüşü kabul edilmektedir. Bütün bu değerlendirmelere rağmen Hristiyanlık, ilk şeklinden farklı bir gelişme çizgisi takip etmiş ve İsa'nın Havarilerinin arasına sonradan giren Pavlus'un yorumları ile farklı bir nitelik kazanmıştır. Bundan dolayı bu din; *'Pavlus Hristiyanlığı'* şeklinde nitelendirilmiş ve kabul görmüştür.[2]

Hristiyan kelimesi, Yunanca *'Hristos'* kelimesinden gelmekte ve Mesih'e bağlı olmayı ifade etmektedir.Bu anlamda İbranice'de yağlanmış anlamında '*Meşıah*' kelimesi kullanılmaktadır. Çünkü Yahudilik'te Krallar, vazifeye başlamadan önce 'kutsal yağ' ile yağlanmaktadır. Bu uygulama; Yahudilerin '*Gelecek Kurtarıcılar'*ınbu şekilde adlandırmalarına sebep olmuştur. Bundan dolayı Hz. İsa'nın da kendisini bir *'Yahudi Mesih'* olduğunu açıklamak lüzumu hissettiği anlaşılmaktadır.[3]

Hz. İsa'nın bu açıklamayı yaptığı dönemlerde Filistin, Roma İmparatorluğu'nun

[1] Kürşat Demirci, *"Hıristiyanlık"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA),İstanbul, 1998, c.17, syf. 368.
[2] Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, Dinler Tarihi, Ocak yay., Ank. 1993, syf. 232.
[3] Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, a.g.e., syf. 232.

hâkimiyeti altındadır. Yahudiler çeşitli mezheplere bölünmüş, dini konular çıkar meselesi haline gelmiştir.Kudüs'teki '*Kutsal Mabet*' ticarethane haline getirilmiş, şekilcilik samimiyeti boğmuştur. Tektanrı inanışına sahip Yahudiler, putperest Romalılar'dan kurtulma yollarını aramakta; bunun için bir kurtarıcı *'Mesih'* beklemektedirler. Hz. İsa bu sırada ortaya çıkmış ve bir peygamber olarak, insanları doğruluğa, kardeşliğe, sevgiye, fedakârlığa, kısacası hak yoluna çağırmıştır. Ancak dinin özünden kopmuş, şekilciliğe ve çıkarcılığa düşmüş olan Yahudi din adamları; Hz. İsa'nın söylediklerini kabul etmemişlerdir. Buna karşılık sadece halktan saf, temiz, günahkâr da olsa samimi bazı kimseler ona inanmıştır. Bunun sonucunda resmî Yahudi çevrelerinin ve Romalıların dikkati Hz. İsa ve takipçilerinin üzerine çevrilmiştir. Yahudiler kendilerini çeşitli istilalardan, savaşlardan, esaretlerden, sıkıntılardan ve baskılardan kurtarıp; onları Hz. Davut devrindeki ihtişama ulaştıracak ve dünyaya hâkim olacak bir kurtarıcı beklentisi içine girmişlerdir. Hz. İsa'nın davetine uymak istemeyen ve menfaatlerini ön planda tutan Yahudiler, onu şikâyet etmişler ve bu şikayet üzerine Hıristiyanlık inancına göre '*Çarmıh Olayı*' gerçekleşmiştir.

Çarmıh olayı ile birlikte ona inananlar da '*Çarmıh*' üzerinde inançlar geliştirmişlerdir. Yahudiler; Mesih olacak, çarmıhta ölemez diyerek Hz. İsa'nın Mesih olmadığına hükmetmişler ve onu *peygamber* olarak kabul etmemişlerdir. Böylece Yahudiler, Hz. İsa'yı asi, suçlu, sıradan bir insan olarak görürken; Hristiyanlar da onu tanrılaştırmıştır. İslam ise Çarmıh Olayı'na yeni bir anlayış getirmiş, Çarmıha gerilenin Hz. İsa olmadığını açıklamıştır. Bunun üzerine incillerde yer alan Çarmıh'dan üç gün sonra İsa'nın Havarileri ile kırk gün sürecek birlikteliği konusu, yeni yorumların yapılmasına yol açmıştır. Bunun yanında İslam; Hz. İsa'nın, Tanrı'nın değil Meryem'in Oğlu, Tanrı'nın kulu ve elçisi olduğunu belirtmiştir. Bu durum; Hristiyanlar ve Yahudiler arasındaki anlaşmazlık konusunu aydınlatmış, bu konuda orta yol bulunmasına imkan sağlamıştır.[4]

Hz. İsa'nın ölümünden sonra, ona inananlarda artış olmuş ve onun telkinlerine karşı bir ilgi başlamıştır. Bu artış ve ilgi, Roma'nın baskısını arttırmıştır. Böyle bir süreçte Barnaba ve Pavlus'un da aralarında bulunduğu Hz. İsa'ya inananlar, İsa'dan

[4] Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, a.g.e., syf. 233.

yaklaşık 15-20 yıl sonra Antakya'da bir araya gelmişler ve kendilerini Hristiyan olarak adlandırmışlardır. İsa'ya inananların kendilerini *Hristiyan* olarak adlandırması, ilk defa bu toplantıda olmuştur. Çünkü incillerde Hristiyanlık gibi bir adlandırmaya rastlanmamaktadır. Resullerin İşleri'ndeki bu adlandırma; İsa'ya verilen İbranice '*Meshedilmiş*' sıfatının Grekçe karşılığı Christos kelimesinden gelmekte ve '*Mesih-İsaYanlısı'* anlamını karşılamaktadır.

Roma'nın baskı ve şiddetine rağmen Hristiyanlık, ona inananlar vasıtası ile değişik bölgelere kadar yayılmıştır. Ancak Pavlus'un Hristiyan oluşu cemaate yeni bir hamle kazandırmakla beraber Hristiyanlar arasında fikir ayrılıklarına ve Hristiyanların ikiye bölünmelerine sebep olmuştur. Çünkü yeni Hristiyan olanlar arasında, Yahudi adetlerine uyup uymama noktasında bazı sorunlar da ortaya çıkmıştır. Havariler ve Hz. İsa'nın yakınları, MS 49 yılında, sorunları çözme amacı ile '*Havariler Konsili*' adıyla bir toplantı düzenlemişlerdir. Bu ilk Konsol'de Pavlus'un temsilcisi olduğu görüşe taviz verilmiş ve böylece Pavlus, hem sonraki Hristiyanlık'ta yerini almış hem de '*Hz. İsa'nın tanrılaştırılması'na* kadar varan görüşlerin tartışılmasına vesile olmuştur. Pavlus'un tartışmalara yol açan görüşlerine karşı ilk tepki *Havariler*'in reisi *Petrus*'tan ve *Ebionitler*'in reisi *Yokobus*'tan gelmiştir. Bu ilk '*Yahudi Hristiyanlar*', diğer Hristiyanlardan farklı özelliklere sahiptir. Bunlar, Hristiyanlığı Yahudiler arasında yaymayı hedeflemişlerdir. Dinin Yahudilerin dışına yayılmasını istemiyorlardı. Bu sebeple Yahudi dini geleneğinden bazı şeyleri, yine dinle birlikte yürütüyorlardı. Yahudi geleneğinden korudukları ve devam ettirdikleri şeylerin başında da ' *tevhid anlayışı*' geliyordu.[5]

Roma İmparatoru Neron, MS 64 yılındaki Roma Yangını'ndan Hristiyanları sorumlu tutuyordu. Bu nedenle Hristiyanlara karşı şiddetli bir zulüm dönemi başlamış oldu. Pavlus ve Petrus, Roma'da öldürüldü. Roma tanrılarına saygı göstermeyen Hristiyanlar hapsedilip, işkenceye maruz bırakılarak öldürüldüler. Bununla birlikte Hristiyanlık yayılmaya devam etti ve Miladi Yüzyılın sonlarına doğru, Ön Asya'dan Güney Galler'e kadar olan alanda varlığını hissettirdi. Bu gelişmelerdden Roma İmparatorluğu da etkilendi. Roma İmparatoru Konstantin, 313 yılındaki *Milan Fermanı*

[5] Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, a.g.e., syf 239.

ile Hristiyanlara karşı hoşgörü dönemini başlatmış oldu. Böylece Hristiyanlar, serbest olarak inançlarını yaymaya ve yaşamaya başladılar. Anlaşmazlıklara giderek yenileri eklenirken, Konstantin bunları gidermek amacıyla 325 yılında Nicea'da (İznik) bir konsil toplamıştır. Bu konsil, tarihte *'İznik Konsili'* olarak bilinmektedir. Konsilde, Hristiyan inançları tartışıldı ve *Hristiyanlık Teolojisi*'nin temeli atıldı. Çünkü bu Konsil'de; İmparator Konstantin'in desteği ile, Hz. İsa'nın tanrılığını reddedip, onun yaratık olduğunu savunan Aryüsçülere karşı, '*İsa'nın Tanrılığı'*nı savunan Pavlus geleneğine tabii olanların hakimiyeti sağlandı. Bundan sonra Ebionitlerin yaşattıkları *tevhid anlayışı*, Hz. İsa'nın sadece peygamber olması, sünnet, abdest, gusül gibi inanç ve gelenekler 4.yüzyıldan sonra artık görünmez oldu.[6]

İmparator büyük Teodosyüs, 380 yılında Hristiyanlığı tek resmi inanç haline getirdi. Roma Psikoposu, diğerleri karşısında güç kazandı ve Papa (Baba) unvanını aldı. 476 yılında Roma'nın siyasi yönden çöküşü sonucu Papa, sadece Kilise'nin değil, bütün Batı dünyasının reisi oldu. Roma'ya karşı Doğu Kiliselerini Bizans Patrikliği temsil etmeye başladı. Ayrıca İskenderiye ve Antakya'da da patriklikler vardı. Doğuda Ermeni, Süryani, Habeşi ve Kıbti Kiliseleri milli ve müstakil bir durumdaydı. Batıda İrlanda Kilisesi, hür bir kiliseydi. 4. yüzyılda Roma'ya bağlı olarak Vizigotlar; 5. yüzyılda ise Bulgarlar ve Franklar Hristiyan oldular. Daha sonra Anglo-Saksonlar Roma misyoner heyeti vasıtasıyla Hristiyanlığa adım attılar. 8. yüzyılda geride kalan Avrupa ülkelerinin Hristiyanlaşması başladı. Alman ve İskandinav ülkeleri Hristiyanlaştı. Saksonlar ise zorla Hristiyanlaştırıldı. Danimarkalılar 9. yüzyılda; Norveç, İsveç ve İzlanda ise 1000 yıllarında Hristiyanlaştı. Slavların Hristiyanlığa girmesi, Roma ile Bizans arasında rekabet konusu oldu. Polonya, Bohemya, Moravya ve Baltık ülkelerinde Roma; Rusya ve Balkan ülkelerinde ise Bizans hakimiyet sağladı.[7] Batıda Hristiyanlık; siyasi münasebetler ve misyoner faaliyetleri ile zorla yayılmıştır. Bu yayılma devresi, 11. yüzyılda İskandinav ülklerinin Hristiyanlaştırılması ile tamamlanmıştır. Bütün bu gelişmeler, beraberinde iç mücadeleleri de getirmiştir. Bu dini ve siyasi mücadeleler, 1054 yılında kesin bölünmeye yol açtı. Roma Kilisesi'ne evrensel anlamda *Katolik*, Bizans Kilisesi'ne öze bağlı anlamında *Ortodoks* denildi.

[6] Mustafa Sinanoğlu, *"İznik Konsili"*,Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA),İstanbul,2001, c. 23, syf. 549-550.
[7] Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, a.g.e., syf. 241.

Hristiyanlık tarihinde akla ilk gelen isim İsa'dır. Hıristiyanlık her şeyden önce İsa Mesih anlayışı üzerine temellenen bir inanca sahiptir. İsa Mesih hem Tanrı'nın Oğlu, hem de insanlığın kurtarıcısıdır. Tanrı insanlığı günahtan kurtarmak üzere biricik oğlunu yeryüzüne göndermiştir. Gerek isminden hareketle ve gerekse bütün hıristiyanları birbirine bağlayan en önemli bağ olması dolayısıyla Hz. İsa Hristiyanlığın merkezine yerleşmiştir.

HZ. İSA'NIN HAYATI

Hz. İsa'nın doğumuna dört İncilden sadece Matta ve Luka'da yer verilmekte ancak her iki İncil'de de bu olay farklı olarak anlatılmaktadır. Matta İncili'ne göre, Tanrı'nın Oğlu'nun soy ağacı ile başlamaktadır. (Matta, 1, s. 1-17) Bunun devamında "*Imdi İsa, Kral Hirodes'in günlerinde Yahudiye Beytlehem'inde doğduğu zaman, işte şarktan Yeruşalim'e müneccimler gelip dediler. Yahudilerin kralı olarak doğan zat nerededir?*" (Matta, 1, s. 18-25) sözünden anlaşıldığına göre Hz. İsa, Kral Arhelas zamanında doğmuştur. İncillerde kendisine yeni doğan çocukları katletme fiili atfedilen ve Filistin'i Roma adına yöneten Arhelas MÖ 4 ve MS 6 yılları arasında iktidarda kalmıştır. Buna göre Hz. İsa'nın MÖ 4 ile MS 6 yılları arasındaki herhangi bir yılda doğmuş olabileceği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Luka İncilinde Kirinius'un Suriye valisi olduğu sırada Augustus tarafından çıkarılan bir emirle nüfus sayımının yapıldığı ve Hz. Meryem'in de nişanlısı Yusuf ile beraber Nâsıra'dan Beytlehem'e gittiği ve orada ilk oğlunu doğurduğu bildirilmektedir. (Luka, 2: s. 5-7) Augustus'ün MÖ 63 ve MS 14 yılları arasında yaşadığı düşünülürse buradan da net bir tarih çıkarmak mümkün değildir. Zira bu sayımın hangi tarihte yapıldığına dair bilgi verilmemektedir. Luka İncili'nde Hz. Yahya'nın ve Hz. İsa'nın doğum sahneleri aynı üslup içerisinde anlatılmaktadır. Hz. Zekeriyya'nın yaşlı karısının Yahya'ya hamile kalması (Luka, 1: s. 11-13), bundan altı ay sonra Hz. Meryem'in Hz. İsa'ya hamile kalması (Luka, 1: s. 26-27) ve her iki doğum anının da birbirine benzer ifadelerle anlatılması dikkat çekicidir. Hz. Yahya'nın yahudilerin Fısıh bayramında doğmuş olduğu rivayeti eğer doğruysa, Fısıh bayramı Nisan'ın 15'inde kutlandığına göre bundan altı ay sonra doğan İsa'nın Ekim ayı içinde doğmuş olması gerekir. Batı Hıristiyanlığında 25 Aralık, Doğu

Hıristiyanlığında ise 6 Ocak günleri Hz. İsa'nın doğum günleri olarak kutlanmaktadır.[8]

Hıristiyan ilahiyatçıları da Hz. İsa'nın doğumuyla ilgili net olmayan, bazı tarihler vermektedirler. Ritüel kitaplarında aynı zamanda ilâhî olarak da söyledikleri bir pasajda şu bilgiler yer almaktadır: *Dünyanın yaratılışından yüzyıllar sonra; Tufan'dan uzun zaman sonra; İbrahim'in doğumundan iki bin yıl sonra; Musa'dan bin beşyüz yıl sonra; Kral Davut'tan yaklaşık bin yıl sonra; Daniel'in peygamberliğinin yetmişbeşinci yılında; Yüz doksan dördüncü Olimpiyat'ta; Roma'nın kuruluşunun yediyüz elli ikinci ve Imparator Octave Augustus'ün kırk ikinci yaşında ezelî Baba'nın Oğlu ezelî Tanrı İsa-Mesih Yahuda'nın Betlehem (Kudüs) şehrinde Bakire Meryem'den doğdu.* Verilen bu tarihlerden İbrahim, Musa, Davut ve Daniel ile kurulan bağlantı yaklaşık tahminlerden ibarettir. . Tarihçilerin tespitine göre Roma M.Ö. 753 yılında kurulmuştur. Buna göre Hz. İsa M.Ö. 1 yılında doğmuş olmaktadır. Augutus'ün M.Ö. 63 yılında doğduğu rivayet edildiğine göre, 42. yaşı M.S. 5 yılına tekabül etmektedir. Bu formüle göre ise Hz. İsa M.S. 5 yılında doğmuştur. Yani hiç bir formülde ittifak sağlanamamaktadır. 19. yüzyılın en önemli filozof ve dinler tarihçilerinden biri olan Ernest Renan (1823-1892) "İsa'nın Hayatı" isimli eserinde Hz. İsa'nın doğum tarihinin iyice bilinmediğini, Augustus devrinde Roma'nın 750. senesine doğru ve muhtemelen Milattan bir kaç sene önce vuku bulduğunu belirtmektedir. Bazı yazarlar bu tarihi Milat'tan 10 yıl öncesine kadar götürür. Bu konudaki farklılıkların Ortaçağ'da yaşamış bir hıristiyan keşişin düzenlediği takvimden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. "İsa Meselesi" isimli risalenin yazarı A. Hilmi Ömer'e göre de dinî bir hareketin başında bulunan bir şahsiyet hakkında, bizzat bu şahsın kendisi tarafından değilse de, her halde bu hareketin şahitleri yahut muasırları tarafından bazı vesikalar bırakılması tabii bir hal iken, zamanında yaşayan yahudi ve müşrik müelliflerden hiç birinin İsa'nın hayatına dair en ufak bir malumat bırakmaması çok ilginçtir. Hıristiyanlığın ilk yıllarında, hatta milattan sonra ikinci asırda bile Yunan, Latin, ve Yahudi müelliflerinin İsa hakkında hiç bir bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir. Kısacası Hz. İsa'nın doğumu konusunda ne yıl olarak, ne de gün olarak net bir kanaate varılabilme imkânı yoktur. Batı Kilisesi'nin kabul ettiği 25 Aralık günü muhtemelen antik Roma'nın pagan kutlamalarına dayandırılmış, Doğu Kiliseleri'nin kabul ettiği 6 Ocak tarihi ise, yine

[8] Ali Erbaş, Yaşayan Dünya Dinleri, AÖF yay., Eskişehir, 2013, syf. 183.

muhtemelen Hıristiyanlık öncesi Grekler arasında kutlanan ve Zaman'ın doğumu manasına gelen Aion'un kutlandığı tarihin yerine konulmuştur.[9]

Çocukluğu, kendisinden önce hiçbir şöhreti olmayan ve aynı zamanda doğum yeri olan Galile eyaletinin Nâsıra kasabasında geçmiştir. Bu yüzden, bütün hayatı boyunca Nâsıralı adıyla anılmıştır. Luka'nın belirttiğine göre 12 yaşındayken yahudilerin pesah bayramında bulunmak üzere annesi ve annesinin kocası Yusuf'la birlikte Kudüs'e gitmiştir. Mabeddeki bilginler onun din bilgisi ve anlayışı karşısında çok şaşırmışlardır. Hz. İsa'nın erkek ve kızkardeşleri bulunduğu ve kendisinin en büyük çocuk olduğu tahmin edilmektedir. Kardeşlerinin hiçbirisi hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Kızkardeşlerinin Nâsıra'da evlenmiş olduklarına dair rivayet mevcuttur. Erkek kardeşi diye gösterilen ve içlerinde Hıristiyanlığın ilk gelişme senelerinde büyük bir ehemmiyet kazanan Yakup adında biri de bulunan dört kişinin onun teyze oğulları olduğu ileri sürülmektedir. Fakat bununla birlikte hem havari hem de Hz. İsa'dan sonra havarilerin reisi olan Yakub'un onun kardeşi olduğuna dair rivayetler ve kanaatler ağır basmaktadır.[10]

Hz. İsa görevine 30 yaşından sonra başlamıştır. Hz. Yahya Ürdün'de yaşıyordu ve onun teyze oğluydu. O tek Tanrı'ya inananları ve gerçek iman sahibi olanları vaftiz ediyordu. Hz. İsa da "Vaftizci Yahya" ismiyle tanınan Hz. Yahya'ya giderek onun tarafından vaftiz edildi. Bunun ardından, görevini yerine getirmek üzere hazırlanmak için çöle gitti. Şeytan onu burada yoldan çıkarmaya çalıştı. Şeytan, Tanrı'nın oğlu olarak kudretini kullanıp dünyayı bir kral gibi yönetmesini istiyordu. Ama İsa şeytana uymadı ve Galile gölüne döndü. Tebliğini ilkönce Galile'de yapmaya başlamış, ama aynı zamanda Samiriye'ye, Kudüs'e ve Galile'nin kuzey bölgelerine de gitmiştir. O bu gezilerinde kendisini dinleyenlere günahları bağışlama konusunda yetkili olduğunu söylüyordu. Bir süre sonra da etrafında havarileri oluştu ve tebliğinde ona yardımcı oldular.[11]

Havariler, '*Beyaz giyinenler, insanların ruhlarını din ve ilimle*

[9]Ali Erbaş, a.g.e., syf. 184.
[10]Ömer Faruk Harman, *''İsa''*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(DİA), İstanbul 2000, c. 22, syf. 466.
[11]Ali Erbaş, a.g.e, syf. 185.

*arıtanlar'*demektir. Ancak bu ifade zamanla özel bir anlam kazanmış ve Hz. İsa'nın yardımcılarını kasteden bir terim halini almıştır. Tebliğ faaliyetinin başında Hz. İsa bu oniki kişiyi seçmiş ve bunlara havarî ismini vermiştir (Matta 10: 2-4).

Hıristiyanlar Hz. İsa'nın hayatının son aylarına "passion" adını verirler. Çünkü bu aylar onun insanlık adına çektiği acıların toplandığı aylardır. Özellikle Kudüs'de çok muhalifi vardı ve oraya gitmenin kendisi için çok tehlikeli olacağını da biliyordu. Ancak bununla beraber tebliğini Kudüs'de yapmakta kararlıydı. Yani o, kendi hayatını feda ederek, başkalarını kurtarmak için dünyaya gelmiş olduğunu söylüyordu. Birçok kimse Hz. İsa'nın Yahudi halkına daha iyi bir hayat sağlayacağına inanıyordu. Hahamlar ise, o mabede geldiğinde hem öfkelenmiş, hem de korkmuşlardı. Zira o, para bozduran ve birtakım şeyler alıp satan kimseleri mabedden kovmuştu. Kudüs'te geçirdiği ilk günlerde halka tebliğini yaptı. Geri kalan zamanlarında da şehrin doğusundaki Bethanya'da derin düşüncelere dalar ve dua ederdi. Hz. İsa'nın bu faaliyetleri karşısında büyük bir endişe duyan Yahudiler artık onu durdurmanın zamanının geldiğine ve onu ortadan kaldırmaktan başka çare olmadığına karar verdiler. MS 30 yılında Yahudilerin en yüksek mahkemesi olan Sanhedrin tarafından Tanrı'ya küfretmekle suçlanıp, ölüm cezasına çarptırıldı. O çağda İsrail Roma'nın işgali altında bulunduğundan, Yahudilerin bu yargıyı infaz etme yetkisi yoktu. Bu nedenle Yahudi din adamları Roma valisi Pontus Platus'a başvurup, Hz. İsa'yı çarmıha gerdirerek idam ettirdiler. Bütün bu olanları talebelerine önceden bildirmiş olan Hz. İsa ise, öldürüldükten sonra üçüncü gün Tanrı'nın gücüyle tekrar dirildi ve kırk günlük bir süre boyunca birçok kişiye göründü ve sonra dünyayı terkederek göğe yükselip Baba'nın sağ yanına oturdu. Kıyamete yakın tekrar yeryüzüne inip, bütün dünyanın Tanrı'nın Krallığı'na boyun eğmesini sağlayacaktır.[12]

Hz. İsa'nın İncillerden sonra en fazla sözkonusu edildiği kitap Kur'an'dır. Kur'an'da Hz. İsa onbeş surede doksanüç ayette ismi veya bir sıfatı ile zikredilmektedir. Bu ayetlerde doğumunun müjdelenmesi, dünyaya gelişi, tebliği, mucizeleri, dünyevi hayatının sonu ve Allah katına yükseltilişi ele alınmaktadır. Onun diğer peygamberler gibi kul ve peygamber, kendisine tanrılık nispet etmenin ise küfür olduğu

[12]Ali Erbaş, a.g.e, syf. 186.

belirtilmektedir. Kendisine Allah tarafından kitap verildiği, İsrailoğullarına gönderilen bir peygamber olduğu, Tevrat'ı tasdik ettiği, bazı hususlarda onu neshettiği, kavmine namazı ve zekatı emrettiği vurgulanmaktadır. Ayrıca onun öleceğinden ve tekrar hayata döneceğinden söz edilmektedir. Ancak buradaki diriliş Hıristiyanlık'taki gibi çarmıha gerildikten sonraki diriliş değil, kıyamet sonrası diriliştir. Çarmıha da gerilmemiştir. Böylece Hıristiyanlık'ta önemli bir dini inanç olan, insanların günahına kefaret olmak üzere İsa'nın çarmıha gerilmesi hadisesinin İslâm'da kabul edilmediği görülmektedir. Kur'an'da ayrıca Hz. İsa'nın Allah'tan bir kelime oluşu, Allah'tan bir ruh oluşu, peygamberliği ve mucizeleri, Ruhu'l-Kudüs ile te'yid edilmesi, Hz. Muhammed'i müjdelemesi konularına yer verilmektedir. Buna göre Hz. İsa hiçbir zaman kendisinin tanrı edinilmesini söylememiş ve yalnız Allah'a kulluğu öğütlemiştir. Kur'an teslisi açıkça reddetmekte ve temel prensip olarak tevhidi ortaya koymaktadır. Kur'an'da ve hadislerde takdim edilen İsa, İncillerde ve Hıristiyan ilahiyatında takdim edilen İsa'dan farklıdır. Hıristiyanlık'ta temel inanç esaslarından olan uluhiyetin bedenleşmesi, İsa'nın çarmıha gerilmesi dolayısıyla kurtuluş fidyesi oluşu Kur'an tarafından reddedilmektedir. Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında başlangıçtan beri ortaya çıkan bu farklı anlayışlar sebebiyle karşılıklı reddiyeler yazılmıştır.[13]

İNCİL

İncil kelimesinin aslı, Yunanca '*Evangelion*'dur. Halk Yunancasında "*getirdiği bir haberden ötürü bir şahsa verilen müjdelik, mükafaat*" manasına gelir. Daha sonraki zamanlarda "*haber, müjde*" manasına kullanılmıştır. Tarihî kitaplar denilen bu incillerden üçü yani Matta, Markos ve Luka gerek şekil ve gerekse konular itibariyle birbirine çok benzediği için "*Sinoptik inciller*" olarak adlandırılmaktadır.[14]

Matta İncili'nin yazarı Levi diye de bilinen Matta'dır. Hz. İsa'nın hayatını, ölümünü ve dirilişini anlatmak için bu kitabı kaleme alan Matta, onun soyağacı ve doğumuna ilişkin bilgileri vermekle sözlerine başlar. Vaftiz oluşunu ve Şeytan tarafından nasıl sınandığını anlattıktan sonra faaliyetlerine geçer. Özellikle Hz. İsa'nın

[13] Ali Erbaş, a.g.e, syf. 186.
[14] Ömer Faruk Harman, *''İncil''*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(DİA), İstanbul 2000, c. 22, syf. 270.

peygamberlerce geleceği bildirilen ve yahudilerce uzun zamandır beklenen Mesih olduğunu göstermek ister. Bunun için İsa'nın gelişiyle gerçekleşen peygamberlik sözlerinden alıntılara yer verir. İsa'nın kurtuluş müjdesinin tüm milletler için olduğunu ayrıca vurgular. Sık sık Eski Ahid'e atıfta bulunarak Yahudi karakterini muhafaza etmesi dikkat çekmektedir. Matta İncili'nin Kudüs'ün tahribinden önce 65-70 yıllarında önce Aramice yazılıp, sonra Yunanca'ya adaptasyonu yapıldığı ileri sürülmektedir.[15]

Markos İncili'nde yazar adından bahsedilmemektedir. Havarilerden sonraki ilk Hıristiyan yazarların tümü bu kitabın yazarının isminin Markos olduğunu belirtmektedirler. Tarihçi Eusebyus, Papias'ın MS 140 yıllarında yazdığı bazı metinlerden şu alıntıyı yapmaktadır: "*Petrus'un çevirmeni olan Markos, Petrus'la birlikte dolaşmış ve onun hatırladıklarının tümünü titiz bir şekilde yazıya geçirmiştir*". Markos'un bu kitabı İtalya'da yazdığına dair bazı kanıtların bulunduğu ifade edilmektedir. O sırada Pavlus ve Petrus Hz. İsa'nın sözlerini Roma'da yaymakla meşguldürler. Bu süreç MS 50'li yılların sonlarına ya da 60'lı yıllara rastlamaktadır. Buradan hareketle Markos'un da İncilini 60 yıllarında yazdığı sonucu çıkarılmaktadır. Bu da onun dört İncil içerisinden ilk yazılanı olduğunu göstermektedir. Hz. İsa'nın hayatını anlatan ilk dört İncil içerisinde en kısa olanıdır. Bazı Kutsal Kitap kritikçileri tarafından kelime hazinesinin fakir, cümle kuruluşlarıınn düzgün olmadığı ileri sürülmektedir. Kitab'ın muhtevasına gelince, o Hz. İsa'nın doğumundan, soyağacından çocukluğundan daha ziyade yaptıklarını ele alır, bunları kısa ve öz bir şekilde yazar. Anlatım canlı ve hareketlidir. Özellikle insanların ona gösterdikleri ilginin üzerinde yoğunlaşır. Onu "*Tanrı Oğlu*", "*İnsanoğlu*" ve Yahudilerin uzun zamandır bekledikleri kurtarıcı kral olan *Mesih* diye tanıtır. yahudi din adamlarının kışkırtmasıyla gerçekleşecek ölümünden ve dirilişinden sık sık söz eder. [16]

Luka İncili sinoptik İncillerin üçüncüsüdür. Genç yaşında Pavlus'u tanıyan ve artık ondan ayrılmayan Antakya'lı gayr-ı yahudi Luka tarafından yazılmıştır. Yazılış tarihi genel olarak 80'li yıllardır. Hem şifahî ve hem de yazılı kaynaklarının olduğu belirtilmektedir. Şifahî kaynaklarının Antakya'daki dostları, Hz. İsa'ya tabî olan dindar kadınlar, Hz. Yahya'nın bazı şakirtleri ve özellikle de Hz. Meryem olduğu ifade

[15] Ali Erbaş, a.g.e, syf. 191.
[16] Ali Erbaş, a.g.e, syf. 192.

edilmektedir. Yazılı kaynakları ise muhtelif İncil denemeleri, Markos İncili, A'ramca Matta İncili ve Yunanca Matta İncili'nin bazı kaynaklarıdır. Pavlus da onun için önemli fikir kaynaklarından biridir. Luka İncili'nin amacı Hz. İsa'nın hayatını doğru ve ayrıntılı biçimde anlatmaktır. İlk önce Hz. Yahya'nın ve Hz. İsa'nın doğumuna ait bilgileri vermekle başlamaktadır. Ardından, Hz. İsa'nın mesajını duyurduğu, öğretisini yayıp mucizeler gösterdiği döneme geçmektedir. Daha sonra, Onun giderek artan baskılara rağmen Kudüs'e bile bile ölüme gidişi anlatılmaktadır. Bunu ise, dirilişi ve göğe alınışını tasvir eden bölümler izler.[17]

90-110 yılları arasında Efes veya Antakya'da yazıldığı tahmin edilen Yuhanna İncili, havarilerden biri olan Yuhanna'ya nispet edilmektedir. Havarilerden sonra gelen ilk Hıristiyan yazarlardan birisi olan İreneyus gibi bazı yazarlar da bunu belirtmektedirler. Yuhanna'nın Hz. İsa'ya en yakın olan üç havariden birisi olduğu söylenmektedir. Diğer ikisi ise Petrus ve Ya'kup'tur. Bunun için Yuhanna'ya sevilen öğrenci denir. Yuhanna İncili diğer üç İncil'e göre farklı bir üslup ve içeriğe sahiptir. Örneğin, Hz. İsa'nın doğumunu anlatarak başlayacağına, onun başlangıçtan beri Tanrı'yla birlikte bulunmuş, beden alıp insanların arasında yaşamış Tanrı sözü olduğunu açıklamakla başlar. Kitapta daha az sayıda mucizeden söz edilir ve bunlar Hz. İsa'nın bildirisini doğrulayan belirtiler diye anılır. Birkaç yerde örnekten söz edilmekle beraber benzetme kelimesi hiç geçmez. Bunların yerine Hz. İsa'nın konuşmalarına yer verilir. Yuhanna Galile'de geçen olayların ancak bir bölümünü anarken, Kudüs'te geçen olaylara daha çok yer verir. Tutuklanmasından önceki son gece anlattıkları ve duası bunların en önemlileridir. Hz. İsa'nın ölüp dirildikten sonra izleyicilerine birkaç kez görünmesine bu kitapta daha fazla yer verilir.[18]

OSMANLI'DA GAYRİMÜSLİMLER VE MİSYONERLİK

"Gayrimüslim" tabiri, genel olarak Müslümanlar dışındaki tüm grupları ifade etmektedir. İslâmî literatürde gayrimüslimler "ehl-i kitâb olanlar ve olmayanlar"

[17] Ali Erbaş, a.g.e, syf. 192.
[18] Ali Erbaş, a.g.e, syf. 193.

şeklinde tasnif edilirler. Burada kitaba inanma, Allah'a inanmayı ifade etmektedir.[19] Selefi olan İslam devletlerinde yapıldığı üzere, Müslümanlar ile Müslüman olmayanların tefrikine yönelik bu adlandırmalar, Osmanlı Devleti'nde dinin, kişileri ve grupları ayırt etmeye yarayan araçlardan biri olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle dinî kimlik, insanların toplumsal statülerinin belirlenmesinde diğer kimliklerle beraber değerlendirilir. Kimliklerin açıkça ortaya konması bireylerin, grupların ve yönetimin birbirine karşı tavrını belirleyecek temel sınırların oluşturulması bakımından önem taşımaktadır. Bu yönüyle dinî kimlik, Osmanlı Devleti'nde sınır çizici bir fonksiyona sahiptir.[20] Osmanlı Devleti'nde, tebaa içinde din bazlı bir sınıflandırmaya gidilerek bunların farklılıklarına göre politikalar geliştirmek dikkat çekici bir yönetim biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren "millet sistemi" adıyla sıkça zikredilen bu yönetim stratejisinin anlaşılması, tarihi arka planının ve klasik dönemdeki durumunun tasviri ile mümkündür. Bu nedenle öncelikli olarak gayrimüslimlerin Osmanlı ülkesindeki durumlarını dönemsel olarak ele almak ve sistematik bir yönetim stratejisinin içine alınmalarını tedrici olarak anlatmak gerekmektedir.

Osmanlı Devleti'nin kurulduğu uçlarda yine Müslümanlarla gayrimüslimler bir arada ve yakın ilişki içerisinde görülmektedir. Hatta bu ilişkilerin boyutu, Türklerin yerli halkla karışıp burada karma bir kültür oluşturdukları iddialarını doğurmuştur. Uç bölgelerinde faaliyet gösteren gazilerin yeni fetihlerdeki rolüne ve İslamlaşmaya etkisine işaret eden bu görüşe göre -Menteşe gazileri örneğinde görüldüğü gibi- bu gaziler yerli halkla karışma neticesinde ortaya çıkmışlardır. Karma kültür oluşumu konusunda fikir beyan eden bir başka tarihçi ise iyi geçinmenin ötesinde bir ilişkinin var olduğunu, hatta buradaki halkların hayatlarının birbirinden hiç de farklı olmadığını ve yüzyıllardır devam eden tanışıklık ve yakınlık sebebiyle, birlikte hareket etme noktasına gelindiğini söylemektedir. O halde Müslüman Türklere yardım eden, hatta onlara katılarak savaşan Rum ve Ermeni unsurlardan bahsedilmesini yadırgamamak gerekir.[21]

[19] Ahmet Özel, *"Gayri müslim"*,Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(DİA), İstanbul, 1996, c. 13, syf 418.
[20] Donald Quataert, Osmanlı İmparatorluğu: 1700-1922, İletişim yay., İst., 2013, syf. 212.
[21] Paul Wittek, Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu, Pencere yay., İst., 2000, syf. 32.

Değişik etnik köken ve dini inanca sahip unsurların bir arada yaşadığı geniş topraklara sahip olan Osmanlı Devleti, misyonerlik faaliyetleri için uygun bir zemine sahipti. Zira, azınlıklara tanınan geniş haklar ve yabancılara verilen kapitülasyonlar misyonerlerin faaliyetlerini kolaylaştıran faktörlerdi. Dünyanın önemli bir bölgesinde yer almasından dolayı Osmanlı toprakları en fazla göz dikilen yerler arasındaydı. Osmanlının tarihi, siyasi, ekonomik ve kültürel zenginliklerinden yararlanmak, dolayısıyla bu toprakları ele geçirmek isteyen Batılı büyük devletler misyonerlik faaliyetlerine büyük destekler vererek onlardan yararlanmaya çalıştılar.

Osmanlı topraklarına gelen ilk misyonerlerin özellikle İstanbul, İzmir ve Kudüs gibi şehirleri merkez edindikleri dikkati çekmektedir. Buradan hareketle denilebilir ki, Osmanlı Devleti'nde sürdürülen misyonerlik faaliyetlerinin bir amacı da kutsal yerleri bulmaya yöneliktir. Özellikle Kudüs'ü Müslümanların elinden kurtarmak esas gayedir. Nitekim, Hz. İsa'nın bu bölgede yaşamış olması ve Haçlı seferleri sırasında pek çok asker ve komutanın bu topraklarda kalmış olması onların bölgeye olan ilgilerini arttırıyordu. Bu konuda yapılan bir başka değerlendirmeye göre, Avrupa Devletlerinin Haçlı Savaşları esnasında Müslümanlar karşısında yenilmeleri, onların Müslümanlara karşı misyonerlik faaliyetlerine ağırlık vermelerine sebep teşkil etmiştir.[22]

Misyonerlere göre amaca ulaşmak için her yol ve her meslek kullanılabilir. Kendilerini İncilin bir neferi, bir hizmetkarı olarak gören misyonerlerin ana gayesi yeryüzünde güçlü bir Hıristiyan topluluğu meydana getirmektir. Onların ifadesiyle 'dinsiz' dünyayı Hıristiyanlaştırmaktır. Bunun için bilmeyenlere İncili öğretmek, Hıristiyan olmayanları bu dine davet etmek veya kendi mezheplerine insan kazandırmak için çalışırlar.

17. YY'DA İNCİL'İN TÜRKÇE TERCÜMELERİ

1665 tarihli Ali Bey (Ali Ufkî Bey[23]) tarafından yapılan Türkçe Kitabı Mukaddes tercümesi Leiden'de dört yaprak cilt halinde muhafaza edilmektedir. Ali Bey'in Kitabı

[22] Mustafa Halidi-Ömer Ferruh, *İslam Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm*, Çeviren: Osman Şekerci, İstanbul, 1968 , s.142.
[23] Ali Ufkî Bey (1610-1675), Klasik Türk Musikisi bestekarı, müzikolog, tercüman.

Mukaddes tercümesinin el yazmaları bugünkü *Kutsal Kitap* ve diğer Türkçe tercümelere öncü olmuştur. Kitabı Mukaddes'in her bölümünün çeviri taslağında tercümeyi bitirdikten sonra tuttuğu notlara göre, Ali Bey tercüme işine 1662 yılının Şubatında başlamış ve 1665 Aralığında çalışmasını bitirmiştir.[24]

1666 tarihli İncil-i Mukaddes William Seaman, Hz. İsa'nın havarisi Yuhanna'nın İncil-i Şerif'teki mektuplarını içeren kendi tercümesine müteakip yine kendisinin çevirdiği *İncil-i Mukaddes*'in tümünü bastırmıştır. Londra'da yayımlanmış olan bu kitap, Türkçe basılan ilk İncil'dir. Kitabın dağıtımı sınırlı sayıda olmuş ve kitaba fazla rağbet olmamıştır. Çeşitli sebeplerden dolayı da Ali Bey'in tercümesi kadar okunmamıştır. Seaman'ın *İncil-i Mukaddes*'inin orijinal baskıları bugün Cambridge ve Leiden kütüphanelerinde bulunabilir.

Oxford Üniversitesi mezunu olan William Seaman (d. 1606, ö. 1680), 1628 – 1631 yılları civarında birkaç yıllığına İstanbul'da İngiliz Büyükelçisinin pastörü olarak çalışmıştır. Bazı tarihsel çalışmalarda belirtildiği gibi 1639'lara kadar İstanbul'da yaşamış olması mümkün değildir. Seaman, Türkçe çalışmalarının İngiltere'deki öncüsüydü. İngilizce'ye tercüme ettiği erken Osmanlı tarihini anlatan kitap yazdığı ilk eseriydi (1652). En parlak eseri ise beş ciltlik Türkçe dilbilgisi kitabı *Grammatica Linguæ Turcicæ* idi (Türkçe Dil Bilgisi, 1670). Bu kitap Avrupa'da daha evvel basılmış Türkçe dilbilgisi kitaplarının aksine Latin değil Osmanlı harfleriyle basılmıştı.[25]

1680 tarihli İki Yeni Ahit (İncil-i Şerif) el yazması Paris'te Fransız Milli Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Her iki kitap da Hana Şamlı bin Kata'nın 1680 tarihli eseri olarak tanımlanmıştır. Bu eser Ali Bey veya Seaman'ın eserlerinin Hana tarafından bir yorumlanması olabilir.

[24]Funda Toprak, *XVII. Yüzyıla Ait Bir İncil Tercümesi: İnceleme – Metin – Sözlük* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Matbaası, 2006).
[25]Bruce G. Privratsky, Kitabı Mukaddesin Türkçe Tercümelerinin Tarihçesi, https://historyofturkishbible.wordpress.com/kitabi-mukaddesin-turkce-tercumelerinin-tarihcesi/

18 VE 19. YY'LARDAKİ TERCÜMELER[26]

1735 – *Lucæ Evangelium Turkice* (İncil-i Luka'nın Türkçe tercümesi). Halle: Typographia Orientali Instituti Judaici et Muhammedici (Yahudi ve Müslüman Çalışmaları Enstitüsü Şarkiyat Basımevi)

Callenberg'in İncil-i Luka'sı, Seaman'ın İncili Mukaddes'inin Luka bölümünün yeniden basılmasıdır. Bundan hemen sonra da 1747 senesinde Pauli Apostoli Epistola ad Romanos Turcice (Aziz Pavlus'un Romalılara Mektubunun Türkçe tercümesi), 1749'da Hz. İsa'nın Resûllerinin İşleri kitabı ve 1750'lerde de İncil-i Yuhanna, Yuhanna'nın ilk Mektubu ve İbranilere Mektup adlı Yeni Ahit bölümleri basılmıştır

1739 – *Quatuor prima capita Geneseos turcice et latine ex gemino Pentateuchi Mosaici mss. Codice Turcico eruit, Latine vertit, notulasque adspersit Nicholas Guillelmus Schoederus*. (Tekvin kitabının Türkçe ve Latince ilk dört babı, iki Türkçe el yazmasının Tevrat-ı Musa bölümlerinden alıntılanmış ve Niklavus Wilhelm Schröder tarafından yazılmış notlarla) Lipsiæ [Leipzig].

Bu kitap, Marburg'lu N.W. Schröder'in bir önsözü ile Ali Bey'in Tekvin kitabının 1 - 4 arası bablarının yanında paralel sütun halinde basılmış Latincesi'nden oluşmaktadır.

1819 – *Kitab ül-ahd el-cedid el-mensub ila Rabbina İsa el-Mesīḥ* (Rabbimiz İsa Mesih'in Yeni Ahdi'nin Kitabı). Ali Bey'in Türkçe Yeni Ahit tercümesi. Tashih eden: Jean Daniel Kieffer, Paris Kraliyet Basımhanesinde tab olunmuştur. 483 sayfadır.

Bu nadir kitap dünyadaki belli başlı kütüphanelerinin yanı sıra Türkiye'deki bir kaç kütüphanede ve de özel koleksiyonlarda bulunabilir. Leiden, Weimar, Fransız Milli, Minnesota Üniversitesi Duluth Ramseyer Kuzey Kitabı Mukaddes Şirketi Kütüphaneleri ve British Library koleksiyonlarının yanı sıra Türkiye'de Milli Kütüphane'de ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bağış Kitapları Bölümünde ve Ankara'daki özel bir koleksiyonda bulunmaktadır

[26] Bruce G. Privratsky, Kitabı Mukaddesin Türkçe Tercümelerinin Tarihçesi, https://historyofturkishbible.wordpress.com/kitabi-mukaddesin-turkce-tercumelerinin-tarihcesi/ adlı eserden kısmen iktibas edilmiştir.

1820-21 – Matta, Markos, Luka, Yuhanna (el yazması). Tercüme eden: İsmail Ferruh. 269 sayfa. İstanbul'da Bayezid Kütüphanesinde bulunan Sufi bir âlim tarafından tercüme edilmiş bu el yazması Sadık Yazar Bey'in yorumlarına göre Ali Bey'in üslubundan etkilenmiş gibi durmaktadır. İsmail Ferruh Efendi, hazırladığı bir Kuran-ı Kerim tefsiri ve Mevlana'nın Mesnevi'sinin yedinci kitabının çevirisiyle tanınan Kırım Tatarı bir sufi'dir. Kısa bir süreliğine (1798-1801) Osmanlının Londra büyükelçisi olarak çalışmış ve 1256 AH / MS 1841 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. El yazmasının sonuna 1236 AH (MS 1820-21) tarihinde bu metni Arapça'dan tercüme ettiğine dair bir not düşmüşse de çeviriyi hangi sebeple yaptığını belirtmemiştir.

1827 – *Kitab ül-Ahd el-Atik ve Kitab ül-ahd el-cedid el-mensub ila Rabbina İsa el-Mesih.*

Muhtelif kütüphanelerin kataloglarında Biblia Turcica başlığıyla da geçer. Başka bir kütüphanede şu künyeyle listelenmiştir: "Arap harfli, tercüme eden: Albertus Bobovius (Ali Bey) tashihini yapan: H.F. von Diez ve J.D. Kieffer. İki cilt halinde tek nüsha. Eski Ahit 984 sayfa, Yeni Ahit: 318 sayfa. 27 cm. Paris: İngiliz ve Ecnebi Kitabı Mukaddes Şirketi, Kraliyet Matbaası." 5000 nüsha basılmıştır.

1853 – Kitab-ı İncil-i Şerîf. İngiliz ve Ecnebi Kitabı Mukaddes Şirketi. [Londra:] William Watts nam şahıs tabhanesi. Bu kitap Kieffer'in İncil nüshasına Türabi Efendi'nin tashihi olup British Library'de ve Ankara'daki özel birkoleksiyonda bulunmaktadır. 1850'lerde yapılan tüm gözden geçirmelerin baskısının Londra'da ve İngiliz ve Ecnebi KMŞ tarafından yapılmış olması dikkat çekicidir. İngiliz ve Ecnebi KMŞ'nin o yıllarda Türkiye'de matbaa işletmesi henüz yoktu. Amerikan Bord İzmir'de bir neşriyat dairesi kurmuş ancak bu daire bilinmeyen sebeplerden dolayı bu kitabın basılmasında kullanılmamıştır.

Türk dilinin fazla tanınmayan bir sahası olan İncil metinlerine kaynak olabileceğini düşündüğümüz bu çalışmamızın birinci bölümünde metnin dil özellikleri tespit edilmeye çalışılarak eserin grameri hazırlanmıştır. Burada metnin orijinal söz varlığına dikkat çekilerek örnekler sunulmuştur.

İkinci bölümde William Seaman'ın yaptığı Kitab-ı Mukaddes çevirisinin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Dil çalışmalarının kuşkusuz vazgeçilemeyen ögesi dizinlerdir. Bu nedenle gramatikal dizin çalışmamızın sonuna eklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SES BİLGİSİ

Dilin temelini oluşturan unsurlardan olan seslerin özelliklerini ve değişimlerini araştırmak bununla ilgili örnekleri incelemek dil araştırmalarında büyük önem taşımaktadır. Ancak Arap harfli metinlerde Türkçe kelimelerin ses bilgisini tam olarak tespit etmek oldukça zordur. İmla üzerindeki değişimler, ikili durumların yaygın kullanıma göre belirlenmesi ile okuma tercihleri yapılabilmektedir.

1.1.Ünlüler

Ciğerlerden gelen havanın ağız kanalında herhangi bir işleme uğramadan yalnız ses yolundaki daralma veya genişleme ile çeşitlenen, dil ve dudakların oluşturduğu sese ünlü denir .[1]

Türkçe ünlüleri bol bir dildir.[2] İncelenen metinde tespit edilebilen ünlüler: a, e, ı, i, o, ö, u, ü.

1.1.1.Uzun ünlüler

Türk Dili'nde asli (birincil) uzun ünlülerin varlığı, 19. yüzyılın ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır. İlerleyen çalışmalar, Eski Türkçede birincil uzunlukların varlığını ortaya koymuştur. Bu uzunlukların varlığı, imla yoluyla tespit edilebilmiştir. En eski yazılı belgelerden başlayarak bütün Orhun Kitabeleri ile diğer runik harfli yazılı belgelerde, ilk hece ünlülerinin yazıda gösterilmediği, gösterildiği durumlarda bu ünlülerin uzun ünlü olduğu değerlendirilmiştir.[3]

Bununla birlikte asli uzun ünlülerin kısaldığı dil, lehçe ve ağızlarda, düzensiz ve dağınık bir şekilde de olsa, asli uzunlukların kalıntılarına rastlanmaktadır.[4] Çağatay Türkçesinde, Türkçe kelimelerdeki uzun ünlüleri tespit etmek güç olmakla beraber

---

[1] Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK, Ankara, 2010, s. 225.
[2] Doğan Aksan, *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Bilge Yayınevi, Ankara, 2001, s. 68.
[3] Osman Nedim Tuna, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller", *TDAY Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1960, ss. 213-282.
[4] Talat Tekin, *Ana Türkçede Asli Uzun Ünlüler*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1975, s. 220.

Arapça ve Farsça kelimelerdeki ā, ī, ū, ō ünlüleri rahatlıkla tespit edilmektedir.[5] Anadolu ağızlarında düzensiz olarak korunan asli uzun ünlüler, geniş biçimde ilk defa Zeynep Korkmaz tarafından incelenmiştir.[6] Türkiye Türkçesi yazı dilinde ise yabancı kökenli kelimeler dışında uzun ünlü bulunmadığı görüşü, büyük ölçüde yerleşmiştir.[7]

İncelemesi yapılan eserin Arap harfli ve harekesiz oluşu metinde Türkçe kelimelerdeki uzun ünlülerin durumunu ortaya çıkarmamıza engel teşkil etmektedir.

1.1.2.Ünlü uyumları

Türkçenin temel ses bilgisi özelliklerinden biri olan dil uyumu (vocal harmony) Türk Dili'nin her döneminde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi ve Klasik Osmanlı Türkçesi dönernlerinde de esas olarak vardır.[8]

Türkçe sözlerde kök hece ünlülerinin taşıdıkları kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık niteliklerine göre öteki heceler ünlülerine yaptığı etki sonucunda ortaya çıkan benzeşme sistemi olarak tanımlanır.[9]

Türkçe kelimelerdeki ünlüler, kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından belirli bir uyum içinde bulunurlar. Kalınlık-incelik uyumu, Türkçenin her devrinde kendini gösterir. Ancak düzlük-yuvarlaklık uyumunun kural haline gelebilmesi, Osmanlı Türkçesi döneminin sonlarında mümkün olabilmiştir. Bu uyum, kalınlık-incelik uyumuna göre zayıf bir uyumdur.[10]

1.1.2.1.Damak uyumu

Türkçenin temel ses uyumu[11] olarak görülen kalınlık-incelik uyumu, eldeki metinde tam olarak görülmektedir.

---

[5] Janos Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, çev. Günay Karaağaç, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s. 26.

[6] Zeynep Korkmaz, "Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları", *A.Ü. DTCF Dergisi*, XXVI/3-4: ss. 67-84, 1971.

[7] Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 1993.

[8] M. Mehdi Ergüzel - Ayşe Aydın, "Eski Anadolu Türkçesinde Yapım Ekleriyle Türkçeleşen Arapça, Farsça Kelimelerin İmlası ve İbn Âdil Melhamesinden Yansımalar", *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 1-2 Aralık 2010*, İstanbul, 2013, s. 157.

[9] KORKMAZ, Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK yayınları Ankara, 2010, s. 229.

[10] Leyla Karahan, *Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yûsuf (Yûsuf u Züleyhâ) İnceleme-Metin-Dizin*, TDK, Ankara, 1994, s. 45.

[11] Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s.93

ḳarındaşların 5a/12, itdügi 5b/20, getürdüler 26b/12, koparmaga 57a/23

Bu uyumun bozulduğu örnekler aşağıdaki görülmektedir.

okurken 58b/32 ayrılmaġçün 61a/17

1.1.2.2.Dudak uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde dudak uyumu bugünkü duruma göre epeyce bozuktur.[12] Bu dönemde Türkiye Türkçesindeki gibi kurallaşmış bir uyumdan bahsetmek mümkün değildir. Bu uyum Türkçenin ilk devirlerinden beri kurallaşıp sağlam kaideler ortaya koymamıştır.[13] Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin fonetik bakımdan gösterdiği en önemli özellik, düzlük-yuvarlaklık bakımından vokal uyumunun zayıf olması ve vokallerde genellikle bir yuvarlaklaşma eğiliminin bulunmasıdır.[14]

İncelenen eserdeki dudak uyumu, Eski Anadolu Türkçesindeki gibi bozuktur. Yuvarlak ünlülü şekil alan ya da yuvarlaklıklarını koruyan ünlüler ve genel yuvarlaklaşma eğilimi ile bazı eklerin devamlı düz veya yuvarlak ünlü ile kalıplaşması uyumu bozan asıl etkenlerdir. Dudak uyumunu bozan bu sebepler tabanlarda ve eklerde olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

Tabanlarda

Yuvarlaklık ve Yuvarlaklaşma

Bir sebebe bağlı kalmadan Eski Türkçe devresinden beri devam eden yuvarlaklık:

kendüsinde 61b/30, ḳarşu 109b/45, eyüdür 145a/17, berü 101b/33, altununa 122b/34

[12] Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003. s. 38.
[13] Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Akçağ yayınları, Ankara, 2005, s. 43.
[14] Faruk Kadri Timurtaş, *Makaleler (Dil ve Edebiyat İncelemeleri),* haz. Mustafa Özkan, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 255

Bazı yuvarlaklaşma örnekleri, Eski Türkçede birden fazla heceli kelimelerin sonunudaki ġ/g ünsüzlerinin Batı Türkçesinde düşmesi sonucu ortaya çıkmıştır.[15]

ķapıġ > ķapu 124a/30,

Bunun yanında metinde çerig > çeri kelimesinin çericiler 51a/27 kelimesinde ünlü düzlüğünü koruyarak uyuma girdiği de görülür.

Düzlük ve Düzleşme

Eski Türkçeden beri devam eden ikinci hece düzlüğü:

yürimek 89b/7

Metinde geçen yürimek kelimesi yürüyüş 122a/24, yürür 110a/11 örnekleri gibi yuvarlak ünlülü olarak da görülebilmektedir.

Eklerde

17. yüzyılda yazılmış metin, ünlü uyumları açısından ele alındığında Eski Anadolu Türkçesindeki temayülü devam ettirmekle beraber, dudak uyumunda Eski Anadolu Türkçesinden biraz daha ileridedir. Bazı eklerin ikili kullanımları buna örnektir.

Gereklilik kipi eki -mAlU / -mAlI:

açmalu 117b/14, olmalıdur 270b/2

İsimden isim yapma eki +lIK / +lUK:

ķaranluk 12b/23, karanlıķ 200b/8

III. Tekil iyelik eki +(y)I / +(y)U:

sözünü 111b/7, sözi 122b/38, sonı 144a/22, sonu 178b/14

[15] Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi* **,** Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000, s. 102.

Sıfat-fiil eki -dIK / -dUK:

etdigi 190b/24, etdügi 194a/1

Tür değiştirici ek +lU / +lI:

tatlu suyı 248b/13, tatlı 278a/10

Geniş zaman eki -(U)r / -(I)r:

varırım 38a/30, varur 118a/18

1.2.Ünsüzler ve Ünsüz uyumu

Eski Türkçede ötümlülük-ötümsüzlük bakımından ünsüzler arasında bir uyum yoktur. Aynı uyumsuzluk Osmanlı Türkçesinde de devam etmektedir. Ötümlü şekilleriyle kalıplaşmış olan ekler kelimenin kök veya tabanı ötümsüz bir ünsüzle de bitse her zaman ötümlü olarak kullanılır.[16]

Bulunma durum eki +dA:

Dimeşkde 132b/20, bucakda 132b/26

Ayrılma durum eki +dAn:

arşdan 272a/5, tahtdan 284a/18, ırmakdan 284a/16

Görülen geçmiş zaman III. tekil kişi eki -dI:

irişdi 6a/2, su'al itdi 6a/4, aytdı 7b/7, yapışdı17a/25

Görülen geçmiş zaman III. çoğul kişi eki -dIlAr:

danışdılar 47/4, bırakdılar 51b/36, tutdılar 68b/10

Bildirme eki +dUr:

gerekdür 68b/12, eksikdür 71a/21, mübarekdür 73a/10, girmişdür 73a/11, olmuşdur 81b/28, sa'atdür 152b/11

[16] Şahin, a.g.e., 2003, s.41.

Çatı eki -dIr / -dUr:

ulaşdırmadı 270a/15, barışdırdı 208a/22, etdiren 250b/20

İsimden isim yapma eki +cI:

meşveretci 130b/12

orakcılar 25a/40

1.3.Fonetik Hadiseler

1.3.1.Ötümlüleşme

Eski Anadolu Türkçesinde sıkça görülen ötümlüleşme hadisesi Osmanlı Türkçesi döneminde de devam etmiştir. İncelenen eserde ünsüzlerin ötümlüleşmesi olayı; t/d, k/g, ķ/ġ, ç/c, p/b ünsüzleri arasında tespit edilmiştir. p, ç, t, k, ķ ötümsüz ünsüzleri ile biten Türkçe kelimeler, ünlü ile başlayan ek aldıklarında ötümlüleşmektedir.

otlak+ı > otlagı 159b/13, fakirlik+i > fakirligi 183a/2, etdük+i > etdügi 194a/1, uzatmak+ıla > uzatmaġıla 92a/30, vardık+ımda > vardıgımda 218b/3, alçaklık+ında > alçaklıgında 246a/10, toprak+ından > toprağından 266b/5, kitap+ından > kitabından 271a/5, git+er > gider 282a/4

1.3.2. Düşme

Ünlü Düşmesi

Başta: Türkçede ilk sesin ve ilk hecenin düşmesi seyrektir. Ön sesteki dar seslilerin düşmesi olayı, ön sesli düşmesi olur.[17]

uş imdi > şimdi 7b/10, uş ol > şol 43b/21

[17] Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara, 1995, s. 65.

Ortada:

ağız+ına > ağzına 126b/3, oğul+ı > oğlı 126b/6, ayur-ıldı > ayrıldı 136b/25, ḳuduruḳ+ı > ḳuyruġı 279b/4, ne içün > niçün 126a/25, söyler iken > söylerken 172a/19, boyun+ına > boynına 122b/38, ḫoşlugu ile > ḫoşluguyla 220a/4

1.3.3.Türeme

Ekleşmede Türeme

Sonunda ünlü olan bir kelimeye ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde ikisinin arasına "y" yardımcı sesi gelmektedir.

di-y üp 36b/2, eyle-y-üp 45a/14, eyle-y-e 47a/16

Kelimelerin "ile" edatıyla ekleşmesi sırasında düşen "i" sesinin sonucu "y" sesi ünlü ve ünsüz arasında korunmuştur.

şu+ile > şö+y+le 56a/8, bu+ile > bö+y+le 56a/7

Bazı zamirlere, üçüncü kişi iyelik ekine ve aitlik ekine hâl ekleri ilave edildiğinde, aralarında bir "n" sesi ortaya çıkar.[18] Bu "n" sesi; başta Muharrem Ergin[19], Zeynep Korkmaz[20] olmak üzere genel kabulle zamir n'si (pronominal n) olarak tanımlanmaktadır.

[18] Vügar Sultanzade, *Dil Araştırmaları*, S. 15, 2014, ss. 95-104.
[19] Ergin, a.g.e., 1993.
[20] Korkmaz, a.g.e., 2003

bu+n+lar 59b/20, bu+n+dan 70b/11, öñü+n+e 180b/10, sözü+n+e 245b/22, 'ameli+n+den 246b/25, lisanı+n+ı 246b/26, evi+n+den 255b/17, tabi'atı+n+dan 258a/12, birbirleri+n+e 279a/10

1.3.4. Darlaşma

Ön damak sesleri olan "g, ġ, y"nin etkisiyle bazı kelimelerin ilk hecelerindeki geniş yuvarlak seslilerde darlaşma görülür.[21]

ye- > yiyip 29a/37 , de- > didi 278a/8

Şimdiki zaman eki olan "-yor" kendinden önce gelen ünlüleri darlaştırmaktadır.

eyliyorlar 266a/15

1.3.5. Hece Düşmesi

Dilin tekrardan hoşlanmayışı, en az çaba ilkesi gibi nedenler, anlatım kısalığına yol açmaktadır.[22] Hece düşmesi ya da haploloji olarak ifade edilen bu ses olayının temel sebebi kelimelerin söylenişinde kolaylık aranmasıdır. Bu olay esnasında heceler çoğu zaman yutulur. İki benzer ya da eş hece bir heceye dönüşür.

şimdiden girü > şimden girü 42b/39, var durur > vardur 68a/1, gerek dürür > gerekdür 68b/12

[21] Banguoğlu, a.g.e.,1995, s.100.

[22] Kerime Üstünova, "Cümle Çözümlemelerinde Yüzey Yapı -Derin Yapı İlişkileri", *Dil Yazıları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s.169.

İKİNCİ BÖLÜM

1. BİÇİM BİLGİSİ

Bu bölümde ekler , Gülsevin'in tasnifine göre incelenmeye çalışılmıştır. Buna göre ekler, "sözlüksel malzeme oluşturup oluşturmadığı, kalıcı kelime yapıp yapmadığı"[23] ölçütü dikkate alınarak gösterilmiştir.

1.1.Türetme Ekleri

1.1.1. İsimden isim türeten ekler

+lIK:

kol+luḳ 10a/26	karan+luḳ 12b/23	haksuz+luk 25a/42
zar+lık 25a/43	itikatsız+lık 26a/58	peygamber+lik 27b/8
tanık+lık 34b/19	bey+lik 36a/25	çift+lig+i 39a/5
hasta+lık 55a/33	pak+lıḳ 42a/27	nikah+lıġ+a 40a/30

+CI:

çadır+cı 117a/4	bakır+ci 227a/14	el+ci+ler 181a/20
müjde+ci 248a/4	sevi+ci 226a/2	

[23] Gürer Gülsevin, "Türkçede Sıra Dışı Ekler ve Eklerin Tasnif-Tanımlanma Sorunu Üzerine", *5. Uluslararası Türk Dili Kurultayı,* 20-26 Eylül 2004, TDK, Ankara, s. 1276.

+ḳa:

baş+ḳa 30b/1

+(u)z:

boy(u)n+uz 273a/6

+cA:

arap+ca 22b/40

+cAgIz

kız+cagız 61b/2

1.1.2.İsimden fiil türeten ekler

+lA-:

baġ+la-dı 63a/17	baş+la-dı 61b/20	söy+le-di 136b/22
ḳucaḳ+la-yup 241b/13	ṣaḳ+la-yup 129b/23	iş+le-yüp 138b/27
bes+le-yüb 201a/30	bek+le-diler 101a/25	din+le-miş 136b/24

+(ü)r-/+(ı)r-:

çaġ+ır-dı 274a/10

+A-:

uz+a-ḳ 27b/9

+de-:

iz+de-r > ister 30a/24

1.1.3.Fiilden isim türeten ekler

-(I)K:

aç-ık̟ 254a/12 büyü-k̟ 186b/15 del-ik 248b/11

-(U)K:

böl-ük 284a/19 kon-uk 39b/10 art-uk̟ 286a/11

-k:

gevşe-k 243b/13 küre-k 64b/48 uza-k̟+dan 73a/13

kuşa-k 283a/7

-I/-U:

k̟ork̟-u 27a/26 dol-u 29a/38 yap-u+lar 42b/1

ayr-u 181b/17

-(U)n/-(I)n:

ek-in 24a/18 ak-ın 275b/15 büt-ün 30b/26

-I:

eg(i)r-i̲ 122a/30

-Iş:

gel-iş+de 287b/17

1.1.4.Fiilden fiil türeten ekler

-i-:

sanç-ı-l- 88b/37

-y-:

ḳo-y+dun 92b/5

1.2.Tür Değiştirici Ekler

İsim veya fiillere eklenerek bunların türlerinde değişikliğe sebep olan eklerdir. Sözlüksel anlam katmazlar.

1.2.1.Fiillere eklenenler

1.2.1.1.Fiilimsiler

Fiilleri isim, sıfat ve zarf olarak üç biçimde değiştiren eklerdir.

1.2.1.1.1.Mastar ekleri

Fiillere isim biçimi kazandıran mastar ekleri:

-mA:

avretlerün konuş-ma+sı 253b/1

namustan çık-ma+sı+nuñ 258a/16

ağzımın aç-ma+sında 202a/19

ekl et-me+sine 164b/4 ilac it-me+siniñ 169b/9

-mAK:

al-maḳ 236a/5	sakla-maḳ 247a/1	tut-maḳ 247a/2
olın-maḳ 239b/2	ol-maḳ 246b/26	anıl-maḳ 250a/9
bak-maḳ 251b/13	kıl-maḳ 257a/10	andır-maḳ 257a/12
var-maḳ 7a/22	bırakıl-maḳ 9b/13	kap-maḳ 24a/19
işit-mek 24a/14	gör-mek 24a/17	bin-mek 27a/22

-mAKlIK:

konuş-maḳlıḳ 251b/15 çekil-meklik 241a/39

-Iş / -Uş:

titre-y-iş 83a/8 yürü-y-üş+ü 243a/2

1.2.1.1.2.Sıfat-fiil ekleri

Fiile gelen sıfat-fiil eki, ondan yeni bir kelime veya isim yapmak amacı ile kullanılmaz. Burada partisip ekinin özel ve o kelimeye has bir işlevi söz konusudur.

-ACAK:

koy-acaḳ yiri yokdur 15a/21

otur-acaḳ yirleri severler 41a/6

vaki' ol-acaḳ nesneler 71b/32

gel-ecek dehrde ebedi hayat 71b/30

üzerinize gel-ecek kuvvet 85b/10

imdi anı teftiş id-ecek olanlar 126a/29

-(y)An:

togmış ol-an 6a/1

gel-en balıgı 11b/20

geç-en yıldan 183a/11

gel-en cemaatler 37a/9

semalarda ol-an 9b/17

görünme-y-en nesneler 180a/18

taşra çık-an her sözi 8a/4

olma-y-an koyunlar 55b/38

-dIGI/-dUGI:

oku-dıgı yiri 99b/32

yürü-dügi gibi gördi 54b/16

gezin-dügi gibi 73b/27

gör-dügi resm üzere 97b/45

vaaz it-digi er 117a/31

di-dügi nesne 73b/24

yarat-dugı hilkatin 76b/19

anlara di-düġi gibi 78b/17

-mIş/-mUş:

eller ile yapıl-mış heykellerde 97b/48

sevlus dinil-miş bir yigidin ayaklarında 98a/59

anlar baglan-mış ulu kahinler 101a/21

Allahtan peşin tayin olın-muş şahitler 104ab/41

istefan için ol-muş musibetden 105a/19

iman ile dol-muş halk rabbe ilhak olunmuştur 105b/24

-mAz:

görün-mez nesneler 138a/20 yara-maz işliler 254a/18

1.2.1.1.3. Zarf-fiil ekleri

Fiilerin kişi ve zamana bağlanmayan hareket hâlindeki zarf şekilleri,[24] demektir. Bu ekler tasviri fiillerle birlikte de kullanılmaktadır.

-(y)A: Tasviri fiil yapılarında asıl fiil, yardımcı fiile ünlü zarf-fiil ekleri ile bağlanır.

koş-a geldük 122b/1

-U/-I:

di-y-ü 114b/29, 116a/19

-(y)ArAK:

yakın-araḳ 133b/14	anla-y-araḳ 218b/7	ol-araḳ 229a/13
otur-araḳ 284b/3	id-erek 124a/27	ölç-erek 185b/12
tecrübe id-erek 29a/1	çek-erek 253a/20	

-dUKCA:

diri ol-duḳça 144b/3	vakt ol-duḳça 195b/10	ol-duḳca 56b/19

[24] Zeynep Korkmaz, "Türkçede -°N Zarf-fiil eki ile -PAN/-PEN Eki ve Türemeleri", *TDAY Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1984, s. 155.

-dUKdAn sonra:

olun-duktan sonra 54b/13 bil-dikten sonra 258b/21 et-dikten sonra 109a/36

-ICAK: Bu ek Türkiye Türkçesinde -IncA ekiyle aynı işlevdedir.

gör-icek 37b/20 gel-icek 37b/23 işit-icek 38b/45

id-icek 48a/30 çık-ıcak 49b/71 ol-ıcak 50b/17

-(y)IncA:

agar-ınca 121b/12 as-ınca 243a/1 de-y-ince 274a/10

geçme-y-ince 10a/18 vir-ince 33a/31 gel-ince 100a/40

-(i)ken:

kılur-ken 106b/13 söyler-ken 172a/19 oturur-ken 272a/4

var-ken 285b/1 işidür-ken 24a/14 ider-ken 183a/8

olur iken 183a/9 virür iken 184b/13 yürür iken 185a/3

kılur iken 185a/6 çeker iken 186a/9

-mAdAn:

dur-madan 102a/2 ser-meden 240a/14 dur-madan 106a/5

-(y)Up:

yürü-y-üp 8b/18 gel-üp 6b/14 ol-up 7a/19

işit-üp 28a/12 kaldır-up 31a/8 çöz-üp 36b/3

tut-up 38b/35 gör-üp 37b/19 oku-y-up 28a/10

-mAKdA:

getir-mekte 84a/2 et-mekte 151b/8 titre-mekte 158b/3

dinle-mekte 233a/15 de-mekde 238a/13 gör-mekte 258a/8

-AndA:

ol-anda 264b/20

-UbAn:

koy-uban 93/31 ol-uban 122a/22

-mezden (evvel):

gel-mezden evvel 87b/21 öt-mezden evvel 48a/34

1.2.2. İsimlere eklenenler

1.2.2.1. +ki aitlik eki

bizüm+ki+ler içinde+ki+n+e 235a/19

evvel+ki+si 238a/13 evvel+ki ahit 237b/7

sahanun içinde+ki 42a/26 semalarda+ki 208a/16

hakkunuzda+ki 154b/14 Allah katunda+ki 154b/17

taşrada+ki+ler 161b/12 namus altında+ki 166a/20

1.2.2.2. +sIz yokluk bildiren sıfat eki

Yapım ekleri içinde isimlerden isim yapan +sIz ekinin özel bir yeri vardır. Çünkü bir isimde, herhangi bir şeyin bulunmadığını, olmadığını bildirir. +lI ve +sİz ekleri zaman zaman aynı kelimelere gelerek birbirlerini temel anlamda *bulunan/bulunmayan* anlamlarında karşılasalar bile her zaman bu özelliği göstermemeleri, eklerin farklı sıklıkta kullanılmaları, isimler için olumluluk ve olumsuzluğun söz konusu olmaması +lI ekine olumluluk, +sİz ekine olumsuzluk eki dememizi engellemektedir [25]

anun ahkamı nice istidrak+sız+lardur 49a/09

zira layık+sız+lık ile yiyen ve içen 169a/29

nice cevap virmek gerek+siz 211a/7

anlarun akıl+sız+lıgı 226a/9

1.2.2.3. +lI / +lU varlık bildiren sıfat eki

Günümüzde yaygın bir kullanımı olan varlık ekinin Eski Türkçedeki +lIG ekinden kaynaklandığı ve tümünün aynı kökenden geldiği konusunda görüş birliği vardır.[26]

+lI:

ad+lı bir er 102a/1 ağız+lı 268b/16 şeriat+lı cidaller 5b/04

azat+lı kendüleri 274b/15

+lU:

bel+lü 50a/74 azad+lu 163b/23 tür+lü tür+lü 251a/7

nasarat+lu 7a/23 yunan+lu 113b/2

[25] Kerime Üstünova, Öznur Horoz, "{ -sİz }, { -lİ} Ekinin Olumsuzu Mu? "*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 2, sayı. 1, Mar. 2001

[26] Zafer Önler, "Türkçede +lX (+lı/+li, +lu/+lü) Eki", *V. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı*, 20-26 Eylül 2004, TDK Yayınları, Ankara, 2004, s. 2205.

yük+lü 21a/28	at+lu 127b/23	ad+lu 92b/1
giz+lü 59b/22	gerek+lü 112b/29	Mısır+lu 242b/29
zor+lu 20a/13	şehir+lü 124b/39	hayır+lu 145a/13

1.3. İşletme Ekleri

İsim ve fiil kök veya gövdeleri üzerine gelerek durum, sayı, zaman, kişi gibi gramer ilişkileri kuran eklerdir.[27]

1.3.1.Öge belirleyici ekler

1.3.1.1.İsimlerde

1.3.1.1.1.İsim durumu ekleri

İsimler, dilde tek başına kullanıma çıkma hakkına sahip olmasına rağmen sürekli olarak tek başına hareket edemezler. Dil örgüsünü oluşturmak için diğer dil birimleriyle ilişki kurma zorunluluğu ortaya çıkar. İşte bu noktada geleneksel dil bigisinde hâl kategorisi adı verilen durum söz konusu olur.[28]

İsim işletim ekleri arasında en yoğun karşımıza çıkan ekler durum ekleridir.

1.3.1.1.1.1. Yalın durum

Yalın durum, bir çekim biçimi, isim durumlarının bir çeşididir. Türkçede yalın durum için herhangi bir ek yoktur. Ya da yalın durum, sıfır biçim birimle (soyut biçim birim) çekimlenmiştir.[29]

kız 35a/29 ahşam 35b/8 ulu 36a/27

1.3.1.1.1.2. Belirtme durumu

bir mesel+i dahī istimā' eylen 38a/33

ana dek kim Pavlus+ı katl etmişler idi 127a/12

zīrā ben bu+n+ı bilirüm ki 122a/29

[27] Korkmaz, a.g.e., 2010, s.135.

[28] Kerime Üstünova, *Ad İşletimi (Biçim Bilgisi),* Kesit Yayınları, İstanbul, 2008, s.54.

[29] Kerime Üstünova, "Yalın Durum Karmaşası", *Dil Bilgisi Sorunları*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010, s. 101.

Metinde iyelik eki almış bazı kelimelerin y ü z e y d e belirtme durum ekini almadan belirtme durumuna girdiği görülmektedir. Bunlarda sıfır "accusative" söz konusudur.

lakin ol anlara ayttı ne etdügün okumadınız 21a/3

ne didügün bilmez idi 68b/6

hasta oldugun işitdiniz içün 205a/26

yuhannanın başın zindanda kesti 26b/10

1.3.1.1.1.3.Yönelme durumu

Metinde, Eski Türkçe dönemindeki +GA ekinden gelen +(y)A yönelme durum eki kullanılmaktadır.

ayağ+a 268b/13	yir+e 274b/3	deniz+e 274b/3
ağaçlar+a 274b/3	birbirin+e 135b/4	biz+e 7b/8
almag+a 185a/6	cesed+e 185a/4	kendün+e 255b/8
baş+a 196b/10	gög+e 26b/19	köyler+e 26b/15

1.3.1.1.1.4. Bulunma durumu

Metinde bulunma eki +dA şeklinde görülmektedir.

kara+da 64b/48	kendülerin+de 64b/51	yir+de 76b/14
hakkın+da 88a/28	mısır+da 87a/10	yol+da 28b/33
altın+da 87a/6	biz+de 145b/4	gün+de 167a/8

1.3.1.1.1.5. Ayrılma durumu

Metinde ayrılma durumu eki +dAn biçimindedir.

an+dan 88a/25	sürûr+dan 88a/27	ata+dan 88b/33
bun+dan 89b/12	agzın+dan 90a/18	yaşın+dan 91b/23

huzurun+dan 90a/20 hakkın+dan 91b/21 sen+den 103a/22

1.3.1.1.1.6. Araç durumu

Araç durum eki +(I)n, kalıplaşmış örnekler dışında, kaybolmuş; yerini ile'den ekleşen +(yI)lA biçimine bırakmıştır.[30] Metinde de bu kullanım görülmektedir.

gönül hoşlugu+y+la 128b/11

senün elün uzatmag+ıla 92a/30

müsahhar olmag+ıla 190b/5

şol kadar olmak+la ağ yarılmış 84b/4

Ayrıca "ile" ve "bile" edatları da araç işlevinde görülmektedir.

şakirtleri ile 67a/10 bizüm ile 263b/17 mürekkeb ile 265b/12

markos bile 113a/38 sebepleri bile 131a/27 bizüm bile 156a/9

1.3.1.1.1.7. Eşitlik durumu

Eşitlik durum eki de Eski Türkçeden itibaren değişik fonksiyonlarda kullanılan ve zamanla türetme eki özelliği de kazanmış olan bir durum ekidir. Eski Anadolu Türkçesinde de işlek bir biçimde kullanılmıştır. Eşitlik durum eki +CA ekidir.[31]

rabbün kelamı bu+n+ca 119b/20

zira ardın+ca gelen 166b/4

pavlus ve bilesi+n+ce olanlar 123a/8

beni şeriatin+ce hükm etmege 126b/3

bizim amellerimiz mūcibin+ce 224a/9

[30] Ahmet Bican Ercilasun, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 459.

[31] Şahin, a.g.e., 2003, s. 49.

1.3.1.1.1.8. Yön gösterme durumu

Eski Türkçede +GArU şeklinde olan bu ek, başındaki ünsüzler düşerek (G sesinin düşmesi sonunda) +Aru şekline girmiştir.[32] Bunun yanında +rU ve +rA ekleri de yön gösterme işlevinde kullanılmışlardır. Türkçenin tarihî devirlerinde büyük bir yer işgal eden bu ekler, bugünkü Türk şivelerinde ancak kalıplaşmış şekilleri ile kullanılmaktadır.[33] Metindeki örnekler şunlardır:

ṭaşra 226/2	üzere 227b/2	içerü 13b/13
ilerü 54b/18	yuḳaru 83b/19	

1.3.1.2. Fiillerde

1.3.1.2.1. Çatı ekleri

Fiil kök veye gövdelerinden dönüşlülük, edilgenlik, ettirgenlik ve işteşlik gibi farklı görünüşlere sahip fiil çatıları yapmaya yarayan ekler[34] veya fiilin çatısı, özne ile nesne ilişkisine bağlı bir ulam[35] şekillerinde tanımlanmıştır.

1.3.1.2.1.1. G eçişli/ettirgenlik ekleri

-dIr-/-dUr-:

anları kıskan-dır-mak 150a/11	kimesne sizi az-dır-masın 200b/6
ruhu soyun-dur-mak 216a/19	er civanı gey-dür-üp 81b/17
ve anı uyan-dur-ub 60a/38	anları dur-dur-ub 90b/7

[32] Mehmet Akalın, *Dil Yazıları*, haz. Recep Toparlı, TDK Yayınları, Ankara, 2001, s. 207.

[33] Suzan Duran, "Türkçede Cihet ve Mekan Gösteren Ek ve Sözler", *TDAY Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1956, s. 3.

[34] Korkmaz, a.g.e., 2010, s. 58.

[35] Agop Dilaçar, "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi", *TDAY Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1989, s. 105.

-d-/-t-:

anlara segir-t-di 124b/32 otu kuru-t-ur 246a/11

-(V)r-:

ol habisi kendüñüzden çıḳ-ar-un 161b/13

bana su iç-ür-dünüz 46a/35

1.3.1.2.1.2. İşteş/karşılıklılık ekleri

-(I)ş-:

sev-iş-elüm 262a/12 söyle-ş-ir 30b/3

1.3.1.2.1.3. Meçhul/edilgenlik ekleri

-(I)l-/-(U)l-:

ateş ile yanar iken deryaya at-ıl-mışdur 276a/8

iki serçe bir akçeye sat-ıl-maz mı 150b/17

eger dallarun bazıları kır-ıl-mışlardur 150b/17

tañrınuñ nimeti içün ki size virilmişdür 157a/5

-(I)n-/-(U)n-:

Yesu' ta'mîd ol-ın-ıcak hemen vakt sudan taşra çıktı 8a/16

semalarda bağla-n-mış ola 30a/19

Allaha karşu dahi cenk idiciler bul-un-asız 94a/40

kim gör-in-mez tanrınun suretidür 208a/15

1.3.1.2.1.4. Dönüşlülük eki

-(I)n-/-(U)n-:

şehadet ile beze-n-mişdür 113b/3

ol gör-ün-mez olanı netekim görür 242b/27

nimetüñ ruhuna sev-in-di zîrâ anı bilüriz ki demişdür 240b/30

günahlar ile yükle-n-miş ve enva şehvetler ile 226a/6

pak su ile yu-n-muşlar 240a/23

1.3.1.3. Kişi ekleri

Zaman, kip ve kişi ekleriyle kullanım sahasına çıkabilen fiillerde hareketi yapanı gösteren eklere kişi ekleri denir.Türkçede üç tip kişi eki vardır.[36]

1.3.1.3.1.Birinci tipteki kişi ekleri

Zamir kökenli kişi ekleridir. Şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek ve gereklilik çekimlerinde kullanılır. İstek kipinin I. teklik kişi çekiminde ikinci tipteki kişi eki, diğer kişilerinde ise birinci tipteki kişi ekleri şeklinde kullanılır.

[36] Ergin, a.g.e., 1993, s. 268.

Eserdeki örnekler şöyledir:

I. teklik kişi: -(y)Um

zaif olmuş-um 166a/22 mürd olmuş-um 191b/19

II. teklik kişi: -sIñ/-sUñ

tutar-sıñ 12a/17	bula-suñ 31a/27	görme-süñ153a/3
diye-siñ 13a/4	çıkara-sıñ 13a/6	ola-sıñ 22b/38
kılur-sıñ 11b/5	ider-siñ 11b/2	

III. teklik kişi: eksiz

bilür 176b/7	gelür 8a/17	yürür 27a/26
urur 60a/29	dinlemiş 136b/24	dimiş 137a/29
olmalıdur 270b/2	yazmalı 277b/4	togmış 6a/2

I. çokluk kişi: -Uz, -vUz

helak olur-uz 15b/26	ölmüş-üz 143b/2	inanur-uz 143b/7
itmeye-vüz 143b/6	yiye-vüz 13a/31	içe-vüz 13a/32
diye-vüz 38a/26	getüre-vüz 143b/2	ister-üz 71b/35

II. çokluk kişi: -sIz

şek ide-siz 30b/07 buluna-sız 94a/40 itmeye-siz 109a/42

göre-süz 36b/30

III. çokluk kişi: -lAr

ola-lar 36b/31 azdura-lar 43a/6 olsa-lar 43a/7

göre-ler 44a/30 olmaya-lar 93b/27 okunur-lar 108b/27

dir-ler 110b/12 indi-ler 110b/12 görmeye-ler122b/38

olmamış-lar 181b/10 işitmiş-ler 190a/23

1.3.1.3.2.İkinci tipteki kişi ekleri

İyelik kökenli olup, görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan kişi ekleridir.

I. teklik kişi: -m

segirtdi-m 190b/3 hoşnud oldu-m 8a/17 aldu-m 190a/12

virdü-m 125b/20 eyledü-m 131a/26 gitdü-m 190a/18

ister idü-m 177a/15 isterse-m 187b/6 gördü-m 88a/25

II. teklik kişi: -ñ

ihda iderse-ñ 10a/23 isterse-ñ 30b/4

III. teklik kişi: eksiz

giderse 260b/11 mukayyed olsa 13a/34 verdi 26b/20

eylese 200a/27 melul oldu 26b/9 geldi 20b/18

ilac eyledi 22a/22 kıyam etmedi 173b/14 görmedi 262a/6

I. çokluk kişi: -K

gördü-k 46a/37 eyledü-k 69b/38 virmedü-k 112b/25

getürdü-k 191a/16 yedürdü-k 46a/38 girdü-k 105a/13

II. çokluk kişi: -ñUz

etdü-ñüz 114a/15 iletdü-ñüz 120b/37 kaldu-ñuz 134b/33

III. çokluk kişi: -lAr

düşe-ler 134b/29 buldı-lar 134b/28 virse-ler 255a/5

katlandı-lar 135b/5 eyledi-ler 136a/10 yaksa-lar 285a/17

1.3.1.3.3.Üçüncü tipteki kişi ekleri

Bu ekler emir ekleridir ve aslında şekil ekleridir. Ancak emirde her şahsın ayrı bir eki olduğu için o şekil ekleri aynı zamanda kişi de ifade eder.[37]

I.teklik kişi: -AyIm

vir-eyim 30a/19

II.teklik kişi: eksiz, -gIl

benüm ruhumı kabul eyle 98a/60 mezbah önünde ko-gıl 10a/24

ey muallim gör nasıl binalar 76a/2 senden dilek idene vir-gil 11a/42

III. teklik kişi: -sUn

yürü-sün 163b/17 ol-sun 109a/38 dur-sun 163a/11

añlan-sun 43a/16 boşama-sun 163a/12 itme-sün 163a/6

[37] Ergin, a.g.e., 1993, s.272.

I. çokluk kişi: -(y)AlUm

id-elüm 167a/8 gid-elüm 48b/46

II. çokluk kişi: -Uñ

gel-üñ 8b/19 dur-uñ 175b/14

III. çokluk kişi: -sUnlAr

kaç-sunlar 43a/17 işit-sünler 59a/12

1.3.1.4. Zaman ekleri

Her fiilin bir yapılma zamanı, bir de yapanının olması; bir iş, oluş, kılıştan söz edebilmek için olmazsa olmaz türünden bir koşuldur. Bu nedenle tüm fiiller, içinde bir zaman kavramı taşır.[38] Fiillerde zaman gösteren bir ek olmadan çekim tamamlanamaz.

1.3.1.4.1. Görülen geçmişzaman

Görülen geçmiş zaman eki -dI/-dU biçimindedir.

I. teklik kişi: -dIm/-dUm

ol-dum 8a/17 işit-düm 100b/13 eyle-düm 45b/20

II. teklik kişi:-dUñ

emin ol-duñ 45b/21 gel-düñ 55a/24

III. teklik kişi: -dI/-dU

al-dı 6b/15 eyle-di 6b/16 gel-di 7a/22

[38] Kerime Üstünova, "Türkçede Zaman Kavramı ve İşlenişi", *Dil Bilgisi Sorunları*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010, s. 42.

I. çokluk kişi: -dUK

eyle-dük 20b/18

II. çokluk kişi:-dUñUz

okuma-duñuz 21a/4

III. çokluk kişi: -dIlAr

ayıt-dılar 27b/36 getir-diler 27b/36 ur-dılar 14a/25

1.3.1.4.2. Ö ğrenilen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mIş biçimindedir.

I. teklik kişi: -mIşIm

çık-mışım 23a/44 bilin-mişim 171a/13 kal-mışım 190a/19

II. teklik kişi:-mIşsIñ

aşılan-mışsıñ 150b/17 yücelen-mişsiñ 20b/23

III. teklik kişi: -mIş

kal-mış 221b/5 gel-miş 99b/27 eyle-miş 173b/24

I. çokluk kişi: -mIşUz

öl-müşüz 143b/2

II. çokluk kişi: -mIşsIz

ye-mişsiz 50b/16 kabar-mışsız 161a/2 alın-mışsız 163b/24

III. çokluk kişi: -mIşlAr

işit-mişler 190a/23 çevril-mişler 242b/31 çık-mışlar 263a/1

Metinde -(y)Up dUrUr kullanımı da mevcuttur.

uyu-y-up durur 106a/6 söyleş-üp dururlar 68a/5

1.3.1.4.3. Gelecek zaman

Eski Anadolu Türkçesinde dört ayrı gelecek zaman şekli mevcuttur.[39] Metinde ise gelecek zaman eki olarak sadece -(y)IsAr ve -(y)AcAK görülmektedir.

id-ecek-siñ 126a/26 gel-ecek-dür 19b/4 tog-acak-dur 6a/5

gir-iser-dür 34b/24 al-ısar-dur 35a/29 otur-ısar-dur 46a/32

çık-ısar 6a/6 gel-iser-dür 44b/45 kop-ısar-dur 122a/30

1.3.1.4.4. Şimdiki zaman

Eski Anadolu Türkçesinde müstakil bir eke sahip olmayan şimdiki zaman için metinde –(I) yor eki kullanılmıştır. Bu ekin kaynağı bilindiği üzere yorı- fiilidir. Bu fiil, şimdiki zaman için başlangıçta *kel-e yorı-r* şekliyle kullanılmıştır.[40]

eyli-yor-lar 18b/23 gel-iyor 37a/5 bul-ıyor 79a/37

1.3.1.4.5. Geniş zaman

Fiilin gösterdiği hareketin her zaman yapıldığını ifade eden bu ekin ünlüsü Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde çoğunlukla dar-yuvarlak, bazen geniş-düz, nadiren de dar-düz ünlüdür.[41] İncelenen metinde de ekin kullanımı aynı şekildedir.

I. teklik kişi: -(V)rAm

iste-rüm 79a/36

[39] Gülsevin - Boz, a.g.e, 2004, s.127
[40] Vahit Türk, "Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri", *TDAY*, Ankara, 1999, s. 296.
[41] Şahin, a.g.e., 2003, s. 60.

II.teklik kişi: -(V)rsIñ/-(V)rsUñ

dur-ursıñ 96b/33 duy-arsıñ 136b/22 iste-rsüñ 72b/51

III. teklik kişi: -(V)r

aḳ-ar 16b/17 at-ar 135a/39 baḳ-ar 24a/15

çıkar-ur 17b/35 işid-ür 203b/30 bil-ür 81a/10

I. çokluk kişi: -(V)rVz

çagır-uruz 146a/16 bil-ürüz 146b/22

II. çokluk kişi: -(V)rsIz

vir-ürsiz 152b/6 gör-ürsiz 158a/26

III. çokluk kişi: -(V)rlAr

ol-urlar 163b/15 uyu-rlar 169a/30

1.3.1.5. Kip ekleri

Herhangi bir fiilin tasarlandığını, yapılmasıyla ilgili isteği bildiren, zaman kavramı taşımayan ama gerçekleşmediği ve henüz başlanmadığı için geleceğe yönelik olan tasarlama kipleriyle ilgili metindeki örnekler aşağıdaki gibidir.

1.3.1.5.1. İstek kipi

Metinde istek kipi Türkiye Türkçesinde olduğu gibi -(y)A biçimindedir.

I. teklik kişi: -(y)Am

id-em 172a/19

II.teklik kişi: -(y)AsIn/-(y)AsUn

ide-esin 8b/10 itme-yesin 10a/21 çıkar-asın 13a/6

III. teklik kişi: -(y)A

çık-a 106a/7 gel-e 151a/27 döndür-e 151a/27

I. çokluk kişi:-(y)AvUz, (y)Alum

yürü-yevüz 133a/1 kal-alum 143a/1

II. çokluk kişi: -(y)AsIz

ol-asız 154a/5 söyle-yesiz 171b/5 id-esiz 171b/5

III. çokluk kişi: -(y)AlAr

olma-yalar 175a/3 kaldır-alar 83b/18 ur-alar 126b/3

1.3.1.5.2. Emir kipi

Her kişi için ayrı eklerle yapılan emir kipinin metnimizdeki örnekleri:

I. teklik kişi: -AyIm

işid-eyim 128/35

II. teklik kişi: eksiz, -gIl

gör 211b/16 ko-gıl 52a/49

III. teklik kişi: -sUn

ol-sun 15a/13 gel-sün 18a/13 dön-sün 18a/14

I. çokluk kişi: -(y)AlUm

id-elüm 78a/12 gid-elüm 48b/46

II. çokluk kişi: -(y)in

id-in 213a/12 gel-in 38b/38

III.çokluk kişi:-sUnlAr

kaç-sunlar 43a/17

1.3.1.5.3. G ereklilik kipi:

Gereklilik kipi eki -mAlI/-mAlU biçimindedir.

müeyyid eyle ki mürde ol-malı-dur 270b/2

pes Pavlus agzın aç-malu 117b/14

Suriyeye gemi ile git-melü 121a/3

Gereklilik anlamı veren -sA gerek yapısı da metinde görülür :

kim vardur andan kaldırıl-sa gerek 23b/12

ben anı iç-sem gerek 36a/22

-mAk isim-fiilinden sonra "gerek" kelimesi getirilerek de yapılır. Ekin gelecek zaman bildiren kullanışlarına da rastlanır.[42]

zira cümle ol-mak gerekdür 43a/6

evvel va'az olın-mak gerek 76b/11

zaiflere dest-gîr ol-mak gerek 122b/35

1.3.1.5.4. Dilek-şart kipi

Bu kip fiilin ifade ettiği hareketi dilek yoluyla tasarlayan kiptir.[43] Metinde de günümüzdeki gibi -sA biçimindedir.

I. teklik kişi: -sAm

razı it-sem 190a/10

II. teklik kişi: -sAñ

ister-señ 30b/4 var-sañ 130b/13 ider-señ 10a/23

III. teklik kişi: -sA

ol-sa 31b/20 al-sa 186b/20 çıḳ-sa 288b/8

I.çokluk kişi: -sAvUz

et-sevüz 160b/9

II.çokluk kişi:-sAñIz

al-sañız 41a/14

III. çokluk kişi: -sAlAr

gel-seler 267b/1 tut-salar 57a/20

[42] Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 103.
[43] Şahin, a.g.e., 2003, s. 63.

1.3.1.6. Fiillerin Birleşik Çekimi

Metinde birleşik çekim için "i-" fiilinin üzerine görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve dilek-şart biçim birimleri getirilmiştir.

1.3.1.6.1. Hikaye

itmiş i-di 50b/15	sorar i-di 60b/9	olınur i-di 86a/11
olurlar i-di 89a/45	söylemişler i-di 277b/4	söyler i-di 281a/12

1.3.1.6.2. Rivayet

edecek i-miş 279b/5	gelecek i-miş 20a/15

1.3.1.6.3. Şart

kazanur i-se 30b/26	geçtiler i-se 180b/17	söyler i-se 255a/11
gider-se 260b/11	ider-se 10a/19	sever-se 11a/46

1.3.1.7. Ek-fiil

Eski Türkçede er- yardımcı fiilinin er->ir->i- biçiminde ekleşmesinden oluşan, isim soylu kelimelerin yüklem olarak kullanılmasını sağlayan ve birleşik fiil çekimlerinde de görev alan fiil[44] olarak tanımlanmıştır. i- fiili ana yardımcı fiilidir.

Ek-fiilin zarf-fiil biçimi olarak -ken ekinin metinden örnekleri:

var i-ken 225b/19	yok i-ken 228b/9	var i-ken 222a/12

[44] Korkmaz, a.g.e., 2010, s.81.

Metindeki isimlerle birlikte kullanılan ek-fiil örnekleri:

Ek-fiilin geniş zamanı:

Metinde ek-fiilin geniş zaman kişi ekleri:

I. teklik kişi:+(y)Um

eyü-y-üm 35b/16

II. teklik kişi: +sIñ

asgar degil+siñ 6a/6

III. teklik kişi: eksiz/+dIr/+dUr

yoḳ-dur 11b/2 var 10/24 var-dur 11a/47

I. çokluk kişi:+(y)Iz

Allahın oglulları+y+ız 262a/2

II. çokluk kişi:+sIñIz

ol söyleyenler degil+siñiz 76b/11

III. çokluk kişi: +lArdUr

kurd+lardur 13b/16 bun+lardur 17b/2 an+lardur 65b/16

Ek-fiilin görülen geçmiş zamanı:

kâdir degil i-di 66a/25 ruhu var i-di 66a/25 bezl i-di-m 170b/3

ihtiyar i-di-m 203b/22 gemide i-dü-k 135a/37

Ek-fiilin öğrenilen geçmiş zamanı:

üzre i-miş 5b/18 kuru i-miş 21b/10 dilsüz i-miş 22a/22

yalnuz i-miş 27a/24 çok i-miş 34b/23

Ek-fiilin şartı:

yok-sa 150a/6	kanda i-se 240a/18	gerek i-se 187a/30
var i-se 152b/9	vesayet i-se 238b/17	borçlu i-se 230b/19

Ek-fiilin olumsuzu: degül

caiz degüldür 21a/3 eyü degüldür 34a/10 kâdir degüldür 68a/4

1.3.1.8. Birleşik fiiller

İsim soylu bir kelimeyle etmek, eylemek, olmak yardımcı fiilerinin birleşmesinden veya birer sıfat-fiil ya da zarf-fiil ekleriyle birbirine bağlanmış iki ayrı fiil şeklinin anlamca kaynaşmasından oluşmuş fiil türü[45] olarak tanımlanır. Birleşik fiiller isim+fiil dizilişinde olanlar ve fiil+fiil dizilişinde olanlar olarak ikiye ayrılabilir.

1.3.1.8.1. İsim+fiil dizilişinde olanlar

Daha çok yabancı kaynaklı isim soylu kelimelerle kullanılıp ismin anlamıyla yüklü fiiller oluştururlar.[46] Metinde asıl yardımcı fiiller "eyle-, it-, ol- ve ḳıl-" fiileridir.

eyle-:

selam eyle 266a/14	tezekkür eyle 270b/3
istimâ' eyle-diñ 270b/3	hıfz eyle-diñ 271a/9
secde eyle-yeler 271a/10	nihan eyle-ñ 274b/17

it-:

istikâl id-er 278b/5	cem' id-erler 12b/26
tevakkuf id-er 6a/10	zann id-erler 11b/8

[45] Korkmaz, a.g.e., 2010, s. 46.
[46] Şahin, a.g.e., 2003, s. 66.

vaftiz id-en 63a/14 beddua id-en 65b/11

aşikâr it-meyeler 58a/13 edâ it-mek 33a/25

ol-:

kadir ol-ur 66b/4 faide ol-ur 68a/36

evvel ol-maḳ 69b/35 ulu ol-mak 72a/44

tamâm ol-acaktır 76a/4 harab ol-acak 120a/27

hâzır ol-mak 129a/19 hükm ol-unmaga130a/10

ḳıl:

senüñ hizmetiñi itmâm ḳıl 227a/6

cansızları teselli ḳıl-ın 215b/14 namaz ḳıl-ın 215b/18

mükerrer ḳıl-up 217b/4 secde ḳıl-up 8b/11

1.3.1.8.2. Fiil+fiil dizilişinde olanlar

Tasvir fiilleri de denen bu birleşik fiiller, fiillerin gerundium şekillerine hususi fiiller eklemek sûretiyle yapılır.[47] Tasvirî fiiller, fiillerin -A, -I ve -U almış zarf-fiil biçimlerine belli başlı fiiller (gör-, gel-, ḳo-, ḳoy-, ḳal-, vir-, bil-, yaz-) eklenerek oluşturulur.

Metindeki fiil+fiil dizilişini, "süreklilik, tezlik, yeterlilik, yaklaşma" bildiren fiiler başlıkları altında incelenmiştir.

Süreklilik bildirenler:

Metinde fiillerin zarf-fiil biçimine "gel-, ḳoy-" yardımcı fiilleri getirilerek yapılmıştır.

alıkoy-asın 92b/4 çıka gel-üp 106a/7

[47] Timurtaş, 2005, s. 160.

Tezlik bildirenler:

Metinde fiillerin zarf-fiil biçimine "vir-" yardımcı fiili getirilerek yapılmıştır.

deyivir-dim 206a/18 namaz kılıvir 11b/6

Yeterlilik bildirenler:

Metinde fiillerin zarf-fiil biçimine "bil-" yardımcı fiili getirilerek yapılmıştır.

göre bil-dük 180b/16

Metinde süreklilik ve tezlik bildiren tasvirî fiilerin olumsuz biçimi görülmez.

Yeterlilik fiilinin olumsuz biçiminde u- fiili kullanılır..

ed-emez-siñ 19b/12 vir-emez 13b/18 gör-emez-siz 251a/8

1.3.2. Bağlantı kurucu ekler

1.3.2.1. İyelik ekleri

İsmin karşıladığı nesnenin bir kişiye veya bir nesneye ait olduğunu bildiren eklerdir. Bir nesnenin başka bir nesnenin malı olduğunu ifade eder.[48] Dolayısıyla iyelik ekleri bir nesnenin hangi kişiye ait olduğunu ve o kişilerin sahipliğini gösteren eklerdir.[49] Eski Anadolu Türkçesindeki iyelik ekleri Türkiye Türkçesindeki şekillerden sadece bazı küçük fonetik değişiklikler dolayısıyla farklıdır.[50]

Metinde geçen iyelik eki almış kelime örnekleri:

I. teklik kişi: +(U)m / +(I)m:

rûh-um 21b/18	og(u)l-um 38b/38	bogalar-um 39a/4
Rabb-üm 40b/44	is(i)m-im 43a/10	zaman-um 47b/18

[48] Ergin, a.g.e., 1993, s. 210.
[49] Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara, 2003, s. 259.
[50] Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s. 12.

II. teklik kişi: +(U)ñ:

'avret-üñ 5b/20 ayag-uñ 8a/6 karındaş-uñ 10a/24

III. teklik kişi: +(s)I / +U:

anun şakirtler+i 21a/1 bugdayın orta+sı+nda 24b/26

kanatları alt+ı+n+da 42b/37 heykelün yapılar+u+nu 42b/1

anun kat+ı+na 42b/3 insanun gelme+si 43b/28

anun ferişteler+i 44a/31 çoban koyunlar+ı 46a/33

I. çokluk kişi: +(U)mUz / +(I)mIz:

babalar+ımuz 42a/30 evlad+umuz 51a/26

ana+muz+ın 73a/10 gözler+imüz+de 3a/19

dil+imüz+deki 87a/8 cümle+müz 88a/32

kuvvet+imiz 89b/12 üzer+imiz 93b/28

II. çokluk kişi: +(U)ñUz /+(I)ñIz:

karındaşlar+uñuz+dan 97a/37 babalar+uñuz 97b/51

didükler+iñiz+den 99a/24 canlar+ıñız+ı 112b/24

III. çokluk kişi: +lArI

anlarun libas+ları+nı 114b/22 anlarun ayak+ları+na 114b/25

anlarun kalb+leri 138a/24 şeytanlarun ta'lim+leri 221a/1

anlarun hazine+leri+n 6b/11

III. kişi iyelik eki almış bazı kelimelerde ek aşınır ve işlerliğini kaybeder. Böylece kelime kalıplaşarak taban hâline gelir.[51] Bunlara bir daha III. kişi iyelik eki getirilmesi sûretiyle oluşan duruma "iyelik eki yığılması" denir. Metinden bazı örnekler:

biri+si 21b/14 ba'żı+sı+nun 174a/37

1.3.2.2. Tamlayan eki

Tamlayan eki +(n)Uñ biçimindedir. Metinden örnekler:

a+nuñ 4b/3	bu+nuñ 12b/25	sen+üñ 12b/22
âsumân+uñ 12b/26	sahra+nuñ 12b/28	hüda+nuñ 13a/33
sema+nuñ 15a/20	insan+uñ 16a/6	ben+üm 16b/18

1.4.Kategori Ekleri

Eklendiklerinde sözlüksel anlam değişikliklerine sebep olmayan sadece sınırlı değişik özellikler katan eklerdir.

1.4.1. Çokluk kategorisi

Metinde çokluk eki +lAr biçimindedir.

günahkar+lar 16b/10	sadık+lar 16b/14	koyun+lar 17b/37
ayak+lar 18b/15	adem+ler 18b/17	ev+ler 19a/27

1.4.2. K üçültme/sevimlilik kategorisi

+CIK/CUK:

oglan+cıḳ 20a/16 karı+cıḳ 226a/6 kapak+cık 22a/29

[51] Gülsevin, a.g.e., 2007, s.16.

1.4.3. Sıralama sayı kategorisi

+(I)ncI/+(U)ncI:

yedi+nci 233b/5 iki+nci 237b/8 dörd+ünci 272b/7

üç+ünci 272b/7 on+uncı 290a/20

1.4.4. Ü leştirme sayı kategorisi

+Ar:

bir+er 35b/10

1.4.5. Olumsuzluk kategorisi

Olumsuzluk eki –mA ekidir.

ol-ma-dı 166b/6 tut-ma-dı 167a/13 sor-ma-yup 167b/26

it-me-yesiz 169a/34 görül-me-miş 241a/1 bil-me-yüp122a/23

Geniş zamanın olumsuzu yapılacağı zaman ise -mAz eki kullanılır.

bulun-maz 241a/5 bil-mezler 258a/12 eyle-mez 266a/10

1.4.6. Soru kategorisi

Soru kategorisi eki mI ekidir ve daima düzdür, bu sebeple uyuma bağlı değildir.

üzere mi 141b/9 degil mi 39b/18 etmekden mi 107b/11

kendüniñ mi 99b/34 virür mi 13b/9

1.5. Sıfat

1.5.1. Niteleme sıfatları

türlü türlü tecrübeler 251a/7 güzel toprak 24b/23

'azim zelzele 53a/2 büyük taş 52b/60

küçük karındaş 46b/40 eyü 'ameller 9b/16

siyah at 56b/19

beyaz kar 68a/3

ulu kahinler 53b/11

kırmızı yün 239a/19

1.5.2. Belirtme sıfatları

1.5.2.1. İşaret sıfatları

bu nesneler 5b/20

o zaman 8a/5

işbu İncil 43a/14

işte Yeruşalim 71b/33

şol vechle 60a/28

ol vakt 8a/16

böyle küfür 56a/7

bu hükmü 73b/28

1.5.2.2. Sayı sıfatları

İsimleri sayı yoluyla belirten kelimelerdir. Türkiye Türkçesinde sayıların bugün kullandığımız şekilleri, Eski Anadolu Türkçesine dayanmaktadır.[52]

1.5.2.2.1. Asıl sayı sıfatları

bir günah 143a/16

üç kere 79a/31

beş kulaç 134b/29

yedi etmek 29b/10

yetmiş atlu 127b/23

iki gün 77b/1

dört başı 102b/11

altı ay 250b/18

sekiz yıl 101b/33

yigirmi kulaç 134b/28

1.5.2.2.2. Sıra sayı sıfatları

ikinci adem 174b/47

dördünci hayvan 272b/7

yedinci gün 233b/5

on birinci miktar 35b/9

üçünci sema 187b/3

beşinci mühr 274a/9

kırkıncı günde 9b/04

birinci gün 78a/12

[52]Zeki Kaymaz, "Eski Anadolu Türkçesinde Sayı Adları ve Kullanılışları", *TDAY Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1991, s. 10.

1.5.2.2.3. Üleştirme sayı sıfatları

birer dinar 22a/14

1.5.2.3. Belirsizlik sıfatları

birkaç gün 101a/19

ba'zı itikâd idenler 111b/5

her şehirde 112a/21

niçe yaramaz ademleri 115b/5

niçe müfid olanlar 121b/20

ba'żı kimesneler 111b/2

her zaman 121b/19

hīçbir kilise 207a/15

bütün 'aleme 207b/6

biraz müddet 249b/15

1.5.2.4. Soru sıfatları

kanġı adem vardur kim 13b/9

ne korkak olursız 15b/26

ne altunı ve ne gümüşi 18a/9

hangi ogul var kim 20b/13

nasıl kimesneler olmak 259b/11

kaç kere benüm hakkımda 33a/21

1.6. Zamir

1.6.1. K işi zamirleri

I. teklik kişi:

ben 6a/9, benüm 6a/6

II. teklik kişi:

sen 6a/6, saña 6b/13, senden 7b/14

III. teklik kişi:

ol 7b/11, aña 7b/6, anuñ 7b/7, anı 7b/14

I. çokluk kişi:

biz 12a/12, bize 12a/12, bizde 26b/17, bizden 86b/22, bizüm 86b/21

II. çokluk kişi:

siz 88a/23, size 88a/29

III. çokluk kişi:

anlar 88b/37, anları 89a/5, anlardan 89a/6, anlaruñ 90b/5

1.6.2. İşaret zamirleri

bu daḫı zamanı bilür iken 152b/11

budur ol kim kilisede beyabandan ferişte ile oldı 97a/38

ve bunda hod olan ademler öşrü alırlar 236a/8

bundan bilürüz ki ahir saatdir 261a/18

ne ism ile bunı etdünüz 90b/7

andan ötüri ki imandan degil 148b/32

anda okunmuşdur anda karar etsün 163b/21

anı aldum kim size dahi 168b/23

1.6.3. Belirsizlik zamirleri

tekrar iderüm kimse beni nadan olmaya kıyas etmesün 186b/16

zira kimin elinde kim bir kimesne maglubdur 258b/19

ki herkesi bu vech üzere görmedük 56b/13

bugün ya yarın falan şehre varup 249b/13

ol ayttı şehre varun filan kimesneye va ana 47b/18

bazıları anda var idi oturur iken 56a/6

nesi varsa hepsi harc itmiş idi 61b/26

kapularun her birisi bir inciden imiş 290a/21

geldük ve öteki gün Samosa yetişdük 14a/23

1.6.4. Soru zamirleri

imdi ne diyelüm 143a/1

ve ayttım ya rabb ne eyleyem 125a/10

zira ferişte lerden kime bir vakit 231a/5

neden ötüri andan ötüri ki imandan degil 148b/32

kangısı itmişdür ana eydürler 38a/31

zira kangısı azamdur altun mu ya heykel 41b/17

1.6.5. D önüşlülük zamirleri

Eski Anadolu Türkçesinde dönüşlülük zamiri olarak kendü, kendüzi(n) ve öz kelimeleri kullanılır. Dönüşlülük zamirleri iyelik ve durum eklerini kullanabilirler.[53]

kendü 42b/3	kendülerine 71a/26	kendümüzi127a/14
kendüleri 127a/12	kendüm 128b/11	kendünüñ 140b/24
kendülerün 157a/3	özüm 28b/32	özi 36b/32

1.7. Zarf

1.7.1. Yer zarfları

dikenler yukaru çıkup anları boġdular 23b/8

yarıldı yukarudan aşaġıya dek 52a/51

oradan biraz ilerü varub görür 54b/18

girü virilüb küllisini ayan görür idi 67b/26

üzerine olan eve inmesün ve içerü girmesün 76b/15

ve şākirdleri taşra çıkub şehre geldiler 78b/16

talimini tutanlar orada yanındadur kim 269b/14

taifeler ser-cümle önünde cem olub 46a/32

evinde konulmuşdur deryaya yakın kim 103b/32

ben dahi yanında durub katline rıza virdüm 125b/20

kendi ellerimiz ile gemi aletlerini taşra atduk 134a/19

1.7.2. Zaman zarfları

eydüremki bu gice de horoz ötmezden evvel 48a/34

rabbün feriştesi gice ile zindanuñ kapularuñ açtı 93a/19

[53] Şahin, a.g.e., 2003, s.53.

her daima gice ve gündüz ibadet idüb vusûl bulmak 131b/7

şimdi Allah bizüm babalarımıza etdügi vadenün 131b/6

imdi size yalvarurum ki ta'āmı alasız 134b/34

ve sabah olıcak ulu kahinler hep ve halkun şeyhleri Yesū'a karşı 50a/1

ol vakt hakimün çericileri Yesū'yı eyvāna alub 51a/27

anun kıyametinden soñra şehr-i mukaddese geldiler 52a/53

eger mümkün olsa ol sa'at andan geçe 79a/35

1.7.3. Miktar zarfları

nadanlığıma biraz tahammül 186a/1

öyle çok iken 151b/4

bizden ötürü çok çalıştı 155b/6

ana verile ve anun ziyade bolluġu ola 23b/12

ana ayıtdı ey imanı az olan niçün şüpheledün 27a/31

bir hayvan daha dokuna 244a/20

seni bildüm ki pek ademsin 45b/24

rahmet ider ve anı kim ister ise katı kılur 148a/19

sizün gayretinüz ekseri kandırdı 184a/2

1.7.4. Durum zarfları

müşabih olmuş siz ki taşradan hod güzel görünürler 42a/27

Allaha layık eyü olur 265b/6

hüdanun melekütü böyle olur 4a/03

girüb öyle söylediler ki 110a/1

ol bunun gibi emri alub anları iç zindana saldı 114b/24

amma yavaş cenk ider 220a/3

kim ibn-i insan andan teslim oluna ana eyü olur 78b/21

netekim dilsüzdür anuñ aġzın öyle açmadı 99b/32

suretini virene diyemi niçün beni böyle etdün 148a/20

taleb iderek biz dahi günâhkarlar bulunavüz 191b/17

1.7.5. Soru zarfları

küfri işitdünüz nice zann idersiz 80a/24

biz her birimiz niçe işitdürüz 87a/8

ne çok ayıtmışdur ve nice açmış idi 111a/27

bilmezmisiz ki ne kadar yesû' mesihe ta'mîd olunduk 143b/3

imdi mükemmel olmuşlar ne kadar varsa bunu ra'y edelüm 205b/15

niçin anı katl eyledi 262b/12

1.8. Edat

Tek başlarına anlamları olmayıp ancak cümledeki diğer kelime ve kelime grupları arasında çeşitli ilgiyi kurmaya yarayan alet sözlerdir.[54] Metinde geçen Türkçe ve yabancı asıllı edatlar:

1.8.1. Bağlama edatları

gelüp aytdı eger ibnullah iseñ digil tā bu ṭaşlar etmekler olalar 8a/3

[54] Necmettin Hacıeminoğlu, *Karahanlı Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara, 2003, s. 75.

tañrınuñ oġlı iseñ kendüñi aşaġaya bırakġıl zīrā yazılmışdur 8a/6

i’tikât idenleri halas ide çünki Yahûdiler alameti taleb iderler 157b/22

her nice ve her maraża 'ilāc ideler meger on iki resūllerüñ isimleri bunlardur 17b/2

va'až eyleñ diyu ki semāvātuñ melekūti yaḳın gelmişdür 18a/7

şehirlerini tamām itmeyesiz aña dek kim ibn-i insān gele 18b/23

babası yā anası benüm üzerüme seven baña lāyıḳdegildür19a/36

hayr itmek ya şer kılmak canımı halas veya helak eylemek 57b/4

zirā kalbün ziyadeliġinden yahud kalbin bolluġundan 22b/35

anlara ayıtdı nesli yaramaz ve zinākar ve bir alameti arzu ider 22b/39

ya rabb zira hem itler efendilerünün sofrasından düşen ufaklardan yirler 28b/27

kimesne benüm ardumca gelmek ister ise kendü nefsine inkar etsün 30a/24

anı teslim etmişler idi ama ulu kahinler halkı tahris etdiler 81a/11

zīrā şimdi ahşam imiş lakin sözü istimā' idenlerden çok kimesne inandılar 90b/4

1.8.2. Son çekim edatları

açduġumuz gibi hīç kimesneyi içinde bulmaduk 93b/24

işitdükleri gibi anlarda müteredd id oldılar 93b/24

’aẓīm feraḥ ile feraḥ eylediler 6b/11

ol sizleri rūḥ-i ḳudüs ile ve āteş ile ta’mīd eyleye 7b/11

bu vech üzere namāz ḳıluñ 12a/9

şimdiye değin semaların meleküti zor tahammül 20a/12

sekiz yıldan berü döşek üzere yatub meflüc imiş 101b/33

şayet bize ve size yeticek kadar olmaya 45a/9

davet etdügüm amel için anlar oruç tutub namaz kılıcak 107b/3

ekseri bilmediler ne sebepden ötüri cem' oldılar 120a/33

pes çünkü bu nesnelere karşu söylemek olmaz lazımdur 120b/36

garipler gayri nesneye mukayyed olmadılar 116a/21

biz ol yakın gelmezden evvel anı depelemege hazıruz 127a/16

pes çok yıldan soñra geldüm ta benüm ümmetüme 129a/7

inanurum ve tanrıya göre ümīd tutarum ki 129a/15

ne güneş ve ne yıldızlar çok güne dek göründiler 134a/20

1.8.3. Berkitme edatları

iş bu da konşuna kendün gibi muhabbet idesün 194b/15

ana istikbal idüb ayaklarda da düşüp secde eyledi 103a/25

kendü de her i'tikād iden müteberrir olsa gerek 109a/40

ben dahı gelüb aña secde idem 6a/9

ki arapca ana dahi yunus en-nebi dirler 22b/40

buġdayı benüm anbarıma cem' eylen bir misli dahī anlara takdīm eyledi 24b/31

Petrusı ve zebdinün iki oğullarını bile alub 48a/37

1.8.4. Ünleme edatları

Bunlar her türlü duygu ve heyecanı ifade etmek için kullanılan sözlerdir. Menşe ve yapı bakımından ya tabiat seslerini taklit suretiyle, yahut da hislerin yorumlanarak "ses" şeklinde terennümü neticesinde meydana gelmiştir.[55]

ey nesl-i imansız niçeye dek katunızda olayım 69a/19

ya rabb iman getirürüm benüm imansuzluġuma meded eyle 69a/25

kendü canında derince bir āh idüb eydür 67a/12

amma vay ol ademe kim ibn-i insan andan teslim oluna 78b/21

anun Rabbi ana ayıtdı aferin ya eyü ve emin kul 45b/21

Yesu' ana ayıtdı ey yâr niçün gelürsin 48b/50

[55] Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974, s. 293.

METİN

[3a]

Bismi’l-eb ve’l-ibn ve’r-rūḥü’l-ḳudsi el-ilāhi’l-vāḥid

İNCĪL-İ MUḲADDES

Ya’ni

Lisān-ı Türkīye terceme olunan bizüm rabbimiz Yesū’ Mesīḥüñ yeñi ‘ahd ü veṣāyeti

[3b]

1

Yeñi veṣayetüñ kitāblarınuñ hem isimleri hem ṣaff ve tertībleri faṣıllarınuñ ‘adedi bir ile, f faṣıllar içündür.

Mattanuñ 28 faṣlı var, Marḳosuñ 16 faṣlı var, Luḳanuñ 24 f, Yuḥannanuñ 21 f, Resūllerüñ a’mālinüñ 28 f, Rūmīlere risāletüñ 16 f var, Ḳorintoslulara evvel risāletiñ 16 f, Ḳorintoslulara ikinci risāletüñ 13 f, Ġalaṭyalulara risāletüñ 6 f, Efesuslulara risāletüñ 6 f, Filiboslulara risāletüñ 4 f, Ḳoloṣlulara risāletüñ 4 f, Tesalonikalulara evvel risāletüñ 5 f var, Tesalonikalılara ikinci risāletüñ 3 f, Timotiyusa evvel risāletüñ 2 f, Timotiyusa ikinci risāletüñ 4 f,Tiṭusa risāletüñ 3 f, Filemona risāletüñ 1 f, ‘ibrānīlere risāletüñ 13 f, Ya’ḳūbuñ risāletinüñ 5 f, Peṭrusuñ evvel risāletiñün 5 f, Peṭrusuñ ikinci risāletiñün 3 f, Yuḥannanuñ evvel risāletinüñ 5 f, Yuḥannanuñ ikinci risāletinüñ 1 f, Yuḥannanuñ üçünci risāletinüñ 1 f, Yehūdānuñ risāletinüñ 1f, Apoḳālipsisüñ 22 f var.

[4a]

[4b]

2

Mattānuñ yazduġı incīl-i muḳaddesdür

Evvelki Faṣıl

(1) Kitābu milād-ı Yesū'ul-Mesīḥ ibn-i Dāvud ibn-i İbrāhīm,(2) İbrāhīm İsḥaḳı tevlīd itdi ve İsḥaḳ Ya'ḳūbı tevlīd itdi ve Ya'ḳūb Yehūdāyı tevlīd itdi ve (3)Anuñ ḳarındaşlarını, ve yehūdā Fārişi tevlīd itdi ve Zāraḥı Tāmerden ve Fāriṣ ḥaṣrūnı tevlīd itdi ve ḥaṣrūn Arāmı (4)tevlīd itdi, ve Arām 'Amīnadābı tevlīd itdi ve 'Amīnadā Neṣūnı (5)tevlīd itdi ve Neṣūn Salmūnı tevlīd itdi, ve Salmūn Bā'āzı tevlīd itdi Rāḥābdan ve bā'āz 'Ubeydi tevlīd itdi Rāmūtdan(6) ve 'Ubeyd Eyesse'i tevlīd itdi ve Eyesse Dāvudü'l-meliki tevlīd itdi ve Dāvudü'l-melik Süleymānı tevlīd itdi. Uriyyānüñ[1] [ki

[1] Ya'ni ol 'avretden ki muḳaddemā Uriyyanuñ imiş

[5a]

3

(7) ‘avretinden] ve Süleymān Rehab’āmı tevlīd itdi ve Reḥab’ām Ebiyyāyı (8) tevlīd itdi ve Abiyyā Aṣāfı tevlīd itdi, ve Aṣaf Yūṣāfāṭı tevlīd itdi ve Yūṣāfāṭ Yūrāmı tevlīd itdi ve Yūrām ‘Ūziyyāyı(9) tevlīd itdi ve ‘Ūziyyā Yūvāŝāmı tevlīd itdi ve Yūvāŝām Aḥāzı (10)tevlīd itdi ve Aḥāz ḥazeḳiyyāyı tevlīd itdi, ve Hazeḳıyyā Meneşşāyı tevlīd itdi ve Meneşşā ‘Āmūnı tevlīd itdi ve ‘Āmūn(11) Yūsiyyāyı tevlīd itdi ve Yūsiyyā Yuḥāniyyāyı tevlīd itdi ve (12) anuñ ḳarındaşların Bābilüñ esīrliginde ve Bābilüñ esīrliginden ṣoñra Yuḥāniyyā Şeleŝā’ili tevlīd itdi ve Şeleŝā’il Zūrubābili(13) tevlīd itdi, ve Zūrubābil Abiyūdı tevlīd itdi ve Abiyūd İliyyāḳimi(14) tevlīd itdi ve iliyyāḳim ‘Āzūrı tevlīd itdi ve ‘Āzūr ṣādūḳı tevlīd itdi ve ṣādūḳ Aḫīni tevlīd itdi ve Aḫīn İliyyūdı (15) tevlīd itdi ve İliyyūd İlī’āzārı tevlīd itdi ve İli’āzār Metŝānı (16) tevlīd itdi ve Metŝān Ya’ḳūbı tevlīd itdi ve Ya’ḳūb Yūsufı tevlīd itdi Meryemüñ erini kim andan ṭoġdı Yesū’ ki(17) Mesīḥ dinilmişdür, imdi cemī’ cīller İbrāhīmden Dāvuda dek on dört cīldür ve Dāvuddan Bābilüñ esīrligine dek on dört cīldür ve Bābilüñ esīrliginden Mesīḥe dek on dört cīldür

[5b]

4

(18) meger Yesū' Mesīḥüñ velādeti bu vech üzre imiş ki anası Meryem Yūsufa nāmzād olıcaḳ[2] anlaruñ viṣālünden (19)evvel rūh-i ḳudüsden ḥāmile olmuş bulundı pes Yūsuf anuñ eri ṣıddīḳ olup ve anı rüsvāy itmek dilemeyüp anı gizlüce(20) boşamaḳ ister idi, ammā evvel bu nesneleri fikr itdügi gibi işte rabbüñ ferişţesi bir düşde aña iẓhār itdi diyü ey Yūsuf ibn-i Dāvud senüñ 'avretüñ Meryemi almaḳdan ḳorḳma zīrā kendüde(21) mevcūd olmuş ruh-i ḳudüsdendür ve bir oġul doġura ve adını Yesū'[3] oḳıyasın zīrā kendü anuñ ḫalḳını anlaruñ(22) günāhlarından ḫalāṣ ide, lākin bu cümle olmuşdur ta rabbdan (23)peyġamber ile dinilmiş tekmīl oluna diyü, işte bir bikr ḳızı[4] ḥāmile olup bir oġul doġura ve anuñ adina 'Emmānū'il diyeler ki mütercim olmuş teñri bizüm ile [dimek]dür(24) pes Yūsuf uyḳudan uyanmış rabbüñ ferişţesi aña buyur(25)duġı gibi itmişdür ve 'avratını aldı, ve anı bilmedi aña dek kim anuñ evvel doġmuş oğlını doġurdı ve[5] adını Yesū' oḳudı.

[2] Andan evvel ki birbirine geldiler daḫi mütercem ola
[3] Ki hem 'Arabī hem Türkī dilinde adına daḫī 'isā dirler
[4] Yāhūd bir kız oğlan
[5] Yāḫūd adını Yesū' ḳodı

[6a]

5

İkinci Faṣıl

(1)Meger çün Yesū’ Yehūdanuñ Beytileḥeminde ṭoġmışdur [6] melik Hīrodisüñ eyyāmında işte mecūsīler maşrıḳdan yeruşalime (2)irişdiler diyü yahūdilerüñ pādişāhı toġmış olan ḳandedür zīrā anuñ yılduzın maşrıḳda görüp aña secde itmege (3)geldük, ve melik hīrodes işiddicek muẓṭarib oldı ve (4)tamām Yeruşalim anuñ ile ve cemī’ ulu kāhinleri ve ḫalḳuñ kātiblerini cem’ idüp anlardan su’āl itdi ki mesīḥ(5) ne yirde ṭoġacaḳdur ,ve anlar aña aytdılar yehūdānuñ beyt(6)leḥeminde zīrā şöyle peyġamber ile yazılmışdur, ve sen beytleḥem yehūdā ṭopraġı yehūdā kā’idelerinde aṣlā aṣġar degilsin zīrā senden bir ḥākim çıḳısar[7] kim benüm ḫalḳım isrā’ile (7)ḥükm idiserdür, andan hīrodes mecūsīleri tenhā oḳıyub (8)anlardan yıldızuñ iẓhār itdügi zamānını teftīş eyledi, ve anları beytleḥeme gönderüp aytdı varup diḳḳatle oġlancıḳdan ötürü tefaḥḥus eyleñ ve [anı] bulıcaḳ baña ḫaber virüñ ha(9) ben daḫı gelüp aña secde idem, ve anlar şāhı işidüp yola gitdiler ve işte maşrıḳda gördükleri yılduz anlaruñ öñüne gider idi aña dek kim gelüp oġlancıḳ olduġı (10) yir üzre tevaḳḳuf ider idi, ve anlar yılduzı görüp ġayetde

[6] Ki mülk-i Herdus daḫi denilür
[7] Yāḫūd kim benüm halkım israile yedüriserdür

[6b]

6

(11)’aẕīm feraḥ ile feraḥ eylediler, ve eve giricek oġlancıḳı anası Meryem ile buldılar ve anlar düşüb aña secde itdiler ve anlaruñ ḫazinelerin açıcaḳ hediyeleri aña ihdā itdiler (12)altūnı ve[8] günlüġi ve murı, ve anlar tañrıdan bir rü’yāda mütenebbih olmuş ki Hīrodese girü dönmeyeler ġayrı yoldan anlaruñ(13) diyārına teveccüh itdiler ,ve anlar ayrılub işte rabbüñ ferişтesi yūsufa bir rüyāda iẓhār itdi diyü öri ṭurup oġlancıḳı ve anasını alup mışıra ḳaç ve anda ol aña dek kim saña diyü virem zīrā hīrodes oġlancıḳı ṭaleb eyleye anı helāk(14) itmek içün, ve ol uyanu gelüp oġlancıḳı ve anası gice(15) ile aldı ve mışıra teveccüh itdi,ve hīrodesüñ vefātına dek anda oldı tā rabbden peyġamber ile dinilmiş yerine gele diyü (16)benüm oġlumı mışırdan oḳudum, pes hīrodes çün gördigine mecūsīlerden istihzā olundı ġāyetde maġḍūb oldı ve gönderüp beytlehemde ve anuñ cümle şınurlarında olan cemī’ oġlancıḳları ḳatl eyledi iki yaşludan ve altında ol (17)zamāna göre ki mecūsīlerden diḳḳatle teftīş eyledi, ol (18)vaḳt erimyā peyġamberden denilmiş tekmīl olundı diyü, bir avāz rāmada işidilmişdür fiġān ve zārlıḳ ve ‘aẕīm-i ye’is Rāḥīli anuñ evlādina aġlar iken ve müteselli olmaḳ istemedi anuñ içün ki

[8] Ki lübān ma’nasına daḫi gelür

[7a]

7

(19) mevcūd degildür, ammā hīrodes müteveffā olup işte rabbüñ (20)feriştesi bir rü'yāda yūsufa mışırda iẓhār eyledi, diyü örü ṭurup oġlancıḳı ve anasını al ve isrā'il ṭoprağına varġıl (21)zīrā oġlancıġuñ ḥayātını ṭaleb idenler müteveffā oldılar, ve ol ḳalḳub oġlancıḳı ve anasını aldı ve isrā'il ṭoprağına (22)geldi, ammā çün işitdi ki [9] arḫīlāvuş yahūdiyyetde babası hīrodes yerine beglig ider idi ol oraya varmaḳdan ḳorḳar idi ve līkin tañrıdan bir rüyāda mütenebbih olup celīl (23)ṭaraflarına bir yaña gider idi, ve gelüp nāṣarat dinilmiş bir şehirde sākin oldı tā peyġamberler ile dinilmiş tekmīl oluna ki nāṣaratlu oḳınmuş ola

Üçünci Faşıl

(1) meger ol günlerde geldi yuḥānna-yı mu'midanı yehūda beriyye(2)sinde vaʿẓ idüp, diyü tevbe eyleñ zīrā göklerüñ melekūtı(3) yaḳın geldi, zīrā işbu oldur kim işʿayā peyġamberden söylenmişdür diyü nidā eyleyenüñ beriyyede avāzı siz rabbüñ ṭarīḳını amāde idüp(4) anuñ izlerini rast eyleñ, ve kendü yuḥannānuñ libāsı deve yüñünden oldı ve bilüñ çevresünde adım zünnārı ve anuñ(5) ṭa'āmı çekirgeler ve yaban balı imiş, ol vaḳt Yeruşalim ve bütün

[9] Ki aña 'Arabça Arşilus dirler

[7b]

8

(6)Yehūdiyyet ve Ürdünüñ tamām çevre ili aña ḫurūc eylediler, ve[10] ürdünde andan [11]ta'mīd olunurlar idi günāhlarına i'tirāf ider (7) iken ammā ferīsīlerüñ ve zındıḳlaruñ keşīrin anuñ maʿmūdiyyetine gelüp göricek anlara aytdı ey efʾīlerüñ evlādı kim size tenbīh itmişdür ki gelicek ġażabdan firār (8) idesiz, imdi [12]tevbeye müsteḥaḳ yemişleri ḥāṣıl eyleñ, (9)ve kendiñüzden dimege ẓan itmeñ ibrāhīm bize pederdür zīrā size ayduram ki Allāh ḳādirdür ki bu ṭaşlardan ibrāhīme (10) Oġulları ḳopara, ve şimdi daḫī balta aġaclaruñ köküne yatur imdi her aġaç ki ḫūb yemişi bitürmezse yire yıḳılub(11) ateşe urulmuşdur ben ḫod sizi ṣu ile tevbeye[13] ta'mīd iderin ammā benüm ardumda gelen benden ḳavīdür kim anuñ babuçların getürmek lāyıḳ degilüm ol sizleri rūḥ-i ḳudüs ile ve (12) āteş ile ta'mīd eyleye, kim anuñ ḳalburı elindedür ve ḫarman yerin tamām arıdub anuñ buġdayın anbara cem' eyleye ve ṣamānı(13) söyündürülmez āteşe iḥrāḳ ide, ol vaḳt Yesū' celīlden ürdüne (14) yuḥannā ḳatına gelmişdür andan ta'mīd olunmaġa, ammā yuḥannā anı nehy eyledi diyu baña gerekdür ki senden ta'mīd olunam ve sen baña (15) gelür misin, ve Yesū' cevāb virüp aña aytdı şimdiki ḥālde revā gör zīrā şöyle[14] cemī' birri tekmīl eylemeñ bize

[10] Ya'ni Ürdün ırmaġında
[11] Ta'mīd olunmaḳ vaftīz olunmaḳ ma'nasına gelür.
[12] Tevbeye münāsib daḥi tebdīl oluna
[13] Ta'mīd etmek vaftīz etmek ma'nasına gelür
[14] Cemī' 'adli ya ma'deleti daḫi terceme oluna

[8a]

9

(16) yaraşur ol vaḳt anı revā gördi, ve Yesū’ ta’mīd olınıcaḳ hemān vaḳt ṣudan ṭaşra çıḳdı ve işte gökler aña açılmışdur ve tañrınuñ rūḥun gügercinleyin inüp üstüne (17)gelür iken gördi, ve işte semālardan bir avāz diyu iş bu benüm sevgilü oġlumdur kim andan ḫoşnūd oldum

Dördünci Faṣıl

(1) ol vaḳt Yesū’ rūḥdan beyābāna çıḳarılmışdur tā iblīsden(2) imtiḥān olına, ve çün ḳırḳ gün ve ḳırḳ gice oruç (3) ṭutdı ‘āḳıbet aç oldı, ve imtiḥān idici fitne gelüp aytdı eger ibnullah iseñ digil tā bu ṭaşlar etmekler olalar, ve (4) ol cevāb virüp aytdı yazılmışdur ki ādem ancaḳ etmek ile dirlik itmeye lākin tañrınuñ aġzından ṭaşra çıḳan (5) her sözi ile, o zaman iblīs anı şehr-i muḳaddese intiḳāl idüp (6) anı [15] heykelüñ bir küngüre üzre ṭurġurdı, ve aña aydur eger tañrınuñ oġlı iseñ kendüñi aşaġaya bırakġıl zīrā yazılmışdur ki anuñ feriştelere senüñ ḥaḳḳıñda vaṣiyyet ider ve ellerinde seni ḳalduralar tā sen senüñ ayaġuñı ṭaşa(7) ṭoḳunmayasın, Yesū’ aña aytdı yine yazılmışdur senüñ rabb(8) Allāhuñı tecrübe ḳılmayasın, tekrar iblīs anı beġāyet yüce

[15] Heykel cāmi ma'nasına gelür

[8b]

10

ṭaġa intiḳāl ider ve ‘'ālemüñ cemī’ memleketlerin ve anlaruñ faḫrin (9) aña gösterür ve aña aydur bunları hep saña vireyüm[16] eger (10) sen düşüb baña secde idesin, ol vaḳt Yesū’ aña aydur yüri hey şeyṭān zīrā yazılmışdur rabb senüñ (11)tañrına secde ḳılub aña ancaḳ ‘ibādet idesin ol vaḳt iblīs anı ḳodı ve işte ferişteler irişüb aña ḫiẕmet (12)itdiler pes çün Yesū’ bildi[17] ki yuḥannā teslīm olundı(13) celile ayrıldı ve nāṣaratı ḳoyup gelüp kefernaḥumda (14)sākin oldı ki deryaya yaḳın zābolon ve neftālīm serḥadlerinde,(15) ta iş’ayā peyġamber ile dinilmiş tekmīl oluna diyu, zābolon ṭopraġı ve neftālīm ṭopraġı deryā yolın ürdünden öte celīlī ümmetlerüñ, (16)ẓulmetde oturan ḫalḳ ‘aẓīm nūrı gördiler ve mevtüñ ilinde (17)ve gölgesinde oturanlara nūr anlara ṭoġdı, ol vaḳtde Yesū’ va’aẓ itmege iptidā eyledi ve dimege tevbe eyleñ zīrā[18] semāvātuñ (18)melekūtı yaḳın geldi ,ve Yesū’ Celīlüñ deryāsı yanında yürüyüp iki ḳarındāşı görür sim’onı ki Peṭrus dinilmişdür ve anuñ ḳarındaşı anderāusı bir[19] şebekeyi deñize ṣalar iken(19) zīrā balıḳçılar imişler, ve anlara eydür ardumca gelüñ ve (20) sizi ādemlerüñ ṣayyādların ideyim, ve anlar hemāndem aġların(21) ḳoyup aña tābiʿ oldılar ve oradan ilerü varup iki sāir

[16]Eġer sen yüzüni yire sürüp bana tapasın manasına gelür
[17] Yāḫūd ki Yuhanna ele virildi yani ki anı zindana saldılar
[18] Göklerüñ yā asumānlaruñ melekūti ma'nasına
[19] ki ana daḫi balık aġı dirler

[9a]

11

ḳarındaşı gördi yaʿḳūbı zebdinüñ [oġlın] ve yuḥannāı anuñ ḳarındaşın bir gemide anlaruñ babası zebdi ile aġlarını(22) meremmet iderek ve anları daʿvet eyledi, ve anlar hemāndem gemiyi (23) ve babasını terk idüp aña tābiʿ oldılar, ve yesūʿ tamām celīlüñ eṭrāfına varur idi mecmaʿlarda taʿlīm idüp melekūtuñ incīlini vaʿaẕ ider iken ve her maraż ve her rence ḫalḳda ʿilāc ider iken,(24) ve anuñ şöhreti tamām suriyāya çıḳmışdur ve aña iletdiler envāʿi marażlara cemīʿ mübtelā olanları ve ʿaẕāblara giriftār olanları ve dīv ṭutmuşları ve ay delülerin ve meflūcleri ve (25) anlara ʿilāc eyledi, ve çoḳ cemāʿatler aña tābiʿ oldılar celīlden ve [20] diḳāpolisden ve yerūşalimden ve yahūdiyyetden ve ürdün ötesinden

beşinci faṣıl

(1) ve cemāʿatleri görüp bir ṭaġa çıḳdı ve ol oturup (2) anuñ şākirdleri aña geldiler, ve aġzın açub anlara taʿlīm (3) ider idi diyü[21] ṭūba rūḥda faḳīr olanlara zīrā semāvātuñ (4) melekūtı kendülerüñdür, ṭūba aġlayanlara zīrā kendüler (5) müteselli olalar, ṭūba[22] ḥalīmlere zīrā kendüler yiri mirāṯ bulalar,

[20] ki arapça ana aşerü'l müdün dirler ve türkçe on şehir manasına gelür
[21] ṭūbā mübarek ve sa'ādetlü manasına gelür
[22] halim berdbar yundan ve yavaş manasına gelür bu vech daḫi caizdür yani zīrā yir anlara mīrās kala

[9b]

12

(6) ṭūba anlara ki ʿadle āc ve teşne olurlar zīrā anlar ṭoḳ olalar,(7-8) ṭūba merḥametlülere zīrā merḥamet anlaruñ üzerine ola, ṭūba ḳalbde (9) pāk olanlara zīrā anlar Allāhı göreler, ṭūba [23]selāmet idenlere (10)zīrā anlar tañrı oġulları dinilmiş olalar, ṭūbā maṭrūdlıġa giriftār olanlara ʿadl içün zīrā semāvātuñ melekūtı (11) kendülerüñdür, mübārek siz çün size laʿnet ideler ve ṭard eyleyeler ve size ḳarşu hezeyānlu sözi kiẕb iderek(12) benim ḫaṭrum içün diyeler, şānlıḳ ve tehlīl eyleñ zīrā ki sizüñ ücretüñüz çoḳ(dur) semālarda zīrā şöyle sizden (13) öndinki peyġamberleri ṭard itdiler, siz arżuñ ṭozı siz veli ger ṭuz datsuz olur ise ḳanġı[24] ile mutebbil olına artuḳ hīç nesneye yaramaz illā yabāna bıraḳılmaḳ ve adımlar ile pāy-māl (14) olmaġ içün, siz ʿ'ālemüñ nūrısız bir şehir ki ṭaġ üzerine (15)ḳurulmışdur gizlenmege ḳādir olmaz, ve ne mumı yaḳup bir kile altına anı ḳorlar lākin şemʿdān üzerine ve evde olanlara heb(16) żiyā virür, sizüñ nūrıñuz ādemler ḥużūrında şöyle żiyā etsun ki anlar sizüñ eyü ʿamelleriñüzi görüp semālarda(17) olan sizüñ atañuzı temcīd ideler, ẓan itmeñ ki ben geldüm nāmūsı ya peyġamberleri bozmaġa ben bozmaġa gelmedüm lākin (18)tekmīl itmege,[25] zīrā āmin size eydürem tā gök ve yir

[23] Yāḫūd ṣulḥ idenlere
[24] kangı ile tuzlana manasına gelür
[25] Amīn ḥaḳīḳatde ve bedresti ma'nasına gelür

[10a]

13

geçmeyince nāmūsdan bir yoṭa ya bir ẕerre geçmeye aña dek (19) kim hep ṣādır ola, imdi kim ki bu eñ geci vaṣıyyetlerüñ birin bozub ādemlere şöyle ta'līm iderse semālaruñ melekūtunda eñ geci dinile ammā kim ki idüp ta'līm iderse işbu (20) semālaruñ melekūtunda ulu dinile, zīrā size eydürem ki eger sizüñ 'adlüñüz artub ḳātiblerüñ ve Ferīsīlerüñ (adlün)den (21) ifrāṭ itmeye semālaruñ melekūtına aṣlā girmeyesiz işitdüñüz ki ḳadīmīlerden dinilmişdür ḳatl itmeyesin ve kim ki ḳatl(22) ide ḥükme giriftār ola, ammā ben size eydürem ki her kendü ḳarındāşına(güzāf gadāb iden daḫi caiz ola) bī-sebep ġażab iden ḥükme giriftār ola ve her kim kendü ḳarındāşına raḳa diye derde ki giriftār ola ve kim ki sefīh (23) diye cehennem oduna giriftār ola, imdi eger senüñ hediyyeñ meẕbaḥa iḥdā iderseñ ve orada yād idesin ki senüñ (24) ḳarındaşuñ saña ḳarşu bir nesne var , ise senüñ hediyyeñi meẕbaḥ öñünde ḳoġıl ve varup evvel senüñ ḳarındaşıña teṣāluh (25) eyle ve andan gelüp senüñ hediyyeñi iḥdā eyle, senüñ(senüñ hasmun ile mannān ol yahud ….üzere ol daḫi müterennim ola) ḫaṣmıñ ile tīz barışıḳ eyle ol eṣnādaki anuñ ile yoldasın mebādā ki muḥāṣame iden seni ḳāżıya teslīm ide ve ḳāżı (26) seni ḳolluḳcınuñ(yahud as asın ya çavuşun eline vire) eline vire ve zindāna bıraḳılasın, āmīn saña dirim ki andan ṭaşra çıḳmayasın aña dek kim eñ

[10b]

14

(27) aḫir pulı virdüñ, işitdiñüz ki ḳadīmīlerden dinilmişdür(28) zinā etmeyesin, ammā ben size eydürem ki her 'avrata naẓar iden aña ṭama' itmek içün şimdi ḫod ḳalbinde anuñ ile zinā (29) eyledi, pes eger senüñ ṣaġ gözüñ saña(yahud sana hibe ola ya şek ola) ma'ṣeva ola anı çıḳar ve senden bıraḳ zīrā saña yarar ki senüñ endāmlaruñdan biri helāk ola ve senüñ bütün cesedüñ cehenneme(30) bıraḳılmaya, ve eger senüñ ṣāġ elüñ saña ma'ŝere ola anı kesgil ve senden bıraḳ zīrā saña yarar ki senüñ endāmlaruñdan biri (31) helāk ola ve senüñ bütün cesedüñ cehenneme bıraḳılmaya , hem dinilmişdür ki her kim 'avretini boşaya ṭalāḳ yazusını aña virsün, (32) ammā ben size eydürem ki ol kim anuñ 'avretini boşaya zinā sebebinden ġayri anı zinā etdürür ve ol kim ṭalāḳ virilmişe nikāḥ (33) ide zinā ider , tekrār işitdüñüz ki ḳadīmīlerden dinilmişdür ki yalān yere and içmiyesin lākin senüñ yemīnlerüñi Rabbe (34) vefā idesin , evved ben size eydürem aṣlā and içmeñ ve ne (35) āsmān içün zīrā tañrınuñ taḫtıdur , ve ne yir içün zīrā anuñ ayaḳlarınuñ mevṭāsıdur ve ne yeruşalīm içün zīrā ol (36) 'ažīm pādişāhuñ şehridür, ve ne başuñ içün yemīn ide- (37) sin zīrā bir ḳılı aḳ ya ḳara etmege ḳādir degilsin , ammā sizüñ ḳoluñuz olsun eved eved yoḳ yoḳ zīrā bunlardan

[11a]

15

(38) artuḳ olan şerrirdendür , işitdüñüz ki dinilmişdir gözi (39) göz içün ve dişi diş içün , ammā ben size eydürem şerre muḳāvemet itmeñ lākin her kim ki seni senüñ ṣāġ (40) yañaguña ura öbürisini daḫi aña döndür , ve ol kim saña emr-i şer'iñ diyüp senüñ ṭolamañı ḳaldurmaḳ isteye (41) ferāceñi daḫi aña ṣalıvir , ve her kim seni musaḫḫar eyleye (42) bir mil [yola] anuñla iki gitgil, senden dilek idene virgil ve senden ödünc almaḳ isteyenden [baş] çevirme , (43) işitdüñüz ki dinilmişdir senüñ ḳoñşuñı sevesin (44) ve düşmanuñı ibġāż idesin ,ammā ben size eydürem sizüñ düşmanlaruñuza muḥabbet eyleñ size beddu'ā idenlere ḫayr du'ā eyleñ ve sizi ibġāż idenlere eyülük ḳıluñ ve size renciş virenler içün ve size maṭrūd idenler içün namāz ḳıluñ , (45)tā semālarda olan sizüñ atañuzuñ oġulları olasız zīrā anuñ āfitābını ṭulū' etdürür şerrirleri ḫayrlar üzerine yaġdurur (46) 'ādiller ve żālimler üzerine , zīrā eger size muḥabbet idenleri severseñiz (47) ne ücretüñüz vardur bācdārlar daḫi hemān bunı itmezler mi , ve eger ḳarındaşlaruñuza tenhā selām virürseñüz ne ifrāṭ idersiz (48) bācdārlar daḫi öyle itmezler mi , imdi size kāmil oluñ netekim semālarda olan sizüñ atañuz kāmildür

[11b]

16

(1) iḥtirāz eyleñ ki sizüñ ṣadaḳatüñüzi ādemler huẓūrunda itmeyesiz tā ki anlardan naẓar olunasız yoġise semālarda olan (2) sizüñ atañuzuñ ḳatında ücretüñüz yoḳdur, imdi çün ṣadaḳa idersin öñüñde borı çalma netekim mürāyiler iderler mecma'larda ve çarşularda tā ādemlerden temcīd olunalar āmīn (3) size eydürüm ki anlaruñ ücreti anlardadur, ammā sen çün (4) ṣadaḳa idersin senüñ ṣaġuñ neyler ṣoluñ bilmesün , tā senüñ ṣadaḳatüñ pinhānda ola ve pinhānda gören senüñ atañ (5) kendü žāhirde saña girü vire , ve çün namāz ḳılursın mürāyiler gibi olmayasın zīrā mecma'larda ve maḥallelerüñ bucaḳlarında ṭurur iken namāz ḳılmaġa severler tā ki ādemlere iẓhār olunalar āmīn size eydürem ki anlaruñ ücreti anlardadur, (6) ammā sen çün namāz ḳılursın ḫalvet od eñ içine gir ve senüñ ḳapuñı ḳapayub pinhānda olan senüñ ataña namāz ḳılıvir ve pinhānda gören senüñ atañ aşkārı girü (7) saña vire , ammā namāz ḳılıcaḳ herze söylemek gavurlar gibi (8) zīrā žann iderler ki anlaruñ keŝret-i kelāmında müstecāb olalar , pes anlara mānend olmayasız zīrā atañuz size neler (9) gerekdür bilürsiz anı ṭaleb itmezden evvel, siz imdi

[12a]

17

Bu vech üzere namāz ḳıluñ[ya'ni] bizüm atamız ki göklerde- (10) sin senüñ ismiñ muḳaddes olsun, senüñ melekūtüñ gelsün senüñ irādetüñ olsun netekim gökde daḫi (11-12) yirde, her günki bizüm etmegimüzi vir bize bugün , ve bizüm borclarumızı bize bağışla netekim biz daḫi bizüm (13) borclularumıza bağışlaruz, ve bizi tecrübeye idḫāl itme lākin şerrīrden bizi necāt eyle zīrā senüñdür melekūt ve salṭanat (14) ve mescid (?) tā ebed āmīn , zīrā eger siz anlaruñ ḫaṭālarını ādemlere (15) bağışlayasız sizüñ atañuz semāvī daḫi size bağışlaya , ve eger siz anlaruñ ḫaṭālarını ādemlere bağışlamayasız ve ne sizüñ (16) atañuz sizüñ ḫaṭalaruñız bağışlaya, daḫi çün oruc ṭutarsız mürāyiler gibi ġamkīn yüzlü olmayasız zīrā yüzlerini burarlar tā ādemlere oruc ṭutanlar görüneler āmīn size eydürüm ki (17) anlaruñ ücreti anlardadur, eved sen çün oruc ṭutarsın (18) senüñ başuña yaġ sür ve yüzüñi yuġıl , tā ādemlere oruc ṭutan görünmeyesin lākin senüñ ataña ki pinhānda [dur] ve pinhānda gören senüñ atañ saña aşikāre girü vire , (19) Gencleri size yıġmañ yirde ḳanda pas ve güve bozar ve (20) ḳanda uġrılar delüp uġurlarlar , ammā gencleri size yıġuñ-ı asmānda ki anda ve ne pas ve ne güve bozar ve anda uġrılar delmezler

[12b]

18

(21) ve ne uġurlarlar, zīrā sizüñ gencüñüz ne yirdedür sizüñ (22) kalbüñüz daḫi anda olur, cesedüñ çerāġı gözdür imdi eger senüñ gözüñ sāde olursa senüñ bütün cesedüñ münevver (23) olur, ve eger senüñ gözüñ şerrīr olursa bütün cesedüñ ḳarañu olur imdi eger ol nūr ki sende[dür] ḳarañuluḳ ola ol (24) ḳarañuluḳ ne ḳadar , hīç kimesne iki efendiye ḫiźmet idemez zīrā yā birisini ibġāż idüp öbürisine muḥabbet ide veyā birisine müte'allik olup öbürüsini ḫorḫora tañrıya ve (25) mala ḫiźmet itmege ḳādir degilsiz, bunuñçün size eydürem sizüñ cānıñıza muḳayyed olmañ ne yiyesiz ve ne içesiz ve ne teniñize ne geye- (26)siz cān ṭa'āmdan efżal degil midür ve ten libāsında āsmānuñ ḳuşlara nažar eyleñ zīrā ekmezler ve ne biçerler ve ne anbarlara cem' iderler ve sizüñ atañuz semāvī atlara yedürür sizüñ anlaruñ (27) üzerine çoḳ fażiletüñüz yoḳmidür, ḳanġıñuz ḫūdġam yiyüp ḳādirdür (28) ki kendü ḳāmetine bir arşun ḳata, ve libās içün niçün teşvīşlenürsiz ṣaḥrānuñ zanbaḳların teemmül eyleñ nīce biterler ne (29) emek çekerler ve ne añırurlar, nihāyet size eydürem ki ne Süleymān dügeli mescidinde bunlaruñ biri gibi giyinmiş olur (30)idi, ve eger ṣaḥrānuñ ötüne (?) ki bugün mevcūd olup yārın furuna bıraḳılmışdur Allāh öyle giyürürise siz ḫūd ḳanda ḳaldı

[13a]

19

(31) Ey īmānı az olanalr, imdi müşevveş olmañ diyu ne yiyevüz yā ne (32) içevüz veyā necvüñüz (?) ile geyinmiş olavüz, zīrā ümmetler bu nesneleri heb ṭaleb iderler zīrā sizüñ atañuz semāvī bilür (33) ki size bunlar heb gerekdür, ammā evvel ḫüdānuñ melekūtīn ve anuñ 'adlin ṭaleb eyleñ ve bunlar heb size mülḥaḳ olsalar (34) gerekdür, imdi yārına muḳayyed olmañ zīrā yārın kendü nesnelerine muḳayyed olsa gerek güne anuñ şerri yeter

Yedinci Faṣl

(1-2) ḥükm itmeñ tā ḥükm altında olmayasız, zīrā ne ḥükm ile ḥükm idersiz size ḥükm olana ve ne ölçi ile ki ölçersiz size (3)Girü ölçmüş ola , ve niçün senüñ ḳarındaşıñuñ gözündeki çöpçegize baḳarsın ve sneüñ gözüñdeki mertegi tefekkür (4) itmezsin , yā senüñ ḳarındaşuña nīce diyesin ḳoġıl senüñ gözüñden çöpçegizi çıḳarayım ve işte bir mertek kendü (5) gözüñdedür , ey mürāyi mertegi kendü gözüñden evvel çıḳar ve ol vaḳt rūşen görürsin ki senüñ ḳarındaşıñuñ (6) gözünden çöpçügizi çıḳarasın, pāk olanı köpeklere virmeñ ve sizüñ incülerüñüzi ṭoñuzle öñünde bıraḳmañ tā anları kendü ayaḳları altında başmayalar ve dönüb size

[13b]

20

(7) yırtalar , dilek eyleñ ve size virile ṭaleb eyleñ ve bulasız daḳḳ (8) eyleñ ve size açıla , zīrā her dilek eyleyen alur ve ṭaleb iden (9) bulur ve daḳḳ eyleyene açılmış ola yā sizlerden ḳanġı ādem vardur kim eger oġlı etmegi dilek ide ṭaşı aña virür mi (10-11) ve eger balıġı dilek ide yılanı aña virür mi , imdi eger siz şerīr olmuş iken sizüñ oġullaruñuza eyü'aṭiyyeleri virmek bilürsüñüz fekeyfe ki semālarda olan sizüñ (12) atañuz aña suāl idenlere eyü nesneleri vire, imdi her neleri isterseñüz ki ādemler size ideler siz daḫi anlara şöyle (13) eyleñ zīrā budur nāmūs ve peyġamberler , tek ḳapudan içerü girüñ zīrā ḳapu geyndür ve yol inlüdür ki (…) iletür (14) ve andan içerü girenler çoḳdur, zīrā ki ḳapu tenkdür(?) ve yol (15) dardur ki ḥayāta iletür ve anı bulanlar azdur, hem yalān peyġamberlerden saḳınuñ kim size ḳoyunlaruñ libāsı ile gelürler (16) bāṭında ḫod yırtıcı ḳurdlardur, yemişlerinden anları bilesiz dikenlerden üzümi devişürürler mi ya ḫaslardan incir, (17) İncīlin her eyü aġac eyü yemişleri virür ammā fāsid aġac kem (18) yemişleri virür, eyü aġac kem yemişleri viremez ve ne fāsid (19) aġac eyü yemişleri virmek olur , her aġac eyü yemişi virmeyen (20) ḳoparulub ateşe urulmuşdur, imdi anlaruñ yemişlerinden

[14a]

21

(21) Anları bilesiz , degil her baña diyen yā Rabb yā Rabb semālaruñ melekūtune giriser lākin semālarda olan benüm atamuñ irādetini (22) iden , çoḳ kimesne ol günde baña diserler Yā Rabb Yā Rabb senüñ imüñde nebīliḳ itmedüḳ mi ve senüñ ismüñde divleri çıḳarmaduḳ mı ve senüñ ismüñde çoḳ menāḳibi (23) Ḳılmaduḳ mı , ve ol vaḳt anlara i'tirāf ideyim ki herkez size bilmedüm benden firḳat eyleñ ey cemī' iŝmi işleyenler , (24) İmdi her kimesne kim bu benüm sözlerümi istimā' idüp anları ['amel] ide anı bir 'āḳil arā teşbīh ideyim ki anuñ evini (25) Ḳaya üzeirne binā eyledi , ve yaġmur indi ve aḳındılar geldiler ve yeller esdiler ve ol ev üzerine urdılar ve düşmedi zīrā ḳaya (26) Üzerine temeli ḳurulmuşdur , ve bu benüm sözlerümi istimā' iden ve anları ['amel] itmeyen bir sefīh arā teşbīh oluna kim anuñ (27) evini ḳum üzerine binā eyledi ve yaġmur indi ve aḳındılar geldiler ve yeller esdiler ve ol eve żarb itdiler ve düşdi ve anuñ (28) düşmesi 'ažīm idi, ve oldı ki Yesū' bu sözleri tamām etdügi gibi cemā'atler anuñ ta'līminden müteḥayyir ḳalurlar (29) İdi , zīrā anlara ta'līm ider idi salṭanat ṣāḥibi gibi ve kātibler gibi yoḳ

[14b]

22

Sekizinci Faşl

(1) Pes çün ṭaġdan indi çoḳ cemā'atler aña tābi' oldılar , (2) ve o üşte(?) bir ebraṣ gelüp aña ṭapar idi deyü Yā Rabb eger (3) istersin beni pāk itmege ḳādirsin , ve Yesū' eli uzadub aña doḳundı deyü ben isterin pāk ol hemāndem anuñ baraṣı (4) Pāk olmuṣdur , ve Yesū' aña eydür görgil kimesneye dimeyesin ammā varup kendüñi kāhine göster ve ol hediyyeyi (5) İhdā eyle ki Mūsā buyurmuṣdur şehādet içün anlara, ve Yesū' Kefernāḥūma giricek bir yüzbaşı ḳatına gelür idi (6) Aña yalvarup , deyü Yā Rabb benüm ḳulum evd eyatur meflūc ḳattı (7) Ma'źūb olmuṣ , ve Yesū' añā eydür ben gelüp aña 'ilāc (8) ideyim , ve yüzbaşı cevāb virüp eydür Yā Rabb ben müsteḥaḳ degülüm kim benüm ṭā..(?) altına giresin lākin sözi tenhā (9) Digil ve benüm ḳulum ṣaġ ola , zīrā ben salṭanat altında bir ādemim ki benüm altumda çericilerüm vardur ve buña eydürüm vargıl ve ol varur ve ġayriye gel ve gelür ve benüm ḳuluma bunı (10) Eyle ve ol [anı] ider, ve Yesū' işidicek ta'accüb eyledi ve tābi' olanlara ayıtdı āmīn size dirin ve ne İsrāilde (11) Ol ḳadar īmānı buldum , ve size eydürem ki çoḳ kimesneler maşrıḳdan ve maġribden gelüp İbrāhīm ile ve īsḥaḳ [ile] ve

[15a]

23

(12)Ya'ḳūb [ile] semāvātuñ melekūtunde āṣā oturalar , ammā melekūtuñ oġulları eñ ṭaṣraġı ḳarañulġa çıḳarılısardur orada (13)Zārlıḳ ve dişlerüñ ṣarıreti ola, ve Yesū' yüzbaşıya ayıtdı varġıl ve inanduġuñ gibi saña olsun ve anuñ ḳulı hemān (14) Sa'atde ṣaġ olmuşdur, ve Yesū' Petrusuñ evine gelicek anuñ (15)Ḳayın anasın yatmış gördi ve bir sıtmaya mübtelā olmuş, ve anuñ eline doḳunup sıtma anı terk eyledi ve ṭurı gelüp (16) anlara ḫiźmet itmişdir , ve aḫşam olıcaḳ çoḳ mecñūnları aña iletdiler ve söz ile ruḥları çıḳarur idi ve mecmū' (17) renclülere 'ilāc ider idi , tā İṣa'yā peyġamberden dinilmiş kelām tamām ola deyu kendü bizüm ża'aflarumızı aldı ve marażlarumızı (18) getürdi ,pes Yesū'çoḳ cemā'atleri anuñ çevresinde (19) görüp ötesine varmaḳ buyurmuşdur, ve bir kātib anuñ ḳatına gelüp aña ayıtdı yā mu'allim her ḳanda gidersiñ saña mütāba'at (20)İdeyim , ve Yesū' aña dir dilkülerüñ ḥufraları vardır ve semānuñ ḳuşlarınuñ yuvaları ammā ibn-i insānuñ başı yaturı (21) Ḳoyacaḳ yiri yoḳdur , ve anuñ şākirdlerinüñ bir ġayriyi aña ayıtdı Yā Rabb beni ḳoġıl tā evvel varup benüm babamı defn idem , (22) Yesū' ḫod aña ayıtdı baña tābi' ol ve meyyitleri anlaruñ (23) meyyitlerin defn etmek ḳoġıl , ve ol bir gemiye binüb anuñ

[15b]

24

(24)Şākirdleri aña tābi' oldılar, ve işte deñizde 'aẕīm ḥareket oldı şöyle kim gemi mevcler ile örtülmüşdür ammā kendü (25) uyur idi , ve şākirdleri ḳatına gelüp anı uyardılar diyü (26) Yā Rabb bizi ḫalāṣ eyle helāk oluruz, ve anlara eydür ne ḳorḳaḳ olursız ey īmānı az olanlar ol vaḳt ṭurı gelüp (27) yellere ve deñize emr eyledi ve 'aẕīm ılımanlıḳ oldı, ve ādemler ta'accüb itdiler diyu naṣıl kimesnedür buña yeller daḫi deñiz (28)daḫi aña iṭā'at iderler, öte yaḳasına irişicek cercesiler iline iki mecnūn aña rāst geldiler maḳberelerden çıḳub ġāyetde yavuz şöyle kim hīç kimesne ol yoldan geçmek (29) olımaz idi, ve işte çaġırdılar diyu bize ve saña ne ey Yesū' ibnullāh buraya zamāndan evvel bize 'aźāb itmege geldiñmi, (30) ve anlardan ıraḳ çoḳ ṭoñuzlaruñ bir sürisi var idi (31) otlar iken , pes diyular aña yalvardılar diyu eger bizi (32) Çıḳarasın ṭoñuzlaruñ sürisine gitmek bize revā gör, ve anlara ayıtdı varuñ ve anlar çıḳub ṭoñuzlaruñ sürisine gitdiler ve işte ṭoñuzlaruñ bütün sürisi hücūm ile (33) uçurumdan deryāya segirtdiler ve ṣularda mürd oldılar, ve [anlara] yedürenler ḳaçdılar ve şehre gelüp mecmū'ları ḫaber (34) virdiler ve mecnūnlaruñ ki nesnelerin , ve işte bütün şehir

[16a]

25

Yesū'uñ ḳarşusına çıḳdılar ve anı göricek yalvardılar ki anlaruñ ṣınurlarından geçe idi

Doḳuzuncı Faṣl

(1) ve gemiye binüb öte geçdi ve kendü şehrine gelmişdür, (2) ve işte aña bir meflūcı getürürler idi döşekde yatmış ve Yesū' anlaruñ īmānın görüp meflūce ayıtdı yā oġul (3) müteselli ol senüñ günāhlaruñ saña maġfūrdur , ve işte günāhlarun (4) ba'żı kendülerinde ayıtdılar işbu küfr söyler , ve Yesū' anlaruñ fikirlerini görüp ayıtdı siz niçün sizüñ ḳalblerüñüzde (5) kem nesneleri fikri dersiz , zīrā ḳanġı āsānuñdur dimek (6) Günāhlar saña maġfūrdur veyā dimek ḳalḳ ve yüri, lākin tā bilesiz ki ibn-i insānuñ bir de salṭanatı vardur tā günāhları 'afv ide bu kez meflūce ayıtdı urı ṭurup senüñ döşegüñi (7) ḳaldur ve senüñ evüñe varġıl, ve ol ḳalḳub kendü (8) evine gitmişdür, ve cemā'atler göricek ta'accüb itdiler Allāhı temcīd itdiler ki bunca ḳudreti ādemlere virmişdür , (9) ve Yesū'oradan mürūr idüp bir ādemi gümrük ḫānesine oturur iken görmüşdür Matta dinilmiş ve aña eydür baña (10) Tābi' ol ve ṭurı gelüp aña tābi' olur idi , ve oldı ki

[16b]

26

Evde (yemege) oturduġı gibi üşte çoḳ bācdārlar ve günāhkārlar gelüp Yesū' ile ve anuñ şākirdleri ile aşa otururlar (11) idi , ve Ferisiler göricek şākirdlerine dirler idi sizüñ mu'allimiñüz bācdārlar ile ve günahkārlar ile niçün (12) Tenāvül ider, eved Yesū' işidüp anlara ayıtdı ṣaġ ola- (13)nlaruñ ṭabībe iḥtiyācı yoḳdur lākin neclülerüñ , siz ḫod varup [bu] nedür ögrenüñ raḥmeti isterüm źebīḥatı yoḳ zīrā (14)ṣadīḳları oḳumaġagelmedüm lākin günāhkārlar tevbeye, ol vaḳt Yuḥannānuñ şākirdleri aña geldiler diyu biz ve ferisiler niçün kerrāt ile oruc ṭutaruz ammā senüñ şākird- (15)lerüñ oruc ṭutmazlar , ve Yesū' anlara ayıtdı ḥacelenüñ oġulları ye's çekmege kādir olurlar mı mādāmki köygü (?) anlardan alınmış ola (16) ve ol vaḳt oruc ṭutalar , hīç kimesne yeñi çuḳanuñ bir pāresi bir eski ṭona urmaz zīrā anuñ memlū lakīn ṭondan (17) ḳaldurur ve yaraḳ (?) kemrek olur, ve ne yeñi sevcii (?) eski tülūḳlar ḳırılub sucı (?) ṭaşra aḳar ve tülūḳlar helāk olurlar lākin yeñi sücii(?) yeñi tülūḳlara ḳoyarlar ve (18) ikisi saḳlanılur , ol bunları anlara söyledügi gibi işte bir server gelüp aña ṭapar idi diyu benüm ḳızum ḫod şimdi

[17a]

27

(19) Olmuşdur lākin gelüp senüñ elüñi üzerine ḳovdırıla , ve Yesū' ṭurı gelüp aña tābi' oldı ve anuñ şākirdleri , (20) ve işte bir 'avret ki aña on iki yıl ḳanuñ bir neziġi (21) Oldı ardina irişüb anuñ libāsı etegine doḳundı , zīrā kendüsüne eydür idi eger libāsına ancaḳ doḳunam ḫalāṣ (22) Olayım , Yesū' ḫod çevrendi ve anı görüp ayıtdı ey bint-i müteselli ol senüñ īmānuñ seni ḫalāṣ itdi ve 'avret ol (23) sā'atden ḫalāṣ oldı, ve Yesū' çün serverüñ evine geldi ve düdgecileri(?) gördi ve ḫalıḳı şamata ider iken , (24) anlara ayıtdı bir yaña oluñ zīrā ḳız oġlān olmuş degildür (25) Ammā uyur ve anı masḫaraya aldılar, ammā çün ḫalḳ çıḳarılmış oldılar ol girüp eline yapışdı ve ḳız oġlān ḳalḳdı , (26) ve işbu āvāze tamām ol ṭopraġa çıḳmışdur, ve Yesū' oradan güzer ḳılıcaḳ iki gözsüz ardınca geldiler çaġırur (28) İken diyu yā İbn-i Dāvud bizi esirge, ve eve gelicek gözsüzler anuñ ḳatına geldiler ve Yesū' anlara eydür inanurmısız ki (29) Bunı itmege ḳādirim aña ayıtdılar belli efendi , ol vaḳt anlaruñ gözlerine doḳundı diyu sizüñ īmānuñuza göre (30) Size olsun , ve anlaruñ gözleri açılmışdur ve Yesū' anlara (31) Muḥkem buyurdı diyu görüñ hīç kimesne bilmesun , ammā anlar

[17b]

28

Çün ṭaşra çıḳdılar anuñ çāvin tamām ol ṭopraġa çıḳar- (32)dılar , ve anlar çıḳduḳları gibi işte aña iletdiler bir (33) dilsüz mecnūn ādemi, ve diyu çıḳarılub dilsüz sevilmişdür ve cemā'atler ta'accüb itdiler diyu ki isrāilde herkez şöyle žuhūra (34) gelmedi, ammā ferisiler dirler idi şeyṭānlaruñ serveri ile (35) şeyṭānları çıḳarur, ve Yesū' cemī' iehirlerüñ ve köylerüñ eṭrāfına gider idi anlaruñ mecma'larında ta'līm idüp melekūtüñ İncīlini va'až ider iken ve ḫalḳ içinde her maraża (36) ve her ża'fa 'ilāc ḳılur iken , ve cemā'atleri göricek anlara teraḥḥum ider idi anuñiçün ki zebūn oldılar ve dağıldılar (37) Ḳoyunlar gibi kim anlaruñ çobanı yoḳ, bu kez şākird- (38) lerine eydür ḥasād ḫod çoḳdur ammā ırġādlar azdur, imdi ḥaṣāduñ Rabbiye yalvaruñ ki ırġādları anuñ ḥaṣādina iḫrāc ide

Onuncı Faṣl

(1) ve anuñ on iki şākirdlerini ḳatına oḳuyub anlara salṭanat virdi nāpāk rūḥlara [ḳarşu] tā anları çıḳaralar (2) ve her nice ve her maraża 'ilāc ideler i meger on iki resūllerüñ isimleri bunlardur evvel Sim'on ki Vetrus dinilür ve ḳarındaşı

[18a]

29

Anderavus Ya'ḳūb ol zebdinüñ [oġlı] ve anuñ ḳarındaşı (3) Yuḥannā, Filibbos ve Bertolomeos [ve] Toma ve Matta ol bācdār [ve] Ya'ḳūb ḥalfinüñ [oġlı] ve Lebavüs kim laḳabı Tedāus , (4) Sim'on ken'ānlu ve Yehudā isḫarīyūṭi ki daḫi anı telsīm (5)eyledi , işbu on iki Yesū' irsāl eyledi anlara emr idüp diyu siz ümmetlerüñ yoluna gitmeñüz ve Sāmiretlülerüñ (6) Şehrine girmeñüz , belki İsrāilüñ beytinüñ żāyi' olmuş (7) Ḳoyunlarına varuñ, ve varur iken va'až eyleñ diyu ki semāvātuñ (8)Melekūti yaḳın gelmişdür, rencūrlere 'ilāc eyleñ ebraṣları arıtduñ ölmüşleri īḳāž eyleñ dīvleri çıḳaruñ rāykān(?) (9) Olduñuz eykān virüñ , tedārik eyleñ ne altunı ve ne gümüşi (10) ve ne baḳırı sizüñ ḳuşaḳlaruñuzda , ne ṭaġarcaġı yol içün ve ne iki ḳaftānı ve ne babucları ve ne 'aṣāyı zīrā ırġād anuñ (11) ṭa'āmına müsteḥaḳdur, ve her şehre ya köye girürsiz anda müsteḥaḳ olan kimdür suāl eyleñ ve orada ḳaluñ aña dek (12) Kim ṭaşra çıḳarsız , ve bir eve giricek aña selām virüñ (13) ve eger ḫod ol ev müsteḥaḳ ola selāmuñuz anuñ üzerine gelsün ve eger müsteḥaḳ degil ise sizüñ selāmuñuz girü (14)Size dönsün ,ve kim ki sizi ḳabūl itmeye ve ne sizüñ sözlerüñüzi işitde ol evden yā evvel şehirden ṭaşra

[18b]

30

(15)Çıḳıcaḳ sizün ayaḳlaruñuzdan ṭozı silküñ ,āmīn size eydürün ki Sodom ve Ġamura ṭopraġına ziyāde reḫāvet ola (16)Deynūnet gününde andan kim ol şehre , üşte ben sizi irsāl iderin nitekim ḳuzıları ḳurtlar ortasında imdi yılanlar gibi 'āḳiller oluñ ve gügercinler gibi żararsuz (17) Çeler (?) , ammā ādemlerden iḥtiyāṭ eyleñ zīrā sizleri derneklere (18) telsīm ideler ve mecma'larında sizi, celd eyleyeler , ve siz ḥākimlerün ve pādişāhlaruñ ḳatına daḫi getürülesiz benüm ḫāṭr-(19) ım içün anlara ve ümmetlere şahādet içün , pes çün sizi tesl im iderler muḳayyed olmañ nīce yana şey söylersiz zīrā (20) Size virile ol sā'atde ne söyleyesiz, zīrā siz söyleyenler degilsiz lākin sizüñ atañuzuñ rūḥı sizde sizde söyler (21)ve ḳarındaş ḳarındaşı mevte teslīm ide hem ata oġlı ve oġullar (22) Vālidān üzerine ḳalḳub anları öldürtdeler, ve mecmū'alaruñ ḳatında mebġuż olasız benüm ismüm ḫāṭırı içün ammā nihāyete dek (23) muvāžabet iden ḫalāṣ ola, pes çün sizi bu şehirde maṭrūd eyliyorlar bir ġayriye ḳaçuñ zīrā āmīn size eydürin İsrāil şehirlerini tamām itmeyesiz aña dek kim ibn-i insān gele, (24) Şākird mu'allimi üzerine degildür ve ne ḳul anuñ efendisi üzerine, (25)Şākirde kāfidür kim anuñ mu'allimi gibi ola ve ḳul efendisi

[19a]

31

Gibi eger ṣāḥib-i ḫāneyi Ba'alzebūl oḳudılar ise anuñ (26) ehl-i beytin ḫod ḳanda ḳaldı, imdi anlardan ḳorḳmañ zīrā nesne örtülmüş degildür ki keşf olunmaya ve gizlü ki (27) Ma'lūm olmaya, anı kim size ḳarañuluḳda eydürin siz nūrda diñ ve anı kim ḳulaġa işitdürsiz evler üstünde va'až eyleñ, (28) ve teni öldürenlerden ḳorḳmañ evet rūḥı öldürmege mecālleri yoḳdur belki hem rūḥı hem teni cehennemde helāk itmege ḳādir (29) olandan ḫavf eyleñ, iki serçe bir aḳçeye ṣatılmaz mı ve (30) anlardan biri yir üzerine düşmez sizüñ atañuzsüz, ve (31) sizüñ başuñuzuñ mecmū' ṣaçları daḫi ma'dūddür , imdi (32) Ḳorḳmañ çoḳ serçelerden efżalsız, imdi her kim ki bañā ādemler ḥużūrunda i'tirāf ide hem ben aña semālarda olan (33) Benüm atamüñ ḥużūrunda i'tirād ideyim, ammā kim ki baña inkār ide ādemler ḥużūrunda aña inkār ideyim hem ben semālarda (34) olan benüm atamuñ ḥużūrunda , ṣanmañüz ki ben geldüm selāmeti yirde göndermege ben selāmeti göndermege gelmedim (35) Lākin ḳılıçı, zīrā geldüm ki bir ādemi cüdā idem babasına ḳarşu ve ḳızı anasına ḳarşu ve gelini ḳayınanasına ḳarşu,

(36) ve ādemün düşmanları anuñ ehl-i beyti [olalar] , babası yā (37) Anası benüm üzerüme seven baña lāyıḳ degildür ve oġlı yā

[19b]

32

(38) ḳızı benüm özüme seven bana layık degildür, ve kime çelüba (39) sını alup benüm ardımca gelmezse bana layık degildür, canını bulan anı zayi' eyleye ve canı benüm hatırım içün zayi' (40)iden anı bula, sizi kabul iden beni kabul ider ve beni(41) kabul iden beni irsāl eyleyeni kabul ider, peyġamberi peyġamberin isminde ile kabul iden peyġamberin ücretini ala ve sadīkı sadīkın (42) isminde kabul iden sadīkın ücretini ala, ve kim bu en küçüklerün birine (yani bir kadeh soġuk suyu) bir kadeh sovuġı yalnuz içüre şakirdün isminde amin size dirüm asla ücretini zayi' itmeye ,

On birinci faşıl

(1)ve vaki' oldı ki Yesū' çün kendü şakirdlerine vasiyyet itmegi tamām ayıtdı oradan ayrıldı ki anların şehirlerinde(2)ögretdüp va'z ide, meger yuhanna zindanda mesihin amellerini(3) işiticek şakirdlerinün ikisini gönderüp, ana itti(4) sen ol misin kim gelecekdür ya ahiri katlanıruz, ve Yesū' cevāb verüp anlara ayıtdı varup anları Yuhanna'ya(5) ihbar eylen kim istimā' idersiz ve görürsiz, am'lar görürler ve aksaklar yürürler ebraslar arınurlar ve sağırlar işitdürler

[20a]

33

(6)Ölüler yine kalkarlar ve İncīl fakirlere müjdelenür, ve mübārekdür her(7) kimün kim bende şekki olmaya, ve bunlar ayrıldukları gibi Yesū' Yuhanna'nun ḥaḳḳında cemaatlere diye ki başladı (deyu) ne taşra çıkdunuz beya bana bakmaġa bir kamışa yel ile silkinmiş mi ,(8) ammā ne taşra çıkdunuz görmeye bir ādemi mülayim libaslar ile geyinmiş mi işte mülayimleri(yani mülayim libasları geyen kimesneler) geyen kimesneler padişahlarun (9)evlerindedür, ammā ne taşra çıktdunuz görmeye peyġamberimi evet (10) size eydürem hem peyġamberden katı ziyade, zīrā bu oldur kim anun ḥaḳḳında yazılmışdur işte ben benüm resulümü senüñ yüzün önünde gönderürüm kim senüñ yolunu huzurunda müheyya(11) ide, amin size eydürem ki avretlerden doġmışlar içinde Yuhanna muammid eyyiden bir büyük kopmadı ammā semāvatın melekūtünde(12) geçirek olan andan azamdur, ve Yuhanna muammidānınun günlerinden şimdiye değin semāların(semāların meleküti hücūm ile girür daḫi mütercem ola) meleküti zor tahammül ider ve(13) zorlular anı güç ile alurlar, zirā peyġamberler hep ve nāmus (14) Yuhanna'ya değin nübüvvet ayıtdılar , ve eger kabul etmek istersenüz(15) budur İliyya kim gelecek imiş, kimün kim işitdicek(16) kulakları var ise işitsün, bu nesli kime teşbih mi ideyim bazarlarda oturan oğlancıklara benzer kim yoldaşlarına (17)çağırup, eydürler size düdük çaldık ve raks etmediniz

[20b]

34

(18) Size fiġān eyledük ve aġlamadunuz, zīrā Yuhanna ve ne yir iken ve ne içer iken geldi ve eydürler anun(19) bir şeytanı vardur, ibn-i insān yiyüp içer iken gelmiştir ve eydürler işte e kül adamı ve sucu içi bacdarlarun ve günahkarlarun dostu ammā müteberrir oldı hikmet anun oġullar(20) ından, pes ol şehirleri ta'yīb etmeye başladı ki anlarda anun ekser menakıbi sādır oldular anun içün ki tevbe etmediler, (21) vay sana ya görezin vay sana ya beyt sayda zirā eger ol sizde sādır olmuş kuvvetler surda(sorduna dilinde tayrus denilür) ve saydāda sādır olmuş olaydılar hayli zamanda çuval(yahud çuval esbabında degülde) bezzinde ve ramadda tevbe etmişler (22) idi, ve lākin size eydürem sura ve saydāya deynunet gününde (23) ziyade rehavet ola andan kim size, ve sen kefer nā hum ki āsumāne degin yücelenmişsin cehenneme dek indürülesin zīrā eger ol sende sādır olmuş kuvvetler sodomlarda sādır olmuş(24) olaydılar bugüne deġin bakī kalmışlar idi, ve lākin size eydürem ki sodomların arzına deynunet gününde ziyade rehavet(25) ola andan ki sana, ol zamanda Yesū' cevāb verüp ayıtdı ya peder göġün ve yirün rabbi sana şükr idürem ki bunları hakimlerden ve ākillerden gizledün ve masumlara anları keşf(26-27) eyledün, belli ya peder zirā huzurunda rıza şöyle oldu , mecmu'

[21a]

35

Nesneler benüm atamdan bana teslim olunmuştur ve hīç kimesne oġlı bilmez illa peder ve ne pederi kimesne bilür illa oġul ve ol kim ana (28) oġul keşf etmek isteye , ya cemi' emek(emekdarlar yahud müşe'āt çekenler daḫi manasına gelür) emek çekenler ve aġır yüklü olanlar katuma gelün ve ben sizlere rāhat vireyim ,(29) benüm boyundurukum üzerünüze alun ve benden öġrenün zirā ben halimim ve kalpte mütevāzı' ve sizün canlarunuza rāhat(30) bulasız, zīrā benüm boyundurukum asāndur ve benüm yüküm yeyinidir.

On ikinci faṣıl

(1) Ol vakitte Yesū' sebte ikinliklerden gider idi, ve anun ṣākirdleri aç olup buġday başların koparmaġa ve (2) yemeġe başladılar, ammā ferisiler görecek ana ayıtdı lar işte senüñ ṣākirdlerin anı iderler ki sebte etmek (3) caiz deġüldür, Lākin ol anlara ayıtdı davud ne etdügün (4) okumadunuz aç olduġu zamanda ve bilesince olanlar, nice tañrının evine girmiştür, ve taktimetün etmeklerin yidi kim ana yemek caiz deġil idi ve ne bilesince olanlara illa kahinlere(5) yalnuz, (ve) ya nāmusda okumadunuz ki sebtlerde kahinler (6) heykelde sebti bozarlar ve suçsuzdur, nihayeti size eydürem(7) ki bunda heykelden azām vardır , siz ḫōd eger bile idünüz

[21b]

36

Ki iş bu nedir merhameti isterim ve zebīhatı yok suçsuzları (8) mahkum etmedünüz zīrā ibn-i insān dahī sebtün rabbidir , (9-10)ve andan ayrılub anların mücemmi'i içine gelür idi, ve işte bir ādem var idi kim anun eli kuru imiş ve ana suāl ayıtdılar deyu sebtlerde ilaç itmek caiz midür ? ta anı kollayalar , (11) ve ol anlara ayıtdı sizlerden ne asıl ādem vardır kim anun bir koyunu ola ve iş bu eger sebtlerde bir çukura düşse ana(12) yapışup kaldırmaya mı hele ādem koyundan ne kadar efzaldür(13) pes imdi sebtlerde hayır itmek cayizdür, Ol vakit ol ādema aydur senüñ elüni uzat ve uzattı ve girü (14) saġ olmuştur ol birisi gibi, pes ferisiler çıkub ana karşı müşavere(15) ayıtdılar anı nice helak ideler, ammā Yes'u bilüp oradan uzlet ider idi ve çok cemaatler anun ardinca varup (16) anlara hep ilaç itmüştür, ve anlara vasıyyet virdi kim anı izhār (17-18) itmeyeler, tā işaya peyġamberden dinilmiş tamām ola deyū, işte benüm ihtiyār ittüġüm kulum benüm habibüm kim canım andan hoşnuttur benüm ruhum anun üzerine koyayım ve ḥükmi ümmetlere (19) ihbār ede, niza' itmeye ve ne çaġıra ve ne kimesne āvāzını (20)çarşularda işitde, ezılmiş kamışı kırmaya ve dünün(???) iden(21) kittābı söyündürmeye ana dek kim ḥükmü zafere çıkara ,ve

[22a]

37

(22)Ümmetler anun isminde ümid tutalar , andan bir cinn tutmuşı ana getürdiler ki kör ve dilsüz imiş ana ilaç eyledi(23) şöyle kim kör ve dilsiz hem söyledi hem kördü, ve cemaatler hep hayran olup eydürler idi bu kimesne davudun(24) oġlu mudur , ammā ferisiler işitdicek ayıtdı lar iş bu şeytanları çıkarmaz illa şeytanlarun serveri olan baal (25)zebul ile, ve Yesū' anların fikirlerini bilüp anlara ayıtdı her memleket ki kendüsine karşu maksūm(maskūm bulunmuş manasına gelür) ola harap olısardur , ve her şehriya evki kendüsüne karşı maksūm ola durmayısardur,(26) ve eger şeytan şeytanı ihraç ide kendüsine karşı maksūm(27) olmuştur imdī anun memleketi nice durısardur, ve eger ben baal zebul ile şeytanları ihrāc edesizün oġullarınuz kimünle ihrac iderler ve bunun içün anlar sizün kadılar(28)unuz olsalar gerektür , ve eger ben tañrının ruhu ile şeytanları çıkarurum pes tañrının melekūtu size yetişti ,(29) ya nice kādirdir ki bir kimesne kavvī olanun evine girüp kapakcıklarını zor ile kapa meger evvel ol kavvī olanı baġlaya (30)ve ol vakit evini harab ide , benüm ile mevcud olmayan bana (31) karşıdur ve benüm ile cem' etmeyen perākende ider , bunun içün size eydürem her günah ve küfür ādemlara af oluna ammā ruha(yunanca ruhun küfrü ādemlere af olunmaya manasına gelir)

[22b]

38

(32) karşu (olan) küfrü ādemlara af olunmaya ve kim ki ibni insāna karşı söz diye ana af oluna ammā kim ki ruhu kuduse karşu diye ana af olunmaya ve ne(yani ve ne bu dünyā da ne ahretde) bu dehirde ve ne gelecekte,(33) ya aġacı hub eylen ve yemişini hub yahut aġacı fasid (34)eylen ve yemişini fāsid zīrā yemişten aġaç bilinür, ya ef'aylarun evlādı siz şerirler iken eyü nesneleri söylemege(35) nice kadirsiz zirā kalbün(yahud kalbin bolluġundan) ziyadeliğinden aġız söyler , eyü ādem kalbineyüi hazinesinden hayrı(yahud eyü nesnelere)cıkarur ve yaramaz ādem kalbün (36) yaramaz hazinesinde şerri ihrāc ider , ammā size dirin ki her batıl sözi ki ādemlar söyleyeler deynunet gününde andan(37) hesabı girü vireler, zirā senüñ sözleründen müteberrir ola(38)sın ve sözleründen müdān olasın, andan katiplerün ve ferisilerün ba'żı cevāb virdiler deyū ya muallim senden bir(39) alameti görmek isteüz, ammā ol cevāb verüp anlara ayıtdı nesli yaramaz ve zināKar ve bir alameti arzu ider ve alameti ana (40)virilmeye illa yunan(ki arapca ana daḫi yunus en-nebi dirler) peyġamberün alameti, zīrā yunan peyġamber balıġun karnında üç gündüz üç gice(yani üç gün gice gündüz nice oldu ise) nice oldu ise ibni insān üç gündüz üç gice arzun yüreginde öyle(41) olısardur, ninova erleri bu cil ile kopup anı din ideserdür zīrā anlar yunanun vaaz etmesinden tevbe ayıtdılar ve işte

[23a]

39

(42) Yunandan bir efzal bundadur , teymen melikesi bu cil ile hükümde kopup anları din idiser zīrā ayrun aksalarından geldi ta süleymānın hikmetin istimā' ide ve işte süleymandan (43) bir efzal bundadur , vakti kim merdār ruh ādemden taşra çıktı susuz yirlerden rāhatı taleb ider iken gide(44)yorur ve bulmaz , andan eydür benüm evime girü döneyim kim andan taşra çıkmışım ve gelür iken anı boş(ve) süpürülmüş (45) ve bezenmiş bulur , bu kez varup bilesince yedi sair ruhı kendüsünden hab-ı şeref alur ve anlar içeri girüp anda sükūn iderler ve ol ādemin aherkileri evvelkilerden beter olurlar dahī bu şerrir cile İncīlin oluserdir , (46) ve ol henüz cemaatlere söyler iken işte anası ve karındaşları taşrada vururlar (47) idi ana söylemek ister iken, ve bir kişi ana ayıtdı işte senüñ anan ve karındaşlarün taşra dururlar sana (48) söylemek ister iken ammā, ol cevāb virüp kendüsine diyene (49) ayıtdı benüm anam kimdür ve benüm karındaşlarum kimlerdür , ve anun elini şakidlerinden yana uzetüb ayıtdı işte benüm (50) anam ve benüm karındaşlarum, zīrā her kim ki semāvatta olan benüm atamun iradetin eyleye kendü benüm er karındaşum ve kız karındaş ve anadur

[23b]

40

On üçünci faṣıl

(1)ve hemen ol günde Yesū' evden taṣra çıkup degiz yanında (2) oturur idi , ve çok cemaatler ana cem' oldular ṣöyle ki kendü bir gemiye binüp oturur idi ve cemaat hep kıraġında(3) turur idi , ve çok nesneleri misillerde anlara söyledi deyū işte bir ekenci(tohum) ekmeġe çıktı , ve ekdüġünde niceler ḫōd yol tarafında düṣdiler ve kuṣlar gelüp anları(5), yediler , ve ba'żılar taṣlu yirlerde düṣdüler kim anların onda çok topraġı olmadı ve hemen dem bittiler topraġun derinliġi(6) olmadıklaru içün , ve güneṣ doġucak sarardılar ve anların (7) kökü olmamaġı içün kurudular , ve ba'żılar dikenler arasında (8) düṣtüler ve dikenler yukaru çıkup anları boġdular , ve ba'żılar eyi topraġa düṣdüler ve yemiṣ verdiler kimi ḫōd yüz(kat)(9) ve kimi altmıṣ ve kimi otuz, kimün kim iṣitmege (10) kulakları var ise iṣitsün , ve ṣākirdler katına gelüp ana(11) ayıtdı lar anlara mesellerde n içün söylersin , ve ol cevāb virüp anlara ayıtdı zirā ki size virilmiṣtür semāvatın melekūtu(12) sırrların bilmek ammā anlara verilmemiṣdür, zīrā kimin kim varsa ana verile ve anun ziyade bolluġu ola ammā kimün kim yoüuse hem onun kim vardur andan kaldırılsa gerek ,

[24a]

41

(13)Bugün içün anlara mesellerde söylerin ki görür iken (14)görmezler ve işidürken işitmezler ve ne anlarlar, ve iş'ıyanun peyġamber liġi anlarda tekmīl olunur deyu işitmekle işitesiz ve anlamaya(15)sız ve bakar iken bakasız ve görmeyesiz, zīrā bu halkın yüreği galiz olmadı ve kulakları işitmekte sakıllerdür ve gözlerin yumdular ta gözler ile görmeyeler ve kulaklar ile işitmeyeler ve kalp ile anlamayalar ve anlar rucu' olunalar anları saġ idem, Ammā sizün gözleriniz mübarektür zīrā görürler vesizün(17) kulaklarınız zīrā işitürler, zīrā size amin eydürem ki çok peyġamberler ve sadiklar anları ki siz görürsiz görmek dilediler ve görmediler ve anları ki siz işitdürsiz işitmek (18)ve işitmediler, imdi siz ekincinün mislin işitdünüz,(19) her melekūtün sözün işitdin ve anlamayan ol şerrīr (olan) gelür ve anun kalbinde ekileni hatf (hatf itmek kapmak manasınadır) ider yol (20) tarafında ekilmiş olan budur, ammā taşlı yerlerde ekilmiş olan oldur kim sözü işitdüp hemen dem ferah ile anı kabul (21)ider, kendüsinde ḫōd aslı yoktur lākin az dayanur ve (yahud mecazidür bekasuzdur) musıbet ya matrutluk söz sebebi içün peydā olacak fil(22) hal şekki var, hem dikenler içinde ekilmiş olan oldur ki sözü istimā' ider ve bu dehrün tekayyüdi ve baylıġun

[24b]

42

(23)Hilesi sözü boġār ve yemişsüz olur, ammā eyi toprakta(hub ya güzel toprakda daḫi mütercem ola) ekilmiş olan oldur ki sözü işitdüp anlar ki dahī yemişi getirür kimi ḫōd yüz (kat) ider kimi altmış(24) ve kimi otuz, aher Meseli anlara takdīm eyledi deyū semālarun (25) melekūtü hub tohumu tarlasında eken bir adama benzer, ammā adamlar uyuduklarında anun düşmanı gelür ve buġdayın (26)ortasında dilüçeleri eküp gider idi, ammā nebat bitüp yemiş virdüġi zamanda ol vakit delüceler dahī zuhura(27) geldiler, pes ev sahibinün kulları katına gelüp ana ayıtdı lar ya rab eyi tohumu ekinlüġünde ekmedün mi imdi onun (28)delüceleri kandan vardur, ve ol anlara ayıtdı bir düşman ādemi bunu andı ve kullar ana ayıtdı lar imdi ister misin ki (29) varup anları düşürürüz, ve ol ayıtdı yok tā şāyet delüceleri düşürür iken anlar ile bile buġdayı koparasız,(30) ikisi bile bite ki kon orāk zamanına dek ve orak zamanında orakçılarada yim evvel delüceleri düşürün ve anları demetlere (31)baġlan yanmaġ içün lākin buġdayı benüm anbarıma cem' eylen, bir misli dahī anlara takdīm eyledi deyū semāvatun melekūtü hardalun (32) bir habbesine benzer ki bir ādem alup tarlasında ekti, ki kamu tohumlardan ḫōd geçirekdür ammā boy çekecek nebātlardan

[25a]

43

Büyük olup ağaç olur şöyle kim asumānın(yani hava yüzünde olan kuşları) kuşları gelüp (33)budaklarında konarlar, bir meseli dahī anlara söyledi semāvatun melekūtü hamır mayasıne benzer ki bir karı alup üç ölçi (34)un içinde gizledi ana dek kim hep mayalanmıstır. Yesū' bunları hep mesellerde cemaatlere söylemiştür, meselsüz anlara söylemez(35) idi, ta peygamber ile denilmiş tamām ola deyū benüm ağzum mesellerde açayım dünyānın bünyādından gizlenmiş nesneleri telaffuz ideyim,(36) andan Yesū' cemaatleri salıvirüp eve geldi ve şākirdleri katına geldüler deyu tarlanın deliceleri meselin bize(37) beyan ile ve ol cevāb virüp anlara ayıtdı ol eyi tohumı(38) eken insānın oğludur, hem tarla dünyādır ve eyi tohum bunlar melekütün oğullarıdur ammā delüceler şerrirün oğullarıdur,(39) ve anları eken düşman iblisdür. ve orāk zamanı dehrün(40) intihasıdur ve orakcılar ferişte lerdür , imdi delüçeleri nice düşürüp ateşe yanarlar ise bu dehrün intihāsında öyle oluser(41)dir , ibni insān ferişte lerin gönderüp mu'sire olan nesneleri hep (42)melekütünden cem' ideler ve zulm idenleri(yahud haksuzluk idenleri) ve anaları ateşün(43) tenevvürüne salalar orada zarlık ve dişlerün sarīreti ola,ol vakit sadīkler güneş gibi yıldıralar anların atasınun melekütünde(44) kimin kim işitmeye kulakları varsa işitsün , tekrār

[25b]

44

Semāvatün melekūtü tarlada gizlenmiş hazineye benzer kim ādem anı bulacak ve pünhan ider anun şazlığından varup necva(??) gezleri (?)var ise küllisini satar ve ol tarlayı satın alur,(45) tekrār semāvatın melekūtü güzel incüleri arayan bir bezirgān-ı (46) ādemiye benzer, kim bir kıymetli inciyü bulub varup (???)varsa küllisini sattı ve anı satın aldı tekrar semāvatun melekūtü deryāya bırakılup her cinsten (yani balıklardan her cins) düşüre bir aġa benzer, (48) ki memlu olacak kırına çektiler ve oturup eyüleri kaplara(49) düşürdiler ve kemleri yabana bıraktılar , dehrün intihāsında şöyle olısardur ferişteler taşra çıkub sadīkler ortasından (50) şerrirleri ayuklayalar ve anları ateşin tenevvürüne atalar orada (51)zarlık ve dişlerün sarīreti olısardur, Yesū' anlara eydür(52) bunları hep anladınuz mı ana eydürler belli ya rab, pes ol anlara ayıtdı bunun içün semāvatun melekūtüne talim olunan her kātip bir ev sahibi olan ādeme benzer ki hazinesinden (53)yeni ve eski nesneler taşra çıkarur , ve oldu ki Yesū'(54) çün bu meselleri temam ayıtdı oradan ayrıldı, ve kendi salāsına gelüp anların mecma'sinde anlara talim ider idi şöyle kim anlar hayran olup ayıtdı lar bunun bu hikmeti ve menākıbı(55) nedendür , bu kimesne neccārun(neccar-ı dül ger manasına) oġlu degil mi anun anası

[26a]

45

Meryem denilmez mi ve anun karındaşları Yakup ve Yusa ve Sem'un (56)ve Yehuza, ve kız karındaşları anlar hep bizüm ile degül midir ?(57) imdi bu kimesneye bunlar cümle kandan ve anların anda şekki var idi ammā Yesū' anlara ayıtdı bir peyġamber izzetsüz degildür illa kendi (58) salāsında ve kendü evünde , ve çok menākıbi anda itmedi anların itikatsızlık ecilden

On dördüncü faṣıl

(1)Ol zamanda hirodes dördüncü server Yesū'n avāzesin işit(2)düp , bendelerine ayıtdı budur yuhanna mumedānı kendü emvāttan kıyam ayıtdı ve bunun içün menkıbetler kendü de kār(3) iderler , zirā hirodes yuhannayı tutup anı baġladı zindana koydı hirodiyya hatırı içün karındaşı Filibbesün avreti , (4)zīrā Yuhanna ana aydur idi anı almak sana caiz degildür,(5) ve anı katletmek isteyecek halktan korktı zirā anı peyġamber(6) gibi add itdiler, ve hiredesun mevlūdü olacak Herodiyya'nun(7) kızı ortasında raks idüp hirodese hoş geldi, bunun üzere yemīn ile vade eyledi ki her ne taleb ederse ana(8) vire , ol ḫōd anun anası ile evvel talimli olmuş ayıtdı Yuhanna mumedānının başın bunda bir sahanun içinde bana

[26b]

46

(9)Vir, ve şah melūl oldu lākin yemīn içün ve Hemşinler (içün) (10) virilmek buyurmuşdur, ve gönderip Yuhanna'nun başın zindanda(11) kesti, ve anun başı bir sahanda getirilüp kıza ver(12)ildi ve anāsına getürdi , ve anun şākirdleri yetişüb teni getürdüler ve anı gömdüler hem gelüp Yesū'a haber virdiler ,(13) ve Yesū' işitdicek oradan gemide bir ıssuz yire tenhā gider idi ve cemaatler işidüp ana şehirlerden yayak tabi' (14)oldular ve Yesū' taşra çıkub çok cemaati görd, ve anlara (15) terahhum eyledi ve anların marizlerine ilaç itdi, ve ahşam olıcak anun şākirdleri katına geldiler deyü ıssuz yirdür ve saat şimdi geçti cemaatleri salıvir tā köylere varup (16) yiyicekleri kendülerine satun alalar ammā Yesū' anlara ayıtdı (17) anlara getmek lazım degildür siz anlara yemek virün, ve anlar ana eydürler bizde bunda yoktur illa biş etmek ve iki balık ,(18-19) andan ol ayıtdı anları bana biriktür , ve cemaatleri ot üzere oturmak buyurdı ve ol biş etmek ve iki balıgı alup yukaru göge bakub bereketledi ve kırup etmekleri şākirdlere (20)verdi ve şākirdler cemaatlere, ve yediler hep ve tok oldılar ve artan parelerden on iki dolu sepeti kaldurdılar , (21) ve ekel idenler biş bin miktarı er oldılar avretlerden ve

[27a]

47

(22)Oġlancıklardan gayri, ve hemen dem Yesū' şākirdlerde gemiye binmek güç eyledi ve ötesine önünde gitmek ana dek(23) kim cemaatleri salıvire , ve cemaatlere destūr virüp bir daġa tenhā çıktı namaz kılmak ve ahşam olucak anda yalnuz (24) imiş, kimi ḫōd şimdi deniz ortasında imiş mevcler(25) ile işkencelenmiş zirā rüzgar muhalif imiş, ammā gecenin dördünci pasında Yesū' anlara getdi deniz üzerinde(26) yürür iken, ve şākirdler anı deniz üzerinde yürür iken göricek muzdarip oldular deyū ki hayaldür ve korkudan (27)feryād ayıtdılar , ammā Yesū' fil hal anlara söyledi deyū tevekkül (28)eylen benim korkman pes Betrus ana cevāb virüp ayıtdı ya rabb eger sen isen bana emir eyle ki sular üzerinde katuna(29) gelem ,ve ayıtdı gel ve betrüs gemiden inüb Yesū'a gelmek içün(30) sular üzerinde yürür idi , ammā rüzgarı hiddetli göricek korkdı ve batmaġa başlayub feryād eyledi diyū ya rabb beni(31) halas eyle ve hemen dem Yesū' u elini uzatup anı tuttu ve ana ayıtdı eyy imanı az olan niçün şüpheledün , ve anlar gemiye(33) bindükleri gibi rüzgar karar ayıtdı , pes gemide olanlar(34) gelüp ana tapladılar diyū hakīkatte sen ibnullahsın, ve (35) ötesine geçicek cennesāretün toprağına geldiler, ve ol

[27b]

48

Yirün erleri anı bilicek tamām ol çevre iline gönderüp(36) cemi' renclüleri ana getirdiler , ve andan dilek ayıtdılar ki anun libasının eteğine ancak dokunalar ve gemiler kim dokundularsa halās oldular ,

On beşinci faşıl

(1) Ol vakit Yesū' katına geldiler yeruşlimden(ki) katipler ve (2)ferisiler diyū senüñ şākirdlerin pirlerin ısmarlayışından(?????) niçün tecāvüz iderler zirā elleri yumazlar etmek yedükleri(3) zamanda, ammā ol anlara cevab virüp ayıtdı hem siz tañrının vasiyetinden niçün tecāvüz edersiz sizün ısmarlayışınız(4) ile zīrā Allāh vasiyet eyledü deyu senüñ atana ve anana izzet eyle ve ataya ya anaya lanet iden mevti vefat itsün,(5) ammā siz eydürsiz kim ki ataya ya anaya diye hediyyedür ki eger (6) benden müstefid olasın, ve onun atasına ve anasına izzet etmeye ve tañrının vasıyetini sizün ısmarlayışınuz ile mensūh (7) eyledünüz , eyy mürayiler işaya sizün hakkınuzda hoş (8)peyġamberlik ayıtdı diyū , bu halk kendü aġzu ile bana yaklaşur ve dudakları ile bana izzet ider ammā anların kalbi benden (9)gayette uzaktır , batıl yire bana secde iderler talimleri

[28a]

49

(10)Adamlarun emirlerin öġretdür iken , ve cemaati katına okuyup(11) anlara ayıtdı işidüp teakkul eylen , aġza giren adamı na pak itmez ammā aġızdan taşra çıkan iş bu adamı nā pak (12) ider ol vakit şākirdleri katına gelüp ana ayıtdı lar bildün mü ki ferisiler ol kelāmı işitdüp rencide oldular,(13) ve ol cevab virüp ana ayıtdı her fidan ki benüm atam semāvi (14) dikmedi koparılsa gerek, anları kovun körlerün kör kulavuzlarudur ve eger kör köri kılavuzlaya ikisi çukura düşse(15) gerek, ve betrüs cevāb virüp ana ayıtdı bu meselü bize(16) beyan eyle, ve Yesū' ayıtdı siz daḫī henüz akılsuz olursız , (17) henüz anlamaz mısız ki her aġza giren karna gider ve müsteraha(18)taşra bırakulur ammā aġızdan taşra çıkanlar kalpten huruc iderler(19) ve anlar adamı nā pak iderler, zīrā kalpten huruç iderler yavuz fikirler katller zinalar haram cimalar uġurluklar telbis şehadetler(20) küfürler, adamı na pak iden bunlardur ammā yunmamış eller ile (21)yemek adamı na pak etmez, ve Yesū' oradan çıkub sur ve (22)saydanın taraflarına ayrıldı, ve işte bir Kenan avreti ol serhadlardan çıkub ana feryad eyledi diyu ya rabb ibni davud bana terahhum eyle benüm kızım bir şeytan ile gayette mübtelādır , (23) ve ol ana bir söz cevāb virmedi ve şākirdleri katuna gelüp

[28b]

50

ana yalvarurlar idi diyü anı salıvir zirā ardımıza çaġırur,(24) hem ol cevāb virüp ayıtdı ben irsal olunmuş degülüm meġer(25) İsrail beytinün zayi' olmuş koyunlarına, ammā ol gelüp ana(26) secde eyledi deyū ya rabb bana meded eyle, ve ol cevāb virüp ayıtdı oġullarun etmegin alup itlere bırakmak eyi degildür, (27)ol ḫōd ayıtdı belli ya rabb zīrā hem itler efendilerünün sofra(28)-sından düşen ufaklardan yirler , ol vakit Yesū' cevab virüp ana ayıtdı ya avret senüñ itikadın azimdür istedüġün gibi sana olsun ve anun kızı ol saatten saġ olmuşdur, (29)ve Yesū' oradan ayrılub celil deryasına yakın geldi ve bir(30) daġa çıkub anda oturur idi ve çok cemaatler katına geldiler ve anlar ile oldular aksaklar gözsüzler dilsüzler sakatlar ve sayirler çok ve anları Yesū'n ayaklarına bırakdılar ve anlara ilaç (31)eyledi, şöyle kim cemaatler teacccüb itdiler çün gördiler dilsüzleri söylemeġe sakatları saġ olmaġa aksakları yürümeġe ve gözsüzleri görmeġe ve israilün tañrısını temcīd itdiler, (32) andan Yesū' şākirdlerini katına okuyup ayıtdı benüm(bu) cemaate özüm göyünür zirā şimdi üç gündür ki anlar benüm ile kalub hīç yicek nesneleri yokdur ve anları aç Salı(33)-virmek istemem olmaya ki yolda zebūn geleler , ve şākirdleri

[29a]

51

ana eydürler kandan bize beyabanda ol kadar etmekler ki bunca(33) cemaati doyura ve Yesū' anlara eydür sizde ne kadar etmek (35) var anlar ayıtdılar yedi ve biraz balıkcıġızlar, ve cemaatlere yir(36) üzere oturmak buyurdı , ve ol yedi etmek ve balıkcaġızları alup bereketleyüp sadı ve şākirdlerine virdi ve şākirdler (37)cemaate, ve anlar hep yiyip tok oldular ve artan parelerden yedi (38)dolu seped kaldurdılar, ve ekel idenler dört bin er oldular (39) avretlerden ve oġlancıklardan gayri, ve cemaatlere düstūr virüp bir gemiye bindi ve maġdela sınurlarına gelmiştür.

On altıncı faşıl

(1)ve ferisiler ve zındıklar katına gelüp tecrübe iderek ana(2) yalvardılar ki semādan bir alameti anlara göstere, ve ol cevāp virüp anları ayıtdı ahşam olıcak eydürsiz havası (3) açık (olur) zīrā gök kızıldur , ve sabahta bugün kay (olur) zīrā gök kızıl ve abüstür ey Mürayiler siz gögün yüzünü duymak bilirsiz ammā zamanlarun alametlerini(4) (duymaġa) kadir deġilsiz, cil-i şerrir ve fasık bir ayeti taleb ider ve ayet ana virilmeye illa yunan peyġamberün ayeti ve anları(5) koyub getdi, ve anun şākirdleri öte tarafına gelicek

[29b]

52

(6)Etmekleri almak unutdılar , pes Yesū' anlara ayıtdı ferisilerün(7) ve zındıklarun mayesinden hazer ve ihtirāz eylen , ve anlar kendüler içinde lakırtı iderler idi diyü ol sebepten(8)-(dür) ki etmekleri almaduk, ammā Yesū' bilir iken anlara ayıtdı ey az imānı olanlar niçün kendünüz içinde(9)lakırdı idersiz ki etmekleri almadunuz, henüz anlamazmısız ve ne biş etmeġini biş binün yad tutarsız ve ne kadar (10)sepeti kaldurdunuz, ve ne yedi etmeġini dört binünüz ve ne kadar(11) sepeti kaldurdunuz, nice anlamaz mısız ki ben size etmekten dimedüm ki ferisilerün ve zındıklarun mayesinden hazer(12) edesiz, ol vakit anladılar ki etmek mayasından hazer etmek dimedi lākin ferisilerün ve zındıklarun(13) taliminden pes Yesū' kayseriye Philübbes'ün taraflarına gelüp şākirdlerine sual eyledi deyū ādemlar kimi dirler ki ben(14) ibn-i insānım, ve anlar ayıtdılar ba'żılar ḫōd Yuhanna mumedānıı(15) ve ba'żılar iliyaı ve ba'żılar iremeyaı ya peyġamberlerün birini, anlara(16) eydür ama siz kimi dirsiz ki benim ,ve sımon betros cevab virüp ayıtdı sen Mesihsin ibnullah el-hayy,(17) ve Yesū' ana cevab virüp ana ayıtdı duy sana ey simon ibn-i Yuna zīrā ceset ve kan (bunı) sana keşf itmedi

[30a]

53

(18)Lākin benüm atam ki göklerdedir, ve ben daḫī sana eydürin ki sen Betrus sın ve iş bu kaya üzerine benüm kilisemi bina (19)ideyim ve cehennemün kapuları ana galup olmayalar , ve semāvatün melekūtünün anahtarlarını sana vireyim ve her ne kim bir yir özre bağlayasın semālarda bağlanmış ola ve her ne kim yir özre çöze(20)-sin semālarda çözülmüş ola, ol vakit şakrtlerine emreyledi ki kimesneye dimeyeler ki kendü Yesū' ol Mesīḥ ola,(21) ol vakitden Yesū' anun şākirdlerine göstermeġe başladı ki ana Yeruşalime gitmek gerek idi ve çok ālāmı çekmek pirlerden ve ulu kahinlerden ve katiplerden ve depelenmek (22)ve üçünci günde yine ba'as olunmak, ve Betrus anı alup anı azalmaġa başladı diyū ya rabb kendüne raif ol iş bu (23)sana olmayısardur ,ammā ol dönüb Betrusa ayıtdı ya şeytan arduma git sen bana mu'siresin zirā Allāhtan ki(24) nesneleri tefekkür itmezsin lākin ādemlerden kileri, ol vakit Yesū' anun şākirdlerine ayıtdı eger bir kimesne benüm ardumca gelmek ister ise kendü nefsine inkar etsün ve onun(25) çelipasını kaldırup ardumca gelsün, zīrā kim ki anun canını halas etmek isteye anı zayi' eyleye ve kim ki anun canını benüm hatırum içün zayi' eyleye anı

[30b]

54

(26)Bula, zīrā ne fāide olur bir ādema eger bütün 'ālemi kazanur ise ve kendü canını zayi' ide ve bir ādem kendü canu içün(27) ne mübādeleti vire, zīrā insān oġlı anun atasınun mecdinde gelecekdür anun ferişteleri ile ve ol vakit her kimesneye (28) ameline göre ceza ide, amin size ayduram bunda duranlardan ba'żıları vardur ki ölümü tatmayalar ana dek kim ibn-i insānı kendü melekūtünde gelür iken göreler ,

On yedinci faṣıl

(1)ve altı günden ṣoñra Yesū' Betrusı ve Yakubı ve anun karındaşı Yuhannayı alup anları bir yüce daġa başkaca(2) iletdür , ve önlerinde şekli tebdīl olundı ve yüzü güneş(3) gibi yıldıradı ve libasları nur gibi beyaz olmuşlardur, ve işte Musa ve İliyya anlara izhar itdiler anunla söyleşir iken,(4) pes Betrus cevāb virüp Yesū'a ayıtdı ya rabb bize görülmedür ki bunda olavuz eger istersen bunda üç haymeyi düzelüm(5) biri sana ve biri Musa'ya ve biri İliyya'ya kendü henüz söyler iken işte bir nurlı bulut anlara gölge ider idi ve işte bulutdan bir āvāz diyu iş bu benüm sevgilü oġlumdur(6) ki ana razıyım anı istimā' eylen, ve şākirdler işitdi

[31a]

55

(7)-cek anlarun yüzüne düşdüler ve gayette korktular , ve Yesū' gelüp anlara dokundu ve dedü duru gelün ve korkman,(8) ve gözlerini kaldırup kimesnei görmediler meger Yesū'ı (9)yalınuz ve anlar dagḋan iner iken Yesū' anlara buyurdı diyü manzarı hīç kimesneye dimen ana dek kim insān(10) oġlu emvāttan yine kıyām ide ve anun şākirdleri ana sual eylediler diyü imdi katipler nice eydürler ki İliyyaya (11)gerekdür ki evvel gele ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı (12) iliyya ḫōd evvel gelüp mecmu'ları tamir ide , ammā ben size eydürem ki iliyya hala geldi ve anı bilmediler lākin ana itdiler her ne isterler idi İncīlin ibn-i insān daḫī anlardan(13) alām çekecekdür ol vakit şākirdler anladılar ki Yuhanna(14) mumedānı ḥaḳḳında anlara eydür idi, ve anlar cemaate gelicek bir ādem anun katına geldi diz üstüne ana çöker iken ve deyu(15) ya rabb benüm oġluma terahhum eyle zīrā ay delüsidür ve pek mübtelā(16)dur zīrā kerratla ateşe düşer ve kerrātle suya, ve anı senüñ şākirdlerine getürdüm ve ana ilaç itmeġe kadir olmadılar,(17) pes Yesū' cevāb virüp ayıtdı ey imansuz cil ve mültevī ne çeye dek sizunle olayım ne çeye dek size tahammül ideyim(18) anı bana bunda getürün, ve Yesū' anı azarlayub şeytan

[31b]

56

(19)andan çıktı ve oġlan ol saatten ilāç oldı , andan şākirdlerin Yesū'n katına tenhā gelüp ayıtdılar biz anı çıkarmaġa(20) niçün kādir olmadık, ve Yesū' anlara ayıtdı sizün itikadsızlıġınuz içün zīrā amin size eydürem eger sizün hardaldan bir tane gibi itikadunuz olsa bu dağa deyesiz buradan oraya geçgil ve geçse gerek ve hīç nesne size(21) muhāl olmayısardur, lākin bu cins taşra çıkmaz illa namaz ile(22) ve oruç, ve anlar celilde eglenür iken Yesū' anlara ayıtdı(23) ibn-i insān ādemlerün ellerine teslim olunacakdur ve anı tepeleyeler ve üçünci günde baas oluna gayette mahzūn oldılar,(24) ve anlar kefernāhuma irişecek iki dirhem alıcılar Betrusa gelüp ayıtdılar sizün efendinüz iki dirhemi edā itmez mi, (25) ol eydür belli ve çün eve girdi Yesū' anı tekaddüm ider deyū ya Simon nice zann idersin arzın padişahları haraç ve cziyyeyi kimlerden alurlar kendü oġullarından ya gariplerden,(26) Betrus ana eydür gariplerden Yesū' ana ayıtdı pes imdi (27) oġullar hürrlerdür, lākin ta anlara mu'sire olmayavüz denize varup bir oltayı sal ve evvel yukaru gelen balıkı kaldur ve anun ağzını açıcak dört dirhemi bulasun anı alup anlara virmen içün ve senüñ (içün)

[32a]

57

On sekizinci faṣıl

(1)Ol saatte şākirdler Yesū'n katına geldiler diyū semā(2)larun melekütünde azam olan kimdür , ve Yesū' bir oġlancıġı(3) katına okuyup anı ortalarında durgırdı, ve ayıtdı amin size eydürem eger siz döndürülmüş olup oġlancıklar gibi(4) olmayasız semālarun melekütüne asla girmeyesiz , imdi her kim kendüsini bu oġlancık gibi tevazu' eyleye kendü semālarun(5) melekütünde azamdur ve bir İncīlin oġlancıġı benüm ismümde(6) kabul iden beni kabul ider , ammā kim ki bana itikad iden bu küçüklerün birine mu'sire ola ana yarar ki bir degirmenün taşı onun boynuna asa koyub deryanun derinliġinde gark ola (7)vay dünyāya musireler (sebebin)den zīrā gerekdür ki mu'sireler (8)geleler ve lākin vay ol ādeme kiminle mu'sire gelür, ve eger senüñ elün ya senüñ ayaġun sana musire ola anları kesüp senden bırak hayāta aksak ya sakat girmek sana evlādur iki elün ya iki ayaġun olup ebedī ateşe bırā-(9) kılmaktan, ve eger senüñ gözün sana mu'sire ola anı çıkarup senden bırak bir göz ile hayāta girmek sana evledur (10)iki gözün olup cehennemün oduna bırakılmakdan sakınun iş bu küçüklerün birini hor görmeyesiz zirā size

[32b]

58

Dirin ki anların ferişteleri semālarda dāima semāvatta olan(11) benüm atamun yüzüne nazar iderler, zīrā ibn-i insān geldi (12)zayi' olmuşu halas itmeye nice zannedersiz eger bir ādemın yüz koyunu olup anlardan biri azmış ola doksan(13) dokuzu dağlarda koyub varup azmışı taleb etmez mi, ve eger olsa ki anı bula amin size eydürem ki ana ziyade şān ola andan ki doksan dokuz azmamışa, şöyle semālardan olan sizün atanızun katında irādet degildürki bu küçüklerün (15) biri zayi' ola ,ve eger senüñ karındaşun senüñ hakkunda günah ide tenha anunla senüñ ortanda ana itāb ile(16) eger seni istimā' ide karındaşunı kazandun, ammā eger istima' itmeye senüñ ile daḫī bir ya iki kimseyi(17) al ta iki ya üç tanıklarun aġzında her söz karar ola ve eger anları istimā' itmek rūz'ı kılmaya kiliseye diyü virü ve eger kiliseyi istimā' etmek ruzı kılmaya bir gavur ve bir (18)bacdār gibi sana olsun ,amin size dirüm her neler kim yir üzerine bağlayasız gökte bağlanmış olalar ve her neler kim yir(19) üzerine çözesiz gökte çözilmiş olalar, tekrar size dirüm ki eger ikinüz mütefik olalar yir üzerine her ne hususun ḥaḳḳındaki taleb ideler semālarda olan benüm atamdan anlara

[33a]

59

(20)Sadır ola, zīrā kanda kim iki ya üç benüm ismimde cem' (21) olurlar ben andayım anların ortsında, ol vakit Betrus ana gelüp ayıtdı ya rabb benüm karındaşım kaç kere benüm hakkımda(22) günah ide ve anı afv idem yedi kerreye degin, Yesū' ana eydür yedi kereye degin sana dimem ammā yetmiş kere yediye degin,(23) bunun içün semāların melekūtü bir şaha benzer kim(24) anun kullar ile hesaplaşmak istedi, ve kendü hesap itmeġe başlayub bir ahd getürüldü ki on kez bin kantar (25)borçlu imiş ,ammā anun edā itmek nesnesi yoġuken efendisi emreyledi ki satılmış ola hem anun avreti ve(26) oġullaru ve her ne var ise ve eda olunmak, imdi kul düşüb ana tapdı diyü ya rabb bana hod sābir ol ve küllisini(27) sana girü vireyim, pes ol kulun efendisünün özi(28) göynüb anı salıvirdi ve borcı ana bağışladı, ammā ol kul çıkub hem hizmetkārlarunun birini buldı kim ana yüz dinar borçlu imiş ve anı tutub boġar idi diyü bana(29) girü vir anı ki borçlısun, imdi hem hizmetkārı ayaklarına düşüb ana yalvardı diyü bana sābır ol ve küllisini (30)sana girü vireyim ve ol istemedi lākin varup anı zindana (31)saldı borcı girü virinceye dek, ve onun hem hizmetkārları

[33b]

60

Maceraları görüp gayette melūl oldular ve gelüp maceraları(32) hep anlarun efendüsine bildürdiler, ol vakit anun efendisi anı katına okucak ana eydür ey habis kul ol borcı(33) hep sana baġışladum bana yalvarduġun içün, sana dahī gerek olmadı senüñ hem hizmetkārına terahhum itmek netekim (34)ben dahī sana terahhum etdüm, ve anun rabbi maġdūb olup anı azab idenlere teslim eyledi ana dek kim borcı ana hep(35) ana girü vire öyle dahī benüm atam semāvī size ide eger her biri kendü ve karındaşına sizün kalplerünüzden anlarun zilletlerini bağışlamayasız

On dokuzuncu faṣıl

(1)ve vaki' oldu ki Yesū' çün bu sözleri tamām itdi celilden(2) ayrılup yahudiyetün ardundan öte serhatlerine geldi, ve çok(3) cemaatler ardinca gelüp anlara anda ilāç itdi ,ve ferisiler anun katına geldiler anı imtihan idüp ana eydür iken(4) ādema avretini her sebebden boşamak cāiz müdür ve cevāb virüp anlara ayıtdı siz okumadunuz mu ki ibtidadan(5) eyleyen anları erkegi ve dişii itmişdür, ve didi bunun içün adam babası ve anası koyvirüp anun avretine müteallik

[34a]

61

(6)Ola ve ikisi bir ceset olalar , anun içün artuk iki degildür lākin bir ceset imdi Allāh ne kim koştu ādem (7)cüdā itmesün ,anlar ana eydürler imdi musa niçün talak(8) yazısını virmek buyurmuştur ve anı boşamak, anlara eydür ki musa sizün gönlünüzü katılığı içün size avretlerinizi boşamak revā gördi ammā ibtidādan öyle olmamışdur,(9) ve ben size eydüremki her kim ki avretini boşaya illa zina içün ve bir gayriye nikāh ide zina ider ve talak virilmişe(10) nikāh iden zinā ider, anun şākirdleri ana eydürler eger ādemin hali avret ile öyle olsa nikāh etmek eyü deġüldür,(11) ammā ol anlara ayıtdı küllisi bu sözi kabul itmezler lākin(12) anlar kim anlara virildi, zirā hasīler vardur ki ana rahminden şöyle doġmuşlardur ve hasiler vardur ki ādemlardan hasiler olmuşlardur ve hasiler vardur ki semālarun melekūtü içün kendülerini hasīler itdiler kabul itmeye kadir olan kabul (13)itsin , ol vakit tıfıllar ana getürülmüşdür ta elleri anlara(14) koya ve namaz ide ve şākirdler anları azarladılar ammā Yesū' ayıtdı oġlancıkları bana gelmeye kon ve anları nehy eylemen(15) zīrā semāvatün melekūtü şunlar gibilerindür , ve elleri anlara koyup(16) oradan gitmiştir, ve işte bir ahd katına gelüp ana ayıtdı

[34b]

62

Ya eyü muallim ne eyü nesneyi ideyim ki ebedi hayātı bulam,(17) ve kendü ana ayıtdı niçün beni eyü okursun hiçbir ehad eyü deġil illa bir Allāh bir ammā eger hayāta girmek istersin(18) vasiyetleri hıfz eyle, ana eydür kangılar ve Yesū' ayıtdı bunlar(yani) öldürmeyesin zina itmeyesin uġurlamayasın yalan(19) tanıklık virmeyesin, senüñ atana ve anana izzet eyle ve senüñ(20) komşunu kendi nefsüni gibi sevesin ve genç ana eydür bunları hep benüm yiġitliġimden sakladum bana dahī ne(21) eksikdür , Yesū' ana ayıtdı eger kamil olmak istersen varup necvinizlerün(???) var ise satub fakirlere vir ve gök de hazine(22)yi bulasın ve gelüp bana ittibabā' eyle, ammā ol genç bu sözi işitdicek melūl gider idi Zīrā anun malları çok (23)imiş, ve Yesū' anun şākirdlerine ayıtdı amin size eydürem (24) ki māldār güç ile semālarun melekütüne giriserdür ve tekrār size eydürem bir deveye bir igne yürdüsünden geçmek (25) asanlukdur bir maldara hüdānun melekütüne girmekten, ve şākirdleri işitdicek gayette hayran oldular diyū imdī(26) halas olmaġa kim kadirdür ammā Yesū' nazar idüp anlara ayıtdı iş bu ādemlar katında muhaldür ammā tañrının katında dügeli nesneler (27)kabillerdür , ol vakit Betrus cevāb virüp ana ayıtdı işte

[35a]

63

Biz cemi' nesneleri terk idüp sana tabi' olduk imdi(28) bize ne ola ve Yesū' anlara ayıtdı amin size eydürem ki siz ki bana tabi' oldunuz tekrar duġmaġlıkında çün ibn-i insān anun mecdinin tahtında otura siz dahī on iki taht üzerine oturasız israilin on iki sebtini din (29)ider iken, ve her kim ki terk eyleye evleri ya karındaşları ya kız karındaşları ya babası ya anası ya avreti ya oġulları ya tarlaları benüm ismüm içün yüz kat alısardur ve ebedī(30) hayātı mīrās bula, ammā çok evvelkiler ahir olalar ve ahirler evveliser

Yigirminci faṣıl

(1)Zirā semāvatün melekütü ev bark sahibi (olan) ādeme benzer ki sihirden çıktı ırgatları onun bağına icareye(2) almak içün, ve ırgatlar ile günde bir dinara kavl idüp(3) anları anun bağına gönderdi ve üçünci miktarı saatte(4) çıkub gayrileri bazarda işsüz turur iken gördi, ve anlara ayıtdı siz daḫī bağa varun ve ne tekim hak ola size vire(5)yim ve anlar getdiler, ve tekrar altıncı ve dokuzuncu miktarı(6) saatte çıkub İncīlin itmişdür, dahī on birinci miktarı

[35b]

64

Saatte çıkub gayrileri bī kār durur iken buldı ve anlara(7) eydür bütün gün işsüz burda niçün dursız, ana eydürler anun içün ki hīç kimesne bizi icareye almadı anlara eydür(8) siz dahī baġa varun ve hakk ne ola alasuz ve ahşam olıcak baġ sahibi kethüdasına eydür ırgatları çaġır ve ücreti(9) ve anlara vir ahirlerden başlayub evvelkilere dek, ve on birinci(10) miktarı saatte olanlar gelüp birer dinar aldılar , ammā evvelkiler gelicek kıyas itdiler ki ziyade alacak olalar ve anlar daḫī (11-12)bir dinar aldılar ve alıcak ev sahibiye karşu murıldadılar deyū ki iş bu ahirler bir saati işlediler ve anları bizüm ile beraber(13) ettün ki günün yüküne ve hararetine tahammül ettük, ammā ol cevāb virüp anların birine ayıtdı ey dost sana cefā itmem(14) benümile bir dinara kavl etmedin mi, senin ki alup-(15)var oġul iş bu ahire virmek isterüm dahī sana göre, ya bana caiz deġil midür ki istediġüm gibi benimkilerde idem senüñ (16)gözün kem midür anun içün ki ben eyüyüm , şöyle ahirler evveller olalar ve evveller ahirler zirā çoklular okunmuştur ama azlular ihtiyār(17) olunmuş, ve Yesū' yeruşlime'ye suud ider iken on iki şākird-(18)leri yolda başkaca aldı ve anlara ayıtdı, işte yeruşlime suud iderüz ve ibn-i insān ulu kāhinlere ve katiplere teslīm

[36a]

65

(19)Oluna ve anı ölüme mahkum ideler, ve anı ümmetlerün eline vireler istihzā ve celd idüp çelübaya mıhlamak içün ve üçünci(20) günde güne kıyām ide, ol vakit zebdinün oġullarınun anası oġulları ile katına geldi tapar iken ve andan bir nesneyi (21) dilek ider iken, ve ol ana ayıtdı ne istersin ana eydür digil ki bu benüm iki oġlum oturalar biri senüñ saġlar(22)unda ve biri sollarunda senüñ melekūtünde, ve Yesū' cevāb virüp ayıtdı bilmezsiz ne taleb idersiz ol kadehi içmege kadir misiz kim ben anı içsem gerek ve ol mamudiyet ile tamid olunmaġa kim ben anunla ta'mid olunurum ana (23)eydürler kadirüz , ve anlara eydür benüm kadehimi ḫōd içesiz ve ol mamudiyet ile ta'mid olunasız kim ben anunla ta'mid olunurum ammā benüm saġlarumda ve sollarumda oturmak benüm degildür virmek lākin anlara kim (anlarun içün) benüm atamdan(24) yer yeraklanmuştur, ve on işitdicek iki karındaştan(25) incinmişlerdür ammā Yesū' anları katına okuyup ayıtdı siz bilürsizki ümmetlerin emirleri anlara beylik iderler ve ulular(26) anlara musallat olurlar evved içünüzde öyle olmaya ammā kim ki(27) içünüzde ulu olmak istersizün hadiminiz olsun ve kim ki içinüzde baş olmak ister sizün kulunuz olsun

[36b]

66

(28)Netekim insān oġlu gelmedi hizmetlenmeġe lākin hizmet itmeġe ve kendü canını çoklulara bedel halāsun avzını??? (29)virmeġe ve anlar erihadan çıkdukları gibi çokluk cemāat (30)ana tabi' oldu ve işte iki göresüz yol tarafında oturur iken çün işitdiler ki Yesū' uġrar idi çaġırdılar (31)diyu ya rabb davudun oġlu bize terahhum eyle ve cemaat anları azarladılar ki epsem olalar ammā anlar ziyadece çaġırdılar diyü(32) ya rabb ibn-i Davut bize terahhum eyle, ve Yesū' tevakkuf idüp anları okudı ve didi ne istersiz ki size ideyim, ana ederler ya rabb ki bizim gözlerimiz açılmış olalar Yesū'n ḫōd özi göyünüp anlarun gözlerine dokundı ve hemandem anlarun gözleri görür oldular ve ana tabi' oldular .

Yirmi birinci faṣıl

(1)ve çün anlar yeruşlime yaklaşub beyt-i faciye zeytünler dağı katuna gelmişler idi ol vakit Yesū' iki şākirdleri(2) gönderdi, anlara diyüp karşınızda olan köye varun ve hemandem bir eşeġi bağlanmış bulasız ve(eşek) kudağı anunla (3)siz çözüp bana getürün, ve eger bir kişi size nesne diye siz deyin ki rabbün anlara haceti vardur ve fi'l hal anları

[37a]

67

(4)Göndere, ve bu cümle olmuşdur ki peyġamber ile dinilmiş tamām ola(5) diyū, sahyun kızına deyin işte senüñ padişāhun sana halim geliyor ve eşek üzerine oturur iken ve yavrusı eşek(6) koduġı, ve şākirdler varup Yesū' anlara emir etdüġi gibi(7) ider iken, eşeġi yavrusu getürdiler ve üzerlerine(8) libaslarını kodılar ve kendü üzerlerine oturdı , ve gayetde çok cemāat libaslarını yolda döşediler sayirler ḫōd(9) aġaçlardan dalları kesub yolda döşediler, ve ilerüde giden ve ardinca gelen cemaatler çaġırurlar idi diyü huşe'nā davudun oġluna mübarekdür rabbin isminde gelen huşe'na(10) a'leylerde, ve ol yeruşlima giricek bütün şehir müteharrik olmuşdur(11) diyū iş bu kimdür , ve cemaatler eydürler idi iş bu Yesū'(12) peyġamberdür celilün nasıretinden ki, ve Yesū' tañrınun heykeline girüp heykelde satı bazar idenleri hep çıkarur idi ve sarraflarun nere pezelerin başı aşaġı attı ve gügercin(13) satanlarun iskemlelerin ve anlara eydür yazılmışdür benüm evim namaz evi okunmuş ola ammā siz anı uvrılarun maġarasın atdunuz, ve körler ve aksaklar katına geldiler heykelde ve anlara ilaç(15) eyledi , ve ulu kahinler ve katipler çün etdüġi acayip nesneleri gördiler ve oġlancıkları heykelde çaġırup

[37b]

68

(16)eydür iken huşā'na davudun oġluna pek incindiler , ve ana ayıtdılar bunlar ne dirler işitdür misin Yesū' anlara eydür eved hīç okumadunuz ki tıfıllarun ve razilerün aġzından (17)tesbih-i tekmīl ettün ve anları koyup şehirden taşra (18)çıktı beyt-i an'yaya ve anda kondı, ve sabahta şehre girü(19) dönerek aç oldı ve yol tarafında bir incir aġacın görüp katına geldi ve anda nesne bulmadı meger yaprakları ancak ve ana ayıtdı artuk senden yemiş olmasın ta ebed ve incir(20) aġacı hemandem kurulanmışdur, ve şākirdler göricek teaccüb (21)itdiler diyü incir aġacı nice tiz kurulanmışdur , ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı amin size eydürem eger itikadunuz olup şekk etmeyesiz tenha incir aġaça ki ide siz deġil ammā dahī eger iş bu daġa diye siz kaldırul gıl ve denize bırakıl gıl(22) olsa gerek, ve her neleri kim namazda dilek idesiz itikad(23) ider iken anasız ve ol heykele gelicek ulu kāhinler ve halkun pirleri ta'lim ettügi gibi katına geldüler diyü bunları ne saltanatta ider misin ve bu saltanatı sana kim (24)virmiştür , ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı ben dahī size bir sözü sual ideyim kim eger anı bana diyesiz ben dahī size deyim (ki) ne saltanatta bunları eydürem,

[38a]

69

(25)Yuhanna'nın ma'mudiyyeti kandan imiş gökten mi ya ādemlerden ve anlar kendüler ile lakırdı iderler idi diyū eger gökten(26) diyevüz bize diye imdi siz ana niçün inanmadunuz, ve eger diyevüz ādemlerden halktan korkaruz zirā hep Yuhanna'yı (27)peyġamber gibi tutarlar, ve Yesū'a cevāb virüp ayıtdılar bilmezüz ve ol anlara ayıtdı ve ne ben size dirüm (ki) ne saltanatta(28) bunları eydürem, ammā nice zann idersiz bir ādemün iki oġlı var idi ve evvelkiye gelüp ayıtdı ev oġul var bugün benüm (29)baġumda işle, ve ol cevāb virüp ayıtdı istemem ammā ṣoñra (30) peşimān olup gitdi ve öbirisine gelüp ana göre didi ve ol cevāb virüp ayıtdı ey efendi ben (varırım) ve(31) gitmedi ol, ikisünden atanın irādetin kangısı itmişdür ana eydürler evvelkisi Yesū' anlara eydür amin size dirüm ki bacdarlar ve kahpeler hüdanın melekūtüne sizi tekaddüm (32) iderler zirā Yuhanna doġruluk yolunda size gelmişdür ve ana inanmadunuz ammā bacdarlar kahpeler ana inandılar ve siz görür iken ṣoñra peşiman olmadunuz ana inanmak (33) içün, bir meseli dahī istimā' eylen bir ev bark sahibi ādemi var idi ki bir baġ diküb ana çiti çevre komuştur ve onda bir mengeneyi kazdı ve bir kuleyi yaptı hem anı

[38b]

70

(34)Bağbanlara kiralayub ırak sefere gitmişdür, pes çün yemişlerün zamanı yaklaştı anun kullarını bağbanlara iblağ (35)itdi anun yemişlerini almak içün ve bağban kollarını tutup kimi ḫōd dögdiler ve kimi öldürdiler ve kimi taşla(36)-dılar , tekrār sair kulları evvelkilerden ziyade iblāğ itmişdür ve ana göre anlara attılar , pes ākıbet anun oğlunu anlara (38) irsāl eyledi diyü benüm oğluma ser-firū ideler, ammā bağbanlar oğlu görüp kendülerde ayıtdılar bu varisdür gelin anı(39) öldürelüm ve anun mīrāsına taarruz edelim , ve anı tutup(40) bağdan taşra çıkarup öldürdiler , imdi bağ sahibi çün(41) gele ol bağbanlara ne itse gerek, ana eydürler ol şerrirleri kemlikle helak ide ve bağı sayir bağbanlara kiralaya ki(42) yemişleri anlarun vakitlerinde ana vireler, Yesū' anlara eydür kitaplarda hīç okumadunuz binā idiciler red etdükleri taş iş bu re's-i zāviye olmuşdur rabten bu oldı ve bizüm (43)gözlerimizde acayipdür, bunun içün size eydüremki hudānun melekütü sizden galdurula ve anun yemişlerini viren(44) bir tayfaya virile, ve bu taş üzerine düşen sanmış ola ammā(45) kimin üzerine kim düşe anı hurd-u-hāş ide ve ulu kahinler ve ferisiler anun mesellerin işitdicek bildiler

[39a]

71

(46)Ki kendülerün ḥaḳḳında dir idi, ve anı tutmak taleb ider iken cemaatlerden korkdılar anun içün ki anun peyġamber gibi tutdılar ,

Yigirmi ikinci faṣıl

(1)ve Yesū' cevāb virüp tekrar anlara mesellerde eydür idi(2) diyū, semāların melekūtü bir şaha müşābih olur kim kendü (3)oġluna dügün itmişdür, ve anun kullarını gönderdi dügüne davet olunmuş kimesneleri okumaġ içün ve gelmek istemezler (4)idi, Tekrar sayir kulları gönderdi diyū davet olunmuşlara deyin işte benüm öyle taamın hazır etdüm benüm boġalarum ve semüzceler öldürülmüştür ve hep arastadur dügüne gelün,(5) ammā anlar kayırmayub gitdiler biri ḫōd kendü çiftliġine(6) ve birisi ticaretine, kalanlar anun kullarını tutup cefā itdiler(7) ve öldürdüler, nihayet şah işitdicek daraldı ve anun çerilerini gönderip ol katilleri helak eyledi ve anlarun(8) şehrini yaktı , andan anun kullarına eydür düġün ḫōd(9) hazırdur ammā okunmuş olanlar layık olmadılar, imdi işlek yollarına varun ve her nelerini kim bulursanız dügüne davet(10) eylen, ve ol kullar yollara çıkub buldukları kadar heb cem'

[39b]

72

İtdiler hem şerrirleri hem hayırları ve dügün konuklar ile (11)doldı, ve şah konukları görmege içerü girecek anda(12) bir ādemi gördü düğün libası ile geyinmemüş ,ve ana eydür ey dost buraya nice girdün sende düğün libası olma-(13)yub ve ol dembeste oldı, andan şah kullara ayıtdı anun ayaklarını ve ellerini bağlayub kaldırun ve taşrağı karanuluġa(14) bırağun orada zarlık ve dişlerün sarırtı ola, zīrā çoklular(15) davet olunmuştur ammā azlular muhtar olmuş, ol vakit ferisiler varup meşveret aldılar ki anı kelamında der kemend ideler,(16) ve anlarun şākirdlerini ana gönderürler Hiradesluler ile deyü ey muallim biz bilirüz ki sen muhakksın ve tañrınun yolını ḥaḳīḳatde talim idersin ve kimesneyi kayırmazsın(17) zīrā sen ādemlarün yüzüne nazar itmezsin, di imdi bize ne(18) sanursın kaysere haraç virmek caiz müdür ya degil mi, ammā Yesüu anlarun kemligi bilir iken ayıtdı niçün beni(19) imtihan idersiz hey mürailer, haraç nukrasını bana gösterün(20) ve anlar bir dinarı ana arz itdiler , ve anlara eydür bu kimün(21) sureti ve üst yazusı, anlar ana eydürler kayserün andan anlara eydür imdi kayserün kilerin yine kaysere virün ve(22) Tañrı'nın kilerin Tañrı'ya ve anlar işitdicek teaccüb itdiler

[40a]

73

(23)ve anı koyub gitdiler, ve ol günde zındıklar anun katına geldiler anlar ki kıyamet yoktur dirler ve ana sordular,(24) diyü ey Muallim Musa didi eger bir kimesne vefat idub evlādı yoġuse anun karındaşı avretine nikāh idüp kendü(25) karındaşına tohum kopara, meger bizüm ile yedi karındeş var idi ve evvel ki bir avrete nikāh idüp vefat itdi ve tohumu yoġ iken(26) avretini anun karındaşına koy virdi, İncīl'in hem ikincisi(27) hem üçüncüsi yedisine degin, ve hepsinün ahirinde avret (28)daḫī vefat itti, imdi kıyamette yedisinden kimün avreti (29) ola zīrā hepsinün (avreti) oldı, ve Yesüu cevab virüp anlara ayıtdı azarsız ne kitapları bilür iken ve ne Tañrı'nın(30) kudretini zīrā kıyamette ve ne nikāh iderler ve ne nikāhlıġa vir-(31)ilürler lākin Tañrı'nın ferişteler gibi gökdedür, ammā mevtlerün kıyametine muteallık Tañrıdan size dinilmiş okuma-(32)uınuz deyu, benim İbrahim'ün Tañrı'sı ve İshak'un Tañrısı ve Yakub'un Tañrı'sı Tañrı emvātün Tañrı'sı degildür (33) lākin diri olanlarun, ve cemaatler işitdicek anun talimine(34) hayran kalurlar idi ammā ferisiler çün işitdiler ki (35) zındıklara aġzı yumdurdı anlar cem' oldılar, ve anlardan biri şerī'atçı (iken) sual eyledi anı imtihan idüp diyü,

[40b]

74

(36-37)Ey muallim nāmusta azim vasiyyet nedür, ve Yesüu ana ayıtdı Rabb senüñ Tanru'na muhabbet idesin bütün kalbün ile ve temam (38)canun ile ve cemi gönlün ile, işbu evvelki ve azim(39) vasiyyetdür, ve ikincisi buna benzer (yani) senüñ(40) konşuna muhabbet idesin netekim kendü nefsüne, bu(41) iki vasiyette cümle nāmus ve peyġamberler asarlar, ve ferisiler cem(42) olmuş iken Yesüu anlara sordı, diyu Mesih'in ḥaḳḳında ne zann (43) idersiz kimün oġludur ana eydürler Davud'un, anlara (44) eydür imdi Davut ruhta anı rabb nice okur diyü, Rab benüm Rabb'üme ayıtdı benüm saġlarımda otur ana denk kim senüñ(45) düşmanlarunı ayaklarunun basmaġın vaz' idem, imdi ve eger davud (46)anı rabb okursa anun oġlu nice olur,ve hīç kimesne ana bir söz viremez idi ve ne bir kimesne ol günden ana artık sual itmek cesaret itdi.

Yigirmi üçüncü faṣıl

(19) Ol vakit Yesüu cemaatlere ve ṣākirdlerine söylemişdür, deyü(2) kātipler ve ferisiler Musa'nun kürsiyi üzerine oturdılar,(3) imdi her neler kim hıfz itmek size didiler saklan ve eylen(4) ammā anlarun amellerine göre itmen zīrā dirler ve itmezler, zīrā

[41a]

75

Ağır ve getürilmez yükleri bağlarlar ve ādemlarün çekenlerine korlar(5) ammā anlarun barmağı ile anları tepretmek istemezler, ve anarun amellerin hep iderler ādemlerden nazar olunmak içün daḫī anlarun filefteriyeleri(??) vasi iderler ve libaslarınun eteklerin(6) bast kılurlar, ve ilk oturacak yirleri severler ahşam taa-(7) mlarında ve evvelki kürsileri mücmalarda, ve selamları bazar-(8)larda ve ādemler ile rabbi rabbi okunmaġa ammā siz rabbi okunmayasız zīrāsizün muallimünüz birdir (yani) Mesīḥ ve siz heb (9) karındaşlarsız, ve yir üzre sizün atanızı okuman zīrā(10) bir ehad sizün atanuzdur kim semālarda, ve ne muallimleri(11) okunasız zīrā birdür sizün muallimünüz (yani) Mesih, ammā (12)sizlerden azam olan sizün hizmetkārunuz ola, ve her kim ki kendüsini irtifa ide alçaklana ve kim ki kendüsini(13) tevazu ide mürtefi ola, ammā vay size ey kātipler ve ferisiler mürailer zīrā tulü avretlerün evlerin istikal idersiz ve bahane içün uzun namazlar kılursız bunun içün azam deynuneti (14)alsanız gerek, vay size ey kātipler ve ferisiler mürailer zīrā semālarün melekütin ādemler karşı kaparsız ki ne siz(15) girürsiz ve ne içerü girenleri girmege koyrrsız, vay size ey kātipler ve ferisiler mürailer zīrā denizi ve karayı

[41b]

76

Dolaşursız bir yeni dindaşı itmek içün ve çün olmuşdur cehennemün oġlın sizlerden iki kat ziyade anı(16) idersiz, vay size ey kör kulaġuzlar ki eydürler kim ki heykel içün yemīn ide nesne degildür ammā ol kim heykelün(17) altunı içün yemīn ide borçludur, bre cahiller ve amalar zīrā kangısı azamdur altun mı ya heykel atunı takdis (18)iden ,ve kim ki mezbah içün yemīn ide hīç nesne degildür ammā ol kim anun üzerine ki hediyye içün yemīn ide (19)borçludur, bre cahiller ve amalar zīrā kangısı azamdur hediyye (20)mi ya mezbah hediyyeyi takdis iden, imdi kim ki mezbah içün yemīn ide anun içün yemīn ider ve anun üzerine ki(21) cemi nesneler içün, ve heykel içün yemīn iden anun içün(22) yemīn ider ve anda sakin olucı için, ve āsumān içün yemīn iden Allāh'ın tahtı içün yemīn ider ve anun üzerine(23) oturucu içün , vay size ey kātipler ve ferisiler mürailer anun içün ki nanayı ve anisonı ve kimnunı öşr idersiz ve nāmusun ağır nesneleri terk itdüniz ḥükmü ve merhameti ve imanı (24)bunları itmek gerek idi ve anlardan feraġat itmemek, ey gözsüz kulaġuzlar ki sivri sinegi süzersiz ve deveyi (25)yudursız, vay size ey kātipler ve ferisiler mürailer zīrā

[42a]

77

Kadehün ve sahanun taş tarafını temiz idersiz ammā içinde (26) tehb-ü(??) ve irfaş ile memludur, bre kör karısı kadehün ve sahanun içindeki evvel temiz eyle ta anlarun taşradaġı daḫī (27)temiz ola, vay size ey kātipler ve ferisiler ve mürailer zīrā aġartmış kabirlere müşabih olmuş siz ki taşradan ḫōd güzel görünürler ammā içinde ölmüşlerün kemiklerinden ve her na paklıktan(28) doludur, söyle hem siz ẓāhirem ḫōd ādemlere sadiklar gördürsiz(29) ammā içinde mürailikten ve zulümden memlusuz, ve vay size ey kātipler ve ferisiler mürailer anun içün ki siz peyġamberlerin kabirlerini(30) bina idersiz ve sadikların türbelerini tezyin kılırsız ,ve eydürsiz eger biz babalarımuzun günlerinde olaydık (31)peyġamberlerin katında anlar ile behre mend olmaz idük, imdi siz kendünüze tanıklık virürsüz ki peyġamberlerün katl (32) idenlerinin oġulları siz, ve siz sizün babalarınuzun(33) ölçüsünü doldurun, bre yılanlar bre ef'inlerün evlādı(34) cehennemin deyunetinden nice kaçasız, bunun içün işte ben peyġamberleri ve hakimleri ve kātipleri size gönderürüm ve anlardan tepeleyesiz ve haclayasız ve anlardan sizün mecma' larunuz da kamçı ile urasız ve şehirden şehre tard(35) idesiz, ta ki sizün üzerünüze gele yir üzerine dökūldüġi

[42b]

78

Cemi Sadık kan Habil-i Sadik'ın kanından Berakiyya oġlı Zekeriyya'nun kanına dek kim siz anı heykel ile mezbah ara-(36)sında öldürdügüz, āmin size eydürem(ki) bu nesneler(37) hep iş bu cil üzerine gelseler gerekdür, ey Yeruşalim Yeruşalim kim peyġamberleri öldürürsin ve sana Mürselleri sengsar idersin kaç kere senüñ oğullarınızı cem' itmek ister idüm bir tavuk yavruların kanatları altında ider gibi(38) ve istemedünüz, ve işte sizün evinüz size harab kalmışdur, (39)zīrā size eydürem şimden girü ben görmeyesiz ana dek kim diye siz Rabb'ün isminde gelen mübarekdür.

Yigirmi dördünci faṣıl

(1)ve Yesüu taşra çıkub heykelden gider idi ve anun şākirdleri katına geldiler heykelin yapularını ana göster-(2)mege, ve Yesüu anlara ayıtdı bunları cümle görmezmisiz āmin size eydürem taş taşı üzere bunda koyuvirilmeye ki harab(3) olmaya, ve kendü zeytünlerün dağı üzere oturur iken şākirdler tenha anun katına geldiler deyu bize bu nesneler kaçan olalar ve senüñ gelişinün alameti ne (ola) ve dehrün ahrinin,(4)ve Yesüu cevāb virüp anlara ayıtdı görün kimesne sizi

[43a]

79

(5)Azdurmasun, zīrā çok kimesneler benüm ismimde geleler deyu(6) ben Mesih'im ve çokluları azduralar, evet cenkleri ve cenklerün haberlerin işitmedesiz görün ızdırab olunmayasız zīrā (bunlar) cümle olmak gerekdür ammā inkıza henüz daḫī (7)olmaz, zīrā taife taifeye karşı kalksa gerekdür ve memleket memlekete karşu ve kahtlar ve taunlar ve zelzeleler yir yir olsalar gerekdür,(8-9) ammā bunlar cümle dertlerün ibtidası(dur) andan anlar sizi musibete teslim eyleyeler ve sizi depeleyeler ve cemi tarifelerün(10) katında mebġuz olasız benüm ismim içün, ol vakt çok kimesnelere şek ola ve birbirini teslim ideler ve birbiri(11)ile ibgaz ideler, ve çok kazib peyġamberler kopub çok(12)kimesneleri azduralar, ve anun içün ki isim çoġalmış ola(13) çokluların muhabbeti soġuklana, ammā ahire denk tahammül iden kendü (14)ve halas ola, ve melekütün işbu İncīl'i tamām meskunette vaaz oluna cemi ümmetlere şehadet içün ve ol vakt inkıza gelse(15) gerek, çün imdi Danıyyal peyġamberden dinilmiş harab itmesinün kerāhatini göresiz mukaddes mekānda durur iken (16)okuyan anlasun, ol vakt Yahudiyette olanlar dağlara(17) kaçsunlar, dam üstünde olan anun evinden bir nesneyi(18) kaldurmaya inmesin, ve tarlada olan anun libaslarını kald-

[43b]

80

(19)urmaġa Girüsine rücu itmesün, hem vay hamile olanlara ve(20) emzirenlere ol günlerde, ammā namaz kılun ki sizün(21) kaçışınız kışta olmasun ve ne sebetde zīrā ol vakt azim musibet ola şol ki dünyānı iptidasından şimdiye degin(22) olmadı ve ne hīç olmaya, ve eger ol günler kasr olunmuş olmaya idiler hīç cesetler halas olmaz idi ammā muhtar-(23)larun hatrı içün ol günlere maksur olalar, ol vakt eger bir kimesne size diye işte Mesīḥ bunda ya anda ina-(24)nman, zīrā kazib Mesihler ve yalan peyġamberler kopub azim alametleri ve mucizeleri vireler şöyle kim azdurmak eger (25)mümkün olsa hem muhtarları, işte size evvelden deyüvirdüm, (26)imdi eger size diyeler üşte beyabandadur taşra çıkman (27)üşte iç odalarda(dır) inanman, zīrā yıldırım meşriklerden çıkub maġriblere denk nice şule virirse ibn-i insānun gelme-(28)si daḫī öyle olısardur zīrā leş her kanda ola (29)kartallar anda cem olsalar gerek, ve hemandem ol günlerün musibetinden ṣoñra güneş karanulanmış ola ve ay anun aydınlıġın virmeye ve yıldızlar gökten düşüb göklerün kudretleri (30)silkinmiş olalar, ve ol vakt ibn-i insānın alameti gökte zuhur ide ve o zaman yirün cemi kabileleri yeis çekeler ve

[44a]

81

İbn-i insānı āsumānun bulutlarında gelür iken göreler kudret(31) ile ve azim mecd (ile), ve onun ferişţelerini irsal ide borınun büyük sada ile ve anun muhtarlarını 4 yelden (32)cem ideler semālarun aksalarından anlarun aksalarına dek, pes incir aġacun meselini öġrenün çün hala anun dalı mülayim(33) olup yaprakları bitirür bilirsüz ki yar yakındur, şöyle siz daḫī çün bunları heb göresiz bilün ki yakın-(34)dur kapularda, āmin size eydürem bu cil geçmeye ana dek ki(35) bunlar heb sadır olalar, gök ve yir geçeler benüm sözlerim ḫōd(36) geçmeyeler, ammā ol günden ve saat(den) hīç kimesne(37) bilmez ve ne semālarun ferişţeleri illa benüm atam yalnuz, ammā Nuh'un günleri gibi ibn-i insānun gelmesi daḫī öyle ola,(38) zīrā tufandan öndin ki günlerde nice yiyüp içer iken ve nikāh idüp avretliġe virür iken öldiler ol güne dek (39)kim Nuh tabuta girmişdür ve bilmediler ana dek ki tufan gelüp mecmui kaldurmuşdur İbn-i insānın gelmesi daḫī(40) öyle ola, ol vakit iki ādem zay'a da ola biri alına ve(41) biri koyuvirile, iki avret deġirmende öġütdür iken(42) biri alına biri koyuvirile, imdi uyanık olun zīrā(43) bilmezsiz ne saatte sizün Rabbiniz gelür, anı bilin

[44b]

82

Kim eger ev sahibi bilse idi uġurı kangi keşikte gelür idi elbette uyanık durup anun evini dilenmeġe komaz(44) idi, bunun içün hem siz hazır olun zīrā ibn-i insān (45)bir saatteki sanmazsız geliserdür, imdi kimdir ol emin ve akil hizmetkār kim efendisi anı anun iyali üzerine musallat kıldı taamı vakitde anlara virmek içün,(46) mübarektir ol kul kim efendisi gelicek anı böyle ider(47) iken bulısardur, āmin size eydürem kim anun cümle(48) malı üzerine anı musallat kıla, ammā eger ol habis kul kendü(49) kalbinde diye benüm Rabbüm gelmesini tehir ider, ve hem hizmetkār-(50)ları darp itmege başlaya ve mestler ile yiyüp içmege, ol kulun Rabbi bir günde gele kim ana göz tutmaz ve bir(51) saatte kim anı bilmez, ve anı iki kesüp anun nasibin mürailer ile vaz' ide orada zarlık ve dişlerün sarıreti olsa

Yigirmi beşinci faṣıl

(1)Ol vakit semālarun meleküt-ü on bikr kızına teşbih oluna kim (2)anlarun kandillerini alup göynüye istikbale çıkdılar, ve(3) anlardan bişi uslu imiş ve bişi sefih, ve sefih olanlar.

[45a]

83

(4)Kandillerini alup kendüler ile zeyti almadılar, ammā uslular(5) anlarun kaplarında zeyti aldılar kandülleri ile, ve göygü(6) eglenür iken hepsi emzüġündiler(????) ve uyudılar, ve dün yarusında bir nara oldu işte göygü geliyor ana istikbale çıkun(7) ol vakit ol bikr kızlar hep kıyam idüp anlarun kandillerini(8) bezediler, ve sefihler uslulara ayıtdılar sizün zeytünüzden (9)bize virin zīrā bizim kandillerimiz söyünmüştür, ammā uslular cevab virdiler deyu şayet bize ve size yeticek kadar olmaya belki(10) satıcılara varun ve kendülerünüz içün satın alun, ammā anlar satun almaġa gider iken göygü geldi ve hazır olanlar(11) anunla düğünlere girdiler ve kapu kapanmuştur, ve ṣoñra kalan bikr kızlar daḫī geldüler deyu Ya Rab Ya Rab bize aç ammā ol cevab virüp ayıtdı āmin size eydürin sizi bilmedüm,(13) imdi uyanık olun zīrā ol günü ve ol saati bilmez (14)siz kim anda ibn-i insān gelür, zīrā netekim bir ādem azm-i sefer eyleyüp has kulları okudı ve malını anlara(15) teslim eyledi, ve birine ḫōd biş kantarı virdi ve birne iki ve birne bir her birisine kendü kabiliyetince ve filhal(16) sefere gitdi, pes biş kantar alan kimesne varup anlar(17) ile ticaret itdi ve biş kantarı daḫī etmişdür, ve İncīlin

[45b]

84

İkisi (alan) hem ol ikisi daḫī kazandı mı, ammā birin alan kimesne varup yirde kazdı ve Rabbinün nukraasını pünhan(19) eyledi, ve çok zamandan ṣoñra ol kulların Rabbi gelüp(20) anlarun ile hesaplaşur, ve biş kantarı alan katına gelüp biş kantarun daḫī getürd deyu Ya Rab bana biş kantarı teslim eyledün uşte biş kantarı daḫī kesb eyledüm(21) anlardan gayri, ve anun Rabbi ana ayıtdı aferin ya eyü ve emin kul az nesneler üzerine emin oldun seni çok nesneler(22) üzerine musallat kılayım senüñ Rabbinün ferhine gir gil ve daḫī ol iki kantarı alan katına gelüp ayıtdı Ya Rab iki kantarı bana teslim eyledün işte iki kantarı daḫī kesb(23) eyledüm anlardan gayri, anun Rabbi ana ayıtdı aferin ey eyü ve emin kul az nesneler üzerine emin oldun seni çok nesneler üzerine musallat kılayım senüñ Rabbinin ferhine gir gil(24) pes bir kantarı alan daḫī katına gelüp ayıtdı Ya Rab seni bildüm ki pek ādemsin ekmedügün yirde biçer iken(25) ve saçmadugun yirden devşürür iken, ve ben korkub varup senüñ kantarını yirde gizledüm işte seninki sende(26) var, ve anun Rabbi cevab virüp ana ayıtdı Ya Habis kul ve ihmalci bilür idün ki ekmedügüm yirde biçerim ve saçma-

[46a]

85

(27) duġum yirden devşürürüm, imdi benüm nukramı bankaya salmak gerek idün ve geldigümde benümki ḫōd riba ile alur idüm,(28) imdi kantarı andan kaldurun ve ana verin kim on(29) kantarı var, zīrā her kime kim anun var ise virile ve ana ziyade ola ve andan kim anun yoktur hem nesi var ise andan(30) kaldurula ve ol fāidesüz kulu en taşraġı karanuluġa(31) salun anda zarlık ve dişlerün sarıreti ola, ammā insānoġlu çün mecdinde gele ve mukaddes ferişteler heb anunla(32) ol vakt anun mecdinün tahtı üzerine oturısardur, ve taifeler ser cümle önünde cem olup anları biri birinden ayrıklaya (33)çoban koyunları tekelerden ayrıklar, gibi ve koyunlar(34) saġlarında durgura ve tekeler sollarında, ol vakit padişah kendü saġlarında olanlara diye gelün ey benüm atamun mübarek ölmüşleri dünyānun bünyādından sizün içün yaraklanmış melekütü mīrās yiyün, zīrā ben ac oldum bana yemek virdünüz susadım ve bana içürdünüz ve garib oldum ve beni kabul etdinüz,(36) üryan ve bana giydirdünüz hasta oldum ve beni ziyaret etd-(37)ünüz zindanda oldum ve katuma geldünüz, ol vakit sadıklar ana cevab vireler diyu Ya Rab seni ac olmüş kaçan gördük(38) ve yedürdük ya susamış ve içürdük, ve seni gaib kaçan

[46b]

86

Gördük ve kabul ettük ve üryan ve giydürdük ya kaçan seni hasta gördük ya zindanda ve katuna geldük,(40) ve padişah cevab virüp anlara diye āmin size eydürem mādem ki bu benüm en küçük karındaşlarımun birine etdünüz bana (41) etdünüz, ol vakt sollarda olanlara diye ya melunlar benden getdün ebedi ateşe iblis için ve anun ferişteler için(42) yaraklanmış, zīrā ben ac oldum ve bana yimek virmedünüz susa-(43)dum ve bana içürmedünüz, ben garib oldum ve beni kabul itmedünüz üryan ve bana giydürmedünüz hasta ve zindanda ve(44) beni ziyaret itmedünüz ol vakt cevab vireler hem anlar deyu Ya Rab seni kaçan gördük aç ya teşne olmuş ya garip ya(45) üryan ya hasta ya zindanda ve sana hizmet itmedük, ol vakit anlara cevab vire deyu āmin size eydürem mādem ki iş bu(46) küçüklerün birine itmedünüz ve ne bana etdünüz, ve bunlar ebedi azab içine gediserlerdür ammā sadıklar ebedi hayāta,

Yigirmi altıncı faṣıl

(1)ve vaki oldu ki Yesüu çün bu sözleri cümle tamām itdi (2)şakirtlerine ayıtdı, siz bilirsüz ki iki günden ṣoñra (3) fesh olur ve ibn-i insān ele virilür haçlanmaġ içün, ol

[47a]

87

Vakt ulu kāhinleri ve kātipler ve halkun pirleri cem oldular(4) Kayama(??) dinilmiş āli kāhinün sarayında, ve danışdılar ki(5) Yesüu'yu hile ile tutup katl ideler, ammā dirler idi ıyd-(6) de yok ki halk içinde ġulüv olmaya, meger Yesüu beyti anyada (7)olup ebras (olan) Simonun evinde, bir avret ana geldi kim anun ağır bahalu tabibün bir reham kutusu var idi ve(8) başı üzerine dökti(yemege) oturduġı gibi, ammā şākirdleri (9)görür iken küsdiler deyü niçün bu itlaf, zīrā bu tabib (10)hileye satılmak kabil oldı ve fakirlere virilmek, ve Yesüu bilerek anlara ayıtdı niçün avrete zahmet veirürsiz zīrā bana eyü (11)amel işledi, zīrā her vakit fakirler sizün ile biledür ammā (12)ben her vakit sizün ile degülüm, ki bu tabib benüm tenüm üzere(13) salub beni gömmek içün itmişdür, āmin size eydürem her kanda bu İncīl tamām dünyāda vaaz oluna hem iş bu etdügi(14) söylenmiş ola anun yadigārında, ol vakit on ikisinün biri Yehuda ishar yotı dinilmiş ulu kāhinlerine varup(15) ayıtdı bana ne virmek istersiz ve ben anı size teslim ideyim ve anlar ana otuz gümüşden (paresi) tayin eylediler,(16) ve ol vakitden fırsat taleb eyledi ki anı teslim eyleye,(17) meger fatırlarun evvelkisinde şākirdler Yesüu katına geldiler ana

[47b]

88

Diyüp kanda istersin ki senüñ içün fesh yemege bırak (18) görelüm, ve ol ayıtdı şehre varun filan kimesneye ve ana diyün muallim eydür benüm zamanum yakındur feshi katunda(19) eydürem benüm şākirdlerim ile şākirdler eylediler Yesüu (20)anlara emir etdiġü gibi ve feshi arasıta kıldılar, ve ahşam(21) olıcak on iki ile aşa oturur idi, ve yedükleri gibi ayıtdı āmin size eydürem ki birünüz beni teslim(22) eyleyiserdür, ve anlar gayette nüteellim olup anlardan her biri ana(23) dimege başladılar ya rab ben miyim, ve ol cevab virüp ayıtdı depside eli benüm ile baturan iş bu beni teslim eyleye,(24) ibn-i insān ḫōd gider netekim ḥaḳḳında yazılmuşdur ammā vay ol ādema kim ibn-i insān anun elinde teslim oluna ol ādema eyü (25)olur idi eger doġmuş olmaya idi, ve anı teslim iden Yehuda ayıtdı Ya Rab ben miyim ana ayıtdı sen didün,(26) ve yedükleründe Yesüu etmegi aldı ve bereketleyüp sıdı ve şākirdlere virüp ayıtdı alın tenavül eylen budur benüm (27)cesedüm, ve kasei aldı ve şükredüp anlara virdi deyu,(28) hepsi bundan içün, zīrā bu benüm kanumudur yeni ahdün ki çoklular içün dökülmüşdür günahlarun (29)maġfiretinden ötür,, ammā size eydürin ki şimdiden āsumānın

[48a]

89

Bu yemişinden içmeyim ol güne değin kim sizün ile(30) anı yeni içem benüm atamun melekütünde ve tesbih idicek(31) zeytünler dağına çıktılar, ol vakt Yesüu anlara eydür siz hep bu gicede ben de şek idesiz zīrā yazılmışdur çobanı (32)darb ideyim ve sürinün koyunları dağılısardur, ammā andan(33) şoñraki müsteykız(????) olam sizi celile tekaddüm ideyim, andan Betrus cevab virüp ana ayıtdı eger çi hepsinün sende (34)şekki ola benüm hīç şekküm olmaya, Yesüu ana ayıtdı āmin sana eydüremki bu gice de huruz ötmezden evvel üç (35)kerre bana inkār idesin, Betrus ana eydür ve eger senüñ ile ölmek bana gerek ola sana inkār itmeyim buna göre (36)daḫī şākirdler hep didiler, ol vakit Yesüu anlar ile cessemāna dinilmiş bir mekāna gelüp şākirdlere eydür(37) bunda oturun ana dek kim varup orada namaz kılam, ve Betrusı ve zebdinün iki oğullarını bile alup elem çekmege(38) başladı ve zacrete giriftar olmağa, andan anlara eydür benüm canum gayetde mahzundür Ölüme dek siz bunda kalub benüm ile beklen, ve birez ileri varup yüzüne düşdi namaz kılur iken diyü ey benüm atam eger mümkün ola bu kais benden geçsün velākin netekim ben isterin yok ammā netekim sen istersin

[48b]

90

(40)ve şākirdlere gelüp anları uyur iken bulur ve Betrusa eydür öyle mi bir saat benüm ile uyanık olımadınız mu, (41)uyanuk olun ve namaz kılun taa tecrübeye girmeyesiz ruh-ı(42) ḫōd hazır ama ceset zayıfdur, tekrar ikinci kerre varup namaz kıldı Deyu ey benüm atam eger bu kais benden geçmege(43) kadir değil ise meger anı içem senüñ iradetün olsun, ve gelüp anları tekrar uyumuş buldı Zīrā anlarun gözleri(44) sakil oldular, ve anları koyub tekrar varup üçüncü kerre namaz kıldı hemen kelamı dir iken, andan şākirdlerine gelür ve anlara eydür uyunuz şimdi ve istirāhat eylen işte saat yaklaştı ve ibn-i insān günahkārlarun ellerine teslim(46) olunur, averi(??) durun gidelüm işte beni teslim iden yaklaşur,(47) ve ol henüz söyler iken işte Yehuda on ikisinden biri gelür idi ve bilesince çok galabalık kılıçlar ile ve (48)aġaçlar ulu kāhinlerden ve halkun şeyhlerinden meger anı teslim iden anlara bir nişan virdi diyü kime kim bus(? vireyim öldur anı tutun, ve hemandem Yesüu'a gelüp ayıtdı(50) selam Ya Rab ve anı öpdı, ve Yesüu ana ayıtdı ey yar niçün gelürsin andan anlar gelüp elleri Yesüu'a urdılar ve anı tutdılar,(51) ve işte Yesüu ile olanların biri eli uzadub kılıçını.

[49a]

91

Çıkar idi ve āli kāhinin kolunu urup kulaġını kopar-(52)idi, pes Yesüu ana eydür senüñ kılıcun anun yirine(53) kat zīrā kılıcı alanlar hep kılıç ile helak olalar, sanur mısın ki şimdi benüm atama dua itmege kadir degülüm ve(54) periştelerün on iki cündünden ziyade bana vire, imdi (55)kitaplar nice tamām olalar ki şöyle olmak gerekdür, ol saatte Yesüu cemaatlere ayıtdı güya ki bir uġraya taşra çıktınuz mı Kılıçlar ile ve deġneklerini tutmaġa her gün katunuzda oturur idüm heykelde talim ider iken ve beni(56) tutdunuz, ama bu hep olmuştur taa peyġamberlerün kitapları tamām olalar andan şākirdler cümle anı terk idüp kaçtılar,(57) ve anlar Yesüu'yu tutmuş iken āli kāhin kıyafeye iletdiler(58) ki kātipler ve şeyhler anda cem olmuşlar idi, ammā Betrus ıraktan ana tabi oldu āli kāhinün sarayına dek ve içeri girüp(59) hizmetkārlar ile oturur idi sonı görmeg için, pes ulu kāhinler ve şeyhler ve meclis cümle Yesüu'a karşu yalan(60) tanıklık taleb ayıtdılar taa anı tepeleyeler, ve bulmadılar ve çok yalan tanıklar katlarına gelüp bulmadılar ammā akıbet iki yalan(61) tanıklar yetişüb, ayıtdılar bu kimesne didi Allāh'un heykelini(62) bozmaga kadirim ve üç günde anı bina itmege, ve āli kāhin

[49b]

92

Durı gelüp ana ayıtdı hīç cevab virmez misin bunlar(63) sana karşı ne şehadet iderler ammā Yesū' epsem oldı ve āli kāhin cevab virüp ana ayıtdı sana Allāhü'l hay içün and virürüm ki bize diyesin eger sen Mesīḥ ibn-ullahsın ,Yesū' ana eydür sen didün ve lākin size eydürem şimden girü ibni insānu kudretün saġlarında oturup(64) göresiz ve gögün bulutlarında gelür iken ol vakit āli kahin libaslarını yırttı diyü ki küfr söyledi şāhitler bize artuk ne gerekdür işte şimdi anun küfrünü(66) istimā' eyledünüz nice zann idersiz ve anlar cevab virüp(67) ayıtdılar ölüme müstahakdur , ol vakit yüzüne tükürdiler ve ana(68) tabancalar urdılar ve sayiyler alt(…) itdiler diyü bize inbā eyle ya(69) Mesīḥ seni darb iden kimdür , ve Betrus taşra oturur idi sarayda ve bir cariye katına geldi diyu hem sen Yesū' celilli(70) ile olur idün ammā ol cümlenin huzurunda inkar itdi(71) diyu bilmem ne dirsin, ve kendi dehlize çıkıcak bir cariye dahī anı görüp anda olanlara ayıtdı hem iş bu Yesū'(62) nasıretlü ile imiş, ve tekrar yemīn ile inkar itdi(63) kim ol ādemi bilmedüm, ve birazdan duranlar gelüp Betrusa ayıtdılar ḥaḳīḳatte sen dahī anlardansun zīrā senüñ küftārun

[50a]

93

(74)Seni bellü ider , pes lanet ve yemīn itmege başladı kim(75) ol ādemi bilmedüm ve hemandem horus ötmüşdür , Betrus Yesū' ana didüġi kelamı tezekkür eyledi ki horus ötmezden evvel üç kerre bana inkar idesin ve taşra çıkub açılġıyla aġladı

Yigirmi yedinci faşıl

(1)ve sabah olıcak ulu kahinler hep ve halkun şeyhleri Yesū'a(2) karşı meşveret aldular ta anı öldüreler , ve anı baġlayub iletdiler ve anı Pontus platos hakime teslim eylediler ,(3) pes yahuda ki anı teslim itdi çün gördü ki müdān(??) olur idi peşiman olup otuz gümüşden (paresi) ulu (4)kahinlere ve şeyhlere tekrar getürdi diyü günah etdüm suçsuz kanın teslim iderek ve anlar ayıtdılar bize ne (dir) sen (5) göresin, ve gümüşten (pareleri) heykelde bırakub ayrıldı ve (6)varup kendüsini boġdı, ve ulu kahinler gümüşden (pareleri) alup ayıtdılar anları hazineye salmak caiz (7) degildür ve anun içün ki kanun bahasıdür, ve müşavere idüp çömlekçi tarlasını anlar ile satun aldılar gariplerün(8) makberesi içün anun içün ol tarla okunmuştur kan

[50b]

94

(9)Tarlası bugüne dek , ol vakit eremeya peyġamberden dinilmiş tamām oldı diyu ve otuz gümüşten(pareleri) alup ol muteberün bahasını kim beni israilden (kiler) bahasını(10) biçtiler , ve anları çömlekçi tarlası içün virdiler(11) netakim rabb bana tayin itdi, ve Yesū' hakim o kendi durur idi ve hakim ana sual eyledi diyü sen Yahudilerün(12) padişahı mısın ve Yesū' ana ayıtdı sen dirsin ve ulu kahinlerden ve şeyhlerden çün kuġulunmamışdür hīç cevab vir-(13) medi, andan platos ana eydür işitmez misin sana karşu(14) kaç nesneyi şehadet virürler, ve hiçbir söze ana cevab(15) virmedi şöyle kim hakim gayette teaccüb eyledi, ve ıydlerde hakim adet itmiş idi ki halka bir mahbusı(16)azād ide kimi kim isterler idi, ve o zaman anlarun bir(17) meşhur mahbusı var idi ki barabbas dinilmişdür, imdi anlar cem olıcak platos anlara ayıtdı kangiısı istersiz size azad idem barabbası ya Yesū' yu ki Mesīḥ dinilmişdür,(18) zīrā bilür idi ki hasedden ötüri anı teslim etmişler idi ,(19) ve ol çün mahkeme üzerine oturur idi anun avreti ana gönderdi diyü asla sana ve ol sadīka zīrā çok elem(20) çekdüm bugün bir düşde anun ecilden ammā ulu kahinler

[51a]

95

ve şeyhler cemaatleri yeltediler ki barabbası taleb idüp(21) Yesū'yu helak iderler , ve hakim cevab virüp anlara ayıtdı ikisinden kangıısın istersiz size azad idem ve anlar ayıtdılar barabbası, platos anlara eydür imdi Yesū'yu neyleyem ki Mesīḥ dinilür mecmu' ana eydürler haclansun,(23) ve hakim ayıtdı ya ne şerr itdi ammā anlar ziyade çaġırdılar diyü haclansun, ve platos çün gördü ki hīç fāide itmedi belki ġulüv olmuşdur suyu alup halk önünde elleri yudu diyü iş bu sadīkun kanından bī günahım siz göresiz ,(25)ve halk ser cümle cevab virüp ayıtdı anun kanı bizim üzerimize(26) ve evlādumuz üzerine olsun andan barabbası anlara azad eyledi ve Yesū'yı kamçı ile urup teslim eyledi ki çelipaya(27) mıhlana , ol vakt hakimün çericileri Yesū'yı eyvāna(28) alup katına tamām bölügi cem itdiler ve ana soyup ana (29)iskerlet hil'ati giydürdüler ve dikenlerden bir taç urup başına kodular ve hem bir kamşı anun sağında ve önünde diz çöker iken anı masharaya aldılar diyü selam ey yahudilerün padişahı ve ana tükürüb kamşı aldılar ve başına ururlar (31)idi, ve anı istihzā etdükleründen ṣoñra hil'ati andan çıkarup anı kendi libasları giydürdüler ve anı iletdiler

[51b]

96

(32)Ta haça mıhlayalar , ve çıkdukları gibi kıranadan simon nam bir adamı buldılar ana ızdırar itdiler ki anun haçını (33)getüre, ve ġulgusā dinilmiş bir yire irişcek ki Kuhafün (34) yiri dimekdür , sirkeyi od ile karışmış içmek ana vir-(35)diler ve tadıcak içmek istemedi ve anlar anı haça mıhlayub anun libaslarını taksim itdiler kur'a bırakur iken ta peyġamberden dinilmiş tamām ola (yani) benüm libaslarımı kendülere taksim(36) etdüler ve benüm donum üzerine kur'a bırakdılar, ve oturur iken(37) anı anda beklediler ve anun sebebini başı üstünde kodular(38) yazılmış (yani) budur Yesū' Yahudilerün padişāhı, andan iki uġrular anun ile haclanmışdur biri saġlarda ve(39) biri sollarda, ve kizr(??) idenler ana sögerler idi başlarını(40) depretdür iken, ve dir iken ey heykeli helak iden ve üç günde yapan kendüni halās eyle eger ibnullah isen (41)çelipadan nüzül eyle ve İncīlin ulu kahinler dahī istihzā iderek kātipler ile ve şeyhler (ile) dirler idi,(42) gayrileri halas itdi kendüsini halas idemez eger israilin padişāhı ise çelipadan şimdi insün ve ana (43) iman getürevüz, Allāha tevekkül eyledi anı şimdi kurtarsun(44) eger anı ister ise zirā ayıtdı ki ben ibnullahım ,heman

[52a]

97

Şöyle daḫī anunla haçlanan uġrular ana sögerler idi (45) ve altıncı saatten karanılık olmuşdur tamām yir üzerine dokuzuncı (46) saate degin,ve dokuzuncu miktarı Yesū' büyük āvāz ile çaġırdı diyü eli eli lama sebahsānī yani ya ilahi ilahi (47)niçün beni terk eyledün, ve anda duranlardan ba'żı işitdi-(48)cek dirler idi ki iş bu iliyyaı okur , hemandem anlardan biri sekretdi(??) ve süngeri alup sirke ile doldurdı ve(49) bir kamışa koyub ana içirdü ammā filanlar dirler idi koġıl(50) görelüm eger iliyya gele anı kurtarmaga Yesū' ḫōd tekrar(51) büyük āvāz ile çaġırup ruhu teslim itdi, ve işte heykelün perdesi iki yarıldı yukarudan aşaġıya dek ve yir deprendi(52) ve kayalar yarıldılar , ve kabirler açılmuşdur ve uyuyan kudislerün(53) çok cesetleri müsteykız oldılar ve kabirlerden taşra çıkar iken anun kıyametinden ṣoñra şehr-i mukaddese geldiler ve çok (54)kimesnelere izhar itdiler , meger yüzbaşı ve ol bilesince Yesū'yı bekleyenler çün zelzeleyi gördiler ve maceraları (55)gayette korkdılar diyü ḥaḳīḳatte bu ibnullah imiş , ve anda çok avretler var idi ıraktan nazar iderek ki celilden (56)Yesū'a mütābeat itdiler ana hizmet ider iken içlerinde Meryem mecdeliyet var idi ve Meryem yakubun ve yusānun anası

[52b]

98

(57)Zebdinün oġulları anası , ve ahşam olıcak rāmetden Yusuf nam bir ganī adam geldi ki kendü dahī Yesū'n şakirdi(58) imiş, iş bu platosa varup Yesū'n cesedin dilek eyledi(59) pes platos cesedi girü virilmek emr itmişdür , ve Yusuf cesedi alup bir pak ince kettan bezinde anı sarmışdur,(60) ve anı kendnün yeni kabrinde kodı ki kıyada yunmuş idi ve bir büyük taşı kabrin kapusuna yuvalayub gitmişdür (61)ve Meryem mecddeliyyet anda imiş ve ol bir Meryem kabir karşusunda otu-(62)rur iken ve yarendesi ki cüm'atten ṣoñradur ulu kāhinler(63) ve ferisiler platosa cem oldılar diyü ey efendi bizüm hatırımızdadur bu azdırıcı didi henüz diri iken (64) üç günden ṣoñra gine kıyām ideyim, imdi emr eyle ki kabir berkinmiş ola üçünci güne degin ölmeye ki anun şākirdleri gice ile gelüp anı uġurlayalar ve halka diyeler emvāttan kıyam etmişdür ve ahir yanlış evvelkiden kemrek(65) ola, pes platos anlara ayıtdı sizde muhafaza vardur varun(66) bildügünüz kadar berkitdün, ve anlar varup kabri berkitdiler taşı mühürleyüp muhafaza ile

[53a]

99

Yigirmi sekizinci faşıl

(1)ve sebetün ahşamında haftanun birincisine tan yiri aġarduġı gibi geldi Meryem mecddeliyyet ve ol bir Meryem(2) kabri görmek içün, ve işte azim zelzele oldı zīrā rabbün ferişteşi āsumāndan inüb irişüb taşı kapudan yuvaladı(3) ve üzerine oturur idi, ve benzi yıldırım gibi idi ve (4)libası kar gibi beyaz, ve anun korkusundan bekçiler (5)mer'ūb olup meyytler gibi olmuşlardur , ve ferişte cevab virüp avretlere ayıtdı siz korkman zīrā ben bilirüm ki haclanmış (6)Yesū'yı taleb idersiz , bunda deġil zīrā müstaykız olmuştur didüġi gibi gelün rabb yattığı yiri görün(7) ve tiz varun anun şākirdlerine deyin ki emvātan müstaykız olmuştur ve işte sizden öndin celile gider orada anı(8) göresiz işte size didüm, ve kabirden fevri ayrılub havf ile ve azim ferh (ile) segirtdiler anun şākirdlerine haber virmege,(9) ve şākirdlerine ihbar itmege gitdükleri gibi işte Yesū' anlara rast geldü diyū selam size ve anlar gelüp(10) ayaklarını tuttular ve ana secde ettiler ,andan Yesū' anlara ayıtdı korkman varup benüm karındaşlaruma müjde eylen ki (11)celile varup orada beni göreler, ve anlar gider iken işte

[53b]

100

Muhafazadan ba'żılar şehre gelüp maceraları hep ulu kahinlere (12)ihbār ettiler ve anlar cem' olmuş şeyhler ile ve müşāvere ider (13)iken bol nukrayı çericilere virdiler diyü deyin ki anun şākirdleri gice ile gelüp biz uyur iken anı uġurladılar, ve iş bu eger hakim katında işitdilmiş ola biz ana(14) ilkā idüp sizi emin kılavuz, ve anlar nukrayı alup talim(15) olundukları gibi itdiler ve bu kelām Yahudiler içinde (16)yayılmışdur bugüne deġin pes on iki şākirdler celile teveccüh(17) itdiler Yesū' anlara ta'yīn itdügi daġa, ve anı görüp(17) ana sücūd itdiler ammā ba'żılar şüpheledіler ve Yesū' gelüp(18) anlara söyledi diyu cemi' saltanat gökte yirde bana verilmişdür , imdi siz varup mecmu' ümmetlere ta'līm eylen anları(19) ta'mīd ider iken atanun isminde ve oġlınun ve ruh-u kudüsün,(20) ve mecmu' size vasiyyet etdügüm nesneleri hıfz etmek anlara ögredür iken ve işte ben sizün ileyim cemi' günlerde dehrün ahirine dek amin

[54a]

101

Markos'un yazduġı İncīl-i mukaddesdür

Evvelki faṣıl

(1-2)Allāhun oġlı Yesū' mesihün İncīlinün ibtidāsı, netekim peyġamberlerde yazılmışdur işte ben benüm ferişтemi gönderirüm senüñ yüzün önünde kim senüñ yolını huzurunda (3) müheyyā ide, feryad idenin beriyyede āvāzı siz rabbün tarīkini(4) müheyya idüp anun izlerini rast eylen, yuhanna beriyyede imiş tamid ider iken ve tevbenün ma'mudiyetin vaaz kılur iken(5) günahlarün maġfireti içün, ve tamām yahudiyet ili ve yeruşalimlüler ana çıkarlar idi ve mecmu' andan tamid olunurlar(6) idi ürdün ırmaġında günahlarına itiraf ider iken , ve yuhannanun libası deve yününden imiş ve bilün çevresinde (7) adım zünnarı ve çekirgeler ve yaban balı yer idi , ve vaaz ider idi diyü benden kıvırın(??) benüm ardumca gelür kim ben anun babuçlar tasmasın meyl idüp çözmek layık degilüm ,(8) ben ḫōd sizi su ile ta'mid etdüm ammā kendü sizi ruh-ı(9) Kudüs ile tamid ide ve vaki' oldı ol günlerde ki Yesū' celilün nasıretından geldi ve yuhannadan ardunda ta'mid olındı,(10) ve hemandem sudan yukarı çıkub semāları yarılmış gördi ve ruhı gügercinlin anun üzerine iner iken,

[54b]

102

(11)ve bir āvāz semālardan olmuşdur (deyu) sen benüm sevgili oġlum(12)sın kim andan hoşnudım, ve hemandem ruh anı beyabana(13) çıkarur , ve anda beyabanda kırk gün imiş şeytan ile tecrübe olunmuş ve vahşiler ile imiş ve ferişteler ana hizmet itdiler,(14) ve yuhanna teslim olunduktan ṣoñra Yesū' celile geldi tañrınun(15) meleküti İncīlini vaaz ider iken ve didi ki zaman tamām olmuşdur ve hüdanın melekütü yakın geldi tevbe eylen ve İncīle (16)iman getirün, ve celilin deryasına yakın yürüdügi gibi gördi simonu karındaşı anderāvusı bir şebekeyi denize(17) salar iken zīrā balıkçılar imişler, ve Yesū' anlara ayıtdı benüm ordumca gelün ve sizi ādemlerün sayyadları olmaġa ideyim ,(18-19) ve anlar hemandem aġların koyub ana tabi' oldular, ve oradan biraz ilerü varup görür zebdinün (oġlu) yakubı ve karındaşı yuhannayı anları dahī gemide aġların meramet ider iken,(20) ve fil hal anları okudı ve anlarun babası zübdi-i gemīde (21) koyub ecirler ile ana tabi' oldılar ve kefer nahuma girürler(22) ve filhal sebetlerde mecma'a girüp talim ider idi , ve anun taliminden mütehayyir kaldılar zirā anlara ögredür idi(23) hüküm sahibi gibi ve katipler gibi yok , ve anlarun mecma'sında(24) bir ādem var idi bir nā pak ruh ile ve feryad eyledi ,diyū

[55a]

103

Be bize senüñle ne var ey Yesū' nasaretlü bizi helāk itmege geldün mi seni bilirüm kimsin tañrınun(25) kuddüsi, ve Yesū' anı azarladı diyü epsem ol ve andan (26)taşraçık , ve nā pak ruhı anı yırtub bülend āvāz ile feryad(27) idecek andan taşra çıktı, ve mecmu'ı hayran oldılar şöyleki kendüler içinde taleb itdiler diyü iş bu nedür nasıl yeni talimdür bu zirā saltanat ile daḫī na pak ruhlara (28)emrider ve ana itaat iderler, ve derhal anun āvāzesi(29) celilün tamām iline çıkmışdur, ve anlar hemandem mecma'dan taşra çıkub simonun ve anderāvasun evine geldiler Yakup ve yuhanna (30)ile, ve simonun kayın anası sıtme ile meariz yatur idi(31) ve hemandem anun hakkunda ana eydürler, ve gelicek eline yapışub anı kaldurdı ve fil hal sıtma anı terk eyledi(32) ve anlara hizmet ider idi, ve ahşam olıcak güneş batduġı zamanda cemi' renclüleri ve mecnunları ana getürdiler ,(33-34) ve bütün şehir kapuya cem' oldılar , ve envā' hastalıklara çok mübtelā olanlara ilaç eyledi ve çok şeytanları çıkarur idi ve şeytanları söylemege komaz idi anı bildükleri içün,(35) ve sabahta sahurdan çok mukaddem kalkub taşra çıktı ve bir (36)ıssuz yire varup anda namaz kılır idi , ve simon ve bilesince

[55b]

104

(37)Olanlar ardunca gitdiler , ve anı bulıcak ana eydürler ki(38) mecmu' seni taleb iderler , ve anlara eydür muttasıl olan kasabalara gidelüm ki anda dahī vaaz idem zīrā bunun içün huruc(39) etdüm, ve anlarun mecmalarında vaaz ider idi bütün celilde(40) ve şeytanları çıkarur idi , ve bir ebras ana gelüp andan dilek ider idi katına diz üstüne düşüb ana ayıtdı ki (41)eger istersen beni arıtmaġa kadirsün ve Yesū' terahhum idüp eli uzadub ana dokundı ve ana eydür ben isterim pak(42) ol, ve didüġü gibi hemandem baras andan ayrıldıve pak (43)oldı,ve ana katı tehdid idüp filhal anı giydirür(44) idi ve ana eydür gör gl kimesneye hīç nesneyi dimeyesin lākin varup kendüni kāhine göster ve senüñ tathirün içün musa emretdüi nesneleri ihdā eyle anlara(45) şehadet içün, ammā ol çıkub çok nesneyi nidā eylemege başladı ve kelāmı faş etmege şöyleki kendü artuk aşikāre şehre girmege kadir degil idi lākin taşrada yaban yirlerde imiş ve her yirden katına cem' oldılar

İkinci faṣıl

(1)ve tekrar (bir niçe) günlerden ṣoñra kefer nahuma girmişdür

[56a]

105

(2)ve işitdildi ki evde imiş, ve ale'l fevr çok kimesne cem oldılar (şöyle) ki artuk yir yoġıdı ve ta daḫi(3) kapu katında ve kelamı anlara söyler idi ,ve ana geldiler bir meflüci iletdür iken ki dört (kimesne)den(4) getürülmüştür ve ana yaklaşmaġa mecāl bulmaycak kalabaluk içün olduġu yirün damını açtılar ve yıkub meflücün yatduġı(5) döşeği sarkıtdılar ve Yesū' anların imanını görüp mefluce (6)eydür ey oġul senüñ günahlarun sana maġfurdur, ve katiplerün ba'żıları anda var idi oturur iken ve kalplerinde(7) fikr itdiler bu kimesne niçün böyle küfür söyler günahları(8) kim af itmege kadirdür meger Allāh yalnuz, ve hemandem Yesū' kendü ruhunda bilür iken ki kendülerinde şöyle fikir ediyorlar anlara ayıtdı niçün sizün kalplerünüzde bunları (9)fikir idersiz kangısı asanuındur meflüce dimek günahlar sana maġfurdur ya dimek kalk ve senüñ döşegüni kaldur ve yüri, lākin ta bilesiz ki ibni insānun saltanatı vardur yirde günahları afv itmek içün mefluce eydür, sana dirim (12)kalk ve senüñ döşegüni kaldırup evüne git, ve hemandem kalktı ve döşegi kaldırup cümlenin huzurunda çıkmışdur şöyle kim anlar hep hayran olup Allāhı temcīd itdiler diyū

[56b]

106

(13)Ki herkes bu vech üzere görmedük, ve tekrar deryā katuna çıkmışdur ve mecmu' halk ana gelüp anlara talim ider idi,(14) ve kizr kılur iken halfanun (oġlu) lavī gördü ki bac hanesine oturur idi. ve ana ayıtdı bana tabi' ol ve(15) durı gelüp ana tabi' oldı , ve vaki' oldu ki ol anun evinde (yemege) oturdugı gibi hem çok bacdarlar ve günahkarlar Yesū' ile ve anun şākirdleri (ile) oturur-(16)lar idi zīrā çok oldular ve ardunca gelürler idi , ve katipler ve ferisiler çün anı bacdarlar ile ve günahkarlık (ile) yemege gördiler şākirdler ne dirler idi nice (dür) ki(17) bacdarlar ile ve günahkarlar (ile) yiyüp içer , ve Yesū' işitdicek anlara eydür saġ olanlarun tabibe ihtiyacı yoktur lākin hastalarun gelmedüm sadıkları okumaġa lākin(18) günahkarları tevbeye ve yuhannanun şākirdleri ve ferisilerün ki oruç tutanlar imiş ve anlar gelüp ana eydürler yuhannanın şākirdleri ve ferisilerün ki niçün oruç tutarlar (19)ammā senüñ şākirdlerin oruç tutmazlar ve Yesū' anlara ayıtdı hacelenün oġulları oruç tutmaġa kadir olurlar mı köygü anlar ile oldukça madam ki köygü bileler nice ola oruç (20)tutmaġa kadir deġüllerdür, ama günler gelüserdr ki göygü

[57a]

107

Anlardan kaldurula ve ol vakit oruç tutsalar gerek ol(21) günlerde, hīç kimesne yeni çukanun bir paresi bir eski libased ki virür yoġisa ol anun yeni katladuġu(22) eskiden kaldırur ve yarık kemrek olur, ve hīç kimesne yeni sucı eski tuluklara koymaz yoġise yeni sucı tulukları kırup sucı dökülür ve tuluklar bozulalar ammā yeni(23) sucı yeni tuluklara koymak gerekdür, ve vaki' oldu ki sebetlerde ekinliklerden mürūr itdi ve anun şākirdleri yola gider iken(tahılun) başların koparmaġa başladılar,(24) ve ferisiler ana eydürler idi işte niçün sebetlerde anı iderler ki helal degül ve ol anlara ayıtdı Davut etdüġin herkes okumadunuz ol vakit ki ihtiyacı var idi ve aç oldı(26) kendü bilesince olanlar , nice Allāhın beytine girmişdür ali kahin ab-ı yāsar zamanında ve taktimetün etmeklerin yedi ki yemek helal degildür illa kahinlere ve bilesince olanlara dahī(27) vermişdür , ve anlara ayıtdı sebet ādem içün olmuştur ādem(28) sebet içün olmamışdur , şöyle kim ibn-i insān dahī sebedün rabbidür

[57b]

108

Üçünci fasıl

(1)ve tekrar mecmu'a girmişdür ve bir ādem anda var idi kim(2) anun eli kuru imiş, ve anı gözetdiler eger sebetlerde ana(3) ilaç eyleye ta anı melāmet ideler, ve eli kuru olan ādeme ayıtdı ortada duru gel, ve anlara eydür caiz midür sebetlerde hayr itmek ya şer kılmak canımı halas veya helak (5)eylemek ammā anlar epsem oldular ve dolāyana ġażab ile anlara bakıcak mahzun olmuş anlarun kalbinün katılıgı içün ādeme eydür senüñ elini uzat ve uzattı ve anun eli yine saġ(6) virilmişdür o birisi gibi, ve ferisiler çıkub derhal hirodeslülar ile ana karşı meşveret itdiler ta anı helak(7) ideler, ve Yesū' ayrıldı anun şākirdleri ile deryaya ve çokluk cemaat celilden ana tabi' oldı yahudiyetten,(8) ve yeruşalimden ve idumiyeden ve ürdün ötesinden ve sur ve saydanun çevresinde olanlar cem'i kebir anun etdüklerini(19) işitdicek katına geldiler, ve şākirdlerine didi ki bir gemicük yanında hazır ola galabalıkdan ötüri ta ana zahmet (10)virmeyeler, zirā çoklulara ilaç itmiş idi şöyle kim ana izdihām itdiler ana dokunmak içün ne kadar darpleri var idi,(11) ve nā pak ruhlar anı göricek katına düşdiler ve çaġırurlar

[58a]

109

(12)İdi diyü sen ibnullahsın, ve anlara katı tehdīd eyledi(13) kim anı aşikāre itmeyeler , ve bir dağa çıkub istedigü kimesneleri katına okur ve ana geldiler, ve on ikisi (vaz') eyledi taki anlar anun ile olup anları vaaz itmeye irsāl (15)ide, ve anlarun marazlara ilaç itmek saltanatı olmağa ve(16-17) şeytanları ihraç itmeğe ve simona adı Betrus kodı, ve yakubu zebdinün (oğlu) ve yuhannayı yakubun karındaşı ve anlarun adlarını buvanerces(***) kodu ki yıldırım oğulları (18) (dimek)dür, ve Anderavusı ve Filibbosı ve Bertulumaı ve Mattaı ve Tomaı ve Yakubu halfānın (oğlı) ve tedāvüsi ve simon(19) Kenanlıyu, ve Yehuda ishariyotıı ki daḫi daḫī anı teslim eyledi (20) ve bir eve geldiler, ve cemaat tekrar dirildi şöyleki anlar (21)kadir olmadılar ve ne etmegi yemeğe ve onun kiler işitdicek anı tutmağa taşra çıkdılar zīrā dirler idi ki kendinden(22) gitmişdür , ve yeruşlimden gelen katipler dirler idi kim anun baal zebūli var ve şeytanlarun serveri ile şeytanları (23)çıkarur ve anları katına okuyub anlara mesellerde dir idi (24)şeytan şeytanı nice çıkarmağa kadirdür ve eger bir memleket kendisine karşı maksūm ola ol memleket durmağa kadir degildür,(25) ve eger bir ev kendüsüne karşı maksūm ola ol ev durmağa kadir

[58b]

110

(26)Degildür ve o eger şeytan kendisüne karşı kalkub maksūm ola (27)durmaya kadir deġil lākin intihāsı var hīç kimesne bir kavīnün evine girüp zarflarını kapmaġa kadir degildür meġer(28) evvel kavīi baġlaya ve andan evini harab ide, amin size eydürüm ki cemi' günahlar ādem oġullarına afv olunalar ve küfürler(29) her ne ki küfür söyleyeler ammā ol kim ruh-ı küddüse karşı küfür söyleye anun afvı yoktur ta ebed lākin ebedi deynunete giriftār(30) olur, anun içün ki dirler idi anun na pak ruhu vardur,(31) pes anun karındaşları ve anası gelürler ve taşra durup katuna (32)göndürdiler anı okur iken ve cemaat çevresinde oturup ana eydürler idi işte senüñ anan ve karındaşlarun taşra(33)seni isterler , ve anlara cevab virdü diyü kimdir benüm anam(34) ve karındaşlarum, ve çevresinde oturanlara tūlāyane nazar idüp(35) eydür işte benüm anam ve karındaşlarum, zīrā kim ki Allāhun irādetin eyleye bu benüm er karındaşum kız karındaşum ve anamdur

Dördüncü faṣıl

(1)ve tekrar derya yanında öġretmege başladı ve cemaat-i kesire katına cem' oldılar şöyle ki bir gemiye binüb deryada oturur idi ve cemaat hep deniz yanında kara üzere oldılar,

[59a]

111

(2)ve çok nesneleri mesellerde anlara öġretdüp anun taliminde(3) anlara eydür idi , istimā' eylen işte bir ekenci (tohum)(4) ekmege çıktı, ve vaki' oldı ki ekmekte niçesi ḫōd yol tarafında düşti ve asmanun kuşları gelüp anı (5)istikāl itdiler, ve nicesi kayalı (yir) üzerine düşti kanda topraġı çok olmadı ve fevrī peyda oldı topraġun(6) derinliġi olmadıġu içün ve güneş doġıcak sarardı ve göġ(7) olmamak içün kurudı, ve niçesi dikenler arasında düşti ve dikenler yukarı çıkub anı boġdılar ve yemiş virmedi ,(8) ve niçesi hub topraġa düşti ve yemiş virdi boy çeküb artar iken ve biri otuzı getürdi ve biri altmışı ve(9) biri yüzi, ve anlara eydür idi kimün kim işitmege(10) kulakları olsa işitsün ve tenhā olıcak çevresinde olanlar on iki ile ana misli sordılar ve anlara ayıtdı size virilmişdür hüdānun melekütü sırların bilmegi ammā (12)taşradakilere hep mesellerde olurlar , ta bakub baksınlar ve görmeyeler ve işidüp işitsünler ve anlamayalar nebadaki (13)anlar rucu' olunup günahlar anlara maġfūr olalar, ve anlara ayıtdı(14) bu meseli bilmez misiz ve cemi meselleri nice bilesiz, ekenci(15) sözi eker ve yol tarafındaki bunlardur ne yirdeki söz

[59b]

112

Ekilür ve anlar işitdicek hemandem şeytan gelüp kalplerinde(16) ekilen sözi kaldırur, ve buna göre kayalu (yir)de ekilmişdür bunlardur ki sözü işitdicek hemandem ferh ile anı kabul (17)iderler ve anlarun kendülerinde köki yokdur lākin mecazilerdür şoñra musibet ya matrutluk söz içün peyda olıcak fi-(18)l hal incinürler , ve dikenlerde ekilmiş olanlardur ki sözi(19) işitdürler ve bu dehrin tekayyütleri ve baylıġun hilesi ve kalan şehvetlerün ḥaḳḳındakiler içeri girüp sözi boġar(20)lar ve yemişsiz olur, ve hub toprağında ekilmişler bunlardur ki sözi işidüp kabul iderler ve yemişi getürürler biri (21) otuzı ve biri altmışı ve biri yüzi ,anlara eydür idi mum gelür mi ta kile altında konula ya döşek altında yokmı(22) ki şem'idan üzerine konula, zirā nesne pinhan degildür ki izhar olunmaya ve ne gizlü nesne olmuşdur ammā ki zuhura gele,(23) eger bir kimesnenün işitmege kulakları olsa işitsün,(24) ve anlara ayıtdı hazer eylen ne işitdürsiz ne ölçi ile ki ölçersiz size ölçülmüş ola ve katılmış ola size ki istimā' (25)idersiz zīrā kimün ki var ise ana virile ve kimün(26) kim yoġise hem kendü de olan andan kaldurula ve eydür idi hüdanun melekütü böyle olur güya ki bir ādem tohumu

[60a]

113

(27)Yire sala, ve uyuya ve gice ve gündüz kalka ve tohum bitüb büyüye(28) şol vechle ki bilmez, zīrā yir kendü zatından yemiş bitirür(29) evvel nebātı andan başı şoñra dolu tahılı başında, pes çün yemiş virdi hemandem orāk urur anun içün ki biçim (30)yetişti ve ayıtdı hüdanın melekütin kime teşbīh idevüz(31) ya ne mrsrl ile anı temsil kılavüz, hardalun bir habbesine benzer ki çok yirde ekilmişdür ve yirdeki cemi tohumlardan geçirekdür,(32) ammā çün ekilmişdür boy çeker ve cemi' otlardan büyük olup azim dalları eyler şöyle ki asmanın kuşları anun gölge-(33)si altında konmaġa kadirlerdür , ve çok bunlar çılayın meseller ile kelamı anlara söyler idi istimā' itmege kadir oldu-(34)kları gibi, ammā meselsüz anlara söylemez idi ve tenhaca mecmūʿī (35)şakirtlerine hall ider idi , ve ol günde ahşam olıcak(369 anlara eydür öte yakasına geçelüm ve anlar cemaati salıverüp anı alurlar olduġu gibi gemide ve sair gemicükler(37) dahī anunla imişler , ve yelün azīm furtınası olup (38) mevciler gemiye urdılar şöyle ki ol şimdi doldı, ve kendü kıçda imiş bir baş yasduġı üzre uyur iken ve anı uyandurup ana eydürler ey muallim kayırmaz mısın ki(39) helak oluruz, ve uyanu gelüp yeli azarladı ve denize

[60b]

114

Ayıtdı epsem ve asude ol ve yel karar gelüp azīm ılımanlık (40)olmuşdur , ve anlara ayıtdı niçün şöyle korkaksız nice (41)imanunuz yok mu ve azīm korku ile korkdular ve birbirine eydürler idi nasıl kimesnedür bu ki yel dahī deniz dahī ana itaat iderler

Beşinci faşıl

(1-2)ve deryanun ötesine cercesiler iline iriştiler , ve gemiden çıkduġu gibi hemandem bir ādem makberelerden ana rast(3) gelür idi bir nā pak ruhu ile kim makberelerde mesken tutdı ve hīç kimesne ve ne zincirler ile anı baġlamaġa(4) kadir olur idi, zīrā çok kerre bukavular ile ve zencirler ile baġlanmış idi ve zencirler andan kırılub bukavular pare pare (5)olmuşlar idi ve kimesne anı yavaş itmeġe kadir olmadı, ve her vakıt gice ve gündüz dağlarda ve makberelerde imiş çaġırup kendü-(6)sini taşlar ile keser iken, ve Yesū'yu ıraktan görüp(7) segirtdi ve ana secde eyledi, ve azīm āvāz ile çaġırup ayıtdı benüm ne işüm var senüñ ile ey Yesū' ibnullahü'l aliyyü(8) sana and virürem Allāh içün bana azab itmeyesin zirā ana(9) eydür idi ya ruh nā pak ādemden çık, ve ana sorar idi

[61a]

115

Adun nedür ve cevāb virdü diyü benüm adum lacavündür zīrā(10) biz çokuz ve ana çok yalvardı ki anları ilden taşra(11) göndermeye, ve orada dağlara yakın donuzlarun bir büyük (12)sürüsi var idi yeygü yer iken ve deyüler cümle andan dilek etdüler diyū bizi donuzlara gönder ta anların içine gire-(13)lüm, ve derhal Yesū' anlara destūr virdi ve nā pak ruhlar taşra çıkub donuzlar içine girdiler ve süri hücūm ile uçurumdan denize segirtdiler ve iki bin miktarı ḫōd(14) imişler ve denizde boğulmuştur, ve donuzlara yidürenler kaçub şehirde ve köyistanlarda ihbar itdiler ve macerayı ne imiş (15)görmege çıkdılar , ve yesū'a gelürler ve mecnūnu kim anun içinde lacavan olmuş görürler oturur iken ve(16)geyinmiş ve dersetde(???) akıl üzerine ve korkdılar, ve görenler anlara beyan itdiler mecnuna nice vaki' olmuştur ve donuzlarun ḥaḳḳında,(17-18) ve ana yalvarmağa başladılar serhadlerinden ayrılmağ içün, ve kendi gemiye binüb ol kim mecnun olmuş idi ana yalva-(19)rur idi ki anun ile ola Yesū' ḫōd ana izin virmedi lākin ana eydür senüñ evüne senüñ ki kimesnelere vargıl ve rabb sana ne azīm nesneleri etdügi anlara haber vir ve seni (20) esirgidi ve ol varup Yesū' ana ne azīm nesneleri

[61b]

116

Etdüġi dokapoliste nida itmeye başladı ve mecmu' teaccüb(21) itdiler ve Yesū' tekrar gemide öte yakasına geçicek çokluk (22)cemaat katına derildi ve deryaya yakın imiş, ve işte yayrus nam mecma' ulularınun biri gelür ve anı görüp ayaklarında(23) düşdi ve ana çok yalvarur idi diyu ki benüm kızcağızım can çekişür (dilek iderüm) ki gelüp elleri ana koyasın (24)ta ki halas ola ve dirile, ve anunla gider idi ve cemaat-(25)-i kesīre anun ardınca gelüp ana zahmet virdiler ve bir karı (26) kim anda kanun bir nezifi(???) on iki yıl oldı, ve hayli tabiplerden çok nesnelere tahammül idüp nesi varsa hepsi harc itmiş idi ve hīç menfaat bulmadı belki beter (27)gelmişdür, Yesū'n ḥaḳḳında işitdicek galabalıkda evdende(28) gelüp anun libasına dokundı, zīrā eydür idi ki eger heman(29) libaslarına dokunam halas olayım ,ve hemandem anun kanum çeşmesi kurulanmışdur ve teninde duydu ki ol darpten saġ (30)olmuşdur , ve hemandem Yesū' u kendüsünde bilür iken ki kuvvet andan çıkmış idi galabalıkda çevrenüb eydür idi benüm (31)libaslaruma kim dokundı, ve anun şākirdleri ana eydürler idi görürsin cemaati sana zahmet virür iken ve dirsin (32)bana kim dokundı, ve çevre yana baktı bunu ideni gör-

[62a]

117

(33)mek İçün, ve karı korkub titreyüp kendüsinde sadır olduġu bilür iken geldi ve önüne düşüb cem'i ḥaḳīḳati (34)ana dimişdür, ve ol ana ayıtdı ey kız senüñ imanun seni halas itdi selamda varup senüñ darbünden saġ(35) ol ,ol henüz söyler iken mücma' ulusı evinden gelürler deyu ki senüñ kızun müteveffi oldu niçün muallime artuk(36) zahmet virirsün ve Yesū' heman ki söylenmiş sözü işitdi(37) mecma' ulusuna eydür korkma ancak iman getür ve kimesneyi ardinca gelmek revā görmedi illa Betrusı ve Yakubu ve Yuhannayı (38)Yakubun karındaşı ve mecma' ulusu evine gelüp galabalıġı(39) görür aġlayanları ve çok zārlık idenleri ve içeri girüp anlara eydür niçün galebe idüp aġlarsız kız (40)ölmüş degildür ammā uyur, ve anı masharaya aldılar ve ol mecmu'n çıkarup kızın babasını ve anasını alur ve kendüsi() ile olanları ve kızın yatduġı yire girür ve kızun eline yapışub ana eydür talisa kumi ki mütercem olmuş dimek-(42)dür ya kızcaġız sena dirüm kalk gıl ve heman dem kız kalkub yürümüşdür zīrā on iki yaşında imiş ve anlar azīm hayret ile mütehayyir(43) oldular , ve anlara muhkem vasiyyet virdi ki hīç kimesne bunu bilmeye ve didi ki ana yimek virile

[62b]

118

Altınci faşıl

(1)ve andan çıkub kendü salāsına geldi ve şākirdleri (2)ana tabi' oldular, ve sebed olucak mecma'da öġretmeye başladı ve çok işitdenler hayran kaldılar diyū bunlar buna kandan ve nasıl hikmet ana virilmüşdür ki şuncılayın kuvvetler(3) anun elinden hasıl olurlar, bu dülger deġil midür Meryemīn oġlu ve Yakubun ve Yusānın ve Yehudanun ve Simonun karındaşı ve kız karındaşları bunda katımız da deġil midür ve anlarun anda(4) şekkī oldı, ammā Yesū' anlara eydür idi ki peyġamber izzetsüz(5) degildür illa kendü salāsına ve akrabasında ve evinde, ve hīç menkıbeti anda itmege kadir olmaz idi meger biz hastalara (6)elleri koyub saġ eyledi, ve teaccüb ider idi anlarun itikadsızlügi içün ve köylerün dāiresini dolaştı talim (7)ider iken, ve on iki katına okuyub anları iki iki irsāl itmege başladı ve na pak ruhları üzere(8) anlara hüküm virir idi, ve anlara emretdi ki yol içün hīç nesneyi alamayalar illa bir asa ancak davarcığı(??) yok etmeġi yok(9) kuşakta nukrayu yok, lākin çaruklar ile giyilmiş ve iki (10)dolamayı geymeyeler , ve anlara ayıtdı her kanda bir eve girür-(11)siz anda kalun ana dek kim andan ayrulasız , ve her

[63a]

119

Kim ki sizi kabul itmeye ve ne sizi istimā' ide oradan ayrılup ayaklarunuz altunda olan tozı silkün anlara şehādet içün amin size eydüremki deynunet gününde sodomlara(12) ve gamoralara ziyade rehavet ola andan ki ol şehre, ve anlar(13) taşra çıkub vaaz itdiler ki tevbe ideler, ve çok şeytanları çıkarurlar idi ve hayli hastalara zeyti mesh idüp ilaç (14)iderler idi, ve melik Hirodes işitdi zirā anun adı meşhur olmuşdur ve didi ki yuhanna ol vaftiz iden emvātdan müstaykız oldı ve bunun içün menkıbetler kendüde kar iderler,(15) sayirler dirler idi ki iliyyadur ve gayriler dirler idi ki(16) peyġamberdür ya peyġamberlerün biri gibi, ammā Hirodes işitdicek dedi ki budur yuhanna kim başun ben kestim emvātdan(17) müstaykız oldı, zīrā kendü Hirodes gönderüp yuhannayı tutdı ve anı zindanda bağladı hirodiyya hatırı içün(18) karındaşı filibbos'un avreti zirā ana nikāh itmiş idi, zīrā yuhanna hirodese dir idi ki senüñ karındaşınun avretin(19) almaġa sana helal degildür, imdi hirodiyya ana kin tatub (20)anı öldürmek ister idi ve kadir degil idi, zirā Hirodes yuhanna'dan korkar idi ki anı sadīk adamı bilür idive Kadis ve anı riayet ider idi ve anı istimā' idüp çok

[63b]

120

(21)Nesneleri kılur idi ve zevk ile anı istimā' ider idi, ve münasip gün olıcak ki Hirodes kendü mevlüdünde ahşam taamın ider idi kebirlerine ve binbaşılarına ve celilün(22) ulularına, ve kendü hirodiyyanın kızı girmişdür ve raks idüp hirodise hoş gelicek ve bile oturanlara şah kızcağıza ayıtdı sual eyle benden ne istersin ve sana vireyim(23) ve ana and içti ki benden her ne kim sual idesin(24) sana vireyim benüm memleketim yarusına dek, ve ol çıkub anasına ayıtdı ne sual ideyim ve ol ana ayıtdı yuhanna mumedānı-(25)nun başın, ve hemandem sür'at ile şah katına girüp sual eyledi diyu ben isterim ki yuhanna mumedānınun başını fevri (26)bir sahanda bana viresin, ve şah gayette mahzūn olup (27)yemīnler içün ve ve bile oturanlar anı red etmek istemedi , ve şah derhal celladı gönderüp buyurdı ki onun başı getürüle(28) ve ol varup zindanda başını kesdi, ve başını bir sahanda getürüp anı kızcağıza virdi ve kızcağız anı anasına vir-(29)mişdür, ve anun şakirdleri işitdicek gelüp gövdesini(30) kaldurdılar ve anı kabirde koydular, ve resullar Yesū' katına cem' olup kamu nesneleri ana beyan itdiler hem eyledüklerini hem (31) öğretdüklerini , ve anlara ayıtdı siz kendünüz halvetce

[64a]

121

Bir ıssuz yire gelün ve biraz istirāhat eylen zīrā çok gelüp gidenler imiş ve ne anlarun yicek vakti oldı, (32)ve bir ıssuz yire gemi ile tenha gitdiler, ve cemaatler anları(33) gider iken gördiler ve çoklular anı tanub cemi' şehirlerden oraya yayak üştiler ve anları tekaddüm idüp katına irişdiler , (34)ve Yesū' çıkub çokluk cemaati gördi ve anun anlara özü göynüdü anun içün ki çobanı olmayan koyunlar gibi (35)imişler ve çok nesneleri anlara ögretmege şuru' eyledi, ve şimdi çok saat olıcak şakirdleri katına gelüp(36) ayıtdılar ki ıssuz yirdür şimdi çok saat, anları salıvır ta dairesindeġı(??) çiftliklere ve köylere varup etmekleri kendü-(37)lerine satun alalar zīrā anlarun nesne yoktur ki yiyeler , ve ol cevab virüp anlara ayıtdı siz anlara yemek virün ve ana eydürler biz varup iki yüz dinarlık etmekleri satun mı(38) alup anlara yemek virelüm mi, ve ol anlara eydür sizün kaç etmeklerünüz var siz varup görün ve anlar bilicek eydürler(39) biş ve iki balık, ve anlara buyurdı ki mecmu'ın bezm bezm (40)oturtdalar yeşil ot üzere, ve oturdılar saf saf yüzer ve (41)ellişer ,ve biş etmek ve iki balıgı alıcak göġe bakub bereketledi ve etmekleri kırup şakirdlerine virür idi ta

[64b]

122

Önlerinde koyalar ve iki balığı küllisine kısmet itdi,(42-43) ve hepsi yiyüp tok oldular, ve parelerden on iki dolu seped (44)kaldurdular ve balıklardan, ve etmekleri yiyenler biş bin miktarı (45)er idirler ,ve hemandem şakirdlerine ızdırar itdi ki gemiye binüb ötesine ilerü varalar beyt-i saydāya karşu ve ana dek ki (46)cemaati salıvire, ve anları esenleyüp bir daġa getdi (47)namaz kılmaġa, ve ahşam olıcak gemi deniz ortasında imiş ve kendü(48) yalnuz karada, ve anları kürek çekmede çalışub gördi zirā rüzgar anlara muhalif imiş ve gicenün dörtdinci miktarı nöbetinde anlara geliyor deniz üzerinde yürür iken ve(49) anları geçmek ister idi nihayet anlar anı deniz üzerinde yürür (50)iken göricek hayal olmaġa sandılar ve feryad itdiler zīrā hepsi anı gördiler ve muzdarib oldılar ve hemandem anlar ile(51) söyleyüp anlara eydür tevekkül eylen benim korkman, ve katlarına gemiye bindi ve rüzgar karar itdi ve kendüleründe gayetde(52) mübalaġa hayran olup teaccüb itdiler, zīrā etmeklerden teakkul (53)etmediler zīrā anlarun kalbi kattı oldı, ve öte geçüb cennesāret (54)toprağına geldiler ve iskeleye yanaşdılar ve gemiden çıkdu-(55)kları gibi anlar fil hal anı tanub tamām ol çevre ilini dolāyane segirdür iken renclüleri döşeklerde oldugı

[65a]

123

(56)İşitdikleri yire getürmege başladılar, ve her kanda köylere ya şehirlere ya çiftliklere girür idi marizleri çarşularda yatırı kodılar, ve ana yalvardılar ki bari libāsı etegine dokunalar ve ne kadar ana dokundılarısa halas oldular

Yedinci faṣıl

(1)ve katına cem' oldılar ferisiler ve katiplerden ba'żı ki Yeru-(2)şalimden geldiler, ve anlar şakirdlerinün ba'żıların göricek etmekleri yemege na pak eller ile yani yunmamış melāmet (3)itdiler zīrā ferisiler ve cümle Yahudiler meger kerrāt ile ellerin (4)yurlar yemezler pirlerün ısmarlayışın tutar iken, ve bazardan eger yunmadılar ise yemezler ve çok şey daḫī var ki tutmaġa kabul etdüler kadehlerün yaykamaklıġın ve kaplarun ve bakırdan(5) kilerün ve suffelerün, andan ferisiler ve katipler ana sordılar senüñ şakirdlerün niçün şeyhlerün ısmarlayışlarına göre (6)yürümezler lākin yunmamuş eller ile etmeġi yirler, ve ol cevāb virüp anlara ayıtdı ki ya murāiler işa'yā peyġamber sizün hakkunuzda hoş peyġamberlik itdi netekim yazılmışdur bu halk dudaklar ile bana izzet ider ammā anlarun kalbi benden gayet(7) ba'iddür ve batıl yire bana taparlar talimleri ādemlarün

[65b]

124

(8)Vasıyetlerin ögredür, iken zīrā tanrunun vasiyetini terk idüp ādemarin ısmarlayışını tutarsız kablarun yaykamaklığın ve kadehlerün ve bunun gibilere benzer çok sair nesneleri(9) idersiz ,ve anlara ayıtdı tañrınun vasiyetini hoş red etdünüz(10) ta sizün ısmarlayışunuzı saklayasız, zīrā musa dimişdür senüñ babana anana izzet ile ve babaya ya anaya beddua(11) iden vefatı vefat etsün ,ammā siz eydürsiz eger bir ādem babaya ya anaya diye kurban ki hediyye dimekdür ki eger(12) benden müstefid olasız, ve anı artuk komazsız bir nesneyi (13)itmege babasına ya anasına kelāmullahı mensuh ider iken sizün ısmarlayuşunuz ile kim ısmarladunuz ve bunun gibilere (14)benzer çok nesneleri idersiz, ve kamu cemaati katına okuyub anlara(15) ayıtdı siz cümle beni istimā' ve taakkul eylen, hīç nesne degildür ādemden taşra ki anun içüne girür iken anı bulaşmaġa kadir (16)ola lākin andan taşra çıkanlar ādemi bulaşan anlardur, eger bir(17) kimesnenün işitmege kulakları var ise işitsün, ve cemaatten ev(18) içine giricek şakirdleri ana meselden sordılar, ve anlara eydür siz daḫī şöyle bī-akıl mısız anlamaz mısız ki her taşradan ki ādem içüne girür iken anı bulaşmaġa kadir degildür , anun içün ki anun kalbi içine girmez lākin karın içine ve

[66a]

125

(20)Müsterāha taşra gider cem'i taamları artdur iken, ve eydür(21) idi ki ādemden taşra gelen ol ādemi bulaşur zīrā içerüden ādemlarün kalbinden kem fikirler taşra çıkarlar haram cimā'lar zināālar (22)katller, uġrılıklar bahillikler yavuzluklar ġadr-i iġtilām kem göz küfür (23)tekebbürlük cahillik ,iş bu kem nesneler cümle içerüden taşra çıkar-(24)lar ādemi bulaşurlar, ve oradan kalkub sur ve saydanun serhadlerine gitmişdür ve bir eve girüp istemedi ki kimesne bile ammā (25)gizlenmege kadir deġil idi , zīrā bir avret kim anun kızcağızunun bir nā pak ruhu var idi andan işidüp gelüp(26) ayaklarına düşdi, ve avret yunanlı imiş seyri fiyonkiyeli(???) cinsinden ve ana yalvardı ki şeytanı kızından ihraç ide,(27) ve Yesū' ana ayıtdı evvel oġulları tok olmaġa ko-gel zīrā oğu-(28)llarun etmeğin alup itcağızlara bırakmak hoş degildür ve ol cevab virüp ana eydür belli ya rabb zīrā hem itcağızlara sofra(29) altında oğlanlarun kırındılardan yirler ,ve ana ayıtdı bu söz (30) içün var şeytan senüñ kızundan çıkdı ve evine varup (31)şeytanı çıkmış buldı ve kızı döşek üzere yatmış, ve tekrar sur ve saydānun sınırlarundan çıkub celilün deryasına geldi(32) dikapolisün serhadleri ortasından, ve bir saġırı ana getürürler güc ile söyler iken ve ana yalvarurlar ki eli ana koya,(33) ve anı cemaatten halvetçe bir yana alup barmaklarun kulaklaruna

[66b]

126

(34)Saldı ve tükürüp lisanına dokundı, ve göge yukarı bakub egildi (35)ve ana eydür effetha ki açılsun dimekdür , ve hemandem anun kulakları açılmışdur ve lisanınun bendi çözülmüştür ve rast(36) söyler idi ve anlara vasiyet eyledi ki hīç kimesneye dimeyeler ammā ol ne kadar anlara vasiyet itdi ise ol kadar ziyade nidā itdiler , (37)ve hadden ziyade hayran oldular deyudükleri nesneleri hoş eyledi hem sagırları işitmege hem dilsizlerü söylemege itmüşdür

Sekizinci faşıl

(1)Ol günlerde gayetde çok cemaat mevcud iken ve anlarun yemege nesneyi olmayub Yesū' şākirdlerini katuna okuyub anlara(2) eydür, cemaate terahhum iderim ki şimdi üç gün katumda kalurlar ve(3) anlarun nesnesi yoktur ki yiyeler ve eger anları taamsuz salıvireyim anlarun evine yolda bayılalar zīrā anlarun ba'żı ıraktan (4)geldiler, ve anun şakirdleri ana cevāb virdiler kandan kadir olur bir ehad anları bunda etmekler ile tok etmege beyabanda,(5-6) ve anlara sordı ne kadar etmeklerinüz var ve anlar ayıtdılar yedi, ve cemaate yir üzerine oturmak buyurdı ve yedi etmeği alup şükr idüp kırur idi ve şākirdlerine virür idi ki katına koyalar(7) ve cemaatün katında kodular ve anlarun biraz balıkcaġızları var idi (8) ve bereketleyüp didi ki anlar daḫī katlarında konulalar, ve yediler(9) ve tok oldılar ve artan parelerden yedi sepedi kaldurdılar, ve

[67a]

127

Ekel idenler dört bin miktarı oldılar ve anları Salı-(10)virdi ve derhal ol bir gemiye anun şākirdleri ile binüb(11) dalmanosa taraflarına geldi, ve ferisiler taşra çıkub anunla mübahasete başladılar andan bir alameti taleb idüp asmāndan anı (12)imtihan kılur iken, ve kendü canında derince bir āh idüp eydür bu nesil niçün alameti taleb ider amin size eydürem (13)eger bu nesle ayet virile ve anları koyub tekrar bir gemiye biner(14) iken ötesine gitmişdür ve etmekleri almak unutdılar ve gemide(15) bir etmekten gayri anlar ile olmadı, ve anlara vasiyyet eyledi deyü görün ferisilerin mayesinden hazer eylen ve hirodesün(16) mayesinden ve birbiri ile lakırdı itdiler diyü anun içün ki(17) etmeklerimiz yoktur , ve Yesū' bilüp anlara eydür ne lakırdı idersiz ki etmeklerinüz yokdur henüz duymaz mısız ve anlarsız sizün (18)kalbinüz henüz kattı mıdur , gözlerinüz olup görmez misiz ve(19) kulaklarunuz olup işitmez misiz ve yad tutmaz mısız biş etmeği biş bine kırdığum zamanlarda parelerden ne kadar dolu(20) sepedi kaldırdunuz ana eydürler on ikii ve çün yedii dört bine parelerden kaç dolu sepedi kaldurdunuz ve anlar(21) didiler yedii ve anlara dir idi nice anlamazsız, ve beyt-i(22) saydāya geliyor ve anlar ana bir göz süzi getürüp ana(23) yalvarurlar ki ana dokına ve gözsüzün elün alup anı köyden

[67b]

128

Taşra iletdi ve gözlerine tükürüb elleri ana koyup ana(24) sordı eger nesneyi görür idi, ve yukarı bakub ayıtdı ādemlari görürüm aġaçlar gibi yürür iken andan tekrar elleri gözleri üzere koyup anı yukarı bakdurdı ve(26) girü virilüp küllisini ayan görür idi , ve anı evine göndürdi diyü ve ne kasabaya giresin ve ne kasabadan kimesneye diyesin(27) ve Yesū' taşra çıktı ve anun şākirdleri kaysarıyye filibbosun kasabalarına ve yolda şākirdlerine suāl eyledi anlara diyü ādemler(28) kimi dirler ki benim ve anlar cevāb virdiler yuhanna mumedānı (29)ve sairler iliyya sairler ḫōd peyġamberlerün birisi, ve ol anlara eydür ammā siz kimi dirsiz ki benim ve Betrus cevāb virüp ana(30) eydür sen ol Mesihsin, ve anlara vasiyet virdi kim anun (31)ḥaḳḳında kimesneye dimeyeler, ve anlara öġretmege başladı ki ibni insāna gerekdür ki çok elemler çeke ve şeyhlerden ve ulu kahinlerden ve katiplerden merdūd ola ve katl olunup üç günden ṣoñra (32)yine kıyam ide ,ve ol sözü aşikāre söyler idi ve Betrus anı (33)alup ana itāb itmege başladı, ve ol dönüp şākirdlerini görür iken Betrusı azarladı deyu ardumda git ya şeytan zīrā tañrınunkileri tefekkür itmezsin lākin ādemlerünkileri,(34) ve cemaati kendü şākirdleri ile katuna okuyub anlara ayıtdı her kim ki benüm ardımca gelmek ister ise kendü nefsine inkār

[68a]

129

(35)Etsün ve hacıını kaldırup ardumca gelsün, zīrā kimki canını halas itmek isteye anı zayi' eyleye lākin kimki canını benüm hatrum içün ve İncīlün zayi' eyleye iş bu anı(36) halas ide zīrā ne fāide olur bir ādeme eger bütün 'ālemi (37)kazanursa ve kendü canını zayi' ide ya bir ādem kendü canı(38) içün ne mübadeleti vire, zīrā kim ki benden ve benüm sözlerümden utanursa bu fāsık ve hünahkar cilinde ibn-i insān dahī andan utancakdur vakti kim kendü atasınun mecdinde gele mukaddes ferişteler ile

Dokuzuncu faşıl

(1)ve anlara eydür idi amin size eydüremki bunda duranlardan ba'żılar vardur ki mevti tatmayalar ana dek kim hüdānun(2) melekütin gördiler kuvvet ile gelür iken, ve altı günden şoñra Yesū' Betrusı ve yakubu ve yuhannayı bile alup anları yalnuz bir yüce dağa başkaca ilenür ve önlerinde şekli tebdīl (3)oldıı ve anun libasları yıldırıcı olmuşlardur gayette beyaz kar gibi şöyle kim hiçbir kassar yirde anları artmağa(4) kadir degüldür, ve iliyya musa ile anlara izhar itdi ve Yesū'(5) ile söyleşüb dururlar, ve Betrus cevāb virüp Yesū' a ayıtdı rabbi bize güzeldür bunda olmak ve üç hayme-i düzelim birisi sana

[68b]

130

(6)ve birisi musaya ve birisi İliyyaya, zīrā ne didüġün bilmez idi(7) zīrā muhavvef oldular, ve bir bulut oldı anlara gölge ider iken ve bir āvāz bulutdan geldi diyü iş bu benüm sevgilü oġlumdur(8) anı istimā' eylen, ve nā kah çevre yana bakub artuk hīç kimesneyi görmediler meger Yesū'yu yalnuz anlar ile,(9) ve anlar dağdan indükleri gibi anlara buyurdı ki gördüklerini kimesneye dimeyeler meger ibn-i insān emvātdan kıyam etdüġi(10) zamanda, ve ol sözi kendülerde tutdılar teftiş ider iken(11)(ki) emvāttan kıyam etmek nedür, ve ana sordular diyü katipler(12) niçün dirler ki İliyyaya gerekdür ki evvel gele, ve ol cevāb virüp anlara eydür İliyya ḫōd evvel gelüp dügeli nesneleri girü vire ve ibn-i insānın ḥaḳḳında nice yazılmışdur ki çok (13)ālāmı çeke ve lāşi add oluna, ammā size eydüremki İliyya hem geldi hem her ne istediler ise ana itdiler netekim ḥaḳḳında (14)yazılmışdur ve şākirdlere gelüp çok cemaati çevrelerinde gördi(15) ve katipleri anlar ile bahs ider iken, ve hemandem cemaat hep anı görüp mütehayyir kaldılar ve katına segirdüp ana selam(16) virdiler ve katiplere sordı anlar ile ne bahs idersiz,(17) ve cemaatten biri cevab virüp ayıtdı ya muallim benüm oġlumı(18) sana getirdüm kim anun bir dilsiz ruhı var ve her kanda ana yapışur ise anı yırtar ve köpürür ve dişlerini sarr ider

[69a]

131

ve sular ve şākirdlerüne didim ta anı çıkaralar ve kadir olmadılar,(19) ve ol cevāb virüp anlara eydür ey nesl-i imansız niçeye dek katunızda olayım niçeye dek size tahammül ideyim anı katuma(20) getürün ve anı katına getürdüler ve anı görüp hemandem ruh (21)anı yırtdı ve yire düşüb yuvaladı köpürür iken,ve atasına sordı kaç zamandur ki bu ana olmuştur ve ol ayıtdı tıfıliyetden(22) berü ve çok kerre anı hem ateşe saldı tam sulara ta anı helak ide ammā eger bir nesneye kadir isen bizi meded eyle bizi(23) esirgeyüp, hem Yesū' ana ayıtdı eger iman getürmege kādir(24) isen dügeli nesneler iman getür ne mümkündür, ve hemandem oğlanun babası feryad idüp gözyaşları ile dir idi ya (25) rabb iman getirürüm benüm imansuzluğuma meded eyle ve Yesū' çün gördü ki cemaat üşdiler na pak ruhu azarladı ana diyü ya dilsüz ve sağır ruh ben sana emriderim taşrasından (26)çık ve artuk içine girme ve feryād idüp anı çok yırtar iken çıktı ve bir meyyit gibi olmuştur şöyleki çok(27) kimesne didiler ki müteveffā oldı ve Yesū' eline yapışub(28) anı uyardı ve durı geldi ve çün eve girmişdür şākirdleri ana tenha sordular biz niçün anı çıkarmağa kadir olmaduk(29) ve anlara ayıtdı bu cins hīç vechle çıkamaz illa namaz ile ve (30)oruç(ile) ve andan ayrılub celilden geçdiler ve istemedi ki

[69b]

132

(31)Bir kimesne bile, zīrā şakrtlerine talim idüp anlara didi ki ibni insān ādemlerün ellerine teslim oluna ve anı (32)öldüreler ve öldürülüp üçüncü günde girü kıyam ide ammā(33) anlar ol sözü anlamadılar ve ana sormaktan korkdılar, ve kefer nahuma geldi ve evde olıcak anlara sordı yolda kendü-(34)nüzde ne lakırdı ider idünüz ve anlar epsem oldılar zīrā yolda(35) birbirine lakırdı ider idi ki azam kim(dür) ve oturup on ikii okudı ve anlara eydür eger kimesne evvel olmak(36) ister ise küllisinün ahiri ola ve hepsinün hizmetkārı, ve bir oğlancığı alup anu ortalarında durgırdı ve anı kucağına(37) alıcak anlara ayıtdı, her kim bunlar çılayın oğlancıklarun biri benüm ismümde kabul ider ise beni kabul ider ve her kim beni kabul iderse beni kabul itmez lākin beni göndüreni,(38) ve yuhanna ana cevāb virdi diyü ey muallim bize tabi' olmayan bir kimesneyi senüñ ismünde şeytanları çıkarur iken gördük ve anı nehy eyledük ve ol sebebden ki bize tabi' olmaz(39) ammā Yesū' ayıtdı anı nehy eylemen zīrā kimesne yoktur ki benüm(40) ismümde bir kuvveti eyleye ki bana fevri beddua ide, zīrā(41) size karşı omayan sizün içindür, zīrā kim ki size benüm ismümde bir kadeh suyu içüre ol sebepden ki mesihünsiz(42) amin size dirim ivazını zayi' etmeye, ve kim ki bana inanan

[70a]

133

Bu küçüklerün birine mu'sire ola ana evlādur ki bir değirmenün (43)taşı boyununun çevresine kurulub deryaya bırakıla ve eger senüñ elün sana mu'sire ola anı kes zīrā eyüdür sana hayāta sakat girmek cehenneme söyündürülmez ateşe iki el ile gitmekden,(44-45) ol yire kim anlarun kurdı olmaz ve ateş söyünmez ve eger senüñ ayaġun sana mu'sire ola anı kes eyidür sana hayāta aksak girmek cehenneme söyündürülmez ateşe iki ayak ile (46)bırakılmaktan, ol yire kim anlarun kurdı olmaz ve ateş söyünmez (47)ve eger senüñ gözün sana mu'sire ola anı çıkar eyidür sana hüdanun melekütüne bir göz ile girmek cehenneme söyündür-(48)ülmez ateşe iki göz ile bırakılmakdan, ol yire kim anlarun(49) kurdı olmaz ve ateş söyünmez , zīrā her ehad ateş ile tuzlana ve her(50) zebīhat tuz ile müttebel oluna, tuz eyidür veli ker tuz datsız olur ise kangı ile tuzlana kendünüzde tuzunuz olsun ve birbiri ile selamunuz olsun ,

Onuncu faṣıl

(1)ve oradan kalkub yehudanun serhadlerine geldi ürdünün ötesinde ve cemaatler tekrar katına irüb adet idindügi(2) gibi yine anlara talim ider idi, ve ferisiler katına gelüp ana sordılar eger bir ere avreti boşamak helal ola anı imtihān

[70b]

134

(3)iderek, ve ol cevāb virüp anlara ayıtdı musa size ne(4) buyurdı ve anlar ayıtdılar musā talak yazusını yazmak revā (5)gördi ve boşamak ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı sizün kalbünüzün kattılığı içün bu vasiyeti size yaz-(6)mışdur tañrı ḫōd hilkatün ibtidāsından anları erkegi(7) ve dişii itmişdür, bunun sebebi içün ādem babasını ve ana-(8)sını terk idüp avretine müteallik ola, ve ikisi bir cesed olalar pes imdi artuk ikisi degildür lākin bir cesed,(9-10) imdi Allāh ne koşdıysa ādem cüdā itmesün ve evde anun (11)şākirdleri yine ana bundan sordılar, ve anlara eydür her kimki(12) avretini boşayub bir gayriye nikāh ide ve ana karşu zina ider, ve eger bir avret erini boşayub bir gayriye nikāh ide zina ider ,(13)ve oğlancıkları katına getürdiler ki anlara dokuna ammā şākirdler (14)getürenleri azarladılar, ammā Yesū' görüp beġāyet incindi ve anlara ayıtdı oğlancıkları katuma gelmek konve anları nehy (15)eylemen zīrā hüdānın melekūtü şunlar gibileründür, amin size eydürem kim ki hüdanın melekütin oğlancık gibi kabul(16) itmeye içine girmeye, ve anları kucaġına alup elleri üzerlerine (17)koyub anlara hayır dua eyledi , ve yola çıkduġı gibi bir ehad katına segirtüb diz üstüne düşüb ana sual eyledi ey eyü muallim neyleyim ki ebedī hayātı mirās bulam, ve Yesū' ana

[71a]

135

Ayıtdı niçün bana eyü dirsin hiçbir ehad eyü degil meger(19) bir(yani) Allāh ,sen vasiyetleri bilürsin zina itmeyesin öldürmeyesin uġurlamayasın yalan tanıklık virmeyesin(20) zarar itmeyesin senüñ atana ve anana izzet eyle, ve ol cevāb virüp ana ayıtdı ey muallim bunları hep benüm yigitligümden(21) gözetdüm pes Yesū' ana bakub anı sevdi ve ana ayıtdı bir nesne sana eksikdür varup her nelerün var ise sat ve fakirlere vir ve senüñ gökte gencün ola ve gelüp bana(22) ittibā' eyle çelipayı kaldırur iken, ammā ol bu sözden gamkīn olup melül gider idi zirā anun çok emvālı(23) var idi, ve Yesū' çevre yana bakub şākirdlerine eydür maldār-(24)lar nice güç ile hüdanun melekütüne gireler, ve şākirdler anun sözlerinden mütehayyir kaldılar ammā Yesū' tekrar cevāb virüp anlara eydür ey oġullar nice düşü vardur emvāle itimād (25)idenlere hüdanın melekütüne girmek, bir deveye bir igine yördüsünden geçmek asanukdur bir ganiye hüdanın melekütüne (26)girmekten ve anlar hadden ziyade hayran olur idi kendülerine(27) diyü kim halas olmaya kadirdür , ammā Yesū' anlara bakub eydür ādemler katında muhaldür ammā Allāh katında yok zirā Allāh (28) katında mecmu' kabillerdür ve Betrus ana dimege başladı işte(29) biz mecmu'ı terk idüp ardunca geldük , ve Yesū'

[71b]

136

Cevab virüp ayıtdı amin size eydürem kimesne yokdur ki evi ya er karındaşları ya kız karındaşları ya babayı ya anayı ya avreti ya oġulları ya tarlaları terk eyledi benüm hatrum (30) içün ve İncīlün, ki şimdi yüz kat almaya bu zamanda evleri ve er karındaşları ve anaları ve oġulları ve tarlaları matrutluklar ile ve gelecek dehirde ebedi hayātı,(31-32) ammā çok evvelkiler ahir olalar ve ahirler evvveller ,ve yolda imişler yeruşalime suud ider iken ve Yesū' önlerince gider idi ve anlar hayran olup tabi' iderek korkarlar idi ve on ikii tekrar alup ana vaki' olacak nesneleri anlara dimege başladı (33)ki işte yeruşlime suud iderüz ve ibni insān ulu kahinlere ve katiplere teslīm oluna ve anı ölüme mahkūm ideler ve anı(34) ümmetlere teslim eyleyeler, ve anı masharaya alalar ve anı celd ideler ve ana tüküreler ve anı depeleyeler ve üçünci günde yine (35)kıyam ide, ve Yakup ve yuhanna zebdinün oġulları katına gelürler diyü ey muallim isterüz ki her ne dilek idevüz bize idesin, (36-37)ve ol anlara eydür ne istersiz ki ben size idem , ve anlar ana ayıtdılar ve yir bize ki biri senüñ saġlarında ve biri senüñ (38)sollarunda oturavuz senüñ mecdünde, ammā Yesū' anlara ayıtdı bilmezsiz ne sual idersiz ol kadehi içmege kadirsiz ki ben içerüm ve ol ma'mudiyyet ile kim andan ta'mid olunurum

[72a]

137

(39)Ta'mid olunmaġa, ve anlar ana ayıtdılar kadirüz ve Yesū' u anlara ayıtdı kadehi ḫōd ki ben içerüm içesiz ve ol ma'mudiyyet ile ki(40) ben andan ta'mid olunurum tamid olunasız, ammā saġlarumda ve sollarumda oturmak benüm degildür virmek lākin anlara kim (41)(anlarun) içün yir kılınmışdı,r ve on işitdicek yakuptan (42) ve yuhannadan incinmege başladılar ammā Yesū' anları katına okuyub anlara eydür siz bilirsiz ki ümmetlere ḥükmetmeye add olunanlar anlara beglik iderler ve anlarun ululları anlara (43)sultanlık icrā kılurlar, ammā sizde öyle olmaya ammā her kim ki (44)sizlerde ulu olmak isteye sizün hizmetkārınız ola, ve sizlerden her kim ki evvel olmak isteye cümlesinün kulı(45) ola zīrā insān oġlu hizmetlenmege gelmedi lākin hizmet(46) itmege ve kendü canını çoklulara bedel fedāyı virmege, ve erihaya geldiler ve erihadan çıkdugı gibi anun şākirdleri ile ve çokluk cemaat(ile) tayma oġlı Bertimavus bir göz-(47)süz yol tarafında oturur idi dilencilik iderek, ve çün işitdi ki Yesū' nasiretlüdür feryad etmege başladı(48) ve diyem ki ey Yesū' davudun oġlu bana terahhum eyle, ve çok kimesne ana kakıdılar ki epsem ola ammā ol ziyadece (49)dahī feryad ider idi ya davudun oġlı bana terahhum eyle, ve Yesū' tevakkuf idüp anı okunmak buyurdı ve gözsüzi okurlar

[72b]

138

(50)Ana diyü tevekkül eyle urıdur seni okur ve kendi libasını (51)yabana atub kalkub Yesū' katına geldi ve Yesū' cevāb virüp ana eydür ne istersün sana idem ve gözsüz ana ayıtdı (52)ey efendi ki görem ve Yesū' ana ayıtdı var gıl senüñ imanun seni halas ayıtdı ve hemandem görür oldu ve yolda Yesū'n ardinca gider idi.

On birinci faṣıl

(1)ve çün yeruşalime yaklaşdılar beyt-i fāciye ve beyt-i un'yaya (2)zeytünler dağı katına şākirdlerinin ikisin gönderür, ve anlara eydür karşınuzdaki köye varun ve hemandem ana girüp bir tayı bağlanmış bulasız kim üzerinde ādemlerün hīç biri(3) oturmadı anı çözüb getürün ve eger kimesne size diye niçün bunu idersiz deyin ki rabbün ana haceti vardur ve(4) derhal anı buraya göndere, ve anlar varup tayı bağlı buldılar(5) kapu katına taşrada iki yol arasında ve anı çözerler , ve anda duranlardan ba'żı anlara dirler idi neylersiz tayı çözer iken,(6) ve anlar Yesū' emretdgi gibi anlara ayıtdılar ve anları(7) kodılar, ve tayı Yesū' katına getürdiler ve libaslarını üzerine (8)saldılar ve üzerinde oturur idi, ve çok kimesneler libaslarını yolda döşediler ve sairler ağaçlardan dalları kesüp

[73a]

139

(9)Yolda saçtılar ve ilerü gidenler ve ardunca gelenler çaġırdılar(10) diyü huşa'ana mübarekdür rabbün isminde gelen, mübarekdür meleküti rabbün isminde gelen Davut bizüm anamuzun hu'şana ālilerde(11) ve Yesū' yeruşalime girmişdür ve heykele ve çevre yana ki nesnelere bakub ahşam şimdi olıcak beyt-i un'yaya çıkdı (12)on ikisi ile, ve yarendesi beyt-i unyadan çıkdukları(13) gibi ac olur idi ve bir incir aġaçı uzaktan görür iken ki yaprakları var idi geldi eger şayed anda bir nesne bula ve ana irüb yapraklardan gayri hīç nesne bulmadı (14)zīrā incirlerün vakti olmadı ve Yesū' cevāb virüp ana ayıtdı hīç kimesne senden artuk yemiş yemesün ta ebed ve(15) şākirdleri işitdürler idi, ve yeruşalime geliyorlar ve Yesū' heykele girüp heykelde(ki) satı bazar idenleri çıkarmaġa başladı ve sarraflarun sofraların ve gügercinleri(16) satanlarun iskemlelerin baş aşaġı eyledi, ve komadı ki(17) bir kimesne heykelden bir kab getüre ve öġredür idi anlara diyü yazılmış degil midür ki benüm evim ser- cümle tāyfalara namaz evi dinilmiş ola ammā siz anı uġrılarun maġarasın etdü-(18)nüz, ve katipler ve ulu kahinler işidüp nice anı helak ideler taleb iderler idi andan korkdular anun içün ki (19)cemaat hep anun taliminden ve mütehayyir kalurlar idi, ve ahşam

[73b]

140

(20)Olıcak şehirden taşra çıkar idi, ve sabahta ol yana geçdükleri gibi incir aġaçı köklerden kurulanmış(21) gördiler ve Betrus tezekkür idüp ana eydür ey efendi işte lanet itdüġün incir aġacı kurudı ve Yesū' cevāb(23) virüp anlara eydür Allāha iman getirün zirā amin size eydürem ki her kim bu daġa diye sen kaldırulub denize bırakılmış ol ve kalbinde şüphe itmeye lākin inana ki ol nesneler ki (24)eydür olalar her didügi nesne ana olsa gerek, bunun içün size eydürin her neler kim namaz kılub sual iderseniz ina-(25)nun ki alursız ve size olalar , ve çün durasız namaz kılu ben baġışlan eger kimesneye karşu nenüz var ise sizün atanuz daḫī ki semālardadur sizün zilletlerünüzi size (26)baġışlaya ammā eger siz baġışlamayasız ve ne sizün atanuz ki(27)semālardadur sizün zilletlerünüzi baġışlaya,ve girü yeruşalime gelürler ve heykelde gezindügi gibi ulu kahinler ve katibler(28) ve şeyhler katına geldiler, ve ana eydürler bunları ne hüküm ile idersin ve bu ḥükmü sana kim virdi ki bunları idersin,(29) ve Yesū' anlara cevab virüp anlara ayıtdı ben daḫī size bir sözi sorayım ve bana cevāb virün ve size deyim ne ḥükm ile bunları(30) iderüm ,yuhannanun ma'mudiyyeti gökten mi imiş ya ādemlerden(31) bana cevāb virün ve kendüler ile lakırdı itdiler diyū eger

[74a]

141

Gökden diyevüz ol diye imdi niçün ana inanmadunuz,(32) ammā eger diyevüz ādemlerden halktan korkdular zīrā cümle yuhannayı (33)saydılar ki hak ile peyġamber imiş, ve anlar cevāb virüp Yesū'a eydürler bilmezüz ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı ve ne ben size dirüm ki ne ḥükm ile bunları iderim,

On ikinci faṣıl

(1)ve anlara mesellerde dimege başladı bir ādem bir baġ dikdi ve çevresinde çit kurdı ve sucı fuçısı (içün yir) kazdı ve bir kule yaptı ve anı ırgatlara kiralayub sefere(2) gitmişdür ve mahallinde ırgatlara bir kul gönderdi ki ırgat-(3)lardan baġ yemişinden ala, ve anlar anı tutub dögdüler ve boş(4) göndürdiler, ve girü bir kul daḫī anlara gönderdi ve anı taş ile urup başında yaraladılar ve sögülmüş göndür-(5)diler ve tekrar bir dahī gönderdi ve anı katl itdiler ve sairleri çok ba'żıları döger iken ve ba'żıları öldürür iken(6) imdi henüz bir oġlu kalup anun sevgülüsi akıbet anı daḫī anlara göndürdi diyü ki benüm oġluma tekrim ideler,(7) ammā ol ırgatlar kendüler ile didiler ki bu varisdür geln(8) anı öldürelüm ve mīrās bizim ola, ve anı tutub öldür-(9)diler ve baġdan taşra çıkardular imdi baġ sahibi neyleye

[74b]

142

(10) Gelüp ol ırgatları helak ide ve bağı gayrilere vire ve ne bu kitabı okudunuz mı bina idicilerün red etdükleri taş(11) iş bu re's-i zaviye olmuşdur, iş bu rabden oldu ve bizüm gözlerimüzde(12) acayipdür , ve anı tutmak taleb idüp halktan korkdılar zīrā bildiler ki bu meseli anlara karşu dimiş idi ve anı koyub gitdi-(13)ler, ve ferisilerden ve hirodeslulerden ba'żıları ana gönderürler(14) anı sözünde kapmaġ içün ve anlar gelüp ana eydürler ey muallim bilirüz ki sen gerçeksin ve sana kimsenüñ kayusı yok zirā ādemlerün yüzüne iltifāt itmezsin lākin tañrınun yolunu ḥaḳīḳat ile talim idersin kaysere haraç virmek caiz midür(15) ya degil virelüm mi ya virmeyelüm ammā kendü anların mürāylıġın bilüp anlara eydür niçün beni imtihan idersiz siz bir dinarı(16) bana getürün ki görem , ve anlar getürdüler ve anlara eydür kimin suretidür bu ve üst yazusı ve anlar ana didiler kayserün, (17)ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı kayserünkileri kaysere(18) girü virün ve tañrınınkileri tañrıya ve anı teaccüb itdiler, ve zındıklar katına gelürler ki kıyamet yokdur dirler ve ana sordılar(19) diyü ya muallim musa bize yazdı ki eger bir kimesnenün karındaşı vefat idüp bir avreti kala ve evlādı kalmaya ki onun(20) karındaşı avretini alup kendi karındaşına tohum kopara, yedi karındaşlar var idi ve ulusı bir avreti aldı ve alup

[75a]

143

(21)Tohumı kalmadı, ve ikincisi anı alup öldi ve ne bunun daḫī (22)tohumı kaldı ve ,üçüncüsi buna manend, ve yedisi anı alup anlarun hīç tohumu kalmadu ve hepsinin ahrette avret dahī(23) öldi, imdi kıyamette koptukları zamanda anlarun(24) kangısına avret ola zīrā yedisinün avreti olmuşdur ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı bunun içün hata itmez misiz ki(25) ne kitapları bilürsüz ve ne tañrınun kudretini zīrā çün emvāttan kıyam ideler ne nikāh iderler ve ne nikāhlıġa virilürler(26) lākin semālardaki ferişteler gibi olurlar , ve meytler ḥaḳḳındaki koparlar musa kitabında okumadunuz niçe Allāh çaluda ana ayıtdı diyü ben ibrāhīmin tañrısı ve ishakun tañrısı ve (27)yakubun tañrısı meytlerün tañrısı degildür lākin dirülerin (28)tañrısı imdi siz gayette hata idersiz, ve katiplerden biri yetişüb anları mebāhise etmege işitdür iken çün gördü ki anlara hoş cevāb virmişdür ana sordı hepsinden evvel vasiyet(29) kangısıdır ve Yesū' ana cevāb virdi ki cemi' vasiyetlerün (30) evvelkisi işit ya isrāil rabb bizüm tañrımız bir rabdür , ve rabb senüñ tanrunı sevesin bütün kalbünle ve tamām canun ile ve cemi' gönlün ile ve mecmu' kuvvetün ile evvelki vasiyyet budur,(31) ve ikincisi şebih(dür)yani senüñ komşunı sevesin netekim sair kendü nefsini sair vasiyyet bunlardan azam degildür, ve

[75b]

144

Ol katib ana ayıtdı ya muallim ḥaḳīḳatde hoş didün zīrā bir(33) Allāh vardur ve andan gayri sair yokdur, ve anı bütün kalb ile ve mecmu' fehm ve tamām-ı can ile ve cemi' kuvvet ile sevmek ve konşuya netekim kendü nefsine muhabbet itmek dügeli muhrakalar-(34)dan ve zebīhalardan ziyadedür, ve Yesū' anı görüpki insaf ile cevāb virmiş idi ana ayıtdı sen hüdānın melekütünden ırak değilsin ve hīç kimesne ana artuk sual etmek cesaret (35)itmedi ve Yesū' cevāb virüp ayıtdı heykelde ögredür iken katipler nice dirler ki Mesīḥ davudın oğludur zīrā davud kendüsi ruhu kudüsde didi(yani) rabb benüm rabbüme dimüşdür benüm sağlarumda otur ana dek kim senüñ düşmanlarını ayaklarunun(37) basmağın vaz' idem, imdi kendü davud ana rabb diyüp kandan anun oğlu olur ve çokluk cemaat anı bi'r rızā istimā' iderler (38)idi , ve anun taliminde anlara dir idi katiplerden hazr eylen ki hullelerde gezinmek dilerler ve selamları bazarlarda,(39) ve evvelki kürsileri mücma'larda ve ilk oturacak yirleri(40) ahşam taamlarında, ki dul-ı avretlerün evlerin istikāl iderler ve bahane içün uzun namazlar kılurlar bunlar azam deynuneti alsa-(41)lar gerekdür,ve Yesū' hazine karşusunda oturup bakdı nice halk nukrayı hazineye saldılar ve kesir maldarlar çok(42) saldılar, ve bir fakircik dul karı gelüp iki menkūrı

[76a]

145

(43)Saldı ki bir akçe iderler, ve anun şākirdleri katına okuyub anlara eydür amin size eydüremki bu fakircik(44) dul avrat hazineye cem' salanlardan ziyade saldı, zirā cümlesi kendülere artandan saldılar ammā iş bu eksikliğinden anun ne oldu ise hepsini saldı anun cemi' maīşetini

On üçünci faṣıl

(1)ve heykelden çıkduġunda şākirdlerinin biri ana eydür(2) ey muallim gör nasıl taşlar ve nasıl binalar ve Yesū' cevāb virüp ana ayıtdı bu azīm binaları görür misin taş(3) taşı üzere koyuvirilmeye ki harab olmaya ve kendü zeytünler dağında oturduġı gibi heykel karşusında Betrus ve Yakub(4) ve Yuhanna ve Anderaus halvetçe ana sordılar , di bize bunlar kaçan olalar ve ne alamet kaçan ki bunlar hep tamām olacaktır, (5)ve Yesū' anlara cevab virüp dimege başladı hazer eylen ki (6)kimesne sizi azdurmaya, zīrā çok benüm ismimde geleler (7) diyu ki benüm ve çoġu azduralar ammā çün cenkleri ve cenklerün gulgulelerin işitdürsiz muzdarip olman zīrā(8) bunlar olmak gerekdür lākin enkazı henüz deġi,l zīrā taife taife üzere kalksa gerekdür ve memleket memleket üzere ve

[76b]

146

Yir yir zelzeleler olup kahtlar ve fetrat olısardur bunlar dert(9)lürün ibtidāsı, ammā kendünüze hazer eylen zīrā sizi derneklere ve mücmalara teslim idüp darb olunasız ve hakimler ve padişāhlar katına getürülesiz benüm hatrım içün anlara(10) bir şehadet içün ve İncīl cemi' taifelerde evvel vaaz(11) olunmak gerek ,ammā çün sizi iletdüp teslim ideler evvel gam yemen ne söyleyesiz ve ne teemmül eylen ammā ol saatte size virilen anı söylen zirā siz ol söyleyenler degilsiniz(12) lākin ruh-u Kudüs ,ve karındaş ve karındaşı mevte teslim eyleye ve baba oġlı ve oġullar vālidān üzerine kalksalar gerekdür ve(13) anları öldürtdeler, ve cümlenin katında mebvūz olasız benüm ismüm içün ammā intihāya tahammül iden kendü halas '(14)ola, ammā çün daniel peyġamberden dinilmiş harabun kerāhetini göresiz gerekmez yirde durur iken okuyan anlasun (15)ol vakit yahudiyette olanlar dağlara kaçsunlar ve tam üzerine olan eve inmesün ve içerü girmesün evinden nesneyi kaldur-(16)maġa ve tarlada mevcud olan tekrar gerisine dönmesin(17) libasını kaldırmaġ içün ammā vay hamile olanlara ve emziricilere(18) ol günlerde ve namaz kılun ki sizün kaçısınız kışta (19)olmaya, zirā ol günler musibet olalar ki Allāh yaratduġı

[77a]

147

Hilkatün ibtidāsından anuñ gibi olmamışdur bu zamana dek ve (20) hīç olmayasardur , ve eger Allāh ol günleri kasr itmeyeydi hīç cesedlü halas olmaz idi ammā ihtiyar etdügi muhtar- (21) lar içün ol günleri kasr itdi ,ve ol vakit eger bir kimesne size diye işte bunda Mesīḥ ya işte anda inanmañ, (22) zīrā yalan Mesihler ve yalan peyġamberler kopısardur ve alametleri ve mucizeleri viriserlerdür azdurmaġiçün eger kābil olsa (23) hem muhtarları, ammā siz hazer eylen işte mecmu'ı size pişin (24) diyüvirdüm, lākin ol eyyāmda ol musibetden ṣoñra güneş (45) karanlu ola ve ay anuñ aydınlıġını virmeye , ve gök (46) yıldızları düşüb semālardaki kuvvetler silkinmiş olalar , ve ol vakit ibn-i insānı göreler bulutlarda gelür iken çok (27) kudret ile ve mecd [ile], ve ol vakit feriştelerini gönderüp anuñ muhtarlarını dört rüzgardan cem' itse gerek arzuñ (28) aksāsından gögüñ aksāsına dek, meger incir aġacınuñ mislin ögrenüñ çün anuñ dalı nazik olup yaprakları (29) atıvirür bilürsiz ki yaz yakındur , şöyle siz dahī çün bunları vaki' olmak görürsiz bilin ki yakındur (30)kapularda, amin size dirin ki bu nesil geçmeye ana dek (31) ki bunlar cümle olalar , gök ve yir geçeler benüm sözlerim

[77b]

148

(32) ḫōd geçmeyeler, ammā ol günden ve saat[den] hīç kimesne bilmez ve ne gökdeki ferişteler ne oġul illa peder , (33) zinhar uyanık olup namaz kıluñ zirā zaman kaçan olur (34) bilmezsiz nitekim bir adam azm-i sefer eyleyüp evini terk itdi ve ḥükmü kullarına virdi hem her birisine işini ve (35) kapucıya buyurdu ki uyanık ola , imdi uyanık olun zīrā bilmezsiz ne zaman ev sahibi gelür aḫşamda ya dün (36) yarusında ya horus ötişünde ya sabahda, nebāda ki nāgāh (37) gelüp sizi uyur iken bula , ve size ne eydürin hebsine eydürin uyanık oluñ

On dördünci faṣıl

(1) ve iki günden ṣoñra fesh-i fatīr imiş ve ulu kāhinler ve katibler taleb itdiler ne vechle anı hile ile tutub (2) öldüreler, ammā dirler idi īdde yok ta halkuñ ulusi(3) olmaya,ve kendü beyt-i unyāda olup simon ebrasun evinde [yemege] oturduġı gibi bir avret geldi kim anuñ aġır bahalu halis nardin tayibinden bir rehāmı var idi ve rehāmı (4) soyub başı üzerine dökdi, ve ba'żılar kendülerinde küserler (5) idi deyū niçün bu tıbuñ(?) itlāfı olmuşdur zirā işbu

[78a]

149

Üç yüz dinardan ziyādeye satılmak kabil oldı ve fakirlere virilmek ve(6) ana karşu mırıldadılar , ve Yesū' ayıtdı anı koñ niçün (7) ana zahmetler virürsiz eyü amel bana işledi, zīrā fakirler herkez sizüñ ile olurlar ve dildedügüñüz vakitde anlara eyülük etmege (8) ḳādir olursız ammā ben her vakitde sizün ile degilüm , kendü elinden geldükçe itdi pişin geldi benüm tenime mesh (9) etmege defn içün , amin size eydürin her kanda bu İncīl bütün 'ālemde vaaz oluna etdügi dahī anuñ yādigārında (10) Söylenmiş ola, ve Yehuda isharyoti on ikisinden beri (11) ulu kahinlere gitmişdür ta anı anlara teslim ide, ve anlar işitdicek şad oldılar ve nukrayı ana virmek vaade itdiler taleb (12)itdi nice münasebet ile anı anlara teslim ide,ve fatīruñ birinci gününde fıshı boġazladukları vakitde anuñ şākirdleri ana eydürler kanda istersin ki varup müheyya idelüm ki(13) fıshı yiyesiñ, ve iki şākirdlerini gönderüp anlara eydür şehre varuñ ve bir ādem size rast gele bir desdi(14) suyu taşır iken ardınca varuñ, ve her kanda içerü gire ev sahibine diyuñ ki muallim eydür mihmān hane kandadür ki(15) fıshı benüm şakirtlerüm ile anda yiyem, ve ol size bir büyük çardaġı göstere düşünmüş(ve) hazırlanmış orada bizüm

[78b]

150

(16)İçuñ müheyya eylen, ve şākirdleri taşra çıkub şehre geldiler(17) ve anlara didügi gibi bulub fishı arasda itdiler,(18) ve aḫşam olıcak on iki ile geliyor, ve anlar aşaġı oturup yidükleri gibi Yesū' ayıtdı amin size eydürümki birinüz(19) ki benüm ile yir beni teslim ide ve anlar gamkiñ olmaya başladı-(20)lar ve bir bir ana dimege ben miyim ve bir dahī ben miyim , ve ol cevāb virüp anlara ayıtdı depsiye benüm ile baturan on(21) ikisinden biri(dür), ibn-i insān ḫōd kendü ḥaḳḳında yazılur gibi gider ammā vay ol ādeme kim ibn-i insān andan teslim oluna ana eyü olur idi eger ol ādem doġmuş (22)olmayaydı , ve anlar yedükleri gibi Yesū' etmeġi alup bereketleyüp sıdı ve anlara virüp ayıtdı aluñ yiyüñ budur (23)benüm cesedüm, ve kāisi olup teşekkür idüp anlara virdi(24) ve anlar hep andan içdiler ve anlara ayıtdı budur benüm kanumı (25)yeni ahduñ ki çoklular içün dökülmüşdür, amin size eydüremki asmanuñ yemişinden artuk içmem ol güne degiñ kim anı hüdanuñ melekütünde yeni içem ,(26)ve tesbih idüp zeytünler dagına taşra çıktılar, ve Yesū' anlara(27) eydür ki hep bende şek idesiz bu gicede zirā yazılmışdur çobanı darb ideyim ve koyunlar perakende olalar,

[79a]

151

(28)Lākin müstaykız olduġumdan ṣoñra sizden öndin celile (29)gideyim, ammā Betrus ana ayıtdı eger çi hepsinüñ şekki (30)ola lākin benüm yok ve Yesū' ana eydü amin sana eydürem ki bugün bu gicede horus iki kerre ötmezden evvel(31) üç kerre bana inkār desiñ, ammā ol ziyāde hiddet ile dahī eydür idi eger bana gerekise ki senüñle vefāt idem asla sana inkar itmezem ve İncīlin daḫī hepsi dirler (32)idi, ve bir yire geliyorlar kim adı cessemāne ve şākird-(33)lerine eydür bunda oturun ana dek kim namaz kılam ,ve Betrusı ve Yakubu ve yuhannayı anunla alur ve muhavvef ve zacretde olmaġa(34) başladı, ve anlara eydür benüm canum gayetde mahzündür ölüme(35) dek bunda kalub uyanuk olun, ve birez ileri varup yire düşdi ve namaz kıldı ki eger mümkün olsa ol saat andan geçe ve ayıtdı ey ebū peder mecmu' sana mümkündür bu kāsi benden intikāl eyle lākin anı ki ben isterüm yok ammā anı ki(37) sen (istersin) ve ol gelüp anları uyur iken bulıyor ve Betrusa eydür ya simon uyur musın bir saat uyanık olımaz(38) idün , uyanık olup namaz kıluñ ki tecrübeye girmeyesiz(39) ruh ḫōd hazır ammā cesed zayıf, ve tekrar varup namaz(40) kıldı hemen sözü dir iken, ve girü dönüb anları tekrār

[79b]

152

Uyur iken buldı zīrā gözleri aġır imişler ve bilmezler idi (41)ki ana ne cevāb vireler , ve üçünci kerre gelüp anlara eydür şimdiden uyuyub istirāhat eylen yeter saat geldi (42)işte ibn-i insān günahkarlaruñ ellerine teslim olunur, durı(43) gelün varalum işte beni teslim iden yaklaştı, ve hemandem ol henüz söyler iken Yehuda on ikisinden biri olup gelmışdur ve anunla galabalık çok kılıçlar ile ve aġaçlar(44) (ile) ulu kahinlerden ve katiplerden ve şeyhlerden ,ve anı teslim iden anlara bir nişān virmiş idi deyü kimi kim (45)öpeyim oldur anı tutub emanet ile iletduñ ve gelüp(46) hemandem ana yaklaşub eydür ya rabbi rabbi ve anı öpdi, ve anlar (47)ana elleri vurup ana tutdılar ve duranlardan bir kimesne kılışı çıkarüb ali kahinuñ bir kolunı urup kulaġını (48)kopardı, ve Yesū' cevāb virüp anlara ayıtdı güya ki bir uġrıya taşra çıkdınuz mı kılıçlar ile ve aġaçlar (ile) (49)beni tutmaġ içün, ben hergün katınuzda heykelde idüm öġretdür iken ve beni tutmadunuz ammā ta ki kitaplar tamām (50-51)olalar ve anı terk idüp hepsi kaçtılar ve bir yigit ardunca varur idi yaluncak (teni)üzere bir ince keten (52)bezzi ile giyinmiş ve yigitler ana yapışdılar ammā kendü

[80a]

153

Ol keten bezzini terk idüp anlardan yalıncak kaçdı,(53) ve Yesū'yu āl-i kahine iletdiler ve bilesince derlediler cemi'(54) ulu kahinler ve şeyhler ve katipler, ve Betrus ıraktan ardinca varur idi ali kahinün saray içine dek ve hizmetkārlar (55)ile oturup ateş katına ıssındı, ve ulu kahinler ve cümle dernek Yesū'a karşu tanıklığı taleb itdiler anı öldürtmek içün ve(56) bulmadılar zirā çok kimesne ana karşu yalan tanıkluk virür-(57)ler idi ve tanıklıklar beraber olmadılar ve ba'żıları kalkub ana (58)karşu yalan tanıklığı virürler idi diyü, biz anı dimege işitdük ki ben bu el ile yapılmış heykeli harap idüp(59) üç günde bir daḫī el ile yapılmamış bina ideyim, ve ne(60) şöyle anlaruñ şehadeti muvafık oldı, ve āli kahin ortada durı gelüp Yesū'a sordı deyü hīç cevāb virmez misin(61) bunlar sana karşu ne şehadet iderler ol ḫōd epsem oldı ve hīç cevāb virmedi tekrar āli kāhin ana sorar idi ve ana eydür sen Mesīḥ misin mübarekün oġlı ve Yesū' ayıtdı benim ve ibn-i insānı göresiz kuvvetuñ saġlarında oturur (63)iken ve göġün bulutları ile gelür iken, pes ali kahin libaslarını yırtub eydür bize şahitler artuk ne gerekdür,(64) küfri işitdünüz nice zann idersiz ve anlar hep anı mevte

[80b]

154

(65)Müstehak olmak ḥükm itdiler ve ba'żılar ana tükürmeye başladılar ve yüzünü örtmege ve ana tabancalar urup ana dimege nebilik eyle ve hizmetkārlar ana el ayaları ile (66)urdılar ve Betrus sarayda aşaġı olduġı gibi āli kāhinüñ (67)karavaşlarından biri geldi, ve Betrus ı ıssuz iken göricek ana bakub eyıtdı sen dahī Yesū' nasīretli ile ölür iduñ,(68) ammā kendü inkār idüp ayıtdı bilmem ve bana malum degildür (69)ne dirsiñ dehlize taşra çıktı ve horus ötdi, ve bir karavaş anı tekrar görüp yanında, duranlara dimege başladı(70) ki iş bu anlardandur, ve ol yine inkār itdi ve birezden yanında duranlar tekrar Betrus a dirler idi ḥaḳīḳatde anlardan -(71)sıñ zīrā celillisiñ ve senüñ güftāruñ benzer, ol ḫōd lanet ve yemīn etmege başladı kim bu ādemi bilmedüm kim (72)ḥaḳḳından dirsiz ve ikinci kerre horūs ötdi ve Betrus Yesū' ana didügi sözi yaad itdi ki horus iki kerre ötmezden evvel beni üç kerre inkār edesiñ ve bunun fikrine dalup aġlar idi

On beşinci faşıl

(1)ve fil hāl sabahta ulu kāhinler şeyhler ile ve katipler ve

[81a]

155

Tamām dernek meşveret idüp Yesū'yı bağlayub ayıltdılar ve(2) platosa teslim itdiler ve platos ana sual itdi sen Yahudilerün padişāhı mısuñ ve ol cevāb virüp ana (3)ayıtdı sen dirsiñ, ve ulu kahinler anı çok nesnelerden (4)kovaladılar(???)lākin hīç cevāb virmedi ve platos yine ana sual itdi deyü hīç cevāb virmez misin gör kaç nesneleri(5) sana karşu şehadet iderler, ammā Yesū' dahī hīç cevāb (6)virmedi şöyleki platos teaccüb ider idi ,vaidlerde bir mahbusı anlara azad eyledi kimi kim dilerler idi,(7) ve barabbas dinilmüş bir ehad imiş fitne daşlar ile bağlanmış(8) ki fitnede katletmişler idi, ve cemaat çağırup dilek itdiler (9) (ki ide) netekim her vakit anlara ider idi, ammā platos anlara cevab virdü diyü ister misiz ki Yahudilerün(10) padişahını size azad idem zīrā bilür idi ki ulu kahinler (11)hasedden anı teslim etmişler idi, ama ulu kahinler halkı (12)tahris itdiler ki evlā barabbası anlara azad ide ve platos cevāb virüp anlara tekrar ayıtdı imdi ne ister-(13)siz ana idem kim Yahudilerün padişahını dirsiz ve anlar(14) tekrar çağırdılar anı salb eyle, pes platos anlara dimüşdir ki ne şer itdi ve anlar tek ziyadesi ile feryād

[81b]

156

(15)İtdiler anı salb eyle, platos ḫōd halkı razı eylemek isteyüp barabbası anlara Salı virdi ve Yesū'yı kamçı ile (16)urup teslim eyledi ki haçlana, ve cenkciler anı eyvan içine iletdiler ki peritoriyyun dinülür ve tamām bölüki münādāt (17)eyliyorlar, ve ana er civānı geydürüb dikenlü tacı urup(18) ana çevre kodılar, ve anı selamlamaġa başladılar (diyü) selam (19)ey Yahudileriñ padişāhı, ve başını urdılar kamış ile ve(20) ana tükürdiler ve diz çöküb ana tapdılar ,ve anı istihzā etdükden şoñra er cüvāni andan çıkarup kendü libaslarını ana giydürdiler ve anı taşra iletdiler ta anı haçlayalar,(21) ve simon kıranalı bir kizr iden kimesneye zor iderler zay'adan gelür iken iskenderüñ ve ruffesün babası ki(22) anuñ hacını kaldura, ve anı gulgusa mekana iletdürler ki (23)mütercim olmuş kahfuñ yiri(demek)dür, ve ana mürlü sucıı(24) içmek virdiler ammā kendü kabul etmedi ve çün anı haçladılar libaslarını kısmet itdiler anlar üzere kur'a bırakır iken her (25)kimesne ne ala ve üçünci saat imiş ve anı haça mıhl(26)dılar ve anuñ sebebinüñ üst yazısı yazılmuş idi Yahudilerün(27) şahı ve anuñ ile iki uġrıı haçlarlar biri saġlarunda(28) ve biri sollarında, ve kitap tamām olmuşdur deyu ve ismler ile add

[82a]

157

(29)Olundı, ve kizr idenler ana sögdidiler başlarını tebretdüp (30)deyu hey heykeli harap iden ve üç günde yapan, kendüni(31) halas eyle hacdan ingil, ve buna göre dahī ulu kāhiner istihzā idüp birbirine katipler ile dirler idi gayrileri(32) halas itdi kendüsini halas idemez Mesih-i israile padişahı şimdi çelipadan insün ki biz görüp ina-(33)navüz ve anunla haçlanmışlar ana şetm itdiler, ve altıncı saat olıcak karanıluk olmuşdur tamām toprak üzere dokuzuncı(34) saate degin, ve dokuzuncı saatde Yesū' büyük āvāz ile çaġırur idi deyü eli eli lama sabah sānī ki mütercem olmuş (35)(dimek)dür ya ilāhī ilāhī n içün beni terk eylediñ ve yanında duranlardan ba'żılar işitdicek derler idi işte iliyyayı(36) okur ve biri segirtdi ve bir süngeri sirke ile doldurup kamışuñ çevresinde koyıcak ana içirür idi diyü kon(37) görelüm eger iliyya gele anı indüre ki Yesū' bir yüce (38)āvāzı çıkarüb can teslim itdi ve heykelün perdesi (39)iki yarıldu yukarıdan aşaġıya degiñ ve yüzbaşı karşusında durur iken çün gördi ki şöyle çaġırup can vermiş idi ayıtdı ḥaḳīḳatde bu adam ibnullah imiş ve (40)avretler dahī var idi ıraktan nazar ider iken içlerinde

[82b]

158

Meryem mecdelliyet imişvve Meryem küçük Yakubun ve Yusānuñ (41)anāsı ve salome,ki daḫī celilde olduġı zamanda ardunca varup ana hizmet itdiler ve çok avretler dahī ki bile-(42)since yeruşalime suud itdiler ve şimdi aḫşam olıcak ki yevm-i cum'at imiş yani sebtden öndin ki (gün) (43)rametden (ki) Yusuf bir aziz meşveretci ki kendü dahī tañrınuñ melekütüne muntazır olur idi gelüp küstahane platos katına girdi ve Yesū'n tenini delik idi, ve(44) platos acepledi eger şimdi ölmüş olur idi ve yüzbaşı katına okuyub ana sordı eger bir nice zaman ölmüş (45)olur idi ve yüzbaşıdan bilicek gövdeyi yusufa vir-(46)mişdür, ve ince bezzi satuñ aldı ve anı indirüp ince beze anı sarmışdur ve anı bir kabirde kondı ki kayadan yunulmuş (47)idi ve kabruñ kapusına bir taşı yuvaladı, ve Meryem mücdelliyet ve Meryem yuşanuñ(anası) konulduġı yire nazar itdiler

On altıncı faṣıl

(1)ve sebt geçicek Meryem mücdelliyet ve meryemi yakubun (anası)ve salome ıtırları satuñ aldılar ki gelüp ana(2) mesh ideler, ve çiñ sabahda haftanuñ birincisinde

[83a]

159

(3)Kabre geliyorlar güneş doġmuş iken, ve kendlerine dirler idi(4) kabruñ kapusundan ki taşıñ bizüm içün kim yuvalaya, ve nazar idüp gördiler ki taş andan yuvalanmışdur zīrā(5) gayetde büyük imiş ,ve kabre girüp bir yigiti saġlarında oturup gördiler bir beyaz hulle ile giyinmiş ve ürkdiler (6)ve ol anlara eydür ürkmen Yesū' nasıretliyi ki haclanmışdur talebi dersiz müstaykız oldı bunda deġil anı kodukları (7)yiri göre, ammā varup şākirdlerine ve Betrus a diyuñ ki celile sizi tekaddüm ider orada anı göresiz size didügi(8) gibi anlar taşra gelüp tiz kabirden kaçdılar zirā ditreyiş ve hayret anları tutdı ve kimesneye hīç nesne (9)dimediler zirā korktular ve (Yesū') sabahta haftanuñ birincisinde kalkub evvel Meryem mücdeliyyete izhar itdi kim yedi(10) şeytanı andan çıkarmış idi, ve ol varup anlara müjde eyledi ki anuñ ile olmuşlar idi anlar tehassür idüp (11)aġladukları gibi ve anlar çün işitdiler ki diri olup (12)andan görülmüş olur idi inanmadılar, ve bunlardan ṣoñra anlardan iki yürüyenlere izhar itdi bir gayri şekilde(13) köyistāna vardukları gibi ve anlar varup kalanlara haber(14) virdiler ve ne anlara iman getirdüler andan ṣoñra on

[83b]

160

İkisine izhar itdi(yemeġe) oturduklarunda ve anlaruñ imansuzlıġını ta'yīb eyledi ve kalbuñ kattılıġını anuñ içün ki(15) kalkdıġundan şoñra anı görenlere inanmadılar, ve anlara ayıtdı(16) tamām 'āleme varup İncīli her mahluka vaaz eylen iman getüren ve ta'mid olunan halas ola ammā iman getürmeyen (17)müdān ola, ve bu alametler iman getürenlere tabi' olalar benüm ismümde şeytanları çıkaralar yeni lisanlar ile söyleyeler,(18) yılanlaru kaldıralar ve eger bir ölüm getüren nesneyi nuş ideler anlara zarar itmeye elleri hastalar üzere koyalar ve hoş (19) olalar, pes rabb ḫōd anlara söyledükten şoñra yukaru göge(20) alınmışdur ve tañrınuñ saġlarında oturur idi, ve anlar taşra çıkub her yirde vaaz itdiler rabb anlar ile amel idüp tabi' olan alametler ile kelamı mukarrer ider iken amin

[84a]

185

Yazılmışdur lākin bunlar yazılmışdur ta itikad edesiz ki Yesū' ol Mesīḥ ol ibnulahtır ve ta iman getirmekte anuñ isminde hayātı bulasız

Yirmi birinci faşıl

Bunlardan şoñra Yesū' tabriyet deryasında kendisini tekrar şākirdlere aşikare eyledi ve bu vecih üzere belirdi bile imişler simon Betrus ve tomaki dimos demektir ki nasail ol çelik kanasından ki ve zebdinin oġulları ve şākirdlerinden ikisi daḫī simon Betrus anlara der balık almaya giderek ana ederler biz dahī senüñ ile gideriz taşra çıktılar ve hemandem bir gemiye bindiler ve ol gecede hīç nesne almadılar ve el'an sabah olacak Yesū' kenarında durdu ana şākirdler Yesū' idüġü bilmediler pes Yesū' anlara ider ey oġlanlar sizde katıf var mıdur ana cevāb verdiler yok ol ḫōd anlara der kiminuñ saġ taraflarında ağı bırakun ve bulasız pes bıraktılar ve şimdi balık çokluġunda anı çekmeye takatleri kalmadı imdī ol Yesū' sevdiği şākird Betrus e ider der rab pes simon Betrus rab etdiği işitdicek kepengi kuşandı zirā yalıncık idi ve kendisini denize saldı ve sair şākirdler bir

[84b]

186

Gemicikte geldiler zīrā korodan baīd olmadılar ammā iki yüz miktarı arşuñ aralık aġı balıklar ile geçerken pes kuruya indikleri gibi kuruları konulmuş gördüler ve üzerlerinde balık kurulmuş ekmek Yesū' anlara ider şimdi tutdıġunuz balıklardan getiruñ Simon Betrus yukarı çıkub aġı kuruya çekti büyük balıklar ile mimli yüz elli üç ve şol kadar olmakla aġ yarılmış deġil idi Yesū' anlara ider geluñ öġle tāamuñ yiyuñ ve şākirdlerin hiçbirisi cesaret etmedi ki ana sual edesin kim sen rab imiş bildiler pes Yesū' gelür etmeġi alır anlara virür ve buna göre balıġı , şimdi bu üçüncü defa Yesū' kendü şākirdlerine ẓāhir oldu olmuşlardan kıyām olunmuş pes çün öyle taamuñ yemişler idi Yesū' simon Betrus e ider ya Simon yunanuñ oġlu beni sever misuñ ana ider belli ya rab sen bilürsin ki seni süreyen ana ider benümkoyunlarıma yedür üçüncü defa ana ider simon yunanuñ oġlu ben sever misin Betrus hazīn oldu kim ana üçüncü kere demışdur rabbini sever misin ve ana ayıtdı ya rab sen macmu'ları

[85a]

187

Bilürsin sen bilürsin ki seni severuñ Yesū' ana ider benümkoyunlarıma yedür amin amin sana eydüremyiġit idüġün vakitde bizzat kuşanır iduñ ve istediġuñ yere yürür iduñ ammā vakti kim pir olmaġuñ senüñ ellerini basat edesin ve sair kimesne seni kuşatüb istemediğin yere iletiserdür ve bunu dedi i'lām ederek ne ölüm ile hüdāyı temcīd eyleye ve bunu diyecek ana ider bana tabi' ol pes Betrus dönüb Yesū'n sevdiği şakirduñ görür ki ardinca geliyor ol kim dahī aḫşam taāmında anuñ göġsüne dayanüb demiş idi ya rab seni teslim iden kimdür Betrus bunu görecek Yesū'a ider ya rab hem iş bu ne Yesū' ana ider eger istersem ki ben geleceġe dek baki kala sana ne dersen bana tabi' ol pes bu söz karındaşlar arasına çıktı ki ol şākird vefāt etmez ve Yesū' ana demedi ki vefat etmez eger lakuñ eger istersem ki ben gelinceye dek bakī kala sana nedür , budur ol şākird ki bu nesnelere şehādet virür ve bunları yazdı ve bilüriz kim anuñ şehadeti haktır ve Yesū'n eylediği çok sāir nesneler daḫī vardur ki eger bir bir yazılmış olsalar zannederuñ ki ne dünyā kendisi yazılmış kitapları almak olur idi amin

[85b]

188

Ol evvelki kelāmı ḫōd etdim ya Safilus cemi' nesnelere müteallik kim Yesū' hem etmeye hem öġretmeye şuru' etmışdur ol güne deġuñ ki ihtiyār etdiġi resullere ruh-u Kudüs ile vasiyetler virüp kaldırılmışdur , ki anlara dahī kendisuñ diri gösterdi elem çekmesinden ṣoñra çok dürüst huccetlerde kırk ggün müddetinde anlardan nazar olunmuş hüdanuñ melekütüne müteallik nesneleri söyler iken ve anlar ile dirilüp anlara buyurdu ki yeruşlimden ayrılmayalar lakuñ benden istimā' eylediniz atanuñ vadesin katlanuñ zīrā yuhanna ḫōd su ile ta'mid ayıtdı ammā siz ruh-u küdüste tamid olunasız bundan çok gün deġil imdi anlar dirilüp ondan sordular deyu ya rab bu vakitde melekütü israile geri virür misuñ ve anlara ayıtdı zamanları ya vakitleri bilmeksizün degildürki peder kendü saltanatında komuştur ammā ruh-u Kudüssizün üzerinize gelecek kuvvet atasız ve bana şahitler olsanız gerek hem yeruşlimde ve hem cemi' yahudiyetde ve samirtde ve yerin aksāsına dek ve bunları

[86a]

189

Diyüp anlar görür iken kaldırılmışdur ve bir bulut anlaruñ gözlerinden anı aldı ve ol yukarı gitdiġinde anlar kökten yana gözledikleri gibi işte iki ayranlarında durdular ak libasta ki dahī dediler ey erler celilliler n içün göġe baküb dururuz bu Yesū' ki sizden göġe alınmışdur şöyle gelse gerek nitekim anı yukarı göġe vardur iken gördünüz ol vakit yeruşlim geri döndüler zeytin nam dağından ki yeruşlime yakındır yani bir sepet günlük yoldur ve anlar içeri girecek bir çardaġa yukarı çıktılar kanda dururlar idi Betrus ve Yakub ve Yuhanna ve andreus Filübs ve Toma bunlar cümle gönül birr ber karār oldular namazda ve tazarru'da avretler ile ve Yesū'n anası Meryem ile hem karındaşları ile ve ol günlerde Betrus şākirdlerin ortasında duru gelüp ayıtdı ve bile olan isimleruñ adedi yüz yirmi miktarı imiş ey erler karındaşlar bu kitaba gerektir ki tamām ola kim ruh-u Kudüs davudun aġzından peşin deyiverdi yehuda ḥaḳḳında kim Yesū'yu tutanlaruñ kılavuzu olmuştur zīrā bizim ile ad olunur idi ve bu hizmetin bir hisseyi eline

[86b]

190

(18)Girmiş idi, imdi iş bu ḫōd zulmün ücreti ile bir tarlayı kesb eyledi ve baş aşaġı düşüb meyanda çatladı(19) ve bağırsakları cümle dökülmüşlerdür,ve yeruşalimde dügeli sakin olanlara malum oldı şöyle ki ol tarla anlaruñ has dilince hakeldama dinilür ki kanuñ tarlası (20)dimekdür zīrā mezamir kitabında yazılmışdur (yani) anuñ meskeni beyāban olsun ve sakin olucı anda olmasuñ ve(21) anuñ vekāletin bir dahī alsuñ ,pes imdi rabb Yesū' bize girüp çıkduġı tamām zamanında bizüm ile yaranlık iden(22) erlerden Yuhannanuñ ma'mudiyetinden başlayub bizden yukaru alundıġı güne dek gerekdür ki biri anuñ kıyametine bizüm(23) ile şahid ola ve ikisi tayin itdiler YusufI ki Bersaba(24) dinilüp Yustos mülakkab olmuşdur ve Metsiyyası, ve namaz kılub ayıtdılar sen ya rabb ki cemi' kalpleri bilicisiñ bu ikiden(25) kangısın ihtiyar etdün ise göster, ki bu hizmetden ve resullükten hisse pezīr ola kim andan Yehuda azgunluk etdün ta kendü yirine reftār ide, ve kur'alarıñ virdiler ve kur'a Metsiyyasa düşti ve cümlenün ittifakı ile on iki şākirdler ile ma'dūd oldı

[87a]

191

İkinci faṣıl

(1)ve pente kostes güni tamām gelicek hepsi yekdil heman (2)yirde imişler, ve fil hal gökden bir ses oldı güya ki hiddetlü yel hücūmunun ve oturduklaru evini hep pür eyledi,(3) ve maksūm olmuş lisanlar ateş gibi anlara izhar itdiler ve anlaruñ (4)her birisi üzere oturdı, ve anlar cümle ruh-u Kudüs ile memlu oldılar ve sair diller ile söylemege başladılar ruh hitabı anlara (5)virdügü gibi, ve yeruşalimde sakiñ olan Yahudiler dindar(6) erler var idi gök altında olanlaruñ her taifesinden, ve bunun āvāzı oldıġı gibi cemaat derilüp perişan oldılar zīrā her birisi kendü dilince anları söyler iken işitdi,(7) ve hep hayran oldılar teaccüb itdiler birbirine diyüp işte (8)iş bu söyleyenler ser cümle celillüler degilmidür ,ve biz her birimiz niçe işitdürüz has dilimüzdeki anda dogduk,(9) (yani) parsuslar meduslar ve alamiyeteler ve mazopotamiyyada sakiñ olanlar ve yahudiyyetde ve kabadokiyyada(ve) pontusda ve(10) asiyyada ve afrüciyyada ve penfilyada ve mısırda ve Afrikiyye nevahisindeki kırınadan yanadur rumdan ki bana neler (ve)(11)Yahudiler ve Yahudi dinine girenler, Giritlüler ve Arabiler biz hüdanuñ ulu amellerin bizüm dilimizde anları söyler iken

[87b]

192

(12)İşitdirüz ve hep mütahayyir kaldılar ve şüphelediler birbirine(13) diyüp iş bu ne olmak ister, ammā gayriler istihzā idüp ayıtdılar(14) ki bunlar şireden memludür ammā Betrus on ikisi ile durı gelüp āvāzını ref' eyledi ve anlara hitap itdi ey erler Yahudiler ve cümle yeruşalimde sakiñ olanlar bu size ma'lum (15)olsun ve benüm sözlerime kulak virün zīrā bunlar netekim sanırsız mest degillerdür çünkü günün üçünci(16-17) saatidür, lākin Yuyil peyġamberün didügi budur, Allāh eydür ahir günlerde vaki' ola benüm ruhumdan cümle beşer üzerine dökeyim ve sizün oġullarunuz ve kızlarunuz peyġamberlik ideler ve sizün yigitleriniz manzarları görüp pirlerünüz düşleri (18)Göreler, ve ol günlerde benüm kullarım ve karavaşlarum üzere benüm (19)ruhumdan dökeyim ve peyġamberlik ideler, ve göklerde yukaruda mucizeleri vireyim ve yirde aşaġıda alametleri kanı ve (20)ateşi ve dütünün bağını, güneş karanulıġa döndürüle ve ey kana(21) ol rabbün azim ve Ruşen güni gelmezden evvel, ve vaki' ola ki(22) her kimesne ki rabbün ismine dua ide halas olısardur, ey erler İsraillüler bu sözleri işitdün Yesū' nasiretlü bir eri Allāhtan içinüzde istihsān olunmuş kuvvetler ile ve mucizeler ile ve alametler ile kim Allāh ortalarınuzda anuñ

[88a]

193

(23)Elinde etmişdür netekim siz dahī bilürsiz, bunu Allāhuñ müteayyuñ re'yinden ve evvel bilmesinden teslim olunmuş aldunuz ve(24) habīs eller ile (haça) mıhlayub katl etdünüz, kim Allāh anı ikaz idüp ölüm dertlerinü çözmüşdür zīrā ihtimal(25) degil idi ki kendü andan dutulmuş ola zīrā Davud anuñ ḥaḳḳında eydür rabbiyi herkes benüm huzurumda pişin gördüm zīrā saġlar-(26)umdadur ta deprenmeyem, bunun içün benüm kalbüm sevindi ve benüm lisanım mesrūr oldı ve andan ma da benüm beşerüm ümitde(27) istirāhat ide, zīrā ki sen benüm ruhumı cehennemde koyuvirmeyesiñ ve ne senüñ pak olanı ufuneti görmek revā göresiñ,(28) hayātuñ tariklerin bana bildürdün beni pür sürūrdan ide-(28)siñ senüñ dizāruñ ile ,ey erler karındaşlar caiz görün ki ben size batrīk davud ḥaḳḳında pervāsız diyem zīrā hem müteveffā hem(30) medfūn olmuşdur ve bugüne degin anuñ kabri bizdedür , pes imdi peyġamber iken bildi ki Allāh yemīn itmekle ana and içmiş idi kim anuñ sulbi meyvesinde cesede göre mesihi baas idiserdür kendü tahtında oturmaġ içün,(31) pişin görüp mesihiñ kıyametinden söyledi kim ruhu (32)cehennemde koyuvirilmişdür ne beşeri ufūneti görmüşdür, iş bu Yesū' yu Allāh baas itdi kim biz cümlemüz ana şāhitlerüz ,

[88b]

194

İmdi Allāhuñ saġ eli ile merfu' olmuş ve ruh-u kudüsün vadesiñ atadan alup bunu dökdi ki siz şimdi görüp (34)işitdürsiz zīrā davud göklere yukaru çıkmadı ammā kendüsi eydür (yani) rabb benüm rabbime ayıtdı benüm saġ elümde otur,(35) ana degiñ ki ben düşmanlaruñ ayak basmaġıñ vaz' idem(36) imdi isrāiluñ bütün beyti tahkīk bilsuñ ki Allāh ol haça mıhladuġuz Yesū' hem rabbi hem mesihi itmişdür(37) ve anlar işitdicek kalpte sançılmışlardur ve Betrusa ve kalan(38) resullere ayıtdılar ey erler karındaşlar ne eyleyelüm, pes Betrus anlara ayıtdı tevbe eylen ve her birinüz Yesū' mesihuñ isminde vaftīz ol gıl günahlaruñ maġfireti içün ve (39)ruh-uu kudüsün atıyyesiñin kabul idesiz, zīrā vade sizedür ve sizün oġullarınıza ve kamu ırakta olanlara her kimi kim rabb(40) bizüm tañrımuz davet eyleye, ve gayetde çok sözler ile daḫī şehadet virüp nasīhat itmışdur diyū bu yaramaz cilden(41) halas olun, imdi anuñ kelamıñ gönül hoşluġu ile kabul idenler vaftiz oldılar ve ol gün üç bin miktarı(42) nefs (anlara) ilhāk olundılar, ve sebāt ile müdavemet itdiler resulleruñ taliminde ve şirketde ve etmek kırmaklığında ve namazlarda ,(43)ve her birinüñ nefsine korku düşdi ve çok mucizāt ve āyāt

[89a]

195

(44)Resullerden sadır oldular, ve itikad idenler hep bilice olup(45) mecmu' nesneler anlara müşterek olurlar idi ve mülklerin ve meta'larıñ satub anların hepsine kısmet itdiler netekim her(46) kimesneye muhtāc olur idi ,ve anlar her gün heykelde gönlü bir müdavim olup etmeġi evden eve kırur iken(47) taamı şazlık ile ve dil sadeliği ile aldılar, Allāhı medh ider iken ve cemi' halk katında ihsan bulur iken hem rabb hergün halas olacak kimesneleri kendisine ilhāk eyledi

Üçünci faşıl

(1)Meġer Betrus ve Yuhanna bile heykele suud itdiler namazuñ (2)dokuzuncı saatinde, ve bir er anası rahminden aksak olup getürülmüşdür kim anı her gün heykelün güzel nām kapusında yaturı kodular ta heykele girenlerden sadaka dilek ide,(3) kendü Betrusı ve Yuhannayı heykele girmrlü olup görür iken (4)sadaka almak dilek eyledi ammā Betrus ana göz diküb(5) Yuhanna ile ayıtdı bize bak, ve kendü anları gözledi(6) anlardan bir nesneyi almaġa katlanur iken, pes Betrus ayıtdı benüm gümüş altınum yoktur ammā bende olanı sana virürüm Yesū'

[89b]

196

(7)Mesih nasiretlinün isminde uru durup yüri ve anı saġ eli ile tutub kaldurmuşdur ve hemandem ayakları ve topukları (8)kuvvetlendiler, ve yukarı sıçrayub durdı ve yürür idi ve anlar ile heykele girmışdür ve yürür iken ve sıçrur iken ve Allāha (9)hamd ider iken ve cemi' halk anı yürüyüp Allāha hamd ider (10)iken gördiler ve anı bildiler ki heykelün güzel kapusında sadaka içün oturan kimesne imiş ve hayretden ve dehşetden pür(11) oldular ana vaki' olduġı üzere ve ol saġılmış aksak Betrusı ve yuhannayı tutdıġu gibi cemi halk anlara süleymanuñ adlu (12)revākına bile segirtdiler teaccüb ider iken, ve Betrus göricek halka cevāb virdi (diyu) ey erler İsrailliler niçün bundan teaccüb idersiz ya niçün bizi gözlersiz güya ki biz kendü kuvvetimiz ile ya takvā ile bunu yürümeġe itmüş (13)idük, ibrāhīmün ve ishakuñ ve yakubun tañrısı bizüm babalarımızuñ tañrısı kendü oġlu Yesū'yı temcīd eyledi kim siz anı teslim eyleyüp platos huzurunda ana inkar (14)eyledüüz içün anı salıvirmege ḥükmü oldu siz ḫōd kuddüse ve sadıka inkar eyleyüp bir katil eri size virilmek (15)taleb etdünüz, ve hayātuñ serverini depeledünüz kim hüdā anı emvāttan baas itmişdur kim biz ana şahitlerüz

[90a]

197

(16)ve anuñ ismi itikadında anuñ ismi buna kuvvet virdi kim siz anı görüp bilürsiz ve ol itikad kim andandur bu(17) tendürüstligi cümlenüz huzurunda ana virmişdür ve şimdi ey karındaşlar ben bilürin ki bilmezlikden etdünüz netekim (18)daḫī sizün hakimlerinüz ammā hudā anuñ cemi' peyġamberlerün aġzından pişin ihbar etdüklerini ki Mesīḥ elem çeke(19) böyle tamām itmişdür imdi tevbe idüp rücu' eylen ta sizün günahlarunuz izale olunalar çün tazelicek zamanlar (20)rabbüñ huzurundan geleler, ve size pişin vaaz olunduġı Yesū'(21) mesihi irsāl ide, kim göge gerekdür kim anı ala dügeli nesnelerüñ girü virilmesi zamanlara dek kim Allāh anuñ cemi' mukaddes peyġamberlerün aġzından söylemişdür dehirden ,(22)zīrā musa ḫōd babalara didi ki rabb sizün Allāhınuz karındaşlarunuzdan benüm gibi bir peyġamberi size kopara anı işitdesiz cemi' nesnelere göre ki size söyleyeserdür ,(23) ve olur ki her nefis ki ol peyġamberi istimā' itmeye halk (24)içinden helak ola, ve daḫī peyġamberler ser- cümle samuyilden ve ṣoñrakiler ne kadar söylediler ise bugünleri pişin(25) ihbar itdiler siz peyġamberlerün oġulları siz ve ahdün ki Allāh bizüm babalarumuz ile itmişdür ibrāhīme diyū ve senüñ

[90b]

198

(26)Tahumunda yirün cemi' kabileleri mübarek olalar, size evvel Allāh kendü oġlu Yesū'yu ikaz idüp anı göndermişdür ta size mübarekliye her birinüzi sizün şerlerünüzden döndürmekde ,

Dördüncü faṣıl

(1)ve anlar halka söyledükleri gibi kahinler ve heykelün(2) serdarı ve zındıklar üstlerine geldiler , zahmet çeküb halka öġretdükleri Yesū' daemvātdan kıyameti ihbar etdükleri(3) içün, ve anlara elleri urup habse kodılar ortasına dek (4)zīrā şimdi aḫşam imiş, lākin sözü istimā' idenlerden çok kimesne inandılar ve erlerüñ adedi biş biñ miktarı (5)olmuştur, ve yarendesi oldu ki anlaruñ hakimleri ve(6) şeyhleri ve katipleri yeruşalimde cem' oldılar, ve hannan (ki) kahinlerüñ ulusı ve kayafa ve Yuhanna ve El-iskender ve āli(7) kāhinüñ cinsinden ne kadar var ise, ve anları ortasında durdurup sual itdiler siz ne kuvvet ile ve ne isim ile bunı etdü-(8)nüz bu kerre Betrus rūhı Kudüs ile memlu olup anlara ayıtdı(9) ey halkuñ hakimleri ve israilüñ pirleri, eger biz bugün ḥükm olunavüz eyü amel içün zayıf ādeme ne sebep

[91a]

199

(10)İle halas olmuşdur cümlenüze malum ola ve israilün cemi' taifesine ki Yesū' Mesīḥ nasıretlinün isminde siz çelipaya çarmıh etdügünüz kim Allāh anı emvāttan baas itmişdür bununla iş bu sizün huzurunuzda saġ durur iş bu siz yapıcılar ile la şii ad olunduġı taşdur ki(12) böcüġüñ başı olmuşdur ve hiçbir gayri kimesne de halas yokdur zīrā ne gök altında ādemler içinde bir gayri isim(13) virildi kim anda halas olmak gereküz, ve çün anlar Betrusun ve Yuhannanuñ inbisātını gördiler ve duydular ki okumamış ādemlerdür ve ümmiler acaba kaldılar ve anları bildiler ki Yesū'(14) ile olmuşlar idi ,ve ol ilaç olmuş ādemi anlar ile durup görür iken anlaruñ hīç nesnesi yoġidi ki karşu diyeler ,(15) ve çün anlara dernekten taşra çıkmak emretdiler birbiri ile(16) danışdılar diyu bu ādemlere ne eyleyelim zirā ki anlardan ḫōd bir meşhur alamet sadür olmuştur yeruşalimde sakiñ olanlara hep(17) aşikaredür ve biz inkār itmege kadir degilüz , lākin ta halk içine ziyāde yayılmaya anları tehdid ile tehdid idelüm ki (18)artık bu isimde ādemleruñ hīç birine söylemeyeler ve anleru okuyub anlara buyurdular ki asla söyleyi ta'lim itmeyeler(19) Yesū'n isminde ammā Betrus ve yuhanna cevāb virüp anlara ayıtdılar

[91b]

200

Eġer Allāh huzurunda doġrı ise sizi Allāh üzerine işitmege hüküm eylen(20) zīrā biz gördüklerimizi ve işittiklerimizi söylemege kadir degülüz, ve anlar tehditler dahī katub anları salıvirdiler çün asla bulmadılar nice anlaruñ ḥaḳḳından geleler halk sebebinden zīrā hep Allāhı temcīd itdiler macera (22) içün, zīrā ol ādem kim saġlıġuñ bu alameti ana olmuş (23)idi kırk yaşından ziyāde idi, ve salıvirilmiş has olanlara geldiler ve ulu kāhinleruñ ve pirlerün anlara didü-(24)klerini hep ihbar itdiler, ve anlar çün işitdiler gönül bir ile āvāzıñ hüdāya kaldırup ayıtdılar ya rabb sen ol Allāhsıñ ki gögi ve yiri ve denizi cemi' anlardaki(25) nesneleri eyleduñ, ki senüñ kullun davud ağzından didün ümmetler niçün ihtimāş kılurlar ve halayık beyhude nesneleri (26)niçün tilāvet iderler yirün padişahları hazır durdılar ve emirler bir ile cem' oldılar rabbün mukabelesine ve anuñ mesihine (27)mukabil, zīrā ḥaḳīḳatde mesh etdügüñ senüñ pak oġulcuġun Yesū' üzerine hem Hirodes ve hem Pontos Platos(28) ümmetler ile ve İsrail halāyıkı (ile) cem' oldular, ta ideler her ne kim senüñ elüñ ve senüñ re'yüñ olmaġ içün pişin(29) tayin itmişdür, ve şimdi ya rabb anlaruñ tehvilātına nazar ile

[92a]

201

ve senüñ kullarına ruz-ı kıl ki senüñ kelamını tamām (30)inbisād ile söyleyeler , senüñ elüñ uzatmaġıla saġluk içün ve ki ayat ve mucizat sadır olalar senüñ pak(31) oġulcuġun Yesū'n isminden ,ve anlar namaz kılıcak cem' oldukları yir deprenmiş oldı ve mecmu' ruh-u Kudüs ile memlü(32) olup kelamullahı inbisād ile söylerler idi, ve müminler cemaatinüñ kalbi ve nefsi bir imiş ve ne bir ehad dir idi ki tasarrufunda olanlar hasdur lākin kamu nesneler anlara müşterek (33)oldılar ve resuller azim kuvvet ile rabbi Yesū'un kıyametine şehadet (34)verdiler ve azim nīmet anlar hepsinün üzerine imiş , ve ne anlar içinde kimesne muhtaç oldı zīrā tarlalar ve evler sahipleri ne kadar var ise satub satuldukklarınuñ behalaruñ götürdüler,(35) ve resulleriñ ayaklarında korlar idi ve her kimesneye taksīm ((36)olundu ana muhtaç olunduġı kadar, ve yusis resullerden Barnabas mülakkab olmuş ki mütercim olsa taziyet oġlı,(37) (dimek)dür bir lavi Kıbrıslu cinsinden, anuñ bir çiftliġi olup satüb nukrayı getürdi ve resulleruñ ayaklarunda kodı.

[92b]

202

Beşinci faṣıl

(1)Ammā ananiyya adlu bir er anuñ avreti safira ile bir çiftligi(2) sattı, ve bahasından deriġ tutdı avreti dahī bile bilür iken ve bir bahşi getirüp resulleruñ ayaklarında kodı,(3) ve Betrus ayıtdı ya ananiyya şeytan senüñ kalbüni niçün doldurmuştur ki ruh-u kudüse yalan söyleyüp çiftlik behā-(4)sında alıkoyasıñ kalur iken sana kalmadı mı ve satılmış senüñ kudretünde degil mi idi bu nesneyi niçün kalbünde(5) koydun ādemlere yalan söylemedüñ lakiñ tañrıya ve ananiyya bu sözleri işidüp düşti ve can virdi ve azim korku(6) bunları cemi' istimā' idenler üzre oldı, ve yigitler kalkub(7) anı kavradılar ve taşra getirüp güme kodılar ve oldu ki üç miktarı saat müddetinden şoñra hem kendü avreti macerayı (8)bilmeyüp girdi, ve Betrus ana cevāb virdi di bana eger çiftligi bu kadar çiġe satdunuz ve ol ayıtdı belli bu kadara,(9) pes Betrus ana ayıtdı niçedür ki bile ittifāk etdünüz rabbün ruhun imtihan itmek içün işte anlaruñ ayakları kim senüñ erini gömdiler kapudadır ve seni taşra taşısalar(10) gerek, ve hemandem ayaklarında düşti ve can virdi ve yigitler içeri girüp anı ölmüş buldılar ve taşra getirüp eri

[93a]

203

(11)Yanında gömdiler, ve azim korku cümle kiliseye oldı ve cemi' (12)bunları işitdenlere ve resullerüñ elleri ile çok alametler ve uluklar halk içinde sadır olmuşlar idi ve anlar hep gönül(13) bir süleymanuñ istivānında idiler, ve kalanlardan hiçbir kimesne anlara müteallik olmak cesāret itmez idi lākin halk(14) anları ululdılar(??) ve müminler rabbiye ziyāde mülhak olurlar idi(15) hem erlerüñ hem avretlerüñ cemaatleri, şöyle ki marizleri sokaklara taşra getirdüler ve döşekler ve mezca'lar üstünde yatırı kodular ki bari Betrus gelür iken anuñ gölgesi (16)anlaruñ ba'żına gölge ide ve daḫī çevre yanında olan şehirlerden bir cemaat yeruşalime derledi marizleri ve murdar ruhlara mübtelā olanları getürür iken kim anlar hep ilaç(17) oldılar, pes āli kāhin durı gelerek ve kamu bilesince olanlar ki zındıklaruñ mezhebi imiş hasetden pür oldılar,(18-19) ve ellerini resullere urup anları zindan-ı āmiye saldılar, ammā rabbün ferişтesi gice ile zindanuñ kapularuñ açtı ve anları(20) taşra iledüp ayıtdı ,ve varuñ durup halka bu hayātuñ (21)cemī' sözlerini heykelde söylen, ve anlar işitdicek seherde heykele girüp ta'lim itdiler ammā āli kāhin ve bilesince olanlar gelüp derneki münādat itdiler ve benī isrāilüñ

[93b]

204

cemi' ehl-i divanıñ ve zindana gönderdiler anları iletmege,(22) ammā çün kollukçular erişüb anları zındanda bulmadılar dönüb (23)ihbar itdiler deyū zindanı ḫōd tamām eminlik ile kapanmış bulduk ve nigehbanları kapular önünde taşra durur iken lākin(24) açduġumuz gibi hīç kimesneyi içinde bulmaduk lākin ali kahin ve heykelin serdarı ve ulu kahinler bu nesneleri işitdükleri gibi anlarda müterеddid oldılar ki iş bu ne ola,(25) pes bir ehad erişüb anlara haber virdi diyū işte zindanda koduġunuz erler heykelde olup dururlar ve taifeye talim iderler, (26)ol vakit serdār kollukcular ile varup anları zorsuz iletdi(27) zirā halkdan korkdular ta senksār olmayalar, ve anları ileticek dernekte durgurdılar ve ālī kāhin anlara suāl (28)eyledi, diyu biz size emr ile buyurmaduk mı ki bu isimde artuk talim etmeyesiz ve işte yeruşalimi sizün taliminiz ile doldurdunuz ve bu ādemüñ kanıñ bizim üzerimize iletmek(29) istersiz, pes Betrus ve resuller cevāb virüp ayıtdılar Allāha (30)ādemlar üzerie muti' olmak gerekdür, bizim babalarımuzuñ tañrısı Yesū' yu baas eyledi kim siz anı tepeledünüz aġaçda(31) asa koyuben, bunı Allāh sultanı ve muhallası bu çıldırdı(???) saġ(32) eli ile ta isrāile tevbeyi vire ve hatāyanuñ maġfiretini, ve biz

[94a]

205

Bu sözlere anuñ şahitleri vüz ve ruhu Kudüs daḫī kim Allāh(33) anı kendüsine muti' olanlara virmışdür ve anlar işitdicek(34) Küserler idi ve anları öldürmege danışdılar, bu kez Gamaliyel adlu bir ferisi ki cemi' halk katında ikrām olunmuş şer'ün bir muallimi idi dernekde urı durup buyurdı ki resullar biraz(35) taşra çıkarılmış olalar, ve anlara ayıtdı ya erler İsraillüler kendünüzi gözlen bu ādemlere müteallik ne itmek olacak-(36)sız, zīrā bu günlerden öndin sudas kopdı ve didi ki kendü bir (büyük) kimesne idi kim dört yüz miktarı er adedde ana müteallik oldı kendü depelenmişdür ve ana rızā viren kimesneler ne kadar var ise hep perakende olup naçiz(37) oldılar, kendünden şoñra yehuda celillü kopdı kitabet günlerinde ve ardinca çok halk çekti ol daḫī helak olup ana rıza viren kimesneler ne kadar var ise hep dağılmışlardur,(38) ve şimdi size eydürem bu ādemlerden vazgeçüb anları kovun(39) zīrā eger bu re'y ya bu fiil ādemlerden ise hall oluna, ammā eger Allāhtan ise anı hall itmege kadir degilsiz olmaya ki(40) Allāha karşu daḫī cenk idiciler bulunasız, ve ana rıza virdiler ve resulleri okuyub darb idüp buyırdular ki Yesū'(41) isminde söylemeyeler ve anları salıvirdiler, imdi anlar ḫōd

[94b]

206

Dernek huzurundan ayrıldılar şadlıḳ ider iken kim anuñ (42)ismi içün horluḳ çekmege müstehak sayımışlardur, ve hergün heykelden ve evden eve Yesū' mesihi talim hem vaaz itmekden feragat itmediler,

Altıncı Faṣıl

(1Ve ol günlerden şākirdler çoġalmış iken Yunanlularuñ Yahūdilere karşu bir müvellid işi olmuşdur kim anlaruñ dul(2) avretleri her günki hizmetde tahkir olundılar, 12 imdi şākirdlerün çoġluġunu davet itmiş iken ayıtdılar makül degildür ki biz tanrunüñ kelamını terk idüp sofralara (3)hizmet idevüz, imdi ey karındaşlar içinüzden eyüşehadet ile bezenmiş(7)er bulı virün rūḥ-i ḳudüs ile ve hikmet ile (4)dolmuş ki anları bu iş üzerine musallat kılavüz, ve biz durmayub(5) namaza ve kelamun hizmetine meşgul olavüz, ve ol kelam bütün çokluġa ḫoş geldi ve ıstıfani īmān ile ve rūḥ-i ḳudüs ile dolmuş bir er ihtiyar itdiler ve filibbosı ve muruhorusı ve ve nikanuri ve daymoni ve bermenani ve nikolayı antakyadan bir yeni dindaş,(6) ve anları rasuller önünde durġurdular ve anlar namaz kılıcak ellerin(7) anlara kodılar, ve kelamullah artar idi ve şākirdlerün adedi

[95a]

207

Yeruşalimde gayette çoġalmışdur ve kahinlerüñ cemaati kesire-(8)yi īmāna itaat itdiler, ve ıstıfan itikat ile ve kuvvet ile dolmuş mucizeleri ve azīm alametleri halk içinde ider idi,(9) ve anlarun ba'żı kobdılar ki libertinlerün dinilen mecmasından ve kire nanilerün ve İskenderiyyelerün kilıḳiyyadan ve asiyya(10)dankilerün istefan ile mübahise ider iken, ve ol hikmete ve ruha mukavemet itmege kadürdeġillerdür kim andan söyler idi, (11)pes el altında erleri göndürdiler diyüki biz anı musaya (12)karşu ve tañrıya karşu küfür sözleri söylemege işitdün, ve anlar halkı ve şeyhleri ve katipleri tahris itdiler ve üşüb(13) anı tutdılar ve dernek katına iletdiler, ve yalan şahitleri durgurdılar ki didiler bu ādem küfür sözleri söylemekden feraġat itmez(14) bu mukaddes yire karşu ve nāmusa, zīrā anı dimege işitdük ki yesū'u ol nasıretlü bu makamı hedm eyleye ve musa bize teslim(15) etdügi ayinleri teġayyür ide, ve dernekde oturanlar hep aña göz diküb anuñ yüzini gördüler güya ki bir ferestenüñ yüzini

Yedinci Faşıl

(1)Pes ali kahin ayıtdı bu nesneler öylemidür ve ol (2)eyıtdı ey erler karındaşlar ve babalar istima' eylen mecdün

[95b]

Sayfa 208

Tañrısı bizüm babamız ibrahime zuhur itdi mezapotamiyya da(3) iken andan öndin ki harranda sākin oldı, ve aña ayıtdı taşraçık senüñ topraġundan ve karabetünden ve ol topraġa gel(4)kim sana göstereyim, ol vakt keldaniler topraġından çıkub harranda sükun itdi ve oradan babası öldükden ṣoñra anı bu (5)topraġa intikal eyledi ki siz şimdi anda tevattun idersiz, ve ana orada hīç mīrās virmedi ve ne ayaġun bir basması lākin vaade eyledi ki anı mülk içün ana vire ve kendüden ṣoñra (6)anun zürriyetinde anun hīç oġlu yoġiken, ve Allāh bu yüzden söylemişdur kim anuñ zürriyeti garīb toprakda biganeler olup anları esirlige müsahhar eyleyiserdür ve dört yüz yıl cevr eyleyeler ,(7)ve ol taifeyi kim ana kulluḳ ideler ben din ideyim didi tañrı ve bunlardan ṣoñra anlar taşra çıkub bu mevzide bana (8)ibadet etseler gerek, ve ana hıtanet misakını virdi ve şöyle ıshakı tevlid itdi ve anı hitan eyledi sekizinci günde ve(9) ishak yakubı ve yakub 12 baş babayı ,ve baş babalar haset ider iken yusufı mısır içine satdılar ammā Allāh anunla(10) imiş, ve anı cemī' belalarından kurtarup ana mısır padişahı firavnuñ huzurunda lütf ve hikmet virmişdür ve anı mısır üzerine(11) hakim dikdi ve anuñ cümle beyti(üzere), ṣoñra mısırun tamām

[96a]

Sayfa 209

Toprağına ve kenana kaht geldi ve azīm musibet ve bizüm babalar-(12)umuz taamlar bulmazlar idi, ammā çün yakub işitdi ki mısırda tahıl var idi bizüm babalarumızı evvelki (kerre) gönderdi,(13) ve ikincide Yusuf kendü karındaşlırına bilinmişdür ve yusufun(14) cinsi firavnda meşhur oldı, ve Yusuf gönderüp babası yakubı davet eyledi ve anun hep karabeti canlarda yetmiş (15)biş, ve yakub mısıra nüzul itdi ve müteveffa oldı kendü ve(16) babalarımuz, ve sihame intikal olundılar ve ol kabirde konulmuşdur kim İbrahim gümüş bahasına satun aldı hamurun oġulları(17)ndan sihamun ki, ammā çün Allāh ibrahime yemīn etdüġi vadenüñ zamanı yaklaşdı halk mısırda neşv-ü nüma bulub (18)çoġalmışdur , ana degin ki bir padişah daḫi koptu ki (19)Yusufı bilmedi, kendü bizüm karabetimize hile düzüb babalarımıza cevr eyledi tıfıllarını yabana bırakmaġ içün ta dirliḳ itmeyeler,(20) ol zamanda musa doġdı tañrıya güzel idi ve üç (21)ay babasınuñ evinde beslenmişdür, ve yabana bırakılmış olıcak firavnın kızı anı kaldırup kendüsüne oġul içün anı (22)besledi, ve musa mısırlılaruñ cemi' hikmetinde teeddüb olup(23) sözlerde ve işlerde muktedürolur idi, pes çün 40 yıl müddeti aña temam olmuşdur anuñ gönline geldi ki kendü

[96b]

Sayfa 210

(24)Karındaşlarını beni israili ziyaret ide, vebir mazlumı görüp himayet itdi ve mazlumun kinini aldı mısırlu çalar(25) iken, zīrā kıyas ider idi kim anun karındaşları anlayalar ki tañrı anun eli ile anlara halas vire ammā anlar (26)anlamadılar, ve küllisi gün anlara zuhur itdi niza etdükleri gibi ve anları sulha teklif kıldı diyü ya erler siz(27) karındaşlarsız niçün bir birine zulüm idersiz, ammā konşuya zulm iden anı def' eyledi diyü kim seni bizüm üzerimize(28) server ve hakem dikdi, beni depelemek istermisin nitekim(29) dünkü gün mısırlıyu depeledün, pes ol sözde musa kaçdı ve medyen toprağında bigane olur idi kim orada (30)iki oğlu tevlid itdi ve kırk yıl temam olıcak sina dağı beyabanında rabbün feriştesi ana izhar itdi çalınun ateşi(31) yananda(??) ve musa görüp manzarı acebledi ve anı fikr itmege (32)yaklaşduğı gibi rabbün āvāzı aña geldi, ben senüñ babalarınüñ tañrısı(yım) İbrahim tañrısı ve ishak tañrısı ve yakub tañrısı ve musa ditreyüp teemmül etmek(33) cesaret itmedi, pes rabb aña ayıtdı ayaklaruñ pabuçlarıñ çöz zīrā ol yir ki anda durursın toprak mukaddesdür,(34) mısırda ki benüm halayıkun belasını görüp gördüm ve anlaruñ

[97a]

Sayfa 211

nalesin işidüp anları kurtarmaġa müzul etdüm ve şimdi (35)gel seni mısıra göndereyim, bu musayı kim ana inkar itdiler diyü seni kim serverr ve hakem dikdi bunu Allāha server ve kurtarıcı gönderdi çaluda añ aizhar iden(36) ferištenüñ elinde iş bu anları ihraç eyledi mısır toprağında mucizeleri ve alametleri ider iken ve kızıl denizde ve bayabanda(37) kırk yıl, budürol musa kim beni israile ayıtdı sizüñ rabbül ehvenüz(??) sizüñ karındaşlarunuzdan benim gibi bir (38)peygamberi size kopara anı işitseniz gerek, budur ol kim kilisede beyabandan ferişte ile oldı kim sina dağında aña ve bizüm babalarımuz ile söyledi ki dirlensüzleri aldı(39) bize virmek içün, kim bizüm babalarımuz aña mutiġ olmak istemedüler ammā def idüp kalplerinde girü mısıra döndüler,(40) haruna deyüp bize tañrılar eyle ki bizi tekaddüm ideler zīrā iş bu musaki mısır toprağından bizi ihraç itdi biz(41) bilmezüz kim aña ne oldı, ve ol günlerde bir buzaġı düzdiler ve zahiyyeti ol buta ihda idüp ellerinüñ işlerinde şadlıḳ itdiler, pes Allāha dönüb anları āsumānın çerisine ibadet itmege teslim eyledi netekim peygamberlerün kitabında yazılmışdur ya israilin beyti kırk yıl beriyyeden bi hisleri(????)

[97b]

Sayfa 212

(43)ve zahiyyeleri bana ihda etdünüz mi, ve muluhun mezallasını ve Remgamsirün tañrınüzun yıldızını kaldırdunuz anlara secde itmeye endüġünüz suretleri ve sizi babilden öte(44) intikal ideyim, şehādet ün mazallesi bizüm babalarumuzda imiş beyabanda netekim ol musaya söyler iken tamīd itmiş idi (45)kim anı gördügi resm üzere düzsün ki bizüm atalarımuz daḫi alup yesu' ile idhal itdiler ümmetlerin mülküne kim Allāh anları bizüm atalarımızun yüzünden taşra sürdi davudun günlerine (46)dek, kim Allāh huzurunda ihsan buldı ve yakubın tañrısı(47) içün bir mazalleyi bulmak diler idi, süleyman ḫōd aña bir (48)beyt bina eyledi, velākin ana ali(ki) eller ile yapılmış (49)heykellerde tavattun itmez netekim peygamber dir, āsumān benüm tahtumdur ve zemin benüm ayaklarımun basmaġı ne beyt benüm içün(50) bina idesiz Allāh dürya benüm rāhatımun yiri nedür, benüm (51)elüm bu nesneleri hep itmedi mi, ey pek boyunlular ve kalbi ve kulakları mahtun olmamışlar siz ruh-ı kudüse daima mukavemet (51)idersiz netekim sizüñ babalarınuz siz daḫi, sizüñ babalarunuz peygamberlerün kangısın matrut itmediler ve sadıkun gelişinden pişin ihbar idenleri katl itdiler kim siz aña (53)şimdi dafiler ve katiller oldunuz, ki ferişte lerün vaz'

[98a]

Sayfa 213

(54)Etdükleri üzere şerī'ati aldınuz ve hıfz itmedünüz, anlar ḫōd bu nesneleri işitdicek yürekleri darlıġanup dişlerin(55) aña sarr itdiler, ammā kendü rūḥ-i ḳudüs ile memlü olup gözlerin göge diküb Allāhun mecdini gördi ve yesuġuyı (56)Allāhın saġ ellerinde durur iken, ve ayıtdı işte gökleri açılmış görürüm ve ibni insānı Allāhın saġ ellerinde durur (57)iken, pes anlar yüce āvāz ile çaġırup kulakların kapadılar(58) ve bir uġurdan üzerine hücum itdiler, ve şehirden taşra çıkarup senksar itdiler ve şahidler kendü libaslarıñ sevlus(59) dinilmiş bir yügütün ayaklarında aşa kodılar, ve istefani senksar itdiler ki dua idüp ayıtdı ya rabb yesu' benüm ruhumı(60) kabūl eyle, ve diz üstüne çöküb savtı azīm ile çaġırdı ya rabb bu günahı anlara haml etme ve bunu diyüp uyukladı

Sekizinci Faşıl

(1)Sevlus anun katline rıza virdi ve ol günde yerüşalimde (ki)kiliseye karşu azīm izdihād oldı ve anlar hepsi yehudiyetün ve samiretün illerinde perakende oldılar resullerden(2) gayri, ve dindar erler istafani(defn itmege) taşra götür(3)diler ve üzerine azīm levha kıldılar, ammā savlus keniseyi harab itdi her eve girür iken ve erleri ve avretleri çeküb

[98b]

Sayfa 214

(4)Zindana teslim eyledi, imdi ol ferakende olmuşlar ḫōd her(5) yana giderler idi kelamı müjdeler iken, pes filibbos samiret(6) şehrinde inüb anlara mesihi vaaz itdi, ve cemaatler gönlü bir filibbson didüklerini dinlediler etdügi alametleri işidüp(7) gördüklerinde zīrā çok kimesnelerün murdar ruhları olup savt-ı azīm ile çaġırup çıktılar ve çok meflücler ve (8)aksaklar tımar oldılar, ve ol şehirde azīm şadlıḳ olmuşdur,(9) ammā simon nam bir er var idi ki evvelden ol şehirde cazuluḳ ider idi ve samiret taifesin medhūş iderek didi ki kendü (10) bir ulu kimesne imiş, kim hep aña dinlediler en geçiden(11) ta en büyügüne dek diyü bu kimesne tañrınuñ azīm kuvvetidür, ve aña itibar itdiler anuñ içün ki çok zamandan anları sihirler(12) ile meftun itmiş idi, ammā çün filübbosı inanmışlar idi hüdanun melekütünün ve yesu'u mesihüñ isminünkileri müjde ider(13) iken hem erler hem avretler ta'mīt olundılar, pes simon kendüsi daḫi itikat itdi ve ta'mīt olunup filibbos ile ber karar idi ve sadürolmuş alametleri ve azīm mucizeleri görüp hayran (14)oldı, pes çün yeruşalimdeki rasuller işitdiler ki samiret kelamullahı kabūl itmiş idi Betrusı ve Yuhannayı anlara (15)göndürdiler, kim nüzul idicek namaz kıldılar anlarun

[99a]

Sayfa 215

(16)İçün ta ruh-ı kudüsi ahz ideler, zīrā henüz anlaruñ hiçbiri üzerinde düşmüş degil idi heman ancak rabb yesu'u(17) isminde tamid olunurlar idi, ol vakit ellerün anlaruñ üzerine(18) koyub ruh-ı kudüsü ahz itdiler, pes çün simon gördü ki resullerin elleri üzerine komaklıġı ile rūḥ-ı ḳudüs virilmişdur anlara(19) nukrayı arz itdi, diyü bana daḫi bu ḥükmi virün ki her(20) kime kim elleri koyam rūḥ-i ḳudüsi ahz ide, ammā Betrus aña ayıtdı senüñ komşun senüñle izaata olsun zīrā ki (21)tanrunun atiyyesin akçe ile hasıl olmaġa zann eyledün, senüñ bu nesnede hīç bahşun ve nasibin yokdur zīrā senüñ kalbün Allāh (22)huzurunda müstakim degildür, imdi iş bu senüñ habasetünden tevbe ile ve hüdaya yalvar ki eger şayet senüñ kalbün fikrini(23) sana afv oluna, zīrā ben görürüm ki sen acıluġun zehresinde (24)ve zulmün ve bendinde mevcutsın, pes simon cevab virüp ayıtdı siz benüm içün rabbe dua eylen ki bu didüklerinizden hīç (25)nesne benüm üzerime gelmeye, pes anlar ḫōd çün şehādet idüp rabbün kelamını söylediler girü yeruşalime döndiler ve samiretlü(26)lerün çok köylerine İncīli vaaz itdiler, ve rabbün feriştesi Filibbos söyledi diyu sen kalkub cenubdan yana var gıl (27)yeruşalimden gazzaya indügi yola iş bu beyabandur, ve ol kalkub

[99b]

Sayfa 216

Varur idi ve işte bir habeş eri Habeşiler meliketi kandekisün āli mertebelü bir hassı ki cemi' anuñ hazinesi üzerine olur(27) idi kim Yeruşalime secde itmege gelmiş idi, ve girü döner idi ve arabası üzerine oturup işa'ya peygamberin okur (29)idi,ve ruh Filibbosa ayıtdı yanaşub bu arabaya yapışubdur , ve (30) Filibbos katuna segirdüp anı işa'ya peygamberin okur iken(31) işitdi ve ayıtdı ya bilir misin anı kim okursun, ve ol ayıtdı nice kadīr olan meger kimesne bana mürşīd ola (32)Filibbosa yalvardı ki yukaru çıkub anuñ ile otura, ve kitabun okudığı yiri bu imiş (yani) bir koyun gibi zebiha yetlütdi(;???) ve bir kuzı anı kokıcı önünde netekim dilsüzdür anuñ (33)aġzın öyle açmadı anuñ alçaklığında deynuneti kaldurılmışdur ve anuñ meyledeni kim ((dür)beyan ide zīrā hayātı (34)yirden ref' olunmuşdur ve ol hassı cevab virüp Filibbosa ayıtdı sana yalvarurum peygamber bunu kimün ḥaḳḳında söyler kendüniñ mi (35)ḥaḳḳında ya bir gayri kimsenüñ ḥaḳḳında, ve Filibbos aġzun açub(36) ol kitapdan şürū' iderek yesu' yu aña vaaz eyledi, ve anlar yola getdükleri gibi suya geldiler ve ol hassı(37)ayıtdı işte su tamīd olunmaktan men iden nedür, ve Filibbos ayıtdı eger bütün kalb ile īmān getürürsin caizdür ve cevab

[100a]

Sayfa 217

Virüp ayıtdı ben inanurum ki tanrunın oġlı yesu' Mesih-(38)dür ve arabayı tevakkuf itmek buyurdı ve ikisi suya indiler(39) hem Filibbos hem ol hassı ve anı tamid eyledi, ve çün sudan yukaru çıkdılar rabbün ruhı Filibbosı kabdı ve ol hassı anı (40)artuk görmedi zīrā Ferh iderek yola gider idi ammā Filibbos azotosda bulundı ve geçüb cemī' şehirlere vaaz eyledi ta kaysariyye gelince

Dokuzuncı Faşıl

(1)ve sevlus daḫi tehlilatı ve katli rabbün şākirdlerine karşu(2) üflayub ali kahin katına gelerek, andan betileri(??) dımaşka mecma'lara dildi ki eger bu tarikten olup kimesneleri buldı ise hem erleri hem avretleri bend olmuş yeruşalime iletde,(3) ve teveccüh etdükde oldu ki dımaşka yaklaştı ve nāgāh bir(4) nurı āsumāndan çevresinde yaldırar idi, ve yire düşüb bir āvāzı işitdi aña diyü ya sevlus sevlus niçün beni tard(5) idersin ve ayıtdı ya rabb kimsin ve rabb ayıtdı ben yesu'yım kim beni tard idersin nudullara(??) karşu depmek sana güç-(6)dür, ve didreyüp hayran olur iken ayıtdı ya rabb ne istersin ki ben idem ve rabb aña sen durı gelüp şehr içine gir ve

[100b]

Sayfa 218

(7)Sana söylenmiş ola ne itmek gereksin, ve sefere bile sence giden erler dembesde durdılar bir āvāzı ḫōd işidüp(8) hīç kimesne görmez iken, ve sevlus yirden kalkdı ve gözleri açılmış iken kimesneyi görmedi ve anı el ile(9) iledüp dımaşka idhāl itdiler, ve üç gün görmez olur(10) idi ve ne yedi ve ne içti, ve dımaşkda hananiyya nam bir şākird var idi ve rabb bir manzarda ana ayıtdı ya hananiyya ve (11) ol ayıtdı ya rabb işte ben, ve rabb aña sen kalkub rast adlu bir sokaka var gıl ve yehuda elinde bir kimesneyi taleb eyle kim adı sevlus tarsustan zīrā işte namaz kılur, (12)ve bir manzar da hananiyya nam bir eri gördi ki içerü girüp(13) eli aña kodı ta basarı ala, pes haniyya cevab virdi ya rabb bu erün ḥaḳḳında çok kimesnelerden işitdüm ne kadar şerler(14) eyledi kudüslerüne yeruşalimde, ve bundan ulu kahinlerden ḥükmü vardur ki senüñ ismüne cemī' dua idenleri bend ide,(15) ve rabb aña ayıtdı var gıl zīrā iş bu bana ıhtiyarun bir zarfıdur benim ismümi ümmetlerün ve padişahlaruñ ve beni israilün(16) huzurda getürmek içün, zīrā ben aña göstereyim ne kadar (17)nesnelere aña gerekdür ki benüm ismüm içün tahammül ide, ve hananiyya varup eve girmişdür ve aña ellerin koyub ayıtdı

[101a]

Sayfa 219

Ey sevlus karındaş rabb beni gönderdi geldügün yolda sana zühūr iden yesu' ta yine göresin ve rūḥ-i ḳudüs ile memlu ola-(18)sın, ve hemandem gözlerinden güya ki pullar düşüp filhal (19)basar aldı ve durı gelüp tamid olunmuşdur, ve ta'āmaldukdan ṣoñra kuvvetlendi pes sevlus birkaç gün dımaşktaki (20)şākirdler ile oldı ,ve hemandam mecmalarda mesihi vaaz eyledi(21) ki kendü ibnullahdur, ve cemī' istimā' idenler mütehayyir olup didiler iş bu ol deġilmidür ki yeruşalimde bu isme dua idenleri helak itdi ve buraya bunun içün geldi ki anları bağlanmış (22)ulu kahinlere iletde, ve sevlus ziyāde kuvvetlendi ve dımeşkda sākin olan Yahūdileri perişan eyledi isbāt eder iken (23)ki budur ol Mesih, ve çok gün tamām olıcak Yahūdiler(24) birbiri ile müşavere itdiler anı depelemege, ammā anlaruñ mekri sevlusa belli oldı ve kapuları hem gündüz hem gice(25) beklediler kim anı depeleyeler, andan şākirdler anı gice ile alup dıvardan salıvirdiler bir zembilde aşaġa(26) sarkıtdub, pes sevlus yeruşalime irişicek şākirdlere mültasık olmak tecrübe eyledi ammā sercümle andan korktular şākird(27) idügin inanmaz iken, ammā barnabas anı alup resullere iletdi ve anlara beyan eyledi nice ki yolda rabbiyi görmüş

[101b]

Sayfa 220

İdi kim aña daḫi söylemişdür ve nice dımaşkta yesu'(28) isminde pervasuz hitab itmiş idi, ve anlar ile girüp(29) taşra gider iken yeruşalimde imiş, ve cüret idüp rabb yesu'un isminde söyler idi ve daḫi Yunanlulara kaşru mübahese(30) ider idi ammā anlar anı öldürmege taleb itdiler, ve karındaşlar bilicek anı kaysariyyeye iletdiler ve tarsusa anı irsal(31) itdiler, pes imdi bütün Yahūdiyette ve celīlde ve samiretki keniseler selametde olup mamur oldılar ve rabbün tersinde(32) ve ruh-ı kudüsün ta'ziyyetinde yürüyüp çoġalmışlardur, ve oldu ki Betrus cemī' taraflarda mürūr etdügi gibi lütda da sakin(33) olan kudislere irmişdür, ve anda aynas adlu bir ādemi buldı ki sekiz yıldan berü döşek üzere yatub meflüc (34) imiş, ve Betrus aña ayıtdı ey aynas Yesū' Mesīḥ seni saġ ider kalk ve kendüne (döşegil) ve hemandem(35) kalkdı, ve lütda da ve saronda sākin olanlar hep anı görüp(36) rabbe rücū itdiler, ve yuppede(???) tabisanam ki mütercem olsa durkas dimekdür bir telmize var idi bu (avret) (37)itdügi eyü amellerden ve sadakalardan pür idi ve olduki ol günlerden hasta olup vefat itdi ve anı yudukları (38)gibi çardakta kodılar, ve lütda yuppeye yakın olup şākirdler

[102a]

Sayfa 221

İşitdür iken ki Betrus anda imiş iki er katına göndür-(39)diler yalvarur iken ki anlara dek gelmek tehir itmeye, pes Betrus durı gelüp bileler nice gelmişdür v irişdügi gibi çardak içine iletdiler ve cemī' dul avretler yanında durdılar ağlar iken ve dolamaları ve libasları gösterür iken ki(40) durkas anlar ile mevcūd olup yapmış idi, pes Betrus hepsini taşra çıkarup diz üstüne çöker iken namaz kıldı ve tenden yana dönüb ayıtdı ya tabisa durı gel ve ol (41)açtı gözlerini ve betrusı görüp otur idi, ve elin aña virüp anı doğrultdı pes kudisleri ve dul avretleri çağırup (42) anı diri arz itdi, ve temam yuppede malum olmuşdur ve çok(43) kimesne rabbe īmān getürdiler, ve oldu ki çok gün yuppede ikamet eyledi simonun bir debaġat idici yanında

Onuncu faşıl

(1)ve kaysariyyede kornileyus adlı bir er var idi kim italiyet(2) bölügüne yüzbaşı idi, dindar ve Allāhtan korkucı bütün evi ile ve halka çok sadakalar idüp durmadan Allāha namaz kılur(3) idi günün dokuzuncı miktarı saatinde gördi bir manzuri aşikaren tañrınun ferişтesin katuna girür iken ve ana

[102b]

Sayfa 222

(4)Diyüp ey kornilyus, ve ol ana gözleycek muhavvef olup didi ya rabb nedür ve ana ayıtdı senüñ namazlaruñ ve sadakalaruñ (5)suud itdiler bir yadigār içün hüdanun huzurunda, ve şimdi(6)erleri yüppeye gönderüp simonı oku kim lakabı betrusdur, kendü ve simon bir debaġat idici yanında konar kim evi diger katındadur(7) ol sana diye ne itmek gereksin, ve ol kornilyusa söyleyen ferişte ayrılduġı gibi iki kolın ve aña mülazım olan bir müttaki(8) çericii çaġırup, mecmui anlara beyan idüp anları(9)yuppeye gönderdi, ve yarendesi anlar yolca gider iken şehre yaklaşdukları gibi Betrus dam üstüne çıkdı namaz kılmaġa (10)altıncı miktarı saatte, ve aç olmuşdur ve yemek istedi ammā (11)anlar hazır ittükleri esnasında bir vecd ana düşdi ve gögi açılmış gördi ve bir kabı katına iner iken güya ki bir büyük çarşab ki dört başından baġlanup yire sarkılmışdur, (12)kim izine yirün cemī dört ayakları yaban hayvanları ve (13)sürüklenen nesneleri ve gögün kuşları var idi, ve bir āvāz (14)ana oldı ya Betrus kalkub doġazla ve ekel it, ve Betrus ayıtdı asla yok ya rabb zīrā herkes nesne yemedüm ki ammā ya (15)na pak ola, ve āvāz tekrar ikinci kerre ana Allāhun tathīr (16)etdüklerine sen ammei dime, iş bu üç kerre oldı ve tekrar

[103a]

Sayfa 223

(17)Ol kab yukaru göge alınmışdur, ve Betrus kendüsinde müterеddid olduġı gibi bu gördügi manzar ne ola işte kornilyusdan gönderilen erler simonun evine talup olup dış kapu katındadur-(18)urlar idi, ve çaġırup sordular eger simon kim lakabı Betrus (19)orada konulur idi, Betrus ḫōd manzardan fikr etdüġi gibi ruh (20)aña ayıtdı işte üç er seni taleb iderler, imdi duru gelüp ingil hem var bilelerince hīç şek itmeyüp zīrā ben anları (21)gönderdüm, pes Betrus kornilyusdan ana irsal olunan erlere inüb ayıtdı işte anı kim talep idersiz benim sebeb nedürki (22)anuñ içün geldünüz, ve anlar ayıtdılar kornilyus yüzbaşı bir er-i sadık ve Allāhtan korkucı kim Yahūdilerün cümle taifesinden şahadetlenmişdür Allāhtan bir ferişte-i mukaddes ile tenbih olundı ki seni kendü evine okuyub sözleri senden (23)işitde, imdi anları içerü davet idüp kondurdı ve ertesi Betrus bilelerince varmışdur ve yüppeden birkaç karındaşlar (24)anı müşaya itdiler ve öbir gün kaysariyye girdiler kornilyus ḫōd anlara manzar olup hısımlarıñ ve gerekli dostlar-(25)ın bilece okumuş idi, ve oldu ki Betrus içerü gericek kornilyus ana istikbal idüp ayaklarda da düşüp secde(26) eyledi ammā Betrus anı kaldırdı durı gel ki ben

[103b]

Sayfa 224

(27)Kendüm daḫi ādemim, ve anunla söyleşüb girdi ve çok (28)kimesneyi derilmiş buldı, ve anlara ayıtdı siz bilirsüz ki bir Yahūdi erecayız degildür ki bir bi ganeye itdisal oluna ya katına gele nihayet Allāh ban gösterdi ki hiçbirine amayı(29) veya na pak ādemi dimeyin ,anun içün davet olunmuş karşu söylemeyüp geldüm imdi sual iderin beni de sebepden ötüri(30) okudunuz, ve kornilyus ayıtdı bundan dört gündür ki bu saate dek sayım olup dokuzuncu saatde benüm evimde namaz kıldum ve işte bir er önümde yaldıraycı libas ile durur (31)idi, ve ayıtdı ya kornilyus senüñ namazın müstecab oldı ve senüñ sadakalaruñ tañrınun katında zikr olunmuşdur,(32) imdi yüppeye gönderüp simonı oku kim lakabı Betrusdur iş bu simonun bir debaġat idicinüñ evinde konulmuşdur deryaya yakın(33) kim ol irişicek sana söyleye, imdi fil hal sana gönderdüm ve ḫoş etdün ki geldün pes imdi biz hep Allāh huzurunda hazıruz ta Allāhdan sana mecmū' vasiyet ettü-(34)klerin istima' edevüz, pes Betrus aġzını açub ayıtdı(35) ḥaḳīḳatte duyarum ki Allāh dizarı kabūl idici degil, lākin(36) her taifede andan korkan ve adli işleyen ana makbuldür, ol kelam ki beni israile irsal itdi selameti müjde ider iken

[104a]

Sayfa 225

(37)Yesu' mesihden kendü hepsine rabbdür, siz bilirsiz ol kelamı ki cümle Yahūdiyette olmuşdur celilden şürū' olunmuş(38) yuhanna vaaz etdügi mamudiyetden ṣoñra , yesu'yı nasıretden nice Allāh ana mesh eyledi rūḥ-i ḳudüs ile ve kuvvet ileki mürūr itdi eyülüḳ ider iken ve şeytanın mecalinden cemi(39) mazlumları ilaç kılur iken zīrā Allāh anunla imiş , ve etdügi nesnelere hep biz şahitlerüz hem Yahūdilerin ilinde hem yerüşalimde kim anı depelediler bir aġaçda berdār ider(40)iken bunı Allāh üçinci günde baas itdi ve anı meşhur (41)olmaġa virmişdür, cemi' halka degil lākin Allāhtan peşin tain olunmuş şahitlere(yani) bize kim anunla yiyüp içer idük(42) emvazdan baas etdügünden ṣoñra, ve bize vasiyet itdi ki halka vaaz idüp şahadet idevüz ki kendü ve oldur ki Allāhdan(43) dirilerün ve ölülerün kadısı tayin olundı, buna cemī' peygamberler şehādet virürler ki her ana īmān getüre (44) anuñ ismi ile hatayanuñ maġfiretin ahz ide, Betrus henüz bu sözleri söyler iken ruh-ı kudüs kelamı cemī' istimā' (45)idenler üzere düşmüşdür,ve ḫitānetden ki müminler ne kadar Betrus ile geldiler hayran kaldılar anuñ içün ki ruh-(46)ı kudüsün atiyyeti ümmetler üzerine daḫi dökülmüşdür, zīrā anları

[104b]

Sayfa 226

Diller ile söylerler iken ve Allāhı temcīd eder iken işitdür (47)ler idi ol vakt Betrus cevab virdi, bir kimesne suyu yasak itmege kadir olırmı ta bunlar tamid olunamayalar ki ruh-ı(48) kudüsi ahz itdiler netekim hem biz, ve emretdü ki rabbün isminde tamīd olunalar andan ana yalvardılar birkaç gün kalmaġ içün

On birinci Faşıl

(1)ve Yahūdiyetde mevcuud olan resuller karındaşlar işitdiler(2) ki ümmetler daḫi kelamullahı kabūl itmişler idi, ve Betrus çün yerüşalime suud itdi ḫitānetden olanlar anunla nizā'(4) itdiler, diyü ġulfelü erlere girdün ve anlar ile yedün, ve Betrus şuruġ idüp ve anlara tertīb üzere beyan eyledi diyü,(5) ben yüppe şehrinde idüm namaz kılurak ve ġaşide bir manzarı gördüm bir nüzūl iden kabı bir büyük çarşab gibi dört (6)başından gökden sarkılub bana degin gelmişdür , ana göz degüb fikr ider idüm ve arzun dört ayakları ve yaban hayvanları ve sürüklenen nesneleri ve asumanın kuşları gördüm,(7) ve bir āvāzı işitdüm bana dir iken ya Betrus durı gelüp(8) boġazla ve ekel eyle ve ayıtdım ya rabb elbette yok zīrā hīç nesne(9)ki amme ya na-pak ola benüm aġzuma herkez girmedi, ve

[105a]

Sayfa 227

Ol āvāz girü ikinci kerre gökten bana cevab virdi (10)Allāhun tadhir etdüklerine sen amme itme, ve iş bu üç kere(11) oldı ve mecmū'ı girü göge çekilmişlerdür, ve işte hemandem üç er olduġum eve erişdiler kayseriyyeden katuma irsal(12) olunmuş, ve ruh bana didi anlar ile var gıl hīç şübhe itmeyüp ve daḫi altı karındaş benüm ile gelüp erün beyti içine(13) girdük, ve bize haber virdi nice bir ferişteyi evinde görmüş idi ki durup ana ayıtdı erleri yüppeye göndür ve (14)simonı oku kim lakabı Betrus,ve ol sana sözleri söyleye(15) kim sen anlar ile halas olunasın ve bütün evün, ve söylemege başladuġunda rūḥ-i ḳudüs anlaruñ üzerine düşdi güya ki (16)üzerimize bidayetde, ol vakit rabbün kelamını tezekkür ider idüm netekim demişdür yuhanna ḫōd su ile vaftiz eyledi ammā siz (17)rūḥ-i ḳudüs ile vaftiz olasız, imdi eger Allāh nazır atiyyeti anlara virmişdür netekim hem bize kim rabb Yesū' mesihe īmān getürdük ya ben kim idüm ki Allāha men itmege kadir(18) olam, ve bunları işidüp epsem oldılar ve Allāhı temcīd itdiler diyü imdi ümmetlere daḫi Allāh tevbeyi hayāt içün (19)virmişdür , imdi anlar ḫōd ki istefan içün olmuş musibetden daġıldılar funikeye dek ve kıbrısa ve antakiyyeye mürür

[105b]

Sayfa 228

İtdiler hīç kimesneye kelamı söyler iken meger ancak (20)Yahudilere, ve anlardan ba'żı Kıbrıs ve kırana erleri imiş kim antakiyye içine girüp Yunanlılara söylerler idi rabbi yesū'yı(21) müjde ider iken, ve rabbim eli anlar ile olur idi ve çok (22)aded itikat idüp rabbe rücū' itdiler, ve bu söz yeruşalim de ki kenisenüñ kulaklarına irişti bunlaruñ ḥaḳḳında ve(23) bir barnabası irsal itdiler ta antakiyyeye degin kizr ide, kim irişüb Allāhın nīmeti göricek şādumān oldı ve cümlesine nasihat virmişdür ki kalbün niyyeti ile rabbe müteallıḳ olalar,(24) zīrā eyü er imiş ve rūḥ-i ḳudüs ile ve īmān ile dolmuş halk rabbe ilhak olunmuştur, andan bernabas tarsusa(26) gitmişdür sevlusu talep itmege ve anı bulub anı antakiyyeye iletdür idi ve vaki' olduki anlar bir yıl tamām kenise ile derildiler ve hayli halka talim eylediler ve şākirdler evvel antakiyye-(27)de kıristiyanlar dinilmişlerdür, ve bu eyyamda peygamberler yerüşalimden(28) antakiyyeye indiler, ve anlardan biri aġabus adlu duru gelüp ruh ile ilam ider idi ki bütün meskunette azīm kaht ola-(29)cak idi ki keludyus kayser altında vaki olmuştur, pes şākirdlerün her birisi kabiliyetince kast itdiler ki Yahūdiyede(30) sākin olan karındaşlara hizmet içün göndereler, ol kim

[106a]

Sayfa 229

Daḫi itdiler şeyhler katına gönderür iken barnabasın eli ile ve sevlusun

On ikinci faşıl

(1)Meger ol zamanda şah Hirodes ellerin uzatdı ki kilise-(2)nüñ ba'żılarına cevr ide, ve yuhannanuñ karındaşı yakubı kılıç (3)ile depeledi, ve Yahūdilere makbul olduġı görüp ilhāk (4)eyledi ki Betrusı daḫi tuta ve fıtır günleri imişler, ve anı tutıcak zindana salub anu hıfz itmeye çericilerün dört dörtlüġüne teslim eyledi fıshdan ṣoñra anı halka taşra iletmek (5)ister iken, imdi Betrus ḫōd zindanda mahfuz olur idi ammā keniseden durmadan anuñ içün Allāha namaz kılınmışdur ,(6) pes çün Hirodes anı taşra iletmek ister idi heman gice Betrus iki çerici arasında uyuyub durur iki zencir ile(7) baġlanmış ve hafızlar kapu önünde zindanı hıfz iderler, ve işte rabbün feriştesi çıka gelüp bir nur zındanda ziya virdi ve Betrusın yanını urup anı ikaz itdi diyü kalk sürat eyle ve (8) zencirleri ellerinden düşdiler, ve ferişte ana ayıtdı kuşangıl ve senüñ çaruklarını baġla ve şöyle itdi ve ana ayıtdı senüñ (9)libasını çevre salub bana tabi ol, ve taşra çıkub ard-

[106b]

Sayfa 230

ınca gider idi ve ferişteden sādır olmuş gerçek idügi (10)bilmedi lākin sandı ki bir manzarı görür idi, ve evvel ve ikinci nöbeti geçicek şehre iletden demir kapuya geldiler ki kendü kendünden anlara açılmışdur ve taşra çıkub bir (11)sokakdan geçtiler ve ferişte hemandem andan ayrıldı, ve Betrus kendüsine gelüp ayıtdı şimdi tahkık bilirim ki rabb kendü ferişţesin gönderüp Hirodes elinden ve Yahūdiler halkınuñ (12)cemi intizarından beni kurtarmışdur , ve fikr idecek meryemün evine gelmişdür yuhannanüñ anası kim lakabı merkas ki (13)çok kimesne anda cem' oldılar ve namaz kılurken, ve Betrus medhalun kapusını kakduġı gibi ruda(??) nam bir kızcaġız(14) eslemege geldi, ve Betrusun āvāzın bilicek ferhden medhali açmadı ammā içerü segirdüp haber virdiki Betrus(15) medhalin önünde durur idi ve anlar aña ayıtdılar delüsin ammā ol şöyle idügi tashih eyledi pes anlar ayıtdılar,(16) anüñ ferişţesidür ,ammā Betrus kakmaġa müdavemet ider idi ve (17)anlar çün açub anı gördiler mütehayyir olurlar idi, ve el ile anlara epsem olmak işaret idüp beyan eyledi nice rabb anı zindandan çıkarmış idi ve ayıtdı bunları yakuba ve kar-(18)ındaşlara ihbār eylen ve ayrılub gayri yire varmışdur, ve gündüz

[107a]

Sayfa 231

Olup çericiler arasında ġavġa az degil idi ki Betrusa ne(19) vaki oldı ve çün Hirodes anı talep idüp bulmadı hafızları teftīş idüp (işkenceye) götürülmek buyurdı ve (20)yahudiyetden kayseriyyeye inüb eglendi, ve Hirodes surlulara ve saydalulara haşmenak oldı ammā anlar gögül bir katına irişüb belastonı ki şahun odası üzere imiş ilka idüp sulh taleb itdiler anlaruñ diyarı şahunkisinden beslenmek içün,(21) ve bir müteayyen günde Hirodes şahane hil'at ile geyinmiş ve(22) mahkeme üzerine oturur iken anlara hitabet eyledi, ve halk çaġır-(23)dılar tañrınuñ āvāzı ve ādemün degil, ve hemandem rabbün ferişтesi anı darb etdı tañrıya mecdi virmedügi içün ve kurtlar ile(24) yenilmiş olup can virdi, ammā kemaullah artub çoġalmışdur ,(25) ve barnabas ve sevlus ol hizmeti tamām idüp yeruşalimden girü döndüler yuhannayı daḫi kim lakabı markus bilelerince alır iken

On Üçüncü Faşıl

(1)ve antakiyyede olan kilisede bir nice peygamberler ve muallimler var idi bernabas ve simon ki nicer(???) dinilür ve lukiyyus girenalu ve manayen ki hirodes çehar server ile beslenmiş idi ve

[107b]

Sayfa 232

(2)Sevlus,ve anlar rabbe hizmet idüp oruç tutdukları gibi rūḥ-i ḳudüs ayıtdı cüda eylen bana hem barnabası hem sevlusı(3) ben anları ana davet etdügüm amel için, andan anlar oruç (4)tutub namaz kılıcak ellerin anlara koyub salıvirdiler, bunlar ḫōd rūḥ-i ḳudüs ile taşra irsal olunmuş selükiyyeye nüzūl (5)itdiler ve andan gemi ile kıbrısa gitdiler ,ve selaminada olıcak tañrınun kelamun Yahūdilerin mecma'larında ihbar (6)itdiler ve yuhanna daḫi anlara hadim idi, ve adayı istikra idicek pafusa degin bir can ve bir yalan peygamberi (ki) (7)Yahudi(imiş) buldılar kim adı beryeşū', kim ol diyarun kaymakamı ile idi serciyus bevlus (nam) bir ākil adam bu kimesne barnabası ve sevlusu okuyub dinildi ki (8)kelamullahı istimā' ide ammā elimas ol can ve zīrā anuñ adı mütercem olsa öyledür anlara mukavemet idüp diledi ki(9) kaymakamı īmāndan döndüre, pes sevlus kim daḫi Pavlus (10)(dinilir) rūḥ-i ḳudüs ile dolmuş ana göz degüb ayıtdı ya kamu meger ile ve cemī' kem işlüleḳ ile memlu ya şeytan oġlu ya cümle adalete düşman rabbüm müstakīm tariklerini teakkis(11) etmekden mi feraġat itmeyesin, ve şimdi işte rabbün eli senüñ üzerinedür ve kör olasın güneşi görmeyüp bir zamana dek ve

[108a]

Sayfa 233

Hemandem bir duman ve karanuluḳ ana düşdi ve dolaşub(12) kimesneleri aradı kim el ile kulaġuzlayalar, ol vakit kaymakam macerayı görüp īmān getürdi rabbün talimine hayran (13)olmuş iken, pes Pavlus ve bilesince olanlar pafustan ayrılub pamfiliyyanüñ ki bercesine geldiler ve yuhanna anlardan(14) müfarekat idüp girü yerüşalime dönmüşdür, ammā anlar berceden mürūr idüp pisidiyyenün ki antakiyyeye geldiler ve sebt(15) gününde mecma' girüp oturdılar, ve tevratun ve enbiyanun kıraatinden ṣoñra mecma'ın ululları anlara göndürdiler diyü ey erler karındaşlar eger sizde nasihatün bir sözi var ise diyün(16) andan Pavlus duru gelüp el ile işaret idüp ayıtdı ey(17) erler israillüler ve Allāhtan korkanlar istimā' eylen, israilün bu taifesinüñ tanrusı bizüm babalarumızı istifa itdi ve kavmi mısır toprağında garipler olıcak yüceltdi ve yüce yazu(18) ile anları andan ihraç eyledi, ve kırk yıl miktarı müddet (19)anlaruñ adetlerine beriyyede tahammül ayıtdı, ve yedi taifeyi ken'ān toprağında helak idüp anlaruñ toprağını kendülere kur'a ile(20) üleşdürdi, ve bunlardan ṣoñra dörtyüz elli miktarı yıl (21)hakimler virmişdür samuyel peygambere dek, ve ṣoñra anlar bir ṣāhı taleb idüp hüdase ulı ibni kis anlara virdi

[108b]

Sayfa 234

Bünyamin kabilesinden bir eri kırk yıl, ve anı izale idicek davudı şah içün anlara kopardı kim aña şehādet virüp ayıtdı davud ibni yesii buldum bir eri benim kalbüme göre ki (23)kamu benüm iradetlerümi eyleye, Allāh bunun tohumundan vade mūcibince(24) Yesū' muhallisi israile koparmışdur , yuhanna çün tevbenüñ mamudiyetini anuñ gelişinden öndin kamu İsrail halkına vaaz etmişdür,(25) ve yuhanna nöbeti tamām etdügi gibi ayıtdı kimi sınursuz ki benim ben degülüm ammā işte benden şoñra gelür kim anuñ pabuçlarınü(26) tasmasın çözmek layık degülüm, ey erler karındaşlar ibrahimin cinsinden oġulları anlar kim içinüzde Allāhtan korka-(27)nlardur bu halasun kelamı size gönderilmişdür, zīrā yerüşalimde tavattun idenler ve anlaruñ hakimleri bunu bilmedüklerü içün peygamberlerin āvāzlaruñ ki her sebt de okunurlar mahkūm(28) ider iken tekmīl itdiler, ve mevte hīç sebebi bulmayıcak pila-(29)tostan dileḳ itdiler ki katl oluna, ve anuñ ḥaḳḳında yazılduklarını hep tekmil etdükleri gibi aġaçdan indürüp kabirde(30) koydılar, ammā Allāh anı ölmüşlerden baas eyledi, ve çok(31) günler görülmüşdür celilden yerüşalime bilesince suud idenler(32) ile kim halka anuñ şahitleridir, ve biz size ol babalara(33) mev'ūd olmuş vadeyi beşāret iderüz, kim Allāh anı bize anlaruñ

[109a]

Sayfa 235

Oġullarına tekmil itmişdür yesū'yu baas ider iken netekim ikinci mezmurda yazılmışdur (yani) sen benüm oġlumsın ben bu-(34)gün seni tevlīd etdüm, ammā ki anı emvātdan baas itdi hīç artuk ufunete dönmemek içün böyle dimüşdür ki davūdun pak(35) nesnelerin ol eminkilerin size vireyim, anuñ içün bir gayride eydür senüñ kudüsüni ufuneti görmege virmeyesin,(36) zīrā davud ḫōd kendü ciline tañrınuñ iradeti ile hizmet etdikten ṣoñra uyukladı ve babalarını mülhāk olup ufuneti görmüşdür, ammā Allāh baas etdügi kimesneyi ufuneti görmedi,(38) imdi ey erler karındaşlar size malum olsun ki günahlaruñ (39)maġfireti bunun ile size beşaret olunur, ve dügeli nesnelerden kim musanun şerī'atı ile anlardan müteberrir olmaġa kadir olmadunuz(40) kendü de her i'tikād iden müteberrir olsa gerek, imdi hazer(41) eylen ki peygamberlerde dinilmiş üzerinize gelmeye, (yani) ya hor görenler nazar eylen ve teaccüb idüp fani olun zīrā sizüñ günlerünüzde bir işi işlerüm bir işi kim aña (42)it'ikād itmeyesiz eger ki bir ehad size beyan ide, ve Yahūdiler mecmadan taşra çıkılıcak ümmetler yalvardılar ki (43)küllisi sebt bu sözler anlara söyleneler, pes mecma' salıvirilüp Yahūdilerden ve Yahūdi dinine giren ābitlerden çok

[109b]

Sayfa 236

Kimesne bulsa ve barnabasa tabi oldılar kim anlara söyleyüp ilkā (44)itdiler ki tañrınüñ nīmetinde baki kalalar, ve gelicek sebt sercümle şehre yakın tañrınüñ kelamın istimā' itmege cem'(45) oldılar, ve Yahūdiler ol cemaatleri göricek hasedden pür oldılar ve pevlusden dinledüklerine karşu söylediler karşu(46) diyüp küfür söyler iken pes Pavlus ve barnabes küstahlıḳ idüp ayıtdılar kelamullah evvel size söylenmek gerek idi ammā çünki siz anı def' idüp kendünizi ebedi hayātına na-(47)müstehak ḥükm idersiz işte biz ümmetlere dönerüz, zīrā rabb bize şöyle vasiyet eyledi (diyü) seni ümmetlere bir nur içün vaz' etdüm ta yirün aksasına dek halas içün olasın, (48)ve ümmetler işitdicek şad olup rabbin kelamın temcid itdiler ve ebedi hayātına müretteb olanlar ne kadar var ise īmān getürdüler,(49) ve rabbün kelamı bütün diyarda ifşa olundı, Yahūdiler ḫōd (50)dindar ve saliha avretleri hem şehrün ulularını tahris idüp pevluse ve barnabasa karşu izdihād ı kopardılar ve anları(51) sınurlarından çıkardılar, ammā anlar ayaklarınüñ tozun anlara karşu(52) silküb ikoniyyeye geldiler, ve şākirdler ferh ile rūḥ-i ḳudüs ile memlu olurlar idi

[110a]

Sayfa 237

Ondördünci fasıl

(1)Meger vaki oldı ki ikoniyyede anlar Yahūdilerün mecma'sıne, bile girüp öyle söylediler ki Yahūdilerden ve hem Yunanlu-(2)lardan çok cemaat inandılar, ammā i'tikād etmeyen Yahūdiler ümmetleri tahris idüp gönüllerini karındaşlara karşu bed huylu(3) itdiler, imdi çok zaman eglendiler rabb de pervasız söyler iken kim kendü nīmetinüñ kelamına şehādet idüp erzanı kıldı ki anlaruñ ellerinden alametler ve mucizeler sādır olalar,(4) ammā şehrün çokluġu muhtelif oldılar ve ba'żılar ḫōd Yahūdiler (5)ile oldular ve ba'żılar rasüller ile, ve çün hem ümmetler ve hem Yahūdiler anlaruñ ululları ile hücūm kıldılar ki anlara cevr (6)idüp anları senk sar ideler, anlar bilüp liḳavüniyyenüñ şehr-(7)lerine kaçdılar listaraya ve derbeye ve çevre iline, ve orada(8) İncīli vaaz iderler idi, ve listarada ayakları kuvvetsiz olan er oturur idi anası rahminden aksak iken kim herkes (9)yürümemişdür , iş bu pevlusi söyler iken işitdi ve ol ana göz diküb çün gördi kim anuñ ilaç olmaġ içün (10)imanı var idi Bülent-āvāz ile ayıtdı senüñ ayaklaruñ (11)üzere urıdur ve ol sıçrayub yürür idi, halayık pevlusün etdügini göricek āvāzını kaldırup lıḳavuniyye dilince

[110b]

Sayfa 238

(12)ayıtdılar tañrılar ādemlaruñ şeklinde bize indiler, ve barnabasa müşteri dirler idi ve pevluse utarid anuñ içün ki kendü(13) söz sahibi imiş, ve müşterinüñ kahini anlaruñ şehri önünde olup boġaları ve tacları kapular katına getürüp halayık(14) ile zebh etmek istediler, ammā resuller barnabas ve Pavlus işitdicek libaslarını yırttılar ve halk arasında sıçradılar haykırup (15)diyü ya erler niçün bunları idersiz biz daḫi size manend elemlere mensūb olmuş ādemlerüz ve size İncīli ihbar ederüz ki bu malayanilerden dirilen tañrıya rücū' idesiz ol kim gögi ve yiri ve denizi cemii anlarda olan nesneleri itmişdür,(16) kim geçmiş cillerde ser cümle taifeleri koyuvirmişdür kendü (17)tariklerinde yürümeġe nihayet kendüsini huccetsüz komadı eyilük idüp bize gökten yaġmurları virür iken ve yemişlü vakitleri bizüm kalplerimizi ta'āmile ve şanlık ile doldurur(18) iken ve bunları diyüp halayıkı güç ile kad' itdiler kim (19)anlara zebh itmeyeler, ve Yahūdiler antakiyyeden ve ikoniyyeden çıkageldiler ve halayıkı yelteyüp pevlusi senksar itmiş iken şehir-(20)den taşra çıkdılar olmuş idügi sanur iken, nihayet şākirdler anun çevre yanına durdukları gibi durı gelüp şehre girdi yarendesi barnabas ile derbeye gitmişdür ,

[111a]

Sayfa 239

(21)ve çün ol şehre İncīli vaaz idüp çok kimesnelere talim eylediler listariyye ve ikoniyyeye ve Antakiyyeye geri döndiler,(22) şākirdlerün canlarına mukarrer kılub īmānda baki kalmaġa nasihat ider iken ve ki hüdanun melekütüne çok belalardan bize gir-(23)mek gerekdür ve çün her kilisede anlara kasisleri ıhtiyār idüp namaz kıldılar oruçlar tutmaġla anları i'tikād etdü-(24)kleri rabbe ısmarladılar, ve pisidiyyeden mürūr idüp pemfiliyyeye (25)geldiler, ve bercide kelamı söyleycek attaliyyeye indiler, ve ora-(26)dan gemi ile antakiyyeye yürüdiler kim andan tañrınüñ nīmetine(27) ısmarlandılar ol amel içün kim temam iderler idi, ve anlar irişüb keniseyi cem' etdükleri gibi ihbar itdiler ki tañrı anlar ile ne çok ayıtmışdur ve nice açmış idi ümmetlere(28) īmān kapusın, ve orada şākirdler ile az zaman yok ikamet eylediler,

On Beşinci Faşıl

(1)ve ba'żılar Yahūdiyetden nüzul idüp karındaşlara talim itdiler, ki eger siz mahtūn olmayasız musanun ādeti üzere halas (2)olmaġa kadir degilsiz çün imdi pevlusün ve barnabasın anlar ile ġavġası ve mübahaseti az degil idi tayīd itdiler ki

[111b]

Sayfa 240

Polis ve barnabas ve anlardan ba'żı kimesneler daḫi resüller ve(3) şeyhler katına yerüşalime suud ideler bu meseleye müteallik̟, pes anlar ḫōd kenise ile müşayea olup funikeden ve samiretden mürūr itdiler ümmetlerün rücū'ī ihbar ider iken cümle karında-(4)şlara azīm şanlık̟ virdiler, ve anlar yerüşalime irişüb keniseden ve resullerden ve şeyhlerden kabūl olundılar ve tañrı(5) anlar ile her neler kim itmişdür beyan itdiler, ammā ferisiler mezhebinde ba'żı i'tikād idenler kopdılar diyü ki anları hıtan itmek gerek ve emritmek ki musanun şerī'atini saklaya-(6)lar ve rasüller ve şeyhler derlediler bu işi görmek içün,(7) pek ve çok mübahese olduktan ṣoñra Betrus durı gelüp anlara ayıtdı ey erler karındaşlar siz bilürsiz ki evvelki günlerden hüdā aramızda ıhtiyar eyledi ki ümmetler İncīl sözünü benüm(8) aġzum ile işidüp īmān getüreler, ve kalpleri bilen Allāh anlara şehādet itdi ruhı kudüs anlara virür iken netekim hem (9)bize, ve bizüm ile anlaruñ ortasında hīç fark itmedi anlaruñ (10)kalplerin īmān ile pak ider iken pes imdi niçün Allāhı imtihan idersiz şākirdlerin boyunı üzere bir boyunduruk komak içün ki bizüm babalarımuz ne biz getür-(11)mege kadir olduk, lākin rabb Yesū' mesihin nīmeti içün

[112a]

Sayfa 241

(12)Halas olmak i'tikād iderüz netekim anlar daḫi, pes ol kesret hep epsem olup barnabası ve pevlusi istimā' itdiler beyan ider iken ne büyük alametleri mucizeleri Allāh ümmetler (13)içinde anlar ile itmiş idi ,ve anlar epsem oldukdan ṣoñra yakub cevab virdi diyü ey erler karındaşlar beni istimā'(14) eylen, simon beyan itdi nice mukaddema Allāh ziyaret etdiki (15)ümmetlerden anuñ ismi içün bir taifeyi ala, ve buna peygamber -(16)lerün sözleri muvafikdur netekim yazılmışdur, bunlardan ṣoñra müracaat idüp davudun döşedügi haymesin tekrar bina ideyim ve anuñ harabatın girü yapub anı doġrutdayım,(17) ta ādemlerüñ baki kalanı rabbiyi arayalar ve cemi' ümmetler kim anlaruñ(18) üzerine benüm adum okunmuşdur rabb eydür bunları hep iden,(19) tanruya anuñ amelleri hep ezelden malumdur, anun içün ben ḥükm iderüm ki ümmetlerden Allāha rücū' olunanlara ızdırab virmeyevüz,(20) lākin anlara irsal idevüz ki bunlaruñ necasetlerinden ve zina-(21)dan ve boġulmuşdan ve kandan perhiz ideler, zīrā musanun eski cillerden her şehirde anı vaaz idenleri vardur mecmalar-(22)da her sebtde okunmuş oluben, ol vakt resullere ve şeyhlere bütün kilise ile ḫoş görüldü ki kendülerden güzide erleri Pavlus ile ve barnabas ile antakiyyeye göndüreler yehuza-

[112b]

Sayfa 242

ki lakabı bersabas ve silası karındaşlar içinde baş erleri,(23) anlaruñ elinden bunları yazar iken (yani) resuller ve şeylehler ve karındaşlar antakiyyede ve suriyyede ve kilıḳiyyede olan(24) karındaşlara ki ümmetlerdendür selam, ol sebebden ki işitdük ki ba'żı kimesneler bizden hurūç idüp size sözler ile paçarız virdiler sizüñ canlarınızı heder ider iken diyü mahtūn olup şerī'ati hıfz itmek gerek kim anlara vasiyet(25) virmedük, bize görüldi gögül bir cem' olmuş ki size güzide ādemleri gönderevüz bizüm mahbūbumuz barnabas (ile) (26)ve Pavlus ile ādemler kim canlaruñ bizüm rabbimiz Yesū' mesihün(27)ismine teslim eylediler, imdi yahudayı ve silası irsal etdük ve anlar hitāb ile heman nesneleri ihbār ideler,(28) zīrā ruh-ıkudüse ve bize (ḫoş) görüldi sizüñ üstünüze (29)artuk hīç yük komamak bu gereklü nesnelerden gayri, ki bunlara buġuzlanan nesnelerden ve kandan ve boġulmuşdan zinadan perhiz kılasız bu nesnelerden eger kendünizi saklar-(30)sanız ḫoş idesiz sālim olun, imdi anlar ḫōd salıvirilüp antakiyyeye geldiler ve çün cemaati devşürdiler name-(31)yi ele virdiler, ve anlar okuycak ta'ziyet üzerine şanlıḳ (32)itdiler, ve Yahuza ve silas kendüler daḫi peygamberler olup

[113a]

Sayfa 243

Çok söz ile karındaşlara nasihat idüp teyīd itdiler,(33) ve anlar bir zaman eylenüb karındaşlardan selamet ile resu-(34)llere salıvirildiler, velākin silasa ḫoş geldi anda (35) kalmaġ için, ve Pavlus ve barnabas antakiyyede ikamet itdiler rabbün kelamın öġredüp vaaz ider iken çok sairler(36) ile daḫi, ve nice günlerden ṣoñra Pavlus barnabasa ayıtdı şimdi girü dönüb rabbün kelamını vaaz etdügümüz her şehirdeki bizüm karındaşlarımızı ziyaret idelüm halleri nedür (37)(görmege), ve barnabas kast itdi ki yuhannayı kim(38) lakabı markos bile alalar ,ammā Pavlus ḫoş görmedi anı bile almak kim anlardan bamfiliyeden ayrılub anlar ile bile amele(39) varmadı, imdi münaza'at şöyle oldı ki biri birinden ayıldılar ve barnabas markosu alup kıbrısa gemi ile yürüdi,(40) ve Pavlus silasi ıhtiyar idüp gitdi tañrınuñ nīmetine (40)karındaşlardan ısmarlanup ,ve suriyyadan ve kiliḳiyyeden mürūr itdi kiliselere temkīn ider iken

On Altıncı Faṣıl

(1)Pes derbeye ve listaraya yetişdi ve işte timusyus nam bir şākird anda imiş bir itigad iden Yahūdi avretün oġlı

[113b]

Sayfa 244

(2)Ammā babası yunanlu, kim listarede ve ikoniyyede olan karında-(3)şlardan eyü şehādet ile bezenmişdür, Pavlus bunı anunla gitmek ister idi ve tutub anı hitān eyledi ol yirlerde olan Yahūdiler içün zīrā hepsi anuñ babasını bildiler ki yunanlu(4) imiş, ve şehirlerden mürūr etdükleri gibi yeruşalimde olan resullerden ve şeyhlerden ḥükm olunan kanunları anlara hıfz (5)itmek içün teslim eylediler, pes kiliseler ḫōd īmānda(6) sebat buldılar ve her gün adetde artarılar idi, ve anlar firuciyyeden ve galatiyye diyarından geçüb asiyyada sözi söylemekden rūḥ-ı(7) ḳudüs ile nehy olundılar, misayyaya gelicek bisniyyeye varmak (8)tecrübe itdiler ve ruh anları komadı, pes misayyadan geçüb(9) taruvaza(???) nüzūl itdiler, ve gice ile bir manzarı pevluse zuhūr itdi bir mekedon eri durup aña yalvardı diyü mekedoniyyaya(10) geçüb bize yardum eyle, ve manzarı gördügi gibi hemandem mekedoniyyeye teveccüh itmege talep etdük tahkīk ve Şürūr iken (11)ki rabb bizi anlara vaaz itmek içün davet itmiş idi, imdi truvazadan ayrılub doġru samoserakiyyeye segirtdük ve(12) küllisi gün, nabulusa,ve oradan Filibbosa kim mekedoniyenüñ bir bahşenüñ en evvel şehridür ve bir gölünüyye ve bu şehirde ba'żı (13)günler eglendük, ve sebt gününde şehirden taşra bir ırmak

[114a]

Sayfa 245

Katına çıktuk kim namaz anda kılmak mu'tad olur idi ve (14)oturup anda cem olmuş avretlere söyledük, ve Lidiyya nam bir avret siyatira şehrinde bir fırfır satıcı Allāha tapıcı (olup) istimā' eyledi kim rabb anuñ kalbin açmışdur ki pevlusün didü-(15)klerine mukayyed oldı, ve tamīd olunduġu gibi ve anuñ evi yalvardı diyü eger beni rabbe emin kıyas etdünüz benüm evime(16) girüp karar eylen ve bize güç eyledi, ve vaki olduki namaz kılmaġa varduġumuzlayın bir kızcaġız kim kendü de pisonun bir ruhı imiş bize karşu geldi ki fal açmak ile kendü (17)sahiplerine kesbi çok hasıl eyledi, kendü ve pevluse ve bize tabi olup çaġırur idi diyü bu ādemler en yüce tañrınuñ kullar-(18)ıdur kim halasun tarikini bize ihbār iderler, ve çok gün bunu ider idi ammā Pavlus renceş çeküb dönüb ruha ayıtdı sana Yesū' mesihün isminde buyururum ki andan taşra çıka-(19)sın ve heman saat çıkdı pes çün anuñ sahipleri gördüler ki anlaruñ kesbi ümidi bitmişdür pevlusi ve silası (20)tutub divana serverler katına çektiler, ve anları hakimlere ihzar idüp didiler bu ādemlar bizüm şehrümüze ızdırab vir-(21)ürler Yahūdiler iken, ve adetleri ihbar iderler ki bize kabūl (22)etmek caiz degildür ve ne amel itmek rum iken, ve halk anlara

[114b]

Sayfa 246

Karşu bile kalkdılar ve hakimler anlaruñ libaslarını yırtub darb(23) itmek buyurdılar, ve çok darbleri anlara virüp zindana saldılar zindan bekçisine emr ider iken anları eminlikle(24) saklamak, ol bunun gibi emri alup anları iç zindana(25) saldı ve anlaruñ ayaklarına ayakvçepi urdı, ve dün yarusı olıcak Pavlus ve silas namaz kılub Allāhı tesbih itdiler ve(26) mahpuslar anları işitdiler, ve nagah bir azīm zelzele oldı şöyleki zindanüñ temelleri deprenmişlerdür ve hemandem kapular hep(27) açılub cümlesinüñ bendleri çözüldiler ve zindan bekçisi uykudan uyanup zindanüñ kapuları açılmış görür iken kılıcın çeküb dilediki kendüsini tepeleye mahbuslar kaçıld-(28)ukları sanur iken, ammā Pavlus savtı azīm ile çağırur idi(29) diyü kendüne zarar itme zīrā cümlemiz bundavüz ve bir nurı taleb idecek içeri sıçradı ve ditreyü gelüp pevlusin ve sil(30)sun katına düşti, ve anları taşra iletüb eydür ya efendiler(31) etmek gerekim halas olam, ve anlar ayıtdılar rabb Yesū' (32)mesihe īmān getür ve sen halas olasın ve senüñ evün, rabbün(33) kelamın aña söylediler ve anuñ evinde olan hepsine, ve gicenüñ heman saatinde anlaru alup yaralarından yudı ve tamid(34) olunmuşdur kendü ve onunkiler hep hemandem, ve anları evine

[115a]

Sayfa 247

iledüp küre püzei(??)katlarında kondı ve şanlıḳ itdi bütün(35) evi ile tañrıya itikād ider iken ve gündüz alup hakimler(36) çavuşları göndürdiler diyü ol ādemleri salıvir, zindanüñ hafızı bu sözleri pevluse ıhbār eyledi kim hakimler göndürdiler taa salıvirile siz pes şimdi taşra(37) çıkub selam ile varun, ama Pavlus anlara ayıtdı bizi müdan olmamış ādemler Rumiler iken ẓāhiren darb idüp zindana saldılar ve şimdi gizlüce bizi çıkarurlar öyle(38)olmaz lākin kendüler gelüp bizi taşra iletsinler, ve çavuşlar bu sözleri hakimlere diyüvirdiler ve anlar korkdular çün Rumiler (39)olduklaruñ işitdiler ve anlar gelüp anlara tazarru' itdiler ve anları taşra iledüp şehirden taşra varmak dilek itdiler,(40) ve anlar zindandan çıkub Lidiyya katına girdiler ve karındaşları görcek anları teselli itdiler ve ayrıldılar,

On Yedinci Faşıl

(1) ve amfibolisden ve apoloniyyadan sefer idüp tesalanikiyye(2) geldiler kim Yahūdilerin bir mecma'sı anda var idi, ve Pavlus mutad ne göre anlara girdi ve üç sebete degin kitaplar(3)dan anlara hitāb eyledi, feth idüp takdim ider iken

[115b]

Sayfa 248

Ki mesihe gerekdür kim alam çeküb emvātdan kıyam ide ve(4) kim budur Mesīḥ Yesū' kimden size ıhbar iderin, ve anlardan ba'żı īmān götürüp Pavlus ile ve silas ile refīk oldılar ve(5) mütteki Yunanlulardan çok cemaat ve ulu hatunlardan az degil, ammā itikat itmeyen Yahūdiler hased idüp avare gezenlerden bir niçe yaramaz ādemleri aldılar ve ġulġ idüp şehri tahris itdiler ve yasonun hamle kılub talep itdiler ki anları halka taşra (6)iletdeler, ve anları bulmayub yasunı ve ba'żı karındaşları şehrün baş kimesnelerine çeküb çaġırdılar ki dünyāyı bu baş(7)aşaġa idenler hem bunda geldiler, ve yasun anları kabūl itdi ve bunlar hep kayserün kanunlarına muhalefet iderler bir gayri(8) padişah vardur (yani) yesū', ve anlar halka ve şehrün baş(9) kimesnelerine ızdırāb virdiler bunları işitdicek, ve yasū'ndan(10) ve kalanlardan mükafatı alup anları salıvirdiler, ve karındaşları hemandem gice ile pevlusi ve silası beruyaya gönderdiler(11) kim anlar vusūl bulub Yahūdilerin mecma'sına vardılar, bunlar tesalonikilerden ziyāde teşrif oldılar ki bunlar kelamı tamām neşad ile kabūl itdiler hergün kitapları (12)teftiş ider iken eger bu nesneler öyle imişler pes imdi anlardan çok kimesne īmān getürdüler ve yunanlular ki salih

[116a]

249

(13)Avretlerden ve erlerden az degil, ammā çün tesalonikenün Yahūdileri bildiler ki tañrınüñ kelamı beruyyede pevlusten vaaz (14)olundı oraya daḫi geldiler halkı tahris ider iken pes andan hemandem karındaşlar pevlusi gönderdiler güya ki deryaya(15) varmak ammā silas timosyus anda kaldılar, ve pevlusi kulavuzlayanlar anı esinaya(????) dek iletdiler ve silasa ve timosyusa bir vasiyyet alur iken ki sürat ile aña geleler ayıldılar, (16)ve esinada Pavlus anlara müntazır olup ruhı zatında teheyyüç olundı(17) bütün şehri butpereslige virilmiş görür iken, imdi mecmada ḫōd Yahūdiler ile mebahese eyledi ve abidler ile ve her(18) gün bazarda aña rast gelenler ile , andan epikoroslularun ve estoyıklarun ba'żı feylesofları ana karşu geldiler ve ba'żılar didiler bu fürtezin ne dimek ister ve ba'żılar benzer ki garib tañrıları ıhbar idicidür anuñ içindür ki yesū'yu ve(19) kıyameti anlara vaaz ider idi, ve anı tutub eriyopaġusa iletdiler diyü bilmeye kadirmi olavüz kim senden söylenen(20) bu yeni talim ne ola, zīrā ba'żı garib nesneleri bizüm kulaklarımıza iledürsin imdi bilmek dilerüz ki bunlar ne dimek(21) isterler, zīrā esinalular heb ve anda mevcud olan garipler gayri nesneye mukayyed olmadılar illa bir yeni nesneyi söylemek ya

[116b]

Sayfa 250

(22)İşitmek, pes Pavlus eriyopaġusun ortasında durup ayıtdı ey esina erleri ben duyarum ki siz dügeli nesnelere gayette(23) çok dindarlarsız, zīrā kizr kılub sizüñ mabuddatını teemmül ider iken bir mezbahi daḫi buldum kim anda yazılmışdur na malum olan tañrıya imdi ol kim siz anı bilmeyüp secde (24)idersiz ben bunu size ıhbar iderim, ol tañrı kim 'ālemi ve anda olan nesneleri hep itmişdür kendü asumanın zeminüñ rabbiyi olup eller ile yapılmış heykellerde sākin olmaz,(25) ve ne ādemlerüñ elleri ile secde olunur ki güya bir nesneye muhtāc olur idi çünkü hayāti ve nefesi cemi' nesneleri(26) cümlesine virir, ve ādemlerüñ her ümmeti bir kandan itmişdür tamām yiryüzünde sākin olmaġ içün ve pişin tertib olunmuş vakitleri(27) ve anlaruñ süknalarınuñ sınurlarını tayīn eyledi, ta rabbiyi taleb ideler eger şayet anı teftīş idüp bulalar eger ki(28) her birimizden baīd degildür, zīrā kendüde dirlik iderüz ve deprenirüz ve mevcuduz netekim kutunuzda olan şairlerden (29)ba'żı didiler zīrā biz daḫi anuñ cinsivüz, imdi biz tañrınun cinsi olup kıyas itmemek gerekir ki tañrıluḳ altına ya gümüşe ya taşa nazırdür sanat ile kaz-(30)ılmış ve ādemün fikri ile imdi tañrı ḫōd bu cahiliyyet

[117a]

Sayfa 251

Zamanlarına iltifat itmedi ammā şimdi her yirdeki cemi(31) ādemlere ihbar iderki tevbe eyleyeler, ol sebebdenki bir güni tayīn eyledi kim anda meskuniyeti madedeletde diyen idüserdür ol vaaz itdiġi er ile yakınını cümlesine takdīm(32) idüp anı emvātdan baas itmek ile, ve anlar emvātun kıyametini işitdicek ba'żıları ḫōd istihza itdiler ve ba'żılar(33) didiler seni tekrar bunun ḥaḳḳında istimā' idevüz, ve şöyle (34)Pavlus ortalardan çıktı lākin ba'żı erler aña yapışuk durup īmān getürdüler kim anlaruñ içinde diyonisyos ariyopavites ve bir avret kim adi damaris ve sayirer anlaruñ ile,

On Sekizinci Faşıl

(1)Bunlardan ṣoñra Pavlus asinadan ayrılub kornesosa geldi,(2) ve ekila nam pondoslu cinsinden bir Yahūdi bulur iken demin italiyyeden gelmiş pirsikilla ile anuñ avreti anuñ içün ki gelediyus ser cümle Yahūdilere rumiyyeden taşra çıkmak buyur-(3)muşdur anlara geldi, ve kendü sanat olduġı içün yanlarında (4)kalub işler idi zīrā sanat ile çadırcılardur, ve her sebt mecmada mebahise idüp Yahūdileri ve Yunanlıları ilka ider

[117b]

Sayfa 252

(5)İdi, ve silas ve timosyus makiduniyyeden gedükleri gibi Pavlus ruhda müzayeka çekub Yahūdilere şahadet(6) virdiki Yesū' mesihdir, ammā çün anlar zıtt olup ifdira atdılar libasını silkub anlara ayıtdı sizüñ kanunuz sizüñ başarlarınız üzere ben pak(ım)şimden ṣoñra ümmetlere varayım, (7)ve oradan ayılub Allāha secde iden yustos adlu bir kişinüñ evine girmişdür kim evi mecma'a muttasıl oldı, (8)ve kırispos mecma' ın ulısı rabbe īmān getürdi bütün evi ile ve korintiyoslulardan çok kimesne istimā' idüp īmān(9) getürüp tamīd olundular, andan rabb gice ile bir rüyada(10) Pavlusa dimişdür korkma ammā söyle ve epsem olma, anuñ içün ki ben senüñ ileyim ve hīç kimesne sana hamle kılmaya sana zarar (11)itmek içün zīrā benüm bu şehirde çok halkum vardur ve bir yıl ve altı ay anda oturur idi tañrınüñ kelamın içlerinde talim ider iken, ve galliyon ahaiyaya kaymakam olıcak Yahūdiler bir gönül ile Pavlus üzerine ġulġ (13)kıldılar ve anı mahkeme katına iletdiler, diyü bu kimesne şeraite(14) karşu Allāha secde etmege ādemleri ilka ider pes pevlus aġzın açmalu olıcak ġalliyon Yahūdilere ayıtdı eger ḫōd bir zulm ya bir kabih fiil olursa ey Yahūdiler insaf üzere

[118a]

Sayfa 253

(15)Size tahammül ider idüm, veli eger kelamdan ve isimlerden ve sizüñ şerī'atunuzden bir mesele ise siz kendüniz görün(16) zīrā ben bunun gibilere kadı olmak istemezüm, ve anları mahkeme-(17)den sürdi ve cemī' yunanlular sussanis (nam) mecma' in ulusunu tutub mahkeme önünde darb itdiler ve ġalliyon (18)şol nesneleri hīç kayırmaz idi, ve Pavlus çok günler daḫi anda eglenicek karındaşlara vedā' idüp gemi ile suriyyeye varur idi ve anunla pirsikilla ve ekila başını kenhareas da traş etdükten şoñra zīrā anuñ bir nezri oldı, (19)ve efesusa irişüb anları anda kodı ammā kendü mecma' a girüp(20) Yahūdiler ile bahs ider idi, ve çün aña dilediler ki bir niçe zaman daḫi yanlarında kalaydı rıza virmedi,(21) lākin anlara vedā' itdi diyü elbette bana gerekdür ki bu gelen īydi yeruşalimde tutan ammā girü size döneyim Allāh razı(22) olsa ve efesusdan ayrıldı, ve kaysariyyeye inüb suud idüp keniseye selamlıyacak antakiyyeye nüzūl itdi(23) ve bir zaman kalub müfarekat etdı ġalatiyya ilini ve afruciyyayı tertib üzere tavaf idüp cemī' şarkitleri müeyyed ider (24)iken ve apollos adlu bir Yahūdi İskenderiyyelü cinsinden bir fasīh er efesusa yetişti ki kitaplarda kadir imiş,

[118b]

Sayfa 254

(25)Bu kimesne rabbün tarikinda irşad olundı ve ruhda coşub rabbünki nesnelerin dikkat ile söyleyüp talīm eyledi yuhanna-(26)nüñ mamudiyetin ancak bilür iken, ve kendü mecma' de pervasız söylemege başladı ama ekila ve pirsikila anı işitub anı aldılar ve rabbin tarikin ana ziyāde dikkat ile tefsir eylediler, (27)ve kendü ehaiyaya varmak isticek karındaşlar nasihat virüp şākirdlere yazdılar ki anı kabūl ideler kim vusūl bulub (28)nīmetden itikat idenlere çok yardım itdi zīrā Yahūdilere şiddet ile tevbīh itmişdür kitaplardan gösterir iken ki Yesū' Mesīḥ imiş

On Dokuzuncu Faşıl

(1)ve oldu ki apollos korintosta iken Pavlus üst nahiyelerden geçüb efesusa geldi ve birkaç şākirdleri bulub,(2) anlara ayıtdı ruhu kudüsi ahz etdünüzmi itikat idelden ve anlar aña ayıtdılar biz ḫōd hīç işitmedük eger ruh-ı Kudüs(3) mevcūd ola, ve anlara ayıtdı imdi nede tamid olundunuz (4)ve ana ayıtdılar yuhannanüñ mamudiyetinde, ve Pavlus ayıtdı yuhanna ḫōd tevbenüñ mamudiyeti ile tamīd eyledi halka diyü halka diyü kim anuñ ardınca gelene īmān getüreler yani Mesīḥ

[119a]

Sayfa 255

(5)Yesū'a, ve işidüp rabb yesun isminde temid olundular,(6) ve Pavlus ellerin anlara koyıcak rūḥ-i ḳudüs anlaruñ üzerine geldi (7)ve diller ile söyleyüp peygamberlıḳ itdiler, ve cemī' erler on (8)iki miktarı oldılar ve mecma' içine varup üç ay müddetinde pervasuz söyler idi hüdanun meleküti ḥaḳḳında olanları mübahise idüp ilka ider iken pes çün ba'żılar katlanup īmān getürmediler ol yoldan cemaat huzurunda yitülü söyleyub anlardan varup şākirdleri ayırmışdur hergün tiyranus(10) bir kimesnenüñ medresesinde mübahase ider iken, ve iki yıl müddetinde bu olmuşdur şöyle kim asiyyada sākin olanlar hep rabb yesū'un kelamın istimā' eylediler hem Yahūdiler hem yunanlular, (11)ve Allāh Pavlusun elleri ile ol menkıbetleri etmişdür ki āmm (12)degiller idi, şöyle kim anun teninden destimaller ya ön bezleri hastalara getürülmüşdür ve marazlar anlardan ayrıldılar (13)ve murdār ruhlar anlardan çıktılar, pes avare gezen Yahūdilerden ba'żı ki sihirbazlardur habis ruhlara giriftār olanlar üzere rabb yesū'un ismini okumaġa tefavvuk itdiler diyü sizi Pavlusun(14) vaaz etdügi Yesū' içün iktiksam iderüz, ve kahinlerün ulusı olan eskava (nam) bir Yahūdinüñ yedi oġlı var(15) idi ki böyle itdiler, ve habis ruh cevab virüp ayıtdı

[119b]

Sayfa 256

(16)Yesūyu bilirüm ve pevlusü bilirüm ammā siz kimsiz, ve ol ādem kim ruh-ı habis anda imiş üzerlerine sıçrayub anları yendi ve karşularına galup oldı şöyleki ol evden (17)taşra uryan ve mecruh kaçdılar, ve bu malum oldı efesusda sākin olan cemi' Yahūdilere ve Yunanlulara ve hepsine korku(18) düşdi ve rabb yesū'un ismi tazim olunmuşdur, ve itikat edenlerden çok kimesne geldiler itüraf idüp amellerini gösterür(19) iken ve cazuluk sanatlardan istiġmā'l idenlerden çok kimesne kitablarıñ ortaya getürüp cümlenüñ huzurunda yakdılar ve anlaruñ bahasını muhasebe idüp elli bin (para)(20)gümüşden buldılar, rabbün kelamı bunca kuvvet ile artub galebe ider idi, bu nesneler tamām oldukları gibi Pavlus kast eyledi ruhda ki mekedoniyyeden ve ehaiyyeden mürūr idicek yeruşalime gide idi diyü ben anda olduktan şoñra (22) rumiyyeti daḫi görmek gerekeyim, ve aña hizmet idenlerden ikisi timosyusı ve arastosı mekedoniyeye gönderüp(23) kendü bir zaman asiyyada kaldı, ve ol zamanda ġulv az olmadı (24)ol tarikten ötüri zīrā dimitriyus nam bir kimesne gümüş kazıcı artemise gümüşten heykelleri yapar iken ehl-i hirfete(25) az kesb getürü virmez idi, kim anları cem' idüp

[120a]

Sayfa 257

Anlaruñ gibiler de ırgatları ile ayıtdı ey erler siz bilür-(26)siz ki bizüm kazanduġumuz bu hirfettendür, daḫi görüp işitdür siz ki heman efesusda degil lākin cemi' asiyyaya yakın bu Pavlus ilka idüp çok halkı döndürdi diyü(27) ki anlar tañrılar degullerdür ki eller ile yapılmışdür , ve bu nasib tenha bize hatr-nak degil ki red oluna lākin daḫi azīm tañrı artemisun heykeli laşii add olunup anuñ azameti daḫi harab olacakdur kim tamām asiyya ve meskunet aña (28)secde ider, ve anlar daḫi mācerāyı işitdicek gazapdan pür olup çaġırdılar diyü efesuslularuñ artemesi muazzamadur,(29) ve bütün şehir karma karış ile memlu oldı ve bir uġurdan meşher içine hücum ile girdiler gaiyus ve aristarhos mekedonluları ki seyehatte Pavlusun yoldaşlarıdur, güç ile (30)çekerek ve Pavlus halk içine girmek isticek şākird-(31)ler anı komadılar, ve daḫi asiyyanun ulularından ba'żılar ana dostlar olup aña gönderüp dilediler ki kendüsini (32)meşhere arz itmeye idi, imdi sayirler ḫōd bir gayri nesneyi çaġırdular zīrā dernek karma karış oldı ve ekseri (33)bilmediler ne sebepden ötüri cem' oldılar, ve aleksandersi cemaatden taşra çekdiler Yahūdiler anı atı virür iken ve

[120b]

258

Aleksandres el ile işaret idüp halka i'tizār itmek(34) istedi ammā çün bildiler ki Yahūdi imiş cümlesi bir āvāz ile iki saat miktarı çaġırdılar efesuslaruñ(35) artemisi muazzamadur, ve katüb cemaati teskin idüp ayıtdı ey erler efesuslular kimdür ol ādem ki bilmeye ki efesuslularuñ şehri büyük tañrı artemisün heykeli (36)bekçisidür ve müşteriden düşmüş (suretin) ,pes çünkü bu nesnelere karşu söylemek olmaz lazımdur ki siz rāhatta olup (37)cüzafet ile hīç nesne itmeyesiz zīrā bu erleri iletdünüz ki ne kiliseler sarikleri ve ne sizüñ ilahetünizi iftira(38) idenlerdür, pes imdi eger dimitriyus ve bilesince ehli hirfet bir kimesneye karşu bir dava var ise divanlar açıkdur(39) ve kaymakamlar vardur birbirini kovulsunlar, ammā eger sair nesnelere müteallıḳ taleb idersiz bir meşru dernekte infisal(40) ola, zīrā fitneden kovulanmak hatırdavüz bugünden ötüri hīç sebep yoġ iken kim andan bu galabalıḳdan muhasebe virmege kadir olavüz bunları diyüp derneġi salıvirdi.

Yirminci Faşıl

(1)ve ġulv karar geldükden ṣoñra Pavlus şākirdleri katına

[121a]

259

Okuyub der aġūş idüp ayrıldı mekedoniyye varmak içün(2) ve ol taraflardan mürūr idüp çok söz ile anlara nasihat (3) virdükten ṣoñra ellasa geldi, ve üç ay idüp çün Yahūdiler aña hile düzdiler suriyyeye gemi ile gitmelü olduġı (4)gibi kast itdi ki mekedoniyyeden girü döne, ve asiyyeye degin aña mürafakat itdiler supatoris beruyalu ve tesalonikelülerden aristarhos ve sekundos ve gaiyus derbelü ve timo-(5)tiyus hem asiyyadan tuhikus ve tarufimus, bunlar ilerü(6) varup bizi taruvazada da katlandılar, ve biz fatır günlerinden ṣoñra filibosdan gemi ile yürüyüp beş günde taruvanzaya anlara(7) geldük ve yedi gün anda intizar çekdük, ve haftanüñ evvelki gününde şākirdler cem' olıcak etmegi kırmak içün Pavlus anlara hitab itdi yarendesi gidecek olup ve(8) kelamın dün yarusuna dek uzatdı, ve cem oldukları (9)çardakda çok mumlar var idi, ve otihos adlu bir yigit bir pencerede oturup muhkem uykuya gark olur idi ve Pavlus muhatabaı uzunarak ettügi gibi uykudan aşa çekilüp üçünci tavandan aşaġa düşdi ve öli(???) kaldurulmuşdur,(10) ve Pavlus inüb aña düşdi ve koçub ayıtdı ve mükedderü'l-hāl(11) olman zīrā anuñ canı kendündedür, pes yukaru çıkub

[121b]

260

Etmegi kırdı ve yedi ve hayli müddet söylicek tan yiri (12)aġarıncaya dek şöyle ayrıldı ve oğlanı diri iletdiler ve (13)az müteselli olmadılar, ve biz gemiye erişub asosa gitdük orada Pavlusı alacak olup zīrā şöyle tayīn itmiş idi(14) kendü ve piyade gitmek ister iken, ve asosda bizüm ile (15)buluşduġı gibi anı alup mitiliniye geldük, ve oradan gemi ile yürüyüp küllisi gün hıyus mukabelesinde geldük ve öteki gün samosa yetişdük ve türüciliyonda (16)kalub gelen gün militosa irişdük, zīrā Pavlus efessusı öte geçmek kast itdi taki zamanı asiyyada sarf itmeye zīrā te'cil ider idi eger aña mümkin olursa ki pente kostes gününde(17) yaruşalimde ola, ve militosdan efessusa gönderüp kenisenüñ(18) kasislerin okudı, ve katına geldükleri gibi anlara ayıtdı siz bilürsiz asiyyaya geldügüm evvelki gününden ne minvāl(19) üzere sizinle her zaman oldum ,rabbe ibadet ider iken cemi' tevazu ile ve çok gözyaşları ve tecrübeler ile ki Yahūdilerün(20) hile tasnif etmesinden bana vaki oldı, nice müfīd olanları hīç deriġ tutmadum ki size göstermedüm ve size talīm (21)etdüm ẓāhiren ve evden eve tanıklıḳ virür iken hem Yahūdilere hem Yunanlulara Allāhdan yana tevbeyi ve rabbimüz Yesū' mesihden

[122a]

261

(22)Yana i'tigādı, ve şimdi işte ben bend olmuş ruhda yeruşalime (23)varurum orada bana vaki olan nesneleri bilmeyüp, andan gayri ki rūḥ-i ḳudüs her şehirde şehādet virür diyü ki bendler ve(24) musibetler beni katlanurlar, ammā hīç birine add itmezüm ve ne benüm canımı bana nefis tutarın ki benüm yürüyüşümi Ferh ile temam idem ve rabb yesū'dan alduġum hizmeti Allāhun nīmeti İncīlini (25)şehadet itmek içün, ve hala işte ben bilirüm ki siz cümle kim içünüzde mürūr etdüm hüdanüñ melekütüni vaaz ider iken benüm(26) yüzümi artuk görmeyesiz, pes imdi bugün şahitler içün sizi okurum ki ben ser cümlenüñ kanından pākım,(27) zīrā tañrınüñ cemi' ra'yini size ihbār itmekden i'rāz (28)itmedüm, imdi kendünizi ve rūḥ-i ḳudüs sizi anuñ üzerine nāzırlar vaz' etdügi sürii gözlen tañrınun keniseye yedürmek içün kim ol anı kendü kanı ile tahsil eyledi,(29) zīrā ben bunı bilirüm ki benüm fürkatümden ṣoñra sakīl kurdlar(30) içinüzde girseler gerek süriye mecal virmez iken, daḫi kendünüzden erler kopısardur egri nesneleri söyler iken (31)ardlarına şākirdleri çekmek içün, anuñ içün uyanık olun ve hatürınızda tutun ki üç yıl gice ve gündüz her bire(32) gözyaşları ile tembih etmekden feragat itmedüm ve elan

[122b]

262

Ey karındaşlar sizi Allāha ve anuñ nīmetünüñ kelamına ısmarlarıñ ki kadirdür sizi imaret itmege ve size cemī' takdis (33)olunanlar arasında mīrās virmege, hīç kimesnenüñ gümüşüne (34)ya altununa ya libasına tama' itmedüm, kendüniz ḫōd bilirsiz ki benüm hacetlerüme ve benüm ile mevcud olanlara bu eller hizmet(35) itdiler, dügeli nesneleri size gösterdüm nice ki şöyle çalışub zaiflere destgir olmak gerek ve rabb yesū'un sözlerin yad tutmak zīrā kendü dimişdür virmege ziyāde mübarekdür(36) almakdan, ve bunları diyicek diz üstüne çöküb anlar cümle (37)ile namaz kıldı, ve cümlesinüñ zarlığı azīm oldı ve Pavlusun(38) boynuna düşüb anı öpdiler, ala küllü halin didügi sözi içün melül oldılar ki anuñ yüzüni artuk görmeyeler ve anı gemiye dek müşaya'a itdiler

Yirmi Birinci Faşıl

(1)ve Vaki olduki biz anlardan koparılacak yelken açub doġrı yürüyüş ile kosa geldük ve küllisi gün rodosa(2) ve oradan padaraya ve füynükiyye geçer iken bir gemi(3) bulub aña binüb ayrılduk ,ve Kıbrıs görünicek anı sola koyub suriyyeye yürüdük ve trosa irişdük zīrā gemi anda

[123a]

263

(4)Yükünü boşatmak olur idi, ve şākirdleri bulub yedi gün anda eglendük ve anlar ruhdan Pavlusa didiler ki Yeruşalime(5) suud etmeye, ve çün ol günleri tamām etdük ayrılub yola girdük ve anlar hep bize mürafakat eylediler avretler ile ve oġullar ile şehirden taşraya dek ve yalıda diz üstüne çöküb(6) namaz kılduk, ve bir birimiz ile veda'laşub gemiye bindük(7) ve anlar girü eve döndiler, ve deniz seferi trosdan tamām olıcak dolamayise vusūl bulduk ve karındaşlara selamlayub(8) katlarında bir gün kalduk ve ertesi Pavlus ve bilesince olanlar ayrulub kaysariyye geldiler ve Filibbos mübeşşirün evine (9)girür iken ki yedisinden imiş anuñ ile kalduk, ve bu(10)nun dört kız oġlanı oldı ki nebilik itdiler, ve biz çok gün eglendügümüz gibi aġabos adlu bir peygamber yeruşalimden (11)nüzül itdi, ve çün katımıza geldi Pavlusun kuşaġını alup kendünüñ ellerin ayaklarıñ baġlayub ayıtdı rūḥ-i ḳudüs bunları eydür ol eri kim bu kuşaġı anundur Yahūdiler yeruşalimde öyle baġlayalar ve ümmetlerün ellerine teslim eyleyeler,(12) ve bunları işitdügümüz gibi hem biz hem ol yirdenkiler yalvar-(13)duk ki yeruşalime suud itmeye, ve Pavlus cevab virdi neylersiz aġlayub benim kalbimi pare pare ider iken ben baġlanmaġa

[123b]

264

degil ma daḫi yeruşalimde ölmege hazırım rabb(14) yesū'un ismi içün, ve çün ilka ile rıza virmedi epsem(15) olduk deyü tañrınuñ istedügi olsun ve ol günlerden ṣoñra bizüm boġçalarımızı kaldırup yeruşalime suud(16) etdük, daḫi kaysariyyeden ba'żı şākirdler bizüm ile bile geldiler ve kıbrısdan manasun (nam) kim yanında konacak(179 olduk bir eski şakirdi bile iletdiler, ve biz yeruşalime(18) irişecek karındaşlar bizi rıza ile icabet itdiler, ve küllisi gün Pavlus bizüm ile yakuba girmişdür ve cemi' (19)şeyhler hazır oldılar, ve anlara selam viricek Allāh anuñ hizmeti ile ümmetler arasında amel etdügi nesneleri bir bir beyān(20) eyledi ve anlar işitdicek Allāhı temcīd idüp aña ayıtdılar ey karındaş görürsin Yahūdilerden ne kadar tuman vardur ki(21) i'tikād iderler ve hepsi nāmusa gayurlardur, ve sana muttalī' oldılar ki ümmetler arasında cemi' Yahūdilere musadan vaz gelmegi talīm idersün diyü anlaruñ oġullarını hitan etmek olmaz ve ne ādetler(22) nice yürümek, imdi nedür elbette cemaat derilmek gerekdür zīrā(23) geldügüni işitdeler, imdi bunı eyle kim biz sana eydürüz bizdedür dört er kim anlaruñ üzerine bir nezri (24)vardur, bunları alup seni anlar ile tathīr ile ve anlara harc

[124a]

265

İt ki başlarını traş idüp hep bileler ki senüñ hakkuna işitdükleri hīç degildür lākin sen bi'z-zāt daḫi (25)yürürsin nāmusu hıfz ider iken, ammā itikad iden ümmetlere müteallik biz yazub ḥükm etdük ki bunun gibi nesneleri saklamayalar illa bunlara zebh olunan nesnelerden ve kandan ve(26) boġulmuşdan ve zinadan perhīz ideler, pes Pavlus ol erleri alup küllisi gün anlar ile aranılmuş heykele girmişdür tathirün günleri temametini bildirür iken aña dek kim (27)her birisü içün bir kurban ihda oluna, ve çün yedi gün tamām olacak imiş asiyyadan ki Yahūdiler anı heykelde göricek mecmū' halka ızdırāb virüp elleri aña urdılar, feryād iderek ey erler İsraillüler medet eylen budur ol ādem ki halka ve nāmusa ve bu mevzie karşu hepsine her yerde talim ider ve bundan mā'dā Yunanluları daḫi heykele iletdı ve bu mukaddes(29) mevzi'i 'āmm itdi, zīrā tarufimesi efesusdan kendü ile şehirde evvel gördiler kim anlar Pavlus anı heykele idhāl (30)etdügi sandılar ve bütün şekir müteharrik olup halk üşdilar ve Pavlusı alup anı heykelden taşra çekdiler ve hemandem kapu-(31)lar kapandılar, ve anı katl etmek istedükleri gibi āvāz bölügün binbaşısına çıkdı ki tamām yeruşalim karma

[124b]

266

(32)Karış oldı, ve kendü fil hal çericileri ve yüzbaşıları alup anlara segirtdi ve anlar binbaşıı ve cenkcileri gö-(33)rüp Pavlusı darb itmekten fārig̀ oldılar, ve bu kez binbaşı yaklaşub anı tutdı ve iki zincir ile bag̀lanmak(34)buyırdı ve sordı ki kimdür ve ne eyledi ,ve kimi bir nesneyi kimi gayri nesneyi çag̀ırdılar cemaatte pes çün yakınını ulüvden ötüri bilmege kadür degil idi buyurdı ki(35) anı hisar içine iletdeler, ve nerdüban katına oldug̀ı gibi vāki' oldı ki cenkciler ile getürülmüşdür cemaatün şiddeti (36)içün, zīrā halkun kesreti ardınca geldiler çag̀ırup anı(37) kaldur, ve çün Pavlus hisara idhāl olunacak imiş binbaşıya ayıtdı sana bir nesneyi söylemek bana caizmidür ve ol (38)ayıtdı yunançа bilürmisin, sen ol mısırlu degilmisin kim bu günlerden evvel g̀ulv kılub beyabana katillerden dörtbin(39) eri taşra iletdün, ammā Pavlus ayıtdı ben ḫōd bir ādemim Tarsuslu Yahūdi kiliḳiyyadan hakir şehirden şehirlü degilüm(40) san yalvarırum bana reva gör kim halka söyleyim, ve aña icazet viricek Pavlus nerdüban üzerine durup el ile halka işaret eyledi ve sükūt çok olup ibran dilinde söyledi diyü

[125a]

267

Yirmi İkinci faṣıl

(1)Ey erler karındaşlar ve babalar benüm şimdi size i'tizārumı (2)istimā' eylen ,ve çün anlar işitdiler kim anlara ıbri dilince(3) söyler idi ziyāde epsem oldılar ve eydür ben ḫōd kilıḳiyyanın tarsusunda doġmuş bir Yahūdi eriyim ammā bu şehirde gamaliyyolun ayaklarında beslenmiş babalaruñ nāmusu kemaline göre teeddüb olmuş tañrıya ġuyūr iken netekim siz cümle bugün-(4)sünüz, bu tariki ölüme dek izdihād etdüm hem erleri hem avre-(5)tleri baġlayub zindana teslim ider iken, netekim āli kahin daḫi bana şehādet virür ve dernegün cemi' şeyhleri kim anlardan daḫi mektubları karındaşlara alup dımaşka gider idim anda olanları baġlanmış yeruşalime iletmek içün ki siyaset oluna-(6)lar, ve vāki' olduki ben sefere gidüp dımaşka yaklaşdugum gibi öyleye yakın nāgāh gökten bir azīm nur çevre yanıma (7)yaldırar idi, ve yire düşdüm ve āvāz işitdüm bana diyü ya (8)sevlus sevlus beni niçün izdihād idersin, ve ben cevab etdüm ya rabb kimsin ve bana ayıtdı ben Yesū' nasıretlüyim kim (9)izdihād idersin, benim ile mevcūd olanlar ḫōd nurı gördiler ve hāyif oldılar ammā bana söyleyenüñ āvāzın işitmedi-(10)ler, ve ayıtdum ya rabb ne eyleyem ve rabb bana ayıtdı durı gelüp

[125b]

268

Dımaşka var ve orada cemi' nesnelerden sana söylene ki sana (11)itmek içün müteayyün oldılar, ve çün ol nurun mecdi içün görmez idüm benüm ile mevcūd olanlardan yedilmiş dımaşka(12) geldüm, ve hananiyya bir müttaki er şerī'atinca cemi' sākin olan (13)Yahūdilerden şehādet ile bezenmiş, katuma geldi ve durup bana ayıtdı ey sevlus karındaş görür olu ve ben heman (14)saat ana nazar etdüm, ve ol ayıtdı bizüm babalarumuzun tañrısı seni ıstıfa eyledi ki anuñ iradetin bilesin ve ol sadīkı görüp anuñ aġzından āvāzı işitdesin,(15) zīrā dügeli ādemlere sen görüp istimā etdügün nesneler(16) içün aña şāhid olasın, ve şimdi niçün eglenürsin duru gelüp vaftīz ol ve senüñ günahlarunı yugıl (17)rabbün ismine dua ider iken, ve oldı ki ben yeruşalime girü(18)dönüb heykelde namaz kılur iken ġaşide oldum, ve anı gördüm bana eydür iken teserru' idüp yeruşalimden taşra acele ile çık zīrā senüñ benüm hakkuma şehādetün kabūl itmeye-(19)ler ve ben ayıtdum ya rabb anlar bilürler ki ben sana i'tikād idenleri(20) her mecma'da zindana salub darb ider idüm, ve çün senüñ şehidün istafanun kanı dökülmüşdür ben daḫi yanında durup katline rıza virdüm ve anı öldürenlerün donlarını saklı dutdum,

[126a]

269

(21)ve bana ayıtdı var gıl zīrā ben seni ırak ümmetlere irsāl ide-(22)yim, ve bu söze degin anı işitdiler andan āvāzını kaldurdılar diyü şuncılayın kişi yirden kaldur zīrā münasib degildür ki(23) dirlik süre ve anlar feryād idüp donlarını bırakub tozı(24) havaya saldukları gibi, binbaşı buyurdı ki kal'aya idhāl oluna diyü ki kamçılar ile teftīş oluna ta bile ki (25)anuñ üzere niçün öyle bank ururlar idi, pes çün anı tasmalar ile baġladılar Pavlus yanında duran yüzbaşıya ayıtdı size caiz midür ki müdan olmamış bir rūmi ādemi kamçı (26)ile urasız, ve yüzbaşı işitdügi gibi varup binbaşıya haber virdi diyü sakın ne ideceksin zīrā bu ādem(27) rumidür, andan binbaşı katına gelüp aña ayıtdı di bana sen(28) rumi misin ve ol ayıtdı belli, pes binbaşı cevab virdi ben çok meblaġ ile bu mu'āflıġı tahsīl etdüm ve Pavlus ayıtdı(29) ammā ben ḫōd (mu'āf) doġdum, imdi anı teftīş idecek olanlar hemandem andan ayrıldılar ve bin başı daḫi korkdı(30) çün bildiki rumi imiş ve ki anı baġlamış idi, ve ertesi bedrest bilmek isteyub niçin Yahūdilerden kaġulanmışdur anı bendlerinden çözdi ve ulu kahinleri ve cemī' anlaruñ dernegin gelmek buyurdı ve Pavlusı taşra iledüp içlerinde dorġurdı

[126b]

270

Yirmi Üçüncü Faṣıl

(1)ve Pavlus dernege dege dege bakub ayıtdı ey erler karındaşlar ben tamām eyü insaf ile tañrıya hizmet etdüm bugüne (2)degin ve hananiyya ali kahin yanında duranlara emr itdi ki(3) aġzına uralar, andan Pavlus andan aña ayıtdı tañrı seni darb etse gerek ey aġartmış deyü er sen beni şerī'atince ḥükm etmeġe oturup şerī'ate muhalif beni darb olunmak buyurur-(4)mısın ve yanında duranlar ayıtdılar tañrınüñ ali kahine(5) söger misin, pes Pavlus ayıtdı ey karındaşlar bilmedüm ki kahinlerün ulusıdur zīrā yazılmışdur senüñ halkun(6) serveri hakkına kemlik dimeyesin, pes Pavlus çün bildi ki bir bahş zındıklar imiş ve öbiri ferisiler dernekde çaġırdı ey erler karındaşlar ben ferisiyim ferisinüñ oġlı(7) emvātun amizi ve kıyameti ḥaḳḳında ḥükm olunurın, ve bunı söyledügi gibi ferisiler ile zındıklar arasında fitne(8) kopdı ve kesret maksūm oldı, zīrā zındıklar ḫōd dirler ki kıyamet yokdur ve ne ferişte ve ne ruh ammā ferisiler ikisine (9)i'tirāf iderler, ve azīm na'ra oldı ve ferisilerün tarafından ki katipler kalkub nizā' itdiler diyü iş bu ādemde yaman nesneyi bulmazuz veli eger bir ruh ya bir ferişte aña söyledi

[127a]

271

(10)İse hüdaya karşu cenk itmeyelüm, ve fitne azīm olıcak binbaşı korkub ki Pavlus anlar ile yırtılmış ola çericilere buyurdı ki inüb anı zor ile ortalarından alup kal'aya(11) iletsünler, ve küllisi gece rabb anuñ katında durup ayıtdı ey Pavlus tevekkül eyle zīrā yeruşalimde bana nice şehādet virdün ise rumiyette daḫi öyle şehādet itmek(12) gereksin, ve gündüz olıcak Yahūdilerin ba'żı elbir idüp lanet ile kendüleri baġladılar diyü ki hīç yiyüp içmeyeler aña dek kim Pavlusı katl etmişler idi,(13) ve kırk dan ziyāde oldılar ki bu itdifakı düzdiler ve anlar ulu (14)kahinlere ve şeyhlere irişüb ayıtdılar biz azīm lanet üzere kendümüzi baġladuk ki hīç nesneyi tatmayavüz ana dek (15) kim Pavlusı depeledük, pes imdi siz binbaşıya bildirün dernek ile kim anı yarın sizüñ katunuza iletde güya ki ḥaḳḳındakileri ziyāde dikkat ile teftīş idesiz(16) ve biz ol yakın gelmezden evvel anı depelemege hazıruz, ve Pavlusun kız karındaşı oġlı keminlerin işitdicek ir-(17)üşüb kal'aya girüp Pavlusa haber virdi, andan Pavlus yüzbaşılaruñ birini katına okuyub ayıtdı bu yigitcügi binbaşıya ilet zīrā bir nesnesi var anı bildürmek içün

[127b]

272

(18)İmdi ol ḫōd anı olup binbaşıya iletdi ve didi Pavlus mahbūs beni fitne okuyub bana yalvardı ki bu yigitcügi katuna(19) iletdüm ki bir nesnesi var sana söylemek içün, andan binbaşı elini alup tenha bir yana varup sordı senüñ ne var bana (20)bildürmege, ve ayıtdı Yahūdiler ta'yīn itdiler senden dilek itmege ki yarın Pavlusı dernek içine taşra iletdesin gūyā ḥaḳḳında bir nesneyi ziyāde dikkat ile teftīş (21)itmek içün, imdi sen anlara rıza virme zīrā anlardan kırk erden ziyāde kemin itdiler ki lanet ile kendüleri baġladılar kim asla yiyüp içmeyeler aña degin kim anı depelediler ve şimdi senden bir vadeye müntazır olup hazırlar-(22)dır, pes binbaşı ḫōd yigitcügi salıvirdi emr iderek hīç kimesneye haber virme ki bunları bana bildür-(23)dün, ve iki yüzbaşıı katına okuyub ayıtdı ikiyüz cenkciyi hazır eylen ki kayseriyye dek varalar ve yetmiş atluı ve ikiyüz mızrakdarı gicenüñ üçünci Saatinde, (24)ve davarları tedarik eylen ta Pavlusı bindirüp filiks hakime (25)selamet ile iletdeler, ve bir mektub yazmışdur bu resim üzere, (26)keludiyus lisiyyas(dan) filiḳes hakim hazretlerine (27)selam, bu ādem Yahūdilerden dudulub anlardan öldürilecek

[128a]

273

Olmuş iken ben leşker ile çıkagelub anı kurtaridüm (28)rumi olduġu anlayub andan şikayet etdüklerinün(29) sebebini bilmek isteyüp anı anlaruñ derneġine iletdüm, ve anı anlaruñ şerī'atinüñ meselelerinden melamet olunmuş buldum ammā (30) anuñ mevte ya bendlere müstehak hīç suçı yoġ idi ve Yahūdiler ādeme hile düzdüklerini bana söylenicek fil hal sana gönderüp melamet idicilerine daḫi emr etdüm ki(31) aña karşu olan nesneleri huzuruna diyeler saġ ol, pes imdi cenkçiler anlara ısmarlandıġu üzere Pavlusı alup gice(32) ile antipetirise iletdiler, ertesi anlar atluları anunla(33) varmaġa salıvirüp girü kal'aya döndiler, ve anlar kayseriyyeye girüp mektubı hakime viricek Pavlusı daḫi aña arz(34) itdiler, ve çün hakim okudı sordı ki ne eyaletden (35)imiş ve kilıḳiyyadan idügi bilicek seni işitdeyim didi çün senüñ layimlerün daḫi hazır olalar ve buyurdı ki hirodesün divanında hıfz oluna,

Yirmi Dördüncü Faşıl

(1)ve biş günden şoñra ali kahin hananiyya nüzūl itdi şeyhler ile ve tertullus bir sehun aver ile ki Pavlusa

[128b]

274

(2)Karşu hakim önünde hazır oldılar, ve çün ihzār olundı,(3) tertullos aña levm etmege başladı diyü, çünkü senden azīm selamet ile behremendüz ve gayette layık fiiller bu ümmete senüñ tedbirin ile işlenürler biz anı ya izzetlü filıḳes(4) herkez ve her yirde kabūl iderüz tamām şükr ile lākin ta artuk benden uşanmayasın sana yalvarurum ki senüñ insafında(5)bizi icmalen istimā' idesin ,zīrā bu ādemi tā'ūn (olmaġa)bulduk ve fitne koparıcı meskunetteki cemī' (6)Yahūdilere ve nasıratlüler mezhebinüñ serdarı, ki heykeli daḫi tencise kasd eyledi ve biz anı tutub şerī'atimiz (7)mūcibince din itmek ister idük, ammā lusiyas binbaşı çıkagelüp pek zor ile bizüm ellerimizden alur idi,(8) anuñ layimleri kutuna gelmek buyurur iken kim aña sual idüp sen bi'z-zāt anı melāmet etdigümüz cemī' bu nesnelerün(9) ḥaḳḳında bilmege kadir olasın, ve Yahūdiler daḫi rıza virüp(10) didiler ki bu nesneler öyle oldılar, pes Pavlus hakim aña söylemege işaret idicek cevab virdi(diyü) ben seni çok yıldan iş bu ümmete kadı olup bilür iken(11) ziyāde gönül ḫoşluġuyla kendüm içün i'tizār iderin , zīrā bilmeye kadirsin ki on iki günden ziyāde degil andan

[129a]

275

(12)Berü ki yeruşalime ya secde itmege suud itdüm, ve anlar beni heykelde bir kimesne ile mübahese ider iken bulmadılar ya halkı(13) fitneye tahrīs kılur iken ve ne mecmalarda ve ne şehirde, ve ne anlar isbāt itmege kadirlerdür şimdi beni melamet(14) etdüklerini, ammā bunun sana ikrar iderin ki ol tarik üzere ki aña şakak dirler babalarımun tanrusına öyle ibādet iderin ve tevratda ve enbiyāda yazılan nesnelere hep(15) inanurum, ve tañrıya göre ümīd tutarunki kendüler bi'z-zāt daḫi intizār iderler ki ölmüşlerün kıyameti olsa gerekdür hem (16)sadıklarun hem zalimlerün, ve ben bu nesneye meşgulüm ki benüm basiretüm herkezi mu'sire ola Allāhdan yana ve ādemlerden(17) yana, pes çok yıldan ṣoñra geldüm ta benüm ümmetüme sadaka-(18)ları getürem ve kurbanları, bunlarda beni heykelde paklanmış buldılar ne cemaat ile ve ne galabalıḳ ile asiyyadan ḫōd birkaç (19)Yahūdiler, kim anlara senüñ huzurunda hazır olmak gerek idi ve kovulmak eger bana karşu anlaruñ bir nesnesi var ise, (20)veya kendüler bi'z-zāt disünler eger bende bed fiili buldılar ise(21) vakdi ki dernek önünde durur idüm, meger bu bir āvāz içün ki içlerinde durup çaġırur idüm ki ben bugün(22) emvātün kıyametine müteallik sizden davaya okunmuşım, ve filikes

[129b]

276

Bunları işitdicek anları afv itdi ol tarikün ḥaḳḳındaki nesneleri ziyāde dikkat ile bilüp diyü çünki lusiyas binbaşı nüzūl ide size müteallıḳ nesneleri tamām bilsem,(23) gerek,ve bir yüzbaşıya buyurdı ki Pavlusı saklayub aña ruhsat virile ve anuñ hasekilerinden hīç birini (24)aña hizmet etmekden ya katına gelmekten men' itmeye, ve birkaç günden ṣoñra filiḳes durusile anuñ hatunu ile ki Yahūdiye imiş gelüp Pavlusı okudı ve mesihde(25) ki īmāna müteallıḳ anı istimā' eyledi, ve madeletden ve perhīzkarlıḳdan ve gelecek deynunetden hıtab etdügi gibi filıḳes ditreyüp cevab virdi şimdi vargıl kaçan ki(26) fırsat bulam seni okuyayım, ve bile daḫi emr itdi ki Pavlusdan aña nukra virilmiş ola ta ki anı koyvire anuñ içün(27) daḫi sıkça anı davet iderek aña söyler idi ve iki yıl tamām olıcak filıḳes halifesini pürkiyyus festusı aldı ve filıḳes Yahūdilere ihsan itmek isteyüp Pavlusı baġlanmış kodı

Yirmi Beşinci Faṣıl

(1)İmdi festus eyalete girilüp üç günden ṣoñra

[130a]

277

(2)Kayseriyyeden yeruşalime suud itdi, andan ali kahin Yahūdilerün başları aña Pavlusa karşu haber virdiler aña (3)yalvardılar, aña mukabil lütf diler iken ki anı yeruşalime(4) ya istihzār ide pusu iderek ki anı yolda depeleyeler, ammā festus ḫōd cevab virdi ki Pavlus kayseriyyde hıfz oluna (5)ve kendü ve bi'z-zāt furca gitse gerek, imdi içlerünüzde kadir olanlar didi bilece nüzūl idüp eger bu erde bir suç(6) var ise anı melamet etsinler ve içlerinde on günden ziyāde kalmayub kayseriyyeye inmişdür ve yarendesi mahkemede oturup(7) Pavlusı getürülmek buyurdı, ve ol gelicek yeruşalimdene nüzūl iden Yahūdiler dolayana durdılar çok ve aġır melametleri Pavlusa(8) karşu getürür iken ki anları isbat idemediler, kendü i'tizār ider iken ki ne Yahūdilerün şerī'atine karşu ve ne(9) heykele karşu ve ne kaysere karşu bir nesne günah etdüm, ammā festus Yahūdilere ihsān etmek isteyüp Pavlusa cevab virüp ayıtdı yeruşalime yukaru çıkmak istermisin orada bunlardan (10) benüm katumda ḥükm olunmaġa, andan Pavlus ayıtdı ben kayserün mahkemesinde dururum anda kim ḥükm olunmak gerekim Yahūdilere hīç zarar itmedüm netekim sen daḫi gayette eyi bilirsün,(11) zīrā eger ḫōd zarar idüp mevte müstehak bir nesneyi etdüm

[130b]

278

İse ölmege red itmezem veli eger anlar beni melamet etdüklerinden hīç nesne yoġ ise hīç kimesne beni anlara in'ām etmeġe kadir (12) degil kaysere istid'ā iderim, pes festus çün meşveretciler ile söyleşdi cevab virdi kaysere istid'ā etdüknmi kaysere (13) varsan gerek, ve birkaç gün geçicek avrippa el-melik ve(14)bernike kayseriyyeye festusa selamlayu nüzūl itdiler, ve çün anda çok gün eġlenmişler idi festus Pavlusinkilerini şāha beyān itdi diyü bir er vardır ki filiḳesden mahbūs(15) koyuvirilmişdur kim yeruşalimde olduġum vakitte ulu kahinler ve Yahūdilerin şeyhleri anuñ ḥaḳḳında bana haber virdiler (16)aña karşı ḥükm taleb ider iken anlara ḫōd cevab virdüm ki Rumilerin ādiyetü degildür bir ādemi helaklaki virmek andan öndinki koġulanmış yüz yüze anuñ koġucıları olup su(17)çun ḥaḳḳında itizarun yirin ala imdi anlar bunda derilmiş ben hīç tehīr itmeyüp yarendesi mahkemede oturur iken (18)buyurdum ki er ihzār oluna, kim anuñ ḥaḳḳında kovıcular durıcak töhmet etdügüm nesnelerden hīç levm getürmediler,(19) ammā aña karşu anlaruñ din artuklamasından birkaç matlabı getürdiler ve yesū'(nam) bir kimesneden kim Pavlus(20) anı diri olmak tashīh itdi ve ben bu yüzen meselenüñ

[131a]

279

ḥaḳḳında şübhelendügüm içün didüm eger yeruşalime gitmek (21)ister ise ve anda bu nesnelerden ötüri ḥükm olunmak ammā çün Pavlus istid'ā eyledi kim argustosun ḥükmüne müstebika ola buyurdum ki hıfz oluna aña dek kim anı kaysere irsāl idem,(22) pes aġripa festusa ayıtdı ben bi'z-zāt daḫi ol ādemi istimā' ister idüm ve ol ayıtdı yarın anı istimā' idesin,(23) imdi ertesi gün çün aġripa ve bernike hayli fentasiyya ile gelüp işitdecek yire girilmişlerdür binbaşılar ile ve şehrün en ulu erleri ile festusun fermanı ile Pavlus getür-(24)ülmüşdür, ve festus ayıtdı ya melik aġripa ve katumuzda hazır olan erler hep bu kimesneyi görürsiz kim Yahūdilerün tamām cemaati anuñ ḥaḳḳında benüm ile söyleşdiler hem yeruşalimde hem bunda feryād idüp ki ana artuk ömür sürmek vacib olmaz,(25) ammā çün duyar idüm ki ölüme müstehak hīç nesneyi işlemedi ve kendü kaysere istid-a itmiş idi anı irsāl itmek (26)tayīn etdüm, kim benim sahih neslüm yoktur kim ḥaḳḳında efendiye yazam anuñ içün anı size ihzār eyledüm ve bā-husūs senüñ katunda ya melik aġripa ta teftīş olunup yaza-(27)cak nesneyi bulam, zīrā bana na makul görülür bir mahbusı gönderüp aña karşu olan sebepleri bile i'lam itmemek

[131b]

280

Yigirmi altıncı fasıl

(1)Pes agripa Pavlusa ayıtdı sana kendün içün söylemek (2)reva olur andan Pavlus eli uzatdub i'tizār eyledi, kendümi kutlu add iderin ya melik agripa anuñ içinki bugün senüñ katunda i'tizār ideceġim dügeli nesnelere(3) müteallik̟ kim Yahūdilerden kuġulunurum hususan ki Yahūdilerün içinde olan cemī' ādetleri ve meseleleri bilicisin anuñ içün sana yalvarurum ki sabr eyle beni istimā'(4) idesin, imdi benüm ömrümi ḫōd yigitlügümden ki ibtidasından benüm ümmetüm içinde yeruşalimde imiş Yahūdiler(5) ser-cümle bilürler ki beni evvel bildiler bidayetden eger şehādet etmek ister ise ki bizüm dinimizün en dikkatli mezhebi(6) üzere ferisi ömür sürdüm ve şimdi Allāh bizüm babalarımıza etdügi vadenün ümidi içün ḥükme mensūb dururum (7)ki ana bizüm on iki kabilemiz her daima gice ve gündüz ibadet idüp vūsül bulmak ümid tutarlar ki ol ümid içün ey melik agripa Yahūdilerden kuġulunurum,(8) niçün katunuzda inanılmaz nesne kıyas oluna ki tañrı(9) ölmüşleri baas ide, imdi ben ḫōd kendümde kast etdüm ki Yesū' nasıretlünüñ ismine karşu çok nesneleri itmek

[132a]

281

(10)Bana gerek idi, kim anı daḫi yeruşalimde etdüm ve Kadislerden çok kimesneleri zindanlara kapadum ulu kahinlerden(11) ḥükmi alur iken ve depelendüklerinde benüm nasibimi bağışladum, ve cemī' mecma' lardan kerrat ile anlaruñ ḥaḳḳından gelüp küfür söylemege ızdırār etdüm ve hadden ziyāde anlara karşu mecnūn olup hem(12) garib şehirlere dek anları metrud eyledüm, hem bunlarda dımaşka teveccüh etdügüm gibi ulu kahinlerden ḥükm ile ve berat ile,(13) öyle vaktinde ey şah yolda asumandan güneşin şu'lesi üzere bir nurı gördüm benüm etrafımda yaldırar iken ve benüm(14) ile sefere gidenlerün ve biz cümlemiz yire düşmüş olup bir āvāzı işitdüm ki bana söyleyüp ibran dilünde dimüşdür ya saul saul niçün beni tard idersin pek dürsana nudullara(15) karşu depmek, ve ben ayıtdum ya rabb sen kimsin ve ol ayıtdı ben yesū'yım kim beni tard idersin, ammā kalkub senüñ ayaklaruñ üzere durgıl zīrā bunun içün sana zuhūr etdüm ki seni hadimi ve şahidi pişin tertib idem hem gördügün(17) nesnelere hem ben sana (anlarda) izhār idecegim nesnelere, seni halktan ve ümmetlerden kurtarurak kim seni şimdi anlara irsal (18)iderüm, anlaruñ gözlerin açub zulmetden nura ve şeytanun saltanatından tañrıya döndürmek içün ta anlaruñ günahlarınüñ

[132b]

282

Maġfiretini ve bendeki īmān ile takdis olunanlarda nasibi(19) alalar, bunun içün ya melik- i agripa gökden manzarına āsi (20)olmadum, ammā mukaddemā dımeşkda olanlara ve yeruşalimde ve Yahūdiyetün bütün ilinde ve ümmetlere ihbār eyledüm ki tevbe idüp (21)Allāha rücū' ideler tevbeye layık amelleri kılur iken, bunlarun içün Yahūdiler beni heykelde tutub öldürmege kast itdiler,(22) imdi Allāhtan mu'āveneti tahsīl olunup bu güne degin dururum hem küçüge hem büyüge şehādet virür iken hīç hīç nesnei dimeyüp anlardan gayri ki peygamberler söylediler ki olacakdur (23)hem musa, ki Mesīḥ alam çeke ve emvātın kıyametinden evvel(24) kimesne halka ve ümmetlere nur ihbār idecekdür , ve özri içün bunları didügi gibi festus büyük āvāz ile ayıtdı ya Pavlus delüsin çok ḥarf seni delülige dönd-(25)ürürler, ve ol ayıtdı delü degilim ya izzetlü festus ammā ger-(26)çekligün ve ayaklıġun sözlerini hitāb iderim, zīrā bu nesneler şahun malumıdur kim aña daḫi pervasuz söylerüm zīrā kıyas iderim ki bunlardan bir şey anuñ katında mestūr degildür zīrā bu nesne bir bucakda sādır olmamışdur,(27) ey melik agripa peygamberlere īmān getürür misin ben bilü-(28)rin ki īmān getürürsin, andan agripa Pavlusa ayıtdı

[133a]

283

(29)Az kaldı ki beni mesihi olmaġa ilkā idersin, ve Pavlus ayıtdı Allāhtan temenna ideydüm ki az da ve çokda tenhasın degil belki daḫi beni bugün cemī' istimā' idenler bencileyin (30)daḫi olaydılar bu bendlerden gayri, ve bunları didügi gibi şah kalktı ve hakim ve bernike ve anlar ile bile otu-(31)ranlar, ve bir yana varup birbiri ile söylediler diyü ki(32) bu ādem mevte müstehak ya bendlere nesne işlemez, pes agrippa festusa ayıtdı bu ādem salıvirmek mümkün idi eger kaysere istid'ā itmiş idi,

Yirmi Yedinci Faşıl

(1)ve çün ḥükm olundı ki biz italyaya gemi ile yürüyavüz, Pavlusı ve birkaç mahbusları daḫi oġustusun bölügünden (2)yoliyos adlı bir yüzbaşıya teslīm itdiler, ve adremiyetinden bir gemiye binüb asiyyanun etrafındaki yirlerden gidecek olup yelken açduk aristorhos (nam) tesalonike-(3)den bir mekedonlu bizüm ile mevcūd iken ve ertesi saydaya yetişdük ve yoliyos Pavlusu ādemilik ile tutub dostlarına varmak destūr virdi anuñ kayusunı gör-(4)mek içün, ve oradan yelken açub Kıbrıs altında gider

[133b]

284

(5)İdük rüzgarlar muhalif olduġları içün, ve kilıḳiyyaya ve pamfiliyyaya karşu ki denizden geçüb luḳiyyanun ki moraya (6)yetişdük ve yüzbaşı orada iskenderiyyeden bir gemi (7)bulub italiyyaya gider iken bizi içine kodı, ve çok gün yapca yürüyüp kendüsine karşu güç ile gelür iken rüzgar bizi komayub girit altında salmona mukabelesinde (8)yürür idük ve güç ile anı geçüb güzel ılımanlar dinilmiş bir yire geldük ki laseyya şehri aña karīb (9)imiş, ve çok zaman sarf olunup gemi ile gitmek şimdi hatr-nak olup oruç hala geçdügi içün Pavlus tenbih (10)eyledi, anlara diyü ey erler ben duyarum ki bu deniz seferi cefa ile ve çok zarar ile olacakdur tenha yüke ve gemiye (11)degil lākin bizüm canlarumıza daḫi, nihayet yüzbaşı reise ve gemi sahibine Pavlusun söylendükleründen ziyāde(12) inanmışdur , ve ol ılıman kışlamaġa muvafık olmadugı içün ekseri ögüt virdiler ki oradan daḫi girü çeksinler eger bir vechle fuynikeye irişmek kābil ise kışlamaġ içün (13)giritün bir ılımanıdur ki lodosa ve kara yele bakar, ve cenūbyeli asüb çün kıyās itdiler ki maksūdunı buldular(14) yakınarak kaldırup giritün yanında vardılar, ammā çok

[134a]

285

Degil idi ki bir hiddetlü rüzgār aña karşu urdı ki (15) avruklidon dinilmişdür , ve çün gemi muhtetaf olup rüzgara karşu durmaġa kadir olmadı reva görüp getürüldük,(16) ve bir adacuk altunda segirdüp kelevda dinilmiş güç(17) ile sandalı alıḳomaġa kadir olduk, ve anı kaldırup yardumları isti'māl itdiler gemii altından kuşadur iken ve kuruya düşmeyeler korkub yelkeni indirüp öyle getür-(18)üldüler, ve biz furtunadan ziyāde şiddet ile çalkalanup ertesi (19)taşra bırakmaklıḳ itdiler, ve üçünci gün kendi ellerimiz(20) ile gemi aletlerini taşra atduk, pes çün ne güneş ve ne yıldızlar çok güne dek göründiler ve az furtına degil havāle oldı hāsılı halās olduġumuzdan dügeli ümīd(21) ref' olunmuşdur, ve çok açlıḳ olduktan ṣoñra Pavlus anlaruñ ortasında durup ayıtdı ya erler gerek idi bana mutī' olup giritden ayrılmamak ve bu cefa ve zarar kesb(22) itmek, ve şimdi size ögüt virirümki ḫoş gögül ile olasız zīrā hayātun hasaratı içünüzde hīç olmaya(23) illa geminüñ zīrā benüm katumda bu gice durur idi ferişţesi ol Allāhun kim ben anuñum ve aña ibādet iderim, (24)deyü ey Pavlus korkma kayserün katına ihzār olunmak gereksin

[134b]

286

ve işte Allāh senüñ ile gemide sefer idenler hep sana vir-(25)mişdür , bunun içün ey erler eyü can ile ölün zīrā ben Allāha inanurum kim bana diyü virildügi gibi öyle (26)olusardur, nihayet bir ada üzerine bize bırakılmak gerekdür, (27)ve ondördünci gice olıcak adriyada aşaġa yukaru sürüldüġümüz gibi dün yarusuna yakın gemiciler sezdiler ki(28) bir diyar anlara yakın imiş, ve iskandili sarkıtdub yigirmi kulaç buldılar biraz öte gidüp yine iskandili salub (29)on beş kulaç budılar, ve korkar iken ki sarp yirlere düşeler dört lengeri kıçdan bırakub dilediler ki gündüz(30) ola, pes gemiciler çün gemiden kaçmak istediler ve sandalı denizde indirüp bu bahane ile güya ki gemi (31)başından lengerleri bıraksalar, Pavlus yüzbaşıya ve çericilere ayıtdı eger bunlar gemide kalmayalar halas olmaġa(32) kadir degilsiz, bu kez çericiler sandalun urganlarını (33)kesüp anı düşmege kodılar ve ol esnadaki gündüz olacak imiş Pavlus hepsine yalvardı ki ta'ām alalar diyü bugün ondörtünci gündür ki katlanup yemeksiz kaldunuz(34) nesnei almaz iken, imdi size yalvarurum ki ta'āmı alasız zīrā iş bu sizüñ saġluġunuz içindür zīrā hīç birinüzün

[135a]

287

(35)Başından bir kıl düşmeyiserdür, ve bunları didügi gibi etmegi alup hepsinüñ huzurunda Allāha teşekkür eyledi ve soyub(36) yemege başladı pes cümlesinüñ gönli ḫoş olup(37) anlar daḫi ta'āmı aldılar, ve biz gemide idük dügeli nefisler ikiyüz yetmişaltı, ve ta'ām ile doyulmuş gemi(39) yeyni itdiler buġday denizde atar iken, pes çün gündüz oldı topraġı bilmediler ammā bir körfüzi müşāhede itdiler ki anuñ bir yanısı var idi ve danıştılar ki bunun(40) içine eger mümkün olsa gemii gidereler, ve lengerleri kaldırup deryaya salıvirdiler dümenüñ bendlerini bile çözer iken ve orta yelkeni yele kaldurup yalıdan yana kasd itdiler, (41)ve iki denizün biryirine düşüb gemii atıvirdiler ve geminüñ başı berkenmiş hareketsiz kaldı ammā kıçı (42) mevclerün şiddeti ile sındı,ve çericülerün öġütü imiş ki mahbūsları depeleyeler ta bir kimesne taşra yüzüb(43) kaçmaya, ammā yüzbaşı Pavlusı halās etmek isteyüp anları ra'yinden men' eyledi ve buyurdı ki yüzmege kadir olanlar(44) kendüleri evvel aşaġı atub topraġa çıksunlar, ve kalanlar ba'żılar ḫōd tahtalar üstünde ve ba'żılar geminüñ birkaç nesneleri üstünde ve şöyle olduki hepsi karada halās buldılar,

[135b]

288

Yirmi Sekizinci Faṣıl

(1)ve kurtulmuş olup andan bildiler ki ol adamalita dinilmişdür,(2) ve berberiler az ādemilıḳ bize göstermediler zīrā ateş yakub ser cümlemizi kabūl itdiler havale olan yaġmur içün ve soġukluḳ (3)içün ve çün Pavlus çokluḳ çör çöpleri devşürüb ateş üstünde kodı bir ef'i issilikden çıkub eline (4)yapışdı, ve berberiler hayvanı anuñ elinden asılı durup gördükleri gibi birbirine didiler elbette bu adam katil-(5)dür ki denizden kurtulmuş intikam anı dirilmege komaz, imdi ol ḫōd hayvanı od içüne silküb hīç yaramazlıḳ çekmedi, nihayet anlar katlandılar ki şişmiş ola ya filhal ölmüş düşe ve anlar çok katlanup çün gördiler ki hīç bi huzurluḳ aña olmadı tegayyür olunmuş didiler ki tañrı(7) imiş ve ol nahiyelerde publiyus nam ol adanun ulusı mülkleri var idi ve ol bizi kabūl idüp üç gün mürüvvet (8)ile kondurdı, ve olduki publiyusun atası sıtmaya ve seylü'd-deme giriftar olup yatar idi ve Pavlus aña girüp(9) namaz kıldı ve eller aña koyub anı saġ eyledi imdi iş bu sadır olıcak hem adada kalanlarun ki marazları var(10) ise gelüp ilaç oldılar, ki anlar daḫi çok ri'āyetler

[136a]

289

İle bize ikram eylediler ve oradan ayrılub hacet olanları (11)(ki)içine koydular, ve üç aydan ṣoñra adada kışlanduġı iskenderiyyenüñ bir gemisinde denize girdük kim nişanı (12)diyoskouros imiş, ve siraküsiyye vusūl bulub üç gün(13) kalduk, ve oradan dolayane gelüp riciyuna irişdük ve bir günden ṣoñra cenūb yeli çıkub ikincisi poteyulusa (14)geldük, ve anda karındaşları bulub yalvarılduk anlar ile yedi gün eglenmeye ve şöyle rumiyetden yana geldük,(15) ve oradan çün karındaşlar bizdenkilerin işitdiler apeyi foruma ve üç dükkana dek bize istikbale çıktılar ve Pavlus anları gördügi gibi Allāha şükr idüp cür-et aldı,(16) ve çünki rumiyyete geldük yüzbaşı mahbūsları çericiler serdarına teslim eyledi ammā izin virildi Pavlusa kendüsi(17) ile ikamet etmek anı hıfz eyleyen çerici ile, ve olduki üç günden ṣoñra Pavlus Yahūdilerün mevcūd olan ölülerin münādāt eyledi ve cem' oldukları gibi anlara ayıtdı ey erler karındaşlar ben halka ya babalarunuzun adetlerine muhālif hīç nesne işlemez iken mahbūs yeruşalimden Rumilerin ellerüne(18) teslīm olundum kim beni olundum kim beni imtihān idüp salıvirmek istediler anuñ içün ki bende ölüme hīç sebep olmadı,

[136b]

290

(19)Ammā Yahūdiler karşu söylicek kaysere istid'ā itmege muzdarir oldum degil güya ki benim ümmetümi melamet itmek bir nesnüm(20) oldı, imdi bunun sebebi içün sizi okudum ta sizi görüp size söyleyem zīrā israilün ümidi(21) içün bu zencir ile çevrilmişim, ve anlar aña ayıtdılar biz ne mektupları senüñ ḥaḳḳında Yahūdiyeden alduk ne gelen karındaşlaruñ biri senden yaramaz nesne takrīr eyledi ve ne(22) söyledi, biz ḫōd senden işitmek dilerüz ne duyarsın zīrā bu mezhebden ötüri bize malumdur ki her yirde karşu(23) söylenür, ve anlar aña bir gün tamīd idüp çok kişi aña konacak hanesine geldiler ve anlara tefsīr idüp tañrınun melekütünü şehādet itdi ve Yesū' ḥaḳḳındaki nesneleri anlara ilka idüp hem musanun şerī'atinden hem peygamberlerden sabahdan ta ahşama(24) dek, ve kimi ḫōd dinlemiş nesnelere inandılar ve kimi inan-(25)madılar, ve anlar birbiri ile bī ahenk olup ayrıldılar çün Pavlus bir sözi demişdür ki rūḥ-i ḳudüs iş'aya peygamberden(26) bizüm babalarumuza güzel söyledi, diyü bu halka varup digil işitdür iken işitdesiz ve anlamayasız ve bakar iken baka-(27)sız ve görmeyesiz, zīrā bu halkun kalbi galiz oldı ve kulakları ile sakīlen işitdürler ve gözlerin yumdılar ta gözler ile

[137a]

291

Görmeyeler ve kulaklar ile istimā' itmeyeler ve kalp ile anla-(27)mayalar ve rücū' olunalar ve anları saġ idem, imdi size ma'lūm olsun ki tañrınun halası ümmetlere gönderilmişdür ve anlar(29) istimā' eyleyiserlerdür, ve çün bunları dimiş idi Yahūdiler(30) gitdiler ve kendülerinde çok mebaheseti oldı ve Pavlus iki yıl tamām kendü kiraya aldığı evinde ikamet eyledi ve(31) cemī' aña girenler kabūl ider idi, hüdanun melekütün vaaz idüp rabb Yesū' Mesīḥ ḥaḳḳındaki nesneleri talim ider iken cemī' inbisāt ile yasaksuz

Pavlus rasülün Rumilere risaletidür

Evvelki Faṣıl

(1)Pavlus Yesū' mesihün kulı resul (olmaġa) davet olunmuş(2) tañrınüñ İncīline ayrılmış, ki mukaddes kitaplarda anuñ peygamberler-(3)leri ile pişin vade itmiş idi, kendü ve oġlunun ḥaḳḳında-(4)ki cesede göre davudun tohmından olmuşdur, ki tañrınun oġlu mütebeyyin olmuşdur kudretde takdisün ruhuna göre envatınun (5) inbasından Yesū' Mesīḥ bizüm rabbimüzün, kim andan nīmeti ve resullügi alduk īmānüñ itā'atine cemī' ümmetler içinde anuñ(6) ismi için, kim siz daḫi anlar içinde Yesū' mesihün

[137b]

292

(7)Okunmuşlarısız, rumiyette olan hepsine tañrınüñ mahbūplara kadisler okunmuşlara nīmet size ve selamet tañrı bizüm atamuz-(8)dan ve rabb Yesū' Mesih(den) evvel ḫōd benüm tanruma şükr iderüm Yesū' mesihden ser cümlenüz içün ol sebepten ki(9) sizüñ īmānının tamāmı 'ālemde beyān olunur zīrā tanru benüm şahidimdür kim aña ibadet iderün benim ruhumda kendü (10)oġlınun İncīlindeki durmadan sizleri zikr iderim, herkes benim salvetlerümde yalvarur iken eger bir vechle ākıbet bir(11) vakit eyü bir yol bulam hüdanüñ iradeti ile size gelmege zīrā sizi görmek dilerüm ta ki bir ruhaniyyetlü in'āmı size(12) üleşdürem ki ber-karar olasız, ya'ni sizüñ ile bile müteselli (13)olmaġ içün ma beynimizde ki īmān ile sizüñ ve benüm size ḫōd namālum olmak istemezüm ey karındaşlar ki çok kerre size gelmege kast eyledüm ve şimdiye dek size māni' oldum ta ba'żı yemişi (14)bulam hem içünüzde netekim kalan ümmetlerde, hem Yunanlulara hem(15) berberilere hem hakimlere hem cahillere borçluyum, şöyle bende olduġı kadar rumiyetdeki sizlere daḫi İncīli vaaz itmege hazır-(16)ım, zīrā mesihün İncīlinden utanmazım zīrā ki tañrınüñ kuvvetidür halas içün her itikāt idene Yahūdiyye evvel ve daḫi Yunanluya, (17)zīrā Allāhun adli anda keşf olunur īmāndan īmāna netekim

[138a]

293

(18)Yazılmışdur barr ḫōd īmāndan dirlik süre, zīrā ġażabullah āsumāndan keşf olunur ādemlerüñ her takviyesizliġi ve adilsizliġi (19) üzere ki hakkı zulümde alıḳorlar, bunun içün ki tañrınuñ ma'lūmı olan anlarda zāhir oldı zīrā tañrı anlara izhār (20) itdi zīrā anuñ görünmez nesneleri "ālemüñ hilkatinden sun'ılardan anlanmış rūşen görünürler ya'ni anuñ ezeli kuvveti (21) tañrılıġı ta ki bī- i'tizār er olalar, ol sebebden ki Allāhı bilür iken Allāh gibi temcīd itmediler ve ne şākir oldılar lākin fikirlerinde bātıl olmuşlardur ve anlaruñ ma'rifetsüz kalbi karanu (22) olmuşdur , kendüleri hakīmler olmaġa ikrār idüp sefīhler (23) olmuşlardur, ve fenādan münezzeh olan tañrınuñ mecdini tebdīl itdiler fāni ādemüñ sūretinüñ müşabehetine ve kuşlaruñ ve dört (24) ayaklularuñ ve sürüklenenlerüñ, bu ecilden Allāh daḫi añları nā-pak teslīm eyledi anlaruñ kalbleri şehvetlerinde tenlerini (25) kendüler içinde rüsvāy etmek içün, ki tañrınuñ hakkın yalana tebdīl itdiler ve mahluḳa secde idüp ibādet itdiler halkdan (26) artuk ki mübārekdür dehrlerine dek āmīn bunuñ içün tañrı añları mezelletüñ alamına teslīm itdi zīrā hem anlaruñ dişileri (27) isti'māl ṭabī'i aña teġayyür itdiler ki tabi'ata karşudur ,ve aña göre erkekler daḫi dişinüñ tabi'atlü isti'mālin terk

[138b]

294

idüp nefisleri arzusunda birbirine yandılar erkekler erkeklere fāhişeti işleyüp anlaruñ dalaletinüñ gerek olan (28)ücretini kendülerinde alur iken, ve netekim ma'rifetde Allāhı alıḳomak ma'kul görmediler Allāh anları bir reysüz akla teslīm (29)eyledi yarışmayan nesneleri itmek içün, meyyitli olup cemī' zulm ile zina ile şerr ile buhl ile habāset ile pür hasetden(30)katlden nizā'dan hileden yavuzluḳdan, nemmāmlar bühtancılar Allāhı ibġāz idiciler şetm idenler mütekebbirler ögüniciler kem(31) nesneleri īcād ediciler validane mutī olmayanlar, akılsuzlar(32) ahd bozucılar müddetsüzler barşık itmeyenler merhametsüzler, ki Allāhun insafun bilüp ki bunlaruñ gibi nesneleri amel idenler mevte müstehakdur tenha degil anları iderler lākin amel idenlere rıza virürler,

İkinci Faşıl

(1)Pes imdi bi i'tizārsın ya ādem her ḥükm iden zīrā sayir kimesneyi ḥükm etdügü nesnede kendüni mahkūm kılırsın zīrā sen ḥükm ider iken heman nesneleri idersin,(2) ammā biz bilürüz ki tañrınun ḥükmi ḥaḳīḳat mūcibi üzere (3) olur bunun gibileri işlenlere karşu, ve bunı kıyās idermisin ya ādemki bunun gibileri işleyenleri ḥükm

[139a]

295

idersin ve heman nesneleri kılursın ki sen hüdanun(4) deynunetinden kurtulasın, ya sen anuñ eyüliginüñ ganiliġini ve sabrını ve tavilül anatını(????) hormı görürsin bilmez iken ki(5) hüdanun eyülügi seni tevbeye iledür , ammā senüñ katıluġuna ve tevbe itmeyen kalbüne göre ġażabı kendüne yıġarsın (6)ġażab gününde ve hüdanun adil ḥükmi alaniyetinün, kim (7)her kimesneye anuñ amellerine göre yine virse gerek, anlara ḫōd ki eyü amelün sabrı üzere mecdi ve izzeti ve fenadan (8) münezzehligi taleb iderler ebedi hayātı, ammā anlara ki niza'dandur ve hakka ḫōd mutī' olmayub zulme itā'at iderler hışm(9) ve ġażab, musibet ve müzāyaka şerri işleyen her canına Yahūdiye (10)evvel ve daḫi Yunanluya, ammā mecd ve izzet ve selamet her hayır(11) işleyene Yahūdiye evvel ve daḫi Yunanluya, zīrā tañrı katında (12)dizarı kabūl itmek olmaz, zīrā anlar hep ki nāmussuz günāh itdiler nāmussuz daḫi helak olalar ve anlar hep ki (13)nāmusda günāh itdiler nāmus ile ḥükm olunalar, zīrā nāmusu istimā' idiciler Allāh katında ādil degillerdür lākin (14)nāmus idiciler müteberrir olalar, zīrā çün ümmetlerki anlaruñ şerī'ati yokdur tabiat ile şerī'attekileri iderler bunlaruñ (15)şerī'ati yoġ iken kendülere şerī'at olurlar, ki şerī'atün

[139b]

296

Amelin gösterürler kendü göklerinde yazılmuş anlaruñ basireti bile şehādet virir iken ve fikirleri bu esnada birbirine levm (16)yahut özür ider iken ol gündeki Allāh ādemlerüñ sırlarını ḥükm ide benim İncīlime göre yesū' mesihden, (17) işte sen Yahūdi tesmiye olunursın ve nāmusda karar idersin(18) ve Allāh fahrlenürsin ve iradetü bilürsin ve eftal nesneleri makul görirsin (19) nāmusdan talüm olunmuş ve tevekkül idersin ki sen bi'z-zāt a'mālaruñ kulavuzısin karanuluḳdakilerüñ (20)nurı, sefihlerüñ müeddebi ve tıfıllaruñ muallimi ki senüñ ilmün(21) ve ḥaḳīḳatün kalbi vardur nāmusda, imdi bir gayriye talüm idüp kendüne talüm itmezmisin uġurlamamak vaaz iderek(22) senmi uġurlarsın, fısk itmemek diyüp sen fısk mı idersin bunlardan ikrah idüp heykel sarīkligı idermisin(23) sen ki şerī'atte fahrlenürsün şerī'atden tecāvüz idüp Allāhı(24) mezemmetmi idersin, zīrā Allāhun ismi sizden ümmetler (25)içinde iftirā olunur netekim yazılmışdur, zīrā ḫitānet ḫōd fāide ider eger şerī'ati icrā' idersin ammā eger şerī'atden(26) tecāvüz idicisün senüñ ḫitānetün kulfet olmuşdur, imdi eger kulfet şerī'atin adilleriñ hıfz ider ise anuñ kulfeti(27) ḫitānet içün add olunmazmı ve tabiatdan ki ol kulfet

[140a]

297

şerī'ati tamām ider iken seni din ide ki ḥarf ile ve ḫitānet (28)(ile) şerī'atden tecāvüz idicisin, zīrā ẓāhirdeki(29) Yahūdi degildür ve ne ẓāhirde gibi cesetde ḫitānet(dür), lākin ol Yahūdi kim bātında ve ḫitānet kalbün(dür) ruhda ḥarfte yok kim anuñ medhi ādemlerden degil lākin Allāhtan

Üçüncü Faṣıl

(1)Pes imdi Yahūdi nice efdāldür ya ne fāide olur (2) ḫitānetden, ziyāde her vech üzere evvela ḫōd ol sebebden ki Allāhun(3) makaletleri anlara inanılmışdur, zīrā nedür eger ba'żılar īmān getürmediler anlaruñ īmānsuzlıġı tañrınuñ īmānını menfaatsüz(4) idermi, olmasun evvet Allāh hak olsun ve her ādem yalancı netekim yazmışdur ta senüñ sözleründe tasdīk olunasın(5) ve galīb olunasın çün ḥükm olunursun ammā eger bizüm zulmümüz tañrınun adline tahsīn ide ne diyelüm Allāh 'adilsüzmi(dür)(6) ġażabı getürür iken ādeme göre dirün olmasun pes Allāh(7) 'ālemi nice din ide, zīrā eger Allāhun ḥaḳīḳati benüm kizbümde izdiyād buldı kendü mecdine henüz daḫi günāhkar gibi(8) niçün ḥükm olunurum, ve degil netekim iftirā olunuruz ve netekim ba'żılar eydürler ki biz dirüz kim yaramaz nesneleri ide

[140b]

298

Levm ki eyü nesneler geleler kim anlaruñ deynunetini doġrıdur,(9) pes de biz efdālmıyuz asla yok zīrā evvel isbat idün ki hem(10) Yahūdiler hem yunanlular hep günāh altındadur, netekim yazılmışdur (11)ki hīç sadık yokdur,ve ne bir, hīç anlayan yokdur Allāhı(12) tefahhus iden yokdur, cümlesi azdılar bile fāidesüz olmuşlar-(13)dür eyülük iden yokdur bire dek degildür, anlaruñ boġazı kabir açıkdur lisanları ile hile itdiler ef'ilerüñ aġusı(14) dudakları altundadur, kim anlaruñ aġzı lanet ile ve acılıḳ(15-16) ile memludur, anlaruñ ayakları kanı dökmek serīdür, şikeste-(17)liḳ ve miskinlik yollarındadur, ve selamet yolun bilmediler,(18-19) Allāhtan korkusı gözleri önünde degildir, biz ḫōd bilürüz ki şerī'at her neleri dir ise şerī'attekilere söyler ta her (20)aġzı yumulmuş ola ve cümle 'ālem Allāha cürm-nak ola, anuñ içün şerī'at amellerinden hīç cesed teberrürlenmeye anuñ katında zīrā (21)şerī'at ile günāhun bilmesi olur, ammā şimdi nāmussuz Allāhın adli ẓāhirdür nāmusdan ve enbiyadan şehādet olunmuş ,(22)Allāhun adli ḫōd yesū' mesihün itikadı ile īmān getür-(23)enlerüñ küllisine ve ser cümlesi üzere zīrā fark yokdur, zīrā(24) hep günāh itdiler ve Allāhun mecdinden nakıs olurlar, teberrürlenmiş ve rayigan kendünüñ nīmetinden ol feda eyleki yesū' mesihde-

[141a]

299

(25)Dür, kim Allāh anı bir gufranı takdim itdi īmān ile anuñ kanında kendünüñ adlini ayan itmesine evvell olmuş günāhlaruñ(26) maġfireti içün Allāhın isticalinde, anuñ adlini ayan itmesi içün şimdiki zamanda ta kendü adil ola ve anı teberrürlenen(27)ki yesū'itikatındandur, imdi mefahiret nerededür taşra kapanmışdur kankı şerī'at ile, imdi amelleri mi yok lākin i'ākatın şerī'atı ile (28)imdi muhassılın iderüz ki ādem i'ākat ile(29) teberrürlenür şerī'atün bi amellerinden, Yahūdilerünmi tanha Allāhı-(30)dur ve ümmetlerüñ daḫi degilmi belli ümmetlerüñ daḫi, degilmi çünki bir Allāh(dur) ki ḫitāneti itigatdan teberrürleye ve kulfeti i'tikād (31)ile, imdi şerī'ati itigat ile iptalmü iderüz olmasun lākin şerī'ati mukarrer iderüz

Dördüncü Faşıl

(1)İmdi ne diyelüm ki İbrahim bizüm atamuz cesede müteallik̟(2) buldı, zīrā eger İbrahim amellerden teberrürlendi ise fahr (3)itmesi vardur lākin Allāh katında yok, zīrā kitab nedir İbrahim ḫōd Allāha īmān getürdi ve aña adl içün ihtisāb (4)olundı ammā amel idene ücret nīmete göre ihtisāb olunmaz (5)lākin borca göre, ammā amel itmeyene lākin faciri teberrürleyene

[141b]

300

İtikād idene anuñ i’ākatı madelet içün ihtisāb olunur,(6) netekim davud daḫi ādemüñ mübarekliġini dir kim Allāh aña (7)adli i’mālsuz ihtisāb ider (yani) mübarekdür anlar kim (8) ismleri maġfūrdur ve günāhları örtülmüşdür, tobı ol ere kim rabb(9) aña günāhı ihtisāb itmeye, imdi bu mübareklik kıtanet üzere mi ya kulfet üzere daḫi zīrā biz iderüz ki i’ākat (10)ibrahime madelet içün add olunmuşdur, imdi nice add olundı hıtanette olmuş iken ya kulfette ḫitānette yok lākin kulfette, (11)ve ḫitānetün ve nişanıñ aldı i’tikādun adlinüñ mührüni ol ki kulfette taki cemī’ i’ākat idenlerüñ atası ola kulfet ile(12) ta madelet daḫi anlara ihtisāb oluna, ve ḫitānetün atası ḫitānettenkilere tenha degil ammā daḫi bizüm atamız ibrahimün(13) i’tikādı izlerinde sülūk idenlere ol ki kulfette, zīrā dünyāya vāris olmasınun vadesi ibrahime ya tohumuna nāmus ile (14)degil lākin īmānüñ birri ile, zīrā eger nāmusdankiler(15) varislerdür, īmān bātıl oldı hem vade menfaatsiz oldu, zīrā nāmus ġażabı işler zīrā nerede nāmus yokdur mücavezet daḫi (16)yok, bunun içün īmāndan(dur)ki ni’met ile (ola) ta ki vade sabit ola cemī’ tohuma aña nāmustan tenha degil lākin aña daḫi ki ibrahimün īmānından ki cümlemizün babasıdur

[142a]

301

(17)Netekim yazılmışdur ki seni çok ümmetlerüñ babasını vaz’ etdüm aña iman gedürdügi tañrı önünde emvātı ihya iden(18) ve mevcut olmayanları mevcūd olanları gibi okuyan, kim ümide karşu ümitde īmān gedürdi ta ki çok ümmetlerüñ(19) babası oladinilmişe göre senüñ tohumun öyle ola ve īmānda zayıf olmayub anuñ tenini şimdi ölmüş teemmül itmedi yüz(20) yaşa yakın olup ve ne sarenüñ rahminüñ ölmüşlügi, ve tañrınun vadesinde īmānsuzlıḳ ile tereddūd itmedi lākin īmānda(21) muhkem oldı tañrıya mecdi virür iken, ve anuñ yakını (22)dolu olup ki vade etdügini etmege daḫi kadirdür, ve bu sebebden(23) aña birr içün add olundı, ammā anuñ hatrı içün tenha (24)yazılmış degilki aña add olundı, lākin bizüm içün daḫi bize add olunacakdur bizüm rabbimüz yesū’yı emvātdan baas(25) idene īmān gedürür iken, ki bizüm zilletlerimiz içün teslīm olunup bizüm tebririmiz içün baas olundı,

Beşinci Faşıl

(1)İmdi i’tikād ile müteberrür olup bizüm Allāh katında selametimiz var-(2)dür bizüm rabbimiz yesū’ mesihden, kim andan daḫi īmān ile duhūlümüz vardur bu durduġumuz nīmete ve tañrınun mecdi ümidinde

[142b]

302

(3)İftihar iderüz, ve tenha degil lākin musibetlerde daḫi fahirlenü-(4)rüz bilür iken ki musibet sabrı işeri, ve sabır tecrübeyi ve (5)ve tecrübe ümidi, ve ümīd utandurmaz anuñ içün ki muhabbetullah bizüm kalblerimizde dökülmüşdür bize virilen rūh-ı kudüsden, (6)zīrā mesih biz henüz kuvvetsüz olup zamana göre dinsüzler içün(7) ölmüşdür zīrā güç ile bir ehad bir sadık içün öle lākin(8) şayet bir salih içün bir fert daḫi ölmek cesaret ide, ammā Allāh kendü muhabbetini bize tahsīn ider ki biz henüz günāhkar-(9)lar olup mesih bize bedel ölmüşdür, imdi çok ziyāde anuñ katında şimdi müteberrir olmuş gazaptan anuñ ile halas olavüz, (10)zīrā eger biz düşmanlar olup Allāha anuñ oġlınun ölümü ile tesalüh olunmuşuz çok artuk tesalüh olunmuş iken anuñ(11) hayātında halas olavüz, ve yalnız degil ammā daḫi Allāhda fahrlenürüz bizüm rabbimiz yesū’ mesihden kim andan şimdi müsa-(12)lahatı alduk bunun içün netekim bir ādemden günāh 'āleme girdi ve günāhdan ölüm ve şöyle ölüm cümle ādemlere geçti(13) kim anda ser cümle günāh itdiler, zīrā nāmusa dek günāh()14 'ālemde imiş ammā günāh ihtisāb olunmaz nāmus olmayıp, ammā ölüm ādemden musaya degin padişahlıḳ itdi hem günāh itmeyenlere ādemüñ mücavezeti müşabehetine göre kim olacak

[143a]

303

(15)Kimesnenüñ suretidür,ammā zillet gibi degil öyle hem in’ām itmesi zīrā eger bir ehadun zilletinden çoklular ölmüşlerdür gayet de artuk tañrınuñ nīmeti ve atiyyesi nīmette(ki) bir ādemden (yani) yesū’ mesihden(dür)çoklulara firavan oldı, (16)ve yok netekim bir günāh eyleyenden (öyle) atā zīrā deynunet ḫōd bir ehadden müdayenete ammā in’ām çok zilletlerden tebrire,(17) zīrā eger bir ferdün zilletinden ölüm bir fertden şahlıḳ itdi gayette artuk nīmetin kesretini ve birrün atasınüñ ahz idenler (18)hayātta şahlıḳ ideler bir yesū’ mesihden, pes imdi netekim bir zilletden cemī’ ādemlere müdayenet içün şöyle daḫi(19) bir birrden cemī’ ādemlere hayātun tebriri içün zīrā netekim bir ādemüñ ma’siyyetden çok vaz’ olundılar günāhkarlar öyle daḫi bir ehadun tā’atından çok vaz’ olısardur, sadīklar,(20) ammā nāmus girdi ta zillet firāvān ola ammā günāh firāvān olduġı(21) yirde ni’met ziyāde firāvān oldı ta günāh ölümde nice şahlıḳ itdi ise ni’met daḫi birrden ebedi hayāta şahlıḳ ide yesū’ mesih bizüm rabbimizden

Altıncı Faṣıl

(1) imdi ne diyelüm günāhda bakimi kalalum tan ni’met firāvān

[143b]

304

(2)Ola, olmasun biz ki günāha ölmüşüz nice artuk anda(3) ömür sürelüm, bilmezmisiz ki ne kadar yesū’ mesihe ta’mīd olunduk (4)anuñ ölümüne ta’mīd olunduk, imdi biz kendü ile bile gömülmüşüz mamudiyetden ölüme ta mesih emvātdan nice müstaykız oldı ise atanuñ mecdi ile biz daḫi hayātun yenilliginde(5) öyle yürüyelüm, zīrā eger anuñ mevtinüñ müşabehetine bile dikilmiş (6)olduk ise hem kıyametinüñ daḫi olısaruz, bunı bilürek ki bizüm koca ādemimüz bile haclanmışdur taki günāhun cesedi helak ola ki biz artuk günāha hizmet itmeyevüz,(7-8) zīrā ölen günāhdan berıdur pes eger mesih ile ölmüşüz inanuruz ki daḫi anunla bile dirlik idevüz bilür iken ki mesih emvātdan baas olunup artuk ölmez ölüm artuk aña saltanat (10)sürmez, zīrā ki öldi günāha bir kerre ölmüşdür ammā ki dir-(11)ilür Allāha dirliḳ sürer hem siz daḫi kendünizi ḫōd add eylen ölmüş olmaġa günāha ammā Allāha dirilenler yesū’ mesih bizüm (12)rabbimizde, imdi günāh sizüñ ölümli tenünizde şahlıḳ(13) itmesün aña itā’at etmek içün anuñ şehvetlerinde, ve ne sizüñ a’zālarunızı arz eylen zulmün silahlarını günāha lākin kendünizi tañrıya arz eylen netekim emvātdan diri (14)olanlar ve sizüñ a’zālarunı birrün silahlarını tañrıya, zīrā

[144a]

305

Günāh size beglik itmeye zīrā nāmus altında degilsiz lākin (15)ni’met altında, ne imdi günāhmı idelüm anuñ içün ki (16)nāmus altında degülüz lākin gelür ni’met altında olmasun, bilmezmisiz ki aña kendünüzi kulları arz idersiz itā’at itmege anuñ kulları siz kim aña itā’at idersiz gerekse (17)günāhun ölüme gerekse itā’atün ma’delete, nihayet şükrullaha ki günāhun kulları oldunuz ammā aña teslīm olunduġunuz (18)talimün kalbine gönülden itā’at etdünüz, pes günāhdan (19)kurtulmuş olup birre kullar oldunuz, insāniyetlü gibi söyleriñ sizüñ cesedünüzün zaifligü içün zīrā netekim arz etdünüz sizüñ a’zālarunuzı kulları na-pakına ve zulme zulme dek öyle şimdi arz eylen sizüñ a’zālarunuzı(20) kulları birre tekaddüse dek, zīrā çün kullar oldunuz günāha (21)birrden beri oldunuz, imdi ne yemişi buldunuz ol vakit ol nesnelerde kim anlardan şimdi utanursız zīrā anlaruñ (22)sonı ölüm, ammā şimdi günāhdan kurtulmuş ve tañrıya kullar olup sizüñ yemişünüz vardur takdise ve sonu ebedi(23) hayāt, zīrā günāhun ücreti ölüm ammā tañrınuñ in’āmı ebedi hayāt yesū’ mesih bizüm rabbimüzdür

[144b]

306

Yedinci Faşıl

(1)Bilmezmisiz ya karındaşlar zīrā nāmusu bilenlere söylerin (2)ki nāmus ādeme beglıḳ ider mādemki dirlik sürer, zīrā ere mensub olan avret dirilen erine bağlanmışdur nāmus ile ammā (3)eger er öldi ise erin şerī'atinden çözülmüşdür, imdi er diri oldukça eger anuñ bir gayri eri ola facire dinilmiş olsa gerek ammā eger er öldi ise ol şerī'atden biridür şöyleki (4)facire degildür eger ki anuñ bir gayri eri ola, pes imdi ey benüm karındaşlarım siz daḫi nāmusa öldürülmüş siz mesihin teni ile ta ki bir gayrinüñ olasız emvātdan müstaykız olanuñ(5) ki yemişi Allāha virevüz zīrā kaçan ki beşerde olduk günāhlaruñ alamı ki nāmusdan imiş bizüm a'zālarımızda kar iderler (6)idi ölüme yemişi getürmek içün ammā şimdi nāmustan kurtulmuşuz aña girifdar olduġumuza ölmüş olup ta hizmet idevüz ruhun yeniliginde ve ḥarfün eskiliġinde yok, imdi ne diyelüm nāmus günāhmı(dür)olmasın lākin günāhı bilmedim illa nāmustan zīrā hem şehveti bilmedim illa nāmus dimiş (8)idi tama' itmeyesin, zīrā günāh vasiyyetden fırsatı alup bende cemī' şehveti amel eyledi zīrā nāmussuz günāh olmuşdur,(9) ben ḫōd bir vakit nāmussuz ömür sürdüm ammā vasiyyet gelicek

[145a]

307

(10)Günāh girüdirildi, ve ben öldüm ve vasiyyetki dirlige oldı (11)bu bana ölüme olmak bulundı zīrā günāh vasiyyet ile fırsatı alup (12)beni azdurdı ve anuñ ile öldürdi, imdi nāmus ḫōd(13) mukaddesdür hem vasiyyet pak ve adil ve hayırlı, pes hayırlu ki bana ölüm oldumı olmasun lākin günāh ta görüne günāh hayırlu ile bende mevti amel idüp ta ki günāh vasiyyet ile(14) mübalaġa ile günāhlu ola, zīrā bilürüz ki nāmus ruhaniyetlü-(15)dür ammā ben cesetlüyüm günāh altında satılmış, zīrā anı kim işlerüm gökçek görmezim zīrā anı kim isterim anı amel etmem (16)lākin anı kim ibgāz iderim anı kılırum, pes ege r anı kim(17) istemem anı kılırum ben nāmusa rıza virürüm ki eyüdür, pes bu kez ben anı artuk işlemem lākin bende sākin olan günāh, (18)zīrā bilürün ki bende yani benim cesedümde eyü nesne sükun itmez zīrā istemek bana hazırdur ammā hayırluyı eda itmek(19) bulmam, zīrā istedügüm hayırlıyu itmem lākin istemedigüm(20) yetlü bunu amel iderüm, imdi eger ben istemedügümi iderim ben(21) şimdi anı kılmam lākin bende sākin olan günāh, imdi bir şerī'ati bulurın ki ben hayır eylemek isteyüp şerr bana (22)hazırdur, zīrā tañrınuñ nāmusunda zevk iderin içindeki(23) ādeme göre, ammā benim a'zālarımda gayri nāmusı görürüm

[145b]

308

Benüm gönlümün nāmusuna karşu cenk ider ikenve beni(24) a'zālarımda olan günāhun nāmusuna esir kılur iken, ben(25) miskīn ādem kim beni azād ide bu mevtün teninden tañrıya şükr iderim yesū' mesih bizüm rabbimüzden öyle imdi ben kendüm ḫōd tañrınuñ nāmusuna gönül ile hizmet iderim ammā cesed ile günāhun nāmusuna

Sekizinci Faşıl

(1)Pes şimdi yesū' mesihde olanlara hīç müdayenet yokdur ki(2) cesede göre yürümeyeler lākin ruha göre, zīrā hayātın ruhı nāmusu yesū' mesihde beni ölümün ve günāhun nāmusundan (3)azad itdi, zīrā ol kim nāmusa kabil olmadı cesedden zayıf olduġı içün Allāh kendü oġlunu günāhun cesedi müşabehetinde gönderür iken ve günāh içün günāhı cesedde mahkūm(4) eyledi, taa nāmusun birri bizde tekmīl oluna ki cesede (5)göre yürümezüz lākin ruha göre, zīrā cesede göre olanlar cesedün ki nesneleriñ fikir iderler ammā ruha göre olanlar(6) ruhunkilerini zīrā cesedün fikr itmesi ölüm(dür) (7)ammā ruhun fikr itmesi hayāt ve selamet anuñ içün ki cesedün hikmeti tañrıya düşmandur zīrā tañrınun nāmusuna

[146a]

309

(8)Mensub degildür zīrā o ne kadirdür, pes cesedde mevcut (9)olanlar Allāhı razı eylemege kadir degüldür, ammā siz cesedde degilsiz lākin ruhda ḫōd tañrınuñ ruhu sizde sākin ola eger mesihün ruhu bir kimesnede olmaya iş bu anuñ (10)degildür, ve eger mesih sizdedür ten ḫōd olmuşdur günāhtan(11) ötüri ammā ruh hayātdur birrden ötüri, eger yesū'yu emvātdan baas idenüñ ruhu sizde sākin ola mesihi emvātdan baas iden sizün ölümli tenlerünüzi ihya ide(12) anuñ sizde sākin olan ruhı ile, pes imdi ey karındaşlar biz cesede borçlu degülüz cesede göre ömür sürmek içün,(13) zīrā eger cesede göre ömür süresiz ölisersiz ammā eger ruh(14) ile gövdenüñ fiilleriñ öldüresiz dirliḳ idesiz zīrā her neler kim tañrınuñ ruhı ile irşād olunalar anlar tañrınuñ (15)oġullarıdur zīrā siz esirligün ruhunu almadunız tekrar korkuya lākin tebünniyenüñ ruhın aldunuz kim anunla çaġır-(16)uruz abba peder, ruh kendüsi bizüm ruhumuz ile tanıklıḳ (17)virür ki tañrınun oġullarıvüz, ve eger oġullar varisler daḫi tañrınuñ ḫōd varisleri ve hem varisler mesih ile eger ḫōd bile-(18)(since) ālām çekerüz ta'bile daḫi temcīd olunavüz zīrā add iderim ki şimdiki zamanun alamları bizde keşf olunacak

[146b]

310

(19)Mecde münasib degillerdür , zīrā mahluḳun haris imtizarı (20)tañrınun oġulları alaniyetini katlanur, zīrā mahluḳ batılıga mensub oldı bi'r-r rızā degil lākin musahhar idenden ötüri ümid-(21)de, ki hem kendü mahluḳ ufunetün esirliginden halās bula (22)evlādullahuñ mecdi azadlıgına, zīrā bilürüz ki cemī' hilkat bile inilür ve bile doġuruş borusunı çeker şimdiye (23)dek, ve tenha (anlar) degil lākin kendümüz daḫi ki ruhun bakūreleri bizde var biz bi'z-zāt daḫi kendümüzde inilürüz(24) tebüneyyii intizār ider iken bizüm tenümüzün iftidasını, zīrā ümīd ile halās oluruz ammā ümīd ki görünmüşdür ümīd degildür (25)zīrā anı kim bir kimesne görür niçün daḫi umar, ammā eger anı ki görmezüz ümīd tutaruz sabr ile intizār iderüz,(26) ve ancılayn ruh daḫi bizüm zaaflarımıza bile mu'āvenet ider zīrā gergi gibi anı bilmezüz kim (anuñ içün) namaz kılavüz lākin ruh kendüsi bizüm hakkumuzda şefaat ider gayrımukavvel (27) inildüler ile, ve kalbleri tefahhus iden ruhun mevhumı nedür bilür anuñ içün ki Kadüslerüñ ḥaḳḳında Allāha göre şefaat (28)ider, ve biz bilürüz ki dügeli nesneler Allāha muhabbet idenlere hayır içün bile amel iderler niyyete göre ol davet olunanlara (29)zīrā pişin bildügi kimesneleri hem kendü oġlunun suretine

[147a]

311

Nazīr olmaya takdīr eyledi ta ki çok karındaşlarda evvel (30)doġmuş ola, pes anları kim takdīr eyledi anları daḫi davet itdi ve anları kim davet itdi anları daḫi tebrīr eyledi(31) ve anları kim tebrīr eyleri anları daḫi temcīd kıldı, imdi bunlara ne diyelüm eger Allāh bizüm içün kim bize karşu,(32) ol daḫi ki has oġlunı imsak itmedi lākin anı hebümiz içün teslīm eyledi niçün daḫi anunla cemī' nesneleri(33) bize in'ām itmeye, tañrınun muhtarlarına karşu kim levm gedüre(34) Allāh tebrīr iden, din iden kimdür mesihdür kim öldi ammā evlā kim müstaykız oldı ki daḫi tañrınuñ saġındadur(35) ki daḫi bize şefaat ider, mesihin muhabbetinden kim bizi cüdā ide musibetmi ya müzayeka ya izdihāt ya kızlıḳ ya urya-(36)nlıḳ ya muhatara ya kılıç, netekim yazılmışdur ki senüñ hatrun içün bütün gün maktül olmuşuz ihtisab olunduk zebhün(37) koyunları gibi, lākin cemī' bu nesnelerde muzafferlerden ziyadevüz(38) bize muhabbet eyleyenden, zīrā ilka olunmuşım ki ve ne mevt ve ne hayāt ve ne ferişteler ve ne riyasetler ve ne kudretler ve ne hazır(39) olanlar ve ne gelecek nesneler, ve ne yükseklıḳ ve ne derinliḳ ve ne bir sair mahluḳ bizi ayırmaġa kadir ola tañrınuñ muhabbetinden ki yesū' mesih bizüm rabbimizdedür

[147b]

312

Dokuzuncu Faşıl

(1)Küçüklük iderüm mesihde kizb itmem benüm basiretüm bana(2) tanıklıḳ virüp ruh-ı kudüste, ki benim azīm hüznüm ve kalbimün(3) müdavim derdi vardur, zīrā ki temenna ide idüm ki ben kendüm anasemā olan mesihden benüm karındaşlarum içün ki benüm(4) hısmlarumdur cesede göre, kim israillülerdür kim anlarındur oġullıġa vaz' etmesi ve mecd-ü misaklaru nāmusun vaz itme-(5)si ve ibadet ve vadeler, kim anlarındur babalar ve anlardandur cesede göre mesih ki cemī' nesneler üzerinedür tañrı mübarek ta dehr-(6)lere dek amin, ammā yok güya ki tañrınun kelamı düştü (7)zīrā israildenkiler cümle bunlar İsrail degildür, ve ne anuñ içün ki ibrahimin tohumıdur hep oġullar lākin ishakda sana (8) bir tohum davet oluna, yani cesedün oġulları bunlar tañrınun oġulları degil ammā vadenüñ oġulları tohum içün sayılmışlardur,(9) zīrā vadenüñ sözü budur bu zamana göre geleyim ve saraya (10)bir oġul ola, ve tenha degül ammā rebekka bir ehaddan habl idüp (11)bizüm babamız ishakdan, zīrā (oġlancıklar)henüz doġmamışlar ve ne eyülük ya kemlüḳ itmiş iken ta tañrınuñ niyeti ihtiyara (12)göre baki kala amellerden yok lākin davet idenden, aña dinilmiş-(13)dür ki büyügi küçüge hizmet ide netekim yazılmışdur yaku'bı

[148a]

313

(14)Sevdüm ma īsāvī ibġāz etdüm, imdi ne diyelüm Allāh (15)katında zulüm varmıdur ırak olsun, zīrā musaya dir rahmet ideyim aña kim rahmet ideyim ve esirgeyim anı kim esir-(16)geyim ,pes imdi istiyenden degil ve ne segirtdenden lākin(17) rahmet den Allāhtan, zīrā kitab firavna eydür ki heman bunun içün seni kopardum ki benüm kuvvetimi sende göstereyim ve(18) ta benüm ismim cümle arzda ihbar oluna, pes imdi aña kim(19) ister ise rahmet ider ve anı kim ister ise katı kılur, imdi bana diyesin niçün henüz ta'yīb ider zīrā iradetine kim(20) mukavemet itdi, belki ya ādem sen kimsin tanruya cevab iden musavver olmuş suretini virene diyemi niçün beni böyle (21)etdün, ya çömlekci kil üzerine ḥükmi yokmı heman kesikten(22) eylemek bir kab ḫōd izzete ve biri zillete, ne eger Allāh ġażabı göstermek ve kudretini bildürmek isteyüp çok tavilül inasda (23)ġażabın kablarına tahammül eyledi helaklıġa düzelmiş, ve ta anuñ mecdinüñ servetini ilam ide merhameün zarflarına ki mecde pişin(24) araste kılmışdur, heman bize ki davet eyledi Yahūdilerden (25)yalınuz degil lākin ümmetlerden daḫi, netekim hoşea da diyor benüm halkum olmayanı benüm halkumı davet ideyim ve mahbūba olmaya-(26)nı mahbūbeyi, ve olısar ki ol makamda kim anlara denilmişdür

[148b]

314

Benüm hakum degilsiz orada dirilen Allāhun oġulları davet (27)olınalar, iş'ayaı daḫi İsrail hakkunda çaġırur eger beni israilün adedi deniz kumunca olur ise bir bakıye halas(28) olısardur, zīrā nesneyi tamām idüp adilde kısa kat ide (29)zīrā rabb yir üzerine muhtasar nesneyi etse gerek, ve netekim iş'aya pişin dimişdür eger rabbü's-sabavüs bize tohumu komadı ise sodoma gibi olup gomorraya şebih olmuş (30)idük, pes ne diyelümki ümmetler birre mutabaat itmeyüp bire(31) yapıştılar yani ol birre ki īmāndandur, ammā İsrail(32) birrün nāmusuna mütabaat idüp birrün nāmusuna irmedi, neden ötüri andan ötüri ki īmāndan degil lākin güya ki nāmusun amellerinden zīrā ol sürçecek taşa sürçdiler (33)netekim yazılmışdur işte sahyunda sürçecek taşı koyarum ve asrenüñ kıyasını ve her aña iman gedüren hacīl olmaya

Onuncu Faşıl

(1)Ey karındaşlar benüm kalbimün rızası ibtihali Allāha İsra-(2)il içindürki halas olalar, zīrā anlara tanıklıḳ virü-(3)rin Allāhun gayreti anlardadır ammā yok marifete göre, zīrā anlar tañrınuñ adlini bilmez iken ve has birrini mukarrer kılmak

[149a]

315

(4)Diler iken tañrınuñ adline muhteşa’ olmadılar, zīrā nāmusun(5) nihayeti mesihdür adl içün her i’ākat idene, zīrā musa nāmusdan ki adlini tahrīr ider ki ol nesneleri eyleyen(6) ādem anlarda dirile, ammā īmānüñ ki adli öyledir senüñ gönlünde dimeyesin göge kim yukaru çıka yani(7) mesihi aşa getürmek, ve ġamra kim nüzūl ide ya'ni mesihi (8)emvātdan girü gedürmek ammā ne dir kelam sana yakındur senüñ aġzunda ve kalbünde budur ol īmānüñ kelamı ki vaaz(9) iderüz ki eger aġzın ile rabb yesū’a i’dır āf idesin ve kalbünde īmān gedüresin ki Allāh anı ölmüşlerden baas (10)itdi halas olsan gerek, zīrā kalb ile adle īmān(11) gedürülür ve aġız ile halasa i’dır āf olunur zīrā kitab(12) eydür her aña itikād iden hacīl olmaya, zīrā Yahūdi ile yunanlınun farkı yokdur zīrā cümlesinüñ kendü rabbi(13) cemī’ aña dua idenlere gani (olur) zīrā her kimki rabbün(14) ismine dua ide halas ola, imdi aña iman gedürmedikleri kimesneye nice dua ideler ve anı istimā’ itmedükleri kimesneye nice īmān gedüreler ve nice istimā’ ide-(15)ler vaazsüz, ve nice vaaz ideler eger irsal olunmayalar netekim yazılmışdur ne güzeldür ayakları selameti beşaret idenlerüñ

[149b]

316

(16)Eyü nesneleri müjde eyleyenlerüñ, ama heb İncīle itā'at itmediler zīrā iş'āya eydür ya rabb bizüm āvāzemize kim (17) inandı pes imdi īmān istimā' itmekten(dür)ve istimā'(18) etmek kelamullah ile, ammā eydürin istimā' itmedilermi belki anlaruñ sadası tamām arza çıkdi ve anlaruñ sözleri (19)meskunetün aksalarına, ammā eydürin İsrail bilmedimi evvel musa eydürin ben sizi gayrete kandurayım anlar ile ki ümmet yoktur(20) bir akılsız tayfa ile sizi īġzāb ideyim, ammā iş'āya küstahlıḳ idüp eydür beni talep itmeyenlerden bulunmuşın benden(21) sual itmeyenlere ẓāhir oldum ammā israile eydür bütün gün ellerümü uzattum bir asi olan ve karşu söyleyen halka

On Birinci Faṣıl

(1)Pes eydürim Allāh anuñ kavmini redd etdimi ırak olsun zīrā bende israillüyüm İbrahim tohmundan bünyamin kabīlesinden,(2) Allāh pişin bildügi kavmini redd itmedi ma'lūmunuz yokmu kitab-ı iliyya da ne dir nice israile karşı Allāh şefaat(3) ider diyü, ya rabb senüñ peygamberlerüni katl itdiler ve mezbahlarını yakdılar ve ben yalnuz kaldum ve benüm canımı(4) taleb iderler, ammā vah-i ilahi aña ne dir yedi bin

[150a]

317

Eri kendüme istibkā etdüm ki dizi ba’ale meyl etmediler,(5) şöyle imdi hem şimdiki zamanda nīmetün ihtiyaruna göre bakiye(6) vardur, ve eger nīmetden artuk amellerden degil yoksa ni’met artuk ni’met degil, pes eger amellerdendür artuk ni’met(7) degil yoksa amel artuk amel degildür, ne imdi anı kim İsrail taleb ider bunı tahsil itmedi ammā ihtiyār tahsīl (8)itdi ve kalanlar katı olmuşlardur, netekim yazılmışdur Allāh emizganīş(??) ruhunı anlara virdi gözleri görmemek içün ve kulakları (9)eşitmemek içün bu güne dek, ve davud eydür anlaruñ trapeze-(10)si kemend olsun ve tuzaḳ ve müsire ve ceza anlara, anlaruñ gözleri karanu olsunlar görmemek içün ve anlaruñ arkasını herkes(11) egdür, imdi eydürem sürçdilermi ta düşeler olmasun lākin anlaruñ sıkatından halas ümmetlere anları kıskandırmak(12) içün, pes eger anlaruñ sıkatı dünyānun baylıġı ve anlaruñ zevalı ümmetlerüñ ganiliği anlaruñ doluluġı ḫōd kanda kaldı(13), zīrā size ümmetler (ki)eydürem çünkü ben ḫōd ümmetlerüñ (14)resulüyim benüm hizmetimi temcīd iderüm, eger bir vecihle benüm(15) beşeretümi gayrete kanduram ve anlardan ba'żılarıñ halas idem, zīrā eger anlaruñ bırakması "ālemün müsalahatı(ise) kabūl etme-(16)si ne (ola) illa hayāt ölmüşlerden, pes eger bākūre göre mukaddes

[150b]

318

(17)Daḫi acinet ve eger kök pak (ise) dallar daḫi, ve eger dallaruñ ba'żıları kırılmuşlardur ve sen yaban zeytün iken anlarda aşılanmışsın ve kökten ve zeytinüñ semizliġinden hisse(18) pezir oldun, dallara karşu fahirlenme ve eger fahirlenürsen(19) sen köki taşımazsın lākin kök seni, imdi diyesin(20) dallar kırılmışlardur ta ben aşılanam, ḫoş i'tikātsızlıḳtan kırılmışlardur ve sen īmān ile durursun gönülde yüce olma lākin(21) kork, zīrā eger Allāh tabiata göre şefkat itmedi(22) ta şayet ve ne sana şefkat ide, pes tañrınuñ eyüligini ve sarāmetini kör sakat idenler üzere saramet ammā senden yana eyülüḳ eger eyülükte kalırsan yoksa hem sen kesilmiş (23)olasın, ve anlar daḫi eger īmānsızlıḳda kalmayalar aşılanalar (24)zīrā Allāh kadirdür anları tekrar aşılamaġa, zīrā eger sen ol tabiata göre yaban zeytünden kesildün ise ve tabiata karşu eyü zeytüne aşılanmışsın fekeyfe kitabiata görekiler(25)has zeytününe aşılansalar gerekdür , zīrā istemezim ya karındaşlar bu sır size na ma'lūm olmak ta sizüñ katunuzda uslu olmayasız ki kattılıḳ (ba'żı) paydan israile olmuşdur(26) aña degin ki ümmetlerüñ memlulıgı gire, ve şöyle İsrail ser cümle halas ola netekim yazılmışdur muhallas sahyundan

[151a]

319

(27)Gele ve takviyesizlıḳleri döndüre yakupdan, ve iş bu benden anlara(28) ahd(dür)çün anlaruñ günāhlarını kaldurayım, İncīle göre ḫōd düşmanlardur sizden ötüri ammā ihtiyara göre babalardan (29)ötüri mahbūblardur, zīrā tañrınun in'āmları ve davet itmesi(30) nedametsizdür, zīrā siz daḫi netekim geçenlerde tañrıya i'tikāt etmediniz ammā şimdi merhameti kesb etdünüz anlaruñ(31) i'tikatsızlığından, öyle daḫi bunlar şimdi i'tiākat itmediler ta sizüñ merhametinizden anlar daḫi merhameti kesb ideler,(32) zīrā Allāh cümlesi i'tikatsızlıḳta habs eyledi ta cümleye (33)rahmet ide ya Allāhun servetinüñ ve hikmetinüñ ve maġfiretinüñ derinliġi anuñ ahkamı nice istidraksızlardur ve yolları(34) iftihas olunmaz, zīrā rabbün himmetini kim bildi ya meşveretcisi (35) kim oldı, ya aña kim evvel virmişdür ve tekrar aña avz (36)oluna, anuñ içün ki kendüden kendü ile ve kendüde mecmū''ı kendüne mecd (olsun) ta dehrlere dek amin

On İkinci Faşıl

(1)Pes ey karındaşlar size tezarru idürem tañrınuñ refetleri içün ki arz idesiz sizüñ tenlerünüzi dirilen sıhhıyyeti mukaddes makbūl tañrıya sizüñ ma'kūl ibadetünüzi,

[151b]

320

(2)ve bu dehr ile bir suret olman lākin gönüllerünüzün tecdidi ile tebdīli suretlü olun ta ki tañrınuñ eyü ve(3) makbūl ve kamil iradeti nedür tecrübe idesiz zīrā eydürem bana virilen nīmetden her içünüzde mevcut olana ziyāde alīm olmamak andan artuk ki alīm olmak gerek lākin ayıklıġa alīm olmak netekim tañrı her biri īmānüñ ölçüsünü öleşdürdi,(4) zīrā netekim bir tende çok a'zālarımız vardur ve cemī' a'zālaruñ amel (5)etmesi bir degildür, öyle çok iken bir tenüz mesihde ve(6) her birisi birbirinüñ a'zāları, pes gūn-ā-gūn in'āmlarımız olup bize virilen nīmete göre gerekse peygamberlik īmānuñ(7) nisbetine göre, gerekse hizmet hizmette ya talīm iden (8)talim etmekte, ya nasihat viren nasihatte kısmet iden sadelik ile mukaddem olan tekayyūd ile rahmet iden neşād ile,(9) muhabbet bī müdārat olsun şerri ibġāz idüp hayra yapışık (10)durur iken, karındaş muhabbeti ile birbirine muhabbet idüp (11)izzet ile birbiri üzerine tercih ider iken, tekayyüdde kahil(12) olmayub ruhda coşub rabbe hizmet ider iken, ümidde sevinüb musibette sabır namazda dikkat ile müdavim olur iken, (13)Kadislerüñ hacetlerine ulaşdurup misafirleri kondurmaġa(14) sa'y ider iken hayır dua eylen sizi izdihād idenlere

[152a]

321

(15)Hayır dua idüp beddua itmen, şazlıḳ idenler ile şazlıḳ (16)eylen ve aġlayanlar ile aġlan, birbiri ile bir gönüllü olun yüce nesnelere müştak olmayub ammā alçaklara rıza virür(17) iken kendü katunuzda ākillar olman, hīç kimesneye yaramazlıġa bedel yaramazlıḳ eylemeyüp cemī' ādemlerüñ huzurunda (18)eyü nesneleri tedarik ider iken, eger mümkün ise siz-(19)de kadar cemī' ādemler ile selamette olun, ey mahbutlar kendü intikamunuz alman lākin ġażaba yiri virün zīrā yazılmışdur(20) bana intikam ben ceza vireyim rabb dir, pes eger düşmanuñ aç olsa aña yedür eger teşne olsa aña içür zīrā bunı ider iken ateş korları anuñ başı üzerine yaġasın(21) gömlegün maludı olma lākin gömleġe galīb ol eyülüḳ eyle,

On Üçüncü Faṣıl

(1)Her can havale olmuş saltanatlara münkad ol zīrā saltanat yokdur illAllāhtan ve mevcut olan saltanatlar Allāhtan tertīb (2)olunurlar, imdi saltanata idır āz iden tañrınun vasiyyete mukavemet ider ammā mukavemet idenler kendülere deynuneti alsalar gerekdür , (3)zīrā hakimler eyü amellere korkuluḳ degüllerdür ammā kimlere ve

[152b]

322

Saltanatdan korkmamak istermisin hayır eyle ve senüñ evinden(4) medhun ola, zīrā tañrınuñ hadimi sana eyülük̟ içündür ammā eger kemlik̟ idersen havf eyle zīrā kılıcı bi sebeb getürmez anuñ içün ki tañrınun hadimidür bir intikam (5)idici ġażab içün kemlık̟ idene pes imdi münkād olmak gerek tenha ġażab içün degil lākin daḫi insaf (6)içün, zīrā bunun içün daḫi harāç virürsiz zīrā tañrınuñ hadimleridür heman durmayub buna meşgul olur(7) iken imdi hepsine borçları virün aña kim haraç haraç aña kim gümrük gümrük aña kim havf havf aña (8) kim, , kimesneye bir nesne borçlu olman illa birbirine muhabbet etmek zīrā gayriye muhabbet iden nāmusı tamām (9)itdi, zīrā iş bu zina etmeyesin öldürmeyesin uġurlamayasın yalan tanıklık̟ virmeyesin tama etmeyesin ve eger bir gayri vasiyyet var ise bu sözde icmalen idrāk olunur ya'ni(10) konşuna senüñ gibi muhabbet idesün, muhaebbet konşuya yaramazlık̟ amel itmez imdi muhabbet nāmusu tamām itmesidür,(11) bu daḫi zamanı bilür iken ki şimdi saatdür ki uykudan uyanavüz zīrā bizüm halasımız yakınrakdur i'tikād etdügümiz(12) zamandan gice yakın geçti ve gündüz yaklaştı imdi zulmetün

[153a]

323

(13)Amellerini bırakalum ve nurun yaranı giyelüm, gündüzde gibi yaraşıklıḳ ile sülūk idelüm erfaşlarda ve mestliklerde(??))yok(14) mecamietlerde ve fuhişlerde yok nizada ve hasette yok, lākin rabb yesū' mesihi geyün ve cesedi kayırman şehvetlere,

On Dördüncü Faşıl

(1)ve i'ākatta zayıf olanı kabūl eylen şübhelü bahislerde yok, (2)bir kişi ḫōd inanur ki cemī' nesneleri ekl ide ammā (3)zayıf ki otları yir ekliden ekl itmeyeni hor görmesün ve ekl itmeyen ekl ideni din itmesin zīrā(4) Allāh anı kabūl itdi sen kimsin ki bir gayrinüñ kulunu din idersin kendü rabbiye durur ya düşer ama mukarrer ola zīrā(5) Allāh aña karar virmege kadirdür, biri ḫōd bir güni sair güni üzere itibar ider ve birisi her günü itibar ider(6) her kimesne kendü niyetinde tamāmı tahkīk olsun, güni hürmet iden rabbe hürmet ider ve güni hürmet itmeyen rabbe hürmet itmez ekl iden rabbe ekl ider zīrā rabbe şükür kılur ve ekl itmeyen rabbe ekl(7)itmez ve rabbe şükr ider, zīrā hīç birimüz kendüsine dirlıḳ (8)itmez ve hīç biri kendüsine ölmez, zīrā gerekse dirülürüz rabbe dirülürüz gerekse ölürüz rabbe ölürüz imdi gerekse dirülürüz

[153b]

324

(9)Gerekse ölürüz rabbinüz, zīrā mesih bunun içün hem öldi hem kıyam idüp yine dirildi ta hem ölmüşlere hem dirilenlere begliḳ (10)ide, ammā sen niçün senüñ karındaşını ḥükm idersün ya sende niçün karındaşını hor görürsün zīrā ser cümle(11) mesihün mahkemesi önünde ihzār olunuruz, zīrā yazılmışdur dirlik iderim ben rabb dir ki her diz bana çöküb(12) her lisan tañrıya idır af itse gerek, pes imdi her birimüz(13) kendüsü içün Allāha muhasebe vire, imdi birbirimizi artuk ḥükm etmeyelüm der ki bunı ḥükm eylen musirei karındaşa ko-(14)mamak ya şekki, ben bilüp müekkinim(??) yesū' mesihde ki hīç nesne kendüsi içün ammedür illa ammā olmaġa add oluna añа(15) ammedür, ammā eger taamdan ötüri senüñ karındaşun mahzūn ola artuk muhabbete göre sülūk etmezsin taamın ile anı(16) helak etmekim mesih anuñ içün ölmüştür, imdi sizüñ eyü-(17)lügünüz iftirā olunmasun, zīrā hüdanın melekütü ta'ām ve(18) şarab degil lākin madelet ve selamet ve Ferh-i ruh-ı kudüste, zīrā bunlarda mesihe hizmet iden Allāha makbul ve ādemlerde muhteber,(??)(19)(dür) pes imdi selametünkilere mütabaat idelüm ve bir-(20)birini imaret etmesinünkilere, ta'ām ecilden tañrınuñ amelin helak etme mecmū' ḫōd pak lākin yaramazdur ādeme ki müsire ile

[154a]

325

(21)Ekl ider, eyüdür ve ne eti yemek ve ne sucı içmek ve ne (bir nesne) ki anda senüñ karındaşun sürçe ya şekki(22) ola ya zayıf gele īmānüñ var mıdur kendünde ola tañrınuñ katında mübarekdür kendüsüni din etmeyen ma'kūl gördüġünde,(23) ammā şekki olan eger yer ise müdandur anuñ içün ki īmāndan degül zīrā her nesne ki īmāndan degil yese günāhdür

On Beşinci Faşıl

(1)Pes biz ki kavivüz bize düşerki zayiflarüñ zaaflarını(2) getürüp kendümizi razı etmeyelüm zīrā her birimiz konşuyu (3)razı etsün eyülük̟ içün imarete, zire hem mesih kendüsini razı itmedi ammā netekim yazılmışdur sana şetm idenlerüñ (4)şetmleri bana düştüler zīrā pişin yazılan nesneler ne var ise bizüm talümimize yazılmışlardur ta sabr eyle ve kitaplaruñ ta'ziyeti (5)ile ümidimiz ola, bu kez sabrun ve ta'ziyetün tanrusı size vire ki birbirünüze bir gönüllü olasız yesū' mesihe(6) göre, ta yek dil yek zeban ile Allāhı ve bizüm rabbimiz yesū' (7)mesihün atasını tencīd idesiz, anuñ içün birbirini kabūl eylen netekim mesih daḫi bizi kabūl eyledi tañrınun(8) mecdine bu kez eydürüm ki yesū' mesih ḫitānetin hādimi

[154b]

326

Oldı tañrınun gerçekligi içün babalaruñ va’dilerini (9)mükerer kılmaġ içün, ve taa ümmetler merhamet içün Allāhı temcīd ideler netekim yazılmışdur bunun içün sana idır āf ideyim(10) ümmetlerde ve senüñ ismüne ayrılayım ve tekrar eydür şadlıḳ (11)eylen ya ümmetler anuñ halkı ile, ve tekrar ya ümmetler hep rabbe(12) şükr kılun veya cemī’ kavimler aña tesbih eylen, ve tekrar iş’āya eydür eyesünün ol köki ola ve ümmetler ḥükm itmege(13) kopan kimesne ümmetler anuñ üzere ümīd tutalar, bu kez ümidün tanrusı sizi küllü sürūr ve selamet ile doldursun i’tikāt etmekte ta ümidde izdiyāt bulasız ruhu kudüsün kuvvetinde,(14) pes ben kendüm daḫi ey karındaşlar müeekkinim sizüñ hakkunuzdaki kendüniz daḫi eyülüḳden persiz cemī’ marifet ile (15)memlu olmuş daḫi kadir iken birbirine nasihat itmege, ammā ziyāde küstahane ey karındaşlar size yazdum bir vecihden güya hadır unuza getürür iken ol nīmetden kim Allāhtan(16) bana virilmişdür ki, ben yesū’ mesihin hadimi olam ümmetler katunda tañrınuñ İncīlini hizmet ider iken ta ümmetlerüñ(17) kurbanı makbūl ola rūḥ-ı ḳudüs ile takdīs olunmuş, imdi benim iftihar itmek vardur yesū’ mesihde Allāh katundakilerde(18) zīrā cesaret itmeyem anlardan bir nesneyi söylemek ki mesih

[155a]

327

Benüm elümde amel itmedi ümmetlerüñ itaati içün kelamda(19) ve amelde alametlerüñ mucizelerüñ kuvvetinde Allāhun ruhu kuvveti ile hatta yeruşalimden hatta ve tulayane ta illürikuma dek mesihün(20) İncīlini tamām (vaaz) etdüm, hem şöyle vaaz itmege sa'y etdüm mesihün müstema olduġı yirde yok ta bir gayrinüñ temeli(21) üzerine imaret itmeyem, ma netekim yazılmışdur anlar kim anuñ ḥaḳḳında anlara ihbar olunmamışdur göreler ve anlar ki istimā' (22)itmediler anlayalar, bu sebebden daḫi size gelmege gayette(23) mani oldum ammā şimdi benüm artuk makamum olmayub bu iklimlerde hem çok yıldan benüm arzum size gelmek olup, (24)her kaçan ki ispanyaya teveccüh ideyim size geleyim zīrā ümīd tutarım ki uġrayub sizi görem ve sizünle oraya müşāya'a(25) olunam eger evvel bir ḫoşça sizüñ ile mümteli olam, şimdi(26) ḫōd yeruşalime teveccüh iderim Kadislere hizmet iderek, zīrā mekedoniyyeden ve ehaiyyeden kiler begendiler ba'żı müşareketi (27)yeruşalimde fakir Kadislere itmek, zīrā razı oldılar ve anlaruñ medyunlarıdur zīrā eger anlaruñ ruhaniyetli nesneleri ile ümmetler behremend oldılar bunlara düşerki cesetlü nesneler-(28)de anlara hizmet ideler, imdi çün bunu tamām idüp iş bu meyveyi anlara teslīm idem sizden ispaniyyaya teveccüh

[155b]

328

(29)ideyim, ve bilürimki ben size gelicek mesihün İncīlinüñ (30)mübarekligi tamāmlıġında geleyim, pes size yalvarırum ey karındaşlar bizüm rabbimiz yesū' mesihün berekātında ve ruhun muhabbeti hātru içün ki benüm ile bile icdihād idesiz (31)salatlarda Allāha benüm içün, ki Yahūdiyette i'tikāt itmeyenlerde kurtulam ve benim hizmetim yeruşalimde Kadislere makbul ola,(32) ta Ferh ile size gelem tañrınuñ iradeti ile ve sizinle(33) bile tazelenem,ve selametin tañrısı cümlenüz ile amin

On Altıncı Faşıl

(1)Ben size fuyibe bizüm kız karındaşımızı ısmarlarım ki kenhara-(2)asdaki kenisenüñ şemmasesidür, ki anı kabūl idesiz rabbde Kadislere layık ve aña medet kılasız sizlere hāceti olan her maslahatta zīrā kendü çoġa yardum idici oldı(3) daḫi kendüme, pirsikillaya ve akilaya selam virün benüm(4) yardumcılarum mesih yesū'da ki benim canum içün kendülerüñ boynunu kadular kim ben anlara tenha berekāt itmezim lākin(5) ümmetlerüñ cemī' keniseleri daḫi ne anlaruñ evindeki kiliseye benim mahbūbum apayandosa selam virün ki ehaiyya-(6)nuñ bākūresidür mesihde, meryeme selam eylen ki bizden ötüri çok çalışdı,

[156a]

329

(7)Andronikosa ve yuniyyaya benim hısımlarum ve esirdaşlarum ki resuller içün de meşhurdur ki daḫi benden evvel mesihde(8-9) oldılar, ampiliyasa selam virün benüm mahbūbum rabde, urbanusa selam virün bizüm bile işici mesihde ve istaküse benim habibim,(10) selam virün apellese mücerreb olmuş mesihde aristopolosun-(11)kilere selam virün, hirodiyona benüm hısmım selam virün(12) nerkisosunkilere selam virün ki rabbdedür, turufanaya ve turufosaya selam virünki rabbde çalışırlar māhbube persise(13) selam virün ki çok çalıştı rabde, rufusa selam eylen (14)rabbde müstafi olmuş ve anuñ anasına benümde asunkritosa felagona hermese petrobasa hermise selam virün ve bileler nice (15)olan karındaşlara filologosa ve yuliyaya nirausa ve kız karındaşına ve ulumpasa selam virün ve bileler ve nice olan kamu Kadislere ,(16) birbirine selam virün būs-ı mukaddes ile mesihün kilise-(17)leri size selam iderler, bu kez ey karındaşlar size yalvarurum ki öğrendüğünüz talime karşu şakaklara ve şeklere sebeb(18) olanları gözlen ve anlardan el çekip, zīrā bunlaruñ gibi rabbimiz yesū' mesihe hizmet etmezler ammā kendü karınına ve tatlı sözler ile ve eyü kullar (ile) sade kimesnelerüñ kalblerini (19)azdururlar zīrā sizüñ itaatiniz ser cümleye vusūl

[156b]

330

Buldı imdi Ferh iderim sizden ötüri ammā ben isterim ki siz ḫōd hayra hakimler olasız ve şerre bī günāhlar,(20) ve selametün tanrusı şeytanı sizüñ ayaklarınuz altında sahk ide sür'at ile nīmeti rabbimiz yesū' mesihün sizüñ (21)ile amin, timosyus benüm yardumcı ve luḳiyyus ve yasun ve susipatros benüm hısımlarum size selam virürler ben tertiyus(23) ki risaleti yazdum size selamlaruñ rabbde gaiyyus benüm konuklayıcı ve mecmū'' kilisenüñ size selamlar erastus şehrün kedhüdası size selam virür ve güvartus bir karındaş,(24-25) nīmeti rabbimüz yesū' mesihin cümleniz ile amin, pes size sebat virmege kadir olana benüm İncīlime ve yesū' mesihin mev'izātına göre ezeli zamanlardan sükut olunmuş sırrın alāniyetine(29) göre, ammā şimdi keşf olunmuş ve nebevi kitablardan ebedi tañrınuñ tertibine göre īmānuñ itaati içün cemī' ümmetlere (27)bildirülmüş, Allāha ki yalnuz hakim yesū' mesihden aña mecd ta dehrlere dek amin

Korintosdan Rumilere kenheras kenisenüñ şemmasesi fuyibe ile yazılmışdur,

[157a]

331

Pavlus resulün korintoslulara evvelki risaletidür,

Evvelki fasıl

(1)Pavlus yesū' mesihün resulü davet olunmuş tañrınuñ (2)iradeti ile ve sussanis karındaş, korintosda mevcud olan tañrınuñ kilisesine yesū' mesihde takdīs olunanlara Kadisler ve okunmuşlara bizüm rabbimüz yesū' mesihin ismine cemī' dua(3) idenler ile her yirde hem kendülerüñ hem bizüm, ni'met size (4)ve selametullah bizüm atamızdan ve rabb yesū' mesihden, benüm tanruma daima şükr iderim sizüñ hakkunuzda tañrınuñ nīmeti (5) içün ki size virilmişdür yesū' mesihde, ki cemī' nesnelerde kendü de muġtenim oldunuz her kelamda ve her marifette,(6-7) netekim mesihün şehādet i sizde mukarrer oldı, hatta hiçbir in'āmda nākıs degülsiz bizüm rabbimiz yesū' mesihün(8) alaniyetine müntazır olur iken, ki size daḫi temkin ide sona dek suçsuz bizüm rabbimiz yesū' mesihün gününde,(9) Allāh sadıkdur kim andan davet olundunuz şirketine anuñ oġlı(10) bizüm rabbimiz yesū' mesihün, bu kez size tazarru' iderim ey karındaşlar bizüm rabbimiz yesū' mesihün ismi içün ki hep heman nesneyi diyesiz ve sizde şakaklar olmayalar lākin bile

[157b]

332

(11)Berkenmiş olasız bir gönülde ve bir re’yde zīrā bana beyan olundı sizüñ hakkunuzda ey karındaşlarum huluenün-(12)kilerden ki sizde nizā’lar vardur, zīrā ki bunu eydürem ki her biriniz eydürün ḫōd Pavlusdanım ve ben apollosdan ve ben(13) kifesden ve ben mesihden, mesih olunmuşmudur Pavlus sizüñ içün haçlandımı ya Pavlusun isminde ta’mīd olundu-(14)nuzmı, tañrıya şükr iderüm ki hīç birinizi ta’mīd itmedim (15)illa kırisposı ve gaiyyusı ta bir kimesne dimeye ki kendü(16) ismimde ta’mīd etdüm, ve daḫi istefanesün evini ta’mīd etdüm bundan mā’adā bilmezim eger bir kimesneyi daḫi ta’mīd etdüm,(17) zīrā mesih ya'ni ta’mīd itmege göndermedi lākin İncīli ihbar etmege kelamun hikmetinde yok taa mesihün hacı batıl(18) olmaya, zīrā çelipanun kelamı ḫōd helak olanlara divane-(19)likdür ammā bize ki halas oluruz tañrınun kudretidür, zīrā yazılmışdur hakīmlerüñ hikmetini helak ideyim ve müdebbirlerüñ (20)tedbirini ādem kılayım, kanı hakīm kanı katib kanı bu cihanüñ(21) mübahese iden Allāh bu cihanüñ hikmetini sefih itmedimi, zīrā sonraki tañrınun hikmetinde dünyā hikmet ile tañrıı bilmedi Allāh begendi ki mev’izānüñ ahmaklıġı ile i’tikāt(22) idenleri halas ide, çünki Yahūdiler alameti taleb iderler

[158a]

333

(23)ve yunanlular hikmeti ararlar ammā biz mesihi haçlanmış (24)vaaz iderüz Yahūdilere ḫōd asre ve ümmetlere hamākat, ammā davet olunanlara hem Yahūdilere hem Yunanlılara mesihi Allāhun kudretini ve(25) Allāhın hikmetini, anuñ içün ki tañrınun ahmaklıġı ādemlerden ziyāde hikmetlerdür ve tanrnun zaafı ādemlerden ziyāde kavi-(26)dür, zīrā sizüñ davetinüzi görürsiz ey karındaşlar ki çok hakīmler cesede göre degil çok kudretlüler(27) degil çok şerifler degil, ammā Allāh delü nesneleriñ ihtiyar itdi hakīmleri hacīl etmek içün ve Allāh dünyānuñ zaif nesneleriñ ihtiyar itdi kavvi nesneleri şeremsar(28) kılmaġ içün, ve dünyānun asılsuz nesneleriñ ve hor görmüş nesneleriñ tañrı ihtiyar itdi ve ma'dūmkileri mevcud (29)olanları mahvetmek içün taki hīç cesetli huzurunda Fahir-(30)lenmeye, ammā siz kendüden yesū' mesihde siz kim bize (31)tañrıdan hikmet olmuşdur ve madelet ve takdīs ve isftihar(???) iden rabbde fahrlensün,

İkinci Faşıl

(1)ve ben ey karındaşlar size gelüp kelamun ya hikmetün faziletinde(2) gelmedüm tañrınuñ şehādetini size ihbar ider iken, zīrā kastetdüm hīç nesneyi içinizde bilmege illa yasū' mesihi ve anı

[158b]

334

(3)Haçlanmış, ve ben za’afde ve korkuda ve çok ditremekte oldum (4)katunuzda, ve benim kavlüm ve kirazetüm insāniyetlü hikmetün ilka iden sözler ile degil idi lākin ruhun ve kuvvetün(5) burhanında, ta sizüñ īmānınız ādemlerüñ hikmetinde olmaya (6)lākin Allāhun kudretinde, nihayet hikmeti söyleriz kamiller içinde ammā bu dehrün hikmetini yok ve ne bu dehrin serverlerinüñ(7) ki mahv olunur lākin Allāhun hikmetini sırda söylerüz ol gizlenmiş kim Allāh dehrlerden öndin takdīr eyledi (8)bizüm mecdümüze, anı kim bu dehrlerüñ serverlerinüñ hīç birisi bilmedi zīrā eger bilse idiler mecdün rabbini hacıla-(9)mazlar idi, ammā netekim yazılmışdur göz ol nesneleri görmedi ve kulak işitmedi ve ādemüñ kalbünden anlar geçmediler (10)ki tañrı aña muhabbet idenler içün müheyyā etmişdür ammā tañrı bize anuñ ruhu ile keşf eyledi zīrā ruh dügeli(11) nesneleri tefahhus ider daḫi tañrınuñ derinkilerini, zīrā kaġnı, ādem ādemünkilerüñ bilür meger ādemüñ ruhı ki kendündedür şöyle daḫi tañrınunkileriñ hiçbir ehad bilür(12) illa tañrınun ruhı, biz ḫōd dünyānüñ ruhın almaduk lākin Allāhtan ki ruhı ta Allāhtan bize ol in’ām olunan nesneleri (13)bilürüz, ve ol nesneleri daḫi söylerüz insāniyyetlü hikmetden

[159a]

335

Talim olunan sözlerde degül lākin ruh-ı kudüsün talim oluna-(14)nlarında ruhaniyetlülere ruhaniyetlilere nispet ider iken, zīrā tabiatlu ādem ruhullahunkilerini kabūl itmez zīrā aña delilüḳdür ve bilmege kadir deġil anuñ içinki ruhaniyyet ile fehm (15)olunur, ammā ruhaniyyetlü olan ḫōd küllisini ḥükm ider lākin(16) kendü hīç kimesneden ḥükm olunmaz, zīrā tañrınuñ aklını kim bildiki anı irşād ide ammā mesihün aklı bizdedür

Üçüncü faşıl

(1)ve ben ya karındaşlar size söylemege kadir degül idüm netekim ruhaniyyetlülere ammā netekim cesetlülere güya ki masu-(2)mcuklara mesihte size sütü içirdüm ve ta'āmı yok zīrā henüz kadir degül idünüz belki ne şimdi daḫi kadirsiz,(3) zīrā henüz cesetlülersiz zīrā çünki sizde hased ve cidal ve şakaklar vardur cesetlüler degülmi siz ve ādeme göre yürür-(4)siz, zīrā çün biri eydürin ḫōd Pavlusdanım ve biri ben apollosdan cesetlü degilmisiz, pes Pavlus kimdür ve kim apollos illa hadimler kim anlardan i'tikāt etdünüz ve her biri(6) netekim rabb virmişdür , ben döktüm apollos suvardı ammā hüda (7)ziyadeliḳ virdi, imdi ve ne iġras iden bir nesne

[159b]

336

(8)Olur ve ne süvaran ammā ol ziyadeliḳ viren Allāh hem iġrās iden hem süvaran bir nesnedür ammā her kimesne kendü ücretini ala (9)kendü emeġine göre zīrā biz hüdanüñ bile çalışanlarıvüz siz hüdanüñ felahatı hüdanüñ binası siz,(10) hüdanun bana virilen nīmetine göre bir uslu mimar gibi temelli kurdum ve aher anuñ üzerine bina ider ammā her biri görsün (11)nice üzerine bina ide, zīrā hīç kimesne gayri temeli kurmaġa(12) kadir degildür illa kurulmuş olan ki yesū' mesihdür, ammā eger bir kimesne bu temel üzerine bina ide altunı gümüşü kıymetlü(13) taşları aġaçları otlaġı anızı, her kimesnenüñ ameli ẓāhir ola zīrā gündüz ayān ide ol sebebden ki ateş ile aşikare (14)ola ve ataş her birinüñ amelini nice olur tecrübe ide, eger bir kimesnenüñ anuñ üzerine bina etdüġi ameli baki kala ücreti (15)alısardur, eger birinüñ ameli yanmış ola zarar çeke ammā kendü(16) halas ola ammā şöyle netekim ateş ile, bilmezmisiz ki(17) tañrınun heykeli sizi ruhullah sizde sükūn ider eger bir kimesne tañrınuñ heykelini bozsa tañrı anı helak etse gerek zīrā tañrınun heykeli mukaddesdür kim siz olursız, (18)hīç kimesne kendüsini azdurmasun eger br kimesne sizlerde hakim olmaġa görüne bu dehrde delü olsun ta hakīm ola,

[160a]

337

(19)Zīrā bu dünyānun hikmeti delülüḳdür Allāh katında zīrā yazılmışdur(20) hakīmleri kabz ider kendü mekrinde, ve tekrar rabb hakīmlerüñ (21)fikirlerini bilür ki batıllardur imdi hīç kimesne ādemlerde (22)fahirlenmesün zīrā dügelü nesneler sizindür, Pavlus olsun ya apollos ya kifes ya dünyā ya hayāt ya ölüm ya hazır (23)nesneler ya olacak nesneler ser-cümle sizindür, ve siz mesihün ve mesih Allāhun

Dördüncü Faṣıl

(1)Ādem bizi ṣöyle add etsün netekim mesihün hadimleriñ(2) tañrınuñ sırları kethüdalaruñ, bundan mā'adā kedhüda-(3)larda taleb olunur ki bir kimesne emīn buluna, ammā bana gayette az nesnedür kim sizden ḥükm olunam ya ādem gününde ammā(4) ve ne kendümi ḥükm iderüm, zīrā kendü hakkımda nesne bilmem ammā bu nesnede müteberrir oluş degilüm beni ḥükm iden ḫōd rabb-(5)dür, imdi zamandan evvel nesneyi ḥükm itmek ta rabb gelinceye dek ki zulmetün pünhan olanların münevver eyleye ve kalblerüñ ra'yilerini aşikare ide ol vakit her kimesneye Allāhdan medh oluna(6) ammā bunları ey karındaşlar bunları kendüme ve apollosa bir üslūb ile intikal etdüm sizüñ hadır unuz içün ta bizde

[160b]

338

Ögrenesiz yazılduġı üzere uslu olmamak tabiri biri (7)içün gayriye karşu kabarmış olmayasız, zīrā kim seni temyiz eyledi necünüzün vardur ki almadun ve eger aldun (8) ise niçün fahirlenürsin güya ki almadun, şimdi duyulmuş siz şimdi muġtenim olmuşsız biz söz şahlıḳ etdünüz ve bula yeni ḫōd şahlıḳ etseniz ta biz daḫi sizüñ ile (9)bile şahlıḳ etsevüz, zīrā zan iderim ki tañrı bizi resuller en sonra ihzār netekim ölüme müteayyin olmuş zīrā(10) temaşalıḳ olduk dünyāya ve ferişţelere ve ādemlere biz divaneler mesihün hatru içün ammā siz mesihde akıllar biz zayıflar (11)ammā siz koyulırsız Macitler biz izzetsüzler, bu saate dek hem açüz ve hem susarız hem üryanuz ve tabancalar ile urulmuş(12)uz ve vatandan avarevüz ve emek çekerüz kendü ellerimiz ile çalışur iken sögülmüş olup hayır dua iderüz matrūd olup tehammül(13) iderüz, iftirā olunup tazarru' kıluruz dünyānuñ süpründiler gibi olduk dügeli nesnelerün kir pası şimdiye dek (14)bunları yazmam sizi hacil etmeye lākin netekim benim mahbūb (15) oġullaruma tenbih iderin, zīrā eger sizüñ on bin muallimlerinüz vardur mesihde lākin çok babalar yok zīrā yesū' (16)mesihde ben sizi İncīl ile tevlīd etdim, imdi size

[161a]

339

(17)Yalvarurum bana uyucılar olun, bunun içün timosyusı size gönderdüm ki benim mahbūb oğlumdur ve rabbde emin ve kendü benüm mesihdeki yollarumı hātrunuza gedüre netekim her (18)yirde her kilisede talīm iderim, ba'żılar ḫōd kırmışlardur (19)güya ki ben size gelecek degil idim, ammā ben size tiz geleyim eger rabb ister ise ve bileyim kabarmış olanlaruñ sözim (20)yok ammā kuvvetin, zīrā hüdanun melekütü sözde degil lākin (21)kuvvetde ne istersiz kamçı ile size geleyimmi ya muhabbetde ve hilmin ruhunda

Beşinci Faşıl

(1)Bil cümle işitdilür ki sizde zina (var) ve ancılayın zinaki ve ne ümmetler içinde müstema olur şöyle ki bir kimesne ata-(2)sınuñ avretin ala, ve siz kabarmışsız ve evlā aġlamadinuz ki (3) bu ameli iden ortanızdan ref oluna zīrā ben ḫōd tende gaib gibi ammā ruhda (4) hazır anı ki böyle iş işledi, bizüm rabbimüz yesū' mesihün isminde siz ve benüm ruhum cem' olup bizüm rabbimüz (5)yesū' mesihin kuvveti ile, buncılayın kimesneyi şeytāna teslīm eylemek beşeretin helaklıġına taki ruh rabbi yesū'un gününde

[161b]

340

(6)Halas ola, sizüñ müfaharetün eyü degil bilmezmisiz ki (7) biraz maye bütün acını mayeler, imdi eski mayeyi taşra arıtdun ta ki yeni acin olasız netekim mayesiz sözsüz zīrā mesih bizüm fesahumız(???)bizüm içün zebh olunmuştur,(8) imdi te'yīd idelüm eski maye ile yok ve ne habāsetün ve gemligün mayesi ile lākin ihlasın ve gerçekligün (9) fadır ları ile, size yazdum bir risalette zaniler ile ihtilat (10)etmek, ammā yok bil külliye bu dünyānüñ zaniler ile ya bahiller ile ya gāsıblar ile ya putperestler ile yoġsa dünyādan (11)taşra çıkmak size düşer, ammā şimdi size yazdum ihtilat etmemek eger bir kimesne karındaş müsemmi olup zani olsa bahil ya putperest ya sögici ya mest ya gasıb bunun(12) gibi ile ve ne ekel etmek, zīrā benüm ne işim var hem taşradakileri din etmek siz içindekileri din itmez-(13)misiz, ammā taşradakileri tañrı din ider imdi ol ol habīsi kendünizden çıkarun,

Altıncı Faşıl

(1)Birinizün bir işi sair kimesne ile olup cesaret idermi zalimler önünde dava itmek ve Kadisler önünde yok

[162a]

341

(2)Bilmezmisiz ki kadīsler dünyāyı din idirserdür ve eger dünyā sizüñ ile din oluna en keçi nesneleri din itmek layık(3)degilmisiz, bilmezmisiz ki ferişteleri din idiserüz (4)maişete müteallik nesneleri ḫōd kanda kaldı, imdi eger sizüñ ḫōd ömre müteallıḳ hükümlerinüz varsa kilisede bī (5)kader add olunanları oturtdun, hacālet içün size eydürem öylemi ki içinüzde bir uslu yokdur ve ne bir karınd-(6)aşı arasında ḥükm itmege kadir ola, lākin karındaş karındaş(7) ile dava ider ve iş bu īmānsuzlar huzurunda, pes şimdi ḫōd bil külliye içinüzde suç vardur ki birbiri ile dava idersiz niçün evlā cevre tahammül etmezsiz(8) niçün evlā zarar çekmezsiz, eved siz cevr idersiz ve zarar kılursuz(9) ve bunu karındaşlara, bilmezmisiz ki zalimler hüdanun melekütüni mīrās yemeyeler aldanman ne zaniler ve ne butperestler ve ne fāsıklar (10)ve de muhannesler ve ne erkeklere cima idenler, ve ne uġrılar ve ne bahīllller ve ne bekriler ne sögiciler ne gāsıblar hüdanüñ melekütin(11) mīrās yiyeler ve ba'żılar bunlar (gibi) oldunuz ammā yunursuz ammā takdīs olunursuz ammā müteberrir olursız rabb yesū'un isminde (12)ve bizüm tañrımızun ruhunda dügeli nesneler bana helaldür ammā dügeli nesneler müstefid degüllerdür dügeli nesneler bana

[162b]

342

(13)Helaldur ammā bir nesnüñ ḥükmi altında getürülmeyem, ta’āmlar karīn içün ve karın ta’āmlar içün ammā tañrı hem bunu hem anları helak ide ammā cesed zina içün degül lākin rabb içün (14)ve rabb ceset içün, ve tañrı hem rabbiyi baas itdi ve bizi (15)anuñ kuvveti ile baas idiserdür, bilmezmisiz ki sizüñ tenlerinüz mesihün a’zālarıdır imdi mesihin a’zālaruñ(16) alup kahpenüñ a’zālarınmı ideyim olmasın, ya bilmezmisiz ki kahpeye mültesik olan bir tendür zīrā eydür (17)ikisi bir ceset olur, ammā rabbe mültesik olan bir ruh-(18)dur, zinadan kaçun her günāh ki ādem ider ise tenden (19)taşradur ammā zina iden kendü tenine karşu günāh ider, ya bilmezmisiz ki sizüñ teninüz sizdeki ruh-ı kudüsün heykelidür kim sizüñ Allāhtan olur ve kendünüzin degilsiz (20)zīrā bir behaya satun alınmuşsız imdi tañrıı temcīd eylen sizüñ tenünüzde ve ruhunuzda kim tañrınındur,

Yedinci Faşıl

(1)meger Siz bana yazduġunuz nesnelerüñ ḥaḳḳında eyüdür ādeme(2) avrete dokunmamak, nihayet zinalar sebebinden her ere kendü avreti (3)olsun ve her avrete kendü eri olsun , er nek havahlıġın

[163a]

343

(4)Hakkını avrete virsün ve buna göre daḫi avret ere, avretin kendü tenine ḥükmi yokdur lākin erin ancılayn erün daḫi(5) kendü tenine ḥükmi yokdur lākin avretün birbirini ġadr itmek illa muvafakat ile bir zamana dek oruca ve namaza mukayyed olmak içün ve tekrar buna göre bilece gelün ki şeytan sizi(6) tecrübe itmesün israfunuz içün ammā, bunu izin ile dirin (7)ve emr ile yok, zīrā isterim ki cemī' ādemler olalar netekim hem ben kendüm ammā her birinüñ havās-ı in'āmı vardur Allāhdan(8) kimi ḫōd bu vech üzere ve kimi ol vech üzere imdi nikāhlu olmamışlara ve dul avretlere dirüm anlara eyüdür ki duralar netekim (9)hem ben, ammā eger ihtibas itmeyeler nikāh etsünler zīrā nikāh (10)etmek evlādur yanmakdan, ve nikāhlulara vasiyyet ederim ben degil (11)lākin rabb avret erden ayrılmasun, ammā eger ḫōd firkat etse nikāhsuz dursun ya ere tesalüh olunsun ve er avreti boşa-(12)masun, ammā kalanlara ben eydürin rabb degil eger bir karındaşın bir avreti var ise īmānsız ve iş bu anuñ ile sākin olmak rıza (13)virürse anı boşamasun, ve eger bir avretün bir īmānsuz eri olsa ve kendü anuñ ile sükūn itmek rıza virür ise anı (14)koyuvirmesün, zīrā īmānsuz er avret ile takdīs olunur ve īmānsuz avret er ile takdis olunur yoġ ise sizüñ evlādunuz

[163b]

344

(15) Napak olurlar ammā şimdi mukaddesdür , ammā eger īmānsuz ayrılsa ayrılsun er karındaş ya kız karındaş esirlige mensūb degildür bunun gibilerde ammā tañrı bizi selamete davet (16)etmişdür, zīrā ne bilürsin ya avret eger eri halas idesin, ya ne bilürsin eger avreti halas idesin(17) meger netekim tañrı her birine taksīm eyledi netekim rabb her biri davet eyledi öyle yürüsün ve şöyle cemī' kilise-(18)lerde tertīb iderin mahtūn olmuş bir kimesne davet olunurmu külfetü çekmesün bir kimesne külfette davet olunur mı (19) mahdūn olmasun, ḫitānet nesne degül kulfet hīç degül (20)lākin Allāhun vasiyetlerüñ hıfz etmesi, her biri ol davette (21)ki anda okunmuşdur anda karar etsün, kul okunmuşmısın sen kayırma ammā eger azād olmaġa kadirsin evlā istiġmāl (22) eyle, zīrā kul rabbde davet olunmuş rabbün azadlamasıdur (23) ancılayn daḫi azadlu okunmuş mesihün kavlidür, behaya (24)satun alınmışsız ādemlerüñ kulları olman, ey karındaşlar her biri anda ki davet olunmuşdur anda bakī olsun Allāh (25)katında, ammā kız oġlanlara müteallik benüm rabden vasiyetüm yokdur lākin benüm re'yimi virirüm bir kimesne gibi ki rabbden rahmeti (26)kesb etdüm emin olmaġa imdi kıyas iderüm ki bu eyidür

[164a]

345

Havale olan ızdırār içün (ya'ni) ki bir ādeme şöyle (27)olmak eyidür, avrete bağlanmışmısın çözmekligi taleb etme (28) avretden çözülmüşmisin avreti talep etme ammā eger daḫi nikāh edersen günāh etmedün ve eger bir kız oġlan nikāh ide günāh itmedi evet bunun gibiler cesette musibet (29) çekeler lākin ben size şefkat iderim, ammā bunu eydürüm ey karındaşlar zaman kısadur kalur ki avretleri olanlar (avretleri) (30) olmayanlar gibi olalar, ve aġlayanlar aġlamayanlar gibi ve Ferh idenler (31)Ferh itmeyenler gibi ve satun alanlar malik olmayanlar gibi ve bu dünyāyı istiġmal idenler muhalif istiġmal etmeyenler gibi zīrā(32) bu dünyānüñ şekli geçer, ammā ben isterim ki tekayyüdsüz olasız avreti olmayan er rabbün ki nesnelere mukayyetdür nice rabbiyi (33)razı ide,ammā avreti olan dünyānun ki nesnelere mukayyetdür (34)nice avreti razı ide, avret ile kız oġlanüñ farkı vardur, nikāhlu olmayan avret rabbün ki nesnelere mukayyetdür ta ki pak ola hem tende hem ruhda ammā nikāhlu avret dünyānunkilere (35)mukayyeddür nice eri razı ide, ve bunu eydürüm kendü menfaatünüz içün degül ki üzerünüze kemend salam lākin ol ki (36) yaraşıkdur ve rabbe eyü mülazemet idesiz bī perīşānlıḳ, eger bir kimesne kendü kız oġlanı üzere na şayesteliḳ etmek kıyās

[164b]

346

ider ise eger bülūġıyetini geçti ise ve şöyle itmek gerek (37)ola ne ister ise etsn günāh itmez nikāh etsünler, nihayet ol kim kalbinde sabit dura ve zarureti yoġ ise hem kendü iradeti üzere ḥükmü vardur ve bunu kasd itdi anuñ gönlünde kendü (38)kız oġlanı saklamaġa hayr ider, imdi hem ere viren eyü ider (39)ammā ere virmeyen eyürek ider, avret şerī'at ile bağlanmışdur mādem ki eri ömür sürer ammā eger eri ölmüş ise azadedür (40)aña kim ister ise nikāh olunmak ancak rabde, ammā ziyāde mübarekdür eger öyle kalursa benüm ra'yime göre ve sanurum ki ruhullah daḫi bendedür,

Sekizinci Faşıl

(1)Meġer sanemlere zebh olunan nesnelere müteallik biz bilüriz ki hepimüz marifetimüz vardur marifet şişirür ammā muhabbet imaret ider, (2)eger bir kimesne bir nesneyi bilmek kıyas ider ise henüz hīç (3)nesnei bilmedi netekim bilmek gerekdür, eger bir kimesne (4)Allāhı sever ise iş bu kendüden bilinmişdür , imdi sanemlere zebh olunan nesnelerüñ ekl etmesine müteallik bilürüz ki sanem hīç nesne degildür dünyāda ki hīç gayri Allāh yokdur illa bir,(5) zīrā eger çi vardur ki tañrılar denilmişdür gerekse kökte

[165a]

347

(6)Gerekse yirde netekim çok tañrılar vardur ve çok rabbler, lākin bize bir Allāh ol peder kim dügeli nesneler andandur ve biz aña ve bir rabb yesū' ki dügeli nesneler anuñ ile biz anuñ ile,(7) ammā mecmū'larda marifet degül zīrā ba'żılar basireti ile şimdiye dek sanemün (anı) saneme zebh olunan nesne gibi yirler(8) ve anlaruñ basireti zāyıf olup murdarlanur , ammā ta'āmbizi Allāh makbul etmez zīrā ne eger ekel iderüz ziyāde buluruz ve (9)ne eger ekel itmezüz noksan çekerüz, ammā görün ta şayet (10)bu sizüñ ḥükmünüz mü'sire ola zayıflara, zīrā eger bir kimesne seni göre ki marifetlüsin buthanede(yemege) oturur iken anuñ basireti zayıf olup maġmur olmaya mı sanemlere zebh olunan (11)nesneleri yemek içün, ve zayıf karındaş senüñ marifetün ile (12)helak ola kim anuñ içün mesih öldi, ve şöyle günāh ider iken karındaşlara karşu ve anlaruñ zayıf basiretin mecruh (13)kılur iken mesihe karşu günāh idersiz, anuñ içün eger ta'ām benüm karındaşuma şek ola et yemezüm ta ebed ta benüm karındaşuma şek olmayam,

Dokuzuncu Faşıl

(1)Ben resulmi degilüm azādemi degilüm yesū' mesih bizüm

[165b]

348

(2)Rabbimizi görmedümmi siz benüm amelüm degilmisiz rabbde, eger sairlere resūl degil isem lākin elbette sizeyim zīrā siz (3)benüm resullügümün mührisiz rabbde, benüm i'tizārım beni imtihan (4)idenlere budur, bizüm yemege ve içmege ḥükmümüz yokmıdur, (5)bizüm bir kız karındaşı bir avreti çevre iletmeye ḥükmümüz yokmıdur netekim kalan resuller daḫi ve rabbün karındaşları ve(6) kifes, ya ben yalınız ve barnabas işlemege ḥükmümüz yokmıdur, (7)kim ömren cenge gider kendü harçlarına kim bağı diker yemişinden yemez ya kim sürüye yedürür ve sürünün südünden (8)yemez, bunları ādem gibi mi söylerüm ya nāmus daḫi bu nesneleri (9)dimez mi, zīrā musanun nāmusunda yazılmışdur harman dögen(10) öküzün ağzını bağlamayasın tañrı öküzleri kayırurmı, ya bizüm içün bil külliye dimezmi zīrā bizüm içün yazılmışdur ki çift sür ne döşege ki ümīdde çift süre ve ümide (11)harman dögen ümidinden behremend ola, eger biz size ruhaniyetlü nesnelerüñ ekdük ise büyük şey olurmı eger biz sizüñ (12)beşeriyyetünizi biçerüz, eger sayirler sizüñ ḥükmünüzden behremendler ise biz evlā degülmi nihayet bu ḥükmi istiġmal itmedük lākin hepsine tahammül iderüz ta mesihün İncīline (13)paçarızlıḳ virmeyevüz, bilmezmisiz ki kahinlıḳ amelleriñ

[166a]

349

idenler heykelden kileri yirler ve mezbaha mülazım olanlar mezbah (14)ile behremen oldular, şöyle daḫi rabb İncīli ihbar ide-(15)nlere ısmarladı ki İncīlden dirlıḳ ideler, ammā ben bunlaruñ hīç birini istiġmal itmedüm ve bunları yazmadum ki bana şöyle sadır ola zīrā bana ölmek eyürekdür bir kimesne benüm (16)mefaheretümi batıl etmekten, zīrā eger beşaret iderüm benim hīç mefaheretüm yokdur zīrā zaruret üzerüme havale olur hem vay (17)bana eger beşaret itmezem, zīrā isteyüp bunı amel iderüm ücretüm vardur ve eger istemeyüp bir vekalet bana ısmarlanmışdur , (18)imdi bana ne ücret olur taki beşaret ider iken mesihün İncīlini harçsuz vaz’ idem ki benüm İncīlde ḫükmümi (19)muhalif istiġmal itmeyem, zīrā ben ser cümleden azad olup (20)kendümi hepsine kūl etdüm ta ekseri kesb idem ve Yahūdilere Yahūdi gibi olmuşım ta Yahūdileri kesb idem, nāmus altındakilere nāmus altında gibita nāmus altındakiler (21) kesb idemm, nāmussuzlara nāmussuz gibi Allāha nāmussuz olmayub lākin nāmusta mesihe ta nāmussuzları kesb idem, (22)zaiflere zaif gibi olmuşum ta zayıfları kesb idem dügeli nesneler oldum cemī’ kimesnelere ta elbette ba'żıları(23) halas idem, ve bunu iderim İncīlin hātrı içün ta bilice

[166b]

350

(24)Andan behremed olam, bilmezmisiz ki meydanda segirtdenler hep ḫōd segirtdürler ammā biri bahşişi alur öyle segirtdün (25)ki hasıl idesiz, ve her icdihād iden mecmū'da terhīzkardur imdi anlar ḫōd taki fani tacın alalar ma biz fena-(26)dan münezzeh olanı, ben imdi öyle segirdüren belürsiz gibi degil öyle cenk iderin havayı darb iden gibi yok, (27)lākin benüm tenümi zabt iderim ve kulluġa iledürüm ta şayet sairlere vaaz idüp gayri muhteber olam,

Onuncu Faşıl

(1)Meġer istemezim ya karındaşlar ki size na ma'lūm olaki bizüm babalarımız hep bulut altında oldular hep denizden (2)geçdiler, ve mecmū' musaya ta'mīd olundılar bulutta ve denizde (3-4)ve küllisi heman ruhaniyetlü ta'āmı yediler, ve küllisi heman ruhaniyetli şarabı içtiler zīrā ardinca gelen ruhaniyetlü(5) kayadan içdiler ve ol kaya mesih imiş ammā tañrı anlaruñ (6)ekserinden ḫoşnud olmadı zīrā beriyyede yakılmışlardur, ve bunlar bizüm resimlerimiz olmuşlardur ta biz yaramaz nesnelere tama' idenler (7) olmayavüz netekim anlar daḫi tama' itdiler, ve ne butperestler olasız anlardan ba'żılar gibi netekim yazılmışdur halk

[167a]

351

(8)Yemege ve içmege oturdılar ve oynamaġa kalktılar, ve ne zina idelüm netekim anlardan ba'żı zina itdiler bir günde yigirmi (9)üç bin düşdiler ve ne mesihi imtihan idelüm netekim daḫi anlardan ba'żı imtihan itdiler ve hayātlardan helak(10) oldılar, ve ne mırıldan netekim anlardan ba'żı mırıldadılar(11) ve helak oldılar harab idici ile, bunlar hep resimlerde anlara vaki' oldılar ve bizüm tenbihimüz içün yazılmışdur ki bize (12)dehirlerüñ aherleri yetişdiler, imdi durmaga kıyas iden (13)görsün ki düşmeye hīç imtihan sizi tutmadı illa insāniyetlü ammā tañrı sadıkdur ki sizi imtihan olunmaġa komaya kadir olduġunuz üzere lākin imtihan ile hurūc(14) daḫi vire ki tahammül etmege kadir olasız, bunun içün ey(15) benüm mahbūblarım butperestlikten kaçun netekim akīllere(16) söylerim siz ne dirim ḥükm eylen bereketün kāisi kim aña berekāt virürüz mesihin kanınun şirketi degülmi etmegi(17) kim kıruruz mesihin teninin şirketi degülmi, zīrā çok iken bir etmek bir tenüz zīrā ser cümle bir etmekten behredarız,(18) görün israili cesede göre zebihatları yiyenler mezbahtan(19) behremend degillermi, imdi nice eydürüm ki sanem bir şeyi(20) derya ki saneme zebh olunan bir nesnedür, lākin ki ol nesneleri

[167b]

352

Ki ümmetler zebh iderler divlere zebh iderler ve Allāha yok ve(21) ben istemem ki divler ile şerikler olasız, rabbün kaisin ve divlerün kaisin içmeye kadir degilsiz rabbin terepezesinden ve divlerin terepezesinden behremen olmaya kādir (22)degilsiz rabbiyi gayrete kandururuzmı kendüden kavirek miyüz,(23) dügeli nesneler bana helaldür ammā dügeli nesneler müstefid degillerdür dügeli nesneler bana helaldür ammā dügeli nesneler(24) imaret itmezler, hīç kimesne kendünüñ kii aramasun ammā(25) her kimesne gayrinüñ kii, salhanede her satılanı ekel eylen(26) hīç nesnei sormayub basiret hadır ı içün zīrā arz rabbindür ve anuñ doluluġı, pes eger īmānsuzlaruñ biri sizi okursa ve gitmek istersiz katunuzda her konulmuş nesneyi ekel eylen hīç nesnei sormayub basiret hadır ı(27) içün, ammā eger bir kimesne size diye iş bu bunlara zebh olundı ekel etmek i'lām edeniñ hatrı içün hem basiretün(29) zīrā arz rabbündür ve anuñ memluluġı gayri basireti dirim senüñ yok lākin gayrinün zīrā benüm azatlıgum gayri basiretden niçün(30) ḥükm olunur, ve eger nīmet ile behremendim niçün ifdır a(31) olunurum ol nesne içün kim şükür iderim, imdi gerekse yirsiz gerekse içersiz gerekse bir nesne idersiz

[168a]

353

(32)Hepsini tañrınuñ mecdinde eylen, asresiz olun hem Yahūdilere(33) hem Yunanlulara hem hüdanun kilisesine netekim hem ben kül nesnelerde küllisini razı iderim kendü menfaatümi taleb etmez iken lākin çoklularunki ta halas olalar

On Birinci Faṣıl

(1-2)Bana uyıcular olun netekim ben mesihe, meger ey karındaşlar sizi medh iderüm ki benimkilerüñ hep yād idersiz ve (3) size teslīm etdügüm gibi ısmarlayışarı tutarsız ammā isterimki size ma'lūm ola ki her ādemüñ başı mesihdür ve avretün(4) başı erdir ve mesihün başı tañrıdür, her er ki namaz kılur ya peygamberlik ider başı örtülmüş olup başını rüsvāy ider,(5) lākin her avret ki namaz kılur ya peygamberlik ider başına hicab olmayub başını rüsvāy ider zīrā yeksandür güya ki tra-(6)şlanmış ola, zīrā eger avrete hicāb olmaya hem traşlansun ma eger avrete rüsvāy ola ki kırkılmış ya traşlanmış ola aña(7)hicab olsun zīrā ere ḫōd düşmez ki başı örtüle çün hüdanun sureti ve mecdi oluyor ammā avret erün mecdidür (8-9)zīrā er avretden degildür lākin avret erden ,zīrā er daḫi avret (10)içün yaratılmışdur lākin avret er içün, bunun içün

[168b]

354

Avrete gerek ki baş üzerine ḥükmi ola ferişteler içün,(11-12) ve lākin ve ne er avretsüz ve ne avret ersüz rabbde, zīrā netekim avret erden şöyle daḫi er avret ile ammā hepsi Allāhtan (13)kendünizde ḥükm eylen yaraşıkmıdur ki bir avret örtülmeyüp (14) Allāha namaz kıla, ya kendü tabiat size öġretmezmi ki(15) eger bir erün uzun saçı ola aña ayıpdur , ammā eger bir avretin uzun sacı ola aña fahirdür zīrā saç aña hicab(16) içün virilmişdür , ammā eger bir kimesne münāza' olmak görüne bizüm anuñ gibi adetimiz yokdur ve ne tañrınuñ kiliseleri(17) ammā bunu beyan idüp medh itmem ki eyürege degil lākin kemrege (18)cem idersiz, zīrā mukaddemā ḫōd çün kilisede cem idersiz işitdürümki sizde şakaklar vardur ve ba'żı payı inanırum,(19) zīrā gerekdür ki bid'atler daḫi içlerünüzde olalar ta(20) muhteberler sizde aşikare olalar, imdi çün cem idersiz bir(21) (yir)de rabbimün aşaisin yemek degil, zīrā her biri yemekte kendü ahşam ta'āmın alur ve kimi ḫōd aç olur ve kimi mest-(22)dür ya evlerünüz yokmudur yiyüp içmek içün ya tañrınuñ kilisesini tahrīr idersinüz ve anları hacīl kılursız kim anlaruñ yokdur ne diyim size bu nesnede sizi medh ideyimmi(23) medh itmezem zīrā ben rabden anı aldum kim size daḫi teslīm

[169a]

355

Etdümki rann yesū' teslīm olunduġu gicede etmegi aldı, (24)ve şükredüp sıdı ve ayıtdı alun tenavül eylen budur benüm cesedüm kim sizüñ içün sınmışdur bunı eylen benüm (25)yadigarumda, ve buna göre daḫi kāisin iş'adan sonra diyü işbu kāis yeni ahitdür benüm kanumda bunu eylen hergah(26) ki içersiz benüm yadigarumda, zīrā her vakit ki bu etmegi yirsiz ve bu kaisi içersiz rabbün ölümüni ihbar idersiz(27) aña dek kim gele, bunun içün her kim bu etmegi yer ise ya rabbün kaisin içer ise layıksızlıḳ ile rabbün cesedüne ve(28) kanına cürmnāk ola, pes ādem kendüsini imtihan etsün ve (29)şöyle ol etmekten yesün ve ol kaisden içsün, zīrā layıksızlıḳ ile yiyen ve içen kimesne deynunet kendüsüne yer (30)ve içer rabbün cesedin temyīz itmez iken bunun içün sizde çok kimesne zebānlar ve marīzlerdür ve çok kişiler uyurlar (31)zīrā eger kendümizi hüküm ide idük mahkūm ḫōd olmayayduk, (32)ammā mahkūm olup rabbden te'dib olunuruz ta ki dünyā ile(33) müdān olmayavüz, imdi ey karındaşlarum çün tenavül itmege cem'(34) idersiz birbirini katlanun, ve eger bir kimesne aç ola evde ekel etsün ta deynunet içün cem' itmeyesiz ve kalanları ben gelicek tertīb ideyim,

[169b]

356

On ikinci Faşıl

(1)Meger ruhaniyelere müteallik ya karındaşlar istemezim ki size (2)na ma'lūm ola, bilürsiz ki ümmetler oldunuz dilsüz budlara(3) intikāl olunup netekim getürüldünüz bunun içün size bildirürüm ki hīç kimesne rabbün ruhu ile söyler iken yesū'a enasemā dir ve hīç kimesne dimege kadirdür yesū' rabb (4)illa rūḥ-ı ḳudüs ile, meger in'āmlaruñ tenvī'leri vardur ammā (5)kendü ruh, muhādemelerüñ tenvī'leri vardur, ve kendü rabb, (6)amel etmelerinüñ tenvī'lerivardur lākin kendü tañrıdür mecmū'ları (7)mecmū'larda amel ider iken, ammā ruhun izhar etmesi her kimesneye(8) virilmişdür menfaat içün,zīrā bire ḫōd ruhdan hikmetün kelamı virilür ve gayriye marifetün kelamı kendü ruha göre, (9)ve gayriye i'tikād kendü ruh ile ve gayriye ilac itmesinin in'ā-mları(10) kendü ruh ile, ve gayriye menakıbın amel etmeleri menakıbın amel etmeleri ve gayriye peygamberlik ve gayriye ruhlaruñ imtiyazları ve gayriye lisanlaruñ (11)esnafı ve gayriye lisanlaruñ tercümesi, ve bunları hep heman yir ve kendü ruh amel ider her birine ala tafsil taksīm ider(12) iken istedügi gibi, zīrā netekim ten birdür ve çok azası var ve ol bir tenün cemī' a'zāları çok iken bir tendür (13)şöyle daḫi mesih, zīrā bir ruhta biz hep bir tene ta'mīd

[170a]

357

Olunuruz gerekse Yahūdiler gerekse yunanlular gerekse kullar (14)gerekse azadlular ve hep bir ruhta içirüldük, zīrā ten bir (15)uzuv degildür lākin çok, eger ayak diye anuñ içünki(16) el degilüm tenden degilüm bunun içün tenden degilmidür, ve eger kulak diye anuñ içün ki göz degilüm tenden degilüm bunun içün (17)tenden degilmidir, eger bütün ten göz (olsa) kanda sem' (18)eger bütün sem' (olsa) kanda şeme, ammā bu kez tañrı a'zāları kodı anlaruñ her birisi tende netekim istedi, (19-20)eger cümlesi bir uzuv olsa kande ten, pes şimdi ḫōd çok (21)aza (vardur)ammā bir ten ve göz ele dimege kādir deġil benüm sana hacetim yokdur ya tekrar baş ayaklara size hacetim (22)yoktur, lākin gayette artuk tenün zebunrak add olunan a'zāları(23) lazımdur, ve anlar ki tenün izzetsüzerek (a'zālar) olmaġa sanıruz bunlara ziyade çok izzeti bezl iderüz ve bizüm yaraşıksızkileri-(24)mize gayette artuk yaraşıklıḳ olur, zīrā yaraşıkkilerimizün ihtiyacı yokdur ammā tañrı bedeni mezc eyledi nākız olana(25) daḫi ziyāde izzeti virür iken, ta bedende şakak olmasun (26)lākin a'zālara heman birbiri içün mukayyed olsunlar, ve eger bir uzuv elem ki a'zālar hep bile elem çekerler ve eger bir uzuv(27) ikram oluna cemī' a'zālar bile şadlıḳ iderler, pes siz

[170b]

358

(28)Mesihün teni siz ve a’zālar ala tafsīl, ve ba'żıları ḫōd tañrı kilisede vaz’ eyledi evvela resulleri saniyen peygamberleri salisen muallimleri sonra kuvvetleri andan ilaç etmesinüñ in-āmlarını (29)yardumları hükümetleri lisanlaruñ sınıflarını, hepmi resuller(30) peygamberlermi hep muallimlermi hep kudretlermi hep ilaç itmesinün-in’āmları hepsine olurlarmı hepmi diller ile söylüyorlar(31) tercüme iderlermi hep, efzal in’āmları gayret ile tama’ eylen velākin mübalaġa üzere bir yolu size gösterürüm

On Üçüncü Faşıl

(1)Eger ādemlerüñ ve ferişтelerüñ lisanları ile seöylem ve muhabbetüm yok ise sada iden nühas ya tantana iden def (2)olmuşum, ve eger peygamberlik bende ola ve cemī’ sırları bileyim ve mecmū’ ilmi ve eger bende kamu i’tikād ola ve hatta dağları (3)intikāl itmek ve muhabbetim yok ise naçizim, ve eger cemī’ mallarmı (fakirlere) yedürmege bezl idim eger benim bedenimi vireyimki yanmış olam ve muhabbetim yoġ ise bana hīç fāide olmaz, (4)muhabbet tavilül inatdur mennandur muhabbet hased etmez muhabbet(5) cüzafet etmez kırmış degil, na şayestelik ile geçinmez kendü (6)nesneleri aramaz iġzāb olunmaz şerri fikr etmez, zulümde şad-

[171a]

359

(7)Lık etmez ammā hak ile Ferh ider, dügelü nesneyi setr ider cümleye inanur mecmū'u ümīd tutar cümleye takat getürür, (8)muhabbete herkes zeval irişmez gerekse nübüvvetler mensuh olalar,(9) gerekse lisanlar ārām ideler gerekse ilm mensūh ola ,zīrā (10)cüzzde bilürüz ve cüzde nebiliḳ iderüz, lākin çün kamil (11)olan gele ol vakit cüzzde olan mensuh ola vakta ki tıfıl oldum tıfıl gibi söyledim tıfıl gibi anladum fikr etdüm ammā kaçan ki er olmuşım tıflunki nesneler-(12)in ibtal eyledüm zīrā el an ayinede görürüz bir remzde ammā ol vakit yüz yüze şimdi bilürüm azdan çokdan ammā ol vakit (13)bileyim netekim daḫi bilinmişim ve şimdi baki kalur īmān ümīd muhabbet bu üç ammā bunlaruñ azimi muhabbetdür

On Dördüncü Faşıl

(1)Muhabbete itba eylen ve ruhaniyetlü in'āmlara emirenün ammā (2)evlā ki nebīlik idesiz, zīrā lisan ile söyleyen ādemlere söylemez lākin Allāh zīrā kimesne istimā' itmez nihayet (3)ruhta sırları söyler, ammā nebilıḳ iden ādemlere imareti ve(4) nasihati ve taziyeti söyler, lisan ile söyleyen kendüsini (5)imaret ider ammā nebilıḳ iden kimesneyi imaret ider, dilerim

[171b]

360

ḫōd ki cümlenüz diller ile söyleyesiz ammā evlāki nebilıḳ idesiz zīrā nebilıḳ iden diller ile söyleyenden (6)a’zamdür illa tercüme ide ki kenise imareti ala, ve bu dem ey karındaşlar eger size geleyim diller ile söyleyin size ne manfaat ideyim eger size söylemeyim alaniyet ile ya marifet(7) ile ya nübüvvet ile ya talim ile, nihayet sada viren cansuz nesneler gerekse düdük gerekse tanbur eger sadalaruñ tafsilin virmeyeler nice bilene düdük ile tanbur ile ne (8)çalınur, ve daḫi eger borı belirsüz sadayı vire savaşa (9)kim yaraklanmış ola şöyle hem siz eger dil ile eyü ma'lūm olan kavli virmeyesiz nice biline dinilmiş zīrā havaya (10)söyleyenler olasız, fil vaki ol kadar āvāzlaruñ esnafı vardur (11)dünyāda ve hīç epsem degil, imdi eger āvāzın kuvvetin bilmeyem söylene birbiri olayım ve söyleyen katunda birbiri (ola), (12)şöyle siz daḫi ol sebebden ki ruhtankilere guyūrlarsız (13)talep eylenki kilisenüñ imaretine artasız, anuñ içün (14)dil ile söylen namaz kıla ki tercüme ide, zīrā eger bir lisan ile namaz kılam benüm ruhum namaz kılur ammā benum aklüm (15)yemişsizdür imdi ne olur ruh ile namaz kılayım hem akıl ile daḫi namaz kılayım ruh ile irlayam hem akıl ile daḫi ırla-

[172a]

361

(16)yam,ve illa eger berekāt viresin ruh ile ümminüñ yirinde duran (17)nice amin diye şükrüne çünkü ne dirsin bilmez, zīrā sen ḫōd hoş şükr idersin lākin o birisi mamur degildür(18) benüm tañrıma şükr iderim cümlenizden ziyāde diller ile (19)söylerken, lākin kilisede biş sözi benüm aklum ile(daḫi tiz) söylemek isterim ki sairleri daḫi irşād idem on (20)bin sözde bir lisanda, ey karındaşlar oġlancıklar olman akılda lākin şerde masumcuklar olun akılda ḫōd balıġlar(21) olun, nāmusta yazılmışdur ki gayri diller ile vesair dudaklar ile bu halka söyleyem ve ne şöyle daḫi beni istimā' ideler (22)rabb dir, şöyle ki diller alamet içindür i'tikād idenlere degil lākin i'tikād itmeyenlere nübüvvet ḫōd i'tikāt itmeyenlere degil (23)lākin i'tikād idenlere, pes eger kilise cümle bir yirde cem olup hepsi diller ile söylerler ise ve ümmiler ya īmānsuzlar gire-(24)ler dimeyelermi ki delülersiz, ve eger hepsi nebilıḳ iderlerse ve bir īmānsuz ya ümmikilere küllisinden tevbih olunur küllüsinden (25)deyn olunur, ve şöyle kalbinüñ pünhan nesneleri aşikare olurlar ve şöyle yüzüne düşüp Allāha secde eyleye beyan ider iken (26)ki Allāh ḥaḳīḳatte sizdedür, imdi ey karındaşlar nice olur vakdi ki cem' olursuz her birinizin bir mezmurı olur

[172b]

362

Bir talimi olur bir lisanı olur bir izharı olur bir tercüme-(27)si olur küllisi imaret içün ve eger bir kimesne dil ile söylerse 2 ye göre ya en çok 3 e ve nöbet(28) ile biri tercüme etsin, ve eger tercüman olmaya kilisede (29)epsem olsun ve kendüsine ve tañrıya söylesin peygamberler daḫi 2 ya 3 söylesinler ve gayriler istikza etsinler (30)ve eger gayri oturane nesne keşf oluna evvelki epsen olsun, (31)zīrā hepsi bir bir nebilıḳ etmeye kādir olursuz ta küllisi (32)öġreneler ve küllisi müteselli olalar, ve peygamberlerüñ ruhları (33)peygamberlere münkad olurlar, zīrā fitnenüñ tanrusı degildür lākin (34)selametin netekim Kudüslerüñ sercümle kiliselerinde sizüñ avretleriniz kiliselerde epsen olsunlar zīrā anlara reva degildür söylemek lākin münkad olmak netekim nāmus daḫi der, (35)ve eger bir nesne öġrenmek isterlerse evde kendü erlere (36)sual etsinler zīrā ekli sade söylemek avretlere kabihdir, kelam-(37)ullah sizdenmi ıkdi ya size yalnız erdimi, eger bir kimesne göre nur ise peygamber olmak ya ruhaniyetli bilsin ol (38)nesneleri ki size yazarım ki rabbin vasiyetleridir, ve eger bir (39)kimesne bilmezse bilmez olsun, pes imdi ey karındaşlar nebilıḳ(40) etmeye guyur olun ve dallar ile söylemekten nehi etmek, dügeli nesneler yaraşıklıḳ ile tertīb üzere olsunlar,

[173a]

363

On Beşinci Faṣıl

(1)Bu kez ey karındaşlar size ilam iderim ol size beşaret etdigüm İncīli daḫi kabūl etdüġünüzi kim anda daḫi(2) durursız, ve andan daḫi halas olursuz eger size beşaret etdügüm kelam ile tutarsız illa abes yere inandunuz, (3)zīrā size teslīm etdüm evvelde ol aldıġımı daḫi kim(4) mesih olmuşdur bizüm günāhlarımız içün kitaplara göre daḫi ki medfun oldı daḫi ki üçüncü günde kıyam itdi (5)kitaplara göre,üz daḫi ki kifse göründi andan dan on ikilere ,(6) sonra bir kerede biş y karındaştan ziyadeye göründi kim anlardan ekserler bu deme dek kalurlar ammā ba'żılar daḫi uyu-(7-8)kladılar, sonra yakuba göründi andan dügeli resullere ve hepsinden en sonra güya ki bir düşüġe bana daḫi (9)göründü, zīrā ben resullerüñ en genciyüm ki resul denilmek layık degilüm anuñ içün ki tañrınun kilisesini ızdıhad(10) etdüm, ammā nīmetullah ile benim anı ki benim ve anuñ nīmeti ki benden yana beyhude olmamışdur ammā cümlesinden ziyāde çalışdım (11)evet ben degil lākin tañrınuñ nīmeti benüm ile imdi gerekse ben gerekse anlar şöyle vaaz iderüz ve şöyle īmān getürdünüz,, (12)pes eger mesih vaaz olunursa ki emvātdan kıyam itdi ba'żıları

[173b]

364

(13)İçinüzde nice dirler kim emvātun kıyameti yokdur, ve eger ölmüşlerüñ kıyameti yoġ ise pes mesih kıyam etmedi,(14) ve eger mesih kıyam etmedi ise pes bizüm keristümüz batıl ve (15)sizüñ i'ākatınız daḫi beyhude, evde daḫi tañrınun yalan tanıkları bulunuruz anuñ içün ki tañrı ḥaḳḳında tanıklıḳ virdük ki mesihi baas itdi kim anı baas etmedi eger ki (16)ölmüşler kıyam etmezler ise, zīrā eger ölmüşler kıyam etmezlerse pes (17)mesihün kıyam etmedi, ve eger mesih kıyam etmedi ise sizüñ(18) itikadinuz batıl henüz günāhlarunızda sız, pes daḫi (19)mesihde uyuyanlar helak oldular, eger bu hayātda ancak (20)mesihe ümīdlüvüz cemī' ādemlerden ziyāde bi çarelerüz, ammā el an mesih emvātdan kıyam idüp uyuyanlaruñ bakiyesi (21)ölmüştür, zīrā çünkü ādemden mevt ādemden daḫi emvātun (22)kıyameti, zīrā netekim ādemde ser cümle olurlar şöyle daḫi (23)mesihde ser cümle ihya olunalar, ammā her biri kendü safında(24) mesih baküre sonra mesihünkiler anuñ makdeminde, andan inkıza içün padişahlıgı tañrıya ve anaya teslīm eyledi çün kamu riyaseti ve cemī' saltanatı ve kuvveti ibdal eylemişdür , (25)zīrā padişahlıḳ etmek gerekdür aña deyin ki cemī' adüvlerini (26)ayakları altında kodı, ahir adüv ibdal oluna(ya'ni)ölüm,

[174a]

365

(27)Zīrā dügeli nesneleri ayakları altında müsahhar eyledi ammā çün eydürki dügeli nesneler müsahhar olalar meşhurdur ki cümle (28)seni aña musahhar idenden gayridür pes çün dügeli nesneler aña musahhar olalar ol vakit hem kendü oġul ol cümlesini aña müsahhar idene münkad ola ki Allāh hepsi ola cemī' (29)nesnelerde yoksa ölmüşler içün ta'mīd olunanlar ne eyleyeler eger asla ölüler kıyam etmezler ise pes niçün ölmüşler içün ta'mīd (30-31)olunurlar biz daḫi niçün hatırdavüz her saat, her gün ölürüm sizüñ müfaharetünüz içün kim benim vardur mesih yesū'(32) bizüm rabbimizde, eger insāna göre efesusda vahşiler ile dövüştüm ise bana ne fāide eger ölüler kıyam itmezler ise (33)yiyüp içelüm zīrā yarın ölürüz, aldanman yaramaz lakırdılar eyü(34) adetleri bozarlar, bīdār olun bi's-savāb ve günāh etmen zīrā tañrı ba'żılara namalumdur sizüñ hacaletünüze söylerüm (35)ammā bir kimesne diye ölmüşler nice koparlar ve ne cisim ile gelür-(36-37)ler, bre akılsuz sen anı kim ekersin ihya olunmaz illa ola ve anı kim ekersin sen peyda olacak cismi eġmezsin lākin çıplak dane vaki olsa buġdayın yakılan ba'żısınuñ (38)ammā tañrı aña cismi virür istedügi gibi ve tohumlaruñ her birisine(39) has cismini her beşer bir beşer degil ammā bir beşeri ḫōd

[174b]

İnsanlaruñ ve gayri beşeri davarlaruñ ve gayrisi balıḳlaruñ ve(40) gayrisi kuşlaruñ, ve hem semāviye cisimler hem arziyye cisimler (var) ammā birdür ḫōd semāviyelerüñ mecdi ve bir daḫi arziyyelerüñ, (41)güneşün bir mecdi ve ayun gayri mecdi ve yıldızarun gayri (42)mecdi zīrā yıldız ile yıldızun mecdde farkı vardur, şöyle daḫi emvātun kıyameti ufunetde ekilür ufunetsüzlükte baas (43)olunur, hakarette ekilür mecdde baas olunur zaafda ekilür (44)kudrette baas olunur, cism-i nefsani ekilür cism-i ruhani baas (45)olunur cism-i nefsani var ve cism-i ruhani var şöyleki yazılmışdur evvelki insān ādem dirilen nefis ölmüşdür en sonraki (46)ādem ihya iden ruh nihayet ruhani gibi evvel degil lākin (47)nefsani sonra ruhani, evvelki ādem arzdan arzlu ikinci (48)ādem rabbi semādan, arzlu gibi ancılayn daḫi arzlular ve semāvi (49)gibi buna göre daḫi semāviler, ve netekim arzlınun sure-(50)tin getürdük semāvinin suretin daḫi getürevüz ve bunı eydürem ya karındaşlar ki beşer ve kan hüdanun melekütünü mīrās yemege kādir deġillerdür ve ne ufunet ufunetsizliġi mīrās yer, (51)işte size bir sırrı eydürem cümle ḫōd uyumayavüz lākin cümle (52)mütegayyir oluruz, bir anda fi tarafetül ayn en son boruda zīrā boru çalısar ve ölüler kopısardur fenadan münezzeh ve biz tebdīl

[175a]

367

(53)Olunavüz, zīrā ekrekdür ki bu ufunetlü ufunetsizliġi geye (54)bu ölümlü ölümsüzlüġü geye pes çün bu ufunetlü ufunetsizliġi geyiser ve bu ölümlü ölümsüzlüġü geyserdür ol vakit ol (55)yazılan kelam olacakdur mevt zaferde bel' olunur ,ya mevt kanı (56)senüñ nūdūlün(???) ya kabir kanı senüñ zaferün, mevtün nüdılı(??) (57)ḫōd günāh ve günāhun kuvveti nāmus, ammā şükürullaha ki bize(58) zafer virdi bizüm rabbimiz yesū' mesihden, bunun içün ya mahbūb karındaşlarum ber karar olun hareketsüz rabbin amelinde daima artar iken çün bilürsiz ki meşakkatünüz beyhude degildür rabde

On Altıncı Faşıl

(1)Fe ammā kadīsler içün cibayete müteallıḳ alatıyenüñ kenise-(2)lerine ısmarladığım gibi siz daḫi öyle eylen haftanüñ evvelkisinde her biriniz yanındakoyub saklı tutsun ice Allāh işin kolay gedür di ta çün geleyim ol vakit cibayetler(3) olmayalar, ve ben erişecek mektuplar ile caiz göreceğiniz kimesneleri irsal edeyim sizüñ nīmetinizi Yeruşalüm (4)gedür mek içün ve eger münasib ise ki ben daḫi gidem(5) benüm ile teveccüh edeler ben ḫōd kutunuza geleyim çün mekduniyeden

[175b]

368

Geçerin zīrā mekdu-(6)niyyeden geçeyim, ve şayet kutunuzda karar edeyim ya daḫi kışlayayım ta kim bana müşayea edesiz(7) her kında gideyim, zīrā şimdi geçmektesiz görmek istemem ammā umarım ki nice zaman kutunuzda karar edem eger rab (8)reva görürse nihayet efesusda baki olayım pentafustesa(9) dek, zīrā bir azīm kapu ve amelli bana açılmışdur ve muarızlar (10)çoktur, ve eger timusyus gele görün ki havsiz yanınızda (11)ola zīrā rabbin amelin amel eder, netekim hem ben imdi kimesne anı hor görmesin ve añaselamet ile mürafekat eylen ki (12)ketuma gele zīrā añamüntazırım karındaşlar ile, daḫi apollos karındaşa müteallıḳ añaçok yalvardım ki karındaşlar ile size gele ammā hiçbir vecihle iradesi olmadı şimdi (13)gelmek içün ammā gele çün münasib bula, uyanık olun (14)īmānda durun erlıḳ ile geçinüñ kuvvetli olun, dügeli (15)nesneleriniz muhabbet ile olsunlar, size yalvarurum ey karındaşlar isdafenosun evini bilürsiz ki ehaiyanüñ baküresidürve kadislere hizmet etmesine kendüleri vaz itdiler (16)ki siz daḫi bunun gibilere münkad olasız ve her bilice (17)amel edene ve emek çekene isdafenesin ḫōd ve furtunatosun ve ehaikusun gelişinden ferh ederim zīrā sizüñ noksanınızı

[176a]

369

(18)Anlar itmam itdiler zīrā benim ruhumu ve sizüñ tazelediler (19)imdi bunun gibileri bilin asyanın kiliseleri size selam virirler ekila ve periskila size çok selam virirler rabde(20) anlaruñ evindeki kilise ile mecmū' karındaşlar size (21)selam virürler birbirine selam virin birbus mukaddes ile, ben (22)Pavlusun benim dostum ile selamı, eger bir kimesne rabbi yesū'(23) mesihe muhabbet etmezse anatamāmar olsun, rabbi yesū' (24)mesihin nameti sizüñ ile binim muhabbetim siz cümle göz ile yesū' mesihde amin

Kartuşlulara evvelki risalet philipsden yazılmışdur istıfanis ile kartonatos ve ehaikus ve timisyus ile,

Evvelki Faşıl

(1)Pavlus yesū' meshinüñ rasulü Allāhın meşiyeti ile ve timisyus karındaş korintusda mevcut olan tañrınuñ kilisesine bütün(2) ehaiyada olan cemī' kadīsler ile ni'met size ve selamet(3) tañrı bizüm atamızdan rabbi yesū' mesihden mübarekdur tañrı ve bizüm rabbimiz yesū' mesihin atası merhametlerüñ(4) pederi ve cemī' taziyetin Allāhı, kim bizi teselli ider her

[176b]

370

Musibetimizde ta her musibette olanları teselli etmeġe kādir olavüz ol tesliye ile ki biz bi'z-zāt Allāhtan anuñ ile müteselli (5)olduk, anuñ içün ki mesihün alamları nice bizde ziyāde olurlar ise bizüm tesliyemüz daḫi mesih ile öyle ziyāde(6) olur, ve gerekse musibet çekerüz sizüñ taziyetinüz ve halasunuz içün(dür) ki amellüdür kendü elemlere tahammülünde ki biz daḫi tahammül iderüz gerekse müteselli oluruz taziyetü (7)nüz ve halasunuz için(dür)ve bizüm ümidimiz sizden karardur bilür iken ki elemlerden netekim hisse pezirsiz (8)öyle daḫi taziyetten, zīrā istemezüz ya karındaşlar ki size namalum ola musibetimizden ki asiyyada bize oldı ki mübalaġa ile aġırlanmış olduk kuvvet üzere şöyle ki hayātdan nevmīd (9)olduk, lākin bize kendümizde mevtün kazası oldı ta kendü-(10)müze itimad itmeyevüz lākin ölüleri baas iden tañrıya, kim bizi o denlü ölümden kurtaraydı ve kurtarıyor ve aña ümid (11)tutarız ki henüz daḫi kurtarısardur, siz bile mu'āvenet idüp bizüm içün namaz ile ta çok kimesnelerden ol (12)bize in' ām çoklular ile şükürler bizüm içün eda olunalar, zīrā bizüm fahrimüz budur bizüm basiretümüzün şehādet i ki oġuzluḳ ile ve tañrınuñ ihlası beşerlü hikmetde degil lākin tañrınuñ

[177a]

371

(13)Nīmetinde bu dünyāda ihtilat etdük ve ziyāderek size, zīrā gayri nesneleri sizi yazmazuz illa anları kim okursız veya bilürsiz (14)ve umarum ki intihāya dek bilirsersiz, netekim hem bizi bir ḫoşça bildünüz ki biz sizüñ fahrinüzüz netekim (15)siz daḫi bizüm rabb yesū'gününde, ve bu itimadda mukaddema katunuza gelmek ister idüm ta ikinci ni'met size ola (16)ve tarafunuzdan mekedoniyyeye mürūr idüp tekrar mekedoniyyeden (17)size gelüp sizüñ ile Yahūdiyete müşayea olunmak, imdi bunu kasd idüp yeynilik̟ istiġmal etdümmi ya anları kim kasd iderim beşereyete göre kast iderimmi ki bende (18)ola belli belli ve yok yok, ammā tañrı sadıkdur ki bizüm (19)size ki kelamumız belli ve yok olmamışdur , zīrā tañrı oġlu yesū' mesih ki içünüzde bizüm ile vaaz olunmuşdur benüm ile ve silvanus ve timosyus ile belli ve yok olmamışdur lākin(20) kendü de belli olmuşdur, zīrā tañrınun ve vadeleri her neler var ise kendüde belli ve kendüde amin tañrıya mecd içün bizüm(21) ile, bize ḫōd temkin iden sizüñ ile mesihte bize (22)mesh iden tañrı(dur)kim bizi daḫi mühürledi ve ruhun(23) peyi virmişdür kalblerümizde ve ben tañrı şahidi okurum benüm ruhuma ki bize şefkat idüp henüz karnetusa gelmedüm

[177b]

372

(24)Deġil ki sizüñ īmānunuza beglik iderüz ammā sizüñ şadluġunuzu bilece işleyenlerivüz zīrā īmān ile durursız,

İkinci Faşıl

(1)Lākin bunu kendüme kasd etdüm tekrar size gelmemege(2) hüzünde, zīrā eger sizi mahzun idem kim dür bana şadlıḳ (3)viren illa benden mahzün olmuş, ve bunu heman size yazdum ta gelüp anlardan hüznüm olmaya kim haklarında şadlıḳ etmek bana gerek idi cümlenüze itimad idüp ki benüm ferhum (4)küllünüzündür, zīrā çok musibetden ve kalbün zaifetinden size yazdum çok gözyaşları ile degilki ġamkīn olasız lākin ta ol benim muhabbetimi bilesiz ki size ziyāde (5)firāvāndur, ve eger bir kimesne hüzne sebep oldı ise beni mahzūn itmedi lākin azdan çokdan küllünüzi (6)yükletmeyem, yeter bunun kebih bu zecr çok kimesnelerden ki, (7)şöyleki ber-aks evlā (aña) bağışlayub teselli eylen ta şayet bunun gibi kimesne katı çok hüzün ile yudulmuş (8)olmaya, bu ecilden size yalvarurum ki muhabbeti aña mukarrer kıya-(9)sız bunun içün daḫi yazdum ki tecrübenizi bilem eger (10)dügeli nesnede mutī' olursız, kime kim bir nesneyi

[178a]

373

Bağışlarsız ben daḫi zīrā eger ben bir nesneyi bağışladum ise aña kim bağışladum sizüñ haturunuz içün (etdüm)(11) mesihün dizarında, ta şeytandan dolandurulmayavüz zīrā fatane-(12)leri bize na ma'lūm degillerdür , pes çün truvazeye geldüm mesihün İncīlinden ötüri ve bir kapu rabbde bana açılur idi (13)benüm canımda hīç huzurum olmadı titus karındaşumı bulmaduġum içün lākin anlara vedā' idüp mekedoniyyeye hurūç (14)etdüm hele şükür Allāha ki bizi daima cevelan itdürür mesihde ve kendü marifetinüñ ve rayihasını bizden her yirde (15)meşhur ider, zīrā mesihün hūb rayihasıvüz tañrıya halas (16)bulanlarda ve helak olanlarda, bunlara ḫōd mevtün rayihası mevte dek ve anlara hayātun rayihası hayāta dek ve bu nesnelere (17)kim kafi olur, zīrā ekser kimesneler gibi degilüz ki kelamullaha hile katarlar ammā netekim hulūsiyyetden ammā netekim tañrıdan tañrı huzurunda mesihte söylerüz

Üçüncü Faşıl

(1)Tekrar kendümüze medh itmeyemi başlaruz ya bizüm ba'żılar gibi size medh namelere hacetimüz varmıdur ya sizden (2)menşurlara, siz bizüm namemizsiz kalblerimizde yazılmış cemī'

[178b]

374

(3)Ādemler ile bilinmiş ve okunmuş (çün) aşikare olmuşsuz ki siz mesihün risalesi siz bizüm ile hizmetlenmiş mürekkeb ile yazılmamuş lākin dirilen tañrınun ruhu ile taştan (4)levhalara yok lākin kalbün etlü levhlerinde, ve bizüm ancılayn (5)tevekkülümüz vardur mesih ile tañrı katına degilki kendümüzden bir nesneyi fikr etmeye kafivüz güya ki kendümizden (6)lākin bizüm kifayetimiz tañrıdandur, kim bizi daḫi yeni misakun kafi hadimleriñ etmişdür ḥarfin degil lākin ruhun (7)zīrā ḥarf öldürür lākin ruh ihya ider, ammā eger mevtün hizmeti ḥarfler ile mersūm olmuş taşlarda mecdde olmuşdur hatta beni İsrail musanun yüzüne göz dikmeġe kadir degiller-(8)dür yüzünün mecdi içün ki mahv olunacak idi, ruhun (9)hizmeti nice evlā mecdde olmaya, eger müdayenetin hizmeti mecd (ise) gayette artuk adlün hizmeti mecidde ifrād (10)ider, zīrā ve ne mecīd oldı ol mecdūd olmuş bu tarafta ifrād (11)iden mecd sebebi ile, zīrā eger mensuh olan mecd iledür(12)gayette artuk baki kalan mecddedür, imdi bizüm bunun gibi (13)ümidimiz olup çok imbisātı istiġmal iderüz ve yok musa kendü yüzüne hicāb urduġı gibi ta beni İsrail mensuh (14)olanuñ sonuna dek göz degmeyeler lākin gönülleri pek

[179a]

375

Oldılar zīrā bugüne dek heman ol hicabı eski misakun kıraatinde kalur keşf olunmamış ki mesihde mensuh oldı ,(15)ammā bu güne dek çün musa okunur hicab anlaruñ kalbi(16) üstüne kurulmuştur, nihayet çün rabbe rücū' oluna hicab kaldırılı(17-18)sardur, ve rabb ruhdur vakitte rabbin ruhu anda azadlıḳ, biz ḫōd cümlemiz açık yüz ile güya ki aynaya rabbün mecdine bakub şeklimüz kendü surete tebdīl oldı mecidden mecde netekim rabbün ruhu ile

Dördüncü Faşıl

(1)Bunun içün bu hizmet bizde olup hasıl etdügümüz (2)merhamete göre üşenmezüz, lākin na şayesteliġün mahfi nesneleriñ redd etdük hilede yürümeyüp ve ne tañrınuñ kelamın telbis iderek lākin hakkun alaniyeti ile kendümizi ādemler-(3)üñ her basiretine ısmarlayub tañrınuñ huzurunda, ve eger bizüm (4)İncīlümüz daḫi mestūr ise zayi olmuşlara mestūrdur kim anlarda bu dehrün tanrusı i'ākat etmeyenlerüñ akıllarını kör itdi taki tañrınuñ sureti mevcūd olan mesihin mecd-(5)inüñ İncīli nurı anlara zıya virmeye, zīrā kendümizi kirazet etmezüz lākin mesih yesū' rabbi ve kendümizi sizüñ kullarınızı

[179b]

376

(6)Yesū'un hatırı içün zīrā zulmetden ziya virmek nura deyn Allāh(dur) kim bizüm kalblerimizde yaldıradı mecdullahun (7)mariferini tenvīri içün yesū' mesihün yüzünde, ammā bizüm bu genzimiz toprak kablarında vardur ta kuvvetün mübalaası Allāhtan(8) ola ve bizden yok, her nesnede mübtela olmuşlar ammā zīk olunma-(9)mışlar,perişan olmuşlar ammā me'yūs olmamışlar matrūd olmuşlar(10) ammā mehcūr olmamışlar aşa bırakılmışlar ammā helak olmamışlar, daima rabb yesū'n ölmesin tende dolayane gedürür iken ta yesū'(11)hayātı daḫi bizüm tenimizde aşikare ola, zīrā biz dirlik iderek herkez ölüme teslīm olunuruz yesū'n hatrı içün yesū'hayātı daḫi bizüm ölümlü beşerimizde izhar oluna, (12-13)pes imdi ölüm bizde amel ider ve hayāt sizde ve īmānüñ kendü ruhı bizde olup yazılana göre i'ākat etdüm anuñ içün söyledüm biz daḫi i'ākat iderüz ve anuñ içün söylerüz, (14)bilür iken ki rabbi yesū'ı baas iden bizi daḫi yesū'dan (15)baas idüp sizüñ ile arz idiserdür, zīrā kamu nesneler sizüñ içün ta ziyade olan ni'met çok kimesnelerüñ(16) şükrü ile tañrınuñ mecdine izdiyād bula, bunun içün üşenmezüz ammā eger ki ol taşradaki bizüm ādemimiz bozulur (17)ammā ol içindeki günde güne tecdīd olunur, zīrā

[180a]

377

Bizüm musibetimüzün anluyeyniliġi mübalaġaya göre mübalaġaya (18)mecdun sermedi yüküni bize amel ide biz görünen nesneleri teemmül etmez iken lākin görünmeyen nesneleri zīrā görünenler vakitlülerdür ammā görünmeyenler ebedilerdür

Beşinci Faşıl

(1)Zīrā bilüriz ki eger haymenüñ arzı bitmezi çözüle bizüm tañrıdan binamız vardur el ile yapılmamış bir beyti ebediye(2) semālarda, zīrā hem iş bu da inilürüz semālardan ki bizüm (3)imaretimizi üst kimki murad ider iken, ve eger ḫōd (4)geyinmiş üryan bulunmayavüz, zīrā biz bu haymede mevcud olup aġırlanup inilirüz zīrā ki soyulmak istemezüz lākin üst(5) kişinüñ ta ölümlü hayātdan yudulmuş ola, bizi kendü nesne içün amel iden Allāh(dur) ve ruhun peyi bize viren,(6) imdi daima tevekkül idüp bilüriz ki tende yerlenür iken(7) rabbden seyahat ideriz zīrā īmān ile yürürüz görüş ile (8)yok, pes tevekkül idüp ḫoşnūduz evlā tenden seyehat (9)etmek ve rabbün yanında yerlenmek, bunun içün daḫi cehd iderüz gerekse yerlenüb gerekse seyahat idüp aña makbul olmaġa

[180b]

378

(10)Zīrā ser cümlemiz mesihün mahkemesi önüne zuhūr etmek gerekiz ta her kimesne tende nesneleri ala amel etdiğine göre(11) gerekse hayır gerekse şerr, imdi rabbün korkuluġu bilüp ādemleri ilka iderüz ammā tañrıya ẓāhirüz ve omrin(????) daḫi (12)basiretlerünüzde ẓāhir olmaġa zīrā tekrar kendümizi size med itmezüz lākin müfaharet sebebini bizüm hakkımızda size virürüz ta sizde var ola anlaruñ katındaki yüzde iftihār (13)iderler ammā kalbte yok, zīrā gerekse kendümüzden getdük(14) tañrıya(dur) gerekse ayaklaruz size(dür) zīrā mesihün muhbbeti bize zor ider çün bunı ḥükm ideriz ki eger bir (15)ehad ser cümle içün ölmüşdür pes cümlesi ölmüşlerdür, ve cümlesi içün ölmüşdür ta dirilenler artuk kendülere dirlik etmeye-(16)ler lākin aña kim anlaruñ içün ölüp kıyam etmişdür bunun içün biz şimden girü hīç kimesneyi cesede göre bilmezüz ve eger ki mesihi cesede göre bildük lākin şimdi (17)artuk bilmezüz pes eger bir kimesne mesihde (ise) yeni mahluḳ(dur) eski nesneler geçtiler ise mecmū'lar yeni (18)öldiler ve dügeli nesneler Allāhtan ki bizi yesū' mesihden barışdurdı ve müsahalatın hizmetin bize virdi, (19)ya'ni ki tañrı mesihde imiş dünyāyı kendüsine barışdu-

[181a]

379

Rur İken zilletlerini kendülere ihtisāb etmez iken ve müsa-(20)halatun kelamını bizde kodı, imdi mesih içün elçilerüz güya ki tañrı bizüm ile yalvarur idi mesihe(21) bedel tazarrū' iderüz tañrıya tesaluh olun, zīrā günāhı bilmeyeni bizüm içün günāh olmaya itmişdür ta bize kendüne tañrınuñ berrīn kılınavüz,

Altıncı Faṣıl

(1)Pes bilice güşeş ider iken hem tazarru iderüz ki (2)tañrınuñ nīmetini beyhude yere almayasız, zīrā eydür makbul zamanda seni müstecab kıldum ve halasun gününde sana me'lūnet etdüm işte şimdi makbul zaman işte şimdi halasun güni,(3) hīç kimesneye bir nesnede musireyi virmez iken ta hizmet (4)mezmūm olmaya lākin dügeli nesnede kendümizi tañrınuñ hadimleri gibi tasdīk ider iken çok sabırda musibetler-(5)de zaruretlerde müzayekalarda, darblerde zindanlarda ġulvlarda (6)güşeşlerde uyanıklıḳlarda oruçlarda, paklıḳta marifette tavilul inasda kerimliḳte ruhu kudüste miraylıḳsuz muhabbetde (7)hakkun kelamında hüdanüñ kudretinde adlün silahları ile (8)saġlardan ve sollardan, mecd ile ve mezemmed(??) ile bed nāmlıḳ

[181b]

380

İle ve niknamlıḳ ile azdurıcılar ve muhaklar, (9)bilinmişler gibi ve bilinmişler o-ölenler gibi ve işte dirilirüz (10)tedīb olanlar gibi ve maktül olmamışlar, mahzunler gibi ammā herkez mesrur iken fakirler gibi ammā çokluları gani ider iken hīç nesneyi olmayanlar gibi ve dügeli nesnelere (11)malik olanlar, bizüm aġzımız size açılmışdur ya kornitoslular (12)bizüm kalbimiz bollanmışdur, bizde müzayeka çekmezsiz ammā sizüñ (13)derünlarunuzde müzayeka çekersiz pes heman bu avzı (virüp) netekim oġullara eydürem bollanmış olun hem siz(14) nahemta boyundurukta çiftlenmen īmānsuzlar ile zīrā adlin zulm ile ne behresi var ne nurun zulmet ile ne şirketi var, (15)ve mesihün beliyal ile ne ahengi var ve müminüñ imansuz(16) ile ne bahşi var, ve ne tañrı heykelinüñ butlar ile ne itdifakı var zīrā siz dirilen Allāhın heykeli siz netekim tañrı didi ki içlerinde sākin olayım ve yürüyeyim anlaruñ(17) tanrusı olayım ve anlar bana halk olalar, bunun içün anlaruñ ortasından çıkub ayru olun rabb dir ve na pak nesneye(18) dokunman ve ben sizi kabūl ideyim ve ben size ata olayım ve siz bana oġullar ve kızlar olasız eydür rabb her nesneye kādir olan

[182a]

381

Yedinci Faṣıl

(1)İmdi bizüm bu vadelerimiz olup ey mahbūblar kendümizi cesedin ve ruhun her merdarlıġından artdalum takdisi tekmil (2)idüp tañrınun haşyetinde bizi alun kimesneye cevr etmedik kimesneyi ifsad etmedik kimesneyi aldatmadık(3)müdayenet içün dimem zīrā evvel didüm ki siz bizüm (4)kalblerimizde siz bile ölmek ve bile dirilmek içün, benüm çok tevekkülüm vardur katunuzda benüm sizden çok müfaharetim vardur taziye ile mümteliyim mübalaġa ile şadlıḳ iderüm cemī' musibetimiz-(5)de, zīrā biz mekedoniyyeye gelecek bizüm beşeriyetümüz hīç rāhatı bulmadı lākin her taraftan mübtela olduk taşrada ve güşler (6)içerüde havflar, nihayet mütevazileri teselli iden Allāh (7)titisun gelişi ile bizi teselli eyledi, ve anuñ gelişi ile tenha degil lākin daḫi sizde müteselli oldıġı teselliyet ile bize haber virecek sizüñ iştiyakunızı sizüñ zarluġunuzu sizüñ benim içün gayretinizi hatta ziyaderek (8)şadlıḳ etdüm zīrā eġer çi sizi tahzin etdüm bir mektub ilepeşiman degilüm gerçi peşiman oldum zīrā ben görürüm ki ol mektub eger ki bir saate dek sizi tahzin (9)eyledi, şimdi ferh iderim degülki tahzin olundunuz

[182b]

382

Ammā ki tevbeye tahzin olundunuz zīrā tañrıya göre tahzin olund-(10)unuz ta hīç nesne bizden zarar çekmeyesiz, zīrā tanruya göre(ki) hüzün tevbeyi halasa amel ider hīç andan tevbekar (11)olmamak ammā dünyānuñ hüzni ölümi amel eder, zīrā işte kendü nesne ki tañrıya göre mahzūn oldunuz ne kadar tekayyüdi sizde amel itdi evvet i'tizārı evvet hışmı eved havfi evved şevki evved gayreti evved intikamı bil külliye kendünüzi bu hususta (12)pak olmaġa tasdik etdünüz, pes eger ḫōd size yazdum ise zulüm idenüñ sebebinden yok ve ne mazlumun sebebinden lākin ta bizüm tekayyüdümüz sizüñ içün katunuza ẓāhir ola tañrı (13)huzurunda, bunun içün müteselli olduk sizüñ tesliyetinizde pek ziyadesi ile ferh andan titisun ferhinden ki (14)anuñ ruhu cümlenizde tazelenmişdür , ki eger bir nesneyi aña sizden ötüri fahirlendüm ise hacil degilüm ammā cemī' nice nesneleri ḥaḳīḳatte size söyledük ise daḫi(15) titus katındaki mefaharetimiz öyle ḥaḳīḳat olmuşdur ve anuñ derunları sizden yana ziyāde keder içün cümlenüzün iteatini zikr ider nice havf ileve ditreyiş ile anı(16) aldınuz, imdi şadlıḳ iderim ki her nesnede size tevekkül iderim

[183a]

383

Sekizinci Faşıl

(1)Pes ey karındaşlar mekedoniyyenüñ kiliselerine virilen (2)tañrınuñ nīmetini size bildirürüz ki musibetin vāfir tecrübesinde anlaruñ ferhinüñ artıklığı ve derin fakirliği anlaruñ (3)kerimliğinüñ servetine firāvān oldı anuñ içün ki kabiliyetince(4) tanıklıḳ virirüm ve kabiliyet üzere kendülerüñ ihtiyarından, çok tazarru ile bize yalvardılar ki nīmeti Kadīslere(5) hizmetün müşareketini alavüz, ve ümīd tuttuġumuz gibi degil ammā kendülerüñ evvela rabbbe virdiler ve Allāhın iradeti ile,(6) ta biz titusa yalvarduk ki evvel başladığı gibi hem şöyle(7) bu nīmeti daḫi sizlerde tamām ide idi, pes netekim her nesnede artarsız īmānda ve kelamda ve marifette ve külli ihtimamda ve sizüñ bize muhabbetünüzde şöyle daḫi bu nīmette ziyāde(8) olasız, vasiyete göre dimem lākin sairlerüñ ihtimamı ile daḫi sizüñ muhabbetünüzün hulusunu tecrübe iderken (9)zīrā bizüm rabbiniz yesū' mesihin nīmetini bilürsiz ki gani olur iken sizüñ hatrunuz içün fakir olmuşdur ta siz(10) anuñ fakiri ile muġtenim olasız, ve rayi bu nesnede virürüm zīrā bu size yarar ki tenha etmege degil lākin istemege daḫi (11)evvel başladunuz geçen yıldan, pes şimdi daḫi itmege

[183b]

384

Tekmil eylen ta netekim istemeye istidat (var idi) (12)şöyle daḫi incāz itmege varlığınızdan, zīrā evvel hazır gönül var ise bir kimesnenüñ varlığına göre eyü makbuldür (13)ve añda olmayana göre yok, zīrā degil ki gayrilere huzur(14) (ola) ve size musibet, lākin beraberlikḍen şimdiki zamanda sizüñ bolluġunuz anlaruñ eksikliġi içün ta anlaruñ bolluġı daḫi sizüñ eksiklüġünüz içün ola ta beraberlik (15)ola netekim yazılmışdur ol ki çoġu artuklaması yoġ idi (16)ve ol ki azı eksikliġi olmadı, ammā şükür Allāha ki titusun (17)kalbine heman ol ihtimamı sizüñ içün virmişdür , zīrā nasihati ḫōd kabūl itdi ve mukayyederek olup kendü ihtiyarı (18)ile size gitmişdür , ve anuñ ile bile ol karındaşı gönder-(19)dük kim medhi İncīlde(dür) cemi' kiliselerde ve tenha degil ammā daḫi kiliselerden el ile ihtiyār olunmuşdur bizüm ile bilice sefere gitmek bu ni'met ile ki bizden hizmetlenür kendü rabbün mecdine ve sizüñ istidadınızun(20) (medhine)bundan ictināb idüp ta bir kimesne bizi hizmet(21)etmeye bu bolluḳ ile bizden hizmetlenmiş, eyü nesnelerüñ tedarik iderek rabbün huzurunda yalnuz degil ammā daḫi ādemler-(22)üñ huzunda ve anlar ile bile bizüm karındaşımızı gönder

[184a]

385

Dük Kim anı kerrat ile çok nesnelerde tecrübe etdük ki mukayyeddür ammā şimdi gayette mukayyedderek sizde ki çok (23)tevekkül üzere ve gerekse titus içün benim şeriküm(dür) ve sizden yana bilice güşeş idici gerekse bizüm karındaşlarumız kiliselerüñ elçileri mesihün mecdi(24) imdi sizüñ muhabbetinüzün ve bizüm hakkumuzda mefaharetümüzün delilin anlara gösterün kiliselerüñ yüzüne

Dokuzuncu Faṣıl

(1)Zīrā Kadislere hizmet etmesine müteallıḳ ḫōd bana zevayid-(2)dendür size yazmak, zīrā istidadınızı bildüm ki sizüñ hakkunuzda mekedonlulara fahr iderim ki ehaiyya geçen yıldan hazırdur ve sizüñ gayretinüz ekseri kandırdı, (3)nihayet karındaşları gönderdüm taa bizüm fahrimiz sizden ötüri bu tarafta beyhude yire olmaya ta dedügüm gibi hazır olasız, (4)ta şayet eger mekedonlular benüm ile gelüp sizi yaraklanmamış bulurlar ise biz hacil olavüzz ta siz dimeyevüz bu mevcut (5)olan mefaharette imdi lazım olmak kıyas etdüm karındaşlara yalvarmak içün ki katunuza ileride varup sizüñ evvel ihbar olunan bereketin tedarik ideler ki hazır ola güya ki

[184b]

386

(6)Bereket ve bahillik gibi yok, buna daḫi kıllet ile eken hem kıllet ile biçiserdür ve bereketlerde eken hem bereketlerde biçirser-(7)dür, her kimesne netekim gönülde kasd ider hüzünden yok (8)ya zaruretden zīrā tañrı beşaşet ile vireni sever, Allāh size cümle nīmeti ziyāde eylemeye kadirdür ta her nesne herkez sizüñ(9)tamām kanaatünüz olup her eyü amelde ziyāde olasız netekim (10)yazılmışdur saçtı fakirlere virdi birri ta ebed kalur, hele ekenceye tohumu yetişdüren hem etmeġi ta'ām içün yetişdürsün hem sizüñ tohumunuzı çoġaltub sizüñ birrünüzün (11)yemişleri ziyāde eylesin, her nesnede mutenim olup cemi' (12)sadelikteki Allāha şükrü bizüm ile amel ider zīrā bu hizmetün eda etmesi Kadislerüñ ihtiyaçlarına tenhamdan irişdür mez lākin daḫi firāvān olur çok şükürler ile Allāha,(13) anlar bu hizmetün tecrübesi ile Allāha temcīd virür iken sizüñ itirafunuzun itaatı içün mesihin İncīline(14) ve müşareketin sadeliġi içün anlara ve cümlesine ve anlaruñ namazı sizüñ içün ki size müştak olurlar (15)tañrınuñ sizde mübalaġa nīmeti ecilden, hele şükür Allāha gayri mukavvel atāsı için

[185a]

387

Onuncu Faṣıl

(1)Ben Pavlus daḫi bi’z-zāt mesihin rafeti ve hilmi içün size yalvarurum ki yüze göre ḫōd sizde alçakım ammā gaib(2)olup hakkınıza cürret iderüm, ammā niyaz kılurum ki hazır olup küstah olmayan ol küstahlıḳ ile kim anunla ba'żılaruñ hakkına küstahlıḳ etmeye zan ederim ki bizi ad ider-(3)ler güya ki cesede göre yürür iken, zīrā cesedde yürür(4) iken cesede göre cenk etmezüz, zīrā bizüm gazatımızun silahları cesedlü degillerdür lākin kādir tañrıdan hisanetlerüñ (5)yıkmaklıġı içün, tasavvurları hedm ider iken ve her yüceligi ki tañrınun marifetine karşu yücelenmişdür ve her fikri (6)mesihün itaatine esir kılur iken, ve hazır olur iken cemī’ itaatsizliġe intikam almaġa çün sizüñ itaatinüz tamām(7) olısardur, yüze göre ki nesnelere bakamısız eger bir kimesne kendüsine tevekkül ide ki mesihindür bunu tekrar kendüsinden fikr etsün ki netekim mesihin(dür)öyle biz daḫi (8)mesihün, zīrā eger çi daḫi bir ḫoşça ziyāde fahr idem bizüm ḥükmümüzden kim rabb bize virmişdür imaret içün ve yok(9) sizüñ helākinız içün hacil olmayam, ta görünmeyim güya(10) ki sizi mektublar ile korkutdum, zīrā mektuplar ḫōd

[185b]

388

Dir giran(dur)ve kaviler ammā tenün huzuru zayıf ve güftar (11)hakir, bunun gibi kimesne bunu kıyas etsün ki şuncılayın ki kelamdavüz mektublar ile gaib ancılayın daḫi amelde çün(12) hazır, zīrā kendümizi ba'żılara add idüp nisbet etmek cesaret itmeziz ki kendüleri medh iderler ammā kendüler kendülerinde kendülerini ölçerek ve kendüleriniz kendülerine (13)nispet iderek teakkul itmezler, ammā biz endazesüz nesnelerde fahr itmeyevüz lākin tañrı bize kısmet etdügi kaidenüñ endazesine göre size dek daḫi vusul bulduġu bir endaze, (14)degil güya ki size vusul bulmayub kendümüzi hadden ziyāde bast ider idük zīrā size dek daḫi yetişdük (15)mesihün İncīlinde, endazesüz nesnelerde fahr itmeyüp sairlerüñ güşeşleründe ammā ümīd tutub çün sizüñ īmānüñ ziyāde olmuşdur ki sizde tazīm olunavüz bizüm kaidemize (16)göre ziyadesi ile, sizüñ öte yakalarunuzda İncīli vaaz itmeye bir gayrinüñ kaidesinde hazır nesnelerde fahr itmeyüp (17-18)ammā fahr iden rabbde fahirlensün, zīrā kendisine tahsīn kılan istihsan olunmaz lākin ol kim rabb aña tahsīn kılur

[186a]

389

On Birinci Faṣıl

(1)Bula kim benüm nadanlığıma biraz tahammül etseniz evvet hem bana(2) tahammül eylen zīrā size gayyurayım tañrınuñ gayreti ile zīrā sizi bir ere namzād etdüm pak kız oġlanı mesihe arz (3)etmek içün, ammā kokarım ta şayet yılan havvayı anuñ mekri ile nice azdurdı ise sizüñ gönüllerünüz mesihde-(4)ki sadelıḳten öyle müfsīd olalar, zīrā eger gelen kimesne ḫōd vaaz itmedüġümüz bir gayri yesuuyu vaaz iderse ya almadığınız bir gayri ruhu alursunuz ya kabūl itmedü-(5)günüz bir gayri İncīli ḫoş takat getüre idünüz zīrā(6) kıyas iderim ki efdāl resullerden hīç edna degilüm, ve eger ki kelamda ümmiyim ammā marifette yok lākin size tamām aşikare(7) olduk dügeli nesnelerde, günāh etdümmi kendümi alçak ider iken ta siz mürtefi olasız anuñ içün ki tañrınun (8)İncīlini size raygan beşaret etdüm, sair kiliseleri (9)soydum ulufeyi alur iken sizüñ hizmetinüz içün ve katunuzda hazır olup āvāz çeker iken kimsenüñ zararına kahil olmadum zīrā benüm ihtiyacumı mekedoniyyeden gelen karındaşlar itmam itdiler ve her nesnede size sıkletsüz kendümi(10) hıfz etdüm ve hıfz edeyim mesihün hakkı bendedürki bu fahr

[186b]

390

(11)Sed olunmaya bana ehaiyanüñ iklimlerinde niçün anuñ içinmi (12)ki size muhabbet etmezim Allāh bilür, ammā ne iderim daḫi ideyim ta fırsatı kat idem fırsatı isteyenlerden ta fahr etdikleri(13) nesnede bulunalar netekim hem biz, zīrā bunun gibiler yalan resullerdür hilekar ırgatlar ki mesihin resulleri suretine(14) girişilmişlerdür, ve acep degil şeytan kendüsi nurun (15)feriştesi suretine girişilmişdür , imdi büyük şey degil eger kolları daḫi tebdīl-i suret oldılar adlün hadimleri gibi kim (16)anlaruñ sonu amellerine göre ulu serdür, tekrar iderim kimse beni nadan olmaya kıyas etmesün eger ne nadan gibi daḫi (17)beni alun ki ben daḫi birez fahr edem, anı ki söylerüm rabbe göre söylemem lākin güya ki nadanlıḳta fahrün bu vücudunda, (18)çünkü çok kimesne beşere göre fahr iderler ben daḫi iftihar(19) ideyim, zīrā siz de nadanlar olup nadanlara bir rıza tahammül idersiz (20)zīrā tahammül idersiz eger bir kimesne sizi esir etse eger kimesne istikal etse eger kimesne alsa eger kimesne (21)mürtefi olsa eger kimesne sizi yüze ursa, ihanete müteallıḳ dirim güya ki biz zayıf olduk evvet nede ki bir kimesne cesaret ider nadanlıḳ ile dirim bende cesaret iderim, (22)ibranilermidür ben daḫi israillülermidür daḫi ben daḫi ibrahimün

[187a]

391

(23)Tohumu mudur ben daḫi mesihün hadimleri mi dür re’ysüz söylerim ben yukarurak küşeşlerde ifrad ile darblerde hadden ziyāde zindanlarda gayette artuk ölümlerde kerrat ile (24)Yahūdilerden biş kerre kırk darbi birden eksik aldum,(25) üç kerre köteklendüm bir kerre senksar oldum üç kerre gemi garkın çekdüm bir gice ve bir gündüz derinliḳte kaldum, (26)yol seferlerinde çok kerre ırmaklaruñ hatırlarında haramilerüñ hatırlarında cinsden hatırlarda ümmetlerde hatırlarda şehirde hatırlarda beriyyede hatırlarda denizde hatırlarda yalan karındaşlar-(27)da hatırlarda meşakkette ve zahmette uyanıklıḳlarda çok kerre açlıḳta ve susuzluḳta ve oruçlarda kerrat ile bürūdette ve üryanlıḳta,(28) taşrakilerden gayri üzerime hergün havale olanlar (29)cemī’ kiliselerüñ tekayyüdü, kim zayıfdur ve zayıf degilüm (30)kimün şeki var ve ben yanmazım, eger fahretmek gerek ise (31)benum zaafımınkilerden fahr ideyim, bizüm rabbimiz yesū’ mesihün tanrusı ve pederi ol dehirlere dek mübarek olan (32)bilür ki yalan dimem, dımeşkda arata şahin veziri dımeşklılaruñ şehrin müstahfızlar ile hıfz itdi beni tutmak isteyüp, (33)ve bir pencereden bir zenbilde duvardan aşaġa sarkılmışım ve ellerinden kurtuldum

[187b]

392

On İkinci Faşıl

(1)Fahr etmek ḫōd bana menfaat etmez zīrā rabbün manzaralarına ve ala-(2)niyetlerine geleyim, bir ādemi bildüm mesihde on dört yıldan evvel tendemi bilmem yoksa tenden taşramı bilmem Allāh bilür (3) buncılayın kimesneyi üçünci semāya mahtūf olmuş, ve bunun gibi ādemi bildüm tendemi ya tenden taşramı bilmem Allāh bilür ,(4)ki firdevse mahtūf olmuşdur ve gayri mukavvel sözleri işitdı(5) ki ādeme söylemek caiz degildür, bunun gibi den fahr ide-(6)yim ammā kendümde fahr etmeyim meger benüm zaaflarımda, zīrā eger fahr etmek istersem sefih olmayım zīrā hakkı deym ammā vaz' geçerin ta bir kimesne benden kıyas etmeye andan yukaru ki (7)beni görür ya benden nesneyi işitdür , ve alaniyetüzün(????) mübalaġası ile ta hadden ziyāde mürtefi olmayan bir nudul bana cesette virilmişdür şeytanuñ bir ferişтesi bana tabancalar urmak içün (8)ki hadden ziyāde ref olunmayan bunun üzere rabbe üç kerre yalvardum ki(9) benden ayrıla ve bana ayıtdı benüm nīmetüm sana yeter zīrā benüm kudretüm zebunluḳta tekmīl olunur imdi bir rıza evlā benüm zaaflarumda iftihar ideyim ta mesihün kuvveti üzerüme(10) karar ide, bunun içün zaaflarda haz' iderim şekimlerde zaruretlerde izdihādlarda müzayekalarda mesihün hatrı içün zīrā

[188a]

393

(11)Çün zayıfım ol vakit kudretliyim, sefiye olmuşum fahr iderek siz bana zer etdünüz zīrā bana düştü ki sizden tahsīn olunam zīrā hīç edna olmadum efzal resullerden (12)eger ki naçizim, resullüġün alametleri ḫōd sizde mamul olmuşlardur cemī' sabr ile ayetlerde ve mucizelerde ve kuvvetlerde (13)zīrā ne şeydürki anda kalan kiliselerden edna oldunuz illa ki ben kendüm size sakil olmadum bu cevri bana bağışlan,(14) işte üçünci kerre size gelmeye hazırım ve size sakil olmayam zīrā sizünkileri taleb etmem lākin sizi zīrā oġullara düşmez ki validan içün genç yıġalar lākin validan (15)oġullar içün ve ben gayette bir rıza harç ideyim ve harç olunayım sizüñ ruhlarınuz içün eger çi ziyāderek sizi sevüb (16)eksik söylem hele olsun size sıklet virmedüm lākin(17) hadi iken sizi hile ile tuttum anlardan ki size (18)göndürdüm bir kimesne ile sizi tarac etdümmi, titusa yalvardum ve bile bir karındaşı göndürdüm titus sizi ta rac etdümi kendü ruh ile yürümedük mi kendü izlerde yokmu,(19) tekrar sanırmusuz ki size i'tizār iderüz tañrı huzurunda mesihde söylerüz ve dügeli nesneler ey mehbublar sizüñ(20) imaretünüz içün zīrā korkarın ki şayet gelüp isted-

[188b]

394

Ügüm Gibi sizi bulmayın ve ben size bulunayım istemedügünüz gibi ta şayet nizalar gayretler ġażablar gavgalar gıybetler nemimeler nefha-(21)lar fitneler, ta ben girü gelicek benüm tanrum beni katunızda mütevazıġ etmeye çok kimesneler üzerine aġlayım kim evvel güneh itdiler ve iledikleri na pak ile ve zinaya ve fahişeliġe tevbe itmediler,

On Üçüncü Faṣıl

(1)Bu üçünci kerre size gelirüm iki ya üç şahitlerüñ (2)aġzında her söz mukarrer ola, ol dedüm ve pişin dirim hazır gibi ikinci kerre gayib olup şimdi anlara yazarınki evvel günāh itdiler ve kalanlara hep ki eger tekrar gelem şefkat (3)etmeyim, çünkü bende söyleyin mesihün hüccetin taleb eiersiz (4)ki sizden yana zayıf degil lākin sizde kavidir, zīrā eġerçi zaafdan haçlanmışdur lākin tañrı kudretinden dirliḳ ider zīrā biz daḫi kendü de zayıfız lākin tañrı kudretinden (5)anuñ ile dirlik ideriz sizden yana, kendünizi imtihan eylen eger īmāndasınız kendünizi tecrübe eylen kendünizi bilmezmisizki yesū' mesih sizdedür meġer gayri muhteber (6)siz, ammā ümīd tutarım ki bilesiz ki biz gayri muhteber degü-

[189a]

395

(7)Lüz hele Allāhtan dilek iderim ki siz asla şer itmeyesiz degilki biz muhteber olmuş zuhūr idevüz lākin ta siz hayır (8)ide siz gerçi biz gayri muhteberler gibi olavüz, zīrā hakka karşu (9)bir nesneye kādir deġiliz lākin hak içün, zīrā sevinirüz vakti ki biz zayıfız ve siz kuvvetlisiz ve bunu daḫi murad (10)iderüz sizüñ kemalinüz,i bunun içün gaib olup bunları yazarın ta hazır iken sertliḳ istiġmal etmeyim ol (11)ḥükme göre ki rabb bana virmişdür imarete ve helake yok akıbet ey karındaşlar elveda kamil olup müteselli olun gönül bir olun selamette durun ve muhabbetün ve selametün tañrısı (12)sizüñ ile ulusardur birbirine selam virün bus mukaddes(13) ile cemī' kadīsler size selam virürler, bizüm rabbimiz yesū' mesihün nīmeti ve Allāhun muhabbeti ve ruhu kudüsün şirketi siz cümleniz ile amin

Kornituslulara ikinci (risalet) mekedoniyyanuñ flilibesinden yazılmışdur titus ve luḳa ile

[189b]

396

Evvelki Faşıl Pavlus resulün galatiyyalılara risalertidür

(1)Pavlus resul ādemlerden yok ve ne ādem ile lākin yesū’ mesih ile ve Allāh peder (ile) kim anı emvātdan baas (2)itmişdür ve karındaşlar hep ki benim ile galatiyenüñ kenise-(3)lerine, ni’met size ve selametullah pederden ve bizüm rabbimiz yesū’ (4)mesihden ki kendüsini virmişdür bizüm günāhlarımız içün ta bizi hazır olan habis dehirden kurtara tañrınuñ ve (5)bizüm atamuzın iradetine göre, kim aña mecd (6)dehirlerine dek amin, teaccüb iderim ki bu kadar sürat ile andan müntakil oldunuz kim sizi mesihün nīmetine davet itmişdür (7)bir gayri İncīle ki gayri degildür ammā ba'żılar vardur ki size ızdırab virüp mesihün İncīlini te’kīs itmek isterler(8) lākin eger çi biz ya gökten bir ferişte size beşaret etdügümüzden gayri size beşaret ider ana semā olsun (9)evvel didüġümüz gibi hem şimdi tekrar ederim eger bir kimesne (10)aldığımızdan gayri size beşaret ide ana semā olsun, zīrā şimdi ādemleri ya Allāhı kanimi iderim ya ādemleri razı

[190a]

397

Etmek talepmi iderim zīrā eger henüz ādemleri razı etsem(11) mesihün bendesi olmayam ammā size agah iderim ey karınd-(12)aşlar İncīli benden müjdelenmiş ki ādeme göre degil, zīrā ve ne ben anı ādemden aldum ve ne ögredilmişim illa yesū' mesihün (13)alaniyeti ile, zīrā benüm ülfetümi işitdünüz evvelden Yahūdilıḳteki hadden ziyāde tañrınun kilisesini izdihād (14)idüp anı harab etdüm ve Yahūdilıḳte çok yaşdaşlarımın üzere istifade etdüm benüm cinsimde babalarımın ısmarlay-(15)ışlarıma pek ziyadesi ile guyur olup, ammā çün tañrı beġendiki in'ām rahminden imyaz idüp kendü nīmeti ile(16) davet itmişdür , anuñ oġlunu bende izhar itmek içün kim anı ümmetlerde beşaret idem hemandem beşer ile ve kan ile (17)danışmadum ve ne yeruşalime benden evvel resullere rücu etdüm (18)lākin arabistana varup giri dımaşka avdet etdüm, andan üç yıldan sonra yeruşalime gitdüm petrus görmeye ve yanında(19) on biş gün kalmışım ammā resullerden hīç gayri kimesne-(20)yi görmedüm illa yakubı karındaşı ve ol nesneleri ki (21)size yazarum işte tañrı huzurunda kizb itmem sonra Suriye-(22)nüñ ve kilıḳiyyanun iklimlerine geldüm, ve mesihdeki Yahūdiye-(23)nün kiliselerine yüzden ma'lūm degil idüm, lākin tenha işitmişler

[190b]

398

İdi ki bizi evvelden matrud iden bir vakit harab (24)etdiġi īmānı şimdi beşaret ider, ve Allāha bende temcīd virdiler

İkinci Faşıl

(1)andan on dört yıldan sonra geri yeruşalime suud(2) etdüm bernabas ile titusu daḫi bile alur iken ve alaniyete göre suud etdüm ve ol İncīli anlara tefsir etdüm kim ümmeter içinde vaaz iderim lākin başkaca muteber olanlara nebada (3)ki abes yire segirtdim ya segirtmiş idim, ammā ve ne titus kim benim ile (imiş) yunanlu olup mahtun olmaya muzdarir (4)oldu, ya'ni yalan karındaşlar içün teserrüb olunmuşlar kim bizüm mesih yesū'da olan azadlıġumuzu tecessüs etmege(5) teserrüb itdiler ta bizi esirlige iletdeler, kim anlara ve ne bir saate dek yir virmedük müsahhar olmaġıla ta İncīlün (6)ḥaḳīḳati katunuzda baki ola, ammā ba'żı şey olmak görünenlerden her neler ḫōd oldılar ise bana maslahat olmaz tañrı ādemüñ yüzüni kabūl etmez zīrā muteber olanlar bana yaramadular, (7)lākin bir aks çün gördüler ki kulfetün İncīli bana ina-(8)nılmışdur netekim ḫitānetin petrusa, zīrā petrusda kuvvet ile

[191a]

399

Amel iden ḫitānetün resulluġüne bende daḫi muhkem amel itdi (9)ümmetlere ve yakub ve kifs ve yuhanna ki umutlar add olundular çün bana virilen nīmeti bildiler şirketin saġlarını bana (10)ve bernabasa virdiler ta biz ümmetere ve kendüler ḫitānete, heman ancak ki fakirleri yad tutarki ol nesneyi daḫi etmeye (11)ihtimam etdüm, pes çün petrus antakiyyeye geldi müvaceheten (12)aña karşu durur idim zīrā melamet olunacak imiş zīrā ba'żılar yakupdan gelmezden ol ümmeter ile bile ekel etmişdür ammā çün geldiler el çekdi ve kendüsini imyāz eyledi(13) ḫitānetden kilerden korkan iken ve kalan Yahūdiler daḫi anunla bile mudara itdiler şöyleki barnabas daḫi anlaruñ (14)müraililġi ile kapulmışdur , ammā çün gördümki İncīlin gerçekligine göre rast ayak ile yürümediler petrusa cümlenüñ huzurunda ayıtdım sen eger Yahūdi olup ümmetler gibi birliḳ idersin ve Yahūdiler gibi yok niçün ümmetlere (15)zor idersin Yahūdiler gibi dirilmek biz tabiat ile Yahūdi-(16)ler ve ümmetlerden günāhkarlar yok, bilür iken ki bir ādem nāmusun amellerinden müteberrir olmaz illa yesū' mesihün īmānı ile hem biz yesū' mesihe īmān gedürdük ta mesihin īmānından müteberrir olavüz ve nāmusun amellerinden yok anuñ içün ki hīç bir

[191b]

400

(17)Cesed nāmusun amellerinden müteberrir olmayısardur, ammā eger mesihte müteberrir olmak taleb iderek biz daḫi günāhkarlar bulunavüz(18) mesih günāhın hadimi mi olmasun zīrā eger telef etdügüm nesnelerüñ tekrar bina ideyim kendümi tecāvüz edici diġerim, (19)zīrā ben nāmus ile nāmusa mürd olmuşum ta tañrıya dirlik(20) idim, mesih ile haçlanmışım evvet dirliḳ iderim ben artuk yok ammā mesih bende dirilür ve diriliḳ ki el an cesette sürürüm ibnullahun īmānında dirilirüm ki bana muhabbet idüp(21) kendüsini bana bedel teslīm eyledi, tañrınn nīmetini ibdal etmezim zīrā eger adl nāmus ile(ise) imdi mesih raygan olmuştur

Üçüncü Faşıl

(1)Ya akılsuz galatyalular kim size göz baydı hakka itā'at etmemek kim gözlerinüz önünde yesū' mesih evvel mestur (2)oldı içünizde haçlanmış bunı ancak sizden öġrenmek isterüm nāmusun amelleründen ruhı aldınızmı ya īmānuñ (3)semāinden, şöyle akılsuz mısız ruhda başlarak şimdi (4)cesed ile kemal buldunuzmı, ol kadar nesnelere beyhude yire (5)tahammül etdünüzmi eger henüz daḫi beyhude yire, imdi ol

[192a]

401

Size ruhu yetişdüren ve içünüzde menkıbetleri amel iden namu-(6)sun amellerinden mi ya īmānüñ semāinden, netekim İbrahim Allāha (7) īmān getürdi ve aña bir içün ihtisāb olundı, imdi (8)bilin ki īmāndan kiler anlar ibrahimin oġullarıdur ve kitab peşin görür iken ki Allāh ümmetleri īmān ile tebrir ide ibrahime ol beşaret ider idi ki cemī' ümmetler (9)sende mübarek olalar, imdi īmāndan kiler mümin İbrahim ile (10)mübareklerdür zīrā kimler kim nāmusun amellerindendür lanet altındadur zīrā yazılmışdur lanet olunur nāmusun kitabında yazılan dügeli nesnelerde her baki kalmayan anları kılmaġ içün (11)ammā ki nāmusda hīç kimesne Allāh katında müteberrir olur ẓāhir-(12)dür zīrā ki sadık īmāndan dirliḳ süre ve nāmus īmāndan (13)degil lākin anları kılan ādem anlarda dirlıḳ ide, mesih bizi nāmusun lanetinden satun aldı bizüm içün lanet olunmuş (14)zīrā yazılmışdur her aġaçta asılan lanet olunmuş, ta ibrahimün bereketi ümmetlere ola yesū' mesihte ta ruhun vadesini (15) īmān ile alavüz, ey karındaşlar ādem gibi dirin nihayet ādemüñ ahdi mukarrer olup hīç kimesle mensuh itmez ya aña (16)katmaz, vadeler ḫōd ibrahime ve anuñ tohmuna dinilmişdür demez ve tohumları güya ki çoklarda ammā güyaki birde ve senüñ tohumuna

[192b]

402

(17)Ki mesihdür ve bunu eydürem nāmus ki dörtyüz otuz yıldan sonra olmuşdur ahdi ki Allāhtan mesihe evvel mukarrer oldı(18) ibdal itmez vadeyi mensuh itmek içün, zīrā eger mīrās nāmustan artuk vadeden degil ama tañrı ibrahime vade ile(19) in'ām etmişdür, imdi nāmus ne (içün) mücavezetler berekatında ilhak olunmuşdur aña dek kim ol tohum gele kim aña vade (20)olunmuşdur ferişteler ile meyancınun elinde müterettüb olmuş , meger (21)meyancı birden degil ammā tañrı birdir, imdi nāmus hüdanun vadelerine karşu mı olmasun zīrā eger ihya etmeye kādir olan bir nāmus virilse idi ḥaḳīḳatte adli (22)nāmustan olur idi, lākin kitap mecmū'ları günāh altında haps itdi ta yesū' mesihün īmānundan vade i'tikāt idenlere (23)virile, ammā īmān gelmedin nāmus altında mahfuz olduk (24)haps olunmuş ol īmāna ki keşf olunacak imiş, şöyle ki nāmus bizüm müeddibimiz olmuşdur mesihe ta īmāndan müteberrir (25)olavüz ammā īmān gelicek artuk müeddib altunda degilüz, (26)zīrā cümle tañrınuñ oġulları siz īmān ile yesū' mesihte, (27)zīrā her kiminiz kim mesihe ta'mīd olundunuz mesihi giydünüz, (28)Yahūdi yokdur yunanlı kul yokdur ve ne azatlı erkek yokdur ve dişi zīrā siz cümle bir siz yesū' mesihte,

[193a]

403

(29)ve eger mesihün siz imdi ibrahimün tohumu siz ve vadeye göre varisler

Dördüncü Faṣıl

(1)ve eydürem vāris mādemki tıfıl olur anunla kulun hīç (2)farkı yokdur küllisinüñ efendisi oluben lākin lalalar ve ket-(3)hüdalar altındadur atanun teciline dek, şöyle biz daḫi çün tıfıllar olduk dünyānun istakosları altında esirliḳte (4)olmuşuz, ammā çün zamanun memlülüġi geldi tañrı kendü oġlunu irsal eyledi avretden olmuş nāmus altında olmuş,(5) ta nāmus altında olanları satun ala ta oġulluga vaz (6)itmesini alavüz, ve anuñ içünki oġullarsız Allāh kendü oġlunun ruhunu sizüñ kalblerünüze gönderdi çaġırur iken (7)abba peder şöyleki artuk kul degilsin lākin oġul (8)ve eger oġul hem tañrınuñ varisi mesihden, lākin ol vakit ḫōd Allāhı bilmez iken tabiat ile mevcut olmayan tañrılara (9)ibadet etdünüz , ammā şimdi Allāhı bilür iken evvet evlā Allāhtan bilinmiş nice giri zaif ve fakir istukoslara rücu' idersiz kim anlara tekrar yeniden ibadet etmek istersin, (10-11)günleri gözedürsiz ve ayları ve vakitleri ve yılları, sizi

[193b]

404

(12)Korkarın ta şayet abes yire size çalıştum, ey karındaşlar size yalvarurum benüm gibi olun kim ben daḫi sizüñ gibi (13)bana hīç zulüm etmediniz, meger bilürsiz ki beşerün zaafı(14) ile size evvel beşaret etdüm ve benim tecrübemi benim beşeriyetimde hor görmediniz ve ne red etdinüz ammā tañrınun ferişteşi(15) gibi beni kabūl etdinüz yesū' mesih gibi imdi sizüñ bereketiniz ne imiş zīrā size tanıklıḳ virürüm ki mümün(16) olsa kendü gözlerünüzi çıkarup bana virür idünüz, imdi(17)sizüñ düşmanınız oldummı ḥaḳīḳati size diyüp, size buyurlardur ḫoş degil ammā sizi taşra kapamak isterler ta anlara (18)buyur olasız, ammā guyur olmak eyü(dür)herez eyü mesnede ve(19) tenha degil çün katınızda hazırım, ey benüm oġulcuklarım kim sizden ötüri tekrar oġlan borısı tutarım (20)aña dek kim mesih sizde kalıplanmış ola, isterim ḫōd şimdi katunuzda hazır olmak ve benim āvāzımı teġayyür itmek zīrā ki (21)size müterēddid olurum, bana deyin nāmus altında olmak(22) isteyenler nāmusu işitmezmisiz, zīrā yazılmışdur ki ibrahimün iki oġlu oldı biri karavaşdan ve biri hurreden(23) ammā karavaşdan ki ḫōd cesede göre doġmuşdur lākin hareden(24) ki vade ile, ki bunlaruñ iki manası var zīrā bunlar

[194a]

405

iki misakdur biri ḫōd sina dağından ki kulluga doġurur (25)kim ol hacer olur, zīrā hacer sina dağıdur arabistanda ve şimdiki yeruşalime saf ider ve kendü oġulları ile (26)kulluḳ sürer, ammā ol yukarudaki yeruşalim azaddır ki (27)ser cümlemizün inasıdır zīrā yazılmışdur şanlıḳ ile ya kısır doġurmayan zor idüp çaġır ya oġlan borusu tutmayan zīrā mehcurenüñ çok ziyāde oġulları var eri olan avret-(28)den, pes biz ya karındaşlar ishaka göre vadenüñ oġullar-(29)uz, ammā nice ol vakit cesede göre doġmuş ruha göre ola-(30)nı matrūd eyledi öyle daḫi şimdi, ammā kitap ne dir karavaşi ve anuñ oġlunu taşra çıkar zīrā karavaşun oġlı (31)hurrenüñ oġlu ile vāris olmaya imdi ya karındaşlar karavaşın oġulları degiliz lākin hürrenüñ

Beşinci Faşıl

(1)İmdi mesih bizi azade etdügi azadlıḳda durun ve (2)kulluġun boyunduruġunda tekrar giriftar olman, işte ben Pavlus size dirim ki eger mahtūn olasız mesih size(3) fāide itmeye, zīrā tekrar şehādet iderim her mahtūn olan(4) ādeme ki bütün nāmusu itmeye borçludur, mesihden mensuh

[194b]

406

olmuşsuz her kimsenüñüz nāmusta müteberrir olursuz nīmetden(5) düştünüz, zīrā biz ruh ile īmāndan birrüñ ümidine (6)muntazırlaruz, zīrā mesih yesū'da ne hıtaned bir nesne deġer(7) ve ne kulfet ammā īmān ki muhabbet ile amel ider, ḫoş segirtdür idünüz kim sizi men itdi ki hakka itā'at (8-9)itmeyesiz, bu ilka sizi davet idenden degil, birez maye (10)bütün acini mayeler, ben size tevekkül iderim rabbdeki gayri re'y sizde olmaya ammā size ızdırab viren deynuneti getüre her(11) ne kimesne olsa, ve ben ey karındaşlar eger henüz ḫitāneti gerizet idüm niçün henüz izdıhat çekerüm pes çelipanun (12)şekki batıl oldı bu layıkım sizi bi karar idenler hem kesilmiş (13)olalar, zīrā siz ey karındaşlar azatlıġa davet oludunuz heman yok azatlıġı illet içün beşeriyete lākin muhabbet ile birbirine (14)hizmet eylen zīrā cemī' nāmus bir kelam da tamām oldı (15)iş bu da konşuna kendün gibi muhabbet idesün, ammā eger birbirinizi ısırup istikal idersiz görün ki(16) birbirinden telef olmayasız, pes eydürüm ruhta sülūk (17)eylen ve beşerün şehvetini tamām itmen zīrā beşeriyet ruha karşu iştiha ider hem ruh beşeriyete karşu ve bunlar biribirine zıtlar-(18)dur ki yok her ne isterseniz anları idersiz ammā eger

[195a]

407

(19)Ruh ile getürülesiz nāmus altında degilsiz meger beşerün (20)amelleri ẓāhirdür ki bunlardır fısk zina na paklıḳ iġtilam, putperestlıḳ sihir adavetler husumetler mugayiretler ġażablar kavgalar fitne-(21)ler bid'atler, hasetler katller müstelikler irfaşlar ve bunlara şebihler kim anlardan size pişin etdürün netekim daḫi peşin ayıtdum ki bunlaruñ gibileri idenler hüdanın melekütünü mīrās (22)yemeyeler ammā ruhun meyvesi muhabbetdür ferh-i selamet tavilül (23)inat kerem eyülük i'ākat, hilm perhizkarlıḳ bunlaruñ (24)gibilere karşu nāmus yoktur ve mesihünkileri beşeriyeti (25)haçladılar elemler ile ve şehvetler (ile), eger ruhta diriliriz(26) ruhta daḫi yürüyelüm mu'cibler olmayalum birbirimizi tahris ider iken biribirimizi hased kılur iken

Altıncı faşıl

(1)Ey karındaşlar eger daḫi bir ādem bir zillette ansız tutulsa siz ki ruhaniyetlüler siz bunun gibii hilmün ruhı ile tadīl eylen kendüni teemmül idüp ta sen daḫi imtihan (2)olunmayasın birbirinüñ yüklerini getürün ve şöyle (3)mesihün şerī'atini itmam eylen, eger bir kimesne bir şey (4)olmak görüne naçiz olacak kendüsini aldadur , ammā her

[195b]

408

Kimesne kendü ameli tecrübe eylesin ve ol vakit anuñ kendü-(5)sinde tenha fahri ola ve gayri kimesnede yok, zīrā her kimesne (6)kendü yükünü getüre, kelamda talīm olunan talīm idene cemī'(7) eyü nesneler ile müşareket etsün, azman Allāh istihza olunmaz (8)zīrā ādem ne kim ekerse bunı daḫi biçiserdür, anuñ içün ki kendü cesedine eken cesetden afuneti biçeser (9)ammā ruha eken ruhtan ebedi hayātı biçiserdür, ve eyilüḳ etmekte kahil olmayalüm zīrā has vakitte zebun (10)olmayavüz, pes imdi bize vakt oldukça ser cümleye hayr (11)işleyelüm hususan ḫōd īmānüñ iyaline, görürsiz ne kadar (12)uzun mektūb benüm elüm ile size yazdım her ne kimesneler kim cesedde eyü yüz ile olmak isterler size mahdūn olmaġa izdırar iderler tenha ta mesihün haçı ile izdihād çekmeyeler (13)zīrā ve ne kendü mahdūn olanlar nāmusu hıfz iderler lākin sizi mahdün olmak isterler ta sizüñ beşerinizde fahr(14) ideler, ammā olmaya ki ben fahr idem meger bizüm rabbimiz yesū' mesihün haçında kim anunla dünyā bana haclanmışdur ve ben (15)dünyāya, zīrā mesih yesū'da ne ḫitānet bir nesne deġer ve ne (16)gulfet ammā yeni mahluḳ, ve kimler kim bu kaide ile sülük iderler selamet anlaruñ üzerine ve rahmet ve Allāhın israilün üzerine,

[196a]

409

(17)Şimden girü ve hīç kimesne bana meşakkat virmesün zīrā ben rabb (18)yesū'dağlaruñ benüm tenümde getürürüm, ey karındaşlar bizüm rabbimiz yesū' mesihin nīmeti sizüñ ruhunuz ile amin rumiyetden galatyalılara yazılmışdur

Pavlus resulün efesuslulara risaletidür

Evvelki Faşıl

(1bi)Pavlus Allāhın iradeti ile yesū' mesihün rasülü efesusda(2) mevcut olan Kadislere ve müminlere yasuu mesihde ni'met size ve selamet tañrıdan bizüm atamız ve rabbi yesū' meshiden (3)mübarekdür Allāh ve atası bizüm rabbimiz yesū' mesihün ki bizi mübarek eyledi her ruhaniyetlü bereket ile semāvilerde (4)mesihde, netekim bizi ihtiyar itdi kendü de "ālemin bünyanından evvelki kudüs ve ayub söz olur önünde muhabbette, (5)kim bizi kendüsine yesū' mesih ile tebeniye takdīr itdi(6) kendü iradetün rızasına göre, kendü nīmetinüñ mecdi medhine göre(7) kim anda bizi habibde makbul eyledi ve kendü de bizüm fedamız vardur anuñ kanı ile günāhlaruñ afvı anuñ nīmetinüñ (8)servetine göre, kim anda bize ziyāde eyledi cemī' hikmetde ve(9) akılda, anuñ iradetinüñ sırrını bize ilan iderek rızasına

[196b]

410

(10)Göre kim kendüde kasd etmişdür , ta zamanlaruñ memlülüġünün tedbirinde dügeli nesneleri bir başa cem’ ide mesihde hem semā-(11)lardakileri hem arzdakileri kendüde, kim anda daḫi mīrās keb etdük takdir olunmuş anuñ niyetine göre ki (12)cemī’ nesneleri kendü meşietinüñ re’yyi ile amel ider, ta anuñ mecdinüñ medhine olavüz kim evvel mesihde ümīd tutduk ,(13)kim anda siz daḫi hakkun kelamın işitdicek sizüñ halasınızın İncīlin kim anda hem siz īmān (14)getürüp vadenüñ ruhu kudüsü ile mühürlenmişsiz, kim bizüm mīrāsımızun piyidür kesb olunanuñ iftidasına dek (15)kendü mecdinüñ medhine bunun içün ben daḫi sizüñ yesū’ mesihde īmānunuzı işitedicek ve cemī’ kadislere (16)muhabbeti, sizüñ içün şükr itmekden feragat itmem sizi (17)zikr eder iken salavatlarımda, ki bizüm rabbimiz yesū’ mesihün tanrusı mecdün pederi size hikmetün ve alaniyetün ruhunı(18) vire anuñ marifetinde, sizüñ gönlünüzün gözleri münevver olmuş iken ta bilesiz nedür anuñ davetinüñ ümidi ve ne(dür) (19)Kadislerde anuñ mīrāsınüñ mecdi serveti, ve ne(dür) anuñ kuvvetinüñ mübalaġa azameti bize ki i’tikād iderüz anuñ mecalinüñ (20)kudreti ameline göre, kim mesihde amel eyledi anı emvātdan

[197a]

411

Baas idüp semāvilerde anuñ sağında iclas ider iken (21)cemī' riyasetden ve saltanatdan ve kudretden ve rububiyetden baid yukaru ve her isimden ki müsemma olur tenha bu dehirde yok lākin (22)daḫi gelecekde, ve dügeli nesneleri anuñ ayakları altında müsahhar eyledi ve anı baş dikdi cemī' nesneler üzerine kilise(23)ye, ki anuñ tenıdür anuñ memlūlugı ki cemī' nesneleri mecmū'larda mümteli ider,

İkinci Faṣıl

(1-2)Daḫi sizi zilletlerde ve günāhlarda mürd olmuş iken, kim anlarda bir vakit yürüdünüz bu dünyānüñ dehrine göre hevā saltanatınüñ serverine göre ol ruh ki şimdi ma'siyetün(3) oġullarında kār ider, kim içleründe biz cümle daḫi geçenlerde ulfet etdük bizüm beşeretümüzün şehvetlerinde beşeriyetün ve fikirlerüñ meşietlerini ider iken ve tabiatden ġażabın olġu-(4)lları idük netekim kalanlar daḫi ammā tañrı rahmetde gani olur iken anuñ vafir muhabbeti içün kim anuñ ile bize(5) muhabbet eyledi, daḫi çün zilletlerde mürd olduk bizi Mesih(6) ile bile ihya eyledi ni'met ile halas olursuz,ve bile baas eyledi ve bile oturtdı semāvi mevzularda yesū' mesihde,

[197b]

412

(7)Ta gelicek dehirlerde anuñ nīmetinüñ mübalaġa ganiliġini göstere (8)kerimlıḳte bizüm üzere yesū' mesihde zīrā ni'met ile halas olursuz īmān ile iş bu sizlerden degil tañrınuñ (9-10)atasıdur, amellerden degil ta bir kimsene fahr itmeye, zīrā biz anuñ sanati ve yesū' mesihde eyü amellere yaratılmış(11) kim Allāh ol mühemma eyledi ta anlarda yürüyelüm bunun içün yan tutun ki siz bir vakit ümmetler cesette kulfet denilmiş (12)siz cesette el ile kılınmış kıtanet denilenden, ki ol vakitte mesihsiz oldunuz israilün umuru umumundan garib olanları vadenüñ ahdlerinden biganeler hīç ümidi yoġ iken(13) ve tanrusız dünyāda ammā şimdi yesū' mesihde siz bir vakit (14)baid olmuş iken mesihün kanında karib oldunuz, zīrā kendü bizüm selametimizdür ki ikisi bir eyledi ve havlinüñ (15)orta duvarını bozmuştur, kendü cesedinde adaveti vasiyetli ve şerī'atini ayinlerdeki mensuh etmiş iken ta kendüsinde ikisini bir yeni ādemde yaratta selamı ider iken, (16)ve ikisini bir cesette tañrıya çelipa ile müsalahat ide (17)adaveti depelerüñ kendü de , ve gelüp selameti beşaret eyledi (18)size ki bāid ve karib olanlara, anuñ içün ki kendüden(19) ikimiz duhulümüzde vardur bir ruhda ataya pes imdi siz ar

[198a]

413

Tuk garibler biganeler degilsiz lākin Kadislerüñ hemşehrileri (20)ve tañrınun ıyalinden, resullerüñ ve peygamberlerüñ bünyādı üzere bina olunmuş kendü yasū' mesih bucuġun baş taşı olur(21) iken kim anda cemī' bina münasebet ile müterakim olmuş rabbde (22)bir mukaddes heykele artar kim anda siz daḫi tañrınuñ imareti içün ruhta bile bina olunursuz,

Üçüncü Faşıl

(1)Bunun berakatında ben Pavlus yesū' mesihin mahbusu siz (2)ümmetler içün, eger ḫōd tañrınun bana virilen nīmetinüñ veka(3)letin işitdinüz ise sizden yana, kim alaniyete göre sırrı (4)bana ilam eyledi netekim icazen evvel yazdum, ki aña göre okur isen benüm mesihin sırrında marifetimi anlamaya (5)kadirsiz, kim gayri cillerde ādemlerüñ oġullarına ilam olunmamış netekim şimdi anuñ mukaddes resullerine ve peygamberlerine (6)ruh ile keşf olunmuştur, ki ümmetler hem varisler birden mesihde (7)anuñ vadesinden bile behremend olalar İncīl ile kim anda hadim olmuşum tañrınuñ nīmetinüñ atasına göre bana virilmiş (8)anuñ kuvvetinüñ ameli mucibi üzere, bana ki cemī' Kadislerüñ en genciden geçirek bu ni'met virilmişdür ki ümmetler içinde

[198b]

414

(9)Mesihün iftihas olunmaz servetini beşaret etdüm, ve dehirlerden Allāhta gizlenmiş sırrın müşareketi nedürser cümleye Ruşen (10)kılam ki dügeli nesneleri yesū' mesih ile yaratmışdır , ta ki şimdi kiliseden semāvi yerlerdeki riyasetlere (11)ve saltanatlara Allāhın çok şekilli hikmeti bildirilmiş ola dehirlerüñ niyetine göre ki yesū' mesih bizüm rabbimizde etmişdür , (12)kim anda cesaretimiz ve duhulümüz vardur tevekkülde anuñ īmānı (13)ile, bunun içün dilek iderim kahil olmamak benüm (14)musibetlerimde sizüñ içinki sizüñ fahrinizdür bunun berekatında benüm dizlerimi çökerim bizüm rabbimiz yesū' mesihin(15)atasına kim andan semālarda ve yerdeki cemī' iyal müstema-(16)dur, ki anuñ mecdinüñ servetine göre size vire ki kuvvet (17)ile müeyyid olasız anuñ ruhu ile batın ki ādemde ki mesih sizüñ kalblerinizde īmān ile tevattun ide muhabbette (18)köklenmiş ve bünyanlanmış, ta cemī' kadīsler ile idrak ide (19)siz nedür arzı ve tuġlü ve umku ve uluvi, ve mesihün marifette tekaddüm iden muhabbetini bilmek ki tañrınuñ cemī' doluluġu ile (20)memlu olasız, meger dügeli nesneler üzere etmeġe kādir olana sual ya fikir etdiġimizden gayette mübalaġa üzere ol bizde (21)amel iden kuvvete göre, aña mecd (olsun) kenisede yesū' mesihde dehirlerüñ dehrinüñ cemī' cinlerine dek amin,

[199a]

415

Dördüncü Faşıl

(1)İmdi ben mahbüs rabbde size yalvarurum ki ol davete layık (2)sülük idesiz kim anunla davet olundunuz, cemī' tevazu ile ve hilm ile tavilül inat ile muhabbette biri birine tahammül (3)iderek, ruhun birliğini selametin bendinde hıfz itmege (4)sa'y ider iken, bir ten ve bir ruh var netekim daḫi (5)davet olunursuz sizüñ davetinizün bir ümidinde, bir rabb (6)bir īmān bir mamudiyet bir Allāh ve hepsinüñ pederi ki(7) külli üzerine ve külliden küllünüzde, ammā her birimize ni'met viril-(8)mişdür mesihün atasınuñ endazesine göre, bunun içün eydür yüceye suud ider iken esirligi esir eyledi ve ataları (9)adamlara virdi, bu ḫōd ki suud eyledi ne olur illaki daḫi (10)evvel nüzūl etdı yerin en aşaġa taraflarına, ol kim itdi kendü olur ki daḫi yukaru çıkdi cemī' köklerden baid (11)yukarıya ta dügeli nesneleri memlu ide, ve kendü virdi bunları ḫōd resulleri bunları peygamberleri ve bunları mübeşşirleri (12)bunları çobanları ve muallimleri, Kadislerüñ tekmili içün (13)hizmetin ameline mesihin teninüñ imaretine, aña dek ki hepimiz īmānüñ ve ibnullahun marifetinüñ birliğine yetişirüz bir kamil (14)ere dek mesihün doluluġu kameti endazesine, ki artuk

[199b]

416

Oġlancıklar olmaya ve temevvüç idüp talimin her yıl ile vilayata götürülmüş ādemlerüñ zarbarlıġı ile ve hile ile dalaletün (15)düzmesi üzere, ammā hakka muhabbette uyar iken kendüsine dügeli nesnelerde neşvü nüma bulasız ki başdır ya'ni mesih (16)kim andan bütün cesed yaraşık mültasık ve müterakim olmuşumdan viren her mufsileden amel etmekle ki göre her bir cüzün endazesinde cesedin izdiyadını ider kendünüñ imareti içün(17)muhabbette bunu imdi eydürüm ve şehādet iderin rabbdeki artuk sülūk etmeyesiz netekim kalan ümmetler daḫi sülük (18)ederler anlaruñ gönlünün beyhudeliğinde, aklı karanılıḳ olmuş tañrınuñ hayātından garibler olup anlarda mevcud olan (19)cehaletden kendü kalbinüñ katılıgı içün, kim aġrınuñ hissi geçilub kendüleri ıġtilama teslīm eylediler her na paklıġı(20) ifrad ile işlemek içün, ammā siz mesihi şöyle öġrenmed-(21)ünüz eger ki anı işidüp anuñ ile talüm olundunuz ise (22)netekim gerçekliḳ yesū'dadır, ki siz evvelki ülfete göre pir ādemi çıkarasız ki müfsid olur tuġyanüñ (23-24)şehvetlerince, ve sizüñ aklınızın ruhunda tecdīd olunup, yeni ādemi giyesiz ki tañrıya göre yaratılmışdur bir de ve hakkun (25)kudsinde, bunun içün kizibden vaz geçüb her biriniz kendü,

[200a]

417

Konşu ile gerçek söyleyin zīrā biz birbirimizin a’zālar-(26)ız, ġażaba varın ve günāh etmek geniş batmasın sizüñ (27-28)ġażabanız üzere ve yer virmek eylese, uġurlayan artuk uġurlamasın ammā evvela emek çeksin eller ile hayırlısı (29)işleyub ta muhtāc olana öleşdür mek bulsun, hīç müfsid kelam sizüñ aġzınızdan taşra çıkmasın ammā evvelki iyid(30)ür imaretin istiġmali içün ta nīmeti işitenlere virsin, ve tañrınuñ ruhu kudüsünü melül etmek kim anuñ ile iftidan-(31)üñ gününe mühürlenirsiz küllü meraret ve haşim ve ġażab ve surah (32)ve iftira sizden kaldırılsın her hıyanet ile, birbirinize girenler olur merhametliler kendünize idmam idenler netekim Allāh daḫi mesihde size itmam eyledi

Beşinci faşıl

(1-2)İmdi Allāha uyucular olun mahbūb oġullar gibi, ve muhabbette sülük eylen netekim mesih daḫi bize muhabbet ayıtdı ve kendüsini teslīm eyledi bize bedel kurbanı ve sıhhıyeti(3) tañrıya tapın rayihası içün, ammā zina ve her na paklıḳ (4)ya buhul sizde hīç müsemma olmasun kadislere yaraşır gibi, ve kabih sözlülük ve divane köylük ya çekebazlıḳ ki münasib

[200b]

418

(5)Deġildür ammā evveli şükür zīrā bunu bilürsiz ki her zani ya na pak olan ya bahil ki putperestdür mesihin ve tanr-(6)ınun melekütünde mīrās bulmaz, kimesne sizi azdırmasın her ze sözler ile zīrā bunlaruñ içün ġażabullah masıyetin (7)oġulları üzere gelir, imdi anlaruñ ile bühremed olmak, (8)zīrā bir vakit karanlıḳ oldunuz ammā şimdi biz rabde nurun (9)oġulları gibi sülük eyleyin, zīrā ruhun meyvesi cemī' (10)iyilikte ve muaddelette ve gerçeklikte, rabbe makbul olanı (11)tecrübe eder iken ve zulmetin meyvesiz amelleri ile müşareket(12) etmek ammā evvela tevbıh eyleyin, zīrā anlardan muhfice sadür (13)olmuş nesneleri söylemek ḫōd rüsvadır, ammā cemī' tevbıh olunanlar nur ile aşikare olurlar zīrā aşikare olan nurdur, (14)bunun içün eder uyana gel senki uyursun ve ölmüşlerden(15) kıyam ile ve mesih seni münevver kıla, imdi görün nice dikkat ile sülük edesiz gayri hakimler gibi yok lākin hakimler(16) gibi, vakdi satun alur iken anuñ içün ki günler (17)yaramazlardur, bunun içün raisiz olmamak lākin rabbin iradeti (18)nedür taakkul eder iken, ve sevci ile mesd olmak ki anda(19) irfaş vardur ammā ruh le memlu olun, kendülerinize söyler iken mezburlarda ve teşbihlerde ve ruhaniyetli terennümlerde ayırlayub

[201a]

419

(20)Tezmir eder iken rabbe sizüñ kalbinizde, şükür eder iken herkez dügeli nesneler içün Allāha ve pedere bizüm rabbimiz yesū' mesihin (21-21)isminde biri birinize münkad olup hüdanın havfinde, ey avretler (23)has erler münkad olun netekim rabbe anuñ içün ki er avretin başıdür nitekim hem mesih kilisenüñ başı ve kendü (24)muhlisi, ta kilise mesih nice münkad ise öyle daḫi avretler(25) has erler her nesnede, ey erler sizüñ avretlerinize muhabbet eylen netekim mesih kiliseye muhabbet ayıtdı ve kendüsini anuñ ecelinden(26) teslīm etmişdür , ki anı takdis ide sonun muġsilinde pak (27)eder iken kelamda ta anı kendüsine arz ide mecide keniseyi anuñ hīç lekesi ya buruşuġu ya bunlaruñ gibi nesnesi olma-(28)yub lākin ta mukaddes ve ayıpsız ola erlere devşir anlaruñ avretlerini öyle sevmek kendü tenleri gibi avretini seven kendüsini sever (29)zīrā hīç kimesne herkes kendü beşerini ibġaz etmedi lākin anı (30)besleyüp tekmid eder netekim rab daḫi keniseyi anuñ içün ki biz kendü teninüñ a'zālarız anuñ beşerinden ve kemiklerinden, (31)bunun içün bir ādem babasını ve anası koyuverup kendü avretine(32) müteallıḳ ola ve bu ikisi bir beşer olalar, bu sır azimdürammā ben (33)mesihin ve kilisenüñ ḥaḳḳında derin ve lākin siz daḫi her biriniz bire dek kendü avretine şöyle muhabbet etsin netekim kendü zatına ve avret ki ere serferu etsin,

[201b]

420

Altıncı Faṣıl

(1)Ey oġullar sizüñ validenize itā'at eylen rabbde zīrā bu (2)savabdır, senüñ babana ve anana izzet eyleki ilk vasiyet-(3)dür varde ile ta sana eyü olsun ve yer üzerine uzun yaşlı (4)olasın ve siz babalar sizüñ oġullarınızı iġzab etmek (5)lākin edepte ve rabbin nasihatinde anları terbiye eylen, ey kullar beşerete göre efendilere itā'at eylen havf ile ra'b ile (6)sizüñ kalbinizün sadeliğinde netekim mesihe yok göze göre kulluḳ ile ādemleri razı idenler gibi lākin mesihin (7)kulları gibi Allāhın iradetini candan eder iken, rabbe nik h-(8)ahlıḳ ile ibadet ederek ve ādemlere yok, bilür iken ki her kimesne her ne eyülük itdi ise bunu rabden alırsardur (9)gerekse kul gerekse azatlı, ve siz efendiler kendü nesneyi anlara eylen tehditler koyub bilür iken ki kendünizin rabbini daḫi semālardadür ve anuñ katında bizarın(10) kabulü yoktur, hasılı ey benim karındaşlarım müeyyed olun rabde (11)ve anuñ kuvvetün kudretinde Allāhun cemī' silahını geyün ta (12)iblisun düzenlerine karşu durmaya kādir olasız, anuñ içün ki bizüm müsaraatumuz kan ve aña karşu degildür lākin riyasetlere karşu saltanatlara karşu bu dehrin zulmeti dünyānüñ cebbar-

[202a]

421

(13)larına Karşı semāvilerdeki hıyanetlerüñ ruhaniyetlilerine karşu, bunun içün Allāhın küllü silahını alun ta habis günde mukavemet etmeye kādir olasız ve hepsi başarup durmak içün, (14)imdi durun billurunuzu ḥaḳīḳat ile kuşanılmış vadelıḳ (15)cevşeni ile giyinmiş, ve ayaklar selametin İncīli istidadı(16)ile mülebbis olmuş, cümlenüñ üzerine īmānüñ kalkanı alur iken kim anuñ ile ol habisin kül ateşi pertav oklaruñ söyündür(17)meye kādir olasız, ve halasun tolgasını alun ve ruhun (18)kılıcını ki kelamullahdır, her zamanda namaz kılub cemī' salat ile ve niyaz ile ruhta heman buna uyanık olur iken küllü müvazabet ile ve ibtihal ile mecmū' kadīsler içün (19)ve benüm içün ta bana kul virile benim aġzımın açmasında bi (20)perva ile İncīlin sırrını bildirmek içün kim anuñ ecelinden elçilik eydürüm zencirdeki kendüde pervasız (21)söylerüñ nice bana söylemek gerek, ta siz daḫi benim ahvalimi bilesiz anı ki amel iderin tuhikus bir mahbūb karındaş ve emin hadim rabde dügeli nesneleri (22)size ilam ede, kim anı size heman bunun içün gönderdim ta bizüm hakkımızdaki nesnelerüñ bilesiz ve sizüñ kalbler-(23)inizi teslīm ede, karındaşlara selam ve muhabbet īmān ile

[202b]

422

(24)Allāh pederden ve rabbi yesū’ mesihden, ni’met bizüm rabbimiz yesū’ mesihe fesad sözlükte muhabbet idenler ile amin rumiyetden efesuslulara yazılmışdur tuhikus ile Pavlus rasülün fillibboslulara risaletidür

Evvelki Faṣıl

(1)Pavlus ve timisyus yesū’ mesihin kulları Filibbosde mevcut olan cemī’ kadislere mesih yesū’nda piskoposlar ile (2)ve şemmastlar ile ni’met size ve selametullah ve pederden ve rabbi yesū’ (3)mesihden, benim tañrıma şükür eder ben sizi her zikr itdi-(4)kte, dem bedem her salatımda cümleniz içün ferh ile (5)namaz kılur iken, sizüñ İncīlde müşareketiniz içün (6)evvelki günde şimdiye dek, bu nesneye tevekkül iderek ki sizde eyü amele aġaz iden tekmil ide yesū’ mesihin(7) gününe dek, netekim bana hakdur bunu ihsas etmek küllünüzden ötüri anuñ içün ki siz benüm kalbümde siz kim hem benim bendelerimde hem İncīlün i’tizārında ve tevsıkında siz cümle benim(8)nīmetümden behremend olursız,zīrā tañrı bana şahitdür nice(9) küllünüze müştakım yesū’ mesihün derunlarında, ve bunu namaz kılıveren ki sizüñ muhabbetiniz artuk ve artuk daḫi izdiyad bula

[203a]

423

(10)Marifette ve cümle hisde ta fazil nesneleri imtihan ede (11)siz ki halis olasız ve bi ayb mesihin gününe, yesū' mesihden olan birin meyveleri ile mümmetli olmuşlar Allāhın (12)mecdine ve hamdine ammā ben isterim ki siz bile siz ey karındaşlar ki benim hakkımdaki nesneler İncīlin ziyāde necahına (13)geldiler, hatta benim bendelerim mesihde bütün (14)ẓāhir oldular kalanlara hep, karındaşlaruñ ekseri rabde benim bendelerime tevekkül idüp sözü havssiz söylemek ziyāde (15)cesaret ederler, ba'żılar ḫōd hem haset ve niza içün ve ba'żılar(16) daḫi rıza ile mesihi vaaz ederler, bunlar ḫōd münazaatta ihlas ile yok mesisi ihbar ederler musibeti benim bendelerime(17) iletmek kıyas eder iken, ammā anlar muhabbetden bilür iken (18)ki İncīlin i'tizārına vaz olunaşım, ne imdi ve lākin her vecihle gerekse bahane ile gerekse hak ile mesih ihbar (19)olunur ve bunda ferh ederim evet daḫi ferh etsem gerek zīrā bilürim ki iş bu bana halas içün sizüñ namazınız ile (20)ve yesū' mesihin ruhunun medet etmesi ile benim haris intizarıma ve ümidime göre ki hīç nesnede hasil olmayam küllü inbisat eile netekim herkes hem şimdi mesih benim cesed-(21)ümde tazim oluna gerekse haya ile gerekse memat ile, zīrā

[203b]

424

(22)Bana dirilmek mesih ve ölmek kesb olur ammā eger beşeriyette ömür sürerim iş bu bana emkuk meyvesi ve ne ihtiyar idim (23)bilmem, zita iyiden kaplanmış yem arzu ederek ki hal (24)olunup mesih ile olam ki pek ziyāde eyürek nihayet (25)beşeriyette kalmak sizüñ içün ziyāde gerekli ve bu tevekkül bende olup bilürimki kalayım ve cümleniz ile baki olay-(26)ım sizüñ necahınız içün ve īmānüñ ferhi, ki sizüñ fahriniz ziyāde firāvān ola yesū' mesihde bende benim gelişim(27) ile tekrar size heman mesihin İncīline layık geçenüñ ta gerekse gelüp sizi görür iken gerekse gayet sizüñ hakkınızda gelir işitdim ki bir ruhta durursuz bir (28)gönül ile İncīlin īmānına bile çalışır iken, ve muhasamelerden hīç nesnede merhub olmamış kim anlara ḫōd (29)izaatın alametidür ammā seyre halasın ve iş bu Allāhtan, zīrā size inam olunmuşdur mesihin ḥaḳḳında añaitikat etmek (30)tenha degil ammā daḫi anuñ içün elem çekmek, sizde, kendü idür ak olup kim bende gördünüz ve şimdi işıdur siz bende,

İkinci Faşıl

(1)İmdi eger mesifde bir taziyet var ise eger muhabbetin

[204a]

425

Bir teslisi eger ruhun bir şirketi eger derunlar ve rafetler, (2)benim ferhimi tamām eylen ki bir gönüllü olasız kendü muhabbet sizde olup hem nefisler bir nesneyi ra’yı eder iken (3)hīç nesne ġavġa ile ya acib ile lākin tevazudan birbir-(4)ini kendülerinden ala kıyas eder iken, her kimesne kendüninkileri gözlemesin lākin her biri daḫi gayrilerinkileri, (5-6)zīrā bu ra’y sizde olsun ki daḫi mesih yesuuda, ki tañrınuñ suretinde mevcut olup tañrıya beraber olmak nehbi ad (7)etmedi, lākin kendüsini ādem eyledi kulun suretini alup (8)ādemlerüñ müşabehetinde olmuştur, ve üslubda ādem gibi bulunup kendüsini alçakladı mutī’ olunmuş hem çilipanüñ (9)mevtine bunun içün Allāh daḫi anı ala rifata yüceltdirdi (10)ve aña her ismin üzerine bir ismi virdi ta yesū’isminde her diz meyl ide semāvilerüñ ve arzilerüñ ve yer altında-(11)kilerün ve her lisan itirāf ide ki rabbi yesū’ mesih hüda (12)pederin mecdine pes imdi benim mahbūblarım netekim herkes itā’at etdiniz benim huzurumda gibi tenha degil ammā şimdi çok ziyāde benim gıybetimde kendünizin halasınızı havf (13)ile ve ra’b ile beşarın, zīrā Allāh sizde faildür hem istemeye (14)hem amel etmeye rıza üzere dügeli nesneleri eylen zemzemelerden

[204b]

426

(15)ve mebahiselerden haliġ, ta isevi ve zararsız olasız tañrınun oġullarını tazil muavvic ve makus cinsin ortasında kim içlerinde yahut siraçlar gibi dünyāda şule virin nurlar gibi dünyāda şule virirsiz (16)hayātın kelamın takdim eder iken bana müfaharet içün mesihin günündeki yok yere seyretmedim ve ne abest yere (17)emek çektim, lākin eger daḫi sizüñ īmānınızın zebihati ve hizmeti üzerine ihda olunam şan olurum hepinize tehnit (18-19)ederim, İncīlin hem siz şan olup bana tehnit eyleyin, ammā ümīd tutarım yesū' mesihte timisyusu size tez göndermeye ki ben daḫi eyü gönüllü olam sizüñ hakkınızdakileri (20)bilecek, zīrā nazir gönüllü hīç kimesnem yoktur ki hakkı-(21)nızdakilere ihlas ile mukayyed ola, zīrā cümlesi kendülerinkilerüñ talep ederler mesih yesū'kimlerüñ yok, (22)ammā anuñ tecrübesini bilürsiz ki netekim ataya bir oġul (23)benim ile İncīlde hizmet eyledi imdi bunu ḫōd gönder-(24)mege umarım hemenki benim hakkımdaki hususları göreyim, ve(25) rabbe tevekkül ederim ki kendüm daḫi tez geleyim, nihayet lazım olmak kıyas etdim apaforditus karındaşı ve benim hem kar günüm ve hem cengim ammā sizüñ resulünüzü ve hacetler-(26)ume hizmet edeni size göndermek içün zīrā cümlenize

[205a]

427

Müştak oldı ve ġamkin hasta olduġun (27)işitdiniz içün zīrā ḫōd meriz oldı vefata karib ammā Allāh añamerhamet eyledi ve añayalnız degil lākin bana daḫi ta bana hüznün (28)üzerine hüzün olmaya, ,md, anı ziyāde ihtimam ile gönderdim ki anı görür iken tekrar ferh edesiz ve ben ziyāde bi(29) hüzün olam, imdi anı rabde kabūl eylen tamām şanlıḳ ile ve (30)bunun gibileri aziz tutun, ol sebebden ki mesihin ameli içün vefata dek yaklaştı hayātına itibar imtiza iken ta hizmetin taksirliğinizin benden yana itmam ede,

Üçüncü Faṣıl

(1)Hasılı ey benim karındaşlarım rabde ferh eylen kendü nesneleri,(2)size yazmakdan ḫōd usanmadım ve size salimdir, köpeklerden hazr eylen yaramaz işlilerden hazr eylen (3)ḫitānetden hazr eylen zīrā bizḫitānetiz ruhta Allāh ibadet idüp yesū' mesihde fahr ederken ve cesede tevekkül (4)etmez iken eger ki cesede tevekkül etmek benim daḫi vardur eger bir gayri kimesne cesede tevekkül etmek van eder ise ben (5)ziyade, 8. gününde mahtün olmuş israilin cinsinden benyamin kabilesinden İbranilerden bir ibrani nāmusa göre

[205b]

428

(6)Bir farisi, gayri müteallıḳ kimesne izdihād eder iken (7)nāmustaki adle göre bit tazil olunmuş, ammā bana kesb (8)olunan nesneler bunları mesih içün zarar ad etdim, evet ḥaḳīḳatte dügeli nesneleri daḫi zarar olmaġa ad eder ben mesih yesū' benim rabbimin marifetinüñ fazileti içün kim anuñ eclinden cemī' nesnelerden mahrum kaldım ve necasetler olmaġa ad (9)eder ben ta mesihi kesb edem, ve kendüde bulunam nāmustan ki benim adlüm yok iken lākin mesihin īmānından ki ol adl(10) ki tañrıdandürimanda, ta anı bilem ve anuñ kıyametinüñ kuvvetini ve anuñ elemlerinüñ şirketini anuñ mevtine hem suretli olmuş, (11-12)eger bir vecihle ölmüşlerüñ kıyametine vusul bulam, yokki şimdi ahz etdim ya şimdi mükemmel olmuşum ammā ardinca düşüm eger daḫi kabz edem kim anuñ içün bile yesū' mesihden(13) kabz olunmuşum ey karındaşlar ben kendümi ad etmem ki kabz etdim ammā bir nesneyi ardindan nesneleri ḫōd (14)siramuş idüp öndeki nesnelere sa'y eder iken, nişana ardinca düşerin tañrınuñ yesū' mesihde yüce daveti(15) bahşişi içün, imdi mükemmel olmuşlar ne kadar varsa bunu ra'y edelüm ve eger muġayyir raili olasız bunu daḫi Allāh size ilan (16)ide, velākin vusul bulduġumuza kendü kaide ile yürüyelim

[206a]

429

(17)Kendi nesneyi ra’y edelüm, ey karındaşlar bana iyiciler olun ve öyle sülük edenleri gözetin netekim biz(18) size pişva oluruz, zīrā kesir kimesneler sülük ederler kim anlardan size çok kerre deyivirdim şimdi daḫi aġlayu ederin(19) ki mesihin çilipası adüvleridir, kim anlaruñ akıbeti izaat ve tanrusı karin ve mecdi kendülerüñ hicaletinde (20)arzı nesneleri fikir edenler, ammā bizüm muameletimiz semālardadürkandan(21) daḫi muhallası katlanırız rab yesū’ mesihi, ki bizüm mezelletimizin cesedi şeklini tebdīl ide ta ki anuñ mecdinüñ cesedine manende musavver ola ol amele göre kim andan cemī’ nesneleri ve kendüsine musahhar kılmaya kadirdir,

Dördüncü Faṣıl

(1)İmdi ey benim karındaşlarım mahbūblar ve müştaklar benim ferhim (2)ve tacım şöyle durun rabde ey habibler, avudiyesa yalvarurum (3)ve suntuhaya yalvarurum ki bir raili olalar rabde, ve sana daḫi yalvarurum ey safi yar beim ile bile İncīlde duruşan avretlere yardım eyle kalan (4)işçilerim ile kim adları hayātın kitabında, ferh eylen (5)rabde daima tekrar ederim ferh eylen sizüñ itidaliniz küllü

[206b]

430

(6)Adamlara ma'lūm olsun rab yakındır, hīç kayıt çekmek lākin her nesnede namzdan tazarruda şükür bir ile sizüñ dilgileriniz (7)tañrı katında bildirilsinler, ve cemī' akıldan tecāvüz iden tañrınuñ selameti ve sizüñ kalblerinizi ve gönüllerinizi hıfz (8)etsin yesū' mesihde hasılı ey karındaşlar kim muhakdur nicenizler kim mühezzibdürkim adildür kim hakdur kim sevgilidürkim eyü namlıdüreger bir fazilet ve eger bir medh ise bunları fikir eylen(9) anları kim hem öġrendiniz hem aldınız hem istimā' etdiniz hem gördünüz bende bunları amel eylen ve selametin tanrusı sizüñ(10) ile ola, meger azīm ferh etdim rabdeki şimdi bir vakit bana mukayyed olmaya tekrar tazelediniz kim añadaḫi mukayyed (11)oldunuz ammā fırsat elinizde degil idi, degilki kılletden ötüri ederim zīrā ben öġrendim ki ne haldeyim (12)añakani olmak, zīrā alçak olmak bilürim arta kalmak bilürim her yerde ve dügeli nesnelerde irşad olunurun hem tok olmak(13) hem aç olmak hem arta kalmak hem kıllet çekmek, dügeli nesnelere kadirim beni müeyyid iden mesih ile, ve lākin ḫoş etdiniz benim musibetim ile bilice müşareket eder iken, (15)meger siz ya Filibbosliler daḫi bilürsiz ki İncīlin ibtidasında

[207a]

431

Mekduniyeden çıktıġım zamanda hiçbir kilise bana ulaşdır madı viriş ve alış hasebi üzere illa siz yalnız,(16) zīrā ki daḫi tesalünikede hem bir kerre hem iki kerre (17)benim ihtiyacıma gönderdiniz, degilki atayı ararım lākin meyveyi taleb ederim ki sizüñ hasebinize ziyāde ola, (18)hele dügeli nesneleri alırım ve bolluḳtayım mimliyim sizlerdenkileri apaforditus dan almış iken tıbbın rayihasını(19) makbul zahiyyeti tañrıya razı olur iken, ammā benim Allāhım sizüñ cemī' ihtiyacınızı itmam ide anuñ ġaniliğine göre müceddide yasuu(20) mesihide hele tañrıya bizüm atamıza mecdi dehirlerüñ dehirlerine (21)dek amin, her kudüse selam virin yesū' mesihde benim ile (22)ki karındaşlar size selam virirler, cemī' kadīsler size selamlar-(23)lar mahza kayserin evindekiler bizüm rabbimiz yesū' mesihin nīmeti cümleniz ile amin,

Rumiyetden Filibboslilere apaforditus ile yazılmışdır ,

Pavlus resulün koloslulara risaletidür

Evvelki faşıl

(1)Pavlus tañrınuñ iradeti ile yesū' mesihin resulü ve timis-(2)yus karındaş kolosdaki kadislere ve mümin karındaşlara

[207b]

432

Yesuu mesihde ni’met size ve selamet tañrı bizüm atamızdan(3) ve rabbi yesū’ mesihden, tañrıya ve bizüm rabbimiz yesū’ mesihin ataına şükür ederiz herkez sizüñ içün namaz kılur iken, (4)sizüñ īmānınızı yesū’ mesihde işiticek ve cemī’ Kudüslere(5) ki muhabbeti, semālarda size ya'ni saklı tutulmuş sıyanet olunmuş ümīd içün (6)kim anı İncīlin sıdkı kelamında ol işitdiniz, ki size yetişti netekim daḫi bütün "āleme ve yemişi götütüyor netekim daḫi sizde tañrınuñ nīmeti gerçeklikte (7)işitub bildiğiniz yönünden nice ki daḫi bizüm mahbūb hem hizmetkārımız apaforasdan öğrendiniz ki amin-(8)dür sizüñ içün mesihin hadimi, ki daḫi bize sizüñ (9)muhabbetinizi ruhda beyan eyledi, bunun içün biz daḫi ol iştitdiğimiz günden feraġat etmeziz sizüñ içün namaz kılub dülün eder iken ki anuñ irdetinüñ marifeti (10)ile olasız küllü hikmette ve ruhaniyetli akılda, ta rabbe layık cemī’ rızasına sülük edesiz her eyü amelde yemiş (11)virüp Allāhın marifetine izdiyad bulur iken, küllü kuvvet ile te’kid olunmuş anuñ mecdinüñ kudretine göre cemī’ sabırda (12)ve tavilül inasda şadlıḳ ile, pedere şükr eder iken ki bizi Kudüslerüñ nurda mīrāsınüñ nasibine münasib etmişdür ,

[208a]

433

(13)Kim bizi zulmetin saltanatıdan kurtarup kendü muhabbetinüñ oġlu (14)melekütüne intikal etmişdur kim anda fedamız vardur anuñ(15) kanı ile günāhlaruñ afvı, kim görünmez tañrınun sureti-(16)dür her mahluḳun ol doġmuşu, anuñ içün ki kendüde dügeli nesneler yaratılmışlardur semālardakiler ve arzdakiler görünen ve görünmeyen nesneler gerekse rububiyetler gerekse rebasetler gerekse saltanatlar dügeli (17)nesneler anuñ ile ve anuñ içün yaratılmışdur ve kendü mecmū'lardan (18)evveldür ve kendüde cemī' nesneler vakıf olurlar, ve kendü kilisenüñ başıdürve bidayet oldur kendü düġülerde mütekaddim ola, anuñ ()içün ki peder (20)beyden cemī' mimlinüñ kendüde tevattun ide ve anuñ ile cemī' nesneleri kendüsine barışdür mak içün anuñ çilipasınun kanından sulh etmiş ken anuñ elinden gerekse (21)yerdekiler gerekse semālardakiler, ve siz bir vakit garipler (22)olmuş iken ve adüvler gönül ile yaramaz amellerde, evet şimdi barışdır dı anuñ beşerinüñ teninde ölüm ile sizi paklar ve ayıpsızlar ve suçsuzlar kendü huzurunda ihzar etmek içün, (23)eger ḫōd īmānda baki kalırsız bil yadlı olmuşlar istimā' etdiġiniz İncīlin ümidinden müntakil olmamışlar ki

[208b]

434

Kök altındaki her mahluḳa kerizet olunmuşdur kim añа(24)ben Pavlus hadim kılınmışım, kim şimdi şen olurum benim elemlerimde sizüñ içün ve benim beşeriyetimde mesihin musibetlerinüñ artanlarını dolduran anuñ teni içün ki kenisedir, (25)kim ben añahadim kılınmışım Allāhın tedbirine göre ki bana sizüñ içün virilmişdür tañrınuñ kelamın itmam (26)etmeye ol sır ki dehirlerden vecillerden gizlenmiş(27)dür ammā şimdi anuñ Kudüslerine keşf olundu, kim tañrı anlara bildirmek istedi nedürbu sırrın mecdinüñ baylıġı (28)ümmetlerdeki mesihdürsizde mecdin ümidi, kim biz anı hibar ederiz her ādeme tenbih eder iken ve her ādeme öġredur iken cemī' hikmette ta her adamı ihzar ederiz kamil(29) olmuş mesih yesuuda kim añaben daḫi çalışırım ictiad eder iken anuñ amel etmesine göre ki bende kuvvet ile amel eder

İkinci faṣıl

(1)Zīrā isterim ki siz bilesiz ne azīm cihadım vardur sizüñ içün ve la dükiyede olanlar içün ve cümlesi içün(2) ki benim yüzümü beşeriyette görmediler ta anlaruñ kalbleri

[209a]

435

Müteselli olalar bile bir geniş muhabbette ve aklın tamām yakınınun cemī' servetine dek tañrınuñ ve pederin ve mesihin sırrı(3) marifetine, kim hikmetin ve ilmin cemī' gençleri anda pünhan (4)olmuşlardur, ve bunu ederim ki hīç kimesne sizi aldanmasın(5) inandıran sözler ile, zīrā eger ki beşeriyette ġaibim lākin ruhda sizüñ ileyim sevinüp sizüñ tertibinizi görür(6) iken ve mesihdeki sizüñ īmānınızın sebatını, imdi netekim yesū' rabbi aldınız kendü de sülük eylen (7)köklenmiş ve imaret olunmuş kendüde ve īmānda muhkem olmuş talüm olundunuz gibi anda izdiyad bulub şükretmesi bile, (8)görünen bir kimesne tarac etmeye felsefe ile ve beyhud ile ādemlerüñ siparişine göre cihanüñ stoksları(9)na göre ve mesiha göre yok, anuñ içün ki kendüde tañrı-(10)lıġın cemī' doluluġu cesedane sükun eder, ve siz kendüde kamillersiz ki cemī' riyasetin ve saltanatın başıdür (11)kim anda mahdün olmuşsuz el ile kılınmış ḫitānet ile beşeriyetin günāhları tenevvuun soymasında mesihin ḫitāneti ile (12)kendüsi ile mamudiyette medfun olmuş kim anda daḫi bile müstaykız oldunuz tañrınuñ amel etmesinüñ īmānı ile(13) kim anı emvātdan ikaz etmişdur ve siz mürde olmuş

[209b]

436

İken zilletlerde ve beşerinizin kulfetinde anuñ ile bile ihya (14)eyledi mecmū' zilletleri bize bağışlayub bize karşu olan ayinlerüñ desti hattını mahvederken ki bize zıt olmuşdur(15) ve anı ortadan kaldırdı ve anı çilipaya mıhlayıp, riyasetleri ve saltanatları soyar iken aşikare arz etmişdur(16)üzerlerine cevelan ederek kendüde, imdi kimesne sizi din etmesin ya adüvvün tafsilinde ya(17 helalin yabestlerin,ki gelecek nesnelerüñ gölge-(18)sidürammā cesed mesihin, kimsne sizi āvāzından aldatmasın istediği üzere tevazuda ve ferişte lerüñ secdesinde göremediği nesnelere dahl eder iken kendü ve beşerin (19)hissi ile abes yere müntefih olmuş, ve başı tutmayub kim andan bütün ceset mufsiller ile ve bendler ile medet bulunmuş ve müntasık olmuş iken tañrınun ziyadeliğini ziyāde eder (20)imdi eger mesih ile olmuşsanız dünyānüñ stokslarından niçün dünyāda ömür sürenler gibi ayinleri istiġmal edersiz, (21-22)dokunmayasın tatmayasın lems etmeyesein ki cümlesi fesada (23)olurlar istiġmal ile ādemlerüñ vasiyetlerine ve talimlerine göre, ki bunlar ḫōd hikmetin veçhini tutanlardur kendü ihtiyarın sücudunda ve alçaklıḳta ve cesedin şefkatsizliğinde hiçbir izzette yok beşerin tokluġu içün

[210a]

437

Üçüncü Faşıl

(1)İmdi eger mesih ile bile müstaykız oldunuz ise yukarıdaki nesneleri taleb eylen ondaki mesihdürtañrınüñ (2)saġında oturur iken yukarıdaki nesneleri teemmül eylen ve (3)yerdekileri yok, zīrā ölmüşlersiz ve sizüñ hayātınız (4)mesih ile Allāhta gizlenmişdür , çün mesih bizüm hayātımız zuhur ide ol vakit siz daḫi kendü ile müceddide zuhur ede (5)siz, imdi yerdeki sizüñ a'zālarınızı katl eylen zinayı na paklıġı hevesi yaramaz şehveti ve buhlü ki put (6)perestlıḳdur ki bunlaruñ içün ġażabullah i'ākatsız-(7)lıġın oġulları üzere geliyor, ki bunlarda siz daḫi bir (8)vakit sülük etdiniz anlarda ömür sürdüġünüz vakitte ammā şimdi siz daḫi bu nesneleri hep aşaġı koyun ġażabı haşmi gemliġi(9)ifdür ayı kabih kelamı sizüñ aġzınızdan, birbirinize kizb etmek çün koca ādemi soydunuz anuñ amelleri (10)ile, ve yenisi giydiniz marifete yenilenmiş anuñ suretine (11)göre kim anı yaratmışdur kanda yunanlı yoktu ve Yahūdi ḫitānet ve kulfet birbiri ve iskot kul ve azatlı lākin mecmū'lar (12)ve mecmū'larda mesih, imdi tañrınun muhtarları kimi kadīsler mahbūblar rahmetlerüñ derunlarını keremi tevazuu

[210b]

438

(13)Hılmi tavülül inası, birbirinize tahammül eder iken ve kendünize inam kılur iken eger bir kimesnenüñ bir kimesneye karşu şekvası var ise mesih daḫi size nice inam ayıtdı(14) ise öyle hem siz, ammā bu cümlesinüñ üzerine muhabbeti ki kemalin (15)bendidür,ve hüdanın selameti kalblerinizde hükümet etsin kim añadaḫi davet olunursuz bir cesedde ve şakirlen olun, (16)mesihin kelamı sizde sākin olsun ġanilıḳ ile kül hikmette birbirinize öġretub tenbih eder iken mezmurlarda ve teşbihlerde ve ruhaniyetli terennümlerde ni'met ile iyiler (17)iken sizüñ kalbinizde rabbe, her nesne ki edersiz sözde ya amelde dügeli nesneleri rabbi yesū'isminde tañrıya ve ataya (18) anuñ ile şükür eder iken, ya avretler havas erlere münkad (19)olun netekim rabde yaraşır, ya erler avretlere muhabbet eylen ve (20)anlara acı olmak, ey oġullar dügeli nesnelerde validane itā'at (21)eylen zīrā iş bu tañrıya ḫoş gelir, ey babalar sizüñ oġu-(22)llarınızı iġzab etmek ta cansız olmayalar, ya kullar beşeriyete göre rablere dügeli nesnelerde itā'at eylen göz kulluḳlarında yok güya ki ādemleri razı eder iken lākin kalbin sade-(23)liġinde Allāhtan korkar iken, ve her ne kim ederseniz candan (24)işlek netekim rabbe ve yok ādemlere, bilür ikenki mīrāsın

[211a]

439

(25)Uvzunu rabden alasız zīrā rab mesiha kulluḳ edersiz, ammā zulm iden zulm etdiğine tahammül ide ve dizarın kabulü yoktur,

Dördüncü Faşıl

(1)Ya efendiler kullara adaleti ve müsavatı virin bilür iken(2) ki sizüñ daḫi bir efendiniz vardur semālarda, namazda baki (3)olun anda uyanık olur iken şükür ile, bile daḫi bizüm içün namaz kılur iken ki tañrı kelamın kapusını bize aça mesihin sırrını söylemeye kim anuñ içün daḫi bağlanmışım, (4-5)ki anı izhar edem netekim söylemek gerekim hikmette sülük (6)eylen taşradakiler katına vakdi satun alur iken, sizüñ kelamın daima nīmette tuz ile mütebeddil olmuş ta bilesiz her (7)kimesneye nice cevab virmek gereksiz, benim hakkımdakileri hep size bildirir mahbūb karındaş ve emin hadim (8)ve hem hizmetkār rabde, kim anı size kendü nesne içün gönderdim ta sizüñ ahvalinizi bilüp kalıbınızı tesliye eylesin, (9)onasimus ile bir mümin ve habib karındaş siz kimdendür (10)bundaki nesneleri hep size bildire, ersitarhus benim sırdaşım size selam virir ve markos bernabasın kız karındaşınun oğlu kim anuñ ḥaḳḳında vasiyetleri aldınız eger size

[211b]

440

(11)Gelir ise anı kabūl eylen ve yesū’ ki yustus denilir bunlar ḫitānettendürbunlar yalnız tañrınuñ melekütüne bilice (12)işçilerdür kim bana taziyet oldular, apafaras ki sizdendürmesihin kavli size selam virir herkes sizüñ içün namazlarda duruşur iken ta mükemmel ve tamām durasız tañrınuñ (13)cemī’ mesşietinde, zīrā añatanıklıḳ virir ki çok gayreti var sizüñ içün luḳas tabib habib size selam virir ve demas gibi karındaşlara selam virin ve nümfase ve anda (16)olan kiliseye, ve çün risalet sizüñ kutunuzda okunmuş ola kilisesinde daḫi okutun siz daḫi okuyasız, erhiposa etdik rabde aldanüñ hizmeti gör küllü ta anı tekmil ede (18)siz, ben Pavlusun selamı benim elüm ile benim bendlerimi tezekkür eylen ni’met sizüñ ile amin

Rumiyetden koloslulara yazılmışdur tuhikus ve unesmus ile

Evvelki Faṣıl

(1)Pavlus ve silvanus ve timisyus tañrı pederde ve rabbi yesū’

[212a]

441

Mesihde tesalünikelilerüñ kilisesine ni’met size ve selamet tañrı bizüm at

Amızdan ve rabbi yesū’ mesihden, (2)tañrıya her dem hepiniz içün şükür ederiz bizüm namazlarımız(3)da sizi zikr eder iken sizüñ īmānınızın amelin ve muhabbetin emakin ve ümidin tahammülün bizüm rabbimiz yesū’ mesihin durmadan yad tutar iken tañrı bizüm babamızın huzuru-(4)nda bilür iken ey mahbūb karındaşlar Allāhtan sizüñ (5)ihtiyarınızı, ol cihettenki bizüm İncīlimiz size olmadı kelamda tenha lākin kuvvette daḫi ve ruhu kudüste ve gayette memlu yakında netekim bilürsizde asıl kişiler (6)olduk içinizde sizüñ içün, ve siz bize ve rabbe eviciler oldunuz kelmı almış iken çok musibette ruhu (7)kudüsün ferhi ile hatta siz kıdvetler oldunuz cemī’ īmān(8) gedür enlere mekedoniyyede ve ehaiyada, zīrā sizden rabbin kelamı nida olundı mekedoniyyede ve ehaiyada tenha degil lākin daḫi her yerde sizüñ Allāha ki īmānınız çıkmışdur (9)şöyleki bize gerekmez bir nesne söylemek, zīrā kendüler bizden ötüri ihbar ederler katınıza bizüm ne yüzden duhulümüz oldı ve nice putlardan tañrıya rücu etdiniz dirilen(10) ve dürüst tañrıya ibadet etmek içün, ve anuñ oġluna semālardan

[212b]

442

Müntazır olmak içün kim emvātdan baas itdi gelecek ġażabdan bizi halas iden yesū’a

İkinci Faṣıl

(1)Zīrā kendüniz ey karındaşlar bilürsiz bizüm size ki (2)duhulümüzü ki abes yere olmamışdür , lākin daḫi ol elem çekilub istihza olunmuşlar iken netekim bilürsiz Filibboste bizüm tañrımızda mütevekkil olduk tañrınuñ İncīlini size söylemeye (3)çok niza ile zīrā bizüm vaazımız dalaletden degil ve ne(4) na paklıḳtan ve ne meġerde, ammā netekim Allāhtan muhteber olduk İncīl ile inanılmak içün öyle söyleriz ādemleri razı idenler gibi yok ammā Allāhı ki bizüm kalblarimizi (5)tecrübe eder, zīrā ve ne bir vakit nemelluḳun kelamında olduk (6)netekim bilürsiz ne buhlün bahanesinde tañrı şahit, ve ne ādemlerden mecdi taleb eder iken ve ne sizden ve ne sayirlerden mesihin resulleri gibi yükte olmaya kādir olur iken, (7)ammā meyana gözde mülayim olduk netekim daye kendü oġullarınız(8) hazn eder, şöyle size müştak olup diler edin size ulaşdür mak hüdanın İncīlini tenha degil ammā daḫi kendü (9)canlarımızı ol sebebden ki bize mahbūblar oldunuz, zīrā ey

[213a]

443

Karındaşlar bizüm köşemizi ve meşakkatimizi tezekkür edersiz zīrā gece ve gündüz emek çeker iken bir kimesnenize sakil olmamak içün hüdanın İncīlini size kerizet etdik, (10)siz şahitler hem tañrı nice kuds ile ve bir ile ve bi ayıplıḳ ile (11)siz i'tikād edenlere olduk, netekim bilürsiz ne yüzden her birinize bir ata oġullarına gibi size tenbih idüp teslih(12) ve şehādet edin, ta tañrıya layık yürüyesi ki sizi (13)kendünüñ melekütüne ve mecdine davet etmişdur bunun içün biz daḫi tañrıya durmayub şükür ederiz ki bizden işitdiġiniz Allāhın kelamın alup ādemüñ kelamın almadınız lākin netekim ḥaḳīḳattedürtañrınüñ kelamın ki daḫi (14)muhkem amel eder sizdeki i'ākat edersiz, zīrā siz ey karındaşlar yesū' mesihde Yahūdiyede mevcud olan tañrınun kiliselerinüñ evicileri oldunuz ki heman elemlere çektiniz hem siz havas hem kabilelerinizden netekim kendüler daḫi (15)Yahūdilerden ki rabbi yesuuyu hem katl itdiler ve has peygamberleri ve bizi izdihād itdiler ve Allāhı razı etmezler ve (16)cemī' ādemlere zıtlardur bizi ümmetlere söylemekten nehy eder iken ki halas olalar günāhlarını herkes doldurmak (17)içün zīrā ġażab anlaruñ üzerine geldi nihayete dek, ammā

[213b]

444

Biz ey karındaşlar saat vaktine sizden mahrum olup dizarda kalbte yok pek ziyadesi ile sizüñ dizarınızı (18)görmeye sa'y etdik çok şevk ile, bunun içün size gelmek istedik ben ḫōd Pavlus hem bir kerre hem iki kerre ve şeytan (19)bizi men itdi, zīrā bizüm ümidimiz nedürya ferh ya fahrin tacı ya siz degilmi siz bizüm rabbimiz yesū' mesihin önünde (20)anuñ vürudunda, zīrā siz bizüm fahrimiz ferruhsuz

Üçüncü Faşıl

(1)Bunu içün artuk tahammül edemeyub atinada tenha koyuver-(2)lmeye bize ḫoş göründü, ve irsal etdik timisyus bizüm karındaşı ve tañrınun hadimi ve mesihin İncīlinde bizüm bilice işçi size tenkin idüp sizi telsiye(3) etmek içün sizüñ īmānınıza müteallik, ki hīç kimesne bu musibetlerde müteharrik olmaya zīrā kendüniz bilürsiz ki buna(4) vaz olunmuşuz, zīrā ḫōd çün katınızda olduk size ol deyiveren mübtela olacak idik netekim vaki olmultur (5)ve bilürsiz, bunun içün ben daḫi artuk tahammül edemeyub sizüñ īmānınızı bilmeye gönderdim nebadaki tecrübe iden (6)sizi tecrübe itdi ve bizüm keşişimiz yok yere ola, şimdi

[214a]

445

ḫōd tmisyus sizden bize gelüp īmānınızı ve muhabbetinizi bize ihbar ederek daḫi ki bizi herkez hayır ile zikr edersiz bizi görmeye müştak olup netekim hem biz(7) sizi, bunun içün ey karındaşlar üzerinizde müteselli olduk (8)her musübetimizde ve ihtiyacımızda sizüñ īmānüñ ile, zīrā (9)şimdi dirlıḳ ederiz eger siz rabde dururusunuz, zīrā tañrıya ne şükrü sizüñ hakkınızda yine eda etmeye kadiriz cemī' ferh üzerine kim anuñ ile sizüñ içün bizüm tañrımız (10)önünde ferh ederiz, gece ve gündüz pek ziyadesi ile namaz kılur iken ki sizüñ yüzünüzü görüp īmānınızın (11)noksanlaruñ itmam ederiz, hele tañrı kendüsi ve bizüm atamız (12)ve bizüm rabbimiz yesū' mesih yolumuzu size hidayet etsin, ve rab sizi teksir idüp muhabbette birbirinize ve hepsine ziyāde (13)eylesin netekim biz daḫi size, sizüñ kalvinizi ayıpsız kudüste sabit kılmak içün tañrınuñ ve bizüm atamızın önünde bizüm rabbimiz yesū' mesihin makdeminde anuñ cemī' Kudüsleri ile,

Dördüncü Faṣıl

(1)İmdi bundan ma ada ey karındaşlar size yalvarup tazarru

[214b]

446

Ederiz rabbi yesuuda netekim bizden aldınız nice yürümek(2) gereksiz ve Allāhı razı etmek artasız ziyade, zīrā bilürsiz (3)ne vasiyetleri size virdik yesū' mesih ile zīrā budur tañrınuñ iradeti sizüñ takdisiniz ki zinadan perhiz, (4)her biriniz bile kendü kabına tasarruf etmeye (5)takdiste ve arisde, şehvet eleminde yok Allāhı bilmeyen ümmetler (6)gibi, ki öte geçmeye ve aldatmaya bir maslahatta anuñ karındaşını zīrā rab bunlar küllisine müntakindürnitekim hem size(7) ol dedik ve şehādet virdik zīrā tañrı bizi na paklığa(8) davet etmedi lākin takdise, pes hor gören ādemleri hor(9) görmez lākin Allāhı anuñ ruhu kudüsünü daḫi bize vireni, ammā karındaşlıḳ muhabbeti ḥaḳḳında size yazmaya ihtiyacınız yoktur zīrā siz kendüniz Allāhtan birbirinize muhabbet etmek öğretil-(10)miş siz, zīrā anı daḫi edersiz bütün mekduniyedeki cemī' karındaşlara ammā size yalvarıruz ey karındaşlar ki arta-(11)sız ziyade, ve ipsem olmaya sa'y edesiz ve hususları amel etmeye ve has elleriniz ile işlemeye netekim size vasiyet (12)virdik ki taşradakilere salihlik ile yürüyesiz ve (13hiç nesneye ihtiyacınız olmaya ammā istemem ey karındaşlar ki ma'lūmunuz olmaya uyuyanlaruñ ḥaḳḳındaki mahzün olmayasız

[215a]

447

(14)Nitekim kalanlar daḫi kim ümidleri yoktur, zīrā eger inanınız ki yesū' ölüp yine kıyam etmişdür şöyle daḫi tañrı (15)yesuuda uyuyanları kendü ile gedür e, zīrā bunu size ederiz rabbin sözündeki biz dirilenler rabbin vüruduna dek baki (16)kalanlar uyuyanları tekaddüm etmeyiz, anuñ içün ki rab kendüsi alkış ile ve baş ferişтenüñ āvāzı ile ve tañrınuñ suru ile āsumāndan inse gerek ve mesihde ölmüşler ol kopsalar (17)gerekdür , andan biz dirilenler baki kalırız anlar ile bile bulutlarda hatf olunuruz rabbin istikbaline havada ve öyle daima (18)rab ile oluruz imdi birbirinizi teselliye eylen bu sözler ile

Beşinci Faşıl

(1)Ammā zamanlaruñ ve vakitlerüñ ḥaḳḳında ey karındaşlar ihtiya-(2)cınız yoktur ki size yazam zīrā kendüniz dikkat ile bilürsiz ki rabbin günü netekim uġuru gecede öyle gelir (3)zīrā çün diyeler selamet ve eminlik ol vakit ansız helak çıkagelir netekim oġlan borusu hamile olana vasılan kaçmay(4)lar, ammā siz ey karındaşlar zulmette degilsiz ki ol gün (5)uġuru gibi sizi kabz ede, siz hep nurun oġullarısız

[215b]

448

(6)ve kevnüñ oġulları gecenüñ degiliz ve ne zulmetin, pes imdi kalanlar gibi daḫi uyumayalım lākin uyanık olup ayaklar (7)olalüm, zīrā uyuyanlar gecede uyurlar ve mest olanlar (8)gecede mestlerdir, ammā biz ki günden ḫoşyar olalüm īmānüñ ve muhabbetin cevşeni ile kinmişler ve tolga yerine(9) halasın imdi ile, zīrā tañrı bizi ġażaba vaz etmedi (10)lākin halasın tahsiline bizüm rabbimiz yesū' mesih ile, kim bizüm içün ölmüşdür ta gerekse uyanırız gerekse uyuruz (11)anuñ ile bile dirlıḳ süreriz, bunun içün birbirinizi teselliye eylein ve birbirini imaret eylen netekim daḫi edersiz, (12)ve size yalvarıruz ey karındaşlar ki içinizde çalışanları ve size rabde mütekaddim olanları ve size tenbih edenleri bilesiz,(13) ve anlara pek ziyadesi ile itibar edesiz muhabbette anlaruñ (14)ameli içün sizüñ kendünizde sulhünüz ola, size bile yalvarıruz ey karındaşlar tertipsizlere tembih eylen cansızları teselliye kılın zayıflara tahammül eylen ser cümleye tavlül(15)inas olun, gülün ta bir kimesne yaramazlıḳ içün yaramazlıġı bir kimesneye ceza etmeye lākin herkes hayra tabi olun hem (16-17)birbirinize hem hepsine, hemişe şadlıḳ eyleyin, durmadan namaz(18) kılın, her nesnede şükür eylen zīrā iş bu tañrınun iradeti

[216a]

449

(19)Yesuu mesihde size, ruhu soyundurmak, nübüvvetleri tahkir (20-21)etmek, dügeli nesneleri tecrübe eylen hayrı tutun her (22-23)şerrin zuhurun da perhiz eylen ve selametin kendü tanrusı sizi takdis eylesin bit temam ve sizüñ bütün ruhunuz nefis ve ten bizüm rabbimiz yesū' mesihin vürudunda ayıpsız saklansız, (24-25)sizi davet edem sadıkdur kim daḫi, ey karındaşlar bizüm içün namaz kılın karın-(26)daşlara hep selam virin (27)bu mukaddes ile, size onuda viririm rab ile ki bu risalet cemī' (28)mukaddes karındaşlara okuna, bizüm rabbimiz yesū' mesihin nīmeti sizüñ ile amin,

Evvelki Faşıl

(1)Pavlus ve silvanus ve timisyus tañrı bizüm atamızda ve rabbi (2)yesū' mesihdeki kiliseye, ni'met size ve selamet tañrı bizüm atamızdan ve rabbi yesū' mesihden(3)tañrıya şükür etmek bize düşer herkes sizüñ içün ey karındaşlar nice ki yaraşıkdur anuñ içün ki sizüñ īmānınız çok artar ve hepinizin her birinüñ muhabbetini birbirinize ziyāde eder,

[216b]

450

(4)Şöyleki biz kendümiz sizden iftihar ederiz tañrınuñ kiliselerinde sizüñ sabrınız içün ve īmān cemī'(5) izdihād larınızda ve musibetlerdeki tahammül edersiz, tañrınuñ adil deynunetine Ruşen işaret ta hüdanın melekütüne layık (6)add olunasız kim anuñ içün daḫi elem çekersiz, çünkü hüdanın canibinde adildür size musibet virenlere musibet (7)ceza etmek ve size ki musibet çekersiz rehaveti bizüm ile rabbi yesū'āsumāndan alaniyetine anuñ kudretin ferişteleri (8)ile, yalnız ateşide intikam virir iken Allāhı bilmeyenlere ve abedi helaka azab olalar rabbbin yüzünden ve anuñ kuvvetinüñ mecdi-(10)nden, çün takdis olunmaya Kudüslerinde ve müteaccib olmaya cemī' īmān gedür enlerde anuñ içün ki bizüm şehādet imiz (11)inanılmışdur sizüñ katınızda ol günde, bu cihetden daḫi namaz kılarız hemişe sizüñ içün ki bizüm tañrımız sizi davete layık kıla ve cemī' rızasını tamām ide ve(12) īmānüñ ameli kuvvet ile, ta (9)bizüm rabbimiz yesū' mesihin ismi temcīd oluna içinizde ve siz kendüde bizüm tañrımızın ve rabbi yesū'nīmetine göre

[217a]

451

İkinci Faşıl

(1)Meġer size yalvarıruz ey karındaşlar bizüm rabbimiz yesū' mesihin (2)vürudı içün ve bizüm añacemi etmekliġimiz, ki raiden filhal müteharrik ve muzdarıb olmayasız ve ne ruh ile ve ne kelam ile ve ne mektub ile netekim bizden güya ki(3) mesihin günü havale ola, kimesne sizi azdırmasın hiçbir vecihle eger ol irtidadı gelmeye ve ola (4)günāhın insānı ve helākin oġlu izhar oluna, ol muaned olan ve mecmū'un üzerine ki tañrı denilir ya secde olunur irtifa iden şöyleki kendü tañrınuñ heykelibde tañrı gibi (5)oturur kendüsini gösterir iken ki tañrıdır, yad tutmazmışız ki henüz sizüñ yanınızda olup bu nesneleri size (6)dedim, ve hala mani olanı bilürsiz ta kendü zamanında (7)ilan oluna, zīrā ol ismin sırrı şimdi kar eder ancak şimdi mani olan men ide añadek kim ortadan ola, (8)ve ol vakit ol şerī'atsiz keşif oluna kim rab anuñ aġzınun ruhu ile anı tepeleye ve anuñ vürudunun ruşenliġi ile helak(9) ede, kim şeytanüñ ameline göredürcemi kuvvet ile(10) ve ayetler ve yalan mucizeler ile, ve zulmün küllü gadri ile helak olanlarda añabedelki hakkın muhabbetini almadılar ta halas

[217b]

452

(11)Olalar, ve bunun içün Allāh dalaletin amelini anlara göndermişdür (12)ta kizbe inanalar ki anlar hep medan olalar ki hakka ina-(13)nmayub zulümde razı oldular, ammā ey karındaşlar rabden mahbūblar herkes sizüñ içün tañrıya şükür etmek bize vacibdürki tañrı sizi bidayetden ihtiyar ayıtdı hulasa ruhun (14)takdisinde ve hakkın īmānında, kim añasizi bizüm İncīlimiz ile davet etmişdur bizüm rabbimiz yesū' mesihin mecdinüñ (15)tahsiline pes imdi ey karındaşlar talüm olunduğunuz asırlayışlar tutun gerekse söz ile gerekse (16)bizüm risaletimiz ile, hele bizüm rabbimiz yesū' mesih bi'z-zāt ve tañrı ve bizüm atamız ki bize muhabbet idüp ebedi taziyeti (17)ve eyü imdi virmişdur nīmette, sizüñ kulübünüzü teselliye idüp sizi müeyyid etsin her sözde ve eyü amelde

Üçüncü Faşıl

(1)Hasılı ey karındaşlar bizüm içün namaz kılın tañrınuñ kelamı seyredüp temcīd oluna netekim daḫi sizüñ(2) katınızda, ve ta yavuz ve yaramaz ādemlerden halas olalar zīrā (3)cümlesinüñ īmānı yoktur, ammā rab sadıkdur ki sizi mukarrer (4)kılub şerlerden hıfz etse gerek, ammā rabbe tevekkül ederiz

[218a]

453

Sizden ötüri kim ol nesneleri kim size emr ederiz hem (5)edersiz hem edersiz, ve rab szin kalblerinizi hidayet (6)etsin hüdanın muhabbetine ve mesihin intizarına, meger size emr ederiz ey karındaşlar bizüm rabbimiz yesū' mesihin ismindeki tertipsiz sülük iden her karındaştan el çekesiz ve yok (7)bizden aldığı siparişe göre zīrā kendünizi bilürsiz nice bize uymak gerekdur zīrā içinizde tertipsiz geçinmedik ve herkesden gece ve gündüz işler iken hīç birinize sıklet vir-(9)memek içün, degil ki bizüm ḥükmümüz yoktur lākin ta kendü-(10)mizi size resim virıruz bize uymak içün, zīrā çün katınızda daḫi olduk bunu size buyurduk ki eger bir kimesne (11)işlemek istemezse ve ne ekl etsin, zīrā işıdur izki içinizde ba'żıları vardur tertipsiz yürüyüp hīç işlemez iken ammā (12)muhallatlar olurlar ammā bunun gibilere vasiyet idüp yalvarıruz bizüm rabbimiz yesū' mesih içün ki sükut ile işler iken (13)kendü ve etmeġin yesinler, ammā siz ey karındaşlar kahil olmak(14) iyilıḳ ederek, ammā eger bir kimesne bizüm sözümüzü eslemezse risalet ile bunu nişanlayub onunla ihtilatımın (15)hacil ola, ve düşman gibi ad etmek ammā karındaş gibi

[218b]

454

(16)Tenbih eylen hele selametin rabbi size selameti her-(17)kes her vecihle virsin rab cümleniz ile Pavlusun selamı (18)benim dostum ile ki her risalette nişandüröyle yazın, bizüm rabbimiz yesū’ mesihin nīmeti cümleniz ile amin,

İkinci atinadan tesalünikelilere yazılmışdür ,

Evvelki faşıl

(1)Pavlusdan yesū’ mesihin resulü tañrı bizüm muhallasımız-(2)un vasiyetine göre ve rabbi yesū’ mesih bizüm ümidimizin timisyus benim havas oġluma īmānda nīmeti rahmet selamet tañrı (3)bizüm atamızdan ve yesū’ mesih bizüm rabbimzden, netekim sana yalvardım efesusda baki olmak mekduniyye vardığımda ta (4)ba'żılara emir edesin ki gayri talimi öġretmeyeler hurafetleri ve bi payan olan insacı gözlemeyeler ki sualleri (5)sunarlar tañrınuñ imaretinden artuk ki īmāndadır, meger vasyetin nihayeti muhebbetdürpak kalbden ve eyü basretden ve (6)īmāndan bi riya, kim andan ba'żılar azub batıl kelama döndüler, (7)şer-in muallimleri olmaya isteyub anlayarak ne anları ki derler ve ne(8) kim anlaruñ ḥaḳḳında tashhi ederler, ammā bilüriz ki şerī'at

[219a]

455

(9)Eyüdür eger bir kimesne anı şer ile istiġmal ede, bunu bilür iken ki şerī'ati sadıka vaz olunmaz lākin şer-isizlere ve mutī' olmayanlara densizlere ve günāhkarlara gayri mukaddeslere ve zındıklara babaları ve anaları öldürenlere adam öldürücülere, (10)zanilere, erkeklere cima edenlere erleri uġurlayanlara yalancılara ara bozuculara ve eger bir gayri nesne talüm selime (11)muhalif ola, mübarek tañrınuñ mecdi İncīline göre kim (12)bana inanılmışdür , ve beni müeyyid iden mesih yesū' bizüm rabbimiz şükür eder anuñ içün ki beni emin ad ayıtdı hizmete(13) koyulan, kim evvelden küfür söyleyici oldum ve matrud edici ve cevr iden lākin rahmeti kesb etdim bilmezlıḳ ile (14)etdiġim içün īmānsızlıḳta, ve bizüm rabbimizin nīmeti gayette firāvān oldı īmān ile muhabbet ile kim yesū' mesihde-(15)dir, ol kavli sadık ve cemī' kabullüġe layık ki mesih yesū' bu bünyaya geldi günāhkarları halas etmeye kim anlaruñ (16)evveli benim, nihayet bunun içün rahmet kesb etdim ta bende ol yesū' mesih küllü tavilül inası göstere aña iman gedür ecek kimesnelerüñ örneġi içün ebedi hayāta dek (17)meger dehirlerüñ padişahına ölmden münezzeh görünmeye kabil degil yalnız hakim olan tañrıya kerāmet ve mecdi dehirlerüñ

[219b]

456

(18)Dehirlerine dek amin, bu vasiyeti sana ısmarlaruñ ey oġul timisyus senüñ ḥaḳḳında mukaddem iden mübüvvetlere göre ki anlar ile(19) havb guzatı kaza edesin, īmānı ve eyü basireti tutar iken (20)kim ba'żıları red idüp īmānüñ ḥaḳḳında gark oldular, kim anlardandürhumananus ve aleksanders kim şeytana teslīm eyledim ta küfür söylemeye öġreneler,

İkinci Faşıl

(1)Pes dilin ederim ala küllü halin ki tazarrular namazlar salavatlar (2)şükürler kılınalar cemī' adamlar içün şahlar içün ve küllü aliy mertebede olanlar içün ta epsen ve esvede ömür sürelüm(3) cemī' diyanette ve salihlikte işbu havb ve makbul(4)tañrı bizüm muhallasımızın husurunda, kim cemī' adamları (5)halas olmak ister ve hakkın marifetine gelmek zīrā bir Allāh ve tañrınuñ ve ādemlerüñ bir meyandarı insān yesū' mesih, (6)ki kendüsini cümleye bedel fedayı virmişdur şehādet i(7) havas vakitlerde, kim añavaiz ve resul vaz olunmuşum hakkı derin mesihde kizb etmem ümmetlerüñ muallimi i'ākatta ve (8)gerçeklıḳte, imdi isterim ki adamlar her yerde namaz(9) kılalar pak elleri kaldırır iken ġażabsız ve şüphesiz,

[220a]

457

Göre daḫi ki avretler kendüleri mahcub libasta haya ile ve iffet ile müzeyyen edeler örülmüş saçta yok ya altında(10) ya İncīlerde ya nefis hilatde, lākin kim avretlere yaraşır (11)diyanete ikrar eder iken eyü ameller ile avret sükutta öġre-(12)nsin kamu huzu ile ammā öġretmek avrete reva görmezim ve ne er(13)üzerine musallat olmak lākin sükutta olmak, zīrā ādem ol musavver (14)olmuşdur andan hava, ve ādem azdurulmuş degildür ammā avret azduru-(15)lup mücazevette imiş nihayet evlāt doġurması ile halas ola eger baki olalar īmānda ve muhabbette ve takdiste iffet ile,

Üçüncü Faşıl

(1)Kelamı sadık eger bir kimesne iskofyanı diler ise eyü (2)ameli mezad eder imdi piskoposa gerekdur ki ayıpsız ola bir avretin eri müntebih perhizkar edepli garipleri sevici (3)talüm etmeġe kabil, yok seviciye meyl iden yok darb iden yok merdar karınca haris olan ammā yavaş cenk iden yok (4)gümüşe tamah iden yok, has eve ḫoşluġuyla hüküm iden (5)oġulları huzuda tutub küllü vakar ile, zīrā eger bir kimesne has eve ḥükm etmek bilmezse tañrınun kilisesini nice (6)kayırur, yeni fidan almasın ta müntefih olup iblisin deynunetine

[220b]

458

(7)Düşmeye, hem añagerekdur ki taşradakilerden anuñ daḫi (8)eyü şehādet i ola ta hakarete düşmeye ve iblisin kemendine, buna göre şemaslar vukur olsunlar 2 dilli yok çok seviciye (9)meyl etmeyenlerdür kazınca haris olmayanlar, īmānüñ sırrını (10)pak basiretinde tutar iken ve bunlar daḫi ol mücerrib olsunlar andan (11)hizmet etsinler bi ayb olur, İncīlin avretler ve karlı olsunlar bühtancılar yok afifeler dügeli nesnelerde i'ākat(12)lılar, şemaslar bir avretin erleri olsunlar evlādına eyü hüküm eder(13) iken ve has evlere, zir ḫoş hizmet idenler eyü mertebeyi kendülerine tahsil ederler ve yesū' mesihdeki īmānda azīm(14) cesareti, bunları sana yazarın sürat ile katına gelmek ümīd (15)tutar iken, ve eger eyleneyim ta bilesin tañrınuñ elinde nice konuşmak gerekki derler tañrınun kilisesidürhakkın (16)amudi ve isfakı am ile diyanetin sırrı azimdürtañrı beşerinde ẓāhir oldı ruhda tasdik olundı feriştelere göründi ümmetlerde kerizet göründi īmān "āleminden götürüldi müceddide yukaru alınmışdür ,

Dördüncü Faṣıl

(1)Meġer ruh ayanen ederiz ki ahir zamanlarda ba'żılar īmāndan

[221a]

459

Ayrılalar azdırıcı ruhları ve şeytanlaruñ talimlerini gözler(2) iken ve anlarınki mir-aylıḳta yalan söylüyorlar kendülerüñ (3)basireti dağlanmış olur nikāh etmekten nehy edenlerüñ taamlardan perhiz etmek kim Allāh yaratmışdur bühremend (4)olmak içün şükür ile müminlerden ve hakkı beyanlardan, anuñ içün ki tañrınun her mahluḳu eyü ve hīç nesne merdüd olmamak (5)eger şükür ile alına, zīrā kelamullah ile ve namaz ile takdis (6)olunur, eger bunları karındaşlara andırasın yesū' mesihin eyü hadimi olasın īmānüñ ve eyü talimin sözlerinde terbiye(7)olunmuş kim añaitba etdik ammā merdar acuzlaruñ (8)misallerüñ red ile kendüni diyanete riyazat eyle, zīrā cesetli riyazat eze müfid olur ammā diyanet dügeli nesnelere müfiddürkim şimdiki hayātın vadeleri ve gelecek onadır, (9-10)sadık kelam ve cemī' kabule layık, zīrā buna hem çalışırız hem şetim çekeriz anuñ içün ki derler tañrı üzere ümīd tuttuk (11)kim cemī' ādemlerüñ muhallasıdır hususan müminlerüñ bu (12)nesneleri emir idüp talüm et, hīç kimesne senüñ benliğini hor görmesin lākin müminlerüñ numunesi kelamda (13)ülfette muhabbette ruhda īmānda paklıḳta añadek ki te (14)kellüm kıraate taziyete talime mülazım ol sendeki in amdan

[221b]

460

Gafil olma kim sana nübüvvetden virilmşdür kasislerüñ ellerinüñ (15)vaz-ı ile, bunlara teemmül ile bunlarda ol ta senüñ necahın(16) düġülülerde ẓāhir ola, gözle kendüni ve talimi anlarda baki ol zīrā bunu eder iken hem kendüni halas edesin hem seni istimā' edenleri,

Beşinci Faṣıl

(1)Bir şeyhe hitab etme lākin yalvar kıl ata gibi karındaşlar (2)gibi acüzlere atalar gibi genç avretlere kız karındaşlar gibi(3) paklıḳ ile tul avretlere izzet ile ḥaḳīḳatteki tul(4) avretlere, ammā eger bir tul avretin evlādı ya torunları ola ol öġrensinler has eve diyanet göstermek ve ecdada ceza virmek zīrā iş bu hub ve makbuldür tañrınuñ önünde, (5)ammā ḥaḳīḳatte dul karı ve yalnız kalmış tañrı üzerine ümīd tutar ve tazarrularda ve namazlarda gece ve gündüz baki kalı (6-7)ammā lezzet suret diri iken mürde olur, ve bunları vasiyet(8) eyle ta bit azil olalar, ve eger bir kimesne kendüleri içün ve ba husus iyali içün tedarik etmezse īmāna inkar (9)itdi ve kafirden beterdür bir dul karı ihtiyar olunsun 60 yıldan eksiği yokki bir erin avreti oldu

[222a]

461

(10)İyi amellerde şehādet lenmiş eger oġulları besledi ise eger garibleri konrurdı ise eger Kudüslerüñ ayaklarını yudı ise eger musibetlilere müdet virdi ise eger her eyü amele (11)itiba eyledi ise, ammā gencerin dul karıları red ile zīrā mesiha karşu şehvetli oldukları zamanda nikāh (12)etmek isterler deynuneti var iken anuñ içinki evvelki (13)īmānı red itdiler, ve bile daḫi bi kar olmaya öġrenirler evler avare gezer iken ve bi kar tenha yok lākin herze köyler (14)daḫi ve mıhlatalar yaraşmayan nesneleri söyler iken imdi isterim ki gencerin avretler nikāh edeler oġulları doġuralar evi zabt eyleyeler muaned olana hīç sebebi virmeyeler şetin(15) berekatında, zīrā ba'żılar şimdi geri ve şeytana rücu itdiler, (16)eger bir müminüñ ya müminenüñ dul karıları ola anlara imdad etsin ve kilise yüklenmesin ta ḥaḳīḳatteki dul karılara (17)imdad ide ḫoş tekaddüm iden kasisler muzafe izzete layık ad olununlar ba husus kelamda ve talimde emek çekenler, (18)zīrā kitab eder harman döven öküzün aġzını baġlamaya(19)sın ve ırgat ücretine layıkdur bir kasise karşu levm alma meger (20)iki ya üç şahit altında, günāh edenlere cümlenüñ levninde (21)tevbih eyle ta kalanlardaḫi havf edeler, vasiyet ederim

[222b]

462

Allāhın önünde hem rabbi yesū’ mesihin ve muhtar feriştelerinki bunları hıfz edesin tercihsiz alakaya göre nesne (22)etmez iken, elleri sürat ile kimesneye koma ve ne gariplerüñ (23)günāhlarından bühremend ol kendüni pak sakla, artuk su içme lākin bir sucu istiġmal eyle senüñ midenüñ (24)hadur ı içün ve mükerrer zaflaruñ içün, ba'żı ādemlerüñ günāhları ol ẓāhirdür deynunete o gence gider iken ve (25)ba'żıları daḫi ardinca yakın giderler buna göre daḫi eyü ameller ẓāhirlerdür muġayyir olanlar gizlenmeye kādir deġillerdir,

Altıncı Faṣıl

(1)Ne kadar kullar boyunduruk altında varsa havas efendileri kamu izzete layık ad etsinler ta hüdanın ismi ve talimi ifdır a olunmaya, (2)ve anlaruñ kim mümin efendileri ola hor görmesinler anuñ içün ki karındaşlardur lākin evlā hizmet etsinler ol sebebden ki müminlerdür mahbūblar iyilıḳten bühremend olanlar(3) bunları talüm idüp öġüt vir, eger bir kimesne gayri vecih üzere talüm idüp bizüm rabbimiz yesū’ mesihin saġ sözlerine (4)yaklaşmazsa ve diyanete göre ki talime yahut şişmişdur ya'ni maġrur olmuşdur hīç nesneyi bilmez iken ammā meselelerüñ ve sözler cetlerinüñ ḥaḳḳında b imar

[223a]

463

Olur iken kim anlardan haset doġar niza ifdür alar kötü töhmetler, (5)beyhude mebahiseleri hadur ı müfsid ādemlerüñ ve hakdan mecrum olanlaruñ kesbi diyanet olmaya ad edenlerüñ bunun gibiler-(6)den el çek ammā diyanet kanaat ile azīm kesb olur, (7)zīrā hīç nesneyi dünyāya gedür medik belliki hīç nesneyi (8)daḫi taşra götürmeye kādir deġiliz taamlar mezhun ve libaslar (9)mezvar iken bunlaruñ ile kani olalüm, ammā ġani olmak isteyenler tecrübeye düşerler ve kiminde ve çok sefiyye ve zararlı şehvetlere kim (10)ādemleri helaka ve izaata gark ederler, zīrā narenüñ muhabbeti kül şerlerüñ aslıdürkim ba'żılar añatama idüp īmāndan (11)azdılar ve çok hüzünler ile kendülerini deldiler, ammā sen ya tañrınun ādemi bunlardan kaç ve itba ile bire diyanete īmāna(12) muhabbete sabra hilme, īmānüñ güzel döġüşünü ebedi hayāta ya peşkil kim añadavet olunursun ve havb ikrara (13)ikrar eyledin çok şahitler önünde sana vasiyet ederim dügeli nesneleri ihya iden tañrınuñ huzurunda ve Pontus pilatos önünde havb ikrar şehādet iden yesū' mesihin(14) ki vasiyeti lekesiz bit azil hıfz edesin bizüm rabbimiz (15)yasuu mesihin zuhuruna dek kim has vakitlerde anı göstersin ol mübarek ve yalnız kabir olan padişahlıḳ

[223b]

464

(16)Edenlerüñ padişahlıġı ve beylıḳ edenlerüñ beyi, kim anuñ tenha ölümsüzlüġü var yaklaşılmaz nuru sükun iden kim ādemlerüñ hīç biri anı görmedi ve ne görmeye kadirdür kim aña(17)kerāmet ve kuvvet-i ebediye amin, şimdiki degirdeki ġanilere vasiyet eyle ki yüce gönüllü olmayalar ve bi karar olan ġanilıḳ üzere ümīd tutalar lākin ol tañrıda cemī' (18)nesneleri bize temettü içün ġanilıḳ ile veir iken hayr etmek eyü amellerde ġani olmak virmeye kerim olmak ulaşd–(19)urmaya hazır, kendülere genci yaġar iken bir güzel bünya-(20)dı gelecek zamana ta ebedi hayāta yapışalar, ya timisyus emaneti hıfz eyle merdar beyhude kulları ictinab eder iken (21)ve marifetin telbis ile denilmiş mukavemetleri, kim ba'żılar anı rusuh idüp īmān ḥaḳḳında azdılar ni'met senüñ ile amin timisyus evvelki risaletinden yazılmışdur ki efruciye pakatayanenüñ metropolisidir,

PAVLUS RESULÜN TİMİSYUSA İKİNCİ RİSALETİDİR

Evvelki Faşıl

(1)Pavlus Allāhın iradeti ile yasuu mesihin resulü hayātın (2)vadesine göre ki yesū' mesihde, timisyus mahbūb oġula

[224a]

465

Nīmet rahmet selamet hüda pederden ve mesih ysuu bizüm rabbimizden,(3) tañrıya şükrederim kim añaecddaddan pak basirette ibadet ederim ki durmayub seni hadur ımda tutar benim (4)namazlarımda gece ve gündüz, seni görmeye müştak olup senüñ eşklerini yad eder iken ta ferh ile memlu olam (5)sendeki bi riya īmānı tezekkür eder ikenki ol senüñ büyük atan Louis de sākin oldı ve senüñ atan onikede (6)ve mukin ki sende daḫi, bunun sebebi içün senüñ hadur ına gedür irim ki benim ellerimin vaz etmesi ile (7)sende olan tañrınuñ inamını tutuşturasın, zīrā tañrı havfin ruhunu bize virmişdur lākin kuvvetin ve muhabbetin ve aklı (8)selimin, imdi bizüm rabbimizin şehādet inden şermesar olma ve ne benden anuñ mahbusu lākin İncīlin mesaibinden bühremend ol (9)tañrınuñ kudretine göre, kim bizi halas idüp davet mukaddese ile davet eyledi yok bizüm amellerimiz mūcibince lākin has niyete ve nīmete göre ki bize virilmişdur yesū' mesihde (10)dehirlerüñ zamanlarından evvel, ammā şimdi ẓāhir olmuş bizüm musAllāhımız yesū' mesihin zuhuru ile kim mevti ḫōd ibdal idüp hayātı ölümsüzlüġü münevver eyledi İncīl ile (11)kim añaben vaz olunmuşum vaiz ve resul ve ümmetlerüñ muallimi

[224b]

466

(12)Bunun sebei içün daḫi bu nesnelere tahammül ederim nihayet hacil degilüm zīrā īmān gedür diġim kimesneyi bilürim ve müvakkilüm ki benim emanetimi saklamaya kadirdür ol güne dek, ya saġ sözlerüñ (13)selüm kullaruñ resmin tut kim benden işitdin īmā-(14)nda ve muhabbetteki mesih yesuuda, havb emaneti hıfz ile(15)bizde tevattun iden rūḥ-i ḳudüsile bunu bilürsinki asyadakiler hep benden iraz itdiler kim ficillus (16)ve harmucenes anlardandır, rab rahmet virsin unisyoforosun evine zīrā beni çok kerre tebrid ayıtdı ve benim zincirimden (17)utanmadı, ammā rumiyette olmuş iken beni dikkat ile arayub (18)bulmuşdur rab añarazı kılsın ki rabden rahmeti bula ol günde ve ne kadar nesneyi efesusda hizmet etmişdur sen yeġrin bilürsin,

İkinci Faşıl

(1)İmdi sen ey benim oġlum müeyyid oġul ol nīmetteki(2) yesū' mesihdedir, ve çok şahitlerde benden işitdiġin nesneler bunları emin ādemlere ısmarla ki sayirlere daḫi öġretmek (3)münasib oluserdir, hep imdi cefaya tahammül ile yasuu (4)mesihin bir hub cundisi gibi, hīç kimesne kaza eder

[225a]

467

İken hayātın maslahatlarına karışmaz ta cundi olmaya ihtiyar(5) edeni razı eder ve eger bir kişi daḫi ictihad ide (6)taçlanmış degil illa farz ile ictiad eder felaha gerekdur (7)emek çeker iken evvela yemişten bühremend olmak, teemmül eyle ne(8) ederim zīrā rab sana cemī' nesnelerde akıl vire, yad tut ki yesū' mesih davut fahmından emvātdan baas olunmuşdur benim (9)İncīlime göre, kim anda cefa çekerim bendelere deġin yaramaz (10)işli gibi lākin tañrınuñ kelamı beste degildir, bunun içün dügeli nesnelere tahammül ederim muhtarlar hadır ı içün ki anlar daḫi yesū' mesihdeki halası hasıl edeler (11)sermedi mecd ile kavli sadık zīrā eger bile ölmüşüz (12)böylece daḫi dirlik ederiz, eger elem çekeriz hem bile padişahlıḳ ederiz eger inkar ederiz hem bize inkar ede, (13)eger īmānsızlarız ol sadık kalır kendüsine inkar etmeye (14)kādir deġil, bunları andürrabbin önünde şehādet ederek sözlerden cidale etmemek hīç fāideye istimā' (15)edenlerüñ menkus etmesi içün, kendüni mücerrib olmuş tañrıya arz etmeye ihtimam eyle bir ırgatı ki hacil olmak gerekmez(16) hakkın kelamın doġru keser iken, ammā mürdar ve beyhude (17)sözleri kad eyle zīrā ziyāde dinsizliġe aresteler gerek, ve

[225b]

468

Onlaruñ kelamı yenurca gibi ekl ide kim humanavus (18)ve filetos anlardandürkim hakka müteallıḳ nişandan azdılar diyü kıyamet şimdi ḫōd olmuşdur ve ba'żılaruñ īmānüñ yakarlar, (19)nihayet hüdanın bünyādı sabit durur anuñ bu mührü var iken rab kendünüñ mevcud olanlaruñ bilür ve mesihin ismini her (20)tesmiye iden zulümden ayrılsını ammā bir büyük evde altın ve gümüş kabları tanha degildür lākin aġaçtan ve toprakdan (21)daḫi ve ba'żı kerāmete ve ba'żılar ihanete, imdi eger bir kimesne kendüsini bunlardan artda kerāmete bir kab ola mukaddes olmuş (22)ve fāideli rabbe her eyü amele mahya olmuş, daḫi şehvetlerden kaç ammā bire īmāna muhabbete selamete tabi ol pak kalbden(23) rabbe dua idenler ile, ammā sefiye ve edebden haliġ olan sualleri (24)red eyle bilür iken ki nizaları doġururlar, ve rabbin kavli niza etmek gerek lākin cümlesine yavaş olmak talime münasib(25) olmak cefaya tahammül etmek hilm ile mukavemed edenlere tedib eder iken eger şayet tañrı anlara tevbe vire hakkın bilmesi (26)içün ve aklın sıhhatini bulalar eylesin kemendinden kim anuñ elinde esir tutuldular anuñ iradetine göre,

[226a]

469

Üçüncü Faṣıl

(1)Bunu daḫi bil ki en ahir günlerde hadır nak vakitler(2) kopuserdir, zīrā ādemler kendüleri sevenler olalar nareyi seviciler maġrurlar mütekebbirler ifdır a idenler validelere mutī’ olmaya-(3)nlar na sipaslar dinsizler müveddetsizler ahid bozucular bühta-(4)ncılar imsaksızlar yavuzlar Salihleri sevmeyenler, hainler cezzaflular şişmişer lezzetleri sevenler Allāhı sevenlerden artuk (5)anlarda diyanetin bir sureti olup ammā anuñ kuvvetine inkar eder (6)iken ve bunlardan iraz ile zīrā bunlardandürkim evlere teserrüb idüp karıcıkları esir kalırlar günāhlar ile yüklenmiş (7)ve enva şehvetler ile derenilmişler, daima öġrenir iken ve hīç (8)bir kerre hakkın marifetine gelmeġe kādir olmaz iken, ve yannes ve yanberes musaya nice mukavemet idenler ise bunlar daḫi hakka öyle mukavemet ederler ādemler akılda müfsid olmuşlar īmānüñ (9)ḥaḳḳında muhteber olmamışlar, lākin artuk ileri geçmeyeler zīrā anlaruñ akılsızlıġı külliye ẓāhir ola netekim daḫi anlaruñ (10)olmuşdur ammā sen idrak etdin benim talimimi sireti niyeti (11)īmānı tavilül inası muhabbeti sabrı, izdihād ları elemleri ki bana oldılar antakyada ikonyada listarada ne dügeli izdihād lara tahammül etdim ve mecmū’lardan rab beni kurtar

[226b]

470

(12)İdi, ve daḫi yesū’ mesihde diyanet ileömür sürmek (13)cemī’ isteyenler izdihād çekseler gerek, ammā kem adamlar ve (14)sihirbazlar beter arturalar azdırup azdırılır iken, ammā sen öġrendiġin nesnelerde baki ol kim sana inanılmışdur (15)bilür iken ne kimesneden öġrendin, daḫi ki tıfıldan mukaddes kitabları bildin ki seni hulasa hakim etmeġe kadir-(16)lerdür ol īmāndan ki yesū’ mesihdedir, küllü kitabullahdan ilham olunmuş ve nafi talüm içün tevbih içün ıslah (17)içün tedib içün ki birde, ta Allāhın insānı mükemmel ola her eyü amel içün yara kılınmış,

Dördüncü Faşıl

(1)İmdi ben şehādet ederim tañrınuñ önünde ve rabbi yesū’ mesihin ki zinde ve mürde olanları deyn ide anuñ zuhu-(2)runda ve melekütünde, kelamı kerized eyle ilhah et vakitte ve vakitden taşra tevbih ile azarla öġüt ve kamu tavilül inasda (3)ve talimde zīrā vakit olaki talimi selime tahammül etmeyeler lākin kendü şehvetlerince kendülere muallimleri yaġalar geçsin (4)kulakları var iken, ve işitmesi ḫōd hakdan döndüreler (5)ve hurafetlere döndürüleserdir, ammā sen dügeli nesnelerde uyanık

[227a]

471

Ol cefalara tahammül et mübeşşerin amelin ile sinüñ hizmetini (6)itmam kıl, zīrā ben şimdi ihda olunmakım ve benim müfarekati-(7)min vakdi müşrifdür , güzel döġüşü dövüştüm (8)yürüyüzü dövündüm īmānı hıfz etdim baki berrin tacı bana saklı tutulmuşdur kim rab ol adil kadı ol günde bana virsin bana tenha degil lākin daḫi anuñ zuhuruna cemī' (9-10)muhabbet edenlere bana sürat ile gelmeye sa'y eyle, zīrā dimas beni terk eyledi şimdiki dehri sever iken ve tesalü-(11)nikiye gitmişdur kereskes galatyaya titus dalmatyaya lucas tenha benim iledürmarkosu alup kendün ile ilet zīrā bana (12)müfid olur hizmet içün, toikukosu ḫōd efesusa (13)vireydim, çün gelirsin truvazade karpus yanında koyuvirdiġim feraceyi gedur ve kitapları hususan nirşeleri (14)aleksanders bakırcı çok şerleri bana etmişdur rab aña(15)ceza insin anuñ amellerine göre kim andan sen daḫi hazr (16)eyle zīrā bizüm sözlerimize gayette mukavemet eyledi benim evvelki i'tizārımda hīç kimesne bana yardım etmedi ammā hep (17)beni terk itdiler anlara ihtisāb olunmasın, nihayet rab yanıma durup beni müeyyid ayıtdı ta benden kerized temam biline ve cemī' ümmetler istimā' edeler ve arslanın aġzından kurtulmuş oldum,

[227b]

472

(18)ve rab beni kurtara her yaramaz işten ve anuñ semāvi melekütüne halas ide kim añamecd-ü dehirlerüñ dehirlerine dek amin,(19)periskaye ve akulaye selam eyle ve aña siforosun evine(20) aristos korintusda kaldı ve musa ile (21)meriz koyuvirdim, kıştan ol gelmeye sa'y eyle evbulus sana selam virir ve podens ve linus ve kaladya ve cemī' karınd-(22)aşlar, rabbi yesū' mesih senüñ ruhun ile ni'met sizüñ ile amin, ikinci risalet efesuslularuñ kenisesine ol piskopos ihtiyar olunan timisyus rumiyetden yazılmışdur çün Pavlus ikinci kerre kayser neruna ihzar olunmuşdur

Evvelki Faşıl

(1)Pavlus tañrınuñ kulu ve yesū' mesihin resulü tañrı muhtarlarınüñ īmānı mūcibince hakkın marifeti ki diyanete göre(2) ebedi hayātın imdi üzere kim kizbden münezzeh ki Allāh vade (3)etmişdur yahut dehirli zamanlardan ol dehirlerüñ zamanlarından ol ammā has vakitlerde kendü kelamını izhar eyledi kerizedde kim bana inanılmışdur(4) tañrı bizüm muhallasımızın vasiyetince, titus halis oğluma īmān ammā göre ni'met rahmet selamellah pederden rab

[228a]

473

(5)Yesuu mesih bizüm muhallasımızdan, bunun berekatında seni giritte koyuvirdim ta eksik olan nesneleri ıslah edesin ve kasisleri her şehirde vaz edesin ben sana ısmarladığım (6)gibi,eger bir kimesne ayıpsız ola bir avretin eri i'ākat iden oġulları var iken arfaşın melametinde yokya (7)mensub olmayanlar zīrā bir piskoposa melametsiz olmak gerekdur tañrınun kethüdası gibi ḫōd riya yok haşme nak yok mayemil iden yok darb iden yok merdar kisbe haris (8)olmayan, ammā garibleri sevici Salihlere muhabbet edici (9)ayık adil mukaddes perhizkar, talime göre ki sadık kelamı muhkem tutar iken ta kādir ola hem öġüt virmek(10) salüm taliminde her karşu diyenlere tevbih etmek zīrā çok münkad olmayanlar ve herze köyler azdırıcılar vardur hususan (11)ḫitānettenkiler, kim aġzın yumdurmak gerek kim bütün evleri takis ederler vacib olmayan nesneleri talüm ederek(12) merdar kesb berekatında, kendükilerden biri anlaruñ has peygamberi ayıtdı Giritliler hemişe yalancılar yaramaz ve ḫoşlar (13)kahil karınlar, bu şehādet hakdur bunun sebebi içün anları (14)sarılıḳ ile azarla ta teslīm olalar īmānda Yahūdi hurafetleri gözlemeyub ve ādemlerüñ vasiyetlerüñ kim hakkı red

[228b]

474

(15)Ederler, pak olanlara ḫōd dügeli nesneler hakdur ammā alevde olanlara ve īmānsızlara hīç nesne pak degil ammā anlaruñ(16) hem aklı hem basireti alevde olmuştur, Allāhı bilmeye ikrar eder iken amellerde inkar ederler mekruh olur iken ve asiler ve her eyü amele gayri muhteberlerdir,

İkinci Faṣıl

(1-2)Ammā sen talim-i teslime yaraşan nesneleri söyle, ki şeyhler ḫoşyar olalar ve karlular mutediller selimler īmānda muhabbette(3) sabırdan acüzler İncīlin geçinmekte kudüse yaraşır gibi bühtancılar yok çok meyil etmeyenler eyü neslneleri öġreti-(4)ciler, ta genç avretlere ayıklıġı öġretsinler erleri seviciler (5)olmayı oġulları seviciler, ḫoş yarlar masumlar evde oturanlar Salihler has erlere münkad olanlar ta kelamullah iftira olunmaya,(6-7) buna göre öġüt virki mutediller olalar, dügeli nesnelerde kendüni eyü amellerüñ özünün gösterirken talimde (8)istikameti ve karı fesatsızlıġı, selüm kelamı ki medar olmaya kabil degil ta ihtilaf iden hacil ola anuñ hīç şerri (9)sizden demek yok iken, kulları havas efendilere münkad olmak dügeli nesnede pesne dide olup karşu söylemez iken

[229a]

475

(10)Des etmez iken lākin küllü eyü eminliġi gösterüp ta Allāh bizüm muhallasımızın talimin dügeli nesnelerde müzeyyen edeler, (11)zīrā tañrınuñ halas gedür en nīmeti cemī' adamlara izhar etdı (12) bize tedid ederek ki dinsizliġe ve dünyevi şehvetlere inkar idüp ayıklıḳ ile ve bir ile ve diyanet ile ömür süreriz (13)şimdiki dehirde müntazır olarak ol mübarek ümide ve azīm Allāhın ve bizüm muhallasımız yesū' mesihin mecdinüñ zuhuruna (14)kim kendüsini bize bedel virmişdur ta bizi küllü isinden halas ide ve kendüsine has halkı tashir ide eyü amellere(15)ġuyur bunları söyle ve öġüt virve tevbih eyle küllü hüküm ile kimesnesini horlamasun

Üçüncü Faşıl

(1)Onlara tenbih eyle riyasetlere ve saltanatlara münkad olup itā'at (2) etmek her eyü amele hazır olmak kimesneyi isra etmek münazaalar olmak ammā me'nuslar cemī' adamlara cemī' hilmi gösterir (3)iken, zīrā biz daḫi bir vakit nadanlar asiler azgınlar enva şehvetlere ve lezzetlere hizmet idüp kemlikte ve hasette ömür sürer idik mebġuz olup birbirini ibraz ider (4) iken ammā çün tañrı bizüm muhallasımızın keremi ve ādemlere

[229b]

476

(5)Muhabbeti zuhur ayıtdı biz yerdeki etdiġimiz amellerden degil lākin kendü rahmetine göre biri halas etdı tekrar veladetin(6) maġseli ile ve ruhu kudüsün tecdidi ile kim anı üzerimize (7) baylıḳ eyle döktü yesū' mesih bizüm muhallasımızdan, ta anuñ nīmeti ile müteberrir olmuş varisler oluruz ebedi hayātın ümidine (8) göre, sadık bu kul ve bunlaruñ ḥaḳḳında isterim ki ikrar edesin ki tañrıya īmān gedür enler eyü amellerde tekaddüm etmeye (9) ihtimam edeler bunlar ādemlere havb ve müfidlerdir, ammā sefiye meseleleri ve insabi ve husumetleri ve şerī'atli cidalleri(10) ictinab eyle zīrā fāidesiz ve batıllardur, mebde ādemi biri(11)nci ve ikinci tenbihden sonra red ile, bilür ikenki bunun gibi menkus olmuşdur ve günāh ider kendüsi ile (12) müdan olur, çün artemasi ve tuhikusu sana göndereyim nikopolise benim katıma gelmeye sa'y eyle zīrā onda kışlamaġa (13)ta'yīn etdim, zinas ehli şer-i ve apollosu dikkat ile müşa-(14)yea eyle ta nesne anlara eksik olmaya, ve bizümkiler daḫi eyü amellerde tekaddüm etmek öġrensinler gerekli istiġmalleri içün (15)ta meyvesiz olmayalar, benim ile olanlar cümle sana selam virirler bizi īmānda sevenlere selam ile ni'met ser cümleniz ile amin, kerāmetlilerüñ kilisesine ol piskopos vaz olunan titusa mekduniyenüñ ki nikopolisden yazılmışdür ,

[230a]

477

Faslı evvel

(1)Pavlus yesū’ mesihin mahbüsü ve timisyus karındaş file-(2)mon mahbūba ve bizüm bilice işçimize ve epfiya habibeye ve (3)erhipus hem cengimize ve senüñ önündeki kiliseye, ni’met size ve selametullah bizüm atamızdan ve rabbi yesū’ mesihden (4)benüm tañrıma şükür ederim hemişesini zikr ider iken benim (5) namazlarımda senüñ muhabbetini ve īmānı işıdur iken (6)kim sendedür rabbi yesū’a ve cemī’ Kudüslere, ta senüñ īmānüñ şirketi amelli ola her eyü amelin marifetindeki sizde yesū’ (7)mesihde zīrā bizüm çok şazlığımız ve taziyetimiz vardur senüñ muhabbetinde anuñ içün ki Kudüslerüñ bağırsakları istirfāh (8)Budılar senden ey karındaş bunun içün çok küsta-(9)hluġum var iken mesihde münasib olanı sana buyurmak, muhabbet hadır ı içün evlā yalvarurum filan olup netekim Pavlus bir (10)biri şimdi daḫi yesū’ mesihin mahbusu, sana yalvarurum benim oġlum unesimus içün bendelerimde tevlid etdiġim, (11)kim gençlerde sana fāidesiz ammā şimdi sana ve bana fāide-(12)lü, kim anı geri gönderdim sen imdi anı ki benim bağırsaklarım-

[230b]

478

(13)dür kabūl ile, kim ben anı katımda alkomak isterdim (14) ki sana bedel İncīlin bendlerinde bana hizmet ide idi, ammā senüñ ra'yinden haliġ hīç nesneyi etmek istemedim ta senüñ (15)iyiliğin güya ki zarurete göre olmaya lākin ihtiyar ile, zīrā şayet bunun içün saatçe ayrıldı ta ebeden anı alasın, (16)şimdi kul gibi ammā kul üzerine mahbūb karındaşı hususan(17) bana fe keyfe ki sana hem beşeriyette hem rabde imdi eger beni or-(18)tak add edersin benicileğin anı kabūl eyle, ve eger bir nesne sana (19)zarar itdi tā borçlu ise bunu bana ihtisāb eyle ben Pavlus benim dostum ile yazdım ben evdeyim ta sana kim hem sen (20)kendün bana borçlusun, belli ya karındaşki senden müstefid (21) olam rabde benim bağırsaklarımı isdür fa ile rabde, senüñ itaatine tevekkül ederek sana yazdım bilür iken ki yediğimden (22) ziyāde edesin ve bile daḫi bir konacık yeri bana hazır eyle zīrā ümīd tutarım ki sizüñ namazlarınızdan size inam (23)olunayım sana selam virirler apafaras benim esirdaşım mesih (24) yesū'da, markos aristarhos damas lucas benim böylece (25)işçilerim, bizüm rabbimiz yasuu mesihin nīmeti sizüñ ruhunuz ile amin,

Filamune rumiyetden yazılmışdur onesmus bir kul ile,

[231a]

479

İbranilere Risālet

Evvelki Faşıl

(1)Çok kere ve hayli üslub ile geçenlerde tañrı babalara (2)peygamberler ile söylemişdür , bu ahir günlerde oġul ile söyledi kim anı dügeli nesnelere vāris vaz eyledi kim (3)anuñ ile daḫi dehirleri etmişdür , kim anuñ mecdinüñ şuayı olur iken ve anuñ sureti ve dügeli nesneleri anuñ kuvvetinüñ sözü ile tahammül ider iken çün kendüsi ile bizüm günāhlarımızı artmış idi celaletin yemīninde alīler-(4)de oturdı ferişţelerden ol kadar (5)efzal olmuş ne kadar anlardan efzal bir ismi mīrās buldı zīrā ferişţelerden kime bir vakit demişdur sen benim oġlumsun ben seni bugün tevlid (6)etdim ve tekrar ben aña ata olayım ve kendü bana oġul ola, tekrar çün ol doġmuş meskunete idhal ider (7)hüdanın cemī' ferişţeleri on secde etsinler, ve ferişţelerüñ ḥaḳḳında ḫōd ider kim anuñ ferişţelerüñ ruhlar ider (8)hadimlerüñ ateşin yalaġı, ammā oġula senüñ tahtın ey tañrı dehrin dehre dek istikametin asası senüñ melekü-(9)tünün asası adli sevdin ve ismi ibġaz etdin bunun içün

[231b]

480

Tañrı senüñ tañrın sana mesh ayıtdı ibtihacın (10) zeyti ile senüñ ortaklarınun üzerine, ve sen ya rab bidayetler-(11)de arazi bünyan etdin ve semālar senüñ ellerinüñ işidir, anlar fani olalar ve sen baki olasın ve düġülüler libas gibi eski (12)olalar, ve camme gibi anları düşüresin ve mübeddil olalar ammā(13) sen kendüsin ve senüñ yıllarına zeval olmaya, ammā ferişţelerden kime bir vakitte demişdur benim sağlarımda otur añadek (14)kim düşmanlarını ayaklarınun basamağın vaz edem, cümlesi hizmet iden ruhlar degilmidürhizmete irsal olunmuş anlaruñ içinki halasın varisleri olalar

İkinci Faşıl

(1)Bunun içün bize gerekdur ki pek ziyadesi ile istimā' etdiğimiz nesnelere mukayyed oluruz ta hiçbir vakit taşna sizmeye-(2)ler, zīrā eger ferişţeler ile denilmiş kelam sabit oldı ise (3) her mücavezet ve masiyet adil cezayı almışdır , biz nice kurtuluruz bu mertebede halasdan gafil olur iken ki rabden söyleme ki ibtidası alup istimā' edenlerden bize tasdik (4)olundu, tañrı bile şehādet virir iken hem alametler ile hem mucizeler ile ve enva kuvvetler ile ve ruhu kudüsün tevzileri ile

[232a]

481

(5)Kendi varidatına göre zīrā gelecek cihanı ferişţelere müsahhar(6)etmedi kim andan söyleriz, ammā bir kimesne bir yerde tanıklıḳ virdi diyü ādem nedürki anı yad tutarsın ya insānüñ oġlu (7) ki anı ziyaret edersin ferişţelerden anı bir zakes gerek etdik anı mecd ile ve kerāmet ile taçladin ve anı senüñ (8)ellerinüñ amelleri üzere musallat eyledin, dügeli nesneleri añamusahhar etdiġinde añamusahhar olmamış hīç nesneyi koyuverilmişdür nihayet şimdi dügeli nesneleri musahhar olmuş (9) henüz görmeziz ammā yesuuyu görürüz ki ferişţelerden biraz gerek oldı mevtin teellümü içün mecd ile ve kerāmet ile taçlanmış tā llahın nīmeti ile ölümü mecmū'u ecilden (10) tata, zīrā añayaraşır idi kim dügeli nesneler anuñ içün ve cemī' nesneleri anuñ ile çok oġulları mecde gedür ir iken anlaruñ halasın serd eren elemler ile tekmil etmek içün, (11)zīrā takdis iden ve mukaddes olmuşlar hep birdendürbu sebebden (12) anları karındaşlar okumaya hacil degildir, diyü senüñ ismini benim karındaşlarıma ihbar edeyim kenisenüñ ortasında sana (13)tesbih kılarım, ve tekrar ben añatevekkül edeyim ve tekrar işte (14) ben vallāh bana virdiġi oġullar, imdi ol sebebden ki

[232b]

482

Oġullar beşerden ve kandan bühremendlerdür kendü daḫi İncīlin bunlardan bühremend oldı ta ölüm ile ölümün saltanatını tutanı (15)ibdal ide ya'ni iblis, anları halas ide ne kadar kim mevtin herası ile bütün hayātta esirliġe giriftar olurlar (16) idi, zīrā ferişte̊lere ḫōd yapışmadı lākin ibrahimin(17) tohumın yapışdı bu sebebden añadüştü dügeli nesnelerde karındaşlara müşabih olmak ta rahim ola ve emin aliġ kahil tañrıdan yana ki nesnelerde halkın günāhlarına kefaret (18)etmek içün, zīrā evindeki elem çekdi tecrübe olunmuş iken tecrübe olunanlara meded etmeye kadirdir,

Üçünci Faṣl

(1) Ol sebebden ey mukaddes karındaşlar semāviye davetden bühremend olanlar resulü ve bizüm ıdur afımızın aliġ kahili yesū' mesihi (2) fikir eyle anı vaz edene emin olur iken netekim musa daḫi (3) anuñ küllü beytinde, zīrā bu kimesne musadan ziyāde mecde layık add (4)olundı ne mertebede ziyāde kerāmeti variyetden anı bina eden, zīrā her beyt ba'żı kimesneden yapılmışdur ammā dügeli nesneleri bina(5)iden Allāh, musa ḫōd amin imiş kamu beytinde kul gibi (6)söylenecek nesnelerüñ şehādet i içün, ammā mesih oġul gibi kendünin

[233a]

483

Beyti üzere kim anuñ beyti biz ve zakir ümidin tevekkülün (7) ve fahrin akıbetine dek muhkem tutarız, bunun içün netekim rūḥ-i (8)ḳudüs ider bugün eger anuñ āvāzın işitesiz, sizüñ kulübünüzü katı etmek netekim tahrizde imtihanüñ gününe göre (9)beriyyede, nerede beni imtihan itdiler sizüñ babalarınız beni (10) tecrübe itdiler ve benim amellerimiz gördüler kırk yıl bunun içün ol cilden incinüp etdim daima kalbte azarlar ve bunlar benim (11) tariklerimi bilmediler, şöyle benim ġażabımda yemīn etdim eger benim (12) rāhatımı göreler, görün ey karındaşlar ta bir vakit īmānsızlıġın bir yaramaz kalbi sizden bir kimesnede olmaya derler tañrıdan (13)ayrılmakta, lākin hergün kendünizi teelliye eylen añadek kim bugün okunur ta sizden bir kimesne günāhın hadiatinden kat-(14)lanmaya, zīrā mesihden bühremend olmuşuz eger ḫōd tevekkülün (15)ibtidasını intihaya deġin muhkem tutarız, dinlemekte bugün eger āvāzın işitesiz sizüñ kalblerinizi katı eylemek nitekim (16) tahrizde, zīrā ba'żıları işitub tahriz itdiler iken mısırdan (17)musa ile cemī' huruç idenler yok, ammā hangilerden incinmişdur kırk yıl anlardan yokmu ki günāh itdiler kim anlaruñ gövde-(18)leri beriyyede düştüler ve kimilere yemīn ayıtdı ki kendü rāhatına (19)girmeyeler illa īmān getürmeyenlere, ve görürüz ki girmeye kādir deġillerdi īmānsızlıḳ ecilden,

[233b]

484

Dördüncü Faṣıl

(1)İmdi korkalüm ta şayet anuñ rāhatına girmesinüñ bir vadesi koyuverilüp sizden beri nakıs olmak ad olunmaya (2) zīrā bize beşaret olundı netekim anlara daḫi sem-in kelamı anlara fāide etmedi īmān ile halat olunmayub (3) istimā' edenlerde zīrā biz ki īmān gedür din rāhata gireriz netekim eti benim ġażabımda yemīn etdiġim gibi benim rāhatıma gireler eger ki ameller dünyānın bünyādından (4) oldular, zīrā bir yerde sebt ḥaḳḳında böyle demişdür ve tañrı (5) Yedinci günde anuñ cemī' amellerinden isdür ahat itdi, ve (6)burada tekrar eger benim rāhatıma gireler, imdi çünki kalırki ba'żılar aña gireler ve anlar kim anlara ol beşāret (7)olundı girmediler īmānsızlıḳ içün, tekrar bir kevni tamīd ider davuda diyü bugün ol kadar zamandan sonra netekim kim denilmişdür bugün eger anuñ āvāzını işitesiz sizüñ (8)kalblerinizi kati etmek zīrā eger yesū' anlara rāhat vire (9)idi bundan sonra ḫōd bir gayri günden söylemez idi, imdi (10) tañrınun halkına bir isbat baki kalır, zīrā anuñ rāhatına girilen kendü daḫi anuñ amellerinden istirāhat etmişdur nete-

[234a]

485

(11) kim Tañrı kendünkilerden, imdi ol rāhata girmeye sa’y edelüm ta bir kimesne īmānsızlıġın heman bu numunesinde (12)düşmeye, zīrā tañrınuñ kelamı zinde ve amelli ve iki aġızlı kılıçtan ziyāde keskin ve içine geçer hem ruhun hem nefsin mufassallerüñ daḫi ve iliklerüñ tevziine dek ve kalbin (13) fikirlerinüñ ve niyetlerinüñ kadısıdürve mahluḳ yokdur ve anuñ huzurunda na-bedid ola lākin dügeli nesneler yalıncık (14)ve açılmış anuñ gözlerine kim onunla üşümez, imdi bizüm bir azīm aliġ kahinimiz olup ki semālar içine geçmişdur (15) yesū’ ibnullah ıdur afı tutalüm, zīrā aliġ günāhımız yokdur ki bizüm zaaflarımızı esirgemeye kādir degildür lākin dügeli (16)nesnelerde İncīlin tecrübe olunmuş günāhsız, imdi nīmetin arşına cüret ile yaklaşalüm ta rahmeti alup nīmeti bu levazımdan zamanı içün,

Beşinci Faṣıl

(1)Zīrā her aliġ kahil adamlardan alınmış adamlar içün tañrıya ki nesnelerde nasb olunmuşdur ta hediyeleri ve zahiyeleri (2) günāhlar içün ihda ide ki cahillere azgınlara münasib şefkat etmeye kādir ola anuñ içün ki kendü daḫi

[234b]

486

(3)Zayıflıḳ ile ihata olunmuştur, ve bunun içün netekim halkdan ötüri şöyle daḫi kendünden ötüri günāhlar ecilden (4) ihda etmek gerekdur ve hīç kimesne bu kerāmeti kendüsine (5) almaz illa tañrıdan davet olunan netekim harun daḫi şöyle daḫi mesih temcīd etmedi aliġ kahin olmak içün lākin ol kim aña söyledi sen benim oġlumsun bugün seni (6) tevlid etdim netekim daḫi bir gayride edersen kahin (7)ta ebed mülkiye sadef tertibine göre, kim anuñ beşerinüñ günlerinde hem namazları hem tazarruları anı mevtden kurtarmaya kādir oluna kavi feryad ile gözyaşları ile ihda etmişdur ve müstecab (8) oldı korktuġunda, ve gerçi ki oġul imiş itaati elem (9) çekdügi nesnelerden öġrendi, yahu tahrim olunmuş ve tekmil olunmuş iken cemī' kendüsine itat edenlere ebedi halasın sebebi olmuştur, (10) Allāhdan āli kāhin da'vet olunmuş mülkiye sıdkın tertibine (11)göre, kim anuñ ḥaḳḳında bizüm çok sözümüz var ve tefsiri (12)dimek müşkil çümkü işitmeye kahil olmuşsuz, zīrā çün zamandan ötüri muallimler olmak size düşer idi tekrar size gerekdur ki talüm olunasız nedür tañrı kulları erkanının istokısları ve süde muhtaç olanlar oldunuz kāvi taama yok (13) zīrā her südü isti'māl iden 'adliñ kelāmında ḫabīr degil zīrā

[235a]

487

(14)Tıfıldır, ammā kavi ta’āmbalıḳlarındürki mutad ile anlaruñ hisleri riyazad olunmuşdur hem hayrı hem şerri temyiz etmek içün,

Altıncı Faṣıl

(1)Bunun içün mesihin erkanınüñ kelamını koyub kemale dek, götürülelüm mürde amellerden tevbenüñ temlin tekrar bırakmaz iken (2)ve tañrıda īmānın, maudiyetlerüñ taliminüñ ve ellerüñ vaz (3)etmesinüñ emvātın kıyametin ve deynunet ebediyenin, ve bunı (4)idevüz eger ḫōd Allāh reva göre, zīrā anlara muhaldür ki bir kerre münevver oldılar ve semāviye mevhibetin çaşini aldılar ve ruhu (5) kudüsden bühremend oldılar ve tañrınuñ havb kelamın tattılar (6) ve gelecek dehrin kuvvetlerüñ, eger sakat edeler ki tekrar tevbiye tevdid olunalar çünkü kendülere ibnullahı tekrar (7) Çelipaya mıhlarlar ve hakarete önüne korlar, zīrā toprak kendü üzerine kerrat ile gelen yaġmuru içün anlara münasib nebatları hasıl ider iken kim anlardan daḫi sürülmüşdür tañrıdan (8)bereketi alur ammā haruş götürüveren red olunur ve lanete karib-(9)dür kim sonu yanmak içindürammā ey mahbūblar sizüñ hakkınızda yeġrin nesneler müakkiniz ve hulasa mültasık olmuşlar (10) Egerçi böyle söyleriz zīrā tañrı adilsiz degildür ve sizin

[235b]

488

Amelinizi ve muhabbetin emeġin firamuş eylemek kim kendünüñ ismine gösterdiġimiz kim kadislere hizmet etdiniz ve hizmet (11)İdersiz ve arzu ederiz ki her biriniz kendü ihtimamı (12)göstere ümidin temam yakınına intihaya dek kahiller olmayasız lākin anlaruñ muktedileri kim īmān ile ve sabır ile vade-(13)leri mīrās bulurlar, zīrā çün tañrı ibrahime vade eylediolarak kimesnesi ile yemīn etmek anuñ olmaġın kendüsi ile (14) yemīn itdi diyü ḥaḳīḳatte mübarek ederek sana mübārek ide-(15)yim ve teksīr iderek seni teksīr eyleyim, ve şöyle sabır ile (16) intizār etmiş iken vadeyi tahsil eyledi, zīrā adamlar ḫōd olarak ile onda içerler ve yenüñ tashih içün anlara küllü (17)muhalefetin gayetidir, kim onda vadenüñ varislerine pek ziyadesi ile göstermek ister iken anuñ ra'yinüñ teġayyürsüz-(18)lüġin araya girdi yemīn ile, ta iki teġayyür olunmaz nesne ile ki anlarda ne ihtimaldür ki tañrı kizb ide bizüm muhkem taziyetimiz ola kim iltica etdim takdim olunmuş imdi (19) tahsil etmek içün, kim anı ruhun lenkeri gibi tutarız emin ve payidar ve perdenüñ içindekine dek girer iken,(20) kanda yesū' bizüm içün pişer girmişdur ve mülkiye sıdkın tertibine göre bir aliġ kahin olmuş ta ebed

[236a]

489

Yedinci faṣıl

(1)Zīrā bu mülkiye sıdkı salimin şahı ala tañrınuñ kahini kim ibrahime istikbel ayıtdı şahlaruñ kıtalinden müracaat (2) ider iken ve aña hayır dua etmişdur kim İbrahim mucmudan öleşdür di evvela ḫōd mütercim olmuş adlin şahı ve andan daḫi salimin şahı ki selametin şahıdır, (3)atasuz anasuz nisbetsiz ve ne günlerüñ ibtidası ve hayātın intihası var iken ammā tañrınuñ oğluna müteşebbih (4)olunup ta ebed kahin baki kalır, meger teemmül eylen bu kimesne ne kadar azīm imiş kim añahem İbrahim ol baş baba ganīmetlerden (5)öşrü virmişdür vilayetin ḫōd oğullarından ki kahinliği alırlar anlaruñ bir vasiyeti vardur halkdan öşrü almak şerī'ate göre ya'ni karındaşlarından eger ki ibrahimin sülbünden taşra (6) çıkdılar, ammā ol kimesne kim nisbeti anlardan ad olunmaz ibrahimden öşür aldı ve vadeleri alan kimesneye hayır dua (7)eyledi ve küllü muhalefetsiz edeni ki efzal olandan mübareklenir, (8) ve bunda ḫōd olan adamlar öşrü alırlar ammā onda ol kim aña (9) şehadet olunur ki dirlıḳ eder, ve böyle sözü demek hem (10) lavi öşrü alur iken ibrahimde öşür virir idi, zīrā henüz atanüñ sülbünde imiş mülkiye sıdk añarast geldiği (11)zamanda, imdi eger kemali ḫōd lavili kahinlıḳ ile imiş

[236b]

490

Zīrā halk anuñ altında nāmusu aldılar artuk ne hacetki mülkiye sıdkın tertibine göre bir gayri kahin ve harunun (12) tertibine göre denilmeye, zīrā kahinlık müteġayyir olup iken (13) zaruret ile daḫi nāmusun teġayyürü olur zīrā ol kimesne kim ḥaḳḳında bunlar denilirler gayri kabileden behremend oldı (14) kim andan hīçkimesne mezbaha mülazım olmadı zīrā ẓāhirdür ki bizüm rabbimiz yehudadan koptu kim ya ol kabileden ötüri ol kabileye musa (15)kahinlıḳ ḥaḳḳında nesne söylemedi, ve ziyāde daḫi ẓāhirdür eger mülkiye sıdkın müşabehetine göre bir gayri kahin kopa (16)ki cesedlü ve vasiyetinnāmusuna göre olmamışdur lākin hayātın (17)kudretine göre ki hal olunmaz, zīrā şehādet virir ki sen (18)kahin sen ta ebed mülkiye sıdkın tertibine göre, zīrā önüne geçen vasiyetin nesh etmesi olur anuñ zayıflığı ve menfaatsiz-(19)liġi içün zīrā nāmus nesneyi tekmil etmedi ammā yeġrin ümidin idhal etmesi kim anuñ ile Allāha yaklaşırız (20) ve şevke göre ki degil zra bunlar ḫōd yemīnsüz (21)kāhinler olmuşlardur ammā bu kimesne yemīn ile añadeġn içün rab yemīn ayıtdı ve piman olmayasın kehinsin ta (22) ebed mülkiye sıdkın tertibine göre yesū' bu kadar efzal ahdin (23)zamini oldu, ve anlar ḫōd çok kahinler oldılar anuñ içün ki

[237a]

491

(24)Mevtden baki olmaya mani oldular, ammā bu kimse ol ecilden ki (25) ta ebed baki kalır anuñ bir ebedi kahinliġi var bunun içün kendüden tañrı katına gelenleri kemal ile halas etmeye kadirdür dirlik ider iken anlara şefaat etmek içün,(26) zīrā ancılayın kāhin bize yaraştı mukaddes şerden hali alevde olmamış günāhkarlardan müteferrik ve semālardan ala olmuş,(27) kim anuñ her gün ihtiyacı yokdur netekim ol kahinler kendü günāhları içün zahiyyetleri ihda etmek andan halkın içün zīrā bunu bir kerre etmişdur kendüsini ihda etmiş (28) iken, zīrā nāmus adamları aliġ günāhlar vaz ayıtdı kim anlaruñ zaafı var ammā yemīnüñ kelamı kim nāmustan sonra oġlu ta ebed mütekemmil olmuş,

Sekizinci Faṣıl

(1)Meġer denilmiş nesnelerden icmal bizüm İncīlin aliġ kahinimiz var kim semālarda celaletin tahtınüñ yemīnüñ de oturur, (2)mukaddeslerüñ hadimi ve gerçek muzlimenüñ kim tañrı koru-(3)muşdur ve ādem yok, zīrā her aliġ kahin hediyeleri ve zahiyeleri ihda etmeye vaz olunur bunun içün muhtāc oldı ki (4)bunun daḫi bir nesneyi ola ki ihda ide zīrā eger

[237b]

492

ḫōd yerde olsa ve ne kahin olur idi kahinler mevcud (5)olup hediyeleri nāmusa göre ihda ider iken, kim semāviyatın numunesine ve gölgesine hizmet ederler netekim musaya tañrıdan tenbih olundı çün muzılleyi tamām etmeli oldı zīrā ider göre ki cemī' nesneler edesin dağda sana göster-(6)ilen numuneye göre, ammā şimdi efzal hizmeti tahsil eyledi ne kadar daḫi efzal ahlin meyandarıdürki efdāl vadeler (7)ile farz olundu, zīrā eger ya'ni ol evvelki ahit ol evvelki suçsuz oldı (8)ise ikincinüñ yerinüñ ḫōd taleb olunmaz idi zīrā anları melamet idüp ider işte günler gelirler rab ider ve israilin beyti ile ve yehudanüñ beyti ile yeni ahdi (9)incar edeyim, yok anlaruñ babaları ile etdiğim ahde göre ol gündeki kendülerüñ elin aldım mısrın arzından anları ihraç etmek içün ol ecilden ki anlar benim ahdimde (10) kalmadılar ve ben anları kayırmadım rab eder, zīrā budur ol ahdi ki israilin beyti ile ahid edeyim ol günlerden sonra rab ider benim vasiyetlerimi anlaruñ zamirine vireyim ve anlaruñ kalbi üzere anları yazayım ve ben anları tañrı olayım ve anlar bana (11)halk olalar, ve her biri kendü komşusuna ve her biri kendü karındaşına talüm etmeyeler diyü rabbi bil anuñ içün ki hep beni

[238a]

493

(12)Bilirlerdür anlaruñ gencinden anlaruñ büyüġüne dek ol sebebden ki anlaruñ zulümlerine gafur olayım anlaruñ günāhlarını (13)ve isimlerini artuk hīç tezekkür etmeyim yeni demekte evvelkisi eski ayıtdı hele eskimiş ve kocalamış na bedid olmaya karibdir,

Dokuzuncu Faṣıl

(1)İmdi evvelki muzillenüñ ḫōd ibadetin ayinleri daḫi var (2)idi ve dünyevi mukaddes, zīrā ve bir muzille yapılmışdur evvelki kim onda şem adan ve terapize sumad ya sefere demekdür terepeze ve etmeklerüñ takdimesi ki mukaddesi (3)dinilür, ve ikinci perdeden sonra muzille ki mukaddeslerüñ (4)kadīsleri denilmiş, kim onda altın mücmere ve ahdin tabutu altın ile çepeçevre örtülmüş ve onda altın bir daġi kim içinde men var idi ve harunun asası ki tomurcukladı (5) ve ahdin levhaları anuñ üstünde mecdin geribleri mutefere gölge ider iken kim anlardan şimdi bir bir söylemek (6) olmaz, meger bu nesneler şöyle müteredddib olacak kahinler ḫōd evvelki muzilleye hemişe girdiler ibadetleri itmam ider iken (7)ammā ikinciye yılda bir kerre yalnız aliġ kahin kansız yok kim kendüsi içün ve halkın cehaletleri içün ihda

[238b]

494

(8)İtdi, ruh kudüs bunu ilam ederek ki mukaddeslerüñ yolu (9) henüz ẓāhir olmadı evvelki muzille daḫi durur iken ki şimdiki zaman içün mesel imiş kim añagöre hediyeler ve zahiyeler ihda olunurlar kim ibadet edeni basiretince tekmil etmeye (10) kādir olmadılar, ancak yiyeceklerde ve içeceklerde ve enva'ı gusüller ile ve beşerin ayinleri ile ıslahın zamanına dek vaz olunmuşlar,(11) ammā mesih gelecek hayratın aliġ kahili yetişub azimrak ve kamilrak eller ile yapılmamış bir muzille ile ya'ni yok (12)bunun hilkatinden, ve ne tekelerüñ ve ne buzaklaruñ kanı ile ammā has kanı ile bir kerre mukaddese girmişdür ebedi halası(13) bulmuş iken, zīrā eger boġalaruñ ve tekelerüñ kanı ve dananın kolu müneccisleri zıçar iken beşerin tadhirine takdis (14)İder, ne kadar evlā mesihin kanı ki ebedi ruh ile kendüsini suçsuz tañrıya ihda ayıtdı sizüñ basiretinizi mürde amellerden tathir ide derler tañrıya ibadet etmek içün,(15) ve bunun içün yeni ahdin meyandarıdır ta ölüm vesilesi ile evvelki ahdin altındaki mücavezetlerüñ fedaisi (16)içün davet olunanlar mīrāsı ebediyyenüñ vadelerini alalar zīrā (17) kande vesayet ise vasinüñ ölümü vaki olmak lazımdır, zīrā vesayet alanlarda mukarrerdür yoksa hīç kuvveti yoktur

[239a]

495

(18)Vasi dirlıḳ sürer, ol sebebden ve ne evvelkisi kansız tahrim (19) olundı zīrā musa çün her vasiyeti nāmusa göre cümle halka söylemişdur buzaklaruñ ve tekelerüñ kanını alup su ile ve kırmızı yün ile ve züfa ile hem kitabı hem kamu halkı(20) saçmışdur , diyü vesayetin kanı budur ki tañrı size buyur-(21)dı, ve muzilleyi daḫi ve hizmetin cemī' kablaruñ buna göre (22) kan ile saçdı, ve az kaldı ki dügeli nesneler nāmusa göre kan ile tadhir olunurlar ve kanüñ dökmeksizliġi ile muġfiret (23) yokdur, imdi ḫōd gerek idi ki semālardakilerüñ örnekleri bunlar ile tadhir olunalar ammā semāvi nesneler bi'z-zāt bunlardan (24) yeġrin zahiyetler ile, zīrā mesih eller ile yapılmış mukaddes yerlere girmedi ki gerçek olanlaruñ şekilleridürlākin kendü (25)semāya şimdi bizüm içün tañrı huzuruna zuhur etmek içün ve neki öok kerre kendsini ihda ide netekim āli kāhin (26)mukaddeslere her yıl gayrinüñ kanı ile girer, yoksa çok kerre elem çekmek añagerek idi "ālemin bünyādından beri ammā şimdi bir kerre dehirlerüñ inkızatında kinahi izale etmek içün kendü (27) zatınun zahiyyeti ile belirmişdür , ve netekim ādemlere tamīd olunur (28) bir kerre olmak ve bundan sonra deynunet, şöylede mesih bir kerre ihda olunmuş çok kimesnelerüñ günāhlarını kaldırmak içün ikinci kerre añamüntazır olanlara günāhsız görünse geek hulasa,

[239b]

496

Onuncu Faşıl

(1) Zīrā nāmusda gelecek ḫayrātuñ gölgesi olup yok ol nesnelerüñ kendü sureti ol zahiyyetler ile ki yıldan yıla muttasıl ihda ederler ikdür ab edenleri herkes tekmil etmeye (2) kādir deġildir, yoksa ihda olunmakdan feragat etmişler idi ol sebebden ki abitler bir kerre arınmışlar günāhlaruñ basireti (3)artuk anlarda olmayaydı, lākin anlarda günāhlaruñ zikri (4) [olur] her yıl, zīrā mümkün degildür ki boġalaruñ ve teke-(5)lerüñ kanı günāhları kaldıra bunun içün dünyāya girer iken peder zahiyyeti ve kurbanı istemedim ammā bir teni bana (6)yarakladun , muhrakalara ve günāh içün zahiyyetlere razı olmadın, ol vakit etdin işte kitabın başında (7)benüm hakkumda yazılmışdur ya tañrı senüñ iradetini etmek içün, yukarıdadır iken ki zahiyyeti kurbanı ve muhrakaları ve günāh (8) içün [zebīḥatleri] istemedüñ ve ne begendüñ ki nāmūsa göre ihda olunurlar, ol vakit ayıtdı işte gelerüñ ya hüda senüñ (9)irādetüñi itmek içün evvelkisi ref ider ta ikinciye (10) temkīn ide, kim anuñ iradetinde takdis olunuruz yesū' (11) Mesīḥüñ cesedinüñ bir kerre ihda etmesi ile ve her kahin ḫōd hergün durur hizmet idüp kendü zahiyetleri çok

[240a]

497

Kere ihda ider iken ki herkes günāhları kaldırmaya kādir (12) degillerdür ammā bu kimesne bir zahiyyeti günāhlar içün ihda (13)iderek ebeden oturur hüdanın saġında, baki muntazır olup añadek kim anuñ düşmanları anuñ ayaklarınun mevtaisi (14)vaz olunalar, zīrā bir kurban ile takdis olunanları sermeden (15) tekmīl itdi, ve rūḥ-i ḳudüsdaḫi bize tanıklıḳ virir zīrā (16)evvel didükden sonra iş bu ol ahdi kim ol günlerden sonra anlar ile ahd etdim rab ider benim vasiyetlerimi anlaruñ (17) kalblerine vireyim ve zamirleri üzerine yazayım ve anlaruñ günāhlaruñ (18) ve isimlerüñ artuk hīç tezekkür etmeyim pes bunlaruñ afvı kanda ise (19) artuk günāh içün kurban yok, imdi ey karındaşlar bizüm imbisatımız var iken mukaddes yerlere girmek içün (20) yesū'uñ kanında kim bize birini ve tahrim (21) itdi perdeden ya'ni anuñ cesedden, ve tañrınuñ beyti üzerine (22) bir azīm kāhin [olup] ,dürüst kalb ile katına gelelüm īmānüñ tamām yakını ile kalblerimiz yaramaz basiretden saçılmışlar ve ten pak (23) su ile yunmuşlar, ümidin idür afını tutalüm tereddüdsüz zīrā (24)vade iden sadıkdur ve birbirimizi fikir edelüm muhabbetin ve (25) eyü amellerüñ tahrişi içün, kendümizin içtimaın terk etmeyub ba'żılaruñ adeti gibi lākin öġüt virir iken

[240b]

498

(26) Ol kadar ziyāde ne kadar günü yaklaşub görürsüz, zīrā eger hakkın marifetini aldıkdan sonra ihtiyar ile günāh ederiz (27) artuk zebihat günāhlar içün kalmaz ammā deynunetin bir korkunç intizarı ve ateşin gayreti ki adüvleri istikal edeserdir,(28) musanın şerī'atin hor gören kimesne iki ya üç şahidler (29) altında bir afetler alır, ne kadar yaramaz ikaba sanırmısız müstehak kıyas oluna ki ibnullahı payimal idüp ahdin kanı kim anuñ ile takdis olunmuşdur ta pak ad ayıtdı ve (30) nīmetüñ ruhuna sevindi, zīrā anı bilüriz ki demişdür bana intikam ben ceza edeyim rab ve ider tekrar rab kendü halkını (31-32) deyn ide dirler tañrınun ellerine düşmanın sehimnakdır, ammā evvelki günleri yine zikr eylen kim anlarda münevver olmuş iken (33)elemlerüñ azīm cihada tahammül etdiniz, iş bu da ḫōd ki mezimmetler ile ve musibetler ile temaşa içün oldunuz ve bundaki bu vecih (34) üzere geçinen kimesnelerüñ şerikleri oldunuz zīrā hem benim bendelerimde bile elem çektiniz hem sizüñ varlığınızın taracını ferh ile aldınız bilür ikenki kendünizde sizüñ semā-(35)larda efzal ve baki varlığınız olur, imdi sizüñ tevekkülünüzü (36) yabana bırakmak ki azīm ücretin cezası var, zīrā size sabır (37) gerekdür tā Allāhın iradetini etmiş iken vadeyi gedür esiz, zīrā

[241a]

499

Henüz birazcık müddet gelecek kimesne geliser ve tehir (38) itmeye hele sadik īmāndan dirlıḳ süre ve eger kimesne (39) Girü çekerse benüm canım andan ḫoşnud olmaya, ammā biz izahate geri çekilmeklikten degiliz lākin īmāndan ruhun halası içün,

On birinci Faṣıl

(1) Meġer īmān ümitlenmişlerüñ vücudı görülmemiş nesnelerüñ (2-3) burhanıdur, zīrā onunla şeyhli şehādet kesb itdiler, īmān ile anlarız ki dehirler tañrınuñ sözü ile bina olundular (4)şöyleki görülen nesneler belirenkilerden olmadılar, īmān ile habil tañrıya kainden efzal zebihati ihda ayıtdı kim andan sadik olmaya şehādet kesb itdi tañrı hediyelerine (5) tanıklıḳ virir iken ve onunla mürde iken henüz söyler, īmān ile hanuh müntakil oldı ölümü görmek içün ve bulunmaz idi ve anuñ içinki tañrı anı intikal etmiş idi zīrā anuñ naklinden ol şehādet i var idi ki Allāhı razı itdi, (6) ammā īmānsuz razı etmek mümkün degil zīrā tañrı katına gelen inanmak gerekdur ki mevcuttur ve anı tefahhus edenlere (7)uvz virici olur, īmān ile nuh henüz görünmeyenlerüñ ḥaḳḳında tañrıdan tenbih olunmuş heybet olup anuñ beytinüñ halası

[241b]

500

İçin tabutu düzmüşdür kim anuñ ile dünyāyı mahkūm(8) İtdi ve īmānınki adlinden vāris oldu, īmān ile İbrahim davet olunmuş itā'at idüp bir yere huruç ayıtdı kim anı mīrās içün alacak olur imiş ve çıkdi bilmeyüp (9) nereye gider idi īmān ile vadenüñ arzında ikamet etmişdur garüb yerde gibi haymelerde tevattun ider iken ishak ile ve yakub ile kendü vadenüñ hem varisleri (10)zīrā ol temelleri olan şehre müntazır olur idi kim anuñ(11) sanii mimarı Allāhdür , īmān ile daḫi sare kendüsi kuvveti tohumun habli içün almışdur ve yaşın vaktinden öte doğurmuşdur ol esildenki anı sadık kıyas ayıtdı kim vade etmiş(12) idi anuñ içün birden yarı ölmüş peyda oldılar āsumānüñ yıldızları kadar kesrette ve leb-i deryada ki kum gibi (13)bi hesab, bunlar cümle īmāna göre müteveffī oldılar vadeleri almamış iken lākin anları arakdan görür iken ve müvakkin olup anları kucaklayub idır āf itdiler ki biganeler ve garipler (14)yirde imişler, zīrā bunun gibi nesneleri diyenler ayan göster- (15)ürler ki vatanı ararlar, ve eger ḫōd anı yad etse idiler kim (16)andan çıkdılar anlara geri dönecek vakit olur idi ammā el'an anlar arzu ederler ya'ni semāvi ki bunun içün

[242a]

501

Tañrı anlardan utanmaz anlaruñ tañrı denilmek içün zīrā (17) anlara bir şehri müheyyā eyledi, īmān ile İbrahim ishakı kurban eyledi mücerrib olacak ve vadeleri el'an kimesne (18) yer doġmuşunu kurban eyledi, kim aña denilmişdur ki ishakda (19) senüñ tohumuñ davet oluna ad ederek kim ölmüşlerden daḫi koparmaya tañrı kadirdür nereden daḫi meselde anı almışdür , (20) īmān ile gelecek nesnelerüñ ḥaḳḳında ishak yakuba ve isaya (21)hayır dua eyledi, īmān ile yakub vefat ederek yusufun iki oġullarına hayır dua ayıtdı ve secde kıldı asasınun iki (22)ucu üzere, īmān ile Yusuf vefa ederek beni israilin hurucu ḥaḳḳında zikr eyledi ve anuñ kemiklerine müteallıḳ vasiyet (23) virdi, īmān ile musa doġmuş olacak üç ay pünhan oldı anuñ validanından havb masumcak idüġü gördü-(24) kleri içün ve şahın emrinden korkmadılar, īmān ile musa büyük olacak firavnüñ duhteri oġlu denilmeye inkar (25) itdi, evlā ihtiyar ider iken tañrınun halkı ile cevri çekmek günāhın berhurdarlıġın bir müddette sürmekten (26) mesihin şetmin azam serveti kıyas ider iken mısırdaki (27)gençlerden zīrā uvzun cezasına iltifat ider idi, īmān ile mısırı terk eyledi şahın ġażabından korkmaz iken zīrā

[242b]

502

Ol görünmez olanı netekim görür iken takat getürdi,(28) īmān ile fasih ayıtdı vefatın saçmasın ta ol evvel (29) doġmuşları helak iden anlara dokunmaya, īmān ile kızıl denizden geçtiler korudan gibi kim mısırlular tecrübe etmek isteyub (30) ġark oldılar īmān ile erihonun duvarları düşdiler (31) yedi gün çevrilmişler iken, īmān ile rahab kahibe helak olmadı asiler ile casusları selamet ile kabūl (32)İder iken ve artuk ne deyim zīrā vakit bana eksik olur idi ki beyan idim gıdeonun ve barokun ve semsunun ve (33) yaftahuñ ve davud ve samuelin ve peygamberlerüñ ḥaḳḳında, kim īmān ile memleketleri müsahhar itdiler adli işlediler vadeleri kesb itdiler aslanlaruñ aġızlaruñ yumdurdular (34) ateşin kuvvetin sevindirdiler kılıcın aġzından kurtuldular zaafdan müeyyid oldılar cenkte bahadır olmuşlardur gariplerüñ (35) askerlerüñ sadiler ve avretler anlaruñ meyyitlerüñ kıyametden aldılar sairler makub oldılar fedayı kabūl etmeyub ta bir (36)yeġrin kıyametin tahsil edeler ve sairler istihzalaruñ ve darklaruñ tecrübesin aldılar ve daḫi bendlerüñ ve zindanüñ (37) Sengsār oldılar iki biçildiler imtihan olundular kılıcın katli ile oldılar dolaştılar koyunlaruñ ve tekelerüñ

[243a]

503

Derinlerinde muhtaçlar mihnetzedeler ukubet çekenler, (38)kim alüm anlara layık degil idi beyabanlarda avare olur iken ve (39) dağlarda mağaralarda ve arzın inlerinde, ve bunlar hep īmān ile (40) şehādet lenmiş iken vadeyi almadılar, tañrı bizüm içün bir yeğrin nesneyi peşin görmüş iken tabirsiz mütekemmil olmayalar

On ikinci Faṣıl

(1) Pes imdi biz daḫi şahitlerüñ şöyle azīm bulut ile çevrilmiş olup her yükü aşağı koyub ve asınca çevremizde duran günāhı ol bize takdim olunan yürüyüşü sabır (2) ile segirtdelüm, īmānüñ ibtida eylediğini ve tamām edeni yesū'a nazar ider iken kim añatakdim olunan ferh içün çilipaya tahammül eyledi hicaleti istihza ider iken tañrınuñ arşınüñ (3) yemīninde oturdı zīrā anı teemmül eylen ki günāhkarlardan kendüsine karşu İncīlin mukavemete tahammül eyledi tā süst (4) olmayasız sizüñ gönüllerinizde aciz olur iken henüz kana değin mukavemet etmediniz günāha karşu ictihad ederek, (5) ve ögüti firamuş etdiniz ki size güya ki oğullara söyler ey benim oğlum rabbin tedibini az şey ad etme ve ne aciz ol

[243b]

504

(6) Ol andan tevbih olunup, zīrā rab anı kim sever tedib kılar (7) ve cild ider her oġlu kim kabūl eder, eger tedibe tahammül ederseniz tañrı size güya ki oġullara kendüsini arz (8)eder zīrā hangi oġul var kim baba añatedib etmez, eger bi tedib olursunuz kim andan hep behremend olmuşlardur haramzade- (9) ler olursız ve oġullar yok, bundan ma ada bizüm beşerimizin ataları ḫōd bize müeddibler olup anlara tevkir etdin gayette artuk ruhlaruñ atasına münkadımı olmaya dirlıḳ ederiz, (10) zīrā anlar ḫōd bir gün anlaruñ nazarına göre tedib ederler idi ol heman menfaat içün ta anuñ kudüsünden behremend (11)Olavüz, meger küllü tedib şindilıḳte ferhan olmaz görünmez lākin hazin nihayet sonra onunla riyazat olunanlaruñ adlin (12) asude meyvesini gedür iverir, bunun içün sarkılmış elleri (13) ve gevşek olmuş dizleri doġruldun, ve rast izleri eylen sizüñ ayaklarınıza ta aksak olan yoldan sapmasın ammā (14) evlā saġılsın, selameti tabi olun cemī' kimesneler ile (15) ve kadeste kim onsuz hīç kimesne görmeyeserdir, gözler iken ta bir kimesne tañrınuñ nīmetinden kasır kalmaya ta yahut acılıġın bir kökü meraretin bir aslı yukaru bitüb paçarız etmeye ve onunla çok kimesneler (16) alevde olalar ta kimesne zani olmasun ya zındık iġseli gibi ki

[244a]

505

(17) Ki anuñ bekuriyyeleri bir taama satmışdır , zīrā bilürsiz ki daḫi sonra bereketi mīrās bulmak ister iken red olunmuşdur zīrā tevbenüñ meknın bulmadı gerçi göz yaşları ile anı (18) tefahhus itdi, zīrā dokunmaya kabil daha yanaşmadınız ve yanmış (19) ateşe ve dumana ve zulmete ve saikıye, ve borunun sabasına ve sözlerüñ āvāzına kim anı işitenler delk itdiler ki kelam (20) anlara söylenmeye, zīrā vasiyet olunan nesneye takat gedür emediler ve eger bir hayvan daha dokuna sengsār ola ya pertav oku ile (21) deline ve beliren nesne şöyle merhub imiş ki musa ayıtdı (22) gayetde muhavvef ve mer'ūbım ammā sehyun dağı katına yetiştiniz ve tañrınun şehrine semāvi yeruşalime ferişтelerüñ tümenleri- (23) ne, semālarda yazılan ilk doġmuşlaruñ sadiklaruñ ruhları-(24) na, ve yeni ahdin meyandarı yesū'a ve saçmaklığın kanına (25) Habilin giden efzal nesneleri söyler iken, görün ki söyleyeni red etmeyesiz zīrā eger anlar kurtulmadılar ise ki yerde vahiy ile hitab edeni red itdiler gayetde artuk biz (26)Ger semālardan ki kimesneden iraz olunuruz kim anuñ āvāzı ol vakit yeri depretdı ammā şimdi ihbar eyledi diyü henüz bir kerre daḫi ben yeri tenha depretmezim lākin semāi

[244b]

506

(27)Daḫi, iş bu bir kerre daḫi direnmeye kabil olanlaruñ intikalin belli ider güya ki yapılmış nesnelerüñ kabil olmayan nesneler baki kalalar, pes imdi deprenmeye (28) kabil olmayan melekütü ahz ider iken nīmeti tutalüm kim onunla (29)tañrıya makbul hizmet ederiz mehabet ve diyanet ile, zīrā bizüm tañrımız ifna iden ateşdür ,

On üçüncü Faşıl

(1-2) Karındaşlıḳ muhabbeti baki olsun, garipleri kondurmaya firamuş etmek zīrā bunun ile ba'żılar ansızdan ferişteleri (3) konukladılar, bend olmuşları tezekkür eylen bilice bende olmuşlar gibi cefayı çekenleri netekim kendüniz daḫi cesedde (4) mevcūd olur iken nikāh düġülüler içinde mikerremdürve na alevde olan mesca ammā zanileri ve fasıkları tañrı deyn (5) etse gerek nareye gayri tama olan adet olsun hazır olanlara kani olur iken zīrā kendü ayıtdı seni komayım ve (6)ne seni terk edeyim, şöyleki imbisat ile tañrı (7) bana mu'īndür ve korkmayım adam bana ne ede, sizüñ mürşidlerinizi tezekkür eylen kim size kelamullahı söylediler ve anlaruñ īmānına uyun tasarruflarınun ser-incmın teemmül eder

[245a]

507

(8)İken yesū’ mesih dünkü ve bugün kendü dehirlere dek(9) envā' ve garib ta'līmler ile dolayana gedür ilmek zīrā eyü nesne ki kalb ni’met ile tenkin oluna taamlar ile yokki anlar-(10) da sülūk idenlere nāfi' olmadılar bizüm bir nezbehimiz var kim (11)andan yemeġe muzilleye hizmet edenlerüñ ḥükmü yokdur zīrā ol canlarınüñ kanı ki günāh içün ali kahin ile mukaddeslere gedür ilir bunlaruñ cesetleri ordudan taşra (12) yanmışlardur bunun içün yesū’ daḫi ta has kanı ile (13)halkı takdis ide kapudan taşra elem çekti, imdi añahuruç edelüm ordudan taşva anuñ şetmini götütür iken, (14)zīrā bizüm bunda baki şehrimiz yokdur ammā olacaġı ararız, (15) imdi anuñ elinde teşbihin zahiyetini tañrıya hemişe ihda edelüm ya'ni dudaklaruñ yemişini anuñ ismine ıdur af ider iken (16) ammā iyilik etmeyi öleşdür meyi firamüş etmek zīrā (17) tañrı bunlaruñ gibi zahiyetlerden ḫoşnuttur, sizüñ mürşidlerinize mutī’ olup münkad olun zīrā anlar sizüñ canlarınız içün intibah ederler hesab virecek kimesneler gibi ki bunu ferh ile edeler ve yok tehassür ederek zīrā iş bu size menfaatsiz (18)olur, bizüm içün namaz kılın zīrā tevekkül ederiz ki bizüm eyü basiretimiz vardur dügeli nesnelerde ḫoşluġuyla konuşmak

[245b]

508

(19) İster iken, ve ziyadesi ile bunu etmek delk ederim ta (20) daḫi biz size geri virelüm hele selametin tanrusı ki koyunlaruñ ol azīm çoban bizüm rabbimiz emvātdan (21)Girü getürdi ebedi ahdin kanında, sizleri tekmil ide her eyü amelde anuñ meşiyetini etmek içün sizde anuñ huzurunda razı olanı amel ider iken yesū' mesihden kim aña (22) mecd [olsun] dehrlerüñ dehirlerine dek amin, ve size yalvarurum ey karındaşlar taziyetin sözüne tahammül eylen zīrāki (23) muhtasarca size yazdım bilin ki timisyus karındaş izade olmuş kim anuñ ile eger sürat ile gele sizi göreyim, (24)sizüñ mürşidlerinize hep selam virin ve cemī' kadislere İtaliyya-(25)dankiler size selam virürler, ni'met hepiniz ile amin italyadan İbranilere timisyus ile yazılmışdür

Faslı evvel

(1) Yakub Allāhın ve mesihin kulu perākendeliḳde (2)olan oniki kabileye selām küllü ferhi 'add eylen ey benim(3) karındaşlarum çün enva mihnetlere düşesiz bilüp ki (4) sizüñ īmānınızın imtihanı sabrı amel ider sabra ḫōd

[246a]

509

Amel kamil olsun ta kamil ve tamām olasız hīç nesnede(5) nakıs olmayub ve eger biriniz hikmetden noksan ola tañrıdan sual etsin ki cümlesine kerimlıḳ ile virir ve şetim etmez ve (6) aña virile, ama īmānda sual etdim hīç şüphe etmeyub şüphe iden kimesne deryanüñ mucebine nazirdür ki yıl ile depre-(7) nmiş ve çalkanmışdır , imdi ol ādem kıyas etmesin ki bir (8)nesneyi rabden ala, iki gönüllü adam cemī' yollarında (9)tabetsizdir, aşaġa halli karındaş fahir etsin yüceliġinde (10) ammā ġani olan anuñ alçaklıġında otun (11)Çiçegi gibi geçiserdir, zīrā geniş hararet ile doġmuş olup otu kurutur ve çiçeġi düşer ve anuñ benzinüñ latif hüsnü zayi olur öyle ġani olan daḫi anuñ yollarında (12) fani ola, topu ol ādeme ki mihnet çeker zīrā mücerribd olacak hayātın tacın ola kim rab anı sevenlere vade etmişdür , (13) imtihān olunan kimesne dimson ki tañrıdan imtihan olunur zīrā tañrı yaramazlar ile imtihan olunmaz ve ol hīç kimesne-(14) yi imtihān etmez, ammā her kimesne imtihan olunur çün kendü (15) şehveti ile çekilmiş ve indirilmişdür , andan çün şehvet habl ayıtdı günāhı doġurur ve günāh çün dokundı mevti (16-17) doġurur, ey benim mahbūb karındaşlarım azmak, her eyü bahşiş

[246b]

510

ve her kamil ata yukarıdandürnurlaruñ atasından nüzūl ider iken kim katında tegayyürlük yokdur ya dönmesinüñ gölgesi ,(18) ister iken bizi hakkın kelamı ile tevlid ayıtdı ta biz anuñ (19) mahluḳlarınüñ ba'żı bakuresi oluruz, hatta ey benim karındaşlarım her ādem istimā' etmeye seri olsun söylemeye (20) kāhil ġażaba kahil, zīrā erin ġażabı hüdanın amdeli işlemez, (21) bunun içün cemī' merdarlığı yabana bırakır iken ve habasetin firavunluġu hilm ile aşılanılmış sözün kabūl eylen ki sizüñ (22) ruhlarınızı halas etmeye kadirdür ammā sizüñ amel edicileri olun ve tenha istimā' ediciler yok kendünizi (23) ildar iken, ki eger bir kimesne kelamı istimā' iden ola ve amel edici yok iş bu bir ere benzer ki anuñ veladetin (24)yüzüne ayinede nazar eder, zīrā kendüsine nazar idüp gitmişdur (25) ve hemandem ne yüzden olsa unutdı ammā azatlığın kamil şerī'atine dikkat nazar iden ve baki olan işbu firamuş iden işitici iden olmamış lākin iş işleyici iş bu anuñ amelinden (26) mübarek ola, eger bir kimesne içinizde dindar olmak görüne anuñ lisanını kad' etmez iken ammā anuñ kalbini azdu-(27)rur iken bu kimesnenüñ dini beyhudedür pāk din ve ayıpsız tañrı ve peder katında bu yetimleri ve tuġlü avretleri

[247a]

511

Ziyaret etmek anlaruñ musibetinde kendüsini lekesiz saklamak dünyādan

İkinci Faşıl

(1) Ey karındaşlar bizüm macid rabbimiz yesū' mesihin īmānüñ (2) dizarın kabulünde tutmak, zīrā bir er sizüñ mecmū'unuza girer ise altın yüzüklü iken yıldıraycı libasta (3) bir fakir daḫi girerse zelil libas ile ve yıldıraycı libası gedür ene iltifat idüp añadiyesiz sen bunda güzel otura fakire diyesiz sen onda dur ya burada benim paygā-(4)humun altında otur, teşhis etmedinizmi kendünizde (5)ve yaramaz fikirlerüñ kadıları oldunuz, ey benim mahbūb karındaşlarım işitin tañrı ihtiyar etmedimi bu "ālemin fakirlerini īmānda ġaniler ve ol melekütün varisleri ki aña muhabbet (6)İdenlere vade etdim ammā siz fakiri rüsva etdiniz ġaniler güç ile size cevr etmezlermi ve kendüler sizi (7) mahkemelere çekerler, anlar ol havb ismin iftira etmezlermi ki (8) üzerinizde denilmişdür , nihayet eger şahane şerī'ati tekmil edersiniz kitabınca senüñ komşunu kendün gibi seve-(9)sin ḫoş idersiz, ammā eger dīzārı ḳabūl iderseñiz

[247b]

512

Günāh işlersiz nāmustan tecāvüz idenler gibi tevbih olunmuş (10)iken zīrā her kim ki bütün nāmusu hıfz ide ve birde (11)sürçe dügelilerde mücrimdir, zīrā ol ki didi zina etmeyesin hem demişdür katil eylemeyesin hele eger zina etmezsen (12) katl edersin nāmustan tecāvüz edici oldun, öyle söyleyin öyle eylen netekim azadlaruñ nāmusu ile din (13) olunacak kimesnelere zīrā deynunet bi merhamet ola rahmet (14) etmeyene ve merhamet deynunete karşu fahir eder, ne fāide ola ey benim karındaşlarım eger bir kimesne diye ki īmānı var ve anuñ (15) amelleri yokdur īmān anı halas etmeġe kadirmidir, eger bir er karındaş ya bir kız karındaş üryan olup anlara hergünkü (16)ta'ām eksik olsa, ve biriniz anlara diye var selamet ile inüñ ve tok olun ve anlara cesede lazım olanları virmeyesiz (17) ne fāide, öyle īmān daḫi eger anuñ amelleri yoksa kendü-(18) sine göre mürdedür , evved bir kimesne diye senüñ īmānüñ var ve benim amellerim vardur göster bana senüñ īmānını bi amellerden (19) ve ben sana benim īmānımı amellerimden göstereyim, sen inanırsın ki bir Allāh vardur ḫoş edersin şeytanlar daḫi (20) inanırlar ve ammā bilmek istermisin ey boş ādem ki (21) īmān bi ameller mürdedür İbrahim bizüm babamız amellerden müteberrir

[248a]

513

Olmadımı anuñ oğlunu ishak mezbah üzerinde ihda etmiş(22) iken, görürmüsün ki īmān anuñ amelleri ile bile (23) işledi amellerden īmānı kamil olmuşdur, ve kitab tamām oldı diyü ve İbrahim tañrıya īmān gedür di ve aña (24) ihtisab olundı ve tañrınuñ dostu denilmişdur imdi görür-(25)siz ki bir ādem amellerden müteberrir olur ve iandan tenha yok, ve buna göre daḫi rehab kahibe amellerden müteberrir düġülümü imiş müjdecileri kabūl edecek ve gayri yoldan taşra (26) göndermiş iken zīrā ten cansız nice mürde olur ise īmān daḫi amellerden haliġ öyle mürde olur,

Üçüncü Faşıl

(1) Ey benim karındaşlarım çok efendiler olman bilür iken ki (2) azam deynuneti alırız, zīrā çok nesnelerde hep sürçeriz eger bir kimesne sözde sürçemezse kendü kamil erdür ve bütün (3) cesedi evyan ile döndürüvermeye kadir, işte anlaruñ ağızlarına uyanları vururuz ta anlar bize mutī' olalar ve anlaruñ(4) bütün cesedin döndürür, işte daḫi gemiler ol kadar büyük olup hiddetli yeller ile sürülmüşler iken bir küçücük dümen ile (5) döndürülürler nereye sahibin muradı ister ise, İncīlin

[248b]

514

Lisan daḫi küçük uzuvdur ve azīm nesneleri iftihar ider (6) işte biraz ateş ne çok heyula yıkar ve dil ateşdur zulmün bir alimi şöyle dil endamlarımızda konulmuşdur ki bütün cesedi lekelendirir ve ādem tabiatinüñ çerhini yalınlandırır ve cehennemden (7) alevlenmişdür , zīrā hem vahşetlerüñ ve kuşlaruñ ve sürüklenen nesnelerüñ ve denizdekilerüñ insāniyetli (8) yavaşlanır ve yavaşlanmışdır , ammā lisanı ādemlerüñ hīç biri yavaş etmeye kādir deġil kad' olunmaya kabil olmayan şer ölüm gedür en (9) zehir ile memlu olmuş anuñ ile tañrı ve pedere hayır dua ederiz ve anuñ ile adamlara bed dua eyleriz ki tañrınun müşabehetine (10)göre kılınırlar, kendü ağızdan hem hayır dua hem beddua taşra çıkar ey karındaşlarım bu nesneler şöyle olmak vacib olmaz,(11) bir çeşme kendü delıḳten tatlı ve acı suyu çıkarırmı(12) ey benim karındaşlarım incir aġacı zeytinleri etmeye kadirmidürya biz asma incirlerimi şöyle hiçbir çeşme tuzlu (13) ve tatlu suyı etmege ,kim der ki hakim ve marifetli içinizde güzel ülfetden anuñ amelleri hikmetin hilminde göstersin (14) ammā eger sizüñ acı hasediniz ve münazaanız var ise sizüñ (15) kalbinizde fahr etmek ve hakka karşu yalan söylemek iş bu hikmet (16)yukarıdan nüzūl etmez ammā arzlı nefisli şeytanlıdır, zīrā

[249a]

515

Hased ve münazaat ve ne yerdeyse orada ġavġa ve her yaramaz fiil, (17) ammā ol yukarıdan ki hikmet ola ḫōd pakdur andan selametli yavaşdur itā'at etmek insān pür rahmet ile (18) ve eyü yemişler ile bi şüphe ve bi riya ve adlin yemişi selamette ekilir selamet edenlere

Dördüncü Faşıl

(1)Kandan cenkler ve dövüşler içinizde bundan degilmi, sizüñ lezzetlerinizden a'zālarınızda cenk ider iken (2)iştihā edersiz ve sizüñ yokdur depelersiz ve gayret edersiz ve tahsile kādir deġilsiz ve dövüşürsüz ve cenk edersiz(3) nihayet sizüñ yokdur anuñ içün ki sual etmezsiz sual idüp almazsız ol ecilden ki kem sual edersiz ta sizüñ (4) lezzetlerinizde itdilaf edesiz ya zaniler ve zaniyeler bilmezmisiz ki dünyānın dostluġu tañrı ile düşmanlıḳdur imdi kim ki (5) dünyānın dostu olmak ister ise tañrınuñ düşmanı olmuşdur zan edermişiz ki kitab ebes yere ider bizde sākin olan (6) ruh hasede arzu ider ammā ziyāde nīmeti virir bunun içün ider tañrı mütekebbirlere mukavemet ider ammā mütāvāzılara, nīmeti (7) virür, imdi tañrıya münkad olun öyleyse mukavemet eyleyin

[249b]

516

(8)Sizden kaça tañrıya iktirāb eylen ve size karib ola elleri ardurın ey günāhkarlar ve kalbleri pak eylen ey iki gönüllü-(9)ler, derdmend olun ve tehassür eylen ve aġlayın sizüñ zahkınız (10) mevaha döndürülsün ve sürurunuz ammā mütevazı olun rabbin (11)huzurunda ve sizi yüceltte ey karındaşlar birbirinize karşu söylemek karındaşına karşu söyleyen v karındaşını deyn iden nāmusa karşu söyler ve nāmusu deyn ider ve eger nāmusu deyn edersen nāmusun amel edici degilsin ammā kadı(12) birdür ol nāmusu vaz iden halas ve helak etmeġe kādir (13) iken sen kimsin ki sayiri deyn edersin, de imdi el an ey deynler bugün ya yarın falan şehre varup orada bir (14) yıl [firar] ederiz ve ticaret idüp kesb eyleriz, ve siz yarendeşi bilmezsiz zīrā nedürsizüñ hayātınız hele bir buhar-(15)dürki biraz müddet bilüriz ve andan nabedid olur, añabedel demek sizindür inşaallāh hem ömür süresiz hem bunu ya anı ide-(16)vüz, ammā şimdi laflarınızda fahr edersiz her İncīli müfaharet (17) kimdir, imdi eylen etmek biline ve etmeyene aña günāhdur

Beşinci Faşıl

(1) İş görüşmedi ya ġaniler aġlak ve leval ederek üzerinize

[250a]

517

(2)Gelen şekavetleriniz içün, sizüñ baylıġınız mütevakkin olmuş-(3)dur ve libaslarınız güveler ile yenilmişdür , sizüñ altınınız ve gümüşünüz paslanmışdur ve anlaruñ pası üzerinize şehādet ola ve sizüñ atınızı ekl ide ateş gibi mal yaġdinız en (4)son günlerde, işte sizüñ tarlalarınızı biçen ırgatlaruñ ücreti sizüñ alnınızda deriġ olmuş feryad ider ve biçenlerüñ çaġırışları sabavetin rabbinüñ kulaklarına (5)girmişlerdir, safa sürdünüz yerde batran oldunuz sizüñ (6)kalblerinizi beslediniz netekim zebhun gününde, sadikı (7)mahkum idüp öldürdünüz size mukavemet etmez, imdi ey karındaşlar sabır eylen rabbin vüruduna dek işte felahı arzın nefis meyvesini katlanır üzerine intizār çekerek añadek ki (8)erken ve geç yaġmuru ala, siz daḫi sabır olun sizin (9)kalblerinizi sabit kılın zīrā rabbin vürudı yaklaşır, ey karındaşlar birbirinize karşu anılmak ta medan olmayasın işte (10)kadı kapular önünde durur ey benim karındaşlarım dert çekmesin ve sabrın numunesi içün peygamberleri alun ki rabbin isminde (11) söylediler işte sabır olanlara topu deriz iyinüñ sabrını işitdiniz ve rabbin ser incamın gördünüz ki gayette (12)rahmandür Rabb ü rahīm,ammā benim karındaşlarım dügeli nesneler

[250b]

518

Üzerine ened içmek ve ne āsumān ile ve ne zemin ile ve ne bir gayri yemīn ile ammā sizüñ evetiniz evet olsun ve sizüñ yokunuz(13) ta deynunet altında düşmeyesiz, bir kimene içinzde dert çekermi namaz kılsın gönlü şad olan kimesne varmı(14) mezmurları ırlasın bir kişi sizde hastamıdür kilisenüñ şeyhlerüñ okusun ve anuñ üzerine namaz kılsınlar aña rabbin (15)isminde zeyti mesh ider iken ve īmānüñ salatı b imar olanı halas ide ve rab anı kaldıra ve eger anı günāhlar işledi ise (16) aña bağışlanalar suçları birbirinize ıdur af eylen ve birbiriniz içün namaz kılın ta şifa bulasız bir (17) sadikın amelli çok takati vardur bize manende elemlerüñ bir ādemi imiş ve namaz kılar idi ta yağmaya ve üç (18) yıl ve altı ay yerde yağmadı, ve tekrar namaz kıldı ve gök (19) yağmur virdi ve bir yemişini bidür di ey karındaşlar bir kimesne içinizde hakdan aza bir ihdanı döndüre, (20)bilsün ki günāhkarı anuñ tarikınüñ dalaletinden rücuġ etdiren bir canı ölümden halas kıla ve günāhlaruñ kesretin setr ede,

[251a]

519

PETRUSUN KATOLİKESİNİN EVVELKİ RİSĀLETİDİR

Faṣl-ı evvel

(1)Petrus yesū’ mesihin resulü pontusda galatyada kapadokyada asyada ve bitinyada perakende olan muhtar bigā-(2) neler, tañrı pederin ol bilmesine göre ruhun takdisinde itaate ve yesū’ mesihin kanınun serpmesine ni’met size ve sela-(3)met çoġalsun, Allāh ve bizüm rabbimiz yesū’ mesihin pederi mübarek olsun kim anuñ firavan rahmetine göre bizi zinde ümide tekrar tevlid ayıtdı yesū’ mesihin emvātdan kıyameti(4) ile fenadan münezzeh na alevde bi zeval olan mīrāsa bizüm (5)içün semālarda sıyanet olunmuş ve tañrınuñ kudretinde mahfuz olmuşlar hulasa en son zamanda izhar olunmaya hazır olmuş, (6)kim onda tehlil edersiz şimdiki biraz müddet eger gerek(7) ise mahzün olmuş iken türlü türlü tecrübeler ile ta sizüñ īmānınızın tecrübesi altından gayette nefisrak ki fani olur gerçi ateş ile mücerrib olmuş medha ve kerāmete ve (8) mecde buluna yesū’ mesihin alaniyetinde, kim anı görmüş iken seversiz ve añaeġer ki şimdi göremezsiz ammā īmān götürür iken tehlil edersiz gayri mekul ve mecid olan

[251b]

520

(9)Ferh ile, sizüñ īmānınızın sonunun alur iken canlaruñ (10)halasın, kim ol halasa müteallıḳ peygamberler teftīş ve tefahhus (11)itdiler kim size ki ni’met ḥaḳḳında nebilik kıldılar, arar iken hanginden yana vecih üzere vakitte anlardaki mesihin ruhu ilam eyledi çün mesihin elemlerüñ ve mütabaat iden (12) mecdleri peşin tanıklıḳ virir idi, ve anlara ilan olundı ki kendülere yok lākin bize ol nesneleri hizmet itdiler kim size şimdi anlardan ihbar olunurlar kim size beşaret kıldılar semādan irsal olunan ruh kudüs ile ol (13) nesnelere ferişteler ekub bakmak arzu ederler, bunun içün sizüñ hadur ınızın bellerini baġlayub ayaklar alup ol nīmette tamām ümīd tutun ki size götürüleserdür yesū’ mesihin ala (14)niyetinde taatin oġulları gibi cehaletinizde evvelden ki (15)şehvetlere uymaz iken, ammā netekim sizi davet iden kudüsdür siz daḫi mukaddes olun cemī’ konuşmaklıḳta, (16) anuñ içün ki yazılmışdur kadīsler olun ol ecilden ki ben (17)kudüsüm, ve eger anı peder okursanız ki dizarlaruñ kabulsüzlüġü ile her birinüñ ameline göre deyn ider sizüñ (18) ikametinizin zamanını havf ile geçenin, çün bilürsiz ki müfsid olan nesneler ile gümüş ile ya altın ile

[252a]

521

İftidā olunmadınız babalardan ısmarlanmış yahut sizüñ batıl ülfetinizden sizüñ batıl (19) tasarrufunuzdan, lākin mesihin nefis kanı ile nitekim (20) ayıpsız ve lekesiz kuzunun, dünyānüñ bünyādından ol ḫōd peşin bilinmişdur ammā ahir zamanlarda aşikare olmuş sizüñ (21) içün, kim anuñ ile tañrıya īmān gedür diniz kim anı emvātdan baas idüp añamecdi virmişdür ta sizüñ īmā-(22)nınız ve ümidiniz tañrıya ola sizüñ canlarınızı pak ider iken hakkın itaatinde ruh ile karındaşlıḳ muhabbetine bi riya (23) birbirinize pak kalbden muhabbet eylen ced ile, tekrar doġmuş iken fani tohumdan yok lākin fenadan münezzeh kelam-(24)ullahdan ki zinde ve baki olur ta ebed, anuñ içün ki küllü beşer od gibi ve ādemüñ cemī' mecdi otun çiçeġi gibi ot kuru-(25)dı ve anuñ çiçeġi düştü, ammā rabbin kelamı ta ebed baki kalır ve budur ol kelam ki size beşaret olunmuştur,

İkinci Faşıl

(1)İmdi küllü gemlük ve küllü ġader ve mürayilikler ve hasetler ve bed giftar-(2) ları ve bir yana koyup, şimdi doġmuş tıfıllar gibi kelamın halis sütünü arzu eylen ta anuñ ile neşvü nüma bulasız, (3-4) eger ḫōd tattınız ise ki rab mennandür kim aña yetişub

[252b]

522

Bir derler taşa adamlardan ḫōd merzül ammā Allāhtan muhtar (5)olmuş ve ercümend, siz daḫi derler taşlar gibi ruhaniyetli beyt bina olunur siz bir kahinlıḳ mukaddes ruhaniyetli zahiyetleri ihda etmek içün ki tañrıya yesū' mesihden eyü makbullerdür (6) bunun içün daḫi kitapta müştemildür işte sahyunda başbucak taşın muhtar ercümend ve añaiman gedür en (7)hacil olmaya, imdi size ki īmān götüresiz kerāmetdürammā asilere bina edicilerüñ red etdikleri taş iş bu (8) ra's zaviye olmuştur, ve sürçecek taş ve asrenüñ kıyası kelama sürçenlere asiler kim añadaḫi vaz olundular, (9)ammā siz muhtar olmuş cins siz şahane kahinlıḳ ümmet kudüse has olunmuş halk ta anuñ faziletlerüñ ihbar edesiz kim sizi karanlıḳtan anuñ acib nuruna davet etmişdür , (10)kim geçenlerde halk degil ammā şimdi tañrınun halkı kim rahmeti hasıl etmediniz ammā şimdi rahmeti tahsil (11) etdünüz, ey mahbūblar yalvarurum misafirler ve seyahat idenler gibi beşeriye şehvetlerinden perhiz eylen ki cana karşu gaza (12) ederler, ümmetlerde salihlıḳ ile konuşur iken ta añabedel ki size karşu söylüyorlar yaramaz işleyiciler gibi eyü amellerden ki (13)nazar ideler Allāhı temcīd eyleyeler ziyaretin gününde, imdi

[253a]

523

Her insāniyetli tertibe münkad olun rabbin hadur ı içün (14)gerekse şaha güya ki en ulu olana gerekse hakimlere netekim andan gönderilmişdür mücrimlerüñ ḫōd siyaseti içün (15)ve eyü amellülerüñ medhi içün zīrā şöyledürtañrınüñ iradeti ki eylen ider iken sefiye ādemlerüñ bilmezliġine (16) aġız yumdurasız, azadeliler gibi ve azadlıġı yahut kenik perdesi gibi şerrin ortası gibi istiġmal etmez iken lākin tañrınuñ kulları gibi,(17) cümleye tekrim eylen karındaşlıġa muhabbet kılın tañrıdan (18)korkun şaha ikram eyleyin, kullar efendilere küllü havf ile muhteşi olsunlar iyilere ve yavaşlara tenha yok lākin hem sa'b (19) olanlara, zīrā iş bu ni'met eger bir kimesne tañrınuñ basireti(20) içün hüzün çekerse na hak yere dertli iken, zīrā ne mecd olur eger suçlu iken ve tabancalar yiyüp tahammül ederseniz ammā eger hayır ederek gam çekerek sabır olursunuz bu tañrı (21) katında nīmetdir, zīrā buna davet olundunuz anuñ içün ki hem mesih sizüñ içün elem çekdi size numuneyi koyub ta anuñ (22) izlerine itba' edesiz ki günāh etmedi ve ne kadar anuñ (23)aġzında bulundu, ki sökülmüş olup karşu sevimde elem çekecek tehdid etmedi ammā adl ile hüküm edene ısmarladı (24)ki bi'z-zāt bizüm günāhlarımızı götürdi kendü cesedinde

[253b]

524

Aġaç üzerine ta günāhlara mürde olup adle zinde oluruz kim (25) anuñ mazrubesi ile şifa buldunuz zīrā siz azmış kounlara manend olur idiniz ammā şimdi sizüñ ruhlarınızın çobanına ve piskoposuna rücu olundunuz,

Üçüncü Faṣıl

(1)Buna göre ey avretler has erlerinize münkad olun ta eger ba'żılar daḫi kelama mutī' olmayalar avretlerüñ konuşması (2) ile kelamsız kesb olunalar ol sizüñ pak sırtınıza (3)nazar ider iken mehabet ile, ve anlaruñ zeynini taşradaki saçlaruñ örülmesi ve altınlaruñ sırıtması ve libaslaruñ (4)giydirmesi olmasın, ammā kalbin ol gizlenmiş ādemi halüm ve sākin ruhun fenadan münezzehliġinde ki tañrınuñ (5)huzurunda azīm bahalıdır,zīrā bu vecih üzere bir zaman daḫi ol kudüse avretler tañrıda ümīd tutub kendülerini müzeyyen (6)kıldılar has erlerine münkad olur iken netekim sare ibrahime mutī' oldı anı rab okur iken kim siz anuñ evlādı-(7)sız eyü idüp hīç ra'bden korkmaz iken, buna göre erler bile sākin olsunlar marifeti mūcibince avrete netekim zaif kaba izzet ider iken daḫi hayātın nīmetinüñ hemvarisleri gibi tā

[254a]

525

(8)Sizin namazlarınız münkati olmayalar, akıbet hep gönül bir olun müşfikler karındaşlara muhabbet idenler rahimler me’nuslar, (9)yaramazlıġa karşu yaramazlıḳ ceza etmez iken ya şetme karşu şetim lākin bir hakis hayır dua eylen bilür ikenki buna davet olund-(10)unuz ki bereketi mīrās bulasız, zīrā hayātı sevmek isteyen ve eyü günleri görmek lisanını kemlikten kad’ etsin ve dudakları (11)hilei söylemesinler, kemlikten iraz idüp eylen etsin(12)selameti talep idüp añatabi olsun, anı geçinki rabbin gözleri sadikler üzerindedürve kulakları namazlarına açık ammā (13) rabbin dizarı kem nesneleri idenler üzerinde olur, ve kimdür ol (14)ki size cevr ide eger öyleki eviciler olasız, ammā eger daḫi berrin hadur ı içün elem çekerseniz mübareklersiz ve anlaruñ (15)korkuluḳdan korkmañ ve ne muzdarib olun ammā rab Allāhı sizüñ kalblerinizde takdis eylen ve her dem hazır olun i’tizār etmek her sizden sebebi talep edene sizdeki ümidin ḥaḳḳında (16) hilm ile ve havf ile, eyü basiret sizde olup ta ondaki size karşu söylüyorlar yaramaz işliler gibi hacil olalar ol (17)sizüñ mesihde eyü tasarrufunuzu melanet edenler, zīrā gerekdur eger tañrınuñ iradeti öyle olsa eyü amelliler iken (18)derd çekmek andan ki yaramaz işliler iken, zīrā mesih daḫi

[254b]

526

Bir kerre günāhlar içün elem çekdi sadik zalimler içün bizi tañrıya ilette cesette katl olunmuş ammā ruhta ihya (19)olunmuş kim onunla daḫi varup ol habisdeki ruhlara (20) kerized eyledi, ki bir zaman asiler imiş kaçan bir kerre tañrınuñ tavilül inası nuh günlerinde intizār ider idi ol esnadaki tabut yara kılınmışdur kim onda az ya'ni sekiz can su ile (21) halas oldılar kim daḫi añamuvafık temsil mamudiyet bizi şimdi halas ider cesedin ve sahih gidermesi yok lākin eyü basiretin suali tañrıya mesihin inbiası ile, (22)kim semāya varılup tañrınun yemīndedürferişteler ve saltanatlar ve kudretler añamusahhar olmuş iken.

Dördüncü Faşıl

(1)İmdi mesih cesedde bizüm içün elem çekmiş iken siz daḫi heman ol fikir ile yer aklı olun zīrā ol kim cesetde (2) elem çekdi günāhdan feraġat etmişdür , ta kalan zamanı artuk cesedde ādemlerüñ şehvetlerine ömür sürmeye lākin tañrınuñ(3) iradetine, zīrā hayātın geçmiş zamanı bize yeter ki ümmetlerüñ iradetini işledik yürüyüp iġtilamlarda şehvetlerde müstelıḳlerde (4) irfaşlarda ve ol israfın efradina bile seyretmezsiz

[255a]

527

(5)Siz küfür söyler iken kim añamuhasebe virseler gerek (6) ki zindeleri ve mürdeleri deyn etmeġe hazırdür zīrā bunun içün daḫi mürdelere beşaret olundı ta deyn olunalar ḫōd adamlara göre cesedde lākin tañrıya göre dirlik edeler (7) ruhda ammā dügeli nesnelerüñ imtihası yaklaştı imdi (8)hoşyarlar olup namazlara uyanık olun ve düġülülerden ol sizüñ hararetli muhabbetiniz kendüne olsun anuñ içinki (9)muhabbet günāhlaruñ kesretini setr ede, birbirine konakla-(10)yıcılar olup bi mırıldayışlar, her biri netekim inamı aldı ise anı birbirine hizmet ider iken Allāhın kevnen kevn (11) nīmetinüñ eyü kethüdaları gibi, eger bir kimesne söyler ise tañrınun kulları gibi eger bir kimesne hizmet ederse netekim kabiliyetden ki tañrı virir ta dügeli nesnelerde tañrı temcīd oluna yesū' mesihden kim añamecd ve saltanat (12) dehrlerüñ dehrlerine dek amin ey mahbūblar yadı nesne sanman sizdeki ateşin sanayişi kim sizi imtihan etmek olmuşdur güya ki size bir garib nesne vaki olur idi,(13)lākin mesihin elemlerinden bühremend olmuşlar gibi şadlıḳ eylen ta anuñ mecdinüñ alaniyetinde daḫi şad olasız ibtihac (14) İder iken, eger mesihin isminde şetm olunasız topu [size]

[255b]

528

Onun içün ki mecdin ve Allāhın ruhu üzerinizde aram ider anlara göre ḫōd iftirā olunur ammā size göre temcīd olunur,(15) zīrā hīç biriniz dert çekmesin katl edici ya uġuru ya yarmaaz işli ya gariblerüñ nesnelerinde muhallat gibi (16)ammā eger bir mesihi gibi hacil olmasun lākin Allāhı(17) temcīd etsin bu tarafta, anuñ içün ki vakitdürki deynunet tañrınun evinden aġz ide ve eger evvela bizden başlıca(18)tañrınuñ İncīline asi olanlaruñ serencāmı ne olur, ve eger sadik olan güç ile halas ola fasık ve günāhkar (19)kanda belüre, şöyle ki tañrınun iradetince elem çekenler anlaruñ canlarını añaısmarlasınlar netekim halıḳ emine iyilik etmekte

Beşinci Faṣıl

(1)Sizdeki kasislere tazarru ederimki böylece kasisim ve yesū' mesihin elamına şahidim daḫi ẓāhir olacak (2) mecdden behremendim içinizde olan tañrınuñ sürüsüne yeterim nazırlıḳ ider iken zor ile yok lākin ıhtiyar ile (3) ve ne murdār kesb içün ammā hazır gönülden, ne hüdanın nasiplerine beylik ider gibi sürünün numūnleri oluben,(4) ve çobanlaruñ srveri aşikare olacak mecdin fenadan münezzeh

[256a]

529

(5)Olan tacın alasız, İncīlin şeyhlere münkad olun hem sercümle birbirinize ser cümle olup tevazu ile giyinmiş olun anuñ içün ki tañrı mütekebbirlere mukavemet ider ve mütevazılara (6) nīmeti virür imdi Allāhın kudretli yedi altında mütevazı olun (7)ta sizi vakitte yücelte, küllü ġamunuz añabırakır iken (8)anuñ içün ki kendü sizi kayırır, ḫoşyarlar olup uyanık olun anuñ içindürki sizüñ muanediniz şer ziyan gibi tavilane yürür anı kim bel ide talep ider iken,(9)kim aña mukavemet eylen īmānda muhkem olup bilür ikenki kendü elemler dünyādaki sizüñ karındaşlıġınızda tamām olur-(10)lar ammā küllü nīmetin tanrusı kim bizi anuñ ebedi mecdine davet etmişdur yesū' mesihde biraz elem çektikten sonra kendü sizi tekmil etsin sabit kılsın müeyyid eylesin bünyād (11) etsün, añamecd ve saltanat dehirlerüñ dehirlerine dek amin (12) Silvanus ile size bir amin karındaş netekim ıyas ederim size muhtasarca yardım tazarru idüp şehādet ider iken ki (13) budur tañrınuñ gerçek nīmeti kim onda durursuz babilonda ki kenise muhtar olmuş size selam virir hem (14) Markos benüm oġlum, birbirinize muhabbetin busu ile selam virin selam cümlenize ki yesū' mesihde siz amin

[256b]

530

Petrusuñ Katoliksenüñ İkinci Faşlı

Faslı evvel

(1) Simon Petrus yesū' mesihin kulu ve resulü bizüm ile beraber nefis īmānı tafsil edenlere bizüm tañrımızın ve muhallas yesū' (2) mesihin adlinde ni'met size ve selamet çoġalsın tañrınuñ (3) marifetinde ve yesū' bizüm rabbimizin netekim anuñ kuvveti ilahiyenüñ dügeli nesneleri bize virmişdur hayāta ve diyanete müteallıḳ anuñ marifeti ile ki bizi davet ayıtdı mecde ve fazilete, (4)kim onunla bize azam ve nefis vadeler virilmişdur ta bunlar ile tabiat-ı ilahiyeden bühremend olasız ol fesaddan (5)kaçmış iken ki dünyādadürşehvet ile, ve bile iş bu daḫi küllü ihtimam gedür ub sizüñ īmānınıza fazileti (6)ilhak eylen ve fazilete merifeti, ve marifete itidali ve itidale (7)sabrı ve sabra diyaneti, ve diyanete karındaşlıḳ muhabbetini ve(8)karındaşlıḳ muhabbetine müeddeti, zīrā bunlar sizde mevcud olup izdiyad bulur ise sizi bi kar ve meyvesiz etmezler (9) bizüm rabbimiz yesū' mesihin marifetinde, ammā kimde kim bunlar degildür ırakdan görmeyüp anuñ eski zilletlerinüñ (10)tathirini firamuş ider iken, bunun içün ey karındaşlar evlā

[257a]

531

İhtimam eylen sizüñ davetinizi ve ihtiyarınızı sabit kılmak zīrā bunları ederek hiçbir kerre sürçmeyesiz (11)zīrā şöyle size bir duhul ġanilıḳ ile virile bizüm rabbimiz ve (12)muhallas yesū' mesihin ebedi melekütüne, bunun içün kahil olayım hemişe size andırmak bunlaruñ ḥaḳḳında eġerki bilür-(13)siz ve hak hazırda temkin olunur siz, evet ma'kūl kıyas ederim mādem ki bu haymedeyim ki sizi ikaz edem andırmak (14)ile bilür iken ki sürat ile benim haymemi aşaġı koyayım (15)netekim daḫi bizüm rabbimiz yesū' mesih bana bildirdi, hem daḫi sa'y edeyim ki benim hurucumdan sonra her vakit bunları (16)zikr etmeye kādir olasız, zīrā zeka ile düzülmüş hurafetlere tabi olmadık çok bizüm rabbimiz yesū' mesihin kudretini ve vürudunu size bildirdik lākin anuñ celaletinün göz (17)idicileri olduk, zīrā Hudā pederden kerāmeti ve mecdini alur idi mecd ile pür celāletden ancılayın āvāz añagelecek (18)iş bu benim mahbūb oġlumdur kim ben andan ḫoşnudum, ve bu āvāzı ki semādan gedür ilmişdur biz işitdik daġ mukaddeste (19) anuñ ile mevcud olmuş iken, ve mahkemenüñ kelamı nebevi bizdedürkim anı gözleyüp eyü edersiz netekim bir çıraġı karanlıḳta ziya virir iken añadek kim gün aġarup sabah

[257b]

532

(20) Yıldızı sizüñ kalblerinzde doġa , evvela bunu bilür ikenki (21)kitabın küllü nübüvveti has tefsirden degildir, zīrā nübüvvet ādemüñ iradeti ile hiçbir vakit gedür ilmedi lākin tañrınuñ mukaddes adamları rūḥ-i ḳudüsile müteharrik olmuş söylediler,

İkinci faṣıl

(1)Ammā halkda daḫi yalan peygamberler vardı netekim daḫi sizde yalan muallimler olusardur ki helākin şikaklarını idhal edeler ve rabbe inkar edeler kim anları satun aldı seri (2)helaklıġı kendülere götürür iken, ve çok kimesne anlaruñ helaklıḳlarına tabi olalar kim anlaruñ ile tarikulhakk iftirā (3)oluna, ve buhulde düzme sözler ile sizi ticaret edeler kim anlaruñ deynuneti kadimden tehir etmez ve anlaruñ izaatı(4) emizganmaz, zīrā eger Allāh günāh iden ferişţelere şefkat etmedi ise lākin cehime matrud idüp karanlıġın zincirlerine teslīm (5)eyledi deynunete müstebka olmaya, ve eski dünyāya şefkat etmesi ise nuh sekizinci hıfz itdi adlin menadı tufanı (6)fasıklaruñ "ālemine idhal ederek, Sodomanun ve Gomoranun şehirlerini kül idüp hedm ile mahkum etmişdur fısk etmek (7)olacak kimesnelerüñ numunesini vaz ederken ve lut

[258a]

533

Sadikı kurtardı isimlerüñ iġtilamda tasarrufundan meşakkat (8)çekerek, zīrā ol sadik kimesne içlerinde sākin olup görmekte ve işitmekte ve günden güne sadik cana esim(9) ameller ile azab ider idi, rab müttekıleri imtihandan kurtarmak bilür ve isimleri deynunet gününe istibka etmek (10)makul olmak içün, ve ba husus anları ki beşerete göre na paklığın şehvetinde sülük ederler ve siyadeti tahkir eyliyorlar cür-etliler ḫōd beynler mecdleri iftirā eylemek korkuluḳ çekmez (11)iken, çün ferişteler kuvvette ve kudrette azam olup rab katında (12) kendülere karşu ifdür anüñ deynuneti götürmezler, ammā bunlar gayri natık hayvanlar gibi ki tabiatinden şikar ve izaat içün olmuşlar ol nesnelerdeki bilmezler iftirā idüp anlaruñ (13) fesadinda helak olalar, zulmün cezasını alup lezzeti ad ider iken günde sefa sürmesi lekeler ve ayıplardur kendü ġadr-(14)lerinde safa sürüp sizüñ ile ziyafet ider ikenki anlaruñ gözleri zinadan perdür ve günāhtan feraġat etmezler sebatsız canları dad indirüp kalbi var iken hırslar ile (15) riyazat olunmuş lanetin oġulları müstakim tarikı terk idüp azdılar bu suurun oġlu belamın tarikına tabi olup(16) kim zulmün ücretini sevmişdur ammā anuñ nāmustan çıkmasınun

[258b]

534

Tevbihi var idi boyunduruk altındaki lal adamın āvāzı (17)ile söyleyerek peygamberin nadanlığın kad ider idi, bunlar susuz çeşmelerdür bulutlar girdübad ile sürülmüşler kim (18) zulmetin dumanı anlara ta ebed müstebka olmuştur, zīrā beyhudeliğin yüce kabarmış nesnelerüñ sevilüp beşeretin şehvetlerinde iġtilamlarda anları dadandırırlarki dalalette ülfet iden(19) kimesnelerden kurtuldular, anlara azatlığı ikrar ider iken kendüler fesatlığın kulları olmuşlardur zīrā kimin elinde kim (20)bir kimesne maġlubdur añadaḫi esir olur, zīrā eger "ālemin merdarlıḳlarından kurtulmuş iken rab ve muhallas yesū' meihin marifeti ile ve anlarda tekrar kırış mırış olup maġlub (21)olalar anlara ahirkiler evvelkilerden beter olmuşlardur, zīrā nlara yeġrek imiş ki adlin tarikini bilmeyeler idi andan ki bildikten sonra anlara teslīm olunmuş mukaddes vasiyetden döne-(22)ler, ammā gerçek meselin ki anlara vaki oldı köpek kendü geri dönmüşdür ve hınzıra yunmuş çamurun memreatine

Üçüncü Faşıl

(1)Ya habibler bu ikinci risalet şimdi size yazarı kim anlarda sizüñ halis zamirinizi tezekkür ile yine ikaz

[259a]

535

(2)İderim, ta mukaddes peygamberler ile ol söylendiġi sözleri yad(3) tutasız ve bizüm vasiyetimizi rabbin ve muhallasın resulleri ki, evvela bunu bilür iken ki günlerüñ ahirinde müstehziler keliser-(4)dür kendülerüñ şehvetlerine göre yürüyüp, diyü anuñ vürudunun vadesi kandadürzīrā andan beri kim babalar uyudular dügeli(5) nesneler kalurlar netekim hılkatin ibtidasından, zīrā isteyim bunu anlara gizledür ki kökler kadimden oldılar ve yer (6)sudan ve su ile mevcud iken tañrınun sözü ile kim anlardan ol vakit ki "ālem su ile tufan olup helak oldı (7)ammā şimdiki kökler ve kendü söz ile saklı tutulmuşlardır ateş içün müstebka olmuşlar deynunetin gününe ve dinsiz (8)ādemlerüñ helaklıġınüñ ammā ey mahbūblar bu bir nesne size gizli olmasun ki bir gün rabbin katında biñ yıl (9)ve biñ yıl bir gün gibi, rab vadeyi tehir etmez netekim ba'żılar tehiri ad ederler lākin tavilül inasdürbize hīç kimesneleri helak olmak istemez iken ammā ki mecmū'u tevdiye (10) geleler lākin rabbin günü netekim bir uġuru gecede gelse gerek kim onda kökler hiddetli şamata ile geçüb anasır har ile erilseler gerekdur yer daḫi ve ondaki (11) ameller yanmış olalar imdi çünküm bunlar hep hal olunalar

[259b]

536

Nasıl kimesneler olmak gereksiz mukaddes tasarruflarda ve diyanetler-(12)de, tañrı gününün vürudunu katlanup istical ider iken kim andan semālar ateşe yanar iken hal olunup anasır harr ile(13) eriliserdür, nihāyet yeni semālara ve yeni yere anuñ vadesine (14)göre müntazır oluruz kim anlarda adl sākin olur, bunun içün ey mahbūblar bunlara muntazır olur iken say eylen (15) lekesiz ve ayıpsız evinden bulunmaya selamette, ve rabbimizin tavilül inası halas ad eylen netekim bizüm mahbūb karındaşımız (16)Pavlus daḫi aña virilen hikmete göre size yazmışdur, netekim daḫi cemī' risāletlerde anlarda bu nesnelerüñ ḥaḳḳında söyler iken kim anlarda anlanmaġa müşkil ba'żı nesneler vardur ki ta'līm ve temkīn olunmamış kimesneler a'vec iderler nitekim (17) Daḫi kalan kitābları anlaruñ has helākina, imdi siz ey mahbūblar peşin bilüp hazır eylen ta siz daḫi isimlerüñ dalaleti ile böylece gedürilüp has sebatınız-(18)dan düşmeyesiz nihayet neşvü nüma bulun nīmette ve bizüm rabbimiz muhallas yesū' mesihin marifetinde añamecd hem şimdi hem ebediliġin gününe dek amin

[260a]

537

YUHANNANÜÑ KATOLİKESİNİN EVVELKİ RİSALETİDİR

Fasl-ı evvel

(1)Bidāyetden mevcūd olanı anı ki işitdik anı ki gözlerimiz ile gördün anı ki gözetdin ve lems itdi ellerimiz (2)Kelime-i ḥayātdan ötüri ve hayāt ıyan oldı ve gördük ve şahadet ederim ve ol hayāt cavidanı size müjdeleriz ki (3)peder yanında olup bize aşikare oldu, anı ki gördük ve istimā' etdik size beşaret ederiz taki size daḫi bizüm ile şirket olsun ve bizüm şirketimiz peder ile ve (4)oġlu yesū' mesih iledir, ve bu nesneleri size yazarız ta (5)ferhiniz kamil ola, ve andan işitdiğimiz ve size bildiğimiz beşaret budur ki Allāh nurdur ve kendüde hīç zulmet yokdur (6) eger biz diyoruz ki onunla şirketimiz ola ve zulmette yürürüz (7)yalan söyleriz ve hakkı etmeyiz, ve eger biz nurda yürürüz netekim oldur nurda birbiri ile şirketimiz vardur ve oġlu yesū' (8)mesihin kanı külli günāhdan bizi tathir eder, eger diyoruz ki günāhımız yokdur kendümizi aldadur ız ve hak bizde degildür (9) eger günāhlarımıza idır āf ederiz ol sadık ve adildür ta günāhlarımızı af idüp cemī' zulümden bizi tathir eyleye (10)eger diyoruz ki günāh etmedin anı yalancı ederiz ve kelimesi bizde degildir,

[260b]

538

İkinci Faşıl

(1)Ey oġulcuklarım bu nesneleri size yararım ta günāh etmeyesiz eger bir kimesne günāh etse var bize şefi ata yanında yesū' (2)mesihül bar, ve kendü ġufrandürbedel günāhlarımıza ve bedel (3)günāhlarımıza yalnız degil lākin bedel "ālemin hep, ve bundan (4)bilüriz ki anı bilüriz eger vasiyetlerini hıfz ederiz, anı bilürim diyen ve vasiyetlerini hıfz etmeyen yalancıdır ve gerçeklıḳ onda (5)degildür ammā kelamını hıfz iden kimesne kendüde tahkik (6)muhabbetullah mükemmeldür bundan bilüriz ki kendüde sabitim diyen añavacibdürki ol nice yürüdi ise hem (7) kendü öyle yürümek, ey karındaşlar size yeni vasiyeti yazmazım lākin kadim vasiyeti ki bidayetden sizde oldı kadim vasiyet ol bidayetden istimā' etdiniz sözüdür, (8)yine bir yeni vasiyeti size yazarım ki kendüde ve sizde gerçekdur anuñ içün ki zulmet geçmişdur ve hak nur şimdi (9)ziya eder, nurdayım diyen ve karındaşımı ibgaz iden şimdiye (10) dek karanlıḳtadır, karındaşına muhabbet iden ol nur (11)içinde sabitdür ve şek kendüde degildir, ammā karındaşını ibgaz iden karanlıḳtadürve karanlıḳta yürür ve ne yere giderse bilmez anuñ içün ki karanlıḳ gözlerini kararttı,

[261a]

539

(12)Size yazarım ey oġulcuklar ol cihetden ki günāhlarınız (13) anuñ ismi hadur ı içün size af olunmuşlardur, yazarım size ey babalar anuñ içinki bidayetden olanı bildiniz yazarım size anuñ içün ki habise galib oldunuz yazarım size ey oġulcuklar anuñ içün ki atayı bildiniz,(14) size yazdım ey babalar anuñ içün ki bidayetden olanı bildiniz yazdım size ey anuñ içün ki kuvvetli siz ve kelamullah (15) sizde bakidürve habise galup oldunuz dünyāyı ve dünyāda olan nesneleri sevmek eger bir kimesne dünyāyı severse atanın (16)muhabbeti kendüde degildür zīrā her ne ki dünyāda olanüñ şehveti ve gözlerüñ şehveti ve ömrün tekebbürlüġü pederden (17)degil lākin "ālemdendir, ve "ālem geçer ve anuñ şehveti ammā (18)Allāhın meşiyetin işleyen ebedi baki olur, ey oġulcuklar ahir saatdürve nice istimā' eylediniz ki mesihin zıtdı gelecekdur haliyen mesihin zıtları çoktur bundan bilüriz ki (19) ahir saatdir, bizden çıktılar lākin bizden olmadılar zīrā eger bizden olaydılar elbette bizüm ile bir karar olurlar idi ammā bizden çıktılar ta aşikare olsun ki anlar (20) cümle bizden degildiler sizüñ kudüsten meshatiniz vardur (21)ve cemī' nesneleri bilürsiz size yazmadım hakkı bildiġiniz içün

[261b]

540

Lākin ol sebepter, yalancı kimdürmeġer ol ki anı bilürsiz ve hakdan hīç yalan yokdur (22) yalancı kimdür meġer ol kim inkar eyleye yesū’ ol mesih degildür mesihin zıddı oldur ki pedere ve oġula inkar (23) eder, her kim oġula inkar etse kendüde peder degildir, (24)imdi siz anı kim bidayetden işitdiniz sizde sabit olsun eger bidayetden işitdiğiniz sizde sabit olsa siz daḫi (25) oġulda ve atada sabit olursuz, ve bize vade eylediği vade-(26)si budur ebedi hayāt bunları size yazdım sizi iġva edenler-(27)den ötüri ammā siz ol meshati ki andan kabūl etdiniz sizde sābitdür ihtiyacınız yokdur ki bir kimesne size ta'lüm ide meger netekim ol meshat dügeli nesnelerden size talüm ider ve gerçekdur ve yalan degildür ve ol size öġretdiği (28) gibi kendüde sabit olasız ve şimdi ey oġulcuklar kendüde sabit olun ta ol zhir olacak bize imbisat ola ve (29)geldiğinde biz kendüden hacil olmayız, eger bilürsiniz ki ol vardur bilürsiz ki her bir işleyen kimesne andan doġmuştur,

Üçüncü Faşıl

(1)Görün ne vecihle muhabbet bize peder virmişdur ki Allāhın

[262a]

541

Oġulları müsemma oluruz anuñ içün "ālem bizi bilmez ol(2)sebebden ki anı bilmedi, ey habibler biz şimdi Allāhın oġullarıyız ve ne olacaġız daḫi belli degil ammā bilüriz ki ol peyda olacak añaşebiye olalım zīrā netekim (3)oldur anı görelüm, ve her kimin ki onda bu ümīd ola kendü-(4)sini tathir ider netekim ol tahirdir, her günāh iden kimesne hem nāmustan tecacüz ider ve günāh nāmustan mücavezetdir, (5)ve siz bilürsiz ki ol ẓāhiri oldı ta günāhlarımızı ref ide (6) ve onda hīç günāh yokdur her onda payidar olan günāh etmez(7) her günāh iden anı ne görmedi ve ne bilmedi, ey oġulcuklar sizi bir ehad dalalet etmesin bir eyleyen kimesne bardur nete-(8)kim ol bardur ol kim günāh ider iblistendürzīrā iblis bidayetden günāh ider bunun içün ẓāhir oldı ibnullah (9) ta iblisin iġmali bi tul eyleye, her Allāhtan mevlüd olan günāh etmez zīrā zīrāati onda sabitdürve günāh edemez anuñ içün ki (10)Allāhtan doġmuşdur bununla Allāh oġulları ve iblis oġulları mütebeyyindürher kişi ki adl etmezse Allāhtan degildür daḫi (11) ol kim karındaşını sevmez, anuñ içün ki bidayetden işitd-(12)ügünüz vasiyet budur ki birbiri ile sevişelüm, kayın gibi yok şerirdür imiş ve karındaşını işini katl eylemişdür ve

[262b]

542

Niçin anı katl eyledi ol sebebden ki kendünüñ iġmali kimdür (13)ve karındaşınun doġrudur ey karındaşlarım eger "ālem bizi buġz (14) etse ta'accüb etmek biz bilüriz ki mevtden hayāta geçtin karındaşları sevdiġimiz içün karındaşı sevmeyen mevtte kalır, (15)her karındaşını buġuz iden ādem oldur nicedürsiz bilürsiz (16) ki ebediye hayāt hiçbir ādem oldur nice kalmaz, bundan muhabbeti bilüriz ki bize bedel kendü canını komuşdur ve bize karınd-(17)aşlara bedel canlarımızı komak vacibdürammā kimin kim elinde dünyānın maaşı olsa ve karındaşın ihtiyaç ile görüp rahmetin andan sed ederse muhabbetullah kendüde sükun nice (18) eder, ey benim oġulcuklarım kelam ile ve lisan ile sevmeyelüm (19)lākin amel ile ve sıdk ile ve bununla bilüriz ki hakdan-(20)uz ve kalbimizi muhzırında itminan iledür iz, zīrā eger kalbmiz bizi melamet ederse Allāh kalbimizden azamdürve dügeli nesne-(21)leri bilür ey habibler eger kalbimiz bizi melamet etmezse Allāh (22) katında inbisatımız vardur, ve her nesne ki sual ederiz andan alırız anuñ içün ki vasiyetlerüñ hıfz idüp katında pesnedide (23) olan nesneleri ederiz, ve anuñ vasiyeti budur ki oġlu yesū' mesihin ismine i'tikād ederiz ve bize vasiyet virdiġi (24)gibi birbirimiz ile zīrā ol kim vasiyetlerini hıfz eder

[263a]

543

Kendide sabitdürve kendü onda vebununla bilüriz ki bizde sabidur bize virdiği ruhdan

Dördüncü Faṣıl

(1)Ey habibler her ruha i'tikād etmek lākin ruhları Allāhtan mı olalar tecrübe eylen zīrā çok kazib peygamber 'ālem çıkmışlar-(2) dür Allāhın ruhu bundan bilinir her ruh ki yesū' mesihin (3) cesedde geldiğine idır āf ederse Allāhtandürve her ruh ki yesū' mesihin cesette geldiğine idır āf ederse Allāhtandır, ve her ruh ki yesū' mesihin cesette geldiğine idır āf etmezse Allāhtan degildür ve iş bu ol mesihin zıttıdürkim geleceğin istimā' (4)eylediniz ve şimdiki halde "ālemdedü rey oġulcuklar siz Allāhdan sizi anlara galib oldunuz zīrā andan kim cihanda (5)ol kim sizde azamdüranlar "ālemdendür anuñ içün alırlar "ālemden (6)söylüyorlar ve "ālem anları istimā' eder, biz Allāhtanız Allāhı bilen bizi işıdur Allāhtan olmayan bizi işitmez bundan ruh-(7) u'l-hakkı ve ruhu'l-tuġyānı bilüriz, ey habibler birbirimizi sevelüm zīrā muhabbet Allāhtandür ve her muhabbet iden Allāhtan doġmuşdur (8)ve Allāhı bilür ve muhabbet etmeyen Allāhı bilmez zīrā Allāh muhabbetdür (9)bununla muhabbetullah bize ayan oldı Allāh bir doġmuş oġlunu dünyāya irsal eylediği cihetden ta anuñ ile dirlıḳ ede-

[263b]

544

(10)lüm bunda muhabbetdür Allāhı sevdiġimizden degil lākin andan ki ol bizi sevdi ve anuñ oġlunu günāhlarımıza bedel ġufran olmaya (11) irsal eyledi ey habibler eger Allāh bizi öyle sevdi ise (12) hem bize vacibdürki birbirimizi sevelüm, hiçbir ehad Allāhı herkez görmemişdur eger birbirimizi severiz Allāh bizde sabitdürve (13) anuñ muhabbeti bizde mükemmeldür bundan bilüriz ki biz onda sabit-(14)üz ve ol bizde anuñ içün ki ruhundan virmişdur ve biz gördük şehādet ederiz ki peder oġlunu "ālemin muhallası (15) irsal eyledi her kim ıdur af ederse yesū' ibnullahdur (16) Allāh kendü de kalur ve ol Allāhta ve biz Allāhın hakkımızda olan muhabbeti bildin ve i'tikād eyledin Allāh muhabbetdürve muhabbette baki (17) olan Allāhda bakidürve Allāh kendüde, bunda mükemmel olmuşdur muhabbet bizüm ile ta bize inbisat ola deynunet yevminde ki nete-(18) kim oldur hem biz bu 'ālemdeyiz muhabbette havf yokdur ammā kamil muhabbet havfı taşra gideriz anuñ içün ki havfin azabı (19)vardur ve hayıf olan muhabbette mükemmel degildir, biz aña muhabbet (20) iderüz anuñ içün ki ol bize mukaddema muhabbet ederdi, eger bir ehad derse Allāhı severim ve karındaşını buġuz ide yalancıdürzīrā gördüġü karındaşını sevmeyen görmediġi Allāhı sevmek (21)nice kādir olur, ve bu vasiyet andan aldık ki Allāhı seven anuñ karındaşın daḫi seve

[264a]

545

Beşinci Faşıl

(1)Her kim inanırsa ki yesū’ ol mesih ola Allāhtan doġmuşdur ve her kim validi severse andan daḫi mevlüdi sever,(2) bunda bilüriz ki Allāhın oġulları severiz kaçan ki (3)Allāhı severiz vasiyetlerüñ hıfz ederiz, zīrā Allāh muhabbeti budur ki vasiyetlerini hıfz edelüm vasiyetleri sakil degildir,(4) zīrā her ne kim Allāhtan doġdı ise 'āleme galipdür ve 'āleme (5) ġālib olan ġalabet budur bizüm īmānımız, "āleme galib olan kimdür (6) illa i’tiḳād eyleyen ki yesū’ ibnullahdur bu oldur ki su ile kan ile gelmişdur yesū’ mesih tenha su ile yok lākin su ile ve kan ile ve ruhtur ki şahitlıḳ ider anuñ içün ki ruh hakdur (7) zīrā gökte üç şehādet viren vardur peder ve sahn ve ruh-(8)ı kudüs ve bu üç birdür ve yerde üç şehādet viren vardur ruh (9) ve su ve kan ve bu üç yerdedir, eger ādemlerüñ şehādet ini kabūl ederiz Allāhın şehādet i azamdür anuñ içün ki oġlunun (10)ḥaḳḳında Allāhın şehādet etdiġi şehādet i budur Allāhın oġluna i’tikād iden kendüsinde şehādeti vardur Allāha i’tikād etmeyen anı yalancı ayıtdı anuñ içün ki oġlunun ḥaḳḳında Allāh (11)virdügi şehādete i’tiḳād etmedi, ve ol şehādet budur ki Allāh bize ebediye hayāt virmişdur ve bu hayāt anuñ oġlundadır,

[264b]

546

(12)Kimde kim oġul olursa kendüde hayāt olur ve kimde (13)kim oġul olmazsa kendüde hayāt olmaz, bunları size yazdım ey ibnullah ismine i'tikād idenler ta bilesiz ki ebediye (14) hayātınız vardur ve ta ibnullahın ismine i'tikād edesiz, ve bizüm aña tevekkülümüz budur ki eger bir nesneyi iradetince taleb (15)idevüz bizi istimā' ider, ve eger bilüriz ki her etdiğimiz sualde bzi müstecab ederse bilüriz ki andan dildiğimiz (16)sualler bize olur, eger bir kimesne karındaşın mevte olmayan bir günāhı günāh etmeye görürse sual ide ve ahayt añavere anlara ki mevte günāh etmezler mevte bir günāh vardur ben demezim(17) ki anuñ içün taleb ede, hep doġrusuzluḳ günāhdur ve (18)mevte olmayan bir günāh vardur bilüriz ki her kim Allāhtan doġmuşdur günāh etmek lākin ol kim Allāhtan doġdı ise (19)kendüsini hıfz ider ve ol habis añadokunmaz, bilüriz ki (20) Allāhdanuz ve bütün "ālem şerirde yatur ve bilüriz ki ibnullah gelir ve bize fehim virmişdür ta hak olanı bilüriz ve hak olanda mevcuduz anuñ oġlu yesū' mesihde budur Allāh el-hak (21) ve hayātu'd-dāyimet, ey oġulcuklar zaatlarınızı sanmalardan hıfz eylen amin,

[265a]

547

YUHANNANUÑ İKİNCİ RİSALETİDİR

Fasl-ı Evvel

(1)Şeyhden evlādına kim anları ḥaḳīḳatte severim ve ben yalnız degil lākin anlar cümle ki hakkı bilürler,(2)ol hak içün ki bizde mukimdürve bizüm ile ilelebet (3) ola ni’met rahmet selamet sizüñ ile olsun Allāh pederden ve rabbi yesū’ mesih pederin oġlundan ḥaḳīḳatte ve (4) muhabbette, gayette ferh ider idim ki oġullarınızdan hakta(5)yürür iken buldum atadan vasiyet aldığımız gibi, ve şimdi ey sidesinden rica ederim degildür ki sana yeni vasiyet yazam lākin bidayetden bizde olam ki birbirimize (6) muhabbet edelüm, ve budur muhabbet ki vasiyetleri mūcibince yürüyelüm budur ol vasiyet ki bidayetden işitdiġimiz gibi (7)Anda yürüyesiz, zīrā onda çok iġva ediciler "āleme girdiler ki yesū’ mesihin cesedde geldiġine i'tirāf etmezler (8) iġva edici ve mesihin zıddı budur, kendü zatlarınızı görün ta ol işlediġimiz nesneleri zayi etmeyelüm belki (9)memlu uvzu ahz edelüm he kim tecacüz idüp mesihin taliminde baki olmazsa Allāh ondayoktur mesihin taliminde

[265b]

548

(10)Baki olan hem ata ve hem oġul onda olur, eger bir kimesne size gelüp bu talimi gedür meye anı eve kabūl eylemeñ ve selamun aleyhi (11) dimeñ, zīrā ki selam aleyk selam aleyk din yaramaz işlerinden behredār (12)oldu, çünkü size tahrire çok nesnelerim olup kaġıt ve mürekkeb ile yazmak istemez idim ammā size gelmek ümīd tutarım (13)ve ağız aġza mük'ālemet etmek taki ferhimiz kamil ola, güzide kız karındaşın evlādı sana selam virirler amin,

YUHANNANÜÑ 3. RİSALETİDİR

Faslı Evvel

(1)Şeyhden ġayus habibe kim ben anı ḥaḳīḳatte severim (2) ey habib düġülüler ḥaḳḳında rica ederim ki said ve saġ ola-(3)sın netekim senüñ ruhun saiddür zīrā gayette ferh ider idim kaçan ki karındaşlar gelüp senüñ ḥaḳīḳatine şehādet (4) eylediler netekim sen hakta yürürsün azam ferhim yokdur etdiġim (5) oġullarım hakta yürüdükleri istimā' edem, ey habib i'tikād ile edersin he ne kim karındaşlara ve gariplere edersin (6) ki anlar muhabbetine kenisenüñ huzurunda şehādet eylediler kim eger anları müşayea edesin Allāha layık eyü olur, zīrā anuñ ismi anuñ taşra çıktılar ümmetlerden hīç nesne

[266a]

549

(8)Almayub, imdi bize vacibdürki anlar içün kabūl eyleyelüm, ta (9) hakka muavinler olalüm, keniseye yazdım ammā üzerlerine serverliġe muhabbet (10) iden diyü tarafes bizi kabūl eylemez, bunun içün gelirsem etdiġi amellerime tenbih edeyim ki habis sözler ile hakkımızda her zerre söyleyüp onunla razı olmadı ve ne karındaşları kendü kabūl ileri kabūl etmek isteyenleri men idüp kenise-(11)den taşra ihraç eder, ey habib şer olana uyma ammā eyü olana hayır işleyen Allāhtandür ammā şer işleyen Allāhı (12)görmedi, dimitriyus ḥaḳḳında hep şehādet virmişdur ve hak aña şahitdürve biz daḫi şehādet virıruz ve şehādet imiz (13) gerçek oldugı siz bilürsiz tahrire nesnelerim (14) çoktur ammā mürekkeb ve k'ālem ile sana yazmaya istemezim ammā ömürmeye az zamanda seni görüp agız agza mük'ālemet ede (15)riz, aleyk esselam dostlar sana selam eyliyorlar dostlara isim ile selam eyle

Yehūdā'nuñ Ḳatolikesinüñ Risāletidür

(1)Yehuda yesū' mesihin kulu ve yakubun karındaşı tañrı pederde takdis olunanlara yesū' mesihde mahfuz olanlara

[266b]

550

(2)Davet olunanlara rahmet size ve selamet ve muhabbet çoġalsın,(3) ey mahbūblar tamām ihtimamı ider iken size yazmaya müşterek halasın ḥaḳḳında bana gerek idi ki size yazub tazarru edem ki kadislere bir kerre teslīm olunmuş īmān içün (4) ictihād edesiz, zīrā ba'żı adamlar tesellüb idenler kadimden bu müdayenete peşin yazılmışlar dinsizler bizüm tañrımızın nīmetini iġtilama döndürüp vahid rab Allāha ve bizüm efendimiz yesū’ (5) Mesihe inkār ider iken, pes hadır ınıza gedür mek isterim kim bir kerre bunu bildiniz ki rab halkı mısır toprağından halas idüp sonra īmān gedür meyenleri helak itdi(6) ve ferişteleri ki kendülerüñ evvelki halini sıkılmadılar lākin has meskeni terk idüp azīm kevnüñ deynuninetine ebedi bendlerde(7) Ḳarañuluḳ altında saklamışdür , netekim Sodoma ve Gomora ve çevresindeki şehirler bunlaruñ veçhine manend zina idüp gayri beşeriyetin ardina gider iken numune içün takdim olunurlar ebedi(8) ateşin azabına tahammül ider iken, buna göre daḫi bunlar nevmide olup beşeri ḫōd na pak ederler ve sıyadeti hor(9)görürler ve mecdleri iftirā ederler, nihayet Michael ol baş ferişte çün iblis ile niza idüp musanın teni ḥaḳḳında bahis ider idi ifdür anüñ deynunetini gedür mek

[267a]

551

(10)Cesaret etmedi lākin ayıtdı rab seni azarlasın, ammā bunlar her neye ḫōd ki bilmezler ise iftirā ederler ve neler kim tabiat ile gayri natık hayvanlar gibi bilürler bunlarda müfsid olurlar, (11)vay anlara anuñ içün ki kayınun yolunda yürüdüler bel amun dalaletine ücret içün cereyan itdiler ve kuranın karşu (12)söylemesinde helak oldular, bunlar sizüñ aġa palarınızda lekelerdür bilice ziyafet idüp bi havf kendülerine yedirir iken susuz bulutlar yıllar ile tuġlayane götürülmüş cezanın solmuş aġaçları yemişiz iki kerre ölmüşler kökler(13)inden koparılmışlar, deryanın yavuz kendülerüñ hicaletlerini taşra köpürür iken avare yıldızlar kim anlar (14)karanlığın dumanı ebed saklanmışdur ve hanu ādemden yedincisi bunlaruñ ḥaḳḳında nebilik ayıtdı diyü işte rab geliyor (15) anuñ mukaddes tumanları ile, cümleye karşu kaza idüp anlaruñ cemī' dinsizlerine tevbih etmek içün fısk ile etdiklerinüñ mecmū' fasık amellerinden mecmū' saab sözlerinden ki dinsiz günāhkarlar añakarşu söylediler, (16)bunlar mırıldayıcılardur şikayetçiler kendü şehvetlerine göre yürür iken ve anlaruñ aġzı Bülent kabarmış nesneleri söyler dizar(17)ları teaccüb ider iken menfaat berakatında ammā siz ey

[267b]

552

Mahbūblar bizüm rabbimiz yesū’ mesihin resullerinden ol denilmiş (18)sözleri tezekkür eylen nice size itdiler ki ahir zamanda müstehziler olısardur kendülerüñ dinsiz şehvetlerine göre sülük(19) ider iken bunlar ifrāk edenlerdür canırlar kim anlarda ruh (20)yokdur, ammā siz ey mahbūblar kendünizi en mukaddes īmānı-(21)nızda imaret idüp ruhu kudüste namaz kılar iken, kendünizi muhabbetinde hıfz eylen bizüm rabbimiz yesū’ mesihin (22)rahmetine muntazır olup ebedi hayātına dek, ve ba'żılara ḫōd terahhum (23)eylen fark ider iken, ve ba'żıları havf ile halas eylen ateşten kapub beşeret ile lekelenmiş kaftanı daḫi ibgaz (24)ider iken, hele sizi asresiz hıfz etmeye kādir olana ve anuñ mecdinüñ huzuruna durgurmaya ayıpsız ibtihac ile, (25)vāhid hakimullah bizüm muhallasımıza mecdi celalet kudret ve saltanat hem şimdi hem küllü dehirlerine dek amin,

Evvelki Faşıl

(1)Yesū’ mesihiün alaniyeti ki Allāh añavermişdür ta bendelerine ol nesneleri göstere ki fevri gelseler gerekdur ve gönderüp

[268a]

553

(2)Geldi ferişte̊si ile kulu yuhannaya ilam itdi, ki tañrınun kelamına tanıklıḳ virmişdur ve yesū’ mesihin şehādet ine ve hep (3)gördüġü nesnelere mübarekdur ol kim okur ve anlara bu nübüvvetin sözlerüñ istimā’ idüp onda yazılan nesneleri hıfz (4)iderler zīrā vakit yakındır, yuhannadan asyadaki 7 kiliseye size ni’met ve selamet andan kim mevcuttur ve mevcut imiş ve gelecekdur ve 7 ruhtan kim anuñ arşınun (5)mahzurundadır, ve yesū’ mesihden ki amin şahitdürol emvātden ol doġmuş ve arzın padişahlarınun serveri añakim bize muhabbet idüp bizi günāhlarımızdan yudu,(6) kendü kanından ve bizi şahları ve kahinleri etmişdur Allāha ve kendü pederini añamecd-ü şevket dehirlerüñ dehirlerine dek amin, (7)işte bulutlar ile geliyor ve her göz anı görse gerek ve anlar kim anı deldiler ve yerin cemī’ kabileleri anuñ üzerinde (8)aġlayalar ne am amin, ben ilka ve omaġayım bidayet ve temmet rabbidürkim mevcuttur ve mevcut imiş gelecekdür ala külli (9)şey in kadir, ben yuhanna kim daḫi sizüñ karındaşınız ve müşterek musibette ve yesū’ mesihin melekütünde ve sabrında patmus denilmiş adasında idim kelamullah içün ve yesū’ (10)mesihin şehādet i içün, ruhda oldum rabbin gününde

[268b]

554

(11)Ardinda bir azīm āvāzı işitdim güya ki borunun, diyü ben ilfayım ve umaġa ol ve ahir ve anı kim görürsün bir kitabda yazub asyadaki keniselere iġsal eyle efesusa ve ezmirneye ve pergamusa ve teyadır eye ve sardisa ve philedefiaya (12)ve ladikyaya, ve döndüm ta benim ile söyleyen āvāzı görem ve (13)rücu olunup 7 altın şem adanın gördüm, ve 7 şem adan ortasında insān oġluna benzer bir ahdi ayaġa dek bir libas(14) ile geniş ve memelere bir altın kuşaġı kuşanılmış ve anuñ başı ve saçları beyazlar imiş af yok gibi güya ki (15)kar ve gözleri ateş balıġı gibi ve anuñ ayakları yıldıraycı nihas gibi güya ki tenevvurda yananlar ve āvāzı çok su-(16)laruñ āvāzı gibi, anuñ saġ elinde 7 yıldızı var idi ve aġzından bir keskin iki aġızlı kılıç taşra çıktı(17) ve yüzü geniş kendü kuvvetinde zıya virir gibi idi ve çün anı gördüm ayaklarında düştüm mürde gibi saġ elin (18)üzerine kodı bana diyüp korkma ben ol ve ahirim, ve dirlıḳ süren ve mürde oldum ve işte deriyim dehirlerüñ dehirlerine dek (19)amin vecihimin ve mevtin miftahları bendedir, yazgıl ol nesneleri ki gördün ve ol nesneleri ki mevcuttur ol (20)nesneleri ki şimdiden sonra olmak gerekdur 7 yıldızın sırrını

[269a]

555

Ki saġ elimde gördün ve 7 altın şem adanını 7 yıldız 7 kilisenüñ ferişteleridürve gördüġün 7 şem adan 7 kilisedir,

İkinci Faṣıl

(1)Efesus kilisesinüñ feriştesine yazgıl bunları her ol kim sağında 7 yıldızı var ol kim 7 altın şem adanın (2)ortasında yürür, senüñ amellerini ve emeġini ve sabrını bilürim ve nice ki şerirlere tahammül edemezsin ve resuller olmak dinleri degildür tecrübe eyledin ve anları yalancılar buldun, (3)ve tahammül eyledin ve sabır kıldın ve benim ismim hadur ı içün(4) emek çektin ve aciz kalmadin, nihayet benim vardur sana karşu ki senüñ ol evvelki muhabbetini terk eyledin, (5)imdi yad tut nereden düşmüşsün tevbe idüp evvelki amelleri eyle ve eger ne sana sürat ile geleyim ve şem adanını (6)yerinden gedür eyim illa tevbe edesin, ammā iş bu sendedürki nikolay işlerüñ ibġaz edersin kim ben (7)daḫi anları ibġaz ederim, kimin kim kulaġı ola ruh kiliselere ne der işitsin muzaffer olana vireyim ki Allāhın (8)firdevsi ortasında olan aġaçtan ekl ede, ve ezmirnelilerüñ

[269b]

556

Kilisesi ferişte sine yazgıl bunları ider ol ve ahir ol kim (9)mürde imiş ve diri diri bilürim senüñ amellerini ve musibeti ve fakirliġi lākin ġanisin ve anlaruñ ifdür asın ki ederler ki Yahūdilerdür ve degildür ammā şeytanüñ mecmū'ası, tahammül edecek nesnelerden hīç korkma işte iblis sizlerden zindana salise gerekdur ta imtihan olunasız size 10 güne dek musibet olısardur mevte değin amin ol ve hayātın tacını sana vireyim (11)kimin kim kulaġı ola ruh keniselere ne der işitsin (12)muzaffer olan ikinci mevtden zarar çekmeye, pergamustaki kenisenüñ ferişte sine yazgıl bunları der ol kim iki ağızlı (13)keskin kılıcı var, bilürim senüñ amellerini ve nerede sākin olursun ol yerde kim şeytanüñ tahtıdürve benim ismimi tutarsın ve benim īmānıma inkar etmedim ve ol eyyamda kim anlarda antipas emin şehidim kim katınızda(14) tepelenmişdur nerede kim şeytan sākin olur, ammā benim sana mukabil berzelerim vardur kim bel amın talimini tutanlar orada yanındadürkim balak öġretdi beni israilin önünde (15)şekk komak bunlara zebh olunmuşlardan yemek ve zina etmek, şöyle daḫi nikolay talimini tutanlar senüñ yanında-(16)dür kim ol şey ibġaz ederin, tevbe ile ve eger ne fevri sana

[270a]

557

(17)Geleyim ve aġzım kılıcın ile anlara karşu cenk edeyim, kimin kim kulaġın ola ruhu keniselere nedüristima eylesin muzaffer olana vireyim ki gizlenmiş menden ekl ide ve añabir ak taşı vireyim ve ol taşta birini ad yazılmış kim anı (18)alandan gayri hīç kimesne bilmez, ve teyadur adeki kenisenüñ ferişтesine yazgıl ibnullah bunları der kim gözleri ateşin yalını gibidürve ayakları yıldıraycı nühasa (19)manend bilürim senüñ amellerini ve muhabbeti ve hizmeti ve itikadı ve sabrını ve amellerini ve ahirler evvelkilerden ziyade,(20) lākin benim sana karşu bezirlerim var anuñ içün ki yazabel nam avrete reva görürsün ki kendüsine tenbihdür talüm etmek ve kullarımı azdırmak zina etmeye ve bunlara zebh olunanları yemeġe,(21) ve añamühlet virdim, ta anuñ zinasına tevbe eyleye ve tevbe (22)etmedi, işte ben anı bir döşüne bir kaim ve onunla zina edenleri azīm musibete eger anlaruñ işlerinden pişman olmayalar(23) ve anuñ oġulları mevt ile oldurayım ve mecmū' kiliseler bilseler gerek ki gülleri kalbleri tefahhus iden ve benim ve her (24)birinize sizüñ amellerinize göre vireyim, ammā size derin ve teyadur edeki kalanlara kimler kim bu talüm anlarda degil ve anlar kim şeytanın amaklaruñ bilmediler dedikleri gibi

[270b]

558

(25)Bir gayri yük üzerinize komayım, sizde ne vardur birin (26)tutun ta şuan ki ben gelem, ve muzaffer olan ve işlerimi sonuna dek hıfz iden añaümmetler üzerine sultanlıḳ vire-(27)yim, ve demirden asa ile anlara hüküm eyleyen toprakdan çölmekler gibi harduhaş olalar netekim hem ben benim atamdan aldım, (28-29)ve ben añasabah yıldızı vireyim, kimin kim kulaġı ola ruh keniselere nedüristima eylesin,

Üçüncü Faşıl

(1)ve sarıdesdeki kenisenüñ ferişтesine yazgıl bu nesneleri ider ol kim Allāhın 7 ruhu ondadır hem 7 yıldız senüñ amellerini bilürim ki senüñ bir ismin vardur ki (2)dirilirsin ve mürdesin, müntebih ol ve kalan nesneleri müeyyid eyleki mürde olmalıdürzīrā senüñ amellerini Allāh önünde (3)kamil bulmadı, imdi tezekkür eyle nice aldın ve istimā' eyledin ve sakla gel ve tevbe et imdi eger müntebih olmaysın uġuru gibi sana geleyim ve ne saat üzerine geleyim bilmeye(4)sin, hem sarıdesde senüñ az isimlerüñ vardur ki libaslarını dolaşmadılar ve benim ile beyazlarda yürüyeler anuñ içün ki (5)layıklardur, gālib olan kendü ak libaslar ile giyinmiş ola

[271a]

559

ve anuñ adin hayātın kitabından asla azale etmeyeyim ve anuñ ismine ikrar edeyim benim atamın huzurunda anuñ ferişteleri(6) önünde kimin kim kulaġı ola ruh keniselere nedür (7)istima eylesin ve philedelfiadaki ferişteşine yazgıl bu nesneleri ider ol kudüs ol muhak ol kim davudun miftahı kendüdedürol kim açar ve hīç kimesne (8)kapamaz ve kapar ve hīç kimesne açmaz, senüñ amellerini bilürim işte önüne açılmış kapu virdim ve hīç kimesne anı kapamaya kādir degildür anuñ içün ki senüñ bir kuvvetin vardur ve benim (9)kelamımı hıfz eyledin ve ismime inkar etmedn, işte şeytanın mecmū'asınun vireyim kim kendüleri Yahūdiler olmak derler ve degillerdür ammā yalan söylüyorlar işte anları edeyim ki gelüp senüñ ayaklarınüñ önünde secde (10)eyleyeler ve bileler ki ben sana muhabbet etdim, ol sebebden ki sabrımın sözünü hıfz etdim ben daḫi seni tecrübenüñ saatinden hıfz edeyimki cümle meskunet üzerine gelseler gerekdur (11)yerde sākin olanları tecrübe etmek içün işte fevri gelirim anı muhkem tut sende var ta hīç kimesne senüñ (12)tacını almaya muzaffer olan anı benim tañrımın heykelinde bir amud edeyim ve artuk taşra çıkmaya anuñ üzerine yazayım benim

[271b]

560

Tañrımın ismini ve benim tañrımın şehri ismini yeni yeruşlimin kim āsumāndan benim tañrımdan nüzūl ider ve benim yeni (13)ismimi, kimin kim kulaġı ola ruh kiliselere nedür (14)istima eylesin ve lavidikiyelilerüñ kilisesinüñ ferişteşine yazgıl bunları ider ol amin ol şāhid amin ve hak ol (15)tañrınuñ hilkatin ibtidası senüñ amellerini bilürim ki ne soġuksun ve ne sıcak bula ki sok ya ısıcak olasın,(16) şöyle anuñ içün ki ılıcaksın hem ve ne sok ve ne ısıcak(17) seni benim aġzımdan taşra kusacaġım, ol esilden ki dersin ben ġaniyim ve maldar oldum ve hīç nesneye ihtiyacım yokdur ve bilmezsin ki sen şaki ve bi çare fakir ve ama ve uryan-(18)sın sana pend ederim ki benden ateş ile kal olmuş altını satun alasın ta ġani olasın ve ak libasları ta giyinmiş olup senüñ üryanlığın hicaleti ẓāhir olmaya ve senüñ(19) gözlerine göz devasın mesh et ta göresin, ben her kimi kim severim tevbih ve tedib kılarım imdi ġuyur ol(20) tevbe eyle işte ben kapuda durup kakrın eger bir kimesne benim āvāzımı işitub kapu açacak olursa katına girüp (21)ahşam taamın anuñ ile ekl edeyim ve ol benim ile muzaffer olana vireyim kim benim tahtımda benim ile otura netekim ben

[272a]

561

Daḫi zafer buldum ve benim atam ile kendü tahtında oturulmuşum, (22)kiminki kulaġı ola ruh kiliselere ne der istimā' eylesin,

Dördüncü Faṣıl

(1)Bunlardan sonra gördüm ve işte semāda bir kapu ve evvelki āvāz ki işitdim boru gibi imiş benim ile söyler iken diyü buraya suud eyle ve sana ol nesneleri göstereyim (2)kim şimdiden sonra olmak gerekdür , ve hemandem ruhta oldum ve işte āsumānda bir arş kurulmuşdur ve arş üzerinde bir (3)cülus eden, ve cülus edenüñ şekli yeşim ve serdiyus taşına manende imiş ve arşın çevresinde ve zümrüt şekline benzer (4)bir ilkem saġıma imiş, ve arşın dairesinde 24 taht ve ol tahtlar üzerinde 24 şeyh üzerinde otururken gördüm ak libaslarda giyinmişler ve anlaruñ başlarında altın (5)taçları oldı yıldırımlar gök gürüldemeler ve āvāzlar ol arşdan taşra çıktılar ve 7 ateş kandilleri arş önünde (6)yanar idi kim Allāhın 7 ruhudur, ve arşın huzurunda bellura benzer bir sırça denizi ve arşın ortasında ve arşın (7)dairesinde 4 hayvan gözler ile per on varid, ve evvelki

[272b]

562

Hayvan arslana manend ve ikinci hayvan buzağıya şebih ve üçüncü hayvanın yüzü adam gibi idi ve dördüncü hayvan (8)uçar kartala benzer ve dört hayvanın her birine 6 şar kanadı oldı dairesinde ve içinde gözler ile pür gündüz ve gece anlaruñ hīç rāhatı yokdur diyü kudüs kudüs kudüs rab Allāh her nesneye kādir kim olur idi mevcuttur ve gelecekdür , (9)ve çün ol hayvanlar mecdi ve kerāmeti ve şükrü taht üzerine oturana virirler ki dehirlerüñ dehirlerine dek dirlıḳ sürer(10) 24 şeyh arşda ötüri önünde düşerler ve dehirlerüñ dehirlerine dek dirlıḳ edene secde eyliyorlar ve arşın (11)önünde taçlarını bırakırlar diyü layıksın ya rab mecdi kerāmet ve kuvvet almak anuñ içün ki sen dügeli nesneleri yarattın ve senüñ iradetin içün mevcuttur ve yaratılmışlardur,

Beşinci Faşıl

(1)ve arş üzerinde cülus edenüñ saġında bir kitabı gördüm (2)yazılmış içinde ardinda 7 mühür ile mühürlenmiş, ve bir kuvvetli ferişteyi gördüm bülend āvāz ile nida ider iken kim (3)layıkdur kitabı açmak ve mühürlerini çözmek, ve hīç kimesne kökde ve ne yerde ve ne yer altında kādir deġil idi ol kitabı

[273a]

563

(4)Açmaya ve ne aña nazar etmeye, ve ben çok aġladım ol sebebden ki hīç kimesne layık bulunmadı kitabı açmak okumak ve(5) aña nazar itmek, şeyhlerüñ biri baña ider aġlama işte yahuda kabilesinden mevcut olan arslan davud aslı ġalebe (6)itdi kitabı açmak ve yedi mührünü çözmek içün, ve gördüm ve işte arşın 4 hayvanın ortasında ve şeyhlerüñ meyanında bir kuzu durur idi güya ki katl olunmuş ve anuñ 7 boynuzu ve 7 gözü var idi çün(7) tañrınun 7 ruhudur bütün yere irsal olunmuş, ve gelüp (8)arş üzerinde cülus ederim yemīnimden kitabı aldı, ve çün kitabı almış idi 4 hayvan ve 24 şeyh kuzu önünde düştüler her birinüñ tanburları var iken altın camları her buhurlardan ki Kudüslerüñ namazlarıdır, (9)ve birini terennüm ayırladılar diyü kitabı almak ve mühürlerüñ açmak layıksın anuñ içün ki katl olundun ve bizi Allāha senüñ katında satun aldin her kabileden ve lisandan ve (10)taifeden ve ümmetten, bizi bizüm tañrımıza şahlar ve kahinler (11)eyledin ve yer üzerinde şahlıḳ ederiz ve görüp çok ferişte lerüñ āvāzın işitdim arşın ve hayvanlaruñ ve şeyhlerüñ dairesinde ve anlaruñ adedi kumanlaruñ tumanları

[273b]

564

(12)ve beylerüñ beyleri azīm āvāz ile diyüp katl olunmuş kuzu layıkdur ki kudreti ve ġınai ve fitneti ve kuvveti ve kerāmeti (13)ve mecdi ve bereketi ahz ide ve her mahluḳu ki gökte ve yerde ve yer altında ve deryada olanları ve anlaruñ hepsinde kileri işitdim diyü arşta cülus edene ve kuzuya bereket (14)ve kerāmet ve mecdi kudret dehirlerüñ dehirlerine dek ve 4 hayvan dediler amin ve 24 şeyh düşüp dehirlerüñ dehirlerine dirlik iden secde itdiler,

Altıncı Faṣıl

(1)ve gördüm çünkü kuzu mühürlerüñ birin açmış idi ve 4 hayvanüñ birin işitdim güya ki gök görülmesinüñ (2)āvāzı ile diyü gel ve gör, ve gördüm ve işte bir ak at ve üzerinde oturanın bir yay var idi ve bir tac aña verilmişdür (3)ve taşra çıktı zafer bulur iken ta zafer bula, ve çün ikinci mührü açmış idi ikinci hayvanı işitdim diyü gel (4)ve gör ve bir gayri ak kızıl hurucc eyledi ve üzerinde oturana virilmişdur ki sulhü ardan götüre ve tabiri birini (5)debeleyeler ve bir büyük kılıç aña verilmişdur ve çün üçüncü mührü açmış idi üçüncü hayvanı işitdim diyü gel

[274a]

565

ve gördüġüm işte bir siyah at ve üzerinde oturanın elinde (6)bir mizanı var idi,ve 4 hayvanüñ ortasında bir āvāzı işitdim diyü buġdayın bir ölçüsü 1 dinara arpanın 3 ölçüsü 1 dinara ve arpanüñ 3 ölçüsü 1 dinara ve ziġneti ve sucu zarar (7)etmeyesin ve çün 4. Mührü açmış idi ve 4.(8)Hayvanın āvāzın işitdim diyü gel ve gör, ve gördüm ve işte bir buz at üzerinde oturanın ismi mevt ve cehennem onula tabi olur idi ve anlara saltanat virildi yerin 4. Bahşı üzere ki kılıç ile ve faht ile ve mevt(9) ile ve yerin ve huşu ile tepeleyeler, ve çün beşinci mührü açmış idi gördüm mezbah altında kelamullah içün tepe(10)lenmişlerüñ ruhlaruñ ve tuttukları şehādet içün ve azīm āvāz ile çaġırdılar diyü deyinceyedek ya rab kudüs ve hak din idüp bizüm intikamını yerde sākin olanlardan (11)almayasın ve ak libaslar her birisine virilmişdur ve anlara denilmişdur ki henüz bir zaman aram edeler ta şuan deġin kim anlaruñ hem bendeleri ve karındaşları ola kim anlar gibi (12)daḫi tepelenecek imişler, ve gördüm çün altıncı mührü açmış idi ve işte azīm zelzele olmuşdur ve geniş kabilden (13)çuval bizüm gibi kara olup mah kana manend oldı gök

[274b]

566

Yıldızları yere düştüler netekim incir aġacı başcazlaruñ (14)atı virir çün azīm yel ile silkinmişdur ve gök sarılmış kitab gibi ayrıldı her dal ve ada yerlerinde kımıldanmışdur (15)ve yerin padişahları ve vezirler ve ġaniler ve binbaşılar ve kudreliler ve her kul ve her azatlı kendüleri maġaralarda ve dağlaruñ (16)kayalarında pünhan eylediler, ve dağlara ve kayalara ederler bizüm üzerimize düşün ve arş üzerinde cülüs edenüñ yüzünden ve (17)kuzunun ġażabından bizi nihan eylen zīrā ki kendü ġażabınüñ azīm günü geldi ve durmaya kim kādir olur

Yedinci Faşıl

(1)ve bunlardan sonra 4 ferişteyi gördüm yerin 4 bucaġı üzerinde durur iken ki yerin 4 yelin tuttular ta yel yer üzerine asmaya ve ne deniz üzerine ve ne hiçbir aġaç (2)üzerine, ve bir gayri ferişteyi gördüm güneş doġusundan suud ider iken kim Allāhül hay mührü onda imiş ve azīm āvāz ile 4 ferişteye çaġırdı kim anlara virilmişdur(3)yere ve deryaya zarar etmek içün diyü ne yire ve denize ve ne aġaçlara zarar eylen añadek kim bizüm tañrımızın kullaruñ (4)alınlarında mühürledin ve mühürlenmişlerüñ bin işitdim

[275a]

567

44000 mühürlenmişdur beni israilin cemī’ kabileleri-(5)nden, yahuda kabilesinden 12000 mühürlenmişdur rubin kabilesinden (6)12000 mühürlenmişdur eşir kabilesinden 120000 mühürlenmişdur naftalüm kabilesinden 12000 mühürlenmişdur menesse kabilesinden 12000 mühürlenmişdur lavi kabilesinde 12000 mühürlenmişdur ishar kabilesinden (8)12000 mühürlenmişdür , zablun kabilesinden 12000 mühürlenmişdur Yusuf kabilesinden 12000 mühürlenmişdur bunlardan sonra gördüm işte cemī’ kebir ki hīç kimesne anı saymaya kādir deġil cemī’ ümmetlerden kabilelerden ve taifelerden lisanlardan arş önünde ve kuzu huzurunda durur iken ak (10)hilatler ile giyinmiş ve nihaller ellerinde ve azīm āvāz ile çaġırdılar diyü halas arş üzerinde cülus iden bizüm tañrımıza (11)ve kuzuya ve cemī’ ferişteler durdular, arşın çevresinde şeyhlerüñ ve 4 hayvanlaruñ ve anlar arşın önünde yüz-(12)leri düşüp Allāha secde itdiler diyü amin bereket ve mecdi hikmet ve şükür ve kerāmet kudret ve kuvvet bizüm tañrımıza

[275b]

568

(13)Daġlaruñ dehirlerine dek amin, ve şeyhlerden biri cevab ayıtdı bana diyü iş bu ak hil atler ile giyinmişler kimdürve kandan(14) geldiler, ve añaetdim ya rab sen bilürsin ve bana ayıtdı bunlar azīm musibetden gelenlerdür ve hil atlerüñ yudular ve (15)kuzunun kanında hil atlerüñ aġrıldılar ve bunun içün tañrınuñ arşı önündedür ve anuñ heykelinde añagündüz ve gece ibadet ederler ve arşda cülus iden üzerlerinde akin olusardur (16)artuk aç olmayalar ve artuk susayalar ve ne güneş üzerlerine düşe (17)ve ne hīç esilik, ol sebebden ki arş ortasındaki kuzu anlara yedire ve sularuñ çeşmelerine anları ilette ve tañrı her göz yaşı anlaruñ gözlerinden siliserdir,

Sekizinci faṣıl

(1)ve çün 7. Mührü açmış idi āsumānda sükut oldı (2)buçuk miktarı saat, ve 7 ferişteyi gördüm ki (3)Allāhın önünde durdular ve 7 boru anlara virilmişdür ,ve bir ferişte daḫi gelüp mezbah katında durur idi bir altın mücmimesi var iken ve çok buhurlar añaverilmişdur ta cemī' Kudüslerüñ namazları ile arş önündeki altın mezbahı (4)üzerine ihda ede, ve buhurlaruñ Kudüslerüñ namazları

[276a]

569

(5)İle suud ayıtdı ferişte elinden hüdanın önünde, ve ferişte mücmireyi aldı ve mezbahın ateşinden anı pür idüp yere saldı ve oldılar āvāzlar ve gök gürülmeleri ve yıldırımlar ve bir (6)zelzele ve 7 ferişteler ki anlaruñ 7 borusu var idi (7)kendüleri hazır eylediler ta boru çalalar ve evvelki ferişte boru çaldı dolu olmuşdur ve ateş kan ile yere atılmışlardur aġaçlaruñ 4. Bahşi yandı ve cümle yeşil (8)ot yanmışdür , ve 2. ferişte boru çaldı ve güya ki azīm daġ ateş ile yanar iken deryaya atılmışdur ve deryanın (9)3. Bahşi kan oldu, ve deryadaki mahluḳatın 3. Bahşi kim canları oldı öldi ve kimlerüñ (10)3. bahşi zayi oldu, ve 3. Ferişte boru çaldı ve bir büyük yıldız kandil gibi yanar iken āsumāndan düşmüşdür ve ırmaklaruñ 3. Bahşına ve sularuñ çeşmelerine düştü,(11) ve yıldızın adı efesnetin denilmişdur ve sularuñ 3. Bahşı oldı ve çok adamlar sulardan aldılar anu-(12)ñ içün ki acı olmuşlardur, ferişte boru çaldı ve 3. Bahşi mazrub oldı ve ayın 3. Bahşı ve yıldızlaruñ 3. Bahşı hatta anlaruñ 3. Bahşi karanlıḳ olmuşdur ve gün 3. Bahşine zıya virmez

[276b]

570

(13)İdi ve gece İncīlin ve gördüm ve işitdim bir ferişteyi āsumānüñ ortasında uçar iken diyü bülend āvāz ile vay vay vay yerin sākin olanlara 3 ferištenüñ borusunun sayir āvāzlarından ötüri ki daḫi çalısarlerdir,

Dokuzuncu Faşıl

(1)ve 5. Ferişte boru çaldı ve gördümki bir yıldız āsumāndan yere düştü ve añaġamrın kuyusu anahtarı (2)virilmişdur ve ġamrın kuyusun açtı ve kuyudan tutun ve taşra çıktı ve bir büyük tenevvürün dutunu gibi ve geniş hava karanlıḳ (3)olmuşdur koyunun dutunu sebepten, ve çekirgeler dutundan taşra yere çıktılar ve anlara saltanat virilmişdur netekim yer (4)akreplerinüñ saltanatı vardur, ve anlara denilmişdür ki yerin önüne zarar etmeyeler ve ne hīç hīç aġaca meger ancak ol (5)ādemlere kim tañrınuñ mührü anlaruñ alınlarında degildür ve anlara virilmişdur ki anları öldürmeyeler lākin ta 5 aya dek makub olalar ve anları işkencesi akrebin işkencesi gibi-(6)dür çün ādemi urur, ve ol günlerde adamlar ölümü arayalar ve (7)anı bulmayalar ve ölmek dileyeler ve ölüm anlardan kaça ve çekirgelerüñ şekilleri cenge hazır olmuş anlara manend

[277a]

571

Üzere güya ki haçlar altında manende ve yüzleri ādemlerüñ (8)yüzleri gibi ve anlaruñ saçları vardı avretlerüñ saçları (9)gibi ve anlaruñ dişleri aslanın gibi oldılar ve anlaruñ zerreleri vardı demir zerreleri gibi ve anlaruñ kanatlarınüñ aġzı cenge çok anlaruñ arabalarınüñ savtı gibi (10)ve akreplere benzer kuyrukları vardı ve kuyruklarında nişeler oldılar ve anlaruñ saltanatı imiş 5 ay adamlara zarar (11)etmek içün ve anlaruñ üzerine bir şahi oldı ġamrın feriştesi kim adı İbranice abadon ammā adı yunanca(12) apolyon olur, evvelki vay gitdi işte bunlardan sonra(13) 2 vay daḫi gelir, ve 6. Ferişte çaldı ve Allāh huzurundaki altın mezbahınun 4 boynuzundan bir āvāzı (14)işitdim, 6. Ferişteye kim borusu var idi diyüp feratı (15)azīm ırmaġında baġlanan 4 ferişteyi çöz gel ve 4 ferişte çözülmüşlerdür yer kılınmış 1 saate ve 1 güne ve 1 aya (16)ve 1 yıla dek ta ādemlerüñ 3. Bahşin tepeleyeler ve atlı çerisinüñ adedi dumanlaruñ 2 tumanı ve anlaruñ(17) adedin işitdim ve rüyada atları şöyle gördüm ve üzerlerinde otur anları kim ateşi sümbülü ve kibriti zerreleri vardı ve atlaruñ aslanlaruñ başları gibi ve ateş

[277b]

572

(18)ve dutun ve kükürt aġızlarından taşra çıktı ve bu 3 ile ādemlerüñ 3. Bahşi tepelendiler ateşten ve dutundan(19) ve kükürtden kim aġızlarından taşra çıktı, zīrā saltanatları anlaruñ aġzında kuyruklarındadürzīrā anlaruñ kuyrukları (20)manen ilanlara başları vardı ve anlar ile zarar ederler ve kalan adamlar ki bu darplardan tepelenmediler anlaruñ ellerinüñ işlerinden tevbe etmediler ta ki şeytanlara ve altından ve gümüşten ve pirinçten ve taştan ve aġaçtan putlara tapmayalar(21) ki ne görmeye ne işitmeye ne yormaya kadirdirler ve katillerinden tevbe etmediler ve ne cazılıḳlarından ve ne zinasından ve ne gariplıḳlerinden,

Üçüncü Faşıl

(1)ve bir gayri kavi ferişteyi gördüm āsumāndan iner iken bir bulut ile giyinmiş ve başında ilkem sıġma ve yüzü güneş(2) gibi ve ayakları ateşin amudları gibi ve elinde açılmış bir kitapçıġı vardı ve saġ ayaġı derya üzere koydı ve solu (3)zemin üzere ve azīm āvāz ile çaġırdı aslan eġirir gibi ve vakdi ki çaġırmış idi 7 ra’d kendü aġazlaruñ (4)söylediler ve çün 7 ra’d aġazlaruñ söylemişler idi yazmalı

[278a]

573

Oldum ve gökten bir āvāzı işitdim bana diyü 7 ra’dın (5)söylediklerüñ mühürle gelve anları yazma ve ol ferişte kim derya üzere ve zemin üzere durup görür idim elini āsumāna kaldı-(6)rdı ve dehirlerüñ dehirlerine der ile yemīn ayıtdı kim semāyı yaratdı ve ondaki nesneleri ve arzı ve (7)ondaki nesneleri teharri ayıtdı ki nesneleri ki zaman artuk olmaya serdir, lākin 7. Ferişтenüñ āvāzınüñ günlerinde çün boru çalısardur tañrınun sırrı netekim kendü kullarına peygamberlere ihbar etmişdur (8)ve āsumāndan işitdiğim āvāz tekrar benim ile söyledi ve didi varup deniz üzerine ve yer üzerine duran ferişтenüñ elindeki (9)açılmış kitapçığı al ve ferişteye vardım añadeyu kitapçığı bana virve bana etdı al ve anı istikal et ve senüñ karnını acı eyleye ammā aġzında bal gibi tatlı(10) ola ve ferişтenüñ elinden kitapçığı alup anı istikal etdim ve aġzımda bal gibi tatlı imiş ve çün anı istikal (11)etdim benim karnım acı olmuşdur ve bana ayıtdı tekrar nebilik etmek gereksin halklar katında ve ümmetler ve lisanlar ve çok padişahlıḳ,

On birinci Faṣıl

(1)ve bir kamış bir asa gibi bana virilmişdur ve ferişte durur idi,

[278b]

574

Deyu kalkub ölç hüdanüñ heykelini ve mezbahı ve onda ibadet (2)edenleri ve heykelden taşra ki havlin taşra çıkar ve anı ölçmeyesin anuñ içün ki ümmetlere virildi ve şehri mukaddesi (3)payi mal edeler 42 ay ve 2 şahitlerime vireyim ve nebilik edeler 1260 gün çuval bezi (4)ile giyinmişler, bunlar 2 zeytin aġacıdürve 2 şemadan (5)yerin tañrınuñ huzurunda durur iken ve eger bir ehad anlara zarar etmek isterse ateş anlaruñ aġzından çıkub düşmanlarını istikal ider ve eger bir kimesne anlara zarar etmek ister(6)ise aña gerekdur ki bu vecihle katl oluna, bunlaruñ saltanatı vardur āsumānı kapamak ta anlaruñ nübüvvetinüñ günlerinde yaġmur yaġmaya ve anlaruñ saltanatı vardur sular üzerine anları kana döndürmek ve yeri her afet ile dar etmek hergah ki (7)isterler ise ve çün anlaruñ şehādet in tamām edeler ömürden taşra çıkan ve anlaruñ ile cenk eyleye ve üzerlerine zafer bulup (8) anları katl ide ve anlaruñ leşleri azīm şehrin çarşısındaki ruhaniyet ile südüma ve mısır denilir kanda kim (9)bizüm rabbimiz daḫi haçlanmışdür , ve halklardan ve kabilelerden ve lisanlardan ve ümmetlerdenkiler anlaruñ leşlerini göreler üç buçuk (10)gün ve anlaruñ leşlerüñ kabirlere koyulmak koyuvermeyeler ve yerde

[279a]

575

Sakin olanlar üzerlerine şadlıḳ ve ibtihac edeler ve birbirine ıtiyyeleri göndereler anuñ içün ki bu iki peygamber yerde (11)sākin olanlara işkence virdiler ve üç buçuk günden sonra hayātın ruhu Allāhtan anlara girdi ve ayakları üzere (12)durdular ve azīm havf anlara nazar edenlere düştü ve bülen āvāzı āsumāndan işitdiler anlara diyü buraya suud eylen ve āsumāna suud idenler bir bulutta ve anlaruñ düşmanları anları (13)gördüler ve ol saatte zelzele i azime oldı ve şehrin 10. Bahşi düştü ve ādemlerüñ 7 bin adaları zelzelede depelendiler ve kalanlar merġub oldılar ve āsumānın hüda-(14)sına mecdi virdiler, 2. Vay gitdı işte 3.(15) Vay sürat ile gele, ve 7. Ferişte boru çaldı ve gökte azīm āvāzlar oldılar diyü "ālemin memleketleri bizüm rabbimizin ve anuñ mesihinüñ olmuşlardur ve dehirlerine (16)dek padişahlıḳ ide ve 24 Şeyh tañrınun huzurunda kahtlarında oturur iken yüzlerine düşüp tañrıya secde (17)itdiler, diyü sana şükür ederiz ya Rab Allāh her nesneye kādir ki mevcuttur ve mevcut oldı ve gelecekdur anuñ içün ki azīm (18)kudretini aldin ve padişahlıḳ etdin, ve ümmetler haşmenak oldılar ve senüñ haşmin geldi ve emvāt dey olunacak

[279b]

576

Vakit ve āvāz virecek senüñ kullaruñ peygamberlere ve kadislere ve isminden korkanlara sıġırlara ve kebirlere ve arzı ifsad (19)edenleri ifsad edecek, ve tañrınun heykeli açılmışdur gökte ve anuñ ahdinüñ tabutu görülmüşdür anuñ heykelinde ve yıldırımlar ve savtleri raadlar ve zelzele ve büyük dolu olmuştur,

On İkinci Faşıl

(1)ve āsumānda bir büyük alamet göründi bir avret güneş ile giyinmiş ve ay ayakları altında ve başı üzere 12 (2)yıldızdan bir tac, ve hamile olup feryat ayıtdı oğlan borusu (3)ile tutulmuş ve doğurmak içün işkencelenmiş, ve āsumānda bir gayri alamet göründi ve işte bir azīm ejderha kızıl kim yedi başı ve 10 boynuzu vardı ve başları üzere 7 tac (4)ve anuñ kuyruġu āsumānüñ yıldızlarınun 3. Bahşin çekdi ve anları yere bırakdi ve ejderha avret önünde durur idi ki doğuracak idi ta çün doğura oğlunu istikal(5) ede, ve er oğlu doğurdı ki cemī' ümmetlere demirden asa ile hüküm edecek imiş ve anuñ oğulcuġu Allāha ve anuñ arşına (6)kapulmışdur ve avret beriyyeliyye kaçtı kim anuñ anda Allāhtan hazır olmuş bir yeri var ta añaorada yedireler 1002

[280a]

577

(7)160 gün, ve cenk oldı semāda Mikail ve anuñ ferişteleri ejderhaya karşu cenk itdiler ve ejderha cenk (8)etdı ve anuñ ferişteleri ve galib olmadılar ve ne anlaruñ(9) yeri artuk āsumānda bulundu, ve matrud oldı ol azīm ejderha ol kadim yılan iblis ve şeytan denilmiş kim cümle meskuneti azdırır arza bırakılmışdur ve anuñ ferişteleri bile-(10)since burakılmışlardur ve bir azīm āvāzı işitdim asımdanda diyü şimdi oldı kalas ve kudret ve bizüm hüdamızın melekütü ve anuñ mesihinüñ saltanatı zīrā bizüm karındaşlarımızın melamet edeni aşaġa bırakıldı kim anları tañrımız huzurunda gündüz ve gece (11)melamet itdi, ve anlar añazafer buldular kuzunun kanı ile ve anlaruñ şehādet inüñ gelmesi ile ve kendülerüñ canına muhabbet (12)etmediler mevte dek bunun içün şadlıḳ eylen ya gökler anlarda sākin olanları vay yerde ve denizde sākin olanlara anuñ içün ki iblis size inmişdur azīm haşmi olup (13)bilür iken kim anuñ zamanı azdır, ve çün ejderha gördi ki yere bırakılmışdur er oġlanı doġuran avreti matrud ayıtdı (14)ve azīm kartalın 2 kanadı avrete virilmişdur tab yabane uça anuñ yerine kim ol yerde beslenir bir zaman ve zamanlar ve buçuk (15)zaman ilanüñ yüzünden ve ilan avretin ardina aġzından suyu

[280b]

578

(16)Nehir gibi bırakdi ta anı nehir ile ya'ni gark itdiler ki yerde avrete yardım ayıtdı ve yer ağzını açub ejderha kendü ağzından(17) bıraktığı nehri bel eyledi, ve ejderha avrete maġzub oldı ve anuñ tahmınüñ kalanları ile cenk etmeye gitmişdur ki tañrınuñ vasiyetlerüñ hıfz ederler ve yesū' mesihin şehādet i (16)anlardadır ve deryanın kavmi üzere durur idim

On üçüncü Faşıl

(1)ve bir vahşi gördüm denizden suud ederek kim 7 başı ve 10 boynuzu var idi ve boynuzları üzere 10 tacı(2) ve başları üzere küfrün bir ismi ve gördüġüm vahşi pelenke şebih imiş ve anuñ ayakları hırsın gibi ve anuñ ağzı aslanın ağzı gibi ve ejderha aña kuvvetini virmişdür (3) ve tahıtını ve azīm saltanatı ve başlarınun birini gördüm güya ki ölüme tepelenmiş ve anuñ ölümünün ceraheti övülmüşdür (4)ve müteaccib oldı cümle yerde vahş ardınca ve ejderhaya secde itdiler kim vahşe saltanatı virdi hem vahşe secde itdiler diyü kimdür vahşe şebih onunlar cenk etmeye kim (5)kadirdir, ve aña bir ağız virilmişdur azīm nesneleri söyler iken ve küfürleri ve aña saltanat virildi 42 ay

[281a]

579

(6)Etmek içün, ve aġzını açtı küfürde tañrıya karşu anuñ ismini iftirā etmek ve muzillesini ve āsumānda sākin olanları(7) ve aña verildi kadīsler ile cenk etmek ve anlara zafer bulmak ve saltanat añaverildi her kabiler virher lisan ve her ümmet (8)üzerine ve aña secde ederdür yerde cemī' sākin olanlar kim isimleri "ālemin dünyābından zebh olunmuş kuzunun hayātınüñ (9)kitabında yazılmamışlardur, eger bir kimesnenüñ kulaġı olsa(10) işitsin eger bir kimesne esirliġe ilette esirliġe gideserdür eger bir kimesne kılıç ile öldüre kılıç ile (11)öldürülmek aña gerekdur bundadürKudüslerüñ sabrı ve īmānı ve birgayri vahşi gördüm yerden suud ederek ve iki (12)boynuzu vardı kuzu gibi ve ejderha gibi söyler idi evvelki vahşin saltanatın icra kılar anuñ huzurunda ve arzı ve onda sākin olanları kılar ki evvelki vahşe tapa-(13)lar kim ölümünün ceraheti övülmüşdür ve büyük alametleri ider şöyle ki ateşi asımdandan indirir adamlar önünde (14)ve yerde sākin olanları azdırır ol alametlerden kim añaverilmişlerdür vahşin huzurunda etmek içün yerde sākin olanlara diyü ki ol vahşe bir sureti edeler kim kılıcın (15)ceraheti aña olup dirlik sordı ve añaverilmişdür vahşin

[281b]

580

Suretine canı virmek ta vahşin sureti hem söyleye hem kıla ki ne kadar varsa ki vahşin suretine secde etmeyeler tepelene-(16)ler ve cümlesi aylar küçükleri ve büyükleri ve ġanileri ve fakirleri ve azadlıları ve kulları ki anlara nişan virile anlaruñ(17) saġ elinde ya alınlarında, ve ta bir kimesne bey-ü şira etmeye kādir olmaya illa ol kim vahşin nişanı ya ismi ya anuñ isminüñ(18) adedi anda ola, bunda hikmetdürkimin kim aklı var vahşin adedi muhasebe etsin zīrā ādemüñ adedidürve anuñ adedi 666,

On dördüncü Faṣıl

(1)ve gördüm ve işte bir kuzu sahyun dağı üzere durur idi ve onunla 144 bin kim anuñ atasınüñ ismi(2) alınlarında yazılmış oldı ve āsumāndan bir āvāzı işitdim çok sularuñ āvāzı gibi ve azīm ra'din savtı gibi ve tanbur çalıcılaruñ āvāzı işitdim tanburlarında çalar iken (3)ve güya ki yeni nameyi terennüm kıldılar arşın huzurunda ve 4 hayvanın ve şeyhlerüñ ve hīç kimesne ol nameyi öġrenmeye kādir deġil idi illa ol 144 (4)bin ki yerden satun alınmışlardur, bunlardur ki avretler ile

[282a]

581

Alevde ölmemişlerdür zīrā bekarlardur bunlar kuzuya tabi olanlardur her kanda gider ise bunlar ādemlerden satun alınmışlardur(5) tañrıya ve kuzuya göre içün anlaruñ aġzında ġadr bulunmadı(6) zīrā tañrı arşınüñ huzurunda ayıpsızlardur ve bir ġayri ferişteyi gördüm semānın ortasında uçar iken kim ebedi İncīl onda imiş yerde sākin olanlara beşaret etmek ve her ümmete ve(7) kabileye ve lisana ve halka diyü bülend āvāz ile Allāhtan havf eylen ve añamecdi virin anuñ içün ki anuñ deynunetinüñ saati geldi ve añasecde eylen ki āsumānı ve zemini ve deryayı ve (8)sularuñ çeşmelerini etmişdür ve bir ġayri ferişte tabi oldı diyü düştü düştü bablun ol azīm şehir anuñ içün ki cemī' ümmetere zinasınüñ ġażabı sucusundan içir-(9)mişdur ve 3. Ferişte anlara tabi oldı diyü bülend āvāz ile eger bir kimesne vahşe secde ide ve suretine ve nişanı (10)anuñ alnında ya elinde ala, hem kendü ġażabullahın sucusundan içse gerek dövülmüş halatsız anuñ haşminüñ kasinde ve ateşte ve kibritte mazüb ola mukaddes ferişteleriñ (11)önünde ve kuzunun huzurunda ve anlaruñ ġażabınüñ dutunu dehirleriñ dehirlerine dek suud ider ve anlaruñ hīç rāhatı olmaya gündüz ve gece kim vahşe ve suretine secde ederler ve eger kimesne

[282b]

582

(12)Onun isminüñ ala, bunda Kudüslerüñ sabrıdur bunda (13) tañrınuñ vasiyetlerüñ ve yesū'un īmānüñ hıfz idenler ve āsumāndan bir āvāzı işitdim bana diyü yaz gel meytlere ki rabde ölürler şemden sonra evet ider ruh ta emeklerinden isdür ahat (14)edeler ve amelleri anlar ile tabi ederler ve gördüm ve işte bir ak bulut ve bulut üzerinde oturan ibni insāna şebih kim(15) başında altın tacı var idi ve elinde keskin oraġı ve bir gayri ferişte heykelden taşra çıktı bulut üzerinde otur añabülend āvāz ile çaġırır iken senüñ oraġını gönder ve biç gel zīrā biçecek saat sana geldi anuñ içün ki (16)yerin hasadı kurumuşdur ve bulut üzerinde oturan oraġını (17)yerde saldı ve yer biçilmişdür ve bir ġayri ferişte semādaki heykelden taşra çıktı anuñ daḫi keskin oraġı (18)var iken bir ġayri feişte mezbahtan taşra çıktı kim ateş üzerine saltanatı oldı keskin oraġı tutana bülend āvāz ile çaġırdı diyü senüñ keskin oraġını gönder ve yerin salkımları kadef eyle anuñ içün ki anuñ üzümleri (19)olmuşlardur ve ferişte oraġını yere saldı ve yerin asmasın (20)kadef itdi ve ġażabullahın azīm mengenesine saldı ve mengene basılmışdur şehirden taşra ve kan mengeneden çıkdi anlaruñ yanlarına dek 1600 aralıġa

[283a]

583

On beşinci Faṣıl

(1)Gördüm āsumānda azīm ve acib 7, ferişteyi kim anlaruñ 7 ahir afeti vardı anuñ içün ki (2)anlarda tañrınuñ ġażabı itmam olunur, ve gördüm güya ki serçeden bir denizi ateş eyle muhtelit olmuş ve vahşe ve anuñ suretine ve nişanına ve isminüñ adedine muzaffer olanları serçeden deniz üzerinde durur iken tañrınun tanburları anlarda olup(3) ve tañrınuñ kavli musanın terennümün teşbih ederler ve kuzunun terennümün diyü azīm ve acib senüñ amellerüñ ya Rab Allāh her nesneye kādir adil ve muhak senüñ sebillerüñ ya Kudüslerüñ padişa-(4)hı, kim senden korkmaya ya Rab ve senüñ ismine temcīd virmeye anuñ içün ki yalnız kudüssün anuñ içün ki cemī' ümmetler gelüp senüñ huzurunda secde edeler ol sebebden ki senüñ (5)ahkamın aşikare olmuşlardur ve bunlardan sonra gördüm ve işte semādaki şehādet in muzillesinüñ heykeli açılmışdur(6) ve ol 7 ferişte heykelden taşra çıktılar anlaruñ 7 afeti var iken pak ve Ruşen ketdan ile giyinmişler ve altın (7)kuşaklar göġüslere kuşanılmışlar, ve 4 hayvandan biri 7 ferişteye 7 altın cami virmişdur dehirlerüñ dehirlerine dek (8)birlıḳ iden tañrınuñ ġażabı ile pür olmuş ve heykel dutun

[283b]

584

İle doldı hüdanın mecdinden ve kudretinden ve kimesne heykele girmek kādir deġil idi añadeyin ki 7 ferişтenüñ 7 afeti 7 tamām oldular

On altıncı Faşıl

(1)ve heykelden bülend āvāzı işitdim 7 feşiteye diyüp ve evin (2)ve ġażabullahın camlaruñ yere dökük ve evvelki varup camını yere döktü ve kem zararlı çiban ol ādemlere olmuşdur kim anlarda vahşin nişanı imiş ve anlara kim suretine secde (3)itdiler ve 2. Ferişte canını denize döktü ve meytin(4) kanı gibi olmuşdur ve her nefis öldi denizde ve 3. Ferişte camını nehirlere ve sularuñ çeşmelerine döktü ve kan (5)olmuştur, sularuñ ferişтesini işitdim diyü adilsin ya Rab ki mevcuttur ve ki olur idi ve ki olacakdur anuñ içün ki (6)bu nesneleri deyn etdin zīrā Kudüslerüñ ve peygamberlerüñ kanüñ (7)döktüler ve anlara kanı içmek virdin zīrā layıkdür lar ve mezbahtan bir gayri işitdim diyü evet ya Rab Allāh her nesneye (8)kādir senüñ ahkamın hak ve adillerdür ve 4. Ferişte camını güneş üzerine döktü ve aña verildi adamları ateş (9)ile sararmak ve adamlar azīm hararet ile sararmışlardur ve tañrınun

[284a]

585

İsmini iftira itdiler ki bu afetler üzerine saltanatı var ve tevbe(10) etmediler aña mecd virmek içün ve 5. Ferişte camını vahşin tahtı üzere döktü ve anuñ memleketi karanlıḳ (11)olmuşdur ve lisanlarını renceden çiġnediler, ve gök tanrusını iftirā itdiler zincirlerinden ve çibanlarından ve anlaruñ amellerinden (12)pişman olmadılar ve 6. Ferişte camını ferat ol azīm ırmaġı üzerine döktü ve anuñ suyu kurumuşdur ta güneş (13)doġusundan ki şahlaruñ yolun yer kılına ve ejderhanın aġzından ve vahşin aġzından ve yılan peygamberin aġzından 3 (14)na pak ruhu gördüm kurbaġalara manende, zīrā diyülaruñ ruhlarıdüralametleri ider iken kim yerin şahlarına ve tamām meskunete revan ederler anları tañrı her nesneye kādir ol azīm gününün (15)harbine cem etmek içün, işte uġuru gibi gelirim mübarekdur uyanık olan ve libaslarını hıfz iden ta üryan yürüyüp aġr-(16)ını görmeyeler ve anları İbranice ırmakdan dinlemiş bir yere (17)cem eyledi ve 7. Ferişte camını havaya döktü ve bülend (18)āvāz gök heykelinden tahtdan çıkdi diyü olmuşdur ve āvāzlar ve raadler ve yıldırımlar olup zelzelei azime olmuş İncīlin ki adamlar yer üzerinde evvelden beri olmamışdur buncalın zelzele şöyle büyük (19)ve şehri azīm 3 bölük oldı ve ümmetlerüñ şehirleri düştüler ve bablon ol azīm hadur a geldi hüdanın huzurunda aña

[284b]

586

(20)ġażabınun haşminüñ hamrı kadehini virmeye ve her ada kaçtı (21)ve dağlar bulunmuş degillerdür ve kılparlar kadar bir azīm dolu āsumāndan indi adamlar üzerine ve adamlar Allāha şetm itdiler dolunun afetinden zīrā ki afeti mübalaġa azīm imiş,

On yedinci Faṣıl

(1)ve geldi 7 ferişteden biri ki 7 cam anlarda imiş ve benim ile söyledi bana diyü gel sana zaniye i azimenüñ (2)deynunetini göstereyim ki çok sularuñ üzerinde oturur, kim şahları onunla zina itdiler ve yerde sākin olan (3)zinası hamrı ile mest olmuşlardur ve beni ruhda bi yabana iletdi ve bir avreti gördüm iskelet renkli vahş üzerine oturarak pür küfrün isimlerden kim 7 başı ve 10 boynuzu (4)var idı ve avret fırfır ile ve iskerlet ile giyinmişdur ve altın ile müzeyyen olmuş ve kıymetli taş ile ve incirler ile kim elinde altın kase vardı pür kerahetler ile ve zinasınüñ (5)na paklığı ile ve alnında bir isim yazılmşdur sır bablun (6)ol azīm zinalaruñ anası ve yerin kerahetlerinüñ ve avreti gördüm Kudüslerüñ kanı ile ve yesū'un şehitlerinüñ kanı ile mest olmuş ve anı görecek azīm ile teaccüb(7) etdim ve ferişte bana ayıtdı niçün teaccüb eyledin ben sana deyim evretin ve anı götüren vahşin sırrını kim yedi

[285a]

587

(8)Başı ve 10 boynuzu vardur, gördüġün vahiş mevcut oldı ve degildür ve ġamrdan taşra çıkısardur ve izaate gideser ve yerde sākin olanlar teaccüb edeler kim isimleri hayātın kitabında yazılmamışlardur dünyānın bünyādından çün ol vahşi(9) göreler ki mevcud oldı ve degildür velākin mevcuttur, bunda akıl ki hikmeti vardur 7 başı dağdürkim avret (10)üzerlerinde oturur ve 7 şah vardur 5 düştüler ve biri mevcuttur ve ahir henüz gelmedi ve çün gele sehliçe kalmak (11)gerekdur ve ol vahiş ki mevcud imiş ve degildür hem kendü(12) sekizincidür ve yedidendürve izaate gider ve 10 boynuzu ki gördün 10 şahdur ki henüz memleketi almadılar ammā (13)şahlar gibi vahş ile bir saat saltanatı alırlar, bunlaruñ bir ra'yi vardur ve kuvvetin ve saltanatın vahşe virilselerdir, (14)bunlar kuzu ile cenk edeler ve kuzu anlara zafer bula anuñ içün ki rablerüñ rabbidürve padişahlaruñ padişahı ve bilesince (15)olanlar davet olunmuşlar ve muhtarlar ve müminler ve bana etdı zaniye oturduġu yerde gördüġün sular taifeler ve cemaatler-(16)dür ve ümmetler ve lisanar ve vahş üzerine gördüġün 10 boynuz bunlar zaniyeyi ibġaz idüp anı harab ve üryan edeler ve(17) etlerini yiyeler ve anı ateş ile yaksalar gerek, zīrā tañrı anlaruñ kalblerine virdi anuñ ra'yini etmek ve bir raide

[285b]

588

Olmak ve anlaruñ memleketini vahşe virmek aña dek ki (18)tañrınuñ sözleri tamām olalar ve gördüġün avret ol büyük şehirdür kim yerin padişahları üzere padişahlıġo vardur

On sekizinci Faşıl

(1)ve bunlardan sonra bir gayri ferişteyi gördüm āsumāndan iner iken azīm saltanatı varken ve arz anuñ mecdi ile münevver (2)oldı ve salabet ile Bülent āvāz ile çaġırır idi diyü düştü bablun ol büyük ve diyülaruñ abadanlıġı olmuşdur ve her napak ruhun(3) zindanı her napak ve mebġuz tayirin zindanı, anuñ içün ki cemī' tarifeler anuñ zinasınun ġażabı hamrından içtiler ve yerin padişahları onunla zina itdiler ve yerin barizganları anuñ irfaşınun kuvvetinden ġani olmuşdur (4)ve bir ġayri āvāzı āsumāndan işitdim diyü çıkın andan ey benim halkım ta anuñ günāhlarından bühremend olmayasız ve ta (5)darplarından almayasız, anuñ içün ki günāhları āsumāna dek (6)yetiştiler ve tañrı anuñ zulümleri tezekkür etmişdür , añaāvāz virin niyekim ol daḫi size āvāz virdi ve 2 katı aña izaf eylen amellerine göre ol kadehte kim doldurdı (7)aña2 katı doldurun, ne kadar kendüsini temcīd ayıtdı ve tenemmuda oldı ol kadar azab ve ye'si añaverin anuñ içün ki kalbinde idürotururum padişah ve tul avret degilüm ve

[286a]

589

(8)Ye’si görmeyim, bunun içün bir günde darpleri geriserdür mevt ve yeis ve aht ve ateşe yanmış ola anuñ içün ki aña deyn(9)iden rabbi Allāh kavidür ve anunla zina iden ve teneumda olan yerin padişahları anuñ üzerine aġlayalar ve tehassür edeler çün (10)anuñ yangınüñ deynuneti göreler, ırakdan durur iken azabından havfi içün diyü hay hay ol azīm şehir babulun ol kuvvetli (11)şehir anuñ içün ki bir saatte senüñ deynunetin gelmişdur ve yerin bazirganları anuñ üzerine aġlayub tehassür edeler anuñ içün ki anlaruñ ticareti kimesne artuk satun almaz, (12)altınun ticareti ve gümüşün ve kıymetli taşın ve incinüñ ve nazik bezzin ve fırfırın ve ibrişimin ve iskerletin ve aġacın fildişinden her zarfın be kıymetli aġaçtan (13)her kabın ve nehastan ve demirden ve mermerden ve tarçın ve buhurlar ve tıb ve günlük ve sucu ve zeyt ve semid ve buġday ve davarlar ve koyunlar ve atlaruñ ticareti ve arabalaruñ ve esirlerüñ ve (14)ādemlerüñ canları ve senüñ canınun şehvetinüñ meyveleri sende gitmişlerdür ve semiz nesneler hep ve nefis nesneler senden (15)gitmişlerdür ve anları artuk asla bulmayasın, işbu nesnelerüñ bazirganları kim andan ġaniġ oldılar ırakdan duralar anuñ (16)azabınüñ havfi içün aġlayub tehassür ider iken, diyü hay hay ol büyük şehir ki nazik bez ile ve fırfır ile ve iskerlet

[286b]

590

İle giyinmişdur ve altın ile müzeyyen olmuşdur ve kıymetli taş(17)ile ve İncīler ile, anuñ içün ki bir saatte ol kadar ġaniġlıḳ harab oldı ve her kimi reisi ve kimlerde bütün cemaat ve gemiciler ve ne kadar denizden ticaret ederlerse ırakdan dur-(18)dular ve anuñ ihrakınun dutunun görenler çaġırdılar diyü hangi (19)(şehir) ol büyük şehre şebih ve başları üzere toz berkadlar ve feryad itdiler aġlayub tehassür ider iken diyü hay hay ol büyük şehir kim anda denizdeki cemī' gemi sahipleri ġani olmuşlardur anuñ kıymetinden anuñ içün ki 1 saatte harab (20)oldu, ibtihac eyle anuñ üzerine ey semā ve kudüs resuller ve peygamberler anuñ içün ki deyn etdı Allāh sizüñ deynunetinizi (21)anun, ve bir kavi ferişte bir taşı kaldırdı büyük deġirmenüñ taşı gibi ve deryaya bıraktı diyü şöyle şiddet ile babulon (22)ol büyük şehir bırakılmış ola ve artuk hīç bulunmaya ve tanbur zenlerüñ ve muskarlaruñ ve düdükçülerüñ ve boru çalıcılaruñ āvāzı (23)artuk sende asla işitilmeye ve hiçbir ehli sanat her ne sanatdan ise artuk sende asla bulunmaya ve deġirmenüñ sadası artuk sende asla işitilmeye ve çırağın nuru artuk sende hīç zıya virmeye ve göykünün ve kedinüñ āvāzı artuk sende asla işitilmeye anuñ içün ki senüñ bezirganlaruñ yerin ekabirleri imişler ol sebebden ki senüñ cadılıġın ile

[287a]

591

(24)Mecmu taifeler azdılar, ne peygambelerüñ ve Kudüslerüñ kanı kendü de bulunmuşdur ve yerde cemī' tepelenmişlerin,

On dokuzuncu Faşıl

(1)ve bunlardan sonra cemī' kebirden bir bülend āvāzı işitdim āsumānda diyü elliluya halas ve mecdi kerāmet ve kuvvet bizüm (2)rabbi Allāhımıza anuñ içün ki hak ve adil anuñ akhamı ol sebebden ki zaniye azimeyi deyl etdı kim arzı kendü zinası ile fesad etmişdür ve anuñ elinden kendü kulları(3) kanımın intikamını aldı ve tekrar ederler elliluya ve anuñ(4) dutunu yukaru çıkdi dehirlerüñ dehirlerine dek ve 24 şeyh ve 4 hayvan düşüp arş üzerinde cülus iden(5) tañrıya secde itdiler diyü amin elliluya ve arştan bir āvāz çıkdi diyü bizüm tañrımıza hamd eylen ya cümle kulları(6) andan korkanları hem sıġırlar hem kebirler ve işitdim güya ki cemü kebirin āvāzın ve güya ki çokluḳ sularuñ āvāzın ve güya ki kavi raadlaruñ āvāzın diyü elliluya anuñ içün(7) ki rabb Allāha her nesneye kādir padişahlıḳ itdi, ferh ve tehlil edelüm ve mecdi aña verelüm anuñ içün ki kuzunun nikāhı(8) geldi ve avreti kendüsini hazır eyledi ve aña verildi ki nazik bez ile pak ve beyaz giyinmiş ola zīrā nazik bez (9)kadislerin berleridürve bana ider yaz gel topu añaki

[287b]

592

Kuzunun nikāhınun akşam taġamına okunmuşdur ve bana idürbunlar (10)tañrınun gerçek sözleridürve ayakları önünde düştüm añatapmak içün ve bana ider gör hīç etme senüñ ile bir kulum ve senüñ karındaşlarından kim yesū'un şehādet i anlardadır tañrıya secde eyle zīrā yesū'un şehādet i nübüvvetin (11) rūhudur ve āsumānı açılmış gördüm ve işte bir ak at ve üzerinde oturan emin ve sadık denilir ve adl ile deyn (12)ider ve muharebe ider ve anuñ gözleri ateşin yalığı gibi ve başı üzere çok taçlar ve bir adı oldı yazılmış ki hīç (13)kimesne bilmez ala kendüsi ve kana badur ılmış bir libas ile(14) giyinmişdur ve ismi denilir kelamullah ve āsumāndaki askerler añatabi oldılar ak atlar üzerinde beyaz ve pak nazik bez (15)ile giyinmişler ve anuñ aġzından bir keskin kılıç taşra çıkar ta anuñ ile ümmetleri darb ide ve kendü demirden asa ile anlara hüküm ide ve kendü her nesneye kādir tañrınüñ (16)ġażabınun ve haşminüñ sucu mengenesini basar ve anuñ libasında ve budunda bir ismi var yazılmış padişahı ve(17) erbabın rabbi ve bir ferişteyi gördüm gelişte durur iken ve bülend āvāz ile çaġırdı der iken göġün ortasında uçan dügeli kuşlara gelin ve azīm tañrınuñ akşam taamına (18)cem' olun, ta ekl edesiz padişahlaruñ atlaruñ

[288a]

593

ve binbaşılaruñ atlaruñ ve kuyularuñ atlaruñ ve atlaruñ üzerlerinde otur anlaruñ atlaruñ v ser-cümlenüñ atlaruñ azad-(19)laruñ ve kullaruñ küçüklerüñ ve büyüklerüñ vahşi gördüm ve yerin padişahlaruñ ve anlaruñ çerilerüñ cem olmuşlar at üzerinde oturan ile çerisi ile cenk (20)etmek içün ve vahş tutulmuşdur ve anuñ ile ol yalan peygamber kim önünde alametleri etmişdür kim anlar ile vahşin nişanüñ alanları ve suretine secde edenleri azdırır idi bu ikisini ateşin koruna kükürt ile yanar iken deri bırakılmışlar-(21)dür ve kalanlar at üzerinde oturanın kılıcı ile tepelenmişlerdür kim kendü aġzından çıkmışdur ve kuşlar cümle anları etlerı ile doyuldular

Yirminci Faşıl

(1)ve bir ferişteyi gördüm āsumāndan iner iken ki ġamrın (2)miftahı onda imiş ve elinde bir büyük zincir, ve ejderhayı ol eski ilanı kabz ayıtdı ki iblisdur ve şeytan anı (3)bin yıl baġladı hapis idüp üzerine mühür vurdı ta taifeler artuk azdırmaya aña dek kim ol bin yıl tamām ola ve bunlardan sonra bir zaman çözülmek

[288b]

594

(4) gerekdür ve tahtları gördüm ve anlarda otururlar idi ve hüküm anlara virildi ve canlara gördüm kim başları kesilmişlerdür yesū'şehadeti içün ve kelamullah içün ve anlar kim vahşe secde etmediler ve ne suretine ve nişanı anlaruñ eli üzere ve eli üzere almadılar ve dirlik sürdüler ve mesih ile şahlıḳ (5) itdiler 1000 yıl ammā meytlerüñ kalanları dirlıḳ etmediler (6) aña dek 1000 yıl tamām oldı iş bu evvelki kıyamet mübarek mukaddes kim nasibi vardur ol kıyamette bunlaruñ üzerine ikinci mevtin hīç saltanatı yokdur lākin tañrınuñ ve mesihin (7) kahinleri olalar ve onunla 1000 yıl şahlıḳ edeler ve (8)kaçan ki 1000 yıl itmam ola şeytan anuñ zindanından çözüle, ve arzın 4 bucaġındaki tarifeleri azdırmaya taşra çıksa gerek kov ve makov anları cenge cem etmeye kim (9)anlaruñ adedi deniz kumunca, ve arzın vüs ati üzere suud itdiler ve Kudüslerüñ ordusunu dolaştılar ve mahbūb şehri ve ateş tañrıdan gökten indi ve anları istikal itdi, (10)ve anları azduran iblis ateşin ve kibritin külüne bırakılmışdur onda kim vahş ve yalan peygamber ve mahzūb olalar ve gece (11)dehirlerüñ dehirlerine dek, ve bir büyük ak tahtı gördüm ve üzerinde cülus edeni kim huzurundan yer ve gök kaçtı ve anlara

[289a]

595

(12) hīç mekan bulunmadı, ve meytleri gördüm ve saġir ve kebir Allāhın huzurunda durur iken ve kitablar açılmışlardurve bir gayri kitab açılmışdur ki, ve hayātındürve meytler mahkum oldılar kitaplarda (13)yazılmış nesnelerden anlaruñ amellerine göre ve derya onda olan emvātı virdi ve mevt ve cehim anlardaki emvātı virdiler ve her biri(14) amellerine göre mahkum oldular, ve mevt ve cehim ateşin koluna (15)bırakılmışlardur iş bu ikinci ölmdür, ve kim ki hayātın kitabında yazılmış bulunmadı ise ateşin külüne bırakılmışdür ,

Yirmi birinci Faşıl

(1)ve yeni āsumānı ve ya'ni zemini gördüm zīrā evvelki āsumān(2) ve evvelki zemin geçmişdur ve derya artuk olmadı, ve ben yuhanna şehri mukaddesi yeni yeruşlimi gördüm tañrıdan āsumāndan iner iken amade olmuş netekim bir gelin müzeyyen olmuş eri içün,(3) ve bir bülend āvāzı āsumāndan işitdim diyü işte tañrınun muzillesi adamlar ile ve anlar ile anlaruñ tanrusı, ve tañrı her göz yaşın anlaruñ gözlerinde silse gerek ve artuk ölüm olmaya ve ne yeis ve ne figan ve hīç dert artuk olmaya anuñ içü-(5)n ki evvelki nesneler gitmişlerdür ve tahtta cülus itdi

[289b]

596

İşte dügeli nesneleri yeni ederim ve bana ider yaz gel anuñ (6) içün ki bu sözler hak ve sadıkdür , ve bana ayıtdı olmuşdur ben alfa ve oġmayım bidayet ve temmet olana ab hayātın (7) çeşmesinden rayigan vireyim, muzaffer olan dügeli nesneleri mīrās bula ve añatañrı olayım ve kendü bana oġul ola (8) ammā korkanlara ve īmānsızlara ve mekruhlara ve katillere ve zanilere ve sihirbazlara ve putperestlere ve dügeli yalancılara anlaruñ nasibi ateş ile ve kükürt ile yanan külde kim ikinci(9) mevtdir, ve 7 ferişte lerden biri bana geldi kim 7 can 7 ahir darblar ile pür anlardadır ve bana söyledi gel diyü (10)sana arusi kuzunun avretini göstereyim, ve beni götürdi ruhda bir azīm yüksek daġa ve bana gösterdi ol büyük (11)şehri mukaddes yeruşalimi āsumāndan tañrıdan iner iken, kim tañrınuñ mecdi andadür ve anuñ nuru en kıynetli yeşim(12) taşına manend billur gibi şeffaf, ve anuñ bir azīm ve yüce duvarı var idi 12 kapusı var iken ve kapularda 12 ferişte ve isimler anda yazılmış ki beni israilin on(13)iki kabilesinindir, şarkdan 3 kapu şimalden 3 kapu (14)cenubdan 3 kapu garbden 3 kapu, ve şehir duvarının 12 temeli vardı ve anlarda kuzunun 12 resulünün isimleri

[290a]

597

(15) ve benim ile söylenecek altından bir kamışı vardı ta şehri ve (16) anuñ kapularını ve duvarını ölçe, ve şehir çihar köşeli koyulmuşdur ve anuñ tuġlü ol kadar olur ne kadar hem arzı ve şehri kamış ile ölçtü 12 000 ġaluta dolu ve arzı ve ulvi (17)beraberdir, ve anuñ duvarını ölçtü 144 arşınüñ (18)adam ölçüsü ki ferişтenindür ve anuñ duvarınüñ bünyanı (19)yeşim imiş ve şehir halis altın pak serçeye şebih, ve şehir duvarınüñ temelleri her kıymetli taş ile donanmışlardur evvelki temel yeşim 2ç Safirus 3. Halıḳdun 4. (20)Zümrüt, 5. Sersdun 6. Serdiyus 7. Harusultus 8. Berillus 9. zebered onuncu horuferasus 11. İyakintus 12. Emetustus,(21) ve on iki kapu 12. kapularuñ her birisi bir inciden imiş ve şehrin çarşısı halis altın imiş (22) şefif serçe gibi, ve heykeli onda görmedim zīrā rab Allāh(23) ala külli şey'in kādir ve kuzu anuñ heykelidürve şehrin güneşe ihtiyacı yokdur ve ne aya ki onda zıya vireler zīrā (24)Allāhın mecdi anı münevver eyledi ve kuzu anuñ çıraġıdır, ve halas olmuşlaruñ taifeleri anuñ nurunda yürüyeler ve arzın(25) şahlaruñ anlaruñ mecdin ve kerāmetin añagedür irler ve anuñ

[290b]

598

(26) kapıları kendünde hīç kapanmayalar zīrā gece anda olmaya (27) ümmetlerüñ mecdin ve kerāmetin añagedür eler, ve hīç bulaşan nesne ve kerahet ve kezb iden ve asla añagirmeye illa anlar ki kuzunun hayātı kitaba yazılmışlardır

Yirmi ikinci Faşıl

(1) ve abı hayātın bir pāk nehrini bana gösterdi billur gibi Ruşen tañrınuñ ve kuzunun arşından taşra çıkar iken, (2) anuñ çarşısının ortasında ve nehrin bu bana ve ol yana hayāt ağacı 12 yemişi ider iken her bir aya göre yemişini virir iken ve ağacın yaprakları taifelerüñ ilaç (3)etmesi içün, ve hīç lanet artuk olmaya ammā tañrınuñ ve kuzunun arşı onda ola ve anuñ kulları añaibadet edeler (4)ve anuñ yüzünü göreler ve anuñ ismi anlaruñ alınlarında, (5)ve gice onda olmaya ve çıraġa ihtiyaçları yokdur ve güneşin nuruna anuñ içün ki rab Allāh anları münevver ider ve şahlıḳ ede-(6)ler dehirlerüñ dehirlerine dek bana ayıtdı bu sözler sahih ve hakdur mukaddes peygamberlerüñ rab Allāhı kendü ferişteşini gönderdi anları kullarına göstermek içün ki müsareatte (7)olmak gerekdür , işte sürat ile mübarekdur ol kim

[291a]

599

(8) kitabın mübüvvetinüñ sözlerini hıfz eder, ve ben yuhanna bu nesneleri gördüm ve istimā' eyledim ve işitüb gördüġümden sonra bu nesneleri bana gösteren ferişтenüñ ayakları önünde (9) secde etmeye düştüm, ve bana idürgör hīç zīrā senüñ hem hizmetkārınım ve senüñ karındaş peygamberlerden ve bu kitabın sözlerini hıfz edenlerden tañrıya secde et (10) ve bana eydür bu kitabın mübüvvetinüñ sözlerini mühürleme anuñ içindürki (11) zaman yakındır zulmeden henüz zulm etsin ve merdar olan henüz merdar olsun ve bar olan henüz müteberrir olsun ve mukaddes (13) olan henüz mukaddes olsun ve işte sürat ile benim āvāzım benim ile her birine ceza etmek netekim anuñ(14) ameli ola, ben alfayım ve oġmaya bidayet ve temmet evvelki ve ahir mübarekdur anuñ vasiyetlerini idenler anlaruñ ḥükmü ola (15) hayātın aġacına ve kapulardan şehre gireler, ammā taşra köpekler ve sahirler ve ġaniler ve katiller ve put perestler ve her kim ki (16) kizbi sever ve eder, ben yesū' benim ferişтemi gönderdim bu nesneleri size şehādet etmek keniselerde ben davudun aslı (17) ve cinsiyim Ruşen ve sabah yıldızı, ve ruh ve arus ederler gel ve istimā' iden duysun gel ve teşne olan gelsin (18) ve isteyen ab-ı hayātı raygan alsın, zīrā bu kitabın nübüvvetinin

[291b]

600

sözlerini her istimā’ edene işhād ederim eger bir kimesne bunlara ilhak ide tañrı bu kitabda yazılan afetler anuñ (19) üzerine ilhak ide ve eger bir kimesne bu nübüvvet kitabınüñ sözlerinden kaldıra tañrı anuñ nasibini hayātın kitabından kaldıra ve mukaddes şehirde ve bu kitapta yazılan nesnelerden (20) bu nesnelere tanıklıḳ viren belli sürat ile gelirim amin (21) belli gel yarab yesuu, bizüm rabbimiz yasuu mesihin nīmeti sercümleniz ile amin

Temmet

Mesīh tārīhine göre sene 1222 nisan evā'ilinde bi-avnillah yeni ahdin bu tercümesi tamām oldı

DİZİN

'abes : saçma
'a. 190b/3, 209b/19, 212b/2, 249a/5

Abiyūd: Hz. İsa'nın 10. kuşak dedesi
A. 005a/13
A.+ ı tevlīditdi 005a/13

Abiyyā: Hz. Süleyman'ın torunu
A. 005a/8

'acāyip: tuhaf
'a. 037a/15
'a.+ dür 074b/12
'a.+ dür 038b/43

acı
a. 210b/19, 248b/11, 248b/14, 276a/8, 278a/11, 278a/9
a.+ lığın 243b/15
a.+ lıḳ 140b/14
a.+ nı 161b/7

'āciz : yaşlı, bakıma muhtaç
'ā. 243a/5

'acuz : yaşlı kadın
'a.+ laruñ 221a/7
'a.+ ler 228b/3
'a.+ lere 221b/2

aç -
a.- acaḳ 271b/20
a.- ar 271a/7
a.- ayım 025a/35
a.- duġumuz 093b/24
a.- duk 133a/2
a.- ıcaḳ 006b/11’aẕīm, 031b/27
a.- ıla 013b/8
a.- ılmış 013b/9, 036b/32
a.- madı 099b/33, 106b/14
a.- mak 273a/4, 273a/9
a.- maḳ 114a/16, 273a/6
a.- malu 117b/14
a.- masında 202a/19
a.- maya 273a/4
a.- maz 271a/8
a.- mış 273b/1, 273b/3, 273b/5, 274a/12, 274a/7, 274a/9, 275b/1
a.- mışdur 114a/14
a.- tı 093a/18, 102a/41, 276b/2, 281a/6
a.- tılar 056a/4
a.- ub 009a/2, 099b/35, 103b/34, 106b/17, 122b/1, 133a/3

aç : karnı aç olma
a. 028b/32, 037b/19, 045a/11, 046b/44, 152a/20, 168b/21, 169a/34, 206b/13
a.+ üz 160b/11

açıḳ
a. 029a/3, 179a/17, 254a/12
a.+ dur 120b/38, 140b/13

açıl -
a.- mış 098a/56, 100b/8, 102b/11, 114b/27, 234a/14, 271a/8, 277b/2, 278a/9, 287b/11
a.- mışdur 008a/16, 066b/35, 106b/10, 175b/9, 181b/11, 283a/5
a.- muşdur 052a/52
a.- sun 066b/35
a.- ub 114b/27
a.- ur 178a/12

ad : isim
a. 270a/17
a.+ ı 079a/32, 277a/11
a.+ ını 005b/21, 005b/25
a.+ ları 206a/4
a.+ larını 058a/17

a.+ lı 102a/1
a.+ lu 089b/11, 094a/34, 100b/11, 105b/28, 117b/7, 118a/24, 121a/9, 123a/10
a.+ um 112a/18

ada
a. 134b/26
a.+ cuk 134a/16
a.+ da 135b/9, 136a/11
a.+ ları 279a/13
a.+ nuñ 135b/7
a.+ sında 268a/9
a.+ yı 107b/6

'adālet : hak
'a.+ i 211a/1
'a.+ e 107b/10

'add : sayma, kabul etme
'a. 081b/28, 091a/10, 141b/10, 142a/23, 142a/24, 232b/3

'add it -: saymak, kabul etmek
beni 'a.- ersiñ 230b/18
gibi 'a.- diler 026a/6
şöyle 'a.- sün 160a/1
zīrā 'a.- erim 146a/18
kutlu 'a.- erin 131b/2
ba'żılara 'a.- üb 185b/12
ammāhiçbirine 'a.- mezüm 122a/24

'add olun -: kabul görmek, sayılmak
olmağa 'a.- a 153b/14
lāyıḳ 'a.- asız 216b/6
umutlar 'a.- dular 191a/9
içün 'a.- mazmı 139b/27
içün 'a.- muşdur 141b/10

ādem : insan, erkek kişi
a. 160a/1, 201a/31, 204a/8, 220a/13, 220a/14, 232a/6, 262b/15, 262b/16
a. istimā'etmeye 246b/19
a. ḳıyāsetmesin 246a/7
a.+ de 197b/15, 198b/17
a.+ den 267a/14
a.+ e 208b/28, 246a/12
a.+ e tenbiheder 208b/28
a.+ i 199b/22, 199b/23, 210a/9, 223a/11, 229b/10, 253b/4, 276b/6
a.+ ler 009b/16, 178b/3, 226a/2
a.+ ler'aḳılda 226a/8
a.+ lerden ḫalaṣolalar 217b/2
a.+ lerden 212b/6
a.+ lere 201b/8, 224b/2, 229a/4, 229b/9, 276b/5, 283b/2
a.+ lere 239a/27
a.+ leri 214b/8, 223a/10
a.+ leri rāżıeder 210b/22
a.+ leri rāżıidenler 201b/6, 212b/4
a.+ lerüñ 008b/20, 198a/5, 204a/8, 209a/8, 209b/23, 219b/5, 223a/5, 223b/16, 228a/14, 253a/15, 259a/8, 264a/9, 277a/16, 277b/18, 279a/13, 286a/14
a.+ üñ 213a/13, 252a/24
ā. 008a/4, 013b/9, 021b/11, 021b/9, 030b/26, 044a/40, 054b/24, 057a/27,
057b/1, 058b/28, 059b/26, 065b/11, 065b/18, 068a/37, 070b/7, 074a/1, 078b/21,
091b/22, 095a/13, 119b/16, 120b/35, 124a/27, 126a/26, 133a/32, 138b/1, 140a/4,
141a/28, 145b/25, 148a/20, 149a/6, 157b/20, 159a/14, 160a/3, 162b/18, 165b/8,
169a/28, 174b/47, 174b/48, 189b/1, 191a/16, 192a/13, 192a/15, 195a/1, 195b/8,
247b/20, 248b/6
ā. cüdāitmesün 034a/6
ā. iḥyāiden 174b/46
ā.+ a 021b/13, 030b/26, 033b/4, 047b/24
ā.+ de 126b/9, 173b/22
ā.+ den 065b/15, 142b/12, 142b/14, 143a/15, 173b/21, 190a/12

ā.+ den ṭaşragelen 066a/21
ā.+ e 025b/52, 032a/8, 035a/1, 057b/3, 057b/5, 078b/21, 140a/6, 144b/2, 145a/23, 153b/20, 159a/3, 162b/1, 187b/5, 190a/12, 194a/4
ā.+ ıñ 032b/12
ā.+ i 020a/8, 024b/28, 038a/33, 049b/73, 050a/75, 065b/16, 066a/21, 066a/24, 080b/71, 091a/14, 101b/33, 128b/5, 187b/2, 187b/3, 250b/17
ā.+ i cüdāidem 019a/35
ā.+ i istimā'ister 131a/22
ā.+ igör-dü 039b/12
ā.+ ihelāklaki 130b/16
ā.+ iķamçı 126a/25
ā.+ ilıkbize 135b/2
ā.+ im 014b/9, 124b/39
ā.+ imüz 143b/6
ā.+ iñ 023a/45
ā.+ iñḥāli 034a/10
ā.+ iye 025b/46
ā.+ kibunuñ 138b/3
ā.+ lar 022b/36, 029b/13, 034b/26, 114a/20
ā.+ lara 'afvoluna 022a/31
ā.+ lara 'afvolunmaya 022b/32
ā.+ lardan 034a/12
ā.+ lariñ 065b/8
ā.+ larün 039b/17, 066a/21
ā.+ larüñ 065a/7
ā.+ ler 011b/1, 013b/10, 041a/8, 067b/27, 091a/12, 093b/30, 112b/26, 114a/17, 115a/37, 152a/19, 163a/7, 179a/2, 183b/21
ā.+ ler 015b/27
ā.+ lerde 153b/18, 160a/21
ā.+ lerden 038a/25, 038a/26, 073b/30, 074a/32, 094a/38, 094a/39, 129a/16, 158a/25, 189b/1
ā.+ lerden 018b/17
ā.+ lerden 011b/2
ā.+ lerdür 091a/13
ā.+ lere 010a/19, 012a/14, 012a/15, 091a/16, 092b/5, 094a/35, 125b/15, 142b/12, 143a/18, 143a/19, 160b/10, 171a/2
ā.+ lere 'avfolunmaya 022a/31
ā.+ lere iḫbāriderki 117a/31
ā.+ lere iẓhārolunalar 011b/5
ā.+ lere orucṭutan 012a/18
ā.+ lere orucṭutanlar 012a/16
ā.+ lerḥużūrunda i 019a/32
ā.+ ler 019a/33
ā.+ leri 112b/25, 115a/36, 115b/5, 189b/10
ā.+ leri ilķaider 117b/14
ā.+ leri ilķāiderüz 180b/11
ā.+ lerķarşuķapa-rsız 041a/14
ā.+ lerķatında 071a/27
ā.+ leruñ 091a/18
ā.+ lerün 072b/2
ā.+ lerüñ 074b/14, 112a/17, 116b/25, 116b/26, 138a/18, 139b/16, 152a/17, 158b/5, 163b/24, 170b/1, 248b/8
ā.+ lerüñṣayyadları 054b/17
ā.+ lerüz 110b/15
ā.+ siñ 045b/24
ā.+ üñ 019a/36, 038a/28, 093b/28, 107a/23, 116b/30, 138a/23, 141b/6, 142b/14, 143a/19, 158b/11, 158b/9, 168a/3
ā.+ ünkılerüñ 158b/11
a. 219a/9, 244b/7, 246a/8, 290a/18
a.+ ı iḥżārederiz 208b/28
a.+ lar 219b/8, 226b/13, 266b/4, 276a/11, 276b/6, 277b/20, 281a/13, 283b/9, 284a/18, 289a/3
a.+ lara 199a/9, 229a/2, 248b/9, 277a/10
a.+ lara ma'lūmolsun 206b/6
a.+ larḫod 235b/16
a.+ ları 237a/28, 283b/8
a.+ ları ḫalaṣolmaķ 219b/4
a.+ lar'öşrü 236a/8

ā. 033b/5, 052b/57, 077b/34, 082a/39, 107b/7, 135b/4
ā.+ a 024b/25
ā.+ ı 020b/19, 028a/11, 028a/19, 028a/20, 028a/21, 051b/32
ā.+ lar 024b/25
a.+ laruñ 028a/10

'ādet **:** gelenek
'a.+ de 113b/6
'a.+ imizyoḳdurve 168b/16
'a.+ leri 174a/34
'a.+ leri iḫbāriderler 114a/21
'a.+ lerine 136a/17
'ā. 244b/5
'ā.+ i 240a/25
'ā.+ ler 123b/21
'ā.+ leri 131b/3
ā. 111a/1

adım
a. 007a/4, 054a/7
a.+ lar 009b/13

'ādil **:** adaletli
'a. 231b/3
'a.+ de 148b/28
'a.+ dür 206b/8, 216b/6
'a.+ süzmidür 140a/5
'ā. 139a/13
'ā. 139a/6, 145a/13, 227a/8, 228a/9, 283a/3, 287a/2
'ā.+ dür 260a/9
'ā.+ ler 011a/46
'ā.+ lerdür 283b/8
'ā.+ siñ 283b/5
ā.+ sizliği 138a/18
ā.+ leriñ ḥıfẓider 139b/26

'adl **:** adalet
'a. 141a/3, 149a/5, 191b/21, 205b/9, 253a/23, 287b/11
'a. sākinolur 259b/14
'a.+ e 149a/10, 205b/7
'a.+ i 103b/36, 140b/22, 141b/7, 149a/6, 192b/21, 231a/9, 242b/33
'a.+ iñ 243b/11, 257b/5
'a.+ in ṭalebeyleñ 013a/33
'a.+ inde 256b/2
'a.+ inden vārisoldu 241b/8
'a.+ ine 140a/5, 149a/4
'a.+ ini 141a/25, 141a/26, 148b/3
'a.+ iñẓulm 181b/14
'a.+ iẓāhirdür 140b/21
'a.+ ün 186b/15
'a.+ üñ 178b/9, 181a/7
'a.+ üñüz 010a/20
a.+ in 258b/21
a.+ ünden ifrāṭitmeye 010a/20

āfitāb **:** güneş
ā.+ ını ṭulū'etdürür 011a/45

a'fv it -: affetmek
kim a.- mege 056a/8
günahları a.- mek 056a/9

'afv ol -
ādemlara 'a.- una 022a/31

'afv olun -
ādemlara 'a.- maya 022b/32
a.- alar 058b/28

aġaç **:** ağaç
a. 013b/17, 013b/18, 013b/19
a.+ ı 022b/33, 037b/20, 037b/21, 073b/21
a.+ ı ḫubeyleñ 022b/33
a.+ ıñ 037b/19
a.+ ınuñ 077a/28
a.+ laruñ 007b/10
a. 007b/10, 022b/34
a.+ a 037b/21
a.+ da 093b/30, 104a/39
a.+ dan 108b/29
a.+ ı 073a/13, 073b/20
a.+ lar 067b/24, 079b/43, 079b/48
a.+ lardan 037a/9, 072b/8

a.+ a 276b/4
a.+ ı 248b/12, 290b/2
a.+ ıdür 278b/4
a.+ ın 286a/12
a.+ ıñ 290b/2
a. 274b/1
a.+ lara 274b/3
a.+ ları 159b/13, 267a/12
a.+ laruñ 276a/7
a.+ ta 192a/14
a.+ tan 225b/20, 269a/8, 277b/20, 286a/12
a.+ uñ 044a/32
a.- lar 048b/48

aġar - : aydınlanmak
a.- duġı 053a/1
a.- ıncayā 121b/12

aġır : ağır
a. 021a/28, 041b/23, 047a/7, 077b/3, 130a/7

aġız : ağız
a. 022b/35, 266a/14
a.+ dan 028a/18
a.+ danṭaşra 028a/11
a.+ a 028a/11, 028a/17
a.+ a mükālemetede 266a/14
a.+ ı 040a/35, 267a/16, 277a/9, 280b/2
a.+ ım 270a/17
a.+ ımda 278a/10
a.+ ımdan 271b/17
a.+ ımız 181b/11
a.+ ın 009a/2, 228a/11
a.+ ıñ 099b/33, 117b/14, 149a/9
a.+ ında 032b/17, 188b/2, 253a/23, 277b/19, 278a/9, 282a/5
a.+ ından 008a/4, 090a/18, 227a/17, 242b/34, 268b/16, 278b/5, 280a/15, 284a/13, 287b/15
a.+ ını 031b/27, 103b/34, 222a/18, 281a/6
a.+ ıñızdan 200a/29
a.+ ıñızdan 210a/9
a.+ ınuñrūḥu 217a/8
a.+ ina 126b/3
a.+ indān 037b/16, 090a/21, 091b/25
a.+ indānāvāzı 125b/14
a.+ u 027b/8
a.+ um 025a/35, 111b/8
a.+ uma 104b/9
a.+ un 099b/35
a. 149a/11, 253a/16, 280b/5
a.+ dan 248b/10
a.+ larına 248a/3
a.+ larından 277b/18, 277b/19
a.+ laruñ 242b/33
a.+ lı 234a/12, 268b/16, 269b/12

aġla - : ağlamak
a.- dı 050a/75
a.- duḳları 083a/11
a.- maduñuz 020b/18
a.- r 006b/18, 080b/72, 102a/39
a.- rsız 062a/39
a.- yanlara 009a/4
a.- yanları 062a/39
a.- yu 206a/18
a.- yub 123a/13
a.- dım 273a/4
a.- ma 273a/5
a.- madınuz 161a/2
a.- mayanlar 164a/30
a.- ñ 152a/16
a.- yalar 268a/8, 286a/9
a.- yanlar 164a/30
a.- yıñ 249b/8
a.- yub 286a/11
a.- yub 286b/19
a.- yub 286a/16

Agripa
a. 131b/1, 131b/2, 131b/7, 132b/19, 132b/27, 132b/28
a. 131a/22, 131a/23, 131a/24,

131a/26
a. 133a/32

Aḫāz
A. 005a/10
A.+ ı tevlīditdi 005a/9

'ahd **:** yemin
'a.+ e 237b/9
'a.+ i 192a/15, 192b/17, 237b/10, 237b/8, 240a/16, 268b/13
'a.+ imde 237b/9
'a.+ in 238a/4, 238a/5, 238b/15, 244a/24
'a.+ iñ 236b/22, 237b/6, 245b/21
'a.+ iñḳanı 240b/29
'a.+ lerinden 197b/12
'a.+ uñ 078b/25
'a.+ üñ 047b/28, 090a/25

Aḫīn
A. 005a/14

āḫir **:** son
a. 010b/27
a.+ i 019b/4
a.+ kiler 258b/21
a.+ ler 035a/30
ā. 035a/30, 052b/64, 071b/31, 226a/1, 231a/2, 252a/20, 261a/18, 261a/19,
267b/18, 268b/11, 283a/1, 285a/10
ā.+ e 035b/15
ā.+ i 069b/36
ā.+ im 268b/18
ā.+ inde 040a/27, 259a/3
ā.+ ler 035b/11, 035b/16, 071b/31, 270a/19
ā.+ lerden 035b/9

aḫḳām: hükümler
a.+ ın 283b/8
a.+ ı 151a/33
a.+ ı 287a/2
a.+ ıñ 283a/5

ahmaḳ
a.+ lığı 158a/25
a.+ lığı 157b/21

aḫşam : akşam
a. 015a/16, 026b/15, 047b/20, 073a/19, 078b/18, 082b/42, 090b/4
a.+ a 136b/23
a.+ da 077b/35

aḫşam ol -
günde a.- ıcaḳ 060a/35
ve a.- ıcaḳ 035b/8, 052b/57, 055a/32, 064b/47
ve a.- ucaḳ 027a/23

aḥvāl **:** hal, haller
a.+ imi 202a/21
a.+ iñizi 211a/8

aḫz **:** alma
a. 104a/44, 143a/17

aḫz it -: almak
'uvżu a.- elüm 265a/9
şimdi a.- dim 205b/11
ḳudüsi a.- diler 104b/48
ḳudüsü a.- diler 099a/18
a.- düñüzmi 118b/2
ḳudüsi a.- eler 099a/16

aḳ **:** beyaz
a. 010b/37

a. 270b/5, 271b/18, 272a/4, 273b/2, 274a/11, 282b/14, 287b/11, 287b/14

aḳçe **:** gümüş para
a. 076a/43
a. 099a/21
a.+ ye 019a/29

'āḳıbet: netice

'a.+ i 206a/19
'a.+ ine 233a/7
'ā. 074a/6
ā. 137b/10
'ā. 254a/8
‘ā. açoldı 008a/3
ā. 038b/36

'aḳıl **:** akıl
'a. 171b/15, 225a/8, 285a/9
'a.+ da 196a/9, 207b/10
'a.+ larını köretdi 179a/4
'a.+ sız 149b/20
'a.+ suz 028a/16, 174a/36, 191b/1, 191b/3
'a.+ suzlar 138b/31
'a.+ ıḳaranılıḳ 199b/18
'a.+ ın 225b/26
'a.+ ını 159a/16
'a.+ ıñızıñ 199b/23
'a.+ ıoluñ 254b/1
'a.+ üm 171b/14

'ākil **:** akıllı, olgun
'ā. 107b/7
'ā.+ lerden 020b/25
'ā. 014a/24
'ā.+ ler 018b/16

aḳrabā
a.+ sında 062b/5

akrep: en yakın
'a.+ iñ 276b/5
a.+ lerinüñ 276b/4
'a.+ lere 277a/10

aḳṣā **:** en uzak
a.+ larına 149b/19
a.+ larından 023a/42
a.+ sına 077a/28
a.+ sından 077a/28

aḳsaḳ **:** topal
a. 070a/44, 089a/2, 243b/13
a. 032a/8
a.+ lar 028b/30, 037a/13, 098b/8
a.+ ları 028b/30
a. 110a/8
a.+ lar 019b/5

al -
a.- a 019b/41, 130b/17, 159b/8
a.- a 019b/42, 074a/3, 112a/15, 171b/6
a.- acaḳ 035b/10, 121b/13
a.- alar 071b/34, 113a/38, 134b/33, 166b/25, 238b/16
a.- alar 132b/19
a.- amayalar 062b/8
a.- anlar 164a/31
a.- anlarda 238b/17
a.- asıñ 230b/15
a.- asız 134b/34
a.- asız 256a/5
a.- asuz 035b/8
a.- avüz 183a/5, 193a/6
a.- dı 006b/15, 007a/21, 015a/17, 035b/18, 047b/27, 074b/20, 082b/46, 096b/24,
101a/19, 129b/27, 141b/11, 255a/10, 276a/5, 287a/3
a.- dı 005b/25, 136a/15, 273a/8
a.- dığı 137a/30
a.- dığımı 173a/3
a.- dığımız 265a/5
a.- dığımızdan 189b/10
a.- dıḳ 263b/21
a.- dıkdan 240b/26
a.- dılar 035b/10, 035b/11, 039b/15, 045a/5, 051a/29, 082b/1, 115b/5, 118b/26,
235a/4, 242b/35, 242b/36, 276a/11
a.- dılar 089a/47, 135a/37
a.- dım 237b/9
a.- dın 270b/3
a.- dıñ 279a/18
a.- dıñız 206b/9, 209a/6, 211a/10, 214b/1, 240b/34

a.- dıñızmı 191b/2
a.- dıñuz 098a/54
a.- dıñuz 182b/16
a.- duġum 122a/24
a.- duk 137a/5
a.- duḳ 136b/21
a.- dum 168b/23, 187a/24, 190a/12
a.- dun 160b/7
a.- duñuz 088a/23, 146a/15
a.- ıcaḳ 035b/11, 064a/41, 069b/37
a.- ıcılar 031b/24
a.- ın tenāvüleyleñ 047b/26
a.- ır 107a/25
a.- ır 240b/29
a.- ırım 207a/18
a.- ırız 262b/22
a.- ırız 248a/2
a.- ırlar 236a/8, 263a/5
a.- ırlar 285a/13
a.- ırlaranlaruñbir 236a/5
a.- ıserdür 159b/15
a.- ma 222a/19
a.- madığıñız 186a/4
a.- madılar 217a/10, 285a/12, 288b/4
a.- madılar 045a/4
a.- madıñız 213a/13
a.- maduk 158b/12
a.- maduḳ 029b/8
a.- madun 160b/7
a.- madun 160b/8
a.- maduñız 146a/15
a.- maduñuz 029b/9
a.- maġa 089a/6
a.- maġa 063a/19
intiḳam a.- mağa 185a/6
a.- mak 273a/9
a.- maḳ 029b/6, 035a/2, 067a/14, 089a/4, 113a/38, 236a/5
a.- maḳdan 005b/20
a.- maḳdan 122b/36
a.- maḳsa 026a/4
a.- mamış 241b/13
a.- masın 220a/6
a.- maya 071b/30
a.- maya 271a/12
a.- mayasın 274a/11
a.- mayasız 285b/5
a.- mayasız 181a/2
a.- mayub 266a/8
a.- maz 134b/34
a.- mazsız 249a/3
a.- mış 212a/6, 273a/8
a.- mışdır 231b/3
a.- mışdur 241b/11
a.- mışdür 242a/19
a.- sa 186b/20
a.- sa- 075b/40
a.- salar 152a/2
a.- ṣañız 041a/14
a.- sun 086b/21
a.- ub 006b/13, 026b/18, 028b/26, 029a/36, 035b/14, 044b/2, 045a/4, 050a/6, 051a/28, 052a/48, 052b/59, 067a/23, 067b/33, 069b/36, 070b/16, 071b/31, 074b/20, 078b/22, 101a/25, 101a/27, 114b/33, 115a/35, 121b/15, 123a/11, 123b/24, 124a/26, 124a/30, 125a/5, 135a/35, 144b/8, 145a/11, 162b/16, 204a/7, 213a/13, 227a/11, 258a/13, 278a/10
a.- ub 048a/37
a.- ub 231b/3
a.- ub şükridüb 066b/5
a.- ubanlara 124b/32
a.- ubanları 068a/2, 114b/24
a.- ubanlarışalıvir-diler 115b/10
a.- ubbenüm 019b/39
a.- ubgīce 128a/31
a.- ubḳal'aya 127a/10
a.- ubni'meti 234a/16
a.- ubol 251b/13
a.- ubṣu 239a/19
a.- ubtenhā 127b/19
a.- un 250a/10
a.- uñ 021a/29, 078b/22
a.- uñ tenāvüleyleñ 169a/24
a.- undığı 086b/22

a.- ur 013b/8, 023a/45, 046a/27, 062a/40, 079a/33, 116a/15, 128b/7, 132a/11,
166b/24, 168b/21, 186a/9, 190b/2, 202a/16, 235a/8, 236a/10, 251b/9, 257a/17
a.- urlar 031b/25, 060a/36
a.- urlar 020a/13
a.- ursız 073b/25
a.- ursuñuz 186a/4
a.- üb 025a/33, 030b/1, 031b/27, 050b/9, 051a/23, 053b/14, 064a/38, 066a/28,
066a/33, 074b/20

'alā : yüce, üst
'a. 169b/11, 170b/28, 290a/23
'a. ḳıyāseder 204a/4
a. 204a/9
'a. 268a/8

ālām : elemler, acılar
ā. 146a/18
ā.+ ı 030a/21, 068b/13
ā.+ ları 176b/5

alām çek -: acı çekmek
anlardan a.- ecekdür 031a/13

'alāmet : iz, belirti
'a. 172a/22, 279b/1, 279b/3
'a.+ i 022b/39, 043b/30
'a.+ i arzuider 022b/39
'a.+ i ṭalebiderler 157b/22
'a.+ iāna 022b/39, 091b/22
'a.+ ianlara 029a/2
'a.+ idür 203b/29
niçün 'a.+ iṭalebid-er 067a/12
bir 'a.+ iṭalebid-üb 067a/11
'a.+ ler 083b/17, 083b/20, 087b/22, 110a/3, 231b/4
'a.+ lerden 281a/14
'a.+ leri 077a/22, 087b/19, 097a/36, 098b/13, 098b/6, 112a/12, 281a/13, 284a/14
'a.+ lerüñ 155a/19

'alāniyet : açıkça, aleni
'a.+ ine 156b/24
'a. 171b/6
'a.+ e 190b/2, 198a/3
'a.+ i 190a/13
'a.+ inde 255a/13
'a.+ inde 251a/8
'a.+ ine 157a/8, 216b/7
'a.+ ini 146b/20
'a.+ inüñ 139a/6
'a.+ üñ 196b/17

alçaḳ
a. 186a/7
a.+ ım 185a/1
a.+ lana 041a/12
a.+ lara rıżāvirür 152a/16
a.+ lığında 099b/33
a.+ lığında 246a/10
a.+ lıḳta 209b/23

aldat -
a.- ur 195a/4
a.- urız 260a/8
a.- madıḳ 182a/2
a.- masın 209b/18
a.- maya 214b/6

aldan -
a.- man 162a/9, 174a/33
a.- masın 209a/4
a.- üñ 211b/16

Aleksanders
a. 219b/20, 227a/14
a. 120a/33

'ālem : dünya, alem
'ā.+ de 142b/14
'ā. 140b/20, 259a/6, 261a/17, 262a/1, 262b/13, 263a/1, 263a/6, 264b/20
'ā.+ dedür 263a/4
'ā.+ den 263a/5
'ā.+ dendir 261a/17

'ā.+ dendür 263a/5
'ā.+ e 142b/12, 207b/6, 265a/7
'ā.+ e ġalibolan 264a/5
'ā.+ e ġālibolan 264a/4
'ā.+ i 030b/26, 068a/36, 116b/24
'ā.+ in 239a/26, 247a/5, 258b/20, 260b/3, 263b/14
'ā.+ iñ 196a/4, 279a/15
'ā.+ iñbünyādından zebḥolunmuş 281a/8
'ā.+ inden 220b/16
'ā.+ ine idḫālederek 257b/6
'ā.+ üñ 150a/15
ā.+ deyiz 263b/18
ā.+ e 264a/4
ʿ.+ üñ 009b/14

alev
a.+ de 237a/26, 243b/16, 244b/4, 251a/4
a.+ lenmişdür 248b/7

alıḳo - : alıkoymak
a.- maġa ḳādirolduḳ 134a/17
a.- maḳ 138b/28
a.- rlar 138a/19
a. 230b/13
a.- asıñ 092b/4

alın -
a.- a 044a/40, 044a/42
a.- a 221a/5
a.- mışdur 083b/20
a.- mışdur 103a/17
a.- mışdür 220b/16
a.- mışlardur 281b/4
a.- mışsız 163b/24
a.- muşsız 162b/20

'alī : yüce
'a. 079b/47, 080a/54, 080a/63, 095a/1, 126b/2, 126b/4, 245a/11
'a. 234a/15, 235b/20, 238b/11
'a.+ ler 231a/3
'ā. 047a/4, 049a/57, 049a/62, 049b/63, 080a/61, 080b/66, 090b/6, 093a/17,
125a/5, 234b/10, 239a/25
'ā.+ lerde 073a/10
'ā. 093b/27, 238a/7

'ālīm
'a. 151b/3
'ā.+ i 248b/6

'alīm ol -
ayıḳlığa 'a.- maḳ 151b/3
ki 'a.- maḳ 151b/3

Allāh
A. 007b/9, 034a/6, 034b/17, 056a/8, 060b/8, 070b/9, 071a/19, 071a/27,
075a/26, 075b/33, 076b/19, 077a/20, 087b/16, 087b/22, 088a/24, 088b/36, 090a/21,
090a/25, 091a/10, 093b/31, 095b/6, 095b/9, 096a/17, 097b/45, 097b/46, 097b/50,
099a/21, 103b/28, 103b/33, 103b/35, 104a/39, 104a/40, 105a/17, 105a/18, 108b/23,
108b/30, 108b/33, 111b/8, 112a/12, 118a/21, 119a/11, 123b/19, 131b/6, 138a/21,
138b/28, 139a/13, 139b/16, 139b/18, 140a/5, 140a/6, 141a/25, 141b/6, 142b/8,
145b/3, 147a/31, 148a/14, 149a/9, 149b/1, 149b/2, 150a/8, 150b/21, 150b/24,
151a/32, 153a/4, 153a/5, 154b/17, 157a/9, 157b/21, 158b/7, 159b/8, 160a/19,
163b/24, 164b/4, 165a/6, 171a/2, 172a/26, 174a/28, 175a/2, 182a/6, 186b/12,
187b/2, 187b/3, 189b/1, 193a/6, 195b/7, 196a/3, 197b/11, 199a/6, 200a/32,
204a/9, 204a/13, 205b/15, 217b/11, 219b/5, 221a/3, 227b/2, 229a/10, 235a/4,
247b/19, 251a/3, 257b/4, 260a/5,

262b/21, 263a/8, 263a/9, 263b/11, 263b/12,
263b/16, 263b/17, 264a/10, 264a/11, 264b/20, 265a/3, 265a/9, 270b/2, 272b/8,
277a/13, 279a/17, 283a/3, 283b/7, 286a/9, 286b/20, 290a/21, 290b/5
A. añamerḥameteyledi 205a/27
A. ānamesḥeyledi 104a/38
A. ba'asetdügi 109a/36
A. ba'setdi 088a/32
A. 'ibādetidüb 205a/3
A. tebrīrideñ 147a/34
A. vaṣiyeteyledü 027b/4
A. yemīnitmekle 088a/30
A. ziyāretetdiki 112a/14
A.+ a 097a/35, 097a/41, 102a/2, 105a/17, 106a/5, 114a/14, 134b/25, 140b/20,
141a/3, 142b/10, 143b/11, 144b/5, 146b/27, 148b/1, 153b/13, 153b/18, 155b/31,
156b/27, 168b/14, 178a/14, 183b/16, 184b/12, 192a/6, 200a/1, 201a/20, 265b/6,
266b/4, 268a/6, 273a/9, 279b/5, 287a/7
A.+ a ḥamdider 089b/9
A.+ a i'tiḳādetmeyen 264a/10
A.+ a muḫabbet 146b/28
A.+ a rücū'ideler 132b/21
A.+ a 112a/19
A.+ a secdeetdiler 275a/12
A.+ a secdeeyleye 172a/25
A.+ a secdeiden 117b/7
A.+ a şükridüb 136a/15
A.+ a temcīdvirür 184b/13
A.+ anāmussuz 166a/21
A.+ da 142b/11, 263b/17
A.+ dan 103b/33, 104a/42, 121b/21, 129a/16, 234b/10, 263a/4
A.+ danuz 264b/20
A.+ dür 241b/11
a.+ ı 091b/20
A.+ ı 009b/9, 141a/29, 146a/9, 154a/6, 189b/10, 193a/8, 193a/9, 212b/4,
214b/5, 214b/9, 216b/8, 226a/4, 263a/6, 263a/8, 263b/10, 263b/12, 263b/20,
263b/21, 264a/3, 266a/11, 290b/6
A.+ ı imtiḥānidersiz 111b/10
A.+ ı medḥider 089a/47
A.+ ı rāżıetdi 241a/5
A.+ ı temcīdetdiler 056a/12, 105a/18
A.+ ı temcīdideler 154b/9
A.+ ı temcīdidüb 123b/20
A.+ ı tesbiḥetdiler 114b/25
A.+ ı 176a/4
A.+ ım 207a/19
A.+ ımıza 287a/2
A.+ ın 098a/56, 105b/23, 141a/26, 158a/25, 198b/11, 201b/7, 203a/11, 208b/25,
213a/13, 226b/17, 256a/6, 263a/2, 264a/9, 264a/10, 270b/1
A.+ ıñ 057a/26, 176a/1, 183a/5, 195b/16, 196a/1, 202a/13, 229a/13, 240b/37,
261a/18, 262a/2, 269a/7, 272a/6, 275b/3
A.+ ın şehādetetdiği 264a/10
A.+ ıñḥaḳḳımızda 263b/16
A.+ ıñheykelisiz 181b/16
A.+ ıñma'rifetine 207b/11
A.+ ıñmecdi 290a/24
A.+ ıñoġulları 264a/2
A.+ ıñṣaġ 098a/56
ve A.+ ırāżıet-mek 214b/2
ve A.+ ırāżıet-mezler 213a/15
A.+ sıñ 091b/24
A.+ ta 198b/9, 210a/4, 263b/16
A.+ tan 030a/23, 087b/22, 094a/39, 102a/2, 103a/22, 104a/41, 108a/17, 108b/26,
132b/22, 133a/29, 154b/15, 158b/12, 168b/11, 179b/7, 180b/18, 192b/17, 193a/9,
210b/23, 212a/4, 214b/9, 262a/9, 262a/10, 263a/1, 263a/3, 263a/6, 263a/7,

264a/1, 264a/4, 264b/18, 279a/11, 282a/7
A.+ tan ḥāżırolmuş 279b/6
A.+ tan muḫteberolduḳ 212b/4
A.+ tan 148a/17, 203b/29
A.+ tandır 263a/3
A.+ tandür 263a/3, 263a/7, 266a/11
A.+ tanız 263a/6
A.+ un 201b/11
A.+ uñ 088a/23
A.+ uñı tecrübeḳılmayasın 008a/8
A.+ ül 049b/63, 274b/2
A. 012b/30
A. 232b/5
A.+ dan 160a/5, 163a/7
A.+ ı 138a/21, 138b/28, 139b/23, 140b/11, 164b/4
A.+ ı ibğāzidiciler 138b/30
A.+ ın 041b/22, 140b/21
A.+ tan 140b/18, 152a/1, 162b/19
A.+ tanbize 158b/12
A.+ uñ 138b/32, 140a/2
A. 073b/23
A. tevekküleyledi 051b/43
A. 054a/1
A. dilekiderim 189a/7
A. 049a/61, 058b/35, 098a/55, 105a/10, 134a/23, 139b/24, 140a/7, 140b/22,
140b/24, 148b/3, 151a/33, 155a/19, 158b/7, 160a/23

alt
a.+ ına 014b/8
a.+ ında 006b/16, 013a/1, 013a/6, 014b/9, 042b/37, 059b/21, 060a/33, 066a/29,
087a/6, 091a/12, 133a/3, 133b/7, 144a/16, 166a/20, 166b/1, 173b/26, 193a/3,
193a/4, 193b/21, 195a/19, 204a/10, 240b/29, 247a/4, 256a/6, 266b/7, 279b/1
a.+ ında maḥfuẓolduḳ 192b/23
a.+ ında müsaḫḫareyledi 197a/22
a.+ ında olanlarışatunala 193a/5
a.+ ında vāki'olmuştur 105b/29
a.+ ında 144a/15, 222a/20
a.+ ındadur 193a/3
a.+ ındaki 238b/15
a.+ ındakiler 166a/20
a.+ ındakilere 166a/20
a.+ ından 134a/17, 251a/7, 290a/15
a.+ ındaşahk 156b/20
a.+ umda 014b/9
a.+ unda 134a/16, 192b/25
a.+ undadur 140b/14
ā.+ ında 145a/15
ā.+ ındadur 140b/10

altı
a. 030b/1, 068a/2, 105a/12, 117b/11, 250b/18
a.+ ncı 035a/5, 274a/12, 277a/13, 277a/14, 284a/12
a.+ nda 274a/9

altın
a. 225b/20, 238a/4, 247a/2, 251b/18, 268b/13, 268b/14, 269a/1, 272a/4,
273a/8, 275b/3, 277a/13, 282b/15, 283a/6, 283a/7, 284b/4, 290a/19, 290a/21
a.+ a 009b/15, 116b/29
a.+ dan 277b/20
a.+ ı şatunalasın 271b/18
a.+ ıñız 250a/3
a.+ laruñ 253b/3
a.+ um 089a/6
a.+ un 286a/12

altıncı
a. 052a/45, 082a/33, 102b/10, 290a/20

altmış
a. 023b/9, 024b/23
a.+ ı 059a/8, 059b/21

ama
a. 029b/16, 035b/16, 048b/42, 049a/56, 056b/20, 081a/11, 115a/37, 118b/26,
149b/16, 153a/4, 192b/18, 246a/6, 271b/17
a.+ lar 041b/17, 041b/19

'amel : iş
'a. 078a/7, 083b/20, 090b/9, 107b/3, 111a/27, 141a/4, 141a/5, 150a/7,
151b/4, 226b/17, 246b/23, 262b/19
anları 'a. 014a/26
lākin 'a. 138b/32
'a.+ de 155a/19, 207b/10, 210b/17, 217b/17, 245b/21
'a.+ de ziyādeolasız 184b/9
'a.+ e 113a/38, 202b/6, 206a/21, 225b/22
'a.+ e ḥāżırolmaḳ 229a/2
'a.+ e ittiba'eyledi 222a/10
'a.+ i 159b/14, 159b/15, 161a/3, 198a/8, 215b/14
'a.+ i mezādeder 220a/2
'a.+ i ẓāhirola 159b/13
'a.+ in 212a/3, 230a/6
'a.+ iñ helāketme 153b/20
'a.+ inden 246b/25
'a.+ ine 030b/28, 196b/20, 199a/13, 217a/9, 251b/17
'a.+ ini 159b/14
'a.+ ler 220a/11, 233b/3, 247b/21, 258a/9, 259a/11
'a.+ lerde 222a/10, 229b/14, 229b/8
'a.+ lerde ğaniolmaḳ 223b/18
'a.+ lerden 101b/37, 141a/2, 147b/12, 150a/6, 197b/9, 229b/5, 235a/1, 247b/18,
247b/21, 252b/12
'a.+ lerden taṭhiride 238b/14
'a.+ lerdendür 150a/6
'a.+ lere 152a/3, 197b/9, 229a/14
'a.+ leri 112a/19, 141a/27, 195a/20, 200b/11, 210a/9, 232a/8, 247b/15, 247b/17,
248b/13, 269a/5, 282b/14
'a.+ lerim 247b/18
'a.+ lerimden 247b/19
'a.+ lerime tenbihedeyim 266a/10
'a.+ lerimiz 224a/9
'a.+ lerin 087a/11
'a.+ lerinden 140b/20, 148b/32, 191a/16, 192a/6, 267a/15
'a.+ lerinden 233b/10
'a.+ lerinden 141a/29
'a.+ lerine 139a/7, 186b/16, 227a/14, 285b/6
'a.+ lerini 119b/18, 153a/13, 269a/2, 269b/13, 270a/19, 270b/1, 271b/15
'a.+ leriñi 269b/9, 270b/2, 271a/8
'a.+ lerinize 270a/24
'a.+ lerüñ 228b/7, 240a/25, 283a/3
'a.+ lerẓāhirlerdür 222b/25
'a.+ li 175b/9, 230a/6, 234a/12, 250b/17
'a.+ liler 254a/17
'a.+ lüdür 176b/6
'a.+ lülerüñ 253a/15
'a.+ ün 139a/7
ʿ.+ leriñüzi 009b/16

'amel it -: iş yapmak
bilice 'a.- ene 175b/17
ile 'a.- er 208b/29
muḥkem 'a.- er 213a/14
nāmusuñ 'a.- ici 249b/11
sizde 'a.- di 182b/11
arasında 'a.- dügi 123b/19
'a.- mekle 199b/16
menāḳıbıñ 'a.- meleri 169b/10
rabb 'a.- melerinüñ 169b/6
anı 'a.- mem 145a/15
anuñ 'a.- mesine 208b/29

hem 'a.- meye 204a/14
ḫuṣuṣları 'a.- meye 214b/11
anları 'a.- e 014a/24
'a.- en 198b/21
içün 'a.- eñ 180a/5
bizde 'a.- er 179b/12
ḫalāṣa 'a.- er 182b/10
ile 'a.- er 184b/12
mecmû'larda 'a.- er 169b/7
ile 'a.- er 194b/7, 196b/12
olanı 'a.- eriken 245b/21
'a.- erin 202a/21
bile 'a.- erler 146b/28
bunı 'a.- erüm 166a/17
bunu 'a.- erüm 145a/20
mevti 'a.- üb 145a/13

āmīn : dua bitirme sözü
a. 207b/7, 211b/18, 223b/21, 232b/5, 245b/25, 255a/12, 256a/11, 256a/12,
256a/14, 259b/18, 268a/5, 268b/19, 269b/10, 271b/14, 275a/12, 287a/5
ā. 009b/18, 042b/2, 042b/36, 044a/34, 044b/47, 045a/11, 046b/40, 046b/45,
047a/13, 047b/21, 048a/34
ā. 010a/26, 011b/2, 011b/5, 012a/14, 012a/16, 014b/10, 018b/23, 019b/42,
020a/11, 053b/20, 079a/30, 083b/20, 147b/6, 151a/36, 155b/33, 156b/27, 172a/17,
176a/24, 189a/13
a. 198b/21, 207a/21, 207a/23, 216a/28, 219b/18, 223b/17, 227b/18, 227b/22,
229b/15, 230b/25, 245b/22, 264b/21, 267b/25, 268a/6, 268a/8

āmīnsiz : inançsız, müşrik
ā.+ e 030b/28, 032b/13, 038a/31, 058b/28, 068a/1, 069b/42, 070b/15, 077a/30,
078a/9, 078b/18
ā.+ eeydürem 067a/12, 073b/23
ā.+ eeydüremki 076a/43, 078b/25

ammā : fakat, ama
a. 005b/20, 007a/19, 007a/22, 007b/11, 007b/14, 007b/7, 010a/19, 010a/22,
010b/28, 010b/32, 010b/37, 011a/39, 011b/3, 011b/6, 012a/20, 013a/33, 013b/17,
014b/4, 015a/12, 015a/20, 015b/24, 018b/17, 018b/22, 019a/33, 020a/11, 020a/8,
020a/9, 021a/2, 021b/15, 022a/24, 022a/31, 022b/32, 022b/36, 022b/39, 023b/12,
024a/15, 024b/23, 024b/25, 024b/26, 025a/38, 026a/57, 026b/16, 027a/25, 027a/27,
027a/30, 027b/3, 027b/5, 027b/8, 028a/11, 028a/18, 028a/20, 028b/25, 029a/3,
029b/8, 030a/23, 031a/12, 032a/6, 032b/16, 033a/22, 033a/28, 034a/11, 034a/14,
034a/8, 034b/17, 034b/22, 034b/26, 035a/30, 035b/10, 035b/13, 036a/23, 036a/25,
036a/26, 036b/31, 037a/13, 037b/21, 038a/28, 038a/29, 038a/32, 038b/38, 038b/44,
039a/5, 039a/9, 039b/15, 040a/31, 041a/11, 041a/13, 041a/8, 042a/27, 042a/29,
043a/6, 043a/8, 043b/22, 044a/36, 044a/37, 044b/48, 045a/10, 045a/11, 045a/4,
047a/11, 047a/5, 047a/8, 047b/24, 048a/32, 049b/63, 050b/20, 051a/23, 052a/49,
054a/8, 055b/45, 056b/19, 057a/22, 057b/5, 058b/29, 059a/10, 059b/22, 060a/32,
060a/34, 062a/40, 062b/4,

063a/16, 065a/6, 066a/24, 066b/36, 067b/29, 069a/22,
069b/32, 069b/39, 070b/13, 070b/14, 071a/22, 071a/24, 071a/27, 071b/31, 071b/38,
072a/43, 072a/48, 073a/17, 073b/26, 074a/32, 074a/7, 074b/15, 076a/44, 076a/7,
076b/13, 076b/14, 076b/17, 076b/9, 077a/23, 077b/2, 077b/32, 078a/8, 078b/21,
079a/29, 079a/31, 079a/35, 079a/39, 079b/52, 080b/68, 081a/5, 081b/24, 083b/16,
087b/13, 087b/14, 088b/34, 089a/6, 090a/18, 092b/1, 093b/22, 094a/39, 095b/9,
096a/12, 096a/17, 096b/25, 098a/55, 098b/12, 098b/9, 099a/20, 100a/40, 101a/26,
101a/27, 101b/30, 102b/10, 102b/14, 105a/16, 106a/5, 106b/14, 107a/20, 107a/24,
107b/8, 108a/14, 108b/30, 109a/34, 109a/36, 109b/46, 109b/51, 110a/2, 110a/4,
113b/2, 116a/13, 116a/15, 117b/6, 118a/19, 118a/21, 119b/16, 120b/34, 120b/39,
125a/3, 125a/9, 126a/29, 128a/29, 128b/7, 130a/4, 130a/9, 130b/19, 131a/25,
132a/15, 132b/20, 132b/25, 135a/39, 135a/41, 135a/43, 136b/19, 138b/2, 139a/5,
139a/8, 139b/25, 140b/21, 141a/4, 141a/5, 142a/23, 142b/14, 142b/8, 143a/16,
143a/20, 143b/10, 144a/23, 144b/2, 144b/3, 144b/6, 144b/9, 145a/15, 145a/18,
145b/25, 145b/7, 146a/11, 146a/13, 146a/9, 146b/24, 146b/25, 147a/34, 147b/6,
147b/10, 148b/3, 148b/30, 149a/6, 149a/8, 149b/18, 149b/19, 149b/20, 149b/21,
149b/4, 150a/7, 150b/22, 151a/28, 151a/30, 152a/16, 152a/3, 152b/4, 153a/2,
153b/10, 153b/14, 153b/15, 154a/23, 154a/3, 154b/15, 155a/23, 156a/18, 156b/26,
157b/19, 158a/23, 158a/30, 158b/6, 158b/9, 159a/1, 159a/15, 159a/16, 159a/6,
159b/10, 159b/12, 159b/15, 159b/8, 160a/3, 160a/4, 160a/6, 160b/10, 160b/11,
161a/19, 161a/20, 161b/11, 161b/12, 162a/11, 162a/12, 162b/13, 162b/17, 163a/11,
163a/12, 163a/7, 163a/9, 163b/15, 163b/21, 163b/25, 164a/28, 164a/29, 164a/32,
164a/34, 164b/39, 164b/40, 165a/7, 165a/8, 165a/9, 166b/24, 167b/23, 167b/24,
168a/3, 168a/7, 168b/11, 168b/15, 168b/16, 168b/17, 169b/4, 171a/1, 171a/12,
171a/3, 171a/5, 171a/7, 171b/14, 173a/6, 173a/10, 173b/20, 173b/23, 174a/27,
174a/35, 174a/38, 174a/39, 175a/1, 175a/57, 175b/12, 175b/13, 175b/7, 178a/17,
178b/7, 179a/15, 179b/10, 179b/16, 179b/17, 179b/8, 181b/10, 181b/12, 182b/11,
183b/16, 183b/19, 183b/21, 185a/1, 185b/12, 185b/13, 186a/3, 186b/12, 187b/6,
188b/6, 190a/15, 190b/3, 190b/6, 191a/12, 191a/14, 191b/17, 192a/11, 192a/16,
192b/23, 192b/25, 193a/4, 193a/9, 193b/17, 193b/18, 193b/23, 194a/26, 194a/29,
194a/30, 194b/10, 194b/15, 194b/18, 194b/7, 195a/22, 195a/4, 195b/14, 195b/16,

195b/9, 197a/4, 197b/13, 199a/7, 199b/15, 199b/20, 200a/27, 200a/29, 200a/3,
200b/12, 200b/19, 200b/5, 200b/8, 203a/12, 203a/17, 203b/22, 203b/29, 203b/30,
204a/12, 204b/18, 204b/22, 204b/25, 205a/27, 205b/11, 205b/13, 205b/7, 206a/20,
206b/11, 207a/19, 208b/27, 209b/18, 210a/8, 210b/14, 212b/4, 212b/7, 212b/8,
213a/17, 214b/9, 214b/10, 214b/13, 215a/1, 215a/4, 215b/8, 217b/13, 217b/3,
217b/4, 218a/11, 218a/12, 218a/13, 218a/14, 218a/15, 218b/8, 220a/12, 220a/14,
220a/3, 221a/7, 221a/8, 221b/4, 221b/5, 221b/6, 222a/11, 222b/4, 223a/11,
223a/6, 223a/9, 224a/10, 224b/17, 225a/16, 225b/20, 225b/22, 225b/23, 226a/5,
226a/10, 226b/13, 226b/14, 226b/5, 227a/16, 227b/3, 227b/4, 228a/8, 228b/1,
229a/2, 229a/4, 229b/9, 230a/11, 230b/16, 231a/8, 231b/12, 231b/13, 232a/6,
232a/9, 232b/4, 232b/6, 233a/17, 235a/8, 236a/6, 236a/8, 236b/19, 236b/21,
237a/24, 237a/28, 237b/6, 238a/7, 238b/11, 238b/12, 239a/23, 239a/26, 239b/5,
240a/12, 240b/27, 240b/31, 241a/6, 241b/16, 243b/13, 244a/22, 244a/26, 244b/4,
245a/14, 246a/10, 246a/14, 246b/22, 246b/25, 246b/26, 247a/6, 247a/9, 247b/20,
248b/14, 248b/16, 248b/8, 249a/6, 249b/10, 249b/11, 249b/16, 250a/12, 251a/8,
251b/15, 252a/20, 252a/25, 252b/10, 252b/9, 253a/20, 253a/23, 253b/4, 254a/12,
254a/14, 254a/15, 255a/7, 255b/3, 256a/10, 256b/9, 258a/12, 258a/16, 258b/22,
259a/7, 259a/8, 259a/9, 260b/5, 260b/11, 261a/17, 261a/19, 261b/27, 262a/2,
262b/17, 263b/18, 266a/11, 266a/14, 266a/9, 267a/10, 267a/17, 267b/20, 269a/6,
269b/14, 269b/9, 270a/24, 271a/9, 277a/11, 278a/9, 285a/12, 288b/5, 289b/8

A. 257b/1
a. boyçekecek 024b/32
a. cemī'tevbīḫolunanlar 200b/13
a. def' 097a/39
a. faḫrideñrabbde 185b/17
a. helākolmamışlar 179b/10
a. iḫtiyaretdügi 077a/20
a. i'tiḳat 115b/5
a. iyiliketmeyi 245a/16
a. izinvirildi 136a/16
a. maḥkûmolub 169a/32
a. me’yûsolmamışlar 179b/9
a. muḳāvemetideñler 152a/2
a. müteberriroldı 020b/19
a. namazḳılıcaḳ 011b/6
a. namazḳıluñ 043b/20
a. niyāzḳılurum 185a/2
a. şerişleyen 266a/11
a. taḳdīsolunursuz 162a/11
a. ümīdṭutub 185b/15
a. zināideñ 162b/19

‘Āmūn
‘Ā. 005a/10
‘Ā.+ ı tevlīditdi 005a/10

aña **:** ona
a.+ a 005b/24, 005b/25, 006a/5, 006b/13, 007b/15, 008a/16, 008b/10, 008b/11,
008b/9, 009a/2, 009a/24, 010a/26, 010b/31, 011a/40, 013b/9, 014b/4, 014b/7,
014b/2, 014b/3, 015a/16, 015a/19,

015a/20, 015a/21, 015a/22, 015b/31
a.+ ā 014b/7
a.+ a ancaḳʿibādetidesin 008b/11
a.+ a ḫurūceylediler 007b/6Yehūdiyyet
a.+ a ihdāitdiler 006b/11’aẓīm
a.+ a iṭā'atiderler 015b/28
a.+ a iẓhāritdi 005b/20
a.+ a rastgeldiler 015b/28
a.+ a secdeidem 006a/9
a.+ a secdeitdiler 006b/11’aẓīm
a.+ a secdeitmege 006a/2
a.+ a sualidenlere 013b/10
a.+ a tābiʿoldılar 008b/21, 009a/25
a.+ a tābiʿoldılar 009a/23
a.+ a ṭama'itmek 010b/28
a.+ ları 020b/25, 030b/1

a. 072b/50, 176a/23, 199a/13, 201b/12
a. girü 033b/35
a. tābi' 036b/30
a.+ dur 023a/50
a.+ lardandur 147b/5
a.+ ları 025a/42, 071b/30, 219a/9
a.+ m 023a/49, 023a/50, 058b/33, 058b/35
a.+ mdur 058b/35
a.+ muzuñ 073a/10
a.+ ñ 023a/47, 058b/32
a.+ na 065b/10
a.+ ña 201b/2
a.+ ña 'izzeteyle 027b/4, 034b/19
a.+ na 'izzeteyle 071a/20
a.+ sı 005b/18, 006b/11’aẓīm, 006b/14, 019a/37, 023a/46, 025b/55, 026a/8, 035a/29,
052a/56, 052b/57, 055a/30, 058b/31, 082b/47, 089a/2, 106b/12, 110a/8, 201a/31,
284b/6
a.+ sı ḳoyvirüp 033b/5
a.+ sın 015a/15
a.+ sına 019a/35, 063b/24, 063b/28, 065b/13, 156a/14
a.+ sına 'izzetetmeye 027b/6
a.+ sını 006b/13, 007a/20, 007a/21, 062a/40
a.+ sını terkidüb 070b/7
a.+ sıoġulları 036a/20
a.+ sıve 082b/1
a.+ sız 037b/23
a.+ ya 027b/5
a.+ yā 065b/10, 065b/11
a.+ ya la'netideñ 027b/4
a.+ yā teslīmeyledi 173b/24
a.+ yı 071a/29
a.+ sı 082b/41
a.+ sına 026b/12
a. 006a/9, 008a/6, 011a/41, 013b/10, 014b/1, 056a/3, 149b/4, 198a/4,
204a/10, 211b/13, 217a/10, 217b/14, 219a/16, 221a/13, 223a/12, 223b/16, 224a/11,
224a/3, 227b/19, 231a/6, 233a/13, 236a/2, 236a/8, 239a/28, 242a/18, 245b/21,
246a/6, 247a/3, 247a/5, 249b/15, 249b/17, 250b/14, 250b/16, 251a/8, 252b/12,
252b/8, 254a/12, 255a/11, 257a/17, 258b/20, 259b/16, 259b/18, 260b/6, 262a/2,
263b/19, 264b/14, 264b/16, 264b/19, 266a/12, 267a/15, 268a/6, 270a/17, 270a/21,
273b/2, 273b/5, 274b/3, 275b/3, 276b/1, 278a/9, 278b/6, 279b/6, 280a/11,
280b/2, 280b/5, 281a/11, 281a/14, 281a/15, 281a/7, 282a/7, 282b/15, 283b/8,
284a/19, 285b/6, 285b/7, 286a/8, 287a/7, 287a/8, 288a/3, 288b/6, 289b/7,
290a/25
A. 014b/6
a. cezāinsin 227a/14
a. ḫuruçedelüm 245a/13
a. i'tiḳatetmek 203b/29
a. iẓhārideñ 097a/35
a. ḳāni'olmaḳ 206b/12
a. muḳāvemeteyleñ 256a/9

a. musaḫḫaretdiğinde 232a/8
a. musaḫḫarolmamış 232a/8
a. naẓaretmeye 273a/4
a. naẓaritmek 273a/5
a. secdeederdür 281a/8
a. secdeeyleñ 282a/7
a. tābi'oldılar 287b/14
a. tābi'oldılar 015b/24
a. takdimoluñanferḥ 243a/2
a. tevekküledeyim 232a/13
ā. 018a/11, 018b/23, 019a/32, 019b/3, 021a/2, 021a/4, 021b/11, 021b/21, 022a/22, 023a/47, 023b/10, 025a/34, 025b/52, 026a/7, 026b/17, 027a/22, 027a/34, 027b/36, 028a/23, 029a/1, 030b/28, 030b/6, 031a/14, 033a/21, 033a/22, 033a/28, 033a/29, 033b/3, 033b/34, 034a/10, 034a/12, 034a/13, 034a/7, 034b/18, 034b/20, 035b/7, 036a/22, 036b/32, 038a/26, 038a/31, 038a/32, 038a/33, 038b/36, 038b/41, 038b/42, 039b/12, 039b/16, 039b/21, 040b/43, 040b/46, 042b/1, 042b/39, 044a/34, 044a/39, 046a/28, 047a/15, 047a/17, 047b/18, 047b/22, 048a/37, 049b/63, 049b/67, 050b/13, 050b/19, 051a/21, 051a/28, 051a/29, 051b/34, 051b/39, 052a/49, 055a/31, 055a/32, 055b/41, 055b/43, 055b/44, 056a/4, 057b/10, 058a/13, 058b/32, 059a/10, 059b/25, 060a/38, 060b/1, 060b/8, 061a/17, 061a/20, 061b/23, 061b/31, 062a/34, 062a/40, 063a/19, 064a/37, 064b/45, 065a/56, 065b/18, 066a/26, 066a/28, 066a/32, 066b/35, 067a/22, 067a/23, 067b/29, 068a/1, 068b/13, 068b/15, 068b/18, 069a/21, 069a/25, 070a/2, 070b/11, 070b/17, 071a/21, 071b/34, 072b/2, 072b/51, 073a/13, 073b/21, 073b/24, 073b/28, 074b/16, 075b/35, 076a/1, 077a/30, 078a/11, 078a/12, 078a/6, 078a/7, 078b/20, 078b/21, 079a/30, 079a/33, 079b/41, 079b/46, 079b/47, 079b/52, 080a/61, 080b/65, 080b/72, 081a/13, 081a/2, 081b/17, 081b/18, 081b/20, 081b/23, 082a/29, 088a/32, 088b/35, 089b/13, 089b/15, 092a/36, 094a/36, 094a/37, 094a/40, 095a/15, 095b/10, 095b/5, 096a/18, 097a/38, 097a/41, 097b/52, 098b/10, 098b/11, 100a/6, 100b/11, 100b/16, 100b/17, 102a/3, 102b/11, 102b/14, 102b/4, 102b/7, 103a/20, 104a/43, 104b/6, 107b/10, 110a/9, 116a/15, 116a/18, 117a/34, 118a/20, 118b/26, 118b/4, 120a/31, 121a/10, 122b/3, 124a/26, 124a/27, 124b/40, 126b/9, 127a/12, 127a/14, 127b/21, 128a/33, 128b/3, 129b/27, 130a/2, 130a/3, 130b/16, 130b/19, 131a/21, 131a/27, 131b/7, 135b/5, 136b/23, 137a/31, 138a/27, 141a/3, 141b/16, 141b/6, 141b/9, 142a/17, 142a/23, 142a/24, 143b/7, 144a/16, 147b/12, 148a/15, 148a/18, 148b/33, 149a/14, 150b/26, 151a/35, 152a/20, 152b/7, 153b/14, 154b/12, 155b/2, 156b/27, 159a/14, 164b/40, 165a/6, 167a/16, 168a/6, 168b/15, 173b/25, 174a/38, 176b/10, 177b/7, 180b/16, 189b/5, 189b/10, 191a/12,

192a/15, 192b/19, 193b/20
ā. andiçmiş 088a/30
ā. andiçti 063b/23
ā. cevābvirdi 075a/29
ā. cevābvirdiler 066b/4
ā. du'āideñlere 149a/13
ā. gālibolmayālar 030a/19
ā. girifdarolduğumuza 144b/6
ā. göztutmaz 044b/50
ā. ḫiẕmetetdiler 082b/41
ā. ıżdıraretdiler 051b/32
ā. ibadetiderün 137b/9
ā. 'ilaçeyleye 057b/2
ā. ilḳāedüb 053b/13
ā. īmāngetürevüz 051b/42
ā. irsālolunan 103a/21
ā. iṭā'atetmek 143b/13
ā. itā'atiderler 055a/28
ā. iṭā'atidersiz 144a/16
ā. i'tābitmege 067b/33
ā. i'tikāditmeyesiz 109a/41
ā. izdiḥāmetdiler 057b/10
ā. ḳararvirmege 153a/5
ā. maḳbulolmaġa 180a/9
ā. muḫabbetideñler 158b/10
ā. Musaḫḫaridenden 174a/28
ā. muṭi'olmaḳ 097a/39
ā. mümkinolursa 121b/16
ā. mürāfaḳatetdiler 121a/4
ā. naẓaretdüm 125b/14
ā. secdeettiler 053a/10
ā. secdeeyledi 028b/25
ā. secdeeyledi 060b/7
ā. secdeider 120a/27
ā. selāmvirüñ 018a/12
ā. sücūdetdiler 053b/17
ā. şāhidolasıñ 125b/16
ā. şetmetdiler 082a/33
ā. tābi'oldılar 054b/21
ā. tābi'oldular 062b/2
ā. taḥsīnḳılur 185b/17
ā. teġayyüretdiler 138a/27
ā. temāmolmuşdur 096a/23
ā. teslīmolunduğuñuz 144a/17
ā. vāki'olacaḳ 071b/31
ā. vāki'olduġı 089b/11
ā. yimekvirile 062a/43

anbar : kiler, depo
a.+ a cem'eyleye 007b/12
a.+ ıma cem'eylen 024b/31
a.+ lara cem'iderler 012b/26

ancaḳ : fakat
a. 008a/4, 027b/36, 037b/19, 099a/16, 118b/26, 164b/40, 173b/19, 191a/10,
191b/2, 217a/7, 238b/10, 276b/4
a. yoḳetmeġi 062b/8

anda : orada
a. 026a/57, 026a/58, 027a/23, 028b/30, 037b/18, 037b/19, 039b/11, 041b/22,
043b/23, 045a/14, 046a/31, 049b/71, 051b/37, 052a/47, 052a/55, 052b/61, 054b/13,
055b/38, 056a/6, 057b/1, 061b/26, 062b/3, 062b/5, 062b/11, 072b/5, 073a/13,
077a/21, 078a/15, 086b/20, 087a/8, 095b/5, 096b/33, 101b/33, 113a/1, 113a/34,
114a/14, 115a/2, 116a/15, 116b/23, 116b/24, 117b/11, 118a/18, 118a/19, 119b/16,
119b/20, 122b/3, 123a/4, 125a/5, 130a/10, 130b/14, 131a/21, 136a/14, 142b/13,
143b/2, 154a/21, 163b/21, 163b/24, 173a/1, 174b/52, 179a/17, 188a/13, 196a/7,
196a/8, 196b/11, 196b/13, 198a/7, 198b/12, 200b/18, 208a/14, 209a/12, 209a/3,
209a/7, 211b/13, 225a/9, 254b/4, 279b/6, 286b/19, 289b/12
a. cem'oldılar 106b/13
a. cem'olmuşlar 049a/58
a. cem'olsalar 043b/29
a. ḫalāṣolmaḳ 091a/13

a. 'ilāç 033b/3
a. intiẓarçekdük 121a/7
a. keşfolunur 137b/17
a. maḫdūnolmuşsuz 209a/11
a. mevcūdolan 116a/21
a. müsteḥaḳolan 018a/11
a. namazḳılır 055a/36
a. sükūniderler 023a/45
a. uyanıḳolur 211a/3

andan : ondan
a. 050b/13, 051b/38, 055b/42, 058b/28, 060a/29, 062b/11, 063a/12, 066a/25,
067a/11, 069a/30, 078b/24, 079a/35, 083a/12, 083a/14, 086b/25, 088a/25, 088a/26,
095b/3, 100a/2, 105b/24, 106b/11, 107b/3, 107b/5, 114a/18, 116a/14, 116a/18,
117b/9, 120b/40, 122a/23, 126a/27, 126a/29, 127a/17, 127b/19, 128b/11, 130b/16,
132b/28, 135b/1, 142a/2, 142b/11, 148b/32, 166b/24, 173a/2, 173a/7, 173b/24,
190b/1, 198b/15, 199b/16, 206a/21, 209b/19, 215a/17, 218b/6, 220a/14, 227a/14,
232a/6, 236a/2, 236b/14, 237a/27, 241b/16, 243b/8, 245a/11, 246a/15, 249b/15,
253a/14, 254a/18, 257a/18, 258b/21, 259a/4, 259b/12, 260a/5, 261b/29, 262b/22,
263a/4, 263b/10, 263b/21, 264a/1, 264b/15, 268a/4, 285b/4, 286a/15, 287a/6
a. da'vetolunduñuz 157a/9
a. dileketdüler 061a/12
a. ḫizmetetsinler 220b/10
a. 'ilaçetmesinüñ 170b/28
a. ḳabûletdiñiz 261b/27
a. şādıḳolmaya 241a/4
a. sedederse 262b/17
a. şikāyetetdüklerinüñ 128a/28
a. ta'midolunurum 072a/40
a. ta'midolunurum 071b/38
a. ṭaşraçıḳ 055a/25
a. ṭaşraçıḳanlar 065b/16
a. tevbīḫoluñup 243b/6
a.+ dur 165a/6
ā. 021b/9, 022b/36, 022b/38, 023a/44, 025a/36, 026b/18, 028b/32, 031b/19,
036a/20, 043a/8, 046a/29, 048a/32
ā. dilekettilar 027b/36

Anderaus
A. 076a/4
a. 008b/18
a.+ un 055a/29
a.+ ı 054b/16
A. 058a/18

and iç -: yemin etmek
aṣlā a.- meñ 010b/34
āna a.- miş 088a/30
āna a.- ti 063b/23

Androniḳos
A.+ a 156a/7

anı : onu
a. 006a/8, 008a/6, 014b/10, 019a/27, 021b/15, 021b/16, 023a/44, 026a/3,
026a/4, 026a/5, 026b/12, 030a/25, 031a/12, 031a/18, 031b/23, 032a/3, 032b/13,
033a/29, 033a/30, 034a/8, 036a/19, 036a/22, 037a/13, 037b/24, 038a/33, 038b/38,
038b/45, 039b/15, 040b/46, 050a/2, 051a/29, 051a/31, 051b/37, 051b/43, 051b/44,
052a/50, 052b/60, 053a/7, 053b/17, 055a/25, 055a/26, 055a/33, 055b/37, 056b/16,
057a/24, 057b/2, 057b/11, 060a/36, 060a/38, 060b/3, 061b/22,

062a/40, 063a/20,
063b/28, 064a/33, 064b/49,
065b/12, 065b/15, 065b/18, 067a/23,
067b/26, 068a/35,
068b/18, 069a/21, 069a/22,
069a/28, 069b/31, 069b/36, 070a/2,
070a/43, 070a/44,
071a/21, 071b/33, 071b/34,
072b/3, 072b/5, 073a/17, 074a/1, 074a/6,
074a/8,
074b/14, 075b/33, 076b/11,
079b/46, 080a/55, 080a/58, 080a/64,
081b/16, 081b/20,
081b/22, 081b/24, 081b/25,
082a/37, 082b/46, 083a/7, 083b/15,
089a/2, 089b/10,
090a/21, 090a/22, 093b/30,
094a/33, 095a/11, 095a/14, 095b/10,
095b/4, 095b/5,
095b/8, 096a/21, 097a/38,
099b/30, 100a/39, 100b/8, 101a/24,
101a/25, 101b/30,
101b/37, 102a/42, 103a/21,
104a/39, 104a/40, 105b/26, 108b/30,
108b/33, 112a/16,
113a/38, 116a/15, 116b/23,
117b/13, 118b/26, 121b/15, 122a/28,
122b/38, 124a/30,
124b/35, 124b/36, 125b/18,
125b/20, 126a/22, 126a/25, 126a/30,
127a/10, 127a/15,
127a/16, 127a/17, 127b/21,
130a/4, 130b/20, 133b/8, 134b/33, 135b/5,
141a/25,
141a/26, 145a/15, 145a/16,
145a/17, 145a/21, 146b/25, 146b/26,
147a/32, 148a/15,
148a/19, 149a/9, 150a/7, 158a/2,
158b/8, 159a/16, 161a/4, 163a/13, 165a/7,
197a/22, 199b/21, 201a/27,
201a/29, 202a/21, 202a/22, 204a/9,
205a/28, 205b/10,
207b/6, 209a/13, 209b/15,
210a/11, 211a/8, 214b/10, 217a/8, 219a/9,
223a/15,
223b/16, 229b/6, 230a/12,
230b/13, 230b/15, 231a/2, 232a/6, 232a/7,
234b/7,
235b/19, 240b/30, 241a/6,
241b/11, 241b/8, 242a/19, 243b/6,
244a/19, 246a/12,
249b/15, 250b/15, 251a/8,
251b/17, 252a/21, 253b/6, 254a/12,
255a/10, 256a/8,
257a/19, 260a/1, 260a/3, 260a/10,
260b/4, 261b/24, 262a/2, 262a/3, 262a/7,
264a/10, 265b/1, 268a/7, 268b/11,
268b/17, 270a/17, 270a/22, 271a/11,
271a/12,
271a/8, 275a/8, 276a/5, 276b/7,
278a/10, 278a/9, 278b/2, 284b/6, 284b/7,
285a/16, 285a/17, 288a/2, 288a/3,
290a/24

a. 'ameletmem 145a/15
a. binaeden 232b/4
a. celdideler 071b/34
a. darbetdı 107a/23
a. def'idüb 109b/46
a. dinideserdür 022b/41
a. ḫalaṣetmeğe 247b/15
a. ḫalāṣide 068a/35
a. ḥapsidüb 288a/3
a. helāketme 153b/15
a. helāketse 159b/17
a. iḫbārederiz 208b/28
a. iḳāẓetdi 106a/7
a. iḳaẓidüb 088a/24
a. imtiḥanidüb 033b/3
a. imtiḥānḳılur 067a/11
a. intiḳāletmiş 241a/5
a. irsālitmek ta'yīnetdüm 131a/25
a. istihzāetdükden 081b/20
a. istimā'eyleñ 030b/6, 068b/8
a. istimā'ider 063b/21
a. istimā'idesiñ 131a/22
a. istimā'idüb 063a/20
a. istimā'itmedükleri 149a/14
a. iẓhāredem 211a/4
a. ḳabûletdi 153a/4
a. ḳabûleyle 230b/18

a. ḳabûleyleñ 211b/11
a. ḳabûlidesiz 155b/2
a. müşaya'aetdiler 103a/24
a. nehyeyledi 007b/14
a. nehyeyledük 069b/38
a. rabbdeḳabûleyleñ 205a/29
a. redetmek 063b/27
a. riāyetider 063a/20
a. rusuḫidüb 223b/21
a. taḳdīside 201a/26
a. te'accübetdiler 074b/18
a. teemmüleyleñki 243a/3
a. tefaḥḥuṣetdi 244a/17
a. teftīşidecek 126a/29
a. teḳaddümider 031b/25
a. tekmilede 211b/16
a. temsilḳılavüz 060a/31
a. terkeyledi 055a/31
a. terkidüb 079b/50
a. vaż'edene eminolur 232b/2
a. yadetse 241b/15
a. yavaşitmeġe 060b/5
a. żayi'eyleye 019b/39
a. ziyāretedersin 232a/7
ā. 040b/44, 044a/43, 044b/45, 044b/51, 048a/30, 048b/43, 048b/50, 049a/60,
059b/16, 072a/49, 075b/34, 078a/12, 078a/6, 079a/35, 082b/46, 092b/7, 097b/45,
101a/27, 101b/35, 120a/31, 174a/36, 182b/15, 189b/1, 190a/12
ā. ba'asetmedi 173b/15
ā. ḥarābetdüm 190a/14
ā. imtiḥān 040a/35
ā. terkidüp 049a/56
ā. va'ẓidenleri 112a/21

añla -
a.- dum fikretdüm 171a/11
a.- nmış 138a/20
a.- rsız 067a/17
a.- sun 076b/14
a.- sun 043a/16
a.- yalar 096b/25
a.- yalar 155a/22
a.+ yan 140b/11
a.- dıñuz 025b/52
a.- madılar 069b/33
a.- madılar 096b/26
a.- maya 024a/14, 198a/4
a.- mayalar 024a/15, 059a/10
a.- mayan 024a/19
a.- mayasız 136b/26
a.- maz 028a/17, 029b/11, 065b/18
a.- mazmısız 029b/9
a.- mazsız 067a/21
a.- nmağa 259b/16
a.- rlar 024a/14
a.- yarak 218b/7
a.- yub 128a/28

anlar : onlar
a. 022a/27, 022b/41, 023a/45, 024a/15, 024b/23, 024b/29, 026a/56, 026b/17,
027a/31, 028a/19, 028b/30, 028b/32, 029a/35, 029a/37, 029b/14, 029b/7, 031a/14,
031a/9, 031b/22, 031b/24, 034a/12, 035a/5, 035b/10, 036b/1, 036b/29, 036b/31,
038a/25, 039a/5, 039b/20, 039b/21, 039b/22, 040a/23, 042a/31, 043a/8, 045a/16,
046b/44, 047a/15, 047b/22, 048a/36, 048b/50, 049a/57, 050a/4, 050a/7, 050b/17,
051a/21, 051a/23, 051b/35, 052b/66, 053a/9, 053a/11, 053b/14, 054b/18, 055a/29,
056a/12, 056b/18, 056b/19, 057b/5, 058a/13, 060a/36, 062a/42, 064a/38, 064b/49,
064b/50, 064b/55, 065a/2, 066b/5, 066b/8, 067a/15, 067a/20, 067a/22, 068b/15,
068b/16, 068b/8, 068b/9, 069b/33, 069b/34, 070b/4, 071a/26, 071b/36, 072a/39,

072b/4, 072b/6, 074a/3, 074b/14, 074b/16, 078a/11, 078b/18, 078b/19, 078b/22,
078b/24, 079b/46, 080a/64, 081a/13, 081a/14, 081b/24, 083a/11, 083a/13, 083a/8,
083b/20, 087a/4, 088b/37, 089a/46, 089b/8, 090b/1, 091a/13, 091a/14, 091b/20,
091b/24, 092a/31, 092a/34, 093a/12, 093a/16, 093a/21, 094a/33, 094a/41, 095a/12,
095b/7, 096b/25, 098a/1, 098a/54, 098a/57, 099a/25, 099b/36, 101b/28, 101b/30,
102a/40, 102b/11, 102b/9, 103a/22, 104b/4, 105a/12, 105a/15, 105a/19, 105b/21,
105b/26, 106b/15, 106b/17, 107a/20, 107b/2, 107b/3, 108a/14, 108a/21, 108b/26,
109b/51, 110a/1, 110a/6, 111a/2, 111a/27, 111b/3, 111b/4, 111b/5, 112a/12,
112a/13, 112b/27, 112b/30, 112b/31, 113a/33, 113a/38, 113b/6, 114b/31, 115a/38,
115a/39, 115a/40, 115b/8, 117a/32, 118b/2, 120a/27, 120a/28, 122b/36, 123a/4,
123a/5, 123a/7, 123b/20, 123b/24, 124a/26, 124a/29, 124b/32, 125a/2, 125b/19,
127a/10, 127a/13, 128a/32, 128a/33, 129a/12, 130b/17, 133a/30, 135a/37, 135b/5,
135b/10, 136a/14, 136b/21, 136b/23, 136b/25, 137a/6, 139a/12, 141b/7, 146a/14,
146b/23, 148b/3, 149b/19, 150b/23, 151a/31, 155a/21, 158b/9, 166b/25, 166b/7,
170a/23, 173a/11, 176a/18, 181b/17, 183b/22, 184b/13, 192a/8, 203a/17, 215a/17,
217b/12, 219b/18, 236b/23, 237b/10, 237b/9, 243b/10, 245a/17, 247a/7, 248a/3,
261a/19, 263a/5, 265a/1, 265b/6, 266a/8, 267a/13, 268a/7, 270a/24, 274a/11,
275a/11, 277b/20, 280a/11, 282b/14, 289a/3
a. arzuederler 241b/16
a. cem' 040a/35
a. cem'olmuş 053b/12
a. cevābvirdiler 067b/28
a. cevābvirüb 049b/66, 074a/33
a. epsemoldukdan 112a/13
a. feryādidüb 126a/23
a. ḥayrānolub 025b/54
a. ḥayrānolub tābi'iderek 071b/31
a. isbātitmege 129a/13
a. istimā'eyleyiserlerdür 137a/28
a. ḳādirolmadılar 058a/20
a. namazḳılıcaḳ 094b/6
a. rucu'oluñub 059a/13
a. ṣatunalmaġa 045a/10
a. sülūkidenlere 245a/9
a. ṭaşraçıḳubva'ẓetdiler 063a/12
a. teḥassüridüb 083a/10
a. vuṣūlbulub 115b/11
a. żıttolub 117b/6
a.+ a 023b/3, 023b/11, 023b/12, 024a/13, 025a/34, 025b/51, 025b/52, 026b/16,
026b/17, 027a/25, 027a/27, 028b/30, 029a/34, 029b/15, 031a/9, 031b/27, 034a/12,
035b/7, 035b/9, 036a/23, 036a/25, 036b/2, 037a/13, 037b/16, 038a/31, 038b/36,
038b/42, 039b/20, 040b/43, 044b/45, 046b/40, 047b/27, 048b/44, 053b/18, 053b/20,
054b/22, 055b/38, 055b/44, 056b/17, 057a/24, 057b/3, 058a/23, 059a/2, 059a/3,
059a/9, 060a/34, 060a/36, 060b/40, 062a/39, 062a/43, 062b/4, 062b/8, 064a/35,

064a/38, 064a/39, 064b/48,
064b/51, 065b/14, 065b/18, 066b/1,
067a/17, 067a/21,
067b/27, 067b/29, 067b/31,
068a/1, 068b/12, 068b/9, 069a/19,
069b/31, 069b/35,
069b/37, 070b/11, 070b/13,
070b/3, 071a/24, 071b/31, 071b/36,
072a/42, 072b/2,
073a/17, 074a/1, 074a/4, 074a/6,
074b/15, 074b/16, 075b/38, 076a/43,
076b/9,
078a/13, 078b/17, 078b/23,
078b/26, 079a/34, 083a/6, 083b/15,
083b/18, 087a/4,
087b/14, 088b/42, 090b/3, 090b/8,
091a/15, 091a/18, 091a/19, 091b/23,
093a/13,
093b/27, 098b/14, 099a/18,
102a/39, 104b/4, 105a/17, 106b/10,
106b/17, 108a/15,
109b/51, 110a/5, 111b/8, 114a/22,
115a/2, 118b/2, 121a/2, 121a/6, 123b/24,
128a/31, 130b/16, 132a/17,
133b/10, 138a/19, 139a/7, 139a/8, 140a/3,
141b/12,
148a/26, 150a/8, 151a/27, 155b/4,
163a/8, 184a/24, 193b/17, 203b/28,
208b/27,
210b/19, 215b/13, 217b/11,
227a/17, 235b/16, 242a/17, 244a/20,
247b/15, 247b/16,
251b/12, 258b/18, 258b/19,
258b/21, 259a/5, 264b/16, 267a/11,
268a/3, 270a/17,
274a/11, 274a/8, 274b/2, 275b/3,
276b/3, 276b/4, 276b/5, 276b/7, 279a/11,
279a/12, 283b/2, 283b/7, 285a/14,
288b/11
a.+ a cevābvirüb 027b/3
a.+ a destūrvirdi 061a/13
a.+ a emir 037a/6
a.+ a emiretdiġü 047b/20
a.+ a eyülüketmege 078a/7
a.+ a ġāliboldunuz 263a/4
a.+ a gölgeider 068b/7
a.+ a imdādetsin 222a/16
a.+ a irsāl 038b/36
a.+ a iẓhāretdiler 030b/3
a.+ a maġfūrolalar 059a/13
a.+ a muḳāvemetidüb 107b/8
a.+ a naẓaredenlere 279a/12
a.+ a rastgeldü 053a/9
a.+ a sādırola 032b/19
a.+ a secdeitmeye 097b/43
a.+ a selāmviricek 123b/19
a.+ a tābi'oldı 282a/9
a.+ a taḳdīmeyledi 024b/24
a.+ a ta'yīnitdügi 053b/17
a.+ a tefsīridüb 136b/23
a.+ a 258b/21
a.+ a tenbiheyle 229a/1
a.+ a teraḥḥumeyledi 026b/14
a.+ a teslimeyledi 045a/14
a.+ a teslīmide 078a/12
a.+ a vāki’’oldılar 167a/11
a.+ a vakioldı 258b/22
a.+ a vaṣıyyetvirdi 021b/16
a.+ a vaṣiyeteyledi 066b/36
a.+ a yemekvirelüm 064a/38
a.+ a yemekvirüñ 064a/37
a.+ a yemekvirün 026b/17
a.+ a ẓaferbulmaḳ 281a/7
a.+ a żararetmek 278b/5
a.+ a ẓuhuretdi 096b/26
a.+ a 150a/10
a.+ aāzād 081a/12
a.+ aāzādeyle-di 051a/26
a.+ abaḳ-ıcaḳ maḥzunolmuş
057b/5
a.+ abaḳ-ub 071a/27
a.+ abeyānet-diler 061a/16
a.+ abeyāneyle-di 101a/27
a.+ abeyānid-üb 102b/8
a.+ acevābvir-dü 058b/33
a.+ acevābvir-üb 073b/29, 076a/5
a.+ adaḫī 233b/2
a.+ aetti 042b/4, 047a/10, 051a/21,
056a/8, 057a/27, 059a/13, 062b/10,
063b/31,

064a/37, 065a/6, 067b/34, 069a/29, 070b/14, 071b/38, 073b/29, 074a/33, 078b/20,
078b/24, 079b/48, 103b/28
a.+ aet-ti 021a/3, 022a/25, 022b/39, 023b/11, 024b/28, 025a/37, 026a/57, 028a/11,
029b/8, 031a/11, 031b/22, 034b/26, 035a/4, 037b/24, 038a/27, 118b/3, 121b/18,
136a/17
a.+ aet-ti 035b/18
a.+ aet-tiāmīnsize 035a/28, 037b/21
a.+ aettibenüm 054b/17
a.+ aettibununñ 075a/24
a.+ aet-tiferisilerüñ 029b/6
a.+ aettiḥacelenüñ 056b/19
a.+ aettiḥaẕereyle-ñ 059b/24
a.+ aettiḳadeḥi 072a/39
a.+ aettiḳayserüñkıleri 074b/17
a.+ aetti 053a/10
a.+ aettilar 072b/6
a.+ aettisize 059a/10
a.+ aet-tisizüñi 031b/20
a.+ aettisizüñḳalbüñüzün 070b/5
a.+ aet-tisizüñḳanuñuz 117b/6
a.+ a 065b/9
a.+ aettiyā 094a/35
a.+ aeyle-ñ 201b/9
a.+ agel-di 117a/3
a.+ aḫaber 093b/25
etdügi a.+ aḫabervir 061a/19
ile a.+ aḫalāṣvir-e 096b/25
günahı a.+ aḥamlet-me 098a/60
ḳoyub a.+ aḫayırdu'ā'eyle-di 070b/17
iken a.+ aḫitābeteyle-di 107a/22
a.+ aḫitābeyle-di 115a/3
ve a.+ aḫiẕmetid-er 055a/32
a.+ aḥoş cevābvirmişdür 075a/28
üzere a.+ aḥükümvir-ir 062b/8
a.+ a'ıbrī 125a/2
a.+ a'ilaç 037a/13
a.+ aīmāngetir-düler 083a/14
a.+ aiẓhār 087a/3
ile a.+ aiẓhāret-di 068a/4
a.+ aḳarşu 074b/12, 132a/11
a.+ aḳasisleri ıḫtiyāridüb 111a/23
a.+ aḳatı tehdīdeyledi 058a/12
a.+ aḳo-dılar 094b/7
a.+ aḳoy-ıcaḳ 119a/6
a.+ aḳoy-ub 107b/4
a.+ aMesīḥi va'ẕetdi 098b/6
a.+ amuḥaldür 235a/4
ulular a.+ aMuṣallaṭol-urlar 036a/26
a.+ amünāṣib 235a/7
a.+ arevā 172b/34
a.+ arıżā 127b/21
a.+ asalıvir-di 081b/15
a.+ asenüñ 129a/19
a.+ aṣor-dı 066b/5
a.+ asöyle-r 060a/33
a.+ ata'limid-er 025b/54
a.+ ata'limid-er 070a/2
a.+ atekrāret-ti 081a/12
a.+ atevkiret-din 243b/9
a.+ avaṣıyyeteyle-di 067a/15
a.+ avaṣiyet 112b/24
ve a.+ avaṣiyetvir-di 067b/30
ḳıyāmeti a.+ ava'ẓid-er 116a/19
bizi a.+ ava'ẓit-mek 113b/11
a.+ ave 184b/14
a.+ avir-di 108a/21
a.+ avir-übetti 078b/22
a.+ avir-übzindāna 114b/23
a.+ ayaḳın 134b/28
a.+ ayaz-arınki 188b/2
kim a.+ aẕebḥit-meyeler 110b/19
a.+ ażıyā'vir-meye 179a/5
a.+ da 093b/24, 110b/15, 149a/6, 150b/17, 179a/4, 197a/1, 226a/5, 239b/3,
258b/20, 259b/14, 259b/16, 269b/13, 284b/1, 289b/14
a.+ da iẓhāridecegim 132a/17
a.+ da 'ömürsürdüğüñüz 210a/8
a.+ da tekmīlolunur 024a/14
a.+ da ẓāhiroldı 138a/19
a.+ dadır 148b/3

a.+ daki 091b/24
a.+ dan 032b/12, 040a/35, 041b/24, 042a/34, 044b/3, 045b/21, 045b/23, 047b/22,
052a/48, 080b/70, 083a/12, 089a/6, 105b/20, 105b/28, 113a/38, 115b/12, 115b/4,
119a/12, 119a/13, 119a/8, 125a/5, 127b/21, 127b/27, 132b/22, 150a/15, 166b/7,
167a/10, 167a/8, 167a/9, 173a/6, 188a/17, 195a/21, 206a/18, 219b/20, 251b/12,
259a/6
a.+ dan alāmçekecekdür 031a/12
a.+ dan ḥüznümolmayā 177b/3
a.+ dan i'tikātetdüñüz 159a/4
a.+ dan müfāreḳatidüb 108a/13
a.+ dan 109a/39
a.+ dandır 224b/16
a.+ dandur 080b/70
a.+ dandürkim 225b/18
a.+ danḫod 091a/16
a.+ danḳopar-ılacaḳ 122b/1
a.+ dansizüñmecma'laruñuz 042a/34
a.+ dansuñzirāsenüñ 049b/73
a.+ danşimdi 144a/21
a.+ dur 065b/16
a.+ ı 023b/3, 024a/17, 024b/29, 024b/30, 025a/39, 025b/50, 028b/30, 028b/32,
036b/3, 036b/32, 046a/32, 050b/10, 061a/10, 064b/46, 064b/49, 068a/3, 070b/14,
070b/16, 070b/6, 072b/6, 075a/28, 076b/13, 079a/40, 087a/6, 087a/11, 089a/5,
091a/13, 091a/17, 093a/14, 093a/18, 093b/27, 094a/34, 094a/38, 094b/4, 094b/6,
095b/6, 101a/21, 102b/8, 103a/20, 103a/23, 104a/46, 109b/50, 110a/6, 114b/23,
114b/34, 115b/5, 115b/6, 119b/16, 135a/43, 138a/26, 138b/28, 138b/32, 147a/30,
147a/31, 177a/13, 177a/17, 192a/13, 194b/18, 206b/9, 218b/7, 228a/13, 237b/10,
258b/18, 265a/1, 276b/5, 279a/12, 288b/10, 288b/8, 290b/6
a.+ ı cem'idüb 119b/25
a.+ ı daḫīda'vetetdi 147a/30
a.+ ı helākide 162b/13
a.+ ı iḫrāçeyledi 097a/36
a.+ ı isbātidemediler 130a/8
a.+ ı i'tikādetdü 111a/23
a.+ ı ḳatlide 278b/8
a.+ ı ḳoyubgetdi 029a/4
a.+ ı kürekçekmede 064b/48
a.+ ı metrudeyledüm 132a/12
a.+ ı münevveriderve 290b/5
a.+ ı nāpāktelsīmeyledi 138a/24
a.+ ı nehy 034a/14
a.+ ı teḳ'addümidüb 064a/33
a.+ ı terbiyeeyleñ 201b/5
a.+ ı tesellietdiler 115a/40
ben a.+ ıānada'vetet-dügüm 107b/3
a.+ ıandan iḫraçeyledi 108a/18
a.+ ıanuñ 035a/3
a.+ ıāsımānın 097a/41
a.+ ıbizüm 035b/11, 097b/45
a.+ ıet-tiaḫşam 029a/2
a.+ ıḥākimlere iḥżaridüb 114a/20
a.+ ıḫazineye 050a/6
ki a.+ ıḫıtanit-mek 111b/5
a.+ ıişit-diler 114b/26
yaşun a.+ ıḳabūlet-di 115b/7
a.+ ıḳarındaşlaroḳu-maya 232a/12
a.+ ıḳatına 036a/25, 058a/23
a.+ ıḳatınaoḳuyub 072a/42
a.+ ıḳovun 028a/14
a.+ ıḳoy-ub 048b/44, 067a/13
a.+ ıḳoy-up 037b/17
a.+ ıḳucaḳla-yub 241b/13
zīrā a.+ ımel'metid-üb 237b/8
a.+ ıñ 023b/5, 023b/6, 026a/57, 033a/21, 035b/13, 061a/12, 074b/15
a.+ ıñdur 147b/4, 147b/5

a.+ ıñi'tiḳātsızlık 026a/58
a.+ ıñḳalbi 027b/8
a.+ ıñki 221a/2
a.+ ıoḳu-dı 054b/20
a.+ ıortasında 090b/7
a.+ ışaġ 137a/28
olunalar a.+ ışaġid-em 024a/15
a.+ ışal-ıvır 064a/36
a.+ ışalıvir-diler 091b/20
a.+ ışalıvir-diler 094a/41
a.+ ışulḥa 096b/26
a.+ ıṭa'amsuz 066b/3
a.+ ıṭaşra 114b/30
a.+ ıṭaşrailet-düb 115a/39
a.+ ıṭut-dı 083a/8
a.+ ız 241a/3
a.+ ızindānda 093b/22
a.+ ızindān-ı 093a/18
a.+ u 114b/33
a.+ uñ 031a/7, 033b/32, 036a/23, 036b/32, 038b/42, 039a/7, 041a/5, 044b/2, 045b/20, 050b/16, 054b/20, 054b/23, 058a/15, 058a/17, 059b/17, 062b/3, 064b/53, 065a/6, 066b/1, 066b/3, 066b/7, 070a/44, 070a/46, 070a/48, 072a/41, 072a/42, 075a/23, 087a/3, 091a/14, 091b/29, 092b/9, 093a/16, 094b/1, 096b/34, 098b/15, 099a/16, 107a/20, 108b/33, 110a/3, 110b/13, 111b/9, 112a/17, 112b/23, 114a/19, 116b/27, 117a/34, 119a/6, 123b/21, 126a/30, 130b/19, 132a/18, 138a/21, 138a/24, 138a/26, 139a/14, 140a/3, 140b/13, 140b/14, 140b/15, 144a/21, 149b/18, 150a/10, 150a/11, 150a/12, 150a/15, 150a/9, 151a/28, 151a/30, 155a/27, 155b/5, 165a/12, 165a/8, 166b/5, 176a/20, 179a/15, 180b/16, 181b/16, 183a/2, 186b/16, 191a/13, 195b/16, 199b/18, 200b/7, 206a/19, 215b/13, 218b/8, 219a/15, 222b/2, 233a/17, 237a/28, 237b/9, 240a/16, 243b/11, 244b/7, 248a/3, 250a/3, 257b/2, 258a/12, 258a/14, 259b/17, 267a/15, 269b/9, 276a/8, 277a/16, 278b/6, 278b/9, 278b/10, 279a/12, 280a/11, 280a/8, 282a/11, 282a/5, 283a/1, 285a/17, 289a/3, 289b/8, 290b/4
a.+ uñ'adedi 288b/9
a.+ uñ'ādetlerine 108a/19
a.+ uñ'aḳılsızlığı 226a/9
a.+ uñ'amelleriñ 041a/5
a.+ uñarabalarınüñ 277a/9
a.+ uñ'avretlerini 201a/28
a.+ uñayaḳlarına 114b/25
a.+ uñbahāsını 119b/19
a.+ uñba'żıḳob-dılar 095a/9
a.+ uñferḥinüñ 183a/2
a.+ uñgözlerin 132a/18
a.+ uñḥākimleri 090b/5, 108b/27
a.+ uñḥaḳḳından 091b/20, 132a/11
a.+ uñḫāṣ 086b/19, 228a/12
a.+ uñher 170a/18
a.+ uñişlerinden 270a/22
a.+ uñi'tiḳadsızlügi 062b/6
a.+ uñḳalbinüñḳatılıgı 057b/5
a.+ uñḳandillerini 045a/7
a.+ uñḳaplarında 045a/5
a.+ uñmecdiñ 290a/25
a.+ uñmecma'larında 055b/39
a.+ uñortasında 111b/9
a.+ uñortasından 181b/17
a.+ uñşākirdlerini 039b/16
a.+ uñşehadeti muvāfiḳoldı 080a/60
a.+ uñṭaşra 042a/26
a.+ uñṭopraġını 108a/19
a.+ uñüzerine 099a/17, 105a/15, 123b/23
a.+ uñyanlarına 282b/20

a.+ uñzerreleri 277a/9

Antākiyye

A. 105b/20, 105b/26

A.+ ye 105a/19, 105b/23, 105b/28, 108a/14, 111a/21, 111a/26, 112a/22, 112b/30

a.+ da 226a/11

a.+ dan 094b/5

anuñ : onun

a. 018b/25, 020a/10, 020b/18, 020b/20, 021b/11, 021b/9, 022a/22, 022a/27,

023a/49, 024b/25, 025b/55, 026b/11, 026b/12, 027b/36, 030a/25, 030b/27, 031b/27,

034a/6, 035b/16, 035b/7, 038b/35, 038b/36, 038b/39, 038b/43, 039a/46, 039a/7,

041b/20, 042b/1, 043a/12, 043a/17, 043b/29, 044a/31, 044b/47, 044b/51, 046a/29,

046b/41, 047a/7, 049b/64, 050a/7, 050a/8, 050b/20, 051b/32, 051b/37, 051b/38,

053a/7, 054a/4, 054a/7, 054a/10, 056b/15, 057a/21, 057b/5, 057b/8, 058a/13,

058a/22, 058b/30, 060a/29, 060a/32, 061a/15, 061a/19, 061b/25, 062b/3, 063a/14,

064a/34, 065b/15, 065b/18, 067a/16, 067b/30, 068b/18, 070b/9, 073a/18, 074a/6,

075b/37, 076a/44, 077a/25, 077a/27, 077a/28, 077b/3, 078a/12, 078a/9, 081b/22,

081b/26, 081b/27, 083a/10, 086b/20, 086b/21, 086b/22, 087b/22, 088a/25, 088a/30,

088b/41, 090a/16, 090a/18, 090a/21, 091b/26, 092a/37, 092b/1, 093a/15, 095a/15,

095b/11, 095b/6, 096a/14, 096a/23, 096b/25, 098a/1, 098b/11, 099b/32, 099b/33,

103a/22, 104a/44, 104a/45, 106a/5, 107b/8, 108b/24, 108b/25, 108b/29, 108b/32,

109a/35, 110a/9, 110b/12, 112a/15, 112a/16, 112a/19, 113b/3, 114a/14, 114a/15,

114a/19, 114b/33, 116a/18, 116b/29, 117a/2, 117b/10, 118a/18, 118b/4, 119a/12,

120a/27, 121a/11, 122a/28, 122a/31, 122b/38, 123a/9, 123b/19, 125b/14, 126a/25,

127a/11, 128a/30, 128b/8, 129b/23, 129b/24, 129b/26, 130b/15, 130b/16, 130b/18,

131a/24, 131a/26, 131b/2, 131b/3, 132b/26, 133a/3, 135a/39, 135b/4, 136a/18,

137a/2, 137a/5, 138a/20, 139a/4, 139a/7, 139b/26, 140b/20, 141a/25, 141a/26,

142a/19, 142a/21, 142a/23, 142b/10, 142b/5, 142b/9, 143b/13, 143b/4, 143b/5,

144a/15, 144a/16, 144b/3, 144b/4, 145a/12, 145b/7, 146a/12, 146a/9, 146b/26,

146b/27, 147b/7, 148a/23, 149b/1, 151a/33, 151a/36, 152a/20, 152b/4, 153b/16,

154a/23, 154a/7, 154b/11, 154b/13, 155a/21, 156a/14, 157a/9, 158a/25, 158b/10,

159a/14, 159b/10, 162b/15, 163a/12, 163a/13, 164b/37, 165a/10, 165a/12, 165a/13,

165a/6, 167b/26, 167b/29, 168b/16, 170a/15, 170a/16, 171b/13, 173a/10, 173a/9,

173b/15, 173b/24, 176b/5, 179b/12, 182a/7, 182b/14, 182b/15, 183a/3, 183a/10,

183b/18, 186a/3, 186a/7, 186b/11,

188b/5, 190a/16, 191a/16, 192a/16, 193a/6,
194a/30, 195b/8, 196a/7, 196a/9, 196b/11, 196b/12, 196b/18, 196b/19, 197a/22,
197a/23, 197a/4, 197b/18, 197b/7, 197b/9, 198a/5, 198a/7, 198a/8, 198b/12,
198b/16, 198b/17, 199b/21, 200a/30, 200b/16, 201a/23, 201a/25, 201a/27, 201a/30,
201b/9, 201b/11, 201b/12, 202a/16, 202a/20, 202b/7, 203b/30, 204b/22, 205b/10,
205b/11, 205b/8, 206a/21, 207a/19, 207b/11, 207b/9, 208a/14, 208a/16, 208a/17,
208a/18, 208a/20, 208a/22, 208b/24, 208b/27, 209a/9, 210a/9, 210a/10, 210b/18,
211a/3, 211a/10, 212a/10, 213b/20, 214a/13, 214a/9, 214b/6, 214b/9, 215a/16,
215b/11, 216a/3, 216b/10, 216b/6, 216b/7, 216b/8, 217a/8, 219a/12, 220b/7,
221a/4, 221a/9, 222a/12, 222b/2, 223b/16, 224a/8, 225b/19, 225b/26, 226a/5,
226b/1, 227a/14, 227a/8, 227b/18, 228b/8, 229b/7, 230a/7, 231a/3, 231a/7,
232a/10, 232b/3, 233a/8, 233b/1, 233b/5, 233b/7, 233b/10, 234a/13, 234a/14,
234b/11, 234b/7, 235b/13, 235b/17, 236b/18, 236b/19, 236b/23, 237a/25, 237a/27,
237b/11, 238a/5, 239b/10, 240a/13, 240a/21, 240b/29, 241a/5, 241a/7, 241b/10,
241b/12, 242a/22, 242a/23, 243b/10, 244a/17, 244a/26, 245a/13, 245a/15, 245b/21,
245b/23, 246a/10, 246a/11, 246b/18, 246b/23, 246b/25, 246b/26, 247b/14, 247b/17,
248b/13, 248b/9, 249a/3, 250b/14, 250b/20, 251a/3, 251b/16, 252a/21, 252a/24,
252a/25, 252b/9, 253a/21, 253a/22, 253b/6, 255a/13, 255a/8, 256a/10, 256a/5,
256a/8, 256b/3, 256b/9, 257a/16, 257a/19, 258a/16, 259a/4, 259b/13, 260b/8,
260b/11, 261a/13, 261a/14, 261a/17, 262a/1, 262a/9, 262a/11, 262b/22, 262b/23,
263a/5, 263a/9, 263b/10, 263b/13, 263b/14, 263b/18, 263b/20, 263b/21, 264a/6,
264a/9, 264a/10, 264a/11, 264b/17, 264b/20, 265b/6, 267a/11, 267a/15, 267b/24,
268a/4, 268a/7, 268b/14, 268b/15, 268b/16, 270a/20, 270a/21, 270a/23, 270b/4,
271a/12, 271a/8, 271b/16, 271b/21, 272b/11, 273a/6, 273a/9, 278b/2, 279a/15,
279a/17, 279b/4, 279b/5, 279b/6, 280a/10, 280a/12, 280a/13, 280a/14, 280a/8,
280a/9, 280b/2, 280b/3, 281a/12, 281a/6, 281b/1, 282a/10, 282a/7, 282a/8,
282b/15, 282b/17, 282b/18, 283a/1, 283a/2, 283a/4, 283b/5, 284a/12, 285a/14,
285a/17, 285b/1, 285b/3, 285b/4, 285b/5, 285b/6, 285b/7, 286a/10, 286a/11,
286a/15, 286a/8, 286a/9, 286b/17, 286b/18, 286b/19, 286b/20, 286b/23, 287a/2,
287a/3, 287a/6, 287a/7, 287b/12, 287b/15, 287b/16, 288b/8, 289a/3, 289b/11,
289b/12, 290a/16, 290a/17, 290a/18, 290a/23, 290a/24, 290a/25, 290b/2, 290b/3,
290b/4, 290b/5
a. 'ameletmesine 208b/29
a. edā 033a/25

a. üzerinebinaetdüği 159b/14
a.+ dur 123a/11
a.+ la 061b/24, 095b/9, 118a/18, 128a/32

Apaforas
a. 211b/12, 230b/23
a.+ dan 207b/7

Apaforditus
a. 204b/25
a. 207a/18

Apollos
a. 118a/24, 118b/1, 159a/4, 159a/6, 160a/22, 175b/12
a.+ dan 157b/12, 159a/4
a.+ u 229b/13

ara **:** mesafe
a. 219a/10
a.+ sında 023b/7, 059a/7, 072b/5, 110b/14, 123b/21
a.+ sında 'ameletdügi 123b/19
a.+ sında mirasvirmege 122b/33

ara -
a.- dı 108a/12
a.- masun 167b/24
a.- maz 170b/6
a.- rım 207a/17
a.- rız 245a/14
a.- rlar 158a/23
a.- rlar 241b/15
a.- yalar 112a/17, 276b/6
a.- yan 025b/45
a.- yub 224b/17

araba
a.+ laruñ 286a/13
a.+ sı 099b/28
a.+ yā 099b/29
a.+ yı 100a/38

art **:** arka
a.+ ımca 019b/39, 067b/34
a.+ ınca 021b/15, 033b/3, 037a/9, 061b/25, 062a/37, 072b/52, 078a/14, 080a/54,
118b/4, 124b/36, 166b/3, 205b/14, 222b/25
a.+ ından 205b/13
a.+ larına 122a/31
a.+ uma 030a/23
a.+ umca 008b/19, 030a/24, 030a/25, 068a/35
a.+ umda 007b/11, 067b/33
a.+ unca 055b/37, 056b/16, 073a/9, 079b/50, 082b/41
a.+ uncagel-dük 071a/29
a.+ unda ta'midolındı 054a/9
a.+ undan 033b/2

arın - **:** manen temizlenmek
a.- mışlar 239b/2
a.- urlar 019b/5

arıt - **:** arıtmak
a.- dun 161b/7
a.- duñ 018a/8
a.- maġa 055b/41

Aristarhos
a. 120a/29, 230b/24
A. 121a/4
a. 133a/2

arḳa
a.+ sını 150a/10

arpa
a.+ nıñ 274a/6
a.+ nüñ 274a/6

arslan
a. 273a/5
a.+ ıñ 227a/17

'arş **:** gök
'a. 272a/2, 272a/5, 275a/8, 275b/3, 287a/4

'a.+ da 272b/10
'a.+ ı 290b/3
'a.+ ın 272a/4, 272a/6, 272b/10, 273a/6, 281b/3
'a.+ ıñ 272a/3, 272a/6, 273a/11, 275a/11
'a.+ ına 234a/16, 279b/5
'a.+ ınüñ 243a/2
'a.+ tan 287a/5
a. 273a/8, 275a/10
a.+ dan 272a/5
a.+ ınun 268a/4
a.+ ınüñ 282a/6
a.+ üñ 290a/17
a. 012b/28

art - **:** artmak, fazla gelmek
a.- an 066b/9
a.- andan 076a/44
a.- anlarını 208b/24
a.- ar 059a/8, 094b/7, 175a/58, 216a/3
a.- arılar 113b/6
a.- asız 171b/13, 214b/2
a.- da 225b/21
a.- maġa 068a/3
a.- mış 231a/3
a.- ub 010a/20, 107a/24
a.- ub ġalebeider 119b/20
a.- uralar 226b/14

Artemis
A.+ e 119b/24
A.+ i 120b/35
a.+ uñ 120a/27
a.+ üñ 120b/35

artuḳ **:** artık, fazla
a. 009b/13, 034a/6, 037b/19, 049b/64, 055b/45, 056a/2, 068b/8, 069a/26,
070b/8, 073a/14, 078b/25, 080a/63, 100a/40, 112b/29, 122a/26, 122b/38, 128b/4,
138a/26, 142b/10, 143a/15, 143b/2, 143b/6, 143b/7, 145a/17, 150a/6, 150a/7,
151b/3, 153b/15, 155a/23, 178b/12, 178b/9, 180b/17, 187a/23, 192b/18, 199a/14,
199b/17, 200a/27, 202b/9, 218b/5, 222b/23, 226a/4, 226a/9, 239b/3, 240a/19,
240b/27, 271a/12, 278a/7, 280a/9, 286b/23, 289a/3
a. ḥükmetmeyelüm 153b/13
a. taḥammüledemeyub 213b/1
a. zaḥmetvirirsüñ 062a/35
a.+ laması 183b/15

arż **:** yeryüzü
a. 167b/29, 243b/7, 285b/1
a.+ dakıler 208a/16
a.+ danarżlu 174b/47
a.+ ı 198b/19, 278a/6, 281a/12, 287a/2, 290a/16
a.+ ın 290a/24
a.+ ıñ 250a/7, 268a/5, 288b/8, 288b/9
a.+ ınesneleri fikiredenler 206a/20
a.+ i bünyānetdiñ 231b/11
a.+ ilerüñ 204a/10
a.+ lınuñ 174b/49
a.+ lu 174b/48
a.+ uñ 009b/13, 022b/40, 077a/27, 104b/6
'a. 099a/19, 143b/13, 186a/2
tañrıyā 'a. 143b/13
'a. etdiler 128a/33
'a.+ a 149b/18
'a.+ da iḫbāroluna 148a/18
'a.+ dakileri 196b/11
'a.+ ı 180a/1
'a.+ ındananları 237b/9

'arż it -: sunmak
diri 'a.- di 102a/42
netekim 'a.- düñüz 144a/19
tañrıya 'a.- meye 225a/15
aşikare a.- mişdur 209b/15

ki 'a.- esiz 151a/1
ile 'a.- iserdür 179b/15
kendüsine a.- e 201a/27
meşhere 'a.- meye 120a/32

arzu : istek
a.+ m 155a/23

arzu it -: istemek
ve a.- eriz 235b/11
anlar a.- erler 241b/16
baḳmaḳ a.- erler 251b/13
'alāmeti a.- er 022b/39
ḥasede a.- er 249a/6
ḳaplanmışım a.- erek 203b/23

as - : asmak
a.- ınca 243a/1
a.- maya 274b/1
a.- üb 133b/13

Aṣāf
A. 005a/8
A.+ ı tevlīditdi 005a/8

āsān : kolay
ā.+ dur 021a/30
ā.+ ıñdur 056a/9

aṣıl : esas, doğru
a. 021b/11, 212a/5
a.+ suz 158a/28

aṣıl -
a.- an la'netoluñmuş 192a/14

Asiyya
a.+ da 087a/10, 176b/8
a.+ dan 124a/27, 129a/18
a.+ nuñ 133a/2
a. 120a/27
ā.+ da 113b/6, 119b/23
ā.+ da ṣarfitmeye 121b/16
ā.+ dan 121a/5
ā.+ nuñ 120a/31
ā. 095a/9
ā.+ da 119a/10
ā.+ ya 121b/18

'asker
'a.+ ler 287b/14
'a.+ lerüñ 242b/35

aṣlā : imkansız
a. 019b/42, 032a/4, 091a/18, 091b/20, 127b/21, 174a/29, 286b/23
a. 010a/21, 189a/7
a. andiçmeñ 010b/34
a. aṣġardegilsin 006a/6

aslan
a. 277b/3
a.+ ıñ 277a/9
a.+ ıñaġzı 280b/2
a.+ laruñ 242b/33, 277a/17

asma : bağ
a. 248b/12
a.+ nıñ 060a/32
a.+ nuñḳuşları 059a/4

Aṣoṣ
a.+ da 121b/14
a. 121b/13

āsumān: gökyüzü
ā. 289a/1
ā.+ da 272a/2
ā.+ da sükutoldı 275b/1
ā.+ dan 132a/13, 276a/10, 276b/1, 279a/12, 289a/2, 289a/3
ā.+ ı 289a/1
ā.+ ıñ 116b/24
ā.+ uñ 078b/25
a.+ da 012a/20
a.+ dan 067a/11
ā. 010b/35
ā.+ uñ 012b/26
ā. 041b/22
ā.+ a 278a/5, 279a/12, 285b/5

ā.+ da 279b/1, 279b/3, 280a/9, 281a/6, 283a/1, 287a/1
ā.+ daki 287b/14
ā.+ dan 053a/2, 100a/4, 215a/16, 277b/1, 278a/8, 281b/2, 282b/13, 285b/1, 285b/4, 288a/1, 289b/11
ā.+ ı 278b/6, 282a/7, 287b/11
ā.+ ın 279a/13
ā.+ üñ 279b/4
ā.+ ıñḳuşları 104b/6
ā.+ dan keşf 138a/18
ā.+ e 020b/23

aşağı
a. 101a/25, 115b/7, 121a/9, 134b/27, 199a/10
a.+ ya 008a/6
a. 073a/16, 078b/18, 080b/66, 086b/18, 135a/44
a.+ da 087b/19
a.+ yā 052a/51, 082a/39

aşıla - : empoze etmek
a.- mağa 150b/24
a.- nalar 150b/23
a.- nam 150b/20
a.- nmışsıñ 150b/24
a.- nsalar 150b/25

aşılan -
a.- ılmış 246b/21
a.- mışsıñ 150b/17

āşiḳare : aleni
ā.+ e 159b/13
a. arżetmişdur 209b/15
a. 012a/18, 055b/45
ā. 261a/19, 283a/5
ā. 168b/20, 172a/25, 179b/11, 186a/6, 255b/4
ā.+ dür 091a/17
ā. 160a/5
ā. 102a/3

aşikare ol -: ortaya çıkmak
zīrā a.- an 200b/13
bize ā.- du 260a/3
ile ā.- urlar 200b/13
çün ā.- muşsuz 178b/3

at : binek hayvanı
a. 273b/2, 274a/8, 287b/11
a.+ ınızı eklide 250a/3
a.+ lar 287b/14
a.+ lara 012b/26
a.+ ları 277a/17
a.+ laruñ 277a/17, 286a/13, 287b/18
a.+ lı 277a/16

at -
a.- ar 135a/39
ifdira a.- dılar 117b/6
a.- duk 134a/20
a.- duñuz 037a/13
a.- tılar 038b/36
a.- ub 072b/51, 135a/44

ata : cet, ata
a. 018b/21, 181b/18, 221b/1, 231a/6
a.+ dan 265a/5
a.+ lar 025b/50, 221b/2
a.+ ları 199a/8
a.+ larımızuñ 097b/45
a.+ larımuz 097b/45
a.+ m 030a/18, 033b/35, 048b/42
a.+ ma 049a/53
a.+ mdan 032b/19, 036a/23
a.+ mız 141b/12
a.+ mızdan 157a/4, 176a/3, 212a/1, 216a/2, 218b/3
a.+ mızıñ 214a/13
a.+ muñ 014a/21, 019a/34, 023a/50, 032b/11, 046a/34
a.+ muñmelekūtünde 048a/30
a.+ muz 137b/7
a.+ muzcesede 141a/1
a.+ müñ 019a/33

a.+ n 224a/5
a.+ ñ 011b/4, 011b/6
a.+ na 027b/4, 034b/19
a.+ ña 012a/18, 071a/20
a.+ ña namazḳılıvir 011b/6
a.+ nıñ 038a/31
a.+ nızı 041a/9
a.+ ñızun 032b/13
a.+ nuñ 053b/19, 143b/4
a.+ ñuz 011a/48, 012b/26, 013a/32, 013b/10, 073b/25, 073b/26
a.+ ñuzdur 041a/10
a.+ ñuzı temcīdideler 009b/17
a.+ ñuzsize 011b/8
a.+ ñuzsizüñ 012a/16
a.+ ñuzsüz 019a/30
a.+ ñuzuñ 011a/45, 018b/20
a.+ nüñ 236a/10
a.+ sı 141b/12, 176a/3
a.+ sına 069a/21, 198b/15
a.+ sına şüküredériz 207b/3
a.+ sını 154a/7
a.+ sınuñ 025a/43, 068a/38
a.+ sınüñ 143a/17, 281b/1
a.+ sıol-a 141b/11
a.+ suz 236a/3
a.+ ya 027b/4, 027b/5, 204b/22, 210b/17
a. 143a/16
a.+ mız 196a/2
a.+ muzıñ 189b/5
a.+ nuñ 193a/3
a.+ sı 196a/3
'a.+ sına 198a/7
'a.+ ya 197b/19
'a.+ yı 207a/17
a.+ da sabitolursuz 261b/25
a.+ nıñ 261a/15
a.+ sına 243b/9
a.+ yı 261a/13
'a.+ sı 184b/15
a.+ sıdur 197b/9

āteş
a. 070a/44, 070a/46, 070a/49, 080a/55, 087a/3, 135b/2, 135b/3, 152a/20, 159b/13, 159b/16, 248b/6, 250a/3, 251a/7, 259a/7, 268b/15, 271b/18, 272a/5, 276a/7, 276a/8, 277a/17, 282b/18, 283a/2, 283b/8, 285a/17, 288b/9, 289b/8
a.+ dur 248b/6
a.+ e 013b/20, 025a/40, 032a/8, 046b/41, 069a/22, 070a/43, 070a/44, 244a/19, 259b/12, 286a/8
a.+ i 087b/20, 096b/30, 277a/17, 281a/13
a.+ ide intiḳamvirir 216b/8
a.+ in 231a/8, 240b/27, 242b/34, 255a/12, 266b/8, 277b/2
a.+ iñ 025b/50, 270a/18, 287b/12, 288b/10
a.+ inden 276a/5
a.+ te 282a/10
a.+ ten 267b/23, 277b/18
a.+ üñ 025a/42
ā. 007b/12
ā.+ e iḥrāḳide 007b/13

atıl -
a.- mışdur 276a/8
a.- mışlardür 276a/7

atıvir -: atıvermek
a.- diler 135a/41
a.- ür 077a/29

āvāre : aylak, boş
a. 267a/13
a.+ vüz 160b/12
ā. 115b/5, 119a/13, 222a/13

āvāz : ses
ā. 030b/5, 052a/46, 052a/51, 055a/26, 068b/7, 082a/34, 098a/57, 102b/13, 120b/34, 124a/31, 125a/7, 129a/21, 132b/24, 186a/9, 257a/17, 272a/1, 274a/10, 274b/2, 275a/10, 277b/3, 278a/8,

282a/7, 282a/9, 282b/15, 282b/18, 284a/18,
285b/2, 285b/6, 287b/17
ā.+ emize 149b/16
ā.+ esiñ 026a/1
ā.+ ı 054a/3, 100b/7, 107a/23, 132a/14, 215a/16, 244a/26, 257a/18, 268b/11,
268b/12, 268b/15, 268b/16, 273b/2, 274a/6, 277a/13, 279a/12, 280a/10, 281b/2,
282b/13, 283b/1, 286b/22, 287a/1, 289a/3
ā.+ ıartuḳsende 286b/23
ā.+ ıçıḳar-üb 082a/38
ā.+ ıişit-diāna 100a/4
ā.+ ın 125a/9, 171b/11, 233a/15, 233a/8, 274a/8, 287a/6
ā.+ ıñ 091b/24, 273a/11
ā.+ ına 244a/19
ā.+ ını 021b/19, 110a/11, 233b/7
ā.+ ınüñ 278a/7
ā.+ lar 272a/5, 276a/5, 279a/15, 284a/18

‘avret : kadın
'a. 034a/10, 040a/27, 066a/25, 066a/26, 070b/12, 075a/22, 075a/24, 101b/36,
114a/14, 117a/34, 144b/2, 163a/11, 163a/14, 164a/34, 168a/7, 168b/11, 168b/13,
194a/27, 201a/33, 220a/11, 220a/14, 279b/1, 279b/4, 279b/6, 284b/4, 285a/9,
285b/7
'a.+ den 164a/28, 168a/8, 193a/4
'a.+ e 162b/2, 162b/3, 163a/4, 164a/27, 168a/6, 253b/7, 270a/20, 280a/14
'a.+ e nikāh 040a/25
'a.+ e revāgörmezim 220a/12
'a.+ e zaḥmetverürsiz 047a/10
'a.+ i 028a/22, 035a/29, 040a/28, 040a/29, 063a/18, 070a/2, 071a/29, 074b/19,
074b/20, 117a/2, 163a/11, 163a/12, 163b/16, 164a/32, 164a/33, 164a/34, 165b/5,
221b/9, 280a/13, 284b/3, 284b/6
'a.+ i ṭalebetme 164a/28
'a.+ idaḫī 092b/2
'a.+ ikendüsini ḥāżıreyledi 287a/8
'a.+ imācerāyı 092b/7
'a.+ in 161a/2, 168b/15
'a.+ iñ 201a/23, 220a/2, 220b/12, 221b/4, 228a/6, 280a/15, 284b/7
‘a.+ indenve 005a/7
'a.+ ine 201a/31, 201a/33
'a.+ ine mütea'llıḳola 070b/8
'a.+ ini 010b/31, 010b/32, 033b/4, 034a/9, 040a/26, 070b/12, 074b/20
'a.+ iñi 201a/28
'a.+ işaġīra 092b/1
'a.+ ler 082a/40, 098b/13, 102a/39, 123a/5, 201a/21, 281b/4
'a.+ ler nikāḥedeler 222a/14
'a.+ leranlaruñmeyyitlerüñ 242b/35
'a.+ lerden 020a/11, 026b/21, 029a/39, 116a/13
'a.+ lere 053a/5, 114a/14, 163a/8, 172b/36, 220a/10, 221b/2, 221b/3, 228b/4
'a.+ lere yardımeyle 206a/3
'a.+ lere 221b/4
'a.+ lerḫāṣ 253b/1
'a.+ lerḫavāṣ 210b/18
'a.+ leri 094b/2, 098a/3, 100a/2, 102a/41, 109b/50, 164a/29, 246b/27
'a.+ lertañrıda 253b/5
'a.+ lerün 041a/13
'a.+ lerüñ 075b/40, 093a/15, 253b/1, 277a/8
'a.+ liġe 044a/38
'a.+ süz 168b/11
‘a.+ üñ 005b/20
'a.+ üñ 113a/1, 163a/13, 163a/5, 168a/3

ay **:** ay, dünyanın uydusu

a. 009a/24, 031a/15, 043b/29, 077a/25, 096a/21, 117b/11, 119a/8, 121a/3,
242a/23, 250b/18, 277a/10, 278b/3, 279b/1, 280b/5
a.+ a 277a/15, 290b/2
a.+ dan 136a/11
a.+ ın 276a/8
a.+ ları 193a/10
a.+ uñġayrimecdi 174b/41

ayā **:** avuç içi
a. 276b/5, 290a/23
a.+ ları 080b/65

ayak
a.+ un 032a/8, 095b/5
a.+ uñı 008a/6
a.+ uñol-ub 032a/8
a.+ uñsaña mu'sire 070a/44
a.+ a 268b/13
a.+ ı 277b/2
a.+ larınuñ 231b/14
a.+ larınüñ 271a/9
a.+ ları 013a/6
a.+ larınuñ 010b/35
a. 070a/44, 088b/35, 170a/15, 191a/14
a.+ lar 202a/15, 215b/6, 251b/13
a.+ lara 170a/21
a.+ larda 103a/25
a.+ ları 089b/7, 092b/9, 102b/12, 104b/6, 110a/8, 149a/15, 173b/26, 174a/27,
197a/22, 268b/15, 270a/18, 277b/2, 279a/11, 279b/1, 280b/2, 287b/10
a.+ ları ḳanıdökmek 140b/15
a.+ larımuñ 097b/49
a.+ larına 028b/30, 033a/29, 066a/26
a.+ larında 061b/22, 092a/35, 092b/2, 092b/10, 098a/59, 125a/3, 268b/17
a.+ larını 222a/10
a.+ larınuñ 240a/13
a.+ larınuz 156b/20
a.+ larınüñ 109b/51
a.+ laruñ 132a/15
a.+ laruñda 092a/37
a.+ larunı 053a/10
a.+ larunuñ 040b/45, 075b/35
a.+ laruñuzdan 018b/15
a.+ laruzsizedür 180b/14
a.+ lıġun 132b/26
a.+ lularuñ 138a/24

'ayān **:** açık, belli
a. 141a/26
a. 241b/14
a. 159b/13
ā. 141a/25

'ayb **:** ayıp, günah
'a. 203a/11, 220b/11
'a.+ lardür 258a/13
'a.+ lıḳ 213a/10
'a.+ sız 201a/28, 214a/13, 216a/22, 228a/6, 246b/27, 252a/20, 259b/15, 267b/24
'a.+ sızlar 208a/22
'a.+ sızlardür 282a/6

aydınlık
a.+ ın 043b/29

āyet **:** İncil'in her bir cümlesi
a.+ ler 217a/10
ā. 067a/13
ā.+ i ṭalebider 029a/4
ā.+ lerde 188a/12

ayıl -
a.- dılar 113a/39
a.- dılar 116a/15
a.- ub 117b/7

ayıt - : söylemek
a.- dı 014b/10, 015a/13, 015a/19, 015a/21, 015a/22, 015b/32, 201a/25, 210b/13,

224b/16, 227a/17, 228a/12, 229b/5, 236a/1, 236b/21, 237a/28, 239b/8, 241b/11,
242a/21, 242b/28, 244a/21, 244b/5, 246a/15, 251a/3, 256b/3, 264a/10, 267a/10,
267a/14, 276a/5, 278a/11, 278a/6, 278a/7, 279b/2, 280a/13, 284b/7, 285b/7,
288a/2, 289b/6, 290b/6
a.- mışdur 111a/27

āyin **:** dini tören
a.+ leri 095a/15
a.+ leri isti'māledersiz 209b/20
a.+ lerüñ 209b/14
'a.+ lerdeki 197b/15
'a.+ leri 238a/1
ā.+ leri 238b/10

āyine **:** ayna
ā.+ de 171a/12
a. 246b/24
a.+ yā 179a/17

ayrıl -
a.- a 187b/9
a.- alar 221a/1
a.- ayım 154b/10
a.- dı 008b/13, 019b/1, 050a/5, 057b/7, 121b/12, 230b/15
a.- dı 025b/54, 028a/22, 106b/11, 118a/22
a.- dılar 119a/12, 126a/29, 136b/25
a.- dılar 115a/40
a.- dıve 055b/42
a.- duġı 102b/7
a.- duḳ 122b/3
a.- duḳları 020a/7
a.- maġ 061a/17
a.- maḳta 233a/13
a.- mamaḳ 134a/21
a.- masun 163a/11
a.- mış 137a/2
a.- sını 225b/20
a.- ub 006b/13, 021b/9, 028b/29, 053a/8, 069a/30, 106b/18, 108a/13, 113a/38,
113b/11, 123a/5
a.- üb 033b/2

a.+ sa 163b/15
a.+ sun 163b/15
a.- asız 062b/11
a.- ub 123a/8

az **:** yetersiz
a. 024a/21, 027a/31, 029b/8, 045b/21, 045b/23, 111a/2, 111a/28, 115b/5,
116a/13, 119b/23, 119b/25, 121b/13, 133a/29, 134a/20, 135b/2, 160a/3, 239a/22,
243a/5, 266a/14, 270b/4
a.+ dır 280a/13
a.+ dur 013b/15
a.+ lular muḫtarolmuş 039b/15

az - **:** günaha girmek
a.- dılar 140b/12, 223a/11, 223b/21, 225b/18, 258a/15
a.- mak 246a/16
a.- mamışa 032b/13
a.- ub 218b/6

a'żā **:** üye
a.+ lar 170a/23, 170b/28
a.+ lara 170a/26
a.+ ları 169b/12
a.+ ları 151b/6
a.+ larıdır 162b/15
a.+ larımda 145a/23, 145b/24
a.+ larımızda ḳāriderler 144b/5
a.+ larımızvardur 151b/4
a.+ ların 162b/16
a.+ larıñızda cenkider 249a/1
a.+ larıñızı ḳatleyleñ 210a/5
a.+ laruñ 151b/4, 162b/15
a.+ laruñı 143b/14
a.+ laruñızı 143b/13
a.+ laruñuzı 144a/19

'a.+ larız 201a/30
a.+ sı 169b/12

'azāb : eziyet
'a. 285b/7
'a. 046b/46
'a.+ ı 263b/18
'a.+ ına taḥammülider 266b/8

'a.+ ından 286a/10
'a.+ ınüñ 286a/16
ʿ.+ lara 009a/24

'azāb it -: eziyet etmek
ile 'a.- er 258a/9
bize 'a.- mege 015b/29
bana 'a.- meyesiñ 060b/8

āzād : özgür
a.+ laruñ 247b/12
a.+ lığı 253a/16
ā.+ dır 194a/26
ā.+ lamasıdur 163b/22
ā.+ lıgına 146b/22
ā.+ lığumuzu 190b/4
ā.+ lıḳ 179a/17
ā.+ lıḳda 194a/1
ā.+ lu 163b/23
ā.+ lular 170a/14
a.+ lı 192b/28, 210a/11
a.+ lı 201b/9
a.+ lığa da'vetoluñduñuz 194b/13
a.+ lığı 194b/13
a.+ lığı ikrarider 258b/19
a.+ lığın 246b/25

āzāde : özgür
a.+ liler 253a/16
ā. 194a/1
ā.+ dür 164b/39

āzād it -: özgür bırakmak
ā.- di 145b/3
maḥbusı a.- e 050b/16
beni ā.- e 145b/25
size ā.- em 050b/17, 051a/21

a'ẓām : ulu, büyük
a. 131a/26, 248a/2, 258a/11, 265b/4
a.+ dur 032a/5, 041b/17, 041b/19
a.+ dür 171b/6, 262b/20, 263a/5, 264a/9
'a. 242a/26, 256b/4
'a. 021a/7
a. 032a/2, 041a/13, 069b/35, 075a/31, 075b/40
sizlerden a. 041a/12

'aẓamet : ululuk
'a.+ i daḫīḫarabolacaḳdur 120a/27

a.+ i 196b/19

azarla -: kızmak
a.- dı 067b/33
a.- dılar 034a/14, 036b/31
a.- dılar 070b/14
a.- r 233a/10
a.- sın 267a/10
a.- yub 031a/18

azdur -: günaha sevk etmek
a.- ıcı 052b/63, 221a/1
a.- ıcılar 228a/10
a.- ılır 226b/14
a.- ır 280a/9, 281a/14
a.- mak zināetmeye 270a/20
a.- masın 200b/6, 217a/3
a.- maya 288b/8
a.- ub 226b/14
a.- alar 076a/7
a.- alar 043a/12, 043a/6
a.- an 288b/10
a.- dı 145a/12, 186a/3
a.- maġiçün 077a/22
a.- maḳ 043b/24
a.- masun 159b/18
a.- masun 043a/5

a.- maya 076a/6
a.- ulmuş 220a/14
a.- urlar 156a/19

'aẓīm : büyük
'a. 147b/2, 220b/13, 223a/6, 240a/22, 240b/33, 245b/20, 266b/6, 268b/11,
270a/22, 274a/10, 274a/12, 274b/2, 275a/10, 276a/8, 277a/15, 277b/3, 278b/8,
279a/12, 279a/15, 279a/17, 279b/3, 280a/10, 280a/12, 280a/14, 280a/9, 280b/3,
280b/5, 281b/2, 282a/8, 282b/20, 283a/1, 283a/3, 283b/9, 284a/12, 284a/14,
284a/19, 284b/6, 285b/1, 289b/12

'a. 010b/36, 014a/28, 015b/27, 040b/36, 040b/38, 044a/31, 053a/2, 053a/8,
060a/32, 060a/37, 076a/2, 092a/33, 092a/34, 092b/5, 098a/60, 098b/7, 111b/4,
114b/26, 114b/28, 122b/37, 125a/6, 126b/9, 127a/10, 127a/14, 128b/3
'a. ḥareketoldı 015b/24
'a.+ e 279a/13, 284a/18
'a.+ enüñ 284b/1

ʻĀzūr
ʻĀ. 005a/14
ʻĀ.+ ı tevlīditdi 005a/14

Bā'āz : Hz. Davut'un 3. kuşak dedesi
b. 004b/5
B. tevlīditdi 004b/5

ba'as : diriliş
b. 104a/42, 117a/32, 131b/9, 142a/24, 142a/25, 146a/11, 149a/9, 162b/14,
162b/15, 174b/42, 174b/44, 189b/1, 197a/6, 252a/21

ba'as it -: diriltmek
ānıemvātdan b.- di 109a/34
Allah b.- dügi 109a/36
ānı b.- medi 173b/15
RabbiYesû'ı b.- eñ 179b/14
ölüleri b.- entañrıya 176b/10
emvātdan b.- eñüñ 146a/11
daḫīYesû'dan b.- üb 179b/15

baba
b. 076b/12, 236a/4, 243b/8
b.+ lar 095a/2, 125a/1, 147b/5, 160b/15, 201b/4, 210b/21, 259a/4, 261a/13,
261a/14
b.+ lara 090a/22, 231a/1
b.+ lara mev'ūdolmuş 108b/32
b.+ lardan 151a/28
b.+ larḫāṣet 095b/9
b.+ ları 219a/9, 237b/9
b.+ larımın 190a/14
b.+ larımız 166b/1
b.+ larımıza 131b/6
b.+ larımıza cevreyledi 096a/19
b.+ larımızuñ 089b/13
b.+ larımun 129a/14
b.+ larımuz 096a/16
b.+ larımuzuñ 042a/30, 093b/30
b.+ larını 109a/36
b.+ larıñız 233a/9
b.+ larınuzuñ 042a/32
b.+ larumızı 096a/12
b.+ larumuz 090a/25
b.+ larumuza 136b/26
b.+ larumuzuñtañrısı 125b/14
b.+ laruñ 125a/3
b.+ laruñuzuñ 136a/17
b.+ mız 147b/11, 247b/21
b.+ mızıñ 212a/3
b.+ na 065b/10
b.+ ña 201b/2
b.+ sı 019a/36, 033b/5, 035a/29, 054b/20, 081b/21, 095b/4, 142a/19
b.+ sıdur 141b/16
b.+ sına 019a/35, 065b/13

b.+ sını 062a/40, 070b/7, 113b/3, 142a/17, 201a/31
b.+ sını terkidüp 009a/23
b.+ sınuñ 096a/21
b.+ sıYa'kubı da'veteyledi 096a/14
b.+ sıyūnānlu 113b/2
b.+ yā 065b/10, 065b/11
b.+ yı 071a/29

Bābil
b.+ den 097b/43
B.+ üñ 005a/12, 005a/17

bāc **:** haraç, vergi
b. 056b/14

bācdār : vergi memuru
b.+ lar 038a/31, 038a/32, 056b/15
b.+ laruñ 020b/19
b. 032b/18
b.+ lar 056b/16, 056b/17
b. 018a/3
b.+ lar 011a/47, 011a/48

bāġ **:** bahçe
b. 035b/8, 038a/33, 038b/40, 074a/1, 074a/3, 074a/9
b.+ a 035a/4
b.+ danṭaşraçıḳar-dular 074a/9
ānıṭutup b.+ danṭaşraçıḳar-ub 038b/40
b.+ ı 038b/41, 074b/10
b.+ ına 035a/1, 035a/3
b.+ ını 087b/20
b.+ lı 072b/4
b.+ umda 038a/29

bāġbān: bahçivan
b.+ lar 038b/38
b.+ lara 038b/41
b. 038b/35
b.+ lara 038b/34
b.+ a iblāġ 038b/34

bağışla -
b.- la 012a/11
b.- ladum 033b/33
b.- ladum 132a/11
b.- lamayasız 012a/15, 033b/35
b.- laruz 012a/13
b.- laya 012a/15
b.- laya 012a/16
b.+ layasız 012a/15
b.- dı 033a/28
b.- mayasız 073b/26
b.- ñ 073b/25
b.- yā 073b/26
b.- ya ve 073b/27
b.- ñ 188a/13
b.- nalar 250b/16
b.- yub 209b/14
b.- yub tesellieyleñta 177b/7

bağla -
b.- dı 063a/17
b.- dı zindānaḳoydı 026a/3
b.- dılar 126a/25, 127a/12, 127b/21
b.- duk 127a/14
b.- maġa ḳādirolur 060b/3
b.- mış 126a/30
b.- ñ 024b/31
b.- nmaġa 123a/13
b.- nmaḳ 124b/33
b.- ya 022a/29
b.- yā 058b/28
b.- yalar 123a/11
b.- yasıñsemālarda 030a/19
b.- yasız 032b/18
b.- yub 039b/13, 123a/11, 125a/5
b.- dı 288a/3
b.- maya 222a/18
b.- mayasıñ 165b/10
b.- yub 251b/13

bağlan -
b.- mış 030a/19, 032b/18, 036b/2, 060b/4, 072b/2, 081a/7, 101a/21, 106a/7, 125a/5, 129b/27
b.- ub 102b/11

b.- an 277a/15
b.- mışdur 144b/2, 164b/39
b.- mışım 211a/3
b.- mışmisiñ 164a/27

bahā : değer, eder
b.+ lıdır zira 253b/5
b.+ sını 050b/9
b.+ sına ṣatunaldı 096a/16
b.+ sından 092b/2
b.+ lu 077b/3

bahādır: alp
b. 242b/34

bahāne
b. 041a/13, 203a/18
b.+ sinde 212b/6
b. 134b/30
b. 075b/40

baḫīl : cimri
b. 161b/11
b.+ lik 184b/6
b.+ likler 066a/22
b.+ ller 162a/10
b. 200b/5

baḫş : bağışlama
b. 126b/6
B.+ ı 274a/8, 276a/8, 276a/11
B.+ ına 276a/10
b.+ i 181b/16, 276a/8, 276a/9
B.+ i 277b/18, 279a/13
b.+ i żāyi'oldu 276a/10
B.+ in 277a/16, 279b/4
B.+ ine 276a/8
b.+ uñ 099a/21

baḫşiş
b. 246a/16
b.+ i 205b/15

ba'īd : uzak
b.+ dür 065a/7
b. 116b/28, 197a/21
b. 199a/10
b. 197b/18

baḳ -
b.- a 136b/26
b.- amısız 185a/7
b.- ar 024a/15, 136b/26
b.- ar 133b/13
b.- asız 024a/15
b.- dı 075b/41
b.- durdı 067b/24
b.- maḳ arzuederler 251b/13
b.- sınlar 059a/10
b.- tı 061b/32
b.- ub 026b/18, 059a/10, 064a/41, 066b/34, 067b/24, 068b/8, 071a/21, 126b/1,
179a/17
b.- ubaḫşam 073a/11
b.- ubşākirdlerine 071a/23

bakır
b.+ dan 065a/4
b.+ ı 018a/10

bāḳi : ebedi
b. 112a/17, 159b/14, 211a/2, 215a/15, 221b/5, 226b/14, 227a/8, 233b/10,
237a/25, 240a/13, 240b/35, 245a/14, 246b/25, 263b/16, 265a/9
b.+ dür 261a/15, 263b/17
b. 178b/12, 190b/6

bākī ḳal -: ebedi olmak
b.- alar 109b/44
b.- maġa naṣiḥatider 111a/22
b.- ur 171a/13
īmānda b.- ırsız 208a/23
b.- ır 252a/25
dirilenler b.- ırız 215a/17
b.- a 147b/12
b.- mayananlarıḳıl-mağ 192a/10

bāḳi ol -
ile b.- a 203b/25
eger b.- alar 220a/15
sen b.- asıñ 231b/11
efesusda b.- maḳ 218b/3
b.- maya māni'oldular 237a/24
muḥabbeti b.- sun 244b/1
ve b.- ur 252a/24
ebedi b.- ur 261a/18

bakīre
b.+ si 246b/19
b. 150a/16
b.+ sidür 155b/6
b. 173b/24
b.+ leri 146b/23

balık
b.+ ı 026b/18, 064a/41
b.+ ı dilekide 013b/10
b.+ uñḳarnında 022b/40
b.+ ı 268b/15
b.+ lar 172a/20
b. 026b/17
b.+ cıġızlar 029a/35
b.+ ı 031b/27
b.+ lardan 025b/46
b.+ lardan 064b/44
b. 064a/39

balıḳçı
b.+ lar 008b/19, 054b/17

balta
b. 007b/10

baña : bana
b. 020a/7, 022a/30, 026a/8, 026b/18, 027b/8, 031a/18, 033a/26, 033a/28,
033a/29, 034a/14, 034b/20, 036b/3, 037b/24, 039b/19, 045b/20, 046a/34, 046a/36,
046b/40, 046b/42, 046b/43, 046b/46, 047a/10, 047a/15, 048a/35, 049a/54, 053b/18,
061b/32, 063b/26, 065a/6, 065a/7, 069b/40, 069b/42, 074b/16, 078a/7, 079a/31,
080b/68, 087a/10, 088a/28, 092b/8, 095b/7, 097b/43, 099a/19, 099b/31, 100b/15,
104b/6, 104b/7, 105a/12, 106a/9, 107b/2, 118a/21, 122a/24, 124b/37, 124b/40,
125a/5, 125a/7, 125a/8, 125a/9, 125a/10, 125b/13, 125b/18, 126a/21, 126a/27,
127a/11, 127b/18, 127b/19, 127b/22, 128a/30, 129a/19, 131a/27, 132a/10, 132a/14,
134b/25, 145a/11, 145a/13, 145a/18, 145a/21, 147b/1, 148a/19, 151b/3, 152a/20,
153b/11, 154a/4, 154b/16, 159b/10, 160a/3, 161a/17, 162a/12, 162b/1, 166a/15,
166a/17, 166a/18, 167b/23, 168a/1, 170b/3, 173a/7, 174a/32, 175b/6, 175b/9,
177b/2, 177b/3, 178a/12, 181b/17, 181b/18, 184a/1, 187b/7, 187b/9, 188a/11,
188a/13, 189a/11, 190b/6, 190b/7, 191a/9, 191b/20, 191b/21, 193b/13, 193b/16,
193b/21, 195b/14, 247b/18
b. 'aẕabitmeyesiñ 060b/8
b. beyānolundı 157b/11
b. cevābvirüñ 073b/29, 073b/31
b. emireyle 027a/28
b. ḫabervirdiler 130b/15
b. inkāredesiñ 079a/31
b. inkāridesiñ 050a/75
b. inkāridesiñ 048a/35
b. i'tikadideñ 032a/6
b. ittibā'eyle 071a/21
b. ittibā'eyle 034b/22
b. 'izzetider 027b/8
b. layıḳdegildür 019b/38,

019b/39
b. maṣlaḥatolmaz 190b/6
b. mededeyle 028b/26
b. menfa'atetmez 187b/1
b. mutī'olub 134a/21
b. secdeiderlerta'limleri 027b/9
b. tābi'ol 056b/14
b. taḥammüleylen 186a/1
b. ta'yinetdi 050b/11
b. teraḥḥumeyle 028a/22
b. teraḥḥumeyle 072a/48, 072a/49
b. teslimeyledüñ 045b/22
b. vāki'olan 122a/23
b. vāki'oldı 121b/20
b. yemekvirdüñüz 046a/34
b. 007b/14, 014a/21, 014a/22, 030a/23, 033b/33, 035b/15, 198a/2, 198a/7,
198a/8, 203b/22, 204b/16, 205a/27, 205b/7, 219a/12, 226a/11, 227a/11, 227a/16,
227a/8, 227a/9, 227b/3, 230a/11, 230b/20, 232a/14, 237b/10, 239b/5, 240b/30,
244b/7, 257a/15, 266b/3, 268b/18, 273a/5, 278a/11, 278a/9, 282b/13, 284b/1,
284b/7, 285a/15, 289b/10, 289b/6, 289b/7, 289b/9, 290b/1, 290b/2, 290b/6
b. ḫabervirüñ 006a/8
b. ḥāżıreyle 230b/22
b. iḥtisābeyle 230b/19
b. i'lāmeyledi 198a/4
b. inkāride 019a/33
b. lāyıḳdegildür 019a/37
b. secdeidesin 008b/10
b. tābi'ol 015a/22
b. tābi'olduñuztekrār 035a/28
b. ta'ziyetoldular 211b/12
b. tehniteyleyiñ 204b/18

Barabbas
b. 050b/17, 081a/7
b.+ ı 081a/12, 081b/15
b.+ ı anlaraāzādeyledi 051a/26
b.+ ı 051a/21
b. 050b/17

barış : sulh
b.+ dır 208a/22
b.+ dürmaḳ 208a/20
b.+ ık 138b/32

Barnabas
B. 092a/36, 101a/27, 107a/25, 110b/20, 112a/22, 112b/25, 113a/39, 165b/6,
190b/2, 191a/13
B. ḳaṣtetdi 113a/37
B.+ ı 107b/2, 107b/7, 112a/12
B.+ ı irsāletdiler 105b/23
B.+ ıñ 111a/2
B. 110b/12, 113a/36
B. 109b/50
B.+ de iḳāmetetdiler 113a/35
B. küstahlıḳidüb 109b/46

basīret: ileriyi görme
b. 167b/26
b.+ den 167b/29
b.+ i 167b/29
b.+ ün 167b/27
b.+ i 165a/10, 165a/7, 165a/8, 219b/19
b.+ in 165a/12
b.+ inde 220b/10
b.+ ine 179a/3
b.+ lerüñüzde ẓāhirolmaġa 180b/12
b.+ ümüzüñ 176b/12
b.+ i 221a/3, 239b/2, 253a/19
b.+ imiz 245a/18
b.+ ince tekmīletmeye ḳādirolmadılar 238b/9
b.+ te 'ibādetederim 224a/3
b.+ üm 129a/16, 147b/1

baş : ilk, lider, baş
b. 011a/42, 060a/38, 073a/16, 086b/18, 095b/9, 115b/6, 115b/8, 170a/21,

197a/22, 215a/16, 236a/4, 266b/9
içiñüzde b. 036a/27
b.+ a 196b/10
b.+ dır 199b/15
b.+ ı 015a/20, 026b/11, 051b/37, 060a/29, 063b/27, 077b/4, 091a/12, 135a/41,
152a/20, 168a/4, 168a/7, 201a/23, 209b/19, 268b/14, 279b/1, 279b/3, 280b/1,
284b/3, 285a/8, 285a/9, 287b/12
b.+ ıdür 201a/23, 209a/10
b.+ ıdürve 208a/18
b.+ ın 026a/8, 026b/10
b.+ ın 063b/25
b.+ ına 051a/29
b.+ ına ḥicābolmayub 168a/5
b.+ ında 074a/4, 239b/6, 277b/1, 282b/15
b.+ ında 060a/29
b.+ ından 102b/11, 104b/6, 134b/31, 135a/35
b.+ ını 063b/25, 063b/28, 081b/19, 118a/18, 168a/5
b.+ ını rüsvāyider 168a/4
b.+ ları 277a/17, 277b/20, 279b/3, 280b/2, 286b/19, 288b/4
b.+ ları ānaPavlusaḳarşuḫabervirdiler 130a/2
b.+ larıñ 021a/1
b.+ larını 051b/39, 082a/29
b.+ larıñḳopar-maġa 057a/23
b.+ larınuñ 280b/3
b.+ uñ 010b/36, 063a/16
b.+ uña 012a/18
b.+ uñuzuñ 019a/31

başar -
b.- ub 202a/13

başka
b.+ ca 030b/1, 035b/18
b.+ ca 068a/2
b. 190b/2

başla -
b.- dı 020a/7, 020b/20, 030a/21, 030a/22, 048a/38, 050a/74, 055b/45, 058b/1,
062b/2, 062b/7, 067b/31, 071a/28, 071b/31, 072a/47, 073a/15, 074a/1, 078b/19,
080b/69, 080b/71, 118b/26, 128b/3, 135a/36
b.- dı ḥaẕereylen 076a/5
b.- dı 067b/33, 079a/34
b.- dığı 183a/6
b.- dılar 047b/23, 061a/17, 067a/11, 080b/65, 081b/18
b.- dılar 057a/23, 065a/56
b.- dılarammā 072a/42
b.- dılarrūḥ 087a/4
b.- duñuz 183a/11
b.- rak 191b/3
b.- yā 044b/50
b.- yub 033a/24, 035b/9, 086b/22
b.- yub feryādeyledi 027a/30

bat -
b.- duġı 055a/32
b.- maġa 027a/30
b.- masın 200a/26

bāṭıl **:** hükümsüz, boş inanç
b. 022b/36, 027b/9, 065a/7, 157b/17, 173b/14, 173b/18, 218b/6
b.+ lardur 160a/21
b.+ lardur 229b/10

bāṭıl ol -: hükmü düşmek
şekki b.- dı 194b/12
fiḳirlerinde b.- muşlardur 138a/21

bāṭın **:** karın
b. 198b/17
b.+ da 013b/16

bay **:** zengin
b.+ lıġı 208b/27
b.+ lığıñız 250a/2

bayıl -
b.- alar 066b/3

baylık : zenginlik
b.+ ı 150a/12
b.+ uñ 024a/22
b.+ uñḥilesi 059b/19
b. 229b/7

bazar : pazar, çarşı
b. 037a/12, 041a/7, 073a/15
b.+ da 035a/4, 116a/18
b.+ dan 065a/4
b.+ larda 020a/16
b.+ larda 075b/38

ba'żı : kimi
b. 065a/1, 111b/5, 113b/12, 115b/4, 116a/18, 116b/29, 117a/34, 119a/13,
127a/12, 137b/13, 155a/26, 167a/10, 167a/9, 168b/18, 190b/6, 225b/21, 232b/4,
246b/19, 259b/16, 266b/4
b.+ lar 023b/5, 023b/7, 023b/8, 029b/14, 029b/15, 110a/5, 111a/1, 116a/18,
117a/32, 119a/8, 120a/31, 135a/44, 140a/3, 140a/8, 161a/18, 162a/11, 165a/7,
166b/7, 173a/6, 191a/12, 203a/15, 218b/6, 222a/15, 223b/21, 225b/21, 233b/6,
244b/2, 253b/1, 259a/9
b.+ lar añaṭama'idüb 223a/10
b.+ lara 267b/22
b.+ lara 'addidüb 185b/12
b.+ lara emiredesin 218b/4
b.+ larḫod 203a/15
b.+ larḫodYahūdiler 110a/4
b.+ ları 074a/5, 117a/32, 150b/17, 166a/22, 170b/28, 173a/12, 218a/11, 222b/25,
233a/16, 267b/23
b.+ ları redidüb 219b/20
b.+ larıāna 074b/13
b.+ larıḳalḳ-ubāna 080a/57
b.+ larıñ 150a/15
b.+ larına 106a/2
b.+ larkendülerinde 077b/4
b.+ laruñ 185a/2, 225b/18, 240a/25
b.+ sınuñ 174a/36

bazirgan: tüccar
b.+ ları 286a/11, 286a/15

beddu'ā
b. 065b/10
b. 248b/10

beddu'ā it -
size b.- enlere 011a/44
fevri b.- e 069b/40
du'āidüb b.- meñ 152a/15

bedel : karşılık
b. 036b/28, 072a/46, 142b/9, 152a/17, 200a/1, 219b/6, 229a/14, 230b/14,
249b/15, 252b/12, 260b/2, 260b/3, 262b/16, 262b/17
b. ġufrānolmaya irsāleyledi 263b/10
b. tażarrû'iderüz 181a/21
b. teslīmeyledi 191b/21
b.+ ki 217a/10

beden
b.+ de 170a/25
b.+ i 170a/24
b.+ imi 170b/3

bedid : büyük çöl
b. 234a/13

beġ : bey
b.+ lık 072a/42
b.+ lık 144b/2

b.+ liḳ 153b/9

beġāyet : son derece
b. 008a/8, 070b/14

begen -
b.- di 157b/21
b.- diler 155a/26
b.- düñ 239b/8
b.- dıki 190a/15

behremend: nasipli
b. 155a/27, 165b/11, 167a/19, 198a/7, 202b/8, 236b/13, 243b/10, 243b/8
b.+ im 167b/30, 255b/2
b.+ ler 165b/12

bekā : kalıcılık
b.+ suzdur 024a/21

bekçi
b.+ ler mer'ūbolub 053a/4
b.+ si 114b/27
b.+ sidür 120b/36
b.+ sine emrider 114b/23

bekle -
b.- diler 051b/37, 101a/25
b.- ñ 048a/38
b.- yenler 052a/54

bel
b. 256a/8, 269b/14
b.+ lerini 251b/13

belā : musibet
b.+ lardan 111a/22
b.+ larından 095b/10
b.+ sını 096b/34

Bel'am
b.+ ıñ 258a/15
b.+ uñ 267a/11

belir -
b.- en 244a/21
b.- enkilerden 241a/4
b.- mişdür 239a/27

belki
b. 018a/6, 019a/28, 045a/9, 061b/26, 133a/29, 148a/20, 149b/18, 159a/2,
265a/8
b. ġulüvolmuşdür 051a/23

belli
b. 020b/26, 025b/52, 028b/27, 031b/25, 066a/28, 092b/8, 101a/24, 141a/30,
177a/18, 177a/19, 177a/20, 230b/20, 262a/2

ben : 1. tekil kişi
b.+ de 137b/15
b. 006a/9, 007b/11, 009b/17, 010a/22, 010b/28, 010b/32, 010b/34, 011a/39,
011a/44, 014b/7, 014b/9, 014b/3, 018b/16, 019a/32, 019a/33, 019a/34, 020a/10,
021a/28, 021a/29, 022a/27, 022a/28, 029b/11, 029b/13, 030a/18, 031a/12, 033a/21,
034a/9, 035b/16, 036a/22, 036a/23, 037b/24, 038a/27, 038a/30, 042a/34, 042b/39,
043a/6, 045b/25, 047a/12, 047b/23, 047b/25, 048a/31, 048a/38, 051b/44, 053a/5,
053b/20, 054a/1, 054a/7, 054a/8, 055b/41, 063a/16, 063b/25, 069a/25, 071b/36,
071b/38, 072a/39, 072a/40, 073b/25, 073b/29, 074a/33, 075a/26, 078a/8, 078b/20,
079a/35, 079b/49, 080a/58, 088a/29, 088b/35, 090a/17, 095b/7, 096b/32, 099a/23,
100a/5, 100a/6, 100b/16, 103a/20,

103a/26, 104b/5, 105a/17, 108b/25, 116b/22,
116b/24, 117b/10, 117b/6, 119b/20, 122a/22, 122a/25, 122a/26, 122a/29, 123a/13,
124b/39, 125a/3, 125a/6, 125a/8, 125b/13, 125b/17, 125b/19, 125b/20, 126a/21,
126a/28, 126a/29, 126b/1, 126b/6, 128b/10, 129a/16, 129a/21, 130a/10, 130b/17,
130b/20, 131a/22, 131b/9, 132a/15, 132a/17, 132b/27, 133b/10, 134a/23, 134b/25,
136a/17, 144b/9, 145a/10, 145a/15, 145a/17, 145a/20, 145b/24, 145b/25, 147b/3,
149b/19, 149b/3, 150a/13, 150b/20, 152a/20, 153b/11, 153b/14, 154b/14, 155b/1,
155b/29, 155b/4, 156b/21, 157b/12, 157b/13, 158a/1, 158b/3, 159a/1, 159a/4,
159a/6, 160b/16, 161a/19, 161a/3, 163a/10, 163a/12, 163a/7, 164a/29, 164a/32,
165b/6, 166a/15, 166a/19, 166b/26, 167b/21, 168a/1, 168a/33, 168b/23, 169a/34,
173a/11, 173a/9, 175a/3, 175a/4, 175a/5, 175b/11, 176a/21, 177a/23, 181b/18,
182a/8, 185a/1, 186b/17, 186b/18, 186b/22, 187a/23, 187a/30, 188a/13, 188a/15,
190a/12, 191b/19, 193b/12, 194a/2, 194b/10, 194b/11, 195b/14, 196b/15, 198a/1,
199a/1, 201a/32, 202b/3, 203a/12, 204b/18, 205a/28, 205a/4, 205b/13, 205b/8,
205b/9, 206b/11, 208b/24, 208b/25, 211b/18, 213b/18, 226b/1, 227a/6, 228a/5,
230b/13, 230b/19, 231a/5, 231a/6, 232a/13, 232a/14, 237b/10, 240b/30, 244a/26,
247b/19, 251b/16, 257a/18, 264b/16, 265a/1, 265b/1, 268a/8, 268a/9, 268b/11,
268b/18, 269a/6, 270a/22, 271a/10, 271b/17, 271b/19, 271b/20, 271b/21, 273a/4,
284b/7, 289a/2, 289b/6
b. acoldum 046a/34, 046b/42
b. ānısizeteslimideyim 047a/15
b. anlarıānada'vetetdügüm 107b/3
b. bunuñgibilereḳadıolmaḳ 118a/16
b. cevābetdüm 125a/8
b. daḫīartuḳtaḥammüledemeyub 213b/5
b. daḫīsañateraḥḥum 033b/34
b. faḫridem 195b/14
b. ġariboldum 046b/43
b. ḫayıreylemek 145a/21
b. ḥükmiderüm 112a/19
b. irsālolunmuş 028b/24
b. müsteḥaḳdegülüm 014b/8
b. nāmusarıżāvirürüm 145a/17
b. sañamuḥabbetetdim 271a/10
b. vaż'oluñmuşum 224a/11
b.+ de 020a/7, 089a/6, 136a/18, 149b/1, 203b/30
b.+ dedür 164b/40, 186a/10
b.+ den 007b/11, 021a/29, 027b/8, 046b/41, 048b/42, 054a/7, 063b/22, 063b/23,
068a/38, 128b/4, 151a/27, 173a/10, 187b/9, 190a/12, 190a/17, 224a/8, 224b/13,
224b/2, 271b/18
b.+ den firḳateyleñ 014a/23
b.+ den intiḳāleyle 079a/35
b.+ den i'rażetdiler 224b/15
b.+ den müstefīdolasıñ 027b/6
b.+ den müstefīdolasız 065b/12
b.+ i 034b/17, 079b/49, 080b/72, 125a/8, 129a/12, 129a/18, 131b/3, 131b/5,
136a/18, 145a/12, 145b/2,

148a/20, 160a/4, 165b/3, 186b/17, 187b/7, 269b/14
b.+ i āzādide 145b/25
b.+ i darbolunmaḳ 126b/3
b.+ i ḫalāseyle 027a/30
b.+ i imtiḥan 039b/18
b.+ i imtiḥānidüb 136a/18
b.+ i ḳabulidenbeni irsāleyleyeni ḳabulider 019b/40
b.+ i ḳabulider 019b/40
b.+ i pākitmege 014b/3
b.+ iḳatlan-urlar 122a/24
b.+ im 009b/12, 027a/28, 029b/16, 040a/32, 067b/28, 067b/29, 080a/61, 097a/37,
100b/15, 103a/21, 108b/25, 123a/13, 125a/9, 129a/13, 131a/26, 136b/19, 137b/10,
137b/9, 139b/16, 145a/18, 147b/2, 155b/31, 155b/4, 155b/5, 156a/7, 158b/4,
160b/14, 161a/17, 166a/16, 170b/3, 173a/10, 174a/30, 176a/22, 177b/4, 184a/23,
189b/2, 190b/3, 193b/14, 201b/10, 202a/21, 202b/7, 203a/12, 203a/16, 203a/20,
203b/26, 204a/2, 204a/12, 204b/22, 204b/25, 205a/1, 205b/8, 206b/13, 207a/17,
207a/19, 208b/24, 211a/10, 211a/7, 211b/18, 218b/2, 224a/3, 224a/6, 224b/12,
224b/16, 225a/8, 226a/10, 227a/11, 227a/16, 227a/6, 229b/12, 229b/15, 230a/4,
230a/12, 230b/19, 230b/23, 230b/24, 231b/13, 233a/10, 233a/11, 233b/3, 233b/6,
237b/9, 240a/16, 240b/34, 246a/16, 257a/14, 257a/15, 268b/12, 269a/3, 269a/4,
269b/13, 269b/14, 270a/20, 270a/23, 270b/4, 271a/12, 271a/8, 271b/17, 271b/20,
271b/21, 272a/1, 278a/11, 278a/8, 284b/1, 290a/15
b.+ im 219a/16
b.+ im'adlüm 205b/9
b.+ imaġzımıñ 202a/19
b.+ im'amellerimiz 233a/10
b.+ imānıki 173a/10
b.+ imdaḫīvardür 205a/4
b.+ iMesīḥi 133a/29
b.+ imferḥim 206a/1
b.+ imġażābımda yeminetdim 233a/11
b.+ imḥaḳḳımdaki 204b/24
b.+ imḥużurumda 204a/12
b.+ imḳarındaşlarım 206a/1, 246b/19
b.+ imḳarındaşlarıma iḫbāredeyim 232a/12
b.+ imḳılerüñ 168a/1
b.+ imkilerde 035b/15
b.+ imoġlum 224b/1, 230a/10, 243a/5
b.+ imoġlumsun 231a/5, 234b/5
b.+ imrūḥumu 176a/18
b.+ imtañrıma şüküreder 202b/3
b.+ işerī'atince ḥükmetmeġe 126b/3
niçün b.+ iṭardid-ersiñ 132a/14
kim b.+ iṭardid-ersiñ 132a/15
b.+ üm 006a/6, 006b/16, 007b/11, 014a/21, 014a/24, 014a/26, 014b/6, 014b/8,
014b/9, 015a/21, 018b/18, 018b/22, 019a/34, 019a/37, 019b/38, 019b/39, 020a/10,
021a/29, 021a/30, 021b/17, 022a/30, 022a/31, 023a/49, 023a/50, 024b/31, 025a/35,
028a/13, 028b/32, 030a/18, 030a/24, 030b/5, 031a/15, 032b/11, 032b/19, 033a/20,
034b/20, 035a/29, 036a/21, 036a/23, 038a/28, 038b/38, 039a/4, 040b/44, 043a/10,
044b/49, 046a/27, 046a/34, 046b/40, 047b/18, 047b/19, 047b/23,

047b/26, 048a/30,
048a/34, 048a/38, 048b/42,
049a/53, 054a/1, 054b/11, 058b/33,
058b/35, 061b/30,
063b/24, 067b/34, 068a/38,
068b/7, 069b/37, 069b/39, 071a/20,
071a/29, 073a/17,
074a/6, 075b/35, 076a/7, 076b/13,
078a/15, 078b/19, 078b/20, 078b/23,
079a/30,
079a/34, 087b/18, 088a/25,
088a/26, 090a/22, 097b/49, 097b/50,
099a/24, 099a/25,
100b/17, 103b/30, 104b/9,
108b/23, 111b/7, 117b/11, 122a/24,
122a/25, 122a/29,
122b/34, 125a/1, 125b/11,
129a/16, 129a/17, 131b/4, 132a/11,
132a/13, 134a/23,
140a/7, 144b/4, 147b/1, 147b/3,
148a/17, 148a/18, 148a/25, 150a/14,
155a/23,
155b/3, 155b/30, 155b/31,
156a/11, 156a/8, 156b/21, 157a/4,
161a/17, 161b/12,
163b/25, 164b/40, 165a/13,
165b/3, 166a/15, 166a/18, 166b/27,
167a/15, 167b/29,
169a/24, 169a/26, 173a/11,
175a/5, 177a/19, 178a/13, 182a/4, 184a/4,
186a/1,
186a/9, 187a/31, 187b/6, 187b/9,
190a/13, 190a/14, 193b/12, 195b/12,
198b/14,
202a/19, 202b/7, 203a/13, 230a/4,
256a/14
B.+ üm 019a/33
b.+ üm ihtiyārittüġüm 021b/17
b.+ üm'aḳlum 172a/19
b.+ üm'amelüm 165b/2
b.+ ümardumca 054a/7
b.+ ümāvāzımı teġayyüritmek
193b/20
b.+ ümçoḳ 182a/4
b.+ ümde 156a/14
b.+ ümdonum 051b/36
b.+ ümevim 037a/13
b.+ ümevime girüdöneyim
023a/44
b.+ ümferḥum 177b/3
b.+ ümḥācetlerüme 122b/34
b.+ ümḥaḳḳımda günahide
033a/21
b.+ ümḥaḳkumda 239b/7
b.+ ümḫālāyıḳun 096b/34
b.+ ümḫaṭırım 076b/9
b.+ ümḫaṭırıum 030a/25
b.+ ümile 035b/14
b.+ ümīmānsuzluġuma 069a/25
b.+ ümİncīlime 156b/24
b.+
ümismimdeşeyṭānlarıçıḳar-alar 083b/17
b.+ ümḳalbüm 088a/26
b.+ ümḳanumda 169a/25
b.+ ümḳanumı 078b/24
b.+ ümḳanumudur 047b/28
b.+ ümḳarındaşım 033a/21
b.+ ümḳarındaşlarum 023a/49
b.+ ümḳarındaşlarum 023a/50
b.+ ümḳatumda ḥükmolunmaġa
130a/10
b.+ ümḳızım 028a/22
b.+ ümḳızcaġızım cançekişür
dilekiderüm 061b/23
b.+ ümki 046a/27
b.+ ümḳonuḳlayıcı 156b/23
b.+ ümḳudretüm 187b/9
b.+ ümḳullarım 087b/18
b.+ ümlibaslarımı 051b/35
b.+ ümMesīḥüñ 198a/4
b.+ ümoġulcuḳlarım 193b/19
b.+ üm'ömrümi 131b/4
b.+ ümRabbime 088b/34
b.+ ümrūḥum 161a/4
b.+ ümrūḥuma 177a/23
b.+ ümrūḥumdan 087b/16
b.+ ümrūḥumı 088a/27
b.+ ümrūḥumı ḳabūleyle 098a/59
b.+ ümṣaġlarumda 036a/23
b.+ ümsañaḥācetim 170a/21

b.+ ümsizeḫod 137b/13
b.+ ümsözlerim 044a/35
b.+ ümsözlerim 077a/31
b.+ ümsözlerime ḳulaḳvirüñ 087b/15
b.+ ümṣāhidimdür 137b/9
b.+ ümtañrıma şükriderim 172a/18

b. 015a/21, 046a/36, 047a/13, 047b/21, 049a/55, 050b/9, 053a/11, 055b/41,
065b/15, 069b/37, 079b/49, 088a/28, 096b/24, 096b/28, 097a/37, 100a/4, 100b/15,
103b/29, 103b/36, 106b/12, 112a/13, 114a/15, 148b/27, 178b/13, 178b/7, 186b/16,
187a/32, 206b/13, 219a/12, 224b/16, 224b/17, 226a/11, 227a/17, 227b/18, 233a/9,
237b/11, 242a/22, 284b/3, 289b/10, 289b/12
b. 'addedersiñ 230b/17
b. imtiḥanidersiz 074b/15
b. istimā'ideler 172a/21
b. ḳabuletdiñüz 046a/34
b. ḳabûletdüñüzYesû'Mesīḥ 193b/15
b. ḳabulider 069b/37
b. ḳabuliderse 069b/37
b. ḳabulitmedüñüz 046b/43
b. ḳabulitmez 069b/37
b. maḥzûnitmedi 177b/5
b. rabbimiz şüküreder 219a/12
b. ṭalebitmeyenlerden 149b/20
b. ṭardidersiñ 100a/5
b. tecrübeetdiler 233a/9
b. terketdiler 227a/17
b. terkeyledi 227a/9
b. terkeylediñ 082a/35
b. terkeyledüñ 052a/47
b. teslimeyleye 047b/23
b. teslīmide 078b/19
b. teslīmideñ 079b/43
b. teslimideñyaklaşur 048b/46
b. ziyaretitmedüñüz 046b/44

bend **:** kale duvarı, set
b. 100a/2, 100b/14, 122a/22
b.+ i 066b/35
b.+ idür ve 210b/15
b.+ inde 099a/24
b.+ ler 122a/23, 209b/19
b.+ lerde 266b/6
b.+ lerden 133a/30
b.+ lere 128a/30, 133a/32
b.+ leri 114b/27
b.+ lerimi teẕekküreyleñni'metsizüñ 211b/18
b.+ lerinde bañaḫizmetide 230b/14
b.+ lerinden 126a/30
b.+ lerini 135a/40
b.+ lerüñ 242b/36

bende **:** köle
b. 078b/27, 129a/20, 144b/8, 145a/13, 145a/18, 145a/21, 170b/2, 177a/17,
188b/3, 191b/20, 203b/25, 203b/26, 203b/30, 208b/29, 219a/16, 244b/3
b. bunları'ameleyleñ 206b/9
b. cesāretiderim 186b/21
b. iẓhāritmek 190a/16
b. sākinolan 145a/17
b.+ dir 268b/19
b.+ lere 225a/9
b.+ leri 274a/11
b.+ lerim 203a/13
b.+ lerimde 202b/7, 240b/34
b.+ lerimde tevlidetdiğim 230a/10
b.+ lerime 203a/16
b.+ lerine 026a/2
b.+ si 190a/11

benz **:** beniz
b.+ inüñ 246a/11

benze -

b.- r 025b/46, 080b/71
b. 020a/16, 024b/32, 025a/33, 025b/52, 033a/23, 035a/1, 040b/39, 060a/31,
065b/14, 065b/8, 116a/18, 246b/23, 268b/13, 272a/3, 272a/6, 272b/8, 277a/10

beraber
b. 035b/11, 080a/57, 204a/6, 256b/1
b.+ dir 290a/17
b.+ lik 183b/14
b.+ liḳden 183b/14

Berberī
b.+ ler 135b/2, 135b/4
b. 137b/15

berdār: asılı
b. 104a/39

bereket
b. 155b/4, 167a/16, 172a/16
b.+ ında 155b/30
b.+ ında 198b/14, 228a/5
b.+ ında ilḥaḳolunmuşdur 192b/19
b.+ ında 222a/15, 228a/12
b. 184b/6, 196a/3, 275a/12
b.+ i 192a/14, 235a/8, 244a/17, 254a/10
b.+ iñ tedārikideler 184a/5
b.+ iñüz 193b/15
b.+ ledi 026b/18, 064a/41
b.+ lerde 184b/6
b.+ leyüb 029a/36, 047b/26, 066b/8, 078b/22
b.+ üñkāisi 167a/16

berhudār: nasipli
b.+ lığın 242a/25

beri : önce
b. 078a/10, 144a/21, 239a/26, 259a/4, 284a/18
b. nāḳışolmaḳ'adolunmaya 233b/1

Berillus
B. 290a/20

berk : sağlam
b.+ inmiş 052b/64

berkit -: sağlamlaştırmak
b.- diler 052b/66
b.- düñ 052b/66

berr : toprak
b.+ in 254a/14

Berşaba
B. 086b/23

Bertolomeos
B. 018a/3

berze : ipekli kumaş
b.+ lerim 269b/14

besle -
b.- di 222a/10
b.- di 096a/22
b.- diniz 250a/6
b.- nir 280a/14
b.- yüb 201a/30

beslen -
b.- mek 107a/20
b.- miş 125a/3
b.- mişdür 096a/21

beste
b. 225a/10

beş
b. 121a/6, 134b/29, 276b/5, 277a/10, 285a/10
b.+ inci 274a/9, 276b/1

beşāret: müjde
b. 149a/15, 166a/16, 166a/17, 166a/18, 186a/8, 189b/10, 198b/9, 233b/2, 251b/12, 252a/25, 260a/5
b.+ e 194b/13
b. 194b/17, 267b/23
b.+ e 194b/17, 201b/5, 258a/10
b.+ i 195a/24
b.+ in 161a/5
b.+ iñ 258b/18
b.+ te 203b/22, 203b/25
b.+ ümi 150a/15
b.+ ümüzüñ 197a/3
b.+ üñ 197a/3

beşāret it -: müjde vermek
size b.- eriz 260a/3
evvel b.- düm 193b/14
olanlara b.- mek 282a/6
kimānıümmetlerde b.- em 190a/16
ol b.- er 192a/8
va'deyi b.- erüz 108b/33

beşer : insanoğlu
b. 087b/16, 174a/39, 174b/50, 190a/16, 201a/32, 252a/24
b.+ de 144b/5
b.+ e 186b/18
b.+ i 174a/39
b.+ imizde iẓhāroluña 179b/11
b.+ imiziñataları 243b/9
b.+ in 209b/18, 209b/23
b.+ iñ 238b/10, 238b/13
b.+ inde ẓāhiroldı 220b/16
b.+ inden 201a/30
b.+ ini ibġāżetmedi 201a/29
b.+ iñizde 195b/13
b.+ inüñ 208a/22, 234b/7
b.+ lü 176b/12
b.+ üm 088a/26
b.+ üñ 193b/13, 194b/17, 195a/19

beşeriyet : insanlık
b.+ imde 208b/24
b.+ imdeḫor 193b/14
b.+ in 209a/11, 266b/7
b.+ te 209a/5, 230b/17
b.+ ümüz 182a/5
b.+ üñizi 165b/12
b. 210b/22

beşinci
b. 290a/20

beter : daha kötü
b. 061b/26, 226b/14
b.+ dür 221b/9

beter ol -: daha kötü olmak
evvelkilerden b.- muşlardur 258b/21
evvelkilerden b.- urlar 023a/45

Beṭrus
B. 030a/18, 033a/21, 050a/75, 076a/3, 080a/54, 080b/67, 080b/72, 083a/7, 087b/14, 089a/1, 089b/12, 090b/8, 092b/3, 093b/29, 101b/32, 102a/39, 102a/40, 102b/9, 103a/17, 103a/18, 103a/23, 103a/25, 103b/34, 104a/44, 104b/2, 104b/7, 106a/5, 106b/11, 106b/13, 106b/14, 111b/7
B. cevāb 034b/27
B. cevābvirdi 104b/47
B. cevābvirüb 030b/4, 067b/29
B. şuru'idüb 104b/4
B. teẕekküridüb 073b/21
B.+ a 031b/24, 048b/40, 079a/37, 088b/37
B.+ aet-ti 030a/23
B.+ dur 103b/32
B.+ dur 102b/6
B.+ ı 030b/1, 048a/37, 067b/33, 068a/2, 079a/33, 089a/3, 098b/14, 106a/4
B.+ ıñ 106a/7
B.+ uñ 091a/13

B.+ uñāvāzın 106b/14
B. 105a/14
B. 031b/26, 048a/35, 071a/28
B. cevābvirdi 092b/8
B. cevābvirüb 027a/28
B. 079a/29, 092b/9, 101b/34
B.+ üñḳomşuñ 099a/20
B. 067b/32
B.- ubānı 030a/22
B.+ aetti tevbeeyleñ 088b/38
B.- üb 068a/5
B. 102b/14
B.+ üm 089a/6
B.- ür 093a/15
B. 103a/19
B. 102a/41
B.- ub 102b/14

B.- dı 058a/17
B.+ dan 103a/21
B.+ da 080b/66
B. 049b/69
b. 027a/29
b. cevābvirüb 028a/15

bey
b.+ den 208a/20
b.+ i 223b/16
b.+ lık 036a/25
b.+ lıḳ 223b/16
b.+ likid-ergibi 255b/3

beyabān: çöl
b.+ da 054b/13
b.+ dadur 043b/26
b. 086b/20
b.+ a 008a/1, 124b/38
b.+ da 097b/44
b.+ da 066b/4
b.+ dur 099a/27
b. 097a/38
b. 096b/30

beyān : açıklama
b. 025a/37, 123b/19, 242b/32
b.+ lardan 221a/4

beyān it -: açıklamak
şāha b.- di 130b/14
itmişdür b.- diler 111b/5
Allaha secdeeyleye b.- er 172a/25
Pevlusi istimā'etdiler b.- er 112a/12
bunu b.- üb medḥitmem 168b/17

beyaz
b. 287a/8, 287b/14
b.+ lar 268b/14
b.+ larda 270b/4
b. 083a/5
b. 053a/4

beyhūde: boşuna
b. 091b/25, 181a/2, 223b/20
b.+ dür 246b/27
b.+ liğin 258b/18
b. 173a/10, 175a/58, 184a/3, 191b/4, 191b/5, 223a/5, 225a/16
b.+ liğinde 199b/18
b. 173b/15

beyn : ortasında
b.+ imizde 137b/13
b.+ ler 258a/10

beyt : ev
b. 006a/5, 020b/21, 067a/21, 097b/49, 232b/4
b. binaeyledi 097b/48
b. binaoluñur 252b/5
b.+ i 047a/6, 095b/11, 097a/41, 105a/12, 237b/10, 237b/8
b.+ i taḥḳīḳbilsuñ 088b/36
b.+ in 019a/26
b.+ inde 232b/5
b.+ inde 232b/3
b.+ ine 057a/26
b.+ inüñ 241a/7
b.+ inün żāyi'olmuş 028b/25
b.+ inüñ żāyi'olmuş 018a/6

b.- i 036b/1, 037b/18, 064b/45, 072b/1, 073a/11, 073a/12, 077b/3
b. 180a/1

Beyteleḥem
B.+ inde 006a/1
b.+ de 006b/16
b. 006a/6
b.+ e 006a/8

bez
b. 286a/16, 287a/8, 287b/14
b.+ e 082b/46
b.+ i 079b/52, 278b/3
b.+ inde 052b/59
b.+ leri 119a/12

bezen -: süslenmek
b.- miş 023a/45
b.- miş 125b/13
b.- mişdür 113b/3
b.- mişler 094b/3

bezl it -: esirgemeden vermek
çoḳi'zzeti b.- erüz 170a/23
yedürmege b.- im 170b/3

bezm : meclis
b. 064a/39

bırak -
b.- ġıl 008a/6
b.- ır 246b/21
b.- ub 050a/5
b. 010b/30
b.- ılmaya 010b/31
b.- ılmışdur 012b/30
b.- mañ 013a/6
b.- alum 153a/13
b.- dı 288a/3
b.- dılar 028b/30
b.- dılar 051b/36
b.- di 279b/4
b.- ıl 037b/21
b.- ıla 070a/43
b.- ılasın 010a/26
b.- ıldı 280a/10
b.- ılmaḳ 009b/13, 134b/26
b.- ılmaya 010b/30
b.- ılmış 073b/23
b.- ılmışdur 280a/13, 280a/9, 288b/10
b.- ır 081b/24
b.- ırlar 272b/11
b.- maġ 096a/19
b.- mak 240b/36
b.- maḳ 028b/26
itcağızlara b.- maḳḥoşdegüldür 066a/28
b.- maḳlıḳ 134a/19
b.- ması 150a/15
b.- maz 235a/1
b.- salar 134b/31
b.- tı 286b/21
b.- tılar 025b/49
b.- ub 126a/23, 134b/29
b.- ulur 028a/18
b.- ur 051b/35
b. 010b/29, 032a/9

bıraḳıl -
b.- maḳdan 032a/10
b.- maḳdan 070a/48
b.- maḳtan 032a/9, 070a/46
b.- mış 096a/21, 286b/22
b.- mışlar 179b/10
b.- üb 025b/46

biç -
b.- enlerüñ 250a/4
b.- er 045b/24
b.- erim 045b/26
b.- erler 012b/26
b.- erüz 165b/12
b.- eser 195b/8
b.- irser 184b/6
b.- iserdür 184b/6
b.- iserdür 195b/8, 195b/9
b.- tiler 050b/10

biçil -
b.- diler oluñdular 242b/37
b.- mişdür 282b/17

biçim
b. 060a/29

bīdār : uyanık
b. 174a/34

bid'at : dinden dönme
b.+ ler 168b/19
b.+ ler 195a/21

bidāyet : başlangıç
b.+ den 265a/5, 265a/6
b.+ den iḫtiyarayıtdı 217b/13
b. 208a/18, 268a/8, 289b/6
b.+ de 105a/16
b.+ den 131b/5, 260b/7, 261a/13, 261a/14, 261b/24, 262a/11
b.+ den günāhider 262a/8
b.+ den istimā'etdiñiz 260b/7
b.+ den mevcūdolanı 260a/1
b.+ ler 231b/10

bigāne : yabancı
b. 096b/29
b. 251a/1
b.+ ler 197b/12
b.+ ler 241b/13
b. 095b/6

bikr : bakire
b. 005b/23, 044b/1, 045a/11, 045a/7

bil -
b.- dı 159a/16
b.- dıki 126a/30
b.- di 008b/12, 088a/30, 126b/6, 151a/34
b.- diğimiz 260a/5
b.- diğiñiz 207b/7, 261a/21
b.- dikten 258b/21
b.- diler 038b/45, 074b/12, 089b/10, 091a/13, 113b/3, 116a/13, 120b/34, 131b/5, 135b/1, 191a/9
b.- din 226b/15, 263b/16
b.- diniz 261a/13, 266b/5
b.- diñiz 261a/14
b.- dügi 149b/2
b.- dügikimesneleri 146b/29
b.- dügüñüz 052b/66
b.- düklākin 180b/16
b.- dükleri 055a/33
b.- düm 045b/24, 184a/2, 187b/2, 187b/3
b.- düñ 028a/12
b.- düñüz 177a/14
b.- e 021a/7, 126a/24
b.- ece 103a/25
b.- ece nüzūlidüb 130a/5
b.- ecek 204b/20
b.- edür 047a/11
b.- eler 056b/19, 102a/39, 156a/14, 156a/15, 271a/10
b.- elerince 103a/20, 103a/23, 107a/25
b.- em 177b/9, 205b/10
b.- en 111b/8, 263a/6
b.- ene 171b/7
b.- enlere 144b/1
b.- erek 047a/10
b.- esiñ 125b/14
b.- esince 021a/4, 023a/45, 048b/47, 052a/54, 055a/36, 057a/26
b.- esiñce 080a/53
b.- esince olanlarda'vetoluñmuşlar 285a/14
b.- esince ṣu'udidenler 108b/31
b.- esiñtañrınuñ 220b/15
b.- esiz 013b/16, 014a/21, 056a/9, 177b/4, 188b/6, 196b/18, 202a/21, 211a/6, 215b/12, 264b/13
b.- esiz 059a/14
b.- eyim 161a/19, 170b/2, 171a/13
b.- ice 089a/44, 183b/19, 211b/11
b.- icek 064a/38, 082b/45,

101b/30, 106b/14, 128a/35
b.- icisiñ 086b/24, 131b/3
b.- in 077a/29, 192a/8, 245b/23
b.- iñ 044a/43, 176a/19
b.- ine 171b/9, 227a/17, 249b/17
b.- inir 263a/2
b.- inmişdur 252a/20
b.- inmişim 171a/13
b.- inür 022b/34
b.- ir 029b/8, 039b/18, 099b/31
b.- irim 106b/11
b.- irsersiz 177a/14
b.- irsiz 029a/3, 104a/37, 122b/34
b.- irsün 130a/10
b.- irsüz 046b/2, 103b/28
b.- irüm 053a/5, 119b/16, 122a/25, 122a/29
b.- irüz 039b/16, 074b/14
b.- medi 005b/25, 106b/10, 157b/21, 158b/8, 164b/3
b.- medi 096a/19, 262a/2, 262a/7
b.- mediler 031a/12, 044a/39, 120a/33, 135a/39, 270a/24
b.- mediler 140b/17, 233a/11
b.- medim 144b/7
b.- medimi 149b/19
b.- medüklerü 108b/27
b.- medüm 014a/23, 050a/75, 080b/71, 126b/5
b.- medüm 045a/11, 049b/73
b.- mege 124b/34, 158a/2, 159a/14
b.- mege ḳādirolasıñ 128b/9
b.- megi 059a/10
b.- mek 023b/12, 116a/20, 126a/30, 164b/3, 198b/19, 247b/20
b.- mek ḳıyāsider 164b/2
b.- mem 049b/71, 080b/68, 160a/4, 187b/2, 187b/3
b.- mem 203b/23
b.- mesi 225b/25
b.- mesinden 088a/23
b.- mesine 251a/2
b.- mesün 011b/4
b.- meye 062a/43, 116a/19, 120b/35, 128b/11, 213b/5, 270b/3
b.- meyeler 258b/21
b.- meyem 171b/11
b.- meyen 214b/5
b.- meyeni 181a/21
b.- meyenlere 216b/8
b.- meyüb 092b/8, 116b/23
b.- meyüb 122a/23
b.- mez 044a/37, 045a/13, 059a/14, 068b/6, 077b/32, 139a/4, 148b/3, 172b/39,
193a/8, 222b/4, 260b/11, 262a/1, 263a/8, 287b/13
b.- mez 044b/51, 060a/28, 172a/17, 270a/18
b.- mezim 157b/16
b.- mezler 267a/10
b.- mezler iftirāidüb 258a/12
b.- mezlık 219a/13
b.- mezliğine 253a/15
b.- mezlikden 090a/17
b.- mezmisiz 143b/3, 144a/16, 144b/1, 159b/16, 161b/6, 162a/2, 162a/3, 162a/9,
162b/16, 162b/19, 165b/13, 166b/24, 249a/4
b.- mezmisizki 188b/5
b.- mezse 172b/39, 220a/5
b.- mezsin 271b/17
b.- mezsiz 036a/22, 044a/43, 071b/38, 077b/34, 077b/35, 249b/14
b.- mezüz 038a/27, 074a/33, 097a/41, 146b/26, 180b/16, 180b/17
b.- se 158b/8
b.- seler 270a/23
b.- sin 172b/37
b.- süñ 250b/20
b.- ub 211a/8, 259b/17
b.- üb 021b/15, 022a/25, 067a/17, 074b/15, 110a/6, 138b/32, 153b/14, 180b/11
b.- ün 044a/33, 054a/6
b.- ür 013a/32, 040a/29, 045b/26, 050b/18, 056a/8, 061b/30, 062a/33, 063a/20,
081a/10, 092b/2, 118b/26,

128b/10, 138a/21, 142b/4, 146b/27, 152b/11, 158b/11,
160a/21, 176b/7, 179b/14, 187a/32, 187b/2, 187b/3, 191a/16, 193a/9, 201b/8,
201b/9, 203a/17, 210b/24, 211a/1, 212a/4, 219a/9, 225b/24, 226b/15, 240b/34,
248a/1, 254a/9, 256a/9, 257a/12, 257a/14, 258a/9, 259a/3, 263a/8, 280a/13
b.- ür 186b/12
b.- ürek 143b/6
b.- ürim 203a/19, 224b/12, 260b/4, 269a/2, 269b/13, 269b/9, 270a/19, 270b/1, 271a/8, 271b/15
b.- ürimki 155b/29, 203b/25
b.- ürin 090a/17
b.- üriz 164b/1, 180a/1, 180a/6, 218b/8, 240b/30, 260b/4, 260b/6, 261a/18, 262a/2, 262b/14, 262b/16, 262b/19, 263b/13, 264a/2, 264b/15, 264b/18, 264b/19, 264b/20
b.- üriz 263a/7
b.- ürler 125b/19, 131b/5, 265a/1, 267a/10
b.- ürmisiñ 124b/38
b.- ürsin 163b/16
b.- ürsiñ 139b/18, 163b/16
b.- ürsiñ 224b/17
b.- ürsiniz 261b/29
b.- ürsinki 224b/15
senvaşiyetleri b.- ürsiñzināit-meyesiñ 071a/19
b.- ürsiz 011b/9, 077a/29, 090a/16, 111b/7, 121b/18, 169b/2, 175a/58, 175b/15, 177a/13, 183a/9, 193b/13, 200b/5, 204b/22, 212b/2, 212b/6, 213a/11, 213b/3, 214b/2, 215a/2, 217a/6, 218a/7, 244a/17, 261a/21, 261b/29, 262a/5, 262b/15, 266a/13
b.- ürsiz 088a/23, 213b/5
b.- ürsizde 212a/5
b.- ürsizki 036a/25
b.- ürsüñüz 013b/10
b.- ürsüz 075a/25
b.- ürüm 171a/12
b.- ürün 145a/18
b.- ürüz 138b/2, 140b/18, 145a/14, 146b/22, 146b/28, 164b/4, 171a/10
b.- ürüz 158b/13
b. 161b/10, 162a/7, 165b/10, 182b/11, 208a/23, 226a/1, 237b/11
b.+ ür 262b/21

bildir -
b.- di 257a/15
b.- dik 257a/16
b.- e 211a/10
b.- ilsinler 206b/7
b.- ir 211a/7
b.- mek 208b/27
b.- ülmüş 156b/27
b.- üñ 127a/15
b.- ür 124a/26
b.- ürüm 169b/3
b.- ürüz 183a/2
b. 127b/22
b.- diler 033b/32
b.- düñ 088a/28
b.- mege 127b/20
b.- mek 127a/17, 148a/22

bile **:** ile, beraberinde
b. 024b/29, 024b/30, 048a/37, 063b/22, 063b/27, 066a/24, 068a/2, 089a/1,
089b/12, 092b/2, 092b/9, 100b/7, 110a/1, 113a/38, 123b/16, 123b/17, 129b/26,
133a/30, 135a/40, 137b/12, 140b/12, 143b/4, 143b/5, 143b/6, 143b/7, 146b/22,
155b/30, 155b/33, 156a/8, 157a/10, 159b/9, 160b/9, 170a/26, 170a/27, 182a/4,
183b/18, 188a/18, 190b/2, 191a/12, 191a/13, 197a/6, 198a/7,

203a/12, 203b/28,
205b/11, 206a/3, 211a/3, 214b/4, 215a/17, 215b/11, 215b/14, 222a/13, 225a/11,
225a/12, 230b/22, 240b/34, 253b/7, 254b/4, 256b/5
b. 'ameliderler 146b/28
b. iḥyāeyledi 197a/6
b. i'lamitmemek 131a/27
b. mu'āvenetider 146b/26
b. mu'āvenetidüb 176b/11
b. müstayḳıẓolduñuz 210a/1
b. müstayḳıẓ 209a/12
b. şehādetvirir 231b/4

bilin -
b.- miş 178b/3, 193a/9
b.- mişdür 096a/13, 164b/4
b.- mişler 181b/9

billur : berrak
b. 289b/12, 290b/1
b.+ unuzu 202a/14

bīmār : hasta
b. 222b/4
b. 250b/15

bin -
b.- di 029a/39
b.- dük 123a/6
b.- dükleri 027a/33
b.- er 067a/13
b.- mek güçeyledi 027a/22
b.- üb 015a/23, 058b/1, 061a/17, 064b/45, 067a/10, 122b/3
b.- üp 023b/2

biñ
b. 026b/21, 029a/38, 033a/24, 061a/13, 064b/44, 088b/41, 119b/19, 126a/29,
160b/15, 167a/9, 172a/20, 274b/4, 275a/5, 275a/6, 275a/8, 278b/3, 279a/13,
279b/6, 281b/1, 281b/4, 288a/3, 288b/5, 288b/6, 288b/7, 288b/8, 290a/16
b.+ e 067a/19
b.+ ün yadṭutarsız 029b/9
b.+ ünüz 029b/10
b. 090b/4, 149b/4, 259a/8, 259a/9

binā : yapı
b. 030a/18, 042a/30, 159b/10, 159b/11, 232b/4
yapılmamış b. 080a/59
b.+ sı 159b/9
b. 191b/18
b. 038b/42
b.+ lar 076a/2
b.+ ları 076a/2
b.+ mız 180a/1

bina it -: yapmak
anı b.- en 232b/4
üzerine b.- e 159b/12
içün b.- esiz 097b/50
ḥaymesiñtekrār b.- eyim 112a/16
mı b.- icilerüñ redetdükleri 074b/10
gündeānı b.- mege 049a/62

binbaşı
b. 124b/33, 126a/24, 126a/27, 127a/10, 127b/19, 127b/22, 128b/7
b. cevābvirdi 126a/28
b.+ lar 131a/23
b.+ larına 063b/21
b.+ sına 124a/31
b.+ yā 124b/37, 127a/15, 127a/17, 127b/18
b.+ yā ḫabervirdi 126a/26

bir
b. 005b/20, 005b/21, 005b/23, 006a/6, 006b/12, 006b/13, 006b/18, 007a/20,
007a/22, 007a/23, 008a/6, 008b/18, 009a/1, 009b/14, 009b/15, 010a/24, 010b/37,
011a/42, 012b/28, 013a/4,

014a/24, 014a/26, 014b/5, 014b/9, 014b/2, 015a/15,
015a/19, 015a/21, 015a/23, 015b/30, 018a/12, 018b/23, 019a/29, 019a/35, 019b/42,
020a/11, 020a/7, 020a/8, 020b/19, 021b/11, 021b/9, 022a/22, 022a/29, 022b/38,
022b/39, 023a/42, 023a/43, 023a/47, 023b/2, 023b/3, 024b/25, 024b/28, 024b/31,
024b/32, 025a/33, 025b/45, 025b/46, 025b/52, 026a/57, 026a/8, 026b/11, 026b/13,
027a/23, 028a/22, 028a/23, 028b/29, 029a/2, 029a/39, 029a/4, 030a/19, 030a/24,
030b/1, 030b/26, 030b/5, 031a/14, 031b/20, 031b/27, 032a/2, 032a/5, 032a/6,
032a/9, 032b/12, 032b/16, 032b/17, 033a/23, 034a/16, 034a/6, 034a/9, 034b/17,
034b/24, 034b/25, 035a/2, 035b/11, 035b/14, 036a/20, 036b/2, 036b/3, 037b/19,
037b/24, 038a/28, 038a/33, 038b/44, 039a/2, 039b/12, 039b/20, 040a/24, 040a/25,
040b/46, 041a/10, 042b/37, 043a/17, 043b/23, 044b/45, 044b/50, 045a/14, 045a/15,
045a/6, 045b/24, 047a/7, 048a/36, 048b/40, 049a/55, 049b/69, 049b/71, 050b/15,
050b/16, 050b/20, 051a/29, 051b/32, 051b/33, 052a/49, 052b/57, 052b/59, 052b/60,
052b/61, 053a/1, 054b/11, 054b/16, 054b/24, 055a/35, 055b/1, 055b/40, 056a/3,
057a/21, 057b/1, 057b/9, 058a/20, 058a/24, 058a/25, 058b/1, 058b/27, 059a/3,
059b/23, 059b/26, 060a/31, 060a/38, 060b/1, 060b/3, 061a/11, 061b/25, 061b/26,
062b/8, 062b/10, 063b/26, 063b/28, 064a/32, 064b/46, 065b/11, 065b/12, 065b/16,
066a/24, 066a/25, 066a/32, 066a/33, 066b/4, 067a/10, 067a/13, 067a/15, 067a/22,
068a/2, 068a/36, 068a/37, 068b/18, 068b/7, 069a/22, 069a/26, 069b/31, 069b/36,
069b/38, 069b/40, 069b/41, 070a/2, 070a/47, 070b/12, 070b/17, 070b/8, 071a/19,
071a/21, 071a/25, 072a/46, 072b/2, 073a/13, 073a/17, 073b/29, 074a/1, 074a/2,
074a/4, 074a/5, 074a/6, 074b/15, 074b/19, 074b/20, 075a/30, 075b/42, 076a/43,
076b/10, 077a/21, 077b/3, 077b/34, 078a/13, 078a/15, 078b/20, 079a/32, 079b/44,
079b/47, 079b/48, 079b/50, 080a/59, 080b/69, 081a/6, 081a/7, 081b/21, 082a/36,
082a/37, 082b/43, 082b/44, 082b/46, 082b/47, 083a/12, 083a/5, 083b/18, 086b/18,
086b/21, 087a/2, 087b/22, 089a/2, 089a/46, 089a/6, 089b/14, 090a/22, 091a/12,
091a/16, 091b/24, 091b/26, 092a/32, 092a/37, 092b/1, 092b/2, 093a/13, 093a/16,
093b/25, 094a/34, 094a/36, 094b/1, 094b/5, 095a/15, 095b/5, 096a/18, 096b/27,
097a/37, 097a/41, 097b/47, 098a/58, 098a/59, 098b/10, 098b/6, 098b/9, 099b/32,
099b/35, 100a/3, 100a/4, 100b/10, 100b/11, 100b/12, 100b/15, 100b/7, 101a/25,
101b/33, 101b/36, 102a/1, 102a/3, 102b/11, 102b/13, 102b/5, 102b/6,

102b/7,
103a/22, 103b/28, 103b/30, 103b/32, 104a/39, 104b/47, 104b/5, 104b/7, 105a/13,
105b/23, 105b/26, 106a/7, 106b/10, 106b/13, 107a/20, 107a/21, 107b/11, 107b/6,
107b/7, 108a/15, 108a/21, 109a/35, 109a/41, 109b/47, 111b/10, 112a/15, 113a/1,
113a/33, 113b/12, 113b/13, 113b/9, 114a/14, 114a/16, 114b/26, 114b/29, 115a/2,
115b/5, 115b/7, 116a/15, 116a/21, 116b/23, 116b/25, 116b/26, 117a/2, 117a/31,
117a/34, 117b/11, 117b/14, 117b/7, 117b/9, 118a/15, 118a/18, 118a/20, 118a/23,
118a/24, 119a/10, 119a/14, 119b/23, 119b/24, 120a/29, 120a/32, 120b/34, 120b/38,
120b/39, 121a/9, 122b/2, 123a/10, 123a/6, 123a/8, 123b/17, 123b/19, 123b/23,
124a/27, 124b/34, 124b/37, 124b/39, 125a/3, 125a/6, 125b/12, 126a/25, 126b/6,
126b/9, 127a/17, 127b/19, 127b/20, 127b/21, 127b/25, 129a/12, 129a/19, 129a/21,
129b/23, 130a/11, 130a/5, 130a/9, 130b/14, 130b/16, 130b/19, 131a/27, 132a/13,
132a/14, 132b/26, 133a/2, 133a/3, 133a/31, 133b/12, 133b/13, 133b/6, 133b/8,
134a/16, 134b/26, 134b/28, 135a/35, 135a/39, 135a/42, 135b/3, 136a/11, 136a/13,
136b/19, 136b/23, 136b/25, 137b/10, 137b/11, 138b/28, 139b/21, 141a/25, 141a/30,
142b/12, 142b/7, 142b/8, 143a/15, 143a/16, 143a/17, 143a/18, 143a/19, 143b/10,
144b/3, 144b/4, 144b/9, 145a/21, 146a/9, 146b/25, 147a/39, 147b/10, 148a/22,
148b/27, 149b/20, 149b/21, 150a/14, 151b/2, 151b/4, 151b/5, 152a/16, 152b/4,
152b/8, 152b/9, 153a/2, 153a/4, 153a/5, 154a/21, 154a/5, 154b/15, 154b/18,
155a/20, 155a/25, 156b/23, 157b/11, 157b/15, 157b/16, 159a/7, 159b/10, 159b/12,
159b/14, 159b/17, 159b/8, 160a/3, 160a/6, 161a/1, 161b/1, 161b/11, 161b/9,
162a/5, 162b/13, 162b/16, 162b/17, 162b/20, 163a/12, 163a/13, 163a/5, 163b/18,
163b/25, 164a/28, 164a/36, 164b/2, 164b/3, 164b/4, 165a/10, 165a/6, 165b/5,
166a/15, 166a/17, 167a/17, 167a/19, 167a/20, 167a/8, 167b/27, 167b/31, 168b/13,
168b/15, 168b/16, 168b/20, 169a/34, 169b/12, 169b/13, 170a/14, 170a/19, 170a/21,
170a/26, 170b/31, 171a/12, 171b/14, 172a/20, 172a/23, 172a/24, 172a/26, 172b/27,
172b/31, 172b/35, 172b/37, 172b/38, 173a/6, 173a/7, 174a/35, 174a/39, 174b/40,
174b/41, 174b/51, 174b/52, 176a/22, 177a/14, 177b/5, 177b/10, 178b/5, 180a/1,
180b/14, 180b/17, 181a/3, 182a/8, 182b/14, 183b/12, 183b/20, 185a/7, 185a/8,
185b/13, 185b/16, 186a/2, 186a/4, 186a/5, 186b/19, 186b/20, 186b/21, 187a/25,
187a/33, 187b/2, 187b/6, 187b/7, 187b/9, 188a/18, 189a/11, 189a/9, 189b/7,
189b/8, 189b/9, 190b/5, 190b/7,

191a/16, 192b/21, 192b/28, 194b/14, 194b/6,
195a/1, 195a/3, 195b/15, 196b/10, 197a/1, 197b/11, 197b/13, 197b/14, 197b/15,
197b/16, 197b/19, 197b/9, 199a/4, 199a/5, 199a/6, 199a/13, 199b/16, 199b/23,
200b/8, 201a/31, 201a/32, 202a/21, 203b/27, 204a/1, 204a/2, 204a/10, 204b/22,
205a/4, 205a/5, 205b/11, 205b/13, 205b/6, 206a/3, 206b/10, 206b/6, 206b/8,
207a/16, 208a/21, 209a/8, 210a/7, 210b/13, 210b/15, 211a/2, 211a/9, 212a/9,
212b/5, 213a/10, 213a/11, 213b/18, 214b/6, 215b/15, 218a/10, 218a/14, 219a/10,
219a/9, 219b/5, 220a/1, 220a/2, 220a/5, 220b/12, 221b/1, 221b/4, 221b/8,
221b/9, 222a/16, 222a/19, 222b/23, 222b/3, 223b/19, 224b/4, 225a/15, 225a/5,
225b/20, 225b/21, 226a/5, 226a/8, 228a/6, 228a/7, 229a/12, 229a/3, 229b/10,
230a/9, 230b/18, 230b/22, 231a/5, 231b/13, 232a/6, 232a/7, 233a/12, 233a/13,
233b/1, 233b/4, 233b/7, 233b/9, 233b/10, 234a/11, 234b/6, 235a/4, 235b/20,
236b/15, 237a/25, 237a/27, 238a/2, 238a/4, 238a/5, 238a/7, 238b/11, 238b/12,
239a/26, 239a/28, 239b/2, 239b/5, 239b/11, 240a/12, 240a/14, 240a/22, 240b/27,
240b/29, 241b/8, 242a/17, 242a/25, 242b/35, 243b/10, 243b/15, 244a/17, 244a/20,
244a/26, 245a/10, 246a/7, 246b/23, 246b/26, 247a/2, 247a/3, 247b/14, 247b/15,
247b/18, 247b/19, 248a/2, 248a/4, 248b/11, 248b/6, 249b/13, 249b/14, 250b/13,
250b/14, 250b/16, 250b/17, 250b/19, 250b/20, 252b/5, 253a/19, 253b/5, 254a/8,
254a/9, 255a/11, 255a/12, 256a/12, 257a/11, 257a/19, 258b/20, 259a/10, 259a/8,
259a/9, 260b/1, 260b/8, 261a/15, 261a/19, 261b/27, 261b/29, 262a/7, 263a/9,
263b/20, 264b/14, 264b/16, 264b/18, 266b/3, 266b/5, 268b/11, 268b/13, 268b/14,
268b/16, 270a/17, 270a/22, 270b/1, 271a/12, 271a/8, 271b/20, 272a/1, 272a/2,
272a/4, 272a/6, 273a/6, 273b/2, 273b/4, 273b/5, 274a/11, 274a/6, 274a/8,
274b/2, 275b/3, 276a/10, 276a/5, 276b/1, 276b/2, 277a/11, 277a/13, 277a/15,
277a/16, 277b/1, 277b/2, 278b/5, 279a/12, 279b/1, 279b/2, 279b/3, 279b/6,
280a/10, 280a/14, 280b/1, 280b/2, 280b/5, 281a/10, 281a/14, 281a/9, 281b/1,
281b/2, 282a/6, 282a/8, 282a/9, 282b/13, 282b/14, 282b/15, 282b/17, 282b/18,
283a/2, 283b/7, 284a/16, 284b/3, 284b/5, 285a/13, 285a/17, 285b/1, 285b/4,
286a/11, 286a/8, 286b/17, 286b/21, 287a/1, 287a/5, 287b/10, 287b/11, 287b/12,
287b/13, 287b/15, 287b/16, 287b/17, 288a/1, 288a/2, 288a/3, 288b/11, 289a/2,
289a/3, 289b/12, 290a/15, 290a/21, 290b/1, 290b/2

b. 'ahdgetürüldü 033a/24
b. āhidüb 067a/12
b. 'alāmetiṭalebidüb 067a/11
b. cem'olmuş 112b/25
b. cesedolalar 070b/8
b. cesetolalar 034a/6
b. dağaçıḳub 058a/13

b. debaġatidici 102a/43
b. eḥadsizebeyānide 109a/42
b. i'tiḳadiden 113a/1
b. kimesneyiṭalebeyle 100b/11
b. nişanvirdi 048b/48
b. rıżāḫarçideyim 188a/15
b. sā'atuyanıḳolımaz uyanıḳolub namazḳıluñ 079a/37
b. toḫumda'vetoluna 147b/8
b.+ den 143a/19, 144a/21, 198a/6
b.+ dir 041a/8
b.+ dür 041a/11, 169b/12, 249b/12, 264a/8
b.+ i 012b/29, 019a/30, 032b/12, 046a/32, 061b/22, 230a/10, 273a/5, 283a/7,
285a/10
b.+ i helākola 010b/29, 010b/30
b.+ idür 144b/3
b.+ imiz 087a/8
b.+ in 010a/19, 273b/1
b.+ inci 035a/6, 035b/9
b.+ inden 046a/32
b.+ ine 019b/42, 046b/40
b.+ ini 270a/17, 273a/9, 273b/4
b.+ ini ḫorgörmeyesiz 032a/10
b.+ iniz 246a/5, 247b/16
b.+ iñiz 199b/25, 214b/4, 235b/11
b.+ inize 270a/24
b.+ inize sıḳletvir 218a/7
b.+ inüñ 216a/3, 251b/17, 273a/8
b.+ iñüz 078b/18
b.+ iñüzüñ 134b/34
b.+ isi 021b/14, 039a/6, 068a/5, 068b/6, 290a/21
b.+ isi 067b/29
b.+ isine 274a/11
b.+ isine müte'allikolub 012b/24
b.+ lıḳ 283a/8
b.+ liḳ 191a/14

biraz
b. 029a/35, 054b/18, 066b/7, 094a/34, 134b/28, 161b/7, 232a/9, 248b/6, 249b/15, 251a/6, 256a/10
b. taḥammületseniz 186a/1
b.+ dan 049b/73

birbiri
b. 043a/10, 067a/16, 070a/50, 091a/15, 101a/24, 133a/31, 136b/25, 151b/11,
152a/16, 162a/7, 170a/26, 171b/11, 210a/11, 260a/7, 262a/12
b.+ miz 262b/24
b.+ mize muḥabbetedelüm 265a/5
b.+ mizi 240a/24, 263a/7, 263b/12
b.+ ne 156a/16, 255a/9
b.+ ne ḫizmetiderikenAllahın 255a/10
b.+ ne naṣiḥatitmege 154b/15
b.+ ni 163a/5
b.+ ni ibrāzider 229a/3
b.+ ni ḳabûleyleñ 154a/7
b.+ ñiz 250b/16
b.+ nize 210b/16, 249b/11, 250a/9, 252a/23, 256a/14, 256a/5
b.+ ñize 200a/32, 214a/12, 215b/16, 250b/16
b.+ nize kiẕbetmek 210a/9
b.+ ñize muḥabbetetmek 214b/9
b.+ nize taḥammüleder 210b/13
b.+ ñize ziyādeeder 216a/3
b.+ ñizi 215a/18, 215b/11
b. 060b/41, 082a/31, 087a/7, 087b/12, 135b/4, 189a/12
b. ḫiẕmeteyleñ 194b/13
b. laḳırdıider 069b/35
b. muḫabbetetmek 152b/8
b. muḫabbetidüb 151b/10
b. selāmviriñ 176a/21
b. 120b/39, 169a/34
b. 'imāreteyleñ 215b/11
b. teslimideler 043a/10

birden : aniden
b. 187a/24, 192b/21, 241b/12

biri

b. 030b/5, 033b/35, 036a/21, 036a/22, 039a/5, 040a/35, 044a/40, 044a/41,
044a/42, 047a/14, 047b/22, 048b/47, 048b/51, 051b/38, 051b/39, 052a/48, 059a/8,
059a/9, 059b/20, 059b/21, 063a/16, 069b/37, 071b/36, 075a/28, 076a/1, 079b/43,
080b/67, 081b/27, 081b/28, 082a/36, 086b/22, 105b/28, 113a/39, 136b/21, 148a/22,
151b/3, 153a/5, 153a/8, 159a/4, 159b/10, 163b/20, 163b/24, 166b/24, 167b/26,
168b/21, 173b/23, 193b/22, 199a/2, 201a/21, 204a/4, 223b/16, 228a/12, 229b/5,
237b/11, 248b/8, 255a/10, 284b/1, 289b/9
b. cevābvirüb 068b/17
b. da'veteyledi 163b/17
b. tercümeetsiñ 172b/28
b. żāyi'ola 032b/15
b.+ miz 154a/2
b.+ müz 153a/7, 153b/12
b.+ ne 035b/13, 272b/8
b.+ ne taḳṣīmeyledi 163b/17
b.+ ni 280b/3
b.+ ni isti'mālitmedüm 166a/15
b.+ niz 157b/12
b.+ nizi 157b/14
b.+ nüñ 159b/14, 159b/15, 163a/7
b.+ si 153a/5, 158b/8

birḳaç
b. 101a/19, 103a/23, 104b/48, 118b/1, 129a/18, 129b/24āna, 130b/13, 130b/19,
133a/1, 135a/44

biş **:** beş
b. 026b/17, 026b/18, 026b/21, 029b/9, 045a/15, 045a/16, 045a/17, 045b/20,
064a/39, 064a/41, 064b/44, 067a/19, 090b/4, 172a/19, 187a/24, 190a/19
b. ḳanṭarıteslimeyledüñ 045b/20

bit -
b.- e 024b/30
b.- erler 012b/28
b.- mezi 180a/1
b.- mişdür 114a/19
b.- tiler 023b/5
b.- üb 060a/27, 243b/15
b.- üp yemişvirdüġi 024b/26

bitür -
b.- ür 044a/33, 060a/28
b.- mezse 007b/10

biz
b. 012a/11, 031b/19, 039b/16, 042a/30, 053b/13, 061a/10, 062b/5, 064a/37,
069a/28, 071a/29, 080a/58, 082a/32, 087a/8, 087a/11, 088a/32, 089b/12, 089b/15,
090b/9, 091b/20, 093b/28, 093b/32, 094b/2, 094b/4, 095a/11, 097a/40, 103b/33,
104a/39, 108b/32, 109b/47, 110b/15, 111b/10, 116b/29, 118b/2, 121a/6, 121b/13,
122b/1, 123a/10, 123a/12, 123b/17, 123b/23, 124a/25, 127a/14, 127a/16, 128b/3,
128b/6, 132a/14, 133a/1, 134a/18, 135a/37, 136b/21, 136b/22, 138b/2, 140a/8,
140b/18, 140b/9, 141b/9, 142b/10, 142b/6, 142b/8, 143b/2, 143b/4, 143b/6,
146a/12, 146b/23, 146b/28, 154a/1, 158a/23, 158b/12, 159b/9, 160b/10, 160b/11,
160b/8, 164b/1, 165a/6, 165b/11, 165b/12, 166b/25, 166b/6, 169b/13, 174a/30,

174b/52, 179a/17, 179b/11,
180a/4, 180b/16, 182a/5, 183a/6, 185a/7,
185b/13,
188b/4, 188b/6, 189a/7, 189a/8,
189a/9, 189b/8, 191a/10, 191a/15,
191a/16,
191b/17, 193a/3, 194a/28, 194b/5,
197a/3, 197b/9, 200b/8, 201a/30, 205a/3,
206a/17, 207b/9, 208b/28,
213a/13, 214a/13, 215a/15, 215a/17,
215b/8, 216b/4,
229a/3, 229b/5, 231b/3, 233b/3,
243a/1, 244a/25, 245b/20, 246b/18,
248b/12,
257a/18, 260a/6, 260a/7, 261b/29,
262a/2, 262b/14, 263a/6, 263b/13,
263b/14,
263b/16, 263b/18, 263b/19,
266a/12
b. daḫīi'tiḳātiderüz 179b/12
b. daḫītaḥammüliderüz 176b/6
b. ḥacilolavüz 184a/4
b. inkāritmege 091a/17
b. ża'ıfolduḳ 186b/21
b.+ de 026b/17, 146b/23, 160a/6,
179a/1, 179b/12, 198b/20, 260a/8,
260a/10,
263b/12, 263b/13, 263b/14,
265a/2, 265a/5
b.+ de keşfolunacaḳ 146a/18
b.+ de tekmīloluna 145b/4
b.+ de tevaṭṭuniden 224b/15
b.+ dedür 088a/30, 123b/23,
159a/16
b.+ dedürkim 257a/19
b.+ den 155b/6, 179b/8, 182b/10,
183b/21, 212a/9, 213a/13, 214b/1, 217a/2,
218a/7, 261a/19, 261a/20
b.+ den hurūçidüb 112b/24
b.+ denḳılerin 136a/15
b.+ e 007b/15, 015b/29, 025a/36,
030b/4, 035a/28, 038a/26, 039b/17,
071b/36,
076a/4, 136b/22, 142b/5, 142b/8,
142b/9, 147a/31, 147a/33, 148a/24,
148b/29,
151b/6, 154a/1, 157b/19, 158a/30,
175a/57, 176b/12, 200a/1, 207b/8,
209b/14,
211a/3, 212a/6, 212a/9, 212b/9,
213b/2, 214b/9, 216a/3, 217b/13, 218a/10,
218a/7, 223b/18, 224a/7, 229a/14,
231b/3, 233b/2, 237a/26, 240a/20, 243a/1,
251b/12, 254b/3, 256b/3, 256b/4,
259a/9, 260b/1, 262b/16, 262b/23,
263b/12,
263b/17, 263b/20, 264a/11,
264b/16, 264b/20, 266a/8
b.+ e āşikareoldu 260a/3
b.+ e 'ayanoldı 263a/9
b.+ e 'aźābitmege 015b/29
b.+ e beyāneyle 028a/15
b.+ e imbiṣāṭola 261b/28
b.+ e inkārede 225a/12
b.+ e muḥabbeteyledi 197a/4
b.+ e muḫabbeteyleyenden
147a/38
b.+ e muḥabbetidüb 268a/5
b.+ e mürafaḳateylediler 123a/5
b.+ e revagör 015b/32
b.+ e şefā'atider 147a/35
b.+ e tedidederek 229a/12
b.+ e va'deeylediği 261b/25
b.+ e 111b/9
b.+ egerekdurki 231b/1
b.+ eistiḳbāle 136a/15
b.+ eḳarşu 209b/14
ki b.+ emuḥabbetid-üb 217b/16
oġlu b.+ eteraḫḥumeyle 036b/31
Dāvut b.+ eteraḫḥumeyle
036b/32
b.+ evir-di 180b/18
b.+ eviril-mişdur 224a/9
b.+ eżıt 209b/14
b.+ i 015b/31, 121a/6, 128b/5,
133b/7, 147a/35, 147a/39, 160a/1, 160b/9,
162b/14, 165a/8, 180b/18, 196a/7,
207b/12, 213b/19, 215b/9, 229a/14,
229b/15,
256a/10, 256b/3, 262a/1, 262b/13,

263a/6, 263b/10, 263b/11, 268a/5, 268a/6, 273a/10, 273a/9
b.+ i ḫalaṣidüb 224a/9
b.+ i icareyealmadı 035b/7
b.+ i istimā'ider 264b/15
b.+ i iżdihādetdiler 213a/15
b.+ i ḳabûleyledi 154a/7
b.+ i ḳabûleylemez 266a/10
b.+ i melāmetederse 262b/20
b.+ i melāmetetmezse 262b/21
b.+ i müstecābederse 264b/15
b.+ i taṯhireder 260a/8
b.+ i taṯhireyleye 260a/9
b.+ iḥaḳḳınkelāmı 246b/18
ol b.+ iḳabūlid-üb 135b/7
b.+ iḳo-mayub 133b/7
b.+ im 036b/32, 074a/8
b.+ üm 005b/23, 012a/11, 015a/17, 026a/56, 038b/42, 040a/25, 052b/63, 074b/11, 078a/15, 083a/4, 086b/21, 086b/22, 087a/11, 089b/13, 090a/25, 096a/12, 097b/45, 111b/9, 112b/25, 114a/20, 121b/14, 123b/15, 125b/14, 131b/5, 131b/6, 131b/7, 133a/3, 136b/26, 141b/12, 142a/1, 142a/24, 142a/25, 142b/5, 143a/21, 143b/11, 143b/6, 144a/23, 144b/5, 145b/25, 146b/24, 146b/26, 147a/31, 147a/39, 147b/11, 149b/16, 152b/11, 154a/4, 154a/6, 156a/8, 157a/2, 157a/4, 158b/8, 161a/4, 161b/7, 162a/12, 165b/10, 165b/4, 165b/5, 166b/1, 166b/6, 167a/11, 173a/4, 174a/32, 175a/58, 176a/3, 176b/11, 176b/12, 177a/15, 177a/20, 178a/2, 178b/4, 178b/6, 179a/3, 180a/1, 181a/21, 181b/12, 182a/1, 182a/3, 183b/19, 184a/24, 184b/12, 189a/13, 189b/3, 189b/4, 189b/5, 196a/3, 196a/7, 196b/14, 196b/17, 197a/3, 197b/14, 197b/8, 198b/14, 201b/12, 206a/20, 206a/21, 207a/23, 207b/3, 210a/4, 211a/3, 212a/2, 212a/3, 212a/9, 212b/3, 213b/19, 213b/2, 213b/20, 213b/6, 214a/13, 214a/9, 215b/10, 216a/2, 216a/22, 216a/28, 216b/10, 216b/7, 217a/2, 217b/14, 217b/16, 218a/12, 218a/14, 218a/6, 218a/9, 218b/1, 218b/2, 218b/3, 219b/4, 222b/3, 223a/14, 224a/10, 224a/9, 227b/4, 228a/5, 229a/10, 229a/13, 229a/4, 229b/7, 230b/25, 231a/3, 235b/18, 235b/20, 239a/25, 245a/14, 245a/18, 245b/20, 247b/21, 251a/3, 251a/4, 253a/24, 256b/1, 256b/3, 256b/9, 257a/11, 257a/15, 257a/16, 259b/15, 259b/18, 260a/3, 261a/19, 263b/17, 264a/5, 264b/14, 265a/2, 266b/4, 267b/21, 267b/25, 274a/10, 274a/13, 275a/12, 278b/9, 279a/15, 280a/10, 287a/1
b.+ üm 157a/3
b.+ ümatamız 217b/16
b.+ ümaṭamız 214a/11
b.+ ümbabalarımuz 097a/38, 097a/39, 111b/10
b.+ ümbabalarumızı iṣṭifāetdi 108a/17
b.+ ümbabalarumuzda 097b/44
b.+ ümba'żılar 178a/1
b.+ ümçoḳ 230a/7
b.+ ümellerimizden 128b/7
b.+ ümġazatımızuñ 185a/4
b.+ ümḥaḳḳımızdaki 202a/22
b.+ ümincilimiz 212a/5
b.+ ümḳalblarimizi tecrübeeder 212b/4
b.+ ümḳalplerimizi 110b/17
b.+ ümḳarabetimize 096a/19
b.+ ümḳarındaşlarımızı ziyāretidelüm 113a/36

b.+ ümḳarındaşlarımızıñ 280a/10
b.+ ümḳazan-duġumuz 120a/26
b.+ ümḳızḳarındaşımızı 155b/1
b.+ ümḳulaḳlarımıza 116a/20
b.+ ümrabbimiz 142a/2, 142b/11, 155b/30, 157a/6, 157a/10, 157a/8
b.+ ümRabbimiz 195b/14
b.+ ümrabbimizin 224a/8
b.+ ümrabbimiziñni'metiġayette firāvānoldı 219a/14
b.+ ümrabbimizYesû'Mesīḥ 214a/12
b.+ ümrabbimzden 218b/3
b.+ ümRabbiñizYesû'Mesīḥiñni'metini 183a/9
b.+ ümrūḥumuz 146a/16
b.+ ümsize 212b/1
b.+ ümsözlerimize 227a/16
b.+ ümtañrımız 075a/30, 216b/11
b.+ ümtañrımıza 273a/10, 275a/10, 287a/5
b.+ ümtañrımızda mütevekkilolduḳtañrınuñincilini 212b/2
b.+ ümtañrımızıñḳullaruñ 274b/3
b.+ ümtañrımuz da'veteyleye 088b/40
b.+ ümvaṣiyetimizi 259a/3
b.+ ümẓulmümüz 140a/5
b. 007b/9, 012a/11, 042b/3, 045a/11, 045a/9, 049b/63, 049b/64, 050a/4,
068a/5, 071b/35, 074b/19, 080a/63, 086b/21, 089a/5, 095a/14, 097a/39, 097a/40,
104a/41, 105a/17, 108b/33, 109b/47, 110b/12, 110b/17, 111a/22, 112b/25, 112b/28,
114a/16, 114a/21, 176b/8, 176b/9, 177a/21, 178a/12, 180a/5, 180b/14, 181a/21,
183a/4, 185a/8, 195b/10, 196b/19, 250b/17
b. güçeyledi 114a/16
b. ḫabervirdi 105a/13
b. ḫabervireceksizüñ 182a/7
b. iḫbāriderler 114a/18
b. i'lāniderek 196a/9
b. inbāeyle 049b/68
b. ḳısmetetdügi 185b/13
b. muṭī'olalar 248a/3
b. şefḳatidüb 177a/23
b. tābi'olmayān 069b/38
b. tābi'olmaz 069b/38
b. tābi'olub 114a/17
b. vaṣiyetetdi 104a/42
b. yardumeyle 113b/10
b. ziyādeeyledi 196a/8
b. 012a/13, 061a/12, 069a/22, 089b/12, 115a/37, 115a/38, 176b/10, 177a/14,
177a/22, 178a/14, 178b/6, 179b/14, 180a/5, 182a/2, 183b/20, 190b/5, 192a/13,
194a/1, 196a/5, 197a/5, 208a/13, 213a/16, 251a/3
b. 'adider 185a/2
b. anlarava'ẓitmek 113b/11
b. ḫalāṣeyle helakoluruz 015b/26
b. ḥāżırolan 189b/4
b. ıḫtiyāretdi 196a/4
b. iḫrāçetdi 097a/40
b. mededeyle 069a/22
b. mübārekeyledi 196a/3
b. necāteyle 012a/13
b. teḳaddümideler 097a/40
b. tesellieyledi 182a/7
b. tesellīider 176a/4

boġ - **:** boğmak, öldürmek
b.- ar 033a/28, 059b/19
b.- ār 024b/23
b.- dı 050a/6
b.- dılar 059a/7
b.- dular 023b/8

boġa **:** boğa
b.+ ları 110b/13
b.+ larum 039a/4

boġaz

b.+ la 104b/8

boġazla -: öldürmek
b.- dukları 078a/12

boġça : bohça
b.+ larımızı 123b/15

boġul -
b.- muşdan 112a/21, 112b/29, 124a/26
b.- muştur 061a/14

bol : çok, fazla
b. 053b/13
b.+ luġu 023b/12

bollan -: fazlalaşmak
b.- mış 181b/13
b.- mışdur 181b/12

bolluk : fazlalık, bereket
b.+ ıdaḫīsizüñ 183b/14
b.+ undan 022b/35
b. 183b/21
b.+ tayım 207a/18

borç
b.+ a 141a/5
b.+ ı 033a/28, 033b/32
b.+ ı girü 033a/31
b.+ ıāna 033b/34
b.+ larumızı 012a/11
b.+ lularumıza 012a/13
b.+ ları 152b/7
b.+ lısuñ 033a/29
b.+ lu 033a/25, 033a/28, 146a/12, 230b/19
b.+ ludur 041b/17, 041b/19, 194a/4
nesne b.+ luol-man 152b/8
b.+ lusun 230b/20
b.- luyum 137b/15

boru
b. 174b/52, 272a/1, 275b/3, 276a/8, 276a/10, 276a/7, 276a/8, 276b/1, 278a/7, 279a/15, 286b/22
b.+ da 174b/52
b.+ nuñ 244a/19
b.+ nun 268b/11
b.+ su 215a/3, 276a/6, 277a/14, 279b/2
b.+ sunı 146b/22
b.+ suṭut-mayan 194a/27

boş
b. 023a/44
b. 074a/3, 247b/20

boşa -
b.- maḳ 070b/5
b.- maḳ isteridi 005b/20
b.- maḳ revā 034a/8
b.- maḳ 034a/8
b.- maḳcāiz 033b/4
b.- maḳḥelāl 070a/2
b.- masun 163a/13
b.- ya 010b/31, 010b/32, 034a/9
b.- yub 070b/12

boynuz
b. 285a/16
b.+ ları 280b/1
b.+ u 273a/6, 280b/1, 281a/12, 284b/3, 285a/12, 285a/8
b.+ undan 277a/13

boyuñ
b.+ lular 097b/51

boz -
b.- ar 012a/19, 012a/20
b.- arlar 021a/6
b.- arlar 174a/34
b.- maga 049a/62
b.- maġa 009b/17
b.- muşdur 197b/15
b.- satañrı 159b/17
b.- ub 010a/19

b.- ucular 226a/3

bozul -
b.- alar 057a/22
b.- ur 179b/16

bölük : parça, kısım
b.+ i cem'etdiler 051a/28
b.+ ün 124a/31
b.+ ünden 133a/1
b.+ üne 102a/2
b. 284a/19
b.+ i 081b/16

böyle
b. 044b/45, 056a/7, 059b/26, 090a/19, 109a/34, 119a/15, 148a/20, 161a/4,
233b/4, 235a/10, 236a/9
b.+ ce 225a/12

bre : seslenme edatı
b. 041b/17, 041b/19, 042a/26, 042a/33, 174a/36

bu
b. 005b/18, 005b/20, 005b/22, 007b/9, 008a/3, 010a/19, 013a/32, 014a/24,
014a/26, 014a/28, 018b/23, 019b/42, 020a/10, 020a/16, 021b/11, 022a/23, 022a/24,
022b/32, 022b/41, 023a/42, 023a/45, 024a/15, 024a/22, 025a/40, 025b/54, 025b/55,
026a/57, 027b/8, 028a/11, 028a/15, 030a/18, 030a/22, 030b/5, 031b/20, 031b/21,
032a/4, 032a/6, 032a/10, 032b/13, 033b/1, 034a/11, 034b/22, 034b/26, 035b/11,
035b/15, 036a/21, 037a/11, 037a/4, 037b/21, 037b/23, 038b/38, 038b/42, 038b/44,
039b/20, 040b/40, 042b/3, 042b/36, 042b/37, 044a/34, 046b/1, 046b/40, 046b/45,
047a/12, 047a/13, 047a/9, 047b/23, 047b/28, 048a/31, 048a/34, 048a/38, 048b/42,
049a/56, 049a/61, 049b/71, 051a/23, 052a/48, 052a/55, 052b/58, 052b/63, 053b/13,
053b/15, 055a/27, 056a/7, 056b/13, 058b/35, 059a/14, 059b/19, 060b/41, 062b/3,
065a/6, 066a/23, 066a/29, 067a/12, 067a/13, 068a/35, 068a/38, 068b/7, 069a/21,
069a/29, 070b/5, 071a/22, 071b/30, 073b/23, 073b/28, 074a/7, 074b/10, 074b/11,
074b/12, 074b/16, 076a/2, 076a/43, 076a/44, 077a/30, 077b/5, 078a/9, 078b/27,
079a/30, 079a/35, 080a/58, 080b/70, 080b/71, 082a/39, 083b/17, 086b/18, 086b/24,
086b/25, 087b/13, 087b/14, 087b/22, 088a/32, 088b/40, 090a/16, 090b/8, 091a/10,
091a/16, 091a/18, 091b/22, 092b/4, 092b/5, 092b/8, 093a/20, 093b/24, 093b/28,
093b/31, 094a/34, 094a/35, 094a/36, 094a/38, 094a/39, 094b/4, 095a/1, 095a/13,
095a/14, 095b/4, 095b/6, 095b/7, 097a/35, 097a/36, 097a/40, 097b/51, 098a/54,
098a/60, 098b/11, 099a/19, 099a/21, 099a/22, 099a/24, 099a/27, 099b/29, 099b/32,
100a/2, 100b/13, 100b/15, 101a/21, 101b/36, 102b/16, 103a/17, 103b/30, 103b/32,
104a/44, 105a/10, 105b/22, 105b/27, 107b/7, 108a/17, 108b/27, 109a/43, 110a/9,

110b/15, 111b/3, 111b/6, 112b/29, 113b/12, 114a/17, 114a/20, 115a/36, 115a/38,
115b/12, 115b/6, 116a/18, 116a/20, 116b/30, 117b/11, 117b/13, 118a/21, 118b/25,
119a/10, 119b/20, 120a/26, 120a/27, 120b/36, 120b/37, 120b/40, 122b/34, 123a/11,
123a/9, 124a/27, 124b/33, 124b/38, 125a/3, 125a/4, 126a/22, 126a/26, 126a/28,
126b/9, 127a/13, 127a/17, 127b/18, 127b/25, 127b/27, 128b/10, 128b/3, 128b/5,
128b/8, 129a/16, 129a/21, 130a/5, 130b/20, 131a/21, 131a/24, 132b/22, 132b/26,
133a/30, 133a/32, 133b/10, 134a/21, 134a/23, 134b/30, 134b/32, 134b/34, 135b/4,
136b/21, 136b/22, 136b/26, 136b/27, 138a/24, 141b/9, 142a/2, 142a/22, 145a/11,
145a/17, 145b/25, 146a/9, 147a/37, 147b/9, 150a/9, 150b/25, 151a/27, 151b/2,
152b/11, 152b/9, 154a/5, 154a/8, 154b/13, 155a/22, 155a/23, 155a/28, 156a/17,
157a/10, 157b/20, 157b/21, 158b/6, 158b/8, 159b/12, 159b/18, 160a/19, 160a/4,
160b/11, 161a/3, 161b/10, 162a/7, 163a/12, 163a/8, 163b/26, 164a/31, 164a/32,
164b/4, 165a/10, 165b/12, 165b/8, 169a/26, 169a/27, 170a/18, 171a/13, 171b/6,
172a/21, 173a/1, 173a/6, 173b/19, 175a/53, 175a/54, 177a/13, 177a/15, 177b/6,
177b/8, 178a/16, 178b/10, 179a/1, 179a/15, 179a/4, 179b/7, 180a/2, 180a/4,
181b/13, 182a/1, 182b/11, 183a/7, 183a/10, 183b/21, 184a/3, 184a/4, 184b/12,
184b/13, 186a/10, 186b/17, 188a/13, 188b/1, 189b/6, 194b/12, 194b/15, 194b/8,
195b/16, 197a/1, 197a/21, 197b/8, 198a/8, 199a/9, 201a/32, 201b/1, 201b/12,
202b/6, 203a/19, 203b/22, 203b/25, 203b/29, 204a/5, 208b/27, 210a/8, 210b/14,
210b/21, 213b/3, 215a/18, 215b/18, 216a/27, 216b/11, 217a/5, 219a/15, 219b/18,
221a/11, 221b/4, 224b/12, 225b/19, 228a/13, 229b/8, 231a/2, 231b/3, 232b/3,
234a/11, 234a/16, 234b/4, 236a/1, 236b/21, 236b/22, 237a/24, 238a/6, 240a/12,
240a/16, 240b/33, 245a/17, 246b/23, 246b/25, 246b/27, 247a/5, 248b/10, 248b/15,
252b/7, 253a/20, 253b/5, 256b/5, 257a/13, 257a/18, 259a/8, 259b/16, 260a/4,
260b/1, 263a/3, 263b/18, 263b/21, 264a/6, 264a/8, 264a/9, 264a/11, 266b/4,
268a/3, 269a/6, 270a/24, 270b/1, 271a/7, 277b/18, 277b/20, 278b/6, 283b/6,
288b/6, 289b/6, 290b/2, 290b/6

b. bunlaraẕebḥolundı 167b/27

b. ma'lumoldı 119b/17

b. nesnedesizimedḥideyimmi medḥitmezem 168b/22

b. ṣādırolıcaḳ 135b/9

b. ümīdola 262a/3

b. zināetmeyesiñ 152b/9

b.+ dur 013b/13, 176b/12, 239a/20, 252a/25, 256a/13, 260a/5, 261b/26, 262a/12,
262b/23, 264a/3, 264a/5, 264a/10, 264a/11, 264b/14, 264b/20, 265a/6

b.+ dur 165b/4, 265a/8

b.+ na 040b/39, 163a/4, 163a/5, 253b/1, 266b/8

b.+ ña 015b/27
b.+ na meşgulolur 152b/6
b.+ na vaż'olunmuşuz 213b/3
b.+ nda 021a/7, 066b/4, 079a/33, 130b/17, 263b/10, 264a/2, 282b/12, 285a/9
b.+ nda mükemmelolmuşdur 263b/17
b.+ ndadur 023a/42, 023a/43
b.+ ndadür 281a/11
b.+ ndan 160a/2, 249a/1, 260b/3, 260b/6, 261a/18, 262b/16, 263a/2, 263a/6, 263b/13
b.+ nı 011a/47, 014b/9, 152a/20, 235a/3
b.+ nı ḳıyāsidermisiñyā 138b/3
b.+ nlar 013a/33, 162a/11, 166b/6, 167a/11, 267a/16, 285a/14
bu b.+ nlaraẕebḥolun-dı 167b/27
b.+ nlardan 272a/1
b.+ nları 093a/12
b.+ nlara 155a/27
b.+ nlarda 153b/18
b.+ nlardan 010b/37
b.+ nlardür 281b/4
b.+ nları 008b/9, 160a/6, 160b/14, 165b/8, 166a/15
b.+ nlaruñ 012b/29, 166a/15
b.+ nu 157b/12, 162b/13, 163a/6, 164a/29, 164a/35, 166a/23, 213b/1, 226a/1,
245a/17, 259a/3, 259a/5, 266b/5
b.+ nu ḳaṣdetdi 164b/37
b.+ nu tamāmidüb 155a/28
b.+ nun 201a/31, 213b/18, 256b/10, 257a/12, 259b/14, 262a/8, 266a/10, 280a/12
b.+ nuñ 022a/27, 022a/31, 025b/52, 025b/54, 026a/2, 026a/7, 033a/23, 033b/5,
038b/43, 041a/13, 042a/34, 044b/44, 063a/14, 065b/13, 065b/8, 070b/7, 073b/24,
075a/21, 080b/72, 088a/26, 101a/21, 109a/39, 114b/24, 124a/25, 132a/15, 132b/19,
134b/25, 135a/39, 136b/20, 138a/19, 138b/3, 148a/17, 153b/9, 161a/17, 161b/11,
163b/15, 164a/28, 167a/14, 168a/10, 169a/27, 169a/30, 170a/16, 175a/58, 176a/19,
177b/6, 177b/7, 177b/9, 179a/1, 180a/9, 180b/16, 182b/13, 185b/11, 186b/13,
187b/3, 187b/5, 187b/10, 189a/10, 195a/1, 198a/1, 198b/13, 198b/14, 199a/8,
199b/25, 200b/14, 200b/17, 202a/13, 202a/22, 204a/9, 205a/30, 207b/9, 213a/13,
213b/5, 214a/7, 215b/11, 217b/11, 218a/12, 219a/16, 223a/5, 224a/6, 224b/12,
225a/10, 228a/13, 228a/5, 229b/11, 230b/15, 231a/9, 231b/1, 233a/10, 233a/7,
234b/3, 235a/1, 237a/25, 238b/12, 238b/15, 239b/5, 241b/14, 241b/16, 243b/12,
244b/2, 245a/12, 246b/21, 251b/13, 252b/6, 255a/6, 286a/8
b.+ nuñāvāzı 087a/6
ben b.+ nuñgibilereḳadıol-maḳ 118a/16
b.+ nunla 262a/10, 263a/9
b.+ nuñla 091a/10, 262b/19
b.+ nuñtoḫumundan 108b/23
b.+ raya 272a/1
b. 020a/15, 026a/2, 047b/26, 051b/38, 063a/16, 078b/22, 078b/24, 097a/38,
101a/23, 115b/4, 124a/27, 147b/9, 149a/8, 169a/24, 214b/3, 237b/10
b. 024a/20, 075a/30, 087b/16

bucak : belde
b.+ ı 274b/1
b.+ ındaki 288b/8
b.+ larında 011b/5
b.+ da ṣādırolmamışdur 132b/26

buçuk : yarım
b. 275b/2, 278b/9
b. 279a/11, 280a/14

buġday
b. 021a/1, 135a/39
b.+ ı 024b/29, 024b/31
b.+ ın 007b/12
b.+ ıñ 024b/25, 174a/36

bugün
b. 012a/11, 024a/13, 029a/3, 038a/28, 050b/20, 079a/30, 090b/9, 122a/26,
125a/3, 129a/21, 131b/2, 133a/29, 134b/33, 231a/5, 233a/13, 233a/15, 233b/7,
234b/5, 245a/8, 249b/13
b. mevcūdolub 012b/30
b.+ den 120b/40
b.+ e 020b/24, 050b/9, 053b/16, 088a/30, 126b/1
b.+ leri iḫbāretdiler 090a/24

buġż : hoşlanmama
b. 262b/13

buğuż it -: hoşlanmamak
ḳarındaşını b.- en 262b/15

buhār
b. 249b/14

buḫl : cimri
b. 138b/29
b.+ ü 210a/5
b.+ üñ 212b/6
b. 200a/4
b.+ de 257b/3

buhur : tütsü
b.+ lar 275b/3, 286a/13
b.+ lardan 273a/8
b.+ laruñ 275b/4

bul -
b.- a 032b/13, 073a/13, 186a/1, 202b/9, 224b/17, 285a/14
b.- a 019b/40, 030b/26, 175b/13, 273b/3
b.- a bunuñ 179b/16
b.- alar 225b/26
b.- alar 009a/5
b.- am 129b/26, 137b/14
b.- am 070b/17, 131a/27, 205b/11
b.- an 019b/39
b.- anlarda 178a/16
b.- asıñ 034b/22
b.- asız 013b/7, 036b/2, 072b/2, 154b/13, 199b/15
b.- asız 021a/30, 254a/10
b.- asuñānı 031b/27
b.- dı 033a/28, 048b/43, 066a/31, 097b/46, 100a/2, 101b/33, 140a/7, 231a/5
b.- dı 103b/28, 141a/2
b.- dılar 006b/11’aẕīm, 051b/32, 072b/4, 092b/10, 107b/7, 113b/6, 129a/18, 129a/20,
134b/28
b.- dılar 119b/20, 135a/44
b.- duğu 185b/13
b.- duğumuza 205b/16
b.- duḳ 093b/23
b.- duḳları 039a/10
b.- dular 133b/13, 280a/11
b.- dum 014b/11, 116b/23, 128a/29, 265a/5
b.- duñ 269a/2
b.- duñuz 144a/21
b.- duñuzmı 191b/4
b.- ı 094b/3
b.- ıcaḳ 006a/8
b.- ıcaḳāna 055b/37
b.- ıyor 079a/37
b.- madı 037b/19, 073a/13, 182a/5, 244a/17
b.- madı 270b/3
b.- madılar 049a/60, 080a/56,

091b/20, 093b/22, 129a/12
b.- maduğum 178a/13
b.- maduḳlākin 093b/24
b.- maḳ 097b/47
b.- maḳiste-r 244a/17
b.- mam 145a/19
b.- mayalar 276b/7
b.- mayasıñ 286a/15
b.- mayıcaḳ dileḳetdiler 108b/28
b.- mayub 115b/6, 185b/14
b.- maz 023a/44
b.- maz 200b/6
b.- mazlar 096a/12
b.- mazuz 126b/9
b.- muş 238b/13
b.- muşdur 224b/17
b.- sun 200a/29
b.- ub 025b/46, 078b/17, 096a/17, 122b/3, 123a/4, 133b/7, 136a/14, 209a/7
b.- ub 118b/1
b.- un 259b/18
b.- undı 005b/19evvel, 145a/11
b.- unub 204a/8
b.- ur 013b/9, 023a/45, 048b/40, 089a/47, 117a/2, 207b/11, 256b/8, 273b/3
b.- urın 145a/21
b.- urlar 184a/4
b.- urlar 235b/13
b.- ursañız 039a/9
b.- uruz 165a/8

bulaş -
b.- an 065b/16
b.- maġa 065b/15
b.- maġa ḳādirdegüldür 065b/18
b.- ur 066a/21
b.- urlar 066a/24

bulun -
b.- a 251a/8
b.- alar 186b/13
b.- am 205b/9
b.- asız 094a/40
b.- avüz 191b/17
b.- dı 100a/40
b.- du 253a/23, 280a/9
b.- madı 273a/4, 282a/5
b.- maya 259b/15, 286b/22, 286b/23
b.- maz 241a/5
b.- an suālitmeyenlere 149b/20
b.- uruz 173b/15

bulut
b. 282b/14, 282b/15, 282b/16
b.+ lar 268a/7
b.+ larda 077a/26
b.+ larda ḫıṭfoluñuruz 215a/17
b.+ ları 080a/63
b.+ larında 049b/64
b. 068b/7, 166b/1, 243a/1, 277b/1, 282b/14
b.+ dan 030b/5
b.+ dangel-di 068b/7
b.+ lar 258b/17, 267a/12
b.+ ta 166b/2, 279a/12

buña
b. 048a/35, 059b/16, 062b/2, 075a/22, 082a/31, 090a/16, 104a/43, 112a/15,
169a/25, 174b/49, 184b/6, 202a/18, 220b/8, 221a/9, 222b/25, 228b/6, 239a/21,
253a/21, 253b/7, 254a/9
b. 014b/9

bunda
b. 026a/8, 026b/17, 030b/28, 030b/4, 031a/18, 042b/2, 043b/23, 048a/37,
048a/38, 053a/6, 062b/3, 068a/1, 068a/5, 077a/21, 079a/35, 083a/6, 115b/7,
236a/8, 245a/14, 247a/3
b. ferḥederim 203a/19
b. feryādidüb 131a/24
b.+ ki 211a/10

bunlar

b. 013a/33, 020a/7, 025a/38, 026a/57, 037b/16, 043a/8, 044a/35, 046b/46,
060a/33, 062b/2, 069b/37, 075b/40, 076a/4, 076a/8, 077a/31, 080a/61, 087b/14,
087b/15, 104b/47, 107b/4, 115b/11, 115b/7, 116a/20, 121a/5, 134b/31, 147b/7,
147b/8, 151a/31, 193b/24, 194b/17, 203a/16, 209b/23, 211b/11, 214b/6, 220b/10,
226a/8, 229b/9, 233a/10, 236b/13, 236b/20, 239a/23, 241b/13, 256b/4, 256b/8,
256b/9, 258a/12, 258b/17, 259a/11, 266b/8, 267a/10, 267a/12, 278b/4, 285a/16
b. ifrāḳedenlerdür 267b/19
b. öldürmeyesiñzinā 034b/18
b.+ a 124a/25, 147a/31, 170a/23, 178a/16
b.+ da 129a/18, 132a/12, 210a/7
b.+ dan 075a/31, 095b/7, 108a/20, 117a/1, 130a/9, 132b/26, 223a/11, 225b/21,
226a/6, 239a/23, 274b/1, 275a/8, 277a/12, 283a/5, 285b/1, 287a/1, 288a/3
b.+ dandürkim 226a/6
b.+ dır 195a/20
b.+ dur 028a/20, 059a/15, 059b/16, 059b/20
b.+ ı 020b/25, 034b/20, 038a/28, 041b/24, 042b/2, 044a/33, 071a/20, 073b/28,
074a/33, 106b/17, 120b/40, 123a/11, 123a/12, 123b/24, 127b/22, 132b/24, 133a/30,
135a/35, 137a/29, 199a/11, 199a/12, 205b/8, 221b/6, 225a/14, 229a/15, 264b/13,
269a/1, 269b/12, 270a/18, 271b/14
b.+ ı fikireyleñ 206b/8
b.+ ı ta'lümidüb öğütvir 222b/3
b.+ ı vāki'olmaḳ 077a/29
b.+ ı zikretmeye 257a/15
bende b.+ ı'ameleyle-ñ 206b/9
b.+ ıḳarındaşlara 221a/6
b.+ ıpeygamberleri 199a/11
b.+ ısaña 220b/14
b.+ un 132b/21
b.+ uñ 105b/22, 112a/20, 138b/32, 139a/14, 156a/18, 193b/24, 195a/21, 195a/22,
200b/6, 201a/27, 210a/6, 223a/9, 245a/11, 245a/17
b.+ uñ'afvı 240a/18
b.+ uñḥaḳḳında 229b/8
b.+ uñüzerine 288b/6

buyur -: emir vermek
b.- dı 124b/34
b.- dular 094a/40
b. 005b/24
b.- dı 026b/18, 029a/36, 031a/9, 063b/27, 064a/39, 066b/5, 068b/9, 070b/4,
072a/49, 100a/38, 107a/19, 124b/34, 126a/24, 126a/30, 127a/10, 128a/35, 129b/23,
135a/43
b.- dı 130a/7
b.- dılar 114b/23
b.- du 077b/35
b.- duḳ 218a/10
b.- dular 091a/18
b.- dum 130b/18, 131a/21
b.- maduḳ 093b/28
b.- mak 230a/9
b.- muş 117a/2
b.- muşdur 014b/5
b.- muşdur 015a/19, 026b/10
b.- muştur 034a/8
b.- ur 126b/3, 128b/8
b.- urum 114a/18

bühtān: iftira
b. 226a/3
b.+ cılar 220b/11, 228b/3
b.+ cılar 138b/30

bülend: yüksek, yüce
b. 055a/26, 282a/7, 282a/9, 282b/15, 282b/18, 283b/1, 284a/17, 287a/1,
287b/17, 289a/3
b.- āvāz 110a/10
b. 267a/16, 285b/2

bünyād: temel, kök
b.+ dından 025a/35, 046a/34
b.+ dından 285a/8
b. 223b/19
b.+ ından 233b/3, 252a/20
b. 256a/10
b.+ ından 239a/26
b. sābitdurur 225b/19

Bünyāmīn
B. 149b/1

bünyān: yapı, bina
b.+ ından 196a/4
b.+ ı 290a/18

bütün
b. 007a/5, 010b/29, 010b/31, 012b/22, 012b/23, 015b/32, 015b/34, 030b/26,
035b/7, 037a/10, 040b/36, 055a/33, 055b/39, 068a/36, 075a/30, 075b/33, 078a/9,
088b/36, 094b/5, 099b/37, 101b/31, 102a/2, 105a/15, 105b/28, 109b/49, 112a/22,
116a/17, 117b/8, 120a/29, 124a/30, 132b/20, 147a/36, 149b/21, 161b/7, 170a/17,
170a/18, 176a/1, 194a/4, 194b/10, 199b/16, 203a/13, 207b/6, 209b/19, 214b/10,
216a/22, 228a/11, 247b/10, 248a/2, 248a/4, 248b/6, 264b/20, 273a/7, 286b/17

büyü - : büyümek
b.- ye 060a/27

büyük
b. 020a/11, 044a/31, 052a/46, 052a/51, 052b/60, 061a/11, 078a/15, 082a/34,
083a/5, 094a/36, 102b/11, 104b/5, 112a/12, 120b/35, 132b/24, 165b/11, 186b/15,
224a/5, 225b/20, 242a/24, 248a/4, 273b/5, 276a/10, 276b/2, 279b/1, 281a/13,
284a/18, 285b/2, 286a/16, 286b/19, 286b/21, 286b/22, 288a/2, 288b/11, 289b/10

cāhil
c.+ ler 041b/17, 041b/19
c.+ lere 137b/15
c.+ lık 066a/23

cāiz : uygun
c.+ dür 099b/37
c. 021b/9, 035b/15, 039b/18, 057b/3, 074b/14, 088a/29, 114a/22, 175a/3

cam
c. 284b/1
c.+ ını 283b/2, 283b/4, 283b/8, 284a/12, 284a/17
c.+ ları 273a/8
c.+ laruñ 283b/2

cāmi'
c. 283a/7

cān : ruh, can
c. 075b/33, 092b/5, 092b/10, 107a/24, 107b/6, 107b/8, 134b/25, 152a/1, 289b/9
c. teslīmetdi 082a/38
c.+ a 258a/8
c.+ aḳarşu 252b/11
c.+ dan 201b/7, 210b/23

c.+ ı 019b/39, 068a/37, 121a/11, 250b/20
c.+ ım 021b/17
c.+ ımda 178a/13
c.+ ımı 057b/4, 122a/24
c.+ ımı ṭalebiderler 149b/3
c.+ ına 139a/9, 280a/11
c.+ ıñda 067a/12
c.+ ını 019b/39, 030a/25, 036b/28, 072a/46, 262b/16, 283b/3
c.+ ını ḫalāṣetmek 030a/25
c.+ ını żāyi'ide 030b/26
c.+ ınıbenüm 068a/35
kimki c.+ ınıḫalāṣit-mek 068a/35
kendü c.+ ınıżāyi'id-e 068a/37
c.+ lara 288b/4
c.+ larda 096a/14
c.+ ları 258a/14, 276a/9, 286a/14
c.+ larımızı 212b/9, 262b/17
c.+ larıña 111a/22
c.+ larınız 245a/17
c.+ larıñızı hederider 112b/24
c.+ larınüñ 245a/11
c.+ larumıza 133b/11
c.+ laruñ 251b/9
c.+ laruñbizümRabbimiz 112b/26
c.+ laruñuza 021a/29
c.+ sızları 215b/14
c.+ u 030b/26
c.+ um 048a/38, 079a/34, 155b/4
c.+ uñ 040b/38, 075a/30
c. 012b/26
c.+ ıñıza muḳayyed 012b/25

cariye : kadın köle
c. 049b/69, 049b/71

cāsus
c.+ ları 242b/31

cefā : eziyet, sıkıntı
c. 134a/21
c. 133b/10, 225a/9
anuñḳullarınıṭutup c. 039a/6
saña c. 035b/13
c.+ ya 224b/3
c.+ yı 244b/3
c. taḥammül 225b/25

cehālet
c.+ inizde 251b/14
c.+ den 199b/19
c.+ leri 238a/7

cehd : çalışma
c. 180a/9

cehennem
c. 010a/23, 274a/8
c.+ de 088a/27, 088a/32
c.+ de helākitmege 019a/28
c.+ den 248b/6
c.+ e 010b/29, 010b/31, 020b/23, 070a/43, 070a/44, 070a/47
c.+ iñ 042a/34
c.+ üñ 030a/19, 032a/10

celālet : ululuk
c.+ den 257a/17
c. 267b/25
c.+ iñ 231a/3
c.+ inüñ 257a/16

celīl : ulu
c.+ de 031b/22, 055b/39, 082b/41
c.+ den 033b/1, 052a/55, 069a/30, 104a/37, 108b/31
c.+ den ānatābi'oldı 057b/7
c.+ e 008b/13, 053a/7, 053a/11
c.+ e teḳ'addümideyim 048a/33
c.+ egel-ditanrınuñ 054b/14
c.+ iñderyāsına 054b/16
c.+ lisiñ 080b/71
c.+ lü 094a/37
c.+ lüler 087a/8
c.+ ün 066a/31
c.+ üñ 037a/12, 054a/9, 063b/21
c. 007a/22, 028b/29
c.+ de 101b/31

c.+ den 007b/13, 009a/25
c.+ e 079a/28
c.+ esizi teḳ'addümider 083a/7
c.+ üñ 009a/23
C.+ üñ 008b/18
c.+ üñtamām 055a/29

cem' : toplanma
c. 033a/20, 050b/17, 076a/44, 090b/6, 091b/26, 109b/44, 114a/14, 169a/33,
196b/10
anlar c. 040a/35
heb c. 039a/10
plaṭosa c. 052b/63
c. 040b/41
c. 006a/4

cem'eyle -
anbara c.- ye 007b/12

cemā'at: topluluk
c.+ e 066b/5
c.+ e teraḥḥum 066b/2
c. 023b/2, 036b/29, 036b/31, 057b/7, 058a/20, 058b/1, 058b/32, 061b/24,
068b/15, 069a/25, 072a/46, 073a/19, 081a/8, 087a/6, 119a/8, 123b/22, 129a/18,
286b/17
c.+ den 120a/33
c.+ e 028b/32, 031a/14
c.+ e 029a/37
c.+ i 026b/14, 028a/10, 029a/34, 060a/36, 064a/34, 064b/46, 065b/14, 067b/34,
120b/35
c.- i 058b/1
c.+ inüñ 092a/32
c.+ ler 014a/28, 014b/1, 021b/15, 022a/23, 026b/13, 028b/30, 033b/3, 037a/11,
037a/9, 040a/33, 070a/1, 098b/6, 285a/15
c.+ leranları 064a/32
c.+ lerden 039a/46
c.+ lere 020a/7, 023a/46, 025a/34, 027a/23, 029a/35, 029a/39
c.+ leri 015a/18, 025a/36, 026b/15, 026b/18, 027a/23, 109b/45
c.+ leri 093a/15
c.+ te 124b/34
c.+ ten 065b/17, 068b/17
c.+ ün 066b/7, 124b/35
c.+ ler 009a/25
c.+ leri 009a/1

cem' it -: toplanmak
bölügi c.- diler 051a/28
keniseyi c.- dükleri 111a/27
ḥarbine c.- mek 284a/15
cenge c.- meye 288b/8
ile c.- meyen 022a/31
melekūtünden c.- eler 025a/42
yelden c.- eler 044a/32
anbarlara c.- erler 012b/26
çün c.- ersiz 168b/20
kilisede c.- ersiz 168b/18
kemrege c.- ersiz 168b/18
anları c.- üb 119b/25

cemī' : tümü, tamamı
c. 021a/28, 027b/36, 040b/38, 041b/21, 043a/8, 055a/32, 058b/28, 059a/14,
060a/32, 064a/33, 075a/30, 080a/53, 090a/18, 090a/21, 090a/22, 091b/24, 093a/11,
094a/34, 096a/22, 104a/38, 106b/12, 121b/19, 122a/27, 123b/18, 125b/12, 184b/11,
217a/9
c. istimā'ideñler 092b/6
c. 057b/8, 062a/33, 066a/20
c. 138b/29, 141b/11, 141b/16, 143a/18, 143a/19, 144b/8, 146b/22, 147a/32,
147a/37, 147b/5, 149a/13, 151b/4,

152a/17, 152a/19, 153a/2, 154b/12, 154b/14,
155b/5, 156b/26, 157a/2, 157a/5, 163a/7, 163b/17, 166a/22, 169b/12, 174a/28,
178a/2, 182a/4, 189a/13, 192a/8, 195b/6, 196a/8, 197a/21, 197a/22, 197a/23,
198b/15, 198b/21, 199a/2, 200b/9, 201b/11, 202b/1, 205b/8, 206a/21, 207a/19,
207a/22, 207b/11, 207b/4, 208a/18, 208a/20, 209a/10, 211b/13, 212a/7, 214a/13,
214b/10, 216a/27, 216b/10, 216b/11, 216b/4, 219b/3, 219b/4, 223b/17, 226b/13,
227a/17, 227b/21, 229a/2, 230a/6, 231a/7, 233a/17, 239a/21, 246a/8, 251b/15,
259b/16, 260a/9, 261a/21, 267a/15, 268a/7, 275a/11, 275a/8, 275b/3, 279b/5,
281a/8, 282a/8, 283a/4, 285b/3, 287a/1
c. muḥabbetedenlere 227a/8
c. 014a/23, 093a/21, 095b/10, 100a/40, 100b/14, 101b/32, 102a/39, 102b/12,
104a/43, 104a/44, 107b/10, 118a/17, 118a/23, 119a/7, 126a/30, 128b/5, 128b/8,
131b/3, 132a/11, 137a/31, 137a/5
c. istimā'idenler 133a/29
c. istimā'idenler müteḥayyirolub 101a/21
c. mübtelāolanları 009a/24
c. 183b/19
c. 005a/17, 006a/4, 007b/15

cem' ol -: toplanmak
anda c.- dılar 106b/13
ḳapuyā c.- dılar 055a/33
ḳatına c.- dılar 055b/45, 058b/1, 065a/1
kimesne c.- dılar 056a/2
ötüri c.- dılar 120a/33
ḳılıcaḳ c.- dukları 092a/31
ve c.- duḳları 121a/8, 136a/17
çoḳcemā'atlerāna c.- dular 023b/2
ile c.- dular 091b/28
şākirdler c.- ıcaḳ 121a/7
anlar c.- muş 053b/12
bir c.- muş 112b/25
anda c.- muşlar 049a/58
anda c.- salar 043b/29
c.- ub 161a/4
ḳatına c.- ub 063b/30
önünde c.- ub 046a/32
yirde c.- ub 172a/23
ṭa'āmına c.- uñ 287b/18
ki c.- ursuz 172a/26

cenk : savaş
c.+ e 165b/7, 277a/9
c.+ e ḥāżırolmuş 276b/7
c.+ im 204b/25
c.+ imize 230a/3
c. 166b/26
c.+ ciler 081b/16, 124b/35
c.+ cileri 124b/32
c.+ ciyi ḥāżıreyleñ 127b/23
c.+ çiler 128a/31
c.+ ler 249a/1
c.+ leri 043a/6, 076a/7
c.+ lerün 076a/7
c.+ lerüñḫaberleriñ 043a/6
c.+ te 242b/34

cenk it -: savaşmak
ile c.- eler 285a/14
ve c.- ersiz 249a/2
ḳarşu c.- eyim 270a/17
ile c.- mek 281a/7
onunlar c.- meye 280b/4
göre c.- mezüz 185a/4
yavaş c.- enyoḳ 220a/3
a'żālarıñızda c.- er 249a/1
daḫī c.- iciler 094a/40
ḳarşu c.- meyelüm 127a/10

cenūb : güney
c.+ dan 099a/26, 289b/14
c. 136a/13

cerāhat: irin
c.+ i 281a/13
c.+ i 280b/3, 281a/15

cereyān it -: gerçekleşmek
içün c.- diler 267a/11

cesāret
c. 040b/46
c.+ i 220b/14
c.+ imiz 198b/12
c. 075b/34, 142b/8

cesāret it -
ziyāde c.- erler 203a/15
gedürmek c.- medi 267a/10
olub c.- ermi 161b/1
kimesne c.- er 186b/21
bende c.- erim 186b/21
etmek c.- medi 096b/33
olmaḳ c.- mez 093a/13
etmek c.- meziz 185b/12
zīrā c.- meyem 154b/18

ceset : naaş
c. 079a/39, 140b/20, 145b/25, 162b/13, 191b/17, 191b/4, 199b/16, 209b/18
c. ta'ẓimoluna 203a/20
c.+ ane sükuneder 209a/10
c.+ de 145b/3, 146a/8, 146a/9, 185a/3, 195b/12, 210b/15, 244b/3, 255a/6, 263a/3, 265a/7
c.+ debizüm 254b/1
c.+ den 145b/3
c.+ den 240a/21
c.+ e 088a/30, 137a/4, 145b/2, 145b/4, 145b/5, 146a/12, 146a/13, 147b/4, 147b/5, 158a/26, 167a/18, 180b/16, 185a/3, 185a/4, 193b/23, 194a/29, 205a/3, 247b/16
c.+ e tevekkületmek 205a/4
c.+ e tevekkületmek ẓaneder 205a/4
c.+ i 052b/59, 145b/3, 153a/14, 206a/21, 248a/3, 248b/6
c.+ i helākola 143b/6
c.+ in 209b/23
c.+ iñ 182a/1, 199b/16, 248a/4
c.+ iñ dilekeyledi 052b/58
c.+ iñ temyīzitmez 169a/30
c.+ inde 197b/15, 253a/24
c.+ ine 195b/8, 206a/21
c.+ inüñ 239b/11
c.+ lü 185a/4, 236b/16
c.+ lü ḫalāṣolmaz 077a/20
c.+ üm 169a/24
c.+ üm 047b/27, 078b/23
c.+ ümde 145a/18
c.+ ün 145b/5
c.+ üñ 010b/29, 010b/31, 012b/22, 012b/23, 145b/7
c.+ üñ fikritmesi 145b/6
c.+ üne 169a/27
c.+ üñoğulları 147b/8
c.+ üñüzün 144a/19
c. 029b/17, 034a/6, 048b/42, 162b/14, 162b/17, 209b/19
c.+ de 254b/1
c.+ den 195b/8
c.+ ler ḫalāṣolmaz 043b/22
c.+ leri 245a/11
c.+ leri müsteyḳızoldılar 052a/53
c.+ li 158a/29, 221a/8
c.+ lü 155a/27, 159a/4
c.+ lüler 159a/3
c.+ lülere 159a/1
c.+ lülersiz 159a/3
c.+ lüyüm 145a/15
c.+ te 187b/7, 191b/20, 197b/11, 197b/12
c.+ tetañrıya 197b/16

cet : ata

c.+ lerinüñ 222b/4

cevāb : yanıt
c. 008a/4, 073b/21, 081a/5, 089b/12, 099b/37, 148a/20
Beṭrus c. 034b/27
ol c. 038a/29
Yesū' c. 036a/22, 037b/24
Yesū'a c. 038a/27

cevāb vir -
hiç c. 050b/12
āna c.- di 075a/29
Beṭrusāna c.- di 092b/8
binbaşı c.- di 126a/28
ditreyüb c.- di 129b/25
söyleşdi c.- di 130b/12
Yuḥannāāna c.- di 069b/38
Beṭrus c.- di 104b/47
söylemege işāretidicek c.- didiyü 128b/10
ammāuşlular c.- diler 045a/9
āna c.- diler 066b/4
anlar c.- diler 067b/28
ferisilerüñba'żı c.- diler 022b/38
haniyyā c.- diyā 100b/13
ḫod c.- düm 130b/16
ne c.- eler 079b/41
hīç c.- medi 080a/61, 081a/4
söz c.- medi 028a/23
hīç c.- mez 080a/60, 081a/4
ile c.- miş 075b/34
anlaraḥoş c.- mişdür 075a/28
anlar c.- üb 049b/66, 074a/33
anlara c.- üb 027b/3
betros c.- üb 029b/16
Beṭrus c.- üb 030b/4, 067b/29
Beṭrusāna c.- üb 027a/28
betrüs c.- üb 028a/15
biri c.- üb 068b/17
cümle c.- üb 051a/25
ferişte c.- üb 053a/5
ḥākim c.- üb 051a/21
ḫāṣṣı c.- üb 099b/34
kāhin c.- üb 049b/63
ol c.- üb 025a/37, 028a/13, 028b/24, 028b/26, 035b/13, 047b/23, 064a/37, 065a/6,
066a/28, 068b/12, 069a/19, 070b/3, 071a/20, 078b/20, 081a/2
ve c.- üb 033b/4
Yesū' c.- üb 028b/28, 031a/11, 031a/17, 037b/21, 070b/5, 071a/29, 072b/51, 073a/14,
074a/33, 074b/17, 075a/24, 075b/35, 076a/2, 079b/48
Yesū’ c.- üb 007b/15
Yesü' c.- üb 042b/4
Yuḥannā c.- üb 091a/19
yüzbaşı c.- üb 014b/8
ol c.- übet-ti 038a/30, 045a/11
Yesū' c.- übtekrāranlara 039a/1
bana c.- üñ 073b/29, 073b/31
ol c.- üp 023a/48, 023b/11

cevelān it -: dolaşmak, gezmek
aşikare arżetmişdur c.- erek 209b/16
daima c.- dürür 178a/14

cevr : zulüm
c. 095b/6, 106a/2, 110a/5, 162a/8, 247a/6
c.+ i 188a/13

cevr it -: zulüm etmek
c.- medik kimesneyi 182a/2
size c.- e 254a/14
ve c.- enlākinraḥmeti kesbetdim 219a/13

cevşen
c.+ i 202a/15, 215b/8

cezā : bedel, karşılık
c. 030b/28, 150a/10, 152a/20, 240b/30
c.+ nıñ 267a/12
c.+ sı 240b/36
c.+ sına iltifātideridi 242a/27

c.+ sını 258a/13
c.+ yı 231b/3

cezzaf : balıkçı
c.+ lular 226a/4

cibāyet: vergi tahsili
c.+ e 175a/1
c.+ ler 175a/2

cidāl : savaş
c. 159a/3
c.+ e 225a/14
c.+ leri ictinābeyle 229b/9

cihād : savaş
c.+ a taḥammületdiniz 240b/33

cihān : dünya
c.+ da 263a/4
c.+ üñ 157b/20, 157b/21, 209a/8
c.+ ı 232a/5

cihet : yön
c.+ den 216b/11, 261a/12, 263a/9
c.+ tenki 212a/5

cimā : cinsel ilişki
c.+ lar 028a/19
c.+ lar 066a/21

cimā it -: cinsel ilişkide bulunmak
erkeklere c.- enlere 219a/10
erkeklere c.- eñler 162a/10

cins : çeşit, tür
c. 025b/46, 031b/21, 069a/29, 252b/9
c.+ den 187a/26
c.+ i 096a/14, 116b/29
c.+ imde 190a/14
c.+ iñ 204b/15
c.+ inden 066a/26, 090b/7, 108b/26, 117a/2, 118a/24, 205a/5
c.+ inden 092a/37
c.+ ivüz 116b/29
c.+ ten 025b/46

cisim : nesne
c. 174a/35
c.+ ler 174b/40
c. 174b/40
c.+ ini 174a/39
c.- i 174b/44, 174b/45
c. 174a/36, 174a/38

civān : delikanlı
c.+ ı 081b/17

coş - : coşmak
c.- ub 118b/25, 151b/12

cum'at: perşembeden sonra gelen günler
c. 082b/42

cüdā : ayrı düşme
c. 147a/35

cüdā it -: ayrı düşmek
ādemi c.- em 019a/35
ādem c.- mesün 034a/7
ḳoşdıysaādem c.- mesüñ 070b/9

cülūs : oturma
c. 272a/3

cülūs it -: oturmak
üzerinde c.- eni 288b/11
üzerinde c.- erim 273a/8
taḥtda c.- en 289a/5
üzerinde c.- en 275a/10, 287a/4

cümle : hepsi
c. 005b/22, 006b/16, 026a/57, 037a/4, 040b/41, 042b/2, 043a/8, 044b/47, 046a/32, 049a/56, 049a/59, 061a/12, 065a/3, 065b/15, 066a/23, 073a/17, 074a/32, 077a/31, 080a/55, 086b/19,

087a/4, 087a/8, 087b/14, 087b/16, 090a/24, 093a/11,
095b/11, 103a/22, 104a/37, 107b/10, 110b/16, 111b/3, 117a/2, 122a/25, 122b/36,
125a/3, 140b/20, 142b/12, 142b/13, 147b/7, 148a/18, 153b/10, 161a/1, 167a/17,
172a/23, 173b/22, 174a/27, 174b/51, 176a/24, 180b/15, 184b/8, 192b/28, 197a/3,
202b/7, 203a/10, 229b/15, 239a/19, 241b/13, 256a/5, 261a/20, 265a/1, 271a/10,
276a/7, 280a/9, 280b/4, 287a/5
c. cevābvirüb 051a/25
c. ḫalāṣola 150b/26
c. iḥyāolunalar 173b/23
c. tamametdi 046b/1
c.+ den 166a/19
c.+ miz 114b/29, 132a/14, 179a/17, 180b/10
c.+ mizi ḳabūletdiler 135b/2
c.+ mizüñ 141b/16
c.+ müz 088a/32
c.+ nin 056a/12
c.+ nin ḥużurundainkāretdi 049b/70
c.+ niz 156b/24, 189a/13
c.+ ñiz 202b/4, 203b/25, 207a/23
c.+ ñizde 182b/14
c.+ ñizden 172a/18
c.+ ñize 204b/26, 256a/14
c.+ nüñ 086b/25, 119b/19, 122a/26, 191a/14, 202a/16, 222a/20
c.+ nüz 137b/8, 155b/33
c.+ ñüz 090a/17
c.+ ñüze 091a/10
c.+ ñüze i'timādidüb 177b/3
c.+ ñüzüñ 182b/15
c.+ si 076a/44, 120b/34, 140b/12, 140b/23, 151a/32, 170a/19, 180b/15, 204b/21,
209b/21, 231b/14
c.+ sinden 173a/10
c.+ sine 105b/23, 116b/26, 117a/31, 184b/14, 225b/24, 246a/5
ol c.+ siniānamüsaḫḫarid-ene 174a/28
c.+ sinüñ 072a/44, 114b/27, 122b/37, 135a/36, 149a/12, 210b/14, 217b/3
c.+ ye 156a/19, 171a/7, 195b/10, 198b/9, 215b/14, 219b/6, 253a/17, 267a/15
c.+ ye raḥmetide 151a/32

cür'et : cesaret
c. 234a/16
c.+ liler 258a/10

cür'et it -: cesaret etmek
ve c.- üb 101b/29

cüz' : parça
c.+ de 171a/10
c.+ ün 199b/16
c.+ de 171a/10, 171a/11

çadır
ç.+ cılardur 117a/4

çaġır -
ç.- a 021b/19
ç.- dı 098a/60, 126b/6
ç.- dılar 036b/30, 036b/31, 073a/9, 115b/6, 120a/28, 120b/34, 124b/34
ç.- dılar ānışalbeyle 081a/14
ç.- dular 120a/32
ç.- ub 037a/15, 060b/5, 060b/7, 098a/57, 098b/7, 102a/41, 103a/18, 124b/36
ç.- ub canvermiş 082a/39
ç.- ub dileketdiler 081a/8
ç.- up 020a/17, 102b/8
ç.- ur 082a/34, 114a/17, 114b/28, 129a/21
ç.- urlar 037a/9, 057b/11
ç. 035b/8
ç.- dı 052a/46, 274b/2, 277b/3,

282b/18, 287b/17
ç.- dılar 015b/29, 274a/10, 275a/10, 286b/18
ç.- ır 282b/15, 285b/2
ç.- mış 277b/3
ç.- ub rūḥuteslimetdi 052a/51
ç.- ur 148b/27, 193a/6
ç. 194a/27

çal - **:** hırsızlık yapmak
ç.- alar 276a/7
ç.- ar 096b/24, 281b/2
ç.- dı 276a/8, 276a/10, 276a/7, 276a/8, 276b/1, 277a/13, 279a/15
ç.- ıcılaruñ 286b/22
ç.- ınur 171b/8
ç.- ıser 174b/52

çalış -
ç.- anları 215b/12
ç.- anlarıvüz 159b/9
ç.- dı 155b/6
ç.- dım 173a/10
ç.- ırım ictihadeder 208b/29
ç.- ırız 221a/9
ç.- ırlar 156a/12
ç.- tı 156a/13
ç.- tum 193b/12
ç.- ub 064b/48, 122b/35
ç.- ur 160b/12, 203b/28

çamur
ç.+ un 258b/22

çardak: kameriye
ç.+ ı 078a/15

ç. 102a/39
ç.+ da 121a/9
ç.+ ta 101b/38

çāre **:** deva
ç. 271b/17
ç.+ lerüz 173b/20

çarmıḫ: haç biçiminde dar ağacı
ç. 091a/10

çarşaf
ç. 104b/5

çarşı
ç.+ sı 290a/21
ç.+ sındaki 278b/8
ç.+ sınuñ 290b/2
ç.+ larda 011b/2, 021b/20, 065a/56

çaruḳ **:** ayakkabı
ç.+ lar 062b/9
ç.+ larunı 106a/8

çatla -
ç.- dı 086b/18

çavuş **:** askerlerin başı
ç.+ lar 115a/38
ç.+ ları 115a/36
ç.+ un 010a/26

çek -
ç.- di 191a/12, 253a/21, 254b/2, 279b/4
ç.- diler 120a/33, 124a/30
ç.- dügi 234b/9
ç.- düm 050b/20, 187a/25
ç.- e 067b/31, 068b/13, 090a/18, 132b/23, 159b/15
ç.- ecek 253a/23
ç.- eler 164a/29
ç.- ene 175b/17
ç.- enler 021a/28
ç.- enler 222a/17
ç.- enleri 244b/3
ç.- er 146b/22, 186a/9, 246a/12
ç.- erek 120a/30, 250a/7, 253a/20
ç.- erek 258a/8
ç.- erim 225a/9
ç.- eriz 221a/9, 225a/12
ç.- erler 170a/26
ç.- erler 247a/7

ç.- erse 253a/20
ç.- erseniz 254a/14
ç.- ersiz 181b/13
ç.- ersiz 216b/6
ç.- erüm 194b/11
ç.- erüz 146a/18
ç.- erüz 165a/9
ç.- erüzsizüñta'ziyetiñüz 176b/6
ç.- esiz 218a/6
ç.- medi 135b/5
ç.- mege 203b/30
ç.- mek 030a/21, 122a/31, 239a/26, 242a/25, 254a/18
ç.- mek 206b/13
ç.- menlākin 206b/6
ç.- mesin 250a/10
ç.- mesün 163b/18
ç.- meye 269b/12
ç.- meyeler 195b/12
ç.- meyesiz 182b/10
ç.- mez 258a/10
ç.- mezsiz 181b/12
ç.- mezsiz 162a/8
ç.- miş 254b/1
ç.- seler 226b/13
ç.- sin 200a/27
ç.- sinler 133b/12
ç.- ti 094a/37
ç.- ti 245a/13
ç.- tikten 256a/10
ç.- tiler 025b/48
ç.- tiler 114a/20
ç.- tim 204b/17
ç.- tiniz 213a/14, 240b/34
ç.- ub 117b/5
ç.- üb 090b/2, 098a/3, 114a/18, 114b/27, 115b/6
ç. 223a/6
ç.- ılub istihzā 212b/2

çekil -
ç.- mişlerdür 105a/11
ç.- üb 121a/9
ç.- miş 246a/15

çekirge
ç.+ ler 007a/5, 054a/7, 276b/3
ç.+ lerüñ 276b/7

çelīpā : haç
ç. 197b/16
ç.+ dan 051b/42, 082a/32
ç.+ dan nüzüleyle 051b/41
ç.+ nuñ 157b/18, 194b/11
ç.+ nüñ 204a/8
ç.+ yā 091a/10
ç. 030a/25
ç. 051a/26
ç. 235a/7
ç. 071a/22
ç. 019b/38

çerāġ : mum
ç.+ ı 012b/22

çerh : çark, felek
ç.+ ini 248b/6

çeri : asker
ç.+ lerini 039a/7
ç.+ sinüñ 277a/16
ç. 106a/6, 136a/17
ç.+ ler 134b/32, 136a/16
ç.+ lere 053b/13, 127a/10, 134b/31
ç.+ leri 051a/27, 124b/32
ç.+ lerüm 014b/9
ç.+ lerüñ 106a/4
ç. 102b/8
ç.+ lerüñ 135a/42
ç. 'ibadetitmege 097a/41

çeşme
ç. 248b/11, 248b/12
ç.+ lerdür 258b/17
ç.+ lerine 276a/10, 283b/4
ç.+ lerini 282a/8
ç.+ si 061b/29
ç.+ sinden 289b/7

çevir -
ç.- me 011a/42

çevre
ç. 007b/6Yehūdiyyet, 038a/33, 061b/32, 064b/55, 068b/8, 071a/23, 073a/11, 081b/18,
093a/16, 106a/9, 110a/7, 110b/20, 125a/6, 165b/5
ç.+ lerinde 068b/14
ç.+ mizde 243a/1
ç.+ nüb 061b/30
ç.+ sinde 015a/18, 054a/6, 057b/8, 058b/32, 058b/34, 059a/10, 074a/1, 082a/36,
100a/4, 272a/3, 275a/11
ç.+ sindeki 266b/7
ç.+ sine 070a/43
ç.+ sünde 007a/4

çevril -
ç.- miş 243a/1
ç.- mişim 136b/21
ç.- mişler 242b/31

çıḳ -
ç.- ar 013a/5
ç.- arasın pākolanı 013a/6
ç.- arayım 013a/4
ç. 069a/26
ç.- a 114a/18, 149a/6
ç.- amaz 069a/29
ç.- an 028a/11, 278b/7
ç.- anlar 028a/18
ç.- ar 248b/10, 278b/2
ç.- arasın 015b/32
ç.- arılmışdur 008a/1
ç.- armaduḳ 014a/22
ç.- arsız 018a/12
ç.- arur 015a/16
ç.- aserdür 285a/8
ç.- dı 008a/16, 009a/1, 066a/30, 124a/31
ç.- dı namazḳılmaġa 102b/9
ç.- dılar 061a/15, 110b/20
ç.- dılar 044b/2, 236a/6
ç.- dılaranlarageri 241b/16
ç.- di 149b/18, 172b/37, 282b/20, 284a/18
ç.- dibil-meyüb 241b/8
ç.- dicemī' 199a/10
ç.- didehirlerüñ 287a/4
ç.- du- 064b/54
ç.- duġı 070b/17, 072a/46
ç.- duḳları 036b/29, 051b/32, 073a/12
ç.- duñuz 020a/7, 020a/8, 020a/9
ç.- ıcaḳ 018b/15, 049b/71
ç.- ılıcaḳümmetler 109a/42
ç.- ın 285b/4
ç.- ıser 006a/6
ç.- masın 200a/29
ç.- masınuñ 258a/16
ç.- mayasın 010a/26
ç.- mış 066a/31
ç.- mışdur 009a/24, 212a/8
ç.- mışdur 055a/29
ç.- mışlar 263a/1
ç.- sunlar 135a/44
ç.- tı 031b/19, 035a/1, 037b/18, 069a/26, 273b/3, 277b/18
ç.- tı namazḳılmaḳ 027a/23
ç.- tı 059a/4, 277b/19
ç.- tılar 098b/7, 136a/15, 261a/19, 265b/6, 272a/5, 276b/3
ç.- tılar 048a/31, 119a/13
ç.- ub 015b/28, 015b/32, 028b/30, 035a/4, 043b/27, 063b/24, 066a/31, 095b/4,
115a/40, 135b/3, 136a/13, 181b/17, 278b/5
ç.- ubāna 021b/14
ç.- ubāna feryādeyledi 028a/22
ç.- ubçoḳ 055b/45
ç.- ubçoḳluk 064a/34
ç.- ubİncīl'iñ 035a/6
ç.- ubselām 115a/37
ç.- un 045a/6
ç.- up 023b/1
ç.- upanları 023b/8

ç. 125b/18
ç.+ an 008a/4
ç. 060b/9

ç. 106a/7

çıḳagel -
ç.- diler 110b/19
ç.- ir 215a/3
ç.- üb 128b/7

çıkar -
ç.- ılıserdür 015a/12
ç.- ırmı 248b/11
ç.- ur 037a/12, 054b/13
ç. 010b/29
ç.- a 021b/21
ç.- asız 199b/22
ç.- dılar 109b/51
ç.- maġa 058a/24, 073a/15
ç.- maz 022a/24
ç.- mış 106b/17
ç.- ub 062a/40, 102a/40, 193b/16
ç.- uñ 018a/8
ç.- un 161b/12
ç.- ur 022b/35, 058a/23, 069b/38
ç.- urlar 115a/37
ç.- urum 022a/28
ç.- üb 079b/47

çiban : bir tür yara
ç. 283b/2

çiçek
ç.+ i 246a/11
ç.+ i 252a/24, 252a/25
ç. 246a/11

çift
ç. 165b/10

çiftlik
ç. 092b/3
ç.+ lere 064a/36
ç.+ lere 065a/56
ç.+ i 092b/1, 092b/8
ç.+ i 092a/37
ç.+ ine 039a/5

çihār : dört
ç. 290a/16

çoban
ç. 046a/33, 245b/20
ç.+ ı 064a/34
ç.+ ı darbideyim 078b/27
ç.+ ları 199a/12
ç.+ laruñ 255b/4

çoban -
ç.- ı darbideyim 048a/31

çoġal -
ç.- mış 094b/1
ç.- mışdur 096a/18, 107a/24
ç.- mışlardur 101b/32
ç.- mış 043a/12
ç.- sın 256b/2, 266b/2
ç.- sun 251a/3

çoğalt -
ç.- ub 184b/10

çoḳ
ç. 009a/25, 014a/22, 014b/1, 014b/11, 015a/16, 015b/30, 019a/32, 021b/15,
023b/3, 024a/17, 026a/58, 028b/30, 030a/21, 033b/2, 034b/22, 035a/30, 043a/11,
045b/19, 048b/47, 049a/60, 052a/53, 055a/35, 056b/15, 060a/31, 060a/33, 062b/2,
063a/20, 065a/4, 067b/31, 068b/12, 069a/22, 069a/26, 071b/31, 072a/48, 072b/8,
075b/41, 077a/26, 080a/56, 088b/43, 090b/4, 098b/11, 098b/7, 099a/26, 101a/23,
102a/42, 102a/43, 103b/27, 105b/21, 106b/13, 108b/30, 109a/43,

110a/3, 111a/22,
111a/27, 113a/35, 114a/18,
114b/23, 115b/12, 116b/23, 117b/8,
119b/18, 119b/19,
121a/2, 121a/9, 121b/19, 123a/10,
126a/28, 128b/10, 129a/17, 130a/7,
130b/14,
131b/9, 133b/7, 133b/9, 134a/20,
134a/21, 135b/5, 136b/23, 137a/30,
137b/13,
142b/10, 142b/9, 143a/16,
143a/19, 151b/4, 151b/5, 155a/23, 155b/6,
156a/13,
158a/26, 158a/27, 158b/3,
160b/15, 165a/6, 167a/17, 169a/30,
169b/12, 170a/19,
172b/27, 177b/4, 177b/6, 177b/7,
178b/13, 182a/4, 183a/4, 184b/12,
186b/18,
187a/26, 187a/27, 190a/14,
194a/27, 198b/11, 204a/12, 212b/3,
213b/18, 216a/3,
220b/8, 223a/13, 223a/9, 224b/16,
224b/2, 227a/14, 230a/8, 231a/1, 236b/23,
239a/25, 239a/26, 239b/11,
243b/15, 248b/6, 257a/16, 257b/2, 263a/1,
265a/7,
268b/15, 273a/11, 273a/4, 275b/3,
276a/11, 277a/9, 278a/11, 281b/2,
287b/12
ç. mübtelāolanlara'ilaçeyledi
055a/33
ç. vaż'olundılar 143a/19
ç. yardımetdi 118b/28
ç. zārlıḳideñleri 062a/39
ç.+ da 133a/29
ç.+ dan 177b/5
ç.+ larda 192a/16
ç.+ luġa 094b/5
ç.+ luk 036b/29, 057b/7, 061b/21,
072a/46, 075b/37
ç.+ lular 035b/16, 047b/28,
078b/25, 143a/15, 176b/12
ç.+ lulara 036b/28, 072a/46
ç.+ lulara 'ilaçitmiş 057b/10
ç.+ luları 043a/6
ç.+ luların 043a/13
ç.+ lularunki 168a/33
ç.+ tur 266a/14
ç.+ tur 175b/10
ç.+ uz 061a/10

çök -
ç.- er 031a/14, 102a/40
ç.- erim 198b/14
ç.- üb 081b/20, 098a/60, 122b/36,
153b/11
ç.- üb namazḳılduk 123a/5

çömlek
ç.+ ci 148a/21
ç.+ çi 050a/7, 050b/10

çöp
ç.+ leri 135b/3

çöz -
ç.- di 126a/30
ç.- er 072b/5, 135a/40
ç.- erler 072b/5
ç.- esin 030a/19
ç.- esiz 032b/19
ç.- ilmiş 032b/19
ç.- mek 108b/26, 273a/6
ç.- mekligi ṭalebetme 164a/27
ç.- müşdür 088a/24
ç.- üb 072b/3
ç.- ülmüş 164a/28
ç.- üp 036b/3
ç. 096b/33, 277a/15
ç. layıkdeğilüm 054a/7

çözül -
ç.- diler 114b/27
ç.- e 180a/1
ç.- e 288b/8
ç.- mek 288a/3
ç.- müş 030a/20
ç.- müşdür 144b/3
ç.- müşlerdür 277a/15

ç.- müştür 066b/35

çün : çünkü
ç. 006a/1, 006b/16, 007a/22, 008a/2, 008b/12, 009b/11, 014b/1, 018b/19,
018b/23, 019b/1, 025b/54, 028b/30, 031b/25, 033b/1, 035a/28, 036b/1, 036b/30,
037a/15, 038b/34, 038b/40, 040a/34, 043a/15, 044a/32, 044a/33, 046a/31, 046b/1,
050a/3, 050b/12, 050b/19, 051a/23, 052a/54, 056b/16, 060a/32, 067a/20, 069a/25,
069a/28, 072a/47, 072b/1, 073b/25, 075a/28, 076a/7, 076b/11, 076b/14, 077a/28,
077a/29, 081b/24, 082a/39, 083a/11, 090a/19, 091a/13, 091a/15, 091b/20, 091b/24,
093b/22, 096a/12, 096a/17, 096a/23, 098b/12, 098b/14, 099a/18, 099a/25, 100a/39,
104b/2, 106a/6, 106b/17, 107a/19, 108b/24, 110a/5, 110a/9, 111a/2, 111a/21,
111a/23, 112b/30, 114a/19, 115a/38, 116a/13, 117b/6, 118a/20, 119a/8, 120b/34,
121a/3, 123a/11, 123a/5, 123b/14, 124a/27, 124b/34, 124b/37, 125a/2, 125b/11,
125b/20, 126a/25, 126a/30, 126b/6, 128a/34, 128a/35, 130b/12, 130b/14, 131a/21,
131a/23, 131a/25, 134a/15, 134a/20, 134b/30, 135a/39, 135b/3, 135b/5, 136a/15,
136b/25, 137a/29, 139a/14, 144a/20, 155a/28, 159a/4, 168a/7, 168b/18, 169a/33,
171a/10, 173b/24, 174a/27, 174a/28, 175a/2, 175a/5, 175a/54, 175a/58, 175b/13,
178a/12, 179a/15, 179a/16, 180b/14, 185b/11, 188a/11, 190a/15, 190b/7, 191a/11,
191a/12, 191a/14, 191a/9, 193a/3, 193a/4, 193b/19, 197a/5, 210a/4, 210a/9,
211b/16, 213b/4, 215a/3, 218a/10, 227a/13, 227b/22, 229a/4, 229b/12, 231a/3,
231a/6, 234b/12, 235b/13, 237b/5, 239a/19, 246a/14, 246a/15, 251b/11, 258a/11,
266b/9, 268b/17, 272b/9, 273a/6, 273a/8, 273b/3, 273b/5, 274a/12, 274a/7,
274a/9, 275b/1, 276b/6, 277b/4, 278a/10, 278a/7, 279b/4, 280a/13, 285a/10,
285a/8, 286a/9
ç. āşikāreolmuşsuz 178b/3
ç. cem'idersiz 168b/20
ç. emvāttanḳıyāmideler 075a/25
ç. ḥükmolundı 133a/1
ç. ḥükmolunursuñammā 140a/5
ç. iḥżārolundı 128b/2
ç. ḳıyāsetdiler 133b/13
ç. namazḳılursın 011b/5, 011b/6
ç. orucṭutarsın 012a/17
ç. orucṭutarsız 012a/16
ç. ṣadaḳaidersin 011b/2, 011b/3
ç. taḳdīsoluñmaya 216b/10
ç. yemişvirdi 060a/29

çünkü : zira
ç. 109b/46, 136a/16, 141a/30, 157b/22, 233b/6
ç. 087b/15, 116b/25, 120b/36, 128b/3, 150a/13, 172a/17, 173b/21, 186b/18,
188b/3, 216b/6, 235a/6, 273b/1
ç.+ m 259a/11

dadan -: musallat olmak
d.- dırırlarki 258b/18

dağ : dağ, tepe

d.+ a 027a/23, 028b/30, 030b/1, 031b/20, 037b/21, 064b/46, 073b/23
d.+ a 053b/17
d.+ dan 031a/9, 068b/9
d.+ ı 036b/1, 042a/26, 042b/3, 072b/2
d.+ ına 048a/31
d.+ ında 076a/3, 097a/38
d.+ lara 043a/16, 061a/11, 076b/15
d.+ larda 032b/13, 060b/5
d.+ ları 170b/2
d. 257a/18, 276a/8
d.+ a 289b/10
d.+ da 237b/5
d.+ dür 285a/9
d.+ ı 244a/22, 281b/1
d.+ ıdur'arabistanda 194a/25
d.+ i 238a/4

dağıl -
d.- aserdür 048a/32

daḫī : daha, bile
d. 011a/40, 011a/41, 011a/47, 011a/48, 012a/10, 012a/11, 012a/15, 012a/16,
012b/22, 013b/10, 015b/27, 015b/28, 018a/4, 018b/18, 019a/31, 020a/12
d. 007b/10, 021a/28, 021b/8, 023a/45, 024b/23, 028a/16, 030a/18, 031a/12,
032b/16, 034b/20, 035a/28, 035a/4, 035a/6, 035b/10, 037b/21, 041a/5, 043a/6,
043b/28, 044a/33, 044a/37, 044a/39, 045a/11, 045a/17, 045b/20, 045b/22, 045b/24,
048a/36, 049b/73, 052b/57, 055a/27, 057a/26, 057a/28, 058a/19, 065a/4, 065b/18,
066b/8, 073b/25, 073b/29, 074a/4, 074a/5, 074a/6, 075a/21, 075a/22, 077a/29,
078a/9, 078b/20, 079a/31, 080a/59, 080b/67, 081a/5, 082a/31, 082a/40, 082b/41,
086b/21, 088a/23, 088b/40, 090a/18, 090a/24, 093a/16, 099a/19, 105a/12, 105a/18,
116b/23, 116b/29, 118a/20, 119b/22, 120a/26, 120a/28, 120a/31, 122a/30, 124a/27,
125a/5, 125b/20, 126a/29, 127a/11, 128a/33, 128b/6, 128b/9, 129b/27, 130a/10,
131a/22, 133a/1, 133a/30, 137a/6, 138a/27, 139a/10, 139a/11, 140a/7, 141a/30,
141b/12, 141b/15, 141b/16, 141b/9, 142a/2, 142a/22, 142b/3, 142b/8, 143a/18,
143a/19, 143a/21, 143b/11, 143b/4, 143b/6, 143b/7, 144b/4, 146a/17, 146a/18,
146b/23, 146b/25, 146b/26, 147a/30, 147a/31, 147a/32, 147a/34, 147a/35, 148b/27,
150b/17, 150b/23, 151a/30, 151a/31, 152b/11, 152b/5, 154a/7, 154b/14, 154b/15,
155a/22, 155b/3, 155b/5, 157b/16, 158b/11, 158b/13, 160b/8, 163a/4, 163b/23,
164a/28, 164b/40, 165b/5, 165b/8, 166a/14, 166b/7, 167a/14, 167a/9, 168b/11,
168b/19, 168b/23, 169b/13, 170a/25, 171a/13, 171b/12, 171b/15, 171b/8, 172a/21,
173a/1, 173a/3, 173a/4, 173a/6, 173a/7, 173b/15, 173b/18, 173b/21, 173b/22,
174a/30, 174b/40, 174b/42, 175a/2, 175a/4, 175b/12, 176b/8, 177a/15, 177a/22,
177b/9, 178b/6, 179a/4, 180a/9, 180b/11, 182b/14, 183a/7, 183a/10, 183a/11,
183b/12, 183b/19, 183b/21,

184b/12, 185a/7, 185a/8, 185b/13, 185b/14, 186b/12,
186b/15, 186b/16, 186b/17, 186b/18, 186b/22, 187a/23, 188b/4, 189a/9, 191a/13,
191b/17, 191b/5, 193a/3, 194a/30, 195a/1, 195a/21, 195a/26, 195b/8, 196b/11,
196b/19, 197a/1, 197a/22, 197a/3, 197a/5, 199a/4, 199a/9, 199a/10, 199b/17,
200a/1, 200a/32, 201a/30, 201a/33, 202a/21, 202b/9, 203a/16, 203b/30, 204a/5,
204a/9, 204b/18, 204b/25, 205b/15, 206a/18, 206a/21, 207a/16, 207b/6, 207b/8,
207b/9, 208b/29, 209a/12, 210a/4, 210a/7, 210a/8, 211a/2, 211a/3, 211b/16,
212a/5, 212b/2, 212b/8, 213a/13, 213a/14, 214b/9, 214b/10, 215b/11, 215b/6,
216b/6, 220b/10, 220b/7, 222a/13, 222a/14, 222b/25, 223a/8, 224b/12, 224b/2,
225a/12, 225b/21, 225b/22, 226a/1, 226b/12, 226b/15, 227a/14, 229a/3, 229b/14,
230a/10, 230b/22, 231a/3, 232b/2, 233b/10, 234a/12, 234b/3, 234b/5, 234b/6,
236a/2, 236b/13, 237b/6, 238a/1, 238b/9, 239a/21, 241b/11, 242a/19, 242b/36,
243a/1, 244a/17, 244a/26, 244b/3, 245b/20, 246a/11, 247a/3, 247b/17, 247b/19,
248a/4, 250a/8, 251b/15, 252b/5, 252b/6, 253b/1, 253b/5, 253b/7, 254a/14,
254a/18, 254b/1, 255a/13, 255a/6, 256b/5, 257a/15, 257b/1, 259a/10, 259b/16,
259b/17, 260a/3, 261b/24, 262a/2, 262a/10, 263b/21, 264a/1, 266a/12, 266b/8,
267b/23, 268a/9, 269a/7, 269b/15, 271a/10, 274a/12, 275b/3, 277a/13, 278b/9,
282b/17, 285b/6
d. ānıteslīmeyledi 058a/19
d. cenkidiciler 094a/40
d. emretdüm 128a/30
d. emritdi 129b/26
d. esirolur 258b/20
d. feryādider 072a/49
d. ḫalāṣolursuz 173a/2
d. ḫarāçvirürsiz 152b/6
d. ḫavfedeler vaṣiyetederim 222a/21
d. ḥāžırolalar 128a/35
d. helākolub 094a/37
d. ictihādide 225a/5
d. intiẓāriderler 129a/15
d. irşādidem 172a/19
d. istimā'eyleñ 038a/33
d. kabżedem 205b/11
d. kesbeyledüm 045b/20
d. mütercemola 024b/23
d. namazḳılarız 216b/11
d. sa'yedeyim 257a/15
d. temizola 042a/26
d. va'ẓidem 055b/38
d. vaż'oluñdular 252b/8
d. vefāt 040a/28
d. ẓāhirolacak 255b/1
d. żararolmaġa 'adeder 205b/8

dāimā : sürekli
d. 097b/51, 211a/6
d. cevelānitdürür 178a/14
d. tekrarederim ferḥeyleñsizüñ 206a/5
d. 131b/7, 175a/58, 179b/10, 215a/17, 226a/7
d. şükriderim 157a/4
d. tevekkülidüb 180a/6

dāire : çevre, civar
d.+ sinde 272a/4, 272a/7, 272b/8, 273a/11

d.+ sini 062b/6

dal
d.+ ı 044a/32
d.+ ı nazikolub 077a/28
d.+ lar 150b/20
d.+ lara 150b/18
d.+ ları 037a/9, 060a/32, 072b/8
d.+ laruñ 150b/17

dalālet: sapkınlık
d.+ te ülfetiden 258b/18
d.+ den 212b/3
d.+ i 259b/17
d.+ iñ'amelini 217b/11
d.+ inden rücu'etdiren 250b/20
d.+ ine 267a/11

dalālet it -: sapkınlık yapmak
eḥad d.- mesin 262a/7

Dalmatya
d.+ ya 227a/11

dāne : tane
d. 174a/36

danış -: istişare etmek
d.- dılar 047a/4, 091a/16
d.- dılar 094a/34
d.- madum 190a/17
d.- tılar 135a/39

Daniel
D. 076b/14

dar
d.+ dur 013b/15

darb : vurma
d.+ lar 289b/9
d.+ laruñ 242b/36
d.+ lerde 187a/23
d.+ lerdezindānlarda 181a/5
d.+ leri 114b/23
d.+ üñden 062a/34
d.+ lardan 277b/20
d.+ larından 285b/5
d.+ leri 057b/10, 286a/8
d.+ ten 061b/29

darb it -: vurmak
anı d.- dı 107a/23
önünde d.- diler 118a/17
seni d.- se 126b/3
ümmetleri d.- e 287b/15
havayı d.- eñ 166b/26
Mesīḥseni d.- eñ 049b/69
idenyoḳ d.- enyoḳ 228a/7
seviciye meylidenyoḳ d.- enyoḳ 220a/3
ṣalub d.- er 125b/20
çobanı d.- eyim 048a/32, 078b/27
oḳuyub d.- üb 094a/40
ẓāhiren d.- üb 115a/37
Pavlusı d.- mekten fāriġoldılar 124b/33
ḫiẕmetkār d.- mege 044b/50

da'va : mesele
d. 120b/38, 162a/7
d.+ yā 129a/22

da'va it -: mesele yapmak
ile d.- er 162a/7
önünde d.- mek 161b/1

davar : büyükbaş hayvan
d.+ lar 286a/13
d.+ ları 127b/24

da'vet : çağrı
d. 151a/29, 163b/15, 163b/18, 163b/22, 163b/24, 224a/9, 256b/3
diyū d. 039a/4
dügüne d. 039a/3, 039a/9
zirāçoḳlular d. 039b/15
d. olunurmu 163b/18
d.+ den 232b/1

d.+ e 199a/1
d.+ i 205b/14
d.+ inüñ 196b/18
d.+ iñüzi 158a/26
d.+ te 163b/20

da'vet it -: çağırmak
kim d.- di 147a/30
paklığa d.- medi 214b/8
ile d.- mişdur 217b/14
mecdine d.- mişdur 213a/13, 256a/10
nuruna d.- mişdür 252b/9
d.- en 251b/15
lākin d.- eñden 147b/12
ḫalḳumı d.- eyim 148a/25
içerü d.- üb 103a/23
çoġluġunu d.- miş 094b/2
içün d.- miş 113b/11
ile d.- mişdür 190a/16
siziMesīḥüñni'metine d.- mişdür 189b/6

da'vet olun -: çağırılmak
ol d.- anlara 146b/28
eyle d.- anlararaḥmet 266b/2
andan d.- duñuz 157a/9
içün d.- muş 103b/29
kāhin d.- muş 234b/10
Mesīḥ'ünresulü d.- muş 157a/1
İbrahim d.- muşiṭā'atid-üb 241b/8

d.- anlar 238b/16
d.- du 254a/9
azatlığa d.- duñuz 194b/13
anuñla d.- duñuz 199a/2
d.- ursız 199a/5
d.- ursun 223a/12

Dāvūd
D. 242b/33, 273a/5
D. 004b/1, 005b/20, 021a/3, 028a/22, 040b/45, 075b/35, 088a/25, 088a/29, 088b/34, 150a/9
D.+ a 005a/17
D.+ dan 005a/17
D.+ ın 075b/35
d.+ un 271a/7
D.+ uñ 022a/23, 072a/48, 072a/49, 112a/16
D.+ uñgünlerine 097b/45
D. 057a/24
D.+ uñ 036b/31, 037a/9, 037b/16, 137a/4
D.+ uñ 040b/43
D. 225a/8
D. bize teraḥḥum 036b/32

dayan -
d.- ur 024a/21

de - : söylemek
d.- dim 217a/6
d.- dügüm 184a/3
d.- düm 188b/2
d.- mekdür 238a/2
d.- mez 192a/16
d.- mezim 264b/16
d.- mişdur 231a/5, 231b/13
d.- mişdür 105a/16, 136b/25, 233b/4, 240b/30
d.- mişdür ḳatileylemeyesiñ 247b/11
d.- nilir 287b/11, 287b/14
d.- nilmiş 231b/2, 280a/9
d.- nilüb 086b/24
d.- rin 219b/7
d.- riz 250a/11
d.- rler 082a/35, 218b/7, 220b/15, 221a/9, 233a/12, 252b/5
d.- rler tañrıya'ibādetetmek 238b/14
d.- rse 263b/20
d.- rsiz 083a/6
d.- yim 037b/24
d.- yin 072b/3
d.- yiñ 036b/3, 039a/4, 053b/13
d.- yudükleri 066b/37

d.- yüb 011a/40, 075b/37, 087a/7, 087b/13, 109b/46, 110b/18, 277a/14, 283b/1
d.- yüb 193b/17
d.- yüp 097a/40

de
d. 026a/2, 034b/21, 047a/6, 048a/34, 059b/26, 091a/12, 103b/29, 105b/22,
108b/27, 109a/40, 110a/3, 114a/16, 118b/26, 140b/9, 143a/15, 156a/7, 157a/5,
162a/10, 177a/20, 186b/19, 188b/4, 196a/4, 196a/7, 197b/17, 199b/23, 224a/5,
249b/13, 263b/16
d. sülükeyleñ 209a/6
d. şekidesiz 048a/31

def' **:** kovma
ammā d. 097a/39
d. 170b/1

def' id -: kovmak
anı d.- üb 109b/46

defn **:** defin
d. 078a/9

defn it -: gömmek
meyyitlerin d.- mek 015a/23
babamı d.- em 015a/21

deg - **:** değmek, ulaşmak
d.- meyeler 178b/14
d.- üb 107b/10
d.- üb fikrider 104b/6

degin **:** -e kadar
d. 020b/23, 033a/22, 043b/21, 052b/64, 088a/30, 096a/18, 104b/6, 105b/23,
107b/6, 115a/2, 121a/4, 126a/22, 126b/2, 127b/21, 132b/22, 142b/14, 150b/26
d. 078b/25, 082a/39, 088b/35
d. 020a/12, 020b/24, 053b/16
d. 020a/14
d. 033a/22, 040a/27, 082a/34

degül **:** değil
d. 026a/56, 073a/17, 074b/15, 087a/8, 088a/25, 092b/4, 099a/16, 104a/41,
111a/2, 120a/26, 120a/27, 124b/34, 128b/11, 130b/12, 133a/29, 133b/11, 134a/20,
136b/19, 138b/32, 139a/13, 140a/8, 141b/12, 141b/14, 141b/16, 142b/11, 142b/3,
143a/15, 146b/20, 146b/23, 147b/8, 147b/10, 148a/16, 148a/25, 148b/32, 150a/6,
150a/7, 152b/5, 153b/18, 154a/23, 158a/26, 158a/27, 158b/4, 159a/1, 159a/2,
159a/3, 161a/19, 161a/20, 161b/6, 162b/13, 163a/10, 163a/12, 163b/19, 164a/35,
165a/7, 165b/12, 165b/2, 166b/26, 167a/16, 167a/17, 168b/17, 172a/22, 173a/11,
174a/39, 174b/46, 176b/12, 178b/6, 182a/7, 183a/5, 183a/10, 183b/13, 183b/19,
183b/21, 185b/14, 186b/14, 186b/15, 188b/4, 190a/23, 192a/13, 192b/18, 192b/21,
193b/17, 193b/19, 197b/8, 197b/9, 203b/30, 204a/12, 205a/27, 206b/11, 212a/8,
212b/3, 212b/8, 218a/9, 219a/17, 225a/6, 227a/8, 228b/8, 229b/5, 234b/13,
236b/20, 241a/6, 252b/10, 260b/3, 261a/17, 262a/2, 263b/10, 265a/1, 270a/24
d. lākini'tiḳāditmeyenlere 172a/22
d.+ de 020b/21
d.+ diler 261a/20

d.+ dir 261b/23, 264a/3
d.+ dir 140b/18, 225a/10, 232a/12, 260a/10, 260b/11, 263b/19
d.+ dür 062a/40, 062b/5, 065b/15, 070b/8, 072a/40, 075a/27, 080b/68, 094b/2,
103b/28, 114a/22, 126a/22, 130b/16, 132b/26, 144b/4, 146b/24, 159b/12, 163b/15,
164b/4, 168a/8, 170a/15, 172a/17, 172b/33, 172b/34, 175a/58, 189b/7, 201b/12,
220a/14, 225b/20, 234a/15, 235a/10, 239b/4, 256b/9, 260a/8, 260b/5, 261a/16,
261b/22, 261b/27, 262a/10, 263a/3, 265a/5, 269b/9, 271a/8, 276b/5, 285a/11,
285a/8, 285a/9
d.+ dür tecrübeeylediñ 269a/2
d.+ dür 075a/31, 099a/22, 116b/28, 140b/13, 146a/10, 147b/7, 150a/7, 151b/5
d.+ im 132b/25
d.+ iz 194a/31, 215b/6
d.+ ki 178b/5, 189a/7
d.+ ki taḥzīnoluñduñuz 182a/9
d.+ ler 119a/12, 178b/7
d.+ lerdür 152a/3, 162a/12, 167b/23, 178a/12, 185a/4, 240a/12, 271a/9
d.+ lermi 167a/19
d.+ mi 141a/30, 213b/19
d.+ mi 249a/1
d.+ midir 170a/17
d.+ midür 231b/14
d.+ midür 170a/16
d.+ misiñ 124b/38
d.+ misiz 165b/2
d.+ misiz 159a/4, 162a/3
d.+ sin 193a/7, 249b/11
d.+ siniz 076b/11
d.+ siz 094a/39, 111a/2, 146a/9, 157a/6, 162b/19, 167b/21, 195a/19, 215a/4
d.+ sizrabbiyi 167b/22
d.+ üm 028b/24, 078a/8, 124b/39, 160a/4, 170a/16, 173a/9, 182a/8, 182b/14, 187a/29, 224b/12, 285b/7
d.+ üm 047a/12, 186a/6
d.+ ümammā 108b/25
d.+ üz 091a/17, 144a/16, 146a/12
d.+ üz 091b/20, 192b/25
d. 012b/26, 014a/21, 018a/13, 025b/55, 039b/18
d.+ dür 018b/24, 019a/26, 026b/17, 040a/32, 058b/26, 059b/22, 146a/8
d.+ dür 028b/26
d.+ dürammā 041b/16, 041b/18
d.+ dürillā 026a/57
d.+ dürki 032b/13
d.+ dürlākin 034a/6
d.+ siz 018b/20
d.+ üm 007b/11
d. 034b/17, 035b/15, 037b/21, 062b/3, 083a/6
d. zirāmüstayḳıẓolmuştur 053a/6
d.+ midür 101a/21

d. 159a/14, 170a/21, 248b/8, 275a/8, 281b/3
d.+ dür 050a/7, 200b/5
d.+ iz 189a/9, 223a/8
d.+ lerdi 233a/19
d.+ lerdir 222b/25
d.+ lerdür 174b/50
d.+ siz 249a/2

degirmen
d.+ üñ 286b/21, 286b/23

degnek
d.+ lerini 049a/55

dehr **:** dünya, zaman
d.+ de 022b/32, 071b/30, 197a/21, 229a/13
d.+ den 090a/21, 189b/4

d.+ ler 241a/3
d.+ lerde 197b/7
d.+ lerden 198b/9, 208b/26
d.+ lere 187a/31, 245a/8
d.+ leri 231a/3
d.+ lerine 189b/6, 207a/20, 227b/18, 245b/22, 256a/11, 267b/25, 268a/6, 268b/18,
272b/10, 272b/9, 278a/6, 279a/15, 282a/11, 283a/7, 287a/4, 288b/11, 290b/6
d.+ lerüñ 167a/12, 198b/11, 198b/21, 219a/17, 224a/10, 227b/18, 227b/3, 239a/26,
268a/6, 268b/18, 272b/10, 272b/9, 278a/6, 282a/11, 283a/7, 288b/11, 290b/6

d. 147b/5, 151b/2
d.+ de 159b/18
d.+ i 227a/9
d.+ in 158b/6, 201b/12, 231a/8
d.+ ine 197a/1
d.+ inüñ 198b/21
d.+ lerden 158b/7
d.+ lere 151a/36, 156b/27
d.+ lerine 138a/26, 219b/18, 255a/12
d.+ lerüñ 158b/8, 245b/22, 255a/12
d.+ ün 024a/22, 025a/40, 025b/49, 042b/3, 158b/6, 179a/4
d.+ üñ 025a/39
d.+ üñāḫirine 053b/20

dek **:** -e kadar
d. 005a/17, 005b/25, 006a/9, 006b/13, 006b/15, 010a/26, 018a/11, 018b/23,
020b/23, 021b/21, 024b/30, 025a/34, 027a/22, 030b/28, 031a/17, 031a/9, 033b/34,
042b/39, 044a/34, 044a/38, 044a/39, 048a/37, 048a/38, 049a/58, 050b/9, 052a/51,
053b/20, 062b/11, 064b/45, 068a/1, 069a/19, 075b/35, 077a/30, 079a/33, 079a/35,
080a/54, 086b/22, 090a/21, 090b/3, 098b/11, 102a/39, 103b/30, 105a/19, 107b/11,
109b/47, 116a/15, 121a/8, 121b/12, 123a/5, 124a/26, 127a/12, 127a/14, 127b/23,
131a/21, 132a/12, 134a/20, 136a/15, 137b/13, 138a/26, 140b/13, 142b/13, 144a/19,
147b/6, 151a/36, 155a/19, 156b/27, 157a/8, 160a/5, 160b/11, 160b/13, 163a/5,
165a/7, 173a/6, 177a/14, 178a/16, 178b/14, 179a/15, 182a/8, 185b/13, 185b/14,
187a/31, 189b/6, 190b/5, 192b/19, 193b/20, 196b/14, 198b/21, 199a/13, 199a/14,
201a/33, 205a/30, 207a/21, 215a/15, 219a/16, 219b/18, 221a/13, 223a/15, 227b/18,
231a/8, 233a/13, 233a/7, 234a/12, 235b/12, 235b/19, 245a/8, 245b/22, 250a/7,
255a/12, 256a/11, 259b/18, 260b/10, 267b/25, 268a/6, 268b/13, 268b/18, 269b/10,
272b/10, 272b/9, 274b/3, 277a/16, 279a/16, 280a/12, 282a/11, 282b/20, 283a/7,
285b/5, 287a/4, 288a/3, 288b/6, 290b/6
d. iżdihādetdüm 125a/4
d. ma'ḳubolalar 276b/5
d. muvāẓabetideñ ḫalāṣola 018b/22
d. müşāya'aetdiler 122b/38
d. sizetaḥammülideyim 069a/19
d. vaż'oluñmuşlar 238b/10
d. 033a/31, 035b/9, 044a/32, 063b/24, 077a/28, 097b/46, 108a/21, 136b/24,
144a/20, 146b/23, 175b/9, 193a/3, 202b/6, 202b/7, 213a/17, 224b/12, 235a/1,

267b/22, 288b/11

del -
d.- diler 268a/7
d.- diler 223a/11
d.- mezler 012a/20
d.- üb 012a/20

delik
d. 082b/43
d.+ ten 248b/11

delil **:** kanıt
d.+ iñ 184a/24

delin -
d.- e 244a/21

delk **:** derviş hırkası
d. 244a/19

delü **:** deli
d. 132b/25, 159b/18
d.+ celer 024b/26, 025a/38
d.+ celeri 024b/28, 024b/29, 024b/30
d.+ çeleri 025a/40
d.+ lerin 009a/24
d.+ lersiz 172a/24
d.+ lige 132b/24
d.+ lükdür 160a/19
d.+ sidür 031a/15
d.+ siñammā 106b/15
d.+ siñçoḳḥarf 132b/24

dem **:** zaman, nefes
d. 023b/5, 024a/20, 027a/22, 027a/31, 062a/42, 171b/6, 202b/4, 212a/2, 254a/15

demin **:** biraz önce
d. 117a/2

demir
d. 106b/10, 277a/9
d.+ den 279b/5, 286a/13, 287b/15

den - **:** söylenmek
d.- ilmiş 197b/11, 268a/9
d.- ilmiş tekmīlolundı 006b/18
d.- ilmişdur 274a/11, 276a/11

denil - **:** söylenilmek
d.- enden 197b/12
d.- ir 211b/11, 217a/4
d.- irler 236b/13
d.- mek 173a/9
d.- meye 242a/24
d.- meye 236b/12
d.- miş 025a/35, 223b/21
d.- miş 238a/4
d.- mişdur 242a/18
d.- mişdür 148a/26, 233b/7, 247a/8

deñiz
d. 027a/24, 027a/25, 027a/26, 123a/7, 133b/10, 148b/27
d.+ de 015b/24, 097a/36, 134b/30, 135a/39, 166b/2, 187a/26, 280a/12
d.+ dekilerüñ 248b/7
d.+ den 135b/5, 166b/1
d.+ e 008b/18, 031b/27, 037b/21, 073b/23, 136a/11
d.+ e emreyledi 015b/27
d.+ i 091b/24, 110b/15, 272a/6, 283a/2
d.+ ün 135a/41
d. 015b/27, 023b/1, 058b/1, 064b/47, 064b/48, 064b/49, 274b/1, 278a/8,
283a/2, 288b/9
d.+ de 061a/14, 283b/4
d.+ dekicemī'gemi 286b/19
d.+ den 133b/5, 242b/29, 280b/1
d.+ den ticāretederlerse 286b/17
d.+ e 054b/16, 060a/39, 061a/13, 274b/3, 283b/3
d.+ i 041a/15

denk **:** eşit

d. 040b/44, 043b/27
d. taḥammülideñ 043a/13
d.+ dür 013b/14

denlü : kadar
d. 176b/10

densiz : patavatsız
d.+ lere 219a/9

depele -: yakalamak
d.- di 106a/3
d.- diler 104a/39, 127b/21
d.- dük 127a/15
d.- düñ 096b/29
d.- düñüz 089b/15
d.- mege 127a/16
d.- mege 101a/24
d.- mek 096b/28
d.- rsiz 249a/2
d.- yeler 043a/8, 071b/34, 135a/42
d.- yeler 101a/25, 130a/4

depelen -: yakalanmak
d.- diler 279a/13
d.- düklerinde 132a/11
d.- mek 030a/21
d.- mişdür 094a/36

depren -: kımıldamak
d.- di 052a/51
d.- irüz 116b/28
d.- meyem 088a/26
d.- miş 092a/31
d.- mişlerdür 114b/26

depret -: kımıldatmak
d.- dı 244a/26
d.- dür 051b/40
d.- mezim 244a/26

derdmend: dertli
d. 249b/8

derḥāl : hemen
d. 055a/28, 057b/6, 061a/13, 063b/27, 067a/10

deril - : toplanmak
d.- di 061b/22
d.- diler 105b/26
d.- mek 123b/22
d.- miş 103b/28, 130b/17
d.- üb 087a/6

derin
d. 183a/2, 201a/33, 270a/24
d.+ liği 023b/5, 059a/6
d.+ liği 151a/33
d.+ liḳ 147a/39
d.+ liḳte 187a/25

derle - : düzenlemek
d.- di 093a/16
d.- diler 080a/53, 111b/6

dernek : meclis, cemaat
d.+ e 126b/1
d.+ in 126a/30
d.+ ün 125a/5
d.+ i 120b/40
d.+ ine 128a/29
d. 080a/55, 095a/13, 120a/32, 127a/15, 127b/20, 129a/21
d.+ de 094a/34, 095a/15, 126b/6
d.+ i 093a/21
d.+ lere 076b/9
d.+ lere teslīmideler 018b/17
d.+ te 093b/27, 120b/39
d.+ ten 091a/15

dert : tasa
d. 250a/10, 250b/13, 289a/3
d.+ lerinü 088a/24
d.+ lerüñ 043a/8
d. 254a/18
d.+ e 010a/22
d.+ i 147b/3

dertli

d. 253a/20

derūn : derin
d.+ lar 204a/1
d.+ ları 182b/15
d.+ larında 202b/9
d.+ larını 210a/12

deryā : deniz
d. 277b/2
d.+ da 241b/12
d.+ nıñ 267a/13
d.+ nüñ 246a/6
d.+ sı 008b/18
d.+ ya 008b/14, 015b/33
d.+ ya żararetmek 274b/3
d.+ yı 282a/7
d. 008b/15, 056b/13, 167a/20, 278a/5
d.+ da 058b/1
d.+ daki 276a/9
d.+ nıñ 276a/8
d.+ nun 032a/6
d.+ nuñötesine 060b/1
d.+ sına 066a/31
d.+ sına yaḳıngeldi 028b/29
d.+ ya 025b/46, 116a/14, 276a/8, 286b/21
d.+ yā 057b/7, 061b/22, 070a/43, 103b/32, 135a/40

destmāl: mendil
d.+ ler 119a/12

destūr : izin
d. 027a/23, 133a/3

destūr vir -: izin vermek
anlara d.- di 061a/13

devā : ilaç, çare
d.+ sın 271b/19

deve
d. 007a/4, 054a/6
d.+ ye 034b/24, 071a/25
d.+ yi 041b/24

devşür -: toplamak
d.- ürler 013b/16
d. 201a/28
d.- diler 112b/30
d.- üb 135b/3
d.- ür 045b/25
d.- ürüm 046a/27

deyn : borç
d. 179b/6, 226b/1, 240b/31, 244b/4, 249b/11, 283b/6, 286a/8, 287b/11
d.+ ler 249b/13

deyn it -: borçlanmak
nāmusu d.- erseñ 249b/11
sayiri d.- ersiñ 249b/13
ki d.- dı 286b/20
mürdeleri d.- meğe 255a/6
nāmusu d.- er 249b/11
d.- ersizüñ 251b/17

deynolun -
ta d.- alar 255a/6
küllüsinden d.- ur 172a/25

Deynūnet
d. 020b/22, 020b/24, 022b/36, 143a/16, 169a/29, 169a/34, 250b/13
d.+ den ḫıṭābedügi 129b/25
d.+ e 058b/29
d.+ i 041a/13, 075b/40, 152a/2
d.+ inden 042a/34, 139a/4
d. 018b/16, 235a/3, 247b/13, 258a/9, 263b/17
d.+ e 222b/24, 247b/14, 257b/5
d.+ i 194b/10, 222a/12, 248a/2, 258a/12, 286a/10
d.+ in 259a/7
d.+ iñ 240b/27
d.+ ine 216b/5, 220a/6
d.+ ini 266b/9, 284b/2
d.+ inizi 286b/20
d.+ inüñ 282a/7

deyü : diye, -dığı için
d. 015a/17, 021b/9, 024a/14, 025a/36, 027b/4, 031a/14, 042b/3, 043a/5, 045a/11, 045a/9, 045b/20, 046b/44, 046b/45, 054b/11, 062a/35, 067b/33, 081b/28, 082a/30, 278a/9, 278b/1
d. 048b/42
d. 022b/38, 023b/3, 024b/24, 024b/31, 025a/35, 027a/26, 028b/26, 029b/13, 031b/25, 035b/11, 077b/5, 093b/23
d. tevekkül 027a/27
d. 040a/32, 047b/27
d. 021b/17
d. 014b/6, 014b/2, 014b/3, 026b/15, 039b/16, 040b/1, 047a/9, 067a/15, 079b/44, 080a/60, 081a/4, 082a/34, 123b/15, 126b/3, 134a/24

Dımeşḳ: Şam
d.+ a 100a/3, 125a/5, 125a/6, 125b/11, 132a/12
giri d.+ a'avdetet-düm andan 190a/18
d.+ aidḫāl 100b/9
d.+ amecma'lara 100a/2
d.+ da 100b/10
d.+ taki 101a/19
d.+ da 101a/22
d.+ da 132b/20, 187a/32
d.+ lılaruñ 187a/32

di - : söylemek
d.- di 033b/5, 036b/32, 038a/30, 054b/15, 063a/14, 066b/8, 069b/31, 095b/7, 098b/9, 105a/12, 127b/18, 130a/5, 181b/16, 278a/8
d.- diler 040b/3, 067a/21, 069a/27, 074a/7, 074b/16, 095a/13, 114a/20, 116a/18, 116b/29, 117a/33, 128b/10, 135b/4, 135b/5
d.- diler 048a/36
d.- dü 091b/23, 114a/14
d.- dügi 073b/24, 078b/17, 080b/72, 083a/7, 087b/16, 122b/38, 132b/24, 133a/30, 135a/35
d.- düġi 053a/6
d.- düġü 055b/42
d.- düġüñ 068b/6
d.- düğümüz 189b/9
d.- dükden 240a/16
d.- düḳlerini 098b/6
d.- düḳleriñizden 099a/24
d.- düm 182a/3
d.- düm 053a/8
d.- düñ 049b/63, 091b/25
d.- düñ 047b/25
d.- lerler 075b/38
d.- me 102b/16
d.- mediler 083a/9
d.- mege 047b/23, 071a/28, 071b/31, 074a/1, 076a/5, 078b/20, 080b/65, 080b/69, 095a/14, 170a/21
d.- mege tevbeeyleñ 008b/17
d.- mek 062a/40, 116a/20, 234b/12
d.- mekdür 005b/23, 065b/11, 066b/35, 082a/35, 086b/20, 092a/37, 101b/36
d.- mekdür 058a/18
d.- mem 033a/22
d.- meye 157b/15
d.- meyeler 030a/20, 066b/36, 068b/9
d.- meyeler 067b/31
d.- meyelermi 172a/24
d.- meyesin 014b/4, 149a/6
d.- meyesiñ 126b/6
d.- meyevüz 184a/4
d.- meyin 103b/29
d.- meyüb 132b/22
d.- mezmi 165b/10
d.- mezmi 165b/9

d.- miş 074b/12, 137a/29
d.- miş ṭama'itmeyesiñ 144b/7
d.- mişdür 117b/10, 122b/35, 148b/29
d.- mişdür 062a/34
d.- müşdir 081a/14
d.- müşdür 075b/35, 109a/34, 132a/14
d.- nildi 107b/7
d.- nilen 095a/9
d.- nilmiş 076b/14, 109a/41
d.- nilmişdür 135b/1
d.- ñilür 086b/19
d.- nilür 238a/3
d.- nülür 081b/16
d.- rim 056a/9, 186b/21, 188b/2, 194a/2
d.- rin 022b/36, 077a/30
d.- rler 037b/16, 052a/48, 067b/28, 068b/12, 074b/18, 075b/35, 077b/2, 079a/31,
080b/70, 082a/31, 083a/3, 110b/12, 129a/14, 173b/13, 240b/31
d.- rsiñ 080b/69
d.- rsiñ 049b/71, 081a/3
d.- rsiz 067b/29, 080b/72, 081a/13
d.- rüm 019b/42, 032b/18, 032b/19, 062a/42, 074a/33
d.- rün 140a/6
d.- rüz 140a/8
d.- sünler 129a/20
d.- ye 010a/22, 010a/23
d.- yeler 005b/23, 043b/26, 091a/14, 128a/31
d.- yeler 009b/12
d.- yelüm 140a/5, 141a/1, 144b/7, 147a/31, 148a/14
d.- yelümki 148b/30
d.- yem 072a/48
d.- yemi 148a/20
d.- yen 117a/31, 260b/4, 260b/6, 260b/9
d.- yenler 241b/14
d.- yenlere tevbīẖetmek 228a/10
d.- yesin 013a/4, 148a/19
d.- yesiñ 049b/63, 067b/26, 150b/19
d.- yesiz 037b/24, 247a/3
d.- yevüz 074a/32
d.- yicek 122b/36
d.- yor 148a/25
d.- yu 007b/14, 013a/31, 015b/27, 015b/29, 015b/31
d.- yu 008b/15
d.- yular 015b/31
d.- yuñ 078a/14, 083a/7
d.- yü 005b/20, 006a/2, 006b/13, 006b/15, 068b/7, 130b/14, 133b/10, 134b/33
d.- yü nidāeyleyenüñ 007a/3
d.- yü örıṭurub 006b/13
d.- yü örüṭurub 007a/20
d.- yü tevbeeyleñ 007a/2
d.- yü 005b/23, 006b/18
d.- yüb 036b/2, 098a/60, 102b/4, 120b/40, 139b/22
d.- yüñ 108a/15
d.- yüñmu'allimeydür 047b/18
d.- yüṭūba 009a/3
d. 039b/17, 076a/4, 092b/8, 126a/27, 175a/2, 236a/2
d.+ rsiñ 061b/31

dik -

d.- di 074a/1, 095b/11, 097a/35, 197a/22
d.- di 096b/28
d.- medi 028a/14
d.- üb 089a/4

Diḳapolis

d.+ üñ 066a/32
d.+ den 009a/25

diken

d.+ ler 023b/8, 024a/22
d.+ lerde 059b/18
d.+ lerden 013b/16

diḳḳat
d. 246b/25
d. 118b/26, 127b/20
d. 127a/15, 200b/15, 215a/2, 224b/17, 229b/13
d.+ le 006a/8
d.+ le teftīşeyledi 006b/17

dil
d. 089a/47, 154a/6, 171b/14, 171b/9, 172b/27, 248b/6
d.+ imizde 087a/11
d.+ imüzdeki 087a/8
d.+ ince 086b/19, 087a/6, 110a/11, 125a/2
d.+ inde 124b/40
d.+ ler 087a/4, 119a/7, 170b/30, 171b/6, 172a/18, 172a/21, 172a/22, 172a/23
d.+ siz 022a/23, 068b/18
d.+ süz 022a/22, 069a/25
d.+ süz intikālolunub 169b/2
d.+ süzdür 099b/32
d.+ süzler 028b/30
d.+ süzleri 028b/30
d.+ ünde 132a/14
d.- di 100a/2
d.- diğimiz 264b/15

dile -
d.- diki 114b/27
d.- diler 118a/20, 120a/31, 134b/29
d.- dügüñüz 078a/7
d.- meyüb 005b/19evvel
d.- r 130a/3, 149a/4, 212b/8, 220a/1
d.- rim 171a/5
d.- rmi 150a/11
d.- rüm 137b/11
d.- rüz 116a/20, 136b/22
d.- yeler 276b/7

dilek : istek, arzu
d. 089a/2, 089a/4, 127b/20
nesneyi d. 036a/21
d.+ lerüñüz 206b/6

dilek it -: istemek
pes d.- erim 219b/1
çaġırub d.- diler 081a/8
varmaḳ d.- diler 115a/39
andan d.- düler 061a/12
āndan d.- tilar 027b/36
bulmayıcaḳ d.- diler 108b/29
balığı d.- e 013b/10
etmegi d.- e 013b/9
senden d.- ene 011a/42
ebraṣānagelübandan d.- er 055b/40
Allah'tan d.- erim 189a/7
içün d.- erim 198b/13
benümḳızcaġızım cançekişür d.- erüm 061b/23
namazda d.- esiz 037b/22
ne d.- evüz 071b/35

dilsiz
d.+ lerü 066b/37

Dimitriyus
d. 119b/24, 120b/38, 266a/12

din - : denmek, söylenmek
d.- ile 010a/19
d.- ile 010a/20
d.- ilmiş 007a/23, 009b/10, 015a/17, 021b/17, 134a/16
d.- ilmiş tekmiloluna 008b/15
d.- ilmiş tekmīloluna 005b/23, 007a/23
d.- il-miş yerinegele 006b/15
d.- ilmişdir 011a/38, 011a/43
d.- ilmişdür 008b/18, 010b/31, 010b/33, 134a/15, 147b/12
d.- ilmişdür ḳatlitmeyesin 010a/21
d.- ilmişdür zināetmeyesin 010b/27
d.- ilmişdür 005a/17

dīn : inanç sistemi

d. 023a/42, 095b/7, 147a/34, 154a/22, 161b/12, 162a/2, 162a/3, 209b/16,
246b/27, 247b/12, 274a/10
d.+ i 246b/27
d.+ imizün 131b/5
d.+ ine 087a/11, 109a/43
d.+ leri 269a/2
d.+ siz 259a/7, 267a/15, 267b/18
d.+ sizler 226a/3, 266b/4
d.+ sizlerine tevbīẖetmek 267a/15
d.+ sizliğe 225a/17, 229a/12
d.+ süzler 142b/6
d. 019a/27
d. 140a/7, 153a/3, 153a/4
d. 035a/28, 130b/19

dinar : para birimi
d. 033a/28, 035b/10, 035b/11
d.+ a ḳavl 035a/2, 035b/14
d.+ ı 074b/15
d.+ ı āna'arż 039b/20
d.+ a 274a/6
d.+ lıḳ 064a/37

dindār
d. 087a/5, 098a/2, 102a/2, 109b/50, 246b/26
d.+ larsız 116b/23

dinil - : söylenilmek
d.- ir 107b/10
d.- miş 037a/4, 040a/31, 047a/14, 047a/4, 048a/36, 051b/33, 073a/17, 098a/59,
133b/8, 144b/3
d.- miş ḥarābitmesinüñ 043a/15
d.- miş tamamola 051b/35
d.- miş tamamoldı 050b/9
d.- mişdür 192a/16
d.- mişdür 050b/17
d.- mişlerdür 105b/27
d.- müş 081a/7
d.- ür 051a/21

dinle -
d.- diler 098b/10, 098b/6
d.- düklerine 109b/45
d.- mekte 233a/15
d.- miş 136b/24, 284a/16

dirhem: gümüş para
d. 031b/24
d.+ i 031b/27
d.+ i edāitmez 031b/24

diri : canlı
d. 040a/33, 052b/63, 083a/11, 121b/12, 130b/20, 143b/13, 144b/3, 221b/6,
269b/9
d. 'arżetdi 102a/42
d.+ lerüñ 104a/43

diril - : canlanmak
d.- di 058a/20, 153b/9
d.- di 145a/10
d.- e 061b/24
d.- en 110b/15, 144b/2, 151a/1, 174b/45, 181b/16, 212a/9
d.- enler 143b/11, 180b/15, 215a/15
d.- enler bāḳiḳalırız 215a/17
d.- enlere 153b/9
d.- entañrınuñrūḥu 178b/3
d.- ik 191b/20
d.- irsiñ 270b/2
d.- irüm 191b/20
d.- irüz 181b/9
d.- mege 135b/5
d.- mek 182a/4, 191a/15, 203b/22
d.- ür 191b/20
d.- ürüz 195a/25

dirlik : geçinme
d. 116b/28, 143b/7, 153a/7, 166a/15, 180b/15, 192a/13, 236a/9
d. 138a/18, 214a/9, 239a/18, 263a/9, 268b/18, 272b/10, 272b/9

d. 126a/23, 144b/2, 153b/11, 225a/12, 255a/6, 281a/15, 288b/4
d. 096a/19, 143b/11, 146a/14, 188b/4, 191b/20, 192a/12, 215b/11

diş
d. 011a/39
d.+ i 011a/39
d.+ leri 277a/9
d.+ lerin 098a/54
d.+ lerini 068b/18
d.+ lerün 025b/51, 039b/14, 044b/51, 046a/31
d.+ lerüñ 015a/13
d.+ lerün ṣarīretiola ol 025a/43

dişi **:** kadın
d. 192b/28
d. 033b/5
d.+ leri 138a/26
d.+ nüñ 138a/27

dīv **:** dev
d.+ ler 167b/21
d.+ leri 014a/22
d.+ lerin 167b/21
d.+ lerün 167b/21
d. 009a/24
d.+ leri 018a/8

divan **:** meclis
d.+ a 114a/20
d.+ ında ḥıfẓoluna 128a/35
d.+ lar 120b/38

divāne **:** deli
d. 157b/18
d.+ ler 160b/10

diyānet : din işleri
d. 221a/8, 221b/4, 223a/5, 226b/12, 229a/12
d.+ e 222b/4, 223a/11, 227b/1, 256b/3, 256b/7
d.+ e iḳrāreder 220a/11
d.+ i 256b/7
d.+ in 220b/16, 226a/5
d.+ te 219b/3

diyānetḳana'at
d. 223a/6

diyār **:** ülke
d. 134b/28
d.+ da 109b/49
d.+ ından 113b/6
d.+ uñḳaymaḳamı 107b/7
d.+ ına teveccühitdiler 006b/13

diye
d. 020a/7, 027b/5, 036b/3, 037b/21, 038a/26, 042b/39, 043b/23, 044b/49,
046a/34, 046b/40, 046b/41, 065b/11, 072b/3, 073b/23, 077a/21, 102b/7, 167b/27,
170a/15, 170a/16, 172a/17, 174a/35, 247b/14, 247b/16, 247b/18, 267a/14
d. āna'afvoluna 022b/32
d. āna'afvolunmaya 022b/32
d.+ vüz 038a/26

diyü
d. 018a/5, 018a/7, 028a/22, 030b/5, 036b/31, 040b/42, 046a/37, 049b/69,
049b/71, 050b/9, 053b/18, 061b/23, 063b/25, 076a/7, 089b/12, 091a/16, 093b/28,
099a/26
d. 027a/30, 027a/34, 027b/2, 027b/8, 030a/22, 032a/1, 034b/25, 037a/11,
038a/25, 053a/9, 056a/12, 061a/12, 062b/2, 073b/31, 088b/40, 090a/25, 093b/25
d. da'vet 039a/4
d. 037a/5, 039a/2
d. 015b/25, 029b/7, 031a/10,

031a/9, 032b/17, 033a/26, 033a/28, 033a/29,
036b/31, 037a/9, 037b/21, 037b/23, 038b/38, 040a/24, 048a/38, 048b/48, 049b/64,
049b/68, 050b/11, 050b/19, 051a/23, 051a/29, 052a/46, 052a/55, 052b/63, 053b/13,
054a/7, 055a/25, 055a/27, 058a/12, 058b/33, 067a/16, 067b/26, 067b/27, 068b/11,
069a/25, 069b/38, 071a/27, 071b/35, 073a/10, 073a/17, 074a/6, 074b/19, 075a/26,
081a/9, 081b/18, 082a/36, 096b/26, 096b/27, 097a/35, 098b/11, 099a/19, 100a/4,
104b/4, 105a/18, 106a/7, 108a/15, 109b/47, 110b/15, 111b/5, 112a/13, 113b/9,
114a/15, 114a/17, 114b/29, 115a/36, 116a/19, 117b/13, 118a/21, 118b/4, 119a/13,
119b/20, 120a/26, 120a/28, 122a/23, 123b/21, 124b/40, 125a/7, 126a/22, 126a/24,
126a/26, 126b/9, 127a/12, 133a/31, 134b/25, 136b/26, 169a/25, 225b/18, 232a/12,
232a/6, 233b/7, 235b/14, 237b/11, 239a/20, 244a/26, 259a/4, 266a/10, 268b/11,
272a/1, 272b/11, 272b/8, 273a/9, 273b/2, 273b/3, 273b/5, 274a/10, 274a/6,
274a/8, 274b/3, 275a/10, 275a/12, 279a/12, 279a/15, 279a/17, 280a/10, 280b/4,
281a/14, 282a/7, 282a/8, 282a/9, 282b/13, 282b/18, 283a/3, 283b/5, 283b/7,
284a/18, 284b/1, 285b/2, 285b/4, 286a/10, 286a/16, 286b/18, 286b/19, 286b/21,
287a/1, 287a/5, 287a/6, 289a/3, 289b/9
d. günahetdüm 050a/4
d. maḥtūnolub 112b/24
d. tevekküleyle 072b/50

diyüvir -: deyivermek
d.- diler 115a/38
d.- düm 077a/24

diz
d. 031a/14, 055b/40, 070b/17, 081b/20, 098a/60, 102a/40, 122b/36, 123a/5,
153b/11
d. meylide 204a/10
d.+ leri 243b/13
d.+ lerimi 198b/14

doġ - : doğmak
d.- dı 096a/20
d.- dum 126a/29
d.- mışlar 020a/11
d.- muş 005b/25, 078b/21, 083a/3, 125a/3
d.- muşdur 193b/23
d.- muşlardur 034a/12
d.- muşu 208a/16
d.- ucaḳṣarar-dılar 023b/6
d.- urdı 005b/25
d.- dı 264a/4, 264b/18
d.- mamışlar 147b/11
d.- muş 147a/30, 194a/29, 231a/6, 242a/23, 246a/11, 252a/23, 263a/9, 268a/5
d.- muşdur 262a/10, 263a/7, 264a/1
d.- muşdur günāhetmek 264b/18
d.- muşları helākidenanlaradoḳunmaya 242b/29
d.- muşlaruñ 244a/23
d.- muştur 261b/29
d.- muşunu 242a/18

doġru : doğru
d. 225a/16
d.+ dur 262b/13
d.+ suzluḳ 264b/17

doğu
d.+ sundan 274b/2, 284a/13

doġur -: doğurmak
d.- a 279b/4
d.- acaḳ 279b/4
d.- alar 222a/14
d.- an 280a/13
d.- dı 279b/5
d.- maḳ 279b/3
d.- ması 220a/15
d.- mayan 194a/27
d.- muşdur 241b/11
d.- ur 246a/15
d.- ur 246a/16
d.- urlar 225b/24
d.- uş 146b/22

doḳsan
d. 032b/12
d. 032b/13

doḳun -
d.- a 070b/13, 244a/20
d.- alar 027b/36, 065a/56
d.- am ḫalāṣolayım 061b/29
d.- dı 014b/3, 036b/32, 055b/41, 246a/15
d.- dı 061b/28, 061b/31, 061b/32, 066b/34
ḳadarāna d.- dılarısaḫalāṣol-dular 065a/56
d.- du 031a/7
d.- dularsa ḫālāsoldular 027b/36
d.- maḳ 057b/10
d.- mamaḳ 162b/2
d.- mañ 181b/18
d.- maya 244a/18
d.- mayasın 209b/21
d.- maz 264b/19

doḳuz
d. 032b/13
d.+ u 032b/13
d.+ uncu 035a/5

doḳuzuncı
d. 052a/45, 082a/33, 082a/34, 089a/2, 102a/3
d. 052a/46, 103b/30, 290a/20

dol -
d.- dı 039b/11, 060a/38
d.- muş 094b/4, 094b/5, 095a/8, 105b/24, 107b/10

dolaş -
d.- madılar 270b/4
d.- tı 062b/6
d.- tılar 242b/37, 288b/9

doldur -
d.- an 208b/24
d.- dı 052a/48, 285b/6
d.- duñuz 093b/28
d.- maḳ 213a/16
d.- muştur 092b/3
d.- sun i'tiḳātetmekte 154b/13
d.- ub 082a/36
d.- un 285b/7
d.- uñ 042a/33
d.- ur 110b/17

dolu
d. 026b/20, 029a/38, 060a/29, 064b/43, 067a/19, 067a/20, 276a/7, 290a/16
d.+ dur 042a/28
d.+ luġu 199a/14
d.+ luğı 150a/12
d.+ luğı 167b/26
d.+ luğu 198b/19, 209a/10

doñuz : domuz
d.+ lar 061a/13
d.+ lara 061a/12, 061a/14
d.+ laruñ 061a/11
d.+ laruñḥaḳḳında 061a/16

dost

d. 035b/13, 039b/12
d.+ lar 103a/24, 120a/31, 266a/15
d.+ lara 266a/15
d.+ larına 133a/3
d.+ luğu 249a/4
d.+ u 249a/5
d.+ um 176a/22, 230b/19

dög - **:** dövmek
d.- diler 038b/35
d.- düler 074a/3
d.- er 074a/5
d.- en 165b/11, 165b/9

döğüş -: dövüşmek
d.- ü 227a/7
d.- ünü 223a/12

dök -
d.- di 077b/4
d.- eyim 087b/16, 087b/19
d.- meksizliği 239a/22
d.- ti 047a/8
d.- tü 229b/7, 283b/2, 283b/3, 283b/4, 283b/8, 284a/12, 284a/17
d.- tüler 283b/7
d.- tüm 159a/6
d.- ük 283b/2

dökül -
d.- düġi 042a/35
d.- müşdür 047b/28, 125b/20, 142b/5
d.- müşdür 078b/25, 104a/46
d.- müşlerdür ve 086b/19
d.- ür 057a/22

dön -
d.- diler 099a/25
d.- diler 111a/21, 123a/7, 128a/33
d.- düler 107a/25
d.- düler 097a/39, 218b/6
d.- düm 268b/12
d.- dürdi 120a/26
d.- e 121a/4
d.- ecek 241b/16
d.- er 099b/28
d.- erek 037b/19
d.- erüz 109b/47
d.- memek 109a/34
d.- mesin 076b/16
d.- müşdür 108a/14
d.- sün 018a/14
d.- üb 030a/23, 079a/40, 097a/41, 102a/40, 113a/36, 114a/18, 125b/18
d.- üp 067b/33

döndür
d. 011a/40

döndür -
d.- e 151a/27, 250b/19
d.- e 107b/9
d.- eler 226b/4
d.- mek 132a/18, 278b/6
d.- üle 087b/20
d.- üleserdir 226b/5
d.- üp 266b/4
d.- ür 248a/4

döndürül -
d.- müş 032a/3
d.- sün 249b/10
d.- ürler 248a/5

döndürüver -
d.- meye 248a/3

dördünci
d. 027a/25
d. 026a/1, 290a/19

dört
d. 005a/17, 029a/38, 029b/10, 031b/27, 056a/3, 067a/20, 077a/27, 094a/36,
095b/6, 102b/11, 102b/12, 103b/30, 104b/5, 104b/6, 106a/4, 123a/10,

123b/23,
134b/29, 138a/23, 187b/2, 272b/8, 274a/6, 274b/1, 274b/2, 275a/11, 277a/13,
277a/15, 279a/16, 281b/1, 281b/3, 283a/7, 287a/4, 288b/8, 290a/17

dörtbin
d. 124b/38

dörtyüz
d. 108a/20, 192b/17

döşe - **:** yaymak
d.- diler 037a/8, 072b/8
d.- diler 037a/9
d.- dügi 112a/16

döşek **:** yatak
d.+ i 056a/12
d.+ üni 056a/12, 056a/9
d.+ i 056a/5
d. 059b/21, 066a/31, 101b/33
d.+ ler 093a/15
d.+ lerde 064b/55

du'ā
d. 049a/53, 098a/59, 152b/5, 157a/2, 236a/6, 248b/10, 248b/9, 254a/9

du'ā it -
ḫayır d.- mişdur 236a/2
ismine d.- e ḫalāṣolaserdür 087b/22
rabbe d.- enler 225b/23
ismine d.- er 125b/17
ismine d.- e ḫalāṣola 149a/14
nice d.- eler 149a/14
āna d.- eñlere 149a/13
d.- enleri 100b/14
isme d.- enleri helāketdi 101a/21
ḫayır d.- erüz matrûdolub 160b/12
ḫayır d.- üb beddu'āitmeñ 152a/15

dudak
d.+ lar 065a/6
d.+ lar 172a/21
d.+ ları 027b/8, 140b/14, 254a/10
d.+ laruñ 245a/15

duḥūl **:** girme, giriş
d.+ ümüzde 197b/19
d. 257a/11
d.+ ümüz 198b/12, 212a/9
d.+ ümüzü 212b/2
d.+ ümüz 142a/2

dul **:** eşinden ayrılmış
d. 075b/42, 076a/44, 094b/1, 102a/39, 102a/41, 163a/8, 221b/5, 221b/9, 222a/11, 222a/16

duman
d.+ a 244a/19
d.+ ı 258b/18, 267a/14
d.+ laruñ 277a/16

dur -
d.- a 164b/37
d.- alar 163a/8, 286a/15
d.- an 126a/25, 172a/16, 243a/1, 278a/8
d.- anlar 049b/73, 080b/70, 126b/4
d.- anlara 080b/69
d.- anlardan 079b/47
d.- anlardanba'żı 052a/47
d.- anlardanba'żılar 068a/1
d.- anlardanba'żıları 030b/28
d.- anlardanba'żılarişit-dicek 082a/35
d.- anlardanba'żıanlara 072b/5
d.- anlara emretdi 126b/2
d.- asız 211b/12
d.- asız namazḳılu 073b/25
d.- dı 089b/8
d.- dılar 091b/26, 100b/7, 102a/39, 130a/7
d.- duġumuz 142a/2
d.- duḳları 110b/20
d.- dular 275b/3, 279a/12

d.- dular 275a/11
d.- gırdı 032a/3
d.- ı 080a/60
d.- ıcaḳ töhmetetdügüm 130b/18
d.- madan 102a/2, 106a/5, 137b/10, 212a/3, 215b/16
d.- maġa 058a/25
d.- maġa ḳādirdegildür 058a/24
d.- maġa ḳādirolmadı 134a/15
d.- maga ḳıyāsideñ 167a/12
d.- maḳ 202a/13
d.- maya ḳādirdeġil 058b/27
d.- mayub 094b/4, 152b/6
d.- mayub şüküredériz 213a/13
d.- mayuserdür 022a/25
d.- sun 163a/11
d.- u 057b/3
d.- ub 089b/7, 117a/34, 125b/13, 125b/20, 127a/11, 129a/21, 135b/4, 227a/17,
271b/20, 278a/5
d.- ubāna 113b/9
d.- ubānaetti 105a/13
d.- ubbuyur-dı 094a/34
d.- ubetti 116b/22
d.- ubgör-ür 091a/14
d.- un 048b/46, 175b/14, 189a/11, 206a/2
d.- uñve 194a/1
d.- ur 043a/15, 050b/11, 076b/14, 082a/39, 091a/10, 093b/23, 098a/56, 103b/30,
106a/6, 106b/15, 129a/21, 134a/23, 151b/10, 153a/4, 191a/12, 238b/9, 239b/11,
250a/10, 273a/6, 274b/1, 275a/8, 275b/3, 278b/5, 279b/4, 281b/1, 283a/2, 286a/10
d.- urlar 093b/25
d.- urlar 068a/5
d.- ursıñṭopraḳ 096b/33
d.- ursız 035b/7, 173a/2
d.- ursuñ 150b/20
d.- ursuñuz 214a/9
d.- ursuz 203b/27, 256a/13
d.- urum 130a/10, 131b/6, 132b/22
d.- uşur 211b/12

duvār
d.+ dan 187a/33
d.+ ı 289b/12
d.+ ını 290a/16, 290a/17
d.+ ınun 289b/14
d.+ ınüñ 290a/18, 290a/19
d.+ ları 242b/30

duy -
d.- ar 131a/25
d.- arsın 136b/22
d.- arum 103b/35, 116b/22, 133b/10
d.- du 061b/29
d.- dular 091a/13
d.- maġa ḳādirdeġilsiz 029a/4
d.- maḳ 029a/3
d.- maz 067a/17

duyul -
d.- muş 160b/8

düdük
d. 171b/7
d.+ çülerüñ 286b/22

dügel : hepsi, tamamı, tükel
d. 012b/29, 068b/12, 069a/24, 075b/33, 086b/19, 090a/21, 109a/39, 116b/22,
122b/35, 125b/15, 131b/2, 134a/20, 135a/37, 158b/10, 160b/13, 162a/12, 165a/6,
166a/22, 167b/23, 172b/40, 173a/7, 174a/27, 175b/14, 177b/10, 180b/18, 181a/4,
181b/10, 186a/7, 188a/19, 196b/10, 197a/22, 198b/10, 198b/20, 199a/11, 199b/15,
201a/20, 202a/21, 204a/14, 205b/8, 206b/12, 206b/13, 207a/18, 208a/16, 210b/17,

210b/19, 210b/22, 216a/20, 220b/11, 221a/8, 223a/13, 225a/10, 226a/11, 226b/5,
228b/6, 228b/9, 229a/10, 231a/2, 231a/3, 232a/10, 232a/8, 232b/4, 234a/13,
234a/15, 239a/22, 245a/18, 250a/12, 255a/11, 255a/7, 256b/3, 259a/4, 261b/27,
262b/20, 272b/11, 287b/17, 289b/7, 289b/8
d. nesnelerānaMusaḫḫarolalar 174a/28
d. nesnelermüsaḫḫarolalar 174a/27

dügün : düğün
oġluna d. 039a/3
d.+ e da'vet 039a/3, 039a/9
d.+ egel-üñ 039a/4
d. 039a/8, 039b/12

dülger : marangoz
d. 062b/3

dünyā
d. 022b/32, 162a/2, 169a/32, 195b/14
d.+ da 164b/4, 171b/11, 197b/13, 204b/15, 261a/15, 261a/16
d.+ da iḫtilaṭetdük 177a/13
d.+ dadür 256b/5
d.+ daki 256a/9
d.+ da'ömür 209b/20
d.+ dır 025a/38
d.+ nın 249a/4, 249a/5, 285a/8
d.+ nıñ 025a/35, 233b/3, 262b/17
d.+ nun 158a/28, 160a/19, 193a/3
d.+ nuñ 150a/12, 164a/33, 182b/11
d.+ nunkılere 164a/34
d.+ nüñ 161b/10, 164a/32, 197a/1, 201b/12, 209b/20, 252a/20
d.+ ya 032a/7, 239b/5
d.+ yā 141b/13, 160a/22, 160b/10
d.+ ya irsaleylediği 263a/9
d.+ ya şefḳatetmesi 257b/5
d.+ ya 195b/15
d.+ yı 115b/6, 162a/2, 164a/31, 180b/19, 261a/15

düstūr : kural, prensip
d. 029a/39

düş : hayal, rüya
d.+ de 005b/20
d.+ leri 087b/16
d.+ ü 071a/24

düş -
d.- de 050b/20
d.- di 014a/27, 061b/23, 079a/35, 088b/43, 102b/11, 105a/15, 119b/18, 121a/10,
121a/9
d.- di namazḳılur 048a/38
d.- di 066a/26
d.- diler 023b/3, 057b/11, 167a/9, 242b/30
d.- düler 023b/5, 023b/8, 031a/7
d.- düm 125a/7
d.- düñüz 194b/5
d.- e 135b/5
d.- eler 134b/29, 150a/11
d.- en 038b/44
d.- er 154a/1, 155a/27, 216a/3, 246a/11
d.- erin 205b/14
d.- erler 223a/9, 272b/10
d.- medi 014a/25
d.- mege 134b/33
d.- mesi 014a/28
d.- meye 167a/13, 220b/8
d.- meye 220b/7, 234a/12
d.- meyeler 134a/17
d.- meyiserdür 135a/35
d.- mez 019a/30, 168a/7, 188a/14
d.- müş 099a/16, 120b/36, 132a/14
d.- müşdür 276a/10
d.- müşdür ve 104a/45
d.- müşsüñ tevbeidüb 269a/5
d.- se 021b/11, 028a/14
d.- ti 059a/4, 059a/7, 059a/8,

086b/25, 092b/5, 092b/10
d.- ti 114b/30
d.- tü 147b/6, 188a/11, 276a/10, 276b/1, 279a/12, 279a/13, 282a/8, 285b/2
d.- tü 252a/25
d.- tüler 023b/8, 154a/4, 233a/18, 273a/8, 284a/19, 285a/10
d.- tüm 268b/17, 287b/10
d.- üb 006b/11'aẕīm, 008b/10, 033a/29, 043b/29, 055b/40, 062a/33, 069a/21, 077a/26,
086b/18, 100a/4, 122b/38, 135a/41
üstüne d.- übānasuāleyle-di 070b/17
d.- üm 205b/11
d.- üp 101a/18, 103a/25, 172a/25, 275a/12, 279a/16, 287a/4

düşmān
d. 024b/28, 025a/39, 107b/10, 218a/15
d.+ dur 145b/7
d.+ ı 024b/25, 249a/5
d.+ ın 240b/31
d.+ lar 142b/10
d.+ lardür 151a/28
d.+ ları 019a/36, 240a/13, 279a/12
d.+ larını 278b/5
d.+ larıñı 231b/14
d.+ laruñ 088b/35
d.+ laruñı 040b/45, 075b/35
d.+ laruñuza 011a/44
d.+ uñ 152a/20
d.+ uñı 011a/44
d.+ uñuz 193b/17
d.+ lıḳdur 249a/4

düşün -
d.- müşve 078a/15

düşür -
d.- diler 025b/49
d.- e 025b/46
d.- üñ 024b/30
d.- üp 025a/40
d.- ür 024b/29
d.- ürüz 024b/29

düz - : düzenlemek
d.- diler 097a/41, 121a/3, 127a/13
d.- düklerini 128a/30
d.- elim 068a/5
d.- elüm 030b/4
d.- sün 097b/45

ebed : sonsuz gelecek zaman
e. 012a/14, 037b/19, 058b/29, 073a/14, 165a/13, 184b/10, 234b/7, 235b/20,
236a/4, 236b/18, 236b/22, 237a/25, 237a/28, 252a/25, 267a/14
e. müstebḳaolmuşdur 258b/18
e.+ en 230b/15
e.+ i 058b/29

ebedī : sonsuz
e. 046b/41, 046b/46, 071b/30, 109b/46, 109b/48, 139a/8, 143a/21, 144a/22,
144a/23, 156b/26, 195b/9, 216b/8, 217b/16, 219a/16, 223a/12, 223b/20, 227b/2,
229b/7, 234b/9, 237a/25, 238b/12, 238b/14, 245b/21, 256a/10, 257a/12, 261b/26,
266b/6, 266b/7, 267b/22, 282a/6
e. bāḳiolur 261a/18
e.+ liğiñ 259b/18
e.+ ye 180a/1, 223b/17, 264a/11, 264b/13
e.+ yeniñ 235a/3
e. 032a/8, 035a/29, 070b/17

ebū : baba
e. 079a/35

ecdād : atalar
e.+ a cezavirmek 221b/4
e.+ dan 224a/3

ecel **:** hayatın sonu
e.+ inden 201a/25, 202a/20

ecir **:** ödül
e.+ ler 054b/21

edā **:** tavır, davranış
anuñ e. 033a/25

eda it -: yapma, yerine getirme
ḫiẕmetün e.- mesi 184b/12
ḫayırluyı e.- mek 145a/18
dirhemi e.- mez 031b/24

edeb **:** terbiye
e.+ den 225b/23
e.+ li 220a/2
e.+ te 201b/5

ednā **:** alçak, aşağı
e. 186a/6, 188a/11, 188a/13

efdāl **:** en faziletli
e. 186a/6, 237b/6
e.+ dür 140a/1
e.+ mıyuz 140b/9
e. 012b/26, 023a/42, 023a/43, 170b/31, 231a/5, 236a/7, 236b/22, 237b/6, 240b/35, 241a/4, 244a/25
e.+ dür 021b/12
e.+ sız 019a/32

efendi
e. 038a/30, 052b/63, 072b/52, 073b/21
e.+ ler 114b/30, 201b/9, 211a/1, 248a/1
e.+ lere iṭā'ateyleñḫavf 201b/5
e.+ lere münḳādolmaḳ 228b/9
e.+ leri 222b/2
e.+ lerünüñ 028b/27
e.+ miz 266b/4
e.+ ñiz 211a/2
e.+ ñüz 031b/24
e.+ si 018b/24, 018b/25, 044b/45, 193a/2
e.+ si emreyledi 033a/25
e.+ sünüñ 033a/27
e.+ ye 131a/26

Efesus
E. 269a/1
e.+ a 118a/19, 118a/24, 121b/17, 268b/11
e.+ da 120a/26, 174a/32
e.+ da bāḳiolmaḳ 218b/3
e.+ da ḫizmetetmişdur 224b/17
e.+ da mevcutolan 196a/1
e.+ ı 121b/16
e.+ laruñ 120b/34
e.+ lular 120b/35
e.+ lularuñ 120a/28, 120b/35, 227b/22
e.+ da 119b/17
e.+ dan 118a/22

ef'ī **:** engerek yılanı
e. 135b/3
e.+ lerüñ 140b/13

efrād **:** fertler, bireyler
e.+ ına 254b/4

eger **:** şayet
e. 008a/3, 008a/6, 008b/9, 010a/20, 010a/23, 010b/29, 010b/30, 011a/46,
011a/47, 012a/14, 012a/15, 012b/22, 012b/23, 012b/30, 013b/10, 013b/9, 014b/2,
015b/31, 018a/13, 020b/21, 020b/23, 021a/7, 021b/11, 022a/26, 022a/27, 022a/28,
027a/28, 027b/5, 028a/14, 030a/24, 030b/26, 030b/4, 031b/20, 032a/3, 032a/8,
032a/9, 032b/12, 032b/13, 032b/15, 032b/16, 032b/17, 032b/19, 033b/35, 034a/10,

034b/17, 036b/3, 037b/21, 037b/24, 038a/25, 038a/26, 040a/24, 040b/45, 042a/30,
043b/22, 043b/23, 043b/26, 044b/48, 048a/35, 048b/42, 049b/63, 051b/40, 051b/42,
051b/44, 052a/50, 053b/13, 055b/41, 057b/2, 058a/24, 058a/25, 058b/26, 059b/23,
061b/28, 065a/4, 065b/11, 065b/16, 066b/3, 067a/13, 067b/24, 068a/36, 069a/22,
069a/23, 069b/35, 070a/2, 070a/43, 070a/44, 070a/47, 070b/12, 072b/3, 073a/13,
073b/25, 073b/26, 073b/31, 074a/32, 074b/19, 077a/20, 077a/21, 078b/21, 079a/31,
079a/35, 082a/37, 082b/44, 083b/18, 090b/9, 092b/8, 094a/39, 099a/22, 099b/37,
100a/2, 103a/18, 105a/17, 108a/15, 109a/42, 111a/1, 112b/29, 114a/15, 115b/12,
116b/27, 117b/14, 118a/15, 118b/2, 120b/38, 121b/16, 126b/9, 129a/19, 129a/20,
130a/11, 130a/5, 131b/5, 133a/32, 133b/12, 134b/31, 135a/40, 137b/10, 139b/25,
139b/26, 140a/3, 140a/5, 140a/7, 141a/2, 141b/14, 142b/10, 143a/15, 143a/17,
143b/5, 143b/7, 144b/3, 144b/4, 145a/16, 145a/20, 146a/10, 146a/11, 146a/13,
146a/17, 146a/9, 146b/25, 147a/31, 148a/22, 148b/27, 148b/29, 149a/9, 150a/12,
150a/14, 150a/15, 150a/16, 150a/6, 150b/17, 150b/18, 150b/21, 150b/22, 150b/23,
150b/24, 152a/18, 152a/20, 152b/9, 153b/15, 154a/23, 155a/25, 155a/27, 157b/16,
158b/8, 159b/12, 159b/14, 159b/15, 159b/17, 159b/18, 160b/15, 160b/7, 161a/19,
161b/11, 162a/2, 162a/4, 163a/11, 163a/12, 163a/13, 163a/9, 163b/15, 163b/16,
164a/28, 164a/36, 164b/2, 164b/3, 164b/40, 164b/5, 165a/10, 165a/13, 165a/8,
165a/9, 165b/11, 165b/12, 165b/2, 166a/16, 166a/17, 167b/26, 167b/27, 167b/30,
168a/6, 168b/15, 168b/16, 169a/31, 169a/34, 170a/15, 170a/16, 170a/17, 170a/18,
170a/19, 170a/26, 170b/1, 170b/2, 170b/3, 171b/11, 171b/14, 171b/6, 171b/7,
171b/8, 171b/9, 172a/16, 172a/23, 172a/24, 172b/27, 172b/28, 172b/30, 172b/35,
172b/37, 172b/38, 173a/2, 173a/12, 173b/13, 173b/15, 173b/16, 173b/17, 173b/19,
174a/29, 174a/32, 175a/4, 175b/10, 175b/7, 176a/22, 177b/2, 177b/5, 177b/9,
178b/11, 178b/7, 178b/9, 179a/3, 179b/16, 180a/1, 180a/3, 180b/14, 180b/16,
180b/17, 182a/8, 182b/12, 182b/14, 184a/4, 185a/7, 185a/8, 186a/4, 186a/6,
186b/15, 186b/16, 186b/20, 186b/21, 187a/30, 188a/12, 188a/15, 188b/2, 188b/5,
189b/8, 189b/9, 191a/14, 191b/17, 191b/18, 191b/21, 191b/5, 192b/18, 193a/8,
194a/2, 194b/11, 194b/15, 194b/18, 195a/1, 195a/25, 195a/3, 198a/2, 199b/21,
203b/22, 204a/1, 204b/17, 205a/4, 205b/11, 205b/15, 206b/8, 208a/23, 209a/5,

209b/20, 210a/1, 210b/13, 211a/10, 214a/9, 215a/14, 217a/3, 218a/10, 218a/14, 219a/10, 219a/9, 220a/1, 220a/5, 220b/15, 221a/5, 221a/6, 221b/4, 221b/8, 222a/10, 222a/16, 222b/3, 225a/11, 225a/12, 225a/13, 225a/5, 225b/21, 225b/25, 228a/6, 230b/17, 230b/18, 231b/2, 233a/11, 233a/14, 233a/15, 233a/8, 233b/3, 233b/6, 233b/7, 233b/8, 235a/4, 235a/6, 236a/5, 236a/11, 236b/15, 237b/7, 238b/13, 240b/26, 241b/15, 243b/7, 243b/8, 244a/20, 244a/25, 245b/23, 246a/5, 246b/23, 246b/26, 247a/8, 247a/9, 247b/14, 247b/15, 247b/17, 248a/2, 248b/14, 249b/11, 250b/15, 251a/6, 251b/17, 253a/19, 253a/20, 253b/1, 254a/14, 254a/17, 255a/11, 255a/14, 257b/4, 258b/20, 260a/6, 260a/7, 260a/8, 260a/9, 260a/10, 260b/1, 260b/4, 261a/15, 261a/19, 261b/24, 261b/29, 262b/13, 262b/20, 262b/21, 263b/11, 263b/12, 263b/20, 264a/9, 264b/14, 264b/15, 264b/16, 265b/6, 269a/5, 269b/16, 270a/22, 270b/3, 271b/20, 278b/5, 281a/10, 281a/9, 282a/11, 282a/9

e. azādolmağa 163b/21
e. bāḳiolalar 220a/15
e. doġmuşolmayā 047b/25
e. faḫretmek 187b/6
e. ḫayırederek 253a/20
e. iḥyāetmeye kādirolan 192b/21
e. inkārederiz 225a/12
e. irsālolunmayalar 149a/15
e. istima' 032b/16
e. kābilolsa 077a/22
e. ḳabuletmek 020a/14
e. kāmilolmaḳ 034b/21
e. kemlikiderseñ 152b/4
e. Mesīḥḳıyāmetmedi 173b/14
e. mümkünola 048a/38
e. mümkünolsa 043b/24
e. sāirnesneleremüte'allıḳṭalebidersiz 120b/39
e. zināetmezsen ḳatledersiñ 247b/11

eglen -: eğlenmek
e.- diler 110a/3
e.- dügümüz 123a/10
e.- dük 123a/4
e.- dük 113b/13
e.- icek 118a/18
e.- meye 136a/14
e.- ür 031b/22
e.- ürsiñ 125b/16
e.+ di 107a/20
e.- mişler 130b/14

egri : eğri
e. 122a/30

eḥad : bir, tek, tanrı
e. 034b/17, 041a/10, 070a/49, 081a/7, 092a/32, 093b/25, 142b/7, 158b/11, 180b/15, 263b/12, 263b/20, 278b/5
e. dalāletetmesin 262a/7
e.+ dan 147b/10
e.+ den 143a/16
e.+ un 143a/15, 143a/19

Eḫaiḳus
e.+ uñ gelişindenferḥederim 175b/17

Eḫaiya
e.+ da 176a/2, 212a/8
e.+ da 212a/8
e.+ nüñ 175b/15

e.+ nüñ 186b/11
e.+ ya 118b/27
e. 184a/2
e.+ den 119b/20, 155a/26

ehl **:** maharet sahibi
e.- i 019a/26, 119b/24
e.- i beyti 019a/36
e. 120b/38, 229b/13, 286b/23

ejderha
e. 279b/3, 279b/4, 280a/13, 280a/9, 280b/2, 281a/12
e.+ nın 284a/13
e.+ ya secdeetdiler 280b/4
e.+ yı 288a/2

ek -
e.- düġünde 023b/3
e.- dük 165b/11
e.- en 024b/25, 025a/38, 025a/39, 184b/6, 195b/8, 195b/9
e.- enceye 184b/10
e.- er 059a/15
e.- erse 195b/8
e.- ersiñ iḥyāolunmaz 174a/36
e.- ersiñsen peydāolacaḳ 174a/36
e.- ılür 174b/43, 174b/44
e.- ilür 174b/42, 174b/43
e.- medügüm 045b/26
e.- medügün 045b/24
e.- medüñ 024b/27
e.- mege 059a/4
e.- meġe 023b/3
e.- ub 251b/13
e.- üp 024b/26

ekābir : ileri gelenler
e.+ leri 286b/23

ekel **:** yiyici, obur
e. 102b/14, 104b/8, 161b/12, 165a/8, 165a/9, 167b/25, 167b/26, 167b/27,
169a/34, 191a/12

ekin
e.+ cinüñ 024a/18
e.+ liklerden mürūretdi 057a/23
e.+ lüġünde 024b/27

ekl **:** yeme
e.+ ideñ 153a/6
e. 153a/2, 153a/3, 270a/17, 271b/21
e.+ iden 153a/3

ekser **:** çoğunluk
e. 020b/20, 178a/17
e.+ i 120a/32, 166a/20, 184a/2, 203a/14
e.+ inden 166b/6
e.+ ler 173a/6
e. ögütvirdiler 133b/12

eksik
e. 187a/24, 188a/16, 228a/5, 242b/32, 247b/16
e.+ dür 034b/21, 071a/21
e.+ liġinden 076a/44
e.+ liği 183b/16
e.+ lüğünüz 183b/14

el **:** tutma organı
e. 070a/43, 080a/58, 080a/59, 080b/65, 095a/11, 100b/8, 106b/17, 108a/12,
108a/16, 124b/40, 170a/16, 171a/12, 173b/20, 180a/1, 183b/19, 191a/12, 191b/20,
197b/12, 209a/11, 218a/6, 223a/6, 249b/13
e.+ e 112b/31
e.+ i 014b/3, 021b/9, 052a/46, 057b/3, 057b/5, 082a/34, 089b/7, 096b/25, 105b/21
e.+ in 268b/17
e.+ inde 088a/23, 097a/36, 220b/15, 225b/26, 245a/15, 262b/17,

277b/2, 282a/10,
282b/15, 284b/4, 288a/2
e.+ inde teslimoluna 047b/24
e.+ indedür 007b/12
e.+ indeki 278a/8
e.+ inden 078a/8, 106b/11,
112b/23, 135b/4, 208a/20, 276a/5,
278a/10, 287a/2
e.+ inden hāṣılolurlar 062b/3
e.+ ine 010a/26, 015a/15, 055a/31,
062a/40, 069a/27, 135b/3
ümmetlerüñ e.+ ine 036a/19
e.+ ini 057b/5, 127b/19, 278a/5
e.+ inizde 206b/11
e.+ ler 028a/20, 065a/2, 065a/6,
088a/24, 097b/48, 116b/24, 120a/27,
122b/34,
200a/27, 238b/11, 239a/24
e.+ lerānaḳoy-ub ānışaġeyledi
135b/9
e.+ leri 027b/2, 034a/13, 034a/15,
051a/23, 061b/23, 062b/6, 067b/24,
070b/16,
079b/47, 083b/18, 090b/3,
093a/12, 099a/18, 099a/20, 116b/25,
119a/11, 219b/9,
222b/22, 243b/12, 249b/8
e.+ lerimiñ vaż'etmesi 224a/6
e.+ lerimiz 134a/19, 160b/12,
260a/1
e.+ lerin 065a/3, 107b/4, 119a/6
e.+ leriñ 106a/1
e.+ leriñayaḳlarıñ 123a/11
e.+ lerinde 008a/6, 098a/56,
275a/10
e.+ lerinden 106a/8, 110a/3,
187a/33
e.+ lerine 048b/44
e.+ lerine telsīmeyleyeler
123a/11
e.+ lerine telsīmolunacaḳdur
031b/23
e.+ lerine teslīmoluña 069b/31
e.+ lerine teslīmolunur 079b/42
e.+ lerini 039b/13, 093a/18
e.+ leriñiz 214b/11
e.+ leriñḳoy-ub 100b/17
e.+ lerinüñ 097a/41, 232a/8
e.+ lerinüñ işidir anlarfāniolalar
231b/11
e.+ lerümü 149b/21
e.+ lerüñ 099a/17, 235a/2
e.+ lerüne telsīmolundum 136a/17
e.+ üm 097b/51, 195b/12, 211b/18
e.+ ümde 088b/34
e.+ üñ 010b/30, 067a/23, 091b/28
e.+ üñi 021b/13
e.+ üñsaña mu'sireola 070a/43

el’an **:** şimdi
e. 241b/16, 242a/17

elbette **:** tabi ki
e. 104b/8, 118a/21, 123b/22,
135b/4, 261a/19

elçi **:** aracı
e.+ leri 184a/23
e.+ lerüz 181a/20

elçilik
e. 202a/20

elem **:** keder
e. 050b/19, 090a/18, 170a/26,
203b/30, 212b/2, 216b/6, 225a/12, 234b/8,
239a/26, 240b/34, 245a/13,
253a/21, 253a/23, 254a/14, 254b/1,
254b/2, 256a/10
e.+ inde 214b/5
e.+ ler 067b/31, 195a/25, 232a/10,
256a/9
e.+ lerden 176b/7
e.+ lere 176b/6, 213a/14
e.+ lere mensūbolmuş 110b/15
e.+ leri 226a/11
e.+ lerimde 208b/24
e.+ lerinden 255a/13

e.+ lerinüñ 205b/10
e.+ lerüñ 240b/33, 250b/17, 251b/11

elem çek -
alub e.- mege 048a/37

elli
e. 108a/20, 119b/19

ellişer
e. 064a/41

elveda
e. ḳāmilolub 189a/11

emānet
e. 079b/45
e.+ i 224b/14
e.+ i ḥıfẓeyle 223b/20
e.+ imi 224b/12

emek : çaba, eziyet
e.+ ine 159b/9
e.+ ini 269a/2
e. 021a/28, 175b/17, 200a/27, 204b/17, 222a/17
e.+ darlar 021a/28
e.+ lerinden 282b/13

emek çek -: eziyet çekmek
gelür e.- enler 021a/28
gerekdur e.- er 225a/7
ne e.- erler 012b/29
ve e.- erüz 160b/12
içün e.- tiñ 269a/4

Emetustus
E. 290a/20

emīn : güvenilir
e. 044b/45, 045b/21, 045b/23, 053b/14, 161a/17, 163b/26, 202a/21, 211a/7, 224b/2, 235b/19, 269b/13, 287b/11
e. 'adayıtdı 219a/12
e. ḳıyāsetdüñüzbenüm 114a/15
e.+ kilerin 109a/35
e.+ liği 229a/10
e.+ lik 215a/3
e.+ likle 114b/23

emīn ol -
üzerine e.- dun 045b/23
üzerine e.- duñ 045b/21
anı vaż'edene e.- ur 232b/2

emīr : buyruk
anlara e. 037a/6
e.+ enüñ 171a/1
e.+ ler 091b/26
e.+ leri 036a/25
e.+ leriñ 028a/10

emīr it -: buyurmak
ba'żılara e.- esin 218b/4
anlara e.- diġü 047b/20
nesneleri e.- üb ta'lümet 221a/12
e.- di 062b/8
duranlara e.- di 126b/2
e.- digi 072b/6
e.- diler 091a/15
e.- dü 104b/48
daḫī e.- düm 128a/30
e.- er 055a/28
bekçisine e.- er 114b/23
ṣalıvirdi e.- erek 127b/22
e.- erim 069a/25
anlara e.- üb 018a/5
daḫī e.- di 129b/26
e.- mek 111b/5
virilmek e.- mişdür 052b/59

‘Emmānū’il
‘E. 005b/23

emvāl : mallar

e.+ e 071a/24
e.+ ı 071a/22

emvāt : ölüler
e. 279a/18
e.+ dan 142a/24, 143b/13, 144b/4, 146a/11, 149a/8, 189b/1, 245b/20, 251a/3
e.+ dan ba'asideñüñ 146a/11
e.+ dan ba'asoluñmuşdur 225a/8
e.+ dan ba'asolunub 143b/7
e.+ dan iḳaẓetmişdur 209a/13
e.+ dan ḳıyāmetdi 173a/12
e.+ dan ḳıyāmidüb 173b/20
e.+ dan müstayḳıẓoldı 063a/14
e.+ dan müstayḳıẓoldı 063a/16
e.+ den 268a/5
e.+ ı iḥyāiden 142a/17
e.+ ıñ 132b/23, 235a/3
e.+ tan 031a/10
e.+ tan ḳıyāmetmişdür 052b/64
e.+ tan ḳıyāmetti 026a/2
e.+ tan müstayḳıẓolmuştur 053a/7
ki e.+ tanḳıyāmet-mek 068b/11
çün e.+ tanḳıyāmid-eler 075a/25
e.+ un 126b/7
e.+ uñ 173b/21, 174b/42
e.+ uñḳıyāmetini 117a/32
e.+ uñḳıyāmeti 173b/13
e.+ ün 040a/32
e.+ üñ 129a/22

eñ : üstün derece
e. 019b/42, 046a/30, 046b/40, 098b/10, 098b/11, 113b/12, 114a/17, 131a/23,
131b/5, 160b/9, 162a/2, 172b/27, 173a/7, 173a/9, 174b/45, 174b/52, 198a/8,
199a/10, 226a/1, 229a/11, 250a/3, 251a/5, 253a/14, 267b/20, 289b/11
e. 010a/19, 010a/26, 011b/6, 015a/12

enbiyā : peygamberler
e.+ nuñḳıraatinden 108a/15
e.+ da yazılan 129a/14
e.+ dan 140b/21

endām : boy, vücut
e.+ larımızda 248b/6
e.+ laruñdan 010b/29, 010b/30

endāze : 60 cm'lik uzunluk ölçüsü
e. 185b/13
e.+ sinde 199b/16
e.+ sine 185b/13, 199a/8
e.+ sine 199a/14
e.+ süz 185b/13, 185b/15

enḳāż : kalıntı
e.+ ı 076a/8

envā' : çeşitler
e. 226a/7, 229a/3, 231b/4
e.+ ı 238b/10
e. 055a/33, 245a/9
e. 009a/24

Epfiya
e. 230a/2

Epiḳoros
e.+ lularun 116a/18

epsem : dilsiz
e. 036b/31, 049b/63, 055a/25, 057b/5, 069b/34, 072a/48, 080a/61, 105a/18,
106b/17, 117b/10, 123b/14, 125a/3, 171b/11

epsem ol -: lal olmak
anlar e.- dukdan 112a/13
evvelki e.- sun 172b/30
hep e.- ub 112a/12

er : asker, erkek
e. 023a/50, 026b/21, 029a/38, 058b/35, 071a/29, 071b/30, 081b/17, 081b/20,
089a/2, 092b/1, 094a/36, 098b/9,

102a/1, 103b/30, 105a/11, 105b/24, 110a/8,
117a/31, 118a/24, 123b/23, 125b/12, 126b/3, 130b/14, 138a/21, 144b/3, 163a/11,
163a/14, 163b/15, 164a/32, 168a/10, 168a/4, 168a/8, 168b/11, 171a/11, 201a/23,
220a/12, 247a/2, 247b/15, 279b/5, 280a/13
e. iḥtiyaretdiler 094b/5
e. iḥżāroluna 130b/18
e. seniṭalebiderler 103a/20
e.+ de 130a/5
e.+ den 127b/21, 163a/11, 168a/8, 168b/11
e.+ dir 168a/4
e.+ dür 248a/2
e.+ e 070a/2, 141b/8, 144b/2, 162b/2, 163a/11, 164b/38, 164b/39, 168a/7,
201a/33, 246b/23
e.+ i 005b/19evvel, 087b/22, 092b/10, 103a/22, 123a/11, 144b/3, 144b/4, 162b/3,
163a/13, 163b/16, 164a/35, 164b/39, 289a/2
e.+ in 163a/4, 221b/9
e.+ ine 144b/2
e.+ ini 005a/16, 070b/12, 092b/9
e.+ i'ömür 164b/39
e.+ iṭaşra 124b/39
e.+ iyim 125a/3
e.+ ler 087a/6, 087b/22, 088a/29, 088b/38, 093b/25, 095a/2, 096b/26, 100b/7,
108a/15, 108a/17, 108b/26, 110b/15, 111b/7, 112a/13, 117a/34, 119a/7, 120b/35,
122a/30, 124a/27, 126b/1, 131a/24, 133b/10, 134a/21, 134b/25, 253b/7
e.+ ler 109a/38
e.+ ler'avretlere 210b/19
e.+ lerden 086b/22, 116a/13
e.+ lere 103a/21, 104b/4, 201a/28, 210b/18
e.+ lere münḳadolanlar 228b/5
e.+ lere suāletsinler 172b/35
e.+ leri 022b/41, 095a/11, 098a/3, 100a/2, 102b/6, 105a/13, 105b/20, 112a/22,
116b/22, 120b/37, 124a/26, 125a/4, 131a/23, 219a/10, 220b/12, 228b/4
e.+ lerine 253b/6
e.+ lerinize 253b/1
e.+ lerḳarındaşlar 125a/1, 126b/6, 136a/17
e.+ lersizüñ'avretleriñize muḥabbeteyleñ 201a/25
e.+ lerüñ 090b/4, 093a/15
e.+ lık 175b/14
e.+ süz 168b/11
e.+ ün 163a/4
e.+ üñ 105a/12, 168a/7, 168b/15
e.+ üñḥaḳḳında 100b/13

Erastus
e. 156b/23

erbāb : usta
e.+ ın 287b/17

ercümend : değerli, saygın
e. 252b/6
e. 252b/5

Erḫipos
e. 211b/16
e. 230a/3

Eriḥa
e.+ dan 072a/46
e.+ yā 072a/46
e.+ dan 036b/29

eriş -
e.- ecek 175a/3
e.- tiler 105a/11

e.- ub 121b/13
e.- üb 093b/22, 093b/25

Eriyopaġus
e.+ ailet-diler 116a/19
e.+ uñortasında 116b/22

erḳān : ileri gelenler
e.+ ınüñ 235a/1

erkek
e. 192b/28
e.+ ler 138a/27
e.+ lere cima'edenlere 219a/10
e.+ lere cima'ideñler 162a/10

erken
e. 250a/8

Ersiṭarḫus
e. 211a/10

erẓānī : liyakat
e. 110a/3

esbāb : sebepler
e.+ ında 020b/21

esīr : tutsak
e. 145b/24, 225b/26, 226a/6
e.+ lerüñ 286a/13
e.+ lige 095b/6, 163b/15, 190b/5
e.+ ligi esireyledi 199a/8
e.+ liginden ḥālāṣbula 146b/21
e.+ ligüñ 146a/15
e.+ liğe 281a/10
e.+ liḳte 193a/3
e.+ liginde 005a/12
e.+ liginden 005a/12, 005a/17
e.+ ligine 005a/17

esirdāş: zindan arkadaşı
e.+ ım 230b/23
e.+ larum 156a/7

esirge -: korumak
e.- meyeḳādir 234a/15
e.- yim 148a/15
e.- yüb 069a/23
e.- di 061a/20

eski
e. 025b/53, 057a/21, 057a/22, 112a/21, 123b/17, 161b/7, 161b/8, 180b/17,
231b/11, 256b/9, 257b/5, 288a/2
e.+ deñḳal-dır-ur 057a/22
e.+ liğinde 144b/7

esnā : sıra, an
e.+ daki 134b/33
e.+ sında 102b/11
e.+ daki 010a/25

eṣnāf : sınıflar
e.+ ı 169b/11
e.+ ı 171b/10

eşek
e.+ i 036b/2
e. 037a/7
e. 037a/5

eşk : göz yaşı
e.+ lerini 224a/4

et - : yapmak, etmek
e.- dı 199a/10, 285a/15, 287a/2
e.- di 033b/3, 038b/35, 040a/25, 080b/72, 081a/14, 095b/8, 096b/24, 098a/3,
136b/23, 138a/20, 142b/14, 143a/17, 143a/21, 158a/27, 158a/28, 162b/14, 201b/8,
221b/9, 266b/5, 273a/6, 280a/8, 289a/5
ḳaṣt e.- di 121b/16
şehādet e.- di 111b/8
e.- di ḫalāṣolsañ 149a/10
e.- di 124a/29, 148a/20, 280a/11

e.- di ferḥve 287a/7
e.- di 040b/46
e.- digümüz 128b/8
e.- diği 266a/10
e.- diğim 219a/14, 265b/4
e.- diğimiz 264b/15
e.- dik 211b/16, 232a/7
e.- diklerinüñ 267a/15
e.- diler 028b/30, 031a/12, 035b/10, 037b/21, 039a/6, 039b/20, 039b/22, 049b/68,
053b/15, 053b/17, 068b/13, 081b/15, 082b/42, 088b/42, 089a/1, 089a/45, 091b/20,
093a/21, 098a/58, 098a/59, 098b/11, 101a/24, 107b/5, 107b/6, 109b/44, 127b/21,
135a/39, 138a/23, 140b/13, 140b/24, 167a/9, 176a/18, 188b/2, 190b/5, 191a/13,
233a/17, 233a/9, 242b/33, 244a/19, 244a/25, 251b/11, 267b/18, 283b/3, 288b/5
e.- diler ḳabul 034a/12
e.- diler 078b/17, 097a/41, 098a/55, 100b/9, 101b/31, 104b/4, 108b/28, 110a/3,
112b/32, 119a/15, 119a/7, 122b/35, 123a/10, 134a/19, 142b/13, 222a/13, 279a/17
'arż e.- diler 128a/34
e.- dim 204b/25, 206b/10, 231a/6, 233a/10, 278a/10, 278a/11, 284b/7
e.- din 239b/6, 283b/6
e.- diñ 279a/18
e.- diniz 206b/13, 247a/6
e.- diñiz 204a/12
e.- dü 073a/17
e.- dügi 047a/13, 078a/9, 095a/15, 104a/39, 131b/6, 194a/1
e.- düġi 037a/15, 037a/6
e.- dügini 110a/11
e.- dügüm 132a/12, 173a/2, 191b/18
e.- dügümüz 179a/1
e.- dügümüzden 198b/20
e.- dügüñ 021a/3
e.- dügünden 104a/42
e.- dügüñüz 091a/10
e.- dük 123a/5
e.- dük 123b/16
e.- dükleri 038b/42, 090b/2, 098a/54
e.- düklerine 102b/16, 105a/10
e.- düklerini 057b/8, 090a/18
e.- düklerini 129a/14
e.- düler 051b/36
e.- düm 039a/4, 121b/21, 130a/11, 131b/9, 132a/11, 155a/20, 157b/16, 160a/6,
163b/26, 166a/20, 173a/10, 178a/14, 186a/2, 190b/2
mu'āvenet e.- düm 181a/2
taḥṣīl e.- düm 126a/28
e.- düm 033b/34, 055b/39, 130a/9, 148a/14, 157b/16, 186a/8, 191a/11, 198b/9
e.- dümi 188a/18
e.- dümmi 186a/7
e.- dümmi 188a/18
e.- düñ 086b/25, 103b/33
e.- dün 148a/21
e.- düñüz 046b/40, 090a/17, 097b/43, 160b/8, 188a/11
ittifāḳ e.- düñüz 092b/9
e.- dünüz 252b/11
e.- düñüz 046b/41, 046b/46
e.- medi 227a/16, 232a/6, 233b/2, 234b/5, 253a/22, 253a/23
e.- medi 204a/7, 270a/22
e.- mediler 280a/12
e.- medin 260a/10
e.- mediñ 035b/14
e.- mediñizmi 247a/4
e.- medün 164a/28
e.- mege 075a/28, 078a/9, 128b/3, 142a/22, 183a/10
e.- megi 167a/16
e.- meġi 078b/22
e.- meğe 226b/15

e.- meğe ḳādirolana 198b/20
e.- meğin 218a/13
e.- mek 027b/2, 034a/10, 088b/42, 138a/25, 149b/18, 158a/27, 161b/12, 163a/10,
164a/36, 167a/17, 167b/27, 173b/25, 177b/3, 180a/9, 186a/3, 200b/12, 210b/22,
213b/3, 222a/12, 229a/2, 229b/14, 239b/7, 244b/2, 245a/16, 245b/21, 257b/6,
277a/11, 278a/11, 281a/14, 285a/17
şehādet e.- mek 131b/5
e.- mek cesaretitmedi 096b/32
e.- mek delkederim 245b/19
e.- mek ruzıḳılmaya 032b/17
e.- mek 161b/10, 161b/12
e.- mekden 107b/11
e.- meklerüñ 238a/2
e.- mekliğimiz 217a/2
e.- mekten 167a/17
e.- meli 237b/5
e.- memek 225a/14
e.- meñ 200a/26
e.- meñ 216a/20
e.- mesenüñile 287b/10
e.- mesi 151b/5, 236b/19, 290b/3
e.- mesin 209b/16
e.- mesinüñ 235a/3
e.- meye 160b/14, 172b/40, 180b/15, 183b/21, 191a/10, 208b/26, 214a/9, 239b/1,
243b/15, 264b/16
e.- meye ihtimāmedeler 229b/8
e.- meye ḳādirolasız 202a/13
e.- meye kādirolursuz 172b/31
e.- meye ẓanederim 185a/2
i'tikād e.- meyen 110a/2
e.- meyen ma'ḳûlgördüğünde 154a/22
e.- meyene 247b/14
e.- meyenler 228b/3
e.- meyesin 274a/7
e.- meyesiñ 247b/11
e.- meyesiz 199b/17
e.- meyim 188b/3
e.- meyiz 260a/7
e.- meyüb 185b/16
e.- mez 032b/13, 205a/4, 222b/22, 229a/10, 246a/5, 248b/16
e.- mez 028a/21, 243b/8
e.- meziz 207b/9
e.- mezler 156a/18, 256b/8
e.- mezlermi 247a/6
e.- mezse 176a/23
e.- mezsiz 162a/7
e.- mezüz 179a/5
e.- miş 240b/37
e.- mişdur 227b/3, 237a/27, 268a/6
e.- mişdür 088a/23, 119a/11, 178b/6, 191a/12, 198b/11, 201a/26, 231a/3, 254b/2,
282a/8
e.- mişdür 045a/17, 163b/16, 192b/19
e.- se 260b/1
e.- se ta'accübetmek 262b/14
'ibadet e.- seler 095b/8
e.- sevüz 160b/9
e.- sin 201a/33, 210b/15, 218a/6, 246a/5, 246a/9
e.- sin sabitḳılsın 256a/10
e.- sinYesû'Mesīḥdeḥāşılı 206b/8
e.- sün 169a/34
e.- sün 163b/21, 256a/11
e.- süñler 163a/9
e.- ti 019b/4, 020b/25, 021a/2, 021b/11, 022a/24, 023a/49, 023b/11, 025b/52,
025b/54, 026a/2, 026b/16, 027a/28, 027a/29, 027b/3, 028a/16, 028b/24, 029b/16,
030b/4, 031a/17, 033a/21, 034a/14, 034b/18, 035b/13, 036a/22, 036a/25, 038a/28,
038a/29, 039b/18, 047b/18, 100b/17, 103a/20, 120b/35, 121a/10, 123a/11, 125a/8,
125a/10, 125b/13, 125b/14, 126a/21, 126a/28, 126b/1, 127a/11,

127a/17, 127b/20,
127b/23, 131a/22, 132a/15,
132b/25, 134b/31
e.- tiāmīnsize 032a/3
e.- tianları 026b/18
e.- tibenüm 023a/49, 028b/32
e.- tibenümṣaġlarımda 040b/44
e.- tilar 021b/15, 029b/14,
038a/27, 038b/38, 103a/22
e.- tioġullaruñ 028b/26
e.- tirūḥuḳudüsi aḫẕetdüñüzmi
i'tiḳatidenden 118b/2
e.- tisaña 124b/37
e.- tisizecāiz 126a/25
e.- tiyā 131a/24, 132b/24
e.- tiyoḳ 024b/29
e.- tiYuḥannā 026a/8
e.- tügi 121a/9
e.- tük 035b/13
e.- tüñ 035b/13, 037b/17
e.- e 279b/5
e.- e 217a/9
e.- eler 235a/6, 245a/17, 255a/6,
257b/3, 278b/3, 282b/14, 285a/16, 288b/7
e.- elüm 240a/24, 245a/15, 287a/7
e.- en 272a/3
e.- ene 253a/23, 272b/10
e.- eni rāżıide 225a/5
e.- enler 254a/17
e.- enlere 213a/11, 222a/20, 241a/6
e.- enlere tedibeder 225b/25
e.- enleri 270a/22, 278b/2
e.- enlerüñ 223b/16, 225a/15
e.- enüñ 272a/3
e.- er 200b/14, 201a/20, 201a/30,
201b/7, 205b/9, 207b/9, 243b/8
e.- er 261b/23, 262b/18
e.- erek 235b/14, 245a/17, 280b/1,
281a/11
e.- erim 163a/10, 206b/11, 209a/4,
226b/1, 271b/18
e.- erin 206a/18
e.- eriz 214a/9, 214b/1, 215a/15,
225a/12, 240b/26, 248b/9, 249b/14,
260a/10,
273a/11
e.- eriz 225a/12, 262b/23
e.- erken 205a/3
e.- erler 199b/18, 226a/8, 252b/12,
259a/9, 266b/8, 269b/9, 284a/14
e.- erler vācibolmayan 228a/11
e.- ersen 234b/6
e.- erseñ 164a/28
e.- erseñiz 210b/23
e.- ersin 265b/5
e.- ersiz 210b/17, 214b/10, 218a/5,
249a/2, 251a/6, 251a/8, 257a/19
e.- ersiz 215b/11, 218a/5
e.- eserdir 240b/27
e.- esin 265b/6
e.- evüz 103b/34
e.- eyim 240b/30, 271a/12,
271b/21
e.- ici 228a/8, 265a/8
e.- iciler 265a/7
e.- in 212b/8
e.- in 213a/12

et **:** et, kas
e. 165a/13, 226b/2, 270b/3,
271b/19, 278a/9
e.+ i 154a/21
e.+ lerini 285a/17

etek **:** elbise
e.+ ine 065a/56
e.+ ine 027b/36
e.+ lerin 041a/5

etmek **:** ekmek
e.+ i 047b/26, 058a/21, 121a/7,
135a/35, 169a/26, 169a/27
e.+ i dilekide 013b/9
e.+ imüzi 012a/11
e.+ in 028b/26

e.+ i 065a/6, 066b/5
e.+ in 066a/28
e.+ ini 029b/9
e. 008a/4, 026b/17, 026b/18,

029a/34, 029a/36, 029b/12, 064a/41, 114b/31,
249b/17
e. cesāretitmeziz 185b/12
e.+ ler 008a/3, 066b/4
e.+ lerden 064b/52
e.+ leri 026b/18, 029b/6, 029b/8, 029b/9, 064a/36, 064a/37, 064a/41, 064b/44,
065a/2, 067a/14
e.+ lerimiz 067a/17
e.+ lerin 021a/4
e.+ leriñ 057a/26
e.+ lerinüz 066b/5
e.+ leriñüz 067a/17
e.+ lerüñüz 064a/38
e.+ te 195b/9
e.+ ten 029b/11, 067a/15, 169a/29

etrāf **:** çevre
e.+ ımda 132a/13
e.+ ındaki 133a/2
e.+ ına 009a/23

ev
e. 014a/25, 024b/27, 025b/52, 035a/1, 035b/11, 038a/28, 038a/33, 058a/25,
065b/17, 077b/35, 078a/14
e. müsteḥaḳola 018a/13
e.+ de 009b/15, 056a/2, 069b/33, 070b/9, 172b/35, 225b/20
e.+ den 018a/14, 089a/46, 119b/16, 121b/21
e.+ dende 061b/27
e.+ denṭaşra 023b/1
e.+ deyim 230b/19
e.+ e 006b/11’aẕīm, 018a/12, 031b/25, 058a/20, 062b/10, 066a/24, 076b/15, 089a/46,
105a/11, 121b/21, 123a/7, 220a/4
e.+ e ḥükmetmek 220a/5
e.+ e żarbetdiler 014a/27
e.+ i 073a/17, 102b/6, 115a/35, 117b/8
e.+ iciler 212a/6, 254a/14
e.+ icileri 213a/14
e.+ imde namazḳıldum 103b/30
e.+ ime girübḳarareyleñ 114a/15
e.+ imecma'a 117b/7
e.+ in 283b/1
e.+ inde 056b/15, 077b/3, 096a/21, 103b/32, 105a/13, 114b/33
e.+ inde iḳāmeteyledi 137a/30
e.+ inde 047a/7
e.+ iñde 062b/5
e.+ indeki 155b/5, 176a/20
e.+ indekiler 207a/23
e.+ inden 043a/17, 062a/35, 076b/15, 259b/15
e.+ ine 015a/14, 021a/4, 055a/29, 058b/27, 062a/38, 066a/30, 066b/3, 067b/26,
103a/22, 106b/12, 114b/34, 117b/7, 123a/8, 224b/16
e.+ ine ṭalübolub 103a/17
e.+ ini 014a/24, 014a/27, 087a/2, 157b/16, 175b/15
e.+ ini ḫarabide 058b/28
e.+ ini terkitdi 077b/34
e.+ iñüz 042b/37
e.+ ioḳu-nmuş 037a/13
e.+ ler 092a/34
e.+ lere 226a/6
e.+ lere 220b/13
e.+ leri 035a/29, 071b/30, 228a/11
e.+ lerin 041a/13
e.+ leriñ istiḳāliderler 075b/40
e.+ lerindedür 020a/9
e.+ lerüñüz 168b/22
e.+ lerüstünde va'aẕeyleñ 019a/27
e.+ üñ 105a/15, 114b/32
e.+ ünde 026a/58
e.+ üne 056a/12, 061a/19

evet
e. 010b/37, 012a/17, 037b/16, 162a/8, 182b/11
e. 019a/28, 020a/9, 043a/6,

164a/28, 173a/11, 205b/8, 208a/22, 257a/13,
282b/13, 283b/7

evlā : en uygun
e. 161a/2, 162a/7, 163b/21, 165b/12, 230a/9, 256b/10
e. ḫizmetetsinler 222b/2
e. iḫtiyarideriken 242a/25
e. 081a/12, 147a/34, 171a/2, 178b/9, 180a/8, 193a/9, 238b/14, 243b/14
e.+ dur 163a/10

evlād : çocuklar
e.+ ı 253b/6
e.+ ına 220b/12, 265a/1
e.+ ı 007b/7, 022b/34, 040a/24, 042a/33, 074b/19, 221b/4
e.+ ına 006b/18
e.+ umuz 051a/26
e.+ uñuz 163a/14
e. 220a/15

evvel : ilk, başlangıç
e. 005b/20, 005b/25, 010a/24, 013a/33, 013a/5, 015a/21, 015b/29, 018a/14,
022a/29, 024b/30, 026a/8, 031a/11, 031a/12, 031b/27, 040a/25, 042a/26, 048a/34,
050a/75, 058b/28, 060a/29, 066a/27, 068b/12, 069b/35, 072a/44, 075a/28, 076b/10,
076b/11, 079a/30, 080b/72, 083a/9, 088a/23, 105b/26, 106b/10, 109b/46, 113b/12,
124a/29, 124b/38, 127a/16, 131b/5, 132b/23, 135a/44, 137b/16, 137b/8, 139a/10,
139a/11, 149b/19, 151a/35, 155a/25, 156a/7, 160a/5, 174b/46, 182a/3, 183a/6,
183a/11, 183b/12, 187b/2, 188b/2, 189b/9, 190a/17, 191b/1, 192b/17, 196b/12,
198a/4, 199a/10, 240a/16, 242b/28
e. beşāretetdüm 193b/14
e. iḫbārolunan 184a/5
e. isbātidüñ 140b/9
e.+ a 140a/2
e.+ den 043b/25, 098b/9, 190a/13, 219a/13, 251b/14, 284a/18
e.+ dür 208a/18
e.+ i 200b/5, 219a/16
e.+ iser 035a/30
e.+ kıler 071b/31
e.+ kılerden 038b/36
e.+ kılere 035b/9
e.+ ki 040b/38, 041a/7, 121a/7, 121b/18, 237b/7, 238a/1, 238a/6, 266b/6,
269a/4, 269a/5, 272a/1, 272a/7, 276a/7, 277a/12, 281a/12, 283b/2, 288b/6,
289a/1, 289a/2, 289a/5, 290a/19
e.+ kid-en 052b/64
e.+ kiler 035a/30, 035b/10
e.+ kilerden 270a/19
e.+ kilerden beterolmuşlardur 258b/21
e.+ kilerden beterolurlar 023a/45
e.+ kisi 038a/31, 239a/18
e.+ kisi ref'iderta 239b/9
e.+ kisinde 047a/17, 175a/2
e.+ kiye 038a/28
e.+ ler 035b/16

evvelā : öncelikle
e. 170b/28, 183a/5, 200a/27, 200b/12, 225a/7, 236a/2, 259a/3

evvelki : önceki
e. 075a/30, 075b/39, 096a/12, 111b/7, 174b/45, 174b/47, 196a/4, 199b/22,
200a/29, 202b/6, 222a/12, 223b/21, 227a/16, 237b/7, 238a/2, 238b/15, 238b/9,
240b/31
e. epsemolsun 172b/30

ey : seslenme ünlemi

e. 005b/20, 007b/7, 013a/31, 013a/5, 014a/23, 015b/26, 015b/29, 029a/3,
029b/17, 029b/8, 031a/17, 033b/32, 035b/13, 038a/30, 039b/12, 039b/16, 040a/24,
040b/36, 041a/13, 041a/14, 041a/15, 041b/16, 041b/23, 041b/24, 041b/25, 042a/27,
042a/29, 042b/37, 045b/23, 046a/34, 048a/38, 048b/42, 048b/50, 051a/29, 051b/40,
052b/63, 056a/6, 060a/38, 060b/7, 062a/34, 069a/19, 069b/38, 070b/17, 071a/20,
071a/24, 071b/35, 072a/48, 072b/52, 073b/21, 074b/14, 076a/2, 079a/35, 081b/19,
087b/14, 087b/20, 087b/22, 088b/38, 089b/12, 090a/17, 090b/9, 094b/3, 095a/2,
097b/51, 101b/34, 102b/4, 108a/15, 108a/16, 108b/26, 109a/38, 111b/7, 112a/13,
116b/22, 117b/14, 120b/35, 123b/20, 124a/27, 125a/1, 125b/13, 126b/1, 126b/3,
126b/5, 126b/6, 127a/11, 131b/7, 132a/13, 132b/27, 133b/10, 134a/24, 134b/25,
136a/17, 137b/13, 144b/4, 146a/12, 148b/1, 151a/1, 152a/19, 154b/14, 154b/15,
155b/30, 156a/17, 157a/10, 157b/11, 158a/1, 158a/26, 160a/6, 163b/24, 164a/29,
167a/14, 168a/1, 169a/33, 171b/6, 172a/20, 172a/26, 172b/39, 173a/1, 175b/15,
182a/1, 183a/1, 188a/19, 189a/11, 190a/11, 192a/15, 193b/12, 193b/19, 194b/11,
194b/13, 195a/1, 201a/21, 201a/25, 201b/1, 201b/5, 201b/10, 203a/12, 205a/1,
205b/13, 206a/1, 206a/17, 206a/2, 206a/3, 206b/8, 210b/19, 210b/21, 212a/4,
212b/1, 212b/9, 213a/14, 214a/7, 214b/10, 214b/13, 215a/1, 215a/4, 215b/12,
215b/14, 216a/24, 216a/3, 217a/1, 217b/1, 217b/13, 217b/15, 218a/13, 218a/6,
219b/18, 224b/1, 230a/8, 231a/8, 232b/1, 233a/12, 235a/9, 240a/19, 243a/5,
245b/22, 246a/16, 246b/19, 247a/1, 247a/5, 247b/14, 247b/20, 248a/1, 248b/10,
248b/12, 249b/11, 249b/13, 249b/8, 250a/10, 250a/7, 250a/9, 250b/19, 252b/11,
253b/1, 255a/12, 256b/10, 259a/8, 259b/14, 259b/17, 260b/1, 260b/7, 261a/12,
261a/13, 261a/14, 261a/18, 261b/28, 262a/2, 262a/7, 262b/13, 262b/18, 262b/21,
263a/1, 263a/4, 263a/7, 263b/11, 264b/13, 264b/21, 265a/5, 265b/2, 265b/5,
266a/11, 266b/3, 267a/17, 267b/20, 285b/4, 286b/20

eydür- : söylemek
e.+ ler 020b/19
e. 008b/19, 014b/4, 014b/7, 014b/8, 015b/26, 023a/44, 025b/51, 029a/34,
029b/16, 031a/14, 031b/25, 031b/26, 033a/22, 033b/3, 033b/32, 034a/8, 034b/18,
034b/20, 035b/7, 035b/8, 036a/21, 036a/23, 037a/13, 037b/16, 038a/31, 038b/42,
039a/1, 039a/8, 039b/12, 039b/20, 039b/21, 040b/44, 048a/31, 048a/35, 048a/36,
048a/38, 048b/40, 048b/44, 049a/52, 049b/63, 050b/13, 051a/21, 055b/41, 055b/44,
056b/17, 057b/3, 057b/5, 058b/35,

059a/3, 059a/9, 059b/21, 059b/26, 060a/36,
060b/9, 061a/19, 061b/28, 061b/30, 062a/37, 062a/39, 062a/40, 062b/4, 064a/38,
065b/18, 066a/20, 066a/28, 066b/35, 067a/12, 067a/17, 067b/29, 067b/30, 068a/1,
068b/12, 069a/19, 069b/35, 070b/11, 071a/23, 071a/24, 071a/27, 071b/36, 072a/42,
072b/2, 072b/51, 073b/21, 073b/23, 074b/15, 074b/16, 076a/43, 078a/13, 078a/14,
078b/27, 079a/31, 079a/34, 079a/37, 079b/41, 079b/46, 080a/61, 080a/63, 083a/6,
087b/16, 088a/25, 088b/34, 109a/35, 112a/18, 114b/30, 123a/11, 125a/3, 125b/18,
148a/17, 149a/12, 149b/16, 149b/20, 149b/21, 150a/9, 154b/10, 154b/12, 162b/16,
181a/2, 181b/18, 199a/8
e. muttaşılolan 055b/38
e. tevekküleyleñbenimḳorḳmañ 064b/51
e.+ em 022a/31, 031a/12, 031b/20, 032a/3, 034b/24, 042b/2, 042b/36, 042b/39,
044a/34, 044b/47, 046b/40, 046b/45, 047a/13, 047b/19, 047b/21, 049b/63, 070b/15,
150a/11, 151b/3, 174b/51, 181b/13, 193a/1, 195a/21
e.+ emki 068a/1, 068b/13
e.+ emnāmus 192b/17
e.+ emyā 174b/50
e.+ im 149b/1
e.+ in 030a/18, 045a/11, 047b/29, 073b/24, 077b/37, 078a/9, 149b/19
e.+ in istimā'itmedilermi 149b/18
e.+ in uyanıḳoluñ 077b/37
e.+ ki 174a/27
e.+ ler 022a/23, 026b/17, 031a/10, 034a/10, 035b/7, 036a/23, 037a/11, 051a/21,
055b/37, 057a/24, 058b/32, 060a/38, 060b/41, 061b/31, 064a/37, 064a/38, 067a/20,
073b/28, 074a/33, 074b/14, 078a/12
e.+ siz 027b/5, 029a/2, 065b/11
e.+ üm 058b/28
e.+ ümki 078b/18
e.+ üz 123b/23
e. 073b/24, 076a/1, 079a/33
e.- em 009b/18, 010a/20, 010a/22, 010b/28, 032b/13, 035a/28, 079a/30, 157b/12,
162a/5
e.- em 038a/28
e.- emki 034a/9
e.- in 018b/23, 159a/4, 163a/12
e.- ler 034a/7, 038a/31, 038b/41, 039b/21, 040b/43, 041b/16, 140a/8
e.- siz 042a/30
e.- üm 011b/3, 012a/16, 014b/9, 154a/8, 164a/29, 164a/35, 167a/19
e.- ün 157b/12

Eyesse : Hz. Davut'un babası
E. 004b/6
E.+ i tevlīditdi 004b/6

eyle - : yapmak
e. 229b/14
e.- di 033b/34, 037a/15, 038b/38, 039a/7, 040a/35, 089a/4, 089b/13, 095b/5,
095b/8, 100b/14, 103a/26, 105a/16, 106a/4, 106b/15, 117a/31, 123b/20, 124b/34,
136a/17, 138b/29, 147a/30, 170a/24, 194a/30, 197a/6, 197b/11, 197b/14, 200a/32,
204b/22, 209b/14, 236a/7, 242a/22, 257b/5, 273b/4, 290a/24
e.- di 028b/30, 045b/19, 073a/16, 087a/2, 093b/28, 133b/10, 182a/9
zinā e.- di 010b/29

e.- diğini 243a/2
e.- diler 047b/19, 265b/4
e.- diler 006b/11’aẕīm
e.- diñ 273a/11
e.- diñiz 263a/4
e.- duñ 091b/25
e.- dükleriñi 063b/30
e.- düm 045b/23
e.- düñ 020b/26
e.- düñüz 027b/7
e.- düz 089b/14
e.- ki 201b/2, 270b/2
rāżı e.- mege ḳādirdegüldür 146a/9
e.- mek 057b/5, 148a/22
e.- men 034a/14, 070b/15
e.- meye 184b/8
e.- n 154b/11, 155b/6, 156a/13, 167b/25, 167b/26, 194b/17
e.- ñ 013b/13, 027a/28, 095a/2, 106b/18, 109a/41, 143b/13, 152a/16, 162b/20,
171a/1, 204a/14, 210b/21, 211a/6, 215a/18, 254a/9, 255a/13, 256b/6, 259b/14,
259b/15, 259b/17, 267b/23, 274b/3, 279a/12, 280a/12, 282a/7, 285b/6
daḳḳ e.- ñ 013b/8
ḥazr e.- ñ 205a/2
i'tiraf e.- ñ 250b/16
muḥabbet e.- ñ 011a/44
teemmül e.- ñ 210a/2
e.- ñ farḳider 267b/23
e.- n 039a/10, 154b/12
e.- ñ 168a/32
e.- ñ Sim'onbeyānetdi 112a/14
e.- ñet-sin 254a/11
e.- ñhaftanüñ 175a/2
e.- ñhergah 169a/25
e.- ñki 175b/11
e.- ri 147a/31
e.- riz 248b/9
e.- se 200a/27
e.- sin 214a/13, 256a/10
e.- siñ 225b/26
e.- sin muẓafferolana 270a/17
e.- ye 023a/50, 035a/29, 058b/35, 278a/9
żāyi' e.- ye 068a/35
e.- ye 262a/9
e.- yeler 095b/6, 174a/29, 252b/13, 271a/10
e.- yelim 091a/16
e.- yem 125a/10
e.- yen 033b/5, 149a/5, 262a/7
e.- yenden 143a/16
e.- yiñ 215b/11
e.- yiñ 215b/16
müsaḫḫar e.- yiserdür 095b/6
e.- yiserdür 047b/22
e.- yüb 089b/13, 089b/14
e. 014b/10, 042a/26, 069a/25, 080b/65, 097a/40, 104b/8, 106a/7, 123b/23,
127a/11, 152b/4, 221b/8, 223b/17, 225a/7, 225b/24, 226b/2, 227a/16, 227b/21,
229a/15, 229b/7, 232b/2, 269a/5, 272a/1, 282b/18
teṣāluh e. 010a/25
e. da'vetolunan 266a/15
e. muḫtelitolmuṣ 283a/2
e. 152a/21, 163b/22
e. 081b/15

eyü **:** iyi
e. 009b/16, 013b/10, 013b/17, 013b/18, 013b/19, 022b/34, 022b/35, 034a/10,
034b/17, 045b/21, 045b/23, 047b/24, 070b/17, 078a/7, 078b/21, 090b/9, 101b/37,
105b/24, 113b/3, 126b/1, 134b/25, 137b/11, 139a/7, 145a/18, 149b/16, 150b/24,
151b/2, 152a/18, 152a/3, 156a/18, 161b/6, 164a/36, 164b/38, 174a/33, 183b/12,
183b/21, 184b/9, 193b/18, 195b/12, 195b/7, 197b/9, 201b/3, 202b/6,

204b/18,
206b/8, 207b/10, 217b/17, 218b/5, 219b/19, 220a/1, 220a/11, 220b/13, 220b/8,
221a/4, 221a/6, 222a/10, 222b/25, 223b/18, 225b/22, 226b/17, 228b/3, 228b/7,
229a/10, 229a/14, 229a/2, 229b/14, 229b/8, 230a/6, 240a/25, 245a/18, 245a/9,
245b/21, 246a/16, 252b/12, 252b/5, 253a/15, 253b/7, 254a/10, 254a/16, 254a/17,
255a/11, 257a/19, 265b/6, 266a/11
e. 'amelişledi 047a/10
e. ḫükümeder 220b/12
e. ma'lūmolan 171b/9
e.+ dür 070a/43, 154a/21, 162b/1, 163a/8, 193b/18, 219a/9
e.+ dür 145a/17
e.+ leri 025b/48
e.+ ligini 150b/22
e.+ lük 140b/13, 147b/11, 195a/22, 201b/8
e.+ lük̦ 104a/38, 150b/22, 152a/21, 152b/4, 154a/3
e.+ lük̦den 154b/14
e.+ lükte 150b/22, 200b/10
e.+ rek 164b/39
e.+ rekdür 166a/15
e.+ yüm 035b/16
e. 023b/8, 024b/23, 024b/27, 025a/37, 025a/38, 028b/26, 130a/10
e.+ dür 070a/44, 070a/47, 070a/50, 163b/26
e.+ dür 164a/27
e.+ lük̦ 195b/9

eyülük : iyilik
e.+ inüñ 139a/4
e.+ i 139a/5
e. 011a/44

eyülük it -
anlara e.- mege 078a/7

eyvān : çardak
e.+ a 051a/27
e. 081b/16

eyyām : günler
e.+ da 105b/27, 269b/13
e.+ da 077a/24
e.+ ında 006a/1

ezel : sonsuz geçmiş
e.+ den 112a/19
e.+ i 138a/20, 156b/24

ezil -
e.- miş 021b/20

fācir : günahkar
f.+ e 144b/3
f.+ i 141a/5
f. 144b/4

fadır : aciz, güçsüz
f.+ ları 161b/9

fāḫir : değerli
f. 246a/9, 247b/14
f.+ dür 168b/15
f.+ lendüm 182b/14
f.+ lensün 185b/17

fāḫirlen -: değerlenmek
f.- me 150b/18
f.- mesün 160a/22
f.- ü 142b/3
f.- ürseñ 150b/18
f.- ürsin 160b/8

faḫr : övünme
f. 141a/2, 184a/2, 185b/13, 185b/16, 186a/10, 195b/13
f.+ imiz 213b/20
f.+ imüz 176b/12
f.+ in 213b/19, 233a/7
f.+ iñizdür 198b/14

f.+ iñüzüz 177a/14
f.+ lenürsüñşerī'atden 139b/23
f.+ ün 186b/17

faḫr it -: övünmek
birez f.- em anı 186b/17
laflarıñızda f.- ersiz 249b/16
ta f.- dıkleri 186b/12
eger f.- mek 187b/6
ḳalbiñizde f.- mek 248b/15
ḳurtuldum f.- mek 187b/1
kendümde f.- meyim 187b/6
den f.- e 187b/5
ben f.- em 195b/14
ziyāde f.- embizüm 185a/8
ammā f.- eñrabbde 185b/17
olmuşum f.- erek 188a/11
göre f.- erler 186b/18
f.- eyim bizüm 187a/31
kimesne f.- meye 197b/9
nesnelerde f.- meyüb 185b/15

fāide : fayda, yarar
f. 068a/36, 139b/25, 140a/1, 170b/3, 174a/32, 194a/3, 230a/11, 247b/14
f.+ li 225b/22
f.+ siz 229b/10, 230a/11
f.+ süz 046a/30, 140b/12
f.+ ye 225a/14
f. 247b/17

fā'il : özne, yapan kişi
f.+ dür 204a/13

faḳīr : yoksul
f. 155a/27, 183a/9, 193a/9, 247a/3, 271b/17
f.+ cik 076a/43
f.+ e 247a/3
f.+ i 183a/10
f.+ ler 078a/7, 181b/10
f.+ lere 034b/21, 071a/21, 170b/3
f.+ lerevir-di 184b/10
f.+ leri 191a/10
f.+ liği 183a/2, 269b/9
f. 009a/3
f.+ i 247a/6
f.+ lere 020a/6
f.+ lerini 247a/5

faḳircik
f. 075b/42

fāni : ölümlü
f. 166b/25
f. 109a/41, 138a/23, 246a/12, 251a/7, 252a/23

Fāriş : Yehuda'nın oğlu
F. 004b/3
F.+ i tevlīditdi 004b/3

farḳ
f. 140b/23
f.+ ı 149a/12, 164a/34, 174b/42, 193a/2

farḳ it -
eyleñ f.- er 267b/23

hiç f.- medi 111b/9

farż : dinen zorunlu
f. 225a/6

fāsıḳ : günahkar
f.+ ları 244b/4
f.+ laruñ 257b/6
f.+ lar 162a/9
f. 029a/4, 068a/38, 267a/15

faṣīh : güzel konuşan
f. 242b/28
f. 118a/24

faṭīr : yaratıcı
f. 121a/6
f.+ larun 047a/17

f. 077b/1
f.+ uñ 078a/12

fazīlet : erdem
f.+ inde 158a/1
f. 206b/8
f.+ i 205b/8
f.+ üñüz 012b/27
f.+ e 256b/6
f.+ e 256b/3
f.+ i 256b/5
f.+ lerüñ iḫbāredesiz 252b/9

fedā
f. 140b/24
f.+ mız 196a/7, 208a/14
f.+ yı 072a/46, 219b/6

fedaī
f.+ si 238b/15

fehm : anlama
f. 264b/20
f. 075b/33, 159a/14

felaḥ : kurtultuş
f.+ a 225a/6

f.+ ı 250a/7

fenā
f.+ dan 139a/7, 252a/23, 253b/4

f.+ dan 138a/23, 174b/52, 251a/4, 255b/4

ferāce : tesettür giysisi
f.+ yi 227a/13
f.+ ñi 011a/41

ferāġat: el çekme
f. 095a/13
f. 041b/24, 196b/16, 207b/9

ferāgat it -
f.- mişler 239b/2
f.- medüm 122a/32
f.- meyesin 107b/11
f.- mezler 258a/14

feraḥ : geniş, bol
f. 006b/11'aẓīm, 024a/20

ferḥ : sevinç
f. 053a/8, 059b/16, 109b/52, 171a/7, 202b/4, 213b/19, 224a/4
F. 100a/40, 122a/24, 155b/32, 164a/30
aẓīm f. 206b/10
f.+ den 106b/14
f.+ i 212a/7
f.+ i 203b/26
f.+ imi tamameyleñ 204a/2
f.+ inden 182b/13
f.+ ine 045b/22, 045b/23

ferḥan : sevinçli
f. 243b/11

ferḥ it -: sevinmek
bunda f.- erim 203a/19
önünde f.- eriz 214a/10
tekrar f.- esiz 205a/28
ġayette f.- er 265a/4
şimdi f.- erim 182a/9
ideñler f.- meyenler 164a/31
ġayette f.- er 265b/3

Ferīsī
f. 094a/34, 131b/6
f.+ ler 021a/2, 021b/14, 022a/24, 027b/2, 028a/12, 029a/1, 040b/41, 041a/13,
042a/27, 052b/63, 056b/16, 065a/1, 070a/2, 126b/6, 126b/7
f.+ lerāna 057a/24
f.+ leranuñ 038b/45
f.+ leranuñḳatına 033b/3
f.+ lerçıḳ-ub 057b/6
f.+ lerden 074b/13

f.+ lerin 067a/15
f.+ lerMusa’nuñ 040b/2
f.+ lermürāiler 041a/14, 041a/15
f.+ lermürāileranuñ 041b/23, 042a/29
f.+ lermürāilerzirā 041b/25
ve f.+ lerṭaşraçıḳ-ubanuñla 067a/11
f.+ lerün 029b/11, 056b/18, 126b/9
f.+ lerüñ 056b/18
f.+ lerüñba'żı cevābvirdiler 022b/38
f.+ nüñ 126b/6
f.+ yim 126b/6

ferişte : melek
f. 097a/38, 102b/7, 106a/8, 106b/11, 126b/8, 126b/9, 266b/9, 275b/3,
276a/8, 276a/5, 276a/7, 276a/8, 277a/15, 278a/5, 279a/15, 282b/15, 282b/17,
282b/18, 282b/19, 283a/6, 284b/7, 286b/21, 289b/12
F. 276a/10, 276b/1, 277a/13, 282a/9, 283b/3, 283b/4, 283b/8, 284a/12,
284a/17
f. cevābvirüb 053a/5
f. sizebeşāretetdügümüzden 189b/8
f. tābi'oldı 282a/8
f.+ den 284b/1
f.+ ler 008b/11, 025b/49, 040a/31, 046a/31, 046b/41, 068a/38, 075a/26, 077b/32,
147a/38, 192b/20, 231b/2, 251b/13, 258a/11, 275a/11, 276a/6
f.+ ler ānaḫiẕmetetdiler 054b/13
f.+ lerden 231a/4, 231a/5, 231b/13, 232a/9, 289b/9
f.+ lerdür 025a/40
f.+ lere 160b/10, 220b/16, 232a/5
f.+ lere şefḳatetmedi 257b/4
f.+ leri 030b/27, 044a/37, 162a/3, 216b/7, 231a/7, 244b/2, 266b/6, 280a/8,
280a/9
f.+ lerin 025a/41
f.+ lerini 077a/27
f.+ leriñi irsālide 044a/31
f.+ lerüñ 097b/53, 170b/1, 209b/18, 231a/7, 244a/22, 273a/11, 282a/10
f.+ mi 054a/1
f.+ nindür 290a/18
f.+ nüñ 097a/36, 215a/16, 278a/10, 278a/8
F.+ nüñ 278a/7
f.+ si 005b/20, 005b/24, 006b/13, 007a/20, 053a/2, 093a/18, 099a/26, 106a/7,
107a/23, 134a/23, 186b/15, 187b/7, 193b/14, 268a/2, 277a/11
f.+ si ānaiẓhāretdi 096b/30
f.+ sidür 106b/16
f.+ sin 102a/3
f.+ siñ 106b/11
f.+ sine 269a/1, 269b/12, 270a/18, 270b/1, 271a/7, 271b/14
f.+ sini 283b/5, 290b/6
f.+ ye 274b/2, 278a/9, 283a/7
F.+ ye 277a/14
f.+ yi 105a/13, 274b/1, 274b/2, 275b/2, 277a/15, 277b/1, 282a/6, 283a/1,
285b/1, 287b/17, 288a/1

fermān : buyruk
f.+ ı 131a/23

ferrūḫ : kutlu
f.+ suz 213b/20

feryād : bağırma, çığlık
f. 234b/7
f. 055a/26, 081a/14

feryād it -
ve f.- diler 064b/50, 286b/19
nāṣiretlüdür f.- mege 072a/47
ḳorḳudan f.- tilar 027a/27

f.- eñin 054a/3

daḫī f.- er 072a/49
olmuş f.- er 250a/4
urdılar f.- erek 124a/27
anlar f.- üb 126a/23
bunda f.- üb 131a/24
ve f.- üb 069a/26

fesād : kötülük
f.+ a 209b/21
f.+ dan 256b/4
f.+ ında helakolalar 258a/13
f.+ lığın 258b/19
f.+ sızlığı 228b/8

feṣḥ : iptal etme, kaldırma
f.+ i 047b/18, 047b/20
f.- i 077b/1

Festus
f. 130a/9, 130b/12, 130b/14, 131a/24, 132b/24, 132b/25
f. ḫodcevābvirdi 130a/4
f.+ aet-ti 131a/22, 133a/32
f.+ aselāmlayu nüzūletdiler 130b/14
f.+ uñ 131a/23

fetḥ it -: açmak
f.- üb taḳdimider 115a/3

fevr : acele
f.+ i 053a/8
f.+ içoḳ 056a/2

fevrī : aceleci
f. 063b/25, 269b/16, 271a/11
f. beddu'ā'ide 069b/40
f. peydaoldı 059a/5

fırṣat
f. 129b/26, 206b/11
f. ṭalebeyledi 047a/16
f.+ ı 144b/8, 145a/11, 186b/12

fısḳ : kötülük
f. 139b/22, 195a/20, 257b/6, 267a/15

fidan
f. 028a/13, 220a/6

figān : feryat
f. 289a/3
f. 006b/18

fi'il : amel, iş
f. 117b/14
f.+ i 129a/20
f.+ ler 128b/3
f.+ leriñ 146a/14

fikir
f. 198b/20, 232b/2, 240a/24, 254b/1
f.+ ler 028a/19
f.+ ler ṭaşraçıḳarlar 066a/21
f.+ lerini 022a/25, 160a/21
f.+ lerinüñ 234a/13
f.+ lerüñ 197a/3, 247a/5
f. 178b/5
f.+ ine 080b/72
f.+ iñi saña'afvvoluna 099a/22

fikir it -
arżınesneleri f.- enler 206a/20
şöyle f.- iyorlar 056a/8
nesneleriñ f.- erler 145b/5
bunları f.- ersiz 056a/9
ḳalplerinde f.- diler 056a/7
manẓardan f.- düġi 103a/19
anladum f.- düm 171a/11
şerri f.- mez 170b/6
kendüsinden f.- sün 185a/7
ve f.- ecek 106b/12
degüb f.- er 104b/6
nesneleri f.- dügi 005b/20
cesedüñ f.- mesi 145b/6
rūḥuñ f.- mesi 145b/7

filan : belirsizlik zamiri

f. 047b/18, 230a/9
f.+ lar 052a/49

Filetos
f. 225b/18

filḥāl : şimdi, derhal
f. 045a/15, 217a/2

Filibbos
f. 098b/13, 098b/5
F. 018a/3, 099a/26, 099b/30, 099b/35, 099b/37, 100a/39, 100a/40, 123a/8
F.+ a 099b/32, 113b/12
F.+ aet-ti 099b/29
F.+ da mevcūtolan 202b/1
f.+ ı 094b/5
F.+ te 212b/2
f.+ un 063a/18
f.+ uñ 098b/6
f.+ un 067b/27
f.+ dan 121a/6

firār : kaçış
f. 249b/14
f. idesiz 007b/7

firāvān: bol, çok
f. 143a/20, 143a/21, 183a/3, 184b/12, 203b/26
f.+ dur 177b/5
f. 143a/15, 251a/3

Fir'avun: Mısır hükümdarı
f.+ a 148a/17
f.+ da 096a/14
f.+ ıñḳızı 096a/21
f.+ uñ 095b/10
f.+ üñ 242a/24
f.+ luğu 246b/21

firdevs: cennet
f.+ e 187b/4
f.+ i 269a/8

firḳat it -: ayrılmak
ḫod f.- se 163a/11

fitne : kötülük
f. 008a/3, 081a/7, 126b/7, 127a/10, 127b/18, 128b/5, 195a/20
f.+ de 081a/8
f.+ den 120b/40
f.+ nüñ 172b/33
f.+ ye tahrīsḳılur 129a/13

gāib : kayıp, bulunmayan
g. 161a/3
ġ. 185a/1, 185b/11
ġ.+ im 209a/5

ġaib ol -: kaybolmak
içün ġ.- ub 189a/10

Gaiyus
ġ. 120a/29, 121a/4
g. 156b/23
g.+ ı 157b/15

Galāṭiye
ġ.+ nüñ 189b/2
ġ. 118a/23
ġ. 113b/6
g.+ ya 227a/11
ġ.+ lular 191b/1
ġ.+ da 251a/1

ġālīb
ġ. 152a/21

gālib ol -
ḫabise g.- duñuz 261a/13
āna g.- mayalar 030a/19
ve g.- unasıñ 140a/5
'āleme ġ.- an 264a/5
'āleme ġ.- an 264a/5
anlara ġ.- duñuz 263a/4
ve ġ.- madılar 280a/8

ġalīẓ : kaba, yoğun
ġ. 136b/27

ġam : keder
ġ. 076b/11

gamkīn: kederli
g. 078b/19

g. 071a/22
ġ. 012a/16

Ġamura
Ġ. 018b/15

ġanī : zengin
ġ. 149a/13, 183a/9
ġ.+ lıḳ 210b/16
ġ.+ liği 150a/12
ġ.+ liğine 207a/19
ġ.+ liğini 139a/4
ġ.+ liğini 197b/7
ġ. 052b/57
ġ.+ lıḳ ḫarāboldı 286b/17

ġanīmet
ġ.+ lerden 236a/4

ġarb : batı
ġ.+ den 289b/14

garīb : kimsesiz
g. 095b/6
ġ. 197b/12, 245a/9, 255a/12
ġ.+ ler 199b/18
ġ.+ leri 222a/10
ġ.+ leri 228a/8
g.+ leri 244b/1
g.+ lerüñ 222b/22, 242b/34
ġ. 046b/44, 254b/4
ġ.+ ler 108a/17, 116a/21, 208a/21, 241b/13
ġ.+ lerden 031b/26
ġ.+ lerden 031b/25
ġ.+ lere 265b/5
ġ.+ leri 220a/2
ġ.+ lerüñ 050a/7
ġ.+ lıḳlerinden 277b/21

ġarḳ : boğulma
ġ.+ ıñ 187a/25

ġark ol -: dalmak
ġ.- a 032a/6
ġ.- dılar 242b/30
uykuyā ġ.- ur 121a/9
ḥaḳḳında ġ.- dular 219b/20

gāṣıb : hırsız
g. 161b/11
g.+ lar 162a/10
g.+ lar 161b/10

gāvur : kafir
g. 032b/17
g.+ lar 011b/6

gāyet : son derece
g.+ te 250a/11, 251a/7
g. 143a/15
g.+ de 037a/8
g.+ te 027b/9, 028a/22, 031a/7, 128b/3, 130a/10, 143a/17, 160a/3
g.+ te ḥayrān 034b/25
g.+ te maḥzūnoldılar 031b/23
g.+ te māni'oldum 155a/22
ġ. 235b/17
ġ.+ de 006a/10
ġ.+ te 198b/20, 243b/9, 244a/22
ġ.+ te ferḥider 265a/4
ġ.+ te ferḥrider 265b/3
ġ.+ te muḳāvemeteyledi 227a/16
ġ.+ teartuḳ 244a/25
ġ.+ tememlū 212a/5
ġ. 065a/6
ġ.+ de 015b/28, 048a/38, 064b/51, 066b/1, 079a/34, 083a/5, 088b/40
ġ.+ de maġḍūboldı 006b/16
ġ.+ te 050b/15, 052a/55, 068a/3,

116b/22, 178b/12, 187a/23, 188a/15
ġ.+ te haṭīāidersiz 075a/28
ġ.+ te nüteellimolub 047b/22
ġ.+ teartuḳyaraş-ıḳlıḳ 170a/24

ġayr **:** başka, yabancı
ġ.+ i 198a/5, 205a/4, 218b/4, 219a/10, 219a/9, 222b/3, 233b/9, 236b/13, 244b/5
ġ.+ ide 234b/6
ġ.+ idür 174a/28
ġ.+ iḥakīmler 200b/15
ġ.+ iİncīli 186a/5
ġ.+ ikāhin 236b/15
ġ.+ iler istihzāidüb 087b/13
ġ.+ ilere 183b/13
ġ.+ ileri ḫalāṣetdi 051b/42, 082a/31
ġ.+ inüñ 185b/16, 239a/26
ġ.+ isi 174b/40
ġ.+ iye 018b/23

gayret **:** çaba
g. 249a/2
g.+ e 149b/19, 150a/15, 167b/22
ġ. 170b/31
ġ.+ i 186a/2
ġ.+ inizi 182a/7
ġ.+ iñüz 184a/2

gayri **:** artık, bundan böyle
g. 120a/32, 122a/23, 132b/22, 144b/3, 144b/4, 145a/23, 152b/9, 159b/11, 164b/4, 166b/27, 167b/29, 251a/8
g.+ leri 035a/4
g.+ nün 167b/29
g.+ nüñ 153a/4, 155a/20, 167b/25
g.+ ye 160b/7
g.+ ye muḫabbetiden 152b/8
g.+ ye nikāḥide zinā 034a/9
g.+ ye ta'lümidüb 139b/21
ġ. 010b/32, 067a/15, 073a/13, 083a/12, 091a/12, 099b/35, 106b/18, 115b/7, 116a/21, 124b/34, 172a/21, 172b/30, 174b/41, 184b/15, 187a/28, 187b/4, 188b/5, 188b/6, 189a/8, 189b/7, 190a/19, 194b/10, 258a/12, 266b/7, 267a/10, 270a/18, 273b/4, 274b/2, 277b/1, 279b/3, 282a/6, 282a/8, 282b/15, 282b/17, 282b/18, 283b/7, 285b/1
ġ.+ ler 063a/15
ġ.+ ler istiḳżaetsinler 172b/29
ġ.+ lere 074b/10
ġ.+ ye 014b/9
ġ.+ yi 015a/21
g. 027a/22, 029a/39, 133a/30
ġ. 045b/21, 045b/23, 098a/2, 112b/29

gaza **:** cihat, savaş
g. 252b/11
ġ. 267a/15

ġażāb **:** hiddet, kızgınlık
ġ. 139a/6, 152b/5
ġ.+ a 152a/19
ġ.+ dan 007b/7
ġ.+ ı 139a/5, 140a/6
ġ.+ ıñḳablarına 148a/23
ġ.+ lar 195a/20
ġ. 200a/31
ġ.+ a 200a/26, 246b/20
ġ.+ a vaż'etmedi 215b/9
ġ.+ ı 246b/20, 282a/8, 283a/8, 285b/3
ġ.+ ı itmāmoluñur 283a/2
ġ.+ ımda yeminetdiğim 233b/3
ġ.+ ından 242a/27
ġ.+ ıñız 200a/27
ġ.+ ınun 287b/16
ġ.+ ınüñ 282a/11
ġ.+ sız 219b/9
ġ. 057b/5
g. 139a/9

ġażābullah: Allah'ın gazabı
ġ.+ ıñ 282a/10
ġ. 200b/6, 210a/6
ġ.+ ın 282b/20
ġ.+ ıñ 283b/2

gece
g. 127a/11, 214a/10, 218a/7, 221b/5, 224a/4, 280a/10, 282a/11, 288b/10
g.+ de 215a/2, 215b/7, 215b/8, 259a/10
g.+ nin 027a/25
g.+ nüñ 215b/6

geç -
g.- diler 069a/30, 166b/2
g.- dügi 133b/9
g.- dükleri 073b/20
g.- e 079a/35
g.- eler 044a/35, 077a/31
g.- elüm 060a/36
g.- enin 251b/18
g.- enlerde 231a/1, 252b/10
g.- er 122b/2, 234a/12, 261a/17
g.- erin 187b/6
g.- eyim 175b/6
g.- icek 027a/35, 061b/21, 082b/1, 130b/13
g.- inki 254a/12
g.- irek 198a/8
g.- iserdir 246a/11
g.- mediler 158b/9
g.- mege ḳādirdeġil 048b/42
g.- mek 015b/28, 034b/24, 064b/49, 071a/25, 121b/16
g.- mektesiz 175b/7
g.- meye 044a/34, 077a/30, 214b/6
g.- meyeler 226a/9
g.- meyeler 044a/36, 077b/32
g.- miş 254b/3
g.- mişdur 234a/14, 289a/2
g.- se 031b/20
g.- sin 226b/3
g.- sün 048a/38
g.- ti 142b/12, 152b/12
g.- tiler 106b/11, 180b/17, 242b/29
g.- tin 262b/14
g.- üb 064b/53, 100a/40, 113b/10, 113b/6, 118b/1, 133b/5, 133b/8, 199b/25, 259a/10
g.- üb nüzūletdiler 113b/8

geçin -
g.- en 240b/34
g.- medik 218a/7
g.- mekte 228b/3
g.- mez 170b/5
g.- üñ 175b/14, 203b/27

geçir -
g.- ekdür 024b/32
g.- ekdür 060a/31

geçmiş
g. 110b/16
g.+ dur 260b/8

gel -
g.- di 007a/1, 020b/18, 023a/42, 025a/36, 031a/14, 037b/19, 045a/10, 047a/7,
049b/69, 052b/57, 053a/1, 054a/9, 062a/33, 062b/1, 066a/31, 068b/13, 069a/28,
069b/33, 070a/1, 073a/13, 094b/5, 096a/23, 101a/21, 119a/6, 123a/11, 125b/13,
213a/17, 219a/15, 268a/2, 279a/18, 282a/7, 282b/15, 284a/19, 284b/1, 287a/8,
289b/9
g.- di tevbeeyleñ 054b/15
g.- di 007a/22, 033b/2, 067a/11, 080b/67, 106b/14
g.- dibenüm 078a/8
g.- digümde 046a/27
g.- diğinde 261b/29
g.- diğine i'tirāfederse 263a/3
g.- diğine i'tirāfetmezler 265a/7

g.- diğine i'tirāfetmezse 263a/3
g.- diler 014a/25, 014a/27, 026b/15, 027b/1, 028b/30, 032a/1, 033b/3, 037a/13,
040a/23, 042b/1, 042b/3, 047a/17, 052a/53, 055a/29, 056a/3, 064b/54, 072a/46,
078b/16, 090b/2, 099b/36, 106b/10, 108a/13, 108a/14, 112b/30, 115a/2, 123a/8,
123b/16, 124b/36, 136b/23, 191a/12
g.- diler ḥayrānḳaldılar 104a/45
g.- diler i'türafidüb 119b/18
g.- diler 009a/2, 024b/27, 027a/35, 057b/9, 058a/13, 058a/20, 065a/2, 066b/4,
109b/52, 111a/25, 115b/7, 203a/13
g.- diñmi 015b/29
g.- ditañrı 193a/4
g.- diṭap-ar 036a/20
g.- dügüm 121b/18
g.- dügüni 123b/23
g.- dük 121a/7, 121b/15, 122b/1, 133b/8, 136a/16
g.- dük 006a/3, 121b/15, 136a/14
g.- dükçe 078a/8
g.- dükleri 117b/5, 121b/18
g.- düler 025a/36, 037b/23, 045a/11
g.- düm 019a/34, 019a/35, 103b/29, 129a/17, 178a/12
g.- düm 125b/12, 190a/22
g.- düñ 103b/33
g.- düñüz 046a/37, 103a/22
g.- e 031a/11, 044b/50, 046a/31, 052a/50, 078a/13, 082a/37, 151a/27, 154a/22,
245b/23, 285a/10
g.- e 018b/23, 068b/12, 279a/15
g.- ecek 020a/15, 071b/30, 129b/25, 147a/39, 161a/19, 209b/17, 221a/8, 223b/20,
232a/5, 239b/1
g.- ecekbizüm 182a/5
g.- ecekde 197a/22
g.- ecekdehrin 235a/6
g.- ecekdür 019b/4, 030b/27
g.- eceknesnelerüñ 242a/20
g.- ecekte 022b/32
g.- eler 028b/33, 032a/8, 043a/5, 076a/6, 091b/20, 116a/15, 259a/10
g.- eler 090a/20
g.- elüm 240a/22
g.- em 027a/29, 155b/32, 188b/2
g.- en 007b/11, 037a/9, 118a/21, 121b/16, 136b/21, 166b/3, 186a/4, 250a/2
g.- en 073a/10
g.- ene 118b/4
g.- enḳarındaşlar itmāmetdiler 186a/9
g.- enkātipler 058a/22
g.- enler 073a/9, 116a/18
g.- enleri 237a/25
g.- enmübarekdür 042b/39
g.- erek 093a/17
g.- erek 100a/2
g.- erüñ 239b/8
g.- eyim 147b/9, 155a/24, 161a/19, 171b/6, 175a/2, 175a/5, 269a/5, 270a/17, 270b/3
g.- eyim 155b/30, 187b/2, 204b/25
g.- eyimmi 161a/21
g.- icek 007b/7, 015a/14, 029a/5, 037b/23, 044b/45, 055a/31, 087a/1, 109b/44,
113b/7, 130a/7, 144b/9, 155b/29, 197b/7
g.- icek ḳıyās 035b/10
g.- icek tertībideyim 169a/34
g.- icekartuḳmüeddib 192b/25
g.- in 038b/38, 074a/7, 287b/17
g.- ince 100a/40
g.- ir 022a/31, 211b/11, 215a/2, 264b/20
g.- ir 200b/7, 210b/21
g.- irim 271a/11, 284a/15
g.- irler 237b/8
g.- irsem 266a/10

g.- irsiñ 227a/13
g.- iserdür 044b/45
g.- işinden 097b/52, 108b/24
eḫaiḳusuñ g.- işindenferḥed-erim 175b/17
g.- işinüñ'alāmeti 042b/3
g.- işte 287b/17
g.- işüm 203b/26
g.- iyor 037a/5, 045a/6, 064b/48, 067a/22, 267a/14, 268a/7
g.- iyor 078b/18, 210a/7
g.- iyorlar 073a/15, 079a/32, 083a/3
g.- medi 036b/28, 072a/45, 285a/10
g.- medim 019a/34
g.- medin 192b/23
g.- medüm 009b/17, 158a/2, 177a/23
g.- mege 137b/11, 155a/22
g.- mege ḳasteyledüm 137b/13
g.- megi ta'līmidersüñ 123b/21
g.- meğe ḳādirolmaz 226a/8
g.- mek 027a/29, 030a/24, 039a/3, 067b/34, 070b/14, 126a/30, 128b/8, 155a/23,
175b/13, 177a/15, 213b/18, 219b/5
g.- mek revāgörmedi 062a/37
g.- mek teḫiritmeye 102a/39
g.- mekten men'itmeye 129b/24āna
g.- memege 177b/1
g.- mesi 043b/27, 044a/37, 044a/39, 280a/11
g.- mesini teḫirider 044b/49
g.- meye 034a/14, 188a/14, 217a/3, 227b/21
g.- meye sa'yeyle 229b/12
g.- meye sa'yeyle 227a/9
g.- meye 099a/25, 109a/41
g.- mezden 087b/21, 127a/16, 191a/12
g.- mezse 019b/39
g.- mışdur 079b/43
g.- miş 099b/28, 117a/2
g.- mişdur 264a/6, 286a/11
g.- mişdür 007b/14, 102a/39, 104b/6, 106b/12
g.- mişdür 018a/8, 061b/27
g.- mişler 036b/1
g.- miştir 020b/19
g.- miştür 029a/39
g.- se 259a/10
g.- seler 042b/37, 271a/10
g.- sün 012a/10, 018a/13
g.- sün 030a/25
g.- süñ 068a/35
g.- ub 115a/38, 177a/17, 265b/3, 273a/7, 283a/4
g.- üb 006a/9, 007a/23, 014b/7, 014b/11, 014b/2, 015a/15, 015a/19, 015b/25,
015b/26, 015b/33, 023b/3, 023b/10, 024b/27, 025b/54, 026b/12, 027a/34, 028a/12,
028a/23, 028b/25, 031a/12, 031b/24, 033a/21, 033b/3, 034a/16, 034b/22, 035b/10,
038a/28, 045b/19, 045b/20, 048b/50, 049a/60, 053a/9, 053b/13, 053b/17, 060a/39,
061b/23, 062a/38, 063b/29, 064a/35, 066a/25, 068b/12, 070a/2, 071a/21, 074b/10,
075b/42, 079b/45, 080a/60, 082b/43, 093a/21, 100a/6, 102a/39, 103a/20, 104b/7,
106a/7, 108a/16, 110b/20, 114b/29, 125a/10, 129b/24āna, 131a/23, 132a/11, 136a/13,
188a/20, 271a/9, 275b/3
g.- üb şākirdlerinesuāleyledi 029b/13
g.- üb tecrübeiderek 029a/1
g.- üb vaftīzol 125b/16
g.- übāna 038a/30, 056b/18, 074b/14
g.- übāna mesḥideler 082b/1
g.- übāna zaḫmetvirdiler 061b/25
g.- übānaet-ti 126a/27

durı g.- übañatābi'ol-dı 056b/15
g.- übānı istikāletdiler 059a/4
g.- übānıuğurla-yalar 052b/64
g.- übanlara 031a/7, 079b/41
g.- übanlara tażarru'etdiler 115a/39
g.- übanlaraetti 111b/7
g.- übanları 048b/40, 079a/37
g.- übanlarıtekrār 048b/43
g.- übanuñlibāsına 061b/28
g.- übāvāzını ref'eyledi 087b/14
g.- übBeṭrusaettilar 049b/73
g.- übçoḳcemā'ati 068b/14
g.- übetti 048b/48, 106b/11
g.- übettiYā 045b/22, 045b/24
g.- üb'ilaç 135b/10
g.- übrūḥ 105b/28
g.- übsizi 077b/37
g.- übsizigör-ür 203b/27
g.- übsiziyaraḳla-nmamış 184a/4
g.- übşākirdlere 048a/36
durı g.- übta'midolun-muşdur 101a/19
g.- ün 046a/34, 163a/5
g.- üñ 008b/19, 021a/28, 053a/6, 054b/17
g.- üp 006b/14, 007b/7, 008a/3, 008b/13, 010a/25, 105a/12
g.- ür 007b/15, 014b/5, 014b/9, 021b/9, 022a/25, 023a/44, 024a/19, 024b/25,
030b/28, 048b/44, 048b/47, 049b/64, 054a/7, 059b/21, 060b/3, 061b/22, 068a/2,
077a/26, 077b/35, 080a/63, 108b/25, 133b/7, 144a/16, 174a/35
g.- ür emekçekenler 021a/28
g.- ür 032a/8, 044a/43, 045a/14
g.- ürler 013b/15, 056b/16, 058b/31, 061a/15, 062a/35, 071b/35, 073b/27, 074b/18
g.- ürsinändan 048b/50

gemi

g. 015b/24, 064a/32, 064b/47, 107b/5, 111a/26, 113a/39, 118a/18, 121a/3,
121a/6, 121b/15, 122b/2, 122b/3, 133a/1, 133b/11, 133b/6, 133b/9, 134a/15,
134a/20, 134b/30, 135a/37, 187a/25
g.+ ciler 134b/27, 134b/30, 286b/17
g.+ de 026b/13, 027a/33, 054b/18, 060a/36, 061b/21, 067a/14, 134b/31, 135a/37
g.+ deñ 027a/29, 064b/54
g.+ deñçıḳ-duġu 060b/1
g.+ deñḳaç-maḳ 134b/30
g.+ i 135a/40
g.+ ler 027b/36, 248a/4
g.+ nüñ 134a/23, 135a/41, 135a/44
g.+ siñde 136a/11
g.+ ye 015a/23, 023b/2, 027a/22, 027a/31, 029a/39, 058b/1, 060a/38, 061a/17,
064b/45, 064b/51, 067a/10, 067a/13, 121b/13, 122b/38, 123a/6, 133b/10
g.+ yebin-üb 133a/2
g.+ yi 009a/22

genç

g.+ e 222b/24
g.+ id-en 198a/8
g.+ iyüm 173a/9
g.+ leri 012a/20
g.+ leri 012a/19
g.+ ün 071a/21
g.+ üñüz 012b/21
g. 034b/20, 034b/22, 188a/14, 221b/2, 228b/4
g.+ lerde 230a/11
g.+ lerden 242a/27
g.+ leri 209a/3

geniş

g. 200a/26, 246a/11, 268b/14, 268b/17, 274a/12, 276b/2

gerçek
g. 239a/24, 256a/13, 258b/22, 266a/13, 287b/10
g.+ dur 260b/8, 261b/27
g.+ lıḳ 260b/4
g.+ lıkte 219b/8
g.+ ligine 191a/14
g.+ likte 207b/6
g.+ likte 200b/10
g.+ liḳYesû'dadır 199b/22
g.+ siñ 074b/14

gerçi : aslına bakarsan
g. 182a/8, 189a/8, 234b/8, 244a/17, 251a/7

gerek
g. 013a/34, 023b/12, 030a/21, 031b/20, 033b/33, 036a/22, 041b/24, 046a/27,
048a/35, 076b/11, 077a/27, 109b/46, 111b/5, 112b/24, 122a/30, 122b/35, 126b/3,
129a/19, 132a/10, 134a/21, 144b/3, 151b/3, 152b/5, 159b/17, 177b/3, 187a/30,
203a/19, 215a/16, 225b/24, 228a/11, 232a/7, 232a/9, 239a/23, 239a/28, 244b/5,
251a/6, 255a/5, 259a/10, 266b/3, 268a/7, 270a/23, 282a/10, 288b/8, 289a/3
g.+ dur 220a/2, 254a/17, 259a/10, 268b/20, 269b/9, 271a/10, 278b/6, 281a/11,
285a/11
g.+ dur emekçeker 225a/6
g.+ durki 241a/6
g.+ durve 234b/4
g.+ dür 007b/14, 031a/11, 032a/7, 043a/6, 049b/64, 067b/31, 076b/12, 086b/22,
090a/21, 111a/23, 118a/21, 123b/22, 129a/15, 150b/25, 152a/2, 173b/25, 215a/17,
240b/37, 272a/2, 288b/4, 290b/7
g.+ dür 042b/37, 043a/7, 080a/63, 134b/26, 164b/3
g.+ dür ve 075b/41
g.+ dürki 168b/19
g.+ im 130a/10
g.+ ki 220b/15
g.+ lidür 203b/25
g.+ mez 076b/14
g.+ se 144a/17, 151b/6, 153a/8, 153b/9, 164b/5, 165a/6, 167b/31, 170a/14, 171a/9, 201b/9, 253a/14
g.+ siñ 134a/24
g.+ siñ 100b/7, 102b/7, 127a/12
g.+ siz 214b/2
g.- dür 013a/33, 013a/34
g.- eyim 119b/22
g.- mez 212a/9, 225a/15
g. 028a/14, 028a/15, 037b/22, 038b/41, 041a/14, 043a/15, 043b/29, 073b/24,
092b/10, 095b/8, 097a/38, 109a/40, 130a/5, 130b/13, 139a/7, 148b/29, 149a/10,
153b/12, 202a/21, 217b/4, 225a/17, 226b/13, 285a/17

gergi : perde
g. 146b/26

geri
g. 111a/21, 190b/1, 222a/15, 230a/12, 245b/20
g.+ sine 076b/16

getür - : getirmek
g. 259b/17
g.- di 015a/18, 026b/12, 059a/8, 092a/37, 108a/12, 117b/8, 141a/3, 192a/7, 245b/21
g.- diler 022a/22, 037a/7, 055a/32, 070b/13, 072b/7, 130b/19
g.- diler 102a/43
g.- dü 045b/20
g.- dük 105a/17, 174b/50
g.- düler 026b/12, 069a/20,

074b/16, 109b/48, 115b/12, 117a/34
g.- düm 031a/16
g.- düñüz 173a/11
g.- e 073a/17, 104a/43, 186a/5, 194b/10
g.- e 051b/33, 195b/6
g.- eler 118b/4
g.- eler 111b/8
g.- em 129a/18
g.- en 083b/16, 083b/18, 140b/22
g.- mediler 140a/3
g.- mediler 130b/18
g.- mege 065a/56, 069a/23
g.- mege ḳādirolduḳ 111b/10
g.- mek 007b/11, 100b/16, 144b/6
g.- mek 149a/7
g.- meyen 083b/16
g.- meyenlere 233a/19
g.- mez 152b/4
g.- ü 119b/25
g.- üb 063b/28, 067a/22, 115b/4, 196b/14
g.- üldük 134a/15
g.- üldüñüzbunuñ 169b/3
g.- üle 063b/27
g.- ülesiz 018b/18, 076b/9, 195a/19
g.- ülmeyem 162b/13
g.- ülmiş 131a/23
g.- ülmüşdür 034a/13, 089a/2, 119a/12
g.- üñ 069a/20, 072b/3, 074b/16, 195a/2
g.- üñ 031a/18, 036b/3
g.- üp 119b/19
g.- ür 093a/16, 130a/8, 132b/27, 140a/6, 154b/15
g.- ür 171a/7
g.- ürler 059b/20, 066a/32
g.- ürsiñ 099b/37
g.- ürsin 132b/28
g.- ürüb 110b/13
g.- di 142a/18
g.- diğim 224b/12
g.- din 233b/3
g.- diñiz 252a/21
g.- dügi 142a/17
g.- dük 191a/16
g.- e 147a/33, 161a/17
g.- e 215a/15
g.- ecek 219a/16
g.- eler 149a/14
g.- emediler 244a/20
g.- en 148b/33, 248b/8
g.- en hacilolmaya 252b/6
g.- ene iltifātidüb 247a/3
g.- enlerde 216b/10
g.- enlere 212a/8
g.- esiñ 149a/9
g.- esiz 240b/37
g.- eyim 269a/6
g.- ilmek 245a/9
g.- irim 224a/6
g.- irler 290a/25
g.- iverir 243b/12
g.- medıkleri 149a/14
g.- medik 223a/7
g.- mek 149a/8, 175a/4, 266b/5
g.- mek cesāretetmedi 266b/9
g.- meyenleri helak 266b/5
g.- ub 256b/5
g.- ülür 149a/11
g.- ür 142a/25, 179b/10

gevşek
g. 243b/13

gez -
g.- enlerden 115b/5
g.- er 222a/13

gezin -
g.- dügi 073b/27
g.- mek 075b/38

gıybet: çekiştirme
g.+ imde 204a/12

gibi
g. 005b/20, 005b/25, 011b/5,

011b/6, 012a/16, 012b/29, 014a/28, 014a/29,
015a/13, 018b/16, 018b/25, 020a/7, 025a/43, 027a/33, 028b/28, 030b/3, 031b/20,
032a/3, 032b/18, 034b/20, 035b/15, 036b/29, 037a/6, 037b/23, 038a/27, 039a/46,
040a/31, 044a/37, 046a/33, 047b/20, 047b/21, 051b/32, 053a/1, 053a/3, 053a/4,
053a/5, 053a/6, 053a/9, 053b/15, 054b/16, 054b/23, 055b/42, 056b/15, 060a/36,
060b/1, 064a/34, 064b/55, 067b/24, 068a/3, 068b/9, 069a/26, 070a/2, 070b/15,
070b/17, 072a/46, 072b/6, 073b/20, 073b/27, 075a/26, 076a/3, 077b/3, 078b/17,
078b/18, 078b/21, 078b/22, 080b/66, 083a/11, 083a/13, 083a/8, 087a/3, 087a/6,
089b/11, 090a/22, 090b/1, 093b/24, 096b/26, 096b/32, 097a/37, 099b/32, 099b/36,
101b/32, 101b/38, 102a/39, 102b/7, 102b/9, 103a/17, 103a/19, 104b/5, 106b/13,
107b/2, 108b/25, 108b/29, 110b/20, 113b/10, 113b/4, 114a/15, 114b/24, 117b/5,
121a/9, 121b/15, 121b/18, 123a/10, 123a/12, 124a/25, 124a/31, 125a/6, 126a/26,
126b/7, 129b/25, 132a/12, 132b/24, 133a/30, 134b/25, 134b/27, 135a/35, 135b/4,
136a/15, 136a/17, 138a/21, 140a/7, 142a/18, 143a/15, 144a/19, 146b/26, 148b/29,
153a/13, 156a/18, 159b/10, 160b/13, 161a/3, 161b/12, 162a/11, 163b/25, 164a/30,
164a/31, 165a/7, 165b/8, 166a/20, 166a/21, 166a/22, 166b/26, 166b/7, 168a/3,
168b/16, 171a/11, 174a/38, 174b/46, 174b/48, 174b/49, 175a/2, 177b/7, 178a/1,
178a/17, 178b/12, 178b/13, 181b/10, 181b/9, 183a/5, 183a/6, 184b/6, 185b/11,
186b/15, 186b/16, 187b/3, 187b/5, 188b/2, 189a/8, 189b/9, 191a/14, 191a/15,
192a/15, 193b/12, 193b/15, 195a/1, 200b/15, 201a/27, 201a/28, 201b/6, 201b/7,
204a/8, 204a/12, 204b/15, 209a/7, 209b/20, 211b/13, 212b/4, 212b/6, 213a/11,
215a/5, 215b/6, 217a/4, 218a/15, 221b/1, 221b/2, 225a/10, 228a/6, 228a/7,
228b/3, 229b/11, 230b/16, 231b/11, 232b/5, 232b/6, 233b/3, 235b/19, 240a/25,
241b/12, 241b/14, 241b/9, 242b/29, 243b/16, 244b/3, 245a/17, 246a/11, 250a/3,
251b/14, 252a/24, 252b/11, 252b/12, 252b/5, 253a/16, 253b/7, 254a/16, 255a/11,
255a/13, 256a/8, 258a/12, 261b/28, 262a/12, 262b/24, 265a/6, 267a/10, 268b/14,
268b/15, 268b/17, 270a/18, 270a/24, 270b/3, 272a/1, 274a/11, 274a/13, 276a/10,
276b/2, 277a/17, 277a/8, 277a/9, 277b/2, 277b/3, 278a/10, 278a/9, 280b/2,
281a/12, 281b/2, 283b/4, 284a/15, 285a/13, 286b/21, 287b/12, 289b/12, 290b/1

g. acolur 073a/13
g. 'addetdiler 026a/6
g. 'adetmek 218a/15
g. beyażolmuşlardur 030b/3
g. ḥāżırolasız 184a/3
g. ḫoşidersiz 247a/8
g. iḫbāretdiler 111a/27

g. isti'māletmez 253a/16
g. ḳastetdi 121a/4
g. muḫabbetidesüñ 152b/10, 194b/15
g. nesneleri'amelideñler 138b/32
g. Pavlusḳasteyledi 119b/20
g. sülükeyleyin 200b/9
g. taṣdīḳider 181a/4
g. tevazu'eyleye 032a/4
g. vāki'oldı 124b/35
g.+ ler 223a/5
g.+ lerde 163b/15
g.+ lere 065b/13, 065b/8, 195a/24
g.+ lere vaṣiyetidüb 218a/12
g.+ leri 138b/3, 195a/21
g.+ leriñdür 034a/15
g.+ leründür 070b/15
g. 042b/37
g. 021b/14, 047a/8, 057b/6, 060a/34, 063a/16, 087a/5, 126a/24, 147a/37, 169b/12, 193b/15, 200a/1, 200a/4, 200b/16, 214b/6, 224b/4, 255a/11, 259a/9, 265a/5, 268b/16, 290a/21

gice **:** gece
g. 022b/40, 048a/34, 052b/64, 053b/13, 060a/27, 093a/18, 101a/24, 113b/9, 115b/10, 117b/9, 122a/31, 131b/7, 134a/23, 134b/27, 152b/12
g.+ de 048a/31, 078b/27, 079a/30
g.+ nün 064b/48
g.+ nüñ 114b/33, 127b/23

gir **-**
g.- di 031b/25, 082b/43, 103b/27, 110b/20, 115a/2, 142b/12, 143a/20, 235b/18, 279a/11
g.- diler 045a/11, 061a/13, 103a/24, 115a/40, 120a/29, 238a/6, 265a/7
g.- dük 123a/5, 136a/11
g.- dük 105a/13
g.- düñsende 039b/12
g.- düñve 104b/4
g.- e 078a/14
g.- ecek 039b/11
g.- eler 233b/3
g.- eler 233b/6
g.- e-lüm 061a/12
g.- en 028a/11, 109a/43
g.- enler 013b/14, 200a/32
g.- enler ḳabūlider 137a/31
g.- enler 087a/11
g.- enlerden 089a/2
g.- enleri 041a/15
g.- er 235b/19, 247a/2
g.- eriz 233b/3
g.- erse 247a/3
g.- esin 014b/8
g.- esiñ 067b/26
g.- gil 045b/23
g.- icek 006b/11’aẓīm, 014b/5, 018a/12, 037a/10, 065b/18
g.- ilen 233b/10
g.- iser 014a/21
g.- me 069a/26
g.- medi 239a/24
g.- medi 104b/9
g.- mediler 233b/7
g.- mege 041a/15
g.- mege ḳādirdegil 055b/45
g.- mek 034b/17, 070a/44, 070a/47, 120a/30, 240a/19
g.- mek 071a/25
g.- mekten 071a/26
g.- mekten 034b/25
g.- meñüz 018a/6
g.- mesinüñ 233b/1
g.- mesün 076b/15
g.- meye 233a/19
g.- meye sa'yedelüm 234a/11
g.- meye 070b/16
g.- meyeler 233a/19
g.- meyesiz 010a/21, 032a/4, 048b/41, 079a/38
g.- mez 065b/18
g.- mışdür 089b/8
g.- miş 086b/18

g.- mişdur 235b/20
g.- mişdür 044a/39, 055b/1, 057a/26, 057b/1, 063b/22, 073a/11, 100b/17, 117b/7,
123b/18, 124a/26, 238b/12
g.- mişlerdir şafasürdüñüz 250a/5
g.- miştür 021a/4
g.- seler 122a/30
g.- ub 271b/20
g.- ub pavlusaḫabervirdi 127a/17
g.- üb 037a/12, 058b/27, 059b/19, 066a/24, 072b/2, 073a/15, 083a/5, 100b/12,
101b/28, 110a/1, 118a/19, 128a/33
g.- übānı 092b/10
g.- übçıḳ-dugı 086b/21
evime g.- übḳarareyle-ñ 114a/16
şāhḳatına g.- übsuāleyle-di 063b/25
mecma'a g.- übta'limid-er 054b/22
g.- übYūnānlılara 105b/20
g.- üñ 013b/13
g.- üp 022a/29, 023a/45
g.- üp namazḳıldı 135b/8
g.- ür 020a/12, 062a/40, 062b/10, 065a/56, 065b/15, 065b/18, 098a/3, 102a/3,
123a/9
g.- ürler 054b/21
g.- ürsiz 018a/11, 041a/15

giriftār: müptela, yakalanmış
g. 135b/8
g. 009a/24, 009b/10, 058b/29

giriftār ol -: müptela olmak
żacrete g.- maġa 048a/38
tekrār g.- mañ 194a/2
ḥükme g.- a 010a/22
ki g.- a 010a/22
ḥükme g.- a 010a/22
oduna g.- a 010a/23
rūḥlara g.- anlar 119a/13

giril -
g.- mişlerdür 131a/23

giriş -
g.- ilmişdür 186b/15
g.- ilmişlerdür 186b/14

Girit
G. 133b/7
G.+ den 134a/21
G.+ te 228a/5
G.+ üñ 133b/13, 133b/14
G. 228a/12
G.+ ler 087a/11

girü : geri
g. 011b/5, 011b/6, 012a/18, 013a/3, 018a/13, 033a/27, 033a/29, 042b/39,
049b/63, 052b/59, 067b/26, 068b/12, 073b/27, 074a/4, 074b/18, 079a/40, 090a/21,
097a/39, 099a/25, 099b/28, 105a/11, 107a/25, 108a/14, 112a/16, 113a/36, 118a/21,
121a/4, 123a/7, 125b/17, 128a/33, 133b/12, 145a/10, 149a/8, 180b/16, 245b/21
ana g. 033b/35
borcı g. 033a/31
saña g. 033a/30
şehre g. 037b/18
g. ḳıyāmide 069b/32
g. ṣaġolmuştur 021b/13
G.+ sine rücu'itmesün 043b/19

git -
g.- dı 279a/14
g.- di 038a/30, 074b/12, 113a/40, 277a/12
g.- di 045a/16
g.- diler 015b/32, 039a/5, 055b/37, 107b/5, 137a/30
g.- diler 040a/23, 064a/32
g.- dük 121b/13
g.- dükleri 053a/9

g.- düm 190a/18
g.- eyim 079a/29
g.- gil 011a/42
g.- medi 038a/31
g.- mek 015b/32, 027a/22, 030a/21, 113b/3, 121b/14, 133b/9, 167b/26, 183b/19
g.- mekden 070a/43
g.- melü 121a/3
g.- meñüz 018a/5
g.- mişdur 227a/11, 246b/24
g.- mişdür 052b/60, 058a/22, 066a/24, 067a/14, 074a/2, 078a/11, 105b/26, 110b/20, 183b/18
g.- mişlerdür 286a/14, 286a/15, 289a/5
g.- miştir 034a/16
g.- se 130a/5
g.- e 119b/20
g.- ecek 121a/7, 133a/2
g.- elüm 048b/46, 055b/38
g.- em 175a/4
g.- en 100b/7, 244a/25
g.- eñ 037a/9
g.- eñler 073a/9
g.- enlerün 132a/14
g.- er 007a/23, 021a/1, 026b/13, 028a/17, 034b/22, 042b/1, 045a/10, 053a/7, 053a/11, 057a/23, 061b/24, 071a/22, 071b/31, 072b/52, 100a/40, 101b/29, 102b/9, 133a/3, 133b/7, 165b/7, 222b/24, 241b/9, 266b/7, 285a/12
g.- erler 222b/25
g.- ereler 135a/40
g.- eridi 006a/9
g.- eriz 263b/18
g.- erler 098b/5
g.- erse 260b/11
g.- eser 285a/8
g.- üb 125a/6, 134b/28

giy - **:** giymek
g.- diñiz 210a/10
g.- düñüz 192b/27
g.- elüm 153a/13
g.- esiz 199b/23
g.- inmiş 012b/29, 271b/18, 277b/1
g.- ürürise 012b/30
g.- en 020a/8
g.- inmiş 013a/32
g.- meyeler 062b/10
g.- üñ 153a/14, 201b/11

giydir -
g.- düñüz ḫāstaoldum 046a/36
g.- mesi 253b/4
g.- ür 055b/43
g.- diler 081b/20
g.- düler 051a/29, 051a/31
g.- medüñüz 046b/43

giyin -
g.- miş 079b/52, 083a/5, 256a/5, 270b/5, 275a/10, 279b/1, 287a/8
g.- miş 202a/15
g.- mişdur 284b/4, 287b/14
g.- mişler 272a/4, 283a/6, 287b/15
g.- mişler 278b/4

gizle -
g.- di 025a/34
g.- düm 045b/25
g.- düñ 020b/25
g.- dür 259a/5
g.- nmiş 270a/17

gizlen -
g.- mege ḳādirdeġil 066a/25
g.- mege ḳādirolmaz 009b/15
g.- meye 222b/25
g.- miş 025a/35, 198b/9, 208b/26, 253b/4
g.- mişdür 210a/4

gizlü **:** gizli
g. 059b/22

g.+ ce 005b/19evvel

Gomore
G. 266b/7

G.+ un 257b/6
G. 148b/29

gök **:** gök, sema
g.+ e 026b/18, 083b/19, 090a/21, 098a/55, 103a/17, 105a/11
g.+ eyuḳarı 066b/34
g.+ i 091b/24, 102b/11, 110b/15
g.+ ün 029a/3
g.+ üñ 049b/64, 077a/28, 102b/13

g. 059a/6
g.+ e 064a/41
g.+ ün 080a/63
g.+ üñ 020b/25
g. 009b/18, 029a/3, 034b/21, 044a/35, 077a/25, 077a/31, 087a/6, 091a/12,
250b/18, 272a/5, 273b/1, 274a/13, 276a/5, 284a/18, 288b/11
g.+ de 012a/10
g.+ dedür 040a/31
g.+ deki 077b/32
g.+ den 087a/2, 104b/6, 132b/19
g.+ ler 008a/16, 280a/12
g.+ lerde 087b/19
g.+ lerdedir 030a/18
g.+ lere 088b/34
g.+ leri 098a/56
g.+ lerüñ 007a/2
g.+ te 032b/18, 032b/19, 053b/18, 071a/21, 264a/7, 279a/15
g.+ te ẓuhūride 043b/30
g.+ ten 038a/25, 043b/29, 073b/30, 110b/17, 125a/6, 189b/8, 288b/9

gölge
g. 060a/32, 093a/16, 209b/17
g.+ si 093a/15, 239b/1
g.+ sinde 008b/17
g.+ sine ḫizmetederler 237b/5

gölge it -
anlara g.- er 068b/7
buluṭanlara g.- er 030b/5
g.- eriken 238a/5

göm -
g.- diler 092b/9
g.- diler 093a/11
g.- düler 026b/12
g.- mek 047a/13

gömlek
g.+ üñ 152a/21
g.+ e 152a/21

gömül -
g.- müşüz 143b/4

gönder -
g. 204b/22
g.- di 035a/3, 039a/3, 039a/4, 050b/19, 074a/2, 074a/4, 074a/5, 097a/35, 193a/6, 290b/6
g.- di 036b/2, 096a/12, 102b/9
g.- diler 074a/4, 115b/10, 116a/14
g.- diler 098b/15
g.- dim 205a/28, 211a/8, 213b/5, 230a/12
g.- diniz 207a/17
g.- düm 103b/33, 161a/17, 184a/3
g.- düm 103a/21
g.- e 037a/4, 072b/4
g.- eler 112a/22
g.- eler 105b/30
g.- evüz 112b/25
g.- eyim 229b/12
g.- eyim 097a/35
g.- ilen 103a/17
g.- ilmişdür 137a/28
g.- ilmişdür 108b/27
g.- ip 026b/10, 039a/7
g.- irüm 054a/2

g.- medi 157b/17
g.- mege 019a/34
g.- mek 204b/26
g.- meye 204b/18
g.- meye 061a/11
g.- mişdür 217b/11
g.- üb 006a/8, 006b/16, 063a/17, 063b/27, 077a/27, 078a/13, 096a/14, 102b/6,
103b/32, 106b/11, 119b/22, 120a/31, 121b/17, 128a/30, 131a/27
g.- üp 025a/41
g.- üp 019b/3
g.- ür 145b/3
g.- ür 072b/2
g.- ürler 039b/16, 074b/13
g.- ürüm 020a/10, 042a/34

gönül
g. 088b/41, 091b/24, 093a/12, 117b/11, 183b/12, 189a/11
g.+ de 150b/20, 157b/11
g.+ de ḳaṣdider 184b/7
g.+ den 255b/3
g.+ leri 178b/14
g.+ lerini 110a/2
g.+ lerüñüzün 151b/2
g.+ lü 152a/16, 204b/20
g.+ lü-9ler 249b/8
g. 145b/25, 203b/28, 208a/22, 254a/8
g.+ den iṭā'atetdüñüz 144a/18
g.+ leriñizi 206b/7
g.+ lerüñüz 186a/3
g.+ lü 154a/5, 204a/2, 204b/18, 246a/8
g.+ lüol-mayalar 223b/17

gör -
g.- di 015a/15, 054b/16, 064a/34, 068b/14, 070b/5, 082a/39, 098a/55, 100b/12,
102a/3, 102b/11, 110a/9, 280a/13
g.- di 035a/4
g.- digine 006b/16
g.- diler 008b/16, 028b/30, 037a/15, 052a/54, 064a/33, 073b/21, 083a/4, 083a/5,
089b/10, 091a/13, 124a/29, 125a/9, 135b/5
g.- dilerḳuvvet 068a/2
g.- dilerşākirdler 056b/16
g.- dü 050a/3, 051a/23, 056b/14, 069a/25, 075a/28, 242a/23
g.- dü 026b/14
g.- dügi 097b/45, 103a/17, 113b/10, 136a/15
g.- dügün 132a/15
g.- düğü 263b/20, 268a/3
g.- düğüm 280b/2
g.- düğün 285a/15
g.- düğüñ 285a/16, 285a/8
g.- dük 046a/37, 046b/44, 069b/38, 260a/2, 260a/3
g.- dük şehādetederiz 263b/14
g.- dükleri 006a/9, 135b/4
g.- düklerimizi 091b/20
g.- düklerinde 098b/7
g.- dükleriñi 068b/9
g.- düler 095a/15, 114a/19, 190b/7, 233a/10, 279a/13
g.- düm 088a/25, 096b/34, 104b/5, 125b/18, 132a/13, 268b/17, 272a/1, 272a/4,
273a/6, 273b/1, 273b/2, 274a/12, 274a/8, 274a/9, 274b/1, 274b/2, 275a/8,
275b/2, 277a/17, 277b/1, 280b/1, 280b/3, 281a/11, 281b/1, 282a/6, 282b/14,
283a/1, 283a/2, 283a/5, 284a/14, 284b/3, 284b/6, 285b/1, 287b/11, 287b/17,
288a/1, 288b/11, 288b/4, 289a/1, 289a/2
g.- düm 104b/6, 268b/13
g.- dümki 191a/14, 276b/1
g.- dün 260a/1, 268b/19, 285a/12
g.- dünüz 203b/30
g.- düñüz 206b/9, 250a/11
g.- dürsiz 042a/28
g.- e 217a/9

g.- eceğiniz 175a/3
g.- ecek 021a/2, 284b/6
g.- eḳıler 150b/24
g.- eler 030b/28, 155a/21, 278b/9, 285a/9, 290b/4
g.- eler 009b/9, 053a/11, 233a/12, 286a/10
g.- elüm 052a/50, 082a/37
g.- elüm 047b/18, 262a/3
g.- em 072b/52, 074b/16, 155a/24, 268b/12
g.- emediği 209b/18
g.- emezsiz 251a/8
g.- en 011b/4, 011b/6, 012a/18, 214b/8, 240b/28
g.- enler 286b/18
g.- enler anlarabeyānetdiler 061a/16
g.- enler naẓareyleñ 109a/41
g.- enlere 083b/15
g.- esiñ 088a/27
g.- esin 050a/5, 271b/19
g.- esiz 043a/15, 044a/33, 049b/64, 051a/23, 053a/8, 076b/14, 080a/61, 083a/7
g.- esüz 036b/30
g.- eyim 204b/24, 245b/23
g.- eziñ 020b/21
g.- gil 014b/4
g.- icek 007b/7, 027a/30, 037b/20, 057b/11, 065a/2, 105b/23, 109b/45, 110a/11,
124a/27
g.- icek ḫayālolmaġa 064b/50
g.- icek mużdaripoldular 027a/26
g.- irsiñ 139b/18
g.- medi 100a/40, 100b/8, 158b/9, 223b/16, 262a/7
g.- medi 109a/36, 266a/12
g.- mediği 263b/20
g.- mediler 024a/17, 031a/8, 068b/8
g.- medim 290a/21
g.- medük 056b/13
g.- medüm 165b/2, 190a/20
g.- meg 049a/59
g.- mege 039b/11, 061a/15, 109a/35
g.- meġe 028b/30
g.- mege 113a/37
g.- mek 022b/39, 053a/2, 061b/32, 088a/27, 111b/6, 119b/22, 133a/3, 137b/11,
175b/7, 241a/5, 254a/10
g.- mekdile-diler 024a/17
g.- mekte 258a/8
g.- memek 150a/10, 150a/8
g.- memişdur 263b/12
g.- mesiñ 175b/11
g.- meye 020a/8, 020a/9, 190a/18, 223b/16, 277b/21
g.- meye müştāḳolub 224a/4
g.- meye sa'yetdik 213b/18
g.- meyeler 024a/15, 059a/10, 122b/38, 284a/16
g.- meyeserdir 243b/15
g.- meyesiz 042b/39
g.- meyesiz 024a/15, 122a/26, 136b/27
g.- meyim 286a/8
g.- meyüb 107b/11, 256b/9
g.- mez 067a/18, 100b/8, 100b/9, 125b/11, 214b/9
g.- mezim 145a/15
g.- meziz 232a/9
g.- mezüz 146b/25
g.- müş 101a/27, 105a/13, 158a/28, 251a/8
g.- müşdür 088a/32, 109a/36
g.- se 268a/7
g.- sün 159b/10, 167a/13
g.- üb 006a/10, 006a/2, 015a/19, 049b/71, 053b/17, 056a/5, 060b/6, 061b/22,
070b/14, 082a/32, 087b/16, 088a/31, 096b/24, 096b/34, 101b/35, 102a/41, 106a/3,
108a/12, 120a/26, 125b/14, 134a/15, 214a/10, 262b/17, 266a/14, 273a/11

g.- üb istimā'etdügün 125b/15
g.- übḥayrān 098b/13
g.- übki 075b/34
g.- üldi 112b/25, 112b/28
g.- ün 088a/29, 165a/9, 167a/18, 200b/15, 233a/12
g.- üñ 053a/6, 064a/38, 067a/15, 118a/15, 175b/10, 194b/15, 215b/15, 265a/8
g.- üñ ızdırābolunmayasız 043a/6
g.- ündi 279b/1, 279b/3
g.- ünebizüm 168b/16
g.- üneler 012a/16
g.- ünmeyesin 012a/18
g.- ünmez 138a/20
g.- üñn 042b/4
g.- ünürler 138a/20
g.- üp 009b/16, 037b/19, 038b/38
g.- ür 008b/18, 024a/13, 036b/32, 038a/32, 047a/9, 062a/39, 067b/24, 067b/33,
072b/52, 073a/13, 076a/2, 089a/3, 106b/10, 114b/27, 116a/17, 125b/13, 146b/25,
192a/8, 205a/28, 209a/5, 241b/13, 278a/5
g.- ürler 019b/5, 024a/15, 061a/15, 266b/9
g.- ürse 175b/8
g.- ürse sualide 264b/16
g.- ürsin 123b/20
g.- ürsiñ 139a/4
g.- ür-siñcemā'ati 061b/31
g.- ürsiz 024a/17, 077a/29, 131a/24, 158a/26, 195b/11
g.- ürsiz 019b/5
g.- ürsüñ 268b/11, 270a/20
g.- ürsüz 240b/26
g.- ürüm 067b/24, 098a/56, 099a/23, 145a/23, 182a/8
g.- ürüz 171a/12, 232a/9, 233a/19
g.- üryā 187b/7

göre **:** uygun şekilde
g. 006b/17, 030b/28, 038a/30, 038b/36, 040b/4, 048a/35, 059b/16, 065a/5,
082a/31, 088a/30, 090a/22, 115a/2, 129a/15, 137a/4, 138a/27, 139a/5, 139a/7,
139b/16, 140a/6, 141a/4, 142a/19, 142b/14, 142b/6, 145b/2, 145b/5, 146a/12,
146a/13, 146b/27, 146b/28, 147b/5, 147b/9, 147b/12, 150a/16, 150a/5, 150b/24,
151a/28, 151b/6, 156b/24, 156b/26, 158a/26, 159a/3, 159b/10, 159b/9, 163a/4,
163a/5, 164b/40, 165a/10, 167a/18, 169a/25, 172b/27, 172b/37, 173a/4, 174a/32,
174b/49, 179a/2, 180b/10, 180b/16, 182b/10, 183a/8, 183b/12, 183b/13, 185a/1,
185a/3, 185a/7, 185b/13, 185b/16, 186b/16, 186b/17, 189a/11, 190a/12, 190b/2,
191a/14, 193b/23, 194a/28, 194a/29, 196b/10, 196b/11, 197a/1, 198a/3, 198a/4,
198a/7, 198b/11, 198b/16, 199b/16, 199b/22, 199b/23, 201b/5, 201b/6, 203a/20,
205a/5, 205b/7, 206a/21, 207a/19, 207b/11, 208b/25, 208b/29, 209a/8, 209a/9,
210a/11, 210b/22, 218a/7, 218b/2, 219a/11, 219b/18, 220b/8, 222b/25, 222b/4,
224a/9, 227a/14, 227b/1, 227b/4, 228a/9, 228b/6, 229b/5, 230b/15, 232a/5,
233a/8, 235b/20, 236a/5, 236b/12, 236b/15, 236b/16, 236b/17, 236b/20, 236b/22,
237b/9, 239a/19, 239a/21, 239a/22, 241b/13, 247b/18, 248b/10, 251a/2, 251a/3,
251b/17, 253b/1, 253b/7, 255a/6, 258a/10, 259a/4, 259b/16, 266b/8, 267a/16,

267b/18, 270a/24, 282a/5, 285b/6, 290b/2
g. cenketmezüz 185a/4
g. faḫriderler 186b/18
g. ihdāider 237b/5
g. ihdāoluñurlar 239b/8
g. i'tiḳātetdüm 179b/12
g. ḳaṣtiderimmi 177a/17
g. maḫzûnolduñuz 182b/11
g. müntaẓıroluruz 259b/14
g. sülûketmezsiñ 153b/15
g. şefḳatitmedi 150b/21
g. tedibederler 243b/10
g. teeddübolmuş 125a/3
g. 035b/15, 083a/7, 141a/5, 145a/23, 145b/2, 145b/5, 147b/4, 148b/3, 151b/7, 154a/6, 156b/26, 169b/8, 189b/5, 196a/6, 196a/8, 196b/20, 198b/21, 199a/8, 209b/23, 224a/9, 225a/9, 225b/26, 229b/8, 234b/11, 234b/7, 235a/4, 236b/18, 237b/6

görül -
g.- dü 112a/22
g.- en 241a/4
g.- medür 030b/4
g.- memiş 241a/1
g.- müş 083a/12
g.- müşdür 108b/31

görün -
g.- di 173a/5, 173a/6, 173a/7, 220b/16
g.- diler 134a/20
g.- dü 173a/9, 213b/2
g.- e 145a/13, 195a/4, 246b/26
g.- en 208a/16, 209a/8
g.- enlerden 190b/6
g.- icek 122b/3
g.- meye 219a/17
g.- meyen 208a/16
g.- meyenlerüñ 241a/7
g.- meyim 185a/9
g.- mez 208a/15, 243b/11
g.- müşdür 146b/24
g.- se 239a/28
g.- ürler 042a/27

göster -
g. 237b/5, 241b/14
g.- di 103b/28, 289b/10, 290b/1
g.- düm 122b/35
g.- e 078a/15, 197b/7, 219a/16, 235b/12
g.- e 029a/2
g.- eyim 100b/16, 148a/17, 272a/1, 284b/2
g.- eyim 095b/4, 247b/19, 289b/10
g.- ir 118b/28, 217a/5, 229a/2
g.- irken 228b/7
g.- mediler 135b/2
g.- medüm 121b/20
g.- mege 042b/1
g.- meġe 030a/21
g.- mek 148a/22, 221b/4, 235b/17, 290b/6
g.- sin 223a/15
g.- siñ 248b/13
g.- üb 229a/10
g.- ün 039b/19, 184a/24
g.- ür 008b/9, 102a/39, 119b/18
g.- ürüm 170b/31

götür -
g.- di 253a/24, 289b/10
g.- düler 092a/34
g.- e 273b/4
g.- en 284b/7
g.- esiz 252b/7
g.- meye 223a/8
g.- mezler 258a/12
g.- ülelüm 235a/1
g.- üleserdür 251b/13
g.- ür 245a/13, 251a/8, 257b/2
g.- üyor 207b/6

götürül -
g.- di 220b/16
g.- mek 107a/19

g.- müş 267a/12

gövde
g. 233a/17
g.+ nüñ 146a/14
g.+ sini 063b/29
g.+ yi 082b/45

göygü : damat
g. 045a/10, 045a/5, 045a/6, 056b/20
g.+ nün 286b/23

göynü-: yanmak
g.+ ye 044b/2
g.- dü 064a/34

göz
g. 011a/39, 032a/9, 066a/22, 067a/22, 070a/47, 070a/48, 072a/46, 089a/4,
095a/15, 104b/6, 107b/10, 110a/9, 158b/9, 170a/16, 170a/17, 170a/21, 176a/24,
178b/14, 178b/7, 191b/1, 210b/22, 244a/17, 257a/16, 268a/7, 271b/19, 289a/3
g.+ de mülāyimolduḳ 212b/7
g.+ dür 012b/22
g.+ e 201b/6
g.+ i 011a/38
g.+ ler 024a/15, 136b/27, 243b/15, 272a/7, 272b/8
g.+ leri 036b/32, 067b/24, 100b/8, 140b/18, 150a/10, 150a/8, 254a/12, 258a/14,
268b/15, 270a/18, 287b/12
g.+ leri münevverolmuş 196b/18
g.+ leri saḳıloldular 048b/43
g.+ lerimiz 036b/32, 260a/1
g.+ lerimizde 038b/43
g.+ lerimüzde 074b/11
g.+ lerin 098a/55, 136b/27
g.+ leriñ 024a/15
g.+ lerinde 289a/3
g.+ lerinden 101a/18
g.+ lerine 036b/32, 234a/14, 271b/19
g.+ lerini 031a/8, 102a/41, 260b/11
g.+ leriñiz 024a/15
g.+ leriñüz 067a/18, 191b/1
g.+ lerüñ 261a/16
g.+ lerüñüzi 193b/16
g.+ süz 041b/24, 072b/51
g.+ süzi 072a/49
g.+ süzler 028b/30
g.+ süzleri 028b/30
g.+ süzüñ 067a/23
g.+ ü 273a/6
g.+ üñ 010b/29, 035b/16
g.+ üñ sādeolursa 012b/22
g.+ üñdedür 013a/5
g.+ ündeki 013a/3
g.+ üñdeki 013a/3
g.+ ünden 013a/6
g.+ üñden 013a/5
g.+ üñol-ub 032a/10
g.+ üñsaña 070a/47
g.+ üñsaña mu'sireolaānıçıḳarub 032a/9
g.+ yaşları 121b/19

gözet - : korumak
g.- ürsiz 193a/10
g.- diler 057b/2
g.- diñ 260a/1
g.- düm 071a/21
g.- in 206a/17

gözle - : uzaktan izlemek
g.- di 089a/5
g.- mesin 204a/4
g.- meyeler 218b/4
g.- meyub 228a/14
g.- n 094a/35, 156a/18
g.- ñtañrınuñ 122a/28
g.- r 221a/1
g.- rsiz 089b/12
g.- ycek muḫavvefolub 102b/4

g.- yüb 257a/19

ġufrān : bağışlama
ġ.+ ı taḳdim 141a/25

ġulġule : gürültü
ġ.+ lerin 076a/7

ġulv : taşkınlık, tecavüz
ġ. 119b/23, 124b/38
ġ.+ larda 181a/5

gūn : renk
g.- ā-gûn 151b/6

gusül : boy abdesti
g.+ ler 238b/10

ġuzat : gaziler
ġ.+ ı 219b/19

güç
g. 020a/13, 034b/24, 071a/24, 100a/5, 110b/18, 120a/29, 133b/7, 133b/8, 134a/16, 142b/7, 247a/6

güftār : söz
g.+ uñ 080b/71

gügercin : güvercin
g. 037a/12
g.+ ler 018b/16
g.+ leri 073a/15
g.+ leyin 008a/16
g.+ lin 054a/10

gümüş
g. 089a/6, 096a/16, 119b/24, 225b/20, 251b/18
g.+ den 050a/3, 050a/6, 119b/20
g.+ den ta'yīneylediler 047a/15
g.+ e 116b/29
g.+ e ṭama'idenyoḳ 220a/4
g.+ i 018a/9
g.+ ten 050a/5, 050b/9, 119b/24, 277b/20
g.+ ü 159b/12
g.+ üñ 286a/12
g.+ üne 122b/33
g.+ üñüz 250a/3

gün
g. 008a/2, 022b/40, 035b/7, 049a/55, 054b/13, 063b/21, 066b/2, 082b/42,
088b/41, 089a/2, 089a/46, 096b/26, 096b/29, 100b/9, 101a/19, 101a/23, 102a/43,
103a/24, 104b/48, 109a/34, 113b/6, 114a/18, 116a/18, 121a/7, 121b/15, 121b/16,
122b/1, 123a/10, 123a/4, 123a/8, 123b/18, 124a/26, 124a/27, 130b/13, 130b/14,
131a/23, 133b/7, 134a/19, 135b/7, 136a/12, 136a/14, 147a/36, 149b/21, 174a/30,
190a/19, 215a/4, 237a/27, 242b/31, 257a/19, 259a/8, 259a/9, 276a/8, 278b/3,
278b/10
g. ta'mīdidüb 136b/23
g.+ de 014a/22, 023b/1, 030a/22, 035a/2, 036a/20, 044b/50, 051b/40, 069b/32,
071b/34, 080a/59, 082a/30, 095b/8, 098a/1, 107a/21, 121a/6, 167a/8, 179b/17,
202a/13, 202b/6, 224b/17, 227a/8, 233b/5, 258a/13, 286a/8
g.+ de aḫşamolıcaḳ 060a/35
g.+ de ba'asoluna 031b/23
g.+ de 216b/11
g.+ deānı binaitmege 049a/62
üçinci g.+ deba'aset-di 104a/40
g.+ deki 139b/16, 237b/9
g.+ den 030b/1, 040b/46, 044a/36, 046b/2, 052b/64, 067b/31, 068a/2, 077b/1,
077b/32, 128b/11, 129b/24āna, 130a/6, 136a/13, 215b/8, 233b/9, 258a/8,

279a/11
g.+ dür 028b/32, 103b/30, 134b/33
g.+ e 036a/20, 044a/38, 052b/64, 078b/25, 132b/22, 134a/20, 150a/9, 179b/17,
258a/8, 269b/10, 277a/15
g.+ i 087a/1, 087b/21, 117a/31, 153a/5, 153a/6
g.+ i ḥürmetitmeyen 153a/6
g.+ ki 012a/11
g.+ ler 056b/20, 076b/19, 108b/31, 113b/13, 200b/16
g.+ ler ḳaṣrolunmuṣ 043b/22
g.+ lerde 007a/1, 044a/38, 054a/9, 066b/1, 076b/18, 087b/18, 097a/41, 226a/1,
231a/2, 276b/6
g.+ lerde 043b/20, 057a/21, 250a/4
g.+ lerden 055b/1, 094a/36, 094b/1, 111b/7, 113a/36, 123b/15, 124b/38, 237b/10,
240a/16
g.+ lerden ḫāstaolub vefātetdi 101b/37
g.+ lere maḳṣurolalar 043b/23
g.+ leri 044a/37, 106a/4, 123a/5, 124a/26, 193a/10, 240b/31, 254a/10
g.+ leri ḳaṣretdi 077a/21
g.+ leri ḳaṣritmeyeydi 077a/20
g.+ lerinde 042a/30, 094a/37, 234b/7, 278a/7, 278b/6
g.+ lerinden 020a/12, 121a/6
g.+ lerün 043b/29
g.+ lerüñ 236a/3, 259a/3
g.+ lük 286a/13
g.+ ü 045a/13, 217a/3, 240b/26, 259a/10
g.+ ü i'tibaridr 153a/5
g.+ üm 204b/25
g.+ ün 087b/15, 102a/3
g.+ üñ 035b/13
g.+ ünde 018b/16, 020b/22, 020b/24, 022b/36, 078a/12, 108a/15, 113b/13, 121a/7,
121b/16, 139a/6, 157a/8, 160a/3, 161a/5, 268a/10
g.+ ünde maḫṭūnolmuş 205a/5
g.+ ünde 250a/6, 252b/13
g.+ ündeki 204b/16
g.+ ünden 121b/18
g.+ üne 200a/31, 202b/7, 233a/8, 259a/7, 259b/18
g.+ üne istibḳaetmek ma'ḳulolmaḳ 258a/9
g.+ üne 203a/11
g.+ ünün 284a/14
g.+ ünüñ 259b/12

günāh : vebal
g. 130a/9
g.+ ı anlaraḥamletme 098a/60
g.+ ım 051a/23
g.+ ḳār 068a/38
g.+ lar 056a/9, 058b/28, 059a/13
g.+ ları 056a/7
g.+ ları a'fvitmek 056a/9
g.+ larına itiraf 054a/6
g.+ larınüñ 132a/18
g.+ laruñ 047b/28, 088b/38, 109a/38
g.+ larunı 125b/16
g.+ laruñsaña 056a/6
g.+ laruñuz 090a/19
g.+ larün 054a/5
g. 140b/24, 142b/12, 142b/13, 142b/14, 143a/16, 143a/21, 143b/12, 144b/8,
145a/10, 145a/11, 145a/13, 145a/15, 145b/3, 162b/18, 164a/28, 164b/37, 165a/12,
165a/13, 174a/34, 175a/57, 181a/21, 186a/7, 188b/2, 200a/26, 222a/20, 229b/11,
233a/17, 239b/6, 239b/7, 240a/19, 240b/26, 245a/11, 246a/15, 253a/22, 257b/4,
260a/10, 260b/1, 262a/4, 262a/6, 264b/16, 264b/18
g.+ a 143b/10, 143b/2, 144a/20

g.+ a ḫiẕmet 143b/6
g.+ aammā 143b/11
g.+ aḳarşu ictihādederek 243a/4
g.+ dan 142b/12, 143b/7, 144a/18, 254b/2, 260a/8
g.+ danḳurtul-muş 144a/22
g.+ dur 264b/17
g.+ dür 154a/23, 249b/17
g.+ ı 141b/9, 145b/3, 181a/21, 243a/1, 246a/15, 264b/16
g.+ ımız 234a/15, 260a/8
g.+ ıñ 217a/4, 233a/13, 242a/25
g.+ ıñḫadimi 191b/18
g.+ ḳar 140a/7
g.+ karı 250b/20
g.+ karlar 249b/8
g.+ karlardan 243a/3
g.+ kārlardan 237a/26
g.+ lar 226a/6, 234b/3, 240a/12, 240b/27, 250b/15
g.+ larda mürdolmuş 197a/1
g.+ ları 141b/8, 209a/11, 222b/24, 239b/5, 285b/5
g.+ larımız 173a/4, 189b/4
g.+ larımıza 260b/2, 260b/3, 263b/10
g.+ larımıza i'tirāfederiz 260a/9
g.+ larımızdan 268a/5
g.+ larımızı 231a/3, 253a/24
g.+ larımızı 'afidüb 260a/9
g.+ larımızı ref'ide 262a/5
g.+ larından 222b/23, 285b/4
g.+ larını 151a/28, 213a/16, 239a/28
g.+ larıñız 261a/12
g.+ laruñ 141a/25, 144b/5, 208a/15, 239b/2, 239b/3, 250b/20, 255a/9
g.+ laruñ'afvı 196a/7
g.+ laruñızda 173b/18
g.+ luol-a 145a/14
g.+ mı 144a/15
g.+ mıdürol-masın 144b/7
g.+ sız 239a/28
g.+ sız 234a/16
g.+ tan 146a/10
g.+ tan ferağatetmezler 258a/14
g.+ un 144a/17
g.+ uñ 143b/6, 144a/17, 144a/23, 145b/24, 145b/25, 145b/3, 175a/57
g.+ uñbil-mesi 140b/21
g.+ uñnāmusundan 145b/2
g. 140b/10
g.+ ālākin 143b/13
g. 022a/31
g.+ larına i'tirāfider 007b/6Yehūdiyyet
g.+ larından ḫalāṣide 005b/22
g. 145a/17, 145a/21

günāh it -: günah işlemek
nāmusda g.- diler 139a/13
nāmussuz g.- diler 139a/12
doğmuşdur g.- mek 264b/18
ta g.- meyesiz 260b/1
olan g.- mez 262a/6, 262a/9
mevte g.- mezler 264b/16
ḫaḳḳımda g.- e 033a/22
ḫaḳḳunda g.- e 032b/15
her g.- en 262a/4, 262a/7
bidāyetden g.- er 262a/8
kim g.- er 262a/8
ḳarşu g.- er 162b/19

günāhkār: günah işleyen
g.+ laruñ 020b/19
g.+ lar 056b/15, 056b/17
g.+ ları 056b/18
g.+ lıḳ 056b/16
g.+ laruñ 079b/42
g.+ lar 267a/15
g.+ lara 219a/9
g.+ ları ḫalāṣetmeye 219a/15
g. 142b/8
g.+ lar 143a/19, 191a/16, 191b/17

gündüz
g. 022b/40, 060a/27, 060b/5, 101a/24, 115a/35, 122a/31, 127a/12, 134b/29,

134b/33, 135a/39, 152b/12,
159b/13, 187a/25, 214a/10, 218a/7,
221b/5, 272b/8,
280a/10, 282a/11
g. 'ibādetidüb 131b/7
g. niceoldu 022b/40
g. vāki'oldı 106b/18
g.+ de 153a/13

güneş
g. 023b/6, 025a/43, 030b/2,
043b/29, 055a/32, 077a/24, 083a/3,
087b/20,
134a/20, 274b/2, 277b/1, 279b/1,
283b/8, 284a/12
g.+ i 107b/11
g.+ in 132a/13
g.+ iñ 290b/5
g.+ üñ 174b/41

güyā : sözde, sanki
g. 185a/9, 210b/22, 217a/2,
230b/15, 243a/5, 243b/7, 253a/14,
255a/12,
268b/11, 268b/14, 268b/15,
273a/6, 273b/1, 276a/8, 280b/3, 281b/3,
283a/2,
287a/6
g. 049a/55, 059b/26, 079b/48,
087a/2, 089b/12, 095a/15, 101a/18,
102b/11,
105a/15, 116a/14, 116b/25,
127a/15, 134b/30, 136b/19, 147b/6,
148b/32, 154b/15,
159a/1, 160b/8, 161a/19, 168a/5,
173a/7, 178b/5, 179a/17, 181a/20, 184a/5,
185a/3, 185b/14, 186b/17,
186b/21, 192a/16

güzel
g. 024b/23, 025b/45, 042a/27,
089a/2, 089b/10, 133b/8, 136b/26,
223a/12,
223b/19, 227a/7, 247a/3, 248b/13
g.+ dür 068a/5, 149a/15

güzīde : seçkin
g. 112a/22, 112b/25

ḫabāset : kötülük
ḫ.+ in 246b/21
ḫ. 138b/29
ḫ.+ ün 161b/8

ḫabbe : tane
ḫ.+ sine 024b/32, 060a/31

ḫaber
ḫ. 083a/13
ḫ. virdiler 015b/33

ḫaber vir-
baña ḫ.+ üñ 006a/8
segirdüb ḫ.- dıḳı 106b/14
binbaşıyā ḫ.- di 126a/26
bize ḫ.- di 105a/13
bana ḫ.- diler 130b/15
Yesū'a ḫ.- diler 026b/12
bize ḫ.- eceksizüñ 182a/7
kimesneye ḫ.- me 127b/22
şākirdlerine ḫ.- mege 053a/8

ḥabīb : dost, sevgili
h.+ ler 206a/2
ḥ. 211a/9, 265b/2, 265b/5,
266a/11
ḥ. sizeselāmvirir 211b/13
ḥ.+ e 265b/1
ḥ.+ ler 262a/2, 262b/21, 263a/1,
263a/7, 263b/11
ḥ.+ üm 021b/17, 156a/8
ḫ.+ de maḳbuleyledi 196a/7

Hābil
H.+ iñ 244a/25
h. 241a/4

ḫabīr : haberli
ḫ. 234b/13

ḥabīs : kötülük, pislik
ḫ. 044b/48, 045b/26, 119a/13, 119b/16, 189b/4, 264b/19, 266a/10
ḫ. rūḥcevābvirübetti 119a/15
ḫ.+ e gāliboldunuz 261a/13
ḫ.+ e gālüboldunuz 261a/15
ḫ.+ iñ 202a/16
ḫ.+ i 161b/12
ḫ. 033b/32, 088a/24

ḥabl : ip
ḥ. 246a/15
ḫ. 147b/10

ḫabs : hapis
ḫ.+ e 090b/3

ḫabs eyle -
i'tiḳatsızlıḳta ḫ.- di 151a/32

ḥacālet: utanma
ḥ. 162a/5

ḥacer : taş
ḥ. 194a/25

ḥācet : ihtiyaç
h.+ i 155b/2
ḥ.+ ler ḫizmetedeni 204b/25
ḥ.+ imüz 178a/1
ḥ.+ lerine 151b/13

ḥacīl : utangaç
ḥ. 182b/14, 185a/9, 224b/12, 225a/15, 228b/8, 254a/16, 261b/29
ḥ. 148b/33, 158a/27
ḫ. 203a/20, 218a/15, 232a/12

hacīl ol -: utanmak
gedüren h.- maya 252b/7
biz ḥ.- avüz 184a/4
i'tikādiden ḥ.- maya 149a/12

ḫāç : hristiyanlık sembolü
ḥ.+ a 051b/32, 081b/25, 088b/36
ḥ.+ ını 051b/32
ḥ.+ lana 081b/16
ḥ.+ lanmışlar 082a/33
ḥ.+ larlar 081b/27

haçlan -: haç takmak
h.- mışdür 278b/9
ḥ.- dımı 157b/13
ḥ.- maġ 046b/3
ḥ.- mış 191b/2
ḥ.- mış 158b/3
ḥ.- mışdur 188b/4
ḥ.- mışım 191b/20
ḥ.+ mış va'ẓiderüz 158a/23

ḥadd : sınır
ḥ.+ den 066b/37
h.+ en 132a/11

ḥ.+ en ziyāde 071a/26
ḥ.+ en 185b/14, 187a/23, 187b/7, 187b/8, 190a/13

ḫadır : tembel
h.+ ı 167b/26, 225a/10
ḫ. 160a/6
ḫ.+ ı 230a/9
ḫ.+ uñuza 154b/15

ḫādim : hizmetçi
h.+ leriñ 160a/1
ḫ.+ ler 159a/4
ḫ.+ leri 186b/15
ḫ.+ leriñ 178b/6
ḫ.+ i müḳarrerḳılmağ 154a/8
ḫ. 198a/7, 202a/21, 211a/7
ḫ.+ i 132a/15, 152b/4, 154b/16, 221a/6
ḫ.+ idür 152b/4
ḫ.+ leri 181a/4, 187a/23
ḫ.+ leridür 152b/6
ḫ.+ lerüñ 231a/8

hāfıẓ : koruyan, ezberleyen
h.+ ı 115a/36

ḥ.+ lar 106a/7
ḥ.+ ları 107a/19

hafta
h.+ nuñ 053a/1, 082b/2, 083a/9
h.+ nüñ 121a/7

ḫāin : ihanet eden
ḫ.+ ler 226a/4

ḥaḳāret: aşağılama
ḥ.+ e 220b/8, 235a/7
ḥ.+ te 174b/43

ḥakem : aracılık eden
ḥ. 096b/28, 097a/35

ḥaḳīḳat: gerçek
h.+ de ta'limidersiñ 039b/16
h. 074b/14, 182b/15
h.+ de 080b/70
h.+ i 140a/7
ḥ.+ te 049b/73
ḥ.+ te 205b/8
ḥ.+ tedür 213a/13
ḥ. 202a/14
ḥ.+ de 082a/39
ḥ.+ de mesḥetdügüñ 091b/27
ḥ.+ i 062a/33, 190b/6, 193b/17
ḥ.+ ine 265b/3
ḥ.+ te 052a/55, 103b/35, 182b/14, 192b/21, 221b/5, 235b/14, 265a/1, 265a/3, 265b/1
ḥ.+ teki 221b/3, 222a/16
ḥ.+ ün 139b/21
ḥ.+ te 027a/34, 172a/26

ḥakīm : hikmet sahibi
h. 157b/20, 159b/18
h.+ ler 158a/26
h.+ leri 158a/27
h.+ leri ḳabżider 160a/20
h.+ lerüñ 157b/19, 160a/20
ḥ.+ ler 138a/22, 200b/15
ḥ. 219a/17, 226b/15
ḥ.+ lere 253a/14

ḥākim : yargıç
ḥ. 006a/6, 050b/11, 050b/15, 095b/11, 127b/26, 128b/2, 133a/30, 156b/27,
248b/13
ḥ. cevābvirüb 051a/21
ḥ.+ e 127b/24, 128a/33
ḥ.+ e teslimeylediler 050a/2
ḥ.+ ler 076b/9, 108a/21, 115a/35, 115a/36, 152a/3
ḥ.+ lerden 020b/25
ḥ.+ lere 115a/38, 137b/15
ḥ.+ leri 042a/34, 090b/9
ḥ.+ lerün 018b/18
ḥ.- ol-mağa 159b/18

ḥaḳīr : değersiz
ḥ. 124b/39
h. 185b/11

ḥaḳḳ : tanrı, doğru, adalet
ḥ. 257b/2
ḥ.+ a 217b/12, 266a/9
ḥ. 074a/33, 204b/20
ḥ.+ a 139a/8, 189a/8, 194b/7, 199b/15, 225b/18
ḥ.+ dan 250b/19
ḥ.+ ı 138a/19, 186a/10, 219b/7, 221a/4, 228a/14, 260a/7, 261a/21, 263a/7, 265a/1
ḥ.+ ımdaki 203a/12
ḥ.+ ımdakileri 211a/7
ḥ.+ ımızda 266a/10
ḥ.+ ın 138a/25, 217b/14, 225b/25, 252a/22
ḥ.+ ıñ 217a/10, 220b/15
ḥ.+ ına 126b/6, 185a/2
ḥ.+ ında 020a/10, 020a/7, 040b/42, 047b/24, 061b/27, 067b/31, 068b/12, 068b/13,
078b/21, 088a/25, 088a/29, 105b/22, 108b/29, 119a/8, 127b/20, 128b/9, 130b/15,

130b/17, 131a/26, 137a/3, 146b/27, 155a/21, 162b/1, 201a/33, 203b/29, 211a/10,
215a/1, 219b/18, 222b/4, 223b/21, 231a/7, 233b/4, 236b/13, 236b/15, 241a/7,
242a/20, 242a/22, 254a/15, 257a/12, 259b/16, 264a/10, 266a/12, 266b/3, 267a/14
ḥ.+ ında baḥisider 266b/9
ḥ.+ ında ġarḳoldular 219b/20
ḥ.+ ında muhteberolmamışlar 226a/9
ḥ.+ ında ricāederim 265b/2
ḥ.+ ında taṣḥiḥederler 218b/8
ḥ.+ ında 242b/33
ḥ.+ ındaanlara 031a/14
ḥ.+ ındabenüm 131a/24
ḥ.+ ındabizümçoḳ 234b/11
ḳıyāmeti ḥ.+ ındaḥükmolun-urın 126b/7
ḥ.+ ındakıleri 127a/15
ḥ.+ ındaki 075a/26, 136b/23
ḥ.+ ındaki maḥzünolmayasız 214b/13
ḥ.+ ındaki nesnelerita'limider 137a/31
ḥ.+ ındaḳovıcular 130b/18
ḥ.+ ından 080b/72
ḥ.+ ındasöyle-r 099b/34
ḥ.+ ındayā 099b/35
ḥ.+ ını 163a/4
ḥ.+ ınıza cürretiderüm 185a/2
ḥ.+ ıñızda 235a/9
ḥ.+ ınkelāmın 225a/16
ḥ.+ ıñma'rifeti 227b/1
ḥ.+ ınma'rifetine 219b/5
ḥ.+ ıñma'rifetine 226a/8
ḥ.+ ıñma'rifetini 240b/26
ḥ.+ umuzda 184a/24
ḥ.+ umuzda şefā'atider 146b/26
ḥ.+ uñ 199b/23
ḥ.+ uñ'alāniyeti 179a/2
ḥ.+ unda 148b/27
ḥ.+ uñkelāmında 181a/7
ḥ.+ unuzda 157a/4
ḥ.+ uñuzda 157b/11, 184a/2
ḥ.+ uñuzdaki 154b/14
ḥ. 035b/8, 171a/7, 203a/18, 253a/20, 257a/13, 260a/8, 260b/8, 264b/20,
265a/2, 266a/12, 271b/14, 274a/10, 283b/8, 287a/2
ḥ.+ dan 262b/19
ḥ.+ dan maḥrūmolanlaruñ 223a/5
ḥ.+ dur 206b/8, 228a/13, 290b/6
ḥ.+ larında 177b/3
ḥ.+ ta 265a/4, 265b/4, 265b/5

ḥāl **:** durum, vaziyet
ḥ. 027a/27, 203b/23, 236b/17, 259a/11, 259b/12
ḥ.+ de 263a/4
ḥ.+ deyim 206b/11
ḥ.+ imim 021a/29
ḥ.+ ini 266b/6
ḥ.+ üm 253b/4
ḥ. 036b/3, 054b/20, 054b/22, 055a/31, 059b/18, 080b/1, 087a/2, 094a/39,
101a/18, 124b/32, 135b/5
ḥ.+ de revāgör 007b/15
ḥ.+ in 122b/38, 219b/1
ḥ.+ leri 113a/36

hālā **:** şimdi
h. 122a/25, 133b/9
ḥ. 217a/6

ḫalāṣ **:** kurtuluş
ḥ.+ dan ġāfilolur 231b/3
ḥ.+ ı 238b/12, 241a/7
ḥ.+ ı ḫāṣıledeler 225a/10
ḥ.+ ın 231b/14, 234b/9, 266b/3
ḥ.+ ın 251b/10
ḥ.+ ıñ 215b/10, 215b/9
ḫ. 135a/44
ḥ.+ uñ 036b/28
ḫ. 197a/6, 217a/10, 227b/18, 229a/14, 229b/5, 249b/12, 250b/15, 250b/20,

267b/23, 275a/10, 287a/1
ḫ. 043a/13, 057b/4, 076b/13, 091a/10, 109b/47, 111a/1, 137b/16, 142b/11,
142b/9, 148b/27, 150a/11, 150a/15, 161b/6, 163b/16, 166a/23, 168a/33, 178a/15
imdī ḫ. 034b/26
ḫ.+ a 'amelider 182b/10
ḫ.+ a i'tirāfolunur 149a/11
ḫ.+ ımız 152b/11
ḫ.+ uñ 108b/27, 181a/2, 202a/17
ḫ.+ uñgününde 181a/2
ḫ.+ uñṭarikini 114a/18
ḫ.+ uñuz 176b/7

ḫalāṣ it -: kurtarmak
anı ḫ.- meğe 247b/15
ile ḫ.- meye 237a/25
rūḥlarınızı ḫ.- meye 246b/22
ġayrileri ḫ.- di 051b/42, 082a/32
seni ḫ.- di 062a/34
canını ḫ.- mek 030a/25
günāhkārları ḫ.- meye 219a/15

toprağından ḫ.- üb 266b/5
anı ḫ.- e 068a/36
günāhlarından ḫ.- e 005b/22
ideñleri ḫ.- e 157b/22
kendüsini ḫ.- emez 051b/42, 082a/32

ḫalāṣ ol -: kurtulmak
ile ḫ.- uruz 146b/24
doḳundularsa ḫ.- dular 027b/36

ile ḫ.- a 220a/15
ademlerden ḫ.- alar 217b/2
ki ḫ.- alar 213a/16
adamları ḫ.- maḳ 219b/5
ḫ.- muşlaruñ 290a/24
ile ḫ.- ursuz 197b/8

cümle ḫ.- a 150b/26
ki ḫ.- a 061b/24
dek muvāẓabetideñ ḫ.- a 018b/23
ismine du'āide ḫ.- a 149a/14
kendü ḫ.- aammā 159b/16
ḫ.- acaḳkimesneleri 089a/47
içindürki ḫ.- alar 148b/2
gerekim ḫ.- am 114b/31
ismine du'aide ḫ.- aserdür 087b/22
doḳunam ḫ.- ayım 061b/29
ḳalmayalar ḫ.- maġa ḳādirdegülsiz 134b/31
anda ḫ.- maḳ 091a/13
içün ḫ.- maḳ i'tikādiderüz 112a/12
kim ḫ.- mayaḳādirdür 071a/27
cesedlü ḫ.- maz 077a/20
cesetler ḫ.- maz 043b/22
etdi ḫ.- sañ 149a/10
cilden ḫ.- uñ 088b/41
daḫī ḫ.- ursuz 173a/2
ki ḫ.- uruz 157b/19

ḫalāyıḳ: yaratılanlar
h. 110a/11, 110b/13
ḫ. 091b/25
h. 110b/18, 110b/19

ḫālıḳ : tanrı
ḫ.+ den 290a/19

ḫālī : boş
ḫ. 225b/23
ḫ. 230b/14
ḫ. 237a/26
ḫ. 204b/15

ḫālife : sonra gelen
ḥ.+ sini 129b/27

ḫālis : saf
h. 227b/4
ḥ. 077b/3
ḫ. 290a/19, 290a/21

ḫalḳ : tebaa
ḫ. 027b/8, 047a/6, 051a/23,

051a/25, 065a/6, 075b/41, 090a/23, 091a/17,
091b/20, 093a/12, 093a/13, 095a/8, 105b/24, 107a/22, 110b/14, 114a/22, 124a/30,
166b/7, 181b/17, 237b/11, 252b/10, 252b/9
ḫ.+ a 050b/15, 052b/64, 089b/12, 090b/1, 090b/2, 108b/32, 115b/5, 115b/8,
118b/4, 124a/27, 124b/40, 132b/24, 136a/17, 136b/26, 149b/21, 172a/21, 239a/19,
282a/7
ḫ.+ a ıżdırābvirübelleri 124a/27
ḫ.+ a işāreteyledi 124b/40
ḫ.+ açoḳṣadaḳalar 102a/2
ki ḫ.+ ava'ẓid-üb 104a/42
ḫ.+ da 257b/1
ḫ.+ da ʿilācider 009a/23
ḫ.+ dan 093b/27, 138a/25, 234b/3
ḫ.+ ı 095a/12, 116a/14, 129a/12, 154b/11, 239a/19, 266b/5
ḫ.+ ı tadhiride 229a/14
ḫ.+ ım 006a/6, 285b/4
ḫ.+ ın 024a/15
ḫ.+ ıñ 238a/7
ḫ.+ ına 233b/10
ḫ.+ ını 005b/21
ḫ.+ ıtaḳdīs 245a/13
ḫ.+ lar 278a/11
ḫ.+ lardan 278b/9
ḫ.+ tan 026a/5, 074a/32, 074b/12, 132a/17
ḫ.+ tanḳorḳ-aruz 038a/26
ḫ.+ um 148a/25
ḫ.+ umı da'vetideyim 148a/25
ḫ.+ un 048b/48, 050a/1
ḫ.+ uñ 006a/4, 037b/23, 077b/2, 090b/9, 124b/36, 126b/5
ḫ.+ uñḳalbi 136b/27

ḫālvet : yalnız kalma
ḫ.+ ce 063b/31
ḫ.+ çe 076a/4
ḫ. 011b/6
ḫ.+ çe 066a/33

ḥamāḳat: ahmaklık
ḥ. 158a/24

ḥamd : şükür
ḥ.+ ine 203a/12

ḥamd it -
Allaha ḥ.- er 089b/9

Hananiyyā
h. 100b/10, 100b/12, 100b/17

ḥ. 100b/10, 125b/12, 126b/2

ḫāne : ev
ḫ.+ sine 056b/14

hangi
h. 243b/8, 286b/18
h.+ lerden 233a/17
h.+ nden 251b/11

ḫarāb : yıkık
ḥ. 042b/2, 167a/11
ḫ. 098a/3, 285a/16
ḫ.+ uñ 076b/14
ḫ. 286b/19
ḫ.+ ın 112a/16

ḫarāb it -: yıkmak
ānı ḥ.- düm 190a/14
vaḳitevini ḫ.- e 022a/30
evini ḫ.- e 058b/28
dinilmiş ḥ.- mesinüñ 043a/15

ḫarab ol -: yıkılmak
ki ḫ.- maya 076a/3
ġanīlıḳ ḫ.- dı 286b/17

ḫarāc : haraç
ḫ. 031b/25, 039b/19, 074b/14, 152b/7
ḫ. 039b/18

ḫarāç vir -
daḫī ḫ.- ürsiz 152b/6

ḥarām : günah
ḥ. 028a/19, 066a/21

ḥarāmi: eşkiya
ḥ.+ lerüñ 187a/26

ḥaramzade -: haram yiyen
ḥ. 243b/8

ḥarāret: sıcaklık
ḥ. 246a/11, 283b/9
ḥ.+ ine 035b/13

ḥarb : savaş
ḥ.+ ine 284a/15

ḥarf
ḥ. 178b/7
ḥ.+ iñ 178b/6
ḥ.+ ler 178b/7
ḥ.+ üñ 144b/7

ḥarīş : hırslı
ḥ. 203a/20, 220a/3
ḥ. 228a/7

Hārūn
h. 234b/5
h.+ a 097a/40
h.+ uñ 238a/4

Harusultus
H. 290a/20

ḫāṣ : özgü, özel
ḫ. 087a/8, 091b/23, 147a/32, 148b/3, 150b/25, 174a/39, 214b/11, 220a/4,
220a/5, 220b/13, 221b/4, 223a/15, 224a/9, 228b/5, 229a/14, 238b/12, 253b/6,
259b/17
ḫ.+ dur 092a/32

ḥased : kıskançlık
ḥ. 170b/4
ḥ.+ e arzuider 249a/6
ḥ.+ iñiz 248b/14
ḫ. 195a/26
ḫ.+ den 050b/18
ḫ.+ den ānıteslīm 081a/11
ḫ.+ den 109b/45

ḥāṣıl : ortaya çıkan
h. 166b/25, 179a/1
ḥ.+ ı 205a/1, 217b/1

ḥāṣıl it -: ortaya çıkarmak
ḥalaşı ḥ.- eler 225a/10
raḥmeti ḥ.- mediñiz 252b/10
ḥ.- eriken 235a/7

ḫaşm : düşman
h.+ un 010a/25
ḫ.+ ıñ 010a/25

ḫasta
ḫ. 046b/43, 046b/45
ḫ.+ lar 083b/18
ḫ.+ lara 062b/5, 063a/13, 119a/12

ḫaşm : görkem, hiddet
ḫ.+ i 210a/8, 280a/12
ḫ.+ iñ 279a/18
ḫ.+ inüñ 282a/10

ḥaṭır : zihin, hafıza
ḫ.+ ı 026a/3, 063a/17, 179b/11, 179b/6, 187b/10
ḫ.+ ıdavüz 174a/30
ḫ.+ ılarda 187a/26
ḫ.+ ılarında 187a/26
ḫ.+ ım 019b/39
ḫ.+ ımızdadur 052b/63
ḫ.+ ıñıza 266b/5
ḫ.+ larda 187a/27
ḫ.+ ı 018b/22

h.+ ı 167b/27
h.+ u 160b/10
h.+ u 155b/30
h.+ uñuza 161a/17
ḫ.+ ı 043b/23, 142a/23, 166a/23
ḫ.+ um 009b/12, 068a/35, 071a/29
ḫ.+ uñ 147a/36
ḫ.- ı 223a/5
ḫ.- nāḳ 133b/9
ḫ. 018b/18

ḥattā **:** üstelik
h. 246b/19, 276a/8
ḥ. 155a/19, 157a/6, 170b/2, 178b/7, 182a/7, 203a/13, 212a/7

hatun
h.+ u 129b/24āna
ḫ.+ lardan 115b/5

hava
h. 276b/2
h.+ da 215a/17
h.+ sı 029a/2
h.+ ya 284a/17
h.+ yā 126a/24, 171b/9
h.+ yı darbideñ 166b/26

ḫavāṣ **:** seçkin kişiler
h.- ı 163a/7
ḫ. 213a/14, 218b/2, 219b/7, 228b/9

ḫavb **:** günah
ḫ. 219b/19, 223a/12, 223a/13, 224b/14, 229b/9, 242a/23, 247a/7

ḫavf **:** korku
ḫ. 053a/8, 152b/4, 152b/7, 182b/15, 204a/12, 251b/18, 253a/18, 254a/16,
263b/18, 267a/12, 267b/23, 279a/12, 282a/7
ḫ.+ ı 263b/18
ḫ.+ i 182b/11, 286a/10, 286a/16
ḫ.+ in 263b/18
ḫ.+ lar 182a/6

ḥavl **:** güç
ḥ.+ in 278b/2

Havvā
ḥ.+ yı 186a/3
ḥ. 220a/14

ḫayal
ḫ.+ dür 027a/26

hayāt
h.+ a 223a/12
ḥ. 203a/21, 260a/2, 262b/16, 264a/11, 264b/12, 264b/13, 264b/16, 290b/2
ḥ.+ a 219a/16, 223b/20, 256b/3, 262b/14
ḥ.+ ı 224a/10, 254a/10
ḥ.+ ımız ẓuhuride 210a/4
ḥ.+ ın 254b/3, 279a/11, 285a/8
ḥ.+ ıñ 221a/8, 227b/2, 229b/7, 236a/3, 236b/16, 253b/7, 269b/10, 289b/6, 290b/1
ḥ.+ ına 205a/30, 267b/22
ḥ.+ ıñız 210a/3, 264b/14
ḥ.+ ıñkelāmıñ taḳdimeder 204b/16
ḥ.+ ıñkitābında ferḥeyleñ 206a/4
ḥ.+ ınüñ 281a/8
ḥ. 105a/18, 144a/23, 145b/7, 147a/38, 150a/16, 179b/12
ḥ.+ a 013b/15, 034b/17, 070a/44, 143a/21, 178a/16
ḥ.+ a 046b/46
ḥ.+ da 173b/19
ḥ.+ dan 176b/8, 180a/5, 260a/2
ḥ.+ ı 070b/17, 099b/33, 179b/11, 195b/9
ḥ.+ ı mirasbula 035a/30
ḥ.+ ı 071b/30, 139a/8
ḥ.+ ıñ 145b/2, 246a/12
ḥ.+ ına 109b/46

ḥ.+ ına mürettebolanlar 109b/48
ḥ.+ ında 142b/11
ḥ.+ ını ṭalebidenler müteveffāoldılar 007a/21
ḥ.+ ıñız 249b/14
ḥ.+ i 116b/25
ḥ.+ lardan 167a/9
ḥ.+ ta 143a/18
ḥ.+ u'd-dāyimet 264b/21
ḥ.+ un 134a/22
ḥ.+ uñ 088a/28, 089b/15, 093a/20, 143a/19, 143b/4
ḥ. 144a/23

ḫayf : yazık, vah
ḫ. 263b/19

ḫayır : iyilik
ḥ. 254a/9, 266a/11
ḥ. du'āeyledi 242a/21
ḫ. 139a/10, 146b/28, 180b/11, 236a/6, 248b/10, 248b/9
ḫ. du'āetmişdur 236a/2
ḫ. du'āeylen 151b/14
ḫ. du'āiderüz matrûdolub 160b/12
ḫ. du'āidüb beddu'āitmeñ 152a/15
ḫ.+ lı 145a/13
ḫ.+ lıyu 145a/19
ḫ.+ lu 145a/13
ḫ.+ luyı edaitmek 145a/18

ḫayḳır -: bağırmak
ḥ.- ub 110b/14

ḫayli : epey
ḫ. 020b/21, 061b/26, 063a/13, 131a/23, 231a/1

ḫayme : çadır
h.- i 030b/4
h.+ lerde 241b/9
ḫ.- i 068a/5
ḫ.+ deyim 257a/13
ḫ. mevcudolub 180a/4
ḫ.+ i 257a/14
ḫ.+ üñ 180a/1

Haymes
ḥ.+ iñtekrār 112a/16

ḥayrān: şaşkın, hayran
ḥ. 087a/7, 108a/12
gāyette ḥ. 034b/25

ḥayrān ḳal -
geldiler ḥ.- dılar 104a/45
işitdenler ḥ.- dılar 062b/2
anuñta'limine ḥ.- urlar 040a/34

ḥayrān ol -
mecmu'ı ḥ.- dılar 055a/27
ziyāde ḥ.- dular 066b/37
anlar ḥ.- ub 025b/54
hep ḥ.- ub 022a/23, 056a/12
anlar ḥ.- ub tābi'iderek 071b/31
mübālaġa ḥ.- ub te'accübetdiler 064b/52
didreyüb ḥ.- ur 100a/6

ḫayrāt : iyilikler
ḫ.+ ıñ 238b/11
ḫ.+ uñ 239b/1

ḥayvan: canlı, hayvan
ḥ. 244a/20, 272a/7, 273a/8
ḥ.+ dan 283a/7
ḥ.+ ı 135b/4, 273b/3, 273b/5
ḥ.+ ın 272b/8, 273a/6, 274a/8, 281b/3
ḥ.+ lar 258a/12, 272b/9
ḥ.+ ları 102b/12, 104b/6
ḥ.+ laruñ 273a/11, 275a/11
ḥ.+ üñ 274a/6

Hazeḳiyyā
ḥ.+ yı tevlīditdi 005a/10

ḥaẕer : sakınma çekinme
ḥ. 029b/11, 029b/7, 109a/40

ḥaẕer eyle -: sakınmak
başladı ḥ.- n 076a/5
kendüñüze ḥ.- ñ 076b/9
māyesinden ḥ.- n 067a/15
siz ḥ.- ñ 077a/23

ḥāzır : hazır
ḥ. 079a/39, 091b/26, 102b/11, 137b/15, 147a/38, 160a/22, 161a/4, 183b/12,
185b/16, 188b/2, 255b/3
ḥ.+ da temkinoluñur 257a/13
ḥ.+ dur 039a/9, 145a/18, 184a/2
ḥ.+ dur 145a/22
ḥ.+ dür 255a/6
ḥ.+ ım 188a/14
ḥ.+ ım 193b/19
ḥ.+ lar 127b/21
ḥ.+ uz 127a/16
ḥ. 185b/12, 223b/19

ḥāżır eyle -
'avretikendüsini ḥ.- di 287a/8
kendüleri ḥ.- diler 276a/7
cenkciyi ḥ.- ñ 127b/23
baña ḥ. 230b/22

ḥāżırla -
ḥ.- nmış 078a/15

ḥāżır ol -
ki ḥ.- a 184a/5
yanında ḥ.- a 057b/9
daḫī ḥ.- alar 128a/35
bizi ḥ.- an 189b/4
ḳatumuzda ḥ.- an 131a/24
ve ḥ.- anlar 045a/10
olsun ḥ.- anlaraḳani 244b/5
gibi ḥ.- asız 184a/3
önünde ḥ.- dılar 128b/2
şeyḫler ḥ.- dılar 123b/19
'amele ḥ.- maḳ 229a/2
ḳatuñuzda ḥ.- maḳ 193b/20
Allahtan ḥ.- muş 279b/6
cenge ḥ.- muş 276b/7
zamanda iẓhārolunmaya ḥ.- muş 251a/5
ḳatuñuzda ḥ.- ub 186a/9
ki ḥ.- ub 185a/2
siz ḥ.- uñzirā 044b/44
ve ḥ.- ur 185a/6

ḫazine
ḫ. 034b/21
ḫ.+ lerin 006b/11’aẓīm
ḫ.+ sinde 022b/36
ḫ.+ sinden 022b/35, 025b/52
ḫ.+ ye 075b/41, 076a/44

hediye : armağan
h.+ dür 027b/5
h.+ ler 238b/9
h.+ leri 006b/11’aẓīm, 237b/5
h.+ lerine 241a/4
h.+ yi taḳdīsideñ 041b/20
h. 041b/18, 041b/19, 065b/11
h.+ yi İhdāeyle 014b/4
h. 010a/23
h.+ i 010a/24
h.+ i iḥdāeyle 010a/25

hedm : yıkmak, harap etmek
h. 185a/5, 257b/6

hedm eyle -
maḳamı h.- ye 095a/14

helāk : yok olma
h. 215a/3, 217a/8, 217a/10
gedürmeyenleri h. 266b/5
h.+ a 223a/10
h.+ lığı 257b/2
h.+ lığınüñ 259a/8
h.+ lıḳlarına tābi'olalar 257b/2

h. 057b/4, 157b/18, 167a/9
ḳatilleri h. 039a/7
kemlikle h. 038b/41
h. itmek 006b/13

h.+ a 'ażabolalar 216b/8
h.+ eyoḳ'āḳıbet 189a/11
h.+ in 257b/1
h.+ iñ 217a/4
h.+ ina 259b/17
h.+ lığa 148a/23
h.+ lığına 161a/5

helāk it -: yok etmek
isme du'āidenleri h.- di 101a/21
'ameliñ h.- me 153b/20
anı h.- me 153b/16
ve h.- meğe 249b/12
anı h.- se 159b/17
Yesū'yu h.- erler 051a/21
anları h.- e 162b/13
nice h.- eler 021b/15
heykeli h.- eñ 051b/40
doğmuşları h.- enanlaradoḳun-maya 242b/29
ḥikmetini h.- eyim 157b/19
ṭoprağında h.- üb 108a/19
cehennemde h.- mege 019a/28

helāk ol -: yok olmak
fesadında h.- alar 258a/13
ile h.- alar 049a/53
olub h.- dı 259a/6
bizi ḫalāṣeyle h.- uruz 015b/26

h.- a 165a/12
biri h.- a 010b/29
cesedi h.- a 143b/6
içinden h.- a 090a/24
ve h.- anlarda 178a/16
ve h.- dılar 167a/11
söylemesinde h.- dular 267a/12
uyuyanlar h.- dular 173b/19
ḳāhibe h.- madı 242b/31
kimesneleri h.- maḳ 259a/9
ammā h.- mamışlar 179b/10
daḫī h.- ub 094a/37
ki h.- uruz 060a/39

helāl : dinen uygun
h.+ in 209b/17
ḥ.+ dur 162b/13
ḥ.+ dür 162a/12, 167b/23

hele : bilhassa
h. 021b/12, 178a/14, 184b/10, 184b/15, 188a/16, 189a/7, 207a/18, 207a/20,
214a/11, 217b/16, 245b/20, 247b/11, 249b/14, 267b/24

hem : üstelik, bir de
h. 010b/31, 013b/15, 018b/21, 019a/28, 019a/32, 019a/33, 020a/10, 022a/23,
023b/12, 024a/22, 025a/38, 026b/12, 027b/3, 028b/24, 028b/27, 033a/25, 033a/28,
033a/29, 033a/31, 033b/33, 038a/33, 040a/26, 040a/27, 042a/28, 043b/19, 043b/25,
044b/44, 044b/49, 046a/29, 046b/44, 047a/13, 049b/69, 049b/71, 051a/29, 056b/15,
059b/26, 063b/30, 066a/28, 066b/37, 068b/13, 069a/22, 069a/23, 077a/23, 077b/34,
088a/29, 088b/36, 089a/47, 091b/27, 092b/7, 093a/15, 098b/13, 100a/2, 100a/39,
101a/24, 103a/20, 104a/39, 104b/48, 105a/17, 107b/2, 109b/50, 110a/1, 110a/5,
111b/8, 115b/7, 119a/10, 121a/5, 121b/21, 123a/12, 125a/4, 129a/15, 129a/16,
131a/24, 132a/11, 132a/12, 132a/15, 132a/17, 132b/22, 132b/23, 135b/9, 136b/23,
137b/14, 137b/15, 138a/26, 140b/10, 140b/9, 141b/15, 142b/14, 143a/15, 143b/11,
143b/6, 144b/7, 145a/13, 146a/17, 146b/21, 146b/29, 150a/5, 150b/22, 153b/9,

154a/3, 155a/20, 155a/23, 157a/3, 158a/24, 159b/8, 160b/11, 161b/12, 162b/13,
162b/14, 163a/7, 163a/9, 164a/34, 164b/37, 164b/38, 166a/16, 167b/27, 168a/32,
168a/33, 168a/6, 171b/15, 171b/9, 174a/28, 174b/40, 175b/11, 177a/14, 180a/2,
181b/13, 183a/6, 184b/10, 184b/6, 186a/1, 186b/13, 189b/9, 191a/16, 193a/8,
194b/12, 194b/17, 196b/10, 196b/11, 196b/13, 198a/6, 201a/23, 202b/7, 203a/15,
203a/20, 204a/2, 204a/8, 204a/13, 204b/18, 204b/25, 205b/10, 206b/12, 206b/13,
206b/9, 207a/16, 207b/7, 210b/14, 211a/8, 213a/10, 213a/14, 213b/18, 214b/6,
215b/15, 215b/16, 218a/5, 220b/7, 221a/9, 225a/12, 230a/3, 230b/17, 230b/19,
231b/4, 234a/12, 234b/7, 236a/9, 239a/19, 240b/34, 241b/9, 247b/11, 248b/10,
248b/7, 249b/15, 253a/18, 253a/21, 253b/7, 256a/13, 256a/5, 257a/15, 259b/18,
260b/6, 262a/4, 263b/12, 263b/18, 267b/25, 270b/1, 270b/4, 271b/16, 280b/4,
282a/10, 285a/11, 287a/6, 290a/16
h. 'ameletmeye 204a/14
h. istimā'etdiñiz 206b/9
h. ḳatletdiler 213a/15
h. ḳıyāmidüb 153b/9
h. öğütvirmek 228a/9
h. tażarru'iderüz 181a/1

hemān : hemen
h. 061b/28, 062a/36, 062a/42, 087a/1, 099a/16, 106a/6, 112b/27, 114a/19,
114b/33, 120a/26, 125b/13, 138b/1, 148a/17, 148a/21, 148a/24, 152b/6, 157a/10,
166b/3, 169b/11, 170a/26, 177b/3, 181b/13, 183b/17, 191a/10, 202a/18, 202a/22,
203b/27, 213a/14, 234a/11, 243b/10, 254b/1
h. 008a/16, 011a/47, 015a/13
h.+ dem 014b/3

hemāndem: derhal, o anda
h. 101a/20
h. 036b/2, 036b/32, 037b/20, 043b/29, 048b/48, 050a/75, 052a/48, 054a/10,
054b/12, 054b/18, 055a/31, 055b/42, 056a/12, 056a/8, 059b/16, 060b/1, 061b/29,
061b/30, 063b/25, 064b/45, 064b/50, 066b/35, 068b/15, 069a/20, 072b/2, 072b/52,
079b/43, 079b/46, 089b/7, 092b/10, 101a/18, 101b/34, 105a/11, 106b/11, 107a/23,
113b/10, 114b/26, 115b/10, 116a/14, 124a/30, 126a/29, 190a/16, 246b/25
h. mecma'dan 055a/29
h. oġlanuñ 069a/24
h. orāḳurur 060a/29
h. 008b/20, 009a/22, 272a/2

h. 114b/34

hemīşe: daima, her zaman
h. 215b/16, 216b/11, 228a/12, 238a/6, 245a/15, 257a/12
h.+ sini ẕikrideriken 230a/4

henüz : daha, hala
h. 023a/46, 028a/16, 028a/17, 029b/9, 030b/5, 043a/6, 048b/47, 052b/63,
062a/35, 067a/17, 067a/18, 074a/6, 076a/8, 079b/43, 099a/16, 104a/44, 140a/7,

142b/6, 142b/8, 148a/19, 159a/2, 159a/3, 164b/2, 173b/18, 176b/11, 177a/23,
191b/5, 194b/11, 217a/5, 232a/9, 236a/10, 241a/5, 241a/7, 243a/4, 244a/26,
274a/11, 285a/10, 285a/12
h. ẓāhirolmadı 238b/9

hep **:** bütün, her zaman
h. 008b/9, 009b/15, 020a/13, 023b/2, 025a/34, 025a/41, 025b/52, 026a/56,
026b/20, 029a/37, 033b/32, 033b/33, 033b/34, 034b/20, 037a/12, 038a/26, 039a/4,
041a/5, 042b/37, 048a/31, 048a/36, 049a/53, 049a/56, 050a/1, 058b/1, 059a/10,
068b/15, 071a/20, 073a/19, 078b/24, 078b/27, 080a/64, 087a/2, 087a/7, 087b/12,
089a/44, 091a/16, 091b/20, 093a/12, 093a/16, 094a/36, 094a/37, 095a/15, 096a/14,
097b/51, 098b/10, 101b/35, 103b/33, 104a/39, 112a/18, 112a/19, 114b/26, 114b/34,
115b/7, 116b/24, 119a/10, 123a/5, 129a/14, 131a/24, 139a/12, 140b/10, 140b/24,
147b/7, 154b/11, 157a/10, 166b/1, 166b/24, 167a/11, 169b/11, 169b/13, 170a/14,
170a/26, 170b/30, 188b/2, 189b/2, 210a/8, 211a/10, 211a/7, 215a/5, 217b/12,
224b/15, 224b/3, 227a/16, 232a/11, 237b/11, 243b/8, 248a/2, 254a/8, 259a/11,
264b/17, 268a/2, 286a/14
h. epsemolub 112a/12
h. ḥayrānolub 022a/23, 056a/12
h. iḫbāritdiler 091b/24
h. 'ilaçitmüştür 021b/16
h. ḳıyāmedüb 045a/7
h. ṣādırola 010a/19
h. selāmvirin 245b/24
h. selāmviriñ 216a/26
h. şehādetvirmişdur 266a/12
h. tamāmolacaḳtır 076a/4
h. tekmiletdükleri 108b/29
h. yādidersiz 168a/1
h.+ iniz 245b/25
h.+ iñiziñ 216a/3

hepsi
h. 045a/6, 047b/28, 064b/43, 064b/50, 079a/31, 079b/50, 087a/1, 098a/1,
113b/3, 123b/21, 135a/44, 168b/11, 172a/23, 172a/24, 172b/31, 174a/28, 202a/13
h. ḫarcitmiş 061b/26
h.+ nden 173a/7
h.+ ne 104a/37, 134b/33, 137b/7, 152b/7, 165b/12, 166a/20
h.+ ne 215b/16
h.+ ni 076a/44, 168a/32
h.+ niñaḫirette 075a/22
h.+ nün 040a/27
h.+ nüñ 040a/29, 079a/29, 135a/35, 199a/6
h.+ nüñḫiẕmetḳārı 069b/36
h.+ nüñüzerine 092a/34

her
h. 007b/10, 008a/5, 009a/23, 010a/22, 010b/28, 010b/31, 011a/39, 011a/41,
012a/11, 013b/10, 013b/17, 013b/19, 014a/21, 014a/24, 015a/19, 018a/11, 019a/32,
020a/6, 022a/25, 022a/31, 022b/36, 023a/50, 024a/19, 025b/46, 025b/52, 026a/7,
028a/13, 028a/17, 030a/19, 030b/27, 031a/12, 032a/4, 032b/17, 032b/18, 032b/19,
033a/26, 033b/35, 033b/4, 034a/9, 035a/29, 037b/22, 039a/9, 040b/3, 041a/12,

042a/27, 043b/28, 045a/15, 046a/29, 047a/11, 047a/12, 047a/13, 047b/22, 049a/55,
055b/45, 058b/29, 060b/5, 062b/10, 062b/11, 063b/23, 065a/56, 065b/18, 067b/34,
068b/13, 068b/18, 069b/37, 070a/49, 070b/11, 071a/21, 071b/35, 072a/43, 072a/44,
073b/23, 073b/24, 077b/34, 078a/14, 078a/8, 078a/9, 081a/9, 081b/24, 083b/20,
087a/4, 087a/6, 087a/8, 087b/22, 088b/38, 088b/39, 088b/43, 089a/2, 089a/45,
089a/46, 090a/23, 091b/28, 092a/35, 094b/2, 098a/3, 098b/4, 099a/19, 103b/36,
104a/43, 105b/29, 108b/27, 111a/23, 111b/5, 112a/21, 112a/22, 113a/36, 113b/6,
116a/17, 116b/26, 116b/28, 117a/4, 121b/19, 122a/23, 122a/31, 124a/27, 125b/20,
128b/4, 131b/7, 136b/22, 137b/16, 138a/18, 139a/10, 139a/7, 139a/9, 140a/2,
140a/4, 140b/18, 146a/14, 148b/33, 149a/13, 149a/5, 151b/3, 151b/6, 152a/1,
153a/5, 153a/6, 153b/11, 153b/12, 154a/2, 154a/23, 155a/24, 155b/2, 157a/3,
157a/5, 157b/12, 159a/4, 159b/10, 159b/13, 159b/14, 159b/8, 160a/5, 161a/17,
161a/18, 162b/18, 162b/2, 162b/3, 163a/7, 163b/17, 163b/20, 163b/24, 167b/25,
167b/26, 168a/3, 168a/4, 168a/5, 168b/21, 169a/26, 169a/27, 169b/7, 169b/11,
172a/26, 173b/23, 174a/30, 174a/38, 174a/39, 175a/2, 175b/16, 175b/7, 176a/4,
177a/20, 178a/14, 179a/3, 179b/8, 180b/10, 181b/18, 182a/1, 182a/5, 182b/16,
183a/7, 184b/11, 184b/7, 184b/8, 184b/9, 185a/5, 186a/9, 188b/2, 190b/6,
192a/10, 192a/14, 192b/27, 194a/3, 194b/10, 194b/18, 195a/4, 195b/12, 195b/5,
196a/3, 197a/21, 199a/7, 199b/16, 199b/19, 199b/25, 200a/3, 200a/32, 200b/5,
200b/6, 201a/25, 201a/33, 201b/8, 202a/18, 202b/3, 202b/4, 203a/18, 204a/4,
204a/10, 204a/11, 206b/12, 206b/6, 207a/21, 207b/10, 208a/16, 208b/28, 210b/17,
210b/23, 211a/6, 212a/2, 212a/8, 213a/11, 214a/8, 214b/4, 215b/18, 216a/20,
216a/3, 217b/17, 218a/6, 219b/8, 221a/4, 222a/10, 225b/22, 226b/17, 227b/18,
228a/10, 228a/5, 229a/2, 230a/6, 231b/3, 232b/4, 234b/13, 235b/11, 237a/27,
237b/11, 239a/19, 239a/26, 239b/4, 239b/11, 243a/1, 245b/21, 246a/14, 246a/16,
246b/19, 247b/10, 249b/16, 251b/17, 254a/15, 255a/10, 257a/15, 261a/16, 261b/23,
261b/29, 262a/3, 262a/6, 262a/9, 262a/10, 262b/15, 262b/22, 263a/1, 263a/2,
263a/3, 263b/15, 264a/1, 264a/4, 264b/15, 264b/18, 266a/10, 267a/10, 268a/7,
270a/23, 271b/19, 272b/8, 273a/8, 273a/9, 274a/11, 278b/6, 279a/17, 281a/7,
282a/6, 283a/3, 283b/4, 283b/7, 284a/14, 285b/2, 285b/3, 286a/12, 286a/13,
286b/17, 286b/23, 287a/7, 287b/15, 289a/3, 290a/19, 290a/21, 290b/2

h. dilekeyleyen 013b/8

h. günāhiden 262a/4, 262a/7

h. ḥükmideñ 138b/1
h. icdihādideñ 166b/25
h. i'tikādiden müteberrirolsa 109a/40
h. maḫluḳava'ẓeylen 083b/16
h. muḥabbetiden 263a/7
h. tesmiyeiden 225b/19

herkes
h. 056b/13, 057a/24, 088a/25, 102b/14, 110a/8, 137b/10, 150a/10, 171a/8,
184b/8, 193b/18, 201a/29, 203a/20, 204a/12, 211b/12, 213a/16, 215b/15, 216a/3,
217b/13, 239b/1
h.+ den 218a/7
h. 014a/23, 078a/7, 104b/9, 128b/4, 179b/11, 181b/10, 201a/20, 207b/3,
263b/12

Herodiyya
H.+ nuñ 026a/6

herze : saçma
h. 011b/6, 222a/13, 228a/10

ḥesāb : hesap
ḥ.+ ı girüvireler 022b/37
ḥ.+ laşur 045b/20
kendü ḥ. 033a/24
ḥ.+ laşmaḳ 033a/24

hevā : istek, nefis
h. 197a/1

heykel
h. 041b/16, 041b/17, 041b/21, 076a/3, 139b/22, 283a/8
h.+ de 021a/6, 037a/12, 037a/13, 037a/15, 050a/5, 073b/27, 075b/35, 079b/49,
089a/46, 093a/21, 093b/25, 124a/27, 129a/12, 129a/18, 132b/21
h.+ de namazḳılur 125b/18
h.+ de ta'limider 049a/55
h.+ deki 073a/15
h.+ den 021a/7, 073a/17, 124a/30, 278b/2, 282b/15, 282b/17, 283a/6, 283b/1
h.+ dençıḳ-duġunda 076a/1
h.+ e 037b/23, 073a/11, 073a/15, 089a/2, 089b/8, 124a/26, 124a/27, 124a/29,
130a/9
h.+ egir-üb ta'limetdiler 093a/21
h.+ eṣu'ud 089a/1
h.+ i 120a/27, 120b/35, 128b/6, 159b/17, 283a/5, 290a/21
h.+ i helākideñ 051b/40
h.+ idür 162b/19
h.+ iḫarap 080a/58
hey h.+ iḫarāpid-eñ 082a/30
h.+ in 042b/1, 093b/24
h.+ inde 271a/12
h.+ inden 284a/18
h.+ ine 037a/12
h.+ ini 049a/61, 159b/17, 278b/1
h.+ lerde 097b/49
h.+ lerde sākinolmaz 116b/24
h.+ leri 119b/24
h.+ üñ 008a/6, 041b/16, 052a/51, 082a/38, 089a/2, 089b/10, 090b/1

hezeyān: saçma sözler
h.+ lu 009b/11

ḥıfẓ : koruma, ezberleme
ḥ. 224b/14, 268a/3
kim ḥ. 040b/3
ḫ. 206b/7

ḥıfẓ it -: ezberlemek
vaṣiyetlerini ḥ.- elüm 264a/3
vaṣiyetlerini ḥ.- er 262b/24
vaṣiyetlerini ḥ.- eriz 260b/4
vaṣiyetlerüñ ḥ.- eriz 264a/3
azil ḥ.- esin 223a/14
ve ḥ.- eyim 186a/10
sā'atinden ḥ.- eyimki 271a/10

ile ḥ.- di 187a/32
nuḥsekizinci ḥ.- di 257b/5
īmānı ḥ.- dim 227a/8
sözünü ḥ.- dim 271a/10
kendümi ḥ.- düm 186a/10
nesneleri ḥ.- mek 053b/20
Allah'uñvaṣiyetlerüñ ḥ.- mesi 163b/20
asresiz ḥ.- meye 267b/24
vaṣiyetlerini ḥ.- meyen 260b/4
şerlerden ḫ.- se 217b/4
nāmusu ḥ.- e 247b/10
kelāmını ḥ.- en 260b/5
libaslarını ḥ.- en 284a/15
īmānüñ ḥ.- enler 282b/13
ā'dilleriñ ḥ.- er 139b/26
kendüsini ḥ.- er 264b/19
zindānı ḥ.- erler 106a/7
vaṣiyetlerüñ ḥ.- üb 262b/22
ve ḥ.- medüñüz 098a/54
bendinde ḥ.- mege sa'yider 199a/3
şerī'ati ḥ.- mek 112b/24
anu ḥ.- meye 106a/4

hınzīr : domuz
h.+ a 258b/22

ḥırs : hırs
ḥ.+ ın 280b/2
ḥ.+ lar 258a/14

ḥışım : akraba
ḥ.+ larum 156a/7, 156b/21
ḫ.+ larıñ 103a/24
ḥ.+ ım 156a/11
ḥ.+ larumdur 147b/4

ḥışım : öfke
ḥ. 139a/8
ḫ.+ ı 182b/11

ḫıtānet: sünnetçilik
ḫ. 139b/25
ḫ. 141b/9, 197b/12
ḫ.+ den 104a/45, 104b/2
ḫ.+ iz 205a/3
ḫ.+ te 141b/10
ḫ.+ tenkilere 141b/12
ḫ.+ ün 141b/11, 141b/12
ḫ.+ den 140a/2
ḫ. 195b/15, 209a/11, 210a/11
ḫ.+ den 191a/13
ḫ.+ den ḥazreyleñ 205a/3
ḫ.+ i 194b/11
ḫ.+ iñ 154a/8, 190b/8
ḫ.+ ten 228a/11
ḫ.+ tendürbunlar 211b/11
ḫ. 139b/27, 163b/19
ḫ.+ i 141a/30
ḫ.+ ün 139b/26

ḥicāb : utanma
ḥ. 168a/6, 178b/13
ḥ. 168a/7, 168b/15, 179a/15, 179a/16

hīç
h. 009b/13, 028b/32, 031a/9, 031b/20, 035b/7, 037b/16, 038b/42, 040b/46,
041b/18, 043b/22, 044a/36, 048a/34, 055b/44, 057a/21, 057a/22, 058b/27, 060b/3,
062a/43, 062b/5, 062b/8, 065b/15, 066b/36, 068b/8, 069a/29, 073a/13, 073a/14,
075a/22, 075b/34, 095b/5, 095b/6, 099a/21, 099a/24, 100b/8, 103a/20, 104b/8,
108b/28, 109a/34, 112b/29, 117b/10, 118a/18, 118b/2, 120b/37, 120b/40, 121b/20,
122b/33, 127a/12, 127a/14, 127b/22, 128a/30, 129b/23, 130b/18, 131a/25, 132b/22,
134a/22, 134b/34, 135b/5, 136a/17, 140b/11, 140b/20, 145b/1, 152a/17, 153a/7,
153a/8, 153b/14, 157b/14, 158a/2, 158a/29, 158b/8, 159a/16, 159b/11,

159b/18,
160a/21, 163b/19, 164b/2, 164b/4, 166a/15, 166a/16, 167a/13, 167b/24, 167b/26,
169b/3, 170b/3, 171b/11, 178a/13, 180b/16, 181a/3, 181b/10, 182a/5, 182b/10,
186a/6, 188a/11, 190a/19, 191a/16, 192a/11, 192a/15, 193a/1, 194a/2, 197b/12,
200a/29, 200a/4, 201a/27, 201a/29, 203a/20, 203b/28, 204a/3, 204b/20, 206b/6,
209a/4, 213b/3, 214b/13, 218a/11, 218a/7, 221a/4, 221a/12, 222a/14, 222b/4,
223a/7, 223b/16, 224b/4, 225a/14, 226a/7, 227a/16, 228b/8, 230b/14, 232a/8,
234b/4, 238b/17, 243b/15, 246a/13, 248b/8, 253b/7, 259a/9, 260a/5, 262a/6,
265b/6, 269b/9, 270a/18, 271a/11, 271a/7, 271a/8, 271b/17, 272b/8, 273a/4,
275a/8, 276b/4, 281b/3, 282a/11, 287b/10, 287b/12, 288b/6, 289a/3, 290b/3
h. cevābvir 050b/12
h. fāideitmedi 051a/23
h. farḳitmedi 111b/9
h. menfa'atbulmadı 061b/26
h. sebepolmadı 136a/18
h. şübheitmeyüb 105a/12
h. şüpheetmeyub 246a/6
h. teḫīritmeyüb 130b/17
h. żararitmedüm 130a/10
h. żıyāvirmeye 286b/23
h. ẓulümetmedüniz 193b/13
h. 012b/24, 015b/28, 077a/20, 077b/32, 081a/5, 083a/8, 091a/14, 091a/18,
093b/24
h. cevābvirmedi 080a/61, 081a/4
h. cevābvirmez 080a/60, 081a/4

hiçbir
h. 034b/17, 050b/14, 068a/3, 072b/2, 091a/12, 093a/13, 157a/6, 158b/11,
175b/12, 209b/23, 217a/3, 231b/1, 248b/12, 262b/16, 263b/12, 274b/1, 286b/23

hidāyet: doğru yol
h. 218a/5

hiddet : öfke
h. 079a/31
h.+ li 027a/30, 248a/4, 259a/10
ḥ.+ lü 087a/2

ḥikmet: bilgelik
ḥ. 020b/19, 094b/3, 095b/10, 158a/31, 248b/15, 275a/12
ḥ.+ de 176b/12, 196a/8
ḥ.+ den 158b/13, 246a/5
ḥ.+ e 095a/10, 259b/16
ḥ.+ i 025b/54, 145b/7, 158a/23, 160a/19, 198b/11, 285a/9
ḥ.+ in 209a/3, 209b/23
ḥ.+ iñ 248b/13
ḥ.+ inde 096a/22, 157b/17, 157b/21, 158b/5
ḥ.+ ini 157b/21, 158b/6, 158b/7
ḥ.+ ini helākideyim 157b/19
ḥ.+ ini 158a/25
ḥ.+ inüñ 151a/33
ḥ.+ lerdür 158a/25
ḥ.+ te 207b/10, 210b/16, 211a/4
ḥ.+ ün 158a/1, 158b/4
ḥ.+ üñ 196b/17
ḥ.+ üñkelāmı 169b/8

ḫil'at : kaftan
h. 107a/21
h.+ i 051a/29, 051a/31
h.+ ler 275a/10
ḫ.+ de 220a/10

ḥīle : düzen, oyun
ḥ. 047a/5, 128a/30, 140b/13, 254a/11
ḥ. 121b/20

ḥ.+ de 179a/2
ḥ.+ ḳar 186b/13
ḥ.+ si 024b/23
ḫ.+ ye 047a/10

ḫilḳat : yaradılış
ḫ. 146b/22
ḫ.+ in 271b/15
ḫ.+ inden 238b/12
ḫ.+ üñ 070b/6

ḥilm : yumuşaklık
ḥ. 195a/22, 199a/2, 225b/25, 246b/21, 254a/16
ḥ.+ e 223a/12
ḥ.+ i 185a/1, 229a/2
ḥ.+ inde 248b/13
ḥ.+ üñ 195a/1

himmet: çaba
h.+ ini 151a/34

ḥirfet : meslek
h.+ e 119b/24
ḥ. 120b/38
ḥ.+ tendür 120a/26

Hīrodes
h. 026a/1, 026a/3
H. 063a/14, 063a/16, 063a/17, 063a/20, 063b/21, 091b/27, 106a/1, 106a/6,
106b/11, 107a/20, 107a/21
H. ānıṭalebidüb 107a/19
h.+ e 063a/18
h.+ e ḥoşgeldi 026a/7
h.+ lülar 057b/6
h.+ ün 067a/15
h. 006a/7, 006a/3, 006b/13, 006b/16, 007a/22
h. müteveffāolup 007a/19
H.+ e girüdönmeyeler 006b/12
h.+ üñ 006b/15

his : duygu
h.+ de 203a/10
ḥ.+ leri 097a/41

hişānet: at, aygır
h.+ lerüñ 185a/4

ḥişar : kale
ḥ. 124b/35
ḥ.+ a idḫālolunacaḳ 124b/37

ḥişşe : pay
ḥ. 150b/17, 176b/7
ḥ. 086b/25

ḥissi : duygusal
ḥ. 199b/19, 209b/19

ḫitāb : konuşma
ḫ. 112b/27
ḫ.+ ı 087a/4
ḫ. 087b/14

ḥitab it -
ile ḥ.- eni 244a/25
sözlerini ḫ.- erim 132b/26

ḫizmet : görev yapma
ḫ. 204b/22, 227a/12, 239b/11
ḫ.+ e 219a/12, 231b/14
ḫ.+ i 204b/17, 211b/16, 270a/19
ḫ.+ i taḥṣileyledi 237b/6
ḫ.+ in 205a/30
ḫ.+ iñ 199a/13, 239a/21
ḫ.+ kārımız 207b/7
ḫ. 072a/45, 105b/30, 107b/2, 122b/34, 151b/7, 156a/18, 179a/1, 181a/3, 183b/20
günāha ḫ. 143b/6
ta ḫ. 144b/6
ḫ. ider 151b/12
ḫ. itdiler 008b/11
ḫ.+ de taḫḳiroluñdılar 094b/2
ḫ.+ den 086b/25
ḫ.+ i 122a/24, 123b/19, 178b/7,

178b/9
ḫ.+ i tamāmidüp 107a/25
ḫ.+ im 155b/31
ḫ.+ imi temcīdiderüm 150a/14
ḫ.+ iñ 180b/18
ḫ.+ ine meşgulolavüz 094b/5
ḫ.+ iñüz 186a/9
ḫ.+ kārlar 080b/65
ḫ.+ ḳārlar 080a/54
ḫ.+ lenmege 072a/45
ḫ.+ lenmeġe lākinḫiẕmetitmeġe 036b/28
ḫ.+ lenmiş 183b/21
ḫ.+ lenür 183b/19
ḫ.+ te 151b/7
ḫ.+ üñ 183a/5, 184b/13
ḫ.+ ün edaetmesi 184b/12

ḫiẕmet it -
ḥacetler ḫ.- eni 204b/26
mużilleye ḫ.- enlerüñ 245a/11
gölgesine ḫ.- erler 237b/5
ḫ.- erse 255a/11
nesneleri ḫ.- diler 251b/12
efesusda ḫ.- mişdur 224b/17
andan ḫ.- sinler 220b/11
evla ḫ.- sinler 222b/2
ile ḫ.- dıḳten 109a/36
āna ḫ.- diler 082b/41
tañrıyā ḫ.- düm 126b/1
birini ḫ.- mekden 129b/24āna ḳadislere ḫ.- mesine 184a/1
ḫ.- mesinekendüleri175b/15
ḫ.- en 231b/14
ḫoş ḫ.- enler 220b/13
birbirine ḫ.- erikenAllahın 255a/10
lezzetlere ḫ.- üb 229a/3
effendiye ḫ.- emez 012b/24
küçüge ḫ.- e 147b/12
anlara ḫ.- eler 155a/28
Mesīḥe ḫ.- eñ 153b/18
İncīlini ḫ.- er 154b/16
ḳadislere ḫ.- erek 155a/26
ile ḫ.- erim 145b/25
ṣofralara ḫ.- evüz 094b/3
mala ḫ.- mege 012b/25
anlara ḫ.- mişdir 015a/16

ḫiẕmetkār: hizmetçi
ḫ. 211a/8
ḫ. darpitmege 044b/49
ḫ.+ ı 033a/29
ḫ.+ ına teraḥḥum 033b/33
ḫ.+ lar 049a/59
ḫ.+ ları 033a/31
ḫ.+ larunuñ 033a/28

ḫod : kendi
ḫ. 007b/11, 010b/28, 013b/16, 015a/22, 018a/13, 019a/26, 021a/7, 023b/3,
024b/32, 027a/24, 031a/12, 036a/23, 036b/32, 037a/8, 039a/5, 039a/8, 044a/35,
045a/15, 046a/27, 052a/50, 059a/4, 068b/12, 070b/6, 072a/39, 077b/32, 079a/39,
080a/61, 080b/71, 086b/18, 089b/14, 093b/23, 094a/41, 098a/54, 098b/4, 099a/25,
100b/7, 105a/19, 106a/5, 107b/4, 109b/49, 111b/3, 113b/5, 117a/32, 117b/14,
118b/2, 118b/4, 120a/32, 124b/39, 125a/9, 126a/29, 126b/8, 127b/22, 129a/18,
131b/4, 131b/9, 135a/44, 136b/22, 138a/18, 139a/7, 139b/25, 140a/2, 140b/18,
140b/22, 141a/3, 143a/16, 144b/9, 145a/12, 145b/25, 146a/10, 146a/17, 146a/9,
150a/12, 150a/13, 151a/28, 153a/2, 153a/5, 153b/20, 155a/26, 157b/12, 157b/18,
158a/24, 159a/15, 159a/4, 160a/4, 161a/18, 161a/3, 162a/4, 162a/7, 163a/8,
166b/24, 168a/7, 168b/18, 168b/21, 169a/31, 170a/19, 170b/28, 172a/20, 174a/39,

174b/51, 175a/5, 175a/57, 175b/17, 177a/21, 178a/16, 179a/17, 180a/3, 184a/1,
185a/1, 185a/10, 187b/1, 188a/12, 190b/6, 192a/16, 193a/8, 193b/20, 193b/23,
195b/11, 198a/2, 199a/9, 200b/13, 203a/16, 203b/28, 204b/22, 205a/2, 205b/13,
208a/23, 209b/23, 213b/18, 213b/4, 227a/12, 228a/7, 232b/5, 233a/14, 233b/9,
235a/4, 236a/2, 236a/8, 236a/11, 236b/20, 236b/23, 238a/1, 238a/6, 239a/23,
239b/11, 240b/33, 241b/15, 243b/10, 252a/20, 253a/14, 258a/10, 266b/8, 267a/10,
267b/22
ḫ. cevābvirdüm 130b/16
ḫ. firḳatetse 163a/11
ḫ. ibdalidüb 224a/10
ḫ. i'tiḳātitmeyeñlere 172a/22
ḫ. ḳabûletdi 183b/17
ḫ. meriżoldı 205a/27
ḫ. mutī'olmayub 139a/8
ḫ. żararidüb 130a/11

ḫor **:** kıymetsiz
h. 158a/28
h.+ mı 139a/4
ḫ. 109a/41, 214b/8, 240b/28

ḫor gör -: aşağılamak
benliğini ḫ.- mesin 221a/12
ola ḫ.- mesinler 222b/2
itmeyeni ḫ.- mesüñ 153a/3
birini ḫ.- meyesiz 032a/10
ḳarındaşını ḫ.- ürsüñ 153b/10

ḫorḫor: sürekli akan su (yansıma)
ḫ.+ a 012b/24

Horus
ḫ. 050a/75, 079a/30, 080b/69, 080b/72

ḫoş **:** iyi, güzel
ḫ. 027b/7, 065a/6, 083b/18
ḫ.+ luġu 088b/41
ḫ. 094b/5, 103b/33, 112a/22, 112b/28, 134a/22, 150b/20, 193b/17, 194b/7,
206b/13, 210b/21, 213b/2, 228b/5
ḫ. ḫizmetidenler 220b/13
ḫ. teḳaddümiden 222a/17
ḫ.+ ça 155a/25
ḫ.+ lar 228a/12

ḫoşnūd: memnun
ḫ. 166b/6
ḫ.+ um 257a/18
ḫ. 180a/8

ḫ.+ turbenüm 021b/17
ḫ.+ tur sizüñ 245a/17

ḫub **:** sevgi
ḫ. 224b/4
ḫ. 022b/33, 024b/23, 024b/25, 221b/4
ḫ. 178a/15, 219b/3
ḫ. 007b/10

ḫuccet : delil, kanıt
ḫ.+ süz 110b/17

ḫufre : çukur
ḫ.+ ları 015a/20

ḫulāsa : özet
ḫ. 217b/13
ḫ. 226b/15, 235a/9, 239a/28, 251a/5

ḫum **:** küp
h. 020b/23

Humananus
h. 219b/20

ḫurāfe : batıl inanç
ḫ.+ lere tābi' 257a/16
ḫ.+ lere 226b/5
ḫ.+ leri 228a/14

ḫurre : cariye olmayan kadın
ḫ.+ den 193b/22, 193b/23
ḫ.+ nüñ 194a/31

ḫurūc : dışarı çıkma
h. 167a/13
ḫ. 055b/38
ḫ.+ u 242a/22
ḫ.+ umdan 257a/15
ḫ. 273b/4
ḫ. 233a/17, 241b/8
ḫ. 178a/13

ḫuṣūmet: düşmanlık
ḫ.+ ler 195a/20
ḫ.+ leri 229b/9

ḫuṣūṣ : konu, iş
ḫ. 222a/17, 258a/10
ḫ.+ ları 204b/24
ḫ.+ ları 'ameletmeye 214b/11
ḫ.+ ta 182b/11
ḫ.+ uñḥaḳḳındaki ṭalebideler 032b/19

ḫuṣūṣen: özellikle
ḫ. 131b/3, 221a/11, 227a/13, 230b/16
ḫ. 195b/11

Huşā'na
h. 073a/10
h. 037b/16
h. 037a/9
h. 037a/9

ḫuşū' : sükunet, kapılma
ḫ. 274a/9

ḫuy : mizaç
ḥ.+ lu 110a/2

ḥużūr : gönül ferahlığı
h.+ unda 011b/1
ḥ. 183b/13
ḥ.+ da 100b/16
ḥ.+ luḳ 135b/5
ḥ.+ u 212a/3
ḥ.+ um 178a/13
ḥ.+ umda 088a/25
ḥ.+ una 128a/31, 267b/24
ḥ.+ unda 020b/26, 095b/10, 097b/46, 099a/22, 119b/19, 152a/17, 158a/29, 178a/17,
223a/13, 234a/13, 245b/21, 272a/6, 275a/8, 278b/5, 279a/16, 280a/10, 281a/12,
281a/14, 281b/3, 282a/11, 282a/6, 284a/19
ḥ.+ unda iḥżāretmek 208a/22
ḥ.+ unda müheyyaide 054a/2
ḥ.+ unda secdeedeler 283a/4
ḥ.+ unda şehādeteylediler 265b/6
ḥ.+ unda 102b/5, 162a/7, 179a/3, 182b/13, 219b/4
ḥ.+ undaAllaha 135a/35
ḥ.+ undaāna virmişdür 090a/17
ḥ.+ unda'aẕīm 253b/5
ḥ.+ undaçıḳ-mışdur 056a/12
ḥ.+ undaḥāżıruz 103b/33
ḥ.+ undainkāret-di 049b/70
ḥ.+ undaki 277a/13
ḥ.+ undan 090a/20, 288b/11
ḥ.+ uñuzda 091a/10
ḥ.+ ında 009b/16
ḥ.+ unda 019a/34, 119a/8, 183b/22, 249b/11
ḥ.+ uñda 020a/10
ḥ.+ unda i'tirādideyim 019a/33
ḥ.+ undaettim 191a/14

hücūm: saldırı
h. 120a/29
h. 015b/32, 020a/12, 061a/13, 110a/5

h.+ unuñ 087a/2

Hüdā : Tanrı
h. 111b/7
h.+ nıñmelekūtünden 075b/34
h.+ nun 059a/10
h.+ nuñmelekūtüne 034b/25
ḫ. 089b/15, 159a/6, 204a/11, 279a/13
ḫ.+ lar 193a/3
ḫ.+ mızıñ 280a/10
ḫ.+ nın 054b/15
ḫ.+ nıñ 038a/31, 070b/15, 153b/17, 210b/15, 212b/8, 216b/6, 218a/6, 222b/1, 225b/19, 231a/7, 240a/13, 246b/20, 255b/3, 276a/5, 284a/19
ḫ.+ nıñḫavfinde 201a/21
ḫ.+ nıñmelekūtin 070b/15
ḫ.+ nıñmelekūtüne 071a/25, 216b/5
ḫ.+ nıñmelekūtüni 195a/21
ḫ.+ nun 139a/5, 139a/6, 162a/9
ḫ.+ nuñ 013a/33, 059b/26, 068a/1, 087a/11, 102b/5, 119a/8, 159b/10
ḫ.+ nuñ melekūtüñva'ẓidüb 137a/31
ḫ.+ nunkılisesine 168a/33
ḫ.+ nunmelekūtü 161a/20
ḫ.+ nuñmelekūtüne 111a/22
ḫ.+ nuñmelekūtünün 098b/12
ḫ.+ nuñṣureti 168a/7
ḫ.+ nüñ 122a/25, 137b/11, 159b/9, 162a/10, 181a/7, 278b/1
ḫ.+ sı 156b/23
ḫ.+ yā 091b/24, 099a/22, 127a/10

ḥükm : hüküm, emir
ḥ. 013a/1, 073b/29, 074a/33, 090b/9, 132a/12, 160a/4
işleyenleri ḥ. 138b/3
ḥ. ṭalebider 130b/16
ḥ.+ e 189a/11
ḥ.+ e giriftārola 010a/22
ḥ.+ e giriftārola 010a/22
ḥ.+ i 021b/17, 132a/11, 139a/6, 148a/21, 163a/4, 163a/5, 165b/12
ḥ.+ ialtında 162b/13
ḥ.+ iḥaḳiḳatmû'cibi 138b/2
ḥ.+ ivir-üñ 099a/19
ḥ.+ ü 041b/23, 089b/14, 100b/14, 164b/37, 245a/11
ḥ.+ ü ẓa'fvere 021b/21
ḥ.+ üḳullarına 077b/34
ḥ.+ ümi 166a/18
ḥ.+ ümüz 165b/4, 165b/5, 165b/6, 218a/9
ḥ.+ üñüz 165a/10
ḥ.+ ünüzden 165b/12
ḥ.+ üsaña 073b/28

ḥükm it -: yönetmek
mevte ḥ.- diler 080b/65
kimesneyi ḥ.- dügü 138b/1
yazub ḥ.- dük 124a/25
benişerī'atince ḥ.- meġe 126b/3
eve ḥ.- mek 220a/5
ḥ.- meye 072a/42
artuḳ ḥ.- meyelüm 153b/13
sırlarını ḥ.- e 139b/16
her ḥ.- eñ 138b/1
küllisini ḥ.- er 159a/15
sen ḥ.- er 138b/1
bunı ḥ.- eriz 180b/14
ile ḥ.- ersiz 013a/1
müsteḥaḳ ḥ.- ersiz 109b/47
ḳarındaşını ḥ.- ersüñ 153b/10
ben ḥ.- erüm 112a/19
kendümi ḥ.- erüm 160a/4
isrā'ile ḥ.- iserdür 006a/7
yeter h.- meñ 013a/1
arasında ḥ.- mege 162a/6
ümmetler ḥ.- mege 154b/12
nesneyi ḥ.- mek 160a/5

ḥükm olun -: emir almak
ile ḥ.- alar 139a/13
sizden ḥ.- am 160a/3
şeyḫlerden ḥ.- anḳānunları 113b/4
çün ḥ.- dı 133a/1
benümḳatumda ḥ.- maġa 130a/10

kim ḥ.- maḳ 130a/10
kimesneden ḥ.- maz 159a/16
niçün ḥ.- ur 167b/30
çün ḥ.- ursuñammā 140a/5
niçün ḥ.- urum 140a/8
ötüri ḥ.+ maḳammā 131a/21

ḥürmet : saygı
ḥ.+ ideñ 153a/6

ḥürmet it -: saygı göstermek
rabbe ḥ.- er 153a/6
güni ḥ.- meyen 153a/6
rabbe ḥ.- mez 153a/6

ḥüsn : güzellik
ḥ.+ ü 246a/11

ḥüzn : üzüntü
ḥ.+ e 177b/5
ḥ.+ i ölümi'ameleder 182b/11
ḥ.+ üm 147b/2
ḥ.+ ün 205a/27
ḥ. 177b/7, 205a/29, 253a/20
ḥ.+ de 177b/2
ḥ.+ den 184b/7

ılıcak : ılık
ı.+ sıñ 271b/16

ılıman : ılık
ı.+ lar 133b/8
ı.+ lıḳ 015b/27
ı. 133b/12
ı.+ ıdur 133b/13

ırak : uzak
ı.+ dan 256b/9, 286a/10
ı.+ tan naẓariderek 052a/55
ı. 015b/30, 149b/1
ı. seferegitmişdür 038b/34
ı.+ dan 286a/15
ı.+ ta 088b/39
ı.+ tan 060b/6, 066b/3, 080a/54
ı.+ tan naẓarider 082a/40
ı.+ dan 286b/17

ırġat : işçi, amele
ı. 018a/10
ı. 074a/2
ı.+ ı 225a/15
ı.+ lar 035a/2
ı.+ lara 074a/1
ı.+ ları 035a/1, 035b/8
ı.- lara 074a/2
ı. 222a/19
ı.+ lar 074a/7, 186b/13
ı.+ larıhelākid-e 074b/10
ı.+ laruñ 250a/4

ırmak
ı.+ ında 054a/6
ı.+ ı 284a/12
ı.+ ında 277a/15
ı.+ laruñ 276a/10
ı. 113b/13
ı.+ dan 284a/16
ı.+ laruñ 187a/26

ısıcaḳ : sıcak
ı. 271b/15, 271b/16

ışır -
ı.- ub 194b/15

ışlāḥ : düzeltme, iyileştirme
ı. 226b/16
ı.+ ın 238b/10

ışmarla -: sipariş vermek
ı.- la 224b/2
ı.- landıġu 128a/31
ı.- layışıñdan 027b/2
ı.- layışıñız 027b/3
ı.- layışıñuz 027b/6
ı.- rım 155b/1
ı. 190a/14
ı.- dı 166a/15, 253a/23
ı.- dığım 175a/2
ı.- dılar 111a/24

ı.- duñuz 065b/13
ı.- ndılar 111a/27
ı.- nmışdur 166a/17
ı.- nub 113a/40
ı.- ruñ 219b/18
ı.- yışarı 168a/3
ı.- yışın 065a/4
ı.- yışını 065b/8
ı.- yışlarına 065a/5
ı.- yışuñuzı 065b/10
ı.- yub 179a/3
ı.- yuşuñuz 065b/13

ıssuz : boş, tenha
ı. 080b/67
ı. 026b/15
ı. 026b/13, 055a/36, 064a/32, 064a/36

'ıṭır : koku
'ı.+ ları 082b/1

ıżtırāb : acı
ı. 114a/20

ıżtırāb olun -
görüñ ı.- mayasız 043a/6

ıżtırāb vir -
kimesnelerine ı.- diler 115b/9
size ı.- en 194b/10
ḫalḳa ı.- übelleri 124a/27

ıżtırār : zorunluluk
ı. 132a/11

ıżtırār it -: zorunlu kılmak
āna ı.- diler 051b/32
şākirdlerine ı.- di 064b/45

'ibādet
'i. etseler 095b/8
'i.+ üñüzi 151a/1
'i. 147b/5, 278b/1
gündüz 'i.+ id-üb vūṣülbulmaḳ 131b/7
'i.+ iñ 238a/1
'i.+ leri itmāmideriken 238a/6

'ibādet it -
kim 'i.- eni 238b/9
ile 'i.- erek 201b/8
başīrette 'i.- erim 224a/3
tañrılara 'i.- düñüz 193a/9
maḫluḳa i.- diler 138a/25
āna i.- erün 137b/9
rabbe 'i.- er 121b/19
öyle 'i.- erin 129a/14
Allah 'i.- üb 205a/3
çerisine 'i.- 097a/41

ibdāl it -: değiştirmek
i.- mezim 191b/21
ḫod i.- üb 224a/10
oldı i.- mez 192b/18

ibgāz : hoşlanmama
i. 267b/23
i. idesin 011a/44

ibġāz it -: hoşlanmamak
beşerini i.- medi 201a/29
ḳarındaşımı i.- en 260b/9
kim i.- erim 145a/16
şerri i.- üb 151b/9
ḳarındaşını i.- en 260b/11
birisini i.- üb 012b/24
sizi i.- enlere 011a/44
ile i.- ler 043a/11
anları i.- erim 269a/7
şey i.- erin 269b/16
işlerüñ i.- ersiñ 269a/6
ismi i.- diñ 231a/9
zāniyeyi i.- üb 285a/16
Allah'ı i.- iciler 138b/30

iblāġ : tebliğ etme
bağbanlara i. 038b/34
ziyāde i. 038b/36

iblīs **:** şeytan
i. 046b/41, 262a/8, 262a/10, 266b/9, 269b/9, 280a/12, 280a/9, 288b/10
i.+ dur 288a/2
i.+ dür 025a/39
i.+ in 220a/6
i.+ iñ 220b/8, 262a/9
i.+ tendür 262a/8
i.+ uñ 201b/12
i. 008a/5, 008a/8, 008b/11
i.+ den imtiḥān 008a/1

ibn **:** oğul, erkek evlat
i.- i 004b/1, 005b/20, 015a/20, 018b/23, 020b/19, 021b/8, 029b/14, 029b/17,
030b/28, 031a/12, 031b/23, 032b/11, 035a/28, 035b/18, 036b/32, 043b/27, 043b/30,
044a/37, 044b/44, 045a/14, 046b/3, 047b/24, 048b/44, 057a/28, 068a/38, 068b/12,
068b/9, 077a/26, 078b/21, 079b/42, 080a/61
İ.- i 044a/39
i.- i insāna 078b/21
i.- i insān 047b/24
i.- ullahsıñ 049b/63
i. 022b/32, 022b/40, 025a/41, 028a/22, 049b/63, 056a/9, 067b/31, 069b/31,
071b/33, 098a/56, 108a/21, 282b/14

ibnullāh: Tanrı'nın oğlu
i. 008a/3, 029b/16, 051b/40, 052a/55, 082a/39, 262a/8, 264b/13, 264b/20,
270a/18
i.+ dur 263b/15
i.+ dur 101a/21
i.+ ı 235a/6, 240b/29
i.+ ıñ 264b/14
i.+ sıñ 027a/34, 058a/12
i.+ uñ 191b/20, 199a/13
i.- ım 051b/44
i.+ dur 264a/6

i. 015b/29
i. 060b/7

İbrahim: Hz. İbrahim
İ. 096a/16, 096b/32, 141a/2, 141a/3, 149b/1, 192a/6, 192a/9, 236a/2,
236a/4, 242a/17, 247b/21
İ. da'vet 241b/8
i.+ de 236a/10
i.+ den 'öşüraldı 236a/6
i.+ e 192a/16, 192a/8, 192b/18, 236a/1, 253b/6
İ.+ e 141b/10, 141b/13
i.+ e va'deeylediolarak 235b/13
i.+ e yemīnetdüġi 096a/17
i.+ in 236a/5
i.+ iñ 192a/8
İ.+ iñ 147b/7
i.+ üñ 192a/14, 193b/22
İ.+ üñ 141b/12, 141b/16, 186b/22

i. 007b/9
İ. 004b/1, 004b/2, 014b/11
İ.+ den 005a/17
i.+ e 007b/9, 090a/25
i.+ iñtañrısı 075a/26
i.+ üñ 089b/13
İ.+ üñTañrısı 040a/32

'ibranī: yahudi
'i. 205a/5
'İ.+ lerden 205a/5
İ.+ lere 245b/25
İ.+ lermidür 186b/22

ibtidā **:** başlangıç, ilk
i.+ sı 271b/15
i.+ sında 206b/15
i.+ sından 131b/4
i.+ sından 259a/5
i.+ dan 033b/4, 034a/8
i.+ sı 231b/3, 236a/3

i.+ sı 076b/9
i.+ sından 070b/6
i.+ sını 233a/15
i. 043a/8

i. 054a/1

ibtihāc: sevinme
i. 255a/13, 267b/24

ibtihāl : soyutlanma, inziva
i. 202a/18
i.+ i 148b/1

icābet it -: kabul etmek, uymak
ile i.- diler 123b/18

icāzet : müsade, izin
i. 124b/40

icmāl : özetleme
i.+ en idrāk152b/9
i.+ en istimā' 128b/5

ictihād: çalışma
i. 266b/4

ictihād it -
çalışırım i.- er 208b/29
ile i.- er 225a/6
ḳarşu i.- erek 243a/4
daḫī i.- e 225a/5

ictināb it -: kaçınmak
ḳulları i.- er 223b/20
bundan i.- üb 183b/20

iç : iç, dahil
i. 043b/27, 114b/24
i.+ erü 013b/13, 013b/14
i.+ erüde 182a/6
i.+ erüden 066a/21
i.+ inde 025a/34, 112a/13, 260b/11
i.+ indeki 145a/22, 179b/17
i.+ indekine 235b/19
i.+ ine 011b/6, 061a/12, 061a/13, 065b/18, 119a/8
i.+ inizde 158a/2, 212a/6, 218a/7, 246b/26, 249a/1, 255b/2
i.+ iñizde 215b/12, 218a/11, 250b/19
i.+ iñüzde 173b/13
i.+ iñüzde baş 036a/27
i.+ lerinde 052a/56, 082a/40, 130a/6
i.+ lerinde sākinolub 258a/8
i.+ lerinde ta'limider 117b/11
i.+ lerünüzde 168b/19
i.+ üne 065b/15, 065b/18
i.+ üñüzde 036a/26
i.+ üñüzde uluolmaḳ 036a/27

iç -
i.- diler 078b/24, 166b/5
i.- elüm 174a/33
i.- em 048a/30, 048b/43, 078b/25
i.- er 020b/19, 044a/38, 056b/17, 104a/41, 169a/27
i.- erler 235b/16
i.- ersiz 169a/26
i.- erüm 071b/38, 072a/39
i.- esiz 012b/25, 036a/23, 072a/39
i.- evüz 013a/32
i.- mege 036a/22, 071b/38
i.- mege 044b/50
i.- mek 051b/34, 051b/35, 081b/24, 154a/21, 168b/22, 283b/7
i.- mem 078b/25
i.- meye 167b/21
i.- meyeler 127a/12, 127b/21
i.- se 282a/10
i.- sem 036a/22
i.- sün 169a/29
i.- ti 100b/10
i.- tiler 166b/3, 285b/3
i.- ün 047b/28

içerü : içeri
i. 039b/11, 041a/15, 076b/15, 078a/14, 100b/12, 103a/25, 106b/14

i. da'vetidüb 103a/23
i.+ den ṭaşraçıḳarlar 066a/23

içki
i.+ liklerde 254b/4

için **:** sebebiyle, dolayı, için
i. 006b/18, 009b/10, 009b/12, 010b/28, 010b/35, 011a/39, 011a/44, 012b/28,
014b/5, 018a/10, 018b/19, 018b/22, 019b/39, 020b/20, 022a/27, 022a/31, 023b/6,
023b/7, 024a/13, 024b/31, 025b/52, 026a/2, 026a/3, 026b/9, 027a/29, 030b/26,
031b/20, 031b/27, 033a/23, 033b/5, 034a/12, 034a/6, 034a/8, 034a/9, 035a/29,
035b/16, 035b/7, 036a/19, 036a/23, 038b/35, 038b/43, 039a/3, 039a/46, 041a/13,
041a/5, 041b/22, 041b/23, 042a/29, 042a/34, 043a/12, 043a/13, 043b/23, 044b/44,
044b/45, 046a/34, 046b/41, 047a/13, 047b/28, 049b/63, 050a/7, 050a/8, 050b/10,
055b/38, 055b/44, 056a/4, 056a/9, 057a/27, 057a/28, 057b/5, 057b/10, 058b/30,
059a/6, 059a/7, 060a/29, 060b/8, 062b/6, 062b/8, 063a/14, 063a/17, 063b/27,
064a/34, 065b/18, 066a/30, 067a/16, 068a/35, 068a/38, 070b/5, 070b/7, 071b/30,
072a/41, 073a/18, 073b/24, 074a/1, 074b/14, 075b/40, 076b/10, 076b/13, 076b/17,
076b/9, 077a/21, 078a/9, 078b/25, 080a/55, 083a/4, 088a/26, 088b/38, 089b/10,
089b/14, 090b/9, 091b/28, 092a/30, 092b/9, 095b/5, 096a/19, 096a/21, 097b/47,
098b/11, 099a/16, 099a/24, 101a/21, 102b/5, 103a/22, 104a/45, 104b/48, 105a/18,
105a/19, 105b/30, 106a/5, 107a/23, 108b/27, 109a/34, 109a/35, 109b/47, 110a/9,
110b/12, 111a/27, 111b/10, 112a/15, 112a/19, 113b/3, 116b/26, 117a/2, 117a/3,
117b/10, 117b/11, 119a/14, 122a/26, 122a/28, 124a/27, 125a/5, 125b/11, 125b/16,
127a/17, 129a/21, 129b/26, 131a/26, 131b/1, 131b/3, 131b/6, 131b/7, 132a/15,
132a/18, 132b/19, 132b/21, 132b/24, 133b/12, 133b/9, 134b/25, 135b/2, 135b/3,
136a/18, 136b/20, 136b/21, 137b/13, 137b/16, 137b/8, 138a/19, 138a/26, 140b/20,
141a/26, 141a/3, 141b/16, 142a/23, 142a/24, 142a/25, 142b/12, 142b/5, 142b/6,
142b/7, 142b/8, 143a/18, 143a/19, 143b/13, 144a/15, 144a/19, 144b/6, 145b/3,
145b/7, 146b/27, 146b/28, 147a/31, 147a/36, 147b/3, 147b/7, 147b/8, 148a/17,
149a/5, 150a/10, 150a/8, 150a/9, 151a/1, 151a/36, 152b/4, 152b/5, 152b/6,
153b/13, 153b/14, 153b/16, 153b/9, 154a/23, 154a/3, 154a/7, 154b/9, 155b/30,
155b/4, 156a/7, 156b/26, 157a/5, 157a/10, 157b/13, 158a/27, 158a/29, 160a/6,
160b/10, 160b/7, 161a/17, 161b/7, 162a/5, 162b/13, 163a/5, 163a/6, 164a/35,
165a/12, 165a/13, 165b/10, 166a/23, 167a/11, 167a/14, 167b/26, 167b/27, 167b/31,
168a/10, 168b/16, 168b/22,

169a/24, 169a/27, 169a/30, 169b/3, 170a/16, 171b/13,
172b/27, 173a/4, 173a/9, 173b/15, 173b/24, 174a/29, 174a/30, 175a/1, 175a/4,
175a/58, 175b/13, 176b/11, 176b/5, 177a/20, 177b/9, 178a/13, 178b/8, 179a/1,
179b/11, 179b/12, 179b/15, 179b/16, 179b/6, 179b/7, 180a/9, 180b/15, 180b/16,
181a/20, 181a/21, 181b/17, 182a/3, 182a/7, 182b/12, 182b/13, 182b/15, 183a/3,
183a/9, 183b/14, 183b/17, 184a/23, 184a/5, 184b/10, 184b/13, 184b/14, 185a/1,
185a/8, 185a/9, 186a/9, 187b/7, 187b/10, 188a/14, 188a/15, 188a/20, 189b/4,
190a/16, 190b/4, 191a/16, 192a/10, 192a/13, 192b/19, 193a/6, 194b/13, 195b/8,
196b/15, 197a/4, 197b/11, 197b/18, 199a/8, 199a/12, 199b/16, 199b/25, 200a/30,
200b/14, 200b/16, 200b/17, 200b/6, 201a/20, 201a/23, 201a/30, 201a/31, 201b/12,
202a/13, 202a/18, 202a/19, 202a/20, 202a/22, 202b/4, 202b/5, 202b/7, 203a/15,
203a/19, 203b/25, 203b/26, 203b/30, 204a/9, 204b/16, 204b/26, 205a/27, 205a/30,
205b/11, 205b/8, 207b/5, 207b/8, 207b/9, 208a/16, 208a/17, 208a/18, 208a/20,
208b/24, 208b/25, 209a/9, 209b/23, 210a/6, 211a/3, 211a/8, 211b/12, 211b/13,
212b/4, 213a/13, 213a/17, 213b/1, 213b/18, 213b/3, 213b/5, 214a/13, 214a/7,
214a/9, 215a/16, 215b/10, 215b/11, 215b/14, 215b/15, 216a/3, 216b/10, 216b/11,
216b/4, 216b/6, 217a/2, 217b/11, 217b/13, 218a/12, 219a/12, 219a/14, 219a/16,
219b/2, 221a/4, 221a/9, 221b/8, 222a/12, 222b/2, 222b/24, 223b/18, 224a/6,
224b/12, 225a/10, 225b/26, 226b/16, 226b/17, 228a/13, 229b/14, 230a/7, 230a/8,
230a/9, 230a/10, 230b/15, 231a/9, 231b/1, 232a/10, 232a/9, 233a/10, 233a/7,
234b/3, 234b/5, 235a/1, 235a/7, 235b/16, 235b/20, 236b/19, 236b/21, 236b/23,
237a/25, 237a/27, 237b/11, 237b/9, 238a/7, 238b/15, 238b/16, 238b/9, 239a/25,
239a/26, 239a/28, 239b/5, 239b/6, 239b/8, 239b/9, 240a/12, 240a/19, 240b/27,
240b/33, 241a/5, 241b/11, 241b/12, 241b/16, 241b/8, 242a/24, 243a/2, 243b/10,
243b/12, 245a/11, 245a/12, 245b/21, 246b/21, 249a/3, 249a/6, 250a/10, 251a/5,
251b/13, 251b/16, 252a/24, 252b/5, 252b/6, 253a/14, 253a/15, 253a/20, 253a/21,
254a/14, 254b/1, 255a/6, 255b/3, 256a/5, 256a/8, 256b/10, 258a/12, 259b/14,
260b/8, 260b/11, 261a/13, 261a/14, 261a/21, 262a/1, 262a/9, 262a/11, 262b/14,
262b/22, 263a/5, 263b/14, 263b/18, 263b/20, 264a/6, 264a/9, 264a/10, 265a/2,
266a/10, 266b/3, 267a/11, 267a/15, 268a/9, 270a/20, 270b/4, 271a/11, 271a/8,
271b/16, 272b/11, 273a/9, 274a/10, 274a/9, 274b/3, 276a/8, 277a/11, 278b/2,

279a/17, 279b/3, 280a/12, 281a/14, 281a/6, 282a/5, 282a/7, 282a/8, 282b/15,
282b/18, 283a/1, 283a/4, 283b/5, 285a/14, 285b/3, 285b/5, 285b/7, 286a/10,
286a/11, 286a/16, 286a/8, 286b/17, 286b/19, 286b/20, 286b/23, 287a/2, 287a/6,
287a/7, 287b/10, 288b/4, 289a/2, 289b/6, 290b/5, 290b/6
i. 'addolunmazmı 139b/27
i. 'addolunmuşdur 141b/10
i. 'amelideñ 180a/5
i. binaidesiz 097b/49
i. cem'itmeyesiz 169a/34
i. cereyānetdiler 267a/11
i. da'vetitmiş 113b/11
i. da'vetolunmuş 103b/29
i. dilekiderim 198b/13
i. edāolunalar 176b/12
i. emekçektiñ 269a/3
i. ġaibolub 189a/10
i. ḫalāṣolmaḳ i'tikādiderüz 111b/11
i. ḫaṭāitmez 075a/24
i. iḥtisāboluñdı 192a/7
i. intibahederler ḥesabvirecek 245a/17
i. i'tizār 128b/11
i. ḳabûleyleyelüm 266a/8
i. kahilolayım 257a/12
i. melüloldılar 122b/38
i. muḳayyedolsunlar 170a/26
i. müheyyāetmişdür 158b/10
i. müheyyāeyleñ 078b/16
i. müstebḳaolmuşlar 259a/7
i. namazḳılavüzlākinrūḥ 146b/26
i. namazḳılın 245a/18
i. namazḳılıñ 216a/24, 250b/16
i. namazḳılıñtañrınuñkelāmı 217b/1
i. namazḳılub 207b/9
i. namāzḳıluñ 011a/44
i. namazḳılur 207b/3, 211a/3
i. ölübḳıyāmetmişdür 180b/16
i. Pavlusanlaraḫitabetdi 121a/7
i. peydāolacaḳ 024a/21
i. peydaolıcaḳ 059b/17
i. ṣatınaluñ 045a/10
i. şükritmekden 196b/16
i. şüküredériz 212a/2
i. taḥammülide 100b/17
i. taḳdimoluñurlar 266b/7
i. ṭalebede 264b/17
i. ta'mīdolunanlar 174a/29
i. tedāriketmezse 221b/8
i. telsīmeyledi 147a/32
i. teslīmeylediler 113b/5
i. uyanıḳolun 122a/31
i. vaz'etdüm 109b/47
i. yemīn 041b/21
i. yemīnide 010b/36, 041b/16, 041b/17, 041b/18, 041b/20
i. yemīnideñ 041b/22
i. yemīnideñanuñ 041b/21
i. yemīnider 041b/20
i. ẓāhiroldı 262a/8
i. żāyi'eyleye 030a/25
i.+ dür 152b/4
i. 006b/14, 009b/14, 033b/33, 035a/2, 038a/33, 041b/21, 043a/10, 046b/3,
053a/2, 054a/5, 055a/33, 055b/45, 061a/17, 062a/33, 079b/49, 088a/30, 090b/3,
091b/22, 097a/39, 100b/16, 107a/20, 111b/6, 122a/25, 122a/31, 123b/14, 124b/36,
127b/19, 127b/21, 133a/3, 133b/5, 138a/25, 138b/29, 146a/12, 150a/12, 152b/6,
154b/9, 155b/31, 158a/28, 162b/14, 165a/11, 168a/10, 182a/4, 185a/5, 186a/3,
189a/9, 192b/18, 198a/2, 199b/19, 199b/20, 200a/3, 202a/13, 205b/15, 208a/22,
212a/6, 212a/10, 218a/10, 218a/9, 222b/24, 225a/15, 227a/12, 232a/10, 232b/6,
233b/7, 234a/16, 235b/19,

238b/14, 240a/25, 250a/2, 252a/21, 258a/10, 273a/6,
284a/15, 290b/3

idḫāl : içeri alma
i. 236b/19
i. 124a/29

idḫāl it -: içeri almak
şiḳaḳlarını i.- eler 257b/1
'ālemine i.- erek 257b/6
ile i.- diler 097b/45
meskūnete i.- er 231a/6
tecrübeye i.- me 012a/13

idi : hikaye çekim eki
i. 007a/22, 007b/6Yehūdiyyet, 009a/23, 009a/3, 014a/29, 014b/5, 014b/2, 015a/16,
015a/17, 015b/25, 021a/4, 021b/15, 021b/9, 022a/23, 023a/47, 023b/2, 023b/3,
025b/54, 026a/4, 026a/57, 026b/13, 027a/30, 028b/30, 029b/7, 030a/21, 030b/5,
031a/12, 033a/28, 034b/22, 036b/1, 036b/30, 037a/11, 037a/12, 037a/9, 038a/25,
038a/28, 038a/33, 039a/1, 040a/25, 040a/34, 040b/46, 041b/24, 042b/1, 043b/22,
047a/5, 047a/7, 047b/25, 048b/47, 049a/59, 049b/69, 050a/3, 050b/11, 050b/15,
050b/17, 050b/18, 050b/19, 051b/39, 052a/48, 052a/49, 052a/55, 052a/56, 052b/60,
053a/3, 054a/5, 054a/6, 054a/7, 054b/22, 054b/24, 055a/30, 055a/33, 055a/36,
055b/39, 055b/40, 055b/44, 055b/45, 056a/3, 056a/6, 056b/14, 056b/16, 057a/24,
057b/1, 057b/10, 058a/21, 058a/22, 058a/23, 058b/1, 058b/30, 058b/32, 059a/3,
059a/9, 059b/21, 059b/26, 060a/34, 060a/35, 060b/3, 060b/4, 060b/41, 060b/5,
060b/9, 061a/12, 061a/17, 061b/23, 061b/24, 061b/26, 061b/28, 061b/30, 061b/31,
062b/4, 062b/5, 062b/6, 063a/13, 063a/15, 063a/18, 063a/20, 063b/21, 064a/41,
064b/49, 065a/56, 066a/21, 066a/25, 066b/36, 066b/5, 066b/7, 067a/21, 067b/26,
067b/32, 068a/1, 068b/6, 069a/24, 069b/35, 071a/22, 071a/26, 071b/31, 072a/49,
072b/5, 072b/52, 073a/13, 073a/17, 073a/18, 074b/12, 074b/20, 075b/34, 075b/38,
077a/20, 077b/2, 077b/3, 077b/5, 078b/21, 079a/31, 079b/44, 079b/50, 080a/54,
080a/58, 080a/61, 080b/70, 080b/72, 081a/10, 081a/6, 081b/26, 082a/31, 082a/34,
082a/35, 082a/36, 082a/39, 082a/40, 082b/43, 082b/44, 082b/45, 083a/10, 083a/12,
083a/3, 087a/6, 088a/25, 088a/30, 089a/45, 089a/46, 089b/8, 091a/14, 092a/32,
092a/35, 092b/4, 093a/12, 093a/13, 093a/14, 094a/34, 094a/36, 094b/7, 096a/12,
096a/20, 096b/25, 096b/29, 097b/44, 098b/12, 098b/13, 098b/14, 098b/5, 098b/9,
099a/16, 099b/28, 100a/40, 100b/10, 101b/29, 101b/30, 101b/36, 101b/37, 102a/1,
102a/3, 104b/47, 105a/13, 105b/20, 105b/21, 105b/26, 105b/28, 106a/5, 106a/6,
106b/15, 106b/16, 106b/17, 107b/7, 109b/46, 109b/52, 110a/8,

110a/10, 110b/12,
111a/27, 112a/13, 113b/3,
114a/17, 114a/18, 114b/28, 116b/25,
117a/4, 117b/11,
118a/18, 119a/15, 119a/8,
119b/20, 121a/9, 121b/13, 121b/16,
124b/34, 125a/3,
127a/12, 128a/30, 129a/19,
129b/27, 130b/14, 131a/25, 134a/21,
134a/23, 135a/39,
135b/7, 135b/8, 137a/29, 158b/4,
177b/3, 178a/12, 181a/20, 183b/15,
192a/8,
192b/21, 231a/3, 232a/10,
234b/12, 237b/8, 238a/4, 239a/23,
239a/26, 239b/2,
241a/5, 241b/10, 241b/16, 241b/9,
242b/32, 243b/10, 250b/17, 255a/12,
257a/17,
258b/21, 261a/19, 266b/3, 266b/9,
268b/16, 268b/17, 272a/6, 272b/8, 273a/6,
273a/8, 273b/1, 273b/2, 273b/3,
273b/5, 274a/12, 274a/7, 274a/8, 274a/9,
275b/1, 275b/3, 276a/6, 277a/14,
277b/3, 277b/4, 279b/4, 280b/1, 281a/12,
281b/1, 281b/3, 282b/15, 283b/5,
285b/2, 288b/4, 289b/12
İ. 014a/29
i. dilencilıkiderek 072a/47
i. istimā'itmege 060a/33
i. ta'yīdetdiler 111a/2
i.+ ler 158b/8
i.+ m 265a/4, 265b/3
i. 006a/10, 007a/23, 012b/30,
014a/28, 015b/29, 020b/22, 020b/24,
021a/1,
021b/9, 024b/26, 025a/35,
031a/14, 039a/46, 044b/44, 047b/21,
047b/25, 049a/58,
050b/16, 051b/41, 053a/3,
055a/32, 056b/13, 057b/10, 060b/4,
062b/8, 063a/18,
063a/20, 063b/21, 067b/24,
070a/2, 071a/23, 072b/8, 073a/15,
073a/19, 073b/20,
081a/11, 081a/6, 081a/8, 082b/43,
083a/10, 083b/20, 086b/18, 091b/23,
092a/32,
095a/10, 095a/8, 096a/12,
096a/23, 097b/47, 098b/12, 099a/17,
099b/28, 100a/4,
101b/28, 102a/2, 102a/40,
102a/41, 102b/13, 103a/19, 103a/25,
104b/2, 106b/10,
106b/17, 107b/6, 110a/8, 110a/11,
111a/27, 113b/11, 113b/6, 115a/2,
116a/19,
118a/18, 118a/20, 119a/12,
119b/20, 119b/25, 120a/32, 121a/9,
123a/4, 125a/7,
126a/25, 126a/30, 128b/7,
132a/10, 133a/32, 137a/3, 137a/31,
178b/8, 183a/7,
192b/22, 206b/11, 230b/14,
233b/9, 236a/10, 251b/12, 258a/9,
258b/17
i. 081a/9

idrāk it -: anlamak
sen i.- diñ 226a/10
ile i.- e 198b/18

'iffet : namus
'i. 220a/15

ifrād : göndermek
i. 178b/10, 178b/9
i. 187a/23, 199b/20

ifsād : bozma, fesat
i.-182a/2

iftihār : övünme
i. 186b/18
i. 180b/12

iftihār it -: övünmek
sizden i.- eriz 216b/4
ümidinde i.- erüz 142b/3
za'flarumda i.- eyim 187b/9

benim i.- mek 154b/17

iftirā : suçu yıkma
i. 120b/37, 200a/32, 222b/1
i. 139b/25, 160b/13
i.- et-mek 281a/6
i. 257b/2

iftirā it -: iftira etmek
ise i.- erler 267a/10
mecdleri i.- erler 266b/9
ismiñ i.- mezlermi 247a/7
mecdleri i.- mek 258a/10
bilmezler i.- üb 258a/12

iġvā : ayartmak
i. 265a/7, 265a/8

iġzāb : öfkelendirme
i. 170b/6
i. 210b/22

iġżāb it -: öfkelendirmek
sizi ī.- eyim 149b/20

igrās : ağaç dikme
i. 159b/8

ihānet : hainlik
i.+ e 225b/21
i.+ e 186b/21

iḫbār : haber verme
i. 090a/18, 090b/2, 106b/18, 107b/5, 158a/2, 166a/14, 203a/18

iḫbār it -: haber vermek
ümmetlere i.- e 021b/19
anı i.- eriz 208b/28
Mesīḥi i.- erler 203a/16
ötüri i.- erler 212a/9
sizeİncīli i.- erüz 110b/15
fażīletlerüñ i.- esiz 252b/9
ḳarındaşlarıma i.- eyim 232a/12
bugünleri i.- diler 090a/25
dönüb i.- diler 093b/23
gibi i.- diler 111a/27
köyistanlarda i.- diler 061a/14
İncīli i.- mege 157b/17
peygamberlere i.- mişdur 278a/7
işte i.- tiler 053b/12
nur i.- ecekdür 132b/24
nesneleri i.- eler 112b/27
pişin i.- eñleri ḳatlitdiler 097b/52
rücū'ī i.- er 111b/3
ādemlere i.- erki 117a/31
'adetleri i.- erler 114a/21
bize i.- erler 114a/18
ölümüni i.- ersiz 169a/26
hep i.- diler 091b/24
şākirdlerine i.- mege 053a/9

ihdā : hediye etme
i. 097a/41
i. 097b/43, 238a/7, 240a/12, 245a/15

ihdā it -: hediye etmek
üzerine i.- e 275b/4
muttaṣıl i.- erler 239b/1
i.- mek 234b/4
zahiyetleri i.- mek 252b/5
żaḥiyyetleri i.- mek 237a/27
i.- mesi 239b/11
i.- miş 237a/27
ile i.- mişdur 234b/7
kendisini i.- e 239a/25
göre i.- er 237b/5
meẕbaḥa i.- erseñ 010a/23
aña i.- diler 006b/11’aẕīm

iḫlāş : dürüstlük
i.+ ın 161b/8
i. 203a/16, 204b/21
i.+ ı 176b/12

ihmāl : önemsememe
i.+ ci 045b/26

iḫrāc it -: çıkartmak
şeyṭānları i.- esiz 022a/27
kimünle i.- erler 022a/27
ṭaşra i.- er 266a/11
bizi i.- di 097a/40
şeyṭānşeyṭānı i.- e 022a/26
ḳızındān i.- e 066a/26

iḫrāḳ : yakma
i.+ ınuñ 286b/18

iḫrāḳ it -: yakmak
āteşe i.- e 007b/13

iḫsān : iyilik
i. 089a/47
i. 097b/46

ihsān it -: iyilikte bulunmak
Yahūdilere i.- mek 130a/9
Yahūdilere i.- mek 129b/27
bunu i.- mek 202b/7

iḫtibās: hapsetme
i. 163a/9

iḫtilāt : karışma, kaynaşma
i. 161b/9
i.+ ımıñ 218a/14

iḫtimāl: olasılık
i. 088a/24
i.+ dür 235b/18

ihtimām: önemseme
i. 191a/11
i.+ da 183a/7
i.+ ı 183a/8, 235b/11
i.+ ı 183b/17
i. 205a/28, 256b/5
i.+ ı 266b/3

ihtisāb: hesap sorma
i. 227a/17
i. 147a/36
i. 141a/3, 141a/4, 141b/12, 141b/7, 141b/9, 142b/14

iḫtiyāc: gereksinim
i. 215a/1
i.+ ı 057a/24
i.+ ım 271b/17
i.+ ıma 207a/17
i.+ ımızda 214a/8
i.+ ıñız 214b/9
i.+ ıñızı itmamide 207a/19
i.+ ı 056b/17, 170a/24, 237a/27
i.+ ıñız 261b/27
i.+ umı 186a/9
i. 262b/17
i.+ larıyoḳdur 290b/5
i.+ larına 184b/12

ihtiyār: şeçilme
i. 035b/16
i. 221b/9, 255b/2
i.+ ın 209b/23
i.+ ıñızı 212a/5
i. 150a/7, 183b/19
i. 240b/26

iḫtiyar it -: seçilmek
bidayetden i.- dı 217b/13
er i.- diler 094b/5
ammā i.- dügi 077a/20
ḳangısın i.- düñ 086b/25
tañrı i.- medimi 247a/5
evla i.- eriken 242a/25
ne i.- im 203b/22
silasi i.- üb 113a/40
benüm i.- tüġüm 021b/17

iḫyā it -: diriltmek
eger i.- meye kādirolan 192b/21

bile i.- di 197a/6
tenlerüñüzi i.- e 146a/11
ādem i.- en 174b/46
emvātı i.- en 142a/17
nesneleri i.- en 223a/13

rūḥ i.- er 178b/7

iḥzār : hazırlama
i. 160b/9

iḥzār it -: hazırlamak
adamı i.- eriz 208b/28
ḥużurunda i.- mek 208a/22
anlarıḥākimlere i.- üb 114a/20

iḳāmet: oturma
i.+ iñiziñ 251b/18

iḳāmet it -: oturmak
Antākiyyede i.- diler 113a/35
ile i.- mek 136a/17
i.- mişdur 241b/9

iḳāz it -: uyarmak
sizi ī.- em 257a/13
emvātdan i.- mişdur 209a/13
anı i.- di 106a/7
anı i.- üb 088a/24

iken : -dığı esnada
i. 006b/18, 007b/7, 008b/18, 009a/23, 013b/10, 015b/31, 020b/18, 020b/19,
022b/34, 023a/43, 023a/44, 023a/46, 023a/48, 024a/13, 024a/15, 024b/29, 027a/26,
028a/10, 029b/8, 030b/28, 030b/5, 031a/14, 031a/9, 031b/22, 033b/3, 035a/4,
035b/17, 036a/20, 036b/30, 037a/5, 037b/16, 037b/23, 038a/32, 039a/46, 039b/18,
040a/25, 040a/29, 040b/42, 042b/3, 043a/15, 044a/38, 044a/41, 044b/47, 045a/10,
045a/6, 045b/24, 047a/9, 048a/38, 048b/40, 048b/47, 049a/55, 049a/57, 049b/64,
051a/29, 051b/35, 051b/36, 051b/40, 052a/53, 052a/56, 052b/62, 052b/63, 053a/11,
053b/13, 053b/19, 053b/20, 054a/4, 054a/6, 054b/15, 054b/17, 056a/3, 056a/6,
056a/8, 056b/14, 057a/23, 058b/32, 059a/8, 060a/38, 061a/12, 061a/15, 061b/30,
061b/31, 062a/33, 062a/35, 064a/33, 064b/48, 064b/50, 064b/55, 065b/13, 065b/15,
065b/18, 065b/8, 066a/32, 066b/1, 067a/14, 067b/24, 067b/33, 068b/10, 068b/7,
069a/26, 069b/38, 071b/31, 073a/13, 074a/5, 075a/28, 075b/35, 076b/14, 077a/26,
077b/37, 078a/14, 079a/37, 079b/43, 079b/49, 080a/63, 080b/67, 081b/21, 081b/24,
082a/39, 082a/40, 083b/20, 087a/6, 087a/11, 088a/30, 089a/3, 089a/46, 089a/47,
089b/10, 089b/8, 089b/9, 091a/14, 092b/2, 092b/4, 093a/15, 093a/16, 093b/23,
094b/1, 094b/2, 095b/3, 095b/9, 097a/36, 098a/3, 098b/13, 099b/30, 100a/6,
100b/8, 101a/22, 101b/29, 102a/3, 102a/39, 102b/11, 102b/9, 103b/36, 104a/38,
104a/39, 104a/40, 104a/44, 104b/7, 107a/25, 109b/46, 110a/3, 110a/8, 110a/9,
110b/17, 110b/18, 110b/19, 111a/22, 111b/10, 111b/3, 111b/8, 112a/12, 112b/23,
112b/24, 113a/35, 113a/40, 113b/10, 114b/23, 114b/27, 115a/3, 115a/35, 115a/37,
115b/12, 116a/14, 116a/15, 116b/23, 117a/2, 118a/24, 118b/1, 118b/28, 119a/8,
119b/19, 119b/24, 120a/33, 120b/40, 121b/19, 121b/21, 122a/25, 122a/30, 122b/2,

123a/13, 123a/9, 124a/26, 125a/3, 125b/18, 128b/10, 128b/8, 129a/12, 129a/13,
130a/3, 130a/8, 130b/16, 130b/17, 132a/11, 132a/13, 132b/22, 133a/3, 133b/7,
134a/17, 134b/29, 135a/40, 136a/17, 136b/26, 137a/31, 137b/10, 138a/21, 138b/1,
139a/4, 139b/16, 140a/6, 141b/10, 142b/10, 142b/4, 143b/7, 145b/3, 146b/24,
147b/11, 148b/3, 149a/4, 150b/17, 151b/12, 151b/14, 151b/5, 152a/17, 152a/20,
152b/11, 152b/7, 154b/15, 154b/16, 160b/12, 165a/10, 165a/12, 165a/13, 166a/18,
167a/17, 168a/33, 169a/30, 169b/12, 172a/25, 175a/58, 176b/7, 179b/10, 179b/14,
180a/6, 181a/1, 181a/3, 181a/4, 181b/10, 185a/4, 185a/5, 186a/7, 186a/9,
188a/17, 189a/10, 190b/2, 191a/13, 191a/16, 192a/8, 193a/6, 193a/8, 193a/9,
195a/26, 196b/17, 196b/18, 197a/3, 197a/4, 197b/12, 197b/14, 197b/15, 198a/4,
199a/8, 199b/15, 200b/11, 200b/16, 200b/19, 201a/20, 201a/27, 201b/8, 201b/9,
202a/16, 202a/18, 203a/17, 203b/27, 204a/2, 204b/16, 205a/28, 205a/30, 205a/4,
205b/6, 205b/9, 207a/18, 207b/12, 207b/9, 208a/22, 208b/28, 208b/29, 209a/6,
209b/15, 209b/18, 209b/19, 210a/2, 210b/13, 210b/16, 210b/17, 210b/22, 211a/1,
211a/3, 211b/12, 212a/3, 212a/4, 212a/6, 212b/2, 212b/6, 213a/16, 214a/10,
216b/8, 217a/5, 218a/11, 218a/12, 218a/7, 219a/9, 219b/19, 219b/9, 220a/11,
220b/10, 220b/13, 221a/2, 221b/6, 222a/12, 222a/13, 222a/14, 222b/24, 222b/4,
223a/9, 223b/19, 223b/20, 224a/4, 224b/17, 225a/7, 225b/19, 225b/24, 225b/25,
226a/6, 226a/7, 226b/15, 227a/9, 228a/6, 228a/9, 228b/9, 229a/10, 229a/4,
230a/5, 230a/9, 230b/21, 231a/3, 231b/3, 231b/4, 232b/2, 233a/16, 235a/1,
235b/16, 235b/17, 235b/19, 236a/2, 236a/3, 236a/10, 236b/12, 238b/13, 238b/9,
239b/5, 239b/7, 240a/19, 240a/25, 240b/31, 240b/34, 240b/37, 241a/5, 241b/13,
242a/27, 242b/32, 243a/2, 243a/4, 243b/15, 244a/17, 244b/4, 244b/5, 246b/18,
246b/21, 246b/26, 246b/27, 247a/2, 247b/10, 248a/1, 248a/4, 249b/13, 250b/15,
251a/7, 251a/8, 251b/11, 251b/9, 252a/23, 252b/12, 253a/16, 253a/20, 253b/6,
254a/17, 254a/9, 254b/1, 255a/5, 256a/6, 256a/8, 256b/5, 257a/14, 257a/19,
258a/13, 258a/14, 258b/19, 258b/20, 259a/3, 259a/6, 259a/9, 259b/12, 259b/14,
259b/16, 265a/5, 266b/3, 266b/7, 267a/12, 267a/13, 267a/16, 267a/17, 267b/19,
272a/1, 273a/8, 273b/3, 274b/1, 274b/2, 275a/8, 275b/3, 276a/10, 276a/8,
277b/1, 278b/5, 279a/16, 280a/13, 280b/5, 281b/2, 282a/6, 282b/15, 282b/18,
283a/2, 283a/6, 284a/14, 285b/1, 286a/10, 287b/17, 288a/1, 289b/12, 290b/2

009a/23, 023a/47, 027a/26, 030b/3, 035a/29, 036a/21, 037a/7, 045b/25,
048b/44, 051b/40, 054a/10, 054b/18, 060b/6, 062b/7, 065a/4, 066a/20,

067a/12,
068a/2, 068b/15, 071a/22, 072b/5, 079a/40, 080a/63, 083a/3, 089a/6, 089b/12,
095a/10, 095b/6, 096b/25, 098a/56, 098a/57, 098b/5, 100b/8, 101a/27, 105b/21,
106a/5, 108a/13, 110b/20, 114a/21, 114a/22, 114b/28, 116a/17, 117b/11, 118b/26,
119a/10, 121b/14, 122a/30, 125a/5, 125b/17, 132b/21, 134b/34, 135a/39, 138b/28,
142a/21, 142a/25, 145b/24, 151b/10, 151b/11, 151b/12, 152a/18, 157a/8, 158a/2,
159a/14, 169b/7, 170a/25, 180a/3, 185a/3, 185a/6, 197a/1, 199a/4, 200b/18,
201b/7, 202b/5, 203a/17, 203b/28, 204a/4, 205b/14, 206b/13, 207a/19, 207b/11,
207b/3, 210b/18, 210b/23, 211a/6, 212b/6, 220b/15, 222b/22, 225a/16, 226a/8,
226b/14, 226b/4, 228b/9, 229a/3, 237a/28, 237b/5, 238b/13, 242b/31, 244a/25,
245a/13, 245b/19, 246b/23, 251b/15, 253a/20, 253b/7, 254a/18, 255a/14, 256b/10,
257a/19, 257b/2, 258a/11, 266b/5, 266b/8, 267b/21, 267b/23, 267b/24, 289b/11,
290b/1

iki

i. 006b/16, 008b/18, 008b/21, 011a/42, 012b/24, 015b/28, 018a/10, 018a/5,
019a/29, 026b/17, 026b/18, 026b/20, 031b/24, 032a/8, 032a/10, 032b/16, 032b/17,
033a/20, 034a/6, 035a/28, 035b/17, 036a/21, 036a/24, 036b/1, 036b/30, 038a/28,
040b/41, 044a/40, 044a/41, 044b/51, 045a/15, 045b/22, 046b/2, 047b/21, 048a/37,
049a/54, 049a/60, 051b/38, 052a/51, 053b/16, 059a/10, 061a/13, 061a/19, 061b/26,
062a/42, 062b/7, 062b/9, 064a/37, 064a/39, 064a/41, 064b/43, 070a/43, 070a/44,
070a/48, 072b/5, 075b/42, 077b/1, 078a/13, 078b/18, 079a/30, 080b/72, 081b/27,
082a/39, 083a/12, 086b/25, 096b/30, 102b/7, 106a/6, 119a/10, 119a/8, 120b/34,
124b/33, 127b/23, 128b/11, 129b/27, 131b/7, 135a/41, 137a/30, 188b/1, 193b/22,
193b/24, 207a/16, 213b/18, 222a/20, 234a/12, 235b/18, 240b/28, 242a/21, 242b/37,
246a/8, 249b/8, 267a/12, 268b/16, 269b/12, 277a/13, 277a/16, 278b/3, 278b/4,
279b/6, 280b/5, 281a/11, 285b/6, 285b/7, 289b/12, 289b/13, 289b/14, 290a/16,
290a/21
i. irsālitmege 062b/7
i.+ den 086b/24
i.+ miz 197b/19
i.+ nci 269b/12, 273b/3, 276a/8, 279a/14, 283b/3
i.+ ncisi 040a/26, 040b/39
i.+ ñüz müttefikolalar 032b/19
i.+ si 034a/6, 162b/17, 197b/14, 201a/32
i.+ sin 072b/2
i.+ sini 019b/3, 197b/15, 197b/16
i.+ sinüñ 047a/14

ikinci

i. 048b/42, 080b/72, 102b/15, 106b/10, 174b/47, 188b/2, 227b/22, 229b/11,

238a/3, 239a/28, 288b/6, 289b/8, 290a/19, 290a/20, 290b/2
i.+ nüñ 237b/8
i. 096a/13
i.+ e 177a/15

i. 075a/21, 075a/31, 136a/13
i. 238a/7, 239b/9

ikiyüz
i. 127b/23, 135a/37, 278b/3

iklīm **:** ülke
i.+ lerde 155a/23
i.+ lerinde 186b/11
i.+ lerine 190a/22

İḳoniyye
i.+ de 113b/2
İ.+ de 110a/1
i.+ den 110b/19
i.+ ye 109b/52, 111a/21
i.+ da 226a/11

ikrāh **:** tiksinme
i. 139b/22

ikrām : sunma
i. 170a/27

ikrām eyle -: sunmak
şaha i.- yin 253a/18

iḳrār **:** itiraf, kabullenme
i. 223a/13
i. 138a/22
i. 129a/14
i.+ a 223a/12

iḳrār it -: kabullenmek
diyānete i.- er 220a/11
ki i.- esin 229b/8
azatlığı i.- er 258b/19

il **:** ülke
i.+ den 061a/10
i.+ i 007b/6Yehūdiyyet
i.+ inde 008b/16, 104a/39, 132b/20
i.+ ine 015b/28, 055a/29, 060b/1
i.+ ini 064b/55, 118a/23

'ilāc **:** çare, ilaç
'i. 014b/7
'i. 028b/30, 063a/13, 091a/14, 093a/16, 110a/9, 170b/30, 290b/2

'ilāc it -: ilaç hazırlamak
'i.- er 015a/17
i- er 009a/23
ġayriye 'i.- mesiniñ 169b/9
'i.- di 026b/15
andan 'i.- mesinüñ 170b/28
marażlara 'i.- mek 058a/15
sebtlerde 'i.- mek 021b/9
çoḳlulara 'i.- miş 057b/10
hep 'i.- müştür 021b/16

ilāh **:** tanrı
i.+ i 052a/46
i.+ i 149b/4
i.+ ī 082a/35

ilāhī **:** kutsal
i.+ yeden 256b/4
i.+ yenüñ 256b/3

i'lān **:** duyurma, yayma
i. 280a/15
i.+ ı 288a/2
i.+ lara 277b/20
i.+ üñ 280a/15
i. 217a/7, 251b/12

ile
i. 005b/23, 006a/4, 006a/6, 006b/11, 006b/15, 007a/23, 007b/11, 008b/15,
009b/13, 010a/25, 010b/28, 013a/1, 013a/32, 013b/15, 014b/11,

015a/12, 015a/16,
015b/24, 015b/32, 020a/12, 020a/13, 020a/7, 020a/8, 022a/27, 022a/28, 022a/29,
022b/41, 023a/42, 024a/15, 024a/20, 024b/29, 025a/35, 025a/37, 026a/56, 026a/8,
027a/25, 027b/4, 027b/6, 027b/8, 028a/20, 028a/22, 028b/30, 028b/32, 030b/27,
031b/21, 032b/15, 032b/16, 033a/24, 034a/10, 034b/24, 035a/2, 035b/11, 036a/20,
037a/4, 039b/12, 039b/16, 040a/25, 040b/36, 040b/38, 041a/5, 041a/8, 042a/26,
042a/31, 042a/34, 044a/31, 044b/50, 045a/4, 045b/20, 046a/27, 047a/11, 047a/12,
047a/5, 047b/19, 047b/21, 047b/23, 048a/35, 048a/36, 048a/38, 048b/47, 048b/51,
049a/55, 049a/59, 049b/70, 049b/72, 051a/26, 051b/34, 051b/38, 051b/41, 052a/46,
052a/48, 052a/51, 052b/64, 052b/66, 053a/8, 053b/12, 053b/13, 054b/13, 054b/21,
054b/24, 055a/26, 055a/27, 055a/30, 056b/15, 056b/16, 056b/17, 056b/19, 057b/5,
057b/6, 057b/7, 058a/13, 058a/22, 059a/10, 059b/16, 059b/24, 060a/31, 060a/33,
060b/3, 060b/4, 060b/41, 060b/6, 060b/7, 061a/13, 061a/19, 062a/40, 062a/42,
062b/9, 063b/21, 063b/25, 064a/32, 064b/50, 065a/2, 065a/3, 065a/6, 065b/10,
065b/13, 066a/32, 067a/10, 067a/15, 067b/34, 068a/2, 068a/38, 068a/5, 068b/16,
069a/24, 069a/29, 069a/30, 070a/43, 070a/44, 070a/47, 070a/48, 070a/49, 070a/50,
071a/24, 071b/30, 071b/38, 072a/39, 072a/46, 073b/28, 073b/29, 074a/33, 074a/4,
074a/7, 075a/30, 075b/33, 077a/27, 077b/1, 078a/12, 078a/15, 078a/7, 078a/8,
078b/18, 078b/19, 078b/20, 079a/31, 079b/43, 079b/44, 079b/45, 079b/48, 079b/52,
080a/55, 080a/58, 080a/59, 080a/63, 080b/1, 080b/65, 080b/67, 081a/14, 081a/7,
081b/15, 081b/19, 081b/27, 081b/28, 082a/31, 082a/34, 082a/36, 083a/10, 083a/5,
083b/17, 083b/20, 086b/18, 086b/21, 086b/23, 086b/25, 087a/4, 087b/14, 087b/22,
088a/24, 088b/40, 088b/42, 089a/47, 089a/5, 089b/12, 089b/7, 089b/8, 090a/25,
090b/7, 090b/8, 091a/10, 091a/14, 091a/15, 091b/24, 091b/26, 091b/28, 091b/29,
092a/30, 092a/31, 092a/32, 092a/33, 092b/1, 093a/12, 093a/18, 093b/23, 093b/26,
093b/28, 093b/32, 094b/3, 094b/5, 095a/10, 095a/8, 097a/38, 097b/48, 098a/55,
098a/57, 098a/60, 098b/12, 098b/13, 098b/7, 099a/18, 099a/22, 099b/32, 099b/37,
100b/8, 101a/20, 101a/24, 101a/25, 101b/28, 102a/2, 103b/30, 104a/38, 104a/44,
104a/45, 104b/4, 105a/12, 105a/16, 105a/17, 105b/21, 105b/23, 105b/24, 105b/26,
106a/3, 106a/6, 106b/17, 107a/21, 107a/23, 107b/10, 107b/5, 107b/7, 108a/12,
108a/18, 108a/19, 108b/32, 109a/39, 109b/52, 110a/5, 110a/10,

110b/17, 110b/18,
110b/20, 111a/2, 111a/26,
111a/27, 111a/28, 111b/10, 111b/3,
111b/5, 111b/8,
111b/9, 112a/13, 112a/22,
112b/24, 112b/25, 112b/26, 112b/27,
113a/33, 113a/36,
113a/38, 113a/39, 113b/3, 113b/7,
113b/9, 114a/16, 114b/28, 115a/35,
115a/37,
115b/10, 115b/4, 116a/15,
116a/17, 116a/18, 116b/24, 116b/25,
116b/29, 116b/30,
117a/2, 117a/31, 117a/4, 117b/11,
117b/8, 117b/9, 118a/18, 118b/25,
118b/28,
119a/11, 119a/7, 119b/20,
120a/27, 120a/29, 120b/34, 120b/37,
121a/2, 121a/3,
121a/6, 121b/14, 121b/15,
121b/19, 122b/1, 123a/5, 123a/6, 123a/9,
123b/16,
123b/18, 123b/19, 123b/24,
124a/26, 124a/29, 124b/33, 124b/35,
124b/40, 125b/13,
125b/18, 126a/25, 126a/26,
126a/28, 126b/1, 126b/7, 127a/10,
127a/12, 127a/15,
127b/20, 127b/21, 127b/25,
128a/32, 128b/3, 128b/4, 128b/7, 129a/18,
129b/24āna,
130b/12, 131a/23, 131a/24,
132a/11, 132a/12, 132a/14, 132b/24,
133a/1, 133a/3,
133a/30, 133a/31, 133b/10,
133b/7, 133b/8, 133b/9, 134a/17, 134a/18,
134a/20,
134a/22, 134b/25, 134b/30,
135a/37, 135a/42, 135b/8, 136a/14,
136b/21, 136b/25,
136b/27, 137a/3, 137a/31,
137b/11, 137b/12, 137b/13, 138b/29,
139a/14, 140b/13,
140b/14, 140b/15, 140b/21,
140b/22, 141a/25, 141a/27, 141a/28,
141a/31, 141b/11,
141b/13, 141b/16, 142a/1, 142a/2,
142a/20, 142b/10, 142b/7, 142b/9, 143b/4,
143b/7, 144b/2, 144b/4, 145a/11,
145a/12, 145a/13, 145a/14, 145b/25,
146a/14,
146a/16, 146a/17, 146b/25,
149a/10, 149a/11, 149a/12, 149a/9,
149b/19, 149b/20,
150b/20, 151a/36, 151b/10,
151b/11, 151b/2, 151b/8, 152a/15,
152a/16, 152a/19,
153a/13, 153b/15, 154a/5, 154a/6,
154b/13, 154b/17, 155a/19, 155a/25,
155a/27,
155b/30, 155b/32, 155b/33,
156a/16, 156a/18, 156b/20, 156b/21,
156b/24, 157a/2,
157a/3, 157b/21, 158b/4, 159a/14,
159b/13, 160a/6, 160b/11, 160b/12,
160b/8,
161a/21, 161b/1, 161b/10,
161b/12, 161b/8, 161b/9, 162a/2, 162a/7,
162b/15,
163a/14, 163a/5, 163a/6, 163a/7,
164a/34, 164b/39, 165a/11, 165a/6,
165a/7,
166a/14, 167a/13, 167b/21,
167b/30, 168b/11, 169a/27, 169a/29,
169a/32, 169b/3,
169b/9, 170b/1, 170b/30, 170b/5,
171a/2, 171a/4, 171a/7, 171b/14, 171b/15,
171b/6, 171b/7, 171b/9, 172a/16,
172a/18, 172a/21, 172a/23, 172b/27,
172b/28,
172b/40, 173a/2, 173a/10,
173a/11, 174a/32, 174a/35, 174b/42,
175a/3, 175b/11,
175b/12, 175b/14, 175b/15,
176a/1, 176a/20, 176a/22, 176a/24,
176b/11, 176b/12,
176b/5, 176b/8, 177a/17, 177a/19,
177b/4, 177b/7, 178b/3, 178b/5, 178b/7,
179a/17, 179a/2, 180a/1, 180a/7,
181a/20, 181a/7, 181a/8, 181b/14,

181b/15,
181b/16, 182a/4, 182a/7, 182b/15, 183a/4, 183a/5, 183a/10, 183b/18, 183b/19,
183b/21, 183b/22, 184a/4, 184b/12, 184b/13, 184b/6, 184b/8, 185a/2, 185a/10,
185b/11, 186a/2, 186a/3, 186b/21, 187a/23, 187a/27, 188a/12, 188a/17, 188a/18,
189a/12, 189a/13, 189b/1, 189b/2, 190a/15, 190a/16, 190b/2, 190b/3, 190b/8,
191a/12, 191a/14, 191a/15, 191a/16, 191b/19, 191b/20, 191b/4, 192a/15, 192a/8,
192a/9, 192b/18, 192b/20, 192b/26, 193b/14, 194a/25, 194a/27, 194b/13, 194b/5,
195a/19, 195a/25, 195b/12, 196a/1, 196a/3, 196a/5, 196a/7, 196b/14, 197a/4,
197a/6, 197b/12, 197b/8, 198a/7, 198b/10, 198b/17, 198b/19, 199a/2, 199b/20,
200a/27, 200a/30, 200b/11, 200b/15, 200b/18, 200b/6, 200b/7, 201b/3, 201b/5,
201b/6, 202a/14, 202a/15, 202a/16, 202a/18, 202a/20, 202a/23, 202b/1, 202b/2,
203a/11, 203a/16, 203a/18, 203a/19, 203a/20, 203a/21, 203b/24, 203b/27, 203b/28,
204a/3, 204a/13, 204b/21, 204b/22, 205a/28, 205a/29, 205b/16, 206a/3, 206a/4,
206b/10, 206b/13, 206b/6, 207a/21, 207a/23, 207b/10, 208a/15, 208a/17, 208a/20,
208a/22, 209a/11, 209a/12, 209a/8, 209b/19, 209b/20, 209b/23, 210a/1, 210a/4,
210a/10, 210b/16, 211a/6, 211a/9, 211b/18, 212a/7, 212b/3, 212b/4, 213a/10,
214a/9, 214b/3, 214b/11, 214b/12, 215a/15, 215a/16, 215a/17, 215a/18, 215a/2,
215b/11, 215b/8, 216a/27, 216a/28, 216b/7, 217a/2, 217a/8, 217a/9, 217a/10,
217b/15, 218a/12, 218a/14, 219a/13, 219a/14, 219b/18, 220a/11, 220a/12, 220b/14,
220b/16, 221a/4, 221a/5, 221a/8, 221b/3, 222a/11, 222b/22, 223a/11, 223a/6,
223b/18, 223b/21, 224a/10, 224a/4, 224a/6, 224a/9, 224b/14, 224b/17, 224b/3,
225a/11, 225b/25, 226a/6, 226a/7, 226b/12, 226b/2, 227a/11, 227a/9, 227b/20,
227b/22, 228a/14, 229a/12, 229a/15, 229b/11, 229b/13, 229b/15, 229b/6, 229b/7,
230b/19, 230b/21, 230b/25, 231a/1, 231a/2, 231a/3, 231b/2, 231b/4, 232a/10,
232a/7, 232a/9, 233a/17, 233b/2, 234a/16, 234b/7, 235a/7, 235b/12, 235b/16,
235b/17, 235b/18, 236a/11, 236b/13, 236b/21, 237b/8, 237b/9, 238a/4, 238b/10,
238b/11, 238b/12, 238b/15, 239a/19, 239a/22, 239a/23, 239a/24, 239a/26, 239a/27,
239b/1, 239b/11, 240a/14, 240a/22, 240a/23, 240b/26, 240b/29, 240b/33, 241a/3,
241a/4, 241a/5, 241a/7, 241b/11, 241b/8, 241b/9, 242a/17, 242a/20, 242a/21,
242a/22, 242a/23, 242a/24, 242a/25, 242a/27, 242b/28, 242b/29, 242b/30, 242b/31,
242b/33, 242b/37, 243a/1, 243a/2, 243b/14, 244a/17, 244a/20, 244b/2, 244b/6,
245a/11, 245a/12, 245a/9,

245b/19, 245b/23, 245b/25, 246a/11, 246a/13, 246a/15,
246a/5, 246a/6, 246b/18, 246b/21, 247a/3, 247a/6, 247b/12, 247b/16, 248a/3,
248a/4, 248b/9, 249a/4, 250a/3, 251a/4, 251a/7, 251b/12, 251b/17, 251b/18,
252a/19, 252a/21, 252a/22, 252b/12, 253a/18, 253a/23, 253b/2, 254a/16, 254b/1,
255b/2, 256a/12, 256a/5, 256b/1, 256b/3, 256b/4, 257a/11, 257a/14, 257a/16,
257a/17, 257b/2, 257b/3, 258b/17, 258b/20, 259a/10, 259a/2, 259a/6, 259a/7,
259b/12, 259b/17, 260a/1, 260a/3, 260a/7, 261a/19, 262a/12, 262b/17, 262b/18,
262b/19, 262b/24, 263a/9, 263b/17, 264a/6, 265a/2, 265a/3, 265b/5, 266a/10,
266a/14, 266a/15, 267a/10, 267a/12, 267a/15, 267b/23, 267b/24, 268a/2, 268a/7,
268b/12, 268b/14, 269a/5, 269b/16, 270a/17, 270a/23, 270b/4, 270b/5, 271b/18,
271b/21, 272a/1, 272a/7, 272b/8, 273b/2, 274a/10, 274a/8, 274a/9, 274b/2,
275a/10, 275b/3, 276a/5, 276a/7, 276a/8, 277b/1, 277b/18, 277b/3, 278a/6,
278a/8, 278b/4, 278b/8, 279a/15, 279b/1, 279b/3, 280a/11, 281a/10, 281b/4,
282a/7, 282a/9, 282b/15, 282b/18, 283a/6, 283b/9, 284b/1, 284b/4, 284b/5,
284b/6, 285a/13, 285a/17, 285b/1, 285b/2, 286a/16, 286b/17, 286b/21, 286b/23,
287a/8, 287b/11, 287b/13, 287b/15, 287b/17, 288b/4, 289a/3, 289b/8, 289b/9,
290a/15, 290a/16, 290a/19, 290b/7

i. 'ahidedeyim 237b/10
i. 'ameleder 208b/29
i. 'amelider 184b/12
i. 'amelider 194b/7, 196b/12
i. anlaraḫalāṣvire 096b/25
i. anlaraiẓhāretdi 068a/4
i. 'arżidiserdür 179b/15
i. āşikareolurlar 200b/13
i. 'azābider 258a/9
i. baḥsider 068b/15, 118a/20
i. bāḳiola 203b/25
i. cem'etmeyen 022a/31
i. cem'oldular 091b/28
i. cenkedeler 285a/14
i. cenketmek 281a/7
i. cenkeyleye 278b/7
i. cevābvirmiş 075b/34
i. daretmek 278b/6
i. da'vaider 162a/7
i. da'vetetmişdur 217b/14
i. da'vetitmişdür 190a/15
i. dirlıkideriz 188b/5
i. dirlikitmeye 008a/4
i. eklider 153b/20
i. farżolundu 237b/7
i. fesādetmişdür 287a/2
i. ḫalaṣetmeye 237a/25
i. ḫalaṣola 220a/15
i. ḫalāṣolunasın 105a/15
i. ḫalaṣolursuz 197b/8
i. ḥālāṣoluruz 146b/24
i. hāṣılolmaġa ẓanneyledüñ 099a/21
i. ḥayātagirmek 032a/9
i. helakolalar 049a/53
i. ḥıfẓetdi 187a/32
i. ḥitabedeni 244a/25
i. ḫiẓmetetdıḳten 109a/36
i. ḫiẓmetiderim 145b/25
i. ḥükmidersiz 013a/1
i. ḥükmolunalar 139a/13
i. ḥükümedecek 279b/5
i. 'ibādetederek 201b/8
i. ibgāżideler 043a/11
i. icābetetdiler 123b/18
i. ictihādeder 225a/6
i. idḫāletdiler 097b/45
i. idrākide 198b/18

i. iḥaṭaolunmuştur 234b/3
i. ihdāetmişdur 234b/7
i. iḳāmetetmek ānıḥıfẕeyleyen 136a/17
i. i'lāmider 105b/28
i. inkāretdi 049b/72
i. intiẓāretmiş 235b/15
i. irşādolunalar 146a/14
i. istimā'etdiğimiz 231b/1
i. isti'mālede 219a/9
i. işāretidüb 108a/16
i. i'tibāredesiz 215b/13
i. ḳabūletdiler 115b/11
i. ḳabulideñler 088b/41
i. ḳabulidenpeyġamberiñ 019b/41
i. ḳani'olalüm 223a/9
i. keşfeyledi 158b/10
i. keşfoluñmuşdur 198a/6
i. laḳırdı 038a/25
i. laḳırdıetdiler 067a/16, 073b/31
i. ma'dūdoldı 086b/25
i. maḥkumetmişdur 257b/6
i. mannānol 010a/25
i. mebāḥeseeyledi 116a/17
i. medetbulunmuş 209b/19
i. memlūoldı 120a/29
i. memlu'oldılar 087a/4
i. memlūolmuş 154b/14
i. memlūolurlar 109b/52
i. mestolmuş 284b/6
i. mestolmuşlardür 284b/3
i. mevcūdolanlar 125a/9
i. mevcudolanlara 122b/34
i. mevcūdolanlardan 125b/11
i. mevcūdolmayān 022a/30
i. mevcūdolmuş 257a/19
i. mevcūdolub 102a/40
i. mevcutolmayān 193a/8
i. mutebbilolına 009b/13
i. muẓafferolana 271b/21
i. mübāḥeseider 129a/12
i. müdāvimolur 151b/12
i. müeyyidolasız 198b/17
i. mülebbisolmuş 202a/16
i. müsālaḥatide 197b/16
i. müşāreketetsüñ 195b/7
i. müzeyyenolmuş 284b/4
i. namazḳıldı 122b/37
i. namazḳılur 202b/4, 214a/10
i. nizaidüb 266b/9
i. pürolmuş 283a/8
i. refīḳoldılar 115b/4
i. rıżāvirmedi 123b/14
i. riyazatolunmuş 258a/14
i. sākinolmaḳ 163a/12
i. ṣatunaldılar 050a/7
i. selāmviriñ 256a/14
i. sizebeşāretolunur 109a/39
i. sükûnitmek rıżāvirür 163a/13
i. sülükedesiz 200b/15
i. sülükiderler 195b/16
i. şüküreder 210b/18
i. ta’mīdeyleye 007b/12
i. tābi'ederler 282b/14
i. tadhiroluñurlar 239a/22
i. ta'dīleyleñ 195a/1
i. taḫṣileyledi 122a/28
i. ta'limidersiñ 074b/14
i. ta'lümoluñduñuz 199b/21
i. ṭama'eyleñ 170b/31
i. ta'mid 036a/22, 036a/23
i. ta'midetdüm 054a/8
i. ta'mīdeyledi 118b/4
i. ta'midide 054a/9
i. ṭaşrairsālolunmuş 107b/4
i. te’kidolunmuş 207b/11
i. tecrübeolunmuş 054b/13
i. tefsireylediler 118b/26
i. teftīşidesiz 127a/15
i. teftīşoluna 126a/24
i. tehdididelüm 091a/17
i. tekmiletmek 232a/10
i. temamidem 122a/24
i. tembihetmekden feraġatitmedüm 122a/32
i. tenbiholundı 103a/22
i. tevaṭṭunide 198b/17
i. teveccühedeler 175a/5
i. tevlīdetdim 160b/16
i. ticaretetdi 045a/17

i. ṭoḳetmege 066b/4
i. uyanıḳolımadıñız 048b/40
i. va'deeyledi 026a/7
i. vārisolmayā 194a/31
i. vaz'ide 044b/51
i. va'ẓolunmuşdur 177a/19
i. yeminetdi 235b/13
i. yeminetmek 235b/13
i. żararederler 277b/20
i. ẕebḥetmek 110b/14
i. żiyāfetider 258a/14
i.+ dür 262b/20

ilelebet: sonsuza kadar
i. 265a/2

ilerü : ileri
i. 008b/21, 054b/18, 064b/45, 073a/9, 121a/5
i.+ de 037a/9

ilet - **:** ulaştırmak
i.- de 127a/15
i.- de 101a/22
i.- deler 115b/6, 124b/35, 127b/25, 190b/5
i.- den 106b/10
i.- desin 127b/20
i.- dı 124a/27
i.- di 093b/26, 101a/27, 127b/18, 284b/3
i.- diler 009a/24, 015a/16, 049a/57, 050a/2, 051a/31, 080a/53, 081b/16, 101b/30,
102a/39, 116a/15, 121b/12
i.- diler 117b/13, 123b/17, 128a/32
i.- duñ 079b/45
i.- düb 100b/9, 126a/30
i.- düm 127b/19
i.- düm 128a/29
i.- dün 124b/39
i.- düñüz 120b/37
i.- dür 030b/2, 056a/3, 105b/26
i.- dürler 081b/22
i.- icek 093b/27
i.- mek 093b/28, 125a/5, 203a/17
i.- meye 165b/5
i.- siñler 115a/38
i.- sünler 127a/11
i.- üb 114b/30
i.- ür 013b/13, 013b/15
i. 127a/17, 227a/11

ilḥāḳ **:** katma, karıştırma
i. 256b/6
i. 088b/42, 106a/3

ilḥāḳ eyle -: katmak
kendisine i.- di 089a/47

ilḥām **:** esin kaynağı
i. 226b/16

İli'āzār
İ. 005a/15

İliyyā
i. 031a/12
İ. 020a/15, 030b/3
i.+ dur 063a/15
i.+ ı 052a/48
i. 052a/50, 067b/29, 068a/4, 082a/37, 149b/2
İ. 068b/12, 068b/13
İ.+ ya 068b/6
İ.+ yagerekdür 068b/12
i.+ yı 082a/35
İ. 005a/14
İ.+ i tevlīditdi 005a/13
İ. 030b/5, 031a/10

İliyyūd
İ. 005a/15
İ.+ ı tevlīditdi 005a/14

ilk : birinci
i. 041a/6, 075b/39, 201b/2, 244a/23

ilkā **:** atma, bırakma
i. 117a/4, 123b/14
i. 107a/20, 158b/4, 268a/8
i. 147a/38
i. 194b/8

ilḳā it -: bırakmak
āna i.- üb 053b/14
ādemleri i.- er 117b/14
idüb i.- er 119a/8
nesnelerianlara i.- üb 136b/23
Pavlus i.- üb 120a/26
olmaġa i.- ersiñ 133a/29
ādemleri i.- erüz 180b/11

illā **:** ille de, mutlaka
i. 225a/6, 233a/19, 234b/5, 264a/6, 281b/3
i. 269a/6
i. 009b/13, 021a/4, 022b/40, 026b/17, 031b/21, 034a/9, 034b/17, 062b/5,
062b/8, 069a/29, 077b/32, 116a/21, 124a/25, 134a/23, 144b/7, 150a/16, 152b/8,
153b/14, 157b/15, 158a/2, 158b/12, 159a/4, 159b/12, 163a/5, 164b/4, 167a/13,
169b/4, 171b/6, 172a/16, 174a/36, 177a/13, 177b/3, 190a/12, 190a/20, 191a/16

'illet **:** hastalık
'i. 194b/13

'ilm **:** bilim
i.+ üñ 139b/20
'i. 171a/9
'i.+ iñcemī' 209a/3
'i. 170b/2

ilticā it -: sığınmak
kim i.- dim 235b/18

iltifāt it -: övmek
cezāsına i.- eridi 242a/27
gedürene i.- üb 247a/3
yüzüne i.- 074b/14

i'māl **:** yapmak
i.+ suz 141b/7
i.+ i 262a/9

īmān **:** inanma
i. 219a/16
i.+ ı 029b/8
i.+ suz 031a/17
ī. 140a/3, 140b/22, 141a/25, 141a/3, 141b/15, 142a/18, 142a/2, 142a/25,
149a/10, 149a/14, 149a/9, 150b/20, 171a/13, 173a/11, 180a/7, 191a/16, 192a/15,
192a/7, 192a/8, 192b/23, 192b/25, 192b/26, 194b/7, 196b/13, 197b/8, 198b/17,
199a/6, 202a/23, 212a/7, 216b/10, 216b/4, 219a/14, 220b/16, 223b/21, 224b/12,
227b/4, 233a/19, 233b/2, 233b/3, 235b/12, 241a/1, 241a/3, 241a/4, 241a/5,
241a/7, 241b/11, 241b/8, 241b/9, 242a/17, 242a/20, 242a/21, 242a/22, 242a/23,
242a/24, 242a/27, 242b/28, 242b/29, 242b/30, 242b/31, 242b/33, 247b/15, 247b/17,
247b/21, 251a/8, 252a/21, 252b/7, 266b/3, 266b/5
ī. 149b/17
ī. 069a/23, 069a/25, 073b/23, 083b/16, 083b/17, 094b/5, 099b/37, 102a/43,
104a/43, 105a/17, 105b/24, 108a/12, 109b/48, 111a/28, 111b/10, 111b/8, 114b/32,
115b/12, 115b/4, 117a/34, 117b/8, 118b/4, 132b/27, 132b/28, 137b/13, 142a/17,

148b/33, 149a/14
ī. 117b/8
ī.+ a 129b/25, 137b/17, 192b/24, 221b/8, 223a/11, 225b/22, 241b/13
ī.+ da 111a/22, 113b/5, 142a/19, 175b/14, 183a/7, 218b/2, 220a/15, 220b/13,
221a/13, 228b/2, 229b/15, 247a/5, 256a/9
ī.+ da bāḳikalırsız 208a/23
ī.+ da muḥkemoldı 142a/20
ī.+ da muḥkemolmuş 209a/7
ī.+ da suāletdim 246a/6
ī.+ dadır 218b/5
ī.+ dan 107b/9, 137b/17, 138a/18, 148b/32, 154a/23, 192a/12, 192a/8, 192a/9,
192b/24, 194b/5, 218b/6, 223a/10, 226b/16
ī.+ dandur 148b/30
ī.+ dandurki 141b/16
ī.+ dasınız 188b/5
ī.+ ı 014b/11, 041b/23, 110a/10, 191a/16, 209a/12, 219b/19, 222a/13, 226a/11,
227b/1, 230a/5, 247b/14, 281a/11
ī.+ ı azolanlar 015b/26
ī.+ ı ḥıfẓetdim 227a/8
ī.+ ı 'imāretidüb 267b/20
ī.+ ı taḥṣīlidenlere 256b/1
ī.+ ıma inkāretmedim 269b/13
ī.+ ımı 247b/19
ī.+ ımız 264a/5
ī.+ ın 241b/8
ī.+ ın 235a/2
ī.+ ına 203b/28, 244b/7
ī.+ ında 191b/20
ī.+ ında 217b/14
ī.+ ından 141b/16, 191a/16, 205b/9
ī.+ ını 140a/3, 247b/18
ī.+ ının 137b/9
ī.+ ınız 158b/5, 212a/8
ī.+ ınıza 256b/5
ī.+ ıñıza 213b/3
ī.+ ınızı 207b/4
ī.+ ıñızı 213b/5
ī.+ ınızın 209a/6, 251a/7
ī.+ ıñızıñ 204b/17, 212a/3, 214a/10
ī.+ ıyoḳtur 217b/3
ī.+ sız 069a/19, 163a/12
ī.+ sızlara 289b/8
ī.+ sızlarız 225a/13
ī.+ sızlığın 234a/11
ī.+ sızlığıñ 233a/12
ī.+ sızlıḳ 233a/19, 233b/7
ī.+ sızlıḳda 150b/23
ī.+ sızlıḳta 219a/14
ī.+ suz 163a/13, 163a/14, 163b/15, 172a/24, 181b/15
ī.+ suz rāżıetmek 241a/6
ī.+ suzlar 162a/7, 172a/23, 181b/14
ī.+ suzlaruñ 167b/26
ī.+ suzlığı 140a/3
ī.+ ṣuzlıḳ 142a/20
ī.+ uñ 151b/6, 156b/26, 191b/2
ī.+ undan 192b/22
ī.+ uñuz 060b/41
ī.+ unuzı 196b/15
ī.+ üñ 137a/5, 141b/14, 149a/6, 149a/8, 151b/3, 154a/22, 179b/12, 192a/6,
195b/11, 199a/13, 202a/16, 203b/26, 214a/8, 215b/8, 219b/20, 220b/9, 221a/6,
223a/12, 225b/18, 226a/8, 230a/6, 247a/1, 247b/18, 250b/15
ī.+ üñ ḥıfẓidenler 282b/13
ī.+ üñ ziyādeolmuşdur 185b/15
ī.+ üñibtida 243a/2
ī.+ üñtamam 240a/22
ī. iṭā'atetdiler 095a/8
ī. 228a/14
i. 027a/31
ī. 198b/12
ī. azolanalr 013a/31

'imāret: bayındırlık
'i. 172b/27, 185a/8
'i.+ e 189a/11
'i.+ e 154a/3

'i.+ i 171b/6, 199b/16
'i.+ imizi 180a/3
'i.+ iñ 200a/30
'i.+ inden 218b/5
'i.+ ine 199a/13
'i.+ üñüz 188a/20

'imāret it -: bayındır hale getirmek
ve 'i.- mesinün 153b/20
ammāmuḫabbet 'i.- er 164b/1
kendüsini 'i.- er 171a/5
kimesneyi 'i.- er 171a/5
īmānı 'i.- üb 267b/21
nesneler 'i.- mezler 167b/24
üzerine 'i.- meyem 155a/21

imdād it -: yardım etmek
anlara i.- sin 222a/16
ḳarılara i.- e 222a/17

imdi : şimdi
i. 005a/17, 007b/10, 007b/8, 010a/19, 010a/23, 011a/48, 011b/2, 011b/9,
012b/22, 012b/23, 013a/34, 013b/10, 013b/20, 018b/16, 019a/26, 019a/31, 019a/32,
021b/13, 024a/18, 024b/27, 024b/28, 025a/40, 026a/57, 031a/10, 031b/26, 032a/4,
033a/26, 033a/29, 034a/6, 034a/7, 038a/26, 038b/40, 039a/9, 039b/17, 039b/21,
040a/28, 040b/3, 040b/44, 040b/45, 041b/20, 042a/31, 043a/15, 043b/26, 044b/45,
046a/27, 046a/28, 049a/54, 050b/17, 051a/21, 053b/18, 063a/19, 070b/8, 070b/9,
074a/6, 074a/9, 075a/23, 075a/28, 075b/37, 081a/12, 086b/18, 086b/21, 088a/30,
088b/36, 088b/41, 094a/41, 094b/2, 094b/3, 098b/4, 099a/22, 101b/31, 103a/20,
103a/23, 103b/32, 103b/33, 105a/17, 105a/18, 105a/19, 106a/5, 109a/38, 109a/40,
110a/3, 111a/2, 111b/10, 112b/27, 112b/30, 113a/39, 113b/11, 115b/12, 116a/17,
116a/20, 116b/23, 116b/29, 116b/30, 118b/3, 120a/32, 120b/38, 122a/26, 122a/28,
123b/22, 123b/23, 126a/29, 127a/15, 127b/18, 127b/21, 128a/31, 130a/5, 130b/17,
131a/23, 131b/4, 131b/9, 132b/22, 134b/34, 135b/5, 135b/9, 136b/20, 137a/28,
138b/1, 139b/21, 139b/26, 140a/1, 141a/1, 141a/27, 141a/28, 141a/31, 141b/10,
141b/9, 142a/1, 142b/9, 143a/18, 143b/12, 143b/4, 144a/15, 144a/21, 144b/3,
144b/4, 144b/7, 145a/12, 145a/20, 145a/21, 145b/25, 146a/12, 147a/31, 148a/14,
148a/16, 148a/18, 148a/19, 149a/14, 149b/17, 150a/11, 150a/5, 150a/7, 150b/19,
152a/2, 152b/10, 152b/12, 152b/7, 153a/8, 153b/12, 153b/13, 153b/16, 153b/19,
154b/17, 155a/28, 159a/7, 160a/21, 160a/5, 160b/16, 161b/12, 161b/7, 162a/4,
162b/15, 162b/20, 163a/8, 164b/38, 164b/4, 166a/18, 166b/25, 166b/26, 167a/12,
167a/19, 167b/31, 168b/20, 169a/33, 171b/11, 171b/15, 172a/26, 172b/39, 173a/11,
175b/11, 176a/19, 177a/17, 179b/12, 180a/6, 180b/11, 181a/20, 182a/1, 182b/16,
186b/15, 187b/9, 191b/21, 191b/5, 192a/7, 192a/9, 192b/19, 192b/21, 193b/15,

193b/16, 194a/1, 194a/31, 195b/10, 197b/19, 199a/1, 199b/17, 200a/1, 200b/15, 200b/7, 202a/14, 203a/18, 204a/12, 204b/22, 205a/29, 206a/1, 209a/6, 209b/16, 209b/20, 210a/1, 210a/5, 210a/12, 215a/18, 215b/6, 215b/9, 217b/15, 217b/17, 219b/8, 220a/2, 222a/14, 224a/8, 224b/1, 224b/3, 225b/21, 226b/1, 227b/2, 230a/12, 230b/17, 232a/14, 233b/1, 233b/6, 233b/9, 234a/11, 234a/16, 236a/11, 238a/1, 239a/23, 240a/19, 240b/35, 243a/1, 245a/13, 245a/15, 246a/7, 249a/4, 249a/7, 249b/13, 249b/17, 250a/7, 252b/13, 252b/7, 254b/1, 255a/7, 256a/6, 259a/11, 259b/17, 261b/24, 266a/8, 269a/5, 270b/3, 271b/19
İ. 014a/24
i. emreyle 052b/64
i. ḳıyāsiderüm 163b/26
i. lāzımolmaḳḳıyāsetdüm 184a/5
i. mükemmelolmuşlar 205b/15
i. münkādolmaḳ 152b/5
i. müşevveşolmañ 013a/31
i. suāliderin 103b/29
i. taḥṣiletmek 235b/18
i. te’yīdidelüm 161b/8
i. tevbeidüb rücu'eyleñ 090a/19
i. teẕekküreyle 270b/3
i. uyanıḳoluñ 044a/42, 077b/35
i. uyanıḳoluñzirā 045a/13

imiş : rivayet çekimi
i. 005b/18, 021b/9, 027a/24, 033a/25, 033a/28, 038a/25, 044b/3, 052a/55, 052b/61, 054a/6, 054b/13, 055b/45, 056b/18, 060a/38, 060b/5, 061a/14, 062a/42, 064b/47, 064b/48, 066a/26, 073b/30, 077b/1, 081a/7, 081b/25, 082a/39, 082b/42, 083a/5, 089b/10, 092a/32, 092a/34, 093a/17, 097b/44, 099b/32, 104a/39, 105b/20, 105b/24, 107a/20, 107b/7, 113a/1, 114a/16, 118b/28, 119b/16, 120b/34, 123a/9, 124a/27, 124b/37, 126a/30, 126b/6, 129b/24āna, 131b/4, 134b/33, 135a/42, 135b/7, 142b/14, 144b/5, 166b/5, 180b/19, 190b/3, 191a/12, 193b/15, 220a/15, 232b/5, 234b/8, 236a/4, 236a/10, 236a/11, 238b/9, 241b/8, 244a/21, 250b/17, 258b/21, 262a/12, 268a/4, 268a/8, 268b/14, 269b/9, 272a/1, 272a/3, 274b/2, 277a/10, 278a/10, 279b/5, 280b/2, 282a/6, 283b/2, 284b/1, 285a/11, 288a/2, 290a/19, 290a/21
i. 007a/5, 020a/15, 027a/24, 027a/25, 049b/72, 052b/58, 056a/2, 057b/2, 061b/22, 074a/33, 090b/4, 098b/10, 101b/29, 110b/13, 113b/4, 118a/24, 134b/28, 136a/12, 192b/24, 272a/4

imsāk : oruç başlangıcı
i. 147a/32
i.+ sızlar 226a/4

imtiḥān: sınav
i. 165b/3, 167a/13, 167a/9, 195a/1, 233a/9
beni i. 039b/19
i. 070a/2, 246a/13
ānı i. 040a/35
i.+ dan 258a/9
i.+ üñ 233a/8

imtiḥān it -: denemek
nesneleri i.- e 203a/10
sizi i.- mek 255a/12

kimesne i.- mez 246a/14
kendüsini i.- sün 169a/28
Mesīḥi i.- elüm 167a/9
beni i.- ersiz 074b/15
anı i.- üb 033b/3
Allahı i.- ersiz 111b/10
ve i.- ici 008a/3
beni i.- üb 136a/18
rabbüñrūḥun i.- mek 092b/9

imtiyāz: ayrıcalık
i.+ ları 169b/10

in -
i.- di 014a/25, 014a/27, 014b/1
i.- diler 100a/38
i.- diler 105b/28, 110b/12, 111a/25
i.- dügi 099a/27
i.- dükleri 068b/9
i.- er 031a/9, 054a/10, 102b/11, 277b/1, 285b/1, 288a/1, 289a/2, 289b/11
i.- ilirüz 180a/4
i.- ilür 146b/22
i.- ilürüz 146b/23, 180a/2
i.- mesin 043a/18
i.- mesün 076b/15
i.- mişdur 280a/12
i.- mişdür 130a/6
i.- se 215a/16
i.- sün 051b/42, 082a/32
i.- üb 027a/29, 053a/2, 098b/6, 103a/21, 107a/20, 118a/22, 121a/10, 127a/10
i.- üñ 247b/16
i.- üp 008a/16

in'ām : bağış
i. 210b/13, 230b/22
i.+ ını 224a/7
i. 143a/15, 143a/16, 147a/33, 158b/12, 176b/12, 190a/15, 192b/19
i.+ da 157a/6
i.+ ı 144a/23, 163a/7
i.+ lara 171a/1
i.+ ları 151a/29, 169b/9, 170b/31
i.+ larımız 151b/6
i.+ larını 170b/28
i.+ laruñ 169b/4
i. 200a/32
i.+ ı 137b/11, 255a/10

inan -
i.- a 073b/23
i.- alar 217b/12
i.- an 069b/42
i.- avüz 082a/32
i.- dı 149b/17
i.- dılar 038a/32, 090b/4, 136b/24
i.- dılar 110a/2
i.- duġuñ 015a/13
i.- duñuz 173a/2
i.- ılmaz 131b/8
i.- ılmışdur 216b/11, 226b/14, 227b/3
i.- ılmışdur 140a/3
i.- ılmışdür 219a/12
i.- ınız 215a/14
i.- ırlar 247b/20
i.- ırsa 264a/1
i.- ırsıñ 247b/19
i.- ırum 168b/18
i.- madılar 083a/12, 083b/15
i.- maduñuz 038a/32
i.- mak 241a/6
i.- mañ 043b/27, 077a/21
i.- maz 101a/27
i.- mışlar 098b/12
i.- ur 073b/24, 153a/2, 171a/7
i.- urum 134b/25
i.- urum 129a/15
i.- uruz 143b/7
i.+ mışdur 133b/12

inās : kadınlar
i.+ da 148a/22, 207b/12, 226b/2
i.+ dür 259a/9
i.+ ı 219a/16, 259b/15
i.+ da 181a/6
i.+ ı 226a/11

i.+ ıdır 194a/27

inbisāt: genişleme, yayılma
i. 092a/30, 092a/32
i.+ ımız 262b/22
i. 263b/17
i. 137a/31
i.+ ını 091a/13

incām : meydana çıkma
i.+ ıñ 250a/11

incāz : sözünde durma
i. 183b/12

ince
i. 052b/59, 079b/50, 082b/46

inci : değerli taş
i.+ den 290a/21
i.+ ler 286b/17
i.+ lerde 220a/10
i.+ nüñ 286a/12
i.+ yü 025b/46

İncīl : hristiyanların kutsal kitabı
i. 198a/7, 212b/4, 224a/10, 282a/6
İ. 047a/13, 076b/10, 078a/9
i.+ de 202b/5, 204b/22, 206a/3
i.+ i 202a/15, 249b/16
i.+ ime 225a/9
i.+ imiz 217b/14
i.+ in 013b/17
İ.+ in 031a/12
i.+ iñ 203a/18, 203b/28, 204b/18, 206b/15, 208a/23, 228b/3, 230b/14, 243a/3,
248a/5, 256a/5
İ.+ iñ 284a/18
i.+ iñ tecrübeolunmuş 234a/16
i.+ iñ'avretler 220b/11
i.+ ine 219a/11
i.+ ini 212b/8
i.+ iñṣıdḳı 207b/6
i.+ iñsırrını 202a/20
i.+ üñ 202b/7
İ. 020a/6, 160b/16
İ.+ de 166a/18
İ.+ dedür 183b/19
İ.+ den 166a/15
İ.+ e 151a/28, 189b/7
İ.+ e īmāngetirüñ 054b/15
İ.+ e iṭā'atitmediler 149b/16
İ.+ i 166a/14, 179a/5, 190a/12, 190b/7
İ.+ i daḫīḳabûletdüğüñüzi 173a/1
İ.+ i iḫbāretmege 157b/17
İ.+ i va'ẓetdiler 099a/26
İ.+ i va'ẓiderler 110a/8
İ.+ i va'ẓidüb 111a/21
İ.+ i va'ẓitmeye 185b/16
ol İ.+ ianlaratefsiret-düm 190b/2
İ.+ ime 139b/16
i.+ in 023a/45
İ.+ in 032a/5, 045a/17, 079a/31, 166a/23
İ.+ iñ 051b/41, 191a/14
İ.+ inden 137b/16
İ.+ ine 165b/12, 184b/13
İ.+ ini 155a/20, 186a/8
İ.+ ini ḫiẕmetider 154b/16
İ.+ ini şehadetitmek 122a/24
i.+ ini vaʿaẓider 009a/23
İ.+ ini va'ẓider 054b/15
İ.+ inüñ 155b/29
İ.+ ümüz 179a/4
İ.+ üñ 190b/5
İ.+ üñ 071b/30
ve İ.+ üñżāyi'eyle-ye 068a/35
İ.+ iñ 040a/26
İ.+ indeki 137b/10
İ.+ ine 137a/2
İ. 043a/13

incin -
i.- di 070b/14
i.- diler 037b/16
i.- mege 072a/42
i.- mişdur 233a/17

i.- mişlerdür 036a/25
i.- ub 233a/10
i.- ürler 059b/18

incīr : meyve, incir
i. 037b/19, 037b/21, 044a/32, 073a/13, 073b/20, 073b/21, 077a/28, 248b/12
i.+ ler 284b/4
i.+ lerimi 248b/12
i.+ lerüñvaḳti 073a/14
i. 013b/16

indir -
i.- ir 281a/13
i.- ub 258a/14
i.- üb 082b/46, 134a/17, 134b/30

indiril -
i.- mişdür 246a/15

indür -
i.- e 082a/37
i.- üb 108b/29
i.- ülesiñ 020b/23

inkār : reddetme
i. 067b/34, 089b/13, 089b/14, 221b/8, 242a/24, 261b/22

inkār it -: reddetmek
bize i.- e 225a/12
rabbe i.- eler 257b/1
ḳuvvetine i.- er 226a/5
eger i.- eriz 225a/12
kerre i.- esiñ 080b/72
bana i.- esiñ 079a/31
ile i.- di 049b/72
yine i.- di 080b/70
īmānıma i.- medim 269b/13
ismime i.- mediñ 271a/9
kendüsine i.- meye 225a/13
oġula i.- se 261b/23
nefsine i.- sün 030a/24
bana i.- esiñ 050a/75
bana i.- esiñ 048a/35
baña i.- e 019a/33
Mesīḥe i.- er 266b/5
āna i.- eyim 019a/33
kendü i.- üb 080b/68
şehvetlere i.- üb 229a/12
biz i.- mege 091a/17

inḳızā : geçip gitme
i. 043a/13, 043a/6

inṣāf : acıma
i.+ un 138b/32
i. 075b/34, 117b/14, 126b/1, 152b/5
i.+ ında 128b/4

insān
i. 219b/5, 268b/13
i.+ ı 217a/4
i.+ ı mükemmelola 226b/17
i.+ üñ 232a/6
i.+ a 282b/14
i. 018b/23, 020b/19, 021b/8, 022b/40, 025a/41, 031a/12, 031a/9, 035b/18,
036b/28, 044b/44, 045a/14, 046b/3, 057a/28, 071b/33, 079b/42
i.+ a 022b/32, 067b/31, 174a/32
i.+ ı 030b/28, 077a/26, 098a/56
i.+ ım 029b/14
i.+ ın 043b/30, 044a/39, 068b/12
i.+ ıñ 025a/38
i.+ u 049b/63
i.+ uñ 015a/20, 043b/27, 044a/37
i.+ uñṣalṭanatı 056a/9

insāniyet
i.+ li 248b/7
i.+ lü 144a/19, 158b/4
i.+ lü 167a/13
i.+ lü 158b/13

intihā : sona erme
i.+ sı 236a/3

i.+ yā 177a/14
i.+ sı 058b/27, 255a/7
i.+ sıdur 025a/40
i.+ sında 025a/40, 025b/49
i.+ yā 076b/13
i. 235b/12
i. 233a/15

intikāl : göçme, taşınma
i. 170b/3
i. 160a/6

intiḳāl it -: göçmek
anı i.- miş 241a/5
melekūtüne i.- mişdur 208a/14

öte i.- eyim 097b/44
muḳaddese i.- üp 008a/5

intiḳām: öç
i.+ ını 274a/10
i. 135b/5
i. almağa 185a/6
i.+ uñuz 152a/19
i. 152a/20, 152b/4, 240b/30
i.+ ı 182b/11
i.+ ını 287a/3

intiẓār : bekleme, bekleyiş
i.+ ına 218a/6
i. 250a/7
i.+ ı 240b/27
i.+ ıma 203a/20
i.+ ından 106b/12
i. 146b/25
i.+ ı 146b/19

intizār it -: beklemek
ile i.- miş 235b/16
daḫī i.- erler 129a/15
i.- er 146b/24

irādet : isteme, istek
i.+ i 109a/36, 137b/11, 155b/32, 164b/37
i.+ ine 148a/19
i. 032b/13
i.+ i 151b/3, 157a/2, 196a/1, 200b/17, 214b/3, 215b/18, 253a/15, 254a/17
i.+ in 023a/50, 038a/31, 125b/14, 272b/11
i.+ iñ 058b/35
i.+ ince 264b/14
i.+ inde 239b/10
i.+ ine 189b/5, 225b/26
i.+ ine 254b/3
i.+ ini 014a/21, 201b/7, 240b/37, 254b/3
i.+ inüñ 196a/9, 207b/9
i.+ lerümi 108b/23
i.+ ü 139b/18
i.+ ün 196a/6
i.+ üñ 012a/10
i.+ üñi 239b/9
i.+ üñol-sun 048b/43
i. 183a/5

i'rāż : çekinme
i. 226a/6
i. 122a/27

i'rāż it -: çekinmek
benden i.- diler 224b/15
kemlikten i.- üb 254a/11

irfāş : daimi ikamet
i. 042a/26, 200b/19
i.+ ınun 285b/3
i.+ larda 254b/4
i.+ lar 195a/21

iriş - : erişmek, yetişmek
i.- cek 051b/33
i.- diler 006a/2, 064a/33
i.- dügi 102a/39
i.- dük 122b/3, 136a/13
i.- dük 121b/16
i.- dürmez 184b/12
i.- ecek 031b/24, 123b/18

i.- icek 015b/28, 101a/26, 103b/33
i.- mek 133b/12
i.- mez 171a/8
i.- ti 105b/22
i.- tiler 060b/1
i.- üb 008b/11, 053a/2, 105b/23, 107a/20, 111a/27, 111b/4
i.- übanları 118a/19
i.- übet-tilar 127a/14

irsāl : gönderme
i. 058a/13, 101b/30, 105a/11, 132a/17, 231b/14
anlara i. 038b/38
i. olunmuş 273a/7

irsāl it -: göndermek
i.- eyim 175a/3
ve i.- dik 213b/2
İsrāile i.- di 103b/36
Barnabası i.- diler 105b/23
silası i.- dük 112b/27
ferişteleriñi i.- e 044a/31
ırakümmetlere i.- e 126a/21
Mesīḥi i.- e 090a/21
ānıḳaysere i.- em 131a/21
sizi i.- erin 018b/16
iki i.- mege 062b/7
anı i.- mek ta'yīnetdüm 131a/25

irşād : doğru yolu gösterme
i. 159a/16

irşād it -: doğru yola sevk etmek
daḫī i.- em 172a/19

irtidād: dinden çıkma
i.+ ı 217a/3

isbāt : kanıtlama
i. 233b/10

isbāt it -: kanıtlamak
i.- er 101a/22
anları i.- emediler 130a/8
evvel i.- üñ 140b/9
anlar i.- mege 129a/13

ise
i. 009b/13, 010a/24, 018a/13, 020a/16, 022b/40, 023b/10, 025a/40, 030a/24,
030b/26, 033a/26, 034b/21, 046a/29, 048b/43, 051b/42, 051b/44, 059b/25, 065a/4,
065b/17, 066b/36, 067b/34, 068b/13, 068b/18, 069b/36, 069b/37, 070a/50, 071a/21,
073b/25, 076a/44, 086b/25, 090a/24, 092a/34, 094a/36, 094a/37, 094a/39, 100a/2,
108a/15, 109b/48, 118a/15, 120b/38, 127a/10, 127a/11, 129a/20, 131a/21, 131b/5,
133b/12, 135b/10, 139b/26, 140b/18, 141a/2, 143a/21, 143b/4, 143b/6, 144b/3,
148a/19, 148b/27, 148b/29, 150b/24, 152a/18, 152b/9, 154a/23, 154a/4, 160b/8,
161a/19, 162b/18, 163a/12, 163a/13, 163a/14, 164b/2, 164b/37, 164b/39, 164b/4,
164b/40, 165b/11, 165b/12, 169a/27, 170b/3, 172a/23, 172b/37, 173b/13, 173b/14,
174a/29, 174a/32, 175a/4, 177a/20, 177b/5, 180b/17, 182b/14, 183b/12, 184a/4,
187a/30, 190b/6, 198a/3, 199b/21, 201a/24, 201b/8, 205a/4, 206b/8, 210a/1,
210b/13, 210b/14, 211b/11, 220a/1, 222a/10, 226a/8, 230b/19, 231b/2, 237b/8,
238b/17, 240a/18, 244a/25, 247a/2, 248b/14, 249a/5, 250b/15, 251a/7, 255a/10,
255a/11, 256b/8, 257b/4, 257b/5, 260b/6, 263b/11, 264a/4, 264b/18, 278b/7
i. ānıḥāllitmege 094a/39

i. ānımelāmetetsinler 130a/6
i. iftirāederler 267a/10
i. niceoldu 022b/40
i. raḥmet 148a/19
i. ṣadaiden 170b/1
i. żāyi'olmuşlara 179a/4
i. ẓulümideñüñ 182b/12
i. 090b/7, 129a/19, 173b/16, 222a/11, 248a/5

İsḥāḳ
i.+ uñtañrısı 075a/26
i. 095b/9
i. 241b/9, 242a/20
İ. 004b/2
i.+ da 242a/18
i.+ ı ḳurbaneyledi 242a/17
i.+ uñ 089b/13
İ.+ a 194a/28
i.+ da 147b/7
i.+ dan 147b/11
i. 014b/11
İ.+ un 040a/32
İ. tevlīditdi 004b/2

isim : ad
i. 043a/12, 090b/7, 091a/12, 266a/15, 284b/5
i.+ de 091a/18
i.+ de artuḳta'limetmeyesiz 093b/28
i.+ den 197a/21
i.+ ler 289b/12
i.+ lerden 118a/15, 284b/3
i.+ leri 258a/9, 281a/8, 285a/8, 289b/14
i.+ lerüñ 240a/18, 259b/17, 270b/4

i.+ i 123b/14, 137a/6, 139b/24, 157a/10, 204a/10, 222b/1, 231a/5, 261a/13,
265b/6, 274a/8, 280b/2, 281b/1, 287b/14, 287b/16, 290b/4
i.+ i ibğāżetdiñ 231a/9
i.+ im 043a/10, 148a/18, 269a/3
i.+ imde 033a/20, 069b/40, 157b/16
i.+ imde ḳabulider 069b/37
i.+ ime inkāretmediñ 271a/9
i.+ imi 269b/13
i.+ imi 271b/13
i.+ in 217a/7
i.+ iñ 012a/10, 270b/1
i.+ iñ iftirāetmezlermi 247a/7
i.+ inde 037a/9, 042b/39, 053b/19, 069b/38, 073a/10, 088b/38, 089b/7, 094a/41,
101b/28, 161a/4, 162a/11, 201a/21, 210b/17, 250a/10, 250b/15, 255a/14
i.+ inde ta'mīdolundu 157b/13
i.+ inde ta'midolundular 119a/5
i.+ inde ümidṭutalar 022a/22
i.+ indeammāBeṭrus 091a/19
i.+ indeki 218a/6
i.+ inden 092a/31
yeṣu'u i.+ indeta'midolun-urlar 099a/17
i.+ ine 131b/9, 157a/2
i.+ ine du'āide ḫalāṣola 149a/14
i.+ ine du'aide ḫalāṣolaserdür 087b/22
i.+ ine du'aider 125b/17
i.+ ine ı'durafideriken 245a/15
i.+ ine i'tiḳādederiz 262b/23
i.+ ine i'tiḳādedesiz 264b/14
i.+ ine i'tiḳādidenler 264b/13
i.+ ine temcīdvirmeye 283a/4
i.+ ine teslīmeylediler 112b/27
i.+ ini 119a/13, 281a/6
i.+ inüñ 282b/12, 283a/2
i.+ inünkıleri 098b/12
i.+ iñüzerine 204a/10
i.+ ler 081b/28
i.+ leri 141b/8
i.+ üm 035a/29, 076b/13, 100b/17
i.+ ümde ḳabulideñbeniḳabulider 032a/5
i.+ ümi 100b/15
i.+ üñde 014a/22

i.+ üñe 154b/10
i.+ i 014a/23
i. 101a/21
i. 090a/16, 104a/44, 112a/15
i. ta'ẓīm 119b/18
i.+ nde 019b/41, 019b/42

İspanya
i.+ ya teveccühideyim 155a/24

isrāf **:** savurganlık
i.+ ıñ 254b/4
i.+ uñuz 163a/6

İsrā'īl
i.+ in 237b/8
i.+ iñ 205a/5, 237b/10, 242a/22, 269b/14
i.+ üñ 197b/12
i. 075a/30
İ. 018b/23, 028b/25, 147b/7, 148b/27, 148b/30, 149b/19, 150b/26, 178b/13
İ. ṭalebider 150a/7
İ.+ de 014b/10
İ.+ den 050b/9
İ.+ denḳıler 147b/7
i.+ e 093b/32
İ.+ e 082a/32, 097a/37, 108b/24, 149b/2, 149b/21, 150b/25
İ.+ e irsāletdi 103b/36
İ.+ i 167a/18
İ.+ i ziyāretide 096b/24
İ.+ in 097a/41
i.+ iñ 289b/12
İ.+ iñpadişahı 051b/42
İ.+ liler 089b/12
İ.+ lüler 087b/22, 094a/35, 108a/17
İ.+ lüler medeteylen 124a/27
İ.+ lülerdür 147b/4
İ.+ lülermidür 186b/22
İ.+ lüyüm 149b/1
i.+ uñ 088b/36
İ.+ ün 028b/30
i.+ üñ 093a/21
İ.+ üñ 018a/6, 090b/9, 100b/15, 108a/17, 136b/20, 148b/27, 195b/16
İ.+ üñcemi' 091a/10
İ.+ iñ 035a/28

iste -
i. 188a/20
i.- di 102b/10, 120b/34, 208b/27
i.- di 033a/24, 170a/18
i.- digü 058a/13
i.- diġüm 035b/15
i.- diği 209b/18
i.- dik 213b/18
i.- diler 068b/13, 134b/30, 136a/18
i.- dügi 123b/15, 169b/12, 174a/38
i.- dügüm 145a/19
i.- düġüñ 028b/28
i.- dükleri 124a/31
i.- medi 006b/18, 033a/30, 051b/35, 063b/27, 066a/24, 069a/30
i.- medigüm 145a/19
i.- medim 230b/14, 239b/5
i.- medügümi 145a/20
i.- medüler 097a/39
i.- medüñ 239b/8
i.- medüñüz 042b/37
i.- mege 183a/10
i.- mek 145a/18
i.- mem 028b/33, 038a/29, 145a/17, 167b/21, 175b/7, 214b/13
i.- meye 204a/13
i.- meyüb 166a/17
i.- mez 259a/9
i.- mezim 150b/25, 166b/1, 266a/14
i.- mezler 041a/5
i.- mezlerdi 039a/3
i.- mezse 218a/11
i.- mezüm 137b/13
i.- mezüm 118a/16
i.- mezüz 176b/8, 180a/4
i.- r 036a/27, 042b/37, 063a/20, 064b/49, 081a/12, 081a/9, 106a/5, 116a/18,

121b/14, 128b/7, 131a/21, 131b/5, 148a/19, 161a/19, 164b/37, 164b/40, 177a/15,
219b/5, 235b/17, 245b/19, 246b/18, 248a/5, 278b/5
i.- rdim 230b/13
boşamaḳ i.- ridi 005b/20
i.- rim 055b/41, 063b/25, 145a/15, 163a/7, 164a/32, 172a/19, 193b/20, 203a/12,
219b/8, 222a/14, 229b/8, 266b/5
i.- rimki 168a/3
i.- rin 048a/38
i.- rin pākol 014b/3
i.- rler 031a/12, 050b/16, 058b/33, 189b/7, 193b/17, 195b/12, 195b/13, 222a/12,
278b/7
i.- rler 116a/21
i.- rlerse 172b/35
i.- rmisiñ 096b/28, 130a/9, 247b/20
i.- rse 278b/5
i.- rsem sefiholmayım 187b/6
i.- rseñ 030b/4, 055b/41
i.- rseñiz 194b/18
i.- rseñüz 013b/10, 020a/14
i.- rseñvar-ub 034b/21
i.- rsin 014b/3
i.- rsiñ 034b/17, 048a/38, 063b/22, 078a/12, 079a/37, 100a/6, 193a/9
i.- rsiñāna 036a/21
i.- rsiz 036b/32, 047a/15, 050b/17, 051a/21, 071b/36, 161a/21, 167b/26
i.- rsiz 093b/29
i.- rsizüñẖadimiñiz 036a/27
i.- rsüñsaña 072b/51
i.- rüm 035b/15, 079a/35, 191b/2
i.- rüz 071b/35
i.- üz 022b/39
i.- ye 011a/40, 021a/28, 068a/35, 072a/44
i.- yecek 026a/5
i.- yen 254a/10
i.- yenden 011a/42
i.- yenler 193b/22, 223a/9, 226b/13
i.- yenlerden 186b/12
i.- yenleri menidüb 266a/10
i.- yim 259a/5
i.- yub 126a/30, 218b/7
i.- yub ġarkoldılar 242b/29
i.- yüb 081b/15, 129b/27, 135a/43, 145a/21, 148a/22, 166a/17
i.- yüb 130a/9
i.- yüb 187a/32
i.- r 023a/47, 023a/48, 024b/28, 030a/24, 051b/44, 067b/34, 069b/36, 106a/6,
113b/3, 148a/19, 249a/5

istibḳā it -: devamını istemek
gününe i.- mek 258a/9

istic'āl : acele etme
i.+ inde 141a/26

isti'cāl it -: acele etmek
ḳatlanub i.- er 259b/12

isti'dād: yetenek
i.+ ıñızı 184a/2
i.+ ıñızuñ 183b/19
i.+ ı 202a/15

istid'ā et -: emanet etmek
ḳaysere i.- düknmi 130b/12
ḳaysere i.- erim 130b/12
ḳaysere i.- mege 136b/19
ḳaysere i.- miş 131a/25, 133a/32

istidraḳ: nail olmak, varmak
i.+ sızlardur 151a/33

istihzā: alay etme
i. itdiler 117a/32
i. 036a/19, 195b/7
i.+ laruñ 242b/36

istihzā it -: alay etmek

anı i.- dükden 081b/20
ḥicaleti i.- er 243a/2
ġayriler i.- üb 087b/13
kāhinler i.- üb 082a/31
yā i.- e 130a/4

istiḳāmet: yön
i.+ i 228b/8
i.+ iñ'aṣası 231a/8

istikbāl: gelecek
i.+ e 044b/2
i. 236a/1
i.+ ine 215a/17

istiḳsām: bölme, paylama
i. 119a/14

istimā' : duyma, dinleme
i. 095a/2
eger i. 032b/16
mecmū' vaṣiyetettü i. 103b/34

i. 149b/17, 155a/21, 171a/2, 225a/14, 263a/3
i.- eyle-diñiz 261a/18
i. 059b/24, 065b/15, 090b/4, 104a/44, 112a/13
kiliseyi i. 032b/17
seni i. 032b/16
i. idesin 131b/3

istimā' it -: duymak, dinlemek
ümmetler i.- eler 227a/17
yürüdükleri i.- em 265b/5
ḫalaṭolunmayub i.- enlerde 233b/3
alub i.- enlerden 231b/3
anları i.- er 263a/6
ile i.- diğimiz 231b/1
olmuşlar i.- diğiñiz 208a/23
ve i.- dik 260a/3
bidāyetden i.- diñiz 260b/7
hem i.- diñiz 206b/9
adem i.- meye 246b/19
Pevlusi i.- diler beyānider 112a/12
görüb i.- dügün 125b/15
ve i.- diñ 270b/3
olub i.- di 114a/14
müte'alliḳānı i.- di 129b/25
kelāmīñ i.- diler 119a/10
küfrünü i.- düñüz 049b/66
i.- n 059a/3
daḫī i.- ñ 038a/33
i'tiẕārumı i.- ñ 125a/2
anı i.- ñ 030b/6, 068b/8
ḳorḳanlar i.- ñ 108a/17
nedür i.- sin 271a/7, 271b/14
anlar i.- yiserlerdür 137a/29
nice i.- e 149a/14
beni i.- eler 172a/21
i.- enola 246b/23
bizi i.- er 264b/15
nāmusu i.- iciler 139a/13
sözlerüñ i.- üb 268a/3
kelāmullahı i.- e 107b/8
süleymānıñḥikmetin i.- e 023a/42
sözlerümi i.- en 014a/26
cemī' i.- enler 133a/29
cemi' i.- eñler 092b/6
cemī' i.- enler 101a/21
anı i.- er 063b/21
sözü i.- er 024a/22
rıżā i.- erler 075b/37
kim i.- ersiz 019b/5
icmalen i.- esiñ 128b/5
anı i.- esiñ 131a/22
ḥaḳḳında i.- evüz 117a/33
anı i.- üb 063a/20
kimesne i.- üb 117b/8
sözlerümi i.- üb 014a/24
eydürin i.- medilermi 149b/18
anı i.- medükleri 149a/14
īmān i.- mekten 149b/17
kelāmīn i.- mege 109b/44
idi i.- mege ḳādiroldu 060a/33
añları i.- mek 032b/17
peyġamberi i.- meye 090a/23

isti'māl: kullanma
i. 163b/21

i. 138a/27, 164a/31, 165b/12, 166a/19, 209b/23
i.+ i 200a/30
i.+ in terk 138a/27

isti'māl it -: kullanmak
ile i.- e 219a/9
ayinleri i.- ersiz 209b/20

yardumları i.- diler 134a/17
bunu ḳaṣdidüb i.- dümmi 177a/17
sertliḳ i.- meyim 189a/10
gibi i.- mez 253a/16
südü i.- en'adliñ 234b/13
imbisāṭı i.- erüz 178b/13
birini i.- medüm 166a/15

istirāhat it -: dinlenmek
i.- mişdur 233b/10
ümitde i.- e 088a/27

istirfāh: refah, bolluk
i. 230a/7

iş **:** amel, iş
i. 021b/11, 022a/24, 028a/11, 030a/18, 030a/22, 030b/5, 032a/10, 034b/26,
035b/11, 035b/15, 037a/11, 037b/21, 038b/42, 042b/37, 046b/45, 047a/13, 047b/23,
049b/71, 051a/23, 052a/48, 052b/58, 053b/13, 055a/27, 068a/35, 068b/7, 074b/11,
076a/44, 080b/70, 086b/18, 087b/13, 088a/32, 091a/10, 093b/24, 094b/4, 097a/36,
097a/40, 099a/22, 099a/27, 100b/15, 101a/21, 102b/16, 103b/32, 105a/10, 110a/9,
126b/9, 128b/10, 134b/34, 135b/9, 146a/9, 151a/27, 152b/9, 155a/28, 161a/4,
162a/7, 163a/12, 164b/4, 167b/27, 180a/2, 194b/15, 197b/8, 203a/19, 203b/22,
203b/29, 210b/21, 215b/18, 221b/4, 240a/16, 240b/33, 245a/17, 246b/23, 246b/25,
248b/15, 252b/7, 253a/19, 256b/5, 257a/18, 263a/3, 269a/6, 288b/6
i.+ i 109a/41, 161b/1
ellerinüñ i.+ idir anlar 231b/11
i.+ im 161b/12
i.+ ini ḳatleylemişdür 262a/12
i.+ lerde 096a/23
i.+ lerinde 097a/41
i.+ lerinden 277b/20
i.+ lerüñ ibğażedersiñ 269a/6
i.+ li 225a/10
i.+ liler 254a/16, 254a/18
i.+ lilerden 205a/2
i.+ süz 035a/4, 035b/7
i.+ ten 227b/18
i.+ üm 060b/7

işāret
i. 216b/5

işāret it -: göstermek
söylemege i.- icek 128b/10
ile i.- üb 108a/16

İşa'yā
i. 021b/17
i. 027b/7
i.+ ı 148b/27
i. 065a/6, 099b/28, 099b/30
İ. 015a/17
i. 154b/12

işbu **:** işte bu
i. 007a/3, 010a/19, 018a/5, 040b/38, 043a/13, 077b/5, 087a/8, 169a/25,
219b/3, 246b/25, 286a/15

işçi
i. 213b/2
i.+ lerdür 211b/12
i.+ lerim 206a/4, 230b/25

i.+ mize 230a/2

işit - : duymak
i.- dicek 006a/3
i.- icek 014b/10
i.- ilmişdür 006b/18
i.- üb yolagitdiler 006a/9
i.- ürken 024a/14
i.- de 018a/14
i.- de 021b/20, 103a/23
i.- decek 131a/23
i.- deler 123b/23
i.- denler ḥayrānḳaldılar 062b/2
i.- denlere 093a/12
i.- desiñ 125b/14
i.- desiz 090a/22, 136b/26
i.- deyim 128a/35
i.- dı 187b/4
i.- di 007a/22, 030b/6, 052a/47, 062a/36, 063a/14, 072a/47, 099b/31, 110a/9
i.- di 087a/6
i.- dicek 020a/15, 022a/24, 026b/13, 034b/22, 034b/25, 036a/24, 038b/45, 039a/7,
040a/33, 056b/17, 057b/9, 058a/21, 059b/16, 061b/27, 063a/16, 063b/29, 072a/41,
088b/37, 093a/21, 094a/33, 098a/54, 117a/32, 120a/28, 123b/20, 127a/16, 196b/15
i.- dicek şādoldılar 078a/11
i.- dicek te'accüb 039b/22
i.- dicek 115b/9
i.- diğim 278a/8
i.- diğimiz 260a/5, 265a/6
i.- diğin 224b/2
i.- diğiniz 261b/24
i.- diğiñiz 213a/13
i.- dik 257a/18, 260a/1
i.- dikleri 065a/56
i.- dildi 056a/2
i.- diler 036b/30, 040a/34, 083a/11, 091b/24, 098b/14, 115a/39, 125a/2, 126a/22,
136a/15, 279a/12
i.- dilmiş 053b/13
i.- dilür 161a/1
i.- dim 268b/11, 272a/1, 273a/11, 273b/1, 273b/3, 273b/5, 274a/6, 274a/8,
274b/4, 277a/17, 280a/10, 281b/2, 282b/13, 283b/1, 283b/5, 283b/7, 285b/4,
287a/1, 287a/6, 289a/3
i.- dim 277a/14
i.- din 224b/13
i.- diñ 024a/19
i.- diñiz 205a/27, 250a/11, 261b/24
i.- diñiz 207b/6
i.- diñüz 010b/27, 198a/3
i.- dirüz 087b/12
i.- düb 026b/13, 059a/10, 066a/25, 073a/18, 092b/5, 098b/6, 100b/7, 105a/18,
111b/8, 119a/5, 199b/21
i.- düb 059b/20
i.- düb 028a/11
i.- dügi 126a/26
i.- dügümüz 123a/12
i.- dük 080a/58, 095a/14, 112b/24
i.- dükleri 093b/24
i.- düm 100b/13, 125a/7, 132a/14, 203b/27
i.- düñ 087b/22
i.- dün 095a/12
i.- düñüz 010a/21, 010b/33, 011a/38, 011a/43, 080a/64, 190a/13
i.- düñüz 024a/18
i.- düp 024a/20, 024b/23
i.- düp 028a/12
i.- dür 037b/16, 075a/28, 120a/26, 136b/26, 187b/7
i.- dürler 019b/5, 059b/19, 073a/15, 136b/27
i.- dürsiz 019a/27, 024a/17, 059b/24, 088b/34
i.- dürsiz 076a/7
i.- dürümki 168b/18
i.- dürüz 087a/8
i.- enler 244a/19
i.- enlere 200a/30
i.- esiz 024a/14, 233b/7

i.- esiz 233a/8
i.- esiz 233a/15
i.- icek 019b/3, 207b/4
i.- iciid-enol-mamış 246b/25
i.- iñ 247a/5
i.- medesiz 043a/6
i.- medi 125a/9, 158b/9
i.- mege 023b/9, 059a/9, 059b/23, 066b/37
i.- mek 024a/17, 136b/22
i.- mek 116b/22
i.- mekle 024a/14
i.- mekte 024a/15, 258a/8
i.- memek 150a/9
i.- mesi 226b/4
i.- meye 025a/44, 234b/12, 277b/21
i.- meyeler 024a/15
i.- mez 050b/13, 067a/19, 263a/6
i.- mezler 024a/14
i.- mişler 190a/23
i.- señiz 097a/38
i.- sin 269b/11, 281a/10
i.- sin muẓafferolana 269a/7
i.- sün 023b/10, 025a/44, 059a/10
i.- sün 059b/23, 065b/17
i.- süñ 020a/16
i.- sünler 059a/10
i.- tiklerimizi 091b/20
i.- ub 207b/7, 271b/20
i.- ub taḥriżetdiler 233a/16
i.- ürler 024a/17

işkence
i. 279a/11
i.+ lenmiş 027a/25
i.+ lenmiş 279b/3
i.+ si 276b/5
i. 107a/19

işle - **:** yapmak, gerçekleştirmek
i.- di 250b/15
i.- di 078a/7, 161a/4
i.- diğimiz 265a/8
i.- dik 254b/3
i.- diler 035b/11, 242b/33
i.- medi 131a/25
i.- mege 165b/6
i.- mek 199b/20, 218a/11
i.- mem 145a/17
i.- meye 214b/11
i.- mez 136a/17, 218a/11, 246b/20
i.- mez 133a/32
i.- nlere 138b/3
i.- nürler 128b/3
i.- r 141b/15, 218a/12, 218a/7
i.- rüm 109a/41, 145a/15
i.- yelüm 195b/11
i.- yen 103b/36, 139a/9, 261a/18, 261b/29, 266a/11
i.- yene 139a/11
i.- yenleri ḥükm 138b/3
i.- yici 246b/25
i.- yiciler 252b/12
i.- yub 200a/29

işte **:** işaret etme manasında
i. 005b/20, 006a/9, 006a/1, 006b/13, 007a/19, 008a/16, 008b/11, 013a/4,
015b/24, 015b/29, 015b/32, 015b/34, 020a/10, 020a/8, 020b/19, 021a/2, 021b/17,
021b/9, 022b/41, 023a/42, 023a/46, 023a/47, 023a/49, 023b/3, 028a/22, 030b/3,
030b/5, 034a/16, 034b/27, 035b/18, 036b/30, 037a/5, 039a/4, 042a/34, 042b/37,
043b/23, 043b/25, 045a/6, 045b/22, 045b/25, 048b/44, 048b/46, 048b/47, 048b/51,
049b/64, 052a/51, 053a/2, 053a/7, 053a/8, 053a/9, 053b/20, 054a/1, 057a/24,
058b/32, 058b/35, 059a/3, 061b/22, 071a/28, 071b/33, 077a/21, 077a/23, 079b/42,
079b/43, 082a/35, 087a/7, 092b/9, 093b/25, 093b/28, 098a/56, 099b/37, 100b/11,

103a/17, 103a/20, 103a/21, 103b/30, 105a/11, 106a/7, 107b/11, 108b/25, 109b/47,
113a/1, 122a/22, 122a/25, 139b/17, 148b/33, 174b/51, 181a/2, 181b/9, 182b/11,
188a/14, 190a/21, 194a/2, 232a/13, 239b/6, 239b/8, 248a/3, 248a/4, 248b/6,
250a/11, 250a/4, 250a/7, 250a/9, 252b/6, 267a/14, 268a/7, 268b/18, 269b/9,
270a/22, 271a/11, 271a/8, 271a/9, 271b/20, 272a/1, 272a/2, 273a/5, 273a/6,
273b/2, 274a/12, 274a/8, 275a/8, 277a/12, 279a/14, 279b/3, 281b/1, 282b/14,
283a/5, 284a/15, 287b/11, 289a/3, 290b/7
i. iḫbārettiler 053a/11
i. la'netitdüġüñ 073b/21
i. namazḳılur 100b/11

it - **:** etmek, yapmak
i.- diler 110b/18
ḫiẕmet i.- diler 008b/12
istihza i.- diler 117a/32
i.- dügi 101b/37
i.- düniz 041b/23
i.- medi 075b/35, 142a/19, 164a/28
i.- medilākin 142a/20, 147a/32
i.- mediler 097b/52, 138a/21, 155a/22
i.- medim 157b/14
i.- medimi 157b/21
i.- medük 165b/12
i.- medüḳ 014a/22
i.- medüm 122a/28
i.- mege 065b/13, 072a/46, 095a/10, 096b/31, 105a/17, 105b/26, 127b/20, 157b/17,
169a/33, 183a/11, 183b/12
i.- meġe 033a/24
i.- mege ḳādirdegülüm 049a/53
i.- mege ḳādirolmaz 062b/5
i.- mek 033a/25, 033b/33, 040b/3, 041b/24, 094a/35, 100a/38, 114b/23, 117a/32,
125b/11, 127b/21, 128b/7, 131b/9, 136b/19, 138b/29, 162a/2, 163a/5, 192b/18,
239b/9
helāk i.- mek 006b/14
i.- mek 155a/27
i.- mem 035b/13, 145a/19, 190a/21, 196b/16
i.- memek 139b/22
i.- memek 041b/24
i.- men 040b/4
i.- mesi 141a/26, 141a/3, 143a/15, 151a/29
i.- mesidür 152b/10
i.- mesiñ 153a/3
i.- mesine 141a/25
i.- mesini 193a/6
i.- mesinüñin'āmları 170b/30
i.- mesüñ 143b/13
i.- meye 032b/12, 032b/16, 070b/16, 083b/18, 194a/3, 194a/4
i.- meye ḳādirolan ḳabul 034a/12
i.- meye 141b/9
i.- meye tañrınuñ 147a/33
i.- meyeler 096a/19, 163a/9
i.- meyeler 021b/17
i.- meyem 166a/19
i.- meyen 014a/26, 139a/5
i.- meyen 115b/5
i.- meyeñelākin 141a/5
i.- meyeni ḫorgörmesüñ 153a/3
i.- meyenler 138b/32
i.- meyenlere 142b/14
i.- meyesiñ 034b/18
i.- meyesiz 011b/1, 120b/37, 189a/7
i.- meyesiz 194b/8
i.- meyevüz 185b/13
i.- meyevüz 143b/6
i.- meyüb 103a/20
i.- mez 145a/18, 153a/7, 153a/8, 171a/2
i.- mez nikāḥetsüñler 164b/37

i.- mez-13misiz 161b/12
i.- mezem 166a/17
i.- mezim 155b/4
i.- mezler 011a/47, 011a/48, 034a/11
i.- mezler 040b/4
i.- mezmisiñ 139b/21
i.- mezsin 013a/4
i.- mezsiñ 039b/17
i.- mezüz 165a/9, 180b/12
i.- miş 098b/12, 101b/28, 110b/19, 147b/11, 197b/15
i.- mişdür 005b/25, 038a/31, 038b/36, 088b/36, 091a/10, 116b/24, 118b/28, 181a/21, 189b/2
i.- mişdür 111b/5
i.- mişdür 033b/5, 035a/6, 039a/3, 047a/13, 070b/7, 110b/15
i.- müş 089b/12
i.- müşdür 066b/37
i.- sin 034a/13
i.- ti 040a/28
i.- tükleri 102b/11
i.- e 019a/32, 032b/16, 034a/14, 038b/41, 041a/13, 140a/5, 140a/8, 147b/3, 157a/8, 159b/13, 189b/10, 227b/18, 229a/14, 235b/14, 250b/15, 279a/16
ḳatl i.- e 010a/22
i.- e zināider 010b/33
i.- e 140a/7, 142b/8, 159b/11, 164a/35
i.- ecek 055a/27
i.- eceksiñ 126a/26
i.- eler 013b/10, 083b/18, 143a/18, 171a/9
i.- eler 036a/19, 038b/38, 039b/15, 112a/21
i.- eler ammā 166a/15
i.- elüm 078a/12, 153a/13
i.- em 035b/15, 166a/20, 166a/22
vaż' i.- em 088b/35
i.- em 040b/45, 137a/28, 150a/15, 166a/20, 166a/21, 166a/23
i.- en 014a/22, 140b/12, 140b/13, 146a/11, 170b/1, 171a/5, 206b/13, 219b/18, 223a/13, 232b/5, 240a/24, 257b/4, 266a/10, 270a/23, 286a/9
i.- eñ 041b/18, 151b/8, 157b/21, 158a/31, 158b/4, 159a/7, 159b/8, 161a/3
i.- en tekmilide 202b/6
i.- en 112a/18
i.- eni 061b/32
i.- eñden 146b/20
i.- eñe 137b/16, 141a/4, 142a/25, 152b/5
i.- enḳabı 104b/5
i.- eñkimesneye 081b/21
i.- enler 104a/45, 111b/5, 115b/7, 152a/15, 200a/32, 226a/8, 233a/17, 254a/13, 254a/8, 266b/4, 279a/12
i.- eñler 051b/39, 082a/29, 138b/30, 143a/17, 150b/22, 157a/3, 164a/31, 194b/12
i.- eñler 164a/30
i.- eñlerden 090b/4
i.- eñlerdür 120b/38
i.- enlere 009b/9
i.- eñlere 071a/25, 138b/32, 146b/28, 165b/4
i.- enlere va'deetdim 247a/6
i.- enleri 073a/15
i.- eñleri 037a/12
i.- eñleri ḫalāṣide 157b/22
i.- eñlerinin 042a/32
i.- eñlerüñ 141b/11, 149a/15, 154a/3
i.- enmecd 178b/11
i.- enmuḥabbetini 198b/19
i.- enyoḳ 228a/7
i.- er 009a/3, 034a/9, 035a/29, 036a/21, 037b/23, 039a/46, 041b/22, 054a/6, 068b/18, 083b/20, 095a/10, 101b/30, 101b/34, 108b/28, 116a/14, 117a/4, 141b/7, 142b/8, 148a/19, 149b/3, 158b/11,

159b/17, 161b/12, 164b/38, 165a/12, 189b/8,
194a/25, 197a/3, 197b/15, 199a/8, 199b/16, 236a/2, 240a/16, 242b/32, 249a/6,
250b/15, 255a/14, 256b/10, 258a/13, 258b/17, 266b/3, 267b/19, 267b/24, 270b/1,
271a/7, 271b/14, 274b/2, 278b/5, 282a/11, 287b/12
ḫiẕmet i.- er 151b/12
i.- er 014b/10, 034a/10, 164b/39, 178b/10
i.- erler 038a/25, 038a/32, 040a/30, 041a/5
i.- erler 041a/5
i.- er 233a/8
i.- erek 098b/9, 100a/40, 130a/4, 202b/6, 240a/13
i.- erek 070b/3, 199a/3
i.- ergöre 237b/5
i.- eriken 255b/2, 256a/12
i.- erim 145a/20, 153b/11, 166a/23, 173a/1, 190a/11
i.- erim 074a/33, 204b/18, 259a/2
i.- erin 128b/11, 145a/22, 166b/26
iḳrār i.- erin 129a/14
i.- eriñ maḫtûnolmuş 163b/18
i.- erişte 237b/8
i.- erkendüsi 229b/11
i.- erler 011b/2, 036a/25, 057a/24, 059b/17, 072a/42, 081b/21, 138b/32, 139a/14,
180b/13, 259b/16, 268a/4
i.- erler 076a/43
i.- erlerse 172a/24
i.- ermi 140a/4
i.- ermisiñ 139b/22
i.- ersiñ 073b/28, 100a/5, 153a/4, 191a/14, 191a/15
i.- ersiñ 073b/28, 138b/1, 139b/24
iżdihād i.- ersiñ 125a/8
i.- ersiñḳaç 042b/37
i.- ersiz 038a/28, 039b/19, 040b/43, 041a/13, 041b/23, 042a/30, 059b/25, 072b/3,
097b/52, 116b/24, 162a/7, 162a/8, 165a/13, 167b/31, 169a/34, 194b/15, 194b/18,
235b/11
i.- ersiz iṭā'atitmege 144a/16
i.- ersiz 041b/16, 068b/16, 095b/5
i.- erüm 147b/1, 166a/16, 182a/4
i.- erüm 132a/18
i.- erüz 116b/28, 141a/28, 141a/31, 141b/9, 149a/9, 165a/8, 165b/12, 180a/9, 263b/20
i.- erüz 119a/14, 146b/25, 160b/13, 171a/10
i.- erüzsizüñ 189a/10
i.- esin 163b/16
i.- esiñ 040b/36
ibġāż i.- esin 011a/44
istimā' i.- esin 131b/4
i.- esin yā 163b/16
i.- esiz 146a/14, 154a/7, 155b/30, 164a/36
şek i.- esiz 078b/27
i.- esiz 042a/35, 166b/25
fırār i.- esiz 007b/8
i.- evüz 143b/7, 144b/6, 235a/4
i.- eydüm 133a/29
i.- eyim 020a/16, 030a/19, 037b/24, 054b/17, 162b/16, 186b/19, 191b/18
mütāba'at i.- eyim 015a/20
i.- eyim 008b/20, 036b/32, 080a/59, 155b/29
i.- icek 119b/20
i.- iciler 139a/14
i.- iciler red 038b/42
i.- icilerine 128a/30
i.- icinüñ 103b/32
i.- iserüz 162a/3
i.- rsiñbunlardan 139b/22
i.- ub 040a/24
i.- üb 006a/4, 040a/24, 040a/35, 097a/39, 097a/41, 102a/2, 107b/2,

109b/50,
110a/6, 117a/32, 118a/22,
138a/22, 139b/22, 147b/10, 182a/2,
190a/14, 191b/20,
194a/27, 213a/11, 217b/17,
226a/6, 240b/29, 246b/24, 252a/21,
253b/7, 267a/15,
274a/10, 276a/5
mürūr i.- üb 111a/24
şehādet i.- üb 099a/25
teserru' i.- üb 125b/18
teskin i.- üb 120b/35
i.- üb ilḳaider 119a/8
i.- üb ṣulḥṭalebetdiler 107a/20
i.- üb tābi'olan 083b/20
i.- üb vefāt 040a/25
i.- üp 034b/26, 035a/2, 036b/32
i.- üp ta'līmiderse 010a/19

it **:** köpek
i.+ ler 028b/27
i.+ lere 028b/26
i. 102b/14

itā'at **:** emre uyma
i.+ ine 137a/5
i.+ i 234b/8
i. 194b/7, 204a/12, 210b/19,
229a/1
i.+ üñ 144a/17
i.+ e 251a/2
i.+ i 156b/26
i.+ inde 252a/22
i.+ ine esirḳılur 185a/6
i.+ ine tevekküledерek 230b/21
i.+ ini ẕikrider 182b/15
i.+ iniz 156a/19

iṭā'at it -: emre uymak
kendüsine i.- enlere 234b/9
göñülden i.- düñüz 144a/18
āna i.- mek 143b/13
īmāna i.- diler 095a/8
nesnelerde i.- ñ 210b/22
efendilere i.- ñḫavf 201b/5
vālideñize i.- ñrabbde 201b/1
āna i.- erler 055a/28
ẓulme i.- erler 139a/8
āna i.- ersiz 144a/16
ana i.- erler 060b/41
aña i.- erler 015b/28
İncīle i.- mediler 149b/16
idersiz i.- mege 144a/16

İṭaliyya
İ. 245b/24
İ.+ yā 133b/7
i.+ den 117a/2
i.+ dan 245b/25
i.+ yā 133a/1

i'tibar **:** saygınlık
i. 098b/11, 205a/30

i'tibār it -: inanmak
ile i.- esiz 215b/13
üzere i.- er 153a/5
günü i.- r 153a/5

i'tidal **:** ılımlı olma
i.+ e 256b/6
i.+ i 256b/6
i.+ iñiz 206a/5

i'tikād **:** inanç
i. 037b/22
i.+ ıña'ẕīmdür 028b/28
i.+ uñuz 037b/21
i.+ uñuzolsa 031b/20
i. 141a/30, 265b/5
i.+ iden 149a/12
i.+ uñ 141b/11
i. 111b/5
i. etmeyen 110a/2
i. 090a/16
i.+ ı 140b/22
i.+ ında 090a/16
i.+ ıñuz 173b/18
i. 142a/1, 213a/11

i.+ ı 270a/19
i.+ ı 122a/22
i. 195a/22
i. 095a/8, 141b/11, 141b/9
ammā i. 115b/5
i.+ ın 141a/27
i.+ ındandur 141a/27
i.+ ıñız 173b/15
i.+ sız 210a/6
i.+ sızlığından 151a/31
i.+ sızlıḳta ḫabseyledi 151a/32

i. 141a/28
i.+ sızlıḳtan 150b/20
i.+ ta 153a/1

i'tiḳād it -: inanmak, tevekkül
ismine i.- eriz 262b/23
ismine i.- esiz 264b/14
anları i.- dü 111a/23
i.- dügümiz 152b/11
rūḥa i.- mek 263a/1
Allaha i.- meyen 264a/10
şehādete i.- medi 264a/11
bana i.- eñ 032a/6
i.- eñe 149a/5
her i.- en 109a/40
saña i.- enleri 125b/19
tañrıyā i.- er 115a/35
ki i.- erler 123b/21
içün ḫalāṣolmaḳ i.- erüz 112a/12

bir i.- en 113a/1
ve i.- eñler 089a/44
oġluna i.- en 264a/10
ismine i.- enler 264b/13
içindür i.- enlere 172a/22
lākin i.- enlere 172a/23
ki i.- erüz 196b/19
āna i.- meyesiz 109a/42
ve i.- enlerden 119b/18
sizdeki i.- ersiz 213a/14
anlardan i.- düñüz 159a/4
aña i.- mek 203b/29
tañrıyā i.- mediñiz 151a/30
doldursun i.- mekte 154b/13
göre i.- düm 179b/12
tañrusı i.- meyenlerüñ 179a/4
eri i.- enoġulları 228a/6
va'de i.- eñlere 192b/22
i.- enden 118b/2
ni'metden i.- eñlere 118b/28
'aded i.- üb 105b/22
Yahûdiyette i.- meyenlerde 155b/31
ḫod i.- meyeñlere 172a/22

i'timād: güven
i.+ da 177a/15
i. 071a/24

i'timād it -: güvenmek
cümleñüze i.- üb 177b/3
kendü i.- meyevüz 176b/10
ḥużūrunda i.- eyim 019a/33

i'tirāf : söyleme
günahlarına i. 054a/6
i. eyleñ 250b/16
ḥużūrunda i. 019a/32
i.+ ını 240a/23

i'tirāf it -
günāhlarımıza i.- eriz 260a/9
geldiğine i.- erse 263a/3
anlarıḳucaḳlayub i.- diler 241b/13
geldiğine i.- mezse 263a/3
geldiğine i.- mezler 265a/7
lisan i.- e 204a/11
Yesû'a i.- esiñ 149a/9
ikisine i.- erler 126b/9
anlara i.- eyim 014a/23
saña i.- eyim 154b/9
salṭanata i.- eñ 152a/2

i'tizār : af dileme
i.+ ım 165b/3
i.+ ına vaż'olunmuşum 203a/18
i.+ ında 202b/7
i.+ sıñ 138b/1

içün i. 128b/11
i.+ uñ 130b/17
i. 138a/21
i.+ ı 182b/11
i.+ ımda 227a/16
i.+ umı 125a/1

i'tizār it -: af dilemek
ḥāżıroluñ i.- mek 254a/15
size i.- erüz188a/19
ḳatunda i.- eceġim 131b/2
kendü i.- er 130a/8

itlāf : telef etme
i.+ ı 077b/5
i. 047a/9

itmām: tamamlama
i. 288b/8
i. 176a/18, 208b/25, 227a/6

itmām it -: tamamlamak
yaña i.- e 205a/30
noḳṣanlaruñ i.- eriz 214a/11
ḳarındaşlar i.- diler 186a/9
iḥtiyacıñızı i.- e 207a/19
'ibādetleri i.- eriken 238a/6

ittifāḳ: birleşme
i.+ ı 086b/25, 181b/16
i. etdüñüz 092b/9

İyakintus
İ. 290a/20

iyi
i.+ ciler 206a/17
i.+ ler 210b/16
i.+ lere 253a/18
i.+ lıḳten 222b/2
i.+ liğin 230b/15
i.+ nüñ 250a/11

iyilik it -
i.- erek 218a/14
ammā i.- meyi 245a/16

iz : belirti, emare
i.+ ine 102b/12
i.+ lerde 188a/18
i.+ leri 243b/13
i.+ lerinde 141b/13
i.+ lerini 007a/4, 054a/4
i. 262b/20

izāḥat : açıklama
i.+ ı 257b/3
i. 206a/19
i.+ a ġarḳederler 223a/10
i.+ ıñ 203b/29
i. 258a/12
i.+ e 285a/12, 285a/8
i. 099a/20

izāle : yok etme
i. 090a/19

izāle it -: yok etmek
kinahi i.- mek 239a/26

izdiyād: çoğalma
i. 202b/9, 207b/11, 209a/7
i.+ ını 199b/16
i. 140a/7, 179b/16
i. 256b/8
i. 154b/13

izhār : gösterme
i. 021b/16, 138a/19

izhār it -: göstermek
anı i.- em 211a/4
adamlara i.- dı 229a/11
mücdeliyyete i.- di 083a/9
yürüyenlere i.- di 083a/12
anlara i.- diler 030b/3
kimesnelere i.- diler 052a/54
ammārūḥun i.- mesi 169b/7
anlarda i.- ecegim 132a/17
aña i.- eñ 097a/35

aña i.- di 005b/20
rüyāda i.- di 006b/13
yıldızuñ i.- dügi 006a/8
bende i.- mek 190a/16

izin **:** müsade
i. 163a/6

izin vir -: müsade etmek
ammā i.- ildi 136a/16
ḫodāna i.- medi 061a/19

'izzet **:** değer, yücelik
'i. 065a/6, 065b/10, 139a/10, 151b/11, 201b/2, 221b/3
'i.+ e lāyıḳ'adetsinler 222b/1
'i.+ e lāyıḳ'adoluñunlar 222a/17
'i.+ i 139a/7
'i.+ lü 128b/3, 132b/25
'i.+ süz 026a/57, 062b/4
'i.+ süzler 160b/11
'i.+ te 209b/23
i.+ ivir-ür 170a/25
i.+ süzerek 170a/23

ḳab **:** kap
k. 225b/21
k.+ a 253b/7
k.+ ları 225b/20
k.+ laruñ 239a/21
ḳ. 073a/17, 103a/17, 148a/22
ḳ.+ ı 102b/11
ḳ.+ ıñ 286a/13
ḳ.+ ına 214b/4
ḳ.+ laruñ 065b/8

Kabadokiyya
ḳ.+ dave 087a/9

kabar -
k.- mış 267a/16

ḳ.+ mış 161a/19
ḳ.- mış 258b/18
ḳ.- mışsız 161a/2

ḳabīḥ **:** çirkin
ḳ. 117b/14, 200a/4, 210a/9
ḳ.+ dir 172b/36

ḳābil **:** yetenek
ḳ.+ lerdür 034b/27, 071a/28
ḳ. 133b/12, 219a/17, 228b/8, 244a/18
ḳ.+ den 274a/12
ḳ. 220a/3

ḳabīle **:** aşiret
ḳ.+ den 236b/13, 236b/14
ḳ.+ leriñizden 213a/14
ḳ.+ miz 131b/7
ḳ.+ sinden 205a/5
ḳ.+ ye 236b/14
ḳ.+ sinden 149b/1
ḳ. 281a/7
ḳ.+ den 273a/9
ḳ.+ lerden 275a/8, 278b/9
ḳ.+ leri 268a/7
ḳ.+ sinde 275a/6
ḳ.+ sinden 273a/5, 275a/5, 275a/6, 275a/8
ḳ.+ sinindir 289b/13
ḳ.+ ye 282a/7

ḳābiliyet: yetenek
ḳ. 183a/4
ḳ.+ ince 045a/15, 105b/29, 183a/3

ḳ.+ den 255a/11

ḳābil ol -: mümkün olmak
eger k.- sa 077a/22
ḳ.- mayan 248b/8

ḳabir **:** mezar
k.+ lere 278b/10
ḳ. 052b/61, 052b/64, 140b/13, 175a/56, 223a/15
ḳ.+ de 082b/46, 096a/16, 108b/29
ḳ.+ den 053a/8, 083a/8

ḳ.+ ler 052a/52
ḳ.+ lerden 052a/53
ḳ.+ lere 042a/27
ḳ.+ e 083a/3, 083a/5
ḳ.+ i 052b/66, 053a/2, 088a/30
ḳ.+ inde 052b/60
ḳ.+ iñ 052b/60
ḳ.+ uñ 082b/47, 083a/4

ḳabūl : razı gelme
ḳ. 059b/16, 070b/15, 088b/39
etdiler ḳ. 034a/12
itmeye ḳādirolan ḳ. 034a/12
sözi ḳ. 034a/11
ḳ.+ süzlüğü 251b/17
ḳ.+ ü 201b/10
ḳ. 242b/31, 266a/10
ḳ. 114a/21, 230b/13
ḳ.+ ünde 247a/2

ḳabūl it -: razı gelmek
kim ḳ.- er 243b/7
şehādetini ḳ.- eriz 264a/9
beni ḳ.- diñüz 046a/34
ṭutmaġa ḳ.- düler 065a/4
kendü ḳ.- medi 081b/24
eger ḳ.- mek 020a/14
anı ḳ.- di 153a/4
ḫod ḳ.- di 183b/17
andan ḳ.- diñiz 261b/27
beni ḳ.- düñüzYesû'Mesīḥ 193b/15
müṣālaḥatıise ḳ.- me 150a/15
ileri ḳ.- mek 266a/10
yüzüni ḳ.- mez 190b/6
cümlemizi ḳ.- diler 135b/2
ile ḳ.- diler 115b/11
isminde ḳ.- en 019b/42
sizi ḳ.- eñ 019b/40
beni ḳ.- en 019b/41
ismümde ḳ.- eñ 032a/6
ile ḳ.- eñler 088b/41
ile ḳ.- enpeyġamberiñ 019b/41
beni ḳ.- er 019b/40, 069b/37
ismimde ḳ.- er 069b/37
irsāleyleyeni ḳ.- er 019b/41
işitdüb ḳ.- erler 059b/20
beni ḳ.- erse 069b/37
anı ḳ.- esiz 155b/2
sizi ḳ.- eyim 181b/18
girenler ḳ.- er 137a/31
dīzārı ḳ.- erseñiz 247a/9
yirde ḳ.- erüz 128b/4
dizarı ḳ.- ici 103b/35
beni ḳ.- medüñüz 046b/43
beni ḳ.- mez 069b/37
yā ḳ.- medü 186a/4
dīzarı ḳ.- mek 139a/12
ḳ.- mez 159a/14
sizi ḳ.- meye 018a/14
kelāmullahı ḳ.- miş 098b/14
ḳ.- mişler 104b/2

ḳabz **:** tutma
ḳ. 288a/2

ḳabz it -: tutmak
daḫī k.- em 205b/11
sizi ḳ.- e 215a/5
ki ḳ.- dim 205b/13
hakīmleri ḳ.- er 160a/20

kaç **:** ne kadar, nice
k. 033a/21, 225b/22
k.+ a 249b/8, 276b/7

ḳaç - : kaçmak
k.- an 265b/3, 288b/8
ḳ. 006b/13, 050b/14, 067a/20, 081a/4, 223a/11
ḳ.+ dılar 015b/33
ḳ.+ uñ 018b/23
ḳ.- an 042b/3, 046a/37, 076a/4, 129b/25, 144b/5
ḳ.- asız 042a/34
ḳ.- dılar 083a/8, 110a/7
ḳ.- ma 215a/3
ḳ.- maya 135a/43
ḳ.- mış 256b/5
ḳ.- sunlar 076b/15
ḳ.- sunlar 043a/17

ḳ.- tı 279b/6, 288b/11
ḳ.- tılar 079b/50
ḳ.- tılar 049a/56
ḳ.- ub 061a/14
ḳ.- un 162b/18, 167a/15

ḳaçan : ne zaman
ḳ. 077b/33, 155a/24, 264a/2

kadar : ölçüde, derecede
k. 222b/1, 224b/17, 231a/4, 238b/14, 240b/26, 240b/29, 241b/12, 248a/4,
253a/22, 285b/7, 286b/17
ḳ. 012b/24
ḳ. 014b/11, 021b/12, 029a/34, 029b/10, 029b/9, 039a/10, 052b/66, 057b/10,
066b/5, 067a/19, 090a/24, 090b/7, 092a/34, 092b/8, 094a/36, 094a/37, 100b/13,
100b/16, 109b/48, 123b/20, 137b/15, 143b/3, 152a/19, 182b/11, 189b/6, 195b/11,
205b/15, 233b/7, 236b/22, 237b/6, 240b/26, 290a/16

kadeḫ
k.+ i 036a/22
k.+ imi 036a/23
ḳ. 019b/42
ḳ.+ i 071b/38
ḳ.+ lerüñ 065a/4, 065b/8
ḳ.+ te 285b/6
ḳ.+ üñ 042a/26

ḳadı : hakim
k. 249b/11
ḳ. 128b/10, 227a/8, 250a/10
ḳ.+ ları 247a/5
ḳ.+ sıdürve 234a/13

ḳadīm : eski
ḳ.+ īlerden 010b/33
ḳ. 260b/7, 280a/9
ḳ.+ den 259a/5, 266b/4
ḳ.+ den 257b/3
ḳ.+ īlerden 010a/21, 010b/27

ḳādir : güçlü, muktedir
k. 167b/21, 174b/50, 185a/4, 189a/9, 248b/8
ḳ.+ dür 012b/27

ḳ.+ midir 247b/15
ḳ.+ midür 248b/12
ḳ. 099b/31
ḳ. 170a/21, 222b/25, 223a/8, 225a/14, 226b/15, 233a/19, 249a/2, 249b/12,
257a/16, 263b/21, 267b/24, 271a/8, 272b/8, 275a/8, 279a/17, 281b/3, 283a/3,
283b/8, 287b/15
ḳ.+ dir 206a/21, 280b/5
ḳ.+ dirler 277b/21
ḳ.+ dür 223b/16, 224b/12, 242a/19, 246b/22
ḳ.+ dür 237a/25
ḳ.+ im 206b/13
ḳ.+ iz 214a/9
ḳ. 019a/28, 036a/22, 058a/25, 065b/15, 069a/22, 069a/23, 091a/17, 091b/20,
094a/39, 105a/17, 111a/2, 118a/24, 147a/39, 154b/15, 156b/24, 159a/1, 159a/14,
159a/2, 159b/12, 162a/6, 167a/13, 167a/14, 167b/21, 178b/7
ḳ.+ dir 022a/29
ḳ.+ dür 007b/9, 034b/26, 056a/8, 058a/24, 150b/24, 169b/3, 184b/8
ḳ.+ dür 142a/22, 146a/8, 153a/5
ḳ.+ im 049a/62
ḳ.+ lerdür 060a/33, 129a/13
ḳ.+ mi 116a/19
ḳ.+ sin 014b/3, 128b/11
ḳ.+ siñ 163b/21
ḳ.+ siz 022b/35, 071b/38
ḳ.+ siz 198a/5

ḳ.+ süñ 055b/41
ḳ.+ üz 036a/23
ḳ.- üz 072a/39
k. 248a/3

ḳādir ol -: gücü yetmek
eger iḥyāetmeye k.- an 192b/21
etmeye k.- ursuz 172b/31
ta ḳ.- a 228a/9
etmeğe ḳ.- ana 198b/20
durmaya ḳ.- asız 201b/12
etmeye ḳ.- asız 202a/13
söyündür ḳ.- asız 202a/17
ḳ.- -madılar 238b/10
gelmeğe ḳ.- -maz 226a/8
olmaya ḳ.- ur 212b/6
nesneye ḳ. 284a/14
itmeye ḳ.- an ḳabul 034a/12
içlerünüzde ḳ.- anlar 130a/5
yüzmege ḳ.- anlar 135a/43
bilmege ḳ.- asıñ 128b/9
virmege ḳ.- avüz 120b/40
ḳ.- du 060a/33
alıḳomaġa ḳ.- duḳ 134a/17
getürmege ḳ.- duḳ 111b/11
ṣuyu yaṣaḳitmege ḳ.- ırmı 104b/47
durmaġa ḳ.- madı 134a/15
anı yavaşitmeğe ḳ.- madı 060b/5
niçün ḳ.- madıḳ 031b/20
anlar ḳ.- madılar 058a/21
ḳ.- madılar 031a/16
ḳ.- maduḳ 069a/28
ḳ.- maduñuz 109a/39
itmege ḳ.- maz 062b/5
gizlenmege ḳ.- maz 009b/15
bağlamaġa ḳ.- ur 060b/4
ḳandan ḳ.- ur 066b/4
ḳ.- urlar 056b/19
ḳ.- ursız 078a/8

kādis : kutsal kişiler
k.+ lere 202b/1
k.+ lerüñ 199a/12
k.+ leri 238a/4
ḳ. 063a/20, 196a/4
ḳ.+ ler 137b/7, 157a/2, 161b/1
ḳ.+ lerde 196b/19
ḳ.+ lerden 132a/10
ḳ.+ lere 155a/27, 196a/2, 266b/3
ḳ.+ lere ḫiẕmetetmesine 184a/1
ḳ.+ lere ḫiẕmetiderek 155a/26
ḳ.+ lere maḳbulola 155b/31
ḳ.+ lerüñ 151b/13, 184b/12
ḳ.+ ler 162a/2, 175a/1, 189a/13, 210a/12, 281a/7
ḳ.+ lere 183a/4
ḳ.+ leroluñ 251b/16
ḳ.+ lersize 207a/22
ḳ.+ lere 156a/15
ḳ.+ lerelāyıḳ 155b/2

ḳāfi : yeterli
k.+ dür 018b/25
ḳ. 178a/17
ḳ.+ vüz 178b/5

ḳaftān : süslü üstlük elbise
k.+ ı 267b/23
ḳ.+ ı 018a/10

kāhil : tembel
k. 228a/13, 234b/12
k.+ ler 235b/12
k. 198b/13, 246b/20
ḳ. 151b/11, 186a/9
ḳ. 195b/9
k. 246b/20

kāhin : büyücü
k.+ sin 236b/21
k.+ e 014b/4
k.+ ler 049a/59, 050a/1, 050a/6, 236b/21
k.+ lerden 050b/12
k.+ lere 050a/4
k.+ lerine 047a/14
k.+ üñ 047a/4
k.- lerden 048b/48
k. 049a/57, 049a/62, 057a/26, 080a/61, 093a/17, 093a/21, 093b/24,

093b/27,
100a/2, 126b/2, 130a/2, 234b/6,
236b/18, 237a/26, 238a/7, 239a/25,
239b/11,
240a/22, 245a/11
k. 049b/63
k. 234b/10
k.+ e 055b/44, 080a/53, 126b/4
k.+ i 110b/13, 238b/11
k.+ i 232b/1
k.+ ler 021a/5, 037a/15, 037b/23,
038b/45, 050b/20, 052b/62, 073a/18,
073b/27,
077b/1, 080a/54, 080a/55,
081a/10, 090b/1, 093b/24, 130b/15,
236b/23, 237a/27,
238a/6, 273a/10
k.+ ler 082a/31
k.+ ler 081a/3
ulu k.+ ler 051b/41
k.+ lerden 030a/21, 067b/31,
079b/44, 100b/14, 132a/10, 132a/12
k.+ lere 021a/4, 035b/18, 071b/33,
078a/11, 101a/22, 127a/14
k.+ ler 081a/11
k.+ leri 006a/4, 126a/30, 268a/6,
288b/7
k.+ ler 080b/1
k.+ leruñ 091b/23
k.+ lerüñ 090b/6, 119a/14, 126b/5
k.+ lık 236a/11
k.+ lıḳ 236b/12, 236b/15, 252b/5,
252b/9
k.+ lık 165b/13
k.+ liği 236a/5, 237a/25
k.+ uñ 079b/47
k.+ üñ 080a/54, 080b/66, 090b/7

ḳahpe : alçak, namussuz
ḳ.+ ler 038a/31, 038a/32
ḳ.+ nüñ 162b/16
ḳ.+ ye 162b/16

ḳaḥṭ : kıtlık
ḳ. 274a/8
ḳ. 286a/8
ḳ.+ lar 043a/7

kā'ide : kural
ḳ. 205b/16
ḳ.+ ñüñ 185b/13
ḳ.+ sinde 185b/16
ḳ. 195b/16

ḳaḳ - : ittirmek
ḳ.- dugı 106b/13

kal -
k.- anlar 222a/21
k.- ırlar 226a/6
ḳ.- dı 012b/30
ḳ.- a 074b/19, 159b/14
ḳ.- an 045a/11, 191a/13
ḳ.- anlar 135a/44, 215a/16, 215b/6
ḳ.- anlara 203a/14
ḳ.- anlardan 115b/10
ḳ.- anlaruñ 135b/9
ḳ.- anlara 083a/13
ḳ.- anlardaḫī 197a/4, 215a/14
ḳ.- aydı rıżāvirmedi 118a/20
ḳ.- ayım 203b/25
ḳ.- dı 075a/22, 133a/29, 135a/41,
150a/12, 227b/20
ḳ.- dı 019a/26, 119b/23
ḳ.- dılar 068b/15, 071a/24,
087b/12, 091a/13
ḳ.- dılar 116a/15
ḳ.- dım 205b/8
ḳ.- dıralar 083b/18
ḳ.- dırduñuz 097b/43
ḳ.- dırmaġ 076b/17
ḳ.- dırub 091b/24, 110a/11,
133b/14
ḳ.- dır-ub 056a/12, 068a/35
ḳ.- dırulub 073b/23
ḳ.- dırur 071a/22
ḳ.- dır-ur 059b/16
ḳ.- duk 123a/8
ḳ.- duk 123a/9, 136a/13
ḳ.- dum 149b/3, 187a/25

ḳ.- duñuz 134b/33
ḳ.- dur 056a/9
ḳ.- durulmuşdur 121a/9
ḳ.- ır 221b/5, 225a/13, 237a/25, 262b/14
ḳ.- ır 233b/10, 236a/4
ḳ.- ırki 233b/6
ḳ.- ırsañ 150b/22
ḳ.- madılar 237b/10
ḳ.- maġ 104b/48
ḳ.- maḳ 206b/13, 285a/10
ḳ.- maḳbil-ürim 206b/12
ḳ.- maḳsizüñ 203b/25
ḳ.- maya 243b/15
ḳ.- maya 074b/19
ḳ.- mayalar 150b/23
ḳ.- mayalar ḫalāṣolmaġa ḳādirdegülsiz 134b/31
ḳ.- mayub 130a/6
ḳ.- maz 240b/27
ḳ.- maz 262b/16
ḳ.- mış 221b/5
ḳ.- mışım 190a/19
ḳ.- mışlar 020b/24
ḳ.- ub 028b/32, 048a/38, 117a/4, 121b/16
ḳ.- ub müfāreḳatetdı 118a/23
ḳ.- ub uyanuḳoluñ 079a/35
ḳ.- uñ 018a/11
ḳ.- uñāna 062b/11
ḳ.- ur 092b/4, 263b/16
ḳ.- ur 184b/10
ḳ.- urlar 066b/2, 073a/19, 173a/6, 259a/5
ḳ.- üb 074a/6
ḳ. -an 059b/19, 088b/37, 137b/14, 165b/5, 178b/12, 188a/13, 199b/17, 206a/3,
254b/2, 259b/17, 270b/2, 277b/20
ḳ.+ ı 112a/17
ḳ.+ lar 039a/6, 150a/8
ḳ.+ lara 163a/12, 188b/2, 270a/24
ḳ.+ lardan 093a/13
ḳ.+ ları 169a/34, 288b/5

ḳal'a **:** kale, şehir
ḳ.+ yā 127a/17, 128a/33
ḳ.+ yā idḫāloluna 126a/24

ḳalabalıḳ
ḳ.+ dan 057b/9

ḳalb : kalp, gönül
k.+ üñüz 012b/22
ḳ. 075b/33, 099b/37, 149a/10, 240a/22
ḳ.+ de 009b/7
ḳ.+ den 218b/5, 225b/22
ḳ.+ den 252a/23
ḳ.+ i 064b/53, 065a/6, 065b/18, 092a/32, 097b/51, 138a/21, 139b/21, 179a/15,
258a/14
ḳ.+ imi 123a/13
ḳ.+ imiz 181b/12, 262b/21
ḳ.+ imizi 262b/20
ḳ.+ imün 147b/2
ḳ.+ imüñ 148b/1
ḳ.+ in 234a/12, 253b/4
ḳ.+ iñ 022b/35, 114a/14
ḳ.+ inde 010b/28, 285b/7
ḳ.+ iñde 044b/49, 164b/37
ḳ.+ iñde 073b/23
ḳ.+ iñden 066a/21
ḳ.+ ine 144a/18
ḳ.+ iñe 183b/17
ḳ.+ ini 246b/26
ḳ.+ iñizde faḫretmek 248b/15
ḳ.+ iñizüñ 201b/6
ḳ.+ inüñ 199b/19
ḳ.+ iñüñ 172a/25
ḳ.+ iñüz 067a/18
ḳ.+ ler 202a/22
ḳ.+ leri 138a/24, 270a/23
ḳ.+ leri paḳeyleñ 249b/8
ḳ.+ leri tefaḥḥuṣideñ 146b/27
ḳ.+ lerimizde 142b/5, 178a/2, 182a/4
ḳ.+ lerine 240a/17, 285a/17
ḳ.+ lerini 156a/18

ḳ.+ lerinizde 210b/15
ḳ.+ lerinizi 250a/9
ḳ.+ leriñizi 218a/5, 250a/6
ḳ.+ lerinizi ḳatietmek 233b/8
ḳ.+ lerümizde 177a/23
ḳ.+ lerüñ 160a/5
ḳ.+ lerüñüze 193a/6
ḳ.+ miz 262b/20
ḳ.+ ümdesiz 202b/7
ḳ.+ üñ 022b/35, 040b/36, 105b/23
ḳ.+ üñde 092b/4, 149a/8, 149a/9
ḳ.+ üñden 158b/9
ḳ.+ üñe 139a/5
ḳ.+ üñle 075a/30
ḳ.+ üñża'ifetinden 177b/4
ḳ. 024a/15
ḳ.+ leri 111b/8
ḳ.+ leriñ 111b/10
ḳ.+ lerinde 097a/39
ḳ.+ lerinde fikretdiler 056a/6
ḳ.+ te 021a/29, 088b/37
ḳ.+ ten ḫuruciderler 028a/18

ḳaldur -: kaldırmak
ḳ.- a 239b/5, 250b/15
ḳ.- dı 209b/15
ḳ.- duñuz 067a/20
ḳ.- ıl 179a/16
ḳ.- ır 219b/9
ḳ.- mak 239a/28
ḳ.- maya 021b/12
ḳ.- ub 030a/25, 123b/15
ḳ.- ul 037b/21
ḳ.- uñ 039b/13
ḳ.- up 031a/8
k.+ duñuz 029b/10
k.- duñuz 029b/11
ḳ.- maḳ 011a/40
ḳ.- a 081b/22
ḳ.- alar 008a/6
ḳ.- ayım 151a/28
ḳ.- dılar 026b/20, 063b/30
ḳ.- dılar 029a/38, 066b/9
ḳ.- dular 064b/44
ḳ.- duñuz 067a/20
ḳ.- ılmışdur 099b/33
ḳ.- maga 076b/15
ḳ.- maya 043a/18
ḳ.- muşdur 044a/39, 089b/7
ḳ.- ub 135a/40
ḳ. 031b/27, 126a/22
ḳ. 124b/37

ḳalḳ -
ḳ.- arlar 020a/6
ḳ.- dı 100b/8
ḳ.- dıġundan 083b/15
ḳ.- sagerekdür 076a/8
ḳ.- tı 056a/12
ḳ.- tılar 167a/8
ḳ.- ub 007a/21, 072b/51, 083a/9, 092b/6, 099a/26, 099a/27, 100b/11, 132a/15,
278b/1
ḳ.- ub ṭaşraçıḳtı 055a/35
ḳ.- ubanları 018b/22
ḳ. 056a/12, 056a/9, 062a/42, 101b/34, 106a/7
ḳ.+ a 060a/27

ḳamçı : kırbaç
ḳ. 042a/34, 051a/26, 081b/15, 161a/21
ḳ.+ lar 126a/24

ḳāmet : boy
ḳ.+ ine 012b/28
ḳ. 199a/14

kāmil : olgun
k. 199a/13, 208b/28, 246b/25, 260a/5, 270b/3
k.+ dür iḥtirāzeyleñ 011a/48
k.+ lersiz 209a/10
ḳ. 151b/3, 171a/10
ḳ.+ ler 158b/6
ḳ. 248a/2

kāmil ol -: olgunlaşmak
eger k.- maḳ 034b/21

size k.- uñ 011a/48
elveda ḳ.- ub 189a/11

ḳamu : bütün
k. 024b/32, 222b/1, 226b/2
ḳ. 063b/30, 065b/14, 088b/39, 093a/17, 107b/10, 108b/23, 108b/24, 156a/15,
173b/24, 179b/15, 220a/12, 232b/5, 239a/19

ḳan : kan
ḳ. 029b/17, 050a/8, 190a/16, 201b/12, 239a/22, 264a/6, 264a/9, 276a/7,
276a/9, 282b/20, 283b/4
ḳ.+ a 087b/20, 243a/4, 274a/13, 278b/6, 287b/13
ḳ.+ da 019a/26, 043b/28, 047a/13, 059a/5, 062b/10, 065a/56, 068b/18, 078a/12,
078a/14, 078a/9, 150a/12, 162a/4, 210a/11, 240a/18, 278b/8
ḳ.+ dadür 259a/4
ḳ.+ dan 024b/28, 026a/57, 038a/25, 062b/2, 075b/37, 112a/21, 112b/29, 116b/26,
124a/25, 206a/20, 249a/1
ḳ.+ dan ḳādirolur 066b/4
ḳ.+ ı 087b/19, 122a/28, 157b/20, 175a/55, 238b/12, 238b/13, 238b/14, 239b/5,
245a/11, 252a/19, 260a/8, 280a/11, 283b/4, 283b/7, 284b/6
ayaḳları ḳ.+ ıdök-mek 140b/15
ḳ.+ ımın 287a/3
ḳ.+ ıñ 093b/28
ḳ.+ ına 169a/28, 244a/24
ḳ.+ ında 141a/25
ḳ.+ ında 245b/21
ḳ.+ ından 051a/23, 122a/26
ḳ.+ ından şulḥetmiş 208a/20
ḳ.+ ını 239a/19
ḳ.+ ınuñ 251a/2
ḳ.+ ısenüñẓaġerüñ 175a/56
ḳ.+ sız 238a/7, 239a/18
ḳ.+ üñ 239a/22, 283b/6

ḳanā'at: yetinme
ḳ.+ üñüz 184b/9

ḳanat
ḳ.+ ı 272b/8
ḳ.+ larınüñ 277a/9

ḳanda : nerede
ḳ. 012a/19, 012a/20, 012b/30

ḳ. 015a/19, 235b/20
ḳ. 238b/17
ḳ.+ dür 006a/2

ḳandil : bir tür aydınlatma aracı
ḳ. 276a/10
ḳ.+ leri 272a/5
ḳ.+ lerimiz 045a/9
ḳ.+ lerini 044b/2, 045a/4

ḳandur -: kandırmak
ḳ.- am 150a/15
ḳ.- ayım 149b/19
ḳ.- uruzmı 167b/22

ḳangı : hangi
ḳ. 013b/9
ḳ.+ ñuz 012b/27
ḳ. 070a/50
ḳ.+ lar 034b/18
ḳ.+ sı 038a/31
ḳ.+ sıdır 075a/29
ḳ.+ sına 075a/24
ḳ. 009b/13
ḳ. 056a/9
ḳ. 086b/25
ḳ. 051a/21

ḳanı
ḳ. 196a/7, 208a/15, 239a/26

ḳāni' : yetinen
ḳ. 189b/10

ḳāni'ol -: yetinmek
ile ḳ.- alüm 223a/9
aña ḳ.- maḳ 206b/12

ḳanṭar: tartı
ḳ. 033a/24
ḳ. 045a/16
ḳ.+ ı 045a/15, 045a/17, 045b/20, 045b/22, 045b/24, 046a/29
ḳ.+ ı 046a/28
ḳ.+ ı 045b/20
ḳ.+ uñ 045b/20

ḳānun: yasa
ḳ. 086b/19
ḳ. 061b/26
ḳ. 050a/7

ḳap - : yakalamak
ḳ.- maġa 058b/27
ḳ.- maḳ 024a/19
ḳ.- ub 267b/23

ḳapa -: kapamak
k.- maya 271a/8
ḳ.- yub 011b/6
ḳ.- dılar 098a/57
ḳ.- dum 132a/10
ḳ.- maḳ 193b/17, 278b/6
ḳ.- maz 271a/8
ḳ.- r 271a/8

Kapadokyā
k.+ da 251a/1

ḳapan -: kapanmak
ḳ.- dılar 124a/31
ḳ.- mış 093b/23
ḳ.- muştur 045a/11

ḳapu : kapı
ḳ. 013b/13, 013b/14
ḳ.+ dan 013b/13
ḳ.+ ñı 011b/6
ḳ. 045a/11, 056a/3, 072b/5, 103a/17, 106a/7, 124a/30, 175b/9, 271a/8, 271b/20, 272a/1, 289b/13, 289b/14, 290a/21
ḳ.+ cıyā 077b/35
ḳ.+ da 271b/20
ḳ.+ dadır 092b/9
ḳ.+ dan 053a/2, 245a/13
ḳ.+ lar 093b/23, 110b/13, 114b/26, 250a/10
ḳ.+ larda 289b/12
ḳ.+ larda 044a/34, 077a/30
ḳ.+ ları 030a/19, 101a/24, 114b/27
ḳ.+ larını 290a/16
ḳ.+ laruñ 093a/18, 290a/21
ḳ.+ sı 289b/12
ḳ.+ sın 111a/28
ḳ.+ sına 082b/47
ḳ.+ sında 089a/2, 089b/10
ḳ.+ sını 211a/3
ḳ.+ sundan 083a/4
ḳ.+ yā 106b/10
ḳ.+ yā 055a/33
ḳ. 289b/14

ḳara : siyah
ḳ. 058b/1, 133b/13, 274a/13
ḳ.+ da 135a/44
ḳ.+ da 064b/48
ḳ.+ yı 041a/15

ḳaranluḳ: karanlık
ḳ. 082a/33
k.+ ın 257b/4
ḳ.+ ıñ 267a/14
k. 260b/11
k.+ ta żiyāvirir 257a/19
k.+ tadır 260b/10
k.+ tadür 260b/11
k.+ tan 252b/9
ḳ. 276a/8, 276b/2
ḳ.+ ta 260b/11

ḳarār : kesin hüküm
ḳ. 098b/13, 163b/21, 187b/10,

194b/12, 261a/19
ḳ.+ dür 176b/7
ḳ. 175a/58, 175b/7, 223b/17

ḳarār it -: karar vermek
ḳ.- eyim 175b/6
rüzgar ḳ.- di 064b/51
rüzgar ḳ.- ti 027a/33
nāmusda ḳ.- ersiñ 139b/17
āna ḳ.- mege 153a/5

ḳaravaş: cariye
ḳ. 080b/69
ḳ.+ dan 193b/22, 193b/23
ḳ.+ ıñ 194a/31
ḳ.+ larından 080b/67
ḳ.+ larum 087b/18
ḳ.+ uñ 194a/30

ḳarı : yaşlı kadın
k. 228b/8
k.+ cıkları 226a/6
ḳ. 025a/33, 061b/25, 062a/33, 075b/42, 221b/5, 221b/9
ḳ.+ lara 222a/16
ḳ.+ ları 222a/11, 222a/16
ḳ.+ sı 042a/26

ḳarınca
ḳ. 220a/3

ḳarındaş: kardeş
ḳ.+ ıñuñ 013a/3, 013a/5
ḳ.+ laruñuza 011a/47
ḳ.+ uña 013a/4
ḳ. 018b/21, 023a/50, 076b/12, 111b/3, 113b/2, 123b/20, 151b/10, 156b/23, 161b/11, 162a/6, 163b/15, 211a/9, 218a/15, 230a/1, 246a/9, 247b/15, 256a/12
ḳ. 245b/23
ḳ.+ a 153b/13, 175b/12
ḳ.+ ı 018b/21, 026a/3, 054b/16, 054b/18, 063a/18, 074b/20, 076b/12, 106a/2, 165b/5, 183b/18, 188a/18, 190a/20, 204b/25, 213b/2, 262b/14
ḳ.+ ımı 260b/9
ḳ.+ ımız 259b/15
ḳ.+ ın 163a/12, 262b/17, 263b/21, 264b/16
ḳ.+ ına 033b/35, 040a/25, 074b/20, 156a/15, 249b/11
ḳ.+ ına 260b/10
ḳ.+ ına 237b/11
ḳ.+ ını 214b/6, 249b/11, 262a/11, 262a/12, 263b/20
ḳ.+ ını 263b/20
ḳ.+ ını 262b/15
ḳ.+ ını 153b/10
ḳ.+ ını 153b/10
ḳ.+ ını 260b/11
ḳ.+ ınız 268a/9
ḳ.+ ınuñ 211a/10, 262b/13
ḳ.+ ki 230b/20
ḳ.+ lar 074b/20, 088a/29, 088b/38, 090a/17, 094b/3, 095a/2, 101b/30, 103a/23, 108a/15, 111b/7, 112a/13, 116a/14, 126b/1, 126b/5, 136a/15, 137b/13, 144b/1, 146a/12, 148b/1, 150b/25, 151a/1, 154b/14, 154b/15, 155b/30, 156a/17, 157a/10, 158a/26, 159a/1, 160a/6, 163b/24, 164a/29, 166b/1, 168a/1, 171b/6, 172a/26, 172b/39, 174b/50, 175b/12, 176b/8, 183a/1, 187a/26, 189a/11, 189b/2, 190b/4, 192a/15, 193b/12, 194a/28, 194a/31, 194b/11, 194b/13, 195a/1, 203a/12, 205b/13, 206b/8, 212a/4, 214a/7, 214b/10, 214b/13, 215a/1, 215a/4, 215b/12, 215b/14, 216a/3, 217b/13, 218a/6, 221b/1, 221b/2, 232b/1, 233a/12, 245b/22, 247a/1, 249b/11, 250a/9, 250b/19, 256b/10, 260b/7, 265b/3

ḳ.+ lar 169b/1
ḳ.+ lar 218a/13
ḳ.+ lar 250a/7
ḳ.+ lar 217b/15
ḳ.+ lara 105b/30, 110a/2, 112b/24, 123a/7, 125a/5, 156a/15, 165a/12, 184a/5, 202a/23, 214b/10, 216a/28, 254a/8, 265b/5
ḳ.+ lara 211b/13
ḳ.+ lara 111a/1
ḳ.+ lara 118a/18
ḳ.+ lara 162a/9
ḳ.+ lar112b/23
ḳ.+ larbaña 206a/17
ḳ.+ larbil-ürsiz 212b/1
ḳ.+ larbizirıżā 123b/18
ḳ.+ larbizüm 216a/24, 217a/1, 217b/1, 240a/19
ḳ.+ lardan 113a/33, 113a/40
ḳ.+ lardür 222b/2
ḳ.+ ları 023a/46, 035a/29, 071b/30, 096b/25, 115a/40, 115b/10, 136a/14, 184a/3, 262b/14, 266a/10, 274a/11
ḳ.+ larım 144b/4, 246a/16, 247a/5, 247b/14, 248a/1, 248b/10, 248b/12, 250a/10, 250a/12, 262b/13
ḳ.+ larım 201b/10
ḳ.+ larım 205a/1
ḳ.+ larımuñ 046b/40
ḳ.+ larına 096a/13
ḳ.+ larından 236a/5, 287b/10
ḳ.+ larını 096b/24
ḳ.+ larını 004b/3
ḳ.+ larıyā 071a/29
ḳ.+ lar 108b/26
ḳ.+ lar 118b/27
ḳ.+ laroġlancıḳlar 172a/20
ḳ.+ larsız 096b/27
ḳ.+ larsız 041a/9
ḳ.+ larsize 173a/1, 207a/22
ḳ.+ larsizegel-üb 158a/1
ḳ.+ lars109a/38
ḳ.+ larsizi 175b/15
ḳ.+ larum 147b/3, 157b/11, 169a/33, 175a/58
ḳ.+ larum 058b/34, 058b/35
ḳ.+ laruñ 136b/21, 203a/14
ḳ.+ laruñṭaşra 058b/32
ḳ.+ larunuzdan 097a/37
ḳ.+ laruñuzdan 090a/22
ve ḳ.+ larüñ 023a/47
ḳ.+ larYesû'Mesīḥde 213a/14
ḳ.+ lığa 253a/17
ḳ.+ lığıñızda 256a/9
ḳ.+ lıḳ 214b/9, 244b/1, 252a/22, 256b/7, 256b/8
ḳ.+ tan 036a/24, 173a/6, 218a/6
ḳ.+ um 058b/35
ḳ.+ uma 165a/13
ḳ.+ umı 178a/13
ḳ.+ uñ 010a/24, 154a/21
ḳ.+ un maḥzûnola 153b/15
ḳ.+ unı 032b/16
ḳ.+ ı 008b/18
ḳ.+ ına 010a/22
ḳ.+ ına 010a/22
ḳ. 157a/2

ḳarış -
ḳ.- mış 051b/34

ḳarīb : yakın
ḳ. 235a/8, 249b/8
ḳ. 197b/18

ḳarn : karın
ḳ.+ a 028a/17
ḳ.+ ım 278a/11

ḳarşu : diğer taraf
ḳ. 010a/24, 019a/35, 021b/14, 022a/25, 022b/32, 035b/11, 043a/7, 049a/59, 064b/45, 078a/6, 080a/58, 080a/61, 091a/14, 094a/40, 094b/1, 095a/12, 095a/14, 100a/1, 100a/5, 103b/29, 109b/45, 109b/51, 110a/2, 120b/38, 124a/27,

128b/2,
130a/8, 130a/9, 130b/16, 130b/19, 131a/27, 131b/9, 132a/15, 133b/5, 134a/15,
136b/19, 136b/22, 142a/18, 147a/33, 149b/2, 149b/21, 150b/18, 150b/24, 156a/17,
165a/12, 165a/13, 189a/8, 191a/12, 194b/17, 195a/24, 201b/12, 210b/13, 222a/11,
228a/10, 228b/9, 243a/3, 247b/14, 249b/11, 250a/9, 252b/12, 253a/23, 254a/9,
258a/12, 267a/11, 267a/15, 269a/4, 270a/20, 281a/6
ḳ. cenkedeyim 270a/17
ḳ. cenkitmeyelüm 127a/10
ḳ. günāhider 162b/19
ḳ. küfürsöyleye 058b/29
ḳ. maḳsūmola 058a/25
ḳ. meşveretaldular 050a/2
ḳ. yalansöylemek 248b/15
ḳ.+ dur 022a/31
ḳ.+ larına galüboldı 119b/16
ḳ.+ ñızda 036b/2
ḳ.+ ñuzdaki 072b/2
ḳ.+ sında 076a/3, 082a/39
ḳ.+ sunda 052b/61

ḳartal
ḳ.+ a 272b/8
ḳ.+ ıñ 280a/14
ḳ.+ lar 043b/29

ḳaṣaba
ḳ.+ dan 067b/26
ḳ.+ lara 055b/38
ḳ.+ larına 067b/27
ḳ.+ yā 067b/26

ḳaṣd it -: kastetmek
bunu ḳ.- di 164b/37
yana ḳ.- diler 135a/40
kendüme ḳ.- düm 177b/1
kendüde ḳ.- mişdür 196b/10
gönülde ḳ.- er 184b/7
kim ḳ.- erim 177a/17
bunu ḳ.- üb 177a/17
gibi ḳ.- di 121a/4
Barnabas ḳ.- di 113a/37
öldürmege ḳ.- diler 132b/21
ḳ.- düm 158a/2

kāse : çukur kap
k. 284b/4
ḳ.+ i 047b/27

ḳasis : su yolu
k.+ e 222a/19
k.+ ler 222a/17
k.+ leri 228a/5
ḳ.+ im 255b/1
ḳ.+ lere 255b/1
ḳ.+ lerin 121b/18

ḳaṣṣar : çamaşırcı
ḳ. 068a/3

ḳat : kat, derece
k.+ ı 285b/6, 285b/7
k.+ ına 241a/6, 244a/22
k.+ ında 246b/27, 253a/21, 258a/11
ḳ.+ a 012b/28
ḳ.+ ında 011b/2
ḳ. 035a/29, 071b/30, 148b/28, 186b/12
ḳ.+ ı 055b/43
ḳ.+ ıma 229b/12
ḳ.+ ımda 230b/13
ḳ.+ ımız 062b/3
ḳ.+ ımıza 123a/11
ḳ.+ ına 007b/14, 014b/5, 015a/19, 015b/25, 018b/18, 024b/27, 025a/36, 026b/15,
027b/1, 028a/10, 028a/12, 028b/32, 029a/1, 032a/1, 032a/3, 034a/16, 036a/20,
037a/13, 037b/19, 037b/23, 042b/1, 045b/20, 045b/22, 045b/24,

049b/69, 051a/28,
055b/40, 057b/9, 057b/11, 062b/7, 064a/33, 064a/35, 068b/15, 070a/2, 070b/13,
071b/35, 072b/7, 074b/18, 076b/9, 080a/55, 100a/2, 102b/11, 103b/28, 107a/20,
110b/13, 114a/20, 114b/30, 115a/40, 117b/13, 121b/18, 124b/35, 126a/27, 127a/17,
127b/23, 129b/24āna, 211a/6, 220b/14, 237a/25, 240a/22, 271b/20
ḳ.+ ına 055b/45, 058b/1, 065a/1
ḳ.+ ına cem'olub 063b/30
ḳ.+ ına tenhāgelüb 031b/19
ḳ.+ ınagel-di 072b/51
ḳ.+ ına 095a/13
ḳ.+ ınaḳoyalar 066b/5
ḳ.+ ınaoḳu-r 058a/13
ḳ.+ ınaoḳu-yub 065b/14, 082b/44
ḳ.+ ına 072b/2
ḳ.+ ınaṭaşrada 072b/5
ḳ.+ ında 032b/13, 034b/26, 042a/31, 056a/3, 066b/7, 071a/28, 127a/11, 132b/26,
139a/11, 139a/13, 140b/20, 148a/15, 154a/22, 160a/19, 201b/9, 206b/7, 259a/8,
262b/22, 275b/3, 278a/11
ḳ.+ ında 018b/22
ḳ.+ ında 043a/10
ḳ.+ ında 273a/9
ḳ.+ ında 163b/25
ḳ.+ ındadur 102b/6, 103a/17
ḳ.+ ındaki 182b/15
ḳ.+ ındaşimdi 142b/9
ḳ.+ ındayoḳ 071a/27
ḳ.+ ıñıza 212a/9
ḳ.+ ınızda 213b/4
ḳ.+ ıñızda 216b/11, 218a/10, 269b/13
ḳ.+ ıñızda 217b/2
ḳ.+ ınuzda 079b/49
ḳ.+ larına 049a/60, 064b/51
ḳ.+ larında 066b/8, 123a/8
ḳ.+ uma 021a/28, 046a/37, 070b/14, 105a/11, 125b/13
ḳ.+ umda 066b/2, 134a/23
ḳ.+ umuzda 131a/24
ḳ.+ una 027a/28, 028a/23, 036b/1, 066b/1, 067b/34, 099b/30, 102a/3, 127b/18
ḳ.+ unaçıḳ-mışdur 056b/13
ḳ.+ unda 047b/18, 154b/16, 171b/11
ḳ.+ undakılerde 154b/17
ḳ.+ unızda 069a/19, 193b/19
ḳ.+ uñuza 177a/15, 184a/5
ḳ.+ unuza ẓāhirola 182b/12
ḳ.+ unuzda 131b/8, 150b/25, 152a/17, 167b/26, 182a/4
ḳ.+ uñuzda 049a/55, 190b/6
ḳ.+ uñuzda 193b/20
ḳ.+ uñuzda 186a/9
ḳ.+ uñuzda 158b/4

ḳat - **:** eklemek
ḳ.- maz va'deler 192a/16
ḳ.- tı Ma'źūbolmuş 014b/6
ḳ.- üb 120b/35

ḳatı **:** sert
ḳ. 020a/10, 064b/53, 148a/19, 150a/8, 177b/7
ḳ.+ lıġı 034a/8
ḳ.+ luğuna 139a/5

ḳatıl -
ḳ.- anub 119a/8
ḳ.- mış 059b/24

kātib **:** yazıcı
k. 015a/19
k.+ ler 014a/29
k.+ lerini 006a/4
ḳ. 157b/20
ḳ.+ ler 073b/27
ḳ.+ ler ṭalebetdiler 077b/1
ḳ.+ lerüñ 010a/20
k.+ ler 049a/58, 051b/41

k. 025b/52
k.+ ler 027b/1, 031a/10, 037a/15, 040b/2, 041a/13, 041a/14, 041a/15, 041b/23,
041b/25, 042a/27, 042a/29, 054b/23, 056b/16, 068b/11, 073a/18, 075b/35, 080b/1,
082a/31
k.+ ler 080a/54
k.+ lerānaṣor-dılar 065a/5
k.+ lerden 030a/21, 065a/1, 075a/28, 079b/44
k.+ lerden ḥaẕreylen 075b/38
k.+ lerden merdūdola 067b/31
k.+ lere 035b/18, 068b/16
k.+ lere teslīmoluña 071b/33
k.+ leri 042a/34, 068b/15, 090b/6
k.+ leri taḥrişetdiler 095a/12
k.+ lerḳalḳ-ub nizā'etdiler 126b/9
k.+ lerüñ 022b/38
k.+ lerüñba'żıları 056a/6

ḳātil
ḳ. 089b/14, 135b/4
ḳ.+ ler 097b/53
ḳ.+ lerden 124b/38
ḳ.+ leri helāk 039a/7
ḳ.+ lerinden 277b/21
ḳ.+ lere 289b/8

ḳatl **:** öldürme
ḳ. 042a/31, 108b/29
ḳ. ide 010a/21
ḳ.+ den 138b/30
ḳ.+ i 100a/1, 242b/37
ḳ.+ ine 098a/1
ḳ.+ ine rıżāvirdüm 125b/20
ḳ.+ ler 028a/19, 195a/21
ḳ.+ ler 066a/22

ḳatlan -: dayanmak
k.- ır 250a/7
ḳ.- dılar 135b/5
ḳ.- dılar 121a/6
ḳ.- ırız 206a/21
ḳ.- ıruz 019b/4
ḳ.- nur 146b/20
ḳ.- ub 134b/33, 135b/5
ḳ.- ub i259b/12
ḳ.- uñ 169a/34
ḳ.- ur 089a/6

ḳatl it -: öldürmek
ḳ.- ersiñ 247b/12
hem ḳ.- diler 213a/15
ḳ.- diler 149b/3
ḳ.- düñüz 088a/24
ḳ.- mişler 127a/12
anları ḳ.- e 278b/8
ṭutup ḳ.- eler 047a/5
ḳ.- diler 097b/52
ḳ.- meyesin 010a/21

ḳavī **:** güçlü
ḳ. 158a/25, 286b/21, 287a/6
ḳ.+ vüz 154a/1
ḳ. 058b/28, 234b/12, 234b/7, 277b/1
ḳ.+ dir 188b/4
ḳ.+ dür 007b/11, 286a/9
ḳ.+ nüñ 058b/27

ḳavl **:** söz
dinara ḳ. 035a/2, 035b/14
ḳ.+ i 219a/15, 283a/3
ḳ.+ i 211b/12
ḳ.+ idür 163b/23
ḳ.+ iñizi 214a/13
ḳ.+ üm 158b/4
ḳ. 171b/9, 225a/11

ḳavm **:** kavim
ḳ.+ i 108a/17
ḳ.+ ini 149b/1
ḳ.+ ini 149b/2

ḳaya
ḳ. 014a/25, 030a/18
ḳ.+ da 052b/60
ḳ.+ dan 082b/46, 166b/5

ḳ.+ lar 052a/52
ḳ.+ lı 059a/5
ḳ.+ lu 059b/16
ḳ. 166b/5

ḳayır - : iltimas geçmek
ḳ.- ır 256a/8
ḳ.- madım 237b/10
ḳ.- mañ 153a/14
ḳ.- mayub 039a/5
ḳ.- maz 118a/18
ḳ.- mazsın 039b/16
ḳ.- ur 220a/6
ḳ.- urmı 165b/10

ḳaymaḳam: ilçe yöneticisi
ḳ. 117b/11
ḳ.+ ı 107b/9
ḳ.+ lar 120b/39

ḳayser : hükümdar
ḳ. 105b/29, 227b/22
ḳ.+ e 039b/21, 074b/14, 074b/17, 130a/9, 130b/12
ḳ.+ e 130b/12
ḳ.+ e istid'āiderim 130b/12
ḳ.+ e istid'āitmege 136b/19
ḳ.+ e istid'āitmiş 131a/25, 133a/32
ḳ.+ ün 039b/21, 130a/10
ḳ.+ üñ 074b/16
ḳ.+ üñ 115b/7
ḳ.+ üñkılerin 039b/21
ḳ.+ iñ 207a/23

Kayseriyye
ḳ. 127b/23
ḳ.+ den 105a/11, 130a/2
ḳ.+ ye 107a/20, 128a/33, 130a/6, 130b/14

ḳaz -
ḳ.- dı 038a/33, 074a/1
ḳ.- ınca 220b/9

kazan -
k.- duñ 032b/16
ḳ.- ur 030b/26
ḳ.- ursa 068a/37

kāẕib : yalancı
k. 263a/1
ḳ. 043b/24

kebīr : büyük
k. 057b/8, 275a/8
k.+ den 287a/1
k.+ iñ 287a/6
k.+ ler 287a/6
k.+ lerine 063b/21

keçi
k. 162a/2

kedi
k.+ nüñ 286b/23

kelām : söz
k. 244a/19, 262b/18
k.+ a 218b/6, 252b/8
k.+ ı 048b/44, 212a/6
k.+ ı teẕekküreyledi 050a/75
k.+ ında 011b/8
k.+ sız 253b/2
k. 053b/15, 094b/5, 103b/36, 149a/8, 172b/36, 173a/2, 194b/14, 200a/29,
217a/2, 221a/9, 252a/25
k. sābitoldı 231b/2
k. tamamola 015a/17
k.+ a 253b/1
k.+ da 157a/5, 183a/7, 186a/6, 201a/27, 212a/5, 221a/12, 222a/17
k.+ da 195b/6
k.+ dan 118a/15
k.+ davüz 185b/11
k.+ ı 028a/12, 060a/33, 083b/20, 098b/5, 104a/37, 108b/27, 109b/49, 111a/25,
116a/13, 119b/20, 147b/6, 149a/8, 157b/18, 210a/9, 220a/1, 225a/10, 226b/2,

228b/8, 237a/28, 246b/23, 252a/25, 257a/19
k.+ ı faşetmege 055b/45
k.+ ıanlara 056a/3
k.+ ıanlarafāide 233b/2
k.+ ımı ḥıfẓeylediñ 271a/9
k.+ ın 208b/25, 213a/13, 235a/5
k.+ ıñ 088b/41
k.+ ına 268a/2
k.+ ında 207b/6, 212b/5, 234b/13
k.+ ını 235a/1
k.+ ını ḥıfẓiden 260b/5
k.+ ını iẓhāreyledi 227b/3
k.+ ını 113a/36
k.+ ısizde 210b/16
k.+ ıtamām 115b/11
k.+ īn 113a/35, 117b/11, 121a/8
k.+ īñ 119a/10
k.+ īn istimā'itmege 109b/44
k.+ īñ telbisiderek 179a/2
k.+ īn 109b/48
k.+ īna 110a/3
k.+ īnāna 114b/33
k.+ īnda 039b/15
k.+ īnı 099a/25, 181a/20
k.+ īnı teẕekkürider 105a/16
k.+ īnu terkidüb 094b/2
k.+ umız 177a/19
k.+ un 094b/5, 157b/17, 158a/1
k.+ uñ 107b/5

kelāmullāh: tanrı sözü
k. 107a/24, 261a/14, 268a/9, 274a/9
k.+ dır 202a/18
k.+ ı 244b/7
k. 094b/7, 109b/46, 149b/18, 221a/5, 287b/14, 288b/4
k. 228b/5
k.+ a 178a/17
k.+ ı 092a/32
k.+ ı istimā'ide 107b/8
k.+ ı ḳabūlitmiş 098b/14
k.+ ı menṣuḫider 065b/13

kem : kötü
k. 013b/17, 013b/18, 035b/16, 066a/21, 066a/22, 066a/23, 107b/10, 138b/30,
226b/13, 254a/13, 283b/2
k. suāledersiz 249a/3
k.+ leri 025b/49

kemāl : olgunluk
k.+ i 236a/11
k.+ iñüz 189a/10
k. 191b/4, 237a/25
k.+ e 235a/1
k.+ iñ 210b/14
k.+ ine 125a/3

kemend: kement
k. 150a/10, 164a/35
der k. 039b/15
k.+ inden 225b/26
k.+ ine 220b/8

kemik
k.+ lerinden 042a/27, 201a/30
k.+ lerine 242a/22

kemlik: kötülük
k. 152b/5
k.+ i 039b/18
k. 126b/6
k.+ le helāk 038b/41
k.+ te 229a/3
k.+ ten 254a/10
k.+ ten i'rażidüb 254a/11

Ken'ān: Filistin
K. 028a/22
K.+ lı’yu 058a/19
K. 108a/19
K.+ lu 018a/4

kendü : kendi, dönüşlülük
k. 005b/21, 007a/4, 010a/22, 011b/5, 012b/28, 013a/34, 013a/4, 013a/5, 013a/6, 015a/17, 015b/24, 019b/1,

023a/50, 023b/2, 026a/2, 026a/58, 027b/8,
030a/20, 030a/24, 030b/26,
030b/28, 030b/5, 031b/25, 032a/4,
033b/35, 034b/17,
036b/28, 037a/8, 039a/2, 039a/5,
040a/24, 040b/40, 042b/3, 043a/13,
044b/48,
045a/15, 046a/34, 052b/57,
054a/8, 055b/45, 056a/8, 057a/26,
059b/26, 060a/28,
060a/38, 062b/5, 062b/1, 063a/17,
063b/21, 063b/22, 064b/47, 067a/12,
067b/34,
068a/37, 068a/38, 072a/46,
074b/15, 075a/31, 075b/33, 075b/37,
076a/3, 076b/13,
077b/3, 078a/8, 078b/21, 079b/52,
081b/20, 082b/43, 086b/25, 087a/6,
088a/25,
088a/30, 089a/3, 089a/5, 089b/12,
089b/13, 092b/7, 094a/36, 096a/13,
096a/15,
096a/19, 096a/23, 098a/55,
098a/58, 098b/9, 101a/21, 102b/6,
103a/22, 104a/37,
104a/42, 106b/10, 106b/11,
109a/36, 109a/40, 110a/3, 110b/12,
110b/16, 114a/16,
114a/17, 114b/34, 116b/24,
117a/3, 118a/19, 118b/26, 118b/27,
119b/23, 121b/14,
122a/28, 122b/35, 124a/29,
124b/32, 130a/5, 131a/25, 137a/3,
137a/30, 137b/9,
140a/7, 142b/8, 143b/4, 145b/3,
146b/21, 146b/29, 149a/12, 151a/36,
152a/17,
152a/19, 153a/4, 153a/6, 155b/2,
157a/5, 157b/15, 159a/16, 159b/8, 159b/9,
160a/20, 160b/12, 161a/17,
162b/19, 162b/3, 163a/13, 163a/4, 163a/5,
164a/35,
164b/37, 165b/7, 168a/33,
168b/14, 168b/21, 169b/5, 169b/10,
170b/5, 172b/35,
173b/23, 176b/6, 177a/20,
178b/13, 180a/5, 182b/11, 183b/17,
183b/19, 188a/18,
188b/4, 190a/15, 193a/6, 193b/16,
194a/25, 195b/13, 195b/6, 195b/8, 196a/4,
196a/6, 196a/7, 196b/12, 196b/15,
197b/14, 197b/15, 197b/17, 199a/10,
199a/11,
199b/19, 199b/25, 201a/23,
201a/28, 201a/29, 201a/30, 201a/31,
201a/33, 201b/9,
204a/2, 205a/1, 205b/16, 208a/13,
208a/17, 208a/18, 208a/22, 209a/6,
209b/18,
209b/23, 210a/4, 211a/8, 212b/7,
212b/8, 214b/4, 215a/15, 216a/22, 217a/4,
217a/6, 218a/13, 218a/9, 226b/3,
227b/3, 233a/18, 233b/10, 235b/11,
237b/11,
239a/24, 239a/26, 239b/11,
244b/5, 245a/8, 246a/14, 247b/17, 248a/2,
248b/10,
248b/11, 253a/24, 256a/10,
256a/9, 259a/7, 260b/2, 260b/7, 262b/16,
263b/16,
265a/8, 266a/10, 267a/16, 268a/6,
270b/5, 277b/3, 278a/7, 282a/10, 285a/11,
287a/2, 287b/15, 289b/7, 290b/6
k. 'ādilola 141a/26
k. canınıżāyi'ide 068a/37
k. geridönmüşdür 258b/22
k. ḫalāṣolaammā 159b/15
k. ḥeṣap 033a/24
k. inkāridüb 080b/68
k. i'timaditmeyevüz 176b/9
k. i'tirakolub 203b/30
k. i'tiẕārider 130a/8
k. ḳabuletmedi 081b/24
k. rūḥ'amelider 169b/11
k. ṣafāsürüp 258a/13
k. taṭhirider 262a/3
k.+ de 116b/28, 151a/36, 177a/20,
202a/20, 205b/9, 208a/16, 209a/10,
209a/7,
209a/9, 260a/5, 260b/5, 260b/6,

260b/8, 260b/11, 261a/16, 261b/23, 262b/17,
264b/12, 264b/13
k.+ de ḳariderler 063a/14
k.+ de ḳaṣdetmişdür 196b/10
k.+ de mevcūdolmuş 005b/20
k.+ de sabitolasız 261b/28
k.+ de sabitoluñ 261b/28
k.+ de tevaṭṭunide 208a/20
k.+ de 196b/11, 209b/16, 263b/17
k.+ dedür 271a/7
k.+ den 095b/5, 151a/36, 158a/30, 164b/4, 167b/22, 197b/18, 237a/25, 261b/29
k.+ kilerden 228a/12
k.+ ler 009a/5, 029b/7, 038a/25, 045a/4, 055a/27, 073b/31, 074a/7, 115a/38,
129a/15, 129a/20, 138a/25, 185b/12, 212a/9, 213a/14, 247a/6, 258b/19
k.+ ler 009a/4
k.+ ler 112b/32
k.+ lerde 038b/38, 068b/10
k.+ lerden 112a/22
k.+ lere 051b/35, 076a/44, 108a/19, 139a/15, 152a/2, 223b/19, 226b/3, 235a/6,
251b/12, 257b/2, 258a/12
k.+ leri 127a/12, 127b/21, 135a/44, 138a/22, 199b/19, 221b/8, 226a/2, 271a/9
k.+ leri ḥāżıreylediler 276a/7
k.+ lerinde 056a/8, 059b/17, 137a/30, 138b/28, 185b/12
k.+ lerinden 204a/4
k.+ lerine 071a/26, 267a/12
k.+ lerine 185b/12
k.+ lerine ṣatunalalar 026b/16
k.+ lerine taḥṣilederler 220b/13
k.+ lerini 034a/12, 185b/12, 223a/11, 253b/5
k.+ leriñiz 185b/12
k.+ lerinize 200b/19
k.+ lerinkilerüñ 204b/21
k.+ lerüñ 155b/4, 157a/3, 206a/19, 221a/2, 237b/9, 259a/4, 266b/6, 267a/13, 267b/18, 280a/11
k.+ leründe 064b/51
k.+ lerüñdür 009a/4, 009b/11
k.+ lerüne 064a/36
k.+ lerünḥaḳḳında 039a/46
k.+ lerüñüz 045a/10
k.+ m 128b/11, 145b/25, 147b/3, 154b/14, 163a/7, 188a/13
k.+ mde 131b/9
k.+ mde 187b/6
k.+ me 160a/6
k.+ me ḳaṣdetdüm 177b/1
k.+ me 155b/3
k.+ mi 131b/2, 166a/20, 186a/7
k.+ mi 'adetmem 205b/13
k.+ mi ḥıfẓetdüm 186a/9
k.+ mi ḥükmiderüm 160a/4
k.+ mi tecāvüzedici 191b/18
k.+ miz 216b/4
k.+ mizde 176b/9
k.+ mizden 178b/5
k.+ mizi 179a/2, 179a/5, 182a/1, 185b/12, 260a/8
k.+ mizi ḥükümide 169a/31
k.+ mizi 154a/2
k.+ mizin 240a/25
k.+ mizisize 180b/12
k.+ mizitañrınuñ 181a/4
k.+ müzdaḫī 146b/23
k.+ müzde 146b/23
k.+ müzden 178b/5, 180b/13
k.+ müze 178a/1
k.+ müzi 127a/14, 185b/14
k.+ ñ 131b/1, 194b/15
k.+ ñde 154a/22
k.+ ndedür 158b/11
k.+ ndedür 121a/11
k.+ nden 094a/37, 106b/10, 234b/3
k.+ ne 101b/34, 139a/5, 139b/21, 151a/36, 255a/8
k.+ ne raifol 030a/22
k.+ netañrınuñ 181a/21
k.+ ni 222b/23, 228b/7

k.+ ñi 008a/6, 014b/4
k.+ ni ḥālāseyle 051b/40
k.+ ni ḫalāṣeyle 082a/30
k.+ ni maḥkûmḳılırsın 138b/1
k.+ ni mücerribolmuş 225a/15
k.+ ni 221a/8
k.+ niñ 099b/34, 232b/6
k.+ niñkileri 204a/4
k.+ niz 154b/14, 213b/3, 244b/3
k.+ ñiz 118a/15, 212b/1, 214b/9, 215a/2
k.+ ñizde 215b/14, 247a/4
k.+ ñizde 168b/13
k.+ nizden 161b/12
k.+ nizdesizüñ 240b/34
k.+ ñize 200a/32
k.+ nize in'amḳılur 210b/13
k.+ ñizḫod 122b/34
k.+ nizi 112b/29, 143b/13, 233a/13, 246b/22, 267b/20
k.+ ñizi 109b/46, 122a/28, 188b/5, 218a/7, 267b/21
k.+ ñizi ḫod'addeyleñ 143b/11
k.+ ñizi imtiḥaneyleñ 188b/5
k.+ ñizi tecrübeeyleñ 188b/5
k.+ ñiziñḫalaṣıñızı 204a/12
k.+ ñiziñrabbiñi 201b/9
k.+ nkilerden 234a/11
k.+ nüñ 052b/60, 123a/11, 140b/24, 141a/25, 167b/24, 199b/16, 213a/13
k.+ nüñ 225b/19
k.+ nüz 063b/31
k.+ ñüz 029b/8
k.+ nüzde 070a/50
k.+ ñüzden 122a/30
k.+ ñüze 042a/31
k.+ ñüze ḥaẕereyleñ 076b/9
k.+ nüzi 094a/35
k.+ ñüzi 144a/16, 182b/11
k.+ ñüziñ 162b/19
k.+ si 060b/5, 062a/40, 075b/35, 136a/16, 146a/16, 146b/26, 153b/14, 186b/14,
209a/12, 215a/16, 231a/3, 235b/13, 238a/7, 241b/11
k.+ sin 231b/13
k.+ sinde 197b/15, 264a/10
k.+ sinde 103a/17
k.+ sinde ṣādırolduġu 062a/33
k.+ sinden fikretsün 185a/7
k.+ sine 094a/33, 106b/11, 153a/7, 153a/8, 172b/29, 180b/19, 185a/7, 196a/5, 199b/15, 206a/21, 208a/20, 243a/3, 246b/24, 270a/20
k.+ sine arżide 201a/27
k.+ sine inkāretmeye 225a/13
k.+ sineḳarşu 133b/7
k.+ sini 032a/4, 050a/6, 110b/17, 114b/27, 189b/4, 191b/21, 195a/4, 201a/25,
204a/8, 217a/5, 219b/6, 225b/21, 229a/14, 237a/27, 243b/7, 285b/7
k.+ siñi 120a/31, 201a/28
k.+ sini ḫalāṣidemez 051b/42, 082a/32
k.+ sini ḥıfẓider 264b/19
k.+ sini 'imāretider 171a/4
k.+ sini imtiḥānetsün 169a/28
k.+ sini imyāzeyledi 191a/12
k.+ sini irtifa'ide 041a/12
k.+ sini rāżıitmedi 154a/3
k.+ sini teslīmeyledibize 200a/1
k.+ sini tevāżu' 041a/12
k.+ sü 153b/13
k.+ sünde 061b/30
k.+ süne 058a/25, 096a/21, 169a/29
k.+ süni 154a/22

kenīse : kilise
k. 105b/26, 111b/3, 171b/6, 189b/2
k. 256a/13
k.+ de 198b/21
k.+ den 106a/5, 111b/4
k.+ dir 208b/24
k.+ ler 101b/31
k.+ lere 269b/11, 270a/17, 271a/6
k.+ lere irsāleyle 268b/11

k.+ leri 155b/5
k.+ nüñ 155b/2, 265b/6, 269b/12, 270a/18, 270b/1
k.+ nüñortasında 232a/12
k.+ sine 227b/22
k.+ ye 118a/22, 122a/28
k.+ yi 098a/3, 201a/30
k.+ yi cem'etdükleri 111a/27
k.- i iżdihādeder 205b/6

kerāhat: iğrenme
k.+ ini 043a/15
k.+ lerinüñ 284b/6
k.+ ini 076b/14
k.+ ler 284b/4

kerāmet: mucize
k.+ i 257a/17
k. 219a/17, 223b/17, 232a/7, 232a/9, 272b/11, 287a/1
k.+ e 225b/21, 251a/7
k.+ i 232b/4, 272b/9
k.+ ikendüsine 234b/4
k.+ in 290a/25
k.+ lilerüñ 229b/15
k.- düramma 252b/7

kerem : cömertlik
k. 195a/22
k.+ i 210a/12, 229a/4

kerim : cömert
k.+ lık 246a/5
k.+ lıḳte 197b/8
k.+ liğinüñ 183a/3
k.+ likte 181a/6

kerrāt : defalarca
k. 235a/7
k. 065a/3, 132a/11, 187a/23, 187a/27
k.+ lar 031a/16
k.+ le 031a/16

kerre : defa
k. 048a/35, 048b/42, 050a/75, 060b/4, 069a/22, 079a/30, 079a/31, 079b/41,
080b/72, 090b/8, 096a/12, 102b/15, 102b/16, 137b/13, 143b/10, 187a/24, 187a/25,
187a/26, 187a/27, 187b/8, 188a/14, 188b/1, 206a/18, 207a/16, 213b/18, 224b/16,
226a/8, 227b/22, 237a/27, 238a/7, 238b/12, 239a/25, 239a/26, 239a/28, 239b/2,
239b/11, 244a/26, 266b/5, 267a/12
k. ġāyibolub 188b/2
k. ḫorūsötdi 080b/72
k. ihdāolunmuşçoḳ 239a/28
k. inkāredesiñ 080b/72
k. münevveroldılar 235a/4
k. namazḳıldı 048b/44
k. telsīmolunmuş 266b/3

kes -
k.- di 063b/28
k.- er 060b/6, 225a/16
k.- gil 010b/30
k.- ti 026b/11
k.- tim 063a/16
k.- ub 037a/9
k.- üb 032a/8, 044b/51, 072b/8, 134b/33

kesb : çalışarak kazanma
k. 045b/22, 119b/25, 134a/21, 163b/26, 166a/20, 166a/21, 166a/22, 205b/7,
223a/6, 228a/12, 253b/2, 255b/3

kesb it -: çalışarak kazanmak
Mesīḥi k.- em 205b/9
şehādet k.- di 241a/4
va'deleri k.- diler 242b/33
şehādet k.- diler 241a/2
raḥmet k.- dim 219a/16
lākinraḥmeti k.- dim 219a/13
mirās k.- dük taḳdirolunmuş

196b/11
merḥameti k.- düñüz 151a/30
merḥameti k.- eler 151a/31

kesik : kesilmiş
k.+ ten 148a/21

kesil -
k.- düñ 150b/24
k.- miş 150b/22, 194b/12
k.- mişlerdür 288b/4

keşīr : çok, bol
k. 075b/41, 206a/18

k. 061b/25
k.+ in 007b/7
k. 058b/1

keskin
k. 234a/12, 268b/16, 269b/13, 282b/15, 282b/17, 282b/18, 287b/15

kesret : çokluk, bolluk
k. 112a/12
k. 126b/8
k.+ in setrede 250b/20
k.+ ini 143a/17
k.+ ini setrede 255a/9
k.+ te 241b/12
k.+ i 011b/8
k. 124b/36

keşf : keşif, buluş
k. 020b/25
āṣumāndan k. 138a/18

keşf it -: bulmak, keşfetmek
oġul k.- mek 021a/28
saña k.- medi 029b/17

keşf olun -: keşfedilmek
nesne k.- a 172b/30
ki k.- acaḳ 192b/24
ḳudüslerine k.- du 208b/27
ki k.- maya 019a/26
şimdi k.- muş 156b/26
ile k.- muşdur 198a/6

kethüdā: kahya
k.+ sına 035b/8
k.+ ları 255a/11
k.+ laruñ 160a/2
k.+ sı 228a/7

kevn : varlık
k. 255a/10
k.+ üñ 266b/6

kevnī : varlığa ait
k. 233b/7

kez : defa
k. 023a/45, 033a/24, 094a/34, 124b/33, 134b/32, 145a/17, 154a/5, 154a/8,
154b/13, 156a/17, 157a/10, 170a/18, 173a/1

Kıbrıs
ḳ. 122b/3, 133a/3
ḳ.+ da 123b/16
ḳ.+ lu 092a/37
ḳ. 105a/19, 107b/5

kıç : arka
k.+ dan 134b/29
k.+ ı 135a/41
ḳ.+ da 060a/38

ḳıl - : yapmak, yerine getirmek
ḳ.- a 171b/14, 216b/11, 250b/20
ḳ.- a 168b/14, 200b/15
ḳ.- alar 219b/9
ḳ.- an 192a/13
ḳ.- ar 243b/6, 281a/12
ḳ.- arım 271b/19
ḳ.- asız 112b/29, 155b/2
ḳ.- ayım 171b/15
ḳ.- ayım 157b/20

ḳ.- dı 096b/26, 110a/3
ḳ.- dı 147a/31
ḳ.- dılar 110a/5, 111a/23, 117b/13, 251b/12, 253b/6, 281b/3
ḳ.- dılar 047b/20, 098a/3
ḳ.- dum 181a/2
ḳ.- ıcaḳ cem'oldukları 092a/31
ḳ.- ın 253a/17
ḳ.- ıñ 215b/14, 250a/9
ḳ.- ın 215b/18
ḳ.- ına 284a/13
ḳ.- ınmış 197b/12, 209a/11, 277a/15
ḳ.- ınmış 226b/17
ḳ.- ırum 145a/17
ḳ.- ırum 145a/16
ḳ.- maduḳ 014a/23
ḳ.- maġa 114a/16
ḳ.- mağ 158a/28
ḳ.- maḳ 148b/3
ḳ.- mam 145a/21
ḳ.- maya 206a/21
ḳ.- maya 117b/10
ḳ.- mışdur 148a/24
ḳ.- sıñ 224b/17
ḳ.- sınlar 250b/14
ḳ.- ub 111a/22, 114b/25, 116b/23, 124b/38, 202a/18, 217b/4
ḳ.- ub ṭalebetdiler 115b/5
ḳ.- un 154b/12
ḳ.- ur 056b/14, 102a/2, 132b/21, 145b/24, 153a/6, 168a/4, 171b/14, 195a/26
ḳ.- ur 148a/19
ḳ.- urken 106b/13
ḳ.- urlar 075b/40, 091b/25
ḳ.- ursız 041a/13, 168b/22
ḳ.- ursuz 162a/8
ḳ.- uruzdünyānuñ 160b/13

ḳılavuz: rehber
ḳ.+ laya 028a/14
ḳ. 053b/14

kılıç **:** savaş aleti, kılıç
k.+ ın 242b/37
ḳ.+ ı 152b/4, 269b/13
ḳ.+ ın 242b/34
ḳ.+ ıñ 114b/27, 270a/17, 281a/14
ḳ.+ ını 202a/18
k. 268b/16
ḳ. 049a/53, 106a/2, 273b/5, 274a/8, 281a/10, 287b/15
ḳ.+ ı 019a/35
ḳ.+ ını 048b/51
ḳ.+ lar 049a/55, 079b/48
ḳ.+ tan 234a/12
ḳ. 147a/36

ḳılın - **:** yerine getirilmek
ḳ.- alar 219b/2
ḳ.- āvüz 181a/21
ḳ.- ırlar 248b/10
ḳ.- mışdır 072a/41
ḳ.- mışdur 106a/5

ḳıllet **:** azlık
ḳ. 184b/6, 206b/13
ḳ.+ den 206b/11

kır -
k.- maḳ 121a/7
k.- mışlardur 161a/18
ḳ.- dığum 067a/19
ḳ.- maḳlığında 088b/42
ḳ.- maya 021b/20
ḳ.- mış 170b/5
ḳ.- ub 026b/18, 057a/22, 064a/41
ḳ.- ur 066b/5, 089a/46
ḳ.- uruz 167a/17

kırāat **:** okuma
ḳ.+ e 221a/14

kırıl -
k.- mışlardür 150b/20
ḳ.- mışlardur 150b/20
ḳ.- muşlardur 150b/17

ḳırḳ **:** sayı, kırk

ḳ. 008a/2, 054b/13, 091b/23, 096b/30, 097a/37, 097a/41, 127a/13, 127b/21,
187a/24, 233a/10, 233a/17, 278b/3, 280b/5, 281b/1, 281b/3, 290a/17

kırmızı
k. 239a/19

ḳısmet : bölme, nasip
ḳ. 089a/45
ḳ.+ ideñ 151b/8

ḳısmet it -: bölmek, paylaştırmak
libāslarını ḳ.- diler 081b/24
bize ḳ.- dügi 185b/13

ḳışla - : kışı geçirmek
k.- maġa 133b/12
k.- mağa 229b/12
ḳ.- maġ 133b/12

ḳıtāl : savaş
ḳ.+ inden 236a/1

ḳıyām : kalkma
ḳ. 200b/15
ḳ. 036a/20

ḳıyām it -: kalkmak
hep ḳ.- üb 045a/7
yine ḳ.- mişdür 215a/14
emvātdan ḳ.- di 173a/12
insānemvātdan ḳ.- düġi 068b/9
Mesīḥ ḳ.- medi 173b/17
Mesīḥüñ ḳ.- medi 173b/17
ölmüşler ḳ.- mezler 173b/16
ölüler ḳ.- mezler 174a/29
ölmüşler ḳ.- mezlerse 173b/16
emvāttan ḳ.- mişdür 052b/64
emvāttan ḳ.- ti 026a/2
girü ḳ.- e 069b/32
yine ḳ.- e 031a/10, 067b/32
yine ḳ.- e 071b/35
gine ḳ.- eyim 052b/64
emvātdan ḳ.- üb 173b/20
hem ḳ.- üb 153b/9

ḳıyāmet -: fani dünyanın sonu
ḳ. 040a/23, 225b/18, 288b/6
ḳ.+ den 242b/35
ḳ.+ i 090b/2, 129a/15, 174b/42, 251a/3
ḳ.+ i anlarava'ẓider 116a/19
ḳ.+ i 126b/7
ḳ.+ i 173b/22
ḳ.+ iñ 235a/3
ḳ.+ in taḥṣiledeler 242b/36
ḳ.+ inden 088a/31, 132b/23
ḳ.+ ine 040a/31, 086b/22, 092a/33, 129a/22, 205b/11
ḳ.+ inüñ 143b/6, 205b/10
ḳ.+ iyoġ 173b/13
ḳ.+ te 040a/28, 075a/23, 288b/6

ḳıyās : karşılaştırma
ḳ. 164a/36
ḳ. 035b/10
ḳ.+ ı 252b/8
ḳ.+ ını 148b/33
ḳ.- ed-erim 257a/13

ḳıyās it -: karşılaştırmak
netekim ḳ.- erim 256a/12
'ala ḳ.- er 204a/4
çün ḳ.- diler 133b/13
emin ḳ.- düñüz 114a/15
adem ḳ.- mesin 246a/7
olmayā ḳ.- mesüñ 186b/16
benden ḳ.- meye 187b/6
bunu ḳ.- sün 185b/11
bunı ḳ.- ermisiñyā 138b/3
durmaga ḳ.- eñ 167a/12
ḳ.- er 203a/17
bilmek ḳ.- er 164b/2
zīrā ḳ.- er 096b/25
serveti ḳ.- eriken 242a/26
zīrā ḳ.- erim 132b/26
zīrā ḳ.- erimki 186a/6

imdi ḳ.- erüm 163b/26
olub ḳ.- memek 116b/29

ḳıymet: değer
k.+ li 286a/12
ḳ.+ inden 286b/19
ḳ.+ li 025b/46, 284b/4, 286a/12, 289b/11, 290a/19
ḳ.+ lü 159b/12

ḳız
ḳ. 023a/50, 062a/39, 123a/10, 156a/15, 163b/15, 163b/25, 164a/28, 164a/34,
164b/38, 165b/5, 211a/10, 221b/2, 247b/15
ḳ.+ a 026b/11
ḳ.+ caġız 106b/13, 114a/16
ḳ.+ ı 019a/35, 019b/38, 026a/7, 066a/31
ḳ.+ ı ḥāmile 005b/23
ḳ.+ ın 062a/40
ḳ.+ ıñ 062a/40
ḳ.+ ına 037a/5
ḳ.+ inā teşbīholuna 044b/1
ḳ.+ indān iḫrāçide 066a/26
ḳ.+ lar 045a/11, 045a/7, 181b/18
ḳ.+ laruñuz 087b/16
ḳ.+ lıḳ 147a/35
ḳ.+ uñ 062a/40

ḳızcaġız
ḳ. 062a/42, 063b/28

ḳızıl **:** kırmızıya çalan bir renk
ḳ. 029a/3, 097a/36, 242b/29, 279b/3

ḳızr **:** kirli
k. 116b/23
ḳ. 105b/23

ki **:** ki (bağlaç)
k. 004b/6, 005a/16, 005b/18, 006a/4, 006b/12, 006b/17, 007a/22, 007a/23,
007b/10, 007b/14, 007b/7, 007b/9, 008a/4, 008a/6, 008b/12, 008b/14, 008b/18,
009b/12, 009b/14, 009b/16, 009b/17, 009b/6, 010a/19, 010a/20, 010a/21, 010a/22,
010a/23, 010a/26, 010b/27, 010b/28, 010b/29, 010b/30, 010b/31, 010b/32, 010b/33,
011a/38, 011a/39, 011a/43, 011b/3, 011b/5, 011b/1, 011b/8, 012a/16, 012a/18,
012a/20, 012b/23, 012b/28, 012b/29, 012b/30, 013a/1, 013a/33, 013a/5, 013b/10,
013b/13, 013b/14, 013b/15, 014a/23, 014a/24, 014a/28, 014b/5, 014b/9, 014b/11,
015b/34, 018a/14, 018a/4, 018a/7, 018b/15, 019a/32, 019a/33, 019a/34, 019a/35,
019b/1, 020a/11, 020a/7, 020b/20, 020b/23, 020b/24, 020b/25, 021a/5, 021a/7,
022a/22, 022a/25, 022a/29, 022b/32, 022b/36, 022b/40, 023a/50, 023b/2, 023b/11,
024a/13, 024a/17, 024a/22, 024b/23, 024b/28, 024b/30, 024b/32, 025a/33, 025b/52,
025b/53, 026a/7, 027a/26, 027a/28, 027b/36, 027b/5, 028a/12, 028a/13, 028a/17,
028b/32, 028b/33, 029a/2, 029b/11, 029b/12, 029b/13, 029b/16, 029b/8, 029b/9,
030a/18, 030a/20, 030a/21, 030a/23, 030a/25, 030b/28, 030b/4, 030b/6, 031a/10,
031a/11, 031a/12, 031a/13, 032a/6, 032a/7, 032b/13, 032b/19, 033a/24, 033a/25,
033a/29, 033b/1, 033b/4, 034a/12, 034a/8, 034a/9, 034b/24, 035a/1, 035a/28,

035b/10, 035b/11, 035b/13, 035b/14, 035b/15, 035b/16, 035b/7, 036a/21, 036a/26,
036a/27, 036b/3, 036b/30, 036b/31, 036b/32, 037a/4, 037b/16, 037b/21, 038a/31,
038a/33, 038b/41, 039a/46, 039b/15, 039b/16, 040a/23, 040a/25, 040a/34, 041a/12,
041a/14, 041b/16, 041b/18, 041b/20, 041b/23, 041b/24, 042a/27, 042a/29, 042a/31,
042a/35, 042b/2, 043a/12, 043b/20, 043b/21, 044a/33, 044a/34, 044a/38, 044a/39,
045b/24, 045b/26, 046b/1, 046b/2, 046b/40, 046b/45, 047a/12, 047a/4, 047a/6,
047b/21, 047b/28, 047b/29, 049a/53, 049a/55, 049a/58, 049b/63, 049b/64, 050a/3,
050a/7, 050a/75, 050b/15, 050b/17, 050b/18, 051a/21, 051a/23, 051a/26, 051b/32,
051b/33, 051b/44, 052a/48, 052a/55, 052b/57, 052b/60, 052b/62, 052b/64, 053a/5,
053a/7, 053a/10, 053b/13, 054a/9, 054b/15, 055b/37, 055b/38, 055b/40, 056a/2,
056a/3, 056a/8, 056a/9, 056b/13, 056b/14, 056b/15, 056b/16, 056b/18, 056b/19,
056b/20, 057a/21, 057a/23, 057a/24, 057a/26, 057b/9, 058a/17, 058a/19, 058a/21,
058b/1, 058b/28, 058b/30, 058b/35, 059a/4, 059b/16, 059b/18, 059b/20, 059b/22,
059b/24, 059b/25, 059b/26, 060a/28, 060a/29, 060a/31, 060a/32, 060a/38, 060b/41,
061a/10, 061a/19, 061b/23, 061b/28, 061b/29, 061b/30, 062a/35, 062a/36, 062a/40,
062a/43, 062b/2, 062b/4, 062b/8, 063a/12, 063a/14, 063a/15, 063a/16, 063a/18,
063a/20, 063b/21, 063b/23, 063b/25, 063b/27, 064a/34, 064a/36, 064a/37, 064a/39,
064b/45, 065a/1, 065a/4, 065a/56, 065a/6, 065b/11, 065b/15, 065b/18, 066a/21,
066a/24, 066a/26, 066a/32, 066b/2, 066b/3, 066b/35, 066b/36, 066b/5, 066b/8,
067a/16, 067a/17, 067a/23, 067b/28, 067b/29, 067b/31, 067b/34, 068a/1, 068a/38,
068b/12, 068b/9, 069a/21, 069a/25, 069a/27, 069a/30, 069b/31, 069b/35, 069b/38,
069b/39, 069b/40, 069b/41, 069b/42, 070b/13, 070b/15, 070b/17, 071a/29, 071b/30,
071b/33, 071b/35, 071b/36, 071b/38, 072a/39, 072a/42, 072a/43, 072a/44, 072a/47,
072a/48, 072b/3, 072b/52, 073a/11, 073a/13, 073a/16, 073a/17, 073a/18, 073b/23,
073b/25, 073b/26, 073b/28, 074a/2, 074a/33, 074a/6, 074a/7, 074b/12, 074b/14,
074b/16, 074b/18, 074b/19, 075a/24, 075a/28, 075a/29, 075b/35, 075b/38, 075b/40,
076a/4, 076a/43, 076a/5, 076a/7, 076b/18, 076b/19, 077a/29, 077a/30, 077a/31,
077b/36, 078a/12, 078a/14, 078b/19, 078b/25, 078b/27, 079a/30, 079a/31, 079a/35,
079a/38, 079b/41, 079b/48, 079b/49, 080a/58, 080b/70, 080b/72, 081a/10, 081a/12,
081a/14, 081a/8, 081a/9, 081b/16, 081b/21, 081b/22, 082a/32, 082a/34, 082a/37,

082a/39, 082b/1, 082b/41, 082b/42, 082b/43, 082b/46, 083a/10, 083a/11, 083a/4,

083a/6, 083a/7, 086b/19, 086b/22, 086b/23, 086b/24, 086b/25, 087a/2, 087a/10,

087b/14, 087b/21, 087b/22, 088a/25, 088a/27, 088a/29, 088a/30, 088b/35, 088b/36,

089b/10, 089b/12, 090a/17, 090a/18, 090a/22, 090a/23, 090a/25, 090b/5, 090b/6,

091a/10, 091a/13, 091a/14, 091a/16, 091a/17, 091a/18, 091b/24, 091b/25, 092a/30,

092a/32, 092a/36, 092b/3, 092b/7, 092b/9, 093a/15, 093a/17, 093b/24, 093b/28,

094a/34, 094a/36, 094a/39, 094a/40, 094b/2, 094b/4, 095a/13, 095a/14, 095a/15,

095a/9, 095b/3, 095b/5, 096a/18, 096a/23, 096b/25, 096b/33, 096b/34, 097a/38,

097a/40, 097b/45, 097b/53, 098a/1, 098a/59, 098b/11, 098b/14, 098b/9, 099a/18,

099a/19, 099a/20, 099a/22, 099a/23, 099a/24, 099b/32, 100a/2, 100a/3, 100a/6,

100b/12, 100b/14, 100b/17, 101a/18, 101a/21, 101a/23, 101a/27, 101b/32, 101b/33,

101b/36, 101b/37, 102a/39, 102a/43, 102b/11, 102b/14, 103a/22, 103a/25, 103a/26,

103b/28, 103b/30, 103b/33, 103b/35, 103b/36, 104a/37, 104a/42, 104a/43, 104a/45,

104b/2, 104b/47, 104b/48, 104b/9, 105a/13, 105a/15, 105a/17, 105a/19, 105b/22,

105b/23, 105b/28, 105b/29, 106a/1, 106a/4, 106b/10, 106b/11, 106b/12, 107a/20,

107b/6, 107b/7, 107b/8, 108a/13, 108a/14, 108b/25, 108b/27, 108b/29, 109a/34,

109a/38, 109a/41, 109a/42, 109b/44, 110a/1, 110a/3, 110a/5, 110b/12, 110b/15,

111a/1, 111a/2, 111a/22, 111a/27, 111b/10, 111b/5, 111b/7, 112a/19, 112a/20,

112a/22, 112b/24, 112b/25, 112b/29, 113a/37, 113a/39, 113b/11, 113b/3, 114a/14,

114a/16, 114a/18, 114a/19, 114a/21, 115b/11, 115b/12, 115b/5, 115b/6, 116a/13,

116a/14, 116a/15, 116a/18, 116a/20, 116b/22, 116b/25, 116b/27, 116b/29, 117a/2,

117b/10, 118a/20, 118a/21, 118a/24, 118b/1, 118b/28, 119a/11, 119a/13, 119a/15,

119b/20, 120a/26, 120a/27, 120a/29, 120a/31, 120b/34, 120b/35, 120b/36, 120b/37,

121a/4, 121b/16, 121b/19, 121b/20, 122a/23, 122a/24, 122a/25, 122a/26, 122a/29,

122a/31, 122b/34, 122b/35, 122b/38, 123a/10, 123a/13, 123a/4, 123a/9, 123b/21,

124a/25, 124a/27, 124a/31, 124b/34, 124b/35, 125a/5, 125b/14, 125b/17, 125b/19,

126a/22, 126a/24, 126a/25, 126a/30, 126b/2, 126b/5, 126b/6, 126b/8, 126b/9,

127a/10, 127a/12, 127a/13, 127a/14, 127a/15, 127b/18, 127b/19, 127b/20, 127b/21,

127b/22, 127b/23, 128a/30, 128a/34, 128a/35, 128b/10, 128b/11, 128b/4, 128b/6,

129a/12, 129a/14, 129a/15, 129a/16, 129a/21, 129b/23, 129b/24āna, 129b/25, 129b/26,

130a/3, 130a/4, 130a/8, 130b/14, 130b/16, 130b/18, 131a/24, 131a/25, 131b/3,
131b/4, 131b/5, 131b/7, 131b/8, 131b/9, 132a/14, 132a/15, 132b/22, 132b/23,
132b/26, 132b/28, 133a/1, 133a/29, 133a/31, 133b/10, 133b/12, 133b/13, 133b/5,
133b/8, 134b/27, 134b/29, 134b/30, 134b/33, 134b/34, 135a/39, 135a/42, 135a/43,
135b/1, 135b/5, 135b/10, 135b/9, 136a/11, 136a/18, 136b/19, 136b/22, 136b/25,
137a/2, 137a/28, 137a/4, 137b/11, 137b/12, 137b/13, 137b/16, 137b/8, 138a/19,
138a/21, 138a/25, 138a/26, 138a/27, 138b/2, 138b/32, 139a/12, 139a/15, 139a/4,
139a/7, 139a/8, 139b/19, 139b/20, 139b/23, 139b/27, 140a/2, 140a/8, 140b/11,
140b/18, 140b/9, 141a/1, 141a/27, 141a/28, 141a/30, 141b/11, 141b/16, 141b/9,
142a/17, 142a/18, 142a/25, 142b/4, 142b/5, 142b/8, 143b/10, 143b/2, 143b/3,
143b/6, 143b/7, 144a/15, 144a/16, 144a/17, 144b/2, 144b/4, 144b/5, 145a/13,
145a/14, 145a/17, 145a/18, 145a/21, 145b/1, 145b/4, 145b/5, 145b/7, 146a/17,
146a/18, 146b/21, 146b/22, 146b/23, 146b/24, 146b/25, 146b/27, 146b/28, 147a/32,
147a/34, 147a/35, 147a/36, 147a/38, 147a/39, 147b/2, 147b/3, 147b/5, 147b/6,
147b/7, 147b/12, 148a/17, 148a/23, 148a/26, 148b/30, 148b/32, 149a/5, 149a/6,
149a/8, 149a/9, 149b/19, 150b/24, 150b/25, 150b/26, 151a/36, 151b/2, 152b/11,
152b/4, 153a/2, 153a/3, 153a/4, 153b/11, 153b/13, 153b/14, 153b/20, 154a/1,
154a/21, 154a/23, 154a/5, 154a/8, 154b/18, 155a/21, 155a/24, 155a/27, 155b/1,
155b/2, 155b/30, 155b/31, 155b/4, 155b/5, 155b/6, 156a/12, 156a/13, 156a/17,
156a/7, 156b/23, 156b/27, 157a/5, 157a/10, 157a/8, 157b/12, 157b/14, 157b/15,
157b/21, 158a/26, 158b/10, 158b/11, 158b/12, 158b/7, 159a/1, 159b/12, 159b/13,
159b/16, 160a/21, 160a/3, 160a/5, 160b/7, 160b/8, 160b/9, 161a/1, 161a/17,
161a/19, 161a/2, 161a/4, 161b/6, 161b/7, 162a/2, 162a/3, 162a/5, 162a/7,
162a/9, 162b/15, 162b/16, 162b/18, 162b/19, 163a/5, 163a/7, 163a/8, 163b/21,
163b/24, 163b/25, 163b/26, 164a/29, 164a/32, 164a/33, 164a/34, 164a/35, 164b/1,
164b/39, 164b/4, 164b/40, 164b/5, 165a/10, 165a/6, 165b/10, 165b/13, 166a/15,
166a/18, 166b/1, 166b/24, 166b/25, 167a/13, 167a/19, 167a/20, 167b/21, 168a/1,
168a/3, 168a/4, 168a/5, 168a/6, 168a/7, 168b/13, 168b/14, 168b/17, 169a/26,
169a/32, 169b/1, 169b/2, 169b/3, 170a/16, 170a/23, 171a/11, 171a/2, 171b/12,
171b/14, 171b/6, 172a/21, 172a/22, 172a/24, 172a/26, 172b/38, 173a/5, 173a/7,
173a/10, 173a/12, 173a/9, 173b/15, 174a/27, 174a/28, 174b/50, 175a/4, 175a/53,

175a/57, 175a/58, 175b/10, 175b/12, 175b/15, 175b/16, 175b/7, 176b/11, 176b/12,
176b/5, 176b/6, 176b/7, 176b/8, 177a/14, 177a/17, 177a/19, 177a/23, 177b/3,
177b/4, 177b/7, 177b/8, 177b/9, 178a/14, 178a/17, 178b/3, 178b/5, 179a/17,
179b/14, 180a/1, 180a/4, 180a/6, 180b/14, 180b/16, 180b/18, 180b/19, 181a/1,
181a/20, 181b/16, 182a/3, 182a/8, 182b/11, 182b/13, 182b/14, 182b/16, 183a/2,
183a/3, 183a/4, 183a/6, 183a/9, 183a/10, 183b/13, 183b/15, 183b/16, 183b/19,
184a/2, 184a/5, 184b/14, 185a/1, 185a/2, 185a/3, 185a/5, 185a/7, 185a/10,
185b/11, 185b/14, 185b/15, 186a/6, 186a/10, 186b/12, 186b/13, 186b/17, 186b/21,
187b/4, 187b/5, 187b/8, 188a/11, 188a/12, 188a/13, 188a/14, 188a/17, 188a/19,
188a/20, 188b/2, 188b/4, 188b/6, 189a/11, 189a/7, 189a/9, 189b/2, 189b/4,
189b/6, 189b/7, 190a/12, 190a/20, 190b/7, 191a/10, 191a/16, 191a/9, 191b/20,
192a/11, 192a/12, 192a/16, 192a/8, 192b/17, 192b/24, 193a/6, 193b/13, 193b/15,
193b/20, 193b/22, 193b/23, 193b/24, 194a/2, 194a/26, 194a/4, 194b/15, 194b/18,
194b/7, 195a/1, 195a/20, 195a/21, 195b/14, 195b/8, 196a/3, 196b/11, 196b/17,
197a/1, 197a/23, 197b/11, 197b/12, 197b/18, 198a/4, 198a/6, 198a/8, 198b/10,
198b/11, 198b/16, 198b/17, 198b/19, 199a/1, 199a/6, 199a/9, 199a/10, 199a/13,
199a/14, 199b/15, 199b/16, 199b/21, 199b/22, 199b/23, 200a/4, 200b/16, 200b/18,
200b/5, 201a/23, 201a/26, 201a/30, 201a/33, 201b/8, 201b/9, 201b/12, 202a/18,
202a/21, 202b/6, 202b/7, 202b/9, 203a/12, 203a/18, 203a/19, 203a/20, 203b/23,
203b/24, 203b/26, 203b/27, 204a/2, 204a/5, 204a/6, 204a/11, 204b/18, 204b/20,
204b/22, 204b/25, 205a/28, 205a/30, 205a/4, 205b/10, 205b/9, 206a/19, 206a/21,
206a/3, 206b/11, 206b/15, 207a/16, 207a/17, 207a/22, 207b/12, 207b/5, 207b/6,
207b/7, 207b/8, 207b/9, 208a/16, 208a/18, 208a/23, 208b/24, 208b/25, 208b/26,
208b/29, 209a/10, 209a/4, 209a/5, 209a/9, 209b/14, 209b/21, 209b/23, 210a/5,
210a/6, 210a/7, 210b/14, 210b/17, 210b/22, 211a/2, 211a/3, 211a/4, 211b/11,
211b/12, 211b/13, 212a/8, 212a/9, 212b/1, 212b/2, 212b/4, 212b/9, 213a/12,
213a/13, 213a/14, 213a/15, 213b/3, 214a/10, 214b/3, 214b/6, 214b/10, 214b/12,
214b/13, 215a/14, 215a/16, 215a/2, 215a/4, 215b/12, 215b/8, 216a/27, 216a/3,
216b/10, 216b/11, 216b/4, 217a/2, 217a/4, 217a/5, 217b/12, 217b/3, 218a/10,
218a/12, 218a/9, 218b/4, 218b/5, 218b/7, 218b/8, 219a/12, 219a/15, 219a/9,
219b/1, 219b/18, 219b/8, 220b/7, 221a/4, 221a/9, 221a/13, 222a/12, 222a/14,
222b/2, 222b/4, 223a/14, 223b/17, 223b/21, 224a/3, 224a/6, 224a/9, 224b/12,
224b/17, 224b/2, 225a/10,

225a/15, 225a/8, 225b/24, 226a/1, 226a/11, 226b/1,
226b/15, 226b/16, 226b/17, 227b/1, 227b/2, 228a/9, 228b/1, 229a/12, 229a/13,
229b/15, 229b/8, 230a/7, 230a/12, 230b/14, 230b/15, 230b/17, 230b/21, 231b/14,
231b/3, 232a/14, 232a/7, 232a/9, 233a/17, 233a/18, 233a/19, 233b/3, 234a/14,
234b/8, 235a/4, 235a/6, 235b/11, 235b/18, 236a/2, 236a/5, 236a/7, 236a/9,
236b/16, 236b/17, 236b/20, 236b/23, 237a/24, 237b/10, 237b/11, 237b/9, 238a/2,
238a/3, 238a/4, 238b/14, 238b/8, 238b/9, 239a/20, 239a/22, 239a/23, 239a/24,
239b/1, 239b/2, 239b/4, 239b/7, 239b/8, 240b/27, 240b/29, 240b/30, 240b/33,
241a/3, 241a/4, 241a/5, 241b/12, 241b/13, 241b/15, 241b/16, 241b/8, 242a/18,
242b/32, 243a/5, 243b/16, 243b/7, 244a/17, 244a/19, 244a/21, 244a/25, 244a/26,
245a/11, 245a/17, 245b/20, 245b/23, 246a/12, 246a/13, 246a/5, 246a/6, 246a/7,
246b/23, 247a/5, 247a/7, 247b/10, 247b/11, 247b/14, 247b/19, 247b/20, 248a/1,
248b/13, 248b/6, 248b/9, 249a/3, 249a/4, 249a/5, 249b/13, 250a/10, 250a/11,
250a/7, 250b/20, 251a/7, 251a/8, 251b/12, 251b/13, 251b/14, 251b/16, 251b/17,
251b/18, 252a/24, 252a/25, 252b/12, 252b/5, 252b/7, 253a/14, 253a/21, 253a/22,
253a/23, 253a/24, 254a/10, 254a/14, 254a/18, 254a/9, 254b/3, 254b/4, 255a/11,
255a/12, 255a/6, 256a/12, 256a/13, 256a/14, 256a/5, 256a/8, 256b/3, 256b/5,
257a/13, 257a/14, 257a/15, 257a/18, 257b/1, 258a/10, 258a/12, 258b/21, 258b/22,
259a/10, 259a/3, 259a/5, 259a/6, 259a/8, 259a/9, 259b/16, 260a/1, 260a/2,
260a/3, 260a/5, 260a/6, 260a/8, 260a/10, 260b/4, 260b/6, 260b/7, 260b/8,
260b/11, 261a/12, 261a/13, 261a/14, 261a/16, 261a/18, 261a/19, 261b/22, 261b/27,
261b/29, 262a/2, 262a/3, 262a/5, 262a/9, 262a/11, 262a/12, 262b/14, 262b/16,
262b/19, 262b/22, 262b/23, 263a/2, 263a/3, 263b/10, 263b/13, 263b/14, 263b/17,
263b/18, 263b/20, 263b/21, 264a/1, 264a/2, 264a/3, 264a/6, 264a/9, 264a/10,
264a/11, 264b/13, 264b/14, 264b/15, 264b/16, 264b/17, 264b/18, 264b/19, 264b/20,
265a/1, 265a/2, 265a/4, 265a/5, 265a/6, 265a/7, 265b/2, 265b/3, 265b/6,
266a/10, 266b/3, 266b/5, 266b/6, 267a/10, 267a/11, 267a/15, 267b/18, 268a/2,
268a/5, 268b/11, 268b/14, 268b/15, 268b/19, 268b/20, 269a/2, 269a/4, 269a/7,
269b/9, 270a/17, 270a/20, 270a/23, 270b/1, 270b/4, 271a/10, 271a/8, 271a/9,
271b/15, 271b/16, 271b/17, 271b/18, 272a/1, 272b/11, 272b/9, 273a/4, 273a/8,
273b/1, 273b/4, 274a/11, 274a/8, 274b/1, 275a/8, 275b/2, 276a/8, 276a/8,
276b/4, 276b/5, 277b/20, 277b/21, 277b/3, 278a/7, 278b/2, 278b/6, 279a/17,
279b/4, 279b/5, 280a/12, 280a/13,

280b/3, 281a/12, 281a/13, 281a/14, 281b/3,
281b/4, 282a/7, 282a/8, 282b/13, 282b/15, 282b/18, 283a/1, 283a/2, 283a/4,
283b/5, 284a/13, 284a/18, 284b/1, 284b/2, 285a/11, 285a/12, 285a/14, 285a/9,
285b/3, 285b/5, 285b/7, 286a/11, 286a/16, 286a/8, 286b/17, 286b/19, 286b/23,
287a/2, 287a/6, 287a/7, 287a/8, 287b/12, 288a/1, 288a/2, 288b/8, 289a/5,
289b/12, 289b/6, 290a/18, 290a/23, 290b/5, 290b/6
k. 'adletmezse 262a/10
k. 'alīmolmaḳ 151b/3
k. ānıḳabūlideler 118b/27
k. ānıteslimetdi 050a/3
k. ānıteslimeyleye 047a/16
k. anlarıḫıtanitmek 111b/5
k. 'arżidesiz 151a/1
k. 'ayıpsızola 220a/2
k. bizemuḥabbetidüb 217b/16
k. cem'olursuz 172a/26
k. da'veteyledi 148a/24
k. deynetdı 286b/20
k. emvāttan 068b/11
k. giriftārola 010a/22
k. ḫalāṣola 061b/24
k. ḫalaṣolalar 213a/16
k. ḫalāṣoluruz 157b/19
k. ḫālisolasız 203a/11
k. ḫalḳava'ẓidüb104a/42
k. ḫarabolmayā 076a/3
k. ḥāżırola 184a/5
k. ḥāżırolub 185a/2
k. helākoluruz 060a/38
k. ḥelaldegül 057a/24
k. ḥıfẓoluna 131a/21
k. iḳrāredesin 229b/8
k. i'tikādiderler 123b/20
k. i'tiḳādiderüz 196b/19
k. iẓhāroluñmayā 059b/22
k. ḳabżetdim 205b/13
k. ḳatloluñdun 273a/9
k. ḳatlolunmuş 273a/6
k. keşfolunacaḳ 192b/24
k. keşfolunmaya 019a/26
k. küfürsöyleyeler 058b/29
k. maḥvoluñacaḳ 178b/8
k. Ma'lūmolmayā 019a/26
k. medarolmaya 228b/8
k. medfūnoldı 173a/4
k. memlūolacaḳ 025b/48
k. Mesīḥiba'asetdi 173b/15
k. mevcūddegildür 006b/18
k. mevcūdoldı 285a/9
k. muḥāṣameiden 010a/25
k. muṣībetçekersiz 216b/7
k. müsemmāolur 197a/21
k. mütercimolmuş 005b/23
k. naẓaridelerAllahı 252b/12
k. oruçṭutanlar 056b/18
k. redoluna 120a/27
k. ṣabreyle 131b/3
k. sebteetmek cāizdeġüldür 021a/2
k. sizeıżdırābvirüb 189b/7
k. sualederiz 262b/22
k. suāletmezsiz suālidüb 249a/3
k. şahitlıḳider 264a/6
k. taḥammületmege 167a/14
k. terk 035a/29
k. tevbeetmediler 020b/20
k. tevbeideler 063a/13
k. tevbeidüb 132b/20
k. uyanıḳola 077b/35
k. üçüncügündeḳıyāmetdi 173a/4
k. va'deetdügini 142a/22
k. yalandimem 187a/32

kibrit
k.+ i 277a/17
k.+ in 288b/10
k.+ te 282a/10

kiler **:** erzak konulan yer
k. 050b/9, 155a/26, 192a/9
k.+ ün 065a/5

kilise **:** hristiyanların ibadet yeri
k. 112a/22, 156a/16, 176a/20, 197a/22, 201a/24, 222a/16
k.+ de 097a/38, 111a/23, 172a/19
k.+ de cem'idersiz 168b/18
k.+ de epsemolsun 172b/28
k.+ de ta'līmiderim 161a/18
k.+ de vaz'eyledi 170b/28
k.+ den 198b/10
k.+ ler 113b/5, 120b/37, 270a/23
k.+ lerde 183b/19
k.+ lerden 183b/19
k.+ lere 269a/7, 271b/13
k.+ lere temkīnider 113a/40
k.+ leri sizeselāmvirirler 176a/19
k.+ lerinde 216b/4
k.+ lerinde 172b/34
k.+ lerine 183a/1
k.+ lerinüñ 213a/14
k.+ lerüñ 184a/23
k.+ nüñ 201a/33, 208a/18
k.+ nüñ'imāretine 171b/13
k.+ sidür 220b/15
k.+ sinde 211b/16
k.+ sine 212a/1, 229b/15
k.+ sini 190a/13, 220a/5
k.+ sinüñ 269a/1, 271b/14
k.+ ye 032b/17, 093a/11, 098a/1, 268a/4
k.+ ye 211b/16, 216a/2
k.+ ye ni'metsize 230a/3
k.+ yi istimā' 032b/17
k. 106a/1, 163b/17, 172a/23
k.+ de 162a/4
k.+ lerde 172b/34
k.+ lerden 188a/13
k.+ leri 168b/16
k.+ lerine 190a/23
k.+ lerüñ 184a/24
k.+ sine 157a/2, 176a/1
k.+ sini 168b/22
k.+ ye 155b/5

kim **:** ki (bağlaç)
k. 005a/16, 005b/25, 006a/6, 006a/9, 006b/13, 007a/3, 007b/11, 007b/12,
007b/7, 010a/19, 010a/21, 010a/22, 010a/26, 010b/31, 010b/32, 011a/39, 011a/40,
011a/41, 013b/15, 013b/9, 014a/24, 014a/26, 014b/8, 015b/24, 015b/28, 018a/12,
018a/14, 018a/3, 018b/16, 018b/23, 018b/25, 019a/27, 019a/32, 019a/33, 019b/4,
019b/42, 020a/10, 020a/15, 020a/16, 020a/7, 020b/23, 021a/4, 021b/11, 021b/16,
021b/17, 021b/21, 021b/9, 022a/23, 022b/32, 023a/43, 023a/44, 023a/50, 023b/12,
023b/5, 023b/9, 024a/20, 025a/34, 025a/44, 025b/46, 025b/54, 027a/23, 027b/36,
027b/5, 028b/30, 030a/19, 030a/25, 030b/28, 031a/9, 032a/4, 032a/6, 032b/18,
033a/20, 033a/23, 033a/28, 033b/34, 034a/12, 034a/6, 034a/9, 034b/26, 035a/29,
036a/22, 036a/23, 036a/26, 036a/27, 037b/22, 037b/23, 037b/24, 038b/45, 039a/2,
039a/9, 040b/44, 041a/10, 041a/12, 041b/16, 041b/18, 041b/20, 042b/37, 042b/39,
043b/24, 044a/39, 044b/1, 044b/45, 044b/47, 044b/50, 044b/51, 045a/14, 046a/28,
046a/29, 047a/7, 047b/24, 048a/37, 048b/48, 049b/73, 050a/74, 050b/15, 050b/16,
050b/9, 054a/2, 054a/7, 054b/12, 056a/12, 057a/28, 057b/1, 057b/10, 058a/22,
058b/29, 058b/35, 059a/9, 059b/26, 060b/3, 061a/15, 061b/26, 061b/31, 061b/32,
062b/11, 063a/16, 065b/13,

066a/25, 067b/30, 067b/34, 068a/1, 068a/3, 068a/38,
068b/18, 069b/37, 069b/41, 069b/42, 070a/44, 070a/46, 070a/48, 070b/15, 071b/38,
072a/40, 072a/43, 072a/44, 072b/2, 073b/23, 073b/28, 075b/35, 077b/3, 078b/21,
078b/25, 079a/32, 079b/44, 080b/71, 081a/13, 081a/6, 083a/4, 083a/9, 086b/25,
087b/22, 088a/24, 088a/30, 088a/31, 088a/32, 088b/39, 089a/2, 089b/13, 089b/15,
090a/16, 090a/21, 091a/10, 091a/13, 091b/22, 091b/28, 092b/9, 093a/16, 093b/30,
094a/36, 094b/1, 095a/10, 095b/4, 095b/6, 096a/16, 096b/25, 096b/27, 096b/29,
097a/35, 097a/37, 097a/38, 097a/39, 097a/41, 097b/45, 097b/46, 097b/52, 098b/10,
099a/20, 099b/28, 099b/31, 099b/33, 100a/5, 100b/11, 101a/25, 102a/1, 102b/12,
102b/6, 103a/18, 103a/22, 103b/32, 103b/33, 104a/39, 104a/41, 105a/14, 105a/15,
105a/17, 105b/20, 105b/23, 105b/30, 106b/12, 107a/25, 107b/7, 107b/9, 108a/12,
108b/25, 108b/26, 108b/32, 108b/33, 109a/39, 109a/41, 110a/3, 110a/8, 110a/9,
110b/15, 110b/16, 111a/26, 111a/27, 111b/5, 112a/17, 112b/24, 112b/26, 113a/37,
113a/38, 113b/12, 113b/2, 114a/14, 114a/16, 114a/18, 115a/2, 115a/36, 115b/11,
115b/4, 116a/19, 116b/23, 116b/24, 117a/31, 117a/34, 117b/7, 118b/4, 119a/10,
119a/12, 119b/16, 119b/25, 120a/27, 120b/40, 122a/25, 122a/28, 123a/11, 123b/16,
123b/23, 124a/26, 124a/29, 124b/38, 124b/40, 125a/5, 125a/2, 127a/12, 127a/15,
127b/21, 130b/15, 130b/18, 130b/19, 131a/21, 131a/24, 131a/26, 131b/3, 132a/10,
132a/17, 132b/26, 134a/23, 134b/25, 136a/11, 136a/18, 137a/5, 137a/6, 137b/9,
139a/6, 140a/8, 140b/14, 141a/25, 141b/6, 141b/7, 141b/8, 142a/18, 142a/2,
142b/11, 142b/13, 142b/14, 144a/16, 144a/21, 145a/15, 145a/16, 145b/25, 146a/14,
146a/15, 146b/25, 146b/26, 147a/31, 147a/33, 147a/34, 147a/35, 147b/4, 147b/5,
148a/18, 148a/19, 148a/26, 149a/6, 149b/16, 150a/7, 151a/34, 151a/35, 152b/7,
152b/8, 153b/16, 154b/15, 155a/21, 155b/4, 157a/9, 158a/30, 158b/7, 158b/8,
159a/16, 159a/4, 159b/17, 160a/3, 160b/7, 162b/19, 162b/20, 164b/37, 164b/40,
165a/12, 165a/6, 165b/7, 167a/16, 167a/17, 168b/23, 169a/27, 171b/9, 173a/1,
173a/3, 173a/6, 173b/13, 173b/15, 174a/30, 174a/36, 175b/6, 176a/4, 176b/10,
177a/13, 177a/22, 177b/2, 177b/3, 177b/10, 178a/17, 178b/6, 179a/4, 180b/16,
183b/19, 185a/2, 185a/8, 185b/17, 186a/1, 186b/15, 187a/29, 189b/1, 189b/5,
189b/6, 190b/2, 190b/3, 191b/1, 192a/10, 192b/19, 192b/27, 193b/12, 193b/19,
193b/20, 194a/25, 194b/7, 195a/21, 195b/12, 195b/14, 195b/16, 195b/8, 196a/5,

196a/7, 196a/8, 196b/10, 196b/11, 196b/12, 196b/13, 196b/14, 196b/20, 197a/1,
197a/3, 197a/4, 197b/11, 198a/3, 198a/5, 198a/7, 198b/12, 198b/15, 199a/2,
199a/10, 199b/16, 199b/19, 200a/30, 202a/16, 202a/20, 202a/22, 202b/7, 203b/28,
203b/30, 204b/15, 205b/11, 205b/8, 206a/18, 206a/19, 206a/21, 206a/4, 206b/10,
206b/8, 206b/9, 207b/6, 208a/13, 208a/14, 208a/15, 208b/24, 208b/25, 208b/27,
208b/28, 208b/29, 209a/11, 209a/12, 209a/13, 209a/3, 209b/19, 210a/11, 210b/23,
211a/3, 211a/10, 211a/8, 211b/12, 214a/9, 215a/14, 215b/10, 216a/24, 216b/6,
217a/7, 217a/8, 217a/9, 217b/14, 218b/6, 218b/8, 219a/11, 219a/13, 219a/14,
219a/15, 219b/20, 219b/4, 219b/7, 220a/10, 221a/3, 221a/11, 222b/2, 223a/12,
223a/15, 223a/9, 223b/16, 223b/21, 224a/10, 224a/11, 224a/3, 224a/9, 224b/13,
224b/15, 225a/9, 225b/26, 226b/14, 227a/14, 227a/8, 227b/18, 227b/2, 227b/3,
228a/11, 228a/14, 229a/14, 229b/6, 230a/6, 230a/11, 230a/12, 230b/13, 230b/19,
231a/2, 231a/3, 231b/14, 232a/10, 232a/6, 233a/13, 233a/17, 233b/7, 234a/11,
234a/14, 234b/11, 234b/5, 234b/7, 235a/9, 235b/12, 235b/17, 235b/19, 236a/1,
236a/2, 236a/4, 236a/8, 236b/13, 236b/14, 236b/19, 237a/27, 237a/28, 237b/5,
238a/2, 238a/4, 238a/7, 238b/9, 239b/10, 240a/13, 240a/16, 240a/20, 240b/29,
241a/4, 241b/10, 241b/15, 241b/8, 242a/18, 242a/19, 242b/29, 242b/33, 243a/2,
243b/15, 243b/6, 243b/8, 244a/19, 244a/26, 245a/10, 245b/21, 245b/23, 246a/12,
247b/10, 249a/4, 251a/3, 251a/6, 251a/8, 251b/10, 251b/11, 251b/12, 252a/21,
252b/10, 252b/8, 252b/9, 253b/6, 254b/1, 254b/4, 255a/11, 255a/12, 255a/5,
256a/10, 256a/13, 256a/8, 256a/9, 256b/4, 256b/9, 257a/18, 257a/19, 257b/1,
257b/2, 258a/16, 258b/17, 258b/19, 259a/10, 259a/4, 259a/6, 259b/12, 259b/14,
259b/16, 261b/23, 261b/24, 262a/11, 262b/17, 262b/24, 263a/3, 263a/4, 263a/5,
263b/15, 263b/18, 264a/1, 264a/4, 264b/12, 264b/13, 264b/18, 265a/1, 265b/1,
265b/5, 265b/6, 266b/5, 267a/10, 267a/13, 267b/19, 268a/3, 268a/4, 268a/7,
268a/8, 268a/9, 268b/11, 269a/1, 269a/6, 269a/7, 269b/11, 269b/12, 269b/13,
269b/14, 269b/16, 270a/17, 270a/18, 270a/24, 270b/1, 271a/6, 271a/7, 271a/9,
271b/13, 271b/19, 271b/21, 272a/2, 272a/6, 272b/8, 274a/11, 274b/2, 274b/3,
276a/9, 276b/5, 277a/11, 277a/14, 277a/17, 277b/19, 278a/5, 278a/6, 278b/8,
279b/3, 279b/6, 280a/10, 280a/13, 280a/14, 280a/9, 280b/1, 280b/4, 281a/13,
281a/14, 281a/8, 281b/1, 282a/11, 282a/6, 282b/14, 282b/18, 283a/1, 283a/4,
283b/2, 284a/14, 284b/2, 284b/3, 284b/4, 284b/7, 285a/8, 285a/9, 285b/6,
286a/15, 286b/19, 287a/2, 287b/10, 288a/3, 288b/10, 288b/11,

288b/4, 288b/6,
288b/8, 289b/11, 289b/8, 289b/9,
290b/7
k. a'fvitmege 056a/8
k. añadaḫīda'vetoluñursuz 210b/15
k. ānainkāretdiler 097a/35
k. añaittiba'etdik 221a/7
k. ānaḳulluḳideler 095b/7
k. ānasuālidüb 128b/8
k. ānıāşikāreitmeyeler 058a/13
k. anlara 129a/19
k. anlaraẕebḥitmeyeler 110b/18
k. beniṭardidersiñ 132a/15
k. da'vetetdi 147a/30
k. günāhider 262a/8
k. ḫalāṣolmayāḳādirdür 071a/27
k. ḥıfẓ 040b/3
k. ḥükmolunmaḳ 130a/10
k. 'ibādetedeni 238b/9
k. ibġāżiderim 145a/16
k. ilticāetdim taḳdimolunmuş
235b/18
k. inkāreyleye 261b/22
k. istimā'idersiz 019b/5
k. iżdihādidersiñ 125a/8
k. ḳabûleder 243b/7
k. ḳaṣdiderim 177a/17
k. mecnunolmuş 061a/17
k. namazḳılub suāliderseniz
073b/24
k. namazḳılām 079a/33
k. nāmusaḳābilolmadı 145b/3
k. nisbetianlardan'adolunmaz
236a/6
k. nüzûlide 149a/7
k. nüzulidicek namazḳıldılar
098b/15
k. raḥmetideyim 148a/15
k. suālidesiñ 063b/23
k. şüküriderim 167b/31
k. taḳdīreyledi 147a/30
k. ṭalāḳvirilmişe 010b/32
k. ṭalebidersiz 103a/21
k. tecācüzidüb 265a/9
k. va'deetmiş 241b/11
k. vusūlbulub 118b/27

kim **:** hangi kişi, kim
k.+ de 256b/9, 264b/12
k.+ den 115b/4
k.+ dir 044b/45, 058b/33
k.+ dir 249b/17
k.+ dür 037a/11, 049b/69,
120b/35, 124b/34, 147a/34, 159a/4,
254a/13, 261b/22,
264a/5, 280b/4
k.+ dür suāleyleñ 018a/11
k.+ e 148a/15
k.+ i 023b/9, 024b/23, 024b/24,
027a/24, 029b/13, 029b/16, 038b/35,
067b/29,
081a/6, 124b/34, 136b/24, 163a/8,
271b/19
k.+ iḫod 023b/8, 024b/23,
038b/35, 136b/24
k.+ ilere yeminayıtdı 233a/18
k.+ in 025a/44, 258b/19, 262b/17,
269a/7, 269b/11, 270a/17, 271a/6,
271b/13
k.+ iñ 038b/45, 262a/3
k.+ iñiz 192b/27
k.+ inle 032a/8
k.+ iñṣuretidür 074b/16
k.+ ki 068a/35, 149a/13
k.+ ki canınıḫalāṣitmek 068a/35
k.+ ler 270a/24
k.+ lerde 286b/17
k.+ lerden 031b/25
k.+ lerdür 023a/49
k.+ lere 152a/3
k.+ lerüñ 276a/9
k.+ sin 249b/13
k.+ siñ 100a/5, 125a/8, 132a/15,
148a/20, 153a/4
k.+ siz 119b/16
k.+ ün 023b/12, 039b/20, 040a/28,
059a/9, 059b/25, 187a/30
k.+ üñ 020a/15, 020a/7, 040b/43,
059b/25
k.+ ünle iḫrāciderler 022a/27

kimesne: kimse, kişi
k. 012b/24, 014a/22, 014a/24, 015b/28, 021b/19, 022a/23, 022a/29, 025b/55,
030a/24, 035b/7, 040b/46, 042b/4, 043b/23, 044a/36, 045a/16, 049a/61, 056a/7,
057a/21, 057a/22, 058b/27, 060b/3, 060b/5, 062a/43, 066a/24, 069a/27, 069b/31,
069b/35, 069b/39, 071a/29, 072a/48, 072b/3, 073a/14, 073a/17, 076a/6, 077a/21,
077b/32, 079b/47, 080a/56, 081b/25, 087b/22, 089b/10, 090b/4, 091a/12, 093a/13,
094a/36, 098b/10, 098b/11, 099b/31, 100b/8, 102a/43, 104b/47, 106b/13, 107b/7,
115b/12, 117b/10, 117b/13, 118b/25, 119b/18, 119b/19, 119b/24, 129a/12, 132b/24,
135a/42, 146b/25, 153a/6, 154b/13, 157b/15, 159b/11, 159b/12, 159b/17, 159b/18,
159b/8, 160a/21, 160a/3, 161a/1, 161b/1, 161b/11, 163b/18, 163b/25, 164a/36,
164b/2, 164b/3, 165a/10, 166a/15, 167b/24, 167b/25, 167b/27, 168b/16, 169a/29,
169a/30, 169a/34, 169b/3, 171a/2, 172b/27, 172b/37, 172b/39, 174a/35, 176a/22,
177b/5, 177b/7, 180b/10, 180b/17, 183b/20, 184b/7, 185a/7, 185b/11, 186b/18,
186b/20, 186b/21, 187b/6, 188a/18, 189b/9, 190a/19, 192a/11, 194b/11, 195a/3,
195b/5, 200b/6, 201a/29, 201b/8, 204a/4, 205a/4, 209a/4, 209b/16, 209b/18,
213b/3, 215b/15, 217a/3, 218a/10, 218a/14, 219a/9, 220a/1, 220a/5, 221a/12,
221b/8, 222b/3, 225b/21, 227a/16, 228a/6, 232a/6, 232b/3, 233a/13, 234a/11,
234b/4, 236a/4, 236a/6, 236b/13, 236b/21, 240a/12, 240b/28, 242a/17, 243b/15,
243b/16, 246a/13, 246b/23, 246b/26, 247b/14, 247b/18, 248a/2, 250b/13, 250b/19,
253a/19, 255a/11, 257b/2, 258a/8, 258b/20, 260b/1, 260b/5, 261a/15, 261b/27,
261b/29, 262a/4, 262a/7, 264b/16, 270a/18, 271a/11, 271a/7, 271a/8, 271b/20,
273a/4, 275a/8, 278b/5, 281a/10, 281b/3, 282a/11, 282a/9, 287b/13
k. ānaartuḳsuāletmek 075b/34
k. cem'oldılar 056a/2
k. cesāretider 186b/21
k. faḫritmeye 197b/9
k. ḫodva'ẓitmedüğümüz 186a/4
k. imtiḥānetmez 246a/13
k. imtihanoluñur 246a/14
k. istimā'idüb 117b/8
k. kazāeder 224b/4
k. muḥtaçoldı 092a/34
k. taracetmeye 209a/8
k. vefāt 040a/24
k.+ de 146a/9, 233a/12
k.+ den 130b/19, 226b/15, 232b/4
k.+ den ḥükmolunmaz 159a/16
k.+ den i'rāżoluñuruz 244a/26
k.+ dür 015b/27, 060b/41
k.+ i 031a/8
k.+ ler 014b/11, 020a/8, 072b/8, 094a/36, 094a/37, 178a/17, 195b/12, 243b/15,
245a/17, 259b/16
k.+ ler sülükederler 206a/18
k.+ lerden 177b/6, 258b/19
k.+ lere 061a/19, 166a/22, 247b/13
k.+ lere iẓhāretdiler 052a/54
k.+ leri 039a/3, 043a/12, 058a/13, 100a/2, 108a/12
k.+ leri helākolmaḳ 259a/9

k.+ leri
irsāledeyimsizüñni'metiñizi 175a/3
k.+ lerine 115b/6
k.+ lerine ızdırābvirdiler 115b/9
k.+ lerüñ 156a/18, 219a/16, 239a/28, 240b/34, 257b/7
k.+ m 204b/20
k.+ nün 059b/23
k.+ nüñ 119a/10, 122b/33, 143a/15, 159b/13, 159b/14, 183b/12, 210b/13, 246b/27,
281a/9
k.+ nüñişit-megeḳulaḳları 065b/17
k.+ nüñḳarındaşı vefātidüb 074b/19
k.+ si 235b/13
k.+ sini 229a/15
k.+ ye 014b/4, 026a/57, 030a/20, 030b/27, 031a/9, 047b/18, 055b/44, 066b/36,
067b/26, 067b/31, 068b/9, 083a/8, 089a/46, 092a/35, 120b/38, 149a/14, 152a/17,
152b/8, 160a/5, 169b/7, 181a/3, 210b/13, 211a/7, 222b/22, 236a/6
k.+ ye cezaetmeye 215b/15
k.+ ye ḫabervirme 127b/22
k.+ yeḳarşu 073b/25
k.+ yi 039b/16, 062a/37, 068b/8, 069b/38, 093b/24, 100b/8, 103b/28, 131a/24,
157b/16, 161a/5, 180b/16, 187b/3, 224b/12
k.+ yi 'imāretider 171a/5
k.+ yi israetmek 229a/2
bir k.+ yiṭalebeyle 100b/11
k.+ yi'ufūneti 109a/36

kimse : kişi
k. 186b/16, 237a/24
k.+ nüñḥaḳḳında 099b/35
k.+ nüñḳayusı 074b/14
k.+ nüñżararına 186a/9
k.+ yi 032b/16

kir : pislik
k. 160b/13

kirā : icar
k.+ layā 038b/41
k.+ yā 137a/30
k.+ layub 038b/34

kirāla -
k.- yub 074a/1

kişi : şahıs
k. 023a/47, 036b/3, 126a/22, 136b/23, 153a/2, 225a/5, 250b/14, 262a/10
k.+ ler 169a/30, 212a/5
k.+ nüñ 117b/7, 180a/5

kitāb : kitap
k. 148a/17, 149a/11, 192a/8
k.+ ı 074b/10
k.+ ında 075a/26, 086b/20, 097a/41, 192a/10
k.+ lardan 156b/26
k.+ larıñ 119b/19
k.+ uñoḳu-dıġı 099b/32
k.- ı 149b/2
k. 141a/3, 222a/18, 249a/5
k.+ da 268b/11
k.+ ı 239a/19, 273a/4, 273a/6, 273a/8, 273a/9
k.+ ın 239b/6
k.+ ınca 247a/8
k.+ ında 281a/9, 285a/8
k.+ ları 259b/17
k.+ u 004b/1
k. 081b/28, 192b/22, 194a/30
k.+ çığı 277b/2, 278a/10, 278a/9
k.+ dan şürū'iderek 099b/36
k.+ lar 049a/55, 079b/49
k.+ lar 115a/2
k.+ lara 173a/4, 173a/5
k.+ larda 038b/42, 118a/24, 137a/2
k.+ lardan 118b/28
k.+ ları 040a/29, 075a/25, 227a/13

k.+ ları tamamolalar 049a/56
k.+ ları teftişider 115b/11
k.+ laruñ 154a/4
k.+ ta 252b/6

kiẕb **:** yalan
k.+ den 227b/2
k.+ e 217b/12
k.+ ümde 140a/7

kiẕb it -: yalan söylemek
birbirinize k.- mek 210a/9
Mesīḥde k.- mem 219b/7
tañrı k.- e 235b/18
sözi k.- erek 009b/11
Mesīḥde k.- mem 147b/1

ḳo - **:** koymak, bırakmak
ḳ.- dı 008b/11, 052b/60, 092b/2, 129b/27, 135b/3, 170a/18
ḳ.- dı 133b/7, 173b/26, 181a/20
ḳ.- dı 092a/37
ḳ.- dılar 037a/8, 090b/3, 092b/7, 134b/33
ḳ.- dılar 065a/56, 072b/7, 081b/18, 098a/59, 101b/38
ḳ.- duġunuz 093b/25
ḳ.- dular 051a/29, 051b/37, 066b/7, 089a/2, 093a/15
ḳ.- gel 066a/27
ḳ.- ġıl 010a/24, 015a/21, 015a/23, 052a/49
ḳ.- ma 222b/22
ḳ.- madı 073a/16, 148b/29
ḳ.- madı eyilüḳidüb 110b/17
ḳ.- madı 113b/8
ḳ.- madılar 120a/31
ḳ.- mak 262b/17, 269b/15
ḳ.- mamaḳ 112b/29
ḳ.- maz 135b/5
ḳ.- ndı 082b/46
ḳ.- rlar 092a/35
ḳ.- rlar 235a/7
ḳ.- yub 253a/21

ḳoca **:** yaşlı
ḳ. 143b/6, 210a/9

kol **:** kol, uzuv
k.+ u 238b/13
ḳ.+ uñuz 010b/37
ḳ.+ ın 102b/7
ḳ.+ ları 186b/15
ḳ.+ larını 038b/35
ḳ.+ luḳcınuñ 010a/26
ḳ.+ uñı 079b/47

ḳolay
ḳ. 175a/2

komşu
k.+ nu 247a/8
k.+ suna 237b/11
ḳ.+ ñı 075a/31
ḳ.+ ñu 034b/20
ḳ.+ ñı 011a/43
ḳ.+ na 152b/10, 194b/15
ḳ.+ na 040b/40
ḳ.+ yā 075b/33, 152b/10
ḳ.+ yu rāżıetsüñ 154a/2

ḳon - **:** konaklamak
ḳ.- acaḳ 123b/16
ḳ.- acık 230b/22
ḳ.- ar 102b/6
ḳ.- arlar 025a/33
ḳ.- dı 037b/18
ḳ.- maġa 060a/33
ḳ.- ulur 103a/19

ḳonul -
ḳ.- a 059b/21
ḳ.- alar 066b/8
ḳ.- duġı 082b/47
ḳ.- muş 167b/26
ḳ.- muşdur 096a/16, 103b/32, 248b/6

konuş -

k.- maḳlıḳta 251b/15
ḳ.- maḳ 220b/15, 245a/18
ḳ.- ması 253b/1
ḳ.- ur 252b/12

ḳop -
ḳ.- a 236b/15
ḳ.- an 154b/13
ḳ.- arlar 075a/26, 174a/35
ḳ.- dı 094a/36, 094a/37, 126b/8
ḳ.- dılar 111b/5
ḳ.- ıserdür 122a/30
ḳ.- iserdür 174b/52
ḳ.- madı 020a/11
ḳ.- salar 215a/16
ḳ.- tu 236b/14
ḳ.- tukları 075a/23
ḳ.- up 022b/41
ḳ.- upanları 023a/42

ḳopar -
ḳ.- a 007b/10
ḳ.- asız 024b/29
ḳ.- dı 079b/48
ḳ.- dılar 109b/50
ḳ.- dum 148a/17
ḳ.- ıcı 128b/5
ḳ.- ılsa 028a/14
ḳ.- maġa 021a/1
ḳ.- maya 242a/19
ḳ.- mışdur 108b/24

ḳoparıl -
ḳ.- mışlar 267a/13

Korintos
ḳ.+ lulardan 117b/8
ḳ.+ da mevcudolan 157a/2
ḳ.+ ta 118b/1
k. 227b/20

ḳorḳ -
ḳ.- a 108b/26
ḳ.- alüm 233b/1
ḳ.- anlar istimā'eyleñ 108a/17
ḳ.- anlara 289b/8
ḳ.- anları 287a/6
ḳ.- ar 063a/20, 134b/29, 210b/23
ḳ.- arım 186a/3
ḳ.- arın 193b/12
ḳ.- arıñ 188a/20
ḳ.- arlar 071b/31
ḳ.- dı 027a/30, 126a/29
ḳ.- dılar 039a/46, 052a/55, 074b/12
ḳ.- dılar 061a/16, 069b/33
ḳ.- dular 060b/41, 074a/32, 093b/27, 115a/38
ḳ.- ma 005b/20, 062a/37, 269b/9
ḳ.- maammā 117b/10
ḳ.- madılar 242a/24
ḳ.- man 053a/5
ḳ.- mañ 019a/26, 019a/28, 019a/32, 027a/28, 254a/15
ḳ.- man 031a/7
ḳ.- mayım 244b/7
ḳ.- maz 242a/27, 253b/7
ḳ.- tı 026a/5
ḳ.- tuğunda 234b/8
ḳ.- tular 031a/7, 083a/9
ḳ.- u 119b/17
ḳ.- ub 045b/25, 062a/33, 127a/10, 134a/17
ḳ.- ucı 102a/2, 103a/22
ḳ.- uluḳ 152a/3
ḳ.- un 253a/18
ḳ.- unç 240b/27
ḳ.- usı 140b/18
ḳ.+ ar 007a/22
ḳ.+ ma 268b/18
ḳ.+ maya 283a/4
ḳ. 150b/21

ḳorḳaḳ
ḳ.+ sız 060b/40

ḳorḳu
ḳ. 088b/43, 092b/5
ḳ.+ da 158b/3

ḳ.+ dan 027a/26
ḳ.+ luḳ 258a/10

ḳorḳut -
ḳ.- dum 185a/10

Kornilyus
ḳ. 103a/22, 103a/24, 103b/30, 103b/31
ḳ. 103a/25
ḳ.+ a 102b/7
ḳ.+ dan 103a/17
ḳ. 102b/4

ḳoru -
ḳ.- dan 242b/29

ḳoş -
ḳ.- dı070b/9
ḳ.- tu 034a/6

ḳov -
ḳ.- un 094a/38

ḳovala -
ḳ.- dılar 081a/4

ḳovul -
ḳ.- an120b/40
ḳ.- maḳ 129a/19
ḳ.- sunlar 120b/39

ḳoy -
ḳ.- a 034a/14
ḳ.- acaḳ 015a/21
ḳ.- alar 083b/18
ḳ.- am 099a/20
ḳ.- arsız 041a/15
ḳ.- arum 148b/33
ḳ.- asıñ 061b/23
ḳ.- ayım 021b/17
ḳ.- dı 277b/2
ḳ.- dılar 108b/30
ḳ.- dular 063b/30, 136a/11
ḳ.- dun 092b/5
ḳ.- ıcaḳāna 082a/36
ḳ.- maḳgerekdür 057a/23
ḳ.- maz 057a/22
ḳ.- ub 032b/13, 052a/49, 054b/21, 099a/18, 122b/3, 201b/9, 235a/1, 243a/1
ḳ.- ub 054b/18
ḳ.- ub 070b/17
ḳ.- uñ 210a/8
ḳ.- up 008b/13, 008b/21, 067b/24

ḳoyul -: koyulmak (yola)
ḳ.- an 219a/13
ḳ.- ırsız 160b/11
ḳ.- maḳ 278b/10
ḳ.- muşdur 290a/16

ḳoyun
ḳ. 099b/32
ḳ.+ lar 046a/33, 064a/34, 078b/27, 286a/13
ḳ.+ ları 046a/33, 048a/32, 147a/37
ḳ.+ larına 018a/7
ḳ.+ larına 028b/25
ḳ.+ laruñ 242b/37, 245b/20
ḳ.+ u 021b/11, 032b/12
ḳ.+ uñ 276b/3

koyuvir -: koyuvermek
k. 213b/1
ḳ.- ilüb 233b/1
ḳ.- meyeler 278b/10
ḳ.- ub 201a/31
ḳ.- diğim 227a/13
ḳ.- dim 228a/5
ḳ.- dim 227b/21
ḳ.- ilmişdur 130b/15
ḳ.- mesüñ 163a/14
ḳ.- meyesiñ 088a/27
ḳ.- mişdür 110b/16

ḳoyuviril -: koyuverilmek
ḳ.- e 044a/41, 044a/42
ḳ.- meye 042b/2, 076a/3
ḳ.- mişdür 088a/32

kök **:** kök, temel
k. 150b/17, 150b/19
k.+ i 150b/19, 154b/12
k.+ lenmiş 209a/7
k.+ ler 259a/10, 259a/5, 259a/7, 267a/12
k.+ lerden 073b/20, 199a/10
k.+ te 164b/5
k.+ ten 150b/17
k.+ ü 023b/7, 243b/15
k.+ üne 007b/10

köpek
k. 258b/22
k.+ lerden 205a/2
k.+ lere 013a/6

köpür -
k.- ür 068b/18, 069a/21, 267a/13

kör **: âmâ**
k. 022a/22, 022a/23, 028a/14, 041b/16, 042a/26, 107b/11, 150b/22
k.+ dü 022a/23
k.+ i 028a/14
k.+ ler 037a/13
k.+ lerüñ 028a/14

köy
k.+ den 067a/23
k.+ e 018a/11, 036b/2, 072b/2
k.+ ler 222a/13, 228a/10
k.+ lere 026b/15, 064a/36, 065a/56
k.+ lerine 099a/26
k.+ lerün 062b/6
k.+ lük 200a/4

ḳudret **:** güç
ḳ. 077a/27, 267b/25, 280a/10
ḳ.+ de 137a/4
ḳ.+ den 197a/21
ḳ.+ i 196b/20
ḳ.+ idür 157b/19
ḳ.+ iñ 216b/7
ḳ.+ inde 181a/7, 201b/11
ḳ.+ inde maḥfūẓolmuşlar 251a/5
ḳ.+ inden 188b/4
ḳ.+ ine 207b/11, 224a/9, 236b/17
ḳ.+ ini 040a/30, 148a/22, 257a/16, 279a/18
ḳ.+ ler 147a/38
ḳ.+ leri 043b/29
ḳ.+ lermi 170b/30
ḳ.+ li 256a/6
ḳ.+ lüler 158a/26
ḳ.+ te 258a/11
ḳ.+ te ba'asolunur 174b/44
ḳ.+ üñṣaġlarında 049b/63

Kudüs
ḳ. 007b/11, 054a/9, 076b/12, 087a/4, 090b/8, 092a/31, 094b/3, 094b/5, 098a/55, 099a/18, 104a/38, 105a/15, 105a/17, 105b/24, 107b/10, 107b/2, 107b/4, 109b/52, 113b/7, 119a/6, 122a/23, 122a/28, 123a/11, 136b/25, 154b/17, 169b/4, 233a/8, 238b/8, 251b/12, 264a/8, 271a/7, 274a/10
ḳ. mevcūdola 118b/2
ḳ.+ de 075b/35
ḳ.+ den 005b/19evvel, 235a/5
ḳ.+ den 142b/5
ḳ.+ dendür 005b/21
ḳ.+ dür 251b/15
ḳ.+ e 092b/3, 097b/51, 207a/21, 228b/3, 252b/9
ḳ.+ i aaḫẕide 099a/20
ḳ.+ i aḫẕetdiler 104b/48
ḳ.+ i aḫẕideler 099a/16
ḳ.+ lere 207b/4
ḳ.+ lere 230a/6
ḳ.+ leri 214a/13
ḳ.+ lerinde 216b/10
ḳ.+ lerine keşfolundu 208b/27
ḳ.+ lerüñ 172b/34, 207b/12, 222a/10, 230a/7, 273a/8, 275b/3, 275b/4, 281a/11,

282b/12, 283a/3, 283b/6, 284b/6, 288b/9
ḳ.+ lerüne 100b/14
ḳ.+ süñ 283a/4
ḳ.+ te namazḳılar 267b/21
ḳ.+ te sabitḳılmaḳ 214a/13
ḳ.+ te 153b/18
ḳ.+ ten 261a/20
ḳ.+ ü aḫẕetdiler 099a/18
ḳ.+ üm 251b/17
ḳ.+ ün 104a/46, 154b/13, 212a/7
ḳ.+ üñ 101b/32, 229b/6, 231b/4
ḳ.+ üñ 053b/19
ḳ.+ üñ'aṭıyyesiñin 088b/39
ḳ.+ ünden 243b/10
ḳ.+ üni 109a/35
ḳ.+ ünü 214b/9

ḳul **:** köle, abd
ḳ. 018b/24, 018b/25, 033a/26, 033b/32, 044b/45, 044b/48, 045b/21, 045b/23,
045b/26, 074a/2, 074a/4, 192b/28, 201b/9, 210a/11, 229b/8, 230b/16, 232b/5
ḳ.+ ı 015a/13, 072a/44, 137a/1
ḳ.+ lar 024b/28, 144a/19, 144a/20, 201b/5, 210b/22, 222b/1
ḳ.+ lara 211a/1
ḳ.+ lar 253a/18
ḳ.+ ları 024b/27, 039a/4, 144a/16, 144a/17, 144a/19, 144a/20, 163b/24, 201b/7,
202b/1, 228b/9, 234b/12, 253a/16, 255a/11, 258b/19, 287a/2, 287a/5
ḳ.+ ları 290b/3
ḳ.+ ları 223b/20
ḳ.+ larımı 270a/20
ḳ.+ ların 045b/19
ḳ.+ larına 278a/7, 290b/6
ḳ.+ larıñızı 179a/5
ḳ.+ larilesade 156a/18
ḳ.+ larol-ub 144a/22
ḳ.+ laruñ 224b/13
ḳ.+ laryollaraçıḳ-ub 039a/10
ḳ.+ luğa 166b/27
ḳ.+ luğuñ 194a/2
ḳ.+ luḳ 194a/26, 201b/6
ḳ.+ luḳlarında 210b/22
ḳ.+ u 046a/30, 256b/1, 268a/2
ḳ.+ um 014b/6, 021b/17, 287b/10
ḳ.+ um ṣaġola 014b/9
ḳ.+ uma 014b/9
ḳ.+ un 044b/50
ḳ.+ uñ 033a/27, 193a/1
ḳ.+ unu 153a/4

ḳulaḳ
ḳ. 158b/9, 170a/16
ḳ.+ lar 024a/15
ḳ.+ ları 020a/16, 023b/10, 024a/15, 025a/44, 059a/10, 059b/23, 136b/27, 150a/8,
226b/4
ḳ.+ ları 097b/51
ḳ.+ ların 098a/57
ḳ.+ larına 250a/4
ḳ.+ larıñız 024a/17
ḳ.+ laruna 066a/33
ḳ.+ laruñuz 067a/19

ḳulaḳ vir -
ḳ.- üñ 087b/15

ḳule
ḳ. 074a/1
ḳ.+ yi 038a/33

kur - **:** kurmak, yapmak
k.- 'a 086b/25
k.- mağa 159b/11
ḳ.- dı 074a/1
ḳ.- dum 159b/10
ḳ.- ulmışdur 009b/15
ḳ.- ulmuşdur 014a/26

kur'a **:** talihe dayalı seçim
k. 081b/24, 108a/19
k.+ larıñ 086b/25
ḳ. 051b/35

kurbaga
k.+ lara 284a/14

ḳurbān: kesim ibadeti
k.+ ları 129a/18
ḳ. 065b/11, 240a/14, 240a/19
ḳ. 124a/27
ḳ.+ ı 200a/1, 239b/5, 239b/7
ḳ.+ ı maḳbûlola 154b/17

ḳurt
ḳ.+ lardur 013b/16
ḳ.+ ı 070a/44, 070a/46, 070a/49
ḳ.+ lar 122a/29
k.+ lar 107a/23
ḳ.+ lar 018b/16

ḳurtar -
ḳ.- a 227b/18
ḳ.- atañrınuñ 189b/4
ḳ.- aydı 176b/10
ḳ.- ıyor 176b/10
ḳ.- maga 052a/50
ḳ.- mak 258a/9
ḳ.- maya 234b/7
ḳ.- mışdur 106b/12
ḳ.- sun 051b/43
ḳ.- ub 095b/10, 208a/13
ḳ.- uraḳ 132a/17

kurtul -
k.- am 155b/31
k.- dular 258b/19
k.- muş 135b/5, 258b/20
k.- muşuz 144b/6
ḳ.- asıñ 139a/4
ḳ.- dular 242b/34
ḳ.- dum faḫretmek 187a/33
ḳ.- muş 135b/1, 144a/19, 227a/17
ḳ.- uruz 231b/3

kuru
k. 021b/9, 057b/2, 057b/3
k.+ yā 134a/17

kuru -
k.- dı 059a/7
k.- muşdur 282b/16
ḳ.- dı 073b/21
ḳ.- dular 023b/7
ḳ.- muşdur 284a/12

ḳurul -
ḳ.- muş 159b/12
ḳ.- muşdur 272a/2
ḳ.- muştur 179a/16
ḳ.- ub 070a/43

kurulan -
k.- mış 073b/20
k.- mışdur 037b/21, 061b/29
k.- mışdur 037b/20

ḳuş
ḳ.+ lara naẓareyleñ 012b/26
ḳ.+ lar 023b/3
ḳ.+ lara 287b/17
ḳ.+ ları 060a/32, 102b/13
ḳ.+ larınuñ 015a/20
ḳ.+ laruñ 138a/23, 248b/7
ḳ.+ laruñ 174b/40

ḳuşak : bele bağlanan kemer
ḳ.+ ı 123a/11
ḳ.+ ı 268b/14
ḳ.+ lar 283a/7
ḳ.+ laruñuzda 018a/10
ḳ.+ ta 062b/9

ḳuşan -
ḳ.- ılmış 202a/14, 268b/14
ḳ.- ılmışlar 283a/7

kut : kutsal
k.+ una 128b/8
ḳ.+ uñuza 175a/5
ḳ.+ uñuzda 116b/28

kuvvet : güç
k.+ imi 148a/17

ḳ.+ süz 142b/6
ḳ.+ üñ 158b/4
ḳ. 090b/7, 092a/33, 095a/8, 104a/38, 119b/20, 190b/8, 198b/16, 207b/11,
208b/29, 217a/9, 275a/12, 287a/1
ḳ.+ de 161a/21
ḳ.+ e 198b/21
ḳ.+ i 069b/40, 138a/20, 155a/19, 161a/5, 162b/15, 175a/57, 241b/11, 256b/3
ḳ.+ idür 137b/16
ḳ.+ imiz 089b/12
ḳ.+ in 171b/11, 242b/34, 271a/8
ḳ.+ iñ 285a/13
ḳ.+ in 161a/20
ḳ.+ inde 154b/13, 155a/19
ḳ.+ inden 285b/3
ḳ.+ ine inkāreder 226a/5
ḳ.+ ini 205b/10, 280b/2
ḳ.+ inüñ 196b/19, 198a/8, 216b/8, 231a/3
ḳ.+ iyoḳtur 238b/17
ḳ.+ lendi 101a/19, 101a/22
ḳ.+ lendiler 089b/8
ḳ.+ ler 020b/21, 020b/23, 062b/2, 077a/26, 087b/22, 231b/4
ḳ.+ lerde 188a/12
ḳ.+ leri 170b/28
ḳ.+ lerüñ 235a/6
ḳ.+ li 175b/14, 261a/14, 286a/10
ḳ.+ lisiz 189a/9
ḳ.+ siz 110a/8
ḳ.+ te 258a/11
ḳ.+ uñ 080a/61
ḳ.+ ün 179b/7, 201b/11
ḳ.+ üñ 075a/30

ḳuyruḳ
ḳ.+ ları 277a/10, 277b/19
ḳ.+ larında 277a/10
ḳ.+ larındadür 277b/19

ḳuyu
ḳ.+ dan 276b/2
ḳ.+ su 276b/1
ḳ.+ sun 276b/2

ḳuzu
ḳ. 273a/6, 273a/8, 273b/1, 275a/8, 281a/12, 281b/1, 285a/14, 290a/23,
290a/24
ḳ.+ nun 282a/11, 289b/14, 290b/3
ḳ.+ nuñ 280a/11, 281a/8, 283a/3, 287a/7
ḳ.+ nuñ 252a/20
ḳ.+ nuñ'arşından 290b/1
ḳ.+ nuñ'avretini 289b/10
ḳ.+ ya 275a/11, 282a/5

küçük
k. 046b/40
k.+ lerün 019b/42, 032a/6, 032a/10, 032b/13, 046b/46
k.+ lük 147b/1

küfr **:** gizleme, örtme, küfür
k. 049b/64
k.+ i 080a/64
k.+ ü 022a/31
k.+ üñ 280b/2, 284b/3
k.+ ünü 049b/64
k. 022a/31, 056a/7, 066a/22, 095a/12, 095a/13, 109b/46, 132a/11, 219a/13,
219b/20, 255a/5
k.+ de 281a/6
k.+ ler 058b/28
k.+ ler 028a/20
k.+ leri 280b/5

kükürt: sarı renkli yanıcı bir madde
k. 277b/18, 289b/8
k.+ den 277b/19

kül **:** ateşten arta kalan toz
k. 020b/19, 168a/33, 202a/16, 210b/16, 223a/10

k.+ de 289b/8
k.+ lü 154b/13
k.+ lüñüzden 202b/7
k.+ lüñüze 202b/9
k.+ üne 288b/10

külfet : zahmet
k.+ te 163b/18
k.+ ü 163b/18

küllī : bütün, hep
k. 183a/7, 199a/7, 260a/8, 268a/8, 290a/23
k.+ si 034a/11, 109a/43, 121b/15, 122b/1, 123b/18, 124a/26, 127a/11, 172b/27,
172b/31
k.+ si 172b/32
k.+ sinden 172a/24
k.+ sine 140b/23, 214b/6
k.+ sini 033a/26
k.+ sini ayāngörür 067b/26
k.+ sini ḥükmider 159a/15
k.+ sini rāżıiderim 168a/33
k.+ sinün 069b/36
k. 122b/38, 200a/31, 202a/13, 202a/18, 203a/20, 206a/5, 207b/10, 207b/11,
211b/16, 217a/10, 219a/16, 219b/1, 219b/2, 220a/5, 226b/16, 229a/10, 229a/14,
229a/15, 232b/3, 235b/16, 236a/7, 243b/11, 252a/24, 253a/18, 256a/10, 256a/6,
256b/5, 267b/25

kürsi : sandalye
k.+ leri 041a/7, 075b/39
k.+ yi 040b/2

küstāh : hadsiz
k.+ lıḳ 185a/2

küstaḥane: hadsiz şekilde
k. 154b/15
k. 082b/43

küttāb : katipler
k.+ ı 021b/21

lāf : söz
l.+ larıñızda 249b/16

laḳab : takma ad
l.+ ı 018a/3, 102b/6, 103a/18, 103b/32, 105a/14, 106b/12, 107a/25, 113a/38

laḳırdı : söz
ile l. 038a/25
l.+ lar 174a/33

laḳırdı it -: konuşmak
ile l.- diler 067a/16, 073b/31
birbirine l.- er 069b/35
ne l.- er 069b/34
içinde l.- ersiz 029b/9
ne l.- ersiz 067a/17
içinde l.- erler 029b/7

lākin : ama, fakat
l. 005b/22, 008a/4, 009b/15, 010b/33, 011a/39, 012a/13, 012a/18, 014a/21,
014b/8
l. 009b/17
l. 019a/35, 020b/22, 020b/24, 024a/21, 024b/31, 026b/9, 030a/18, 031b/21,
031b/27, 032a/8, 033a/30, 034a/11, 040a/33, 056a/9, 056b/17, 058b/27, 058b/29,
059b/17, 062b/9, 065a/6, 065b/16, 065b/18, 068a/35, 069b/37, 070b/8, 072a/45,
073b/23, 075a/26, 075a/27, 077a/24, 079a/28, 079a/30, 087b/16, 090b/4, 091a/17,
093a/13, 093b/23, 095b/5, 103b/35, 104a/41, 111b/11, 115a/38,

117a/34, 128b/4,
138a/21, 139a/13, 141a/3,
141a/31, 141a/5, 141b/10, 141b/14,
141b/16, 142a/24,
142b/3, 142b/7, 144a/16, 145a/13,
145a/16, 145a/17, 145a/19, 145a/21,
146a/15,
146b/20, 146b/23, 147a/37,
147b/7, 148a/16, 148a/25, 148b/32,
150a/11, 150b/19,
150b/20, 151b/2, 151b/3, 152a/21,
152b/5, 153a/14, 153b/18, 155b/4,
157a/10,
157b/17, 158b/12, 158b/4, 158b/6,
159a/15, 160b/14, 160b/15, 161a/20,
161b/8,
162a/6, 162b/13, 163a/11, 163a/4,
163a/5, 163b/20, 163b/25, 164a/29,
164a/35,
165b/12, 165b/2, 166a/21,
166b/27, 167a/20, 167b/29, 168a/33,
168a/5, 168b/17,
169b/6, 170a/26, 171a/10, 171a/2,
172a/19, 172a/20, 172b/33, 172b/34,
174b/46,
174b/51, 176b/10, 176b/12,
176b/9, 177a/19, 177b/1, 177b/4, 177b/5,
178b/14,
178b/3, 178b/6, 178b/7, 179a/2,
179a/5, 180a/4, 180b/12, 180b/16, 181a/4,
182a/5, 182b/12, 183a/10,
183b/14, 184b/12, 185a/4, 185b/17,
186b/17, 188a/14,
188a/16, 188b/4, 189a/7, 189b/1,
189b/8, 190a/18, 190a/23, 190b/2, 190b/7,
192a/13, 192b/22, 193a/7, 193a/8,
193b/23, 194a/31, 197a/21, 200b/15,
201a/28,
201a/29, 201a/33, 201b/5, 201b/6,
201b/12, 203a/18, 203a/20, 204a/3,
204a/4,
204b/17, 205b/9, 206b/13,
207a/17, 212b/2, 213a/13, 214b/8, 214b/9,
215b/10,
215b/15, 218a/9, 219a/9, 220a/10,
221a/12, 222b/2, 222b/23, 223b/17,
224a/9,
225a/10, 225b/20, 225b/24,
226a/9, 226b/3, 229a/10, 229b/5, 233a/13,
234a/13,
234a/15, 234b/5, 236b/16,
239a/24, 244a/26, 246b/25, 251b/12,
253a/16, 254a/9,
254b/2, 255a/13, 255b/2, 257a/16,
257b/4, 259a/10, 260b/3, 260b/7, 261a/17,
261a/19, 262b/19, 263a/1,
263b/10, 264b/18, 265a/1, 265a/5,
267a/10, 269b/9,
270a/20, 276b/5, 278a/7
l. 021a/3
l. 'amel 138b/32
l. da'vetideñden 147b/12
l. i'tiḳādidenlere 172a/23
l. öğütvirir 240a/25

la'net : bela
l. 050a/74, 080b/71, 127a/12,
127a/14, 127b/21, 140b/14
l.+ e 235a/8
l.+ iñ 258a/15

la'net it -
anaya l.- eñ 027b/4
size l.- eler 009b/11
işte l.- düġüñ 073b/21

la'net olun -
l.- muş 192a/13
l.- urnāmusuñ 192a/10
aṣılan l.- muş 192a/14

laṭif : hoş, yumuşak
l. 246a/11

lāyıḳ : uygun, münasip
l. 128b/3, 162a/2
olanlar l. 039a/9
l.+ ım 194b/12
l. 007b/11, 173a/9, 216b/11,
219a/15, 232b/3, 265b/6, 273a/4

l. 'addolunasız 216b/5
l. sülükidesiz 199a/1
l.+ dur 222a/19
l.+ dür 283b/7
l.+ lardur 270b/5
l.+ sın 272b/11, 273a/9
l.+ sızlıḳ 169a/27, 169a/29
l. 221a/9

lāzım : gerekli
l. 204b/25
l.+ dır 238b/17
l. 026b/17, 247b/16
l.+ dur 120b/36
l.+ dur 170a/23

lāzım ol -: gerekli olmak
l.- maḳ 184a/5

Lebavüs
L. 018a/3

leke : kir izi
l.+ lendirir 248b/6
l.+ lenmiş 267b/23
l.+ ler 258a/13
l.+ lerdür 267a/12
l.+ si 201a/27
l.+ siz 223a/14, 252a/20, 259b/15

leş : ölü
l. 043b/28
l.+ lerini 278b/9
l.+ lerüñ 278b/10

levāzım: gereçler
l.+ dan 234a/16

levḥa : tabela
l.+ larında 178b/4
l. 098a/3
l.+ ları 238a/5
l.+ lāra 178b/4

levm : çekiştirme, gıybet
l. 128b/3, 130b/18, 147a/33

levn : renk, tür
l.+ inde 222a/20

leẕẕet : tat
l.+ lere 229a/3
l. 221b/6
l.+ i 258a/13
l.+ leri 226a/4
l.+ lerinizde 249a/4
l.+ leriñizden 249a/1

libās : elbise
l. 268b/13
l.+ ı 053a/4
l.+ lar 270b/5, 274a/11
l.+ larda 272a/4
l.+ ları 051a/31, 271b/18
l.+ larıñı 270b/4
l.+ larını ḥıfẓiden 284a/15
l.+ laruñ 253b/3
l. 012b/28, 103b/30, 231b/11, 247a/3, 287b/13
l.+ ed 057a/21
l.+ ı 007a/4, 013b/15, 039b/12, 065a/56, 247a/3
l.+ ına 122b/34
l.+ ında 012b/26, 287b/16
l.+ ını 072b/50, 076b/17, 106a/9, 117b/6
l.+ ınıñ 027b/36
l.+ lar 020a/8, 223a/8
l.+ ları 020a/8, 030b/3, 102a/39
l.+ larıñ 098a/58
l.+ larına 061b/29
l.+ larını 037a/8, 072b/7, 072b/8, 081b/20, 110b/14
l.+ larını ḳısmetetdiler 081b/24
l.+ larıñız 250a/3
l.+ larınuñ 041a/5
l.+ laruma 061b/31
l.+ ta 247a/2

Lidiyyā

L. 114a/14, 115a/40

lisān : dil
l. 171b/14, 262b/18, 281a/7
l. i'tirāfide 204a/11
l.+ da 172a/20
l.+ dan 273a/9
l.+ ım mesrūroldı 088a/26
l.+ ını 254a/10
l.+ ını kad'etmez 246b/26
l.+ lar 083b/17, 087a/3, 171a/9
l.+ lardan 278b/9
l.+ ları 170b/1
l.+ laruñ 169b/10
l.+ laruñṣınıflarını 170b/29
l.+ laruñtercümesi 169b/11
l.+ a 282a/7
l.+ ar 285a/16
l. 171a/2, 171a/4
l.+ ı 248b/8
l.+ ına 066b/34
l.+ ınuñ 066b/35
l.+ lar 278a/11
l.+ lardan 275a/8
l.+ ları 140b/13
l. 153b/12

lodos : rüzgar
l.+ a 133b/13

Louis
L. 224a/5

Lukas
l. 227a/11, 230b/24
l. 211b/13

mā'adā: -den başka, yanı sıra
m. 157b/16, 160a/2
m. 124a/27

ma'aş : aylık
m.+ ı 262b/17

ma'budāt: tanrılar
m.+ ını 116b/23

macerā : serüven
m.+ ları 052a/54
m. 091b/20
m.+ yı 061a/14, 108a/12, 120a/28

mācid : yüce, kerim
m. 247a/1
m.+ ler 160b/11

ma'delet: adalet
m. 141b/12, 153b/18, 158a/31
m.+ den 129b/25
m.+ e 144a/17
m. 141b/10

mādem: -dığına göre
m. 257a/13
m. 046b/40, 046b/45, 164b/39

m. 144b/2, 193a/1

ma'dūd: belli , sayılan
m.+ dür 019a/31

ma'dūm: namevcut, yok
m.+ kileri 158a/28

mafṣal : eklem
m.+ dan 199b/16

maġara
m.+ sın 037a/13, 073a/17

Maġdela
m. 029a/39

maġdūb ol -: hiddete uğramak
rabbi m.- ub 033b/34
ġāyetde m.- dı 006b/16

maġfiret: günahları örtme
m.+ i 088b/38, 109a/39, 141a/26
m.+ iñ 104a/44

m.+ ini 093b/32
m.+ i 054a/5
m.+ inden 047b/29
m.+ inüñ 151a/33

maġfūr: dua alan ölmüş kişi
m.+ dur 141b/8
m.+ dur 056a/9
m.+ dur 056a/6

maġlūb: yenilmiş
m.+ ı 152a/21
m. 258b/20
m.+ dur 258b/20

maġrib: kuzey afrika ülkeleri
m.+ den 014b/11
m.+ lere 043b/27

magrūr: gururlu
m.+ lar 226a/2

magrūr ol -: gururlanmak
ya'ni m.- muşdur 222b/4

māh : ay
m. 274a/13

maḥal : yer
m.+ linde 074a/2

mahalle
m.+ lerüñ 011b/5

maḥbūb: sevgili, dost
m.+ a 148a/25
m.+ lar 182a/1
m.+ lardur 151a/29
m.+ larım 167a/15
m.+ larsizüñ 188a/19
m.+ um 156a/8
m.+ um 155b/5
m. 160b/14, 161a/17
m. 175a/58, 200a/1, 212a/4, 246a/16, 247a/5, 257a/18, 259b/15, 288b/9
m.+ a 230a/2
m.+ lar 206a/1, 210a/12, 212b/9, 217b/13, 222b/2, 252b/11, 255a/12, 259a/8,
259b/14, 259b/17, 266b/3, 267b/20
m.+ larım 204a/12
m.+ larsizüñ 235a/9
m.+ umuz 112b/25
m.+ e 156a/12
m.+ eyi 148a/26
m.+ lara 137b/7

maḥbūs: hapsedilmiş
m.+ ı 050b/17, 131a/27
m.+ ı azādide 050b/15
m.+ ıanlara 081a/6
m.+ lar 114b/27
m.+ ları 133a/1
m.+ u 224a/8
m. 130b/14, 136a/17
m.+ ları 135a/42, 136a/16
m.+ u 198a/1
m.+ u 230a/10
m.+ ü 230a/1

maḫfi : gizli
m. 179a/2

maḥfūẓ: saklanmış
m. 106a/5

maḥkeme: hüküm yeri
m. 050b/19, 117b/13, 118a/16, 118a/17
m.+ de 130a/6, 130b/17
m.+ lere 247a/7
m.+ nüñ 257a/19
m.+ si 153b/11, 180b/10
m.+ sinde 130a/10

maḥkūm: hüküm giymiş
m. 145b/3, 169a/31
m. 108b/27

maḥkūm it -: hüküm giydirmek
m.- mişdur 257b/6
m.- medüñüz 021b/8
ölüme m.- eler 071b/33
ṣadıkı m.- üb 250a/7

maḫlūḳ: yaratılan
m. 146b/20, 146b/21, 147a/39
m.+ a 138a/25
m.+ ava'ẓeyle-n 083b/16
m.+ larınüñ 246b/19
m.+ u 221a/4
m.+ un 208a/16
m.+ uñḥariṣ 146b/19
m. 195b/16

maḥrūm: yoksun
m. 205b/8

maḥrum ol -: yoksun olmak
ḥaḳdan m.- anlaruñ 223a/5

maḫtūn: sünnet olma
m. 190b/3
m. 194a/2
m. 111a/1

maḥtūn ol -: sünnet olmak
diyü m.- ub 112b/24
m.- mamışlar 097b/51
m.- an 194a/3
mı m.- masun 163b/19
ideriñ m.- muş 163b/18
gününde m.- muş 205a/5

maḥv : yok etme, yok olma
m. 158b/7

maḥv it -: yok etmek
m.- erken 209b/14
m.- mek 158a/29

maḥv ol -: yok olmak
ki m.- uñacaḳ 178b/8

maḥzūn: hüzünlü
m.+ dür 048a/38
m.+ ler 181b/10

maḥzūn it -: hüzünlendirmek
sizi m.- em 177b/2
beni m.- medi 177b/5

maḥzūn ol -: hüzünlenmek
anlarabaḳıcaḳ m.- muş 057b/5

ḳarındaşun m.- a 153b/15
göre m.- duñuz 182b/11
gāyette m.- dılar 031b/23
şāhġāyette m.- ub 063b/26

maḥzūr: sakınca
m.+ undadır 268a/5

ma'īşet: geçim, dirlik
m.+ e 162a/4
m.+ ini 076a/44

maḳam : mevki, statü
m.+ da 148a/26
m.+ ı 095a/14
m.+ um 155a/23

maḳber: mezar
m.+ lerden 015b/28
m.+ si 050a/8
m.+ lerde 060b/5
m.+ lerde meskenṭutdı 060b/3

maḳbūl: kabul görmüş
m. 153b/18, 181a/2, 200b/10, 207a/19, 219b/3
m.+ dür 183b/12, 221b/4
m.+ lerdür 252b/5
m. 151a/1, 151b/3

maḳbūl ol -: kabul görmek
ḳadislere m.- a 155b/31
āna m.- maġa 180a/9
Yahūdilere m.- duġı 106a/3

ḳurbānı m. 154b/17

maḳdem: gelme, geliş
m.+ inde 173b/24, 214a/13

maḳṣūd: maksat, gaye
m.+ unı 133b/13

maḳsūm: kısmet, nasip, bölünmüş
m. 087a/3
m. 022a/25

maḳsūm ol -: bölünmek
ḳarşu m.- a 058a/25
ḳarşuḳalḳub m.- a 058b/26
kesret m.- dı 126b/8

maḳtūl: öldürülmüş, katledilmiş
m. 181b/10
m. 147a/36

ma'kūl: akla yatkın
m. 257a/13
m. 139b/18
m. 151a/1

ma'ḳūl gör -: reddetmek
alıḳomaḳ m.- mediler 138b/28
na m.- ülür 131a/27
etmeyen m.- düğünde 154a/22

ma'kus: uğursuz, ters
m. 204b/15

māl : mal, servet
m. 250a/3, 278b/3
m.+ a 012b/25
m.+ dar 271b/17
m.+ dara 034b/25
m.+ darlar 075b/41
m.+ ı 044b/48
m.+ ını 045a/14
m.+ ları 034b/22
m.+ dār 034b/24

ma'lūm: bilinen
m. 080b/68, 087b/14, 091a/10, 102a/42, 116b/23
m.+ dur 136b/22
m.+ dur 112a/19
m.+ dur 174a/34
m.+ ıdur 132b/26
m. 166b/1, 178a/12, 190a/23
m.+ ı 138a/19
m.+ uñuz 149b/2, 214b/13

ma'lūm ol -: bilinmek
nā m.- a 176b/8
bu m.- dı 119b/17
olanlara m.- dı 086b/19
size m.- a 168a/3
eyü m.- an 171b/9
na m.- maḳ 150b/25
ki m.- maya 019a/27
adamlara m.- sun 206b/6
size m.- sun 137a/28

mahmūdiyet: övülmeye layık olma
m. 036a/22, 036a/23, 199a/6
m.+ den 143b/4
m.+ i 118b/4
m.+ in 118b/26
m.+ in va'ẓḳılur 054a/4
m.+ inde 118b/4
m.+ inden 086b/22
m.+ ini 108b/24
m.+ lerüñ 235a/2
m.+ te 209a/12

m.+ den 104a/38
m. 071b/38, 072a/39
m.+ i 038a/25, 073b/30
m.+ ine 007b/7

ma'mūr: imar edilmiş
m. 172a/17

ma'nā: anlam
m.+ sı 193b/24
m.+ sına 021a/28, 022a/25, 022a/31, 025b/55

mānend: gibi
m. 270a/19, 276b/7, 289b/12
m. zinaidüb 266b/7
m. 110b/15, 274a/13, 277b/20

m. 075a/22

ma'ni : engel
m. 217a/6

ma'ni ol -: engel olmak
şimdi m.- an men'ide 217a/7
bāḳiolmaya m.- dular 237a/24
gāyette m.- dum 155a/23
size m.- dum 137b/13

manẓar: seyir yeri, görünüş
m. 100b/12, 103a/17, 103a/24
m.+ da 100b/10
m.+ dan 103a/19
m.+ ı 031a/9, 096b/31, 106b/10, 113b/10, 113b/9
m.+ ına 132b/19
m.+ ları 087b/16

manzūr: bakılan
m.+ i 102a/3

maraż : hastalık
m.+ larumızı 015a/17
m. 009a/23
m.+ lar 119a/12
m.+ lara 009a/24
m.+ lara 'ilaçitmek 058a/15
m.+ ları 135b/9

ma'rifet: bilme, ustalık
m. 154b/14, 164b/1, 165a/7, 171b/6
m.+ de 138b/28
m.+ den 198b/19
m.+ e 148b/3, 210a/10, 256b/6
m.+ i 207b/9, 253b/7, 256b/3, 258b/20
m.+ i 256b/6
m.+ imi 198a/4
m.+ imüz 164b/1
m.+ iñ 223b/21
m.+ inde 256b/3, 259b/18
m.+ inde 196b/18
m.+ indeki 230a/6
m.+ ine 209a/3
m.+ ini 179b/7
m.+ inüñ 199a/13, 205b/8
m.+ li 248b/13
m.+ lüsin 165a/10
m.+ süz 138a/21
m.+ te 157a/5, 181a/6, 183a/7, 203a/10
m.+ ün 165a/11
m.+ üñkelāmı 169b/8

Markos
M. 230b/24
M. 256a/14
M. 113a/38, 211a/10
M.+ ual-ubḳıbrıs'a 113a/39
M. 107a/25

masḫara: soytarı
m.+ yā 051a/29, 071b/34
m.+ yaal-dılar 062a/40

ma'şiyet: günah, isyan
m.+ iñ 200b/6
m. 231b/3
m.+ ün 197a/1
m.+ den 143a/19

maşlahat: iş, dirlik
m.+ ta 155b/2
m.+ ta 214b/6

ma'şūm: günahsız
m.+ cuḳlar 172a/20
m.+ lara 020b/25
m.+ lar 228b/5

maşrıḳ: doğu

m.+ dan 014b/11
m.+ da 006a/9, 006a/2
m.+ dan 006a/1

matrūd: kovulmuş
m. 179b/9, 194a/30
m. 280a/13
m.+ lıġa 009b/10
m. 097b/52
m.+ luk 024a/21, 059b/17
m.+ luḳlar 071b/30

matrūd it -: kovmak
cehime m.- üb 257b/4
size m.- enler 011a/44

Mattā
M. 018a/3
M. 058a/18

māye : maya
m.+ lanmıstır 025a/34
m.+ sından 029b/12
m.+ sıne 025a/33
m. 161b/7, 161b/8
m.+ si 161b/8
m.+ siz 161b/7
m.+ yi 161b/7
m.- ler 161b/7
m. 194b/8
m.+ ler 194b/10
m.+ sinden 029b/11, 029b/7, 067a/16
m.+ sinden 067a/15

maẓalle: gölgelik yer
m.+ si 097b/44
m.+ yi 097b/47

maẓlūm: zulüm görmüş
m.+ ı 096b/24
m.+ ları 104a/39
m.+ uñ 096b/24, 182b/12

mebādā: sakın, aman
m. 010a/25

mebāhise: bahsetme, konu açma
m.+ leri 223a/5
m. 075a/28, 117a/4
m.+ lerden 204b/15

mebġūż ol -: sevilmemek
ḳatında m.- asız 018b/22
m.- asız 076b/13
ḳatında m.- asız 043a/10

mecāl : takat, güç
m. 122a/30
m.+ inden 104a/38
m.+ inüñ 196b/19
m.+ leri 019a/28

mecd : ululuk
m. 044a/31, 077a/27, 139a/10, 151a/36, 156b/27, 177a/20, 178b/11, 178b/9,
181a/8, 189b/5, 225a/11, 232a/7, 232a/9, 245b/22, 253a/20, 255a/11, 257a/17,
259b/18
m.+ de 174b/42, 178b/7, 178b/9
m.+ de 174b/43
m.+ dedür 178b/12
m.+ den 255b/2
m.+ e 179a/17, 232b/3, 256b/3
m.+ e 146b/19
m.+ i 107a/23, 125b/11, 139a/7, 142a/2, 142a/21, 143b/4, 146b/22, 174b/40,
174b/41, 174b/42, 178b/8, 196a/6, 196b/19, 206a/19, 216b/8, 219a/11, 219a/17,
267b/25, 272b/11, 272b/9, 275a/12, 279a/14, 282a/7, 285b/1, 287a/1, 287a/7,
289b/11
m.+ i 207a/20
m.+ iñ 208b/28, 238a/5, 255b/4
m.+ inde 046a/31, 068a/38,

168a/32
m.+ inden 140b/24
m.+ ine 140a/7, 154a/8, 179a/17, 179b/16, 183b/19, 203a/12, 204a/12
m.+ ine 213a/13, 256a/10
m.+ ini 098a/55, 257a/17
m.+ ini tebdīl 138a/23
m.+ iniñ 035a/28
m.+ inün 046a/32
m.+ inüñ 148a/23, 196b/12, 196b/15, 198b/16, 206a/21, 207b/11, 208b/27, 217b/14,
229a/13, 231a/3, 255a/13, 267b/24
m.+ i 212b/6
m.+ leri 251b/12
m.+ leri 266b/9
m.+ leri 258a/10
m.+ ümüze 158b/8
m.+ ün 158b/8
m.+ üñ 095a/2, 196b/17
m.+ ünde 071b/38

mecīd : ulu
m. 251a/8
m.+ de 178b/9
m.+ den 179a/17
m.+ e 201a/27
m. 178b/10

meclis
m. 049a/59

mecma': toplantı yeri
m. 062a/37, 062a/38, 118a/19, 118b/26, 119a/8
m.+ a 054b/22
m.+ da 062b/2, 116a/17, 117a/4, 125b/20
m.+ dan 055a/29
m.+ ıñ 108a/15, 117b/8
m.+ in 118a/17
m.+ larda 011b/2, 011b/5, 101a/20, 129a/13
m.+ lardan 132a/11
m.+ larında 018b/18, 107b/5
m.+ sı 115a/2
m.+ sına 115b/11
m.+ sında 054b/23
m.+ sından 095a/9
m.+ sıne 110a/1
m.+ larda 009a/23

mecmū': bütün, hepsi
m. 020b/26, 051a/21, 053b/18, 053b/20, 071a/28, 075a/30, 075b/33, 079a/35,
089a/45, 092a/31
m. 054a/5
m. 056b/13
m. 055b/38
m.+ a 057b/1
m.+ ı 077a/23
m.+ ı ḥayrānoldılar 055a/27
m.+ ın 064a/39
m.+ ları ta'miride 031a/12
m.+ ñ 062a/40
m. 153b/20, 166b/2, 170b/2, 209b/14, 267a/15, 270a/23
m.+ da 166b/25
m.+ lar 180b/17
m.+ larda 165a/7, 210a/12
m.+ larda 'amelider 169b/7
m.+ larda 197a/23
m.+ lardan 208a/17, 226a/11
m.+ ları 169b/6, 192b/22
m.+ u 171a/7
m.+ un 217a/4
m.+ unuza 247a/2
m. 015a/16, 019a/31, 124a/27
m. 103b/33
m.+ ları 015b/33

mecmū'a: risale
m.+ sı 269b/9
m.+ sınuñ 271a/9
m.+ laruñ 018b/22

mecnūn: deli, çılgın
m.+ a 061a/16
m.+ ları 055a/32

m.+ laruñ 015b/34
m. 015b/28, 132a/11
m.+ u 061a/15
m.+ ları 015a/16

mecnūn ol -: deli olmak
kim m.- muş 061a/17

mecrūḥ: yaralı
m. 165a/12
m. 119b/17

mecūsī: ateşe tapanlar
m.+ ler 006a/1
m.+ lerden 006b/17
m.+ lerden 006b/16
m.+ leri 006a/7

med : uzatma, çekme
m. 180b/12

meded : yardım
m. 069a/25
m. 155b/2, 203a/20, 222a/10

medfūn: defnedilmiş
m. 088a/30

medfūn ol -: defnedilmek
ma'mudiyette m.- muş 209a/12

ki m.- dı 173a/4

medḥ : övgü
m. 160a/5
m. 206b/8
m.+ ine 196a/6, 196b/12
m.+ ine 196b/15
m.+ ine 183b/20

medḥāl: başlangıç
m.+ i 106b/14
m.+ iñ 106b/15
m.+ uñḳapusını 106b/13

medḥ it -: övmek
m.- er 089a/47
m.- erler 185b/12
m.- erüm 168a/1
m.- mem 168b/17
m.- mezem 168b/23

medḥūş: dehşete uğramış, şaşkın
m. 098b/9

medrese : yüksek okul
m.+ sinde 119a/10

medyun: borçlu
m.+ larıdur 155a/27

mefāḫaret: övünülecek şeyler
m.+ imiz 182b/15
m.+ te 184a/5
m.+ ümüzüñ 184a/24
m.+ üm 166a/16
m.+ ümi 166a/16
m. 141a/27

meflūc: felçli
m.+ e 056a/5
m. 014b/6
m.+ leri 009a/24
m. 056a/9
m. 101b/33
m.+ i 056a/3
m.+ ler 098b/7
m.+ üñ 056a/4
m. 056a/9

meger : oysa, halbuki
m. 007a/1, 019b/2, 022a/29, 031a/8, 037b/19, 040a/25, 047a/17, 047a/6,
048b/43, 052a/54, 056a/8, 062b/5, 065a/3, 068b/8, 068b/9, 077a/28, 099b/31,
106a/1, 107b/10, 129a/21, 158b/11, 162b/1, 163b/17, 168a/1, 169b/1, 169b/4,

187b/6, 192b/20, 193b/13, 195a/19, 195b/14, 198b/20, 206b/10, 206b/15, 218a/6,
218b/5, 219a/17, 222a/19, 236a/4, 238a/6, 243b/11, 261b/27, 276b/4
m. 005b/18, 006a/1
m. 048b/48
m. 110a/1
m. 028b/24, 058b/27, 089a/1

m. 164b/1, 166b/1, 188b/5, 217a/1, 241a/1, 261b/22

mehābet: heybetli
m. 253b/3

mehcūr: uzaklaşmış
m. 179b/10
m.+ nüñ 194a/27

mekān
m.+ a 048a/36
m.+ da 043a/15
m.+ a 081b/22
m.+ ın 244a/17

Mekeduniye
m.+ deki 214b/10
m.+ den 175a/5
m.+ nüñ 229b/15
m. 218b/3
m.+ nüñ 113b/12
m.+ ye 119b/22
m.+ ya 113b/9
m.+ de 212a/8
m.+ den 119b/20, 121a/4, 155a/26, 177a/16, 186a/9
m.+ nüñ 183a/1
m.+ ye 178a/13, 182a/5
m.+ ye 113b/10

mekr : hile
m.+ i 186a/3
m.+ inde 160a/20

mekrūḥ: caiz olmayan
m. 254b/4
m.+ lara 289b/8

mektūb
m. 127b/25, 182a/8, 217a/2
m.+ ı 128a/33
m.+ lar 185a/10, 185b/11
m.+ ları 125a/5
m. 195b/12
m.+ lar 175a/3, 185a/10
m.+ ları 136b/21

melāmet: kınanmışlık, rezillik
m. 065a/2, 128a/29, 128a/30, 136b/19, 280a/10, 280a/11
m.+ inde 228a/6
m.+ leri 130a/7
m.+ siz 228a/7

melāmet it -: kınamak
bizi m.- erse 262b/20
bizi m.- mezse 262b/21

mel'ānet: lanetli
m. 254a/17

melekūt: melekler, ruhlar alemi
m.+ ı 008b/18
m.+ i 054b/15
m.+ u 153b/17
m.+ ü mirasyiyüñ 046a/34
m. 012a/13
m.+ ı 009a/4, 009b/10
m.+ ına 010a/21
m.+ i 018a/8, 020a/12, 073a/10, 119a/8
m.+ in 041a/14, 068a/2, 162a/10
m.+ īn 013a/33
m.+ u 022a/28, 023b/11
m.+ uñ 009a/23, 015a/12
m.+ unda 010a/19, 010a/20
m.+ unde 015a/12
m.+ une 014a/21

m.+ ü 024b/25, 024b/31, 025a/33, 025b/45, 025b/46, 033a/23, 034a/12, 034a/15,
054b/15, 059a/10, 059b/26, 070b/15, 280a/10
m.+ üñ 012a/10, 024a/19, 043a/13
m.+ ünde 020a/11, 025a/43, 030b/28, 032a/2, 032a/5, 078b/25, 200b/6
m.+ ünde 036a/22, 226b/2
m.+ ünden cem'ideler 025a/42
m.+ üne 038a/31, 071a/24, 082b/43, 211b/11, 213a/13, 227b/18
m.+ üne 208a/14
m.+ üne ta'limolunan 025b/52
m.+ üne 257a/12
m.+ üni 162a/9
m.+ üni va'ẓider 122a/25
m.+ üñ025a/38
m.+ ünü 174b/50
m.+ ünün 030a/19
m.+ üñ 137a/31

melik : hükümdar
m. 063a/14, 132b/27
m. 131a/26, 131b/2, 131b/7
m. 132b/19
m. 006a/3, 131a/24

melūl : mahzun, bıkmış
m. 026b/9, 034b/22

mel'ūn: lanet
m.+ lar 046b/41

memāt: ölüm
m. 203a/21

memleket
m. 022a/25, 043a/7, 058a/24, 076a/8
m.+ e 043a/7
m.+ i 022a/27, 285a/12
m.+ im 063b/24
m.+ leri 242b/33, 279a/15

memlū: dolu
m.+ lugı 197a/23
m.- dur 042a/26
m. 090b/8, 198b/20, 199a/11, 224a/4, 248b/9, 265a/9
m.+ dur 140b/15
m.+ dür 087b/14
m.+ lığı 150b/26
m.+ lüği 193a/4
m.+ lüğünüñ 196b/10
m.+ suz 042a/29

memlū ol -: dolu olmak
ile m.- dılar 087a/4
ki m.- acaḳ 025b/48
ile m.- dı 120a/29
ile m.- muş 154b/15
le m.- uñ 200b/19
ile m.- urlar 109b/52

men' : yasak etme
m. 105a/17
m. 194b/7, 213b/19, 238a/4
m.+ den 270a/17

menākıb: menkıbeler
m.+ ı 025b/54
m.+ i 026a/58
m.+ ıñ 169b/10
m.+ i 020b/20
m.+ i 014a/22

Meneşşā
M. 005a/10

menfa'at: çıkar, yarar
m. 169b/8, 243b/10, 267a/17
m.+ siz 141b/15, 236b/18, 245a/17
m.+ süz 140a/3
m.+ ümi ṭalebetmez 168a/33
m.+ üñüz 164a/35

mengene: sıkıştırma demiri
m. 282b/20
m.+ den 282b/20

m.+ sine 282b/20
m.+ sini 287b/16
m.+ yi 038a/33

menḳūr: inkar edilmiş
m.+ ı 075b/42

menḳūṣ: eksik olan
m. 229b/11

mennān: ihsanı bol
m.+ dur 170b/4

mensūb : üye
m. 163b/15
m. 131b/6, 144b/2, 146a/8, 146b/20

mensūb ol -: üye olmak
yoḳya m.- mayanlar 228a/7
elemlere m.- muş 110b/15

mensūḫ: hükmü kaldırılmış
m. 171a/9
m. 027b/6, 178b/11, 178b/13, 192b/18, 194a/4
m. 197b/15

menşuḫ it -: hükmünü kaldırmak
m.- er 065b/13
m.- mez 192a/15

menşūr: ferman
m.+ lara 178a/2

merāret: acılık
m.+ iñ 243b/15
m. 200a/31

merdār: adamlık
m. 220a/3, 221a/7, 223b/20, 228a/12, 228a/7
m.+ lıḳlarından 258b/20
m. 023a/43
m.+ lığından 182a/1

merdūd ol -: reddedilmek
kātiplerden m.- a 067b/31
nesne m.- mamaḳ 221a/4

mergūb ol -: rağbet görmek
ḳalanlar m.- dılar 279a/13

merḥamet: acıma
m.+ liler 200a/32
m. 009b/7, 154b/9, 247b/14
m.+ e 179a/2
m.+ i 041b/23
m.+ i kesbetdüñüz 151a/30
m.+ i kesbideler 151a/31
m.+ iñizden 151a/31
m.+ lerüñ 176a/3
m.+ lülere 009b/7
m.+ süzler 138b/32

mermer
m.+ den 286a/13

mersūm: çizilmiş
m. 178b/7

mertebe : statü
m.+ de 219b/2, 231b/3, 232b/4
m.+ yi 220b/13

mer'ūb: ürkmüş, korkmuş
m. 203b/28
m.+ ım 244a/22

mer'ūb ol -: korkmak
bekçiler m.- ub 053a/5

Meryem
M. 006b/11’aẓīm, 052a/56, 052b/61, 053a/1, 082b/1, 082b/47, 083a/9
M.+ i 005b/20
M.+ īñ 062b/3
m.+ iYa'kubuñ 082b/1
m.+ üñ 106b/12
M.+ üñ 005a/16

M.+ e 155b/6

meṣāib: musibetler
m.+ inden 224a/8

mescid: ibadet yeri
m. 012a/14
m.+ inde 012b/29

mesel : öğretici hikaye
m. 238b/9
m.+ de 242a/19
m.+ den 065b/18
m.+ i 038a/33, 059a/14
m.+ in 025a/36
m.+ iñ 258b/22
m.+ ini 044a/32
m.+ ler 060a/33
m.+ lerde 023b/11, 024a/13, 025a/34, 025a/35, 039a/1, 059a/10, 059a/2, 074a/1
m.+ lerdedir 058a/23
m.+ leri 059a/14
m.+ leri 025b/54
m.+ leriñ 038b/45
m.+ süz 025a/34, 060a/34
m.+ ü 028a/15

mesele : sorun, konu
m. 118a/15
m.+ leri 131b/3, 229b/9
m.+ lerinden 128a/29
m.+ lerüñ 222b/4
m.+ nüñ 130b/20
m.+ ye 111b/3

mesḥ : mesh etme, silme
m. 078a/8, 250b/15, 271b/19

mesḥ it -: mesh etmek, silmek
ḥaḳiḳatde m.- dügüñ 091b/27
gelübāna m.- eler 082b/2
m.- en 177a/22
zeyti m.- üb 063a/13

Mesīḥ : hz. İsa
M.+ im 043a/6
M.+ ler 043b/24
M. 006a/4
M. 005a/17, 041a/8, 043b/23, 049b/63, 050b/17, 051a/21, 075b/35, 089b/7,
090a/18, 115b/4, 118b/28, 118b/4, 137a/31, 142b/6, 142b/9, 143a/21, 143b/11,
143b/7, 144a/23, 145b/25, 146a/17, 147a/39, 147b/5, 153b/16, 153b/9, 154a/3,
154a/7, 154a/8, 154b/18, 155b/4, 157b/13, 157b/17, 160a/23, 161b/7, 165a/12,
166b/5, 173a/4, 173b/20, 173b/24, 174a/30, 178b/5, 179a/5, 181a/20, 188b/5,
189b/1, 191b/18, 191b/20, 191b/21, 192a/13, 193b/20, 194a/1, 196a/5, 197a/5,
198b/10, 199b/15, 200a/1, 200b/15, 201a/24, 203a/18, 203a/20, 203b/22, 203b/24,
204a/5, 204a/11, 205b/8, 206b/13, 208b/29, 209b/20, 210a/1, 210a/4, 214b/3,
215b/10, 217b/16, 218b/2, 218b/3, 224b/14, 225a/8, 228a/5, 229b/7, 230b/23,
232b/6, 234b/5, 239a/24, 239a/28, 254a/18, 254b/1, 257a/15, 260a/4, 261b/22,
264a/1, 264a/6, 265a/3, 288b/4
M. ḳıyāmetmedi 173b/17
M. va'ẓolunursa 173a/12
M.+ a 209a/9, 222a/11
M.+ de 129b/24āna, 140b/24, 145b/1, 145b/2, 153b/14, 154b/17, 173b/19, 176a/24,
178a/14, 180b/17, 180b/19, 186a/3, 187b/2, 196b/10, 196b/12, 197a/6, 197b/13,
198a/6, 198b/21, 203a/13, 212a/1, 215a/16, 216a/19, 219a/14, 226b/12, 230a/7,
230a/9, 254a/17, 256a/14, 264b/20

M.+ de 'ameleyledi 196b/20
M.+ de kiẕbetmem 219b/7
M.+ de kiẕbitmem 147b/1
M.+ de 196a/4
M.+ dedir 224b/2
M.+ deki 161a/17, 190a/22, 209a/6, 216a/2, 220b/13
M.+ den 104a/37, 121b/21, 137b/8, 176a/3, 180b/18, 189b/4, 194a/4, 203a/11,
216a/2, 230a/3, 233a/14, 245b/21, 255a/11, 268a/5
M.+ den 142a/2, 175a/58, 193a/8, 202b/3, 207b/3, 212a/1
M.+ desize 200a/32
M.+ dir 117b/6
M.+ dür 147a/34, 149a/5, 168a/3, 192b/17, 208b/28
M.+ dür 159b/12
M.+ e 005a/17, 105a/17, 114b/32, 154a/5, 165a/13, 166a/21, 173b/20, 176a/23,
186a/2, 192b/17, 192b/24, 192b/27
M.+ e ḫiẕmetideñ 153b/18
M.+ e inkārider 266b/5
M.+ e ta'mīdolunduḳ 143b/3
M.+ e 168a/1
M.+ eyoḳ 201b/6
M.+ i 088b/36, 149a/7, 153a/14, 158a/2, 158a/23, 158a/24, 180b/16, 192b/27,
199b/20
M.+ i ba'sidiserdür 088a/30
M.+ i iḫbārederler 203a/16
M.+ i irsālide 090a/21
M.+ i kesbedem 205b/9
M.+ i va'aẓiderler 203a/16
M.+ i va'ẓeyledi 101a/20
ki M.+ iba'aset-di 173b/15
M.+ ide 207a/20
M.+ in 176a/24, 247a/1, 251a/2, 251a/8
M.+ iñ 088a/31, 111b/11, 144b/4, 147a/35, 154b/16, 176a/3, 179a/4, 184b/13,
185a/1, 191a/16, 198a/1, 198b/14, 199a/13, 200b/5, 201a/33, 201b/6, 202b/1,
203a/11, 203b/29, 204b/16, 205b/9, 206a/19, 207b/3, 208b/24, 209a/11, 210b/16,
211a/3, 212a/3, 213b/19, 214a/13, 216a/22, 216a/28, 217a/3, 217b/14, 218a/6,
218b/1, 222b/3, 223a/13, 223a/15, 224b/4, 226b/1, 229a/13, 230a/1, 230a/10,
230b/25, 235a/1, 238b/14, 242a/26, 251a/1, 251a/3, 251b/11, 255a/13, 255a/14,
255b/1, 256b/1, 256b/2, 257a/12, 257a/16, 259b/18, 260a/8, 261a/18, 261b/22,
262b/23, 263a/2, 263a/3, 265a/7, 265a/8, 265a/9, 267b/21, 268a/10, 268a/2, 288b/6
M.+ iñ 209b/18
M.+ iñ'ameli 205a/30
M.+ iñ'amellerini 019b/2
M.+ iñcesette 263a/3
M.+ iñdür 185a/7
M.+ iñdüröyle 185a/7
M.+ ine 091b/26
M.+ iñḫādimi 207b/8
M.+ iñinciliñde 213b/2
M.+ iñincilinelāyıḳ 203b/27
M.+ iñismini 225b/19
M.+ iñma'rifetinde 256b/9
M.+ iñmelekūtünde 268a/9
M.+ iñresulleri 186b/13, 212b/6
M.+ iñüñ 279a/15, 280a/10
M.+ ler 077a/22
M.+ siñ 029b/16
M.+ siñ 067b/30
M.+ te 159a/2, 178a/17, 191b/17, 192b/26
M.+ uñ 088b/38
M.+ ül 260b/2
M.+ ün 112b/26, 137b/16, 140b/22, 155b/29, 176b/5, 178a/15, 178b/3, 185a/6
m.+ üñ 176a/1

M.+ üñ 005b/18, 098b/12, 153b/11, 154a/7, 155a/19, 155a/20, 170b/28, 178a/11,
180b/10, 180b/14, 181b/15, 184a/23, 186a/10, 187a/23, 187b/10, 189a/13, 190a/11,
191a/16, 196a/1, 196a/3, 196b/17, 198b/19, 198b/9, 199a/14, 202b/9, 239b/11
M.+ üñ ḳıyāmetmedi 173b/17
M.+ üñ 185a/8
M.+ üñatasınuñ 199a/8
M.+ üñḥaçı 195b/12
M.+ üñḥüccetin 188b/3
M.+ üñİncīlinde 185b/15
M.+ üñİncīlinden 178a/12
M.+ üñisminde 114a/18
M.+ üñḳanında 197b/14
M.+ ünkıler 173b/24
M.+ ünkileri 195a/24
M.+ üñḳuvveti 187b/9
M.+ üñrūḥu 146a/9
M.+ üñrūḥunuñ 203a/20
M.+ üñsiz 069b/41
M.+ üñşerī'atini 195a/3
M.- i 082a/32
M.- i imtiḥanidelüm 167a/9
M.+ üñ 190a/12
M. 041a/11, 101a/23, 169b/13, 210a/12, 219b/5
M.+ de 151b/5, 156a/10, 156a/7, 156a/8, 157a/2, 158a/30, 160b/10, 160b/15,
160b/16
M.+ de 155b/6, 157a/5
M.+ den 137b/8, 142b/11, 147b/3, 156b/27
M.+ den 139b/16, 143a/18, 157a/4, 157b/13
M.+ den 143a/15
M.+ e 156a/18
M.+ in 040b/42, 156b/24, 157a/2, 161a/5, 162b/15, 167a/17
M.+ iñ 167a/16
M.+ ün 137a/1, 137a/6, 155b/30, 156a/16, 156b/20, 157a/6, 157a/10, 157a/8,
159a/16, 160a/1, 160a/23, 160b/10, 161a/4, 162b/15, 163b/23, 165b/12, 168a/4
M.+ ün 157a/10
M.+ ünḥacı 157b/17
M.+ üñİncīlini 166a/18
M.+ ünresulü 157a/1

mesken: yurt
m.+ i 086b/20
m.+ i terkidüb 266b/6

meskūn: oturulan yer
m.+ iyeti 117a/31

meskūnet: oturulan yerler
m. 120a/27
m.+ e 284a/14
m.+ te va'ẓoluna 043a/13
m.+ teki 128b/5
m. 271a/10
m.+ e idḫālider 231a/6
m.+ i 280a/9
m.+ te 105b/28
m.+ üñ 149b/19

mesrūr: sevinçli
m. 181b/10

mesrūr ol -
lisanım m.- dı 088a/26

mest : sarhoş, mest
m. 161b/11
m. olanlar 215b/7
m.+ ler 044b/50
m.+ lerdir 215b/8

mestūr: örtülmüş, gizlenmiş
m. 179a/4
m.+ dur 179a/4
m. 132b/26, 191b/1

meşaḳḳat: sıkıntı, zorluk
m.+ üñüz 175a/58
m.+ te 187a/27

meşgūl: bir işle uğraşan
m.+ üm 129a/16

meşgūl ol -
ḫizmetine m.- avüz 094b/5
buna m.- ur 152b/6

meşhūr: tanınmış
m. 050b/17, 091a/16, 096a/14, 104a/40
m.+ dur 156a/7, 174a/27

meşhūr it -: tanıtmak
yirde m.- er 178a/15

meşhūr ol -: tanınmak
adı m.- muşdur 063a/14

meşru': doğru, hak
m. 120b/39

meşveret: danışma
m. 039b/15
m.+ ci 082b/43
m.+ ciler 130b/12
m.+ cisi 151a/34

meta' : mal
m.+ larıñ 089a/45

metropolis : büyük şehir
m.+ idir 223b/21

mevc : dalga
m.+ iler 060a/38
m.+ ler 015b/24, 027a/24
m.+ lerüñ 135a/42

mevcūd: var olan
m. 066b/1, 158a/28
m.+ uz 116b/28
m. 142a/18, 244b/4
m. 104b/1, 133a/3, 259a/6, 285a/11
m.+ uz 264b/20
m. 142a/18, 146a/8, 184a/4
m.+ sıñ 099a/24
m. 268a/4, 268a/8, 273a/5
m.+ tur 241a/6, 268a/4, 268a/8, 268b/19, 272b/11, 272b/8, 279a/17, 283b/5,
285a/10
m.+ tur 285a/9

mevcūd ol -: var olmak
ḳorintosda m.- an 157a/2
tarlada m.- an 076b/16
ile m.- anlara 122b/34
ḫaymede m.- ub 180a/4
ḳudüs m.- a 118b/3
anda m.- an 116a/21
anlarda m.- an 199b/18
m.- an 136a/17
Yahûdiyede m.- an 213a/14
bidāyetden m.- anı 260a/1
ile m.- anlar 125a/9
ile m.- anlardan 125b/11
m.- anlaruñbil-ür 225b/19
ki m.- dı 285a/9
ile m.- mayan 022a/30
ile m.- muş 257a/19
kendüde m.- muş 005b/21
bugün m.- ub 012b/30
ile m.- ub 102a/40
sizde m.- ub 256b/8
efesusda m.- an 196a/2
ve m.- an 152a/1
içünüzde m.- ana 151b/3
m.- an tañrınuñ 176a/1
ile m.- mayan 193a/8
Filibbosda m.- an 202b/1
vaḥiş m.- dı 285a/8
ve m.- dı 279a/17
m.- ub 204a/6

mevhibe: bağış
m.+ tin 235a/4

mevhūm: evham mahsulü
m.+ ı 146b/27

mev'izāt: nasihat
m.+ üñ 157b/21
m.+ ına 156b/24

mevlūd: doğma
m.+ ü 026a/6
m. 262a/9
m.+ i 264a/1
m.+ ünde 063b/21

mevt : ölüm
m. 147a/38, 173b/21, 175a/55, 270a/23, 274a/8, 286a/8
m.+ den 237a/24, 262b/14, 269b/12
m.+ den 234b/7
m.+ dir 289b/9
m.+ e 108b/28, 128a/30, 130a/11, 133a/32, 138b/32, 178a/16, 264b/16, 264b/18,
269b/10, 280a/12
m.+ e günāhetmezler 264b/16
m.+ e müsteḥaḳolmaḳ 080a/64
m.+ e teslīmide 018b/21
m.+ i 068a/1, 224a/10, 246a/15
m.+ i 'amelidüb 145a/13
m.+ i vefātitsün 027b/4
m.+ iñ 232a/9, 268b/19, 288b/6
m.+ ine 204a/9, 205b/10
m.+ inüñ 143b/5
m.+ lerün 040a/31
m.+ te 262b/14
m.+ üñ 008b/16, 175a/56, 178a/16, 178b/7
m.+ üñḳażası 176b/9
m.+ üñteninden 145b/25

meyān : orta, ara
m.+ darıdır 238b/15
m.+ ında 273a/6
m.+ cı 192b/21
m.+ cınuñ 192b/20
m.+ da 086b/18

meydan
m.+ da 166b/24

meyl : eğilim, istek
m. 228b/3
m.+ edeni 099b/33

meyl it -: eğilimi olmak
m.- meyenlerdür 220b/9
diz m.- e 204a/10
m.- enyoḳ 20a/3
tasmasın m.- üb 054a/7

meyt : ölü
m.+ in 283b/3
m.+ ler 075a/26
m.+ lere 282b/13
m.+ lerüñ 288b/5
m.+ lerüñtañrısı 075a/27

meyve
m.+ leri 203a/11, 286a/14
m.+ si 195a/22, 200b/9, 203b/22
m.+ sinde 088a/30
m.+ sini 243b/12, 250a/7
m.+ siz 200b/11, 256b/8
m.+ yi 155a/28
m.+ yi ṭalebederim 207a/17

meyyit : ölü
m. 069a/26
m.+ ler 053a/5
m.+ leri 015a/22
m.+ lerin defnetmek 015a/23

mezbaḥ: hayvanların kesildiği yer
m.+ ınuñ 277a/13
m. 274a/9, 275b/3
m.+ a 236b/14
m.+ ı 275b/3, 278b/1

m.+ ıñ 276a/5
m.+ tan 282b/18, 283b/7
m. 010a/24, 041b/18, 041b/20
m.+ a iḥdāiderseñ 010a/23
m.+ larunı 149b/3
m.+ tan 167a/18

mezellet: düşkünlük
m.+ imiziñ 206a/21
m.+ üñ 138a/26

meẕemmed: kınama
m. 139b/24

mezheb: yol, mezhep
m.+ i 093a/17
m.+ den 136b/22
m.+ i 131b/5
m.+ inde 111b/5
m.+ inüñ 128b/6

mezmūr: zeburun bölümleri
m.+ larda 210b/16
m.+ ı 172a/26
m. 250b/14

mı **:** soru edatı
m. 014a/22, 014a/23, 019a/29, 021b/12, 025b/52, 041b/17, 049a/55, 056b/19,
064a/37, 079b/48, 092b/4, 093b/28, 139b/22, 162b/16, 165a/10, 165b/11, 193b/17,
263a/1
m. 074b/10
m. 163b/18

mıḫla -: öldürmek
m.- maḳ 036a/19
m.- yub 051b/35
m.- dı 081b/25
m.- duġuz 088b/36
m.- yalar 051b/32
m.- yıp 209b/15
m.- yub ḳatletdüñüz 088a/24

mırılda -: ne dediği belli olmamak
m.- dılar 078a/6, 167a/10
m.- yıcılardür 267a/16
m.- yışlar 255a/10

Mışır
m. 095b/10, 095b/9, 266b/5, 278b/8
m.+ a 097a/39
M.+ a 006b/13
m.+ a teveccühitdi ve 006b/15
m.+ da 087a/10, 096a/12, 096b/34
m.+ da iẓhāreyledi 007a/20
m.+ daki 242a/26
m.+ dan 006b/16, 233a/16
m.+ ı terkeyledi 242a/27
m.+ lıyu 096b/29
m.+ lu 096b/24, 124b/38
m.+ lular tecrübeetmek 242b/29
m.+ uñtamām 095b/11

mi **:** soru edatı
m. 011a/47, 011a/48, 013b/10, 013b/16, 013b/9, 014a/22, 020a/16, 020a/7,
020a/8, 024b/27, 025b/55, 038a/25, 048b/40, 059b/21, 073b/30, 074b/15, 092b/4,
099b/34, 139b/22, 139b/24, 141a/27, 159a/3, 162a/5, 165b/12, 165b/2, 165b/8,
167a/16, 187a/23, 189b/10, 192a/6
m. 107b/11
m. 031b/24, 032b/13, 035b/14, 039b/18, 064a/38, 097b/43, 097b/51, 167a/17

Michael
M. 266b/9

miftāḥ: anahtar
m.+ ları 268b/19
m.+ ı 271a/7, 288a/2

mihmān: misafir
m. 078a/14

miḥnet: sıkıntı, dert
m. 246a/12

miḳtār: değer, derece
m.+ ı 052a/46, 275b/2
m.+ ı 026b/21, 035a/3, 035a/5, 035a/6, 064b/44, 064b/48, 119a/8
m.+ ısā'atte 035b/10
m. 088b/41, 090b/4, 094a/36, 102a/3, 102b/10, 108a/18, 108a/20

Miletos
m.+ dan 121b/17
m.+ a 121b/16

mi'mar: imar eden
m. 159b/10
m.+ ı 241b/11

minvāl: yol, tarz
m. 121b/18

mīrās : tereke
m. 074a/8, 095b/5, 162a/11, 162a/9, 174b/50, 192b/18, 195a/21, 235b/13,
244a/17, 254a/10
m.+ ımızuñ 196b/14
m.+ ıñ 210b/24
m.+ ınüñ 196b/19, 207b/12
m. 196b/11
m. 009a/5
m. 200b/6, 231a/5, 241b/8
m.+ a 251a/4
m.+ ı 238b/16
m.+ ına 038b/39
m. 070b/17

misāfir : yolcu, konuk
m.+ ler 252b/11
m.+ leri 151b/13

misāḳ: sözleşme
m.+ laru 147b/4
m.+ uñḳāfi 178b/6
m.+ ınu 095b/8

Mişayya
m.+ dan 113b/8
m.+ yā 113b/7

miskīn: uyuşuk
m.+ lik 140b/17
m. 145b/25

misl : gibi, kat
m.+ in 024a/18
m. 024b/31, 059a/10
m. 077a/28

mīzan : terazi
m.+ ı 274a/6

mu'āf : bağışlanmış
m. 126a/29
m.+ lığı 126a/28

mu'allim: öğretmen
m. 015a/19, 022b/38, 039b/16, 040b/36
m.+ i 018b/24, 018b/25, 139b/20, 219b/7, 224a/11
m.+ ler 234b/12, 257b/1
m.+ leri 041a/10, 218b/7, 226b/3
m.+ leri 199a/12
m.+ leriñüz 160b/15
m. 069b/38, 070b/17, 071a/20, 071b/35, 074b/14, 076a/2, 078a/14
m.+ e 062a/35
m.+ i 094a/34
m.+ leri 170b/28
m.+ lermi 170b/30
m.+ üm 068b/17

mu'āned: inat etme
m. 222a/14

mu'arıż: itiraz eden
m.+ lar 175b/9

mu'āvenet: yardım
m. etdüm 181a/2
m.+ i taḥṣīlolunub 132b/22

mu'āvenet it -: yardım etmek
bile m.- er 146b/26
bile m.- üb 176b/11

mu'āvin: yardımcı
m.+ ler 266a/9

mu'avvec: eğri, eğik
m. 204b/15

mu'aẓẓama: haşmetli
m.+ dur 120a/28, 120b/35

mū'cib: icap eden, gerektiren
m.+ ince 108b/23, 227b/1
m. 224a/9, 253b/7, 265a/6
m. 128b/7
m.+ ler 195a/26
m.+ i 198a/8

mu'cize : olağanüstü olay
m.+ ler 087b/22, 217a/10, 231b/4
m.+ ler ṣādırolalar 110a/3
m.+ lerde 188a/12
m.+ leri 077a/22, 087b/19, 095a/8, 097a/36, 112a/12
m.+ lerüñ 155a/19

mufaṣṣal: ayrıntılı, izahlı
m.+ lerüñ 234a/12

muġāyeret: zıtlık
m.+ ler 195a/20

muḥabbet : sevgi
m. 152b/10, 170b/4, 171a/13, 175b/15, 176a/23, 200a/1, 201a/25, 202a/23,
219a/14, 230a/9, 247a/5, 253a/17, 254a/8, 255a/9, 263a/7, 263b/17, 263b/19, 265a/6, 266a/9, 266b/2, 280a/11
ṣāliḥlere m. 228a/8
m. eyleñ 011a/44
m.+ de 161a/21
m.+ den 203a/17
m.+ dür 171a/13, 263a/8, 263b/10
m.+ e 171a/1, 171a/8, 223a/12, 225b/22
m.+ i 180b/14, 197a/4, 223a/10, 226a/11, 229b/5, 261a/16, 262b/16, 263b/13,
263b/16, 270a/19
m.+ i bāḳiolsun 244b/1
m.+ i 207b/5
m.+ iḥaḳḳında 214b/9
m.+ im 170b/3, 176a/24
m.+ in 212a/3, 224a/7, 256a/14
m.+ iñ 215b/8, 240a/24
m.+ inde ḥıfẓeyleñ 267b/21
m.+ ine 218a/6, 252a/22, 256b/8, 265b/6
m.+ ini 216a/3, 217a/10, 256b/7
m.+ iñi 230a/5
m.+ iñi terkeyledin 269a/4
m.+ iñiz 255a/8
m.+ iñizi 207b/9
m.+ inüñ 208a/13
m.+ te 198b/17, 199a/2, 199b/15, 199b/17, 214a/12, 215b/13, 220a/15, 228b/2,
263b/18, 263b/19
m.+ te sülükeyleñ 200a/1
m.+ te 265a/4
m.+ teki 224b/14
m.+ terūḥda 221a/13
m.+ üm 170b/1
m. 151b/9, 152b/10, 191b/20, 194b/7
Allaha m. 146b/28
Tañruna m. 040b/36
m.+ de 181a/6
m.+ dür 195a/22

m.+ e 153b/15
m.+ i 043a/13, 151b/10, 155b/30, 189a/13
m.+ i 196b/16
m.+ iāna 177b/8
m.+ imi 177b/4
m.+ inden 147a/35, 147a/39
m.+ ini 142b/8
m.+ iñüzüñ 184a/24
m.+ te 196a/4
m.+ üñ 189a/11
m.+ ünüzde 183a/7
m.+ ünüzüñ 183a/8

muḥabbet it -: sevmek, alaka göstermek

birbirimize m.- elüm 265a/6
cemī' m.- enlere 227a/9
muḳaddema m.- erdi 263b/20

birbiriñize m.- mek 214b/9
ve m.- meyen 263a/8
m.- sin 201a/33
birbirine m.- mek 152b/8
size m.- mezim 186b/12
öbürisine m.- e 012b/24
her m.- en 263a/7
ḳarındaşına m.- en 260b/10
size m.- enleri 011a/46
bize m.- üb 268a/5
gayriye m.- en 152b/8
āna m.- eñler 158b/10
ḳonşuna m.- esin 040b/40
gibi m.- esüñ 152b/10, 194b/15
birbirine m.- üb 151b/10

muḥabbetullāh: tanrının sevgisi
m. 260b/6, 262b/17, 263a/9
m. 142b/5

muḫādeme: hizmet etmek
m.+ lerüñ 169b/5

muhāfaza: saklamak
m. 052b/65
m. 052b/66

muḥāl: imkansız
m.+ dür 034b/26

muḫalefet : karşıt görüş
m.+ iñ 235b/17
m.+ siz 236a/7

muḫālefet it -
m.- erler 115b/7

muḫālif : karşıt görüşte olanlar
m. 064b/48, 164a/31, 166a/19

m. 027a/25
m. 126b/3, 136a/17

muḫāllaṣ: kurtuluş
m. 150b/26
m.+ ı 093b/31
m. 256b/1, 257a/12, 258b/20, 259b/18
m.+ ı 206a/21
m.+ ı irsaleyledi 263b/14
m.+ ıdır 221a/11
m.+ ımız 218b/1, 229a/13
m.+ ımıza 267b/25
m.+ ımızdan 228a/5, 229b/7
m.+ ımızın 227b/4, 229a/4
m.+ ımızıñ 219b/4
m.+ ımızıñ 229a/10
m.+ ın 259a/3

muḫanne: kalleş
m.+ ler 162a/10

muḫārebe it -: savaşmak
ve m.- erve 287b/12

muḫāsebe: hesaplama
m. 120b/40, 153b/13

muḫāṣṣıl: hasıl eden, ortaya çıkaran
m.+ ıñ 141a/28

muḥkem: sağlam
m. 062a/43, 121a/9, 228a/9, 233a/15, 233a/7, 235b/18, 256a/9, 271a/11
m. 'ameleder 213a/14

muḥkem ol -: sağlam olmak
īmānda m.- dı 142a/21
īmānda m.- muş 209a/7

muḫliṣ: halis, saf
m.+ i 201a/24

muḥtāc: ihtiyacı olan
m. 089a/46

muḥtāc ol -: ihtiyacı olmak
nesneye m.- ur 116b/25
ta m.- ana 200a/29
kimesne m.- dı 092a/34
süde m.- anlar 234b/12

muḫtār: seçilmiş
m.+ larını 044a/31
m. 251a/1
m. 043b/22, 077a/20, 252b/6
m.+ lar 225a/10, 285a/15
m.+ ları 210a/12
m.+ ları 043b/25, 077a/23
m.+ larına 147a/33
m.+ larını 077a/27

muḫtār ol -: seçilmek
siz m.- muş 252b/9
azlular m.- muş 039b/15
kenise m.- 256a/13

muḫtasar: kısa, özlü
m.+ ca 245b/23, 256a/12
m. 148b/29

muḫteber: deneyen
m. 166b/27, 188b/5, 188b/6, 189a/7
m.+ ler 168b/20, 189a/8

muḫtelif: çeşitli
m. 110a/4

muḳabele: karşılıklı yapılan
m.+ sinde 121b/15, 133b/7
m.+ sine 091b/26

muḳābil: karşılık
m. 130a/3, 269b/14
m. 091b/27

muḳ'addem : önce, önceki
m. 055a/35
m. 151b/8, 219b/18
m.+ a 263b/20
m. 112a/14, 177a/15
m. 168b/18
m. 132b/20

muḳaddes : kutsal
m. 043a/15, 046a/31, 095a/14, 137a/2, 150a/16, 151a/1, 176a/21, 189a/12,
201a/28, 216a/27, 216a/28, 225b/21, 228a/9, 232a/11, 232b/1, 237a/26, 251b/15,
252b/5, 259a/2, 267a/15, 267b/20, 282a/10, 288b/6, 289b/11, 290b/6
m.+ dür 145a/13, 163b/15
m.+ dür 096b/33
m.+ e 224a/9, 238b/12
m.+ e intiḳāl 008a/5
m.+ i 238a/2, 278b/2, 289a/2
m.+ lere 219a/9, 239a/26
m.+ lere gedürilir 245a/11
m.+ lerüñ 238a/3, 238b/8
m.+ te 257a/18
m. 068a/38, 090a/21, 103a/22, 124a/27, 156a/16
m.+ dür 159b/17
m.+ e 052a/53

muḳarrer: kararlaştırılmış, kesin

m. 083b/20, 111a/22, 141a/31, 148b/3, 153a/4, 157a/6, 177b/8, 188b/2, 192a/15, 192b/17, 217b/3
m.+ dür 238b/17

mukāvemet: direnç
m. 225b/25
m. 095a/10, 148a/20
m. 097b/51, 202a/13, 226a/8
m.+ e 243a/3
m.+ leri 223b/21

muḳāvemet it -: direnmek
m.- mediniz 243a/4
size m.- mez 250a/7
ammā m.- eñler 152a/2
mütekebbirlere m.- er 249a/6
vaṣıyyete m.- er 152a/2
mütekebbirlere m.- erve 256a/5
anlara m.- üb 107b/8
şerre m.- meñ 011a/39

muḳayyed: koruma, kollama
m. 204b/21
m. 114a/15, 116a/21, 206b/10, 231b/1
m.+ dür 164a/35
m.+ erek 183b/17

muḳayyed ol -: korumak
cānıñıza m.- mañ 012b/25
yārına m.- mañ 013a/34
nesnelerine m.- sa 013a/34
namaza m.- maḳ 163a/5
sizi teslīmiderler m.- mañ 018b/19
içün m.- sunlar 170a/26

mum
m. 059b/21
m.+ ı 009b/15
m.+ lar 121a/9

mumedān: şamdan
m.+ ı 026a/2, 031a/14
m.+ ınıñ 026a/8
m. 063b/24
m.+ ınun 063b/25
m. 029b/14
m. 067b/28

muntaẓır: bekleyen
m. 082b/43, 240a/13, 267b/22
m.+ laruz 194b/6

muntaẓır ol -: beklemek
bunlara m.- ur 259b/14

murād: istek, arzu
m. 189a/9
m.+ ı 248a/5

murād it -: istemek
kimki m.- er 180a/3

murāi : riayet eden
m.+ ler 065a/6

murdār: pis, kirli
m. 093a/16, 098b/7
m. 119a/13, 255b/3

Mūsā
m. 227b/20, 232b/2, 232b/5, 233a/17, 236b/14, 239a/19, 242a/23, 242a/24,
244a/21
M. 030b/3, 030b/5, 034a/7, 055b/44, 068a/4, 070b/3, 075a/26, 095a/14,
096a/20, 096b/32, 097a/37, 149a/5, 149b/19, 178b/13
m.+ nın 266b/9, 283a/3
m.+ nıñ 240b/28
M.+ nuñ 111a/1, 112a/21, 136b/23
M.+ nuñşerī'atini 111b/5
m.+ ya 226a/8, 237b/5
m.+ yā 095a/11
M.+ yā 097b/44
M.+ yā ta'mīdolundılar 166b/2
m.+ yı 097a/35

m. 070b/4
m.+ dan 232b/3
M. 014b/5
M.+ yave 068b/6
M. 132b/23
M.+ nuñ 165b/9
M.+ yā 142b/14

musaḫḫar: feth edilmiş
m. 206a/21
m. 146b/20

muṣavver: tasvir edilmiş
m. 220a/13
m. 148a/20

muṣībet: bela
m.+ i 203a/16
m. 024a/21, 076b/19, 139a/9, 164a/28, 176b/6, 269b/10
m. cezaetmek 216b/6
m.+ den 077a/24, 105a/19
m.+ e 270a/22
m.+ i 269b/9
m.+ im 206b/13
m.+ imiz 182a/4
m.+ imizden 176b/8
m.+ iñ 183a/2
m.+ inden 043b/29
m.+ ler 122a/24, 181a/4, 240b/33
m.+ lerde 142b/3
m.+ lerde 213b/3
m.+ lerdeki 216b/5
m.+ lerimde 198b/14
m.+ lerinüñ 208b/24
m.+ lilere 222a/10
m.+ mi 147a/35
m.+ te 151b/12, 268a/9

mu'sir : fakir
m. 025a/41, 031b/27, 032a/8, 070a/47, 129a/16
m. 070a/44
m.+ i 153b/13
m.+ ler 032a/7
m.+ siñ 030a/23
m.+ yi 181a/3

mu'sire ol -: fakir olmak
m.- a 070a/43
m.- a 032a/6
m.- a 032a/9
saña m.- aañları 032a/8

mu'tad: adet, alışılmış
m. 115a/2

mu'teber: itibar gören
m. 153b/18, 190b/2
m.+ üñ 050b/9

mu'tedil: ılımlı
m.+ ler 228b/2
m.+ ler 228b/6

mūti' : itaat eden
m. 093b/30, 094a/33
m. 138b/31, 253b/6

mūti' ol -: itaat etmek
ḫod m.- mayub 139a/8
ve m.- mayanlara 219a/9
alçakladı m.- unmuş 204a/8
bana m.- ub 134a/21
āna m.- maḳ 097a/39
bize m.- alar 248a/3
vālidelere m.- maya 226a/2
m.- mayalar 253b/1
m.- ub 245a/17
nesnede m.- ursız 177b/10

muttaṣıl: sürekli
m. 117b/7
m. ihdāederler 239b/1

muvāfaḳat: başarı
m. 163a/5

muvāfıḳ: başarmış kimse
m. 133b/12

m.+ dur 112a/16

muvāfıḳ ol -: başarmak
m.- dı 080a/60

muẓaffer: zafer kazanmış
m. 269b/12
m.+ lerden 147a/37

muẓaffer ol -: zafer kazanmak
almaya m.- an 271a/12
vireyim m.- an 289b/7
eylesin m.- ana 270a/17
ile m.- ana 271b/21
işitsin m.- ana 269a/7
'adedine m.- anları 283a/2

muzdarib ol - : acı çekmek
ve m.- mayasız 217a/2
ne m.- uñ 254a/15
ānıgördilerve m.- dılar 064b/50

göricek m.- dular 027a/26
işitdürsiz m.- mañ 076a/7

mübādelet: alışveriş
m.+ i 030b/27, 068a/38

mübaḥāṣe: karşılıklı konuşma
m.+ i 111a/2

m.+ e 067a/11
m. 157b/21
m. 101b/29
m. 095a/10
m. 119a/8

mübālaġa: abartı
m.+ sı 179b/7
m. 170b/31, 182a/4, 184b/15, 196b/19, 197b/7, 198b/20
m. 064b/52
m.+ sı 187b/7
m. 145a/14, 176b/8

mübārek : muhterem
m. 246b/26
m.+ lersiz 254a/14
m.+ tir 044b/45
m. 009b/11, 046a/34, 187a/31, 219a/11, 223a/15, 229a/13, 235b/14, 251a/3,
288b/6
m.+ dur 176a/3, 268a/3, 284a/15, 290b/7
m.+ dür 020a/6, 037a/9, 073a/10, 122b/35, 138a/26, 141b/7, 154a/22, 164b/40,
196a/3
m.+ lenir 236a/7
m.+ lerdür 192a/10
m.+ ligi 155b/30
m.+ liğini 141b/6
m.+ lik 141b/9
m.+ tür 024a/15

mübeddil: değiştiren
m. 231b/12

mübeşşir: müjdeci
m.+ leri 199a/11
m.+ ün 123a/8

mübtelā: tutulmuş, yakalanmış
m. 182a/5
m. 031a/15, 093a/16, 179b/8
m.+ dır 028a/22

mübtelā ol -: tutulmak
deyiveren m.- acak 213b/4
çoḳ m.- anlara 055a/33
sıtmaya m.- muş 015a/15
cemīʿ m.+ ları 009a/24

mücāvezet: aşırıya kaçma
m.+ dir 262a/4
m. 141b/15, 231b/3
m.+ i 142b/14
m.+ ler 192b/19

m.+ lerüñ 238b/15
m.+ te 220a/15

müceddid: yenilikçi
m.+ e 207a/19, 220b/16
m.+ e ẓuhurede 210a/4

mücerreb: deneyimli
m. 220b/10, 242a/17, 246a/12, 251a/7

mücerrib ol -
kendüni m.- muş 225a/15

mücma': toplanma
m. 062a/35
m.+ lara 076b/9
m.+ larda 075b/39
m.+ larda 041a/7

mücmere: katı ve sağlam
m. 238a/4

mücrim: suçlu
m.+ dir 247b/11
m.+ lerüñ 253a/14

müdān: yakın
m. 115a/37, 229b/12
m.+ dur 154a/23
m. 169a/33
m. 050a/3, 083b/17, 126a/25

müdāvemet: devamlılık
m. 088b/42, 106b/16

müdāvim: devam eden
m. 089a/46, 147b/3

müdāvim ol -: devam etmek
ile m.- ur 151b/12

müdāyenet: borç alıp vermek
m. 143a/18
m.+ e 143a/16, 266b/4
m. 145b/1, 182a/3
m.+ iñ 178b/9

müddet : süre
m. 108a/18, 249b/15, 251a/6
m.+ inde 119a/10, 119a/8
m.+ inden 092b/7
m.+ süzler 138b/32
m.+ te 242a/25
m. 096a/23

müdebbir: tedbirli
m.+ lerüñ 157b/19

müeddeb: edepli
m.+ i 139b/20

müeddib: terbiye eden
m.+ imiz 192b/24
m.+ ler 243b/9

müeyyid: onaylayan
m. 206b/13, 224b/1, 227a/17, 242b/34, 256a/10, 270b/2

müeyyid it -: onaylamak
sizi m.- sin 217b/17
beni m.- en 219a/12

müfāḥaret: karşılıklı övünme
m.+ ün 161b/6
m. 204b/16
m. 180b/12, 249b/16
m.+ im 182a/4
m.+ üñüz 174a/30

müfīd : yararlı
m. 227a/12
m.+ dürkim 221a/8
m.+ lerdir 229b/9
m. 121b/20

müfsid: fesat çıkartan
m. 199b/22, 200a/29, 223a/5, 226a/8, 251b/18

m. 186a/4

müheyyā: hazır
m. 020a/10, 078a/12, 197b/11

müheyyā it -: hazır etmek
için m.- mişdür 158b/10
m.- e 054a/3
m.- üb 054a/4

mühezzib: temizleyen
m.+ dür 206b/8

mühlet: süre
m. 270a/21

mühr : mühür
m.+ isiz 165b/3
m.+ ü 273b/3, 273b/5, 274a/12, 274a/9, 274b/2
M.+ ü 274a/7, 275b/1
m.+ ü 276b/5
m.+ üni 141b/11
m.+ ünü 273a/6
m. 225b/19
m. 288a/3
m.+ le 278a/5
m.+ ledi 177a/22
m.+ lediñ 274b/4
m.+ lenmişdur 275a/5, 275a/6, 275a/8
m.+ lenmişdür 275a/8
m.+ lenmişlerüñ 274b/4
m.+ lenmişsiz 196b/14
m.+ lerüñ 273a/9, 273b/1

mühürle -
m.- yüb 052b/66

mühürlen -
m.- irsiz 200a/31

müjde
m.- lenür 020a/6
m. 098b/12
m.+ lenmiş 190a/12
m.+ ler 098b/5
m.+ leriz 260a/2

müḳāfat: ödül
m.+ ı 115b/10

mükemmel : kusursuz
m. 211b/12, 263b/19
m.+ dür 260b/6, 263b/13

mükemmel ol -
insanı m.- a 226b/17
bunda m.- muşdur 263b/17
imdi m.- muşlar 205b/15
şimdi m.- muşum 205b/11

mükerrer: tekrarlanmış
m. 222b/24

mülaḳḳab: lakaplı
m. 086b/24, 092a/36

mülāyim: yumuşak
m. 020a/8, 044a/32
m.+ leri 020a/8

mülāzım: teğmen
m. 102b/7, 221a/14

mülḥāḳ: ilhak olunmuş
m. 093a/14
m. 109a/36

mülk : mal
m. 095b/5
m.+ iye 234b/7
m.+ leri 135b/7
m.+ lerin 089a/45
m.+ üne 097b/45

mülkiye: memurlar sınıfı
m. 234b/10, 235b/20, 236a/1, 236a/10, 236b/15, 236b/18, 236b/22

mü'min: iman eden
m. 192a/9, 211a/9, 222b/2
m.+ ler 092a/32, 093a/14, 104a/45, 285a/15
m.+ lerden 221a/4
m.+ lerdür 222b/2
m.+ lere 196a/2
m.+ lerüñ 221a/11, 221a/12
m.+ üñ 181b/15, 222a/16

mümkün: imkan olan
m. 079a/35, 135a/40, 152a/18, 193b/15, 239b/4, 241a/6
m.+ dür 079a/35
m.+ dür 069a/24

mümkün ol -: imkan dahilinde olmak
eger m.- a 048a/38
eger m.- sa 043b/25

münādat: kavga
m. 093a/21
m. 081b/16, 136a/17

münāsebet: yakınlık
m. 078a/12

münāsib: uygun
m. 225b/24
m. 230a/9
m. 126a/22, 175a/4, 175b/13, 200a/4, 224b/3

münāza': çatışma, kavga
m. 168b/16
m.+ lar 229a/2
m.+ ñız 248b/14
m.+ tan 203a/16
m. 113a/39

müneccis: kirli
m.+ leri 238b/13

münevver: parlak, nurlu
m. 200b/15, 240b/31, 285b/1, 290a/24
m. olur 012b/22

münezzeh: tenzih edilmiş
m. 138a/23, 166b/26, 174b/52, 219a/17, 227b/2, 251a/4, 252a/23, 255b/4
m.+ ligi 139a/8
m.+ liğinde 253b/4

münkād: itaat eden
m. 152a/1, 201a/23, 201a/24, 210b/18, 253b/6
m.+ ımı 243b/9
m. 172b/33, 172b/34, 174a/28

münḳād ol -: itaat etmek
imdi m.- maḳ 152b/5
erlere m.- anlar 228b/5
birinize m.- ub 201a/21
salṭanatlara m.- ub 229a/1
muṭī'olub m.- uñ 245a/17
efendilere m.- maḳ 228b/9
gibilere m.- sız 175b/16
tañrıya m.- un 249a/7

mürāca'at: geri dönme
m. 236a/1

mürāfeḳat: yoldaşlık
m. 175b/11

mürāi: iki yüzlü
m.+ ler 041a/13
m.+ ler 039b/19
m.+ lerzirā 042a/27
m.+ lıkten 042a/29
m.+ liği 191a/14
m. 013a/5
m.+ ler 011b/2, 011b/5, 012a/16, 027b/7
M.+ ler 029a/3
m.+ lığıñ 074b/15

mürd : ölü

m. 191b/19
m.+ e 221b/6, 235a/1
m.+ elere 255a/6
m.+ eleri 255a/6

mürde : ölü
m. 209a/13, 226b/1, 238b/14, 241a/5, 268b/17, 268b/18, 269b/9, 270b/2
m.+ dür 247b/18, 247b/21

mürd ol -: ölmek
şularda m.- dılar 015b/33
zilletlerde m.- duḳ 197a/5
günāhlarda m.- muş 197a/1

mürekkeb: oluşma
m. 178b/3, 266a/14

mürşid: doğru yolu gösteren
m.+ lerinize 245b/24
m.+ lerinize 245a/17
m.+ lerinizi 244b/7
m. 099b/31

mürūr : geçme
m. 105a/19, 119b/20
m. idüb 111a/24

mürūr it -: geçmek, gitmek
ekinliklerden m.- di 057a/23
ileki m.- di 104a/38
kılıḳiyyeden m.- di 113a/40
samiretden m.- diler 111b/3
ṭaraflarda m.- dügi 101b/32
şehirlerden m.- dükleri 113b/4
içüñüzde m.- düm 122a/25
mekedoniyyeye m.- üb 177a/16

berceden m.- üb 108a/14
ṭaraflardan m.- üb 121a/2

müsaḫḫar: zapt edilmiş
m. 242b/33
m. 190b/5, 232a/5
m. eyleyiserdür 095b/6

müṣalaḥat: barış yapma
m.+ ı ḳabûletme 150a/15

müsāvāt: eşitlik
m.+ ı 211a/1

müstaḥaḳ: hak kazanmış
m.+ dur 049b/67

müstakīm: doğru yol
m. 107b/10
m. 099a/22, 258a/15

müstebḳi: baki olan
m. 257b/5

müstebḳi ol -: baki olmak
içün m.- muşlar 259a/7
ebed m.- muştur 258b/18

müstecāb: kabul edilen
m. 181a/2, 234b/7

müstecāb it -: kabul etmek
bizi m.- erse 264b/15

müstefīd: istifade eden
m. 162a/12, 167b/23, 230b/20

müstefid ol -: istifade etmek
benden m.- asıñ 027b/6
benden m.- asız 065b/12

müsteḥaḳ: hak kazanmış
m. 128a/30
m. 007b/8, 018a/13, 130a/11, 131a/25, 133a/32
m. 109b/47
m.+ dur 138b/32
m.+ dur 018a/11

müsteḥaḳ ol -: hak etmek
ev m.- a 018a/13
anda m.- an 018a/11

mevte m.- maḳ 080b/65

müşābehet: benzerlik
m.+ ine 138a/23
m.+ inde 145b/3, 204a/8
m.+ ine 142b/14, 143b/5, 236b/15, 248b/9

müşābih: benzer
m. 039a/2

müşāreket: ortaklık
m. 200b/11
m.+ i 155a/26, 198b/9
m.+ in 184b/14
m.+ ini 183a/5
m.+ iñiz 202b/5

müşāreket it -: ortaklık etmek
bilice m.- er 206b/13
ile m.- süñ 195b/7

müşāvere: danışma
m. 021b/14, 101a/24

müşāvere it -: danışmak
ve m.- üb 050a/7
ve m.- er 053b/12

müşāya'a: dostluk etme
m. 155a/24
m. 265b/6
m. 111b/3, 175b/6, 177a/17

müşfik: şefkatli
m.+ ler 254a/8

müşrif : şerefli
m.+ dür 227a/7

müştaḳ: istekli
m.+ lar 206a/1

müştāḳ ol -: istemek
size m.- ub 212b/8
nesnelere m.- mayub 152a/16
görmeye m.- ub 224a/4
size m.- urlar 184b/14

müşterek: ortak
m. 089a/45, 092a/32, 266b/3, 268a/9

müşteri : alıcı
m. 110b/12
m.+ deñ 120b/36
m.+ nüñ 110b/13

müte'accib ol -: şaşırmak
ve m.- dı 280b/4
ve m.- maya 216b/10

müte'alliḳ: ilgili
m. 175b/12
m. 175a/1
m. 033b/5, 094a/35, 105b/23, 162a/4, 163b/25, 184a/1, 186b/21, 201a/32,
205b/6, 225b/18, 242a/22, 251b/10, 256b/3
m. 094a/36
m. 093a/13, 124a/25, 131b/3, 141a/1, 164b/4
m. 213b/3
m. 111b/3

müteberrir: itaat eden
m. 139a/14, 142b/9, 160a/4, 162a/11, 191a/16, 191b/17, 192a/11, 192b/24,
229b/7, 247b/21
m. 191b/17

müteberrir ol -: itaat etmek
sözlerüñden m.- a 022b/37
ammā m.- dı 020b/19
anlardan m.- maġa 109a/39
i'tikādiden m.- sa 109a/40

müteḥarrik: hareket eden

m. 217a/2

müteharrik ol -: hareket etmek
şehir m.- muşdur 037a/10
şehir m.- ub 124a/30
muṣībetlerde m.- maya 213b/3

müteḥayyir: şaşkın
m. 062a/42, 068b/15, 071a/24, 073a/19

müteḥayyir ḳal -
m.- dılar 054b/22
ta'līminden m.- urlar 014a/28

müteḥayyir ol -
m.- ub 101a/21
m.- urlar 106b/17

mütekebbir: kibirli
m.+ ler 138b/30
m.+ ler ifdırāidenler 226a/2
m.+ lere muḳāvemetider 249a/6
m.+ lere muḳāvemetiderve 256a/5

mütenebbih ol -: tenbih edilmek
m.- muş 006b/12
m.- up 007a/22

müterākim: yığılmış
m. 199b/16

mütercem: çevrilmiş
m. 020a/12, 062a/40, 082a/34, 101b/36, 107b/8

mütercim: çevirmen
m. 081b/23, 092a/36, 236a/2

müterеddid: tereddütlü
m. 093b/24, 193b/21

müterettüb: tertipli
m. 192b/20

mütesellī : teselli bulan
m. 137b/12, 182a/7, 182b/13, 189a/11
m. 121b/13

müteselli ol -: teselli bulmak
kendüler m.- alar 009a/5
üzerinizde m.- duḳ 214a/7
ve m.- maḳ 006b/18
gerekse m.- uruz 176b/6
küllisi m.- alar 172b/32

mütevāzı': alçakgönüllü
m. 021a/29
m.+ lara 256a/5
m. 249b/10
m.+ leri 182a/6

müteveffa: ölmüş
m. 096a/15
m. 069a/27, 088a/29

müteveffā ol -: ölmek
m.- dılar 007a/21
m.- up 007a/19
m.- du 062a/35

müvācehet : yüz yüze
m.+ en 191a/11

müzāyaḳa: sıkıntı, darlık
m. 117b/5, 147a/35, 181b/12, 181b/13
m.+ larda 187b/10
m.+ larda 181a/5

müzeyyen: süslü
m. 253b/5

müzeyyen ol -: süslenmek
gelin m.- muş 289a/2
ile m.- muş 284b/4

nā : olumsuzluk öneki
n. 042a/27, 058b/30, 062b/7,

065a/2, 103b/29, 116b/23, 164a/36, 166b/1,
170b/5, 178a/12, 179a/2, 181b/17, 195a/20, 210a/5, 234a/13, 244b/4, 253a/20,
266b/8
n. ma'ḳulgörülür 131a/27
n. ma'lūmolmaḳ 150b/25
n. pāk 028a/21
n. pākideñ 028a/20
n. pākitmez 028a/11
n.- pāk 104b/9
n. 020b/23, 028a/11, 054b/24, 055a/26, 057b/11, 060b/3, 060b/9, 061a/13,
066a/25, 068b/8, 174a/34, 199b/19, 200a/3, 214b/7, 251a/4, 258a/10, 285b/3
n. ma'lumola 176b/8
n. paḳ'adayıtdı 240b/29
n. pākiderler 028a/19
n.- pāḳına 144a/19
n.- pāk 138a/24

nāçīz **:** değersiz, önemsiz
n. 094a/36
n. 195a/4
n.+ im 188a/12
n. 170b/3

nādān **:** cahil
n.+ lığın 258b/17
n.+ lıḳta 186b/17
n. 186b/16
n.+ lar 186b/19, 229a/3
n.+ lara 186b/19
n.+ lığıma 186a/1
n.+ lıḳ 186b/21

nafi' **:** faydalı
n. 226b/16

nāgāh : ansızın
n. 114b/26
n. 077b/36, 100a/3, 125a/6

Nāhuma
n. 054b/21
n. 055b/1
n. 069b/33

nāḳış **:** eksik
n. 140b/24
n. 157a/6, 170a/24
n. 246a/5

naḳl **:** nakil, anlatma
n.+ inden 241a/5

nām **:** ad, ün
n.+ lıdür 206b/8
n.+ lıḳ 181a/8
n. 051b/32, 052b/57, 089a/2, 100b/10, 100b/12, 106b/13, 107b/7, 113a/1,
114a/14, 117a/2, 118a/17, 119a/14, 119b/24, 123b/16, 133a/2, 135b/7, 270a/20

namāz
n. 031b/21, 034a/14, 037a/13, 069a/29, 073a/17, 079a/39, 092a/31, 102a/2,
106a/5, 106b/13, 111a/23, 114a/16, 114b/25, 168a/4, 168b/14, 171b/14, 171b/15,
176b/11, 202a/18, 215b/16, 219b/8, 221a/5, 250b/13, 250b/14
n.+ a 094b/5
n.+ a muḳayyedolmaḳ 163a/5
n.+ da 151b/12, 206b/6, 211a/2
n.+ da dilekidesiz 037b/22
n.+ ıñ müstecāboldı 103b/31
n.+ ıñız 203a/19
n.+ lar 041a/13, 075b/40, 219b/1
n.+ lara uyanıḳoluñ 255a/8
n.+ larda 088b/42, 211b/12, 221b/5
n.+ ları 234b/7, 275b/3, 275b/4

n.+ larıdır 273a/8
n.+ larımda 224a/4, 230a/5
n.+ larımız 212a/2
n.+ larına 254a/12
n.+ larınız 254a/8
n.+ laruñ 102b/4
n.+ uñ 089a/1

namāz ḳıl -
bunu n.- ıveren 202b/9
ammā n.- ıcaḳ 011b/6
ataña n.- ıvir 011b/6
iken n.- maġa 011b/5
çün n.- ursın 011b/5, 011b/6
ḳudüste n.- ar 267b/21
ve n.- ar 250b/17
daḫī n.- arız 216b/11
içün n.- avüz 146b/26
n.- ayım 171b/15
girüp n.- dı 135b/9
iken n.- dı 102a/40
kerre n.- dı 048b/44
tekrar n.- dı 250b/18
varub n.- dı 048b/42
ve n.- dı 079a/35
ile n.- dı 122b/37
n.- dılar 098b/15
çöküb n.- duk 123a/6
evimde n.- dum 103b/30
anlar n.- ıcaḳ 094b/6
ṭutub n.- ıcaḳ 107b/4
içün n.- ın 245a/18
içün n.- ıñ 216a/24, 250b/16
içün n.- ıñ 217b/1
anda n.- ır 055a/36
çıḳdı n.- maġa 102b/9
getdi n.- maġa 064b/47
çıḳtı n.- maḳ 027a/23
durasız n.- u 073b/25
içün n.- ub 207b/9
ve n.- ub 086b/24
kim n.- ub 073b/24
ammā n.- uñ 043b/20
n.- uñ 079a/38
ve n.- un 048b/41
ve n.- uñ 076b/18
n.- uñ 077b/33
'avretki n.- ur 168a/5
düşdi n.- ur 048a/38
heykelde n.- ur 125b/18
içün n.- ur 207b/3, 211a/3
ile n.- ur 202b/5, 214a/10
işte n.- ur 100b/11
idüm n.- urak 104b/5
içün n.- uñ 011a/44

nāme : mektup, kitap
n.+ yi 281b/3
n. 112b/30
n.+ lere 178a/1
n.+ miz 178a/2

nāmūs : ırz, namus, yasa
n. 236b/19, 237a/28
n.+ a 205a/5, 237b/5, 239a/22
n.+ da 239b/1
n.+ taki 205b/7
n.+ tan 205b/9, 237a/28, 258a/16, 262a/4
n.+ tan 262a/4
n.+ uñ 236b/13
n.+ una 236b/16
n.+ suzları 166a/21
n. 020a/13, 040b/41, 139a/13, 139a/14, 141b/15, 142b/14, 143a/20, 144a/16,
144b/2, 144b/7, 145a/12, 145a/14, 165b/8, 166a/20, 191b/19, 191b/21, 192a/12,
192b/19, 192b/21, 192b/23, 193a/4, 193a/5, 193b/21, 195a/19, 195a/24
n.+ a 123b/21, 124a/27, 142b/13, 144b/4, 191b/19, 239a/19, 249b/11
n.+ a 095a/14
kim n.+ a 145b/3
ben n.+ a 145a/17
n.+ da 021a/5, 192a/11
n.+ da günāhetdiler 139a/13
n.+ da ḳararidersiñ 139b/17

n.+ da 139b/21
n.+ dan 139b/19, 140b/21, 144b/5
n.+ dankiler 141b/14
n.+ ı 145a/23, 152b/8
n.+ ı işit-mezmisiz 193b/22
n.+ suz 139a/12, 140b/21, 144b/8, 166a/21
n.+ suz günāhetdiler 139a/12
n.+ suzlara 166a/21
n.+ ta 040b/36, 166a/21, 172a/21
n.+ tan 141b/16, 144b/6, 192b/18, 192b/22
n.+ tan tecāvüzedici 247b/12
n.+ u 125a/3, 144b/1, 152b/10, 194a/4, 247b/12
n.+ u deynederseñ 249b/11
n.+ u deynider 249b/11
n.+ u ḥıfẓide 247b/10
n.+ u istimā'idiciler 139a/13
n.+ u vaż'iden 249b/12
n.+ uḥıfẓid-erler 195b/13
n.+ un 041b/23
n.+ uñ 148b/32, 149a/4, 191a/16
n.+ uñ 'ameledici 249b/11
n.+ uñ vaż'itme 147b/4
n.+ una 145b/24, 145b/25, 148b/32
n.+ una 148b/32
n.+ uñ 191b/17
n.+ uñ 192a/10
n.+ uñ'amelleründen 191b/2
n.+ unda 145a/22
n.+ uñ 192a/13
n. 013b/13
n.+ a 239b/8
n.+ ı 009b/17
n. 175a/57

naşıl **:** ne türlü, ne gibi
n. 015b/27, 055a/27, 060b/41, 076a/2

Naşırat
n.+ lüler 128b/6
n.+ inden 037a/12
n.+ lü 049b/72
n.+ ından 054a/9
n.+ li 080b/67
n.+ den 104a/38
n.+ linüñ 089b/7
n.+ liyi 083a/6
n.+ lü 087b/22, 095a/14
n.+ lüdür feryādetmege 072a/47
n.+ lünüñ 131b/9
n.+ lüyim 125a/8

nasīb **:** pay
n.+ imi 132a/11
n. 120a/27
n.+ i 288b/6, 289b/8
n.+ ine 207b/12
n.+ in 044b/51
n.+ iñyoḳdur 099a/21

naṣiḥat: öğüt
n. 105b/23, 121a/2
n.+ i 171a/4, 183b/17
n.+ inde 201b/5
n.+ te 151b/8
n.+ üñ 108a/15

naṣiḥat it -
n.- er 111a/22
n.- mışdur 088b/40
n.- mege 154b/15

nātıḳ **:** konuşan
n. 258a/12

naẓar **:** bakış
n. 091b/29, 246b/24
Yesū' n. 034b/26
yüzüne n. 039b/17
n.+ ına 243b/10

naẓar it -: bakmak
anlara n.- enlere 279a/12
n.- er 246b/24
yire n.- diler 082b/47
āna n.- düm 125b/14
aña n.- meye 273a/4
ki n.- elerAllahı 252b/13

'avrata n.- en 010b/28
n.- enve 246b/25
ıraḳtan n.- er 082a/40
yüzüne n.- erler 032b/11
ıraktan n.- erek 052a/55
n.- eriken 243a/2
şırtınıza n.- eriken 253b/3
tūlāyane n.- üb 058b/34
ve n.- üb 083a/4
aña n.- mek 273a/5

nāẓır **:** bakan
n.+ lıḳ 255b/2
n. 105a/17
n.+ dür 116b/29
n.+ lar vaż'etdügi 122a/28

nāzik **:** ince, zarif
n. 286a/16, 287a/8
n. 286a/12, 287b/14

ne **:** soru edatı, hangi şey
n. 006a/5, 009b/15, 010b/34, 010b/35, 010b/36, 011a/47, 012a/15, 012a/20,
012b/21, 012b/24, 012b/25, 012b/26, 012b/29, 013a/1, 013a/31, 013b/18, 014b/10,
015b/29, 018a/10, 018a/14, 018a/9, 018b/20, 018b/24, 020a/7, 020a/8, 020a/9,
020b/18, 021a/3, 021a/4, 021b/11, 021b/12, 021b/19, 022b/32, 024a/14, 029a/34,
029b/10, 029b/9, 030a/19, 030b/27, 031a/12, 031a/17, 032b/19, 033a/26, 034a/6,
034b/20, 035a/28, 035a/4, 035b/8, 036a/21, 036b/32, 037b/16, 037b/23, 037b/24,
038a/27, 038b/41, 039b/17, 040a/29, 040a/30, 040b/42, 040b/46, 041a/10, 041a/14,
041a/15, 042b/3, 043b/21, 043b/22, 044a/37, 044a/43, 046b/46, 047a/15, 049b/64,
049b/71, 050a/4, 051a/23, 056b/16, 057b/10, 058a/21, 058b/29, 059a/15, 059b/22,
059b/24, 060a/31, 060b/3, 060b/7, 061a/14, 061a/19, 061a/20, 063b/22, 063b/23,
065a/56, 066b/5, 067a/19, 067b/26, 068a/36, 068a/38, 068b/13, 068b/16, 068b/6,
069a/24, 070b/3, 070b/9, 071b/36, 072b/51, 073b/26, 073b/28, 073b/29, 074a/33,
074b/10, 075a/21, 075a/25, 076a/4, 076a/44, 076b/11, 077b/1, 077b/32, 077b/35,
077b/37, 080a/59, 080a/63, 080b/69, 081a/12, 081a/14, 081b/25, 083a/14, 087b/13,
088a/27, 088a/32, 088b/38, 090a/24, 090b/7, 090b/9, 091a/12, 091a/16, 091b/28,
092a/32, 092a/34, 093b/24, 094a/35, 094a/36, 094a/37, 095b/5, 097a/41, 097b/49,
100a/6, 100b/10, 100b/13, 100b/16, 100b/7, 102b/7, 103a/17, 104a/45, 109b/48,
111a/27, 111b/10, 112a/12, 115a/2, 116a/18, 116a/20, 116b/25, 120a/33, 120b/37,
121b/18, 122a/24, 123b/20, 123b/21, 124b/34, 125a/10, 126a/26, 126b/8, 127b/19,
128a/34, 129a/13, 129a/18, 130a/8, 130a/9, 134a/20, 136b/21, 136b/22, 138a/21,
140a/1, 140a/5, 140b/11, 141a/1, 142a/20, 143b/13, 143b/3, 144a/15, 144a/21,
144b/7, 146a/8, 147a/31, 147a/38, 147a/39, 147b/7, 147b/11, 148a/14, 148a/16,
148a/22, 148b/30, 149a/15, 149a/8, 149b/2, 149b/4, 150a/16, 150a/7,

150b/22,
154a/21, 154a/4, 155b/5, 158b/6,
159a/2, 159a/7, 159b/8, 160a/4, 161a/1,
161a/21, 161b/12, 161b/8,
162a/10, 162a/5, 162a/9, 163b/16,
164b/37, 165a/8,
165a/9, 166a/18, 166b/7, 167a/10,
167a/16, 167a/9, 168b/11, 168b/22,
171b/15,
171b/7, 172a/17, 172a/21,
174a/29, 174a/32, 174a/35, 174b/50,
178b/10, 179a/2,
181b/14, 181b/15, 181b/16,
182b/11, 182b/12, 186b/12, 186b/16,
188a/13, 189b/1,
190a/12, 190a/17, 190b/3, 190b/5,
192b/19, 192b/28, 193b/15, 194a/30,
194b/11,
194b/18, 194b/6, 194b/7, 195b/11,
195b/12, 195b/13, 195b/15, 195b/8,
198b/19,
199a/9, 201b/8, 203a/18, 204b/16,
205b/15, 206b/11, 210b/23, 212a/9,
212b/3,
212b/4, 212b/5, 212b/6, 213a/11,
214a/9, 214b/3, 215b/6, 217a/2, 218b/7,
220a/12, 222b/1, 222b/22,
223b/16, 224a/8, 224b/17, 225a/7,
226a/11, 226b/15,
231a/5, 232b/4, 235b/18, 236a/3,
236a/4, 237b/6, 238b/12, 238b/14,
239a/18,
239b/8, 240b/26, 240b/29, 243a/5,
244b/6, 244b/7, 246b/25, 247b/14,
247b/17,
248b/6, 253a/20, 253a/22, 255b/3,
260b/11, 261a/16, 262a/2, 262a/7, 264a/4,
265b/5, 266a/10, 269a/5, 269a/7,
269b/11, 269b/16, 270b/3, 271b/15,
271b/16,
273a/4, 274b/1, 274b/3, 276b/4,
277b/21, 280a/8, 285b/7, 286b/17,
286b/23,
288b/4, 289a/3, 290a/16, 290a/23
n. 'amelitmek 114a/22
n. cevābvireler 079b/41
n. dilekidevüz 071b/35
n. ekletsin 218a/11
n. emekçekerler 012b/28
n. fāideolur 030b/26
n. ifrāṭidersiz 011a/47
n. iḫtiyāridim 203b/22
n. ḳadaranlaravaṣiyetetdi 066b/36
n. ḳorḳaḳolursız 015b/26
n. laḳırdıider 069b/34
n. laḳırdıidersiz 067a/17
n. manfa'atideyim 171b/6
n. muzdariboluñ 254a/15
n. nikāh 040a/30
n. nikāḥiderler 075a/25
n. redetdüñüz 193b/14
n. suālidersiz 071b/38
n. suālideyim 063b/24
n. şehadetiderler 049b/63, 080a/61
n. ṭalebederse 026a/7
n. ṭalebidersiz 036a/22
n. teemmüleyleñammā 076b/11
n. zināidelüm 167a/8
n.+ dür 200b/18
n.+ ler 011b/8, 267a/10
n.+ leri 013b/10, 140b/18
n.+ ye 267a/10

nebāt **:** bitki
n. 024b/26
n.+ ı 060a/29
n.+ lardan 024b/32
n.+ ları 235a/7

nebī **:** peygamber
n.+ lık 171a/5, 172a/24, 172b/31,
172b/39
n.+ lık171a/3
n.+ lik 080b/65, 267a/14, 278a/11,
278b/3
n.+ liḳ 171a/10
n.+ lik 171a/2
n.+ lik 123a/10
n.+ liḳ 014a/22

necāset: pislik
n.+ ler 205b/8
n.+ lerinden 112a/20

neccār : marangoz
n.+ un 025b/55

nedāmet: pişmanlık
n.+ sizdür 151a/30

nedür : nedir
n. 055a/27, 102b/4, 113a/36, 123b/22, 140a/3, 146b/27, 196b/18, 196b/19,
208b/27, 234b/12
n. 271a/6, 271b/13
n. 151b/3
n. 040b/36, 068b/11, 097b/50, 099b/37

nefs : nefis, can
n.+ i 116b/25
n. 090a/23, 122a/24, 174b/45, 216a/22, 220a/10, 250a/7, 252a/19, 256b/1,
256b/4, 283b/4, 286a/14
n.+ ler 135a/37, 204a/2
n.+ li 248b/16
n. 088b/42
n.+ i 092a/32
n.+ ine 067b/34, 088b/43
n.+ ine 075b/33
n.+ iñi 075a/31
n.+ üñe 040b/40
n.+ üni 034b/20

nefsānī : arzu ve istek
n.+ i 174b/44
n. 174b/45, 174b/47

Neftālīm
n. 008b/14, 008b/15

nehr : nehir
n.+ lere 283b/4
n.+ iñ 290b/2
n.+ ini 290b/1

nehy : yasaklama
n. 070b/14, 113b/7
anları n. 034a/14

nehy it -: yasaklamak
n.- enlerüñ 221a/3
n.- er 213a/16
n.- di 007b/14
n.- dük 069b/38
n.- men 069b/39

nere : hangi yer
n. 037a/12
n.+ den 242a/19
n.+ ye 241b/9, 248a/5
n. 141b/15, 233a/9, 269b/13, 269b/14
n.+ dür 141a/27
n. 269a/5

Nerkisos
n.+ unkilere 156a/12

nesḫ it- : hükümsüz kılma
n.- mesi 236b/18

nesne : şey
n. 010a/24, 019a/26, 031b/20, 036b/3, 037b/19, 041b/16, 041b/18, 059b/22,
064a/37, 065b/15, 071a/21, 073a/13, 073b/24, 083a/8, 099a/25, 102b/14, 104b/8,
120b/37, 130a/9, 132b/26, 133a/32, 136a/17, 145a/18, 153b/14, 154a/21, 154a/23,
159a/7, 160a/4, 163b/19, 164b/4, 165a/7, 167b/31, 172b/35, 180a/5, 182b/10,
182b/11, 184b/8, 194b/6, 195b/15, 204a/3, 210b/17, 211a/8, 212a/9, 219a/10,
230b/18, 235b/18, 236b/15,

244a/21, 245a/9, 254b/4, 255a/12, 259a/8, 262b/20,
262b/22, 265b/6
n. borçluolman 152b/8
n. keşfoluna 172b/30
n. ḳıyāsoluna 131b/8
n. merdūdolmamaḳ 221a/4
n. taḳrīreyledi 136b/21
n.+ de 099a/21, 138b/1, 160a/4, 179b/8, 181a/3, 181a/4, 182b/16, 183a/7,
184b/11, 186a/9, 186b/13, 203a/20, 203b/28, 206b/6, 228b/9
n.+ de muṭī'olursız 177b/10
n.+ de şüküreyleñ 215b/18
n.+ de 201a/25
bu n.+ de 168b/22
n.+ devir-ürüm 183a/10
n.+ dür 159b/8, 160a/3
n.+ dür 167a/20
n.+ ler 025b/53, 034b/26, 041b/21, 042b/3, 042b/36, 045b/21, 066a/23, 073b/23,
095a/1, 115b/12, 119b/20, 125b/15, 128b/10, 132b/26, 147b/5, 154a/4, 155a/27,
160a/22, 160a/23, 162a/12, 165a/6, 166a/22, 167b/23, 171b/7, 172b/40, 180b/17,
180b/18, 188a/19, 195b/7, 197a/22, 198b/20, 201a/20, 205b/8, 208a/16, 208a/17,
232a/10, 234a/13, 235a/9, 238a/6, 239a/22, 239a/23, 241a/4, 248b/10, 250a/12,
251b/18, 259a/5, 259b/16, 286a/14, 289a/5
n.+ ler ibṭāleyledüm 171a/11
n.+ ler 'imaretitmezler 167b/23
n.+ ler vaḳıfolurlar 208a/18
n.+ ler 147a/39
dügeli n.+ ler 174a/28
n.+ leranlara 089a/45, 092a/32
n.+ lerbunları 224b/2
n.+ lerde 144a/21, 147a/37, 157a/5, 168a/33, 174a/29, 185b/13, 185b/16, 199b/15,
210b/19, 220b/11, 226b/14, 226b/5, 228b/6, 234a/16, 245a/18, 248a/2, 255a/11
n.+ lerde faḫritmeyüb 185b/15
n.+ lerde irşadoluñurun 206b/12
n.+ lerde iṭā'ateyleñ 210b/22
n.+ lerde 229a/10
n.+ lerde 186a/7
n.+ lerdeki 258a/12
n.+ lerden 109a/39, 112b/29, 124a/25, 130b/18, 131a/21, 205b/8, 234b/9, 261b/27,
269b/9
n.+ lere 022b/35, 073a/11, 090a/22, 100b/17, 104a/39, 116b/22, 129a/14, 131b/2,
132a/17, 136b/24, 164a/32, 164a/33, 164a/34, 178a/16, 181b/10, 185a/7, 206b/13,
221a/8, 231a/2, 231b/1, 251b/13, 268a/3
n.+ lere daḫleder 209b/18
n.+ lere müştāḳolmayub 152a/16
n.+ lere sa'yeder 205b/14
n.+ lere taḥammülederim 224b/12, 225a/10
n.+ lere tama'ideñler 166b/6
n.+ lere 132a/17
n.+ lereḳarşu 120b/36
n.+ leremüte'allıḳ 164b/1
n.+ leri 013a/32, 013b/10, 022b/34, 023b/3, 025a/41, 028b/32, 037a/15, 068b/12,
071b/31, 091b/25, 093b/24, 097b/51, 098a/54, 102b/13, 104b/6, 110b/15, 116b/24,
118a/18, 122a/23, 122a/30, 123b/19, 128a/31, 131b/9, 138b/1, 138b/29, 139b/18,
140a/8, 147a/32, 149a/5, 153a/2, 155a/27, 158a/27, 158b/11, 158b/12, 158b/13,
158b/9, 162a/2, 162a/4, 165a/11, 165b/8, 167a/20, 170b/6, 172a/25,

172b/38,
174a/27, 182b/14, 190a/20,
196b/10, 197a/22, 197a/23, 198b/10,
199a/11, 200b/13,
202a/21, 204a/14, 205a/1,
205b/13, 205b/8, 206a/21, 207a/18,
210a/2, 210a/8,
210b/17, 211a/10, 217a/5,
222a/14, 223b/18, 228b/1, 228b/3, 231a/3,
232a/8,
232b/4, 241b/14, 244a/25,
254a/13, 256b/3, 260a/4, 260b/1, 261a/15,
261a/21,
267a/16, 268a/3, 268b/19,
268b/20, 270b/1, 270b/2, 271a/7, 272a/1,
272b/11,
278a/6, 278a/7, 280b/5, 283b/6
n.+ leri ala'ameletdiğine 180b/10
n.+ leri ānabeyānetdiler 063b/30
n.+ leri emiridüb ta'lümet
221a/12
n.+ leri fikritdügi 005b/20
n.+ leri ḥıfẓetmek 053b/20
n.+ leri ḫizmetetdiler 251b/12
n.+ leri ḥoşeyledi 066b/37
n.+ leri ışlāḥedesin 228a/5
n.+ leri īcādediciler 138b/31
n.+ leri iḫbārideler 112b/27
n.+ leri ihdāeyle 055b/44
n.+ leri iḥyāiden 223a/13
n.+ leri imtiḥanede 203a/10
n.+ leri mīrasbula 289b/7
n.+ leri musaḫḫarolmuş 232a/8
n.+ leri müjdeeyleyenlerüñ
149b/16
n.+ leri 081a/4
n.+ leri 210a/1
n.+ leri ta'lümederek 228a/11
n.+ leri tecrübeeyleñ 216a/20
n.+ leri tedariḳider 152a/18
n.+ leri 030a/24
n.+ leri telaffuẓideyim 025a/35
n.+ leri terk 041b/23
n.+ leri żayi'etmeyelüm 265a/8
n.+ leri 138a/20
n.+ leri'amelid-eñler 138b/32
n.+ lerianlara ilḳaidüb 136b/23
n.+ leriḳıl-ur 063b/21
n.+ lerim 266a/13
n.+ lerīmān 069a/24
n.+ lerin 015b/34, 109a/35
n.+ leriñ 158a/27, 158a/28
n.+ leriñ fikirideriler 145b/5
n.+ leriñ reddetdük 179a/2
n.+ lerinciliñ 203a/12
n.+ leriñdıḳḳat 118b/25
n.+ lerine 013a/34
n.+ leriniz 175b/15
n.+ lerişaḳla-mayalar 124a/25
n.+ lerisize 122b/35
n.+ lerita'limid-er 137a/31
n.+ leriüstünde 135a/44
n.+ lermüsaḫḫarol-alar 174a/27
n.+ lersizüñ 179b/15
n.+ lerün 128b/8, 160b/13
n.+ lerüñ 090a/21, 162b/1,
191b/18, 202a/22, 209b/17, 232b/6,
239b/1, 241a/1,
248b/7, 255a/7, 258b/18, 259b/16,
286a/15
n.+ lerüñ ekletmesine 164b/4
n.+ lerüñ tedārikiderek 183b/21
n.+ lerüzerine 045b/23
n.+ leryā 160a/23
n.+ si 033a/25, 066b/3, 091a/14,
127a/17, 127b/19, 129a/19, 201a/27
n.+ ye 009b/13, 069a/22, 116a/21,
129a/16, 181b/17, 189a/9, 202b/6,
244a/20,
271b/17, 272b/8, 279a/17, 283a/3,
283b/7, 287b/15
n.+ ye ḳādirol 284a/14
n.+ ye muḥtacolur 116b/25
n.+ yeiḥtiyacıñız 214b/13
n.+ yeḳādir 181b/18
n.+ yeḳādirpadişahlıḳ 287a/7
n.+ yi 043a/17, 055b/44, 062b/8,
065b/12, 066b/1, 067b/24, 076b/15,
083b/18,
089a/6, 092b/4, 116a/21, 120a/32,

124b/34, 124b/37, 126b/9, 127a/14, 127b/20,
130a/11, 131a/25, 131a/27, 148b/29, 154b/18, 157a/10, 158a/2, 164b/2, 164b/3,
177b/10, 178b/5, 187b/7, 201b/9, 205b/13, 222b/4, 223a/7, 224b/17, 232a/8,
246a/8, 264b/14
n.+ yi dilek 036a/20
n.+ yi ḥükmitmek 160a/5
n.+ yi nidāeylemege 055b/45
n.+ yi ra’yedelüm 206a/17
n.+ yi re’yider 204a/2
n.+ yi setrider 171a/7
n.+ yi şehadetvirürler 050b/14
n.+ yi tamāmidüb 148b/28
n.+ yi tekmiletmedi 236b/19
n.+ yiānasizden 182b/14
n.+ yidaḫī 191a/10
n.+ yidünyāya 223a/7
n.+ yiet-mek 230b/14
n.+ yiol-mayānlar 181b/10

neşāt : sevinç
n. 151b/8
n. 115b/11

netekim : gerçekten, nasıl ki
n. 011a/48, 011b/2, 012a/10, 012a/11, 033b/33, 036b/28, 040b/40, 045a/14,
047b/24, 048a/38, 054a/1, 065a/6, 068b/13, 075a/31, 075b/33, 081a/9, 087b/15,
088a/23, 089a/45, 090a/17, 097a/41, 097b/44, 097b/49, 097b/52, 099b/32, 104b/48,
105a/16, 105a/17, 111b/8, 112a/12, 112a/16, 116b/28, 125a/3, 125a/5, 130a/10,
137b/14, 137b/17, 138b/28, 139b/25, 140a/4, 140a/8, 140b/10, 141b/6, 142a/17,
142b/12, 143a/16, 143a/18, 143a/19, 143b/13, 147a/36, 147b/12, 148a/25, 148b/29,
148b/33, 149a/15, 150a/8, 150b/26, 151a/30, 151b/3, 151b/4, 154a/3, 154a/7,
154b/9, 155a/21, 157a/6, 158b/9, 159a/1, 159a/6, 159b/16, 160a/1, 160b/14,
160b/9, 161a/17, 161b/7, 163a/7, 163a/8, 163b/17, 164b/3, 165a/6, 165b/5,
166b/7, 167a/10, 167a/15, 167a/8, 167a/9, 168a/1, 168a/33, 168b/11, 169b/3,
169b/12, 170a/18, 171a/13, 172b/34, 173b/22, 174b/49, 175b/11, 176b/7, 177a/14,
178a/17, 179a/17, 181b/13, 181b/16, 183a/7, 183b/15, 184b/7, 184b/9, 185a/7,
186b/13, 190b/8, 192a/6, 195a/21, 196a/4, 197a/4, 198a/4, 198a/5, 199a/4,
199b/17, 199b/22, 200a/1, 200a/32, 201a/23, 201a/25, 201a/30, 201a/33, 201b/6,
202b/7, 203a/20, 204a/12, 204b/22, 206a/17, 207b/6, 209a/6, 210b/19, 210b/24,
211a/4, 212a/5, 212b/2, 212b/4, 212b/6, 212b/7, 213a/11, 213a/13, 213a/14,
214a/13, 214b/1, 214b/11, 215a/2, 215a/3, 215b/11, 217a/2, 217b/1, 218b/3,
226a/9, 230a/9, 232b/2, 233a/7, 233a/8, 233b/2, 233b/3, 233b/7, 234b/3,
234b/5, 234b/6, 237a/27, 237b/5, 239a/25, 239a/27, 244b/3, 247b/12, 250a/6,
251b/15, 253a/14, 253b/6, 253b/7, 255a/10, 255a/11, 256b/3, 257a/15, 257a/19,
257b/1, 259a/10, 259a/5, 259a/9, 259b/15, 259b/16, 260a/7, 261b/27, 262a/2,
262a/4, 265b/3, 265b/4, 266b/7, 271b/21, 276b/3, 278a/7, 289a/2
n. 'arżetdüñüz 144a/19
n. ḳıyasederim 256a/12
n. vaḳi'olmultur 213b/4

nevmīd: umutsuz
n.+ e 266b/8
n. 176b/8

nice : pek çok
n. 021a/4, 022a/27, 022a/29, 022b/35, 025a/40, 029b/11, 031a/10, 037b/21,
039b/12, 040b/44, 040b/46, 042a/34, 043b/27, 044a/38, 056b/16, 056b/19, 057a/26,
058a/24, 059a/14, 060b/40, 067a/21, 068b/12, 071a/24, 075b/35, 075b/41, 078a/12,
082b/44, 091b/20, 099b/31, 101a/27, 102a/39, 104a/38, 105a/13, 106b/17, 111a/27,
112a/14, 113a/36, 121b/20, 122b/35, 123b/22, 127a/11, 140a/1, 140a/7, 141b/10,
143a/21, 143b/2, 149a/14, 149b/2, 151a/33, 156a/14, 156a/15, 159b/11, 159b/14,
164a/32, 164a/34, 164a/35, 167a/19, 171b/7, 171b/9, 172a/17, 172a/26, 173b/13,
174a/35, 175b/7, 176b/5, 178b/9, 182b/14, 182b/15, 186a/3, 193a/9, 194a/29,
200b/15, 201a/24, 202a/21, 202b/8, 207b/7, 210b/13, 212a/9, 213a/10, 214b/1,
216a/3, 218a/7, 220a/5, 220b/15, 226a/8, 231b/3, 260b/6, 261a/18, 262b/16,
262b/17, 263b/21, 267b/18, 269a/2, 270b/3
n. 073a/18
n. cevabvirmek 211a/7
n. du'āideler 149a/14
n. helākideler 021b/15
n. istimā'ide 149a/14
n. tamamolalar 049a/55
n. vāki'olmuştur 061a/16
n. va'ẓideler 149a/15
n. ẓann 038a/28
n. ẓannedersiz 032b/12
n. ẓannidersiñ 031b/25
n. ẓannidersiz 049b/66, 080a/64
n.+ dürsiz 262b/15
n.+ ler 023b/3
n.+ nizler 206b/8
n.+ si 059a/5
n. 012b/28, 013a/4, 018b/19
n. 055b/1, 075a/26, 087a/8, 115b/5, 118a/20
n.+ si 059a/8
n.+ ye 069a/19

niçün : neden
n. 012b/28, 013a/3, 023b/11, 027a/31, 029b/8, 034a/7, 034b/17, 035b/7,
038a/26, 039b/18, 047a/10, 047a/9, 048b/50, 052a/47, 056a/7, 056a/8, 057a/24,
060b/40, 062a/35, 065a/5, 068b/12, 069a/28, 072b/3, 074b/15, 077b/5, 078a/6,
082a/35, 089b/12, 091b/25, 092b/3, 092b/4, 096b/27, 100a/4, 110b/15, 111b/10,
125a/8, 125b/16, 126a/25, 131b/8, 146b/25, 147a/32, 148a/19, 148a/20, 153b/10,
160b/8, 162a/7, 162a/8, 167b/30, 174a/29, 174a/30, 186b/11, 191a/14, 194b/11,
209b/20
n. 'alāmetiṭalebider 067a/12
n. beniṭardidersiñ 132a/14
n. galebeidüb 062a/39
n. ḥükmolunur 167b/29
n. ḥükmolunurum 140a/8
n. ḳādirolmadıḳ 031b/20
n. oruçṭutarler 056b/18
n. te'accübeylediñ 284b/7
n. tecāvüzedersiz 027b/3
n. tecāvüziderler 027b/2
n. tilāvetiderler 091b/26

nidā it -: seslenmek
n.- diler 066b/36
nesneyi n.- mege 055b/45
diyü n.- yenüñ 007a/3

nihāyet : son
n. 203b/24, 204b/25, 220a/15, 266b/9, 269a/4
n.+ e 213a/17
n.+ i 218b/5
n. 012b/29, 064b/49, 103b/28, 110b/17, 133b/11, 134b/26, 135b/5, 144a/17,
164b/37, 165b/12, 171a/2, 174b/46, 179a/16, 182a/6, 184a/3, 219a/16, 224b/12,
225b/19, 227a/17, 232a/8, 243b/11, 247a/8, 249a/3, 259b/13, 259b/18
n.+ e 018b/22
n.+ i 021a/6, 149a/5

nikāḥ : evlenme
n. 244b/4
n. 201b/7
n. 163a/9
n. 040a/24
n. 040a/25
ne n. 040a/30
n.+ lıġa 040a/30
n. 010b/32, 163a/9, 164a/28, 164b/40, 222a/11
olsa n. 034a/10
n.+ ı 287a/7
n.+ lıġa 075a/25
n.+ lu 163a/8, 164a/34
n.+ lulara 163a/10
n.+ suz 163a/11

nikāḥ it -: evlenmek
'avretler n.- eler 222a/14
olur n.- mekten 221a/3
itmez n.- süñler 164b/37
ve n.- üp 044a/38
ġayriye n.- e 070b/12
gayriye n.- e zinā 034a/9
ġayriye n.- e zināider 070b/12
virilmişe n.- eñ zinā 034a/10
ne n.- erler 075a/25

Nikolay
n. 269a/6, 269b/15

Nikopolis
n.+ den 229b/15

ni'met : rızık
n. 092a/34, 141b/16, 143a/21, 144a/15, 144a/16, 150a/6, 157a/3, 167b/30,
197a/6, 197b/8, 198a/8, 210b/16, 227b/4, 229b/15, 245b/25, 251a/2, 256b/2,
265a/3, 268a/4
n.+ den 150a/6, 151b/3, 154b/15
n.+ den 118b/28
n.+ dir 253a/21
n.+ e 141a/4, 142a/2, 151b/6, 224a/9
n.+ i 105b/23, 111b/11, 143a/15, 156b/20, 156b/24, 157a/4, 173a/10, 173a/11,
183a/4, 183a/7, 184b/15, 184b/8, 189a/13, 190a/15, 191a/9, 200a/30, 207a/23,
207b/6, 216a/28, 218b/2, 229b/7, 230b/25, 249a/6, 256a/13, 256a/6
n.+ i 229a/11
n.+ in 234a/16, 256a/10
n.+ inde 109b/44, 177a/13
n.+ inden 140b/24, 243b/15
n.+ ine 111a/26, 113a/40, 159b/10
n.+ ini 181a/2, 183a/2, 266b/4
n.+ inüñ 110a/3, 196a/6, 196a/7, 197b/7, 198a/2, 253b/7, 255a/11
n.+ te 183a/7, 211a/6, 251b/13, 259b/18
n.+ te 217b/17
n.+ teki 143a/15, 224b/1
n.+ ümden 202b/8
n.+ ümsaña 187b/9

n.+ üñ 150a/5
n.+ üñrūḥuña 240b/30
n.+ üñ 223b/21
n.+ e 137b/7, 189b/3, 196a/2, 202b/2, 212a/1, 216a/2
n.+ üñ 227b/22

ni'metullah: Allah'ın nimeti
n. 173a/10

Ninova
n. 022b/41

nisbet : oran
n. 185b/12
kim n.+ i 236a/6
n.+ ine 151b/7
n.+ siz 236a/3

nispet it -: oranlamak
n.- er 159a/14
n.- erek 185b/13

nişān : evlilik öncesi anlaşma
n.+ a 205b/14
n.+ dan 225b/18
n.+ ı 136a/11, 282a/9, 283b/2
n.+ ı 288b/4
n.+ ıñ 141b/11
n.+ ına 283a/2
n. 079b/44

niyāz : yalvarma
n. 202a/18

niyet : önceden tasarlama
n.+ e 146b/28, 224a/9
n.+ i 147b/11, 226a/10
n.+ inde 153a/6, 251b/14
n.+ ine 196b/11, 198b/11
n.+ lerine 187b/2
n.+ lerinüñ 234a/13
n.+ i 105b/23

nizā' : çekişme, kavga
n. 203a/15, 212b/3
n.+ da 153a/14
n.+ dandur 139a/8
n.+ ları 225b/24
n.+ dan 138b/30
n.+ lar 157b/12
n. 104b/2

nizā' it -: kavga etmek
n.- mek 225b/24
n.- diler 126b/9
n.- dükleri 096b/26

n.- üb 266b/9
n.- meye 021b/19

noḳṣān: eksik
n. 165a/9
n.+ laruñ 214a/11
n. 246a/5

nöbet : sıra
n. 172b/27
n.+ i 106b/10
n.+ inde 064b/48
n. 108b/25

Nūḥ
N. 044a/39
N.+ un 044a/37

nuḳre : gümüş para
n.+ mı 046a/27
n.+ sını 039b/19
n.+ yı 053b/13, 053b/14, 075b/41, 078a/11, 092a/37, 099a/19
n.+ yu 062b/9

numūne : örnek
n. 266b/7
n.+ si 221a/12, 250a/10
n.+ sinde 234a/11
n.+ sine 237b/5
n.+ sini 257b/7

n.+ ye 237b/6
n.+ yi 253a/21
n.+ leri 255b/3

nūr **:** ışık, ziya
n. 030b/3, 106a/7, 109b/47, 125a/6, 172b/37, 200b/13, 260b/8, 260b/10
n. 132b/24
n.+ a 132a/18
n.+ da 207b/12, 260a/7
n.+ dayım 260b/9
n.+ dur 260a/5
n.+ ı 125a/9, 132a/13
n.+ ı 139b/20
n.+ lar 204b/15
n.+ lı 030b/5
n.+ u 286b/23, 289b/11
n.+ u sükuniden 223b/16
n.+ uñ 125b/11, 153a/13, 186b/14, 200b/8, 215a/5
n.+ una 252b/9
n.+ unda 290a/24
n.+ uñẓulmet 181b/14
n. 008b/17, 012b/23
n.+ da 019a/27
n.+ ı 008b/16
n.+ ıñuz 009b/16
n.+ ısız 009b/14
n.+ una 290b/5

nübüvvet : peygamberlik
n. 171b/7, 172a/22
n.+ iñ 268a/3, 287b/10
n.+ inüñ 278b/6
n.+ ler mensuḫolalar 171a/8
n.+ leri 216a/19

nüzūl **:** inme
n. 199a/10, 248b/16
n. 104b/5, 107b/4

nüzūl it -: inmek, nazil olmak
n.- di 096a/15
n.- di 118a/22
n.- di 123a/11
n.- diler 130b/14
geçüb n.- diler 113b/9
kim n.- icek 098b/15
kim n.- e 149a/7
n.- eñ 130a/7
n.- üb 130a/5
n.- üb 111a/1

o **:** 3. tekil şahıs
o. 008a/5, 014b/2, 043b/30, 050b/11, 050b/16, 057b/6, 058b/26, 146a/8,
172a/17, 176b/10, 222b/24
o.+ nda 229b/12, 235b/16, 236a/8, 238a/2, 238a/4, 247a/3, 251a/6, 256a/13,
259a/10, 260b/4, 262a/3, 262a/6, 262a/9, 263b/13, 265a/7, 265a/9, 268a/3,
274b/2, 278b/1, 281a/12, 282a/6, 288a/2, 288b/10, 290a/21, 290a/23, 290b/3
o.+ ndadır 270b/1
o.+ ndaki 278a/6, 278a/7
o.+ ndakisizeḳarşu 254a/16
o.+ ndaol-maya 290b/5
o.+ nda 235b/17
o.+ nunla 256b/4, 260a/6, 270a/22
o.+ nunla rāżıolmadı 266a/10
o.+ nunla zināetdiler 284b/2, 285b/3
o.+ rada 269b/14, 279b/6

od **:** ateş
o. 011b/6, 051b/34, 135b/5, 252a/24
o.+ una giriftārola 010a/23

oda
o.+ larda 043b/27
o.+ sı 107a/20

odun
o.+ a 032a/10

oğlan **:** erkek evlat

o. 031b/19, 194a/27
o.+ cıġ 032a/2
o.+ cıġı 069b/36
o.+ cıġuñ 007a/21
o.+ cıḳ 006a/9
o.+ cıḳdan 006a/8
o.+ cıḳı 006b/11’aẓīm, 006b/13, 006b/14, 007a/20, 007a/21
o.+ cıḳı ṭalebeyleye 006b/13
O.+ cıḳlardan 027a/22
o.+ cıḳları 070b/13, 070b/14
o.+ cıḳlarun 069b/37
o.+ ı 121b/12, 123a/10
o.+ laruñ 066a/29
o.+ uñ 069a/24
o. 164a/28, 215a/3, 279b/2
o.+ ı 164a/36, 164b/38, 280a/13
o.+ lara 163b/25
o.+ üñ 164a/34

oġlancık
o.+ ıbenüm 032a/5
o. 032a/4, 070b/15
o.+ lar 032a/3
o.+ lara 020a/16
o.+ lardan 029a/39
o.+ ları 034a/14, 037a/15

oġul **:** erkek evlat
o.+ ı 008a/6, 013b/9, 072a/49, 092a/36, 113a/1, 194a/30
o.+ ını 005b/25
o.+ ınun 137b/10
o.+ u 022a/24, 074a/6, 075b/37, 211a/10, 232a/6, 237a/28, 242a/24, 243b/7,
258a/15, 260a/4, 260a/7, 264b/20, 279b/5
o.+ u iẓhāroluña 217a/4
o.+ u 137a/4
o.+ udur 075b/35
o.+ udur 025a/38
o.+ um 054b/11
o.+ um 256a/14
o.+ uma 218b/2, 227b/4
o.+ uma tekrimideler 074a/6
o.+ umdur 068b/7
o.+ umı 006b/16, 068b/17
o.+ una 212a/10
o.+ una 264a/10
o.+ undadır 264a/11
o.+ unu 190a/16, 194a/30, 263a/9, 263b/10, 263b/14
o.+ unun 137a/3, 264a/9
o.+ unuñ 193a/6, 264a/10
o. 018a/3, 018b/21, 019a/37, 030b/27, 038a/28, 054a/1, 058a/18, 072a/46,
076b/12, 080a/61, 119a/14, 126b/6, 127a/16, 194a/31
o.+ nuñ 053b/19
o. 025b/55, 031a/10, 036b/28, 038b/38, 040b/46, 056b/14, 058a/17, 062b/3,
072a/45, 072a/48, 089b/13, 095b/6, 107b/10, 193b/22, 208a/13, 262b/23
o. 036b/31
o. tevlidetdi 096b/30
o.+ dur 040b/43
o.+ ma 038b/38
o.+ na 037a/9, 037b/16, 268b/13
o.+ na dügün 039a/3
o.+ nu 038b/36
o. 005b/21, 005b/23, 035b/15, 038a/28, 056a/6, 077b/32, 096a/21, 193a/7,
193a/8, 204b/22, 219b/18, 224b/1, 231a/2, 232b/6, 234b/8, 243b/8, 264b/12, 264b/13, 289b/7
o. keşfetmek 021a/28
o.+ a 231a/8, 261b/22
o.+ a inkāretse 261b/23
o.+ cuġun 091b/27, 092a/31
o.+ cuğu 279b/5
o.+ cuḳlar 261a/12, 261a/13, 261a/18, 261b/28, 262a/7, 263a/4, 264b/21
o.+ cuklarım 260b/1
o.+ cuḳlarım 262b/18

o.+ da 261b/25
o.+ lar 018b/21, 071a/24, 076b/12, 123a/5, 181b/18, 188a/15, 194a/28, 200a/1,
210b/19
o.+ lar 232a/14
o.+ lara 181b/13, 188a/14, 243a/5, 243b/7
o.+ larḥürrlerdür 031b/27
o.+ ları 009b/10, 011a/45, 015a/12, 035a/29, 042a/32, 052b/57, 058a/17, 071a/29,
071b/30, 071b/35, 090a/25, 096a/16, 108b/26, 192b/26, 194a/25, 194a/27, 194a/31,
200b/7, 200b/9, 210a/7, 215b/6, 220a/5, 222a/10, 222a/14, 228b/5, 251b/14,
258a/15, 262a/10, 270a/23
O.+ ları 007b/10
o.+ ları 262a/1
o.+ ları 056b/19
o.+ ları ṭoḳolmaġa 066a/27
o.+ larıdur 192a/8
o.+ larıdur 025a/38
o.+ larım 265b/5
o.+ larına 058b/28, 242a/21
o.+ larına 198a/5
o.+ larında kārider 197a/3
o.+ larından 031b/25
o.+ larını 048a/37
o.+ larını ḫitanetmek 123b/21
o.+ larınız ḥażneder 212b/7
o.+ larıñıza 088b/39
o.+ larıñızdan 265a/4
o.+ larıñızı cemi'itmek 042b/37
o.+ larısız 215a/5
o.+ larıyız 262a/2
o.+ larsız 193a/6
o.+ larsizüñ 201b/1
o.+ laru 033a/26, 066a/27
o.+ larunuz 087b/16
o.+ laryoḳ 243b/9
o.+ ı 157a/9
o.+ ınuñ 142b/10
o.+ umdur 161a/17
o.+ unı 147a/32
o.+ unu 145b/3
o.+ unuñ 146b/29
o. 147b/10
o.+ lar 146a/17, 147b/7
o.+ ları 146b/20, 147b/8
o.+ larıvüz 146a/17
o.+ laruma tenbihiderin 160b/15
o.+ lığa vaż'etmesi 147b/4

oḳu - : çağırmak, okumak
o.- dı 036b/32, 045a/14, 069b/35, 129b/24āna
o.- dı 121b/18
o.- dı 005b/25
o.- dum 006b/16
o.- duñuz 074b/10
o.- duñuz 103b/30
o.- ma 040a/31
o.- maduñuz 021a/5, 033b/4, 037b/16, 057a/24, 075a/26
o.- maduñuz 021a/4
o.- maduñuz binā 038b/42
o.- maġ 039a/3
o.- maġa 056b/17
o.- maġa 119a/13
o.- maḳ 273a/4
o.- mamış 091a/13
o.- mañzirā 041a/9
o.- muş 103a/25
o.- nasız 041a/11
o.- nmaġa 041a/8
o.- nmaḳ 072a/49
o.- nmayasız 041a/8
o.- nmuş 039a/9, 163b/23
o.- nmuşdur 163b/21
o.- nmuşlara 157a/2
o.- nmuştur 035b/16
o.- nur 233a/13
o.- nurlar 108b/27
o.- r 040b/44, 052a/48, 082a/36, 198a/4, 253b/6, 268a/3
o.- rlar 072a/49
o.- rṣaanuñ 040b/46

o.- rsız 177a/13
o.- rsuñ 034b/17
o.- rsuñ 099b/31
o.- rum 177a/23
o.- yan 043a/16, 076b/14
o.- yan 142a/18
o.- yasız 211b/16
o.- yayım 129b/26
o.- ycaḳ 112b/31
o.- yub 058a/23, 062b/7, 066b/1, 067b/34, 091a/18, 103a/22, 127a/17, 127b/18,
127b/23
o.- yub 094a/40
o.- yup 028a/10, 028b/32, 032a/3, 036a/25
o. 102b/6, 103b/32, 105a/14, 244a/20
o.+ caḳāna 033b/32
o.+ nmuşlara 137b/7
o.+ nmuşlarısız 137b/7

okun -
o.- muştur 050a/8
o.- a 216a/28
o.- muş 112a/22, 178b/3, 211b/16
o.- muşdur 112a/18
o.- muşım 129a/22

oḳut -
o.- un 211b/16

ol - **:** olmak
o.- a 011b/4, 013b/9, 018b/15, 018b/25, 020a/12, 021b/11, 023b/12, 025a/35,
030a/19, 032b/12, 033a/25, 034a/6, 035a/28, 035b/8, 037a/13, 038b/44, 070a/2,
070a/44, 071a/21, 072a/45, 077a/25, 079a/30, 099b/31, 127a/10, 129a/16, 129b/26,
140b/20, 141b/16, 142a/19, 144b/3, 146a/9, 147a/39, 150a/16, 159b/14, 159b/18,
164a/34, 164b/37, 165a/13, 166a/15, 168a/6, 168b/15, 171b/11, 174a/28, 175b/11,
177a/18, 179b/8, 183b/14, 183b/15, 222a/16, 249b/8, 250a/3, 278a/10, 289b/7
o.- a ḫarapoluserdür 022a/25
o.- a 009b/7, 015a/13, 030a/20, 039b/14, 041a/12, 041a/13, 076b/14, 120b/40,
121b/17, 134b/30, 143b/2, 144b/4, 147a/30, 147b/10, 161b/6, 162a/6, 165b/11,
168a/6, 188b/2, 207a/17, 215b/14, 217a/3, 218a/15
o.- aammāgünāh 143a/20
o.- aāndan 020b/25
o.- aāna'ayıpdur 168b/15
o.- aāndan 032b/13
o.- acağız 262a/2
o.- acak 238a/6, 242a/17, 255b/4, 257b/7
o.- acaḳ 094a/35, 134b/33
o.- acaḳdur 132b/22, 133b/10
o.- aki 166b/1
o.- alar 019a/36, 032b/18, 035a/30, 035b/16, 036b/31, 036b/32, 042b/3, 071b/31,
073b/24, 076a/4, 076b/19, 077a/26, 077a/31, 079b/50, 139a/12, 168a/33, 168b/19,
198a/7, 206a/3, 217b/12, 228b/2, 231b/12, 231b/14, 243b/16, 254a/16, 258b/21,
259a/11, 288b/10, 288b/7
o.- alar 008a/3, 032b/19, 073b/25, 078b/27, 083b/19, 105b/23, 138a/21, 168b/20,
186a/4, 194b/13, 217b/11, 221b/8, 231b/12, 237b/11
o.- alar bunuñ 181b/17
o.- alım 262a/2
o.- alüm 215b/8
o.- alüm 215b/7, 266a/9
o.- am 224a/4, 230b/21, 265a/5

o.- am 155a/25, 166b/24
o.- aMesīḥi 146a/11
o.- an 009b/17, 011a/45, 011b/6, 014a/21, 041a/12, 135b/2, 138a/23, 145a/21,
155b/2, 156a/15, 171a/11, 184a/5, 211b/16, 220a/3, 249a/5, 255b/2, 256a/5,
269b/12
o.- an günāhetmez 262a/9
o.- ana 156b/24, 170a/24, 215a/3, 267b/24
o.- andan ḫavfeyleñ 019a/29
o.- anı 217a/6, 261a/13, 261a/14
o.- anı tecrübeeder 200b/10
o.- anı 166b/26
o.- anlar 076b/15, 143b/14, 146a/9, 147a/39, 187a/28, 219b/2, 222b/25
mest o.- anlar 215b/7
o.- anlar layıḳ 039a/9
o.- anlara 088b/39, 197b/18
o.- anları 121b/20, 142a/18
o.- anlara 157b/18, 250a/11
o.- anlara 253a/19
o.- anları 156a/18, 158a/29, 197b/12, 226b/1, 247b/16
o.- anlarıñ 160a/5
o.- anuñ 144b/4, 178b/14
o.- arak 229a/13
o.- asın 201b/4, 221a/6
o.- asıñ 107b/11, 271b/15
o.- asıñ 109b/47, 150b/23
o.- asız 134a/22, 144b/4, 154a/5, 157b/11, 166b/7, 177b/4, 181b/18, 186a/7,
194a/2, 204a/2, 204b/15, 205b/15, 255a/13, 256b/4
o.- asız 105a/17, 137b/12, 171b/10, 183a/8, 183a/10, 193b/18, 254a/14, 257a/16
o.- avüz 191a/16, 192b/25, 196a/4
o.- avüz 013a/32, 189a/8, 243b/11
o.- ayā 135b/5
o.- aydıḳ 042a/30
o.- aydılar 020b/21, 133a/30
o.- ayım 031a/17, 069a/19, 181b/17, 181b/18, 231a/6, 237b/10, 289b/7
o.- ażarar 159b/15
o.- ażay'ıflara 165a/10
o.- azirā 040a/29
o.- dı 006b/15, 007a/4, 014a/28, 037b/19, 038b/42, 068b/7, 069a/27, 083a/6,
093a/11, 096a/15, 101a/24, 102b/16, 114b/26, 120a/32, 122b/37, 123a/10, 125b/17,
126b/9, 134a/20, 135a/39, 136b/27, 137a/30, 141b/15, 143a/21, 143b/4, 145a/10,
146b/20, 147a/34, 155b/2, 178b/10, 183a/3, 191b/2, 212a/9, 224a/5, 234b/8,
237b/7, 260a/2, 260b/7, 262a/5, 272b/8, 274a/13, 276a/11, 276a/9, 279a/13,
280a/10, 281b/2, 282b/18, 284a/19, 285b/2, 287b/12
o.- dı ibdālitmez 192b/17
o.- dı 015b/27, 039b/13, 040a/29, 095b/3, 117b/7, 118a/18, 124b/32, 136b/20,
143a/15, 157a/6
o.- dılar 026b/21, 052b/63, 069b/34, 087a/6, 088b/41, 091b/26, 092a/33, 093b/24,
098a/1, 105a/18, 109b/45, 110a/4, 115b/11, 119a/8, 125a/3, 127a/13, 138a/21,
155a/27, 186b/15, 190b/6, 226a/11, 235a/5, 236b/23, 241b/13, 242b/34, 242b/37,
276a/5, 277a/10, 277a/9, 279a/15, 279a/18, 286a/15
o.- dılar fedayıḳabûletmeyub 242b/35
o.- dılar te'accübetdiler 087a/7
o.- dılar 040a/35, 058b/1, 090b/6, 093a/17, 098b/8, 109b/45, 125b/11, 128b/10,
135b/10, 156a/8, 167a/10

o.- du 036b/30, 045a/6, 072b/52, 074b/11, 090b/5, 101b/37, 102a/43, 118b/1,
221b/9
o.- du 141b/15, 190b/4, 276a/9
o.- du ibtihaceyle 286b/20
o.- duġı 006a/9, 064b/55, 080b/66, 082b/41, 117a/3, 121a/3, 124b/35, 137b/15
o.- duġu 060a/36, 128a/28
o.- duġum 105a/11, 130b/15
o.- duġumdan 079a/28
o.- duğı 145b/3, 155a/20, 266a/13
o.- duğunuz 167a/13
o.- duḳ 123b/15, 123b/17, 143b/6, 144b/5, 160b/10, 160b/13, 176b/9, 186a/7, 193a/3, 212a/6, 212b/5
o.- duḳ 176b/5, 213a/11, 257a/17
o.- dukça 144b/3, 195b/10
o.- duki 135a/44, 135b/8, 136a/17
o.- duḳḳuvvet 176b/8
o.- dukları 119b/20
o.- duḳları 222a/11
o.- duḳlaruñ 115a/39
o.- duḳsize 213b/4
o.- duḳsizüñtesliyetinizde 182b/13
o.- duktan 111b/7, 119b/20, 134a/21
o.- dular 026b/14, 028b/30, 029a/38, 034b/25, 036b/32, 056b/16, 057b/5, 166b/1
o.- dular 068b/7, 166a/14
o.- dum 046a/37, 121b/19, 136b/19, 158b/3, 166a/22, 171a/11, 187a/25, 193b/17,
219a/13, 268a/10, 268b/18, 271b/17, 272a/2
o.- dum 125b/18, 227a/17
o.- dumı 145a/13
o.- dun 150b/18
o.- duñ 247b/12
o.- duñuz 018a/9, 144a/20, 157a/5, 162a/11, 189b/6, 200b/8, 206b/11, 212a/6,
212a/7, 213a/14, 234b/12, 240b/33, 250a/5
o.- duñuz 097b/53, 144a/19, 144a/21, 212b/9, 247a/5
o.- duñuzammā 144a/17
o.- duñuzillā 188a/13
o.- dur 020a/10, 024a/22, 024b/23, 079b/45, 208a/18, 262a/3
o.- ıcaḳ 005b/18, 015a/16, 029a/2, 047b/21, 063b/21, 073b/20, 078b/18, 082a/33,
082b/42, 117b/11, 117b/14, 127a/10, 129b/27, 134b/27
o.- ıcaḳanlaraṣor-dıyolda 069b/33
o.- ıcaḳşākirdleri 064a/35
o.- ıcaḳYahūdilerin 127a/12
o.- ımaz 015b/29
o.- ınalar 148b/27
o.- ma 039b/12, 152a/21, 201a/27, 224a/8
o.- ma 117b/10
o.- madı 023b/5, 033b/33, 043b/22, 073a/14, 119b/23, 135b/5, 166b/6, 178a/13
o.- madı 067a/15, 183b/16
o.- madıġu 059a/6
o.- madıḳlaru 023b/6
o.- madılar 080a/57, 116a/21, 261a/19
o.- madılar 039a/9, 121b/13, 149a/4, 241a/4
o.- madugı 133b/12
o.- madum 186a/9, 188a/11, 188a/13
o.- madum 132b/20
o.- maġ 110a/9, 137b/13
o.- maġa 034b/26, 079a/33, 104a/41, 111a/2, 205b/8
o.- maġa da'vetolunmuş 137a/1
o.- maġa ilḳāidersiñ 133a/29
o.- mağa 138a/22, 143b/11, 163b/26
o.- mağa 'addoluna 153b/14
o.- mağıla 190b/5
o.- mağın 235b/13
o.- maḳ 036a/27, 069b/35, 072a/44, 087b/13, 137b/13, 145a/11,

164a/27, 168b/16,
172b/34, 190b/6, 193b/21,
200b/18, 200b/7, 204a/6, 206b/13, 221a/4,
223a/9,
225a/15, 225b/25, 229a/2,
239a/28, 246b/26, 249a/5, 268b/20,
269a/2, 271a/9,
272a/2, 290b/7
o.- maḳ taṣḥīḥetdi 130b/20
o.- maḳ 210b/19, 220a/13, 225a/7
o.- maḳgerekdurtañrınuñ 228a/7
o.- maḳgerekdürlākin 076a/8
o.- maḳḳıyās 204b/25
o.- maḳsize 234b/12
o.- maḳta'lime 225b/24
o.- maḳyā 172b/37
o.- malıdür 270b/2
o.- mama 151b/3
o.- mamaġı 023b/7
o.- mamaḳ 059a/7, 182b/11
o.- mamaḳbenüm 198b/13
o.- mamaḳlākin 200b/17
o.- mamış 126a/25, 203b/28,
237a/26
o.- mamışdur 173a/10, 177a/19,
236b/16, 284a/18
o.- mamışdur 034a/8
o.- mamışdür 212b/2
o.- mamışlar 179b/10
o.- mamışlar 181b/10
o.- mamışlara 163a/8
o.- man 121a/11, 151b/2
o.- man 163b/24
o.- mañ 152a/17
o.- masın 037b/19
o.- masın 162b/16, 253b/4
o.- masınuñ 141b/13
o.- masun 086b/20, 140a/4,
140a/6, 141a/31, 143b/2, 150a/11,
243b/16, 259a/8
o.- masuñ 043b/21, 145a/13
o.- masun 144a/16
o.- maya 148a/25, 206b/10,
214b/13, 218b/7, 222a/13, 230b/15,
233a/12, 243b/9,
278a/7, 282a/11, 289a/3
o.- maya 028b/33, 036a/26,
043b/22, 078b/19, 094a/39, 134a/22,
146a/9, 148b/33,
158b/5, 167b/21, 168a/6, 172b/28,
181a/21, 181a/4, 190b/3, 194b/10,
195b/14
o.- maya 'adedenlerüñ 223a/5
o.- maya ḳādirolur 212b/6
o.- maya sa'yedesiz 214b/11
o.- maya 205a/28, 229b/14,
257b/5
o.- maya 020a/7, 043b/22,
048a/34, 076b/19, 157b/18, 177b/8
o.- maya ve 077b/3
o.- mayaammā 072a/43
o.- mayalar 157a/10
o.- mayalar 210b/22, 229b/15
o.- mayalar 093b/27, 175a/3
o.- mayalum 195a/26
o.- mayalüm 195b/9
o.- mayam 203a/20
o.- mayam 188a/14, 190a/11
o.- mayam 165a/13, 185a/9
o.- mayan 263a/6, 264b/16,
264b/18
o.- mayan 064a/34, 164a/32,
164a/34
o.- mayan 228a/8
o.- mayana 183b/13
o.- mayanı 148a/25
o.- mayanlar 164a/30, 164a/31
o.- mayanlar 138b/31
o.- mayanları 142a/18
o.- mayasın 011b/5, 236b/21
o.- mayasıñ 250a/9, 270b/3
o.- mayasız 012a/16, 235b/12
o.- mayasız 032a/4, 111a/1,
150b/25
o.- mayasız 013a/1
o.- mayasız 160b/7
o.- mayasız243a/4
o.- mayavüz 031b/27
o.- mayavüz 169a/33, 195b/10
o.- mayaydı 078b/22

o.- mayaydı 239b/3
o.- mayayduḳ 169a/31
o.- mayı 228b/5
o.- mayıp 142b/14
o.- mayıserdür 030a/23
o.- mayıserdür 191b/17
o.- mayız 261b/29
o.- mayub 066b/1, 142a/19, 151b/12, 155a/23, 166a/21, 246a/5
o.- maz 042a/31, 070a/44, 070a/46, 070a/49, 120b/36, 123b/21, 243b/11
o.- maz 043a/7, 131a/24, 139a/12, 170b/3, 238a/6, 264b/13
o.- mazsa 264b/13, 265a/9
o.- muş 005b/19evvel, 026a/8, 040b/42, 061a/15, 062a/40, 081b/23, 082a/34, 087a/3,
091a/14, 091b/22, 100a/2, 108a/13, 122a/22, 141b/10, 148b/29, 152a/1, 156a/14,
160b/9, 178b/7, 192b/20, 193a/4, 200b/13, 208a/22, 208b/29, 209a/13, 209b/19,
211a/6, 224b/17, 225b/21, 229b/7, 231a/5, 240b/31, 243b/13, 250a/2, 251a/7,
252a/20, 252b/5, 284a/18
o.- muş 250a/4
o.- muş 187b/3, 205b/10, 209b/19, 225b/22, 237a/28
o.- muş 236a/2
o.- muşdur 005b/22, 037a/4, 038b/42, 054b/11, 060b/40, 061b/30, 075a/24, 077b/5,
081b/28, 082a/33, 086b/24, 088a/30, 091a/10, 091a/12, 094b/1, 102a/42, 104a/37,
119a/10, 138a/22, 146a/10, 150b/25, 158a/31, 173a/4, 182b/15, 183a/9, 187b/4,
192b/17, 192b/24, 209b/14, 220a/14, 226a/10, 229b/11, 255a/12, 274a/12, 276a/8,
276a/7, 276b/3, 278a/11, 283b/2, 283b/4, 284a/18, 285b/2, 289b/6
o.- muşdur 249a/5
o.- muşdur 074b/11, 098b/8, 137a/4, 139b/26, 177a/20
o.- muşdür 059b/22
o.- muşġażaptan 142b/9
o.- muşım 166a/20
o.- muşlar 060b/5, 083a/10, 091a/14, 098b/4, 140b/12, 179b/8, 179b/9, 203a/11,
226a/8, 232a/11, 244b/3, 255a/13, 258a/12
o.- muşlar 208a/23
o.- muşlardur 034a/12, 053a/5, 068a/3, 166b/6, 236b/21
o.- muşlardur 138a/23, 150a/8, 209a/4, 276a/8
o.- muşlardür 242b/34, 243b/8, 258b/19, 279a/15, 282b/19, 283a/5
o.- muşsanız 209b/20
o.- muşsız 160b/8
o.- muşṣuretini 148a/20
o.- muş-suz 234b/12
o.- muş 199b/18
o.- muştur 022a/27, 049a/56, 057a/27, 069a/21, 069a/26, 091a/16, 191b/21
o.- muştur 090b/5, 204a/8, 234b/9, 252b/8, 283b/5
o.- muşum 166a/22, 191b/19, 198a/7
o.- muşum faḫriderek 188a/11
o.- muşum 170b/2
o.- muşumdan 199b/16
o.- muşuz 147a/36, 233a/14
o.- muşuz 193a/4
o.- sa 032b/13, 037b/22, 059b/23, 079a/35, 118a/22, 129a/15, 135a/40, 161b/11,
163a/13, 193b/16, 262b/17
o.- sa nikāḥ 034a/10
o.- sa 247b/16
o.- salar 022a/28, 043a/7
o.- sun 010b/37, 012a/10, 015a/13, 036a/27, 070a/50, 086b/20, 087b/15, 123b/15,

149b/1, 150a/10, 151b/9, 159b/18, 162b/3, 201b/3, 246b/19, 251a/3, 260a/3, 261a/19, 265a/3
o.- sun 244b/5
o.- sun 153a/6, 176a/23, 189b/10
muḳaddes o.- sun 012a/10
o.- sunlar 150a/10, 172b/40, 220b/10, 220b/11, 220b/12, 253b/7
o.- sunlar 175b/15
o.- ub 005b/19evvel, 032a/3, 032b/12, 038a/30, 047a/7, 050a/3, 067a/18, 067a/19, 071a/22, 079b/43, 083a/11, 089a/2, 089a/3, 089a/44, 089a/46, 094a/36, 096a/22, 100a/2, 103b/30, 109a/36, 111b/3, 112b/32, 120a/28, 120a/31, 120b/36, 121a/7, 121b/13, 128b/10, 130b/16, 132a/11, 132a/14, 133a/2, 133b/9, 135b/1, 135b/8, 136b/25, 138b/29, 142a/1, 142a/20, 142b/10, 142b/6, 142b/9, 144a/19, 144b/6, 151b/6, 155a/23, 160b/12, 161b/11, 165a/8, 168a/4, 183b/17, 184b/11, 184b/9, 185a/2, 186b/19, 192a/15, 217a/5, 220a/6, 226a/5, 234a/14, 236b/12, 239b/1, 240a/13, 243a/1, 247b/15, 254a/16, 255a/8, 256a/5, 256a/9, 258a/11, 258b/20, 260a/3, 266b/8, 267b/22, 274a/13, 279b/2, 281a/15, 283a/2, 284a/18
o.- ub anlaratevkiretdin 243b/9
o.- ub cesaretidermi 161b/1
o.- ub helakoldı 259a/6
o.- ub ḳıyāsitmemek 116b/29
o.- ub şekk 037b/21
o.- ub teşekküridüb 078b/23
o.- uben 255b/3
o.- ucı 041b/22
o.- un 152a/16, 250a/8
o.- uñ 018b/16, 109a/41, 168a/1, 172a/21, 172b/40, 174a/34, 189a/11, 193b/12, 200a/1, 201a/23, 206a/17, 210b/19, 211a/3, 247b/16, 249b/10, 249b/8
o.- un 152a/19, 161a/17
o.- uñ 112b/30, 210b/15, 215b/15
o.- una 036a/19
o.- una- 125a/5
o.- una 141b/12, 151a/36
o.- uña 070a/50
o.- uñ'aḳılda 172a/20
o.- unalar 259a/11
o.- uñalar 090a/19
rücū' o.- unalar 137a/28
o.- unanlar 122b/33
o.- unavüz 146a/18
o.- undı 233b/2
o.- undı 142a/25
o.- uñdı 082a/29
o.- uñdılar 088b/42
o.- uñdu 092a/36
o.- unduk 147a/36
o.- undum 136a/18
o.- uñḥareketsüz 175a/58
o.- unmağa 167a/13
o.- unmamış 259b/16
o.- unmuş 128a/29, 140b/21, 226b/16
o.- uñmuşdur 183b/19
o.- unsun 221b/9
o.- unub 133b/9, 142a/25
o.- unur 048b/46, 138a/18
o.- unurlar 174a/30
o.- up 190a/15
o.- ur 009b/13, 012b/23, 012b/29, 013b/19, 039a/2, 049b/70, 068a/36, 075b/37, 077b/33, 082b/43, 082b/45, 083a/12, 089a/46, 105b/21, 123a/4, 140a/1, 157a/8, 161a/1, 168b/21, 172b/27, 183a/9, 193a/1, 241b/10, 242b/32, 256a/9, 264b/12, 290a/16
o.- ur 012b/22, 059b/20, 140b/21,

220b/11, 223a/6
münevver o.- ur 012b/23
o.- urlar 033a/21, 059a/10, 078a/7, 089a/45, 163b/15, 172a/25, 173b/22, 209b/23,
218a/12, 261a/19
o.- urlar 139a/15, 140b/24, 172b/33
o.- ursa 117b/14, 264b/12
o.- ursız 162a/11, 243b/9
o.- ursız ve 197a/6
o.- ursız zira 202b/8
o.- ursunuz 253a/20
o.- ursuñuz 243b/8
o.- urum 208b/24
o.- urum 193b/21
o.- uruz 215a/18, 229b/7, 231b/1
o.- uruz 206a/18, 246b/19
o.- userdir 224b/3
o.- userdür 134b/26, 185a/7

ol **:** 3. tekil şahıs zamiri
o. 006b/13, 006b/14, 006b/16, 006b/17, 007a/1, 007a/21, 007a/22, 007a/5,
007b/11, 007b/13, 008a/1, 008a/16, 008a/4, 008b/10, 008b/11, 008b/17, 009a/1,
010a/25, 010b/32, 010b/35, 011a/40, 012b/23, 013a/5, 014a/22, 014a/23, 014a/25,
014a/27, 014b/4, 014b/9, 014b/10, 014b/11, 015a/23, 015b/26, 015b/28, 018a/13,
018a/14, 018a/3, 018b/16, 018b/20, 019b/4, 020b/20, 020b/21, 020b/23, 020b/25,
021a/3, 021b/11, 021b/13, 021b/14, 022a/29, 022a/30, 023a/45, 023a/46, 023b/1,
024a/19, 024b/26, 024b/28, 024b/29, 025a/37, 025b/52, 026a/1, 026a/8, 026b/18,
027a/35, 027b/3, 028a/12, 028a/22, 028a/23, 028b/25, 028b/28, 029a/36, 029b/12,
029b/7, 030a/20, 030a/21, 030a/23, 030a/24, 030b/27, 031a/13, 031b/19, 031b/25,
032a/1, 032a/8, 033a/21, 033a/26, 033a/27, 033a/28, 033a/29, 033a/30, 033b/32,
034a/11, 034a/13, 034b/22, 034b/27, 036a/20, 036a/21, 036a/22, 036a/23, 036b/1,
037a/10, 037b/23, 038a/27, 038b/41, 039a/10, 039a/7, 039b/13, 039b/15, 040a/23,
040b/46, 041b/16, 041b/18, 043a/10, 043a/13, 043a/16, 043b/20, 043b/21, 043b/22,
043b/23, 043b/29, 043b/30, 044a/36, 044a/38, 044a/40, 044b/1, 044b/45, 044b/48,
044b/50, 045a/13, 045a/7, 045b/19, 045b/22, 046a/30, 046a/32, 046a/34, 046a/37,
046b/3, 046b/41, 047a/14, 047a/16, 047b/18, 047b/24, 048a/31, 048a/36, 048b/47,
049a/55, 049b/64, 049b/67, 049b/70, 049b/73, 050a/75, 050a/8, 050b/19, 050b/9,
051a/27, 052a/54, 052b/61, 053a/1, 054a/9, 055a/25, 055b/45, 056b/15, 057a/21,
057a/24, 058a/24, 058a/25, 058b/29, 060a/35, 060a/38, 061a/17, 061a/20, 061b/29,
062a/34, 062a/40, 063a/12, 063b/24, 063b/28, 064a/38, 064b/55, 066a/21, 066b/1,
066b/36, 067a/10, 067b/29, 067b/30, 067b/32, 067b/33, 068b/10, 069a/21, 069b/33,
069b/38, 069b/41, 070a/44, 070a/46, 070a/48, 071a/22, 071b/36, 071b/38, 072a/39,
072a/48, 073b/20, 073b/23, 074a/7, 076b/11, 076b/15, 076b/18,

076b/19, 077a/20,
077a/21, 077a/24, 077a/26, 077a/27, 077b/32, 078a/15, 078b/21, 078b/25, 079a/31,
079a/35, 079a/37, 079b/43, 080a/61, 080b/70, 080b/71, 083a/10, 083a/6, 086b/19,
087b/18, 087b/21, 088b/36, 088b/38, 088b/41, 089b/11, 090a/16, 090a/23, 091a/14,
091b/22, 091b/24, 092b/8, 093b/26, 094a/37, 094b/1, 094b/5, 095a/1, 095a/10,
095a/14, 095b/3, 095b/4, 095b/7, 096a/16, 096a/20, 096b/29, 096b/33, 097a/38,
097a/41, 097b/44, 098a/1, 098b/4, 098b/8, 098b/9, 099a/17, 099a/27, 099b/31,
099b/34, 099b/36, 100a/39, 100b/11, 101a/21, 101a/23, 101b/37, 102a/40, 102b/4,
102b/7, 103a/17, 103b/33, 103b/36, 104a/37, 104b/47, 105a/14, 105a/16, 105b/30,
106a/1, 106b/15, 107a/25, 107b/7, 107b/8, 108a/12, 108b/32, 109a/35, 109b/45,
110a/9, 110a/11, 110b/15, 111a/21, 111a/27, 112a/12, 112a/22, 112b/24, 113b/3,
114b/24, 115a/36, 116b/23, 116b/24, 117a/31, 119a/11, 119a/8, 119b/16, 119b/23,
119b/24, 120b/35, 121a/2, 122a/28, 123a/11, 123a/12, 123a/5, 123b/15, 124a/26,
124a/27, 124b/37, 124b/38, 125b/11, 125b/14, 126a/28, 127a/16, 127b/18, 129a/14,
130a/7, 131a/22, 131b/7, 132a/15, 132b/25, 133b/12, 134a/23, 134b/33, 135b/1,
135b/5, 135b/7, 137b/8, 138a/21, 139b/16, 139b/27, 140a/2, 140b/24, 141b/11,
141b/8, 144a/21, 144b/3, 145b/3, 147a/32, 148a/26, 148b/30, 148b/32, 149a/5,
149a/8, 150b/24, 152a/1, 152a/21, 154b/12, 154b/15, 158b/12, 158b/13, 158b/7,
158b/9, 159b/13, 159b/8, 160a/5, 161b/12, 163a/8, 163b/20, 164a/35, 164b/37,
165a/6, 166b/5, 167a/20, 167b/31, 169a/29, 169b/12, 171a/11, 171a/12, 171b/10,
171b/12, 172b/37, 173a/3, 174a/28, 175a/2, 175a/54, 176b/11, 177b/4, 179b/17,
182a/8, 183b/15, 183b/16, 183b/17, 183b/18, 185a/2, 185b/17, 187a/31, 188a/11,
188b/2, 189a/10, 190a/20, 191a/10, 191a/12, 191b/4, 191b/5, 192b/19, 192b/24,
193a/8, 194a/25, 194a/26, 194a/29, 197a/1, 197b/12, 198b/20, 199a/1, 199a/10,
202a/16, 205a/30, 205b/9, 206a/21, 207b/6, 207b/9, 208a/16, 208b/26, 210a/4,
212a/5, 212b/2, 212b/9, 213b/4, 214b/7, 215a/16, 215a/3, 215a/4, 216b/11,
217a/3, 217a/7, 217a/8, 219a/15, 219a/16, 220a/13, 220b/10, 221a/14, 221b/4,
222b/2, 222b/23, 222b/24, 223a/15, 223b/17, 224a/5, 224a/8, 224b/1, 224b/12,
224b/17, 225a/13, 226b/14, 226b/16, 227a/8, 227b/21, 227b/22, 227b/3, 229a/13,
229b/15, 231a/4, 231a/6, 232a/14, 232b/1, 233a/10, 233b/6, 233b/7, 234a/11,
234b/5, 236a/4, 236a/6, 236a/8, 236b/13, 236b/14, 237a/24, 237a/27, 237b/10,
237b/7, 237b/9, 239a/18, 239b/1,

239b/2, 239b/6, 239b/8, 240a/16, 241a/5,
241b/10, 241b/11, 242b/28,
243a/1, 243a/5, 243b/10, 243b/6, 244a/26,
245a/11,
245b/20, 246a/12, 246a/13,
246a/7, 247a/5, 247a/7, 247b/11, 248a/4,
249a/3,
249b/12, 251a/2, 251b/10,
251b/12, 251b/16, 252a/20, 252a/25,
253b/4, 253b/5,
254a/13, 254a/16, 254b/1, 254b/4,
255a/8, 256b/4, 258a/12, 258a/8, 259a/2,
259a/6, 260a/2, 260a/9, 260b/6,
260b/7, 260b/10, 261a/12, 261b/22,
261b/27,
262a/1, 262a/4, 262a/5, 262a/8,
262a/11, 262b/24, 263a/3, 263a/5,
263b/10,
263b/14, 263b/16, 263b/20,
264a/1, 264a/11, 264b/18, 264b/19,
265a/2, 265a/6,
265a/8, 266b/9, 268a/3, 268a/5,
268b/11, 268b/18, 268b/19, 269a/1,
269a/4,
269b/10, 269b/12, 269b/13,
269b/16, 270a/17, 270b/1, 270b/2,
271a/10, 271a/7,
271b/14, 271b/17, 271b/21,
272a/1, 272a/4, 272a/5, 272b/9, 273a/4,
276b/4,
276b/6, 278a/5, 279a/13, 280a/14,
280a/9, 281a/14, 281b/3, 282a/8, 283a/4,
283a/6, 283b/2, 284a/12, 284a/19,
284b/6, 285a/11, 285a/8, 285b/2, 285b/6,
285b/7, 286a/10, 286a/16,
286b/17, 286b/19, 286b/22, 286b/23,
287a/2, 288a/2,
288a/3, 289b/10, 290a/16, 290b/2,
290b/7
O. 021a/1, 021b/13, 027b/1,
040b/1, 240b/26
o. beşāretider 192a/8
o. biziḳabūlidüb 135b/7
o. cevāb 038a/29
o. cevābverüp 022b/39
o. cevābvirüb 025a/37, 028a/13,
028b/24, 028b/26, 035b/13, 047b/23,
064a/37, 065a/6,
066a/28, 068b/12, 069a/19,
070b/3, 071a/20, 078b/20, 081a/2
o. cevābvirübetti 038a/30, 045a/11
o. cevābvirüp 023a/48, 023b/11
o. cevāpvirüb 029a/2
o. cümlesini 174a/28
o. da'vetolunanlara 146b/28
o. ḫodetti 028b/27
o. ırġatlarıhelākide 074b/10
o. İncīlianlaratefsiretdüm 190b/2
o. mecdûdolmuş 178b/10
o. mu'anedolan 217a/4
o. peydāolacaḳ 262a/2
o. sizebeşāretetdigüm 173a/1
o. tevbeeyle 271b/19
o. vaftizideñ 063a/14
o. vaḳitanlaracevābvire 046b/45
o. vaḳtcevābvireler 046b/44
o. va'ẓitdiġi 117a/31
o. ẓāhirolacak 261b/28
o.+ alar 009b/10
o.+ an 006b/16
o.+ asız 011a/45
o.+ dılar 259a/5
o.+ maġ 009b/14
o.+ muşdur 144b/8
o. 038a/31, 055b/42, 106a/9,
128a/31

on **:** on (sayı)
o. 005a/17, 018a/5, 026b/20,
033a/24, 035a/28, 035a/6, 035b/17,
035b/9,
036a/24, 044b/1, 046a/28,
047a/14, 047b/21, 048b/47, 049a/54,
053b/16, 058a/13,
059a/10, 061b/26, 062a/42,
062b/7, 064b/43, 067a/20, 069b/35,
071b/31, 072a/41,
078a/10, 078b/18, 078b/20,
079b/43, 083a/14, 086b/25, 087b/14,
119a/7, 128b/11,

130a/6, 131b/7, 134b/29, 160b/15, 172a/19, 173a/5, 187b/2, 190a/19, 190b/1, 272a/7, 280b/1, 285a/12, 285a/16, 289b/12, 289b/14, 290a/16, 290a/20, 290a/21, 290b/2

ondördünci
o. 134b/27
o. 134b/33

oniki
o. 275a/5, 275a/6, 275a/8, 279b/1
o.+ si 073a/12

onikinci
o. 290a/21

ora **:** o yer
o.+ da 015a/12, 039b/14, 078a/15, 103a/19, 122a/23
o.+ da 010a/23
o.+ dan 008b/21, 019b/1, 026b/13, 028b/29, 034a/16, 117b/7, 121b/15, 122b/2, 133a/3, 136a/13, 136a/15
o.+ dan 021b/15
o.+ dançıḳ-ub 028a/21
o.+ dandaḫī 133b/12
o.+ danḳalḳ-ub 066a/24, 070a/1
o.+ ya 007a/22, 031b/20
o.+ yā 155a/24

orada
o. 018a/11, 025a/43, 025b/50, 044b/51, 053a/7, 053a/11, 061a/11, 083a/7, 095b/5, 096b/29, 110a/7, 111a/28, 121b/13, 130a/9, 133b/6, 249b/13
o. namazḳılām 048a/37

oradan
o. 054b/18, 095b/4, 113b/12

oraḳ **:** ekin biçme aleti
o.+ ı 282b/15, 282b/17, 282b/18
o.+ ını 282b/15, 282b/16, 282b/18, 282b/19
o. 024b/30
o.+ cılar 025a/40
o.+ çılarada 024b/30

ordu
o.+ dan 245a/11, 245a/13
o.+ sunu 288b/9

orta
o. 135a/40, 197b/15
o.+ da 057b/3, 080a/60
o.+ dan 209b/15, 217a/7
o.+ lardan 117a/34
o.+ larında 032a/3, 069b/36
o.+ larından 127a/10
o.+ larıñuzda 087b/22
o.+ ñda 032b/15
o.+ nızdan 161a/3
o.+ sına 090b/3
o.+ sında 018b/16, 024b/26, 027a/24, 064b/47, 204b/15, 268b/13, 269a/2, 269a/8, 272a/6, 273a/6, 274a/6, 282a/6, 287b/17, 290b/2
o.+ sında 134a/21
o.+ sında 026a/7
o.+ sında 033a/21
o.+ sından 025b/49
o.+ sından 066a/32
o.+ yā 119b/19

oruç ṭut -
ādemlere o.- an 012a/18
ādemlere o.- anlar 012a/16
çün o.- arsın 012a/17
çün o.- arsız 012a/16
ki o.- anlar 056b/18
o.- arlar 056b/18
o.- maġa ḳādirolurlar 056b/19
o.- mazlar 056b/19

oruç

o. 056b/19, 069a/30, 107b/2, 107b/3, 133b/9
o. ṭutdı 008a/2
o.+ lar 111a/23
o.+ larda 187a/27
o.+ larda 181a/6
o. 031b/22

otur -
o.- a 035a/28, 247a/3, 271b/21
o.- a 099b/32
o.- acaḳ 041a/6, 075b/39
o.- alar 015a/12, 036a/21
o.- an 008b/16, 020a/16, 089b/10, 282b/14, 282b/16, 287b/11
o.- ana 272b/9, 273b/4
o.- āna 040b/44
o.- ane 172b/30
o.- anın 273b/2, 274a/8
o.- anlar 063b/27, 095a/15
o.- anlara 058b/34
o.- anlara 063b/22
o.- anlara 008b/17
o.- anlarṣāliḥler 228b/5
o.- arak 284b/3
o.- asız 035a/28
o.- avuz 071b/38
o.- dı 037a/8, 231a/4, 243a/3
o.- dılar 064a/40, 167a/8
o.- dılar 040b/2, 108a/15
o.- dugı 056b/15
o.- duġı 047a/8, 076a/3, 077b/3
o.- duğu 285a/15
o.- duklaru 087a/2
o.- madı 072b/3
o.- maġ 088a/30
o.- maḳ 026b/18, 029a/36, 066b/5
o.- maḳbenüm 072a/40
o.- maḳ 036a/23
o.- ub 009a/1, 058b/32, 069b/35, 078b/18, 080a/55, 083a/5, 099b/28, 114a/14,
121a/9, 126b/3, 130a/6
o.- ucu 041b/23
o.- un 048a/37, 079a/33
o.- up 025b/48, 049b/63, 075b/41
o.- ur 023b/2, 028b/30, 036b/30, 037a/5, 042b/3, 047b/21, 049a/55, 049a/59,
049b/69, 050b/19, 051b/36, 052b/61, 053a/3, 056a/6, 056b/14, 056b/15, 058b/1,
061a/15, 072a/47, 072b/8, 080a/61, 083b/20, 107a/22, 110a/8, 117b/11, 130b/17,
165a/10, 210a/2, 217a/5, 240a/13, 279a/16, 285a/10
o.- ur 284b/2
o.- urken 272a/4
o.- urlar 288b/4
o.- urum 285b/7

oṭuz
o. 047a/15, 050a/3, 050b/9, 192b/17
o.+ ı 059a/8, 059b/21
o. 023b/9, 024b/24

ögret - : öğretmek
ö.- ür 053b/20, 054b/22, 075b/35
ö.- ür 073a/17
ö.- düp va'ẓide 019b/2
ö.- mege 064a/35
ö.- düb va'ẓider 113a/35
ö.- dükleri 090b/2
ö.- dükleriñi 063b/31
ö.- düp 059a/2
ö.- dür 028a/10, 079b/49
ö.- mege 058b/1, 067b/31
ö.- meye 062b/2
ö.- di 269b/14
ö.- diği 261b/27
ö.- ici 228b/3
ö.- mek 220a/12, 224b/2
ö.- meyeler 218b/4
ö.- mezmi 168b/14
ö.- sinler 228b/4
ö.- ub tenbiheder 210b/16

ögren -: öğrenmek

ö.- üñ 077a/28
ö.- üñ 021a/29
ö.- di 234b/9
ö.- diğin 226b/14
ö.- dim 206b/11
ö.- din 226b/15
ö.- diñiz 206b/9, 207b/7
ö.- düğünüz 156a/17
ö.- eler 172b/32
ö.- eler 219b/20
ö.- ir 226a/7
ö.- irler 222a/13
ö.- me 199b/20
ö.- mek 172b/35, 191b/2
ö.- meye 281b/3
ö.- sinler 221b/4
ö.- üñ 044a/32

ögüt : nasihat
ö. 134a/22
ö.+ i 243a/5
ö.+ ü 135a/42
ö.- dür 044a/41
ö. 226b/2, 228b/6, 229a/15

ögüt vir -: nasihat vermek
lākin ö.- ir 240a/25
hem ö.- mek 228a/9
ö. 222b/3

öküz
ö.+ leri 165b/10
ö.+ ün 222a/18
ö.+ üñ 165b/10

öl -
ö.- di 075a/21, 144b/3, 153b/9, 276a/9, 283b/4
ö.- di 075a/23
ö.- diler 044a/38, 180b/18
ö.- dükden 095b/4
ö.- düm 145a/10
ö.- dürdiler 038b/35, 038b/40
ö.- dürdüler 039a/7
ö.- düre 281a/10
ö.- düreler 069b/32
ö.- dürelüm 038b/39
ö.- dürmeyeler 276b/5
ö.- dürülmek 281a/11
ö.- dürülmüştür 039a/4
ö.- dürülüb 069b/32
ö.- dürür 178b/7
ö.- e 142b/7
ö.- enler 181b/9
ö.- mek 048a/35, 142b/8, 166a/15, 182a/4, 276b/7
ö.- mesin 179b/10
ö.- meye 052b/64
ö.- mez 143b/7
ö.- mez 153a/8
ö.- müş 062a/40, 082b/44, 092b/10, 135b/5, 142a/19, 143b/11, 144b/6, 164b/39
ö.- müşdür 142b/7, 143b/10, 174b/45, 180b/15, 215b/10
ö.- müşdür 142b/9
ö.- müşler 174a/29, 174a/35, 215a/16, 267a/12
ö.- müşler 173b/16
ö.- müşler 173b/16
ö.- müşlerden 200b/14, 242a/19
ö.- müşlerden ba'aseyledi 108b/30
ö.- müşlerdür 143a/15
ö.- müşlerdür 180b/15
ö.- müşlere 153b/9
ö.- müşleri 046a/34, 131b/9
ö.- müşleri īḳāẓeyleñ 018a/8
ö.- müşlersiz 210a/3
ö.- müşlerün 129a/15
ö.- müşlerüñ 042a/27, 173b/13, 205b/11
ö.- müşlügi 142a/20
ö.- müştür 153b/16, 173b/21
ö.- müşüz 143b/2, 143b/7, 225a/11
ö.- üb 180b/16
ö.- ümde 143a/21
ö.- üme 280b/3
ö.- ümünün 280b/3
ö.- ümünüñ 281a/13

ö.- ün 134b/25
ö.- üp 215a/14
ö.- ür 080b/67
ö.- ürler 282b/13
ö.- ürümsizüñ 174a/30
ö.- ürüz 153a/8, 153b/9
ö.- ürüz 174a/33

ölç -
ö.- e 290a/16
ö.- erek 185b/12
ö.- ersiz 013a/1, 059b/24
ö.- i 059b/24
ö.- meyesin 278b/2
ö.- müş 013a/3
ö.- tü 290a/16, 290a/17

ölçü
ö.+ sü 274a/6, 290a/18
ö.+ sünü 042a/33, 151b/3

öldür -
ö.- di 074a/8
ö.- di 145a/12
ö.- dügüz 042b/36
ö.- düñüz 250a/7
ö.- eler 050a/2
ö.- eler 077b/2
ö.- elüm 074a/8
ö.- enlerden 019a/28
ö.- enlere 219a/9
ö.- enlerün 125b/20
ö.- esiz 146a/14
ö.- mege 094a/34
ö.- mege ḳaştetdiler 132b/21
ö.- mege ṭalebetdiler 101b/30
ö.- mek 063a/20
ö.- meyesiñ 071a/19, 152b/9
bunlar ö.- meyesiñzinā 034b/18
ö.- ücülere 219a/9
ö.- ür 074a/5
ö.- ürsiñ 042b/37

ölü
ö.+ ler 174b/52
ö.+ ler 020a/6
ö.+ ler 174a/29
ö.+ ler 174a/32
ö.+ leri 176b/10
ö.+ leriñ 136a/17
ö.+ lerüñ 104a/43

ölüm
ö. 083b/18, 088a/24, 142b/12, 142b/14, 143a/17, 143b/7, 144a/23, 145a/13,
160a/22, 179b/12, 208a/22, 238b/15, 248b/8, 276b/7, 289a/3
ö.+ den 176b/10, 219a/17, 250b/20
ö.+ dür 145b/6
ö.+ e 049b/67, 079a/34, 125a/4, 131a/25, 136a/18, 143b/4, 144a/17, 144b/6,
145a/11, 160b/9
Ö.+ e 048a/38
ö.+ e 071b/33
ö.+ e 179b/11
ö.+ i 182b/11
ö.+ lerde 187a/23
ö.+ li 143b/12, 146a/11
ö.+ lü 175a/54, 179b/11, 180a/5
ö.+ süzlüğü 175a/54, 223b/16
ö.+ süzlüğü 224a/10
ö.+ ü 030b/28, 142b/10, 238b/17, 241a/5, 276b/6
ö.+ ü 232a/9
ö.+ üñ 145b/2
ö.+ üne 143b/4
ö.+ üni 169a/26

'ömür : yaşam
'ö. 131b/6, 143b/3, 146a/12, 146a/13, 203b/22, 219b/2, 226b/12, 229a/12,
229a/3, 249b/15, 254b/2
'ö.+ den 278b/7

öñ
ö. 119a/12

ö.+ deki 205b/14
ö.+ din 053a/7, 079a/28
ö.+ dinki 009b/13
ö.+ lerince 071b/31
ö.+ lerinde 030b/2, 068a/2
ö.+ ünde 027a/22, 054a/2, 099b/32, 129a/21, 142a/17, 161b/1, 213b/19, 214a/13,
221b/4, 223a/13, 226b/1, 250a/10, 270b/2, 271a/6, 271a/9, 272a/5, 272b/10,
272b/11, 273a/8, 275a/11, 275a/8, 275b/3, 279b/4, 281a/13, 282a/11, 287b/10
ö.+ üñde 020a/10
ö.+ ünde 118a/17
ö.+ ünde 161b/1
ö.+ ünde 051a/29
ö.+ ünde 214a/10
ö.+ ünde 128b/2
ö.+ ünde 276a/5
ö.+ ündeki 275b/3
ö.+ ünde 191b/1
ö.+ üne 062a/33, 271a/8
ö.+ üne 276b/4
ö.- ünde 196a/4

ö.+ ünde 010a/24, 013a/6
ö.+ üñde borıçalma 011b/2
ö.+ üne 006a/9

öp -
ö.- dı 048b/50
ö.- diler 122b/38
ö.+ eyim 079b/45

örnek : misal, numune
ö.+ leri 239a/23

ört -
ö.- mege 080b/65
ö.- ülmüş 019a/26
ö.- ülmüşdür 015b/24

örtül -
ö.- e 168a/7
ö.- meyüb 168b/13
ö.- müş 168a/4, 238a/4
ö.- müşdür 141b/8

örül -
ö.- mesi 253b/3

'öşr : bir tür vergi
'ö. 041b/23
'ö. 236a/5, 236a/10
'ö. 236a/10

öt -
ö.- di 080b/69
ö.- mezden 048a/34, 050a/75, 079a/30, 080b/72
ö.- müşdür 050a/75

öte : daha uzak
ö. 008b/15, 015b/28, 029a/5, 033b/2, 060a/36, 061b/21, 064b/53, 121b/16,
134b/28, 185b/16, 214b/6, 241b/11
ö. intiḳalideyim 097b/43
ö.+ sinde 070a/1
ö.+ sinden 009a/25, 057b/8
ö.+ sine 015a/19, 027a/22, 027a/35, 064b/45, 067a/14

ötüri : -den dolayı
ö. 057b/9, 103b/29, 119b/24, 120b/40, 124b/34, 136b/22, 146a/11, 146b/20,
148b/32, 151a/28, 151a/29, 153b/15, 155b/6, 178a/12, 182b/14, 184a/3, 193b/19,
202b/7, 206b/11, 234b/12, 234b/3, 236b/14, 260a/2, 261b/27, 272b/10
ö. 050b/18
ö. cem'oldılar 120a/33
ö. 131a/21
ö. iḫbārederler 212a/9
ö. 146a/11
ö. 006a/8

öyle **:** onun gibi
ö. 011a/48, 012b/30, 022b/40, 025a/40, 033b/35, 034a/10, 034a/8, 036a/26,
043b/28, 044a/37, 044a/40, 048b/40, 072a/43, 099b/33, 110a/1, 115a/37, 115b/12,
123a/11, 126a/25, 128b/10, 132a/13, 134a/17, 134b/25, 142a/19, 143a/15, 143a/16,
143a/19, 143b/5, 144a/19, 145b/25, 151a/31, 151b/5, 162a/5, 163b/17, 164b/40,
166b/24, 166b/26, 175a/2, 176b/5, 176b/8, 182b/15, 186a/4, 194a/30, 201a/24,
201a/28, 210b/14, 212b/4, 215a/17, 215a/2, 226a/8, 246a/11, 247b/12, 247b/17,
254a/17, 260b/7, 263b/11
ö. 'ibādetiderin 129a/14
ö. sülükedenleri 206a/17
ö. şehādetitmek 127a/11
ö. ṭa'amıñḥāżır 039a/4
ö.+ dir 149a/6
ö.+ dür 107b/8
ö.+ ki 254a/14
ö.+ ye 125a/6

öz **:** kendi
ö.+ ü 064a/34
ö.+ üme 019b/38
ö. 033a/27, 036b/32

'özr **:** mazeret
'ö.+ i 132b/24

pabuç **:** ayakkabı
p.+ larıñ 096b/33
p.+ larınü 108b/25

padişāh **:** hükümdar
p. 285b/7
p.+ ı 050b/12, 285a/14, 287b/16
p.+ ına 219a/17
p.+ ları 285b/3, 286a/9
p.+ larınuñ 268a/5
p.+ laruñ 285a/14, 287b/18
p.+ lığı 223b/16
p.+ lıḳ 223a/15, 225a/12, 279a/16, 279a/18
p.+ lıḳ 278a/11
p. 046a/34, 115b/8
p.+ ı 081a/2, 082a/32, 095b/10
p.+ ı 081b/19
p.+ ını 081a/10, 081a/13
p.+ lar 076b/9
p.+ ları 091b/26
p.+ laruñ 020a/8, 100b/15
p.+ lıgı 173b/24
p.+ lıḳ 142b/14, 173b/25
p.+ uñ 037a/5
p.+ ı 006a/2
p.+ laruñ 018b/18
p.+ uñ 010b/36

pāk **:** temiz
p. 201a/26, 219b/9, 220b/10, 222b/23, 224a/3, 225b/22, 240a/22, 252a/23,
266b/8, 283a/6, 285b/3
p.+ lar 208a/22
p.+ lığa 214b/7
p.+ lığı 210a/5
p.+ lık 200a/3
p.+ lıkta 221a/13
p.+ lığın 258a/10
p.+ lıḳ 221b/3
p. 009b/9, 028a/11, 052b/59, 055b/41, 055b/42, 065a/2, 102b/15, 111b/10,
117b/6, 164a/34, 246b/27, 287a/8, 287b/14, 290a/19, 290b/1
na p. 028a/21
p.+ ım 122a/26
p.+ lākin 153b/20
p.+ lanmış 129a/18
p.+ lıḳta 181a/6
p.+ lıḳtan 042a/27

p. 181b/17, 182b/12
p.+ lıḳ 195a/20

pāk it -: temizlemek
na p.- eñ 028a/20
nā p.- erler 028a/19
p.- eriken 252a/22
beni p.- mege 014b/3
na p.- mez 028a/11

Pamfiliyya
P.+ nüñ 108a/13
p.+ yā 133b/5

pāre : parça
p. 060b/4
p.+ lerden 026b/20, 029a/37, 064b/43, 066b/9, 067a/19, 067a/20
p.+ si 057a/21
p. 050a/5, 050a/6, 050b/9
p. 123a/13
p. 050a/3

Pavlus
p. 198a/1, 208b/24, 213b/18, 227b/22, 230a/9, 230b/19, 259b/16
P. 108a/13, 109b/46, 112a/22, 112b/26, 113a/35, 113a/36, 113a/40, 113b/3,
115a/2, 115b/4, 116b/22, 117a/1, 117a/34, 118b/1, 119a/6, 121a/10, 121a/9,
121b/16, 123a/8, 124a/26, 124b/37, 124b/40, 126a/25, 126b/1, 126b/6, 127a/10,
127a/11, 127a/17, 130b/19, 131a/23, 132b/24, 133b/9, 134b/31, 134b/33, 136b/25,
137a/1, 137a/30, 157a/1, 157b/13, 159a/4, 160a/22, 176a/1, 189b/1, 196a/1,
202b/1, 216a/1, 227b/1, 230a/1
P. 120a/26
P. 131a/21
p.+ a 117b/10
P.+ a 130a/7, 136a/16
P.+ a 130a/9
p.+ a di-diler 123a/4
P.+ a et-ti 132b/28
P.+ a 131b/1
p.+ a 127a/17
P.+ dan 129b/26, 218b/1
P.+ danım 157b/12, 159a/4
P.+ ı 121b/13, 124a/30, 126a/30, 127a/15, 127b/20, 127b/24, 128a/31, 128a/33,
129b/24āna, 129b/27, 130a/7, 133a/1
P.+ ı 124b/33
P.+ ı ḳatletmişler 127a/12
P.+ ı 135a/43
P.+ ışakla-yub 129b/23
p.+ u 133a/3
p.+ uñ 119a/11
p.+ uñ211b/18
P.+ uñ 157b/13
P. 120a/29, 122b/37, 133b/11, 176a/22
P.+ a 116a/16
P.+ a 115a/37
P.+ a 121a/7
P.+ ı 136a/15
P.+ uñ 134a/21
p. 117b/14
P.+ den 109b/45
p.+ e 110b/12, 114a/17
P.+ e 109b/50
p.+ e iḫbāreyledi 115a/36
p.+ e ẓuhūretdi 113b/9
p.+ i 110a/9, 110b/19, 114a/19, 115b/10, 116a/14, 116a/15
P.+ i 112a/12
p.+ iñ 114b/29
p.+ ten 116a/13
p.+ ü 119b/16
p.+ üñ 110a/11, 111a/2, 114a/14

pay : hisse
p.+ dan 150b/25
p.+ ı 168b/18

pāyidār : kalıcı

p. 262a/6
p. 235b/19

pāyimāl : hakir görülen
p. 240b/29

peder : din adamı, baba
p. 020b/25, 020b/26, 077b/32, 079a/35, 165a/6, 189b/1, 193a/7, 208a/18, 239b/5, 260a/3, 261b/23, 263b/14, 264a/7
p.+ den 189b/3, 202b/2, 227b/4, 257a/17, 261a/16, 265a/3
p.+ dür 007b/9
p.+ e 248b/9, 261b/22
p.+ e şükreder 207b/12
p.+ e 201a/20
p.+ i 176a/4, 187a/31, 196b/17, 199a/6, 251a/3
p.+ iñ 204a/12, 251a/2
p.+ ini 268a/6
p.+ iñ 265a/3
p. 146a/16

pek : katı, sert, çok
p. 031a/15, 037b/16, 045b/24, 097b/51, 111b/7, 128b/7, 132a/14, 178b/14, 182b/13, 190a/15, 203b/24, 214a/10, 215b/13, 231b/1, 235b/17

pencere
p.+ de 121a/9
p.+ den 187a/33

perākende : ayrı ayrı
p. 078b/27, 094a/36, 251a/1
p. 022a/31, 098a/1, 098b/4

perde
p.+ den 238a/3, 240a/21
p.+ nüñ 235b/19
p.+ si 052a/51, 082a/38, 253a/16

perhīz : diyet, aza kanaat etme
p. 112a/21, 112b/29
p.+ ḳarlıḳdan 129b/25
p. 214b/3

perhīzkār : kanaatkar
p. 220a/2
p.+ lıḳ 195a/22
p. 228a/9

perīşān : dağınık
p. 087a/6, 179b/9
p.+ lıḳ 164a/36

pervā : çekinme, korku
p. 202a/20
p.+ sız 110a/3
p.+ suz 101b/28, 119a/8, 132b/26

p.+ sız 088a/29, 202a/20
p. 118b/26

pes : öyleyse, şimdi
p. 005b/19evvel, 005b/24, 006b/16, 008b/12, 010b/29, 011b/8, 015b/31, 018b/19, 018b/23, 020b/20, 021b/13, 021b/14, 022a/28, 024b/27, 025b/52, 027a/28, 027a/33, 029b/13, 029b/6, 030b/4, 031a/17, 031b/26, 033a/27, 038b/34, 038b/36, 044a/32, 045a/16, 045b/24, 049a/52, 049a/59, 050a/3, 050a/74, 052b/59, 052b/65, 053b/16, 058b/31, 060a/29, 070b/8, 071a/21, 080a/63, 081a/14, 083b/19, 088a/30, 088b/38, 089a/6, 092b/9, 093a/17, 093b/25, 093b/29, 095a/1, 095a/11, 096a/23, 096b/29, 096b/33, 097a/41, 098a/57, 098b/13, 098b/14, 098b/5, 099a/18, 099a/25, 100b/13, 101a/19, 101a/26, 101b/31,

102a/39, 102a/40, 102a/41, 103a/21, 103b/33, 103b/34,
105b/29, 106a/6, 106b/15, 107b/9, 108a/13, 109a/43, 109b/46, 111b/10, 111b/3,
112a/12, 113a/1, 113b/5, 113b/8, 114a/19, 115a/36, 115b/12, 116a/14, 116b/22,
117b/14, 119a/13, 119a/8, 120b/38, 121a/11, 122a/26, 124a/26, 124b/34, 126a/25,
126a/28, 126b/5, 126b/6, 127a/15, 127b/22, 128a/31, 128b/10, 129a/17, 130b/12,
131a/22, 131b/1, 133a/32, 134a/20, 134b/30, 135a/36, 135a/39, 140a/1, 140a/6,
140b/9, 143a/18, 143b/7, 144a/18, 144b/4, 145a/13, 145a/16, 145a/17, 145b/1,
146a/12, 146a/8, 147a/30, 148a/16, 148a/18, 148b/30, 149b/1, 149b/17, 150a/12,
150a/16, 150a/6, 151a/1, 151b/6, 152a/20, 152b/5, 153b/12, 153b/19, 154a/1,
154b/14, 155b/30, 156b/24, 159a/4, 162a/7, 167b/26, 169a/28, 170a/19, 170a/27,
172a/23, 172b/39, 173a/12, 173b/16, 173b/18, 174a/28, 174a/29, 175a/54, 178a/12,
179b/12, 180b/15, 180b/17, 181a/1, 181b/13, 182b/12, 183a/1, 183a/7, 183a/11,
191a/11, 194a/28, 194b/11, 194b/16, 195b/10, 197b/19, 204a/12, 214b/8, 215b/6,
217b/15, 240a/18, 243a/1, 266b/5
P. 014b/1, 138b/1
p. 219b/1
p. 173b/13
p. 099a/24
p. 180a/8

peşīmān: pişman
p. 050a/3, 182a/8

peşīmān ol - : pişman olmak
p.- maduñuz 038a/32

peşīn : önceden verilen
p. 104a/41, 192a/8, 251b/12, 252a/20, 259b/17, 266b/4

Petrus
p. 190a/18
P. 251a/1, 256b/1
p.+ a 191a/14
P.+ a 190b/8
P.+ da 190b/8
P. 008b/18

peydā : aşikar
p. 241b/12

peydā ol -: ortaya çıkmak
fevrī p.- dı 059a/5
içün p.- ıcaḳ 059b/17

p.- acaḳ 174a/36
p.- acaḳ 024a/21
p.- acaḳ 262a/2

peygamber : nebi
p. 263a/1, 288b/10
p.+ den 015a/17, 043a/15, 050b/9, 051b/35
p.+ i 228a/12
p.+ iñ 258b/17, 284a/13
p.+ ler 231a/2, 251b/10, 257b/1, 259a/2, 286b/20
p.+ lere 278a/7
p.+ leri 042b/37, 250a/10
p.+ lerine 198a/5
p.+ lerüñ 242b/33, 283b/6, 290b/6

p. 005b/23, 006a/6, 006b/15, 008b/15, 022b/40, 024a/14, 025a/35, 026a/5,

026a/57, 037a/4, 038a/27, 039a/46, 062b/4, 065a/6, 074a/33, 088a/30, 097b/49,
099b/34, 112a/15, 123a/10, 172b/37
p.+ den 006b/18, 007a/3, 020a/10, 021b/17, 076b/14, 136b/25
p.+ dür 037a/12, 063a/16
p.+ e 108a/21
p.+ i 019b/41, 090a/22, 097a/38, 107b/6
p.+ i 090a/23
p.+ imi 020a/9
p.+ iñ 019b/41
p.+ iñoḳu-r 099b/28, 099b/30
p.+ ler 007a/23, 013b/13, 020a/13, 024a/17, 040b/41, 090a/24, 105b/27, 132b/22,
137a/2
p.+ ler 104a/43
p.+ lerde 054a/1, 109a/41
p.+ lerden 013b/15, 136b/23
p.+ lere 132b/27, 172b/33
p.+ leri 009b/17, 042a/34, 170b/28
p.+ leri ṭarditdiler 009b/13
p.+ leriñ 042a/31
p.+ leriñāvāzlaruñ 108b/27
p.+ leriñḳabirlerini 042a/29
p.+ lerḳopub 043a/11
p.+ lerḳop-ub 043b/24
p.+ lerḳopuserdür 077a/22
p.+ lermi 170b/30
p.+ lerüñ 029b/15, 042a/31, 049a/56, 063a/16, 090a/18, 090a/21, 090a/25, 097a/41,
172b/32
p.+ lerüñi 149b/3
p.+ lerüñ 097b/52
p.+ lık 087b/16, 087b/19, 151b/6, 170b/2
p.+ lıket-ti 027b/8
p.+ lik 065a/6, 168a/4, 168a/5, 169b/10
p.+ üñ 087b/16
p.+ ün'alāmeti 022b/40

pinhān : gizli
p. 209a/3
p.+ da 011b/4, 011b/6
p. 059b/22
p.+ da 012a/18

pīr : üstat, bilge
p. 199b/22
p.+ leri 037b/23
p.+ leri 090b/9
p.+ leriñ 027b/2
p.+ lerün 091b/23
p.+ lerüñüz 087b/16
p.+ lerden 030a/21
p.+ lerüñ 065a/4

pirinç
p.+ ten 277b/20

piskopos : başpapaz
p. 227b/22
p. 229b/15
p.+ lar 202b/1
p. 220a/2, 228a/7

piş -
p.- er 235b/20
p.- in 077a/23
p.- iñ 148a/23

pīşin : önceki, önceden
p. 078a/8, 088a/25, 088a/31, 090a/18, 146b/29, 148b/29, 149b/2, 154a/4,
188b/2, 195a/21
p. iḫbārideñleri 097b/52
p. ta'yinitmişdür 091b/28
p. tertibidem 132a/15
p. tertib 116b/26
p. va'deitmiş 137a/3
p. va'ẓoluñduġı 090a/20

pişmān : hayıflanan
p. 236b/21

ṣoñra p. 038a/30

pişmān ol -: üzülerek hayıflanmak
p.- madılar 284a/12
p.- mayalar 270a/22

Plaṭus
p. 050a/2, 050b/13, 051a/23, 052b/59, 081a/4
P. 091b/27
p. te'accübider 081a/6
p.+ a cem' 052b/63
ve p.+ ateslīmet-diler 081a/2
p.+ avar-ub 052b/58
p.+ ledi 082b/44
ve p.- di 081a/2
p.+ a 051a/21, 081a/14
p.+ aetti 052b/65

Ponṭus
P. 091b/27
P. 223a/13
p.+ da 251a/1
P. 050a/2
p.+ da 087a/9

put : heykel
p. 210a/5
p.+ lara 277b/20
p.+ lardan 212a/9

putperest : puta tapan
p. 161b/11
p.+ dür 200b/5
p.+ ler 161b/10
p.+ lere 289b/8
p.+ liklerde 254b/4

pür : saf
p. 087a/2, 088a/28, 089b/10, 093a/17, 101b/37, 109b/45, 120a/28, 138b/29,
257a/17, 272b/8, 276a/5, 284b/3, 284b/4

ra'y : teslim olma
r.+ i 285a/13
r.+ ilerini 160a/5
r.+ ime 164b/40
r.+ ini 285a/17
r.+ inüñ 235b/17

ra'y it -: teslim olmak
bunu r.- elüm 205b/15
nesneyi r.- elüm 206a/17

rabb : tanrı
r. 024b/27, 047b/23, 201a/30, 201b/5, 206a/21, 214a/12, 214b/6, 215a/16,
215a/18, 216a/27, 217a/8, 217b/3, 224b/17, 225a/8, 225b/19, 226a/11, 227a/14,
227a/17, 227a/8, 227b/18, 227b/4, 231b/10, 236b/21, 237b/10, 240b/30, 243b/6,
246a/12, 250b/15, 253b/6, 258a/11, 258a/9, 258b/20, 259a/9, 266b/4, 266b/5,
267a/10, 267a/14, 272b/11, 272b/8, 274a/10, 290a/21, 290b/5
R. 040b/44, 045a/11, 045b/20, 045b/22, 045b/24, 046a/37, 046b/44, 047b/25,
048b/50, 279a/17, 283a/3, 283a/4, 283b/5, 283b/7
r. raḥmetvirsin 224b/16
r.+ de 164b/40, 175a/58, 176a/19, 282b/13
r.+ de 156a/13, 156a/8
r.+ den 074b/11, 163b/25, 253b/7
r.+ denānı 168b/23
r.+ dür 075a/30
r.+ lerüñ 285a/14
r.+ ten 038b/42
r. 204a/13
r. 025b/52
r. 008a/7, 008b/10, 027a/28, 027a/30, 028a/22, 028b/26, 028b/27, 030a/22,

030b/4, 031a/15, 033a/21, 033a/26, 036b/31, 036b/32, 040b/44, 040b/46, 050b/11,
053a/6, 061a/19, 066a/28, 069a/25, 075a/30, 075b/35, 075b/37, 083b/19, 083b/20,
086b/21, 086b/24, 088b/34, 088b/39, 089a/47, 090a/22, 091b/24, 091b/29, 096b/33,
098a/59, 098a/60, 099a/16, 100a/5, 100a/6, 100b/10, 100b/11, 100b/13, 100b/15,
101b/29, 102b/14, 102b/4, 104b/8, 105a/17, 106b/11, 106b/17, 109b/47, 110a/3,
111b/11, 112a/18, 113b/11, 114a/14, 114b/31, 117b/9, 119a/10, 119a/13, 119a/5,
119b/18, 122a/24, 122b/35, 125a/8, 125a/10, 125b/19, 127a/11, 132a/15, 137a/31,
137b/8, 141b/8, 148b/29, 149a/9, 149b/16, 149b/3, 152a/20, 153a/14, 153b/11,
157a/4, 159a/6, 160a/20, 160a/4, 160a/5, 161a/19, 162a/11, 162b/13, 162b/14,
163a/11, 163a/12, 163b/17, 165a/6, 166a/14, 172a/22, 175b/7, 177a/15, 179a/17,
179b/10, 181b/17, 181b/18, 185a/8, 185b/17, 189a/11, 196a/2, 199a/5, 206b/6,
240a/16, 287a/7, 290b/6
R. 014a/21, 014a/22, 014b/6, 014b/8, 014b/2, 015a/21, 015b/26, 040b/36,
250a/12
r.+ dan 005b/22
r.+ de 155b/2, 156a/12, 156a/14, 156b/23, 158a/31, 161a/17, 178a/12, 200b/8,
202a/21, 206a/2, 206a/5, 210b/19, 211b/16, 214a/9, 230b/17, 230b/21
r.+ de 215b/12
r.+ de 165b/2, 165b/3, 168b/11, 206a/3, 211a/8
r.+ debenim 230b/21
r.+ de 203a/14
r.+ dedür 156a/12
r.+ deferḥeyle-ñ 205a/1
r.+ deḳabûleyle-ñ 205a/29
r.+ deki 194b/10, 199b/17, 206b/10
r.+ den 006b/15, 163b/25, 169a/32, 201b/8, 217b/13, 224b/17, 231b/3, 246a/8
r.+ den seyāḥatideriz 180a/7
r.+ desize 199a/1
r.+ dür 104a/37
r.+ e 102a/43, 105b/23, 105b/24, 107b/2, 111a/24, 114a/15, 117b/8, 151b/12,
153a/6, 153a/8, 154b/11, 162b/17, 164a/36, 186b/17, 187b/8, 200b/10, 201a/23,
201b/7, 210b/24, 212a/6, 225b/22
r.+ e du'āeyleñ 099a/24
r.+ e du'aidenler 225b/23
r.+ e eklider 153a/6
r.+ e ḥürmetider 153a/6
r.+ e ḥürmetitmez 153a/6
r.+ e inkāredeler 257b/1
r.+ e rücū'etdiler 101b/36
r.+ e rücû'oluña 179a/16
r.+ e şükrider 153a/7
r.+ e tevekküledерim 204b/25
r.+ e tevekküledериz 217b/4
R.+ e vefāidesin 010b/33
r.+ e 210b/17
r.+ e 207b/10
r.+ e 201a/20
r.+ i 020b/25, 041a/8, 149a/12, 207b/3, 209a/6, 210b/17, 213a/15, 214b/1,
216a/1, 216a/2, 218b/2, 226b/1, 230a/3, 237b/11, 265a/3, 286a/9, 287a/2,
287b/17
R.+ i 044b/50, 045b/19, 068a/5, 079b/46, 088b/36, 092a/33, 105b/20, 176a/23,
176a/3, 179a/5

r.+ i 033b/34
r.+ idir 021b/8
r.+ idür 268a/8, 285a/14
R.+ idür 057a/28
R.+ im 105b/21
r.+ imiñ 205b/8
r.+ imiz 156a/18, 156b/20, 198b/14, 207b/3, 212a/3, 213b/19, 214a/13, 215b/10,
216a/22, 216a/28, 217a/1, 217b/14, 217b/16, 218a/6, 222b/3, 223a/14, 230b/25,
245b/20, 251a/3, 256b/9, 257a/11, 257a/15, 257a/16, 259b/18, 267b/21, 278b/9
R.+ imiz 175a/58, 176a/3, 189a/13, 196a/3, 196b/17
r.+ imizde 143b/12
R.+ imizde 174a/32
r.+ imizdedür 147a/39
r.+ imizden 143a/21
r.+ imizi 165b/2
r.+ imizin 256b/3, 259b/15
r.+ imiziñ 279a/15
r.+ imizYesû' 154a/6
R.+ imizYesû' 189b/3
r.+ imizYesû'Mesīḥ 218a/12
r.+ imizYesû'Mesīḥiñ 207a/23
R.+ imizYesû'Mesīḥüñ 187a/31
R.+ imüñ'aşāisiñ 168b/21
r.+ imüz 121b/21, 142a/24, 156b/24, 157a/2, 161a/4
r.+ imüzden 145b/25
r.+ imüzdür 144a/23
r.+ imüzün 137a/5
r.+ in 167b/21, 216b/8, 249b/10, 250a/11, 250a/7, 250a/9
r.+ iñ 037a/9, 200b/17, 201b/5, 215a/15, 215a/17, 215a/2, 243a/5, 250a/10,
250b/14, 252a/25, 254a/12, 254a/13, 259a/10, 259a/3, 259a/8, 268a/10
R.+ iñ 109b/48
R.+ iñ 175b/11
R.+ iñ'amelinde 175a/58
r.+ ini 158b/8
R.+ iñiz 044a/43
r.+ iñḳavli niza'etmek 225b/24
r.+ iñṭariḳin 118b/26
r.+ inüñ 250a/4
r.+ iñüz 153b/9
R.+ iñvaṣiyetleridir 172b/38
R.+ isemādan 174b/48
r.+ iye 153a/4
R.+ iye 093a/14
r.+ iYesû' 202b/2, 204a/11, 212a/1
R.+ iYesû' 176a/22
r.+ iYesû'a 230a/6
R.+ iYesû'ı ba'asideñ 179b/14
r.+ iYesû'āsımāndan 216b/7
r.+ i 227b/22
r.+ iyi 162b/14, 164a/32
R.+ iyi 088a/25, 112a/17
R.+ iyi ṭalebideler 116b/27
zeminüñ R.+ iyiol-ub 116b/24
r.+ ler 165a/6
r.+ ü’ṣ-ṣabāvüs 148b/29
r.+ üm 107b/10
R.+ üm 044b/49
r.+ üme 075b/35
R.+ üme 040b/44
r.+ üñ 005b/20, 005b/24, 007a/19, 007a/3, 053a/2, 073a/10, 087b/22, 090a/20,
091b/26, 096b/30, 099a/25, 099a/26, 101b/31, 106a/7, 107a/23, 107b/11, 109b/49,
113a/35, 113a/36, 114b/32, 119b/20, 125b/17, 149a/13, 151a/34, 163b/22, 164a/32,
164a/34, 167b/21, 169a/26, 169a/27, 169a/30, 179a/17, 180a/9, 183b/19, 187b/1
R.+ üñ 042b/39
r.+ üñānaḥāceti 072b/3
r.+ üñanlaraḥaceti 036b/3
r.+ üñāvāzıānagel-di 096b/32
r.+ üñ'aẓīm 087b/21
r.+ ündür 167b/29
r.+ üñḥużurunda 183b/21

r.+ üñisminde 104b/48
r.+ üñ 073a/10
r.+ üñkaisiñ 169a/27
r.+ üñḳarındaşları 165b/5
r.+ ünki 118b/25
r.+ üñḳorḳuluğu 180b/11
r.+ üñrūḥı 100a/39
r.+ üñrūḥu 169b/3
r.+ üñrūḥun 092b/9
r.+ üñşākirdlerine 100a/1
r.+ üñta'limine 108a/12
r.+ üñṭariḳinda 118b/25
r.+ üñṭarīkini 054a/3
r. 'ameletmelerinüñ 169b/5
r.+ evir-diler 183a/5
r. rücū'etdiler 105b/22
r. 247a/1
r.+ iñ 218a/5
r. 006b/13

ra'd : gök gürültüsü
r. 277b/3, 277b/4
r.+ in 281b/2
r.+ ler 284a/18

raḥat : müsterih
r.+ a 233b/3, 234a/11
r.+ ı 182a/5, 272b/8, 282a/11
r.+ ı ṭalebider 023a/43
r.+ ıma 233b/3, 233b/6
r.+ ımı 233a/12
r.+ ımuñ 097b/50
r.+ ına 233a/18, 233b/1, 233b/10
r.+ ta 120b/36
r. 021a/29

raḥīm : merhametli
r.+ ler 254a/8
r. 250a/12

raḥm : acıma, merhamet
r.+ inden 034a/12, 089a/2, 110a/8
r.+ inden 190a/15
r.+ inüñ 142a/20

raḥmān : Tanrı
r.+ dür 250a/12

raḥmet : acıma, merhamet
r. 148a/17, 151b/8, 195b/16, 218b/2, 227b/4, 247b/13
ise r. 148a/19
r. 219a/16
r.+ de 197a/4
r.+ i 163b/25, 224b/17, 234a/16
r.+ i 252b/10
r.+ in 262b/17
r.+ ine 251a/3, 267b/22
r.+ lerüñ 210a/12
r. 252b/10

raḥmet it -: acımak
cümleye r.- e 151a/33
dir r.- eyim 148a/15
kim r.- eyim 148a/15

raḳṣ it -: dans etmek
ve r.- mediñiz 020a/17
ortasında r.- üb 026a/7
ve r.- üb 063b/22

rast : doğru,düz
r. 060b/1, 066b/35, 078a/13, 100b/11, 116a/18, 191a/14, 243b/13

ra'y : teslim olma
r.+ inden 135a/43
r.+ ini 122a/27

rāyiḥā : koku
r.+ sı 178a/16
r.+ sıvüz 178a/15
r.+ sını 207a/18
r.+ sı 200a/3
r.+ sını 178a/14

rāżı : rıza gösteren
r.+ yım 030b/6
r. 118a/21, 164a/33, 164a/34, 164a/35, 189b/10, 245b/21

r. 146a/9

rāżı it - : ikna etmek
ademleri r.- er 210b/22
Allahı r.- di 241a/5
īmānsuz r.- mek 241a/6
kendümizi r.- meyelüm 154a/2
ḳonşuyu r.- süñ 154a/3
edeni r.- e 225a/5
ademleri r.- enler 201b/6, 212b/4
küllisini r.- erim 168a/33
kendüsini r.- medi 154a/3

rāżı ol -: kabul etmek
zīrā r.- dılar 155a/27
ẓulümde r.- dular 217b/13
onunla r.- madı 266a/10
żaḥiyyetlere r.- madın 239b/6

re'y : görüş, oy
r. 194b/10
r.+ de 157b/11
r.+ imi 163b/25
r.+ inden 088a/23
r. 196b/12

redd : geri çevirme
r. 221a/8, 222a/11, 222a/13, 225b/24, 228a/14, 229b/11, 235a/8, 244a/17,
244a/25
r. 038b/42

redd it -: geri çevirmek
ḳavmini r.- dimi 149b/1
nesneleriñ r.- dük 179a/2
ḳavmini r.- medi 149b/2
r.- dikleri 252b/7
r.- dükleri 074b/10
r.- düñüz 065b/9
ne r.- düñüz 193b/14
anı r.- mek 063b/27
söyleyeni r.- meyesiz 244a/25
ba'żıları r.- üb 219b/20

ref' : yüceltme, kaldırma
r. 161a/3

ref' it -: yüceltmek
r.- e 262a/5
r.- erta 239b/9

ref' olun -: yüceltilmek
r.- mayanbunuñ 187b/8
r.- muşdur 099b/34
r.- muşdur 134a/21

reḫāvet : gevşeklik
r. 018b/15
r.+ i 216b/7

reīs : başkan
r.+ e 133b/11
r.+ i 286b/17

remz : işaret
r.+ deammā 171a/12

renc : sıkıntı, zahmet
r.+ lülere 'ilācider 015a/17
r.+ lüleri 027b/36, 055a/32, 064b/55

renk
r.+ li 284b/3

resm : resim
r. 127b/25, 218a/10
r.+ lerde 167a/11
r.+ lerimiz 166b/6
r. 097b/45
r.+ in 224b/13

resūl : peygamber
r. 137a/1, 173a/9, 224a/11
r. 219b/7
r.+ lar 063b/30, 094a/34
r.+ ler 092a/33, 112b/23, 160b/9, 165b/5, 170b/29, 269a/2

r.+ ler 093b/29
r.+ lerden 092a/36, 098a/1, 111b/4, 113b/4, 186a/6
r.+ lerden 089a/44
r.+ lerdür 186b/13
r.+ lere 088b/38, 093a/18, 101a/27, 173a/7
r.+ lere 190a/17
r.+ leri 094a/40, 170b/28, 259a/3
r.+ leriñ 092a/35, 099a/18
r.+ ler 104b/1
r.+ leruñ 088b/42, 092a/37, 092b/2
r.+ lerüñ 093a/12, 173a/9
r.+ lügi 137a/5
r.+ lügümün 165b/3
r.+ lüğüñ'alāmetleri 188a/12
r.+ lükten 086b/25
r.+ ü 218b/1, 227b/1, 232b/1, 256b/1
r.+ ünün 289b/14
r.+ üñüzü 204b/25
r.+ üyim 150a/14
r. 165b/2
r. 189b/1
r.+ ü 251a/1
r.+ ümü 020a/10

revā : uygun, layık
r. 124b/40, 134a/15, 175b/8, 270a/20
r. 070b/4, 088a/27, 235a/4
boşamaḳ r. 034a/8

revā gör-: uygun görmek
ḥālde r. 007b/15
anı r.- di 008a/16
gelmek r.- medi 062a/37
'avrete r.- mezim 220a/12
bize r. 015b/32

rıżā : istek, kabul
r. 146b/20
r. 020b/26, 094a/36, 094a/37, 128b/9, 138b/32, 163a/12, 203a/16, 204a/14
r. 075b/37
r. 186b/19
r.+ sı 148b/1
r.+ sına 196a/6, 196a/9
r.+ sını 216b/11

rıżā vir -: kabul etmek
r.- di 098a/1
r.- diler 094a/40
ḳatline r.- düm 125b/20
ile r.- medi 123b/14
ḳalaydı r.- medi 118a/20
alçaḳlara r.- ür 152a/16
ile sükûnitmek r.- ür 163a/13

ri'āyet : uyma
r.+ ler 135b/10

riāyet it -: uymak
anı r.- er 063a/20

ricā it -:
ḥaḳḳında r.- erim 265b/2
sidesinden r.- erim 265a/5

risāle : mektup
r.+ si 178b/3
r.+ i 156b/23
r.+ te 161b/9
r. 211b/16, 216a/27, 218a/14, 227b/22
r.+ imiz 217b/16
r.+ inden 223b/21
r.+ lerde 259b/16

riyā : ikiyüzlülük
r. 228a/7
r. 252a/22
r. 218b/6

riyāset : başkanlık
r.+ den 197a/21

r.+ i 173b/24
r.+ in 209a/10
r.+ ler 147a/38
r.+ lere 198b/10, 201b/12, 229a/1
r.+ leri 209b/15

Rodos
R.+ a 122b/1

rūh **:** ruh, kutsal ruh
r.- i 005b/21
r.+ ları 015a/16
r.- ı 142b/5
r.- i 005b/19evvel
r.+ ı 090b/8
r.- ı 048b/41, 058b/29, 097b/51, 099a/16, 099a/18, 101b/32, 104a/44, 104b/47,
113b/6, 118b/2, 119b/16, 153b/18, 154b/17, 169b/4
r.- ıḳudüse 112b/28
r.- ıḳudüste 147b/2
r.- ıḳudüsün 162b/19
r.- i 007b/11, 094b/3, 094b/5, 098a/55, 099a/20, 104a/38, 105a/15, 105a/17,
105b/24, 107b/10, 107b/2, 107b/4, 109b/52, 119a/6, 122a/23, 122a/28, 123a/11,
136b/25, 224b/15, 233a/7, 240a/15
r.- u 053b/19, 087a/4, 088b/39, 092a/31, 092b/3
r. 060b/9, 069a/20, 069a/25, 079a/39, 099b/29, 103a/19, 104a/45, 105a/12,
146a/13, 146a/16, 146b/26, 158b/10, 162b/17, 169b/10, 171b/15, 174b/46, 188a/18,
194b/17, 194b/5, 195a/19, 197a/1, 198a/6, 199a/4, 200b/19, 217a/2, 238b/14,
238b/8, 249a/6, 251b/12, 252a/22, 263a/2, 263a/3, 264a/8, 267b/19, 269a/7,
269b/11, 271a/6, 271b/13
r. iḥyāider 178b/7
r.+ a 022a/31, 095a/10, 114a/18, 194a/29, 194b/17, 195b/9
r.+ a 263a/1
r.+ da 009a/3, 118b/25, 119b/20, 122a/22, 151b/12, 164a/34, 191b/3, 197b/19,
255a/7, 284b/3, 289b/10
r.+ da 207b/9
r.+ da 220b/16
r.+ dan 008a/1, 123a/4
r.+ dur 179a/17
r.+ ı 019a/28, 054a/10, 068b/18, 114a/16, 116a/16, 146a/12, 146a/14, 158b/11,
158b/12, 191b/2, 195a/1
r.+ ı 158b/12
r.+ ı 111b/8
r.+ ın 158b/12
r.+ ıñ 146a/15
r.+ ınāmusu 145b/2
r.+ ıöldür-mege 019a/28
r.+ ısizde 018b/20
r.+ ī 023a/45
r.+ lar 119a/13, 231b/14
r.+ lara 093a/16
r.+ lara 119a/13
r.+ ları 098b/7, 172b/32, 221a/1, 244a/23, 263a/1
r.+ larıdür 284a/14
r.+ larınızı ḫalaṣetmeye 246b/22
r.+ larid-er 231a/7
r.+ laruñ 169b/10, 274a/10
r.+ ta 169b/13, 170a/14, 171a/3, 194b/16, 195a/25, 195a/26, 202a/18, 203b/27,
205a/3, 272a/2, 282b/13
r.+ tan 195b/9, 268a/4
r.+ tankılereğuyûrlarsız ṭalebeyleñki 171b/12
r.+ tur 264a/6
r.+ u 075b/35, 088a/31, 154b/13, 155a/19, 158b/10, 179a/17, 182b/14, 198b/17,
212a/6, 214b/9, 216a/19, 229b/6, 231b/4, 235a/4, 263a/2, 267b/21, 270a/17,
270b/1, 279a/11, 284a/14

r.+ u i'lāmeyledi 251b/11
r.+ udur 273a/7, 287b/11
r.+ udur 272a/6
r.+ uḳuduse 022b/32
r.+ uḳudüsi 196b/14
r.+ uḳudüste 181a/6
r.+ uḳudüsün 189a/13
r.+ uḳudüste 212a/5
r.+ ullah 164b/40
r.+ ullah 159a/14
r.+ um 021b/17
r.+ umda 137b/9
r.+ umdan 087b/19
r.+ un 008a/16, 022a/31, 155b/30, 177a/22, 178b/8
r.+ uñ 144b/7, 146b/23, 146b/27, 158b/4, 180a/5, 182a/1, 195a/22, 199a/3, 200b/9, 202a/17, 204a/1, 217b/13, 234a/12, 235b/19, 251a/2, 253b/4, 265b/3, 285b/2
r.+ uñ fikritmesi 145b/7
r.+ una 137a/4
r.+ unda 056a/8, 161a/21, 162a/12
r.+ uñda 199b/23
r.+ undan 263b/14
r.+ unı 150a/8, 196b/17
r.+ unkılerini 145b/6
r.+ unu 146a/15, 193a/6
r.+ uñu 224a/7
r.+ uñuz 216a/22, 230b/25
r.+ uñuzda 162b/20
r.+ uñva'desini 192a/14
r.+ usizde 146a/11, 146a/9
r.+ uteslimet-di 052a/51
r. 169b/5
r.+ den 023a/43
r.- er 169b/11
r.+ ler 126b/8
r.+ a 054b/12

rūḥanī: ruhla ilgili
r. 174b/44, 174b/45, 174b/46
r.+ ye 169b/1
r. 174b/47

rūḥaniyet : ruhanilik
r. 278b/8
r.+ li 155a/27, 166b/3, 172b/37, 200b/19, 207b/10, 252b/5
r.+ lilerine 202a/13
r.+ lü 145a/14, 166b/3, 171a/1, 196a/3
r.+ lülere 159a/14
r.+ lünesnelerüñ 165b/11
r.+ lüta'āmı 166b/3
r.+ li 210b/16
r.+ lüler 195a/1
r. 159a/14
r.+ lü 137b/11, 159a/15
r.+ lülere 159a/1

Rūmī : Romalı
r. 126a/28, 126a/30, 128a/28
r.+ dür 126a/27
R.+ ler 115a/37, 115a/38
R.+ lerin 136a/17
R.+ leriñ'ādiyetü 130b/16
r. 126a/25

Rūmīyet : Romalılık
r.+ deki 137b/15
r.+ den 136a/14, 227b/22
r.+ te 127a/11, 224b/17
r.+ te 137b/7
r.+ den 117a/2
r.+ e 136a/16
r.+ i 119b/22

rūşen : aydınlık
r. 087b/21, 216b/5, 283a/6
r.+ liği 217a/8
r. 138a/20
r. 198b/9

rücū' : geri dönme
r. olunalar 137a/28

rücu' it -: geri dönmek
şeyṭāna r.- diler 222a/15

tañrıya r.- diñiz 212a/9
dalāletinden r.- diren 250b/20
resullere r.- düm 190a/17
rabbe r.- diler 101b/36
rabbe r.- diler 105b/22
Allaha r.- eler 132b/21
istaḳoslara r.- ersiz 193a/9
tañrıyā r.- esiz 110b/15
girüsine r.- mesün 043b/19

rüsvā : rezil, kepaze
r. 247a/6
r.+ dır 200b/13
r. 168a/5
r. 138a/25

rüsvā it -: rezil etmek
başını r.- er 168a/4
anı r.- mek 005b/19evvel

rü'yā : hayal
r.+ da 007a/20
r.+ da 006b/12
r.+ da 117b/9, 277a/17
r.+ da 006b/13
r.+ da 007a/22

rüzgār
r. 027a/25, 064b/48, 133b/7
r. ḳararetdi 064b/51
r. ḳararetti 027a/33
r.+ a 134a/15
r.+ ı 027a/30
r.+ lar 133b/5
r.+ dan cem'itse 077a/27

sa'y : çalışma
s. 227b/21

sa'at
s.+ çe 230b/15
s.+ de 015a/14
s.+ te 032a/1
s. 026b/15, 125b/14, 270b/3, 282b/15, 285a/13
S. 044a/36, 079a/35, 081b/25, 082a/33
s.+ de 018b/20
S.+ de 103b/30
s.+ dir 261a/19
s.+ dür 152b/11, 261a/18
s.+ e 052a/46, 182a/8, 190b/5, 277a/15
S.+ e 103b/30, 160b/11
s.+ i 035b/11, 045a/13, 282a/7
s.+ inde 102a/3, 114b/33
S.+ inde 089a/2
s.+ inden 271a/10
s.+ te 035a/3, 035a/6, 076b/11, 279a/13, 286b/17, 286b/19
S.+ te 044a/43, 044b/51
s.+ te 102b/10
S.+ teki 044b/45
s.+ ten 'ilāçoldı 031b/19
s.+ ten 052a/45
s.+ ten 028b/28
s.+ te 286a/11
s. 174a/30, 275b/2
s.+ üm 048b/40
s. 082a/34
s. 087b/16
s. 127b/23
s. 049a/55

sabāḫ
s. 082a/34
ṣ. 257a/19
ṣ.+ da 082b/2
ṣ.+ da 077b/36
ṣ.+ dan 136b/23
ṣ.+ ta 029a/3, 037b/18, 055a/35, 073b/20, 080b/1, 083a/9

ṣabāḫ ol -
ve ṣ.- ıcaḳ 050a/1

sābır : dayanma, tahammül
s. 033a/29
ṣ. 142b/4, 151b/12, 235b/12, 235b/15, 240b/36, 243a/1, 250a/11,

250a/8,
253a/20, 269a/3
ṣ.+ da 207b/11
ṣ.+ dan 228b/3
ṣ. 146b/25
ṣ.+ a 223a/12, 256b/7
ṣ.+ ı 139a/7, 256b/7, 281a/11
ṣ.+ ı 226a/11
ṣ.+ ıdür 282b/12
ṣ.+ ımıñ 271a/10
ṣ.+ ın 250a/10
ṣ.+ ında 268a/9
ṣ.+ ını 139a/4, 250a/11, 269a/2, 270a/19
ṣ.+ ıñız 216b/4
ṣ.+ uñ 154a/5

sābit **:** durağan
s. 263b/13
s.+ dür 260b/11, 261b/27, 262a/9, 263b/12
s.+ im 260b/6
s. 250a/9
ṣ. 141b/16, 164b/37

sābit ol -
kendüde s.- asız 261b/28
sizde s.- sa 261b/24
sizde s.- sun 261b/24
kendüde s.- uñ 261b/28
aṭada s.- ursuz 261b/25
kelām s.- dı 231b/2

şaç
ṣ.+ ı 168b/15
s.+ laruñ 253b/3
ṣ.+ ı 168b/15
ṣ.+ ları 019a/31, 268b/14, 277a/8

şaç -
ṣ.- āna 168b/15
ṣ.- dı 239a/22
ṣ.- ma 045b/26
ṣ.- madugun 045b/25
ṣ.- masın 242b/28
ṣ.- mışdur 239a/20
ṣ.- tı 184b/10
ṣ.- tılar 073a/9

şaçıl -
ṣ.- mışlar 240a/22

şadā **:** ses
ṣ. 044a/31
ṣ.+ laruñ 171b/7
ṣ.+ sı 149b/18
ṣ.+ yı 171b/8
ṣ.+ sı 286b/23

ṣadaḳa
ṣ. 089a/2, 089a/4, 089b/10, 129a/17
ṣ.+ lardan 101b/37
ṣ.+ laruñ 102b/4

ṣadaḳat : sadık olma
ṣ.+ üñ 011b/4
ṣ.+ üñüzi 011b/1

sāde **:** yalın
s. 210b/22
s.+ liği 089a/47
s.+ lik 151b/8
s. 172b/36
s.+ liği 184b/14
s.+ liğinde 201b/6
s.+ likteki 184b/12
ṣ.+ lıkten 186a/4

ṣādıḳ **:** sadakatli
ṣ. 103a/22, 142b/7, 192a/12
ṣ.+ dur 216a/24, 217b/3
ṣ. 140b/11, 219a/15, 220a/1, 221a/9, 225a/11, 225a/13, 229b/8, 258a/8, 260a/9, 287b/11
ṣ.+ dur 240a/24
ṣ.+ dür 289b/6
ṣ.+ ler 254a/12
ṣ.+ ı maḥkūmidüb 250a/6
ṣ.+ ıñ 250b/17

ṣ.+ dur 157a/9
ṣ.+ lar 024a/17, 042a/28
ṣ.+ ları 056b/17
ṣ.+ larıñ 042a/30
ṣ.+ laruñ 129a/16
ṣ.+ lar 143a/19
ṣ.+ ı 125b/14
ṣ.+ azirāçoḳ 050b/19
ṣ.+ ı 019b/41
ṣ.+ ın 019b/42
ṣ.+ ıñ 019b/41
ṣ.+ un 051a/23

sādır ol -: zuhur etmek, ortaya çıkmak

anlara s.- a 033a/20
hep ṣ.- a 010a/19
mu'cizat ṣ.- alar 092a/30
heb ṣ.- alar 044a/35
mu'cizeler ṣ.- alar 110a/3
kendüsinde ṣ.- duġu 062a/33
menāḳıbi ṣ.- dular 020b/20
resullerden ṣ.- dular 089a/44
bu ṣ.- ıcaḳ 135b/9
bucaḳda ṣ.- mamışdur 132b/26
ṣaydāda ṣ.- muş 020b/21
sende ṣ.- muş 020b/23
sizde ṣ.- muş 020b/21
ṣodomlarda ṣ.- muş 020b/23
içinde ṣ.- muşlar 093a/12

ṣaġ : sağ, yön
ṣ. 056b/17, 057b/5, 091a/10, 093b/31, 098a/56, 128a/31
ṣ.+ lar 036a/21, 088a/25
ṣ.+ larda 051b/38
ṣ.+ lardan 181a/8
ṣ.+ larında 046a/34, 080a/61, 083a/5, 083b/20
ṣ.+ larumda 075b/35
ṣ.+ larunda 081b/27
ṣ.+ uñ 011b/4
ṣ. 010b/30, 011a/39
s. 222b/3, 224b/12, 265b/2, 268b/16, 268b/17
s.+ ıma 272a/4
s.+ ında 240a/13
s.+ larımda 231b/13
ṣ. 277b/2
ṣ.+ ında 210a/2, 269a/1
ṣ.+ ındadur 147a/34

ṣaġır : sağır
ṣ. 069a/25
ṣ.+ ı 066a/32
ṣ.+ lar 019b/5
ṣ.+ ları 066b/37

ṣaġlık
ṣ.+ uñ 091b/22
ṣ.+ uñuz 134b/34
ṣ. 092a/30

ṣaġ ol - : hayatta olmak
ḳulum ṣ.- a 014b/9
ṣaḳaṭları ṣ.- maġa 028b/30
sa'atde ṣ.- muşdur 015a/14
sā'atten ṣ.- muşdur 028b/28
girü ṣ.- muştur 021b/14

ṣāḥib : malik
ṣ.+ i 025b/52, 035a/1, 035b/8, 038b/40, 074a/9, 077b/35, 110b/13
ṣ.+ ine 078a/14, 133b/11
ṣ.+ leri 092a/34, 114a/19
ṣ.+ lerine 114a/17
ṣ.+ i 014a/29
ṣ.+ iñ 248a/5
ṣ.+ nün 024b/27
ṣ.+ ye 035b/11

sahīh : doğru
s. 290b/6
ṣ. 131a/26

ṣaḥrā : çöl
ṣ.+ nuñ 012b/28, 012b/30

ṣaḥūr : oruç için gece yemeği

ṣ.+ dan 055a/35

sāir **:** başka, diğer
ṣ.+ ler 242b/35, 242b/36
ṣ. 023a/45, 060a/36, 075a/31, 087a/4, 147a/39, 153a/5, 161b/1
ṣ. 008b/21
ṣ.+ ler 067b/29, 072b/8, 113a/35
ṣ.+ lere 165b/2
ṣ.+ leri 074a/5
ṣ.+ lerüñ 185b/15

saḳaṭ
ṣ. 150b/22, 235a/6
ṣ.+ lar 028b/30
ṣ.+ ları ṣaġolmaġa 028b/30

saḳın - **:** korunmak
ṣ.- uñ 013b/15

saḳīl **:** çirkin, kaba
ṣ. 122a/29

sākin **:** oturan
ṣ. 145a/21, 146a/11, 146a/9, 224a/5, 249a/5, 253b/4, 253b/7, 269b/13, 269b/14, 271a/11, 274a/10, 279a/11, 280a/12, 281a/12, 281a/14, 281a/6, 281a/8, 282a/6, 284b/2, 285a/8
ṣ. 041b/22, 086b/19, 086b/20, 087a/5, 087b/14, 091a/16, 101a/22, 101b/32, 101b/35, 105b/30, 116b/26, 119a/10, 119b/17, 125b/12, 126a/26
ṣ. 095b/3
ṣ.+ uñ 032a/10

sākin ol -: oturmak, ikamet etmek
bende ṣ.- an 145a/17
sizde ṣ.- an 146a/12
içlerinde ṣ.- ayım 181b/16
ile ṣ.- maḳ 163a/12
kelāmısizde ṣ.- sun 210b/16
içlerinde ṣ.- ub 258a/8
'adl ṣ.- ur 259b/14
mazopotamiyyada ṣ.- anlar 087a/9
kefernaḥumda ṣ.- dı 008b/14
şehirde ṣ.- dı 007a/23
heykellerde ṣ.- maz 116b/24

ṣakla -
ṣ.- dum 034b/20
ṣ.- mağa ḫayrider 164b/38
ṣ.- maḳ 114b/24
ṣ.- r ḫoşidesiz 112b/29
ṣ.- ya 111b/5
ṣ.- maya 224b/12
ṣ.- mışdür 266b/7
ṣ.- yasız 065b/10
ṣ. 270b/3
ṣ. 222b/23
ṣ. 040b/3
ṣ.- mışdur 267a/14
ṣ.- sun 216a/22

saḳlı **:** gizli
ṣ. 207b/5, 259a/7
ṣ. 125b/20, 227a/8

ṣal - **:** salmak, bırakmak
ṣ.- a 060a/27
ṣ.- alar 025a/43
ṣ.- am 164a/35
ṣ.- anlar 076a/44
ṣ.- ar 008b/18, 054b/17
ṣ.- dı 033a/31, 069a/22, 076a/43, 076a/44, 114b/25, 276a/5, 282b/17, 282b/19, 282b/20
ṣ.- dılar 072b/8, 075b/41, 076a/44, 114b/23, 115a/37
ṣ.- dılar 075b/42, 093a/18
ṣ.- duḳları 126a/24
ṣ.- ıvir 011a/41
ṣ.- maḳ 046a/27
ṣ.- maḳcāiz 050a/6
ṣ.- ub 047a/13, 106a/4, 106a/9,

134b/28
ṣ.- ub darbider 125b/20
ṣ.- un 046a/31

ṣalāt : namaz
ṣ.+ larda 155b/31
ṣ.+ ı 250b/15
ṣ.+ ımda 202b/4

ṣalavāt : namazlar
ṣ.+ lar 219b/1
ṣ.+ larımda 196b/17

ṣalḥāne : mezbaha
ṣ.+ de 167b/25

ṣalıvir -: salıvermek
ṣ.- di emriderek 127b/22
ṣ.- di 120b/40
ṣ.- diler 101a/25, 135a/40
ṣ.- diler 107b/4
ṣ.- e 027a/23
ṣ.- e 064b/46
ṣ.- eyim 066b/3
ṣ.- ildiler 113a/34
ṣ.- ile 115a/36
ṣ.- ilmiş 091b/23
ṣ.- mek 136a/18
ṣ.- üb 128a/33
ṣ.- üp 025a/36
ṣ. 026b/15
ṣ. 115a/36

ṣāliḥ : dinin kurallarına uyan
ṣ. 115b/12, 142b/8
ṣ.+ lere 228a/8
ṣ.+ leri 226a/4
ṣ.+ lıḳ 252b/12
ṣ.+ liḳ 214b/12
ṣ.+ liḳte 219b/3

sālim : sağlam
s.+ dir 205a/2
s. 112b/30
s.+ iñ 236a/1, 236a/2

sālis : üçüncü
s.+ e 269b/9
s. 170b/28

salkım
s.+ ları 282b/18

Salmūn
S. 004b/5
S.+ ı tevlīditdi 004b/5

salṭanat : hakimiyet, hüküm sürme
s. 012a/13, 014a/29, 014b/9, 152a/1, 255a/11, 267b/25, 274a/8, 276b/3, 280b/5, 281a/7
s.+ a 152a/2
s.+ dan 197a/21
s.+ ı 276b/4, 277a/10, 278b/6, 280a/10, 280b/3, 280b/4, 282b/18, 285a/13, 285b/1
s.+ ın 209a/10, 285a/13
s.+ ın icraḳılar 281a/12
s.+ ından 208a/13
s.+ ınüñ 197a/1
s.+ ıyoḳdur 288b/6
s.+ lar 152a/1, 208a/16
s.+ lara 152a/1, 198b/11
s.+ lar 229a/1
s.+ ları 209b/15
s.+ larıanlaruñ 277b/19
ṣ. 055a/27, 143b/7
ṣ.+ ı 037b/23, 058a/15
ṣ.+ ta 037b/23, 037b/24, 038a/27

Sāmiret
s.+ den 111b/3
s.+ ki 101b/31
S.+ lülerüñ 018a/5
ṣ. 098b/14, 098b/5, 098b/9
ṣ.+ lü 099a/25
ṣ.+ üñ 098a/1

Samuel

s.+ in 242b/33
ṣ. 108a/21
ṣ.+ den 090a/24

ṣan - **:** zannetmek
ṣ.- dılar 064b/50, 124a/30
ṣ.- ırlar 254b/4
ṣ.- ırmısız müsteḥaḳḳıyāsoluña 240b/29
ṣ.- ırmusuz 188a/19
ṣ.- malardan ḥıfẓeyleñ 264b/21
ṣ.- mañsizdeki 255a/12
ṣ.- mañüz 019a/34
ṣ.- mazsız 044b/45
ṣ.- mış 038b/44
ṣ.- ur 049a/53, 110b/20, 114b/28
ṣ.- ursıñḳaysere ḫaraç 039b/18
ṣ.- urum 164b/40

san'at **:** ustalık, hüner
s. 286b/23
s.+ dan 286b/23
s. 116b/29
ṣ.+ i 197b/9
ṣ. 117a/3, 117a/4
ṣ.+ lardan 119b/19

ṣandal
ṣ.+ ı 134a/17, 134b/30
ṣ.+ uñ 134b/32

ṣanem : put
ṣ. 164b/4, 167a/19
ṣ.+ e 165a/7, 167a/20
ṣ.+ lere 164b/4, 165a/10
ṣ.+ lereẕebḥ 164b/1
ṣ.+ ün 165a/7

sāni **:** ikinci
s. 241b/11

ṣap -
ṣ.- masın 243b/13

ṣar -
ṣ.- mışdur 082b/46

ṣarāmet : yiğitlik
ṣ. 150b/22
ṣ.+ ini 150b/22

ṣarar -
ṣ.- dı 059a/6
ṣ.- maḳ 283b/9
ṣ.- mışlardür 283b/9

saray
s.+ ında 047a/4
ṣ. 080a/54
ṣ.+ ā 147b/9
ṣ.+ da 049b/69
ṣ.+ ına 049a/58

sāre **:** ihtiyaç
s. 253b/6
ṣ.+ nüñ 142a/20

ṣarf **:** harcama
ṣ. 133b/9
ṣ. 121b/16

sarı
s.+ lıḳ 228a/14

ṣarḳ -
ṣ.- ılub 104b/6

ṣarkıt -
ṣ.- dılar 056a/5
ṣ.- dub 134b/28
ṣ.- dub 101a/26

ṣarp **:** çıkılması zor
ṣ. 134b/29

ṣarrāf : kuyumcu
ṣ.+ laruñ 037a/12
ṣ.+ laruñṣofralarıñ 073a/15

sat - **:** satmak
s.- mışdır 244a/17
ṣ.- anlaruñ 073a/16
ṣ.- anlaruñ 037a/13
ṣ.- dılar 095b/9
ṣ.- duñuz 092b/8
ṣ.- ı 073a/15
ṣ.- ıcı 114a/14
ṣ.- tı 025b/46
ṣ.- tı 092b/2
ṣ.- tın 064a/37
ṣ.- ub 034b/21, 092a/34
ṣ.- un 082b/46, 162b/20, 163b/24, 164a/31
ṣ.- uñ 082b/1
ṣ.- unal-alar 026b/16
ṣ.- üb 092a/37

şatıcı
ṣ.+ lara 045a/10

şatıl -
ṣ.- maḳ 047a/10
ṣ.- maz 019a/29
ṣ.- mış 033a/25, 092b/4
ṣ.- mış 145a/15

şatun al -: satın almak
kendülerüne ṣ.- alar 064a/37
altını ṣ.- asın 271b/18
anları ṣ.- dı 257b/1
bahāsına ṣ.- dı 096a/16
ile ṣ.- dılar 050a/7
ḳatında ṣ.- dın 273a/9
anlar ṣ.- maġa 045a/10
ṣ.- maz 286a/11
ṣ.- ur 200b/16, 211a/6

şavaş -
ṣ.- a 171b/8

sa'y **:** çalışmak
s. 259b/14
şöyle va'ẓitmege s. 155a/20

şay - **:** saymak
ṣ.- dılar 074a/33
ṣ.- maya 275a/8

Saydā
ṣ. 020b/21
ṣ.+ lulara 107a/20
ṣ.+ nın 028a/22
ṣ.+ nuñ 057b/8, 066a/24
ṣ.+ yā 133a/3
ṣ.+ da ṣādırolmuş 020b/21
ṣ.+ nuñ 066a/31
ṣ.+ ya 020b/22
ṣ.+ yā 064b/45, 067a/22

sa'y it -: çalışmak
girmeye s.- elüm 234a/11
nesnelere s.- er 205b/14
olmaya s.- esiz 214b/11
daḫī s.- eyim 257a/15
görmeye s.- dik 213b/18
s.- er 199a/4
ḳondurmağa s.- er 151b/14

şayı
ṣ.+ m 103b/30

şayıl -
ṣ.- mışlardur 147b/8

şayyād: avcı
ṣ.+ ların 008b/20

sebāt **:** kararlılık
s. 156b/24
s.+ ını 209a/6
s.+ ıñız 259b/17
s.+ sız 258a/14
s. 088b/42, 113b/6

sebeb **:** neden

s. 103a/21, 152b/4, 156a/17
s.+ den 033b/4, 069b/38, 112b/24, 138a/21, 140a/2, 142a/22, 155a/22, 159b/13,
171b/12, 205a/30, 212b/9, 222b/2, 232a/11, 232a/14, 232b/1, 239a/18, 239b/2,
262a/2, 271a/10, 273a/4, 283a/4, 286b/23, 287a/2
s.+ denki 117a/31
s.+ i 024a/21, 108b/28, 136b/20, 178b/11, 222a/14, 224b/12, 228a/13, 234b/9
s.+ i ṭalepedene 254a/15
s.+ inden 010b/32, 032a/7, 091b/20, 162b/2, 182b/12
s.+ ini 051b/37, 128a/29
s.+ ini 180b/12
s.+ inüñ 081b/26
s. 070b/7, 224a/6
s. 090b/9, 120b/40, 177b/5
s.+ den 069b/41, 103b/29, 120a/33
s.+ leri 131a/27
s.+ ten 029b/7, 137b/8, 276b/3

sebt **:** şabat, kutsal cumartesi günü
s. 057a/27, 057a/28
s.+ de 043b/21
s.+ lerde 054b/22, 057a/24, 057b/2
s.+ lerde ḫayritmek 057b/4
s.+ ün 057a/28
s.+ üñahşamında 053a/1
s. 082b/1, 108a/14, 108b/27, 109a/43, 109b/44, 113b/13, 117a/4, 233b/4
s.+ de 112a/22
s.+ den 082b/42
s.+ e 021a/1
s.+ i 021a/6
s.+ ini 035a/28
s.+ lerde 021a/5, 021b/11
s.+ lerde ḫayırıtmek 021b/13
s.+ lerde 'ilaçitmek 021b/9
s.+ üñ 021b/8

secde **:** yere kapanarak yapılan ibadet
s. 103a/25, 116b/23, 116b/25, 242a/21, 271a/9, 272b/10, 279a/16, 282a/9,
283b/2
s.+ sinde 209b/18

secde it -
ḥużurunda s.- eler 283a/4
aña s.- erdür 281a/8
ṣuretine s.- erler 282a/11
Allaha s.- diler 275a/12
ejderhaya s.- diler 280b/4
tañrıya s.- diler 287a/5
vaḥşe s.- diler 280b/4
vaḥşe s.- mediler 288b/4
ḳarşuAllaha s.- mege 117b/14
on s.- sinler 231a/7
āna s.- tiler 053a/10
aña s.- em 006a/9
Allaha s.- en 117b/7
āna s.- er 120a/28
bana s.- erlerta'limleri 027b/9
baña s.- esin 008b/10
maḫluḳa s.- üb ibādetetdiler 138a/25
aña s.- diler 006b/11’aẕīm
aña s.- mege 006a/2
Yeruşalime s.- mege 099b/28
yā s.- mege ṣu'uditdüm 129a/12
anlara s.- meye 097b/43

secde eyle -
āna s.- di 028b/26
āna s.- di 060b/7
aña s.- ñ 282a/7
Allaha s.- ye beyānider 172a/25

tañrıya s. 287b/10

sefa **:** zevk, eğlence
s. 258a/13

sefer **:** yolculuk
s.+ e 045a/16, 074a/1, 100b/7,

125a/6, 132a/14, 183b/19
s.+ i 133b/10
s.+ i 123a/7
s.+ lerinde 187a/26
s. 238a/2

sefere git -: yolculuğa çıkmak
ırak̦ s.- mişdür 038b/34

sefer eyle -
ādem'azmi s.- yüb 045a/14
a'zmi s.- yüb 077b/34

sefīh : zevk ve eğlence düşkünü
s. 157b/21
s.+ ler 045a/8
s.+ lerüñ 139b/20
s. 010a/22, 014a/26, 188a/11
s.+ ler 138a/22
s. 044b/3

sefīh ol -
istersem s.- mayım 187b/6
ve s.- anlar 044b/3

segirt -: koşarak uzaklaşmak
s.- üb 099b/30
s.- üb 106b/14
s.- ür 064b/55
s.+ üren 166b/26
s. 068b/15
s.- denden 148a/16
s.- di 060b/7, 082a/36, 124b/32
s.- diler 061a/13
s.- diler 089b/12
s.- dim 190b/3
s.- düb 134a/16
s.- dük 113b/11
s.- dün 166b/24
s.- dür 194b/7
s.- dürler 166b/24
s.- miş 190b/3
s.- üb 070b/17
s.+ denler 166b/24
s.- elüm 243a/2
s.- diler 015b/33, 053a/8

seher : fecr vakti
s.+ de 093a/21

seḳiz
s. 101b/33

seḳizinci
s. 095b/8
s. 285a/12
s. 290a/20

selām : esenlik
s. 051a/29, 053a/9, 068b/15, 081b/18, 155b/3, 155b/6, 156a/10, 156a/11,
156a/12, 156a/13, 156a/14, 156a/16, 202a/23, 207a/21, 207a/22, 229b/15, 256a/14,
266a/15
s.+ da 062a/34
s.+ ı 197b/15
s.+ ı 176a/22
s.+ lar 156b/23, 207a/22
s.+ ları 041a/7, 075b/38
s.+ lıyacaḳ 118a/22
s.+ unuz 070a/50
s.+ uñuz 018a/13
s. 112b/24, 127b/27

selāmet : esenlikler
s. 113a/33, 127b/25, 128b/3, 137b/7, 139a/10, 140b/17, 145b/7, 153b/18,
154b/13, 176a/2, 195a/22, 195b/16, 196a/2, 215a/3, 216a/2, 218b/2, 242b/31,
247b/16, 256b/2, 266b/2, 268a/4
s.+ de 101b/31
s.+ e tābi'ol 225b/22
s.+ i 019a/34, 149a/15, 206b/7, 210b/15
s.+ i beşareteyledi 197b/17
s.+ i müjdeider 103b/36

s.+ i tābi' 243b/14
s.+ i ṭalepidüb 254a/12
s.+ imizdürki 197b/14
s.+ in 155b/33, 206b/9
s.+ iñ 172b/34, 199a/3, 202a/15, 216a/22, 236a/2, 245b/20
s.+ te 152a/19
s.+ te 259b/15
s.+ ün 156b/20
s.+ üñ 189a/11

selām vir -: selam vermek
anlara s.- icek 123b/19
birbirine s.- iñ 176a/21
hep s.- in 245b/24
hep s.- iñ 216a/26
ile s.- iñ 256a/14
ḳarındaşlara s.- in 211b/13
s.- ir 256a/13
size s.- ir 211a/10
saña s.- irler 229b/15
s.- üñ 189a/12
ampiliyasa s.- ün 156a/8
āna s.- üñ 018a/12
s.- ürler 189a/13
s.- ürler 176a/21
tenhā s.- ürseñüz 011a/47

selīm : sağlam
s.+ e muḫālifola 219a/10
s.+ e 226b/3
s.+ in 224a/8
s.+ ler 228b/2

semā : gökyüzü
s.+ laruñ 044a/37
s.+ laruñ 044a/32
s.+ nuñ 015a/20
s. 032a/1, 189b/10, 196b/10, 240b/34, 286b/20
s.+ da 272a/1
s.+ daki 282b/17, 283a/5
s.+ dan 029a/2, 257a/18
s.+ dan 251b/12
s.+ lar 231b/11, 234a/14, 259b/12
s.+ lara 259b/13
s.+ larda 009b/12, 009b/16, 011a/45, 011a/48, 011b/1, 013b/10, 014a/21, 019a/32,
019a/33, 030a/20, 032b/19, 198b/15, 207b/5
s.+ larda 251a/5
s.+ larda 041a/10, 180a/2
s.+ lardadur 073b/25, 073b/27, 206a/20
s.+ lardakıler 208a/16
s.+ lardakıler 208a/21
s.+ lardaḳılerüñ 239a/23
s.+ lardaki 075a/26, 077a/26
s.+ lardan 032b/13, 180a/2, 212a/10, 237a/26, 244a/26
s.+ ların 020a/12, 033a/23
s.+ larıñ 039a/2
s.+ laruñ 010a/19, 010a/20, 010a/21, 014a/21, 024b/24, 032a/4, 034a/12
s.+ laruñ 032a/4, 034b/24
s.+ nın 282a/6
s.+ ya 239a/25
s.+ yā 187b/3
s.+ yı 278a/6

semavāt: gökler
s.+ uñ 008b/17, 009a/3, 009b/10
s.+ ıñ 020a/11, 023b/11, 025b/45
s.+ ta 023a/50
s.+ uñ 015a/12, 018a/7, 024b/31, 025a/33, 025b/52
s.+ ün 030a/19
s.+ üñ 035a/1

semāvī : gökle ilgili
s. 174b/48, 227b/18, 239a/23, 241b/16, 244a/22
s.+ lerde 196a/3
s.+ lerdeki 202a/13
s.+ lerüñ 204a/10
s.+ niñṣuretindaḫī 174b/50
s.+ ye 174b/40, 232b/1
s. 012a/15, 012b/26, 013a/32,

028a/13, 033b/35, 197a/6, 198b/10

sen **:** ikinci tekil şahıs zamiri
s. 006a/6, 007b/14, 008a/6, 008b/10, 011b/3, 011b/6, 012a/17, 019b/4, 020b/23, 027a/28, 027a/34, 029b/16, 030a/18, 030a/23, 039b/16, 039b/17, 047b/25, 048a/38, 049b/63, 049b/69, 049b/73, 050a/4, 050b/11, 050b/12, 054b/11, 058a/12, 067b/30, 073b/23, 074b/14, 075b/34, 079a/37, 080a/61, 080b/67, 081a/2, 081a/3, 086b/24, 088a/27, 091b/24, 099a/23, 099a/26, 100a/6, 100b/11, 102b/16, 105a/10, 105a/15, 124b/38, 125b/15, 126a/27, 126b/3, 127b/21, 128b/8, 130a/10, 132a/15, 139a/4, 139b/17, 139b/19, 139b/22, 139b/23, 148a/20, 150b/17, 150b/20, 150b/22, 150b/24, 153a/4, 153b/10, 163b/21, 174a/36, 191a/14, 195a/1, 223a/11, 224b/1, 224b/17, 226b/14, 226b/5, 227a/14, 228b/1, 230a/12, 230b/19, 231a/5, 231b/10, 231b/13, 234b/5, 236b/17, 236b/18, 247a/3, 247b/19, 249b/13, 265b/4, 271b/17, 272b/11
s. bāḳiolasıñ 231b/11
s. ḫalāṣolasıñ 114b/32
s. ḫod 172a/17
s. ḥükmider 138b/1
s. idrāketdiñ 226a/10
s.+ de 045b/25, 148a/17, 153b/10, 224a/7, 271a/11, 286a/14, 286b/23
s.+ de mübārekolalar 192a/9
s.+ de ṣādırolmuş 020b/23
s.+ dedür 012b/23
s.+ dedürki 269a/6
s.+ deki 221a/14, 224a/5
s.+ den 006a/6, 010b/29, 010b/30, 022b/38, 032a/8, 032a/9, 037b/19, 073a/14, 103a/22, 116a/19, 127b/20, 127b/21, 128b/3, 136b/21, 136b/22, 150b/22, 230a/8, 230b/20, 283a/4, 286a/14
s.+ den dilekidene 011a/42
s.+ den ödüncalmaḳ 011a/42
s.+ den ta’mīdolunam 007b/14
s.+ i 008a/6, 010a/26, 045b/24, 050a/74, 058b/33, 061a/19, 092b/9, 097a/35, 103a/22, 117a/33, 129b/26, 139a/5, 148a/17, 165a/10, 174a/28, 181a/2, 267a/10, 271a/10, 271b/17
s.+ i acolmüş 046a/37
s.+ i darbetse 126b/3
s.+ i ġaribḳaçan 046a/38
s.+ i ḫalāṣetdi 062a/34
s.+ i tevlīdetdim 234b/5
s.+ i tevlīdetdüm 109a/34
s.+ ibizüm 096b/27
s.+ i 045b/23
s.+ iḳaçan 046b/44
s.+ imışıra 097a/35
s.+ iñ 048b/43
s.+ iñki 045b/25
s.+ ioḳu-r 072b/50
s.+ i 055b/38
s.+ i 103a/20
s.+ i 109b/47
s.+ ki 200b/14
s.+ ün 010a/25
s.+ üñ 005b/20, 008a/6, 008a/7, 008b/10, 010a/23, 010a/24, 010a/25, 010b/29, 010b/30, 010b/31, 010b/33, 011a/39, 011a/40, 011a/43, 011b/4, 011b/6, 012a/10, 012a/18, 012b/22, 013a/3, 013a/4, 013a/5, 014a/22, 020a/10, 021a/2, 021b/13, 022b/37, 023a/47, 027b/4,

031b/27, 032a/8, 032a/9, 032b/15,
032b/16, 033b/33,
034b/19, 035b/15, 036a/21,
036a/22, 037a/5, 040b/36, 040b/39,
040b/44, 042b/3,
042b/37, 054a/2, 056a/12, 056a/6,
056a/9, 057b/5, 058b/32, 060b/7, 061a/19,
065b/10, 069b/38, 070a/43,
070a/44, 070a/47, 071a/21, 071b/36,
071b/38, 075a/30,
075a/31, 075b/35, 080b/71,
088a/29, 090a/25, 091b/28, 092a/30,
092b/9, 099a/21,
103b/31, 106a/8, 109a/35,
114b/32, 117b/10, 125b/16, 125b/20,
126b/5, 127b/19,
128a/35, 128b/3, 128b/4, 132a/15,
139a/5, 139b/20, 139b/26, 140a/4,
142a/19,
147a/36, 149a/6, 149a/8, 149b/3,
152b/10, 153b/10, 153b/15, 154a/21,
154b/10,
165a/11, 167b/29, 175a/56,
219b/18, 221a/12, 222b/23, 224a/4,
224a/5, 224a/6,
230a/5, 230a/6, 230b/14, 230b/21,
231a/8, 231b/11, 232a/7, 242a/19, 265b/3,
269a/2, 269a/4, 269b/13, 269b/15,
269b/9, 270a/19, 270b/1, 270b/2, 270b/4,
271a/11, 271a/8, 271a/9, 271b/15,
271b/18, 272b/11, 273a/9, 278a/9,
279a/18,
282b/15, 282b/18, 283a/3, 283a/4,
283b/8, 286b/23, 287b/10
s.+ üñbabalarınüñ 096b/32
s.+ üñbenüm125b/18
s.+ üñdür 012a/13
s.+ üñgözüñ 012b/23
s.+ üñgözüñden 013a/4
s.+ üñḫabāsetüñden 099a/22
s.+ üñḥaḳḳında 136b/21
s.+ üñḥaḳḳıñda 008a/6
s.+ üñīmānuñs 072b/52
s.+ üñismine 100b/14
s.+ üñismini 232a/12
s.+ üñḳalbüñ 099a/21
s.+ üñḳarındaşıña 010a/24
s.+ üñḳarındaşınuñ 063a/18
s.+ üñ 032b/15
s.+ üñḳatunda 131a/26
s.+ üñḳatunda 131b/2
s.+ üñḳılıcuñanuñ 049a/52
s.+ üñḳızuñ 062a/35
s.+ üñḳudretünde 092b/4
s.+ üñḳuluñDāvud 091b/25
s.+ üñle 099a/20
s.+ üñle vefātidem 079a/31
s.+ üñpāk 088a/27, 091b/27,
092a/30
s.+ üñRabbiñiñ 045b/23
s.+ üñRabbiñüñ 045b/22
s.+ üñṣadaḳalaruñ 103b/31
s.+ üñṣaġ 010b/29
s.+ üñṣaġlarında 071b/36
s.+ üñṣākirdlerin 027b/2
s.+ üñṣākirdlerin 056b/19
s.+ üñṣākirdlerüñ 065a/5
s.+ üñtaṭhirüñ 055b/44
s.+ üñüzerinedür 107b/11
s.+ üñyoluñı 054a/2
s. 124b/40, 132a/14, 247b/19
s. hibeola 010b/29
s. 006b/13, 010a/24, 010a/26,
010b/29, 010b/30, 011a/40, 011b/5,
011b/6,
012a/18, 015a/13, 015a/19,
015b/29, 020b/21, 023a/47, 029b/17,
030a/18, 030a/19,
030a/23, 030b/5, 032a/9, 033a/22,
033a/27, 033b/33, 037b/23, 042b/37,
056a/9,
061a/19, 063b/22, 063b/24,
068a/5, 069a/25, 070a/44, 071a/21,
074b/14, 079a/30,
079a/35, 080a/61, 095b/4, 100a/5,
100b/7, 102b/7, 103b/33, 117b/10,
123b/23,
127b/19, 128b/4, 131b/3, 132a/17,
147b/7, 152b/4, 154a/3, 181a/2, 201b/3,
218b/3, 219b/18, 226b/14, 228a/5,

229b/12, 230a/9, 230a/10, 230a/11, 230b/14,
230b/17, 230b/19, 230b/21, 235b/14, 237b/5, 265a/5, 266a/14, 266a/15, 269a/4,
269a/5, 269b/10, 269b/14, 269b/16, 270a/20, 270b/3, 271b/18, 272a/1, 282b/15,
284b/1, 284b/7, 289b/10
s. andvirürem 060b/8
s. cefā 035b/13
s. girü 033a/30
s. i'tikādidenleri 125b/19
s. i'tirāfideyim 154b/9
s. keşfitmedi 029b/17
s. ma'ŝereola 010b/30
s. musireolaañları 032a/8
s. muṭṭalī'oldılar 123b/21
s. selāmvirirler 229b/15
s. şefḳatide 150b/22
s. şükridürem 020b/25
s. şükürederiz 279a/17
s. tesbiḥḳılarım 232a/12
s. vaşiyetederim 223a/13
s. vireyüm 008b/9
s. zaḥmetvirür 061b/31
s. żararetdi 230b/18
s. ẓuhūretdüm 132a/15
s. 010a/25, 011a/39, 123b/24, 126a/21, 128a/35, 128b/10, 132a/15, 132a/17,
132b/24, 142a/17, 200b/15, 224a/3, 224a/4, 226b/15, 228a/5, 231a/5, 244b/5,
266a/14
s. ışṭıfaeyledi 125b/14
s. istimā' 032b/16
s. musaḫḫareyleye 011a/41
s. teksīreyleyim 235b/15
s. temyizeyledi 160b/7
s. terkedeyim 244b/6

sengsār: taşlık yer
s. 110a/6, 110b/19
s. 093b/27, 187a/25
s. 098a/58, 098a/59

sepet
s. 029a/38, 064b/43
s.+ i 066b/9, 067a/20
s.+ i 026b/20, 029b/10, 029b/11

ser **:** baş, kafa, lider
s. 046a/32, 051a/25, 087a/8, 110b/16, 117a/2, 122a/26, 135b/2, 137b/8,
140b/23, 142b/13, 150b/26, 153b/10, 156a/19, 166a/19, 167a/17, 173b/22, 173b/23,
180b/10, 180b/15, 195b/10, 215b/14, 250a/11, 256a/5
s.+ dir 278a/7

sercümle : hepsi, tamamı
s. 101a/26, 109b/44, 172b/34, 256a/5
s.+ mizüñ 194a/27
s.+ ñiz 229b/15

serçe
s. 019a/29, 290a/21
s.+ den 283a/2
s.+ lerden 019a/32
s.+ ye 290a/19

serdār : komutan
s.+ ı 090b/2, 093b/24
s.+ ı 128b/6
s.+ ına 136a/16
s. 093b/26

serhad : sınır
s.+ lardan 028a/22
s.+ leri 066a/32
s.+ lerinde 008b/14
s.+ lerinden 061a/17
s.+ lerine 066a/24, 070a/1
s.+ lerine 033b/2

serī **:** hızlı

s. 246b/19, 257b/1
s.+ dür 140b/15

server : lider
s. 026a/1, 096b/28, 097a/35
s.+ i 022a/24, 058a/22, 126b/6, 255b/4, 268a/5
s.+ ine 197a/1
s.+ ini 089b/15
s.+ ler 114a/20
s.+ lerinüñ 158b/6, 158b/8
s.+ liğe 266a/9

servet : zenginlik
s.+ i 242a/26
s.+ i 196b/19
s.+ ine 183a/3, 196a/8, 198b/16
s.+ ini 148a/23, 198b/9
s.+ inüñ 151a/33

ses
s. 087a/2

setr it - : örtmek, gizlemek
kesretin s.- e 250b/20
kesretini s.- e 255a/9
nesneyi s.- er 171a/7

sev -
s.- di 071a/21, 263b/10, 263b/11
s.- diğimiz 262b/14
s.- diğimizden 263b/10
s.- diñ 231a/9
s.- düm 148a/14
s.- e 263b/21
s.- elüm 263a/7
s.- elüm 263b/12
s.- en 019a/37, 019b/38, 201a/28, 263b/21
s.- enler 226a/2, 226a/4
s.- enlerden 226a/4
s.- enlere 229b/15
s.- enlere 246a/12
s.- er 164b/4, 201a/28, 227a/9, 243b/6, 264a/1
s.- er 184b/8
s.- erleraḫşam 041a/6
s.- erim 263b/20, 265a/1, 265b/1, 271b/19
s.- eriz 263b/12, 264a/2, 264a/3
s.- erler 011b/5
s.- erse 261a/15, 264a/1
s.- erseñiz 011a/46
s.- ersiz 251a/8
s.- esin 011a/43
s.- esiñ 034b/20, 075a/30, 075a/31
s.- ici 228a/8
s.- ici ta'lümetmeğe 220a/2
s.- iciler 226a/2, 228b/4
s.- iciler 228b/5
s.- iciye 220a/3
s.- imde 253a/23
s.- inüb 151b/12
s.- mek 075b/33, 254a/10, 261a/15, 263b/20
s.- meyelüm 262b/18
s.- meyen 262b/14, 263b/20
s.- meyenler 226a/4
s.- mez 262a/11
s.- mişdur 258a/16
s.- üb 188a/15

ṣevāb : hayır, iyilik
ṣ.+ dır 201b/2

sevgili
s. 054b/11
s.+ dür 206b/8
s. 030b/5, 068b/7
s.+ si 074a/6

sevici
s.+ ye 220b/8

sevil -
s.- üb 258b/18

sevin -
s.- di 088a/26
s.- di 240b/30

s.- dirdiler 242b/34
s.- irüz 189a/9
s.- ub 209a/5

seviş -
s.- elüm 262a/12

Sevlus
S. 098a/1, 098a/58, 100b/11, 100b/8, 101a/19, 101a/22, 107a/25, 107b/9,
125a/8
S.+ ı 107b/2

seyāḥat : gezi
s. 252b/11
s.+ te 120a/29
s. 180a/8

seyāḥat it -: yolculuk etmek
rabbden s.- eriz 180a/7
gerekse s.- üb 180a/9

seyret - : izlemek
s.- üb 217b/1
s.- medim 204b/16
s.- mezsiz 254b/4

sıcaḳ
s. 271b/15

sıçra -
s.- yub 110a/11, 119b/16
ṣ.- dı 114b/29
ṣ.- dılar 110b/14
ṣ.- yub 089b/8

şıddīḳ : sözünün eri
ṣ. 005b/19evvel

şıdḳ : doğruluk
ṣ. 262b/19
ṣ. 236a/10
ṣ.+ ı 236a/1
ṣ.+ ın 234b/10, 235b/20
ṣ.+ ıñ 236b/15, 236b/18, 236b/22

şıḥḥat : sağlık
ṣ.+ ini 225b/26

sıklet : ağırlık
s.+ süz 186a/9
s. 188a/16

sın - : kırmak
s.- dı ve 135a/42
ṣ.- mışdur 169a/24

sınır : hudut
s.+ larundan 066a/31

s.+ larını 116b/27
s.+ suz 108b/25
ṣ.+ larına 029a/39
ṣ.+ larında 006b/16
ṣ.+ larından 109b/51

sırr : giz
s. 150b/25, 208b/26, 284b/5
s.+ da 158b/7
s.+ ları 160a/2, 171a/3
s.+ ların 059a/10
s.+ larını 139b/16
s.+ ı 217a/7, 220b/16, 278a/7
s.+ ın 156b/24, 208b/27
s.+ ında 198a/4
s.+ ını 196a/9, 211a/3, 220b/9, 268b/20, 284b/7
s.+ larıñ 023b/12

sırça : cam
s. 272a/6

sıtma : bir tür mikrobik hastalık
s. 015a/15, 055a/30, 055a/31
s.+ ya 015a/15

siḥir : büyü
s. 195a/20

s.+ den 035a/1
s.+ ler 098b/11

siḥirbāz: büyü yapan kimse
s.+ lardür 119a/13
s.+ lar 226b/14

silāḥ
s.+ ları 181a/7, 185a/4
s.+ larını 143b/13, 143b/14
s.+ ını 201b/11, 202a/13

silk - : sallamak, sarsmak
s.- ub 117b/6
s.- üb 109b/52, 135b/5
s.- üñ 018b/15

silkin -: sallanmak
s.- miş 020a/7, 043b/30, 077a/26

Sim'on
s. 051b/32, 079a/37, 081b/21
S. 018a/4, 029b/17, 031b/25, 055a/36, 058a/18, 098b/13, 102b/6, 103a/18
S.+ a 058a/17
S.+ ı 103b/32, 105a/14
S.+ u 054b/16
S.+ uñ 047a/7, 055a/29, 102a/43, 103a/17, 103b/32
S.+ uñ 055a/30
S. 077b/3
S.+ uñ 062b/3
S. 256b/1

sipāriş : ısmarlama
s.+ e 218a/7
s.+ ine 209a/8

sīret : hal, durum
s.+ i 226a/10

sirke
s. 052a/48, 082a/36
s.+ yi 051b/34

sivri
s. 041b/24

siz : ikinci çoğul kişi zamiri
s. 007a/3, 009b/11, 009b/13, 009b/14, 011b/9, 012a/14, 012a/15, 012b/26, 012b/30, 013b/10, 018a/5, 018b/18, 018b/20, 019a/27, 021a/7, 022b/34, 024a/17, 024a/18, 026b/17, 027b/3, 027b/5, 028a/16, 029a/3, 029b/16, 032a/3, 033b/4, 035a/28, 035a/4, 035b/8, 036a/25, 036b/3, 037a/13, 037b/21, 038a/26, 038a/32, 041a/14, 041a/8, 042a/27, 042a/28, 042a/29, 042a/31, 042a/32, 042b/39, 044a/33, 046b/2, 048a/31, 048a/38, 051a/23, 053a/5, 053b/18, 054a/3, 063b/31, 064a/37, 064a/38, 065b/11, 065b/15, 065b/18, 067b/29, 072a/42, 073a/17, 073b/26, 074b/15, 075a/28, 076b/11, 077a/29, 088a/23, 089b/13, 089b/14, 090a/16, 090a/25, 090b/7, 091a/10, 093b/30, 095b/5, 096b/26, 097b/51, 097b/52, 099a/24, 103b/28, 104a/37, 105a/16, 109b/46, 111a/1, 111b/7, 115a/36, 116b/22, 116b/23, 118a/15, 119b/16, 120a/26, 120b/36, 121b/18, 122a/25, 125a/3, 127a/15, 137a/6, 143b/11, 144a/16, 144b/4, 146a/15, 146a/9, 151a/30, 158a/30, 159a/3, 159b/17, 159b/9, 160a/23, 160b/10, 160b/11, 160b/8, 161a/2, 161a/4, 161b/12, 162a/8, 165b/2, 167a/16, 170a/27, 170b/28, 171b/12, 171b/9, 175a/2, 175b/16, 176a/24, 176b/11, 177a/15, 178a/2, 178b/3, 181b/13, 181b/16,

181b/18, 182a/3, 182a/4, 183a/9, 184a/4,
186a/7, 186b/19, 188a/11,
189a/13, 189a/7, 189a/9, 192b/26,
192b/28, 194b/13,
195a/1, 196b/13, 197b/11,
197b/13, 197b/19, 198a/1, 198b/19,
199b/20, 199b/22,
201a/33, 201b/4, 201b/9, 202a/21,
202b/7, 203a/12, 204b/18, 206b/15,
208a/21,
209a/10, 209a/13, 210a/4, 210a/5,
210a/7, 210a/8, 211a/9, 211b/16, 212a/6,
212a/7, 213a/10, 213a/11,
213a/14, 213b/19, 213b/20, 214a/9,
214b/9, 215a/4,
215a/5, 218a/13, 247a/6, 249b/14,
250a/8, 251b/15, 252b/5, 252b/9, 253b/6,
254b/1, 255a/5, 256a/14, 259b/17,
261a/14, 261b/24, 261b/27, 262a/5,
263a/4,
266a/13, 267a/17, 267b/20
S. 162b/1
s. ḥaẕereyleñ 077a/23
s. ḥāżıroluñzirā 044b/44
s. muḫtarolmuş 252b/9
s. şerīrolmuş 013b/10
s.+ de 029a/34, 052b/65, 072a/43,
108a/15, 157a/6, 157a/10, 157b/12,
159b/17,
169a/30, 179b/12, 180b/12,
184b/15, 185a/1, 188b/4, 193b/20,
194b/10, 200a/4,
202b/6, 204a/13, 208b/28,
245b/21, 257b/1, 260b/7, 260b/8, 261a/15,
261b/27,
263a/5
s.+ de 188a/12
s.+ de mevcūdolub 256b/8
s.+ de sabitolsa 261b/24
s.+ de sabitolsun 261b/24
s.+ de ṣādırolmuş 020b/21
s.+ de sākinolan 146a/12
s.+ de 203b/30
s.+ dedür 188b/5
s.+ dedür 172a/26
s.+ deki 162b/19, 254a/15, 255b/1
s.+ deki i'tiḳatedersiz 213a/14
s.+ den 009b/12, 038b/43, 053a/7,
079a/28, 139b/24, 151a/28, 155a/28,
176b/7,
178a/1, 184a/3, 188b/4, 191b/2,
193b/19, 198a/3, 212b/6, 228b/9, 233a/13,
233b/1, 249b/8, 254a/15
s.+ den ḥükmolunam 160a/3
s.+ den iftiḫarederiz 216b/4
s.+ den taḥsīnolunam 188a/11
s.+ dendürMesīḥiñ 211b/12
s.+ denḳaldırıl-sın 200a/32
s.+ denmi 172b/37
s.+ den 212a/8
s.+ deYesû' 230a/6
s.+ dezināvarve 161a/1
s.+ e 007b/9, 009b/18, 010a/20,
010a/22, 010b/28, 011b/3, 012a/15,
012a/16,
012a/19, 012a/20, 013a/1,
013a/33, 013a/6, 013b/10, 013b/15,
013b/7, 013b/8,
014a/23, 014b/10, 018a/14,
018b/15, 018b/20, 018b/23, 019a/27,
019b/42, 020a/10,
020a/11, 020b/22, 020b/24,
021a/6, 022a/28, 022a/31, 022b/36,
023b/11, 029b/11,
031a/12, 032a/10, 033b/35,
034a/9, 034b/24, 036b/3, 036b/32,
038a/27, 038b/43,
040b/3, 041a/13, 041a/14,
041a/15, 041b/16, 041b/23, 041b/25,
042a/27, 042a/29,
042a/34, 042b/2, 042b/36,
042b/39, 043b/23, 043b/25, 043b/26,
044a/34, 044b/47,
045a/11, 045a/9, 046b/40,
046b/45, 047a/13, 047b/21, 053a/8,
053a/9, 059b/24,
070b/3, 071b/36, 072b/3, 073b/24,
073b/25, 073b/29, 074a/33, 076b/11,
077a/21,
077a/23, 077b/37, 078a/15,

083a/7, 087b/14, 088a/29, 089b/14, 090a/20, 090a/22,
093b/28, 108b/27, 108b/32, 109a/35, 109b/46, 112b/25, 115b/4, 118a/21, 121b/20,
125a/1, 134a/22, 134b/34, 137b/11, 137b/13, 150b/25, 154a/5, 154b/15, 155a/22,
155a/23, 155a/24, 155b/1, 155b/29, 155b/30, 155b/32, 156a/17, 156b/23, 156b/24,
157a/3, 157a/5, 158a/2, 159a/1, 160b/16, 161a/17, 161a/19, 161a/21, 161b/11,
161b/9, 162a/5, 165b/11, 166b/1, 167b/27, 168b/14, 168b/22, 168b/23, 169b/3,
171b/6, 172b/37, 172b/38, 174b/51, 175b/12, 175b/15, 176b/8, 177a/17, 177a/19,
177b/3, 177b/4, 177b/8, 181b/11, 181b/18, 182b/14, 183a/2, 183a/10, 183b/18,
184a/2, 185a/1, 185b/13, 185b/14, 186a/8, 186a/9, 188a/14, 188a/17, 189a/13,
190a/21, 191b/1, 193b/12, 193b/14, 193b/17, 193b/21, 195a/21, 195b/12, 196b/17,
197b/18, 198b/16, 202a/22, 203b/27, 204b/18, 204b/26, 205a/2, 206a/18, 207b/5,
207b/6, 211a/10, 211a/7, 211a/8, 212b/8, 213b/18, 214b/3, 214b/6, 214b/9,
214b/10, 214b/11, 215a/15, 215a/2, 215b/12, 215b/14, 216b/7, 217a/1, 217a/5,
218a/10, 230b/22, 240b/36, 243a/5, 244b/7, 245a/17, 245b/20, 245b/22, 245b/23,
251b/11, 251b/12, 251b/13, 252a/25, 252b/12, 252b/7, 253a/21, 255a/12, 255a/14,
256a/12, 256b/2, 257a/11, 257a/12, 257a/16, 259a/8, 259b/16, 260a/2, 260a/3,
260a/4, 260a/5, 260b/1, 260b/7, 260b/8, 261a/12, 261a/13, 261a/14, 261a/21,
261b/26, 261b/27, 264b/13, 266b/2, 266b/3, 267b/18, 268a/4, 269b/9, 270a/24,
280a/12, 285b/6

s.+ e 'afoluñmuşlardur 261a/13
s.+ e āzādidem 050b/17, 051a/21
s.+ e beddu'āidenlere 011a/44
s.+ e beşāretederiz 260a/3
s.+ e cevride 254a/14
s.+ e düdükçaldıḳ 020a/17
s.+ e emrederiz 218a/6
S.+ e fiġāneyledük 020b/18
s.+ e ḫarabḳalmışdur 042b/37
s.+ e hidāyetetsin 214a/12
s.+ e ḫükmolana 013a/1
s.+ e ızdırābviren 194b/10
s.+ e in'amoluñmuşdur 203b/29
s.+ e 188a/19
s.+ e kāmiloluñ 011a/48
s.+ e laʿnetideler 009b/11
s.+ e ma'lūmola 168a/3
s.+ e ma'lūmolsun 137a/28
s.+ e māni'oldum 137b/13
s.+ e maṭrūdidenler 011a/44
s.+ e muḫabbetetmezim 186b/12
s.+ e muḥabbetidenleri 011a/46
s.+ e muḥālolmayıserdür 031b/20
s.+ e mülḥaḳolsalar 013a/33
s.+ e müştaḳolub 212b/8
s.+ e müştāḳolurlar 184b/14
s.+ e nama'lūmola 169b/1
s.+ e rencişvirenler 011a/44
s.+ e selāmiderler 156a/17
s.+ e selāmvirir 211a/10
s.+ e sütüiçirdüm 159a/2
s.+ e şefḳatiderim 164a/29
s.+ e taḥammülider 118a/15
s.+ e taḥammülideyim 031a/17
s.+ e ta'lümide 261b/27
s.+ e ta'lümider 261b/27
s.+ e tażarru'iderim 157a/10

s.+ e tenbih 213a/11
s.+ e tenbihedenleri 215b/12
s.+ e tenbīhitmişdür 007b/7
s.+ e tenkinidüb 213b/2
s.+ e teslīmetdügüm 168a/3
s.+ e teslīmetdüm 173a/3
s.+ e 182b/16, 194b/10
s.+ e teżarru'idürem 151a/1
s.+ e vaşıyyetetdügüm 053b/20
s.+ e 020b/23, 177a/13, 216a/19
s.+ e'avretleriñizi 034a/8
s.+ eāzād 081a/10
s.+ ebenümismimde 069b/41
s.+ ebeşāret 173a/2
s.+ ebeşāretet-digüm 173a/1
s.+ e 189b/8
s.+ ebeşāretolun-ur 109a/39
s.+ e 206a/18
s.+ eçoḳselāmvir-irler 176a/19
s.+ edaḫī 157a/8
s.+ edür 088b/39
s.+ eeydürem 094a/38
s.+ eeydür-em 010b/32, 010b/34, 011a/39, 011b/5, 012b/29, 014b/11
s.+ eeydür-emsizüñ 011a/44, 012b/25
s.+ egel-irüm 188b/1
s.+ egel-mişdür 038a/32
s.+ egerekdurki 234b/12
s.+ eḥācetim 170a/21
s.+ eḫalaşuñ 203b/29
s.+ e 189b/7
s.+ eiḫbārid-erim 116b/24
s.+ e 122a/27
s.+ e'ilān 205b/15
s.+ eİncīli iḫbārederüz 110b/15
s.+ eḳarşu 009b/11, 069b/41
s.+ eḳopar-a 090a/22, 097a/38
s.+ emedḥ 178a/1
s.+ emuşībet 216b/6
s.+ emuşībet 183b/14
s.+ eol-madı 212a/5
s.+ eonuda 216a/27
s.+ esaḳil 188a/14
s.+ esaḳīl 188a/13
s.+ eselām 156b/21, 156b/23, 245b/25
s.+ eselāmlaruñ 156b/23
s.+ eselāmvir-ir 211b/13
s.+ eselāmvir-ir 211b/12
s.+ eselāmvir-irler 176a/19
s.+ esöyle-meye 212b/2
s.+ esözler 112b/24
s.+ etaḥammülid-eyim 069a/19
s.+ eṭanıḳlıḳvir-ürüm 193b/15
s.+ eümmetlerkieydürem 150a/13
s.+ evir-ürüz 180b/12
s.+ eyim 165b/2
s.+ i 007b/11, 008b/20, 018b/23, 038a/31, 042b/4, 043a/8, 045a/11, 048a/33,
053b/14, 054b/17, 076a/6, 076b/9, 097b/43, 122a/28, 137b/11, 149b/19, 154b/13,
155a/24, 160b/16, 167a/13, 177a/13, 182a/8, 185a/10, 186a/2, 186b/21, 188a/15,
188a/18, 193a/10, 193b/17, 194b/12, 194b/7, 197a/1, 200b/6, 202b/3, 208a/22,
209a/4, 209b/16, 209b/18, 213a/12, 213b/2, 217a/3, 217b/14, 217b/3, 245b/23,
251b/15, 252b/9, 256a/10, 256b/8, 257b/3, 262a/7, 263a/4, 267b/24
s.+ i esiretse 186b/20
s.+ i ibġāẕidenlere 011a/44
s.+ i īġżābideyim 149b/20
s.+ i iğvaedenler 261b/26
s.+ i īḳaẕedem 257a/13
s.+ i imtiḥānetmek 255a/12
s.+ i irsāliderin 018b/16
s.+ i izdihādideñlere 151b/14
s.+ i ḳabulideñ 019b/40
s.+ i ḳabûlideyim 181b/18
s.+ i ḳabūlitmeye 018a/14
s.+ i ḳabżede 215a/5
s.+ i maḥzūnidem 177b/2
s.+ i medḥiderüm 168a/1
s.+ i müeyyidetsin 217b/17

s.+ i taḳdīseylesin 216a/22
s.+ i tecrübeetdi 213b/6
s.+ i teksiridüb 214a/12
s.+ i teslīmiderler 018b/19
s.+ i ẕikrider 196b/16
s.+ i 214a/7
s.+ i 018b/18
s.+ ida'vete 216b/11
s.+ ida'veted-em 216a/24
s.+ ida'vetid-enden 194b/8
s.+ igör-übsize 136b/20
s.+ iḥacil 160b/14
s.+ iḥile 188a/17
s.+ iilet-düb t 076b/11
s.+ i 189b/6
s.+ imuṣibete 043a/8
s.+ in 235a/10, 250a/8, 254a/8
s.+ iñdür 249b/15
s.+ indür 160a/22, 160a/23
s.+ inle 155b/32
s.+ iñle 121b/19
s.+ ioḳu-dum 136b/20
s.+ ioḳu-rsa 167b/26
s.+ ioḳu-rum 122a/26
s.+ iPavlus'uñ 119a/13
s.+ irūḥullah 159b/17
s.+ irūḥ-ı 054a/8
s.+ itaḥzīnet-düm 182a/8
s.+ ivaḳitte 256a/6
s.+ iẕikr 212a/3
s.+ lerde 072a/44, 159b/18, 183a/7
s.+ lerden 013b/9, 021b/11, 072a/44, 197b/8, 269b/9
s.+ lerden a'ẓām 041a/12
s.+ lerdenkileri 207a/18
s.+ lere 137b/15, 155b/2
s.+ lere rāḥatvireyim 021a/28
s.+ leri 007b/11, 018b/17
s.+ leri tekmilide 245b/21
s.+ leri zikriderim 137b/10
s.+ unle 031a/17
s.+ üñ 009b/12, 009b/16, 009b/17, 010a/20, 010b/37, 011a/45, 011a/48, 011b/1, 012a/15, 012b/21, 012b/26, 013a/32, 013a/6, 013b/10, 018a/10, 018a/13, 018a/14, 018b/15, 019a/30, 019a/31, 021a/29, 024a/15, 027b/3, 027b/6, 031b/24, 032b/13, 041a/10, 041a/9, 042a/32, 042a/35, 042b/37, 043b/20, 044a/43, 045a/8, 046a/34, 047a/11, 053b/20, 065b/10, 065b/13, 067a/17, 069b/41, 073b/25, 073b/26, 073b/27, 078a/7, 078a/8, 087b/16, 088b/39, 090a/19, 091a/10, 097a/37, 112b/24, 112b/28, 116b/23, 117b/6, 120b/37, 134b/34, 137b/12, 137b/13, 137b/9, 143b/12, 143b/13, 143b/14, 144a/19, 144a/22, 146a/11, 150b/25, 151a/1, 151a/31, 154b/14, 155a/25, 156a/19, 156b/20, 157a/4, 157b/11, 157b/13, 158a/26, 158b/5, 160a/6, 160b/15, 160b/8, 161b/6, 162a/2, 162a/4, 162b/15, 162b/19, 162b/20, 163a/14, 165a/10, 165b/11, 165b/12, 173b/15, 177a/17, 179a/5, 179b/15, 181b/12, 183b/19, 184b/10, 184b/8, 186a/9, 189a/12, 193a/6, 193b/15, 193b/17, 195b/13, 196b/16, 196b/18, 198b/14, 199b/23, 200a/26, 200a/29, 201b/6, 202a/22, 202b/5, 203a/19, 203b/26, 204b/25, 206b/6, 206b/9, 207a/19, 207b/3, 207b/4, 207b/8, 207b/9, 208b/24, 209a/5, 209a/6, 210a/3, 210a/5, 210a/9, 210b/21, 211a/2, 211a/8, 211b/12, 211b/13, 212a/3, 212a/4, 212a/6, 213b/3, 213b/5, 214a/10, 214a/13, 214a/8, 214a/9, 215b/14, 216a/22, 216a/28, 216a/3, 216b/11, 216b/4, 217a/5, 217b/13, 217b/17, 230b/25, 233a/9, 233b/7,

240b/34, 240b/35, 244b/7, 245a/17, 245b/24,
246b/21, 247a/2, 248b/14, 249a/1, 249a/3, 249b/8, 250a/2, 250a/3, 250a/4,
250a/5, 251a/7, 252a/20, 254a/17, 256a/9, 256b/5, 258a/14, 261a/20, 265a/3,
267a/12, 268a/9, 270a/24, 286b/20
s.+ üñ 'ameledicileri 246b/22
s.+ üñ iftirāolunmasun 153b/16
s.+ üñAllahıñuz 090a/22
s.+ üñatañuz 012a/15
s.+ üñatañuzuñ 011b/2
s.+ üñbabalarıñuz 097b/52
s.+ üñbabalaruñuz 097b/52
s.+ üñbaṣīretinizi 238b/14
s.+ üñbenim 182a/7
s.+ üñda'vetiñizüñ 199a/5
s.+ üñfaḫriñiz 203b/26
s.+ üñgünlerüñüzde 109a/41
s.+ üñḫadurıñızıñ 251b/13
s.+ üñḥākimleriñüz 090a/18
s.+ üñḥaḳḳıñızda 214a/9
s.+ üñḥaḳḳıñızdakileri 204b/18
s.+ üñḥaḳḳıñuzda 027b/7
s.+ üñḥaḳḳuñuzda 065a/6
s.+ üñḫalāṣuñuzuñ 196b/13
s.+ üñḥarāretli 255a/8
s.+ üñḫardaldan 031b/20
s.+ üñḥasebinize 207a/17
s.+ üñhelākıñız 185a/9
s.+ üñḫiẕmetḳarıñız 072a/44
s.+ üñḫiẕmetkāruñuz 041a/12
s.+ üñīmānıñız 216a/3
s.+ üñīmānınızın 251b/9
s.+ üñḳaç 064a/38
s.+ üñḳaç-ışıñız 076b/18
s.+ üñḳādılar 022a/27
s.+ üñḳalbiñizde 210b/17
s.+ üñḳalbleriñizi 206b/7
s.+ üñḳalplerüñüzde 056a/8
s.+ üñḳalplerüñüzden 033b/35
s.+ üñḳatuñnuza 127a/15
s.+ üñḳatuñuzda 211b/16
s.+ üñkelāmın 211a/6
s.+ üñkıleri ṭalebetmem 188a/14
s.+ üñḳuluñuz 036a/27
s.+ üñle 155a/24
s.+ üñmu'allimüñüz 041a/11, 041a/8
s.+ üñmuḥabbetiñiz 202b/9
s.+ üñnoḳṣanınızı 175b/17
s.+ üñoġullarıñızı iğżabetmek 201b/4
s.+ üñoġullaruñuza 013b/10
s.+ üñşerī'atuñuzden 118a/15
s.+ üñtaḳdīsiniz 214b/3
s.+ üñta'limiñiz 093b/28
s. 042a/32, 210b/14, 211b/18, 214b/10, 257a/13

Sodom
S. 018b/15
S.+ a 148b/29
S.+ ların 020b/24
ṣ.+ larda 020b/23
S. 266b/7

ṣofra
ṣ. 028b/27, 066a/28
ṣ.+ lara 094b/2

ṣoġuk
ṣ. 019b/42
ṣ.+ lana 043a/13
ṣ.+ luḳ 135b/2
s. 271b/15, 271b/16
ṣ.+ suñ 271b/15

soḳaḳ
s.+ lara 093a/15
ṣ.+ dan 106b/11

ṣol **:** sol taraf
ṣ.+ larda 051b/39
ṣ.+ lardan 181a/8
ṣ.+ larında 046a/34, 081b/28
ṣ.+ larumda 036a/23, 072a/40
ṣ.+ larunda 071b/38
ṣ.+ laruñda 036a/22
ṣ.+ u 277b/2

ṣ.+ uñ 011b/4

soñ **:** nihayet
ṣ. 250a/4, 251a/5
ṣ.+ ı 144a/22
ṣ.+ u 235a/9
ṣ.+ un 251b/9
ṣ. 174b/52
ṣ.+ a 157a/8
ṣ.+ u 186b/16
ṣ.+ uñ 201a/26
ṣ.+ uña 178b/14

soñra **:** -nın ardından
ṣ. 229b/11, 233b/7, 233b/9, 237a/28, 237b/10, 238a/3, 239a/28, 240a/16,
240b/26, 243b/11, 244a/17, 256a/10, 257a/15, 258b/21, 266b/5, 268b/20, 272a/1,
272a/2, 274b/1, 275a/8, 277a/12, 279a/11, 282b/13, 283a/5, 285b/1, 287a/1, 288a/3
ṣ. 160b/9, 169a/25, 170b/28, 173a/6, 173a/7, 173b/24, 174b/47, 190a/21
ṣ. 005a/12, 030b/1, 043b/29, 045a/11, 045b/19, 051a/31, 052a/53, 052b/64,
054b/14, 055b/1, 059b/17, 060a/29, 067b/31, 068a/2, 077a/24, 077b/1, 079a/28,
081b/20, 083a/12, 083a/14, 083b/15, 083b/19, 092b/7, 094a/37, 095b/11, 095b/4,
095b/5, 095b/7, 101a/19, 104a/38, 106a/4, 108a/15, 108a/20, 108a/21, 108b/25,
109a/36, 111b/7, 113a/36, 117a/1, 117b/6, 118a/18, 119b/20, 121a/3, 121a/6,
122a/29, 123b/15, 129a/17, 129b/24āna, 134a/21, 136a/11, 136a/13, 136a/17, 192b/17
ṣ. fesḥolur 046b/2
ṣ. mürāca'atidüb 112a/16
ṣ. 038a/32
ṣ. pişmān 038a/29
ṣ. Ya'kubcevābvirdi 112a/13
ṣ.+ dur 052b/62
ṣ.+ ki 048a/33
ṣ.+ kiler 090a/24
ṣ. 104a/42

ṣor -
ṣ.- ar 080a/61
ṣ.- ayım 073b/29
ṣ.- dı 067b/24, 068b/16, 080a/60, 124b/34, 128a/34, 281a/15
ṣ.- dıḳaç 069a/21
ṣ.- dılar 059a/10, 070a/2
ṣ.- dılar 065b/18, 070b/11
ṣ.- dular 103a/18

ṣoy -
ṣ.- ar 209b/15
ṣ.- dum 186a/9
ṣ.- duñuz 210a/9
ṣ.- masında 209a/11
ṣ.- ub 077b/4, 135a/35

ṣoyul -
ṣ.- maḳ 180a/4

sökül -
s.- müş 253a/23

söyle - : demek
s.- di 022a/23, 023b/3, 025a/33, 027a/27, 049b/64, 053b/18, 088a/31, 097a/38,
099a/26, 124b/40, 126b/9, 231a/2, 278a/8, 284b/1, 289b/9
s.- di 136b/22, 136b/26
s.- diklerüñ 278a/5
s.- diler 090a/24, 099a/25, 109b/45, 110a/1, 114b/33, 132b/22, 133a/31, 244b/7,
250a/11, 277b/4
s.- diler 267a/15

s.- dim 171a/11
s.- dügi 126b/7
s.- dük 182b/14
s.- dük 114a/14
s.- dükleri 090b/1
s.- dükten 083b/19
s.- düm 179b/12
s.- m 188a/16
s.- me 231b/3
s.- medi 236b/15
s.- medüñ 092b/5
s.- mege 022b/34, 055a/33, 066b/37, 087a/4, 091b/20, 095a/12, 105a/15, 118b/26,
132a/11, 159a/1
s.- meġe 028b/30
s.- mege 128b/10
s.- mek 011b/6, 023a/47, 023a/48, 116a/21, 120b/36, 124b/37, 127b/19, 154b/18,
172a/19, 172b/34, 172b/36, 200b/13, 203a/14, 211a/4, 238a/5, 249b/11
s.- mek cāizdegüldür 187b/5
s.- mek revāolur 131b/1
s.- mek 212a/9
s.- mekden 095a/13, 113b/6
s.- mekten nehietmek 172b/40
s.- mekten nehyeder 213a/16
s.- mem 186b/17
s.- mesinde helākoldular 267a/12
s.- mesinler 254a/11
s.- meye 211a/3, 219b/20, 246b/19
s.- meyeler 091a/18, 094a/41
s.- meyim 171b/6
s.- meyüb 103b/29
s.- mez 025a/34, 060a/34, 171a/2, 228b/9, 233b/9
s.- mışdür 090a/21
s.- mişdur 095b/6, 239a/19
s.- mişdür 231a/2
s.- mişdür 040b/1
s.- mişler 277b/4
s.- miştür 025a/34
s.- ñ 171b/14
s.- n 093a/21
s.- ndiği 259a/2
s.- ndükleründen 133b/11
s.- ne 171b/11
s.- necek 232b/6, 290a/15
s.- neler 109a/43
s.- nen 116a/19
s.- nicek 128a/30
s.- nmek 109b/46
s.- nmiş 100b/7
s.- nmişdür 007a/3
s.- nür 136b/23
s.- r 018b/20, 022b/35, 030b/5, 048b/47, 056a/3, 056a/7, 062a/35, 066a/32,
066b/36, 079b/43, 087a/6, 087a/11, 097b/44, 104a/44, 109b/46, 110a/3, 110a/9,
119a/8, 122a/30, 125a/3, 129b/27, 169b/3, 200b/19, 222a/14, 243a/5, 244a/25,
249b/11, 255a/11, 255a/5, 272a/1, 280b/5, 281a/12
s.- r te'accübider 267a/16
s.- r 171a/3, 171a/4, 241a/5
s.- rim 167a/16, 187a/23
s.- rin 144b/1
s.- riñ 024a/13, 144a/19
s.- riz 158b/6, 212b/4, 235a/10
s.- riz 232a/6
s.- rken 172a/19
s.- rler 092a/32, 105b/20, 172a/23
s.- rse 172b/27
s.- rsiñ 023b/11
s.- rsiz 018b/19
s.- rüm 132b/26, 165b/8, 174a/34, 186b/17
s.- rüñ 202a/21
s.- rüz 158b/13, 158b/7, 178a/17, 188a/19
s.- rüz 179b/12
s.- sinler 172b/29
s.- siñ 172b/29
s.- ycek 111a/25
s.- ye 105a/14

s.- ye 103b/33
s.- yeler 022b/36, 092a/30
s.- yeler 083b/17
s.- yem 136b/20, 172a/21
s.- yen 102b/7, 149b/21, 171a/2, 171a/4, 171b/11, 249b/11, 268b/12
s.- yeni 244a/25
s.- yenler 018b/20, 076b/11, 087a/8, 171b/10
s.- yenüñ 125a/9
s.- yerek 258b/17
s.- yeserdür 090a/22
s.- yesiz 076b/11
s.- yesiz 018b/20
s.- yi 091a/18
s.- yici 219a/13
s.- yim 170b/1
s.- yim 124b/40
s.- yin 171b/6, 188b/3
s.- yiñ 247b/12
s.- yorlar 263a/6, 271a/9
s.- yub 119a/8
s.- yüb 064b/51, 092b/3, 132a/14, 266a/10
s.- yüb 118b/25
s.- yüb 119a/7
s. 042a/28, 117b/10, 229a/15

s. 228b/1

söylen -
s.- meye 244a/20
s.- miş 047a/14, 062a/36
S.- miş 078a/10
s. 076b/11

söyleş -
s.- di 130b/12
s.- diler 131a/24
s.- ir 030b/3
s.- üb 068a/5, 103b/27

söyün - : sönmek
s.- dür 070a/47
s.- dürülmez 007b/13, 070a/43, 070a/44
s.- mez 070a/44, 070a/46, 070a/49

s.+ müştür 045a/9

söyündür -: söndürmek
s. ḳādirolasız 202a/16
s.- meñ 216a/19
s.- meye 021b/21

söz : laf
s.+ i 136b/25
s. 015a/16, 022b/32, 024a/21, 040b/46, 059a/15, 059b/17, 066a/29, 105b/22,
110b/13, 121a/2, 160b/8, 188b/2, 217b/15, 259a/7
s. cevābvirmedi 028a/23
s. ḳararola 032b/17
s.+ de 152b/9, 161a/20, 172a/20, 210b/17, 217b/17, 248a/2
s.+ den 071a/22
s.+ e 050b/14, 126a/22
s.+ i 008a/5, 014b/8, 022b/36, 034b/22, 059a/15, 059b/16, 059b/18, 080b/72,
108a/15, 113b/6, 122b/38, 172a/19
s.+ i ḳabul 034a/11
s.+ i kiẕbiderek 009b/11
s.+ im 161a/19
s.+ ler 156a/18, 158b/4, 200b/6, 209a/5, 215a/18, 222b/4, 266a/10, 290b/6
s.+ leri 033b/1
s.+ leranlara 109a/43
s.+ lerde 096a/23
s.+ lerden 225a/14
s.+ lerḥaḳ 289b/6
s.+ leri 046b/1, 087b/22, 092b/5, 095a/12, 095a/13, 103a/22, 104a/44, 112a/16,
115a/36, 115a/38, 149b/18, 187b/4
s.+ leri kad'eyle 225a/17
s.+ leri tamāmetdügi 014a/28
s.+ leri teẕekküreyleñ 267b/18
s.+ leridür 287b/10

s.+ lerinde 221a/6
s.+ lerinden 267a/15
s.+ lerine 222b/3
s.+ lerini 093a/21
s.+ lerini 132b/26
s.+ lerümden 068a/38
s.+ lerümi 014a/26
s.+ lerümi 014a/24
s.+ lerüñ 224b/12, 244a/19
s.+ lerüñ 268a/3
s.+ lerüñde 140a/4
s.+ lerüñden 022b/38
s.+ lerüñden 022b/37
s.+ lerüñüzi 018a/14
s.+ lülük 200a/4
s.+ süz 161b/7
s.+ ü 024a/20, 024b/23, 059b/16, 062a/36, 079a/40, 090b/4, 147b/9, 203a/14,
231a/3, 236a/9, 259a/6
s.+ ü aşikāresöyler 067b/32
s.+ ü istimā'ider 024a/22
s.+ ü suāl 037b/24
s.+ üdür 260b/7
s.+ ümüz 234b/11
s.+ ümüzü 218a/14
s.+ üñ 024a/19
s.+ ünde 074b/14
s.+ ündeki 215a/15
s.+ üne 245b/22
s.+ ün 246b/21
s.+ ünü 111b/7
s.+ ünü 271a/10

su **:** başlıca içecek
s. 222b/23, 240a/23, 259a/6, 264a/6
s.+ dan 259a/6
s.+ lar 285a/15
s.+ laruñ 276a/10, 281b/2, 282a/8
s.+ yu 248b/11
ṣ. 007b/11, 264a/6, 264a/9
ṣ. 099b/37
ṣ.+ cı 057a/22, 074a/1
ṣ.+ cu 020b/19, 274a/6, 286a/13, 287b/16
ṣ.+ dan 054a/10, 100a/39
ṣ.+ lar 027a/28, 027a/30, 278b/6
ṣ.+ lara 069a/22
ṣ.+ larda 015b/33
ṣ.+ lardan 276a/11
ṣ.+ laruñ 276a/11, 283b/4, 283b/5, 287a/6
ṣ.+ suz 023a/43, 258b/17, 267a/12
ṣ.+ yā 099b/36
ṣ.+ ya 031a/16
ṣ.+ yı 248b/13
ṣ.+ yu 019b/42, 051a/23, 078a/14, 280a/15, 284a/12
ṣ.+ yu 104b/47

su'āl **:** soru
s.+ de 264b/15
s.+ ler 264b/16
s.+ leri 218b/4, 225b/23
s. 093b/27, 198b/20, 246a/5
artık s. 040b/46
sözü s. 037b/24
şeria'tçı s. 040a/35

su'āl it -: soru sormak
ki s.- eriz 262b/22
kem s.- ersiz 249a/3
durdurub s.- diler 090b/7
īmānda s.- dim 246a/6
s.- mezsiz 249a/3
erlere s.- sinler 172b/36
görürse s.- e 264b/16
aña s.- enlere 013b/10
imdi s.- erin 103b/29
kim namazḳılub s.- erseniz 073b/24
ne s.- ersiz 071b/38
kim s.- esiñ 063b/23
ne s.- eyim 063b/24
ki suāletmezsiz s.- üb 249a/3
s.- meyenlere 149b/21

suç **:** cürm
s.+ lu 253a/20

s.+ suz 237b/7
s.+ suzlar 208a/22
ṣ. 130a/5, 162a/7
ṣ.+ ları 250b/16
ṣ.+ suz 157a/8
ṣ.+ suz 238b/14
ṣ.+ suzdur 021a/6
ṣ.+ ṣuzḳanın 050a/4

ṣulḥ : barış
ṣ.+ ü 273b/4
ṣ.+ üñüz 215b/14

ṣulḥ it -: barış yapmak
ḳanından ṣ.- miş 208a/20

sulṭān : hükümdar
s.+ ı 093b/31
s.+ lıḳ 072a/43

ṣūret : görünüş
ṣ. 151b/2, 174b/49
ṣ.+ i 039b/21, 208a/15, 226a/5, 231a/3, 281a/14
ṣ.+ idür ammā 143a/15
ṣ.+ ine 146b/29, 186b/13, 186b/15, 210a/10, 282a/9, 283a/2, 283b/2, 288b/4
ṣ.+ ine secdeederler 282a/11
ṣ.+ ini 204a/7
ṣ.+ leri 097b/43
ṣ.+ li 205b/10
ṣ.+ lü 151b/2
ṣ. 186b/15, 221b/6
ṣ.+ i mevcûdolan 179a/4

Suriye
s.+ ya 009a/24
S. 190a/21
S.+ dan 113a/40
S.+ de 112b/23
S.+ ye 118a/18, 121a/3, 122b/3

ṣuṣa -
ṣ.- dım 046a/34
ṣ.- mış 046a/38

ṣu'ūd : yükselme, yücelme
ṣ. 118a/22, 123b/15, 190b/1, 190b/2, 199a/8, 272a/1, 274b/2, 276a/5, 279a/12, 280b/1, 281a/11, 282a/11

ṣu'ūd it -: yükselmek, yücelmek
yerüşalime ṣ.- di 104b/2
Yeruşalime ṣ.- di 130a/2
ṣadaḳalaruñ ṣ.- diler 102b/5
üzere ṣ.- diler 288b/9
Yeruşalime ṣ.- meye 123a/5
yerüşalime ṣ.- eler 111b/3
bilesince ṣ.- enler 108b/31
yeruşalime ṣ.- er 071b/31
yeruşlimeye ṣ.- er 035b/17
yeruşlime ṣ.- erüz 035b/18, 071b/33
yā secdeitmege ṣ.- düm 129a/12
yeruşalime ṣ.- meye 123a/13

sücūd : secde etme
s.+ unda 209b/23

sücūd et -: secde etmek
āna s.- diler 053b/17

süknā : oturacak yer, mesken
s.+ larınuñ 116b/27

sükūn : sakinlik
s. 262b/17
s. 159b/17
s. 095b/4, 145a/18

sükūn it -: sakinleşmek
cesedane s.- er 209a/10

nuru s.- en 223b/16
anda s.- erler 023a/45
ile s.- mek 163a/13

sükūt : sessizlik
s. 156b/24, 218a/12

s.+ ta 220a/11, 220a/13
s. 124b/40

Süleymān
S. 005a/7, 012b/29
s.+ dan 023a/42
S.+ ı tevlīditdi 004b/6
s.+ ıñ 023a/42
s.+ uñ 093a/13

sülūk : bir tarikata girme
s. 211a/4
s. 153a/13, 194b/16, 199b/17

sülūk et -: tarikata girmek
göre s.- mezsiñ 153b/15
izlerinde s.- eñlere 141b/13
anlar s.- enlere 245a/10
öyle s.- enleri 206a/17
kimesneler s.- erler 206a/18
şehvetinde s.- erler 258a/10
ile s.- esiz 200b/15
s.- esiz 207b/10
vaḳit s.- diñiz 210a/8
tertipsiz s.- en 218a/6
ile s.- erler 195b/16
lāyıḳ s.- esiz 199a/2

sür - : sürmek
s.- di 097b/45, 118a/17
s.- düler 288b/4
s.- düm 131b/6, 144b/9
s.- e 165b/10
s.- elüm 219b/2
s.- elüm 143b/3
s.- en 268b/18
s.- enler 209b/20
s.- er 143b/11, 164b/39, 229a/3, 272b/9
s.- er 144b/2, 194a/26, 239a/18
s.- erim 203b/22
s.- eriz 229a/12
s.- eriz 215b/11
s.- esiz 146a/13, 249b/15
s.- mek 146a/12, 226b/12
s.- mek vācib 131a/24
s.- mekten 242a/25
s.- mesi 258a/13
s.- meye 254b/2
s.- mez 143b/10
s.- ürüm 191b/20

sür'at : hız
s. 063b/25, 106a/7, 116a/15, 156b/20, 189b/6, 220b/14, 222b/22, 227a/9,
245b/23, 257a/14, 269a/5, 279a/15, 290b/7

sürç - : tökezlemek
s.- diler 148b/32
s.- e 154a/21
s.- ecek 148b/32, 148b/33, 252b/8
s.- emezse 248a/2
s.- enlere 252b/8
s.- eriz 248a/2

sürūr : sevinç
s.+ uñuz 249b/10
s. 154b/13
s.+ dan 088a/28

sürü : hayvan sürüsü
s.+ nün 165b/7, 255b/3
s.+ si 061a/12
s.+ süne 255b/2
s.+ ye 165b/7

sürükle -
s.- nen 102b/13, 104b/6
s.- nenlerüñ 138a/24
s.- en 248b/7

sürül -
s.- düġümüz 134b/27
s.- müşdür 235a/7
s.- müşler 248a/4, 258b/17

şād : sevinçli

ş. 204b/18, 250b/13, 255a/13
ş.+ lıḳ 215b/16, 280a/12
ş. 109b/48, 170b/6
ş.+ lıḳ 097a/41, 154b/10, 170a/27, 177b/2, 177b/3, 182a/4, 182a/8, 182b/16

şāh : hükümdar
ş. 285a/10
ş.+ dur 285a/12
ş.+ ı 236a/2
ş.+ ıdır 236a/2
ş.+ ın 242a/24, 242a/27
ş.+ lar 219b/2, 273a/10, 285a/13
ş.+ ları 268a/6, 284b/2
ş.+ larına 284a/14
ş.+ laruñ 236a/1, 284a/13, 290a/25
ş.+ lıḳ 273a/11, 288b/4, 290b/5

ş. 026b/9, 063b/27, 132a/13
ş.+ a 033a/23, 039a/2
ş.+ a beyānetdi 130b/14
ş.+ ı 006a/9, 081b/27
ş.+ ı ṭalebidüb 108a/21
ş.+ lıḳ 143a/17, 143a/18, 143a/21, 143b/12, 160b/8, 160b/9
ş.+ un 132b/26
ş.+ uñ 107a/20
ş.+ unkisinden 107a/20

şāhāne: harika
ş. 252b/9
ş. 247a/8
ş. 107a/21

şāhid : tanık
ş. 271b/14
ş. 086b/23
ş.+ i 132a/15
ş.+ im 255b/1
ş.+ ler 098a/58, 240b/28
ş.+ dür 202b/8, 266a/12, 268a/5
ş.+ ler 049b/64
ş.+ lerime 278b/3
ş.+ lıḳid-er 264a/6
ş. 222a/20
ş.+ ler 080a/63, 122a/26, 223a/13
ş.+ lerde 224b/2
ş.+ leri 095a/13
ş.+ leridir 108b/32
ş.+ lerüñ 188b/1, 243a/1
ş.+ lerüz 088a/32, 089b/15, 104a/39
ş. 212b/6

şāhid ol -
āna ş.- asıñ 125b/16

şāhin
ş. 187a/32

şā'ir
ş.+ lerden 116b/28

şaḳaḳ : alnın iki yanı
ş.+ lar 157a/10, 159a/3, 168b/18
ş.+ lara 156a/17

şaḳī : eşkiya
ş. 271b/17

şākir : şükür eden
ş.+ len 210b/15
ş. 138a/21

şākird : talebe, mürit
ş. 018b/24, 035b/17, 079a/32, 100b/10, 101a/26, 113a/1, 120a/30
ş.+ i 123b/17
ş.+ ler 029a/36, 030b/6, 032a/1, 037b/20, 042b/3, 047a/17, 047b/19, 048a/36, 070b/13, 086b/25, 094b/1, 101a/20, 101b/38, 105b/26, 109b/52, 111a/28
ş.+ ler 121a/7
ş.+ lerānı 027a/26
ş.+ lerānları 034a/14
ş.+ ler 071a/24
ş.+ lercelile 053b/16
ş.+ ler 026b/20

ş.+ lerde 027a/22
ş.+ lere 026b/18, 047b/26, 048b/40, 068b/14, 101a/26
ş.+ leri 009a/2, 015b/24, 015b/25, 025a/36, 026b/12, 028a/23, 028b/33, 034b/25,
036b/1, 042b/1, 047a/8, 062b/1, 065b/18, 067b/34, 069a/28, 070b/11, 073a/15,
078a/12, 118b/1, 119a/8, 122a/31, 123a/4
ş.+ lerim 047b/19
ş.+ leriñ 111b/10
ş.+ leriñānı 021a/2
ş.+ lerine 029a/36, 040b/1, 053a/7, 057b/9, 064a/41, 066b/5
ş.+ lerine ıżdırāretdi 064b/45
ş.+ lerine iḫbāritmege 053a/9
ş.+ lerine suāleyledi 067b/27
ş.+ lerine 019b/1
ş.+ lerine 029b/13
ş.+ lerini 028b/32, 066b/1, 067b/33, 078a/13
ş.+ leriniñ 076a/1
ş.+ lerinüñ 015a/21, 019b/3
ş.+ lerinüñ 065a/2
ş.+ leriṭaşraçıḳ-ub 078b/16
ş.+ lerḳatına 023b/10
ş.+ lerün 094b/2, 094b/7, 105b/29, 111a/22
ş.+ lervar-ub 037a/6
ş.+ üñ 019b/42
ş.+ leri 118a/23
ş.+ lerine 030a/20
ş.+ lerineetti 046b/2
ş.+ lerüm 078a/15
ş.+ lerine 060a/35

şān **:** şöhret, ün
ş. 204b/17
ş.+ lıḳ 110b/17, 112b/31, 194a/27, 205a/29
ş.+ lıḳvir-diler 111b/4
ş. 032b/13
ş.+ lıḳ 009b/12

şarḳ **:** doğu
ş.+ dan 289b/13

şāyed **:** eğer
ş. 073a/13
ş. 225b/25, 230b/15
ş. 024b/29, 045a/9, 142b/8, 150b/22, 165a/9, 177b/7, 184a/4, 186a/3, 188a/20, 233b/1

şebeke : balık ağı
ş.+ yi 008b/18, 054b/16

şebīh **:** benzer
ş. 148b/29, 280b/2, 280b/4, 282b/14, 286b/19
ş.+ dür 075a/31
ş.+ ler 195a/21
ş. 290a/19

şefā'at : bağışlanma için aracı olma
ş. 146b/27, 149b/2

şefā'at it -: aracı olmak
ḥaḳḳumuzda ş.- er 146b/26
bize ş.- er 147a/35

şefḳat **:** sevgi
ş. 188b/2
ş.+ sizliğinde 209b/23

şefḳat it -: sevmek, acımak
feriştelere ş.- medi 257b/4
dünyāya ş.- mesi 257b/5
saña ş.- e 150b/22
size ş.- erim 164a/29
bize ş.- üb 177a/23
göre ş.- medi 150b/21

şehādet : tanıklık
ş. 043a/13, 055b/45, 076b/10, 092a/33
ş. 140b/21, 176b/12, 213a/12, 219b/6, 223a/13, 226b/1, 228a/13,

236b/17,
250a/3, 256a/12, 264a/7, 264a/8, 264a/11, 265b/3, 266a/12, 274a/10, 278b/7,
287b/10
ş. kesbetdi 241a/4
ş. kesbetdiler 241a/2
ş.+ e i'tiḳādetmedi 264a/11
ş.+ i 157a/6, 220b/8, 232b/6, 241a/5, 264a/9, 264a/10, 268a/10
ş.+ ianlardadır 287b/10
ş.+ imiz 216b/10, 266a/12
ş.+ in 283a/5
ş.+ inden 224a/8
ş.+ ine 268a/2
ş.+ ini 158a/2
ş.+ ini ḳabûlederiz 264a/9
ş.+ inüñ 280a/11
ş.+ lenmiş 222a/10
ş. 014b/5, 097b/44, 113b/3, 122a/23, 125a/5, 125b/13, 136b/23, 236a/9
ş. etdi 111b/8
ş. etmek 131b/5
ş. idüb 099a/25
ş. virdün 127a/11
ş.+ i 288b/4
ş.+ ler 028a/19
ş.+ üñ 125b/18

şehādet it -: tanıklık etmek
ş.- erek 225a/14
ş.- eriz 263b/14
Allahın ş.- diği 264a/10
ne ş.- erler 049b/63, 080a/61
tekrār ş.- erim 194a/3
ve ş.- erin 199b/17
kelāmīna ş.- üb 110a/3
İncīlini ş.- mek 122a/25
öyle ş.- mek 127a/11

şehādet vir -: tanık olarak ifade vermek

ş.- üb 088b/40
nesneyi ş.- ürler 050b/14
ve ş.- dik 214b/7
bile ş.- ir 231b/4
hep ş.- mişdur 266a/12
büyüge ş.- ür 132b/22
peyġamberler ş.- ürler 104a/43

şehir : şehir, kent
ş. 009b/14, 015b/34, 055a/33, 110b/19, 120a/29, 282a/8, 286a/11, 286a/16,
286b/19, 286b/22, 289b/14, 290a/16, 290a/19
ş. 037a/10
ş. 124a/30
ş.+ de 061a/14, 098b/9, 112a/21, 113b/12, 122a/23, 124a/29, 125a/3, 187a/26
ş.+ de 018b/23
ş.+ de sākinoldı 007a/23
ş.+ de 129a/13
ş.+ deçoḳḫalḳum 117b/11
ş.+ deki 113a/36
ş.+ den 018a/14, 037b/17, 042a/34, 073b/20, 098a/58, 113b/13, 115a/39, 123a/5,
124b/39, 282b/20
ş.+ ler 266b/7
ş.+ lerden 093a/16
ş.+ lerden 113b/4
ş.+ lere 065a/56
ş.+ lere va'ẕeyledi 100a/40
ş.+ leri 284a/19
ş.+ leri 020b/20
ş.+ lerinde 019b/1
ş.+ lerini külidüb 257b/6
ş.+ lerini 018b/23
ş.+ lü 124b/39
ş. 100a/6, 110a/6
ş.+ e 015b/33, 018a/11, 018b/16, 042a/34, 047b/18, 055b/45, 102b/9, 106b/10,
109b/44, 111a/21, 241b/10, 249b/13, 286b/19
ş.+ e girü 037b/18
ş.+ e 063a/12

ş.+ evar-uñ 078a/13
ş.+ i 110b/13, 116a/17, 120b/35, 242a/17, 278b/2, 284a/19, 288b/9, 289a/2, 289b/11, 290a/15, 290a/16
ş.+ iānaḳarīb 133b/8
ş.+ idür 113b/12
ş.+ imizyoḳdur 245a/14
ş.+ in 187a/32, 278b/8, 290a/21
ş.+ iñ 279a/13
ş.+ inde 098b/6, 104b/5, 114a/14
Ş.+ ine 018a/6
ş.+ ini 039a/8
ş.+ iya 022a/25
ş.+ ümüze 114a/20
ş.+ ün 109b/50, 131a/23, 156b/23
ş.+ üñ 115b/6, 115b/8
ş.+ üñçoḳluġu 110a/4
ş. 078b/16, 110b/20
ş. taḥrişetdiler 115b/5
ş.+ dür 010b/36
ş. 290a/23

şehvet : cinsel arzu
ş. 214b/5, 246a/15, 256b/5
ş.+ i 144b/7, 210a/5, 246a/15, 261a/16, 261a/17
ş.+ i 144b/8
ş.+ inde 258a/10
ş.+ ini 194b/17
ş.+ ler 195a/25, 226a/7
ş.+ lerde 254b/3
ş.+ lerden 225b/22
ş.+ lere 153a/14, 223a/9, 229a/3, 251b/15
ş.+ lere 229a/12
ş.+ lerince 226b/3
ş.+ lerince 199b/23
ş.+ lerinde 138a/24, 197a/3, 258b/18
ş.+ lerinde 143b/13
ş.+ lerinden 252b/11
ş.+ lerine 254b/2, 259a/4, 267a/16, 267b/18
ş.+ lerüñ 059b/19
ş.+ li 222a/11

şekk : şüphe
ş. 043a/10, 103a/20, 165a/13, 260b/11
ş. idesiz 078b/27
ş.+ lere 156a/17
ş. 269b/15
ş. 037b/21
ş.+ i 020a/7, 024a/22, 026a/57, 048a/34, 079a/29, 154a/21, 154a/23, 187a/30
ş.+ ī 062b/4
ş.+ i bāṭıloldı 194b/12
ş.+ i 153b/14
ş.+ üm 048a/34

şeḳil : şekil, resim
ş.+ de 083a/12
ş.+ leri 276b/7
ş.+ leridür 239a/24
ş.+ li 198b/11
ş.+ i 164a/32, 272a/3
ş.+ inde 110b/12
ş.+ ine 272a/3
ş. 068a/2
ş. 030b/2
ş.+ müz 179a/17
ş. 206a/21

şekvā : şikayet
ş.+ sı 210b/13

şem' : mum
ş.+ den 282b/13
ş.+ dān 009b/15

şem'dan : şamdan
ş.+ 238a/2
ş.+ 268b/13, 278b/4
ş.+ ıñ 268b/13
ş.+ ıñı 269a/5
ş. 059b/22
ş.+ ıñ 269a/1

şer **:** kötülük
ş. 057b/4, 081a/14, 189a/7, 219a/9, 248b/8, 256a/8, 266a/11
ş.+ den 237a/26
ş.+ ler 100b/13
ş.+ lerden 217b/4
ş.+ leri 227a/14
ş.+ lerüñ 223a/10
ş.+ in 218b/7
ş.+ isizlere 219a/9
ş.+ ün 094a/34
ş. 051a/23, 138b/29, 145a/21
ş.+ e 011a/39
ş.+ i 013a/34, 228b/8
ş.+ iiḫrāc 022b/36
ş.+ in 253a/16
ş.+ iñ 216a/22
ş.+ ir 023a/45, 029a/4
ş. 180b/11

şerī'at **:** din hükümleri
ş. 218b/8
ş.+ e 236a/5
ş.+ i 219a/9
ş.+ ine 246b/25
ş.+ ini 197b/15
ş.+ siz 217a/8
ş. 139a/15, 140b/18, 140b/20, 140b/21, 141a/27
ş.+ den 144b/3
ş.+ den 139b/25
ş.+ e 126b/3
ş.+ ı 109a/39, 141a/27
ş.+ i 098a/54, 139a/14, 139a/15, 141a/31, 145a/21
ş.+ i ḥıfẓitmek 112b/24
ş.+ i icrāidersiñ 139b/25
ş.+ i 247a/8
ş.+ imiz 128b/6
ş.+ in 139b/26, 240b/28
ş.+ inca 125b/12
ş.+ inden 136b/23, 144b/3
ş.+ ine 130a/8
ş.+ li 229b/9
ş.+ te 139b/23
ş.+ tekıleri 139a/14
ş.+ tekilere 140b/18
ş.+ ün 141a/29
ş.+ üñ 139a/15

şerīk **:** ortak
ş.+ ler 167b/21
ş.+ leri 240b/34
ş.+ ümdür 184a/23

şerīr **:** kötü insan
ş.+ de 264b/20
ş.+ dür 262a/12
ş.+ ler 022b/34
ş.+ lere 269a/2
ş.+ leri 025b/50, 038b/41
ş.+ ün 025a/38
ş.+ dendür 011a/38
ş.+ leri 011a/45
ş. 024a/19
ş.+ den 012a/13

şetm **:** küfür, sövgü
ş. 221a/9, 246a/5, 254a/9
ş. 138b/30, 154a/3, 255a/14
ş.+ in 242a/26
ş.+ ini 245a/13
ş.+ leri 154a/4

şetm it -: küfür etmek
āna ş.- diler 082a/33

şevḳ **:** istek, arzu
ş. 213b/18
ş.+ i 182b/11
ş. 236b/20

şevket **:** ululuk
ş. 268a/6

şey
ş. 018b/19, 065a/4, 132b/26, 165b/11, 186b/15, 190b/6, 195a/3

ş. 243a/5
ş. 269b/16
ş.+ dürki 188a/13
ş.+ i 167a/19
ş.+ in 268a/9

şeyḫ : ihtiyar, önder
ş. 272b/10
ş.+ lerüñ 250b/14, 273a/11, 273a/5, 273a/6, 281b/3
ş. 272a/4, 273a/8, 287a/4
ş.+ den 265a/1, 265b/1
ş.+ e 221b/1
ş.+ ler 049a/58, 049a/59, 051b/41, 053b/12, 080a/54, 111b/6, 112b/23, 228b/2
ş.+ ler 123b/19
ş.+ lerden 050b/12, 067b/31, 079b/44
ş.+ lerden 113b/4
ş.+ lerden 111b/4
ş.+ lere 112a/22, 127a/14, 256a/5
ş.+ lere 050a/4
ş.+ leri 050a/1, 090b/6, 095a/12, 130b/15
ş.+ lerinden 048b/48
ş.+ lerḳatına 111b/3
ş.+ ler 073b/28
ş.+ lerüñ 065a/5, 275a/11
ş.+ li 241a/2

şeytān
ş.+ a telsīm 161a/5
ş. 213b/18
ş.+ a teslīmeyledim 219b/20
ş.+ laruñ 221a/1
ş.+ üñ 217a/9
ş. 008b/10, 028a/22, 030a/23, 031a/18, 054b/13, 058b/26, 107b/10, 186b/14, 269b/14, 280a/9, 288a/2, 288b/8
ş.+ a rücu'etdiler 222a/15
ş.+ dan 178a/11
ş.+ ı 020b/19, 058a/24, 066a/26, 066a/31, 083a/10, 156b/20
ş.+ ın 271a/9
ş.+ ıñ 104a/38, 270a/24
ş.+ lar 247b/19
ş.+ lara 277b/20
ş.+ ları 022a/24, 022a/28, 055a/33, 058a/22, 069b/38
ş.+ ları 022a/27
ş.+ larıçıḳar-ur 055b/40
ve ş.+ ları058a/17
ş.+ laruñ 058a/22
ş.+ lıdır 248b/16
ş.+ uñ 187b/7
ş.+ uñ 132a/18
ş.+ üñ 269b/13, 269b/9
ş.+ 092b/3, 066a/30

şiddet : sertlik, aşırılık
ş. 118b/28, 134a/18, 286b/21
ş.+ i 124b/35, 135a/42

şikār : av
ş. 258a/12

şikāyet
ş.+ çiler 267a/16

şikeste : kırık
ş. 140b/15

şimāl : kuzey
ş.+ den 289b/13

şimdi : şu anda
ş. 007b/10, 010b/28, 026b/15, 027a/24, 028b/32, 048b/44, 049a/53, 049b/64, 051b/42, 051b/43, 060a/38, 064a/35, 064a/36, 066b/2, 071b/30, 073a/11, 082a/32, 082b/42, 082b/44, 090a/17, 090b/4, 091b/29, 094a/38, 095b/5, 097b/53, 102b/5, 106b/11, 107b/11, 113a/36, 115a/36, 115a/37, 122a/22, 125a/1, 125b/16, 127b/21,

129a/13, 129b/25, 131b/6, 132a/17, 133b/9, 134a/22, 140b/21, 142a/19, 142b/11,
144a/22, 144b/6, 145a/21, 145b/1, 151a/30, 152b/11, 155a/23, 155a/25, 159a/2,
160b/8, 161b/11, 162a/7, 170a/19, 171a/12, 171a/13, 175b/12, 175b/7, 180b/16,
181a/2, 183a/11, 188b/2, 189b/10, 191b/3, 193a/9, 193b/20, 197a/1, 197b/13,
198a/5, 198b/10, 200b/8, 203a/20, 203b/30, 204a/12, 206a/18, 206b/10, 208a/22,
208b/24, 208b/27, 210a/8, 213b/6, 214a/9, 222a/15, 225b/18, 229a/13, 230a/10,
230a/11, 230b/16, 232a/8, 237b/6, 238a/5, 239a/25, 239a/26, 249b/16, 251a/8,
251b/12, 252b/10, 259b/18, 261b/28, 262a/2, 265a/5, 267b/25, 280a/10
ş. aḫzetdim 205b/11
ş. 'arżeyleñ 144a/19
ş. ferḥiderim 182a/9
ş. iḫbāreyledi 244a/26
ş. ihdāoluñmakım 227a/6
ş. i'tiāḳatitmediler 151a/31
ş. kareder 217a/7
ş. keşfolunmuş 156b/26
ş. mani 217a/7
ş. mükemmel 205b/11
ş. tekrārederim 189b/9
ş. ẓāhirolmuş 224a/10
ş. żiyāeder 260b/8
ş.+ den 268b/20, 272a/2
ş.+ deñ 047b/29, 079b/41
ş.+ ki 007b/15, 259a/7, 263a/4
ş.+ ye 020a/12, 043b/21, 137b/13, 160b/13, 165a/7, 260b/9
ş. 194a/30
ş. 146a/18, 150a/5, 183b/14, 221a/8, 223b/17, 227a/9, 238b/9, 251a/6
ş. 146b/22, 202b/6

şirket : ortaklık
ş. 260a/3
ş.+ de 088b/42
ş.+ i 167a/16, 167a/17, 181b/14, 189a/13, 204a/1, 230a/6
ş.+ imiz 260a/3, 260a/6, 260a/7
ş.+ ine 157a/9
ş.+ ini 205b/10
ş.+ iñṣaġlarını 191a/9

şiş -
ş.- miş 135b/5
ş.- mişdur 222b/4
ş.- mişer 226a/4

şişir -
ş.- ür 164b/1

şol : şu, o
ş. 043b/21, 060a/28, 118a/18

şöyle : şunun gibi
ş. 006a/6, 007b/15, 009b/12, 013b/10, 015b/24, 015b/28, 020b/26, 022a/23,
023b/2, 025b/49, 025b/54, 028b/30, 032b/13, 034a/12, 035b/16, 043b/24, 044a/33,
049a/55, 050b/15, 056a/12, 056a/2, 057a/28, 057b/10, 058b/1, 060a/32, 060a/38,
060b/40, 065b/18, 068a/3, 077a/29, 080a/60, 082a/39, 086b/19, 093a/15, 095b/8,
106a/8, 106b/15, 113a/39, 117a/33, 119a/10, 119a/12, 121b/12, 122b/35, 135a/44,
136a/14, 137b/15, 142b/12, 143a/18, 150a/5, 150b/26, 158b/11, 159b/16, 161a/1,
163b/17, 165a/12, 166a/14, 166a/15, 168b/11, 169a/29, 169b/13, 171b/12, 171b/9,

172a/21, 172a/22, 172a/25,
173a/11, 173b/22, 174b/42, 176b/8,
177b/7, 183a/6,
183a/7, 183b/12, 191b/3, 192b/24,
193a/3, 195a/2, 199b/20, 201a/33, 206a/2,
212a/9, 212b/8, 215a/14, 216b/4,
233a/11, 234b/3, 234b/5, 235b/15, 238a/6,
241a/4, 244a/21, 248b/10,
248b/12, 248b/6, 257a/11, 269b/15,
271b/16, 277a/17,
281a/13, 284a/18, 286b/21
ş. 'addetsün 160a/1
ş. fikirediyorlar 056a/8
ş. ta'līmiderse 010a/19
ş. ta'yīnitmiş 121b/13
ş. vaşiyeteyledi 109b/47
ş. va'ẓiderüz 173a/11
ş. va'ẓitmege sa'y 155a/20
ş. żiyāetsun 009b/16
ş.+ dürtañrınüñ 253a/15
ş.+ ki 055b/45, 058a/20, 119b/16

şu'le **:** alev
ş. 043b/27
ş. 204b/15
ş.+ si 132a/13

şükr **:** şükür, teşekkür
ş. 128b/4, 154b/12
ş.+ edüb 047b/27
ş.+ ü 184b/12, 214a/9, 272b/9
ş.+ üne 172a/17
ş. 153a/6, 178a/14, 183b/16,
184b/15, 200b/5, 206b/6, 211a/3, 221a/4,
221a/5, 275a/12
ş.+ ler 184b/12, 219b/2
ş.+ lerbizüm 176b/12

şükr it -: teşekkür etmek
pedere ş.- er 207b/12
ş.- erim 224a/3
ş.- üb 169a/24
ş.- mesi 209a/7
rabbe ş.- er 153a/7
ş.- erim 172a/18
dāima ş.- erim 157a/4
tañrıyā ş.- erim 145b/25
tañrıyā ş.- erüm 157b/14
tanruma ş.- erüm 137b/8
Allaha ş.- üb 136a/15
alub ş.- üb 066b/5
saña ş.- ürem 020b/25
içün ş.- mekden 196b/16
ş.- er 219a/12
ş.- er 202b/3
ile ş.- er 210b/18
ş.- er 201a/20
tañrıma ş.- erim 230a/4
atasına ş.- eriz 207b/3
durmayub ş.- eriz 213a/13
içün ş.- eriz 212a/2
saña ş.- eriz 279a/17
tañrıya ş.- mek 216a/3, 217b/13

kim ş.- erim 167b/31

şüphe **:** kuşku
ş.+ lediler 087b/12
ş.+ ledüñ 027a/31
ş.+ siz 219b/9

şüphe it -: kuşkulanmak
hiç ş.- meyub 246a/6
ş.- enkimesne 246a/6
ḳalbiñde ş.- meye 073b/23

tā **:** uzaklık ya da zaman anlatan sıfat
t. 005b/22, 008b/15, 021b/9,
023a/42, 024a/15, 025a/35, 031b/27,
037b/19,
042a/26, 050a/2, 051b/35, 056a/9,
057b/6, 059a/10, 059b/21, 061a/12,
064a/36,
064a/41, 065b/10, 077b/2,
079b/49, 081b/20, 086b/25, 088a/26,
089a/2, 090a/19,
091a/17, 091b/28, 093b/27,
093b/32, 096a/19, 098b/11, 099a/16,
100a/40, 100b/13,
103b/33, 104b/47, 105b/23,

109b/47, 112a/17, 115a/36, 116b/27, 126a/24, 127b/24,
128b/4, 129a/17, 129b/26, 132a/18, 135a/42, 136b/20, 136b/23, 136b/27, 137b/11,
137b/13, 138a/21, 140a/4, 141a/26, 141b/12, 141b/16, 143a/20, 143a/21, 143b/4,
145a/13, 147b/5, 147b/11, 148a/18, 148a/23, 150a/11, 150b/20, 150b/25, 151a/31,
151a/32, 151a/36, 151b/2, 153b/9, 154b/13, 154b/16, 155a/19, 155a/20, 155b/32,
156b/27, 157b/15, 158b/12, 158b/5, 159b/18, 160a/5, 160a/6, 160b/8, 161b/7,
164a/34, 165a/13, 165a/9, 165b/12, 166a/20, 166a/21, 166a/22, 166a/23, 166b/27,
166b/6, 168a/33, 168b/19, 169a/32, 169a/34, 170a/25, 172b/31, 175a/2, 175b/6,
176b/11, 176b/9, 177a/15, 177b/4, 178a/11, 178b/13, 179b/15, 179b/7, 180b/12,
180b/15, 181a/3, 183a/6, 183a/9, 183b/14, 183b/20, 184a/3, 184a/4, 186a/7,
186b/12, 187b/9, 189a/7, 190b/5, 191a/10, 191a/16, 191b/19, 192a/14, 192b/24,
193a/5, 195b/12, 195b/13, 197b/15, 197b/7, 197b/9, 199a/11, 200a/30, 201a/28,
201b/3, 202a/22, 203a/10, 203b/27, 204a/10, 204b/15, 205a/27, 205a/30, 205b/10,
206a/21, 207b/10, 208b/28, 210b/22, 211a/6, 211a/8, 211b/12, 211b/16, 213a/12,
215b/10, 215b/15, 216b/5, 217a/6, 217a/10, 217b/12, 217b/2, 218a/9, 218b/3,
219a/16, 219b/2, 219b/20, 220a/6, 220b/15, 220b/8, 221b/8, 222a/16, 222a/21,
222b/1, 223b/20, 224a/4, 226b/17, 227a/17, 228a/5, 228b/4, 228b/5, 229a/10,
229a/14, 229b/14, 229b/15, 229b/7, 230a/6, 230b/14, 230b/15, 230b/19, 231b/1,
233a/12, 233a/13, 233b/1, 234a/11, 234a/16, 235b/18, 235b/20, 236a/4, 236b/18,
236b/21, 237a/25, 237a/28, 238b/15, 242b/28, 242b/35, 243b/10, 243b/13, 243b/15,
243b/16, 245a/12, 245b/19, 246b/18, 248a/3, 249a/3, 250a/9, 250b/13, 250b/17,
251a/7, 252a/24, 252a/25, 252b/12, 252b/9, 253a/21, 253b/1, 254a/16, 254b/2,
255a/11, 255a/13, 256b/4, 258b/18, 259a/2, 259b/17, 260a/4, 260a/9, 261a/19,
261b/28, 262a/5, 262a/9, 263a/9, 263b/17, 264b/13, 264b/14, 264b/20, 265a/8,
266a/8, 268b/12, 270a/21, 271a/11, 271b/18, 271b/19, 273b/3, 274a/11, 274b/1,
275b/3, 276a/7, 276b/5, 277a/16, 277b/20, 278b/6, 279b/4, 279b/6, 284a/12,
284a/15, 285b/4, 287b/15, 288a/3

t. ānıanlarateslīmide 078a/11
t. ānıhelākide 069a/22
t. ānımelāmetideler 057b/3
t. deynolunalar 255a/6
t. faḫretdıkleri 186b/12
t. günāhetmeyesiz 260b/1
t. ḫizmet 144b/6
t. iḫtilafiden 228b/8
t. imtiḥānoluñasız 269b/9
t. ḳādirola 228a/9
t. muḥtācolana 200a/29
t. şifābulasız 250b/16
t. teftīşolunub 131a/26
t. teslīmolalar 228a/14
t. 243a/3
t. 006b/15, 007a/23, 008a/1,

008a/3, 008a/6, 009b/18, 011a/45, 011b/2,
011b/4, 011b/5, 011b/1, 012a/14,
012a/16, 012a/18, 013a/1, 013a/6,
015a/17,
015a/21, 021b/17, 024b/29,
026b/15, 032b/17, 034a/13, 042a/35,
058b/29, 073a/14,
140b/18, 142a/18, 144b/4, 154a/6,
154b/9, 180a/5, 180b/10, 181a/21,
184b/10,
184b/8, 185a/9, 186a/3, 187b/6,
189b/4, 192a/14, 193b/12, 193b/17,
195a/1,
196b/10, 196b/12, 196b/18,
198b/10, 201a/24, 201a/27, 201b/11,
202a/21, 205b/9,
230b/19, 240b/37, 253b/7, 290a/15
t. ekledesiz 287b/18
t. ṣabreyle 154a/4

ṭa'ām : yemek
ṭ.+ ı 007a/5
t. 041a/6
t. 165a/13, 165a/8
ṭ.+ a 234b/12, 244a/17
ṭ.+ dan 153b/15
ṭ.+ ı 044b/45, 089a/47
ṭ.+ ıñ 271b/21
öyle ṭ.+ ıñḥāżır 039a/4
ṭ.+ lar 096a/12, 223a/8, 245a/9
ṭ.+ lardan 221a/3
ṭ.+ ları 066a/20
ṭ. 153b/17, 247b/16
ṭ.+ ı 159a/2
ṭ.+ lar 162b/13
ṭ. 134b/33, 135a/37
ṭ.+ dan 012b/26
ṭ.+ ı 134b/34
ṭ.+ ına 018a/11
ṭ.+ ına cem'oluñ 287b/17
ṭ.+ īn 153b/15

ta'mīd it -: vaftiz etmek
tevbeye t.- erin 007b/11

ta'mīd ol -: vaftiz olmak
Yesū' t.- ınıcaḳ 008a/16
senden t.- unam 007b/14
andan t.- unmaġa 007b/14
andan t.- unurlar
007b/6Yehūdiyyet

ta'accüb it -: şaşırmak
ādemler t.- diler 015b/27
etse t.- mek 262b/14
işidicek t.- di 014b/10

ta'aḳḳul it -: akıl etmek
nedür t.- er 200b/18
ve t.- n 065b/15

ta'arruż it -: saldırmak
mīrasına t.- elim 038b/39

tabanca : silah
t.+ lar 160b/11, 253a/20
ṭ.+ lar 049b/68, 080b/65, 187b/7

tabī' : doğal
t. 014b/1, 106a/9, 254a/12,
274a/8
ana t. 036b/30

tabī'at : doğa, huy
t. 139a/14, 193a/8
t.+ a 150b/21
t.+ dan 139b/27
t.+ lu 159a/14
t.+ lü 138a/27
t. 191a/15
ṭ. 267a/10
ṭ.+ den 197a/3
ṭ.- ı 256b/4
ṭ.+ inden 258a/12
ṭ.+ inüñ 248b/6
ṭ.- a 138a/27
ṭ. 168b/14
ṭ.+ a 150b/24

ṭabīb : doktor
ṭ. 047a/9, 211b/13

ṭ.+ ün 047a/7

ṭabībbān : doktorlar
ṭ.+ üm 047a/12

tābi'ol -: uymak, boyun eğmek
getürenlere t.- alar 083b/17
helaḳlıḳlarına t.- alar 257b/2
idüb t.- an 083b/20
ve t.- anlara 014b/10
anlara t.- dı 282a/9
ferişte t.- dı 282a/8
aña t.- dılar 287b/14
āna t.- dılar 054b/21
aña t.- dılar 015b/24
āna t.- dular 062b/2
baña t.- duñuztekrār 035a/28
ḫurafetlere t.- madıḳ 257a/16
bize t.- mayan 069b/38
bize t.- maz 069b/38
bize t.- ub 114a/17
ṭarıḳına t.- ub 258a/15
t.- uñ 243b/14
bana t. 056b/14
baña t. 015a/22
selāmete t. 225b/22
aña t.- dılar 008b/21, 009a/25
aña t.- dılar 009a/23
ḫayra ṭ.- uñ 215b/15

tabut
t.+ a 044a/39
t.+ u 238a/4

tāc : taç
t. 279b/3
t.+ ı 213b/19, 227a/8
t.+ ım 206a/2
t.+ ın 256a/5
t.+ ıñ 166b/25, 246a/12
t.+ ları 110b/13
t. 273b/2
t.+ ı 081b/17, 280b/1, 282b/15
t.+ ını 269b/10, 271a/12
t. 279b/2
t. 051a/29
t.+ lar 287b/12
t.+ ları 272a/5
t.+ larını 272b/11

tafṣīl : ayrıntılı açıklama
t.+ inde 209b/16
t. taḳsīmider 169b/11

taḥammül: dayanma, katlanma
t. 035b/13, 162a/7, 165b/12, 199a/2, 224b/3
t.+ ün 212a/3
t.+ ünde 176b/6

taḥammül it -: dayanmak
mecmû'ası t.- ecek 269b/9
artuḳ t.- emeyub 213b/1
şerirlere t.- emezsiñ 269a/2
birbirinize t.- er 210b/13
nesnelere t.- erim 224b/12, 225a/10
tedibe t.- erseniz 243b/7
yiyüb t.- erseniz 253a/20
muṣībetlerdeki t.- ersiz 216b/5

izdihādlara t.- dim 226a/11
cihāda t.- diniz 240b/33
yire t.- düñüzmi 191b/5
ki t.- mege 167a/14
cefāya t.- mek 225b/25
selime t.- meyeler 226b/3
biraz t.- seniz 186a/1
beriyyede t.- ti 108a/19
çilipaya t.- di 243a/2
ġażabıñḳablarına t.- di 148a/23
muḳāvemete t.- di 243a/3
ve t.- diñ 269a/3
bana t.- n 186a/2
żayıflara t.- ñ 215b/14
sözüne t.- ñziraki 245b/22
içün t.- e 100b/17
denk t.- eñ 043a/13
intihāyā t.- eñ 076b/13
t.- er 231a/3

'aẕabına t.- er 266b/8
size t.- er 118a/15
zor t.- er 020a/12
rıżā t.- ersiz 186b/19
zīrā t.- ersiz 186b/20
size t.- eyim 031a/17
çoḳnesnelere t.- üb 061b/26

taḫıl
t. 096a/12
t.+ ı 060a/29
t. 057a/23

ṭāḫir : temiz
ṭ.+ dir 262a/4

taḥḳīḳ : araştırma
t. 153a/6
t. 106b/11, 113b/10, 260b/5

taḥḳīr : aşağılama
t. 216a/19

taḥḳīr it -: aşağılamak
t.- ersiñüz 168b/22

taḥrīm: yasaklama
t. 234b/9
t. 239a/18, 240a/20

taḥrīr : yazma
t.+ e 266a/13
t. 149a/5

taḥrīṣ : hırslandırma
t. 109b/50, 116a/14

taḥriṣ it -: hırslandırmak
t.- diler 081a/12
kātipleri t.- diler 095a/12
şehri t.- diler 115b/5
birbirimizi t.- er 195a/26
t.- üb 110a/2

taḥrīż : kışkırtma
t.+ de 233a/8
t.+ de 233a/16

taḥriż it -: kışkırtmak
işitub t.- diler 233a/16

taḥṣīl : elde etme
t.+ e 249a/2
t.+ ine 215b/10, 217b/15
t. 150a/7
t. 252b/10
t. 126a/28

taḥṣīl it -: elde etmek, öğrenmek
ḳıyāmetin t.- eler 242b/36
kendülerine t.- erler 220b/13
imdi t.- mek 235b/19
ḫizmeti t.- di 237b/6
ile t.- di 122a/28
va'deyi t.- di 235b/16
īmānı t.- enlere 256b/1
bunı t.- medi 150a/7

taḥsīn : beğenme
t. 140a/5, 142b/8

taḫt : saltanat koltuğu
t. 035a/28, 272a/4, 272b/9
t.+ da cülūseden 289a/5
t.+ dan 284a/18
t.+ ı 288b/11
t.+ ıdür 269b/13
t.+ ımda 271b/21
t.+ ıñ 231a/8
t.+ ında 035a/28
t.+ lar 272a/4
t.+ ı 041b/22, 046a/32
t.+ ları 288b/4
t.+ larında 279a/16
t.+ umdur 097b/49

tāi'fe : zümre, kavim
t.+ ler 285a/15, 285b/3
ṭ. 043a/7
ṭ.+ den 273a/10

ṭ.+ lerden 275a/8
ṭ.+ leri 288a/3, 288b/8, 290a/24
ṭ.+ lerüñ 290b/2
ṭ.+ sine 091a/10
ṭ.+ sinüñ 108a/17
ṭ.+ ye 043a/7
ṭ.+ ye ta'limiderler 093b/25
ṭ.+ yi 095b/7
ṭ.+ de 103b/36
ṭ.+ leri 110b/16
ṭ.+ lerüñ 043a/8
ṭ.+ sin 098b/9
ṭ.+ sinden 103a/22
ṭ.+ sinden 087a/6
ṭ.+ yi 108a/19, 112a/15

tākat : dayanma gücü
t.+ i 250b/17
ṭ. 171a/7
ṭ. 244a/20

takdīm : sunma
t.+ esi 238a/2
t. 117a/31, 243a/1

taḳdīm it -: sunmak
t.- er 204b/16
ġufrānı t.- di 141a/25
anlara t.- di 024b/31
anlara t.- di 024b/24
fetḥidüb t.- er 115a/3

taḳdīr it -: beğenmek
tebeniye t.- di 196a/5
öndin t.- di 158b/7
kim t.- di 147a/30

taḳdīs : kutsanma, ululama
t. 041b/17
t. 154b/17, 157a/2, 158a/31, 163a/14
t. 163a/14, 221a/5, 238b/13
t.+ e 144a/22
t.+ e 214b/8
t.+ i 182a/1
t.+ inde 217b/14, 251a/2
t.+ te 214b/5, 220a/15
t.+ ün 137a/4

taḳdīs it -: kutsamak
anı t.- e 201a/26
hediyeyi t.- eñ 041b/20
zīrā t.- enve 232a/11
ammā t.- ursuz 162a/11
t.- anları 240a/14
çün t.- maya 216b/10
t.- muşdur 240b/29
t.- uruz 239b/10

taḳsīm : bölme
t. 051b/35
t. 092a/35

taḳsim it -: bölmek
t.- diler 051b/35
birine t.- di 163b/17
tafṣīl t.- er 169b/11

taḳvā : haramdan kaçınma
t. 089b/12

takviye : kuvvetlendirme
t.+ sizliği 138a/18
t.+ sizlıkleri 151a/27

ṭalāḳ : boşama
ṭ. 034a/7, 034a/9, 070b/4
ṭ. 010b/31

ṭaleb : isteme
ṭ. 078a/11, 160a/3, 264b/14
azmışı ṭ. 032b/13
ṭ.+ i 083a/6

ṭaleb it -: istemek
içün ṭ.- e 264b/17
meyveyi ṭ.- erim 207a/17
ne ṭ.- erse 026a/7
ḥüccetin ṭ.- ersiz 188b/3
içinde ṭ.- diler 055a/27

ḳarşuṭanıḳlığı ṭ.- diler 080a/55
ḳatibler ṭ.- diler 077b/1
ḳılub ṭ.- diler 115b/5
öldürmege ṭ.- diler 101b/30
ṭ.- dük 113b/10
virilmek ṭ.- düñüz 089b/15
'avreti ṭ.- me 164a/28
çözmekligi ṭ.- me 164a/27
sizüñkıleri ṭ.- mem 188a/14
menfa'atümi ṭ.- mez 168a/33
fırṣat ṭ.- di 047a/16
'adlin ṭ.- ñ 013a/33
virile ṭ.- ñ 013b/7
ṭ.- ñki 171b/13
nurı ṭ.- ecek 114b/29
ṭ.- eler 032b/19
Rabbiyi ṭ.- eler 116b/27
ve ṭ.- en 013b/8
ṭ.- enler 007a/21
āyeti ṭ.- er 029a/4
ḥükm ṭ.- er 130b/16
İsrāil ṭ.- er 150a/7
raḥatı ṭ.- er 023a/43
heb ṭ.- erler 013a/32
münezzehligi ṭ.- erler 139a/8
ṭ.- erler 073a/18
canımı ṭ.- erler 149b/4
kim ṭ.- ersiz 103a/21
ne ṭ.- ersiz 036a/22
Yesū''yı ṭ.- ersiz 053a/6
şāhı ṭ.- üb 108a/21
'alāmeti ṭ.+ erler 157b/22
beni ṭ.- meyenlerden 149b/20
anı ṭ.- mezden 011b/9
sebebi ṭ.- ene 254a/15
ṭ.- erler 204b/21
ide ṭ.- er 256a/8
selāmeti ṭ.- üb 254a/12

ta'līm : öğretme
t. 053b/14, 062b/6, 116a/20, 171b/7
t.+ de 222a/17, 226b/3, 228b/7
t.+ dür 055a/27
t.+ e 156a/17, 221a/14, 222b/4, 228a/9
t.+ i 218b/4, 222b/1, 226b/3
t.+ imi 226a/10
t.+ in 221a/6
t.+ inde 088b/42, 228a/10, 265a/9
t.+ inden 029b/13
t.+ ini 269b/14, 269b/15
t.+ inüñ 235a/2
t.+ leri 065a/7
t.+ lerine 209b/23
t.+ lerini 221a/1
t.+ li 026a/8
t.+ üñ 144a/18
t.- i 228b/1
t. 121b/20, 259b/16
t.+ inden 014a/28
t.+ ler 245a/9
t. 009a/2

ta'līm it -: öğretmek
heykelegirüb t.- diler 093a/21
ḳarındaşlara t.- diler 111a/1
yā ta'līmideñ t.- mekte 151b/8
pirleri t.- tügi 037b/23
t.- diler 111a/21
söyleyüb t.- di 118b/25
heykelde t.- er 049a/55
içlerinde t.- er 117b/11
yerde t.- er 124a/27
ṭāifeye t.- erler 093b/25
hakiḳatde t.- ersiñ 039b/16
ile t.- ersiñ 074b/14
yā t.- eñ ta'limetmekte 151b/7
t.- ene 195b/6
kilisede t.- erim 161a/18
anlara t.- er 014a/29
idüp t.- erse 010a/19
şöyle t.- erse 010a/19
gelmegi t.- ersüñ 123b/21
mecmaʿlarda t.- üp 009a/23
söyleyi t.- meyeler 091a/18
nesneleri t.- erek 228a/11
sevici t.- meğe 220a/3
tenbihdür t.- mek 270a/20
ḳarındaşına t.- meyeler 237b/11

nesneleri emiridüb t. 221a/12

size t.- e 261b/27
size t.- er 261b/27
üzere t.- üb 222b/3
bunları t.- üb öğütvir 222b/3
gayriye t. 139b/21

ṭama' it -: açgözlülük etmek
ṭ.- diler 166b/7
ṭ.- meyesiñ 152b/9
nesnelere t.- eñler 166b/6
gümüşe ṭ.- enyoḳ 220a/4
libāsına ṭ.- medüm 122b/34
aña ṭ.- mek 010b/28
dimiş ṭ.- meyesiñ 144b/8

tamām: sona erme, bitiş
t. 205a/29, 211b/12, 237b/5, 243a/2, 244b/5, 251b/13, 256a/9, 266b/3, 284a/14, 288a/3
t. 006a/4, 007b/12, 007b/6, 009a/23, 009a/24, 025a/35, 043a/13, 051a/28, 052a/45, 064b/55, 075a/30, 079b/49, 081b/16, 081b/28, 086b/21, 087a/1, 090a/19, 093b/23, 101a/23, 105b/26, 108b/25, 116b/26, 119b/20, 120a/27, 123a/5, 124a/31, 126b/1, 128b/4, 129b/27, 137a/30, 149b/18, 152b/10, 152b/8, 176a/23, 183a/7, 184b/9, 185a/6, 186a/6, 194b/14, 194b/17
t. va'ẓetdüm 155a/20
t.+ ı 137b/9, 153a/6
t.+ lığında 155b/30

tamām it -: bitirmek
sözleri t.- di 033b/1
sözleri t.- dügi 014a/28
t.- ti 019b/1
rıżāsını t.- e 216b/11
bunu t.- üb 155a/28
nesneyi t.- üb 148b/28
ḫiẕmeti t.- üp 107a/25
şehirlerini t.- meyesiz 018b/23

tamām ol -: bitmek
dinilmiş t.- a 051b/35
kelām t.- a 015a/17
kitapları t.- alar 049a/56
nice t.- alar 049a/55
dinilmiş t.- dı 050b/9
yıl t.- dı 288b/6
t.- a 021b/17, 037a/4
hep t.- acaḳtır 076a/4
zaman t.- muşdur 054b/15

ta'mīd : vaftiz
t. 083b/16, 114b/33
anuñla t. 036a/23
ile t. 036a/22, 036a/23
t. 157b/14, 157b/16, 157b/17, 169b/13, 174a/29
t. 104b/48, 114a/15

ta'mīd it -: vaftiz etmek
ile t.- düm 054a/8
ile t.- e 054a/9
imiş t.- er 054a/4
t.- erdavuda 233b/7
t.- er 053b/19
gün t.- üb 136b/23
iken t.- miş 097b/44

ta'mīd ol -: vaftiz olmak
t.- uñasız 072a/40
t.- uñmaġa 072a/39
t.- unurum 072a/40
t.- unurum 071b/38
ardunda t.- dı 054a/9
isminde t.- dular 119a/5
nede t.- duñuz 118b/3
anuñla t.- urum 036a/22
t.- amayalar 104b/47
içün t.- anlar 174a/29
Musayā t.- dılar 166b/2

isminde t.- du 157b/13
Mesīḥe t.- duḳ 143b/3
ölümüne t.- duḳ 143b/4
t.- duñuz 192b/27
ademlere t.- ur 239a/27
şu t.- maḳtan 099b/37
īmān getürüb t.- dular 117b/9

tanbūr: tambur
t. 281b/2, 286b/22
t.+ ları 273a/8, 283a/2
t.+ larında 281b/2
ṭ. 171b/7

tanık : şahit
t.+ lıḳ 251b/12, 268a/2
t.+ lıḳ 241a/5
ṭ.+ lar 049a/60, 049a/61
ṭ.+ ları 173b/15
ṭ.+ laruñ 032b/17
ṭ.+ lıġı 080a/58
ṭ.+ lıḳ 042a/31, 071a/19, 121b/21, 146a/16, 147b/2, 148b/2, 183a/4, 211b/13, 232a/6
ṭ.+ lıḳlar 080a/57
yalan ṭ.+ lıḳ 049a/60
yalan ṭ.+ lıḳ 152b/9
ṭ.+ luk 080a/56

Tañrı
t. 009b/10, 070b/6, 095b/7, 111a/27, 111b/4, 116b/24, 120b/35, 131b/8,
135b/5, 138a/19, 138a/26, 139a/11, 142a/17, 151b/3, 158b/10, 160b/9, 161b/12,
162b/14, 163b/17, 165b/10, 170b/28, 174a/38, 176a/3, 178a/17, 180b/19, 181b/16,
182b/12, 184b/8, 188b/4, 190a/15, 192b/18, 197a/4, 206b/7, 208b/27, 209a/9,
212b/6, 213a/10, 215b/9, 216a/2, 217a/4, 217b/16, 218b/1, 218b/2, 219b/4,
221a/9, 227b/4, 229a/4, 231a/1, 231a/8, 231b/4, 233b/4, 234b/12, 235b/13,
237a/25, 241a/4, 241a/5, 241a/6, 242a/19, 244b/4, 244b/6, 245a/17, 246b/27,
248b/9, 249a/4, 249a/6, 251a/2, 253a/20, 255a/11, 256a/5, 259b/12, 282a/6,
284a/14, 285a/17, 285b/6, 289a/3, 289b/7
T. 040a/32, 234a/11
t. 247a/5
t. kiẕbide 235b/18
t.+ da 223b/17, 235a/2
t.+ dan 006b/12, 007a/22, 158a/31, 178a/17, 180a/1, 185a/4, 233a/12, 235a/7,
241a/7, 246a/5, 253a/17, 288b/9, 289a/2, 289b/11
t.+ dan 246a/13
t.+ dan 237b/5
t.+ danbizüm 196a/2
t.+ danda 234b/5
t.+ dandur 178b/6
t.+ dan 205b/10
t.+ dır 217a/5
t.+ dur 177a/22
t.+ dür 168a/4
t.+ lar 097a/40, 120a/27, 164b/5
t.+ lara 193a/8
t.+ larādemlaruñ 110b/12
t.+ lığı 138a/21
t.+ luḳ 116b/29
t.+ ma 230a/4
t.+ mıñ 271a/12
t.+ mız 214a/9, 280a/10
t.+ mıza 275a/12
t.+ mızın 266b/4
t.+ mızun 256b/1
t.+ mızuñ 162a/12
T.+ nın 040a/29
t.+ nıñ 021a/4, 022a/28, 027b/3, 034b/26
T.+ nıñ 039b/22
t.+ nıñdur 162b/20
t.+ nıñkıleri 074b/18
t.+ nıñni'metini 191b/21
t.+ nıñrūḥu 022a/28

t.+ nıñvaṣiyetini 027b/6
t.+ nuñ 008a/16, 008a/4, 008a/6, 010b/35, 037a/12, 039b/16, 098b/11, 102a/3,
107a/23, 109a/36, 113a/40, 114a/17, 116b/29, 123b/15, 137a/4, 138a/19, 138a/23,
138a/25, 138b/2, 140a/3, 140a/5, 142a/2, 142a/20, 143a/15, 144a/23, 145a/22,
145b/25, 146a/14, 146a/17, 146a/9, 146b/20, 147a/34, 147a/39, 147b/6, 147b/8,
147b/11, 148b/3, 149a/4, 151a/1, 151a/29, 151b/2, 152a/2, 152b/4, 152b/6,
153b/20, 154a/22, 154a/7, 154b/16, 155b/32, 156b/26, 157a/1, 157a/2, 157a/4,
157b/19, 157b/21, 158a/2, 158a/25, 158b/11, 158b/12, 159a/16, 159b/17, 160a/2,
168a/32, 168b/22, 176b/12, 177a/20, 179a/2, 179a/3, 181a/2, 183a/2, 184b/15,
186a/7, 190a/13, 193a/8, 197b/8, 198a/2, 207b/6, 208a/15, 208b/25, 209b/19,
210a/12, 211b/11, 211b/12, 213a/14, 214a/13, 214b/3, 215a/16, 215b/18, 216b/4,
217a/4, 218b/5, 219a/11, 219b/5, 220a/5, 220b/15, 221a/4, 221b/4, 223a/11,
223a/13, 224a/7, 224a/9, 225a/10, 226b/1, 233b/10, 243a/2, 243b/15, 248b/9,
249a/5, 251a/5, 253a/16, 253a/19, 254a/17, 254b/2, 255a/11, 255b/2, 256a/13,
256b/2, 259a/6, 268a/2, 271b/15, 273a/7, 276b/5, 278a/7, 278b/5, 282b/13,
283a/2, 283a/3, 283a/8, 287b/10, 287b/17, 289a/3, 289b/11
t.+ nuñ 283b/9
t.+ nuñ'adil 216b/5
t.+ nuñcemī' 198b/19
t.+ nuñellerine 240b/31
t.+ nuñḫādimi 213b/2
t.+ nuñḫalaṣ 229a/11
t.+ nuñḫalāṣı 137a/28
t.+ nuñḫalḳı 242a/25, 252b/10
t.+ nuñḫaşyetinde 182a/2
t.+ nuñḳatındaẕikr 103b/31
t.+ nuñkelāmı 234a/12
t.+ nuñkılisesini 173a/9
t.+ nuñkileriñ 158b/11
t.+ nuñḳudretini 075a/25
t.+ nuñḳulu 227b/1
t.+ nuñma'rifetineḳarşu 185a/5
t.+ nuñmelekūtünü 136b/23
t.+ nuñnāmusuna 145b/7
t.+ nuñni'metinüñ 198a/7
t.+ nuñoġullarını 204b/15
t.+ nuñrūḥu 200a/30
t.+ nuñsözü 241a/3
t.+ nuñṣuretinde 204a/6
t.+ nuñşehrine 244a/22
t.+ nuñ 205b/14
t.+ nüñ 109b/44, 116a/13, 117b/11, 122a/27, 126b/4, 137a/2, 137b/16, 137b/7, 213a/13, 287b/15
t.+ sı 075a/28, 089b/13, 093b/30, 096b/32, 097b/46, 155b/33, 189a/11
T.+ sı 040a/32
t.+ sını 028b/30
t.+ sıyım 096b/32
t.+ ya 012b/24, 145b/7, 199b/23, 200a/3, 204a/6, 207b/3, 210b/17, 210b/21, 212a/2, 214a/9, 219a/17, 224a/3, 241a/4, 245a/15, 252a/21, 252a/22, 252b/5,
279a/16, 281a/6, 282a/5
t.+ yā 074b/18, 095a/12, 107a/23, 116b/23, 125a/3, 129a/15, 132a/18, 142a/21,
144a/22, 151a/1, 153b/12, 172b/29, 173b/24, 178a/15, 181a/21, 182b/11, 191b/19
t.+ yā 'arż 143b/13
t.+ ya 'arżetmeye 225a/15
t.+ yā ḫiẕmetetdüm 126b/1
t.+ ya iḳtirābeyleñ 249b/8

t.+ ya īmāngedürenler 229b/8
t.+ yā i'tikādider 115a/35
t.+ yā i'tiḳātetmediñiz 151a/30
t.+ ya münḳādolun 249a/7
t.+ ya rücu'etdiñiz 212a/9
t.+ yā rücū'idesiz 110b/15
t.+ ya secdeetdiler 287a/5
t.+ ya secdeeyle 287b/10
t.+ yā şükriderim 145b/25
t.+ yā şükriderüm 157b/14
t.+ ya şüküretmek 216a/3, 217b/13
t.+ ya 143b/14
t.+ yabizümatamıza 207a/20
t.+ yadur 180b/14
t.+ yagüzel 096a/20
derler t.+ ya'ibādetet-mek 238b/14
dürüst t.+ ya'ibādetet-mek 212a/10
şuçsuz t.+ yaihdāayıt-dı 238b/14
t.+ yalāyıḳ 213a/12
żaḥiyyeti t.+ yarāżıol-ur 207a/19

t. 137b/9
t.+ ma 157a/4
t.+ ma şükriderüm 137b/8
t.+ nüñ 094b/2
t.+ sı 156b/20, 181b/17, 187a/31
t.+ sı 289a/3
t.+ sına 129a/14
t.+ ya 148a/20
T.+ na muḫabbet 040b/36
t.+ ñı 075a/30
t.+ nuñ 099a/21
t.+ nuñ 065b/8
t.+ sı 108a/17, 154a/5, 154b/13, 172b/33, 196b/17, 206a/19, 206b/9, 216a/22,
245b/20, 256a/10
t.+ sı 179a/4
t.+ sız 197b/13
t.+ yā 112a/19, 182b/10

tap - **:** tapmak
t.- a 281a/12
t.- ıcı 114a/14
t.- mayalar 277b/20
ṭ.- ar 014b/2
ṭ.- arlar 065a/7
ṭ.- dılar 081b/20
ṭ.- ıñ 200a/3

ṭarāf
ṭ.+ ına 029a/5
ṭ.+ ında 023b/3, 024a/20, 036b/30, 037b/19, 059a/4, 072a/47
ṭ.+ ındaki 059a/15
ṭ.+ ından 126b/9
ṭ.+ larda 101b/32
ṭ.+ lardan 121a/2
ṭ.+ larına 007a/23, 028a/22, 029b/13
ṭ.+ larına 199a/10
ṭ.+ ta 178b/10, 184a/3
ṭ.+ tan 182a/5
ṭ.+ uñuzdan 177a/16

tarīḳ **:** yol, yöntem
t. 257b/2
ṭ.+ ınüñ 250b/20
ṭ.+ ini 258b/21
ṭ. 129a/14
ṭ.+ ı terkidüb 258a/15
ṭ.+ ına tābi'olub 258a/15
ṭ.+ i 125a/4
ṭ.+ lerimi 233a/11
ṭ.+ lerin 088a/28
ṭ.+ lerinde 110b/17
ṭ.+ lerini 107b/10
ṭ.+ ten 100a/2, 119b/24
ṭ.+ ını 007a/3

tarla
t. 025a/38, 050a/8, 086b/19
t.+ da 043a/18
t.+ da 076b/16
t.+ lar 092a/34
t.+ ları 035a/29, 071b/30
t.+ ları terkeyledi 071a/29
t.+ larınızı 250a/4
t.+ nıñ 025a/36
t.+ sı 050b/10, 050b/9, 086b/19

t.+ sında 024b/25, 024b/32
t.+ sını 050a/7
t.+ yı kesbeyledi 086b/18

Tarsus
t.+ a 105b/24
t.+ aānı 101b/30
t.+ tan 100b/11
ṭ.+ lu 124b/39
ṭ.+ unda 125a/3

taṣarruf : tutum, irade
t.+ larınuñ 244b/7
t.+ unda 092a/32
t.+ uñuzdan 252a/19
t.+ uñuzu 254a/17

taṣavvur : tasvir etme,
t.+ ları 185a/5

taṣdiḳ : onay
t. 231b/3

taṣdiḳ it -: onaylamak
olmaġa t.- düñüz 182b/12
gibi t.- er 181a/4

taṣḥīḥ : doğrulama
t. 235b/16
t. 106b/15

taṣḥīḥ it -: doğrulamak
ḥaḳḳında t.- erler 218b/8
olmaḳ t.- di 130b/20

tasma
t.+ sın 054a/7
t.+ sıñ 108b/26

ṭaş : taş
ṭ. 038b/42, 074b/10, 252b/7, 252b/8, 284b/4, 290a/19
ṭ.+ a 008a/6, 116b/29
ṭ.+ dur 091a/10
ṭ.+ ı 013b/9, 032a/6, 052b/60, 052b/66, 053a/2, 070a/43, 076a/3, 082b/47,
286b/21
ṭ.+ ıḳaldır-dı 286b/21
ṭ.+ ıñ 083a/4, 286a/12
ṭ.+ ına 272a/3, 289b/12
ṭ.+ lar 008a/3, 060b/6, 252b/5
ṭ.+ larda 178b/7
ṭ.+ lardan 007b/9
ṭ.+ ları 159b/13
ṭ.+ lu 023b/5
ṭ.+ ta 270a/17
ṭ.+ tan 178b/3, 277b/20
ṭ. 148b/32

ṭaşı -
ṭ.- mazsıñ 150b/19
ṭ.- r 078a/14
ṭ.- salar 092b/9
ṭ. 148b/33

ṭaşra : şehir dışı, dışarısı
ṭ. 008a/16, 008a/4, 010a/26, 018a/12, 018a/14, 020a/7, 020a/8, 020a/9, 028a/18, 037b/17, 061a/10, 065b/15, 092b/7, 092b/9, 092b/10, 093b/23, 097b/45, 098a/2, 101b/29, 102a/40, 110b/20, 113b/13, 114a/18, 115a/36, 115a/38, 115a/39, 115b/5, 120a/33, 124a/30, 126a/30, 127b/20, 134a/19, 134a/20, 135a/42, 161b/7, 193b/17, 200a/29, 223a/8, 236a/5, 245a/11, 245a/13, 248b/10, 263b/18, 265b/6, 267a/13, 271a/12, 271b/17, 272a/5, 273b/3, 276b/3, 277b/18, 277b/19, 278b/2, 278b/7, 282b/20, 285a/8
ṭ. iḫraçeder 266a/11
ṭ.+ da 023a/46
ṭ.+ dakıler 211a/6
ṭ.+ dakılerden 220b/7
ṭ.+ dakılere 214b/12

ṭ.+ dakıleri 161b/12
ṭ.+ daki 253b/3
ṭ.+ daki 179b/16
ṭ.+ dakilere 059a/10
ṭ.+ dakileri 161b/12
ṭ.+ dan 065b/18
ṭ.+ danḫod 042a/27
ṭ.+ dur 162b/19
ṭ.+ ġı 039b/13, 046a/30
ṭ.+ kilerden 187a/28
ṭ.+ mı 187b/2, 187b/3
ṭ.+ sından 069a/25
ṭ.+ yā 123a/5

ṭaşra çıḳ -: dışarı çıkmak
andan ṭ.- anlar 065b/16
ṭ.- ar 073b/20, 287b/15, 290b/1
ṭ.- ar 052a/53
ṭ.- dılar 058a/21
ṭ.- dınuz 079b/48
ṭ.- maḳ 091a/15, 117a/2
ṭ.- maḳsize 161b/11
ṭ.- man 043b/26
ṭ.- maz 031b/21
ṭ.- sa 288b/8
ṭ.- tı 023a/43, 080b/69, 268b/16, 276b/2, 282b/15, 282b/17, 282b/18
ṭ.- tı 055a/35
ṭ.- tı 067b/27
ṭ.- tılar 078b/26
ṭ.- tılar 283a/6
uğrayā ṭ.- tıñuz 049a/55
ṭ.- ub 083b/20, 095b/7, 106a/9, 106b/10
pākrūḥlar ṭ.- ub 061a/13
ve ṭ.- ub 050a/75
ṭ.- ubçoḳ 026b/14
ṭ.- ubṣadīkler 025b/49
anlar ṭ.- ubva'ẓet-diler 063a/13

andan ṭ. 055a/26
ṭ.- ılmış 094a/35
fikirler ṭ.- lar 066a/21
içerüden ṭ.- lar 066a/23
ṭ.- ub 098a/58
ṭ.- ur 025b/53

tat - **:** tadına bakmak
t.- mayalar 030b/28
t.- mayavüz 127a/14
ṭ.- a 232a/10
ṭ.- mayalar 068a/1
ṭ.- mayasın 209b/21
ṭ.- tılar 235a/5
ṭ.- ub 063a/19

taṭhīr **:** temizleme
t.+ ini 256b/10
t.+ ün 124a/26
t. 102b/15, 123b/24

taṭhīr it -: temizlemek
bizi t.- er 260a/8
'amellerden t.- e 238b/14
kendü t.- er 262a/4

tatlı
t. 156a/18
ṭ. 248b/11, 278a/10, 278a/9
ṭ. 248b/13

tā'ūn **:** veba
t. 128b/5
ṭ.+ lar 043a/7

ṭavāf it -: etrafında dönmek
üzere ṭ.- üb 118a/23

ṭavan
ṭ.+ dan 121a/9

ṭavīl **:** uzun
ṭ.+ ül 033a/26, 139a/4, 195a/22

ṭ. 215b/14
ṭ.+ āne 256a/8
ṭ. 181a/6
ṭ. 170b/4
ṭ. 199a/2, 207b/12, 219a/16,

226b/2, 259b/15

ṭavuḳ
ṭ. 042b/37

tāyfa : grup
t.+ lara 073a/17
ṭ. 149b/20
ṭ.+ yā 038b/44

ta'yīd it -: bayram kutlamak
idi t.- diler 111a/2

ta'yīn : görevlendirme
t. 117a/31

ta'yīn it -: görev vermek, atamak
bana t.- di 050b/11
ikisi t.- diler 086b/23
kışlamağa t.- dim 229b/13
Yahūdiler t.- diler 127b/20
anı irsālitmek t.- düm 131a/26

pişin t.- mişdür 091b/29
anlara t.- dügi 053b/17
şöyle t.- miş 121b/13

tażarru' : yalvarıp yakarma
t. 160b/13, 183a/4
t.+ da 206b/6
t.+ lar 219b/1
t.+ larda 221b/5
t.+ ları 234b/7

tazarru' it -: yalvarıp yakarmak
yazub t.- em 266b/3
ḳasislere t.- erimki 255b/1
gelübanlara t.- diler 115a/39
size t.- erim 157a/10
hem t.- erüz 181a/1
yardım t.- üb 256a/12
bedel t.- erüz 181a/21

taze
t.+ lediñiz 206b/10
t.+ licek 090a/19
t.- lenem ve 155b/33
ṭ.+ lediler 176a/18

ta'zil : azletme
t. 204b/15

ta'zil olun -: azlolunma
bit t.- muş 205b/7

ta'ziye : baş sağlığı
t. 182a/4
t. 092a/36
t. 112b/31
t.+ i 154a/4, 171a/4, 217b/16
t.+ imiz 230a/7, 235b/18
t.+ iñ 245b/22
t.+ ten 176b/8
t.+ ü 176b/6
t.+ üñ 154a/5

te'dib : terbiye verme
t. 169a/32
t. 181b/10

te'yīd it -: onaylamak
imdi t.- elüm 161b/8

ta'accüb: şaşırma
t. 028b/30
t. 037b/20, 050b/15
t. 039b/22

t. 284b/6

ta'accüb it -: şaşırmak
olanlar t.- eler 285a/8
oldılar t.- diler 087a/7
anı t.- diler 074b/18
t.- diler 064b/52
plaṭos t.- er 081a/6
söyler t.- er 267a/17
ve t.- er 062b/6
āmīn t.- erim 189b/6
segirtdiler t.- er 089b/12

bundan t.- ersiz 089b/12
ve t.- üb 109a/41

ta'aḳḳul : akıl etme
t. 064b/52

ta'aḳḳul it -: akıl etmek
t.- mezler 185b/13

tebdīl : değiştirme
t. 068a/2, 174b/52
t. 138a/23
t.+ i 151b/2
t.- i 186b/15

tebdīl it -: değiştirmek
yalana t.- diler 138a/25
şeklini t.- e 206a/21

teberrür : Allah rızası için çalışma
t.+ lendi 141a/2
t.+ lenen 141a/26
t.+ lenmeye 140b/20
t.+ lenmiş 140b/24
t.+ lenür 141a/29
t.+ leye 141a/30
t.+ leyene 141a/5
t. 192a/8
t.+ i 143a/19
t.+ imiz 142a/25

tecācüz it -
namustan t.- er 262a/4
kim t.- üb 265a/9
niçün t.- ersiz 027b/3
kendümi t.- ici 191b/18
t.- entañrınuñ 206b/7
niçün t.- erler 027b/2
şerī'atden t.- icisüñ 139b/26
t.- üb 139b/23

tecdīd : yenileme
t.+ i 151b/2, 229b/6
t. 179b/17, 199b/23

tecessüs it -: merak etmek
t.- mege 190b/4

te'cil : erteleme
t.+ ine 193a/3
zīrā t.- er 121b/16

tecrübe : deneyim
t. 142b/5, 183a/8
t.+ ler 121b/19, 251a/7
t.+ mi 193b/14
t.+ ñizi 177b/9
t.+ nüñ 271a/10
t.+ si 184b/13, 251a/7
t.+ sin 242b/36
t.+ sinde 183a/2
t.+ sini 204b/22
t.+ ye 048b/41, 079a/38, 223a/9
t.+ ye idḫālitme 012a/13
t.+ yi 142b/4

tecrübe it -: denemek
olanı t.- er 200b/11
t.- er 212b/5
sizi t.- di 213b/6
beni t.- diler 233a/10
varmaḳ t.- diler 113b/8
mışırlular t.- mek 242b/29
olanları t.- mek 271a/11
olmaḳ t.- di 101a/26
degüldür t.- diñ 269a/2
kendüñizi t.- ñ 188b/5
nesneleri t.- ñ 216a/20
olalar t.- ñ 263a/1
olur t.- e 159b/14
nebadaki t.- en 213b/5
gelüb t.- erek 029a/1
nedür t.- esiz 151b/3
şeyṭānsizi t.- mesün 163a/6

tedārik : hazırlık
t. 127b/24

tedārik it -: hazırlık etmek
içün t.- mezse 221b/8

nesneleri t.- er 152a/18
bereketiñ t.- eler 184a/5
nesnelerüñ t.- erek 183b/21

tedbīr : önlem
t.+ iñ 128b/3
t.+ inde 196b/10
t.+ ine 208b/25
t.+ ini 157b/20

teellüm : elem duyma
t.+ ü 232a/9

teemmül : düşünme
t. 096b/32, 142a/19, 225a/7
t. eyleñ 210a/2

teemmül it -: düşünmek
t.- er 244b/7
zanbaḳların t.- ñ 012b/28
ne t.- ñammā 076b/11
t.- ñbu 236a/4
anı t.- ñki 243a/3
ma'budātını t.- er 116b/23
kendüñi t.- üb 195a/1

tefaḥḥus : araştırma
t. 158b/11, 270a/23
t. 140b/12, 241a/6, 251b/10

tefaḥḥuṣ it -: araştırmak
anı t.- di 244a/18
ötürü t.- ñ 006a/8
ḳalbleri t.- eñ 146b/27

tefavvuk it -: üstünlük kurmak
oḳumaġa t.- diler 119a/13

tefekkür : düşünme
t. 013a/3

tefekkür it -: düşünmek
t.- mezsiñ 030a/24
t.- mezsiñ 067b/33

tefsir : yorum
t.+ i 234b/11

teftīş : denetleme
t. 251b/10
t. 107a/19, 127b/20

teftiş it -: denetlemek
kitapları t.- er 115b/12
ṭutdılar t.- er 068b/10
anı t.- ecek 126a/29
ile t.- esiz 127a/15
şāyetānı t.- üb 116b/27

tegayyür : zıtlık
t. 135b/5
t. 095a/15
t.+ ü 236b/13
t. 235b/18
t.+ süz 235b/17

teġayyür it -: zıtlaşmak
āna t.- diler 138a/27
t.- mek 193b/20

teḥassür : hasret duyma
t. 245a/17

teḥassür it -: özlem duymak
ağlayub t.- eler 286a/11
ve t.- eler 286a/9
ve t.- ñ 249b/8
ağlayub t.- eriken 286b/19
ağlayub t.- eriken 286a/16
anlar t.- üb 083a/10

tehdīd : gözdağı
t. 091a/17, 253a/23
t.+ ler 091b/20, 201b/9

tehdīd it -: gözdağı vermek
ile t.- elüm 091a/17
ḳatı t.- üb 055b/43

teḫir : erteleme
t.+ i 259a/9

tehir it -: ertelemek
ḳadimden t.- mez 257b/3
va'deyi t.- mez 259a/9
gelmesini t.- er 044b/49
gelmek t.- meye 102a/39
hiç t.- meyüb 130b/17

tehlīl : tevhid inancı
t. 251a/6, 251a/8, 287a/7
t. eyleñ 009b/12

teḳaddüm : öne geçme
t. 038a/31
t. 198b/19, 229b/14, 229b/8

teḳaddüm it -: önüne geçmek
uyuyanları t.- meyiz 215a/16

bizi t.- eler 097a/40
ḫoş t.- en 222a/17
anı t.- er 031b/25
celīlesizi t.- er 083a/7
anları t.- üb 064a/33
celile t.- yim 048a/33

teḳayyüd : bağlanma
t. 151b/8
t.+ de 151b/11
t.+ i 024a/22
t.+ süz 164a/32
t.+ ü 187a/29
t.+ ümüz 182b/12
t. 182b/11
t.+ leri 059b/19

teke : erkek keçi
t.+ ler 046a/34
t.+ lerden 046a/33
t.+ lerüñ 238b/12, 238b/13, 239a/19, 242b/37

tekebbür : büyüklük taslama
t.+ lüğü 261a/16
t.+ lük 066a/23

tekellüm : konuşma
t. 221a/14

teklif : öneri
t. 096b/26

tekmid : pansuman
t. 201a/30

tekmīl : tamamlama
t. 182a/1, 234b/9, 256a/10
t. 037b/17, 239b/1
iken t. 108b/28
t.+ i 199a/12

tekmīl it -: tamamlamak
anı t.- e 211b/16
şerī'ati t.- ersiniz 247a/8
hep t.- dükleri 108b/29
nesneyi t.- medi 236b/19
ile t.- mek 232a/10
sermeden t.- di 240a/15
baṣīretince t.- meye 238b/9
iden t.- e 202b/6
sizleri t.- e 245b/21
lakin t.- mege 009b/18
dinilmiş t.- una 005b/23, 007a/23
denilmiş t.- undı 006b/18
anlarda t.- unur 024a/14

tekrār : yineleme
t. 008a/8, 203b/27, 206b/10, 229b/5, 231a/6, 232a/13, 233b/6, 233b/7, 234b/12, 235a/1, 235a/6, 258b/20, 278a/8
t. ferḥedesiz 205a/28
t. namazḳıldı 250b/18
t. 010b/33, 025a/44, 025b/45, 034b/24, 035a/5, 038b/36, 039a/4, 048b/42, 052a/50, 055b/1, 056b/13, 057b/1, 058a/20, 061b/21, 067a/13, 071b/31,

074a/5,
076b/16, 079a/39, 079a/40,
080a/61, 081a/14, 102b/16, 150b/24,
151a/35, 154b/10,
154b/11, 154b/12, 160a/20,
163a/5, 170a/21, 177a/16, 180b/12,
185a/7, 188a/19,
188b/2, 191b/18, 251a/3, 252a/23,
278a/11

tekrār it -: tekrarlamak
daima t.- erim 206a/5
şimdi t.- erim 189b/9
ve t.- erler 287a/3
t.- erim 186b/16

tekrīm it -: saygı göstermek
oġluma t.- eler 074a/6

teksīr it -: çoğaltmak
sizi t.- üb 214a/12
ve t.- erek 235b/15

telaffuẓ it -: konuşmak
nesneleri t.- eyim 025a/35

telbīs : aldatma
t. 028a/19, 223b/21
kelāmīñ t.- erek 179a/2

telef : ölme
t. 191b/18
t.- mayasız 194b/16

temāşā: seyretme
t. 240b/33
t.+ lıḳ 160b/10

temcīd : ululama
t. 146a/18, 147a/31, 162b/20,
217b/1, 234b/5, 252b/13, 255a/11, 285b/7
t. 089b/13, 091b/20, 138a/21

temcīd it -: ululamak
kelāmīn t.- diler 109b/48
Allahı t.- diler 056a/12, 105a/18
tañrısını t.- diler 028b/30

Allahı t.- eler 154b/9
ḫiẕmetimi t.- erüm 150a/14
atañuzı t.- eler ẓanitmeñ 009b/17
Allahı t.- üb 123b/20

temel : ana, esas
t. 159b/12, 290a/19
t.+ i 014a/26, 155a/20, 159b/10,
159b/11, 289b/14
t.+ leri 114b/26, 241b/10, 290a/19

temennā : minnettar olma
t. 133a/29, 147b/3

temettü' : kazanç
t. 223b/18

temiz
t. 042a/26

temiz ol -
daḫī t.- a 042a/27

temkīn : ihtiyatlı olma
t. 157a/8
t. 239b/10, 259b/16

temkīn it -: ihtiyatlı olmak
t.- en 177a/21
kiliselere t.- er 113a/40

ten : cilt, deri
t. 012b/26, 146a/10, 169b/12,
170a/14, 170a/17, 170a/21, 199a/4,
216a/22,
240a/22
t.+ de 161a/3, 164a/34, 170a/18,
179b/10, 180a/6, 180b/10
t.+ demi 187b/2, 187b/3
t.+ den 102a/40, 162b/18, 170a/16,
170a/17, 180a/8, 187b/2, 187b/3
t.+ dür 162b/16, 169b/12

t.+ e 169b/13
t.+ ıdür 197a/23
t.+ i 019a/28, 144b/4, 170b/28, 208b/24, 266b/9
t.+ ime 078a/8
t.+ imizde 179b/11
t.+ inde 061b/29, 208a/22
t.+ inden 119a/12
t.+ ine 162b/19, 163a/4, 163a/5
t.+ ini 082b/43
t.+ inin 167a/17
t.+ iñize 012b/25
t.+ inüñ 199a/13, 201a/30
t.+ inüz 162b/19
t.+ leri 201a/28
t.+ lerini 138a/24
t.+ lerüñüzi 151a/1
t.+ lerüñüzi iḥyāide 146a/11
t.+ üm 047a/12
t.+ ümi żabṭiderim 166b/27
t.+ ümüzün 146b/24
t.+ ün 170a/23
t.+ üñ 169b/12
t.+ ün 170a/22
t.+ üñizde 143b/12
t.+ üñüzde 162b/20
t.+ üz 167a/17

tenāvül : bahşiş
t. 169a/33

tenāvül eyle -: bahşiş vermek
alın t.- ñ 047b/26
aluñ t.- ñ 169a/24

tenbīh : uyarı
t. 133b/9, 241a/7
size t. 213a/11
t.+ den 229b/11
t.+ imüz 167a/11

tenbīh it -: uyarmak
size t.- enleri 215b/12
ademe t.- er 208b/28
öğretub t.- er 210b/16
'amellerime t.- eyim 266a/10
oğullaruma t.- erin 160b/15
size t.- mişdür 007b/7
ile t.- dı 103a/22
tañrıdan t.- dı 237b/5
ile t.- mekden 122a/32

tenevvür : aydınlanma
t.+ üñ 276b/2
t.+ üne 025a/43, 025b/50

tenhā : yalnız, tenha, boş
t. 197a/21, 203b/30, 204a/12, 212a/5, 212a/8, 212b/8, 213b/1, 222a/13, 223b/16, 227a/11, 244a/26, 253a/18, 264a/6
t. 014b/8, 026b/13, 027a/23, 037b/21, 064a/32, 133b/10, 138b/32, 141b/12, 141b/16, 142a/23, 142b/3, 146b/23, 147b/10, 152b/5, 155b/4, 182a/7, 183a/10, 183b/19, 190a/23, 193b/19, 195b/12, 227a/8
t. 011a/47
t.+ ca 060a/34
t.+ sıñ 133a/29

tenvī' : çeşitlendirme
t.+ leri 169b/4, 169b/5
t.+ lerivardür 169b/6

tenvīr : aydınlatma
t.+ i 179b/7

tepele -: yakalamak
t.- düñüz 093b/30
t.- ndiler 277b/18
t.- ye 114b/27, 217a/8
t.- yeler 031b/23, 277a/16
t.- yeler 049a/60, 274a/9
t.+ yesiz 042a/34

tepelen -: yakalanmak
t.- ecek 274a/12

t.- medi 277b/20
t.- miş 280b/3
t.- mişdur 269b/14

teraḥḥum : merhamet
t. 267b/22
t. 033b/33

teraḥḥum eyle -: acımak
anlara t.- di 026b/15
bana t. 028a/22
oġluma t. 031a/15
bana t. 072a/48, 072a/49

tercümān : çevirmen
t. 172b/28

tercüme : çeviri
t. 171b/14, 171b/6

tercüme it -: çevirmek (lisana)
biri t.- siñ 172b/28
söylüyorlar t.- erlermi 170b/31

tereddüd : gidip gelme
t. 142a/20
t.+ süz 240a/23

terennüm : şarkı söyleme
t. 273a/9, 281b/3
t.+ lerde 200b/19, 210b/16
t.+ ün 283a/3
t.+ ün 283a/3

terk : bırakma
isti'm'ālin t. 138a/27
ki t. 035a/29
nesneleri t. 041b/23

terk it -: bırakmak
seni t.- eyim 244b/6
beni t.- diler 227a/17
içtimā'ın t.- meyub 240a/25
anı t.- di 015a/15, 055a/31
beni t.- di 227a/9
mışırı t.- di 242a/27
tarlaları t.- di 071a/29
beni t.- diñ 082a/35
muḥabbetiñi t.- din 269a/4
beni t.- düñ 052a/47
anasını t.- üb 070b/8
anı t.- üb 079b/50
kelāmīnu t.- üb 094b/2
mecmu'ı t.- üb 071a/29
meskeni t.- üb 266b/6
t.- üb 065b/8
ṭarīḳı t.- üb 258a/15
ānı t.- üp 049a/56
babasını t.- üp 009a/23
evini t.- di 077b/34

tertīb : düzen
t. 118a/23
t.+ ine 156b/26, 234b/10, 234b/7, 235b/20, 236b/12, 236b/18, 236b/22
t.+ inizi 209a/5
t. 152a/1, 163b/18, 172b/40
t. 104b/4
t.+ siz 218a/11, 218a/7
t.+ siz 218a/6
t.+ sizlere 215b/14

tertīb it -: düzenlemek
pişin t.- em 132a/15
gelicek t.- eyim 169a/34

Tesālonike
T. 133a/2
T.+ lülerden 121a/4
T.+ nüñ 116a/13

teselli : avutma
t.+ ye 215a/18, 215b/11, 215b/14, 217b/17

teselli it -: avutmak
anları t.- diler 115a/40
bizi t.- di 182a/7
bağışlayub t.- ñta 177b/7
mütevaẓi'leri t.- en 182a/6

bizi t.- er 176a/4

teslīm : boyun eğmek, vermek
t. 035b/18, 047b/21, 048b/44, 095a/14, 142a/25, 168b/23, 201a/26, 202a/23
t. 033b/34

teslīm it -: vermek
can t.- di 082a/38
size t.- dügüm 168a/3
size t.- düm 173a/3
urup t.- di 051a/26
anlara t.- di 045a/15
ḥākime t.- diler 050a/2
bana t.- düñ 045b/22
beni t.- ye 047b/23
sizimuṣibete t.- yeler 043a/8
anayā t.- di 173b/24
t.- di 097a/41
dörtlüġüne t.- di 106a/4
urub t.- di 081b/16
bedel t.- di 191b/21
zindāna t.- di 098b/4
kendüsini t.- dibize 200a/1
ıġtilāma t.- diler 199b/19
içün t.- diler 113b/5
ismine t.- diler 112b/27
şeyṭana t.- dim 219b/20
mevte t.- ye 076b/12
ümmetlere t.- yeler 071b/34
beni t.- eñyaklaş-ur 048b/46
ṣuçṣuzḳanın t.- erek 050a/4
anlara t.- e 078a/12
beni t.- e 078b/19
ḳāżıya t.- e 010a/25
mevte t.- e 018b/21
derneklere t.- eler 018b/18
siziiletdüb t.- eler 076b/11
anlara t.- em 155a/28
beni t.- eñ 079b/43
sizi t.- erler 018b/19
t.- üb 076b/9

teşbīh : benzetme
t. 020a/16
t.+ in 245a/15
t.+ lerde 200b/19

teşbīh it -: benzetmek
t.- erler 283a/3
ve t.- icek 048a/30
kime t.- evüz 060a/30
arā t.- eyim 014a/24

teşhīṣ : ayırt etme
t. 247a/4

teşne : susamış
t. 152a/20

teşne ol -: susamak
yā t.- muş 046b/44
ve t.- urlar 009b/6

tevaḳḳuf : durma
t. 100a/38
Yesū' t. 036b/32

tevaḳḳuf it -: durmak
üzre t.- er 006a/10
Yesū' t.- üb 072a/49

tevāżu' : alçak gönüllülük
t. 121b/19, 199a/2, 256a/5
kendüsini t. 041a/13
t.+ da 209b/18
t.+ dan 204a/3
t.+ u 210a/12

tevbe : tövbe, pişmanlık
t. 099a/22, 225b/25, 269b/16, 270a/21, 270b/3
ve t. 139a/5
t.+ ḳar 182b/10
t.+ nüñ 054a/4, 108b/24, 118b/4, 235a/1, 244a/17
t.+ ye 007b/8, 056b/18, 132b/21, 139a/5

t.+ ye 007b/11
t.+ yi 093b/32, 105a/18, 121b/21, 182b/10

tevbe it -: Allah'tan af dilemek
illa t.- esiñ 269a/6
işlerinden t.- mediler 277b/20
ḳatillerinden t.- mediler 277b/21
ki t.- mediler 020b/20
ram'adda t.- mişler 020b/21
t.- tilar 022b/41
t.- ñ 088b/38
dimege t.- ñ 008b/17
diyü t.- ñ 007a/2
geldi t.- ñ 054b/15
zināsına t.- ye 270a/21
t.- yeler 117a/31
t. 271b/20
ki t.- eler 063a/13
t.- üb 269a/5
ki t.- üb 132b/20
imdi t.- üb rücu'eyleñ 090a/19

tevbīḫ : azarlama
t. 118b/28, 200b/12, 226b/16, 229a/15, 271b/19

tevbīḫ it -: azarlamak
dinsizlerine t.- mek 267a/15
diyenlere t.- mek 228a/10

teveccüh : ilgi gösterme
t. 053b/16, 132a/12, 155a/28

teveccüh it -: ilgi göstermek
ile t.- eler 175a/5
ve t.- dükde 100a/3
yeruşalime t.- erim 155a/26
ispanyaya t.- eyim 155a/24
mışıra t.- di ve 006b/15
diyārına t.- diler 006b/13
t.- mege ṭalebetdük 113b/10

tevekkül : işi Allah'a bırakma
t. 127a/11, 184a/23, 185a/7, 202b/6, 203b/25, 205a/3
deyū t. 027a/27
t.+ de 198b/12
t.+ üm 182a/4
t.+ ümüz 178b/5, 264b/14
t.+ üñ 233a/14
t.+ üñüzü 240b/35

tevekkül it -: işi Allah'a bırakmak
iṭā'atine t.- erek 230b/21
rabbe t.- erim 204b/25
rabbe t.- eriz 217b/4
zīrā t.- eriz 245a/18
aña t.- eyim 232a/13
cesede t.- mek 205a/4
cesede t.- mek ẓaneder 205a/4
Allah’a t.- di 051b/43
eydür t.- ñbenimḳorḳ-mañ 064b/51
size t.- erim 182b/16, 194b/10
ve t.- ersiñ 139b/19
dāima t.- üb 180a/6
pes t.- üb 180a/8
t.- üb 203a/14

tevlīd : doğurtma, meydana getirme
t. 095b/8, 246b/18, 251a/3
t. 231a/5

tevlid it -: doğurtmak, meydana getirmek

oġlu t.- di 096b/30
bendelerimde t.- diğim 230a/10

ile t.- dim 160b/16
seni t.- dim 234b/6
seni t.- düm 109a/34
‘Amīnadābı t.- di 004b/4
‘Āmūnı t.- di 005a/10
‘Āzūrı t.- di 005a/14
‘Ūziyyāyı t.- di 005a/9
Abiyūdı t.- di 005a/13
Aḥāzı t.- di 005a/10
Bā’āzı t.- di 004b/5

Dāvudü’lmeliki t.- di 004b/6
Ebiyyāyı t.- di 005a/8
Eyessei t.- di 004b/6
Fārişi t.- di 004b/3
ḥaşrūnı t.- di 004b/3
ḥazeḳıyyāMeneşşāyı t.- di 005a/10
İlī’āzārı t.- di 005a/15
İliyyāḳimi t.- di 005a/14
İliyyūdı t.- di 005a/15
İsḥaḳı t.- di 004b/2
Metŝānı t.- di 005a/16
Neşūnı t.- di 004b/5
Reḥab’āmı t.- di 005a/7
şādūḳAḫīni t.- di 005a/14
şādūḳı t.- di 005a/14
Şeleŝā’ili t.- di 005a/12
Ya’ḳūbı t.- di 004b/2, 005a/16
Ya’ḳūbYehūdāyı t.- di 004b/2
Ya’ḳūbYūsufı t.- di 005a/16
Yuḥāniyyāyı t.- di 005a/11
Yūsiyyāyı t.- di 005a/11
Yūşāfāṭı t.- di 005a/8
YūşāfāṭYūrāmı t.- di 005a/8
Yūvāŝāmı t.- di 005a/9
Arāmı t.- di 004b/4
Aşāfı t.- di 005a/8
ḥazeḳiyyāyı t.- di 005a/10
Salmūnı t.- di 004b/5
Zūrubābili t.- di 005a/13
Süleymānı t.- di 004b/6
‘Ubeydi t.- di 004b/5

Tevrat : musevilerin kutsal kitabı
T.+ da 129a/14
T.+ uñ 108a/15

tevzi' : dağıtım
t.+ leri 231b/4
t.+ ne 234a/12

tez : çabuk
t. 204b/18, 204b/25

tezekkür it -: ele almak
riyāīmānı t.- er 224a/5
artuḳhiç t.- meyim 240a/18
ẓulümleri t.- mişdür 285b/6
kelamı t.- di 050a/75
sözleri t.- ñ 267b/18
bendolmuşları t.- ñbilice 244b/3
mürşidlerinizi t.- ñkim 244b/7
bendlerimi t.- ñ 211b/18
kelāmīnı t.- er 105a/16
Beṭrus t.- üb 073b/21

ṭıfl : çocuk
ṭ. 171a/11, 193a/1
ṭ.+ dan 226b/15
ṭ.+ lar 193a/3
ṭ.+ larını 096a/19
ṭ.+ laruñ 037b/16, 139b/20
ṭ.+ unki 171a/11

ticāret
t.+ i 286a/12, 286a/13
t.+ ine 039a/6

ticāret it -
deñizden t.- erlerse 286b/17
ile t.- di 045a/17
ve t.- üb kesbeyleriz 249b/14

Timisyus
t. 176a/1, 202b/1, 213b/2, 216a/1, 218b/2, 219b/18, 223b/20, 223b/21, 227b/22, 230a/1, 245b/23, 245b/25

t. 204b/18
t. 116a/15, 117b/5, 156b/21, 177a/19
t.+ a 116a/15
t.+ ı 161a/17

Titus
t. 178a/13, 227a/11, 227b/4
t. 182b/15, 184a/23, 188a/18, 190b/3
t. 229b/15
t. 183a/6, 188a/18

ṭoġ - **:** doğmak
ṭ.- acaḳdur 006a/5
ṭ.- dı 005a/16
ṭ.- dı 008b/17
ṭ.- mışdurmelik 006a/1

tohum
t.+ ından 137a/4
t.+ una 192a/16
t.+ undan 149b/1
t. 023b/3, 025a/38, 059a/3, 060a/27, 147b/8, 192b/19
t.+ a 141b/16
t.+ dan 252a/23
t.+ ı 025a/37, 075a/21, 075a/22
t.+ ıdur 147b/7
t.+ ından 225a/8
t.+ lardan 024b/32
t.+ ları 192a/16
t.+ laruñ 174a/38
t.+ u 024b/25, 024b/27, 040a/25, 059b/26, 075a/22, 148b/29, 184b/10, 187a/23
t.+ un 241b/11
t.+ uñ 142a/19
t.+ uña 192a/16
t.+ unanāmus 141b/13
t.+ uñ 242a/19

toḳ **:** tok (karnı)
t. 247b/16
ṭ.+ luğu 209b/23

ṭoḳ ol -: karnı tok olmak
ve ṭ.- dılar 026b/20, 066b/9
yiyip ṭ.- dular 029a/37
yiyüb ṭ.- dular 064b/43
oġulları ṭ.- maġa 066a/27
ṭ.- maḳ 206b/12

ṭoprak
ṭ.+ a 023b/8, 095b/3, 135a/44
ṭ.+ a 095b/5
ṭ.+ ı 006a/6, 008b/15, 135a/39
ṭ.+ ı çoḳolmadı 059a/5
ṭ.+ ına 007a/20, 007a/21, 018b/15, 064b/54
ṭ.+ ında 096b/29
ṭ.+ ında 108a/19
ṭ.+ ından 095b/4
ṭ.+ un 059a/5
ṭ.- un 023b/5
t.+ ından 266b/5
ṭ.+ dan 225b/20
ṭ. 235a/7
ṭ.+ da 024b/23, 095b/6
ṭ.+ ta 024b/23

torun
t.+ ları 221b/4

toz
t.+ ı 126a/23
ṭ. 286b/19
ṭ.+ ı 009b/13, 018b/15
ṭ.+ uñ 109b/51

traş it -
da t.- dükten 118a/18
t.- mış 168a/6
t.- sun 168a/6

ṭūba **:** iyi, hoş
ṭ. 009a/4, 009b/6, 009b/7
ṭ. 009b/10, 141b/8

tufan **:** büyük kasırga
t. 259a/6
ṭ.+ dan 044a/38

ṭ.+ ı 257b/5

tūl **:** uzunluk, boy
t.+ ü 246b/27, 290a/16
ṭ. 221b/3, 221b/4, 262a/9
ṭ. 285b/7
ṭ.+ ü 198b/19

tut -
t.- alar 223b/17
t.- alüm 240a/23
t.- ana 282b/18
t.- ar 228a/9
t.- arım 230b/22
t.- mak 247a/2
t.- tukları 274a/10
t.- ub 253b/5
t.- ulmuşlardır 259a/7
t.- un 251b/13
t. 224b/13, 225a/8, 269a/5, 271a/11
ṭ.- alar 154b/13
ṭ.- alüm 234a/15
ṭ.- an 118a/21
ṭ.- anlar 269b/14, 269b/15
ṭ.- anlardür 209b/23
ṭ.- ar 065a/4, 171a/7, 212a/3, 219b/19, 220b/10, 220b/15, 221b/5, 224a/3
ṭ.- arım 188b/6, 204b/18
ṭ.- arın 122a/24
ṭ.- arız 176b/11, 235b/19
ṭ.- arız 233a/15, 233a/7
ṭ.- arki 191a/10
ṭ.- arlar 131b/7
ṭ.- arlar 038a/27
ṭ.- arsın 232a/6
ṭ.- arsıñ 269b/13
ṭ.- arsız 065b/8, 168a/3, 173a/2
ṭ.- arunki 129a/15
ṭ.- aruz 146b/25
ṭ.- asız 259a/3
ṭ.- dı 092b/2
oruç ṭ.- dı 008a/3
ṭ.- dılar 039a/46
ṭ.- dılar teftişider 068b/10
ṭ.- duk 196b/12
ṭ.- dukları 107b/2
ṭ.- duñuz 049a/56
ṭ.- madı 167a/13
ṭ.- madum 121b/20
ṭ.- maduñuzammā 079b/49
ṭ.- maġ 079b/49
ṭ.- maġa 049a/55
ṭ.- maġa ḳabuletdüler 065a/4
ṭ.- maġa ḳādirdeġüllerdür 056b/20
ṭ.- maġla 111a/23
ṭ.- maḳ 122b/35, 187a/32
ṭ.- mayub 209b/19
ṭ.- maz 067a/19
ṭ.- mazmışız 217a/5
ṭ.- muş 049a/57
ṭ.- muşı 022a/22
ṭ.- muşları 009a/24
ṭ.- sun 175a/2
ṭ.- tuğumuz 183a/5
ṭ.- tuḳ 221a/9
ṭ.- tular 053a/10, 274b/1
ṭ.- tum 188a/17
ṭ.- ub 077b/1, 089b/7, 114a/20, 118a/17, 132b/21, 133a/3, 220a/5
ṭ.- ub 113b/3
ṭ.- ub 107b/4
ṭ.- ulmuş 207b/5
ṭ.- uñ 122a/31, 216a/20, 217b/15, 276b/2
ṭ.- un 205a/30
ṭ.- up 026a/3, 038b/35
ṭ.- up ḳatlideler 047a/5

tutul -
t.- dular 225b/26
t.- muş 279b/3
ṭ.- muşdur 227a/8
ṭ.- sa 195a/1

ṭutuş -
ṭ.- turasın 224a/7

ṭuz
ṭ. 009b/13, 070a/50, 211a/6
ṭ.+ lu 248b/12
ṭ.+ uñuz 070a/50

ṭuzaḳ
ṭ. 150a/10

tükür -

t.- diler 049b/67, 081b/20
t.- eler 071b/34
t.- meye 080b/65
t.- üb 051a/29
t.- üp 066b/34

tümen : askeri birlik
t.+ leri 244a/22

türbe
t.+ lerini 042a/30

ʻUbeyd: Hz.Davut'un dedesi
ʻU. 004b/6
ʻU.+ i tevlīditdi 004b/5

uç -
u.- a 280a/14
u.- an 287b/17
u.- ar 272b/8, 282a/6

ufaḳ
u.+ lardan 028b/28

'ufūnet : manevi sıkıntı
'u.+ de 174b/42
'u.+ i 088a/27, 088a/32, 109a/35, 109a/36
'u.+ lü 175a/53, 175a/54
'u.+ sizliği 175a/53, 175a/54
'u.+ süzlükte 174b/42
'u.+ üñ 146b/21

uġurla -: uğurlamak
u.- mayasıñ 034b/18, 071a/19
u.- rlar 012a/20
u.- rlar 012b/21
u.- yanlara 219a/10

uğurla -
u.- mamaḳ va'ẓiderek 139b/21
u.- masın 200a/27
u.- mayasıñ 152b/9
u.- yan 200a/27
u.+ rsıñ 139b/22

uğra - : uğramak
u.- yā 049a/55
u.- yub 155a/24

ulu : yüce
u. 006a/4, 010a/20, 030a/21, 037a/15, 037b/23, 038b/45, 047a/14, 048b/48,
049a/59, 050a/1, 050a/3, 050a/6, 050b/12, 050b/20, 052b/62, 067b/31, 071b/33,
072a/44, 073a/18, 073b/27, 077b/1, 078a/11, 079b/44, 080a/54, 080a/55, 080b/1,
081a/10, 081a/11, 081a/3, 082a/31, 087a/11, 091b/23, 093b/24, 098b/10, 100b/14,
101a/22, 115b/5, 126a/30, 127a/13, 130b/15, 131a/23, 132a/10, 132a/12, 253a/14
u. 051b/41
u.+ lar 036a/25
u.+ ları 072a/42, 108a/15, 110a/5
u.+ larına 063b/22
u.+ larından 120a/31
u.+ larını 109b/50
u.+ serdür 189a/12
u.+ serdür 186b/16
u.+ sı 062a/35, 074b/20, 090b/6, 119a/14, 135b/7
u.+ sıdur 126b/5
u.+ su 062a/38
u.+ suna 062a/37
u.+ sunu 118a/17
u. 035b/18
u.+ larınuñ 061b/22

'ulūfe : asker maaşı
'u.+ yi 186a/9

ulvi : yüce
u. 290a/16

umut : ümit

u.+ lar 191a/9

unut -
u.- dı 246b/25
u.- dılar 029b/6, 067a/14

ur - **:** vurmak
u.- a 011a/40
u.- alar 126b/3
u.- asız 042a/34
u.- asız 126a/26
u.- dı 288a/3
u.- dı 114b/25
u.- dılar 014a/25, 048b/50, 049b/68, 060a/38, 080b/66, 081b/19
u.- dılar 124a/27
u.- duğı 178b/13
u.- maḳ 187b/7
u.- sa 186b/21
u.- ub 051a/29, 074a/4, 079b/47, 080b/65, 081b/17, 093a/18, 106a/7
u.- ub teslīmeyledi 081b/16
u.- ulmuşdur 013b/20
u.- up teslimeyledi 051a/26
u.- urlar 051a/29, 126a/25

Uriyyā
U. 004b/6

uṣlu **:** akıllı
u. 044b/3, 150b/25, 159b/10, 162a/5
u.+ lar 045a/4
u.+ lara 045a/8

utan -
u.- caḳdur 068a/38
u.- durmaz 142b/5
u.- madı 224b/17
u.- mazım 137b/16
u.- ursa 068a/38
u.- ursız 144a/21

'utarid: merkür
'u. 110b/12

uy - **:** riayet etmek
u.- anları 248a/3
u.- ar 199b/15
u.- ıcular 168a/1
u.- ma 266a/11
u.- maḳgerekdur 218a/7
u.- maz 251b/15
u.- ucılar 161a/17
u.- ucular 200a/1
u.- un 244b/7

uyan -
u.- a 200b/14
u.- avüz 152b/11
u.- ıḳ 202a/18
u.- ıḳoluñ 256a/8
u.- ırız 215b/10
u.- mış 005b/24
u.- u 006b/14, 060a/39
u.- ub 114b/27

uyandur -
u.- ub 060a/38

uyanıḳ
u. 226b/5, 284a/15
u.+ lıḳlarda 181a/6, 187a/27

uyanıḳ ol -
ki u.- a 077b/35
ile u.- ımadıñız 048b/40
u.- ub namazḳıluñ 079a/38
u.- ub namazḳıluñ 077b/33
u.- uñ 175b/13
eydürin u.- uñ 077b/37
içün u.- un 122a/31
imdi u.- uñ 044a/42, 077b/35
namazlara u.- uñ 255a/8
imdi u.- uñzirā 045a/13
anda u.- ur 211a/3
mu u.- uñ 048b/41
ḳalub u.- uñ 079a/35

uyar - **:** ikaz etmek
u.- dı 069a/28

u.- dılar 015b/25

uyku
u.+ dan 114b/27, 152b/11
u.+ yā ġarkolur 121a/9
u.+ dan 005b/24, 121a/9

uyu -
u.- dılar 045a/6
u.- duḳlarında 024b/25
u.- dular 259a/4
u.- mayalım 215b/6
u.- mayavüz 174b/51
u.- muş 048b/43
u.- nuz 048b/44
u.- r 015b/25, 048b/40, 053b/13, 060a/38, 077b/37, 079a/37
u.- r 062a/40
u.- rlar 169a/30, 215b/7
u.- rsun 200b/14
u.- ruz 215b/10
u.- yā 060a/27
u.- yan 052a/52
u.- yanlar 215b/7
u.- yanlar 173b/19
u.- yanlaruñ 214b/13
u.- yanlaruñbākīyesi 173b/20
u.- yanları 215a/15
u.- yanları 215a/16
u.- yub 106a/6
u.- yub i 079b/41

uyukla -
u.- dı 098a/60

uzaḳ
u.+ tan 073a/13
u.+ tır 027b/9

uzat -
u.- dı 121a/8
u.- dub 131b/2
u.- mağıla 092a/30
u.- tı 021b/13, 057b/5
u.- tum 149b/21
u.- up 027a/31

ʻŪziyyā
ʻŪ. 005a/9
ʻŪ.+ yı tevlīditdi 005a/8

uzun
u. 041a/13, 075b/40, 168b/15, 195b/12, 201b/3

'użuv **:** organ, parça
'u. 170a/15, 170a/19, 170a/26

ücret **:** bedel
ü. 141a/4, 166a/18, 267a/11
ü.+ i 011b/3, 011b/5, 012a/17, 035b/8, 086b/18, 144a/23, 159b/14, 250a/4
ü.+ iñ 240b/36
ü.+ ine 222a/19
ü.+ ini 019b/41, 019b/42, 138b/28, 159b/8, 258a/16
ü.+ ini żayi'itmeye 019b/42
ü.+ üm 166a/17
ü.+ üñüz 009b/12, 011a/47, 011b/2

üç
ü. 022b/40, 025a/33, 028b/32, 030b/4, 032b/17, 033a/20, 048a/34, 049a/62,
050a/75, 051b/40, 052b/64, 066b/2, 067b/31, 068a/5, 079a/31, 080a/59, 080b/72,
082a/30, 088b/41, 092b/7, 096a/20, 100b/9, 102b/16, 103a/20, 105a/10, 105a/11,
115a/2, 119a/8, 121a/3, 122a/31, 135b/7, 136a/11, 136a/12, 136a/15, 136a/17,
167a/9, 187a/25, 187b/8, 188b/1, 190a/18, 222a/20, 242a/23, 250b/17, 264a/7,
264a/8, 264a/9, 274a/6, 278b/9, 279a/11, 284a/19, 289b/13, 289b/14
ü.+ üncü 273b/5, 276a/8, 276a/10,

276a/11, 276a/9, 277a/16, 279a/14, 279b/4,
282a/9, 283b/4
ü.+ üncüsi 040a/27

üçünci
ü. 030a/22, 031b/23, 035a/3, 036a/19, 052b/64, 071b/34, 079b/41, 081b/25,
087b/15, 121a/9, 127b/23, 134a/19, 187b/3, 188a/14, 188b/1
ü. 048b/44, 069b/32, 290a/19

üfle -
ü.- yub 100a/2

üleş - : paylaşmak
ü.- dürdi 108a/20

üleşdür -: paylaşdırmak
ü.- em 137b/12

ülfet : dostluk
ü.+ den 248b/13
ü.+ e 199b/22
ü.+ te 221a/13
ü.+ ümi 190a/13

ülfet it -: dostluk etmek
dalalette ü.- en 258b/18

ümīd : ümit, umut
ü. 131b/7, 176b/10
ü.+ de 151b/12, 154b/13
ü.+ e 142a/18, 165b/10, 229a/13, 251a/3
ü.+ i 197b/12
ü.+ i 142b/5, 208b/28
ü.+ ime 203a/20
ü.+ imiz 154a/5, 176b/7, 178b/13, 213b/19
ü.+ imiziñ 218b/2
ü.+ in 212a/3, 240a/23, 254a/15
ü.+ iñ 235b/12, 236b/19
ü.+ inde 142a/2
ü.+ inden 165b/11, 208a/23
ü.+ ine 194b/5, 229b/7
ü.+ iniz 252a/22
ü.+ leri 215a/14
ü.+ ün 154b/13
ü. 142b/5, 146b/24, 146b/25, 154b/13, 171a/13, 171a/7, 183a/5, 188b/6,
196b/12, 204b/18, 207b/5, 220b/14, 221a/9, 221b/5, 223b/17, 230b/22, 251b/13,
253b/5
ü.+ de 165b/10
ü.+ lüvüz 173b/20
ü. 129a/15
ü. 134a/20
ü.+ inde 199a/5
ü. 114a/19, 131b/6, 136b/20, 196b/18
ü.+ de 142a/18
ü.+ de istirāḥatide 088a/26
ü.+ lenmişlerüñ 241a/1

ümīd ṭut -: umut beslemek
isminde ü.- alar 022a/22
zīrā ü.- arım 155a/24
ammā ü.- ub 185b/15

ümmet : cemaat, millet
ü. 149b/19, 252b/9, 281a/7
ü.+ e 128b/10, 128b/3, 282a/6
ü.+ i 116b/26
ü.+ ler 013a/32, 022a/22, 091b/25, 091b/28, 110a/5, 112a/12, 123b/19, 123b/21,
137a/5, 139b/24, 148b/30, 154b/11, 154b/13, 154b/16, 154b/9, 155a/27, 161a/1,
169b/2, 190b/2, 191a/12, 191a/14, 192a/8, 198a/2, 198a/6, 198a/8, 199b/17,
214b/5, 278a/11, 279a/18, 283a/4, 285a/16
ü.+ ler 154b/12
ü.+ ler 227a/17

ü.+ ler 104b/2
ü.+ lerde 154b/10, 187a/26, 220b/16, 252b/12
ü.+ lerde 137b/14
ü.+ lerdeki 208b/28
ü.+ lerden 112a/15, 112a/19, 132a/17, 148a/25, 191a/16, 265b/6, 275a/8
ü.+ lerdendür 112b/24
ü.+ lerdenkiler 278b/9
ü.+ lere 018b/19, 072a/42, 105a/18, 109b/47, 111a/27, 117b/6, 132b/24, 137a/28,
150a/11, 156b/26, 158a/24, 191a/10, 191a/14, 191a/9, 192a/14, 213a/16, 278b/2,
279b/5, 282a/8
ü.+ lere 021b/17
ü.+ lere 053b/18
ü.+ lere teslīmeyleyeler 071b/34
ü.+ ler 132b/20
ü.+ leri darbide 287b/15
ü.+ lerin 097b/45
ü.+ leriñ 036a/25
ü.+ lerİncīl 111b/7
ü.+ lerişit-dicek 109b/48
ü.+ lerki 139a/14
ü.+ lerün 111b/3, 123a/11
ü.+ lerüñ 018a/5, 100b/15, 141a/30, 150a/12, 150a/13, 150b/26, 154b/16, 155b/5,
219b/7, 224a/11, 254b/3, 284a/19
ü.+ lerüñ eline 036a/19
ü.+ lerüñ 008b/15
ü.+ ler 104a/46
ü.+ ten 273a/10
ü.+ üm 131b/4
ü.+ üme 129a/17
ü.+ ümi 136b/19

ümmī : okuma yazması olmayan
ü.+ kılere 172a/24
ü.+ ler 091a/13, 172a/23
ü.+ nüñ 172a/16
ü.+ yim 186a/6

Ürdün
ü. 009a/25, 054a/6, 057b/8
ü.+ de 007b/6Yehūdiyyet
ü.+ den 008b/15
ü.+ e 007b/13
ü.+ üñ 070a/1
Ü.+ üñ 007b/6Yehūdiyyet

ürk - : korkmak
ü.- diler 083a/5
ü.- meñ 083a/6

'üryān : çıplak
'ü. 046a/36, 046b/43
'ü.+ lıḳta 187a/27
ü.+ uz 160b/11
'ü. 247b/15, 284a/15, 285a/16
'ü.+ lığıñ 271b/18
'ü. 046b/45

üslūb : tarz
ü. 231a/1
ü.+ da 204a/8
ü. 160a/6

üst
ü. 039b/21, 074b/16, 081b/26, 118b/1, 180a/3, 180a/4
ü.+ lerine 090b/2
ü.+ ünde 043a/17, 051b/37, 093a/15, 135b/3
ü.+ üne 008a/16, 031a/14, 055b/40, 102a/40, 102b/9, 122b/36
ü.+ üne 070b/17

üşen - : erinmek
ü.- mezüz 179b/16
ü.- mezüz lākin 179a/2

üşü -
ü.- mez 234a/14

üzere : -mak amacıyla
ü. 026a/7, 026b/18, 029a/36,

042b/2, 042b/3, 047a/12, 056b/13, 058b/1,
066a/31, 067b/24, 076a/3, 076a/8,
081b/24, 082a/33, 083b/18, 087a/4,
087b/18,
089b/11, 097b/45, 098a/54,
101b/33, 104a/45, 107a/20, 110a/11,
111a/1, 111b/10,
117b/14, 117b/6, 119a/13,
121b/19, 126a/25, 127a/14, 128a/31,
129a/14, 131b/6,
132a/13, 132a/15, 138a/19,
138b/2, 139a/7, 140a/2, 140b/23, 150b/22,
154b/13,
163a/8, 164a/36, 164b/37,
167a/13, 170b/31, 172b/40, 176b/8,
184a/23, 187b/8,
197b/8, 198b/20, 200a/27, 200b/7,
204a/14, 209b/18, 210a/7, 221a/9,
223b/17,
227b/2, 240b/34, 251b/11, 253b/5,
274a/8, 277b/2, 277b/3, 278a/5, 279a/11,
279b/1, 279b/3, 280b/1, 280b/2,
281b/1, 286b/19, 287b/12, 288b/4
ü. anlaraḥükümvirir 062b/7
ü. beyāneyledi 104b/4
ü. istifādeetdüm 190a/14
ü. i'tibarider 153a/5
ü. musallaṭeylediñ 232a/8
ü. ṣu'udetdiler 288b/9
ü. ta'lümidüb 222b/3
ü. ṭavafidüb 118a/23
ü. 064a/40, 095b/11, 127b/25,
198a/8, 199b/15, 242a/22

üzeri **:** üst taraf, gövde
ü.+ me 099a/25
ü.+ mize 051a/25, 093b/28,
105a/16
ü.+ n 230b/16
ü.+ nde 027a/25, 027a/26,
027a/30, 064b/48, 072b/8, 099a/16,
254a/13, 268a/7,
272a/2, 272a/4, 273a/11, 273b/2,
273b/4, 274a/8, 274b/1, 282b/14, 282b/15,
282b/16, 283a/2, 284a/18, 284b/2,
287b/11, 287b/14
ü.+ nde cülusedeni 288b/11
ü.+ nde cülusederim 273a/8
ü.+ nde cülusiden 275a/10, 287a/4
ü.+ ndedürve 254a/12
ü.+ ne 009b/14, 009b/15, 011a/45,
011a/46, 014a/25, 018a/13, 018b/22,
018b/24,
019a/30, 021b/17, 032b/18,
032b/19, 035a/28, 037a/5, 038b/45,
040b/2, 042a/35,
042b/37, 046a/32, 047a/8,
050b/19, 052a/45, 053a/3, 054a/10,
059a/5, 061a/16,
066b/5, 072b/7, 076b/15, 077b/4,
087b/16, 091b/27, 095b/10, 099b/28,
112b/31,
119a/6, 122a/28, 124b/40,
148a/21, 148b/29, 152a/20, 159b/10,
159b/11, 195b/16,
197a/22, 199a/7, 201b/3, 202a/16,
213a/17, 217a/4, 240a/17, 240a/21,
250a/7,
250b/14, 268b/18, 270b/3,
271a/10, 271a/12, 272b/9, 274b/1,
277a/11, 278a/8,
278b/6, 281a/8, 282b/18, 284a/12,
284b/3, 285a/16, 286a/11, 286a/9,
286b/20,
288a/3
ü.+ ne 014a/26
ü.+ ne ānıMuṣallaṭḳıla 044b/48
ü.+ ne bināeyledi 014a/27
ü.+ ne binaide 159b/12
ü.+ ne 045b/21
ü.+ ne ihdāede 275b/4
ü.+ ne 'imāretitmeyem 155a/21
ü.+ ne muṣallaṭḳılayım 045b/22
ü.+ ne Muṣallaṭḳıldı 044b/45
ü.+ ne muṣallaṭolmaḳlākin
220a/13
ü.+ ne 018b/24, 274b/2
ü.+ ne'aẓīm 098a/3
ü.+ nebenüm 112a/18
ü.+ nebenümkılisemi 030a/18

anuñ ü.+ nebinaet-düği 159b/14
ü.+ nebize 134b/26
ü.+ nedür 147b/5
ü.+ neḥüzün 205a/28
ü.+ neihdāolun-am 204b/17
ü.+ neḳalḳ-salar 076b/12
ü.+ neḳomaḳlığı 099a/18
ü.+ neḳonul-a 059b/22
ü.+ neḳur'a 051b/36
ü.+ nemuḥabbeti 210b/14
ü.+ ne 094b/4
ü.+ neol-sunandan 051a/26
ü.+ ñize 250a/3

üzüm
ü.+ i 013b/16
ü.+ leri 282b/18

va'aẓ : dini öğüt
v.+ ımız 212b/3

va'aẓ it -: öğüt vermek
Mesīḥi v.- erler 203a/16
Yesū' v.- mege 008b/17
incīlini v.- er 009a/23

vācib : gerekli, şart
v.+ dür 262b/17
v.+ dürki 217b/13, 263b/12, 266a/8
sürmek v. 131a/24
v.+ dürki 260b/6

vācib ol -: şart olmak
ederler v.- mayan 228a/11
olmaḳ v.- maz 248b/10

va'de : süre, ecel
v. 088b/39, 108b/23, 141b/15, 141b/16, 192b/18, 193b/24, 227b/2, 235b/12,
240a/24, 261b/25
v. i'tikātideñlere 192b/22
v.+ den 192b/18
v.+ ler 237b/6, 256b/4
v.+ ler 147b/5
v.+ leri 177a/20, 221a/8, 236a/6, 241b/13, 242a/17
v.+ leri kesbetdiler 242b/33
v.+ lerimiz 182a/1
v.+ lerini 238b/16
v.+ nüñ 131b/6, 147b/9, 194a/28, 196b/14, 197b/12
v.+ nüñarżında 241b/9
v.+ si 141b/13, 233b/1, 259a/4
v.+ sine 259b/13
v.+ ye müntaẓırolub 127b/21
v.+ yi 192b/18, 240b/37
v.+ yi beşāretiderüz 108b/33
v.+ yi taḥṣileyledi 235b/16
v.+ yi teḫiretmez 259a/9
v.+ nüñ 096a/17
v.+ lıḳ 202a/14
v.+ sinden 198a/7

va'de it -: süre vermek
virmek v.- diler 078a/11
idenlere v.- dim 247a/6
ki v.- dügini 142a/22
kim v.- miş 241b/11
sevenlere v.- mişdür 246a/12
ile v.- di 026a/7
bize v.- diği 261b/25
ibrahime v.- diolarak 235b/13

vāfir : bol
v. 183a/2
v. 197a/4

vaftīz : hristiyanlığa girme şartı
v. 088b/41, 105a/16, 105a/17

v. 088b/38

vaftīz it -
ol v.- eñ 063a/14

vāḥid : tek, biricik
v. 266b/4
v. 267b/25

vaḫşi : vahşi, yabanıl
v. 280b/4, 284b/3, 285a/13, 285a/16, 288b/10
v.+ e 280b/4, 281a/14, 282a/11, 282a/9, 285a/13
v.+ e secdeetdiler 280b/4
v.+ i 285a/8
v.+ in 281a/15, 283b/2, 284a/13
v.+ iñ 284b/7
v. 281a/11
v.+ ler 054b/13
v. 280b/1, 280b/2
v.+ ler 174a/32

vāḳi' : olan, gerçekleşen
v. 171b/10, 255a/12

vāki' ol -: olmak, gerçekleşmek
anlara v.- dılar 167a/11
anlara v.- dı 258b/22
ve v.- du 046b/1
netekim v.- multur 213b/4
āḫirgünlerde v.- a 087b/16
ve v.- a 087b/21
āna v.- acaḳ 071b/31
bana v.- an 122a/23
gibi v.- dı 124b/35
gündüz v.- dı 107a/19
meger v.- dı 110a/1
ve v.- dı 054a/9, 059a/4
bana v.- dı 121b/20
ve v.- du 033b/1, 056b/15, 057a/23
āna v.- duġı 089b/11
ve v.- duki 105b/26, 114a/16, 122b/1, 125a/6
v.- maḳ 238b/17
bunları v.- maḳ 077a/29
nice v.- muştur 061a/16
altında v.- muştur 105b/29
v.- dı 019b/1

vaḳit : zaman
v. 021b/13, 024b/26, 027b/1, 028b/28, 030a/20, 030a/24, 030b/27, 033a/21, 034b/27, 036a/20, 036b/1, 044a/40, 045a/7, 046a/34, 047a/14, 049b/67, 050b/9,
057a/24, 076b/15, 077a/21, 077a/26, 077a/27, 093b/26, 099a/17, 137b/11, 144a/21,
160a/5, 169a/26, 171a/11, 171a/12, 174a/28, 175a/2, 175a/54, 193a/8, 194a/29,
197a/1, 208a/21, 210a/4, 212b/5, 215a/3, 217a/8, 226b/3, 229a/3, 231a/5,
233a/12, 239b/6, 239b/8, 241b/16, 244a/26, 257a/15, 259a/6, 268a/4
v. ba'idolmuş 197b/13
v. sülüketdiñiz 210a/8
v.+ de 078a/12, 078a/7, 078a/8
v.+ den 030a/21, 226b/2
v.+ ler 226a/1
v.+ lerde 223a/15
v.+ lerde 219b/7
v.+ leri 110b/17, 193a/10
v.+ lerinde 038b/42
v.+ lerüñ 215a/1
v.+ te 021a/1, 130b/15, 210a/8, 226b/2, 231b/13
v.+ teanlardaki 251b/11
v.+ teMesīḥsiz 197b/12
v.+ teRabbiñrūḥu 179a/17
v. 006b/18, 007a/5, 007b/13, 008a/1, 008a/16, 008b/10, 008b/11, 014a/23,
015b/26, 043a/10, 043a/13, 043a/16, 043b/23, 043b/30, 048a/31, 095b/4, 104b/47,
195b/10
v.+ de 008b/17
v.+ i 023a/43, 189a/9
v.+ inde 132a/13
v.+ inden 241b/11

vālid : baba
v.+ i 264a/1

validān : ebeveyn
v.+ ından 242a/23

v. 188a/14
v. 018b/22, 076b/12
v. 210b/19
v. 138b/31

vālide : anne
v.+ lere 226a/2
v.+ ñize 201b/1

var - : varmak, ulaşmak
v.- alar 064b/45, 127b/23
v.- alum 079b/43
v.- ayım 117b/6
v.- dığımda 218b/3
v.- dım 278a/9
v.- dır 015a/20
v.- duġumuzlayıñ 114a/16
v.- duḳları 083a/13
v.- dur 011a/47, 013b/9, 014b/9, 023b/12, 139b/21
v.- gıl 061a/19, 099a/26
v.- ġıl 007a/20, 014b/9, 015a/13
v.- ıñ 200a/26
v.- ırım 038a/30
v.- madı 113a/39
v.- maġa 128a/33
v.- maḳ 015a/19, 116a/15, 118b/27, 133a/3
v.- maḳ dileketdiler 115a/39
v.- maḳ tecrübeetdiler 113b/7
v.- maḳdan 007a/22
v.- mışdur 106b/18
v.- ub 006a/8, 010a/24, 014b/4, 015a/21, 025b/46, 026b/15, 031b/27, 032b/13,
033a/30, 045a/16, 047a/14, 048a/37, 048a/38, 050a/6, 052b/66, 053a/11, 053b/18,
055a/36, 061a/20, 064a/36, 064a/37, 064a/38, 066a/30, 071a/21, 072b/4, 078a/12,
079a/35, 079a/39, 082b/41, 083a/13, 100b/17, 119a/8, 121a/6, 126a/26, 133a/31,
136b/26, 190a/18, 249b/13, 278a/8, 283b/2
v.- ub namazḳıldı 048b/42
v.- ubanlara 083a/10
v.- ubanları 093b/26
v.- ubgör-ür 054b/18
v.- ubİncīli 083b/16
v.- ubsenüñ 062a/34
v.- ubsenüñḳanṭarını 045b/25
v.- ubsizüñ 184a/5
v.- ubṣor-dı 127b/19
v.- ubzindānda 063b/28
v.- uñ 015b/32, 035a/4, 036b/2, 039a/9, 045a/10, 047b/18, 053a/7, 072b/2
v.- uñ 078a/14, 115a/37
v.- uñdur-ubḫalḳa 093a/20
v.- up 008b/21, 019b/4, 021b/15, 023a/45, 024b/29
v.- ur 009a/23, 014b/9, 079b/50, 080a/54, 118a/18
v.- urum 122a/23

var : mevcut olan
v. 010a/24, 020a/16, 021b/9, 023b/10, 026a/57, 029a/35, 033a/26, 034b/21,
038a/28, 038a/33, 040a/25, 046a/29, 047a/7, 050b/17, 052a/55, 052a/56, 054b/24,
056a/6, 057a/24, 057b/1, 057b/10, 058a/22, 058b/27, 059b/25, 060b/7, 061a/12,
064a/38, 065a/4, 065b/17, 066a/25, 066a/30, 066b/5, 066b/7, 068b/18, 071a/21,
071a/23, 072b/52, 073a/13, 073b/25, 074b/20, 077b/3, 082a/40, 087a/6, 090b/7,
092a/34, 094a/36, 094a/37, 096a/12, 098b/9, 100b/10, 100b/11, 100b/15, 101b/36,
102a/1, 102b/13, 103a/20, 105a/12, 108a/15, 109b/48, 110a/10, 115a/2, 119a/14,
120b/38, 121a/9, 126a/21, 127a/17, 127b/19, 129a/19, 130a/6,

135a/39, 135b/7,
135b/9, 146b/23, 152b/9, 154a/4,
161b/12, 163a/12, 169b/12, 174b/45,
177a/20,
180b/12, 181b/14, 181b/15,
181b/16, 183b/12, 187a/30, 193b/24,
194a/27, 199a/4,
210b/13, 211b/13, 222a/12,
223b/16, 225b/19, 226b/4, 228a/6, 230a/9,
234b/11,
236a/3, 237a/25, 237a/28, 238a/1,
238a/4, 240a/19, 241a/5, 243b/8, 245a/10,
247b/14, 247b/16, 247b/18,
248b/14, 250b/13, 258a/14, 260b/1,
268b/16, 269a/1,
270a/20, 271a/11, 273a/6, 273a/8,
273b/2, 274a/6, 275b/3, 276a/6, 277a/14,
279b/6, 280b/1, 282b/15, 282b/18,
283a/6, 284b/4, 287b/16, 289b/12
v.+ dı 257b/1, 277a/10, 277a/17,
277a/8, 277a/9, 277b/2, 277b/20, 279b/3,
281a/12, 283a/1, 284b/4, 289b/14,
290a/15
v.+ 115b/11, 133b/14
v.+ dır 021a/7, 021b/11, 130b/14
v.+ dur 030b/28, 034a/12, 036b/3,
052b/65, 056a/9, 068a/1, 071a/24, 072b/3,
075b/33, 100b/14, 112a/21,
115b/8, 117b/11, 141a/3, 144a/22,
154b/17, 159a/3,
160b/15, 160b/7, 162a/7, 163a/7,
164b/1, 164b/5, 165a/6, 168b/18, 171b/10,
178b/5, 179b/7, 180a/1, 182a/4,
189b/7, 196a/7, 262b/22
v.+ dur 020b/19, 024b/28,
058b/30, 123b/24, 150a/6, 164a/34,
169b/5, 174b/42,
276b/4, 285a/8
v.+ dür 120b/39, 123b/20, 142a/2,
164b/37, 166a/17, 169b/4, 174a/30,
197b/19,
198b/12, 200b/19, 208a/14,
218a/11, 245a/18, 247b/18, 250b/17,
259b/16, 260a/7,
261a/20, 263b/19, 264a/7, 264a/8,
264a/10, 264b/14, 264b/16, 264b/18,
269a/4,
269b/14, 270b/1, 270b/4, 271a/8,
278b/6, 285a/10, 285a/13, 285a/9
v.+ dur ḫoşedersiñ 247b/19
v.+ dur 147b/3, 157b/12
v.+ durḫalḳdan 236a/5
v.+ durḫuṣuṣan 228a/10
v.+ drrol 288b/6
v.+ dursemālarda 211a/2
v.+ dur 230a/7
v.+ ken 285b/1
v.+ mıdur 178a/1
v.+ mıdur ıraḳolsun 148a/15
v.+ mışdur 103a/23
v.+ sa 025a/44, 061b/26, 162a/4
v.+ sañ 130b/13
v.+ uñ 052b/65
v.+ uñ 018a/7
v.+ ur 018a/7
v. 024a/22, 045b/26, 046a/29,
181b/14, 181b/16, 240b/36, 269b/13

vārid : gelen, ulaşan
v. 272a/7

vāris : mirasçı
v. 141b/13, 193a/1
v. 231a/2
v.+ dür 038b/38, 074a/7
v.+ i 193a/8
v.+ ler 146a/17, 198a/6, 229b/7
v.+ lerdür 141b/15
v.+ leri 231b/14, 241b/9, 247a/5

v. 253b/7

vāris ol -: mirasçı olmak
'adlinden v.- du 241b/8
ile v.- maya 194a/31

vāriyet : servet, zenginlik
v.+ den 232b/4

varlık : mevcudiyet

v.+ ına 183b/12
v.+ ınız 240b/35
v.+ ıñızdan 183b/12
v.+ ınızın 240b/34

vaṣiyyet : vasiyet
v. 040b/36, 062a/43, 075a/30, 116a/15, 144b/9, 145a/13, 152b/9, 163a/10
v.+ den 144b/8
v.+ dür 040b/39
v.+ e 152a/2
v.+ ki 145a/10
v.+ lerüñ 010a/19
v. 075a/28, 201b/2, 214b/11, 221b/6, 223b/17, 242a/22, 260b/7, 262a/12,
262b/23, 263b/21, 265a/5, 265a/6
v.+ e 183a/8
v.+ i 219b/18, 223a/14, 236a/5, 239a/19, 260b/7, 260b/8, 262b/23
v.+ iñ 236b/16, 236b/18
v.+ ince 227b/4
v.+ inden 027b/3
v.+ ine 218b/2
v.+ isize 070b/5
v.+ leri 211a/10, 214b/3, 264a/3, 265a/6
v.+ leri ḥıfẓeyle 034b/18
v.+ lerimi 240a/16
v.+ lerin 065b/8
v.+ lerine 209b/23
v.+ lerini ḥıfẓedelüm 264a/3
v.+ lerini ḥıfẓeder 262b/24
v.+ lerini ḥıfẓederiz 260b/4
v.+ lerini ḥıfẓetmeyen 260b/4
v.+ lerüñ 228a/14, 282b/13
v.+ lerüñ ḥıfẓederiz 264a/3
v.+ lerüñ ḥıfẓidüb 262b/22
v.+ li 197b/15
v.+ te 040b/41
v.+ üm 163b/25
v. 145a/11
v.+ iñ 218b/5

vaṣiyyet it -: vasiyet etmek
daḫī ḫavfedeler v.- erim 222a/21
saña v.- erim 223a/13
bize v.- di 104a/42
mecmū' v.- tü istima' 103b/33
gibilere v.- üb 218a/12
v.- er 008a/6
v.- megi 019b/1

vay : şaşkınlık ünlemi
v. 020b/21, 032a/7, 032a/8, 041a/13, 041a/14, 041a/15, 041b/16, 041b/23,
041b/25, 042a/27, 042a/29, 043b/19, 047b/24, 076b/17, 078b/21, 166a/16, 267a/11,
277a/12, 277a/13, 279a/15, 280a/12
V. 279a/14

va'ż : dini öğüt, vaaz
v. 187b/6, 193a/5, 199b/25, 235a/2, 237a/28
v. idem 088b/35
v. 076b/10, 149a/8
v.+ süz 149a/15

vaż' it -: dini öğüt vermek
basamağın v.- em 231b/14
anı v.- ene eminolur 232b/2
numunesini v.- erken 257b/7
şehirde v.- esin 228a/5
v.- düm 142a/17
içün v.- düm 109b/47
nāẓırlar v.- dügi 122a/28
ġażāba v.- medi 215b/9
ellerimiñ v.- mesi 224a/6
oğullığa v.- mesi 147b/4
v.- di 098b/6
v.- diler 175b/15
yirde v.- diler 083b/20
İncīli v.- diler 099a/26
Yuḥannā v.- dügi 104a/38
kelāmını v.- dügümüz 113a/36
tamām v.- düm 155a/20

yūnānun v.- mesinden 022b/41
İsrāilḫalḳına v.- mişdür 108b/24
siziPavlus'uñ v.- ügi 119a/14
ḫarçsuz v.- em 166a/18
basmaġıñ v.- em 075b/37
nāmusu v.- en 249b/12
ögretdüp v.- e 019b/2
nice v.- eler 149a/15
daḫī v.- em 055b/38
ānı v.- enleri 112a/21
v.- er 055b/39
İncīlini v.- er 054b/15
melekūtüni v.- er 122a/25
öġretdüb v.- er 113a/35
ve v.- er 054a/7
uğurlamamaḳ v.- erek 139b/21
içinde v.- erim 190b/2
İncīli v.- erler 110a/8
ġayriYeşu'uyu v.- erse 186a/4
ḥaçlanmış v.- erüz 158a/24
şöyle v.- erüz 173a/11
İncīli v.- üb 111a/21
şāyetsāirlere v.- üb 166b/27
sinde v.- üp 007a/2
nāmusuñ v.- me 147b/4
ol v.- diġi 117a/31
daḫīİncīli v.- mege 137b/15
şöyle v.- mege sa'y 155a/20
İncīli v.- meye 185b/16

va'z eyle -: vaaz vermek
kilisede v.- di 170b/28
ikisi v.- di 058a/13
vāris v.- di 231a/2

Mesīḥi v.- di 101a/20
şehirlere v.- di 100a/40

va'ż olun -: öğüt almak
i'tizārına v.- muşum 203a/18
buna v.- muşuz 213b/4
mevtāisi v.- alar 240a/14
piskopos v.- an 229b/15
daḫī v.- dular 252b/8

ṣādıḳa v.- maz 219a/9
dek v.- muşlar 238b/10
ben v.- muşum 224a/11
resul v.- muşum 219b/7
'alemde v.- a 078a/9
meskunette v.- a 043a/13
tamāmdünyada v.- a 047a/13
ile v.- muşdur 177a/19
Mesīḥ v.- ursa 173a/12
pişin v.- duġı 090a/20

ve **:** iki öbeği birbirine bağlar
v. 004b/2, 004b/3, 004b/4, 004b/5, 004b/6, 005a/10, 005a/11, 005a/12,
005a/13, 005a/14, 005a/15, 005a/16, 005a/17, 005a/7, 005a/8, 005a/9, 005b/19evvel,
005b/21, 005b/23, 005b/25, 006a/4, 006a/6, 006a/8, 006a/9, 006a/10, 006a/3,
006b/11'aẕīm, 006b/12, 006b/13, 006b/14, 006b/15, 006b/16, 006b/18, 007a/20, 007a/21,
007a/22, 007a/23, 007a/4, 007a/5, 007b/10, 007b/11, 007b/12, 007b/14, 007b/15,
007b/6Yehūdiyyet, 007b/7, 007b/9, 008a/16, 008a/2, 008a/3, 008a/6, 008b/11, 008b/13,
008b/14, 008b/15, 008b/16, 008b/17, 008b/18, 008b/19, 008b/20, 008b/21, 008b/9,
009a/1, 009a/2, 009a/22, 009a/23, 009a/24, 009a/25, 009b/11, 009b/12, 009b/13,
009b/15, 009b/18, 010a/20, 010a/21, 010a/22, 010a/23, 010a/24, 010a/25, 010a/26,
010b/29, 010b/30, 010b/31, 010b/32, 010b/34, 010b/35, 010b/36, 011a/39, 011a/40,
011a/41, 011a/42, 011a/44, 011a/46, 011a/47, 011b/2, 011b/4, 011b/5,

011b/6,
012a/11, 012a/13, 012a/14, 012a/15, 012a/18, 012a/19, 012a/20, 012b/23, 012b/24,
012b/25, 012b/26, 012b/28, 012b/29, 012b/30, 013a/1, 013a/3, 013a/33, 013a/4,
013a/5, 013a/6, 013b/10, 013b/13, 013b/14, 013b/15, 013b/18, 013b/7, 013b/8,
014a/22, 014a/23, 014a/25, 014a/26, 014a/27, 014a/28, 014a/29, 014b/4, 014b/5,
014b/7, 014b/8, 014b/9, 014b/10, 014b/11, 014b/3, 015a/13, 015a/14, 015a/15,
015a/16, 015a/17, 015a/19, 015a/20, 015a/21, 015a/22, 015a/23, 015b/24, 015b/25,
015b/26, 015b/27, 015b/29, 015b/30, 015b/32, 015b/33, 015b/34, 018a/10, 018a/11,
018a/12, 018a/13, 018a/14, 018a/3, 018a/4, 018a/5, 018a/7, 018a/9, 018b/15,
018b/16, 018b/18, 018b/19, 018b/21, 018b/22, 018b/24, 018b/25, 019a/26, 019a/27,
019a/28, 019a/29, 019a/30, 019a/35, 019a/36, 019a/37, 019b/38, 019b/39, 019b/4,
019b/40, 019b/41, 019b/42, 019b/5, 020a/12, 020a/13, 020a/14, 020a/6, 020a/7,
020b/18, 020b/19, 020b/21, 020b/22, 020b/23, 020b/24, 020b/25, 021a/1, 021a/28,
021a/29, 021a/30, 021a/4, 021a/6, 021b/11, 021b/13, 021b/15, 021b/16, 021b/17,
021b/19, 021b/20, 021b/9, 022a/22, 022a/23, 022a/25, 022a/26, 022a/27, 022a/28,
022a/30, 022a/31, 022b/32, 022b/33, 022b/34, 022b/35, 022b/38, 022b/39, 022b/41,
023a/42, 023a/44, 023a/45, 023a/46, 023a/47, 023a/49, 023a/50, 023b/1, 023b/2,
023b/3, 023b/10, 023b/11, 023b/12, 023b/5, 023b/6, 023b/7, 023b/8, 023b/9,
024a/14, 024a/15, 024a/17, 024a/18, 024a/19, 024a/21, 024a/22, 024b/23, 024b/24,
024b/25, 024b/28, 024b/29, 024b/30, 025a/36, 025a/37, 025a/38, 025a/39, 025a/40,
025a/42, 025a/43, 025b/48, 025b/49, 025b/50, 025b/51, 025b/53, 025b/54, 026a/2,
026a/5, 026a/56, 026a/57, 026a/58, 026a/6, 026b/10, 026b/11, 026b/12, 026b/13,
026b/14, 026b/15, 026b/17, 026b/18, 026b/20, 026b/21, 026b/9, 027a/22, 027a/23,
027a/26, 027a/29, 027a/30, 027a/31, 027a/34, 027a/35, 027b/1, 027b/36, 027b/4,
027b/6, 027b/8, 028a/10, 028a/13, 028a/14, 028a/15, 028a/16, 028a/17, 028a/19,
028a/21, 028a/22, 028a/23, 028b/26, 028b/28, 028b/29, 028b/30, 028b/32, 028b/33,
029a/1, 029a/2, 029a/3, 029a/34, 029a/35, 029a/36, 029a/37, 029a/39, 029a/4,
029a/5, 029b/10, 029b/11, 029b/12, 029b/14, 029b/15, 029b/17, 029b/7, 029b/9,
030a/18, 030a/19, 030a/21, 030a/22, 030a/24, 030a/25, 030b/1, 030b/2, 030b/26,
030b/27, 030b/3, 030b/5, 030b/6, 031a/10, 031a/11, 031a/12, 031a/14, 031a/15,
031a/16, 031a/17, 031a/18, 031a/7, 031a/8, 031a/9, 031b/19, 031b/20,

031b/22,
031b/23, 031b/24, 031b/25, 031b/27, 032a/2, 032a/3, 032a/5, 032a/8, 032a/9,
032b/13, 032b/17, 032b/18, 033a/24, 033a/25, 033a/26, 033a/28, 033a/29, 033a/30,
033a/31, 033b/2, 033b/34, 033b/35, 033b/5, 034a/12, 034a/14, 034a/15, 034a/6,
034a/8, 034a/9, 034b/17, 034b/18, 034b/19, 034b/20, 034b/21, 034b/22, 034b/23,
034b/24, 034b/25, 035a/2, 035a/28, 035a/29, 035a/3, 035a/30, 035a/4, 035a/5,
035b/10, 035b/11, 035b/13, 035b/16, 035b/17, 035b/18, 035b/8, 035b/9, 036a/19,
036a/20, 036a/21, 036a/22, 036a/23, 036a/24, 036a/25, 036a/27, 036b/1, 036b/2,
036b/28, 036b/29, 036b/3, 036b/30, 036b/31, 036b/32, 037a/10, 037a/11, 037a/12,
037a/13, 037a/15, 037a/4, 037a/5, 037a/6, 037a/7, 037a/8, 037a/9, 037b/16,
037b/17, 037b/18, 037b/19, 037b/20, 037b/21, 037b/22, 037b/23, 037b/24, 038a/25,
038a/26, 038a/27, 038a/28, 038a/29, 038a/30, 038a/31, 038a/32, 038a/33, 038b/35,
038b/36, 038b/39, 038b/41, 038b/42, 038b/43, 038b/44, 038b/45, 039a/1, 039a/10,
039a/3, 039a/4, 039a/6, 039a/7, 039a/9, 039b/11, 039b/13, 039b/14, 039b/16,
039b/20, 039b/21, 039b/22, 040a/23, 040a/25, 040a/27, 040a/29, 040a/30, 040a/32,
040a/33, 040a/35, 040b/1, 040b/2, 040b/3, 040b/36, 040b/38, 040b/39, 040b/4,
040b/41, 040b/45, 040b/46, 041a/10, 041a/12, 041a/13, 041a/14, 041a/15, 041a/5,
041a/6, 041a/7, 041a/8, 041a/9, 041b/17, 041b/19, 041b/20, 041b/21, 041b/22,
041b/23, 041b/24, 041b/25, 042a/26, 042a/27, 042a/29, 042a/30, 042a/32, 042a/34,
042b/1, 042b/2, 042b/3, 042b/37, 042b/4, 043a/10, 043a/11, 043a/12, 043a/13,
043a/18, 043a/6, 043a/7, 043a/8, 043b/19, 043b/21, 043b/22, 043b/24, 043b/29,
043b/30, 044a/31, 044a/35, 044a/36, 044a/37, 044a/39, 044a/40, 044b/2, 044b/3,
044b/45, 044b/49, 044b/50, 044b/51, 045a/10, 045a/11, 045a/13, 045a/14, 045a/15,
045a/17, 045a/5, 045a/6, 045a/8, 045a/9, 045b/19, 045b/20, 045b/21, 045b/22,
045b/23, 045b/25, 045b/26, 046a/27, 046a/28, 046a/29, 046a/30, 046a/31, 046a/32,
046a/33, 046a/34, 046a/36, 046a/37, 046a/38, 046b/3, 046b/41, 046b/42, 046b/43,
046b/46, 047a/10, 047a/15, 047a/16, 047a/4, 047a/7, 047b/18, 047b/20, 047b/21,
047b/22, 047b/23, 047b/26, 047b/27, 048a/32, 048a/35, 048a/37, 048a/38, 048b/40,
048b/43, 048b/44, 048b/47, 048b/48, 048b/50, 048b/51, 049a/53, 049a/55, 049a/57,
049a/58, 049a/59, 049a/60, 049a/62, 049b/63, 049b/64, 049b/66, 049b/67, 049b/68,
049b/69, 049b/71, 049b/72, 049b/73, 050a/1, 050a/2, 050a/4, 050a/5, 050a/6,

050a/7, 050a/75, 050b/10, 050b/11, 050b/12, 050b/14, 050b/15, 050b/16, 050b/19,
050b/9, 051a/21, 051a/23, 051a/25, 051a/26, 051a/28, 051a/29, 051a/31, 051b/32,
051b/33, 051b/35, 051b/36, 051b/37, 051b/38, 051b/39, 051b/40, 051b/41, 051b/42,
052a/45, 052a/47, 052a/48, 052a/51, 052a/52, 052a/53, 052a/54, 052a/55, 052a/56,
052b/59, 052b/60, 052b/61, 052b/62, 052b/63, 052b/64, 052b/66, 053a/1, 053a/2,
053a/3, 053a/4, 053a/5, 053a/7, 053a/8, 053a/9, 053a/10, 053a/11, 053b/12,
053b/13, 053b/14, 053b/15, 053b/17, 053b/19, 053b/20, 054a/4, 054a/5, 054a/6,
054a/7, 054a/9, 054a/10, 054b/11, 054b/12, 054b/13, 054b/15, 054b/16, 054b/17,
054b/18, 054b/20, 054b/21, 054b/22, 054b/23, 055a/25, 055a/26, 055a/27, 055a/28,
055a/29, 055a/30, 055a/31, 055a/32, 055a/33, 055a/35, 055a/36, 055b/1, 055b/37,
055b/38, 055b/39, 055b/40, 055b/41, 055b/42, 055b/43, 055b/44, 055b/45, 056a/12,
056a/2, 056a/3, 056a/4, 056a/5, 056a/6, 056a/8, 056a/9, 056b/13, 056b/14,
056b/15, 056b/16, 056b/17, 056b/18, 056b/19, 057a/22, 057a/23, 057a/24, 057a/26,
057a/27, 057b/1, 057b/2, 057b/3, 057b/5, 057b/6, 057b/7, 057b/8, 057b/9,
057b/11, 058a/12, 058a/13, 058a/15, 058a/17, 058a/18, 058a/19, 058a/20, 058a/21,
058a/22, 058a/23, 058a/24, 058a/25, 058b/1, 058b/26, 058b/28, 058b/31, 058b/32,
058b/34, 058b/35, 059a/10, 059a/13, 059a/14, 059a/15, 059a/2, 059a/4, 059a/5,
059a/6, 059a/7, 059a/8, 059a/9, 059b/16, 059b/17, 059b/18, 059b/19, 059b/20,
059b/21, 059b/22, 059b/24, 059b/25, 059b/26, 060a/27, 060a/30, 060a/31, 060a/32,
060a/33, 060a/34, 060a/35, 060a/36, 060a/37, 060a/38, 060a/39, 060b/1, 060b/3,
060b/4, 060b/40, 060b/41, 060b/5, 060b/6, 060b/7, 060b/9, 061a/10, 061a/11,
061a/12, 061a/13, 061a/14, 061a/15, 061a/16, 061a/17, 061a/19, 061a/20, 061b/21,
061b/22, 061b/23, 061b/24, 061b/25, 061b/26, 061b/29, 061b/30, 061b/31, 061b/32,
062a/33, 062a/34, 062a/36, 062a/37, 062a/38, 062a/39, 062a/40, 062a/42, 062a/43,
062b/2, 062b/3, 062b/5, 062b/6, 062b/7, 062b/9, 062b/1, 062b/10, 062b/11,
063a/12, 063a/13, 063a/14, 063a/15, 063a/17, 063a/20, 063b/21, 063b/22, 063b/23,
063b/24, 063b/25, 063b/26, 063b/27, 063b/28, 063b/29, 063b/30, 063b/31, 064a/32,
064a/33, 064a/34, 064a/35, 064a/36, 064a/37, 064a/38, 064a/39, 064a/40, 064a/41,
064b/43, 064b/44, 064b/45, 064b/46, 064b/47, 064b/48, 064b/50, 064b/51, 064b/53,
064b/54, 065a/1, 065a/2, 065a/3, 065a/4, 065a/5, 065a/56, 065a/6, 065a/7,
065b/10, 065b/12, 065b/13, 065b/14, 065b/17, 065b/18, 065b/8, 066a/20, 066a/24,
066a/26, 066a/27, 066a/28,

066a/30, 066a/31, 066a/32, 066a/33, 066b/1, 066b/2,
066b/3, 066b/34, 066b/35, 066b/36, 066b/37, 066b/4, 066b/5, 066b/7, 066b/8,
066b/9, 067a/10, 067a/12, 067a/13, 067a/14, 067a/15, 067a/16, 067a/17, 067a/18,
067a/19, 067a/20, 067a/21, 067a/22, 067a/23, 067b/24, 067b/26, 067b/27, 067b/28,
067b/29, 067b/31, 067b/32, 067b/33, 067b/34, 068a/1, 068a/2, 068a/3, 068a/35,
068a/37, 068a/38, 068a/4, 068a/5, 068b/10, 068b/11, 068b/12, 068b/14, 068b/15,
068b/16, 068b/17, 068b/18, 068b/6, 068b/7, 068b/8, 068b/9, 069a/19, 069a/20,
069a/21, 069a/22, 069a/24, 069a/25, 069a/26, 069a/27, 069a/28, 069a/29, 069a/30,
069b/31, 069b/32, 069b/33, 069b/34, 069b/35, 069b/36, 069b/37, 069b/38, 069b/42,
070a/1, 070a/2, 070a/43, 070a/44, 070a/46, 070a/47, 070a/49, 070a/50, 070b/11,
070b/12, 070b/13, 070b/14, 070b/16, 070b/17, 070b/3, 070b/4, 070b/5, 070b/7,
070b/8, 070b/9, 071a/20, 071a/21, 071a/23, 071a/24, 071a/26, 071a/28, 071a/29,
071b/30, 071b/31, 071b/33, 071b/34, 071b/35, 071b/36, 071b/38, 072a/39, 072a/40,
072a/41, 072a/42, 072a/44, 072a/46, 072a/47, 072a/48, 072a/49, 072b/1, 072b/2,
072b/3, 072b/4, 072b/5, 072b/50, 072b/51, 072b/52, 072b/6, 072b/7, 072b/8,
073a/11, 073a/12, 073a/13, 073a/14, 073a/15, 073a/16, 073a/17, 073a/18, 073a/19,
073a/9, 073b/20, 073b/21, 073b/23, 073b/25, 073b/26, 073b/27, 073b/28, 073b/29,
073b/31, 074a/1, 074a/2, 074a/3, 074a/33, 074a/4, 074a/5, 074a/8, 074a/9,
074b/10, 074b/11, 074b/12, 074b/13, 074b/14, 074b/16, 074b/17, 074b/18, 074b/19,
074b/20, 075a/21, 075a/22, 075a/24, 075a/25, 075a/26, 075a/28, 075a/29, 075a/30,
075a/31, 075b/33, 075b/34, 075b/35, 075b/37, 075b/38, 075b/39, 075b/40, 075b/41,
075b/42, 076a/1, 076a/2, 076a/3, 076a/4, 076a/43, 076a/5, 076a/7, 076a/8,
076b/10, 076b/11, 076b/12, 076b/13, 076b/15, 076b/16, 076b/17, 076b/9, 077a/20,
077a/22, 077a/25, 077a/26, 077a/27, 077a/31, 077b/1, 077b/3, 077b/32, 077b/34,
077b/37, 077b/4, 078a/10, 078a/11, 078a/12, 078a/13, 078a/14, 078a/15, 078a/6,
078a/7, 078b/16, 078b/17, 078b/18, 078b/19, 078b/20, 078b/22, 078b/23, 078b/24,
078b/26, 078b/27, 079a/30, 079a/31, 079a/32, 079a/33, 079a/34, 079a/35, 079a/37,
079a/39, 079a/40, 079b/41, 079b/43, 079b/44, 079b/45, 079b/46, 079b/47, 079b/48,
079b/49, 079b/50, 079b/52, 080a/53, 080a/54, 080a/55, 080a/57, 080a/59, 080a/60,
080a/61, 080a/63, 080a/64, 080b/1, 080b/65, 080b/66, 080b/67, 080b/68, 080b/69,
080b/70, 080b/71, 080b/72, 081a/13, 081a/14, 081a/2, 081a/3, 081a/4, 081a/7,

081a/8, 081b/15, 081b/16, 081b/17, 081b/18, 081b/19, 081b/20, 081b/21, 081b/22,
081b/23, 081b/24, 081b/25, 081b/26, 081b/27, 081b/28, 082a/29, 082a/30, 082a/31,
082a/33, 082a/34, 082a/35, 082a/36, 082a/38, 082a/39, 082b/1, 082b/2, 082b/41,
082b/42, 082b/43, 082b/44, 082b/45, 082b/46, 082b/47, 083a/10, 083a/11, 083a/12,
083a/13, 083a/14, 083a/3, 083a/5, 083a/6, 083a/7, 083a/8, 083a/9, 083b/15,
083b/16, 083b/17, 083b/18, 083b/20, 086b/18, 086b/19, 086b/20, 086b/23, 086b/24,
086b/25, 087a/1, 087a/2, 087a/3, 087a/4, 087a/5, 087a/6, 087a/7, 087a/9,
087a/10, 087a/11, 087b/12, 087b/14, 087b/15, 087b/16, 087b/18, 087b/19, 087b/20,
087b/21, 087b/22, 088a/23, 088a/26, 088a/27, 088a/30, 088b/37, 088b/38, 088b/39,
088b/40, 088b/41, 088b/42, 088b/43, 089a/1, 089a/2, 089a/3, 089a/45, 089a/47,
089a/5, 089b/10, 089b/11, 089b/12, 089b/13, 089b/14, 089b/15, 089b/7, 089b/8,
089b/9, 090a/16, 090a/17, 090a/20, 090a/23, 090a/24, 090a/25, 090b/1, 090b/2,
090b/3, 090b/4, 090b/5, 090b/6, 090b/7, 090b/9, 091a/10, 091a/12, 091a/13,
091a/15, 091a/17, 091a/18, 091a/19, 091b/20, 091b/23, 091b/24, 091b/25, 091b/26,
091b/27, 091b/28, 091b/29, 092a/30, 092a/31, 092a/32, 092a/33, 092a/34, 092a/35,
092a/36, 092a/37, 092b/2, 092b/3, 092b/4, 092b/5, 092b/6, 092b/7, 092b/8,
092b/9, 092b/10, 093a/11, 093a/12, 093a/13, 093a/14, 093a/15, 093a/16, 093a/17,
093a/18, 093a/21, 093b/23, 093b/24, 093b/25, 093b/27, 093b/28, 093b/31, 093b/32,
094a/33, 094a/34, 094a/35, 094a/36, 094a/37, 094a/38, 094a/40, 094a/41, 094b/1,
094b/3, 094b/4, 094b/5, 094b/6, 094b/7, 095a/1, 095a/10, 095a/12, 095a/13,
095a/14, 095a/15, 095a/2, 095a/8, 095a/9, 095b/10, 095b/11, 095b/3, 095b/4,
095b/5, 095b/6, 095b/7, 095b/8, 095b/9, 096a/13, 096a/14, 096a/15, 096a/16,
096a/20, 096a/21, 096a/22, 096a/23, 096b/24, 096b/26, 096b/28, 096b/29, 096b/30,
096b/31, 096b/32, 096b/34, 097a/35, 097a/36, 097a/38, 097a/41, 097b/43, 097b/46,
097b/49, 097b/51, 097b/52, 097b/53, 098a/1, 098a/2, 098a/3, 098a/55, 098a/56,
098a/58, 098a/59, 098a/60, 098b/11, 098b/12, 098b/13, 098b/14, 098b/6, 098b/7,
098b/8, 098b/9, 099a/21, 099a/22, 099a/24, 099a/25, 099a/26, 099a/27, 099b/28,
099b/29, 099b/31, 099b/32, 099b/33, 099b/34, 099b/35, 099b/36, 099b/37, 100a/1,
100a/3, 100a/38, 100a/39, 100a/4, 100a/40, 100a/5, 100a/6, 100b/10, 100b/11,
100b/12, 100b/14, 100b/15, 100b/17, 100b/7, 100b/8, 100b/9, 101a/18, 101a/19,
101a/21, 101a/22, 101a/23, 101a/24, 101b/28, 101b/29, 101b/30, 101b/31, 101b/32,
101b/33, 101b/34, 101b/35,

101b/37, 101b/38, 102a/1, 102a/2, 102a/3, 102a/39,
102a/40, 102a/41, 102a/42, 102a/43, 102b/10, 102b/11, 102b/12, 102b/13, 102b/14,
102b/15, 102b/16, 102b/4, 102b/5, 102b/6, 102b/7, 102b/9, 103a/17, 103a/18,
103a/22, 103a/23, 103a/24, 103a/25, 103b/27, 103b/28, 103b/30, 103b/31, 103b/33,
103b/36, 104a/38, 104a/39, 104a/40, 104a/42, 104a/43, 104b/1, 104b/2, 104b/4,
104b/48, 104b/5, 104b/6, 104b/7, 104b/8, 104b/9, 105a/10, 105a/11, 105a/12,
105a/13, 105a/15, 105a/18, 105a/19, 105b/20, 105b/21, 105b/22, 105b/23, 105b/24,
105b/26, 105b/27, 105b/28, 106a/2, 106a/3, 106a/4, 106a/7, 106a/8, 106a/9,
106b/10, 106b/11, 106b/13, 106b/14, 106b/15, 106b/16, 106b/17, 106b/18, 107a/19,
107a/20, 107a/21, 107a/22, 107a/23, 107a/25, 107b/10, 107b/11, 107b/5, 107b/6,
107b/7, 107b/8, 108a/13, 108a/14, 108a/15, 108a/17, 108a/18, 108a/19, 108a/20,
108a/21, 108b/25, 108b/27, 108b/28, 108b/29, 108b/30, 108b/32, 109a/36, 109a/39,
109a/42, 109a/43, 109b/44, 109b/45, 109b/46, 109b/48, 109b/49, 109b/50, 109b/52,
110a/1, 110a/3, 110a/4, 110a/5, 110a/7, 110a/8, 110a/9, 110a/11, 110b/12,
110b/13, 110b/14, 110b/15, 110b/17, 110b/18, 110b/19, 111a/1, 111a/2, 111a/21,
111a/22, 111a/23, 111a/24, 111a/25, 111a/27, 111a/28, 111b/3, 111b/4, 111b/5,
111b/6, 111b/7, 111b/8, 111b/9, 112a/12, 112a/15, 112a/16, 112a/17, 112a/20,
112a/21, 112a/22, 112b/23, 112b/26, 112b/27, 112b/28, 112b/29, 112b/30, 112b/31,
112b/32, 113a/1, 113a/33, 113a/35, 113a/36, 113a/37, 113a/39, 113a/40, 113b/10,
113b/11, 113b/12, 113b/13, 113b/2, 113b/3, 113b/4, 113b/6, 113b/8, 113b/9,
114a/14, 114a/15, 114a/16, 114a/17, 114a/18, 114a/19, 114a/20, 114a/21, 114a/22,
114b/23, 114b/25, 114b/26, 114b/27, 114b/29, 114b/30, 114b/31, 114b/32, 114b/33,
114b/34, 115a/1, 115a/2, 115a/35, 115a/37, 115a/38, 115a/39, 115a/40, 115b/10,
115b/12, 115b/4, 115b/5, 115b/6, 115b/7, 115b/8, 115b/9, 116a/13, 116a/15,
116a/16, 116a/17, 116a/18, 116a/19, 116a/21, 116b/24, 116b/25, 116b/26, 116b/27,
116b/28, 116b/30, 117a/2, 117a/3, 117a/32, 117a/33, 117a/34, 117a/4, 117b/10,
117b/11, 117b/13, 117b/5, 117b/7, 117b/8, 118a/15, 118a/16, 118a/17, 118a/18,
118a/19, 118a/20, 118a/22, 118a/23, 118a/24, 118b/1, 118b/2, 118b/25, 118b/26,
118b/27, 118b/3, 118b/4, 119a/10, 119a/11, 119a/12, 119a/13, 119a/14, 119a/15,
119a/5, 119a/6, 119a/7, 119a/8, 119b/16, 119b/17, 119b/18, 119b/19, 119b/20,
119b/22, 119b/23, 120a/27, 120a/28, 120a/29, 120a/30, 120a/31, 120a/32, 120a/33,
120b/35, 120b/36, 120b/37,

120b/38, 120b/39, 121a/10, 121a/2, 121a/3, 121a/4,
121a/5, 121a/6, 121a/7, 121a/9, 121b/12, 121b/13, 121b/14, 121b/15, 121b/17,
121b/18, 121b/19, 121b/20, 121b/21, 122a/22, 122a/23, 122a/24, 122a/25, 122a/28,
122a/31, 122a/32, 122b/1, 122b/2, 122b/3, 122b/34, 122b/35, 122b/36, 122b/37,
122b/38, 123a/10, 123a/11, 123a/12, 123a/4, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8,
123a/9, 123b/14, 123b/15, 123b/16, 123b/17, 123b/18, 123b/19, 123b/20, 123b/21,
123b/24, 124a/25, 124a/26, 124a/27, 124a/30, 124b/32, 124b/33, 124b/34, 124b/35,
124b/37, 124b/40, 125a/3, 125a/5, 125a/7, 125a/8, 125a/1, 125a/10, 125b/11,
125b/12, 125b/13, 125b/14, 125b/16, 125b/17, 125b/18, 125b/19, 125b/20, 126a/21,
126a/22, 126a/23, 126a/26, 126a/28, 126a/29, 126a/30, 126b/1, 126b/2, 126b/4,
126b/6, 126b/7, 126b/8, 126b/9, 127a/10, 127a/11, 127a/12, 127a/13, 127a/14,
127a/16, 127b/18, 127b/20, 127b/21, 127b/23, 127b/24, 127b/25, 128a/29, 128a/30,
128a/33, 128a/34, 128a/35, 128b/2, 128b/3, 128b/4, 128b/5, 128b/6, 128b/9,
129a/12, 129a/13, 129a/14, 129a/15, 129a/16, 129a/18, 129a/19, 129a/22, 129b/23,
129b/24āna, 129b/25, 129b/26, 129b/27, 130a/5, 130a/6, 130a/7, 130a/8, 130a/9,
130b/13, 130b/14, 130b/15, 130b/19, 130b/20, 131a/21, 131a/22, 131a/23, 131a/24,
131a/25, 131a/26, 131b/3, 131b/6, 131b/7, 132a/10, 132a/11, 132a/12, 132a/13,
132a/14, 132a/15, 132a/17, 132a/18, 132b/20, 132b/23, 132b/24, 132b/25, 132b/26,
133a/1, 133a/2, 133a/29, 133a/3, 133a/30, 133a/31, 133b/10, 133b/11, 133b/12,
133b/13, 133b/5, 133b/6, 133b/7, 133b/8, 133b/9, 134a/15, 134a/16, 134a/17,
134a/18, 134a/19, 134a/20, 134a/21, 134a/22, 134b/27, 134b/28, 134b/29, 134b/30,
134b/31, 134b/33, 135a/35, 135a/37, 135a/39, 135a/40, 135a/41, 135a/43, 135a/44,
135b/1, 135b/2, 135b/3, 135b/4, 135b/5, 135b/7, 135b/8, 135b/9, 136a/11,
136a/12, 136a/13, 136a/14, 136a/15, 136a/16, 136a/17, 136b/21, 136b/23, 136b/24,
136b/25, 136b/26, 136b/27, 137a/28, 137a/29, 137a/3, 137a/30, 137a/5, 137b/13,
137b/16, 137b/7, 137b/8, 138a/18, 138a/21, 138a/23, 138a/24, 138a/25, 138b/28,
138b/3, 139a/10, 139a/11, 139a/12, 139a/4, 139a/6, 139a/7, 139a/8, 139a/9,
139b/17, 139b/18, 139b/20, 139b/21, 139b/27, 140a/4, 140a/8, 140b/14, 140b/17,
140b/20, 140b/21, 140b/23, 140b/24, 141a/26, 141a/3, 141a/30, 141b/11, 141b/12,
141b/8, 142a/18, 142a/19, 142a/2, 142a/20, 142a/21, 142a/22, 142b/11, 142b/12,
142b/3, 142b/4, 142b/5, 143a/15, 143a/16, 143a/17, 143b/13, 143b/14, 144a/19,

144a/22, 144b/7, 145a/10, 145a/12, 145a/13, 145b/2, 145b/3, 145b/7, 146a/10,
146a/17, 146b/22, 146b/23, 146b/26, 146b/27, 146b/28, 147a/30, 147a/31, 147a/38,
147a/39, 147b/2, 147b/4, 147b/5, 147b/7, 147b/9, 147b/10, 147b/11, 148a/15,
148a/16, 148a/17, 148a/19, 148a/22, 148a/23, 148a/25, 148a/26, 148b/29, 148b/3,
148b/33, 149a/11, 149a/14, 149a/15, 149a/7, 149a/8, 149b/18, 149b/21, 149b/3,
150a/10, 150a/12, 150a/15, 150a/6, 150a/8, 150b/17, 150b/18, 150b/20, 150b/22,
150b/23, 150b/24, 150b/26, 151a/27, 151a/29, 151a/33, 151a/35, 151a/36, 151b/2,
151b/3, 151b/4, 151b/5, 152a/16, 152a/3, 152b/12, 152b/9, 153a/1, 153a/13,
153a/14, 153a/5, 153a/6, 153a/7, 153a/8, 153b/17, 153b/18, 154a/21, 154a/4,
154a/5, 154a/6, 154b/10, 154b/11, 154b/12, 154b/13, 154b/9, 155a/19, 155a/21,
155a/24, 155a/26, 155a/27, 155b/2, 155b/29, 155b/3, 155b/30, 155b/31, 155b/32,
156a/12, 156a/14, 156a/15, 156a/17, 156a/18, 156a/7, 156a/8, 156b/20, 156b/21,
156b/23, 156b/24, 156b/26, 157a/2, 157a/4, 157a/5, 157a/10, 157b/11, 157b/12,
157b/13, 157b/15, 157b/16, 157b/19, 158a/1, 158a/2, 158a/23, 158a/24, 158a/25,
158a/27, 158a/28, 158a/31, 158b/13, 158b/3, 158b/4, 158b/6, 158b/9, 159a/1,
159a/14, 159a/2, 159a/3, 159a/4, 159a/7, 159b/10, 159b/14, 159b/8, 160a/20,
160a/23, 160a/4, 160a/5, 160a/6, 160b/10, 160b/11, 160b/12, 160b/7, 160b/8,
161a/1, 161a/17, 161a/19, 161a/2, 161a/4, 161b/1, 161b/12, 161b/8, 162a/10,
162a/11, 162a/12, 162a/2, 162a/5, 162a/7, 162a/8, 162a/9, 162b/13, 162b/14,
162b/19, 162b/20, 162b/3, 163a/10, 163a/11, 163a/12, 163a/13, 163a/14, 163a/4,
163a/5, 163a/7, 163a/8, 163b/17, 164a/28, 164a/30, 164a/31, 164a/35, 164a/36,
164b/37, 164b/40, 165a/11, 165a/12, 165a/6, 165a/8, 165b/10, 165b/4, 165b/5,
165b/6, 165b/7, 166a/15, 166a/17, 166a/20, 166a/23, 166b/2, 166b/25, 166b/27,
166b/3, 166b/5, 166b/6, 166b/7, 167a/10, 167a/11, 167a/8, 167a/9, 167b/21,
167b/26, 167b/29, 167b/30, 168a/1, 168a/3, 168a/4, 168a/7, 168b/11, 168b/18,
168b/21, 169a/24, 169a/25, 169a/26, 169a/27, 169a/28, 169a/29, 169a/30, 169a/34,
169b/3, 169b/5, 169b/8, 169b/9, 169b/10, 169b/11, 169b/12, 170a/14, 170a/16,
170a/21, 170a/23, 170a/26, 170b/1, 170b/2, 170b/28, 170b/3, 171a/1, 171a/10,
171a/13, 171a/3, 171a/4, 171b/11, 171b/6, 171b/8, 172a/16, 172a/21, 172a/23,
172a/24, 172a/25, 172b/27, 172b/28, 172b/29, 172b/30, 172b/32, 172b/35, 172b/38,
172b/40, 173a/2, 173a/7, 173a/10, 173a/11, 173b/13, 173b/14, 173b/17, 173b/24,

174a/34, 174a/35, 174a/36, 174a/38, 174b/40, 174b/41, 174b/45, 174b/48, 174b/49,
174b/50, 174b/52, 175a/3, 175a/4, 175a/54, 175a/57, 175b/10, 175b/11, 175b/16,
175b/17, 175b/6, 175b/9, 176a/1, 176a/19, 176a/2, 176a/3, 176b/10, 176b/12,
176b/6, 176b/7, 177a/13, 177a/14, 177a/15, 177a/16, 177a/18, 177a/19, 177a/20,
177a/22, 177a/23, 177b/3, 177b/4, 177b/5, 178a/12, 178a/14, 178a/16, 178b/10,
178b/13, 178b/3, 178b/4, 179a/17, 179a/2, 179a/3, 179a/5, 179b/12, 179b/8,
180a/3, 180a/5, 180a/9, 180b/11, 180b/15, 180b/16, 180b/18, 181a/2, 181a/8,
181b/10, 181b/15, 181b/16, 181b/17, 181b/18, 181b/9, 182a/1, 182a/4, 182a/5,
182a/7, 182b/12, 182b/15, 183a/2, 183a/4, 183a/5, 183a/7, 183a/10, 183b/13,
183b/14, 183b/16, 183b/17, 183b/18, 183b/19, 183b/22, 184a/23, 184a/24, 184b/14,
184b/6, 185a/1, 185a/5, 185a/8, 185b/12, 186a/6, 186a/9, 186b/14, 187a/27,
187a/29, 187a/30, 187a/31, 187a/33, 187b/1, 187b/3, 187b/4, 187b/7, 187b/9,
188a/12, 188a/14, 188a/15, 188a/18, 188a/19, 188b/2, 189a/11, 189a/13, 189a/9,
189b/1, 189b/2, 189b/3, 189b/4, 190a/12, 190a/14, 190a/16, 190a/17, 190a/18,
190a/20, 190a/22, 190b/2, 190b/3, 190b/5, 191a/10, 191a/12, 191a/13, 191a/14,
191a/16, 191a/9, 191b/20, 192a/12, 192a/16, 192a/8, 192b/17, 192b/28, 193a/1,
193a/2, 193a/6, 193a/8, 193a/9, 193a/10, 193b/14, 193b/18, 193b/20, 193b/22,
194a/25, 194a/30, 194b/11, 194b/17, 194b/7, 195a/2, 195a/21, 195a/24, 195a/25,
195b/13, 195b/14, 195b/15, 195b/16, 195b/5, 195b/9, 196a/2, 196a/3, 196a/4,
196a/7, 196a/8, 196b/15, 196b/17, 196b/18, 196b/19, 197a/1, 197a/21, 197a/22,
197a/3, 197a/6, 197b/13, 197b/14, 197b/15, 197b/16, 197b/17, 197b/18, 197b/8,
197b/9, 198a/5, 198b/11, 198b/12, 198b/15, 198b/18, 198b/19, 198b/9, 199a/2,
199a/4, 199a/6, 199a/7, 199a/8, 199a/11, 199a/12, 199a/13, 199b/16, 199b/23,
200a/1, 200a/26, 200a/27, 200a/3, 200a/30, 200a/31, 200a/32, 200a/4, 200b/10,
200b/11, 200b/14, 200b/15, 200b/18, 200b/19, 200b/5, 201a/20, 201a/23, 201a/25,
201a/28, 201a/30, 201a/31, 201a/32, 201a/33, 201b/2, 201b/3, 201b/4, 201b/5,
201b/8, 201b/9, 201b/11, 201b/12, 202a/13, 202a/15, 202a/17, 202a/18, 202a/19,
202a/21, 202a/22, 202a/23, 202b/1, 202b/2, 202b/7, 202b/9, 203a/10, 203a/11,
203a/12, 203a/15, 203a/18, 203a/19, 203a/20, 203b/22, 203b/25, 203b/26, 203b/28,
203b/29, 203b/30, 204a/1, 204a/8, 204a/10, 204a/11, 204a/13, 204b/15, 204b/16,
204b/17, 204b/24, 204b/25, 205a/2, 205a/27, 205a/28, 205a/29,

205a/3, 205b/10,
205b/15, 205b/8, 205b/9, 206a/1, 206a/17, 206a/19, 206a/2, 206a/21, 206a/3,
206b/12, 206b/13, 206b/7, 206b/8, 206b/9, 207a/18, 207b/10, 207b/12, 207b/3,
207b/4, 207b/6, 208a/16, 208a/17, 208a/18, 208a/20, 208a/21, 208a/22, 208b/24,
208b/28, 209a/10, 209a/13, 209a/3, 209a/4, 209a/6, 209a/7, 209a/8, 209a/9,
209b/15, 209b/18, 209b/19, 209b/23, 210a/2, 210a/3, 210a/5, 210a/10, 210a/11,
210a/12, 210b/13, 210b/15, 210b/16, 210b/17, 210b/19, 210b/23, 210b/24, 211a/1,
211a/10, 211a/7, 211a/8, 211a/9, 211b/11, 211b/12, 211b/13, 211b/16, 212a/1,
212a/3, 212a/5, 212a/6, 212a/8, 212a/9, 212a/10, 212b/3, 212b/4, 212b/5,
212b/6, 213a/10, 213a/12, 213a/13, 213a/15, 213b/18, 213b/2, 213b/5, 213b/6,
214a/10, 214a/11, 214a/12, 214a/13, 214a/8, 214b/5, 214b/6, 214b/11, 214b/12,
215a/1, 215a/16, 215a/17, 215a/3, 215b/11, 215b/12, 215b/13, 215b/6, 215b/7,
215b/8, 216a/1, 216a/2, 216a/22, 216a/3, 216b/11, 216b/4, 216b/5, 216b/7,
216b/8, 217a/2, 217a/3, 217a/4, 217a/6, 217a/8, 217a/10, 217b/11, 217b/14,
217b/16, 217b/17, 217b/2, 218a/11, 218a/13, 218a/15, 218a/5, 218a/6, 218a/7,
218b/2, 218b/3, 218b/4, 218b/5, 218b/7, 219a/10, 219a/12, 219a/14, 219a/15,
219a/17, 219a/9, 219b/19, 219b/2, 219b/20, 219b/3, 219b/5, 219b/7, 219b/9,
220a/12, 220a/14, 220a/15, 220b/10, 220b/11, 220b/13, 220b/15, 220b/8, 221a/1,
221a/2, 221a/4, 221a/5, 221a/6, 221a/8, 221a/9, 221b/4, 221b/5, 221b/6,
221b/8, 221b/9, 222a/13, 222a/14, 222a/15, 222a/16, 222a/17, 222a/19, 222b/1,
222b/2, 222b/22, 222b/24, 222b/4, 223a/10, 223a/11, 223a/12, 223a/13, 223a/15,
223a/5, 223a/8, 223a/9, 223b/16, 223b/17, 223b/21, 224a/11, 224a/4, 224a/5,
224a/6, 224a/7, 224a/8, 224a/9, 224b/12, 224b/14, 224b/16, 224b/17, 224b/2,
225a/16, 225a/17, 225a/5, 225b/18, 225b/19, 225b/20, 225b/21, 225b/22, 225b/23,
225b/24, 225b/26, 226a/6, 226a/7, 226a/8, 226a/11, 226b/1, 226b/12, 226b/13,
226b/16, 226b/2, 226b/3, 226b/4, 226b/5, 227a/13, 227a/17, 227a/6, 227a/9,
227b/1, 227b/18, 227b/19, 227b/20, 227b/21, 228a/10, 228a/12, 228a/14, 228a/5,
228b/2, 228b/8, 229a/1, 229a/12, 229a/13, 229a/15, 229a/3, 229a/4, 229b/10,
229b/11, 229b/12, 229b/13, 229b/6, 229b/8, 229b/9, 230a/1, 230a/2, 230a/3,
230a/5, 230a/6, 230a/7, 230a/11, 230b/18, 230b/22, 231a/1, 231a/3, 231a/6,
231a/7, 231a/9, 231b/10, 231b/11, 231b/12, 231b/3, 231b/4, 232a/13, 232a/7,
232a/9, 233a/10, 233a/18, 233a/19, 233a/7, 233b/4, 233b/5, 234a/12, 234a/13,
234a/14, 234b/11, 234b/12, 234b/3, 234b/7, 234b/8, 234b/9, 235a/2, 235a/3,

235a/4, 235a/6, 235a/7, 235a/8, 235a/9, 235a/10, 235b/12, 235b/15, 235b/16,
235b/19, 235b/20, 236a/2, 236a/3, 236a/6, 236a/7, 236a/8, 236a/9, 236b/15,
236b/16, 236b/18, 236b/20, 236b/21, 236b/23, 237a/26, 237b/10, 237b/11, 237b/5,
237b/8, 238a/2, 238a/3, 238a/4, 238a/5, 238a/7, 238b/10, 238b/11, 238b/12,
238b/13, 238b/15, 238b/9, 239a/18, 239a/19, 239a/21, 239a/22, 239a/25, 239a/27,
239a/28, 239b/4, 239b/5, 239b/6, 239b/7, 239b/8, 239b/11, 240a/15, 240a/17,
240a/18, 240a/20, 240a/22, 240a/24, 240b/27, 240b/29, 240b/33, 240b/35, 241a/5,
241a/6, 241b/11, 241b/12, 241b/13, 241b/15, 241b/8, 241b/9, 242a/17, 242a/20,
242a/21, 242a/22, 242a/24, 242b/32, 242b/33, 242b/35, 242b/36, 242b/37, 243a/1,
243a/2, 243a/5, 243b/13, 243b/15, 243b/7, 243b/9, 244a/18, 244a/19, 244a/20,
244a/21, 244a/22, 244a/24, 244b/4, 244b/5, 244b/7, 245a/17, 245a/8, 245a/9,
245b/19, 245b/22, 246a/11, 246a/13, 246a/15, 246a/5, 246a/7, 246b/21, 246b/22,
246b/23, 246b/25, 246b/27, 247a/3, 247a/5, 247a/6, 247b/10, 247b/14, 247b/16,
247b/18, 247b/19, 247b/20, 248a/2, 248a/3, 248b/11, 248b/13, 248b/14, 248b/15,
248b/6, 248b/7, 248b/8, 248b/9, 249a/1, 249a/2, 249a/4, 249b/10, 249b/11,
249b/14, 249b/15, 249b/17, 249b/8, 250a/10, 250a/11, 250a/3, 250a/4, 250a/8,
250b/14, 250b/15, 250b/16, 250b/17, 250b/18, 250b/19, 250b/20, 251a/1, 251a/2,
251a/3, 251a/5, 251a/7, 251a/8, 251b/10, 251b/11, 251b/12, 251b/17, 252a/20,
252a/22, 252a/24, 252a/25, 252b/11, 252b/5, 252b/6, 252b/8, 253a/15, 253a/16,
253a/18, 253a/20, 253a/22, 253b/3, 253b/4, 254a/10, 254a/13, 254a/15, 254a/16,
254b/4, 255a/11, 255a/6, 255a/8, 255b/1, 255b/3, 255b/4, 256a/11, 256b/1,
256b/2, 256b/3, 256b/4, 256b/5, 256b/6, 256b/7, 256b/8, 257a/11, 257a/13,
257a/16, 257a/17, 257a/18, 257a/19, 257b/1, 257b/2, 257b/3, 257b/5, 257b/6,
257b/7, 258a/10, 258a/11, 258a/12, 258a/13, 258a/14, 258a/8, 258a/9, 258b/20,
258b/22, 259a/10, 259a/3, 259a/5, 259a/6, 259a/7, 259a/9, 259b/13, 259b/15,
259b/16, 259b/18, 260a/2, 260a/3, 260a/4, 260a/5, 260a/6, 260a/7, 260a/8,
260a/9, 260a/10, 260b/2, 260b/3, 260b/4, 260b/8, 260b/9, 260b/11, 261a/14,
261a/15, 261a/16, 261a/17, 261a/18, 261a/21, 261b/22, 261b/25, 261b/27, 261b/28,
262a/2, 262a/3, 262a/4, 262a/5, 262a/6, 262a/7, 262a/10, 262a/12, 262b/13,
262b/16, 262b/17, 262b/18, 262b/19, 262b/20, 262b/22, 262b/23, 263a/3, 263a/4,
263a/6, 263a/7, 263a/8, 263b/10, 263b/12, 263b/14, 263b/16, 263b/17, 263b/19,
263b/20, 263b/21, 264a/1, 264a/4, 264a/6, 264a/7, 264a/8, 264a/9, 264a/11,
264b/12, 264b/14, 264b/15, 264b/16, 264b/17, 264b/19, 264b/20,

264b/21, 265a/1,
265a/2, 265a/3, 265a/5, 265a/6,
265a/8, 265b/2, 265b/5, 266a/10, 266a/12,
266a/14, 266b/2, 266b/4, 266b/6,
266b/7, 266b/8, 266b/9, 267a/10, 267a/11,
267a/14, 267b/22, 267b/23,
267b/24, 267b/25, 268a/2, 268a/3, 268a/4,
268a/5,
268a/6, 268a/7, 268a/8, 268a/9,
268b/11, 268b/12, 268b/13, 268b/14,
268b/15,
268b/16, 268b/17, 268b/18,
268b/19, 269a/2, 269a/3, 269a/5, 269a/8,
269b/10,
269b/13, 269b/16, 269b/9,
270a/17, 270a/18, 270a/19, 270a/20,
270a/21, 270a/22,
270a/23, 270a/24, 270b/1, 270b/2,
270b/3, 270b/4, 271a/10, 271a/12, 271a/7,
271a/8, 271a/9, 271b/14, 271b/15,
271b/16, 271b/17, 271b/18, 271b/19,
271b/21,
272a/1, 272a/2, 272a/3, 272a/4,
272a/5, 272a/6, 272a/7, 272b/10, 272b/11,
272b/8, 272b/9, 273a/10, 273a/11,
273a/4, 273a/6, 273a/7, 273a/8, 273a/9,
273b/1, 273b/2, 273b/3, 273b/4,
273b/5, 274a/10, 274a/11, 274a/12,
274a/6,
274a/7, 274a/8, 274a/9, 274b/1,
274b/2, 274b/3, 274b/4, 275a/10, 275a/11,
275a/12, 275a/8, 275b/1, 275b/2,
275b/3, 275b/4, 276a/8, 276a/10, 276a/11,
276a/5, 276a/6, 276a/7, 276a/8,
276a/9, 276b/1, 276b/2, 276b/3, 276b/4,
276b/5, 276b/6, 276b/7, 277a/10,
277a/13, 277a/15, 277a/16, 277a/17,
277a/9,
277b/1, 277b/18, 277b/19, 277b/2,
277b/20, 277b/21, 277b/3, 277b/4,
278a/10,
278a/11, 278a/5, 278a/6, 278a/8,
278a/9, 278b/1, 278b/2, 278b/3, 278b/4,
278b/5, 278b/6, 278b/7, 278b/8,
278b/9, 278b/10, 279a/11, 279a/12,
279a/13,
279a/15, 279a/16, 279a/17,
279a/18, 279b/1, 279b/2, 279b/3, 279b/4,
279b/5,
279b/6, 280a/10, 280a/11,
280a/12, 280a/13, 280a/14, 280a/15,
280a/8, 280a/9,
280b/1, 280b/2, 280b/3, 280b/4,
280b/5, 281a/11, 281a/12, 281a/13,
281a/14,
281a/15, 281a/6, 281a/7, 281a/8,
281b/1, 281b/2, 281b/3, 282a/10, 282a/11,
282a/5, 282a/6, 282a/7, 282a/8,
282a/9, 282b/13, 282b/14, 282b/15,
282b/16,
282b/17, 282b/18, 282b/19,
282b/20, 283a/1, 283a/2, 283a/3, 283a/4,
283a/5,
283a/6, 283a/7, 283a/8, 283b/1,
283b/2, 283b/3, 283b/4, 283b/5, 283b/6,
283b/7, 283b/8, 283b/9, 284a/12,
284a/13, 284a/14, 284a/15, 284a/16,
284a/17,
284a/18, 284a/19, 284b/1, 284b/2,
284b/3, 284b/4, 284b/5, 284b/6, 284b/7,
285a/10, 285a/11, 285a/12,
285a/13, 285a/14, 285a/15, 285a/16,
285a/17, 285a/8,
285a/9, 285b/1, 285b/2, 285b/3,
285b/4, 285b/6, 285b/7, 286a/11, 286a/12,
286a/13, 286a/14, 286a/16,
286a/8, 286a/9, 286b/17, 286b/18,
286b/19, 286b/20,
286b/21, 286b/22, 286b/23,
287a/1, 287a/2, 287a/3, 287a/4, 287a/5,
287a/6,
287a/7, 287a/8, 287b/10, 287b/11,
287b/12, 287b/13, 287b/14, 287b/15,
287b/16,
287b/17, 288a/1, 288a/2, 288a/3,
288b/10, 288b/11, 288b/4, 288b/7,
288b/8,
288b/9, 289a/1, 289a/2, 289a/3,
289a/5, 289b/10, 289b/11, 289b/12,
289b/14,

289b/6, 289b/7, 289b/8, 289b/9, 290a/15, 290a/16, 290a/17, 290a/18, 290a/19,
290a/21, 290a/23, 290a/24, 290a/25, 290b/1, 290b/2, 290b/3, 290b/4, 290b/5,
290b/6
V. 012b/21, 014b/2, 020b/22, 025a/39, 034a/16, 039a/3, 040a/23, 056b/14,
062b/8

vech : ilgi, münasebet
v. 005b/18, 056b/13, 140a/2, 163a/8
v.+ le 060a/28, 069a/29, 077b/1, 133b/12, 137b/10
v. 222b/3, 240b/33, 251b/11, 253b/5
v.+ den 154b/15
v.+ imin 268b/19
v.+ le 150a/14, 203a/18, 205b/11, 217a/3, 278b/6

vedā' it -: ayrılmak
lākinanlara v.- di 118a/21
lākinanlara v.- üb 178a/13
ḳarındaşlara v.- üb 118a/18

vefāt : ölüm
v.+ a 205a/30
v.+ aḳarib 205a/27
daḫī v. 040a/28
idüb v. 040a/25
kimesne v. 040a/24
v.+ ı vefātetsüñ 065b/11
v.+ ıñ 242b/28
v.+ ına 006b/15

vefāt it -: ölmek
ya'ḳūb v.- erek 242a/21
Yusuf v.- erek 242a/22
v.- di 101b/37
vefātı v.- süñ 065b/11
senüñle v.- em 079a/31
v.- üb 074b/19
mevti v.- sün 027b/4

vekālet : temsil
v.+ in 086b/21
v. 166a/17

velādet : doğum
v.+ i 005b/18
v.+ iñ 229b/5

velākin : lakin, fakat
v. 048a/38, 097b/48, 168b/11, 170b/31, 205b/16, 285a/9
v. 113a/34

veli : evliya
v. 009b/13, 070a/50, 118a/15, 126b/9

veṣāyet : vasilik
v. 238b/17
v.+ iñḳanı 239a/20

veyā : ya da
v. 012b/24, 013a/32, 057b/4, 103b/29, 129a/20, 154b/12, 177a/13

vir - : vermek
v. 026b/9
v.- di 029a/36, 045a/15, 047b/27, 062a/43, 063b/28, 067a/10, 073b/28, 077b/34,
078b/23, 089b/12, 092b/5, 092b/10, 093b/25, 095b/8, 106a/7, 133a/3, 150a/8,
175a/58, 204a/10, 222a/10, 232a/6, 250b/19, 280b/4, 285a/17, 285b/6
v.- di 040a/26, 107a/24, 159a/7, 242a/23
v.- diği 232a/14, 262b/23
v.- dik 214b/3, 214b/12
v.- diki 117b/6
v.- diler 050b/10, 051b/34,

053b/13, 068b/16, 081b/24, 083a/14, 086b/25, 112b/24,
279a/11
ḫaber v.- diler 015b/34
v.- diler 112b/31, 279a/14
v.- dim 271a/8
v.- dim 270a/21
v.- din 283b/7
v.- dügi 264a/11
v.- dügü 087a/5
v.- dük 173b/15
v.- dükten 121a/3
şehādet v.- dün 127a/11
v.- düñ 010b/27
v.- e 010a/26, 011b/5, 011b/6, 012a/18, 033b/35, 035a/4, 068b/12, 074b/10,
154a/5, 196b/18, 225b/25, 233b/8
v.- e 013b/10, 030b/27, 153b/13, 225a/8
v.- eler 036a/19, 043b/24
v.- eler 038b/42
v.- elüm 074b/15, 245b/20
v.- em 006b/13
v.- emez 013b/18, 040b/46
v.- en 038b/43, 094a/36, 094a/37, 159b/8, 164b/38, 171b/7, 177b/3, 180a/5,
264a/7, 264a/8
v.- ene 148a/20
v.- eni 184b/8
v.- eni 214b/9
v.- enlere 216b/6
v.- esiñ 063b/26
v.- esiñrūḥ 172a/16
v.- eydim 227a/13
v.- eyim 030a/19, 033a/30, 048b/48, 063b/22, 063b/24, 087b/19, 152a/20, 237b/10,
240a/17, 269a/7, 269b/10, 270a/17, 271a/9, 271b/21, 278b/3
v.- eyim 109a/35, 270a/24
v.- eyim 289b/7
v.- eyimki 170b/3
v.- gil 011a/42
v.- ıruz 218a/10, 266a/12
v.- icek 124b/40, 128a/33
v.- ici 241a/7
v.- ildi 278b/2, 280b/5
v.- ildi 034a/12
v.- ile 018b/20, 067a/13, 129b/23, 202a/19, 257a/11
v.- ile ṭalebeyleñ 013b/7
v.- ile 038b/44
v.- ilen 142b/5, 151b/3, 151b/6, 159b/10, 183a/1, 259b/16
v.- ilmiş 129b/26
v.- ilmişdur 256b/4, 273b/4, 274a/11, 274b/2, 276b/2, 276b/3, 276b/5, 280a/14,
280b/5
v.- ilmişdür 154b/16, 157a/5, 275b/3
v.- ilmişe 034a/9
v.- ilselerdir 285a/13
v.- ilür 169b/8
v.- in 045a/9, 204b/15
v.- iñ 211a/1, 282a/7, 285b/6
v.- inceye 033a/31
v.- iñ 207a/21
v.- ir 211b/13, 236a/10, 236b/17, 240a/15, 241a/5, 246a/5, 249a/6, 251b/12,
255a/11, 268b/17, 290b/2
v.- ir 116b/26
v.- irim 216a/27
v.- irler 272b/9
v.- irler 207a/22
v.- irse 043b/27
v.- irsiz 204b/15
v.- irüm 163b/25, 183a/4
v.- irümki 134a/22
v.- ki 228b/6
v.- medi 050b/15, 081a/6, 095b/5
v.- medügi 107a/23
v.- medük 190b/5
v.- medük 112b/25
v.- medüm 188a/16
v.- mege 122b/35, 156b/24
v.- meġe 036b/29
v.- mege 120b/40
v.- mege 072a/46

v.- mek 013b/19, 034a/8, 035b/15, 036a/23, 039b/18, 044b/45, 047a/15, 072a/40,
074b/14, 097a/39, 130b/16, 200a/27
v.- mek 078a/11
v.- men 031b/27
v.- meñ 013a/6
v.- meye 043b/29, 077a/25
v.- meye 223b/18
v.- meyeler 171b/7, 222a/14
v.- meyelüm 074b/15
v.- meyen 013b/19, 164b/39
v.- meyesiñ 071a/19
v.- meyesin 109a/35
v.- meyesiñ 034b/19
v.- meyesiz 171b/9, 247b/16
v.- meyevüz 165b/13
v.- mez 119b/25, 122a/30, 276a/8
v.- mışdür 094a/33
v.- miş 063b/28, 079b/44, 082b/45
v.- mişdur 217b/17, 219b/6, 224a/7, 229a/14, 256b/3, 263b/14, 264a/11, 268a/2,
283a/7
v.- mişdür 095b/10, 105a/17, 105a/19, 105b/23, 108a/21, 151a/35, 159a/6, 177a/23,
183b/17, 185a/8, 189a/11, 189b/4, 236a/5, 252a/21, 264b/20, 280b/2
v.- mişdür 104a/41
v.- miştür 037b/24
v.- se 139a/7
v.- seler 255a/5
v.- sin 200a/30
v.- sün 163a/4
v.- sün 010b/31
v.- üb 008a/4, 027a/23, 029a/39, 034b/27, 036a/22, 037b/24, 038a/27, 038a/29,
047b/26, 128b/9, 147b/2, 181b/13, 207b/11
v.- übanlara 073b/23
v.- ün 152b/7, 155b/3, 156a/10, 156a/11, 156a/12, 156a/13, 156a/14, 156a/15,
156a/16, 156a/8
v.- üñ 018a/9, 039b/21, 074b/18, 094b/3, 152a/19
v.- ün 156a/11
v.- üñki 156a/12
v.- ür 013b/10, 013b/17, 013b/9, 044a/38, 057a/21, 064a/41, 066b/5, 080a/56,
110b/17, 120a/33, 121b/21, 122a/23, 125a/5, 142a/21, 146a/17, 156b/23, 174a/38,
193b/16, 256a/6
v.- ür 009b/16, 013b/18, 249a/7
v.- ürler 080a/58, 156b/21, 245b/25
v.- ürler 138b/32
v.- ürse 163a/13
v.- ürsiz 078a/7
v.- ürsüz 042a/31
'and v.- ürüm 049b/63
v.- ürüz 167a/16

viril - : verilmek
v.- di 091a/13, 288b/4
v.- dügi 134b/25
v.- e 046a/29, 059b/25
v.- e 192b/23, 246a/6
v.- en 076b/11, 191a/9, 198a/2
v.- mek 026b/10
v.- mek 052b/59
v.- mek 089b/14
v.- mek 047a/10
v.- mesi 090a/21
v.- meye 022b/40, 029a/4
v.- miş 116a/17, 198a/7
v.- mişdur 099a/18
v.- mişdür 057b/6, 059a/10, 168b/16, 169b/8, 187b/7, 198a/8, 208b/25
v.- miştür 023b/11
v.- müşdür 062b/2
v.- se 192b/21
v.- üb 067b/26
v.- ür 046b/3
v.- ürler 075a/25

vur - **:** vurmak
v.- ub 079b/47
v.- urlar 023a/46
v.- uruz 248a/3

vuṣūl **:** ulaşma, erişme
v. 185b/13, 185b/14, 205b/11, 205b/16
v. 156a/19

vusūl bul -: kavuşmak
kim v.- ub 118b/27
dolamayise v.- duḳ 123a/7
anlar v.- ub 115b/11
sıraḳüsiyye v.- ub 136a/12
v.- maḳ 131b/7

vücūd **:** varlık, gövde
v.+ ı 241a/1
v.+ unda 186b/17
v.+ ı 217a/2
v.+ una 250a/7
v.+ unda 216a/22
v.+ unda 213b/20
v.+ unu 257a/16, 259b/12
v.+ unuñ 217a/8, 259a/4

vürūd **:** geliş, gelme
v.+ ı 250a/9
v.+ una 215a/15

vüs'at **:** genişlik, bolluk
v.+ i 288b/9

ya **:** şaşkınlık ve hayret ünlemi
y. 009b/17, 010a/26, 013b/16, 018a/11, 019b/4, 020b/21, 020b/25, 020b/26,
021a/28, 021a/5, 022a/29, 022b/33, 022b/34, 022b/38, 024a/21, 024b/23, 027b/4,
027b/5, 028a/22, 028b/28, 029b/15, 030a/23, 030b/5, 031b/25, 032a/8, 032b/16,
032b/17, 033a/20, 035a/29, 035b/15, 046b/44, 049b/68, 198b/20, 200a/4, 200b/5,
201a/27, 204a/3, 205b/11, 206b/15, 209b/16, 210b/17, 210b/18, 210b/19, 210b/22,
211a/1, 213b/19, 220a/10, 221b/4, 222a/16, 222a/20, 223a/11, 223a/12, 223b/20,
224b/12, 230b/20, 231b/10, 232a/6, 236b/14, 238a/2, 239b/7, 239b/8, 243b/16,
244a/20, 247a/3, 247b/15, 248b/12, 249a/4, 249b/13, 249b/15, 251b/18, 254a/9,
271b/15, 272b/11, 274a/10, 280a/12, 282a/10, 283a/3, 283a/4, 283b/5, 283b/7

y. 012b/24, 013a/31, 013a/4, 013b/9, 014a/21, 015a/19, 018a/14, 019a/36,
019a/37, 024b/27, 025b/52, 027a/28, 027a/30, 028b/26, 028b/27, 030a/22, 030b/4,
031a/15, 033a/21, 033a/26, 036b/31, 036b/32, 038a/25, 039b/18, 041b/17, 041b/20,
043b/23, 045b/21, 046a/38, 046b/41, 046b/44, 046b/45, 047b/23, 050b/17, 056a/9,
057b/4, 059b/21, 060a/31, 060b/9, 062a/42, 063a/16, 065a/56, 065a/6, 065b/10,
065b/11, 065b/13, 066a/28, 067b/33, 068a/37, 069a/24, 069a/25, 071a/29, 072a/49,
073b/30, 074b/15, 074b/19, 075a/30, 077b/35, 077b/36, 079a/37, 079b/46, 082a/35,
086b/24, 089b/12, 091b/24, 091b/29, 092b/3, 094a/39, 096b/26, 097a/41, 098a/60,
100a/4, 102b/14, 102b/4, 103b/28, 104b/7, 104b/8, 104b/9, 105a/17, 107b/10,

109a/41, 110b/15, 114b/30, 116a/21, 116b/29, 119a/12, 122b/34, 125a/7, 125a/8,
125a/10, 125b/19, 128a/30, 129a/12, 129b/24āna, 131a/26, 131b/2, 132a/14, 132a/15,
132b/19, 132b/25, 133a/32, 136a/17, 138b/1, 139a/4, 140a/1, 141b/10, 141b/13,
141b/9, 144b/1, 147a/35, 147a/36, 147b/11, 148a/20, 148a/21, 149b/16, 149b/3,
150b/25, 151a/33, 151a/34, 151a/35, 153a/4, 153b/10, 154a/21, 154a/22, 154b/11,
157b/13, 158a/1, 159a/1, 160a/22, 160a/3, 161a/21, 161b/10, 161b/11, 162b/16,
162b/19, 163a/11, 163b/15, 163b/16, 165b/10, 165b/6, 165b/7, 165b/8, 166b/1,
168a/4, 168a/5, 168a/6, 168b/14, 168b/22, 169a/27, 171b/6, 171b/7, 172a/23,
172a/24, 172b/27, 172b/29, 172b/37, 175a/56, 175a/58, 175b/6, 176b/8, 177a/17,
178a/1, 181b/11, 184b/8, 186a/4, 187b/3, 188b/1, 189b/8, 189b/10, 190b/3,
191b/2, 192a/15, 192a/6, 194a/27, 194a/28, 194a/31, 279a/17
Y. 014a/22, 014b/6, 014b/8, 014b/2, 015a/21, 015b/26, 045a/11, 045b/20,
046a/37, 046b/44, 191b/1

yaban : yabancı ve ıssız yer
y. 007a/5, 054a/7, 055b/45, 102b/12, 104b/6, 150b/24
y.+ a 025b/49, 072b/51, 096a/19, 096a/21
y.+ a 240b/36, 246b/21, 284b/3

y. 150b/17
y.+ a 009b/13

yad
y. 191a/10, 212a/3, 217a/5, 225a/8, 232a/6, 259a/2, 269a/5
y.+ lı 208a/23

yād : hatırlatma
y. 067a/19, 122b/35

yād it -: hatırlatmak
eşklerini y.- er 224a/4
anı y.- se 241b/15
hep y.- ersiz 168a/1
orada y.- esin 010a/23

yadigār : hatıra
y.+ umda 169a/25, 169a/26
y. 102b/5
y.+ ında 078a/9

yağ - : yağmak
y.- alar 226b/3
y.- ar 223b/19
y.- asıñ 152a/20
y.- dınız 250a/3
y.- madı 250b/18
y.- maya 250b/17, 278b/6

yaġmur : yağmur
y. 250b/19, 278b/6
y.+ u 235a/7, 250a/8
y. 014a/25, 014a/27, 135b/2
y.+ ları 110b/17

yāhūd : veya
y. 010a/25, 010a/26, 010b/29

y. 020b/21, 021a/28, 022b/35, 024a/21
y. 025a/42
y. 204b/15, 222b/4, 243b/15
y. 022b/33, 253a/16
y. 139b/16
y. 227b/3

Yahūdi : İsrailoğullarından olan
Y.+ lere 158a/24
Y. 140a/1, 149a/12, 166a/20, 191a/14, 191a/15, 192b/28, 210a/11, 228a/14
Y. 139b/17
Y.+ ler 140b/10, 157b/22, 191a/13, 191a/14, 191a/15, 271a/9
Y.+ lerden 148a/24, 187a/24, 213a/15
Y.+ lerdür 269b/9
Y.+ lere 158a/24, 166a/20, 168a/32
Y.+ leri 166a/20
Y.+ lerünmi 141a/29
Y.+ lıkte 190a/14
Y.+ likteki 190a/13
Y.+ ye 139a/11
Y. 087a/11, 103b/28, 107b/7, 109a/43, 113a/1, 117a/2, 118a/24, 120b/34,
124b/39, 125a/3
Y.+ ler 053b/15, 065a/3, 087a/5, 087a/11, 087b/14, 109b/45, 109b/49, 113b/3,
114a/21, 117b/11, 117b/14, 118a/20, 119a/10, 123a/11, 128b/9, 131b/4, 136b/19,
137a/29
Y.+ ler ta'yīnetdiler 127b/20
Y.+ ler 129a/19
Y.+ lere 117a/2
Y.+ lerādeme 128a/30
Y.+ lerānaḥile 121a/3
Y.+ lerānı 120a/33, 124a/27
Y.+ leranlaruñ 110a/5
Y.+ lerAntākiyyeden 110b/19
Y.+ lerbeni 132b/21
Y.+ lerden 109a/43, 110a/1, 119a/13, 123b/20, 125b/13, 126a/30, 131b/3, 131b/7
Y.+ lere 094b/1, 117b/5, 118b/28, 121b/21, 128b/6, 130a/10
Y.+ lere ihsānetmek 130a/9
Y.+ lere ihsānitmek 129b/27
Y.+ lere maḳbūlolduġı 106a/3
Y.+ lere 105b/20
Y.+ lereet-ti 117b/14
Y.+ lerḫalḳınuñ 106b/11
Y.+ ler 115b/5
Y.+ leri 117a/4
Y.+ leri perişaneyledi 101a/22
Y.+ lerin 104a/39, 107b/5, 115a/2, 115b/11, 130b/15
Y.+ leriñ 081b/19
Y.+ ler 109a/42
Y.+ lerümmetleri 110a/2
Y.+ lerün 130a/8, 131a/24, 131b/3
y.+ lerüñ 006a/2
Y.+ lerüñ 050b/11, 081a/13, 081a/2, 081a/9, 081b/26, 103a/22, 110a/1, 121b/19,
130a/2
Y.+ lerüñpadişahı 051a/29
Y.+ lerüñpadişahı 051b/38
Y.+ nüñ 119a/14
Y.+ ye 129b/24āna
Y.+ yede 105b/29
Y.+ yeden 136b/21
y.+ yetüñ 033b/2
Y.+ yye 137b/16
Y.+ ye 139a/9
Y. 190a/22
Y.+ e 213a/14

Yahūdiyet : yahudilik
Y.+ te 155b/31
Y.+ de 104b/1
Y.+ den 107a/20
Y.+ den 111a/1
Y.+ te 043a/16, 076b/15, 101b/31, 104a/37
Y.+ ten 057b/7
Y.+ ün 132b/20
Y. 177a/17
y.+ de 007a/22
Y.+ de 087a/9
y.+ den 009a/25

yak - : yakmak
y.- arlar 225b/18
y.- dılar 119b/19
y.- salar 285a/17
y.- tı 039a/8
y.- dılar 149b/3
y.- up 009b/15

yaḳıl -
y.- an 174a/36
y.- mışlardur 166b/6

yaḳın
y. 008b/14, 018a/8, 044a/33, 054b/15, 054b/16, 061a/11, 061b/22, 101b/38,
103b/32, 109b/44, 120a/26, 125a/6, 127a/16, 134b/27, 142a/20, 152b/12, 222b/25
y.+ da 212a/5
y.+ dır 206b/6, 268a/4
y.+ dur 047b/18, 077a/29
y.+ dur 044a/33
y.+ ı 240a/22
y.+ ı doluolub 142a/21
y.+ ına 235b/12
y.+ ını 117a/31, 124b/34
y.+ rakdur 152b/11

yaklaş -
y.- dılar 072b/1
y.- ub 124b/33
y.- ur 027b/8
y.- alüm 234a/16
y.- dı 096a/17
y.- duġı 096b/32
y.- dugum 125a/6
y.- duḳları 102b/9
y.- ılmaz 223b/16
y.- ır 250a/9
y.- ırız 236b/19
y.- maġa 056a/4
y.- mazsa 222b/4
y.- tı 038b/34, 100a/3, 152b/12, 205a/30, 255a/7
y.- tı 079b/43
y.- ub 036b/1, 079b/46, 240b/26

Ya'ḳūb : Hz. İsa'nın dedesi
Y.+ ı tevlīditdi 004b/2, 005a/16
Y.+ Yehūdāyı tevlīditdi 004b/2
Y. 076a/3, 095b/9, 135b/2
Y.+ a 106b/17, 123b/18, 173a/7
y.+ ı 147b/12
Y.+ ı 030b/1, 054b/18, 106a/2, 190a/20
Y.+ ın 097b/46
Y.+ u 058a/17, 058a/18, 062a/37, 068a/2, 079a/33
Y.+ uñ 052a/56, 062b/3
Y.+ uñḳarındaşı 062a/38
Y.+ uñtañrısı 075a/27, 089b/13

y. 241b/9
Y. 015a/12, 018a/3
y. vefātederek 242a/21
y.+ a 242a/20
Y.+ uñTañrısı 040a/32
Y. 055a/29, 071b/35
Y.+ dan 191a/12
Y.+ dan 151a/27
Y.+ tan 072a/41

yalan : doğru olmayan, yanlış
y. 043b/24, 049a/60, 071a/19, 077a/22, 080a/56, 080a/58, 092b/3, 092b/5,
095a/13, 107b/6, 186b/13, 187a/26, 190b/4, 217a/10, 221a/2, 257b/1, 261b/27,
271a/9, 288b/10
y. ṭanıḳlıḳ 034b/18
y. 049a/59
y. 152b/9
y.+ a tebdīletdiler 138a/25
y.+ cı 140a/4, 261b/22, 264a/10
y.+ cıdür 263b/20
y.+ cılar 228a/12, 269a/2
y.+ cılara 289b/8
y. 010b/33, 013b/15

yalancı
y. 260a/10
y.+ dır 260b/4
y.+ lara 219a/10

yalan söyle -
ḳarşu y.- mek 248b/15
yürürüz y.- riz 260a/7

yalñız : tek başına, sadece
y. 142b/11, 172b/37, 211b/11, 223a/15, 238a/7, 260b/3, 283a/4
y. 216b/8, 219a/17, 221b/5, 265a/1
y. 019b/42, 027a/23, 031a/9, 064b/48, 068a/2, 068b/8, 148a/25, 149b/3, 156b/27, 183b/21
y. 021a/5, 044a/37, 056a/8

yalvar -
y.- dı 033a/29, 061a/10, 066a/26, 113b/9, 127b/18, 134b/33
y.- dılar 015b/31, 029a/2, 065a/56, 104b/48, 109a/42, 183a/4
y.- dılar 130a/3
y.- dım 175b/12, 218b/3
y.- duġuñ 033b/33
y.- duk 123a/12
y.- duḳ 183a/6
y.- dum 187b/8, 188a/18
y.- ılduk 136a/14
y.- ırum 124b/40, 155b/30
y.- ıruz 214b/10, 215b/12, 215b/14, 217a/1, 218a/12
y.- maġa 061a/17
y.- maḳ 184a/5
y.- ub 014b/6
y.- ur 061a/17, 061b/23, 102a/39, 137b/10, 181a/20
y.- urlar 066a/32, 067a/23
y.- urum 099b/34, 128b/4, 131b/3, 134b/34, 156a/17, 161a/17, 175b/15, 177b/8,
185a/1, 193b/12, 199a/1, 206a/2, 206a/3, 230a/9, 230a/10, 245b/22, 252b/11
y. 099a/22, 221b/1
y. 099b/32, 114a/15

yan : taraf, yön, sağ veya sol
y.+ a 023a/49, 066a/33, 068b/8, 071a/23, 073a/11, 122a/22, 127b/19, 129a/16,
133a/31, 136a/14
y.+ adur 087a/10
y.+ ıma 125a/6, 227a/17
y.+ ında 008b/18, 023b/1, 058b/1, 082a/35, 093a/11, 093a/16, 102a/39, 102a/43,
102b/6, 123b/16, 125b/20, 126a/25, 126b/2, 126b/4, 133b/14, 180a/9, 227a/13
y.+ ıñda 080b/70
y.+ ında ḥāżırola 057b/9
y.+ ıñda 080b/69
y.+ ını 106a/7
y.+ ıñızda 175b/10, 217a/5
y.+ larıñda 117a/3, 118a/20

yan - : yanmak
y.- an 289b/8
y.- anlar 268b/15
y.- ar 259b/12, 272a/6, 276a/10, 276a/8
y.- arlar 025a/40
y.- dı 276a/7
y.- maġ 024b/31
y.- maḳ 235a/9
y.- maḳdan 163a/10
y.- mazım 187a/30
y.- mış 159b/15, 170b/3, 244a/18, 259a/11, 286a/8
y.- mışdür 276a/8
y.- mışlardür 245a/12

yanaş -
y.- dılar 064b/54
y.- madıñız 244a/18

y.- ub 099b/29

yangın
y.+ üñ 286a/10

ya'ni **:** sözün özü
y. 019b/42, 020a/8, 022b/32, 025b/46, 051b/35, 051b/38, 065a/2, 071a/19,
075a/31, 075b/35, 082b/42, 086b/20, 087a/9, 088b/34, 099b/32, 109a/41, 112b/23,
115b/8, 118b/4, 137b/12, 138a/20, 141b/7, 143a/15, 145a/18, 147b/8, 148b/30,
149a/6, 149a/7, 152b/9, 157b/17, 173b/26, 180b/19, 190b/4, 199b/15, 207b/5,
236a/5, 237b/7, 238b/11, 240a/21, 241b/16, 245a/15, 289a/1
y. 222b/4

yap - **:** yapmak
y.- an 051b/40
y.- an 082a/30
y.- ar 119b/24
y.- ca 133b/7
y.- ılmamış bina 080a/59
y.- ılmış 080a/58
y.- mış 102a/40
y.- tı 038a/33, 074a/1
y.- ub 112a/16

yapıl -
y.- mamış 180a/1, 238b/11
y.- mış 097b/48, 116b/24, 239a/24
y.- mışdur 232b/4, 238a/2
y.- mışdür 120a/27

yapış -
y.- alar 223b/20
y.- dı 135b/4
y.- dılar 079b/52
y.- ık 151b/9
y.- tılar 148b/30
y.- ub 055a/31, 062a/40, 069a/27
y.- ubdur 099b/29
y.- uḳ 117a/34
y.- up 021b/12
y.- ur 068b/18

yapraḳ
y.+ lardan 073a/13
y.+ ları 037b/19, 044a/33, 073a/13, 077a/28, 290b/2

yara - **:** (işe) yaramak
y.- madular 190b/6
y.- maz 009b/13, 115b/5, 136b/21, 210a/5, 217b/2, 225a/9, 227b/18, 228a/12, 247a/5, 252b/12, 254a/16, 254a/18
y.- mazlığı 215b/15
y.- mazlıḳ 215b/15
y.- maz'amellerde 208a/22
y.- mazbaṣīretden 240a/22
y.- maz'iḳāba 240b/29
y.- mazḳalbisizden 233a/12
y.- mazlardur 200b/17
y.- mazlığa 254a/9
y.- mazlıḳ 254a/9
y.- r 010b/29, 010b/30, 032a/6, 183a/10

yara
y. 226b/17
y.+ larından 114b/33

yarala -
y.- dılar 074a/4

yaramaz
y. 022b/35, 022b/36, 022b/39, 088b/40, 140a/8, 166b/6, 174a/33
y.+ dur 153b/20
y.+ lığa 152a/17
y.+ lıḳ 135b/5, 152a/17
y.+ lıḳ 152b/10

yaraş - **:** yakışmak, uymak
y.- an 228b/1

y.- ıḳ 170a/23, 199b/16
y.- ıḳdur 164a/36, 216a/3
y.- ıḳ 170a/24
y.- ıḳlıḳ 153a/13
y.- ır 200a/4, 220a/10, 228b/3
y.- ır 210b/19
y.- mayan 222a/14
y.- tı 237a/26

yarat - : yoktan var etmek
y.- dı 278a/6
y.- duġı 076b/19
y.- ılmış 197b/9
y.- ılmışdur 199b/23
y.- ılmışlardur 272b/11
y.- mışdır 198b/10
y.- mışdur 210a/11, 221a/3
y.- ta 197b/15
y.- tıñ 272b/11

yaratıl -
y.- mışdur 168a/10, 208a/17
y.- mışlardür 208a/16

yardım
y. 227a/16
y. 256a/12
y. 155b/2
y.+ cı 156b/21
y.+ cılarum 155b/4
y.+ ları 170b/29
y.+ ları isti'māletdiler 134a/17

yardım it -
çoḳ y.- di 118b/28

yarıl - : ikiye ayrılmak
y.- dı 052a/51
y.- dılar 052a/52
y.- du 082a/39
y.- mış 054a/10

yarın : bugüne göre ertesi gün
y. 127a/15, 127b/20, 131a/22, 174a/33, 249b/13

yaşak : men
y.+ suz 137a/31

yaşaḳ it -: men etmek
şuyu y.- mege 104b/47

yaş : doğumdan itibaren geçen zaman
y.+ a 142a/20
y.+ ın 241b/11
y.+ ınanlaruñ 289a/3
y.+ ında 062a/42
y.+ ından 091b/23
y.+ ları 244a/17

yaşlı : ihtiyar
y. 201b/3
y.+ dan 006b/16

yat -
y.- ar 135b/8
y.- duġı 056a/4, 062a/40
y.- mış 015a/15
y.- mış 066a/31
y.- tıġı 053a/6
y.- ub 101b/33
y.- ur 055a/30, 264b/20
y.- urı 015a/20, 065a/56, 093a/15

yavaş
y. 225b/24, 248b/8
y. 220a/3
y.+ lanır 248b/8
y.+ lanmışdır 248b/8
y.+ lara 253a/18

yavru
y.+ larıñ 042b/37
y.+ sı 037a/5
y.+ su 037a/7

yavuz : kötü, sert
y. 015b/28, 028a/19, 217b/2, 267a/13
y.+ lar 226a/4

y.+ luḳdan 138b/30
y.+ luḳlar 066a/22

yaz -
y.- a 131a/26
y.- am 215a/2, 265a/5
y.- ar 112b/23
y.- arım 172b/38, 260b/8, 261a/12, 261a/13
y.- arın 189a/10, 220b/14
y.- arız 260a/4
y.- arum 190a/21
y.- ayım 240a/17, 271a/12
y.- dı 074b/19
y.- dılar 118b/27
y.- dım 195b/12, 230b/19, 245b/23, 261a/14, 261b/26, 264b/13, 266a/9
y.- dım 230b/21
y.- duğunuz 162b/1
y.- dum 154b/15, 156b/23, 161b/9, 177b/3, 177b/4, 177b/9, 182b/12
y.- dum 161b/11
y.- dum 198a/4
y.- ılan 154a/4, 175a/55, 268a/3
y.- ılmamışlardur 281a/9
y.- ılmamışlardür 285a/8
y.- ılmış 142a/24, 270a/17, 281b/2
y.- ılmışdur 008a/4, 008a/6, 008a/7, 008b/10, 020a/10, 116b/23, 140b/10, 142a/17,
147a/36, 147b/12, 152a/19, 153b/11, 154a/3, 154b/9, 155a/21, 157b/19, 158b/9,
160a/19, 165b/10, 165b/9, 166b/7, 167a/11, 172a/21
Y.- ılmışdur 138a/18
y.- ılmışdur 006a/6, 112a/16, 139b/25
y.- ılmışdür 229b/15
y.- ılmışlar 266b/4
y.- ılmışlardür 154a/4
y.- ılmşdur 284b/5
y.- ma 278a/5
y.- madım 261a/21
y.- madum 166a/15
y.- maḳ 070b/4
y.- maḳ 184a/2
y.- maḳdan 205a/2
y.- malı 277b/4
y.- mam 160b/14
y.- maya 214b/9, 266a/14, 266b/3
y.- mazım 260b/7
y.- mazuz 177a/13
y.- mış 070b/5
y.- mışdur 127b/25
y.- mışdur 259b/16
y.- ub 268b/11
y.- ub ḥükmetdük 124a/25
y.- ub tazarru'edem 266b/3
y. 077a/29, 282b/13
y.+ ılur 078b/21
y.+ ımışdur 140a/4
y. 268b/19, 269a/1, 269b/12, 270a/18, 270b/1, 271a/7, 271b/14

yazı
y.+ sı 081b/26
y.+ sını 034a/8
y. 108a/17
y.+ sı 074b/16
y.+ sı 039b/21
y.+ sını 010b/31, 070b/4

yazıl -
y.- an 192a/10, 244a/23
y.- ana 179b/12
y.- duḳlarını 108b/29
y.- mamuş 178b/3
y.- mış 051b/38, 073a/17, 178a/2, 287b/12, 287b/16, 289b/12
y.- mışdur 054a/1, 065a/6, 068b/12, 068b/14, 078b/27, 086b/20, 097a/41, 126b/5,
148b/33, 149a/15, 150a/8, 150b/26, 174b/45, 183b/15, 184b/10, 192a/14, 193b/22,
194a/27, 223b/21, 227b/22, 239b/7, 251b/16
y.- mışdur 192a/10

y.- mışdür 037a/13, 245b/25
y.- muş 081b/26
y.- muşdur 047b/24

yedi
y. 023a/45, 029b/10, 033a/22, 040a/25, 057a/26, 066b/5, 066b/9, 074b/20,
083a/9, 108a/19, 119a/14, 121a/7, 123a/4, 124a/27, 136a/14, 149b/4, 242b/31,
256a/6, 269a/1, 273a/6, 275b/2, 275b/3, 276a/6, 277b/3, 277b/4, 279a/13,
279b/3, 280b/1, 283a/1, 283a/6, 283a/7, 283b/1, 284b/7, 285a/10, 285a/9,
289b/9
y.+ dendür 285a/12
y.+ nci 275b/1, 278a/7, 279a/15, 284a/17
y.+ ncisi 267a/14
y.+ sinden 040a/28, 123a/9
y.+ sine 040a/27
y.+ ye 033a/22

yedinci
y. 233b/5, 290a/20

yedir -
y.- eler 279b/6
y.- ir 267a/12
y.- dük 046a/38
y.- mege bezlidim 170b/3
y.- mek 122a/28
y.- ür 165b/7

Yehūdā: Hz. Yakup'un oğlu
y. 094a/37, 100b/11
Y. 047a/14, 047b/25, 048b/47, 078a/10, 079b/43, 086b/25
y.+ dan 236b/14
y.+ nuñ 070a/1
Y.+ nuñ 062b/3
y.+ nüñ 237b/8
Y. 018a/4
y. 007a/1
Y. 058a/19
Y.+ nuñ 006a/1
y. 006a/6
Y. 004b/3
y.+ nuñ 006a/5

yel : rüzgar
y. 020a/7, 060b/41, 087a/2, 274b/1
y.+ e 135a/40
y.+ i 060a/39, 136a/13
y.+ ler 014a/25, 014a/27, 015b/27, 248a/4
y.+ lere 015b/27
y.+ ün 060a/37

yelken
y. 122b/1, 133a/2, 133a/3
y.+ i 134a/17, 135a/40

yemīn : ahd, söz
y. 235b/18, 236b/21, 278a/6
y.+ imden 273a/8
y.+ inde 231a/3, 243a/3
y.+ süz 236b/20
y.+ üñ 237a/28
y. 026a/7, 026b/9, 041b/22
içün y. 041b/22
y.+ ler 063b/27
y.+ lerüñi 010b/33

yemīn it -: ahd etmek
ile y.- di 235b/14
y.- diğim 233b/3
y.- dim 233a/11
ile y.- mek 235b/13
ibrahime y.- düġi 096a/17
içün y.- e 010b/36, 041b/16, 041b/17, 041b/18, 041b/20
içün y.- eñ 041b/22
içün y.- eñanuñ 041b/21
içün y.- er 041b/20
ve y.- mege 050a/74
Allah y.- mekle 088a/30

yemiş : meyve, incir

y. 023b/8, 037b/19, 060a/28, 073a/14
y.+ i 007b/10, 013b/19, 024b/23, 059b/20, 137b/13, 144a/21, 144b/5, 144b/6,
207b/6
y.+ i 290b/2
y.+ inden 074a/3, 078b/25, 165b/7
y.+ ini 022b/33, 022b/34, 245a/15, 250b/19, 290b/2
y.+ iz 267a/12
y.+ leri 013b/17, 013b/18, 013b/19, 038b/42
y.+ leri 007b/8
y.+ leri 184b/11
y.+ lerinden 013b/16, 013b/20
y.+ lerini 038b/35, 038b/43
y.+ lerün 038b/34
y.+ lü 110b/17
y.+ siz 059b/20
y.+ sizdür 171b/15
y.+ süz 024b/23
y.+ ten 022b/34, 225a/7
y.+ üñüz 144a/22

yeñi
y. 025b/53, 047b/28, 048a/30, 052b/60, 055a/27, 057a/21, 057a/22, 057a/23,
078b/25, 083b/17, 094b/5, 116a/20, 116a/21, 161b/7, 169a/25, 178b/6, 180b/17,
195b/16, 197b/15, 199b/23, 220a/6, 237b/8, 238b/15, 244a/24, 259b/13, 260b/7,
260b/8, 265a/5, 281b/3, 289a/1, 289a/2
y.+ liginde 144b/7
y.+ si 210a/10

yenil -
y.- miş 107a/24
y.- mişdür 250a/3

yeñilen -
y.- miş 210a/10

Yeruşalim : Kudüs
y. 105b/22, 124a/31, 194a/26
Y. 006a/4, 007a/5, 042b/37
y.+ de 086b/19, 087a/5, 087b/14, 090b/6, 091a/16, 101a/21, 101b/29, 113b/4,
118a/21, 123a/11, 127a/11, 130b/15, 131a/24, 131b/4, 132b/20, 155a/27, 155b/31
y.+ de 100b/14
y.+ de 132a/10
y.+ deki 098b/14
y.+ den 057b/8, 099a/27, 107a/25, 125b/18, 136a/17, 155a/19
y.+ den 123a/10
y.+ dene 130a/7
y.+ e 006a/1, 072b/1, 073a/11, 073a/15, 119b/20, 122a/22, 123b/15, 123b/17,
125a/5, 125b/17, 129a/12, 244a/22
Y.+ e 073b/27, 099a/25, 190a/17, 190b/1
Y.+ e secdeitmege 099b/28
Y.+ e şu'udetdi 130a/2
Y.+ e şu'udetmeye 123a/4
y.+ e şu'udider 071b/31
y.+ e şu'uditmeye 123a/13
Y.+ eilet-de 100a/2
Y.+ eşaf 194a/25
Y.+ eşu'ud 082b/42
y.+ i 093b/28, 289b/11
y.+ lüler 054a/5
y.+ a 037a/10
y.+ den 058a/22
y.+ e 036b/1
y.+ e şu'udiderüz 035b/18, 071b/33
y.+ eye şu'udider 035b/17
y.+ de 098a/1, 104a/39
y.+ de tavaṭṭunidenler 108b/27
y.+ den 105b/27
y.+ e 108a/14, 108b/31, 111b/4
y.+ e şu'udetdi 104b/2
y.+ e şu'udideler 111b/3

Yesū' : Hz. İsa
y. 140b/22, 140b/24, 141a/27, 142a/2, 142b/11
Y. 139b/16, 143a/15, 143a/18, 143a/21, 143b/11, 143b/3, 144a/23, 145b/1,
145b/2, 145b/25, 147a/39, 153a/14, 153b/14, 154a/5, 154a/8, 154b/17, 155b/30,
156a/18, 156b/20, 156b/24, 156b/27, 157a/1, 157a/2, 157a/4, 157a/5, 157a/6,
157a/10, 157a/8, 158a/30, 159b/12, 160b/15, 161a/4, 161a/5, 165a/6, 174a/30,
175a/58, 176a/1, 176a/23, 176a/24, 176a/3, 179a/5, 179b/11, 180b/18, 188b/5,
189a/13, 189b/1, 191a/16, 192b/26, 192b/28, 196a/1, 196a/3, 196a/5, 196b/17,
197a/6, 197b/13, 198a/1, 198b/10, 198b/14, 198b/21, 202b/1, 202b/9, 203a/11,
203a/20, 205b/8, 207b/3, 209a/6, 210b/17, 211b/11, 212a/3, 213b/19, 214a/13,
214b/3, 215a/14, 215b/10, 216a/2, 216a/22, 216a/28, 217b/14, 217b/16, 218a/6,
218b/1, 218b/2, 218b/3, 219a/14, 219b/5, 220b/13, 222b/3, 223a/13, 224b/2,
225a/8, 226b/1, 226b/12, 229a/13, 229b/7, 230a/1, 230a/3, 230a/10, 235b/20,
236b/22, 239b/10, 245b/21, 247a/1, 251a/1, 251a/2, 251a/3, 251a/8, 255b/1,
256a/14, 256b/1, 256b/3, 256b/9, 257a/12, 257a/15, 257a/16, 258b/20, 259b/18,
260a/4, 260a/7, 260b/1, 261b/22, 262b/23, 263a/2, 263a/3, 263b/15, 264a/1,
264a/6, 264b/20, 265a/3, 265a/7, 266b/4, 267b/21, 268a/2, 268a/5, 268a/9, 288b/4
Y.+ a i'tirāfidesiñve 149a/9
Y.+ da 204a/5
Y.+ un 161a/5, 162a/11, 282b/13, 287b/10
Y.+ uñ 179b/10, 179b/6, 284b/6, 287b/10
Y.+ uñḳanında 240a/20
Y.+ yı 142a/24
Y. 014a/28, 014b/4, 014b/5, 014b/7, 014b/10, 014b/3, 015a/13, 015a/14,
015a/20, 015a/22, 015b/29, 019b/1, 020a/7, 021a/1, 022a/25, 023b/1, 025a/34,
025a/36, 025b/51, 025b/53, 026a/57, 026b/13, 026b/14, 026b/16, 027a/22, 027a/25,
027a/27, 027a/31, 027b/1, 028a/16, 028a/21, 028b/29, 028b/32, 029a/34, 029b/13,
029b/6, 029b/8, 030a/20, 030a/21, 030a/24, 030b/1, 031a/18, 031a/7, 031a/9,
031b/20, 031b/22, 031b/25, 031b/26, 032a/2, 033a/22, 033b/1, 034a/14, 034b/18,
034b/21, 034b/23, 035a/28, 035b/17, 036a/25, 036b/1, 036b/30, 037a/11, 037a/12,
037a/6, 037b/16, 038a/31, 038b/42, 049b/63, 049b/69, 049b/71, 050a/75, 050b/11,
050b/12, 050b/17, 051b/38, 052a/46, 052a/50, 053a/9, 053a/10, 053b/17, 054a/1,
054a/9, 054b/14, 054b/17, 055a/25, 056a/5, 056a/8, 056b/15, 056b/17, 056b/19,
057b/7, 060b/7, 061a/13, 061a/19, 061a/20, 061b/21, 062a/36, 062b/4, 063b/30,
064a/34, 066a/27, 066b/1, 067a/17, 068a/2, 068a/4, 068a/5, 069a/23, 069a/25,
069a/27, 070b/14, 070b/17,

071a/21, 071a/23, 071a/27, 071b/31, 071b/38, 072a/42,
072a/47, 072a/48, 072b/51, 072b/52, 072b/6, 072b/7, 073a/11, 073a/15, 073b/21,
075a/29, 075b/34, 075b/41, 078a/6, 078b/18, 078b/22, 078b/26, 079a/30, 080a/61,
080b/67, 080b/72, 081a/5, 082a/34, 082a/37, 083a/6, 083a/9, 086b/21, 087b/22,
088a/32, 088b/36, 088b/38, 089a/6, 090a/20, 091a/10, 091a/13, 091b/27, 093b/30,
094a/40, 101b/34, 105a/17, 108b/24, 111b/11, 112b/26, 114a/18, 114b/31, 115b/4,
117b/6, 118b/28, 119a/14, 119b/16, 121b/21, 125a/8, 131b/9, 136b/23, 137a/1,
137a/31, 137a/5, 137a/6, 137b/8
Y. ānacevābvirüb 029b/17
Y. anlaracevābvirüb 073b/29, 076a/5
Y. cevāb 036a/22, 037b/24
Y. cevābverüp 019b/4, 020b/25
Y. cevābvirüb 028b/28, 031a/11, 031a/17, 037b/21, 070b/5, 071a/29, 072b/51, 073a/14,
074a/33, 074b/17, 075a/24, 075b/35, 076a/2, 079b/48
Y. cevābvirüb 039a/1
Y. irsāleyledi 018a/5
Y. naẓar 034b/26
Y. ṭaşraçıḳtı 067b/27
Y. tekrārcevābvirüb 071a/24
Y. teraḥḥumidüb 055b/41
Y. tevaḳḳuf 036b/32
Y. tevaḳḳufidüb 072a/49
y.+ a 061a/15
Y.+ a 050a/1
Y.+ a cevāb 038a/27
Y.+ a mütābe'atetdiler 052a/56
Y.+ a 119a/5
y.+ da 230b/24
y.+ dan 122a/24
Y.+ n 028b/30, 031b/19, 032a/1, 061b/27, 082b/43
y.+ u 095a/14
Y.+ u 072a/39
y.+ un 119a/10, 119a/13, 123b/14
Y.+ un 092a/33
y.+ uñ 119b/18
Y.+ uñ 052b/58, 072b/52
Y.+ uñsözleriñ 122b/35
Y.+ yı 051a/26, 051a/27, 052a/54, 081b/15, 089b/13
y.+ yı müjdeider 105b/20
y.+ yım 132a/15
y.+ yu 116a/18
Y.+ yu 051a/21, 068b/8, 080a/53
Y.+ yu helakiderler 051a/21
y. 097b/45, 098a/59, 099b/36
Y. 104a/37
y.+ u 099a/16
y.+ uda 208b/29, 214b/1, 215a/15
y.+ uda 224b/14
y.+ uñ 101b/29
y.+ uyı 098a/55
y.+ yı 104a/38
y.+ yım 100a/5
Y. 005a/16, 005b/18, 005b/21, 005b/25, 006a/1, 007b/13, 008a/1, 008a/7, 008b/10, 008b/12, 008b/18
Y. cevābvirüb 007b/15
Y. ta'mīdolınıcaḳ 008a/16
Y. va'aẓitmege 008b/17
Y. 219a/16
Y.+ de 196a/2, 197b/8, 197b/9, 203b/26, 207b/4, 224a/9, 256a/10
Y.+ dedir 226b/16
Y.+ defaḫr 205a/3
Y.+ den 252b/5
Y.+ den 205b/11
Y.+ e 191a/16
Y.+ i 206a/21
Y.+ iñ 202b/6, 217a/1, 221a/6, 227b/1, 251b/13
Y.+ iñẓuhuru 224a/10
Y.+ te 204b/18

Y.+ üñ 179b/7
Y.+ üñḥaçında 195b/14
Y. 046b/1, 047a/10, 047a/6, 047b/19, 047b/26, 048b/51
Y. cevābvirüb 042b/4
Y.+ a 048b/48, 048b/50, 049a/59
Y.+ yu 047a/5, 049a/57

yeşil
y. 064a/40, 276a/7

yet - **:** yeterli olmak
y.- er 187b/9, 254b/3
y.- er hükmitmeñ 013a/34
y.- erim 255b/2
y.- icek ḳadar 045a/9
y. 079b/41, 177b/6

yetim **:** babası olmayan
y.+ leri 246b/27

yetiş -
y.- b 238b/11
y.- di 113a/1
y.- diler 167a/12
y.- dük 121b/15, 133a/3, 133b/6, 185b/14
y.- irüz 199a/13
y.- ti 022a/28, 060a/30, 118a/24
y.- tiler 285b/6
y.- tiñiz 244a/22
y.- üb 026b/12, 075a/28
y.- üb 049a/61

yetişdür -: yetiştirmek
y.- en 184b/10
y.- sün 184b/10

yetmiş
y. 033a/22, 096a/14, 127b/23

yetmişaltı
y. 135a/37

yevm **:** gün
y.- i 082b/4
y.+ inde 263b/17

yığ - **:** yığmak
y.- alar 188a/14
y.- arsın 139a/5

yık - **:** yıkmak
y.- ub 056a/4
y.- ar 248b/6
y.- ılub 007b/10
y.- maḳlığı 185a/5

yıl **:** sene
y. 061b/26, 095b/6, 096a/23, 096b/30, 097a/41, 105b/26, 108a/20, 117b/11,
119a/10, 122a/31, 129b/27, 137a/30, 233a/10, 239a/26, 246a/6, 249b/14, 250b/18,
259a/8, 259a/9, 288a/3, 288b/5, 288b/7, 288b/8
y. 288b/6
y.+ a 277a/16
y.+ da 238a/7
y.+ dan 101b/33, 128b/10, 129a/17, 155a/23, 184a/2, 187b/2, 190a/18, 192b/17,
221b/9, 239b/1
y.+ dan 183a/11
y.+ lar 267a/12
y.+ ları 193a/10
y. 097a/37, 239b/4

yılan
y. 186a/3, 280a/9, 284a/13
y.+ ı 013b/10
y.+ lar 018b/16, 042a/33
y.+ laru 083b/18

yıldırım
y. 043b/27, 053a/3, 058a/17
y.+ lar 272a/5, 276a/5, 284a/18

yıldız
y. 174b/42, 270b/1, 276a/10, 276b/1
y.+ dan 279b/2
y.+ ı 268b/16, 269a/1
y.+ ıñ 268b/20, 276a/11
y.+ ını 097b/43
y.+ lar 043b/29, 134a/20, 267a/13
y.+ ları 077a/26, 241b/12
y.+ larınuñ 279b/4
y.+ laruñ 174b/41, 276a/8
y.+ uñ 174b/42
y.+ uñ iẓhāritdügi 006a/8
y. 006a/9
y.+ ı 006a/10
y.+ ın 006a/2

yırt -
y.- alar 013b/7
y.- ar 068b/18, 069a/26
y.- dı 069a/21
y.- tı 049b/64
y.- tılar 110b/14
y.- ub 055a/26, 080a/63

yırtıl -
y.- mış 127a/10

yi - **:** yemek yemek
y.- di 029a/35, 029a/36, 029a/37, 100b/10
y.- diğimden 230b/21
y.- diler 023b/5, 066b/8
y.- diler 166b/3
y.- dükleri 027b/2, 047b/21, 078b/22
y.- dükleründe 047b/26
y.- düñ 104b/4
y.- dürenler 015b/33
y.- dürür 012b/26
y.- medüm 102b/14
y.- mege 065a/2, 066b/1, 135a/36
y.- meġe 058a/21
y.- mek 102b/10, 154a/21, 168b/21
y.- mesün 073a/14
y.- meyeler 162a/9, 195a/22
y.- mez 165b/7
y.- mez 165b/8
y.- mezler 065a/4
y.- mezüm 165a/13
y.- miş 207b/10
y.- sinler 218a/13
y.- sünve 169a/29
y.- yüb 012b/27, 044b/50, 056b/17, 104a/41, 127b/21, 168b/22, 174a/33
y.- dükleri 078b/18
y.- rler 028b/28, 066a/29
y.- rler 065a/6
y.- rsiz 169a/26
y.- yeler 064a/37, 066b/3, 162a/11, 285a/17
y.- yem 078a/15
y.- yen 169a/29
y.- yenler 064b/44, 167a/18
y.- yesiñ 078a/13
y.- yesiz 012b/25
y.- yevüz 013a/31
y.- yip ṭoḳoldular 029a/37
y.- yüb 044a/38, 127a/12
y.- yüb 253a/20
y.- yüb ṭoḳoldular 064b/43
y.- yüñ 078b/22
y.- yüp 020b/19

yigirmi : yirmi
y. 134b/28, 167a/8

yigit **:** alp
y. 079b/50
y.+ cügi 127a/17, 127b/18, 127b/22
y.+ i 083a/5
y.+ ler 079b/52, 092b/6, 092b/10
y.+ leriñiz 087b/16
y.+ ligümden 071a/20
y.+ lügümden 131b/4
y. 121a/9
y.+ liġimden 034b/20

yine **:** tekrar, gene
y. 008a/7, 020a/6, 039b/21, 057b/5, 070b/11, 134b/28, 139a/7, 153b/9, 214a/9, 260b/8
y. ānasuāletdi 081a/4
y. anlarata'limider 070a/2
y. ba'asolunmaḳ 030a/22
y. inkāretdi 080b/70
y. ḳıyametmişdür 215a/14
y. ḳıyāmide 031a/10, 067b/32
y. ḳıyāmide 071b/34
y. ẕikreyleñ 240b/31

yir **:** yer, mevki, mekan
y. 006a/10, 009b/18, 010b/35, 019a/30, 020b/18, 029a/35, 030a/19, 032b/18, 032b/19, 041a/9, 042a/35, 043a/7, 044a/35, 052a/45, 052a/51, 056a/2, 059a/5, 060a/28, 066b/5, 071b/36, 072a/41, 074a/1, 077a/31, 078b/19, 092a/31, 096b/33, 148b/29, 153a/3, 169b/11, 190b/5, 204a/10
y.+ de 006a/5, 012a/19, 019a/34, 045b/24, 045b/25, 045b/26, 053b/18, 060a/31, 076b/14, 087a/2, 087b/19, 136b/22, 143a/21, 155a/20, 157a/3, 161a/18, 165a/6, 168b/21, 241b/14
y.+ de cem'olub 172a/23
y.+ de ḳabūliderüz 128b/4
y.+ de meşhurider 178a/14
y.+ de va'ẕetdiler 083b/20
y.+ de 012a/11
y.+ dedür 012b/21
y.+ deki 059a/15, 060a/31
y.+ den 045b/25, 046a/27, 055b/45, 100b/8, 126a/22
y.+ den 099b/34
y.+ denkıler 123a/12
y.+ dür 026b/15, 064a/36
y.+ e 026b/13, 027b/9, 051b/33, 055a/36, 060a/27, 062a/40, 064a/32, 065a/56, 079a/32, 095a/14, 100a/4, 133b/8, 190b/3, 193b/12, 274b/3
y.+ i 009a/5, 015a/21, 083a/7, 091b/24, 110b/15, 152a/19
y.+ in 130b/17
y.+ inde 172a/16
y.+ ine 049a/52
y.+ ler 165a/7
y.+ lerde 023b/5, 055b/45, 113b/3
y.+ lerden 023a/43, 133a/2
y.+ lere 134b/29
y.+ leri 041a/6, 075b/39
y.+ siz 167b/31
y.+ ün 043b/30, 102b/12
y.+ üñ 020b/25, 056a/4
y. 036a/24, 054a/7, 061a/12, 154a/23, 169a/27, 169a/29, 200a/27, 201b/3, 242a/18, 254b/1, 259a/10, 259a/5, 273a/11, 274b/1, 276b/3, 277a/15, 278a/8, 282b/17, 284a/13, 284a/18, 286b/23, 288b/11
y.+ de 206b/12, 219b/8, 232a/6, 233b/4, 241b/9, 244a/25, 250b/18, 264a/8, 269b/13, 271a/11, 274a/10, 278b/10, 280a/12, 280a/14, 280b/4, 281a/14, 281a/8, 282a/6, 282b/17, 284b/2, 285a/15, 285a/8
y.+ dedir 264a/9
y.+ deki 198b/15, 210a/5, 229b/5
y.+ dekiler 208a/21
y.+ dekileri 210a/3
y.+ den 281a/11, 281b/4
y.+ desizüñ 212a/8
y.+ e 181a/2, 204b/16, 209b/19, 212b/2, 213b/6, 249a/5, 253a/20, 259b/13, 260b/11, 273a/7, 274b/3, 276a/5, 276a/7, 276b/1, 276b/3, 279b/4, 280a/13, 282b/19, 283b/2
y.+ e 010b/33
y.+ e 284a/16
y.+ i 230b/22, 244a/26, 278b/6,

279b/6, 280a/9
y.+ in 007b/12, 268a/7, 274a/9, 276b/4, 278b/5, 282b/16, 282b/18, 282b/19,
284a/14, 284b/6, 285b/3, 286a/11
y.+ iñ 199a/10, 274b/1, 286a/9
y.+ inden 269a/6
y.+ ine 215b/8, 280a/14
y.+ ine 007a/22
y.+ inüñ 237b/8
y.+ lerde 024a/20
y.+ lerdeki 198b/10
y. 007b/10, 065a/7, 069a/21, 070a/44, 070a/46, 070a/48, 079a/35, 102b/11,
106b/18, 125a/7, 131a/23, 132a/14, 184a/3

yiyecek
y.+ lerde 238b/10
y.+ leri 026b/16

yoḳ **:** mevcut olmayan
y. 040a/25, 120b/40, 128a/30, 170b/3, 183b/15
y.+ ıdı 056a/2
y.+ idi 091a/14
y.+ ise 059b/26
y.+ uken 033a/25
y.+ use 023b/12, 040a/24
y.- dur 139a/14
y.- dur ve 140b/11
y.- tur 024a/21
y. 095b/6
y.+ dur 028b/32, 140b/11, 141b/15, 145b/1, 162a/5, 163a/4, 163a/5, 163b/25,
164b/4, 166a/16
y.+ dur 140b/12
y.+ mı 148a/21
y.+ mıdur 165b/5
y.+ mıdur 165b/4, 165b/6
y.+ sa 150a/6
y.+ tur 026b/17, 131a/26
y. 014a/29, 047a/6, 054b/23, 060b/41, 062b/8, 074b/14, 077b/2, 079a/30,
079a/35, 104b/8, 141b/10, 143a/16, 147b/6, 147b/12, 148b/3, 153a/1, 153a/13,
153a/14, 155a/20, 157b/17, 158b/6, 159a/2, 160b/15, 161a/20, 161b/1, 161b/8,
166b/26, 167b/29, 170b/1, 170b/3, 177a/19, 178b/13, 180a/8, 182b/12, 184b/7,
185a/8, 189b/1, 191a/14, 191a/16, 194b/18, 197a/21, 200b/15, 203a/16, 204b/16,
205b/9, 209b/23, 210b/22, 212b/4, 213b/6, 214b/5, 218a/6, 220a/3, 220b/8,
224a/9, 228a/7, 228b/9, 234b/12, 237b/9, 238a/7, 238b/11, 239b/1, 245a/17,
246b/22, 246b/23, 251b/12, 255b/2, 262a/12, 268b/14
y. 111a/28
y.+ dur 019a/28, 059b/17, 067a/17, 071a/29, 140b/13, 149a/12, 152a/1, 192b/28,
234a/15, 237a/27, 245a/11, 247b/15, 249a/2, 249a/3, 260a/5, 260a/8, 261b/27,
262a/6, 263b/18, 265b/4, 271b/17, 272b/8
y.+ dur 140b/23, 173b/13, 239a/23, 267b/20
y.+ durammātañrı 170a/24
y.+ durküllisinüñ 193a/2
y.+ duryā 170a/21
y.+ ki 221b/9, 245a/9
y.+ mı 059b/21
y.+ mu 149b/2, 188a/18
y.+ mudur 168b/22
y.+ sa 150a/7, 150b/22
y.+ tu 210a/11
y.+ tur 056b/17, 064a/37, 066b/3, 067a/17, 069b/39, 089a/6, 149b/19, 195a/24,
204b/20, 214b/9, 215a/2, 218a/9, 265a/9

y.+ tur 170a/22, 201b/10
y.- dur 015a/21
y.- tur 040a/23
y. 062b/9, 144b/7, 153a/14, 163a/7, 179b/8, 180b/13, 183b/13, 184b/6, 191a/16, 201b/8, 204b/21, 209a/9, 210a/3, 233a/17, 240a/19

yol
y. 013b/13, 013b/14, 018a/10, 023b/3, 024a/19, 036b/30, 037b/19, 059a/15, 059a/4, 062b/8, 072a/47, 072b/5, 137b/11, 187a/26
y.+ a 011a/42, 057a/23, 123a/5
y.+ ca 102b/9
y.+ da 028b/33, 035b/18, 037a/8, 037a/9, 066b/3, 067b/27, 069b/34, 071b/31, 072b/52, 072b/8, 073a/9, 130a/4, 132a/13
y.+ dan 006b/12, 015b/28, 119a/8, 243b/13
y.+ daRabbiyi 101a/27
y.+ dasın 010a/25
y.+ ın 008b/15
y.+ ları iftiḫāṣolunmaz 151a/33
y.+ larına 039a/9
y.+ larında 246a/11, 246a/8
y.+ larındadur 140b/17
y.+ larumı 161a/17
y.+ u 238b/8
y.+ umuzu 214a/12
y.+ un 140b/17
y.+ uñ 284a/13
y.+ una 018a/5
y.+ unda 038a/32
y.+ uñda 267a/11
y.+ unı 039b/16
y.+ uñu 020a/10
y.+ usize 170b/31

yoldaş : arkadaş
y.+ larıdur 120a/29
y.+ larına 020a/16

Yuḥannā
Y. 005a/12
Y.+ yı tevlīditdi 005a/11
y.+ dan 268a/4
y. 268a/9, 289a/2
y.+ ya i'lāmetdi 268a/2
y. 007b/14, 019b/2
Y. 020a/11, 020a/12, 020b/18, 026a/2, 026a/3, 026a/4, 031a/13, 038a/32, 054a/4, 055a/29, 063a/14, 063a/16, 063b/25, 067b/28, 071b/35, 076a/4, 089a/1, 089a/5, 090b/6, 108a/13, 108b/24, 108b/25, 118b/25, 118b/4, 191a/9
Y. cevābvirüb 091a/19
y. teslimolundı 008b/12
Y. va'ẓetdügi 104a/38
Y.+ dan 054a/9, 063a/20
Y.+ nıñṣākirdleri 056b/18
y.+ nuñ 007a/4
Y.+ nuñ 020a/7, 026b/10, 086b/22, 091a/13, 106a/2
Y.+ nuñṣākirdleri 056b/18
Y.+ nüñ 106b/12, 118b/4
Y.+ ya 020a/14
Y.+ ya iḫbāreyleñ 019b/4
Y.+ yı 030b/1, 062a/37, 068a/2, 098b/14, 113a/37
Y.+ yıanlarıdaḫī 054b/18
Y.+ yıanuñla 079a/33
Y.+ yıdaḫī 107a/25
Y.+ yıheykele 089a/3
Y.+ yıṭut-dı 063a/17
Y.+ yıṭut-dıġu 089b/11
Y.+ yı 058a/17
Y.+ nın 038a/25
Y.+ yı 038a/26

yukaru : yukarı
y.+ dan 248b/16
y. 067b/24, 089b/8
y.+ daki 210a/1, 210a/2
y.+ dan 082a/39
y.+ ya 199a/11

y. 023b/8, 026b/18, 031b/27, 083b/19, 086b/22, 103a/17, 134b/27, 149a/6,
197a/21, 199a/10, 220b/16, 243b/15
y.+ daki 194a/26
y.+ dan 052a/51
y.+ raḳ 187a/23

yuḳaru çıḳ -
y.- dılar 100a/39
y.- madı 088b/34
y.- ub 099b/32, 121a/11

yum - : gözleri kapatmak
y.- dılar 136b/27
y.- dular 024a/15
y.- durdular 242b/33
y.- ulmuş 140b/20

yun - : yıkanmak
y.- madılar 065a/4
y.- mamış 028a/20, 065a/2
y.- mamuş 065a/6
y.- muş 052b/60, 258b/22
y.- muşlar 240a/23

Yūnān
y. 022b/40
Y. 110a/1
y.+ ça 124b/38
Y.+ dan 023a/42
y.+ lı 066a/26, 192b/28
Y.+ lılara 158a/24
Y.+ lıları 117a/4
y.+ lınuñ 149a/12
y.+ lu 113b/3, 190b/3
y.+ lular 115b/12, 118a/17, 140b/10, 158a/23
y.+ lular 119a/10
Y.+ lulara 119b/17, 121b/21, 137b/14, 168a/33
Y.+ lulardan 115b/5
Y.+ luları 124a/27
Y.+ lularuñ 094b/1
Y.+ luya 139a/11
Y.+ luya ammā 139a/10
y.+ un 022b/41

Yūsiyyā
Y. 005a/11
Y.+ yı tevlīditdi 005a/11

Yūsuf : Hz. İsa'nın babası
Y. 052b/57, 052b/59, 082b/43, 086b/23, 096a/13, 096a/14, 275a/8
Y. 242a/22
Y.+ a 082b/45
Y.+ ı 095b/9, 096a/19
y.+ un 242a/21
Y.+ uñ 096a/13
Y. 005b/19evvel, 005b/20, 005b/24
y.+ a 007a/20
Y.+ a 006b/13

Yūşāfāṭ
Y.+ ı tevlīditdi 005a/8

Yūvāsām
Y. 005a/9
Y.+ ı tevlīditdi 005a/9

yüce : ulu
y. 008a/8, 030b/1, 068a/2, 082a/37, 098a/57, 108a/17, 114a/17, 150b/20,
152a/16, 205b/14, 223b/17, 258b/18, 289b/12
y.+ ligi 185a/5
y.+ liğinde 246a/9

yücelt -: ululamak
y.- di 108a/17
y.- dirdi 204a/9
y.- e 256a/6
y.- te 249b/11

yük

y. 112b/29
y.+ e 133b/10
y.+ lerini 195a/2
y.+ lü 021a/28
y.+ te 212b/6
y.+ üm 021a/30
y.+ üne 035b/13
y.+ ünü 123a/4, 195b/6

yüklen -
y.- mesin 222a/16
y.- miş 226a/6

yüksek
y.+ lık 147a/39

yün
y. 239a/19
y.+ ünden 054a/6
y.+ ünden 007a/4

yürü -
y.- di 260b/6
y.- di 113a/39
y.- diler 111a/26
y.- dügi 054b/16
y.- dük 122b/3
y.- dükleri 265b/5
y.- düler 267a/11
y.- düñüz 197a/1
y.- mediler 191a/14
y.- medükmi 188a/18
y.- meġe 028b/30, 089b/12, 110b/17
y.- mek 214b/1
y.- mek 123b/22, 260b/7
y.- memişdür 110a/9
y.- meyeler 145b/2
y.- meyüb 179a/2
y.- mezler 065a/6
y.- mezüz 145b/5
y.- müşdür 062a/42
y.- r 027a/26, 064b/48, 064b/49, 067b/24, 110a/11, 185a/3, 256a/8, 260b/11, 265a/5, 267a/16
y.- r 269a/2
y.- rler 019b/5
y.- r 124a/25
y.- rsün 265b/4
y.- rüz 180a/7, 260a/7
y.- rüz yalansöyleriz 260a/6
y.- sün 163b/17
y.- yavüz 133a/1
y.- yeler 270b/4, 290a/24
y.- yelim 205b/16
y.- yelüm 195a/26, 265a/6
y.- yelüm 143b/5
y.- yelümbunuñ 197b/11
y.- yenlere iẓhāretdi 083a/12
y.- yesi 213a/12
y.- yesiz 214b/12
y.- yesiz 265a/7
y.- yeyim 181b/16
y.- yüb 089b/9, 101b/32, 121b/15, 133b/7
y.- yüp 008b/18, 121a/6, 218a/11, 254b/3, 284a/15
y.- yüp 259a/4
y.- yüş 122b/1
y.- yüşü 227a/8, 243a/1
y.- yüşümi 122a/24

yüz **:** çehre, sima
y. 023b/8, 024b/23, 032b/12, 033a/28, 035a/29, 064a/37, 071b/30, 094a/36, 095b/6, 130b/16, 142a/19, 171a/12, 179a/17, 195b/12, 281b/1, 281b/3, 290a/17
y.+ de 180b/12
y.+ den 095b/6, 130b/20, 190a/23, 212a/9, 213a/11, 246b/25
y.+ e 130b/16, 185a/1, 185a/7
y.+ i 059b/21
y.+ i 059a/9
y.+ ini 095a/15
y.+ leri 277a/8
y.+ lerine 279a/16
y.+ lerini 012a/16

y.+ lü 012a/16
y.+ ü 030b/2, 268b/17, 277b/1
y.+ ümi 122a/26
y.+ üñ 020a/10, 054a/2
y.+ ünde 179b/7
y.+ ünden 097b/45, 216b/8, 280a/15
y.+ üne 031a/7, 048a/38, 049b/67, 172a/25, 178b/13, 178b/7, 184a/24, 246b/24
y.+ üne 074b/14
y.+ üne naẓar 039b/17
y.+ üne naẓariderler 032b/11
y.+ üni 122b/38
y.+ üñi 012a/18
y.+ üni ḳabûletmez 190b/6
y.+ ünü 029a/3, 080b/65, 290b/4
y.+ ünüñ 178b/8
y.+ üñüzü 214a/10

yüzbaşı
y. 014b/5, 052a/54, 082a/39, 082b/44, 102a/2, 103a/22, 126a/26, 133b/11,
133b/6, 136a/16
y. cevābvirüb 014b/8
y. 135a/43
y.+ dan 082b/45
y.+ ları 124b/32
y.+ laruñ 127a/17
y.+ ya 015a/13
y.+ yā 126a/25, 129b/23, 134b/31
y.+ yā telsīmetdiler 133a/2

yüzük
y.+ lü 247a/2

za'af : zayıflık
z.+ ı 158a/25
z.+ larımıza 146b/26
ż.+ dan 242b/34
ż.+ de 158b/3
ż.+ ı 237a/28
ż.+ larımızı 234a/15
ż.+ larumızı 015a/17
z.+ dan 188b/4
z.+ ı 193b/13
z.+ ım 187a/31
z.+ larda 187b/10
z.+ larımda 187b/6
z.+ larumda 187b/9
ż.+ larını 154a/1

żabṭ it -: tutmak, ele geçirmek
tenümi ż.- erim 166b/27

ẓafer
ẓ. 273b/3, 280a/11, 285a/14

ẓāhir : görünen
ẓ. 192a/11
ẓ.+ de 011b/5
ẓ.+ dür 195a/20, 222b/24, 236b/14
ẓ.+ i 262a/5
ẓ.+ üz 180b/11
ẓ.+ em 042a/28

ẓāhiren : görünüşe göre
ẓ. darbidüb 115a/37
ẓ. 121b/21

ẓāhir ol -: görünmek
'ameli ẓ.- a 159b/13
ḳatunuza ẓ.- a 182b/12
külliye ẓ.- a 226a/9
daḫī ẓ.- acak 255b/1
ol ẓ.- acak 261b/28
anlarda ẓ.- dı 138a/19
beşerinde ẓ.- dı 220b/16
içün ẓ.- dı 262a/8
ẓ.- dular 203a/14
ẓ.- dum 149b/21
henüz ẓ.- madı 238b/9
ẓ.- maġa 180b/12
hicaleti ẓ.- maya 271b/18
şimdi ẓ.- muş 224a/10

zaḥḳ : deri hastalığı
z.+ ıñız 249b/8

zaḥmet : sıkıntı, meşakkat
z. 057b/9, 090b/2
z.+ ler 078a/7
z.+ te 187a/27

zaḥmet vir -: sıkıntı vermek
'avrete z.- siz 047a/10
gelübāna z.- diler 061b/25
artuḳ z.- irsüñ 062a/36
saña z.- ür 061b/31

ża'īf : zayıf
ż. 188b/4
ż.+ ım 188a/11
ż.+ ız 189a/9
ż.+ lıḳ 234b/3
z. 158a/27, 166a/22, 193a/9
z.+ lere 166a/22
ż. 253b/7
ż.+ lere 122b/35
ż.+ ligü 144a/19
z. 165a/8
ż. 165a/12, 187a/29
ż.+ dur 187a/29
ż.+ dur 048b/42
ż.+ ları 166a/22
ż. 142a/19, 145b/3, 153a/1, 153a/3, 154a/22
ż.+ larüñ 154a/1
ż.+ lar 160b/10
ż.+ lara 215b/14
ż.+ lığı 236b/18
ż. 079a/39

żālim : zulm eden
ż.+ ler 011a/46
ẓ.+ ler 161b/1, 162a/9
ẓ.+ lerüñ 129a/16

zamān
z. 008a/5, 043b/30, 050b/16, 077b/33, 077b/35, 082b/44, 110a/3, 111a/28,
113a/33, 118a/20, 118a/23, 119b/23, 121b/19, 133b/9, 164a/29, 175b/7, 181a/2,
238b/9, 253b/5, 274a/11, 278a/7, 280a/14, 280a/15, 288a/3
z. 054b/15
z.+ a 006b/17, 142b/6, 147b/9, 163a/5, 223b/20
z.+ da 020b/21, 020b/25, 021a/4, 024b/26, 026a/1, 055a/32, 071b/30, 075a/23,
082b/41, 096a/20, 119b/23, 141a/26, 150a/5, 202a/18, 222a/11, 266a/14, 267b/18
z.+ da 251a/5
z.+ da 027b/3, 068b/10, 236a/11
z.+ dan 015b/29, 045b/19, 152b/12, 160a/5, 233b/7, 234b/12
z.+ dananları 098b/11
z.+ das 183b/14
z.+ daşāh 106a/1
z.+ dur 069a/21
z.+ ı 038b/34, 096a/17, 121b/16, 152b/11, 234a/16, 254b/3, 280a/13
z.+ ı 254b/2
z.+ ına 024b/30, 238b/10
z.+ ında 024b/30, 057a/26, 086b/21, 217a/6
z.+ ını 251b/18
z.+ ını 006a/8
z.+ lar 090a/19, 280a/14
z.+ larda 067a/19
z.+ lardaāşikāre 252a/20
z.+ lardan 156b/24, 227b/3
z.+ larından 224a/10, 227b/3
z.+ laruñ 196b/10, 215a/1
z.+ laruñ' 029a/3
z.+ um 047b/18
z.+ uñ 193a/4
z.+ uñālāmları 146a/18

zānī : zina eden
z. 161b/11, 243b/16
z.+ ler 161b/10, 161b/9, 249a/4
z.+ lere 289b/8
z.+ leri 244b/4
z.+ ye 285a/15

z.+ yeyi 285a/16
z. 200b/5
z.+ ler 162a/9
z.+ lere 219a/10

zāniye : zina eden kadın
z. 287a/2
z.+ i 284b/1
z.+ ler 249a/4

ẓann it -: sanmak, zannetmek
ẓ.- er 205a/4
ẓ.- erim 185a/2
ẓ.- ermişiz 249a/5
z.- erim 160b/9
ẓ.- meñ 009b/17
ẓ.- meñ 007b/9

nice ẓ.- ersiz 032b/12
zīrā ẓ.- erler 011b/8
nice ẓ.- ersiñ 031b/25
nice ẓ.- ersiz 049b/66, 080a/64

żarar : ziyan
ż. 083b/18, 117b/10, 134a/21, 162a/8, 182b/10, 269b/12, 274a/6, 274b/3, 277a/10
ż. 'adetdim 205b/8
ż.+ lı 223a/9, 283b/2
ż.+ sız 204b/15
ż.+ şuz 018b/16

żarar it -
ile ż.- erler 277b/20
saña ż.- di 230b/19
anlara ż.- mek 278b/5
deryaya ż.- mek 274b/3
önüne ż.- meyeler 276b/4
ḫod ż.- üb 130a/11
ż.- me 114b/29
hiç ż.- medüm 130a/10
ż.- meyesiñsenüñ 071a/20

ẓarf : kap, dış taraf
ẓ.+ ıdur 100b/15
ẓ.+ ıñ 286a/12
ẓ.+ larına 148a/23
ẓ.+ larını 058b/27

zarūret : zorunluluk
z.+ i 164b/37
ż. 236b/13
ż.+ den 184b/8
ż.+ lerde 181a/5
ż. 166a/16
ż.+ e 230b/15
ż.+ lerde 187b/10

zāt : kişi, şahıs
z.+ ında 116a/16
z.+ larıñızı 265a/8
z.+ ına 201a/33
ẕ.+ ından 060a/28
ẕ.+ ınuñ 239a/27

zāviye : açı, küçük tekke
z. 252b/8
z. 038b/42, 074b/11

żāyi' : ziyan olan, yitik
ż. 019b/39, 246a/11
ż. eyleye 068a/35

żayi' it -: ziyan etmek
ż.- meyelüm 265a/8
ż.- meye 069b/42
ż.- e 030b/26
ż.- meye 019b/42

żāyi' ol -: ziyan olmak
biri ż.- a 032b/15
baḫşi ż.- du 276a/10
beytinün ż.- muş 028b/25
beytinüñ ż.- muş 018a/6
insāngeldi ż.- muşḫalāş 032b/12
ise ż.- muşlara 179a/4

zebān : dil
z.+ lar 169a/30

z. 154a/6

ẕebḥ : boğazlama
ẕ. 124a/25, 161b/7, 164b/4, 165a/10, 165a/7, 167a/20
ẕ.+ ün 147a/36

zebīhā : kurbanlık hayvan
z.+ lārdan 075b/34
ẕ. 099b/32
z.+ i 204b/17
z.+ ları 167a/18
z. 070a/50
ẕ. 240b/27

zebūn : aciz
z. 028b/33, 195b/9

zecr : zorlama, eziyet
z. 177b/6

zehir
z. 248b/9

zekā
z. 257a/16

zelīl : düşkün, zavallı
z. 247a/3

zelzele : deprem
z. 053a/2, 114b/26, 274a/12, 276a/6, 284a/18
z.+ de 279a/13
z.+ i 279a/13
z.+ ler 043a/7
z.+ yi 052a/54
z. 284a/18

zemīn : yer, dünya
z. 097b/49, 277b/3, 278a/5, 289a/2
z.+ i 282a/7, 289a/1
z.+ üñ 116b/24

zencīr : zincir
z. 106a/6, 136b/21
z.+ deki 202a/20
z.+ ler 060b/4
z.+ leri 106a/8
z. 124b/33
z.+ imden 224b/16
z.+ ler 060b/3
z.+ lerine 257b/4
z. 288a/2

zer : altın akçe
z. 188a/11
z.+ e 266a/10
z.+ eleri 277a/17, 277a/9

zevāl : yok olma
z. 171a/8
z. 251a/4
z.+ ı 150a/12

zevāl ol -: yok olmak
z.- maya 231b/13

ẕevk : haz
ẕ. 063b/21
ẕ. 145a/22

zeytūn : zeytin
z. 278b/4
z.+ leri 248b/12
z.+ üñ 150b/17
z. 150b/17
z.+ den 150b/24
z.+ e 150b/24
z.+ ler 036b/1, 048a/31, 072b/2, 076a/3, 078b/26
z.+ lerün 042b/3
z.+ üne 150b/25
z.+ üzden 045a/8

zındıḳ : dinsiz
z. 243b/16
z.+ lar 029a/1, 040a/23, 074b/18, 090b/2, 126b/6, 126b/7, 126b/8

z.+ lara 040a/35, 219a/9
z.+ larun 029b/11, 029b/12
z.+ laruñ 007b/7, 029b/7, 093a/17

zıt **:** karşıt
z.+ dı 261a/18
z.+ lar 194b/17
z.+ ları 261a/18
z.+ tıdür 263a/3
ż.+ lardür 213a/16

żıyā **:** ışık
ż. 268b/17, 276a/8, 290a/23

zikr **:** anma
z. 202b/3, 242a/22

zikr it -: anmak
bunları z.- meye 257a/16
sizleri z.- erim 137b/10
iṭā'atini ẕ.- er 182b/15
sizi ẕ.- er 196b/17
ẕ.- eriken 230a/4

zillet **:** düşkünlük, aşağılık
z. 143a/15, 143a/20
z.+ den 143a/18
z.+ e 148a/22
z.+ inden 143a/15, 143a/17
z.+ lerde 197a/1
z.+ lerde 197a/5
z.+ lerden 143a/16
z.+ leri 209b/14
z.+ lerimiz 142a/25
z.+ lerini 033b/35
z.+ lerinüñ 256b/9
z.+ lerüñüzi 073b/25, 073b/27
z.+ te 195a/1

zinā' **:** nikahsız cinsel ilişki
z. 200a/3
z.+ dan 258a/14
z.+ sınun 285b/3
z.+ yı 210a/5
z. 010b/32, 034a/9, 112a/20, 138b/29, 162b/13, 195a/20, 247b/11, 270a/22
z. 034a/9
z. 034a/10
z. eyledi 010b/28
z.+ dan 112b/29, 162b/18, 214b/3
z.+ dan perhīzideler 124a/26
z.+ kar 022b/39
z.+ lar 028a/19, 066a/21
z.+ laruñ 284b/6
z.+ sı 284b/3, 287a/2
z.+ sına tevbeeyleye 270a/21
z.+ sından 277b/21
z.+ sınüñ 282a/8, 284b/4

zinā it -: nikahsız ilişkiye girmek
onunla z.- diler 284b/2, 285b/3
anı z.- dürür 010b/32
ve z.- mek 269b/15
azdırmak z.- meye 270a/20
bu z.- meyesiñ 152b/9
z.- meyesin 010b/28
eger z.- mezsen 247b/11
manend z.- üb 266b/7
ne z.- elüm 167a/8
ammā z.- eñ 162b/19
anuñla z.- enve 286a/9
z.- er 070b/12
ide z.- er 010b/33

zindān
z.+ a 269b/9
z.+ da 046a/37, 046b/43, 046b/45
z.+ ı 285b/3
z.+ ı 285b/3
z.+ üñ 242b/36
z. 114b/23, 114b/27
z.+ a 010a/26, 033a/30, 114b/24, 115a/37, 125b/20
z.+ a telsīmider 125a/5
z.+ a teslīmeyledi 098b/4
z.+ da 019b/2, 026b/10, 093b/25, 106a/5, 106a/7
z.+ dan 115a/40
z.+ ı 093b/23

z.+ ı ḥıfẓiderler 106a/7
z.+ ından 288b/8
z.+ lara 132a/10
z.+ larda 187a/23
z.+ uñ 093a/18
z.+ üñ 114b/26, 114b/27, 115a/36

zinhār : asla, sakın
z. uyanıḳolub namazḳıluñ 077b/33

zīrā : çünkü
z. 041a/8, 203b/23, 212b/1, 219b/3, 236a/1, 236b/20, 239b/1, 259a/4, 262a/8, 263b/20, 265b/3, 270b/2

z. 020a/10, 020a/13, 020b/18, 020b/21, 020b/23, 020b/26, 021a/29, 021b/8, 022b/34, 022b/35, 022b/37, 022b/40, 022b/41, 023a/42, 023a/50, 023b/11, 023b/12, 024a/15, 024a/17, 026a/3, 026a/4, 026a/5, 027a/25, 027b/2, 027b/4, 028b/27, 028b/32, 029a/3, 030a/23, 030a/25, 030b/26, 031a/15, 031a/16, 032a/7, 032a/10, 032b/11, 034a/12, 035a/1, 035b/16, 038a/26, 038a/32, 039b/17, 040b/4, 041a/11, 041a/15, 042b/39, 043a/7, 043b/21, 043b/24, 043b/27, 043b/28, 044a/38, 044a/42, 045a/14, 045a/9, 046a/29, 046a/34, 046b/42, 047a/10, 047a/11, 047a/9, 047b/28, 048a/31, 050b/18, 051b/44, 053a/2, 053a/5, 054b/17, 054b/22, 055a/27, 057b/10, 058a/21, 058b/35, 059b/22, 059b/25, 060a/28, 060b/8, 061b/28, 062a/42, 063a/14, 063a/17, 063a/20, 064b/48, 064b/50, 064b/52, 064b/53, 065b/8, 066a/21, 066a/25, 066a/27, 066a/28, 068a/35, 068a/36, 068a/38, 068b/6, 068b/7, 069b/34, 069b/39, 069b/40, 069b/41, 070a/43, 070a/49, 070b/15, 071a/22, 071a/27, 073a/14, 073b/23, 074a/32, 074b/12, 074b/14, 075a/24, 075a/25, 075b/35, 076a/44, 076a/7, 076b/11, 076b/19, 076b/9, 077b/33, 077b/5, 078b/27, 080a/56, 083a/8, 083a/9, 086b/20, 091a/16, 093b/27, 123b/22, 134b/34, 144b/7, 145a/15, 146a/15, 147b/3, 151b/4, 155a/27, 158a/26, 159a/3, 160a/19, 162b/16, 167b/29, 168a/8, 171b/14, 174a/27, 180a/1, 180b/10, 184a/1, 185a/8, 193b/20

z. 138a/18, 138a/19, 138a/20, 138a/26, 138b/1, 139a/11, 139a/12, 139a/13, 139a/14, 139b/24, 139b/25, 140a/3, 140a/7, 140b/20, 140b/23, 140b/9, 141a/2, 141a/3, 141b/13, 141b/14, 141b/15, 141b/9, 142b/10, 142b/13, 142b/6, 142b/7, 143a/15, 143a/16, 143a/17, 143a/19, 143b/10, 143b/14, 143b/5, 143b/7, 144a/19, 144a/20, 144a/21, 144a/23, 144b/1, 144b/2, 144b/5, 144b/8, 145a/11, 145a/14, 145a/15, 145a/18, 145a/19, 145a/22, 145b/2, 145b/3, 145b/5, 145b/6, 145b/7, 146a/13, 146a/14, 146a/8, 146b/19, 146b/20, 146b/22, 146b/24, 146b/25, 146b/26, 146b/29, 147b/7, 147b/9, 147b/11, 148a/15, 148a/17, 148a/19, 148b/2, 148b/28, 148b/29, 148b/3, 148b/32, 149a/10, 149a/11, 149a/12, 149a/13,

149a/4, 149a/5,
149b/1, 149b/16, 150a/13, 150a/15, 150b/21, 150b/24, 150b/25, 151a/29, 151a/30,
151a/32, 151a/34, 151b/3, 152a/1, 152a/19, 152a/20, 152a/3, 152b/11, 152b/4,
152b/6, 152b/8, 152b/9, 153a/3, 153a/4, 153a/6, 153a/7, 153a/8, 153b/10,
153b/11, 153b/17, 153b/18, 153b/9, 154a/2, 154a/23, 154a/4, 155a/26, 155b/2,
156a/18, 156a/19, 157b/11, 157b/12, 157b/17, 157b/18, 157b/19, 157b/21, 158a/2,
158b/10, 158b/11, 158b/8, 159a/14, 159a/16, 159a/2, 159a/3, 159a/4, 159b/11,
159b/13, 159b/17, 159b/9, 160a/19, 160a/22, 160a/4, 160b/15, 160b/7, 160b/9,
161a/20, 161a/3, 161b/12, 161b/7, 162b/20, 163a/14, 163a/7, 163a/9, 163b/16,
163b/22, 164a/31, 164b/5, 165a/10, 165a/7, 165a/8, 165b/10, 165b/2, 165b/9,
166a/15, 166a/16, 166a/17, 166a/19, 166b/3, 166b/6, 167a/17, 167b/26, 167b/29,
168a/5, 168a/6, 168a/7, 168b/11, 168b/15, 168b/18, 168b/19, 168b/21, 168b/23,
169a/26, 169a/29, 169a/31, 169b/12, 169b/13, 170a/14, 170a/24, 171a/12, 171a/2,
171a/9, 171b/9, 172a/17, 172b/31, 172b/33, 172b/34, 172b/36, 173a/3, 173a/9,
173b/16, 173b/21, 173b/22, 173b/25, 174a/33, 174a/34, 174b/42, 174b/52, 175a/53,
175b/12, 175b/17, 175b/7, 175b/9, 176a/18, 176b/12, 176b/8, 177a/13, 177a/19,
177a/20, 177b/2, 177b/4, 178a/11, 178a/15, 178a/17, 178b/10, 178b/11, 178b/7,
179a/5, 179b/11, 179b/15, 179b/17, 179b/6, 180a/2, 180a/4, 180a/7, 180b/12,
180b/13, 180b/14, 181a/2, 181a/21, 181b/14, 181b/16, 182a/3, 182a/5, 182a/8,
182b/10, 182b/11, 183a/9, 183a/10, 183b/12, 183b/13, 183b/17, 184a/2, 184b/12,
184b/8, 185a/3, 185a/4, 185a/10, 185b/12, 185b/14, 185b/17, 186a/2, 186a/4,
186a/9, 186b/13, 186b/19, 187b/1, 187b/6, 187b/9, 187b/10, 188a/11, 188a/13,
188a/14, 188a/20, 188b/4, 189a/8, 189a/9, 189b/10, 190a/12, 190a/13, 190b/8,
191a/12, 191b/18, 191b/19, 191b/21, 192a/10, 192a/12, 192a/14, 192b/18, 192b/21,
192b/26, 192b/27, 192b/28, 193b/15, 193b/22, 193b/24, 194a/25, 194a/27, 194a/3,
194a/30, 194b/13, 194b/14, 194b/17, 194b/5, 194b/6, 195b/13, 195b/15, 195b/5,
195b/8, 195b/9, 197b/14, 197b/8, 197b/9, 200b/12, 200b/5, 200b/6, 200b/8,
200b/9, 201a/29, 201b/1, 203a/19, 203a/21, 203b/29, 204a/5, 204a/13, 204b/20,
204b/21, 204b/26, 205a/27, 205a/3, 206a/18, 206b/11, 206b/12, 207a/16, 209a/5,
210a/3, 210b/21, 211b/13, 212a/8, 212a/9, 212b/3, 212b/5, 212b/9, 213a/14,
213a/17, 213b/19, 213b/20, 213b/3, 213b/4, 214a/8, 214a/9, 214b/2, 214b/3,
214b/6, 214b/7, 214b/9, 214b/10, 215a/14, 215a/15, 215a/2, 215a/3,

215b/18,
215b/7, 215b/9, 217a/7, 217b/2, 218a/10, 218a/11, 218a/7, 219b/5, 220a/13,
220a/5, 221a/5, 221a/8, 221a/9, 221b/4, 222a/11, 222a/15, 222a/18, 223a/10,
223a/7, 224a/7, 224b/12, 224b/16, 225a/11, 225a/17, 225a/8, 226a/2, 226a/6,
226a/9, 226b/3, 227a/11, 227a/16, 227a/6, 227a/9, 228a/7, 229a/11, 229a/3,
229b/10, 229b/12, 230a/7, 230b/15, 230b/22, 231a/5, 231b/2, 232a/10, 232a/5,
232b/3, 232b/4, 233a/14, 233a/16, 233b/2, 233b/3, 233b/4, 233b/8, 233b/10,
234a/12, 234a/15, 234b/12, 234b/13, 235a/4, 235a/7, 235a/10, 235b/13, 235b/16,
236a/10, 236b/12, 236b/13, 236b/14, 236b/17, 236b/18, 236b/19, 237a/26, 237a/27,
237a/28, 237b/10, 237b/5, 237b/7, 238a/2, 238b/13, 238b/16, 238b/17, 239a/19,
239a/24, 239b/4, 240a/14, 240a/15, 240a/23, 240b/26, 240b/30, 240b/34, 240b/36,
240b/37, 241a/2, 241a/5, 241a/6, 241b/10, 241b/14, 242a/27, 242b/32, 243a/3,
243b/10, 243b/6, 243b/8, 244a/17, 244a/18, 244a/25, 244b/2, 244b/5, 245a/11,
245a/14, 245a/16, 245a/17, 245a/9, 246a/11, 246a/12, 246a/13, 246b/20, 246b/24,
247a/2, 247b/10, 247b/11, 247b/13, 248a/2, 248b/16, 248b/7, 249b/14, 250a/9,
253a/15, 253a/19, 253a/20, 253a/21, 254a/10, 254a/17, 254a/18, 254b/1, 254b/3,
255a/6, 256b/8, 257a/11, 257a/16, 257a/17, 257b/4, 258a/8, 258b/18, 258b/19,
258b/20, 258b/21, 259a/5, 261a/16, 261a/19, 262a/2, 262a/9, 262b/20, 262b/24,
263a/1, 263a/4, 263a/7, 263a/8, 264a/3, 264a/4, 264a/7, 265a/7, 265b/6,
266b/4, 268a/4, 277b/19, 280a/10, 282a/6, 282b/15, 283b/6, 283b/7, 284a/14,
285a/17, 287a/8, 287b/10, 289a/1, 290a/21, 290a/23

z. 005b/20, 005b/21, 006a/6, 006a/2, 006b/13, 007a/2, 007a/21, 007a/3,
007b/15, 007b/9, 008a/6, 008b/10, 008b/17, 008b/19, 009a/3, 009a/4, 009a/5,
009b/10, 009b/12, 009b/18, 009b/7, 009b/9, 010a/20, 010b/29, 010b/30, 010b/35,
010b/37, 011a/45, 011a/46, 011b/5, 011b/8, 012a/13, 012a/14, 012a/16, 012b/21,
012b/24, 012b/26, 013a/1, 013a/32, 013a/34, 013b/13, 013b/14, 013b/8, 014a/25,
014a/29, 014b/9, 018a/10, 018b/17, 018b/19, 018b/20, 018b/23, 019a/26, 019a/35,
077a/22, 077b/35, 078a/7, 080b/71, 081a/10, 083a/4, 087a/6, 087b/15, 088a/24,
088a/25, 088a/27, 088a/29, 088b/34, 088b/39, 090a/22, 090b/4, 091a/12, 091b/20,
091b/22, 091b/27, 092a/34, 094a/36, 094a/39, 095a/14, 096b/33, 097a/40, 098b/7,
099a/16, 099a/20, 099a/21, 099a/23, 099b/33, 100a/40, 100b/11, 100b/15, 100b/16,
102b/14, 103a/20, 104a/39, 104a/46, 104b/8, 105b/24, 107b/8, 108b/27, 109a/36,
109a/41, 109b/47, 112a/21, 112b/28, 113b/3, 114b/29, 116a/20, 116a/21, 116b/23,
116b/28, 116b/29, 117a/4,

117b/11, 118a/16, 118a/18, 118b/28, 119b/24, 120a/32,
120b/37, 120b/40, 121a/11, 121b/13, 121b/16, 122a/27, 122a/29, 122b/3, 122b/35,
124a/29, 124b/36, 125b/15, 125b/18, 126a/21, 126a/22, 126a/26, 126b/5, 126b/8,
127a/11, 127a/17, 127b/21, 128b/11, 130a/11, 131a/27, 132a/15, 132b/26, 134a/22,
134a/23, 134b/25, 134b/34, 135b/2, 136b/20, 136b/22, 136b/27, 137b/11, 137b/16,
137b/17, 137b/9, 234b/13

ziyāde : fazla, çok
z. 140a/2, 142b/9, 143a/21, 151b/3, 154b/15, 158a/25, 164b/40, 165a/8,
170a/25, 172a/18, 173a/10, 173b/20, 176b/5, 177b/4, 182b/15, 183a/7, 184b/8,
187a/23, 187b/7, 190a/13, 194a/27, 203a/12, 203b/24, 203b/25, 203b/26, 204a/12,
205a/28, 207a/17, 214a/12, 225a/17, 232b/3, 232b/4, 234a/12, 236b/15, 240b/26,
249a/6
z. 018b/15, 035b/10, 049a/54, 079a/31, 091a/17, 091b/23, 093a/14, 101a/22,
115b/11, 118b/26, 122b/35, 125a/3, 127a/13, 127a/15, 127b/20, 127b/21, 128b/11,
130a/6, 132a/11, 133b/11, 134a/18, 179b/15, 270a/19
z.+ ce 036b/31
z.+ dür 075b/34
z.+ liġinden 022b/35
z.+ liġini 209b/19
z.+ liḳ 159a/7, 159b/8
z.+ rek 182a/7
z.+ si 081a/14, 182b/13, 185b/16, 214a/10, 215b/13, 231b/1, 235b/17, 245b/19
z.+ vüz 147a/37
z. 020a/10, 205a/5, 214b/2, 214b/11
z. 072a/48

ziyāde it -: çoğaltmak, arttırmak
ziyādeliğini z.- er 209b/19
birbiriñize z.- er 216a/3
yediğimden z.- esiñ 230b/22

ziyāde ol -: artmak
'amelde z.- asız 184b/9
īmānüñ z.- muşdur 185b/15
bizde z.- urlar 176b/5

żiyā it -: aydınlatmak
şimdi ż.- er 260b/9
şöyle ż.- sun 009b/16

żiyān : zarar
ż. 256a/8

ziyāret
z. 046a/36
ż.+ in 252b/13

ziyāret it -
anı z.- ersin 232a/7
Allah z.- diki 112a/14
İsrāili z.- e 096b/24
z.- elüm 113a/36
beni z.- medüñüz 046b/44

zor : meşakkatli
z. 022a/29, 081b/21, 127a/10, 128b/7, 180b/14, 191a/15, 194a/27, 255b/2
z. 020a/12
z.+ lular 020a/13
z.+ suz 093b/26

ẓuhūr : meydana çıkma
z. 226b/1

ẓ. 229b/5
ẓ.+ una 223a/15, 227a/8, 229a/13

ẓ.+ a 059b/22

ẓuhūr it -: meydana çıkmak
müceddide ẓ.- e 210a/4
anlara ẓ.- di 096b/26
ẓ.- mek 239a/25
önüne ẓ.- mek 180b/10
pevluse ẓ.- di 113b/9
saña ẓ.- düm 132a/15
ḥayatımız ẓ.- e 210a/4
olmuş ẓ.- evüz 189a/7
gökte ẓ.- e 043b/30

żulm : cefa, eziyet
ż.+ üñ 258a/16
ẓ. 138b/29
ẓ.+ e 144a/19
ẓ.+ e 139a/8
ẓ.+ üñ 086b/18, 099a/24, 143b/13, 217a/10, 248b/6, 258a/13
ẓ. 148a/15
ẓ.+ de 138a/19, 170b/6
ẓ.+ de 217b/13
ẓ.+ den 042a/29, 225b/20, 260a/9
ẓ.+ leri 285b/6

ẓulm it -: eziyet etmek
ẓ.- eñānı 096b/27
ve ẓ.- enleri 025a/42
hiç ẓ.- medüniz 193b/13
ise ẓ.- eñüñ 182b/12
birine ẓ.- ersiz 096b/27

ẓulmet : karanlık
ẓ. 260a/5, 260b/8
ẓ.+ de 008b/16
ẓ.+ den 132a/18, 179b/6
ẓ.+ e 244a/19
ẓ.+ i 201b/12
ẓ.+ iñ 200b/11, 208a/13, 258b/18
ẓ.+ iñ 215b/6
ẓ.+ te 215a/4, 260a/6
ẓ.+ ün 160a/5
ẓ.+ üñ 152b/12

Zūrubābil
Z. 005a/13
Z.+ i tevlīditdi 005a/12

zümrüt : yeşil renkli değerli bir taş
z. 272a/3
z. 290a/20

zünnār : papaz kuşağı
z.+ ı 007a/4, 054a/7

zürriyet : soy, nesil
z.+ i 095b/6
z.+ inde 095b/6

SONUÇ

Bir dilin geçmiş dönemlerinde yazılan eserler, o dilin fonetik, morfolojik, semantik ve sentaktik yapısı ve özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Türkoloji çalışmalarıyla varılan bazı sonuçların ve ortaya konan bazı kuralların teyit edilmesi, farklı dönem ve yazarlardaki durumunun ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır.

Bu eserlerin farklı bilim, sanat ve kültür alanlarında yazılmış olması da Türk dilinin bu alanlardaki söz varlığını ortaya koymada rol oynar. William Seaman'a ait olan İncil-i Mukaddes tercümesi, bu amaçla incelenmeye çalışılmıştır. Türkçeyi İstanbul sefirliğinde çalışırken öğrendiği bilinen müellifin dönemin İstanbul Türkçesini metne yansıttığı düşünülmektedir. Basılmış ilk Türkçe İncil olma özelliğini de taşıyan eser, yazıldığı dönemin dil özellikleri hakkında bilgiler vermektedir.

Bir diğer ihtimal ise müellifin daha önceki yüzyıllara ait Türkçe eserleri inceledikten sonra tercümeye başlamış olması olabilir. Bu sebeple incelenmek üzere seçilen metin, dudak uyumunun gelişmesi gibi 17. yüzyıl Türkçesine dair dilbilgisi unsurlarını bugüne taşımaktadır. Metindeki ikili kullanımlar şu şekildedir: açmalu 117b/14/ olmalıdur 270b/2, ḳaranluk 12b/23/karanlıḳ 200b/8, sözünü 111b/7/ sözi 122b/38, sonı 144a/22/ sonu 178b/14, etdigi 190b/24/etdügi 194a/1, tatlu 248b/13/tatlı 278a/10 varır 38a/30/ varur 118a/18.

Bununla beraber, metin, Daha önce 17. yy'da tanıklanmayan -(y)IsAr gelecek zaman eki gir-iser-dür 34b/24, çık-ısar 6a/6 , kop-ısar-dur 122a/30 ve kangı soru kelimesi kangı 16a/5, kangısı 38a/31 gibi EAT'den gelen bazı eskicil unsurları devam ettirmektedir.

Bu çalışmanın asıl önemli tarafı, Hıristiyanlık dininin kutsal kitabı İncil'in Türkçeye tercüme edilmesi ve bu tercüme sırasında kullanılan söz varlığı unsurlarıdır. Buna göre Hıristiyanlığa ait dini terimler, alkış 215a/16 *dua*, arın-239b/2 *günah çıkartmak*, elçi 181a/20 *havari*, kılavuz 139b/19 *peygamber,* kutlu 131b/2 *mübarek,* Tañrı 137b/7 *yaratıcı, Allah,* Tañrı kelāmı 211a/3 *vahiy,* rabbiñ günü 259a/10 *Hristiyanlıktaki kutsal gün pazar,* üç şehādet viren 264a/7 *teslis*

inancındaki baba-oğul-kutsal ruh üçlemesi şeklinde karşılanabilmiştir. Görüldüğü gibi Türkçenin dini metinleri tercüme ederken bunlardaki terminolojiyi karşılama gücü vardır. Ayrıca bu tercüme, Doğu Türkçesinden başlayan dini terimlere Türkçe karşılık bulma geleneğinin Batı Türkçesinde de devam ettiğinin bir kanıtıdır.

KAYNAKLAR

AKALIN Mehmet, *Dil Yazıları*, haz. Recep Toparlı, TDK yay., Ankara, 2001.

AKSAN Doğan, *Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü Yarını*, Bilge Yayınevi, Ankara, 2001.

AYDIN, Mehmet, *.Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*. Konya: Din Bilimleri Yayınları, 2015

BANGUOĞLU Tahsin, *Türkçenin Grameri*, TDK yay., Ankara, 1995.

ÇİNPOLAT, Salih, "Kitab-ı Mukaddes'in Türkçe'ye Çeviri Süreci ve Ali Ufki Bey'in Çevirisinin Önemi" . *Dini Araştırmalar 23(59)*: 425-446, 2020.

COŞKUN M. Volkan, *Türkçenin Ses Bilgisi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2010.

DEMİRCİ Kürşat, *"Hıristiyanlık"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA),İstanbul, 1998, c.17, syf. 368-372.

DİLAÇAR Agop, "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi", *TDAY Belleten*, TDK yay., Ankara, 1989.

DUMAN, Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, TDK yay., Ankara, 1995.

DURAN Suzan, "Türkçede Cihet ve Mekan Gösteren Ek ve Sözler", *TDAY Belleten,*TDK yay., Ankara, 1956.

DUYGU, Zafer, *İsa, Pavlus, İnciller*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2018

ECKMANN Janos, *Çağatayca El Kitabı,* çev. Günay Karaağaç, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

EKER Süer, *Çağdaş Türk Dili,* Grafiker Yayınları, Ankara, 2003.

ERBAŞ Ali, *Yaşayan Dünya Dinleri*, AÖF yay., Eskişehir, 2013, syf. 183.

ERCİLASUN Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi,* Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

ERGİN Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 1993.

ERTEN Münir, "+sIz Eki Olumsuzluk Eki Midir?", *Turkish Studies International Periodical For the Languages,* Literature and History of Turkish or Turkic Volume 2/4 Fall 2007, syf. 1168-1173.

GÜLSEVİN Gürer, "Türkçede Sıra Dışı Ekler ve Eklerin Tasnif-Tanımlanma Sorunu Üzerine", *5. Uluslararası Türk Dili Kurultayı,* 20-26 Eylül 2004, TDK, Ankara.

GÜLSEVİN Gürer - BOZ Erdoğan, *Eski Anadolu Türkçesi,* Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

GÜLSEVİN Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler,* TDK yay., Ankara, 2007.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, *Karahanlı Türkçesi Grameri,* TDK yay., Ankara, 2003.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar,* Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974.

HALİDİ Mustafa-FERRUH Ömer, *İslam Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm*, Çeviren: Osman Şekerci, İstanbul, 1968 , syf.142.

HARMAN Ömer Faruk, *''İsa''*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul 2000, c. 22, syf. 466.

HARMAN Ömer Faruk, *''İncil''*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul 2000, c. 22, syf. 270.

İLHAN Nadir, Türk Dilinde Ünsüz Düşmesi, Nedenleri ve Türleri, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, C 1, S 2, 2009, syf.43-55.

KARAHAN Leyla, *Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yûsuf (Yûsuf u Züleyhâ) İnceleme-Metin-Dizin,* TDK yay., Ankara, 1994.

KAYMAZ Zeki, "Eski Anadolu Türkçesinde Sayı Adları ve Kullanılışları", *TDAY Belleten*, TDK yay., Ankara, 1991.

KORKMAZ Zeynep, "Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları", *A.Ü. DTCF Dergisi*, XXVI/3-4: ss. 67-84, 1971.

KORKMAZ Zeynep, "Türkçede -°N Zarf-fiil eki ile -PAN/-PEN Eki ve Türemeleri", *TDAY Belleten*, TDK yay., Ankara, 1984.

KORKMAZ Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK yay., Ankara, 2010.

KORKMAZ Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* TDK yay., Ankara, 2003.

KUZGUN, Şaban, *Dört İncil (Yazılması, Derlenmesi, Muhtevası, Farklılıkları, Çelişkileri)*, İstanbul:Fazilet Neşriyat, 2008.

KÜÇÜK Abdurrahman, TÜMER Günay, *Dinler Tarihi*, Ocak yay., Ank. 1993.

ÖNLER Zafer, “Türkçede +lX (+lı/+li, +lu/+lü) Eki”, *V. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı*, 20-26 Eylül 2004, TDK yay., Ankara, 2004.

ÖZEL Ahmet, *"Gayri müslim"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 1996, c. 13, syf 418.

ÖZEL Sevgi, *Türkiye Türkçesinde Sözcük Türetme ve Birleştirme*, TDK Yayınları, Ankara, 1977.

ÖZKAN, İbrahim Ethem, TDK Yz.A-19 Numarada Kayıtlı Türkçe İncil Tercümesi (Transkripsiyon-İnceleme-Dizin) Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kayseri, 2006.

ÖZKAN Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

POYRAZ, Buğra. “Kitab-ı Mukaddes Şirketlerinin Faaliyetlerine Osmanlı İmparatorluğu’ndan Günümüze Kronolojik Bir Bakış”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/13, 119-158, 2020.

SİNANOĞLU Mustafa, *"İznik Konsili"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 2001, c. 23, syf. 549-550.

SULTANZADE Vügar, *Dil Araştırmaları*, S. 15, 2014, ss. 95-104.

QUATAERT Donald, *Osmanlı İmparatorluğu: 1700-1922*, İletişim yay., İst., 2013, syf. 212.

ŞAHİN Hatice, “Türkiye Türkçesindeki Bazı Kelimelerin Başındaki “y” Sesinin Düşme mi Türeme mi Yaşadığına Dair”, *5. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, 19-22 Aralık 2012.

ŞAHİN Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

ŞAHİN Hatice, Hatiboğlu Ferahname, Dil Özellikleri-Metin-Sözlük, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya, 1993.

TEKİN Talat, *Ana Türkçede Asli Uzun Ünlüler,* Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1975.

TEKİN Talat, *Orhon Türkçesi Grameri,* Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul, 2003.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, “Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri”, *TM*, C XVIII, 1976.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Makaleler (Dil ve Edebiyat İncelemeleri),* haz. Mustafa Özkan, TDK yay., Ankara, 1997.

TOPRAK Funda, *XVII. Yüzyıla Ait Bir İncil Tercümesi: İnceleme – Metin – Sözlük* Türkiye Diyanet Vakfı Matbaası, Ankara, 2006.

TOPRAK, Funda, "Kitab-ı Mukaddes'in İlk Türkçe Çevirileri".Ankara: *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, 2*: 2881-2898. 2004

TUNA Osman Nedim, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller", *TDAY Belleten*, TDK yay., Ankara, 1960.

TÜRK Vahit, "Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri", *TDAY Belleten*, Ankara, 1999.

ÜSTÜNOVA Kerime, HOROZ Öznur, "{ -sİz }, { -lİ} Ekinin Olumsuzu Mu? "*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 2, sayı. 1, Mar. 2001

ÜSTÜNOVA Kerime, "Cümle Çözümlemelerinde Yüzey Yapı-Derin Yapı İlişkileri", *Dil Yazıları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

ÜSTÜNOVA Kerime, "Türkçede Zaman Kavramı ve İşlenişi", *Dil Bilgisi Sorunları*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010.

ÜSTÜNOVA Kerime, "Yalın Durum Karmaşası", *Dil Bilgisi Sorunları*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010.

ÜSTÜNOVA Kerime, *Ad İşletimi (Biçim Bilgisi),* Kesit Yayınları, İstanbul, 2008.

WITTEK Paul, *Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu*, Pencere yay., İst., 2000.

İNTERNET KAYNAKLARI

Bruce G. Privratsky, *Kitabı Mukaddesin Türkçe Tercümelerinin Tarihçesi*, https://historyofturkishbible.wordpress.com/kitabi-mukaddesin-turkce-tercumelerinin-tarihcesi (01.06.2021)